

ሁለት ተቀናቃኝ ሃይሎች ተጋደሉ

ሁለት ተቀናቃኝ ሃይሎች
እርስ በርሳቸው ወዳጆች ሆኑ

New Covenant Publications. Amharic

የቅጂ መብት © 2020. አዲስ ኪዳን ህትመቶች ዓለም አቀፍ።

መብቱ በህግ የተጠበቀ ነው። በወሳኝ ጽሑፎች እና ግምገማዎች ውስጥ ከተካተቱ አጭር ጥቅሶች በስተቀር የዚህ መጽሐፍ ክፍል በማንኛውም መልኩ ወይም በማንኛውም መንገድ ጸሐፊው ያለ የጽሑፍ ፈቃድ ሊባሉ ወይም ሊተላለፍ አይችልም። እባክዎን ሁሉንም አስፈላጊ ጥያቄዎች ለአሳታሚዎች ይላኩ።

መብቱ በህግ የተጠበቀ ነው። የዚህ መጽሐፍ ክፍል በማንኛውም መልኩ ወይም በማንኛውም መንገድ በኤሌክትሮኒክ ወይም በሜካኒካል ፣ ፎቶ ኮህን ፣ መቅረቱን ፣ ወይም የመረጃ ማከማቻ እና መልሶ ማግኛ ስርዓትን ጨምሮ - ሊከሰስ ወይም ሊተላለፍ አይችልም - በግምገማ ውስጥ አጭር አንቀጾችን የሚጠቅስ ገምጋሚ በስተቀር። በመጽሔት ወይም በጋዜጣ የታተመ - አሳታሚው በጽሑፍ ያለ ፈቃድ።

ISBN: 359-2-85933-609-1

ISBN: 359-2-85933-609-1

በሕትመት ውሂብ ውስጥ ካታሎግ

የተስተካከለ እና የተነደ ው በ: አዲስ ኪዳን ህትመቶች ዓለም አቀፍ ቡድን

በዩናይትድ ኪንግደም የታተመ። የመጀመሪያው

ህትመት 26 ሜይ 2020

በአዲስ ኪዳን ህትመቶች ዓለም አቀፍ የታተመ

New Covenant Publications International Ltd.,
Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

ድር ጣቢያውን ይጎብኙ - www.newcovenant.co.uk

ይህ በእንግዳ የሰው ነፃነት ተመልካች ክልል ነው። ይህ በመጀመሪያ የአእምሮ ውስጥ የሚኖር ዘርፍ ነው፤ በጣም አስፈላጊ ምንጭ የሆነ የአእምሮ ነፃነት፤ የምስል እና የስሜት ነፃነት፤ በሁሉም ጉዳዮች ላይ የሚኖር የነገር እና የስሜት አንደኛ ነፃነት፤ የስሜት እና የምስል ነፃነት በምንም ጉዳይ ላይ፤ እንደ ተፈጥሮ ወይም የምርምር ወይም የሕይወት ወይም የመንፈሳዊ ጉዳይ የሚኖር ነው። የአንድ ሰው እንቅስቃሴ የሚያካትት ነፃነት ይህ አይመስልም፤ ምክንያቱም ይህ ወይም ወይም ከሌላ ሰው ጋር የሚያያይ ይሆናል፤ ነገር ግን ይህ የአእምሮ ነፃነት ይኸው እንደ ተመሳሳይ ወይም የሚያይ በትክክል የሚያይ ነው። ይህ አንዳንድ የማይኖር አለም እንደ ነፃ ይቀር እንደ ማንኛውም የአስተዳደር ቅርጽ በዓለም፤ እንደ አንድ ነፃ ይቀር እንደ አንድ ነፃ ይቀር የማይኖር አለም ነው።

ይህ ገጽ ሆን ተብሎ ባዶ የተተወ ነው።

New Covenant Publications

International Ltd.

የተሐድሶ መጻሕፍት፣ የተለወጠ አገምሮ

New Covenant Publications International Ltd.,
Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

ኢሜይል:-: newcovenantpublicationsintl@gmail.com

ምስጋናዎች

ይህ መጽሐፍ ለእግዚአብሔር የተሰጠ ነው።.

መቅደም

ይህ ሚኒስቴር የአዲስ ኪዳን ዓለም አቀፍ ህትመቶች ሰማይንና ምድርን የሚያስተሳስረውን የተቀደሰ እቅድ አንባቢን ለማስታወስ ያገለግላል። አርማው፣ የቃል ኪዳኑ ታቦት በክርስቶስ ኢየሱስ እና በሕዝቡ መካከል ያለውን የጠበቀ ግንኙነት- እና የእግዚአብሔር ህግ ምንነት ይወክላል። ተብሎ ተጽፎአልና "ከእነዚያ ወራት በኋላ ከእስራኤል ቤት ጋር የምገባው ቃል ኪዳን ይህ ነውና፡ ይላል እግዚአብሔር፤ ሕጌን በልቡናቸው አኖራለሁ፡ በልባቸውም እጽፈዋለሁ፤ እኔም አምላክ እሆናቸዋለሁ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑኛል"። (ኤርምያስ 31: 31-33፣ ዕብራውያን 8: 8-10)። በእውነት፣ አዲስ ኪዳን በማያቋርጥ ጠብ የተወለደ እና በደም የታተመውን መቤዝት እቅድ ያረጋግጣል።

ለብዙ መቶ ዘመናት፣ እውነትን ለማጥፋት ተሞልተው ብዙ ሰዎች መከራና መረዳት የማይችሉ ጭቆና ደርሰዋል። በተለይም በጨለማው ዘመን ይህ ብርሃን በሰዎች ውግ እና ዓለማዊቱ ድንቁርና በጣም ተደብቆ ነበር። ምድርም ከሚቀመጡበት በታች ረክሳለች፤ ሕጌን ተላልፈዋልና፣ ሥርዓቱንም ለውጠዋልና፣ የዘላለሙንም ቃል ኪዳን አፍርሰዋልና። የሙስና መስፋፋት ከክፉ ድርጊቶች ጋር እንዲህ አይነት ወራዳነት እና ዲያቢሎስ ኢሰብአዊነት አስከትሏል፣ የህሊና ነፃነትን አሳልፎ ለመስጠት ፈቃደኛ ባለመሆናቸው የብዙ ህይወት መስዋዕትነት ተከሷል። የሆነ ሆኖ፣ የጠፋ እውቀት ታደሰ።

ታሪክ፣ በተለይም የእስራ ስድስተኛው ክፍለ ዘመን (XVI) ተሐድሶ፣ የእውነተኛ፣ መሰረታዊ ለውጥ እና ትርምስ ወቅት ነው - በፀረ-ተሃድሶ እንቅስቃሴ ውስጥ እንደሚታየው። ነገር ግን፣ በዚህ ጥራዝ ውስጥ፣ አንድ ሰው የዚህን ነጠላ አብዮት የማይካድ ጠቀሜታ ከተሃድሶ አራማጆች እና ከሌሎች የዓይን እማኞች አንፃር እንደገና ይገነዘባል። ከነሱ ሂሳቦች አንድ ሰው ከባድ ጦርነቶችን እና እንደዚህ ያሉ አስደናቂ ተቃውሞዎች መንስኤዎችን መረዳት ይችላል። አንድ ሰው ወደማይታወቅ ምስጢሮች፣ በእነዚህ ጽሑፎች ውስጥ፣ አንባቢው ብዙ ሚስጥሮችን፣ ውዝግቦችን እና መለኮታዊ ጣልቃገብነት መመርመር ይችላል።

መሪ ቃላትን፡- “የተሐድሶ መጽሐፍት፣ የተለወጠ አስተሳሰብ” በተሃድሶ ዘመን የተጻፉትን መጻሕፍት እና ሁለንተናዊ ተማፅኖአቸውን ያላል። እንዲሁም የግል ተሃድሶን፣ ዳግም መወለዱንና መለወጥን አጥዳፊነት ያስተላልፋል። የ ጉተንበርግ ማተሚያ እና የትርጉም እድገቶች የተሃድሶውን እምነት መርሆች ለማሰራጨት እንደረዱ ፣ ከ 500 ዓመታት በፊት ፣ ዲጂታል ፕሬስ ፣ የመስመር ላይ ቤተ-መጽሐፍት እና ማህበራዊ ሚዲያ በእነዚህ የመጨረሻ ጊዜያት በሁሉም ቋንቋ የእውነትን ብርሃን ያውጃል።

ዝርዝር ሁኔታ

ምዕራፍ ፩—የዓለም ታሪክ ተንብዮአል	5
ምዕራፍ ፪—የእሳት እና የደም ጥምቀት	19
ምዕራፍ ፫—የጨለማ ዘመን	26
ምዕራፍ ፬—ልዩ ሰዎች	35
ምዕራፍ ፭—የጠዋት ኮከብ	47
ምዕራፍ ፮—የእውነት ወታደሮች	59
ምዕራፍ ፯—መለያየት	75
ምዕራፍ ፰—በጉባኤው ፊት	92
ምዕራፍ ፱—የስዊዝ ተሐድሶ አራማጅ	109
ምዕራፍ ፲—የተሐድሶ እድገት በጀርመን	118
ምዕራፍ ፲፩—የልዑላን ተቃውሞ	126
ምዕራፍ ፲፪—የፈረንሳይ ተሐድሶ	135
ምዕራፍ ፲፫—በኔዘርላንድና በስካንዲናቪያ	153
ምዕራፍ ፲፬—የኋለኞቹ የእንግሊዝ ተሐድሶ አራማጆች	158
ምዕራፍ ፲፭—መጽሐፍ ቅዱስና የፈረንሳይ አብዮት	172
ምዕራፍ ፲፮—የኃይማኖት መንገዶች አባቶች	188
ምዕራፍ ፲፯—የንጋቱ አብሳሪዎች	195
ምዕራፍ ፲፰—አሜሪካዊ ተሐድሶ አራማጅ	206
ምዕራፍ ፲፱—ብርሐን በጨለማ ውስጥ ሲወጣ	223
ምዕራፍ ፳—ታላቅ ኃይማኖታዊ መነቃቃት	231
ምዕራፍ ፳፩—ተቀባይነት ያጣው ማስጠንቀቂያ	244
ምዕራፍ ፳፪—ትንቢቶች ተፈፀሙ	255
ምዕራፍ ፳፫—መቅደሱ ምንድን ነው?	267
ምዕራፍ ፳፬—በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ	277
ምዕራፍ ፳፭—መለወጥ የማይችለው የእግዚአብሔር ሕግ	283

ምዕራፍ ፳፮—የመታደስ ሥራ	295
ምዕራፍ ፳፯—ዘመናዊ መነቃቃቾች	302
ምዕራፍ ፳፰—የፍርድ ምርመራ - የሕይወትን መዝገብ መገናኘት	314
ምዕራፍ ፳፱—የክፋት መነሻ	323
ምዕራፍ ፴—ገሃነም ጠላትነት	332
ምዕራፍ ፴፩—ክፉ መናፍስት	336
ምዕራፍ ፴፪—የሰይጣን ወጥመዶች	341
ምዕራፍ ፴፫—የመጀመሪያው ታላቅ ማጭበርበሪያ	350
ምዕራፍ ፴፬—መናፍስታዊነት - ሙታን ወገኖቻችን ሊያናግሩን ይችላሉን?	363
ምዕራፍ ፴፭—ጵጵስና እና አደጋ ላይ የወደቀ ነፃነት	371
ምዕራፍ ፴፮—በቅርቡ ሊሆን ያለው ግጭት - መንስኤዎቹ	384
ምዕራፍ ፴፯—ከአደጋ መከላከል መጽሐፍ ቅዱስ	392
ምዕራፍ ፴፰—የመጨረሻው ማስጠንቀቂያ	399
ምዕራፍ ፴፱—“የመከራ ዘመን”	406
ምዕራፍ ፵—የእግዚአብሔር ሕዝቦች ነፃ መውጣት	420
ምዕራፍ ፵፩—የምድር ባዶ መሆን	431
ምዕራፍ ፵፪—ተጋድሎው አበቃ	437

ምዕራፍ ፩—የዓለም ታሪክ ተንብዮአል

“ለሰላምሽ የሚሆነውን በዚህ ቀን አንቺስ ስንኳ ብታውቂ፤ አሁን ግን ከአይንሽ ተሰውሮአል። ወራት ይመጣብሻልና ጠላቶችሽም ቅጥር ይቀጥሩብሻል ይከቡሻልም በየቡሉም ያስጨንቁሻል፤ አንቺንም በአንቺም ውስጥ የሚኖሩትን ልጆችሽን ወደ ታች ይጥላሉ በአንቺ ውስጥም ድንጋይ በድንጋይ ላይ አይተዉም የመጎብኘትሽን ዘመን አላወቅሽምና።” [ሉቃ 19፡42-44]።

በደብረ ዘይት ተራራ ላይ ሆኖ የሱስ የሩሳሌምን ተመለከተ። የሚያየው ሁሉ መልካምና ሰላም የሰፈነበት ነበር። የፋሲካ ወቅት ነበርና የያዕቆብ ልጆች ታላቁን በዓላቸውን ለማክበር ከየአቅጣጫው በመምጣት ተሰብስበው ነበር። በአትክልት ቦታው፣ በወይን ስፍራውና የእምነት ተጓዦች በተከላቸው ድንኳን በተጌጡት በአረንጓዴ ደፋታማ ቦታዎች መካከል፤ እርከን የተሰራባቸው ኮረብታዎች፣ አስተዳደራዊ ቤተ መንግሥቶችና የእሥራኤል ዋና ከተማ ቅጥሮች ወደ ሰማይ ወጣ ወጣ ብለው ይታዩ ነበር። የጽዮን ልጅ በኩራት “ንግሥት ሆኜ እቀመጣለሁ... ሃዘንም ከቶ አላይም” [ራዕይ 18፡7] የምትል ትመስል ነበር። በቀድሞ ዘመን ንጉሣዊ አቀንቃኙ እንደዘመረው “በመልካም ስፍራ የቆመ የምድር ሁሉ ደስታ የጽዮን ተራራ ነው” እንዳለው “የታላቁ ንጉሥ ከተማ” [መዝ 48፡2] የቀድሞ ውበትዋን እንደተላበሰች በእግዚአብሔር የተመረጠችበትን [ያንን የድሮ ወርቃማ] ዘመን ትመስል ነበር።

የቤተ መቅደሱ ህንጻዎች ቁልጭ ብለው ይታዩ ነበር። አጭ በረዶ በሚመስሉት የእብነበረድ ግድግዳዎች ላይ ያረፈው የፀሐይ ግባት ጮራ ነጸብራቅ ነጮነቱን የበለጠ አጉልቶታል፤ ከወርቅ በሮቹና ከጉልላቱ ተንፀባርቆ የሚፈክ ብርሐን ይታይ ነበር፤ የአይሁድ ሕዝብ ኩራት “የውበት ፍጻሜ” [መዝ 50፡2] ቆሞ ይታይ ነበር። ይህንን ትዕይንት የሚመለከት የእሥራኤል ልጅ የሆነ፣ ማን ደስታና አድናቆት የማይሰማው ይገኛል! የክርስቶስን አእምሮ የያዘው ግን ፈጽሞ ከዚህ የራቀ ሃሳብ ነበር። “ሲቀርብም ከተማይቱን አይቶ አለቀሰላት” [ሉቃ 19፡41]። ወደ የሩሳሌም በሚገባበት ጊዜ፣ በድል ከሚገባው ሕዝብ ላይ ከሚንፀባረቀው ደስታ መሃል፣ የዘንባባ ዝንጣፊዎች ወዲያ ወዲህ ሲውለበለቡ፣ በደስታ የፈነደቁት የሆሳዕናዎች ድምጽ ኮረብታውን ሲቀሰቅሰው ሳለ፣ በሺዎች የሚቆጠሩ ንጉሥነቱን ሲያውጁለት ሳለ፣ የዓለም መድሃኒት ግን ድንገተኛና ሚስጢራዊ በሆነ፣ ሊሸከመው ባቃተው ሃዘን ተውጦ ነበር። የእግዚአብሔር ልጅ፣ የእሥራኤል ተስፋ፣ ሞትን ድል ነስቶ በሲኦል ግዞት ስር የነበሩትን ከመቃብር የጠራ እርሱ እንባ በእንባ ሆነ፤ ተራ ሃዘንም አልነበረም፣ እጅግ ከባድ በሆነ፣ ሊያበርደው በማይችል ሰቆቃ ውስጥ ነበር።

እግሮቹ የሚያመሩት ወደየት እንደሆነ ጠንቅቆ ቢያውቅም፣ ወደ ሞት እንደሚያመራ ቢገባውም፣ የሚያወርደው እንባ ግን ለራሱ አልነበረም። በፍጥነት እየደረሰ ያለው፣ የሰቆቃው ምድረ-ትዕይንት የሆነው ጌቴሰማኒ በፊቱ ነበር። “ለመታረድ እንደሚነዳ ጠቦት” [ኢሳ 53፡7] የሚሆንበት፣ ለእርሱም በቅርብ የሚከፈተው፣ ለብዙ መቶ ዓመታት በመስዋዕትነት ይታረዱ ዘንድ የሚነዱበት የበጎች በርም እይታው ውስጥ ነበር። የስቅለት ቦታው ቀራንዮም ከዚያ ሩቅ አልነበረም። በቅርቡ ክርስቶስ በሚራመድበት መንገድ ላይ ታላቅ የሰቆቃ ጽልመት ይወድቃል፤ ነፍሱን ስለ ኃጢአት ይሰጣልና። ሆኖም በዚህ የደስታ ሰዓት የሃዘን ጥላ የጣለበት እነዚህን በርሱ ላይ የሚመጡትን ትእይንቶች ማሰላሰሉ አልነበረም። ሰው ከሚችለው በላይ የሆነው ስቃይ በውል ቢገባውም ቅሉ ያንን ራስ ወዳድነት የሌለበትን መንፈሱን ግን አላደበዘዘበትም ነበር።

የሚያለቅሰው፣ ሊያድናቸውና ሊባርካቸው ለመጣላቸው፣ በእውርነታቸውና ንስሐ መግባትን እምቢ በማለታቸው ምክንያት ለሚጠፉት በሺዎች ለሚቆጠሩ የሩሳሌማውያን ነበር።

ለተመረጡት ሕዝቦች ከአንድ ሺህ ዓመት በላይ እግዚአብሔር ያደረገው የተለየ እንክብካቤና ጥበቃ በየሱስ እይታ ውስጥ ነበር። የእግዚአብሔር ልጅ መስዋዕትነት ተምሳሌት የነበረው የተስፋው ልጅ፣ ያለ ማንገራገር ሊሰዋ ወደ መሰውያው የቀረበበት የሞርያ ተራራም በዚያ ነበር [ዘፍ 22÷9]። በዚያ ስፍራ የበረከት ቃልኪዳን የከበረው መሲሃዊ ተስፋ ለአማኞች አባት ቃል ተገብቶ ነበር [ዘፍ 22÷16-18]። በዚያ ስፍራ ከአርና አውድማ ወደ ሰማይ ይወጣ የነበረው የመስዋዕት ነበልባል የአጥፊው መልአክ ሰይፍ ወደ ሰገባው እንዲመለስ አድርጎ ነበር [1ኛ ዜና 21]። ይህም ለበደለኛው የሰው ዘር የከፈለውን መስዋዕትነትና ምልጃ በትክክል የሚወክል ነበር። በምድር ካሉ ነገሥታት ሁሉ የሩሳሌም በእግዚአብሔር ፊት የከበረች ነበረች። እግዚአብሔር “ጽዮንን መርጦአታልና” “ማደሪያውም ትሆን ዘንድ ወድዶአታልና” [መዝ 132÷13]። እዚያ ስፍራ ነብያት ለዘመናት የማስጠንቀቂያ ድምጾቸውን አሰምተዋል፤ በዚያ ቦታ የሕዝቡን ፀሎት ይዞ ወደ እግዚአብሔር የሚወጣውን፣ የዕጣን ጭስ የሚያፈልቀውን ጥና ካህናት አወዛውዘውበት ነበር። እዚያ ወደ እግዚአብሔር በግ የሚያመለክተው፣ በጎች በየቀኑ ታርደው ደማቸው በመስዋዕትነት የሚቀርብበት ሥርዓት ይፈጸም ነበር። በዚያ ስፍራ በስርየት መክደኛው በላይ በክብር ደመና ያህዌ መገኘቱን ገልጾል። ከምንም ነገር በላይ ቅዱስ ወደ ሆነው ስፍራ ለዓለም መንገድ የከፈተው፣ መላእክት ወደ ላይና ወደታች ይረማመዱበት የነበረው፣ ሰማይንና ምድርን ያገናኘው መንፈሳዊ መሰላል መሰረቱ ያረፈው በዚህ ስፍራ ነበር [ዘፍ 28÷1፤ ዮሐ 1÷51]። እሥራኤል እንደ ሕዝብ ከሰማይ ጋር ያላትን አንድነት ጠብቃ ቢሆን ኖሮ የእግዚአብሔር ምርጥ ሆና ለዘላለም በቆመች ነበር [ኤር 17÷21-25]። የዚያ የተመረጠ ሕዝብ ታሪክ ግን ወደ ኋላ የማፈገፈግና የአመጽ መዝገብ ነበር። የሰማይን ጸጋ እምቢ አሉ፤ መታደላቸውን ተረማመዱበት፤ እድላቸውን ከመናኛ ቆጠሩት።

እሥራኤላውያን “በእግዚአብሔር መልዕክተኞች ይሳላቁ፤ ቃሉንም ያቃልሉ፤ በነቢያቱም ላይ ያፌዙ” [2ኛ ዜና 36÷15-16] የነበረ ቢሆንም “እግዚአብሔር መሃሪ፣ ሞገስ ያለው፣ ታጋሽም፣ ባለብዙ ቸርነትና እውነት” [ዘፀአት 34÷6] ነውና ራሱን ለእነርሱ ከመግለጽ ፈጽሞ አልተቆጠበም ነበር። አሻፈረኝ ባይነታቸው በተደጋጋሚ ቢተገበርም ምህረቱ ግን ተማፅኖዋን አላቋረጠችም ነበር። አባት ለልጇ ከሚያሳየው ርኅራኄ ባለፈ ፍቅር “የአባቶቻቸውም አምላክ እግዚአብሔር ለሕዝቡና ለማደሪያው ስላዘነ ማለዳ ተነስቶ በመልክተኞቹ እጅ ወደ እነርሱ ይልክ ነበር” [2ኛ ዜና 36÷15-16]። ተቃውሞው፣ ልመናውና ተግሳጹ ፍሬ አልባ ሲሆንበት፣ ወደር የማይገኝላትን የሰማይን ምርጥ ስጦታ ላከላቸው፤ ኦ አይደለም! ሰማይን በሙሉ በአንዱ ስጦታው አፈሰሰላቸው።

ንስሐ አልገባም ያላቸውን ከተማ ይለምን (ያባብል) ዘንድ የእግዚአብሔር ልጅ ራሱ በአካል ተላከ። እንደ ግዙፍ የወይን ዛፍ [ተሸክሞና ተንከባክቦ] እሥራኤልን ከግብጽ ያወጣው ክርስቶስ ነበር። [መዝ 80÷8]። የራሱ እጅ ባዕድ አምላኪ ሕዝብን ከፊቱ አስወጣ፤ “በፍሬአማው ኮረብታ” ላይም [ኢሳ 5÷1-4] ተከለው። ጥበቃው ዙሪያውን ከልሎት ነበር፤ ይንከባከቡትም ዘንድ ባርያዎቹ ተልከው ነበር። “ለወይኔ ያላደረግሁለት” ጠየቀ፡- “ከዚህ ሌላ አደርግለት ዘንድ የሚገባኝ ምንድር ነው?” [ኢሳ 5÷1-4]፤ ፍሬ ይሰጣል ብሎ በመተማመን ቢጠብቅም፣ “ወይን ያፈራል” ብሎ ተስፋ ያደረገው ተክሉ “ኮምጣጣ ፍሬ አፈራ” [ኢሳ 5÷1-4]። ሆኖም አሁንም ተስፋ ሳይቆርጥ ምናልባት ከጥፋት ይተርፍ፤ ፍሬም ይሰጥ እንደሆነ ተስፋ ሰንቆ ወደ

ወይን ስፍራው በአካል መጣ። ዙሪያውን ኮተኮተው፣ ገረዘው፣ ተንከባከበው። ራሱ የተከለውን ወይን ያተርፈው ዘንድ ሳይታክት ለፋ።

የክብር ጌታ፣ የብርሐን ንጉሥ ለሶስት ዓመት ያህል በሕዝቡ መካከል ተመላለሰ። “መልካም እያደረግ”፣ “ለዲያቢሎስም የተገዙትን ሁሉ እየፈወሰ” [የሐዋ ሥራ 10÷38፤ ሉቃ 4÷18፤ ማቴ 11÷5]፣ ያዘኑትን እያጽናና፣ የታሰሩትን ነጻ እያወጣ፣ ወንጌልን ለድሆች እየሰበከ በመካከላቸው ኖረ። [የሐዋ ሥራ 10÷38፤ ሉቃ 4÷18፤ ማቴ 11÷11]። የርኅራኄ ጥሪው ለሁሉም መደቦች አስተጋባ፡- “እናንተ ደካሞች ሽክማችሁ የከበደ ሁሉ ወደ እኔ ኑ እኔም አሳርፋችኋለሁ።” [ማቴ 11÷28]።

ለመልካምነቱ ክፋት፣ ለፍቅሩም ጥላቻ ቢመለስለትም [መዝ 109÷5] የምሕረት ተልዕኮውን በጽናት አከናወነ። ፀጋውን የፈለገ ማንም በባዶ የተሸኘ አልነበረም። ቤት-የለሽ፣ ተቅባኝባኝ፣ ነቀፋና ስር የሰደደ ድህነት የእለት ዕጣው የነበረው ጌታ የሰዎችን ፍላጎት ሊያሟላ፣ መከራቸውን ሊያቃልል፣ የሕይወትን የነጻ ስጦታ ይቀበሉ ዘንድ ሊለምን በመካከላቸው አደረ። በደነደነ ልብ እየተገፈተረ የሚባረረው የምሕረት ማዕበል በሩጎሩጎና ሊገለጽ በማይችል ፍቅር እንደገና ተጠናክሮ ይመለስ ነበር። እሥራኤል ግን ተወዳዳሪ ከሌለው ጓደኛዋ፣ ከብቸኛው ረዳትዋ ፊትዋን አዘረች። የፍቅር ተማፅኖ ጥላቻን አተረፈ፤ ምክሩ ተቀባይነት አጣ፤ ማስጠንቀቂያውም መሳለቂያ ሆነ።

የተስፋና የምሕረት ጊዜ በፍጥነት እያለፈ ነበር፤ ለረጅም ጊዜ ሲገታ የነበረው የእግዚአብሔር የቁጥ ጽዋ ሊሞላ ምንም አልቀረውም ነበር። በአመጽና በክህደት ለዘመናት ሲጠራቀም የኖረው ደመና አሁን በመረር ሃዘን ጠቁሮ በኃጢአተኛው ሕዝብ ላይ ሊፈስ አንዝብ ነበር። ሊመጣባቸው ካለው ዕጣቸው የሚያተርፋቸው ብቸኛው ጌታ እንደ ምናምንቴ ተቆጥሮ፣ ተሰድቦና ተንቆ ይባስ ብሎም በቅርቡ ሊሰቀል ነበረ። ክርስቶስ በቀራንዮ መስቀል ሲሰቀል እሥራኤል በእግዚአብሔር የተመረጠችና የተባረከች የመሆንዋ ዘመን ያበቃል። የአንድ ነፍስ እንኳ መጥፋት፣ ሊመዘን በማይችል ክብደት፣ የአንድን ዓለም ሀብትና ትርፍ ሁሉ የሚበልጥ መቅሰፍት ነው። ክርስቶስ የሩሳሌምን ሲመለከት ግን የአንድ ሙሉ ከተማ፣ የአንድ ሀገር ሕዝብ እልቂት በፊቱ ድቅን አለበት። ያ ሕዝብ፣ ያቺ ከተማ፣ በአንድ ወቅት የእግዚአብሔር ምርጥ፣ የተለየች ቅርሱ ነበረች።

ኃጢአታቸው በመጎብኘቱ ስለወረደባቸው አሰቃቂ እልቂት፣ በእሥራኤል ክህደት ምክንያት ስለመጣው ጥፋት ነብያት ሲያነቡ ኖረዋል። ተወግተው ስለሞቱ ስለ ሕዝቡ ቤት ልጆች፣ ተማርኮ ስለተወሰደው የእግዚአብሔር መንጋ፣ ቀንና ሌት ያለማቋረጥ ያነባ ዘንድ አይኑ የእንባ ምንጭ ይሆንለት ዘንድ ኤርምያስ ተመኝቶ ነበር። [ኤር 9÷1፣ 13÷17]። ታዲያ ትንቢታዊ ጨረፍታውን ለዓመታት ሳይሆን ለዘመናት የተመለከተው የእርሱ ሃዘን ምን ነበር! የያህዌ የረጅም ጊዜ ማደሪያ በነበረችው ከተማ ላይ አጥፊው መልአክ ሰይፉን ወደ ላይ ቀስሮ ተመለከተ። ከጊዜ በኋላ በቲቶና በሰራዊቱ በተያዘው የደብረ ዘይት ተራራ ጫፍ ቆሞ፣ በሽለቆው ማዶ አሻግሮ የተቀደሱትን አደባባዮችና ሰገነቶች ሲቃኝ፣ ቅጥሮችዋ በእንግዳ ሰራዊት የተመሸገበትን አሳዛኝ ትዕይንት ሲመለከት አስለቅሶት፣ የዕንብ ውሐ አይኑን ጋርዶት፣ በደብዛዛው አይኑ ተመለከታቸው። ወደ ሰልፍ የሚሄድ ሰራዊት ኮቴ ሰማ። ከተከበበችው ከተማ ውስጥ እናቶችና ህጻናት እንጀራ ፈልገው በጩኸት ሲማጽኑ ሰማ። የተቀደሰውና የሚያምረው ቤትዋ፣ ቤተ-መንግሥቶችዋና ታላላቅ ህንጻዎችዋ በእሳት ነበልባል ሲንቀለቀሉ፣ ቆመውበት በነበረው በዚያው ስፍራ የከሰል አርባጫ ተቆልሎ ተመለከተ።

ዘመናትን ወደፊት አቆልቁሎ ሲመለከት “በበረኃ የባህር ዳርቻ እንደተልከሰከሰ” ስብርባሪ የቃል ኪዳኑ ሕዝብ በምድሪቱ ተበትኖ አየ። በዚህ በልጆቹ ሊወርድ ባለው፣ በዚህ ዓለም በምትቀበለው፣ በተገባት ቅጣት ውስጥ፣ በመጨረሻው ቀን በፍርድ ሰዓት ጭላጭ ሳታስቀር ግጥም አድርጋ የምትጠጣውን የቁጣ ጽዋ የመጀመሪያ ገፈት ተመለከተ። መለኮታዊ ሃዘኔታ፣ የሙጥኝ ባይ ፍቅር፣ በአሳዛኝ የእንጉረጉሮ ቃላት አንደበት አገኘ፡- “የሩሳሌም የሩሳሌም ሆይ፣ ነብያትን የምትገድል ወደ እርስዋ የተላኩትንም የምትወግር፣ ዶሮ ጫጫትዎቻቸውን ከክንፎቻቸው በታች እንደምትሰበስብ ልጆችሽን እሰበስብ ዘንድ ስንት ጊዜ ወደድሁ! አልወደዳችሁምም።” [ማቴ 23÷37]። አ! አንቺ፣ አዎ አንቺ በምድር ካሉ ነገሥታት ሁሉ የተመረጣሽ ሆይ፣ የመጎብኘትሽን ወራት፣ ለሰላምሽ የሚሆነውን ብታውቁ! የፍርድን መልአክ ገረገርሁ፤ ወደ ንስሐም ጠራሁሽ፤ አልሰማሽኝም። የጠላሽው፣ አልቀበልም ያልሸው፣ አገልጋዮችን፣ መልእክተኞችንና ነብያትን ብቻ ሳይሆን የተቤዝሽን፣ የእሥራኤልን ቅዱስ አዳኝሽን ጭምር ነው። ብትጠፊ ለውድመትሽ ተጠያቂዋ ራስሽ ነሽ፤ ምክንያቱም “ሕይወት እንዲሆንላችሁ ወደ እኔ ልትመጡ አትወዱም።” [ዮሐ 5÷40]።

ክርስቶስ በየሩሳሌም ውስጥ፣ በአለማመንና በአመጽ የደነደነውን፣ የተገባውን የእግዚአብሔር ቅጣት ለመገናኘት የሚገሰግሰውን ዓለም አምሳያ ተመለከተ። የወደቀው የሰው ዘር ሰቆቃ ነፍሱን በሃዘን ሲደቁሰው መሪ ለቅሶ እንዲያሰማ አስገደደው። በሰው ስቃይ፣ እንባና ደም የተኮለኮለውን የኃጢአትን ታሪክ ዱካ ተመለከተ፤ በምድር ስላሉት፣ ስለተሰቃዩና ስለተጎዱ ሁሉ በዘላለማዊ ርኅራኄ አንጀቱ ተላወሰ፤ ሁሉንም ከስቃያቸው ሊገላግላቸውም ተመኘ። ሆኖም የሚግተለተለውን የሰው ልጅ የሰቆቃ ማዕበል የእርሱ እጅ እንኳ አይመልሰው ይሆናል፤ የብቸኛውን ረዳታቸውን እገዛ የሚጠይቁ ብዙ አልነበሩምና። ነፍሱን ለሞት አሳልፎ ሰጥቶ እንኳ ድነትን መጨበጥ ቢችሉ ያደርገው ዘንድ ሙሉ ፈቃደኛ ነበር። ሕይወት ይሆንላቸው ዘንድ ወደ እርሱ የሚመጡት ግን ከቁጥር የሚገቡ አልነበሩም።

የሰማይ ግርማ ሞገስ እንባ በእንባ ሆነ! የዘላለማዊው አምላክ ልጅ በመንፈስ ታውኮ በጭንቀት አጎነበሰ! ትዕይንቱ ሰማይን በግርምት ሞላው። ይህ ክስተት የኃጢአትን አስከፊነት የሚገልጽልን ነው። የእግዚአብሔርን ሕግ ከመተላለፍ ከሚመጣው መዘዝ ኃጢአተኛውን ለማዳን ችሎታው ወሰን ለሌለው ዘላለማዊ ኃይል እንኳ ምን ያህል ከባድ እንደሆነ ይህ ምስክር ነው። የሱስ ወደ መጨረሻው ትውልድ አቆልቁሎ ሲመለከት፣ ዓለም፣ለየሩሳሌም ጥፋት ምክንያት በሆነው ተመሳሳይ መታለል ውስጥ ሆኖ አየ። የአይሁዳውያን ታላቁ ኃጢአት ክርስቶስን አለመቀበላቸው ነበር፤ የክርስትናው ዓለም ታላቅ ኃጢአት የሚሆነው ደግሞ በሰማይና በምድር የመንግሥቱ መሰረት የሆነውን የእግዚአብሔርን ሕግ አሻፈረኝ ማለቱ ነው። የያህዌ መመሪያዎች በንቀት እንደምናምንቱ (ዋጋ ቢስ ሆነው) ይቆጠራሉ። የሰይጣን ባርያዎች፣ የኃጢአት ግዛተኞች ሆነው፣ ሁለተኛው ሞት ዕጣ ፈንታቸው ቢሆንም በሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ግን በመጎብኘታቸው ዘመን የእውነትን ቃል ያደምጡ ዘንድ አሻፈረኝ የሚሉ ይሆናሉ። አስከፊ እውርነት! እንግዳ የመጃጃል አባዜ!

የአይሁድ መሪዎችን ግብዝነት አውግዞ ለመጨረሻ ጊዜ ከመቅደሱ ከወጣ በኋላ ፋሲካ ሊከበር ሁለት ቀን ሲቀረው ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ወደ ደብረ ዘይት ተራራ በመሄድ በከተማዋ ትይዩ በእሳራማው አቀበት ላይ አብሮአቸው ተቀመጡ። ዛሬም እንደገና ቅጥሮቻቸውን፣ ህንጻዎቻቸውንና ቤተ መንግሥቶቻቸውን ተመለከተ። የተቀደሰው ተራራ የውበት ዘውድ የሆነውን፣ የእጹብ ድንቅ ግርማ ባለቤት የሆነውን ቤተ መቅደስ ተመለከተ።

እግዚአብሔር ለእሥራኤል ስለሰጠው ሞገስ፤ መኖሪያው ስላደረጋት የተቀደሰች ቤቱ፤ መዝሙረኛው ከአንድ ሺህ ዓመታት በፊት አጉልቶ አሳይቶ ነበር፡- “ስፍራው በሳሌም ማደሪያውም በጽዮን ነው፡፡” [መዝ 76÷2]። እርሱ “የይሁዳን ወገን ግን መረጠ፤ የወደደውን የጽዮንን ተራራ። መቅደሱን እንደ አርያም ሰራ፡፡” [መዝ 78÷68፤69]። የመጀመሪያው ቤተ መቅደስ የተሰራው በእሥራኤል ታሪክ ውስጥ እጅግ ስኬታማ በተባለው ዘመን ነበር። ብዛት ያለው የሀብት ክምችት ለዚህ አላማ በንጉሥ ዳዊት ተሰብስቦ አሰራሩ ደግሞ በመለኮት ምሪት የተከናወነ ነበር። [1ኛ ዜና 28÷12፤19]። ከእሥራኤል ነገሥታት ሁሉ ይልቅ ጥበበኛ የነበረው ሰላሞን ግንባታውን አጠናቀቀ። ይህ ቤተ መቅደስ ዓለም አይቶት የማያውቅ እጅግ አስደናቂ ህንፃ ነበር። ስለ ሁለተኛው ቤተ መቅደስ በነብዩ ሐጌ ጌታ ሲናገር ግን፡- “ከፊተኛው ይልቅ የዚህ የሁለተኛው ቤት ክብር ይበልጣል” አለ። “አሕዛብን ሁሉ አናውጥለሁ በአሕዛብ ሁሉ የተመረጠውም እቃ ይመጣል፤ ይህንም ቤት በክብር እሞላዋለሁ ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፡፡” [ሐጌ 2÷9፤7]።

መቅደሱ በናቡከደነፆር ከወደመና ለረጅም ዘመን በባርነት ከቆዩ በኋላ ወደ ተራቆተና መካን ለመሆን ወደ ተቃረበ አገር በተመለሱ ሰዎች ክርስቶስ ከመወለዱ ከአምስት መቶ ዓመታት በፊት [ሁለተኛው መቅደስ] እንደገና ተሰራ። ሰላሞን የሰራውን ቤተ መቅደስ ውበት ያዩ፤ ከፊተኛው መቅደስ ምን ያህል አነስተኛ እንደሆነ የተረዱ፤ በመሰረቱ ላይ በሃዘን ያነቡ ከሰራተኞቹ መካከል በእድሜ የገፉ ሰዎች ነበሩ። ይንጸባረቅ የነበረው ስሜት ምን አይነት እንደነበር በጥሩ ሁኔታ በነብዩ ተገልጿል፡- “በቀድሞ ክብሩ ሳለ ይህንን ቤት ያየ በእናንተ መካከል የቀረ ማን ነው? ዛሬስ እንዴት ሆኖ አያችሁት? በዓይናችሁ እንደ ምናምን አይደለምን?” [ሐጌ 2÷3]። ያም ሆኖ የዚህ የሁለተኛው መቅደስ ክብር ከቀድሞው እንደሚልቅ ተስፋ ተሰጥቶ ነበር።

ነገር ግን ሁለተኛው የመጀመሪያውን መቅደስ ግርማ ሞገስ አልተስተካከለም፤ የመለኮትን መገኘት በሚያረጋግጡት በግልጽ በሚታዩ ምልክቶችም እንደፊተኛው አልተባረከም ነበር። በምርቃቱ ጊዜ መለኮታዊ ኃይል አልተገለጸም ነበር። በአዲስ የቆመውን ቤተ መቅደስ ይሞላ ዘንድ የክብር ደመና አልታየም ነበር። በመሰዊያው የተቀመጠውን መስዋዕት ይበላ ዘንድ እሳት ከሰማይ አልወረደም ነበር። በቅድስተ ቅዱሳን፤ በኪሩቤሎች መካከል የእግዚአብሔር የመገኘቱ ብርሐን አልነበረም። ታቦቱ፤ የስርዐት መክደኛው፤ የምስክሩ ገበታም አልነበሩም። የያህዌን ፈቃድ ያውቁ ዘንድ ለሚጠይቁ ካህናት ከሰማይ የመጣ ድምጽ አልነበረም። በሐጌ የተሰጠው የእግዚአብሔር ተስፋ የት እንደተፈጸመ ለማሳየት አይሁዶች ለዘመናት በከንቱ ሲደክሙ ኖረዋል። ሆኖም እብሪትና እምነት-የለሽነት የነብዩን ቃላት ትክክለኛ ትርጉም እንዳያስተውሉ አእምሮአቸውን ሸፍነውባቸው ነበር። ሁለተኛው መቅደስ በእግዚአብሔር የክብር ደመና ባይከብርም፤ በስጋ መገለጥ ራሱ እግዚአብሔር በሆነ፤ የእግዚአብሔር አብ ሙላት በሕያው አካል በተገለጸበት፤ በእርሱ መገኘት ከበረ። የናዝሬቱ ሰው በተቀደሱት አደባባዮች ሲያስተምርና ሲፈውስ ሳለ በእርግጥም “በአሕዛብ ሁሉ የተመረጠው/the desire of all nations” [ሐጌ 2÷7] እርሱ ወደ መቅደሱ መጥቶ ነበር። በክርስቶስ መገኘትና፤ በመገኘቱ ብቻ የሁለተኛው መቅደስ ክብር ከመጀመሪያው በለጠ። እሥራኤል ግን ከሰማይ የተገለጸውን ስጦታ አልተቀበለችም። ራሱን ያዋረደው መምህር ከወርቃማ በሮችዋ የወጣ እላት፤ ያኔ ክብር ለዘላለም ከመቅደሱ ተለየ። የመሲሁ ቃላት ከወዲሁ ፍጻሜ አግኝተው ነበር፡- “እነሆ ቤታችሁ የተፈታ ሆኖ ይቀርላችኋል።” [ማቴ 23÷38]።

ቤተ መቅደሱ እንደሚፈርስ የክርስቶስን ትንቢት ሲሰሙ ደቀ መዛሙርቱ አክብሮት በተላበሰ ፍርሃትና ግርምት ውስጥ ተውጠው የንግግሩን ትርጉም የበለጠ መረዳት ፈለጉ። ቤተ መቅደሱ የተዋበ ይሆን ዘንድ

ከአርባ አመት በላይ ሃብት፣ ጉልበትና የምህንድስና ጥበብ በገፍ ፈሰበታል። ታላቁ ሄሮድስ የሮማንና የአይሁድን ጥሪት አፍስሶበታል፤ የዓለም ንጉሠ ነገሥት ሳይቀር በስጦታው አበልጽጎታል። ክብደታቸውና መጠናቸው ያስደነቁ፤ ነጮጭ እምነበረዶች ከሮማ እንዲመጡ ተደርገው የህንጻው አካል ሆነው ነበር። ለዚህም ነበር ደቀ መዛሙርቱ የክርስቶስን ትኩረት ለመሳብ በማሰብ፡- “እንዴት ያሉ ድንጋዮችና እንዴት ያሉ ህንጻዎች እንደሆኑ እይ!” [ማር 13÷1] ያሉት።

ለእነዚህ ቃላት የሱስ ከባድና አስገራሚ መልስ ሰጡ፡- “እውነት እላችኋለሁ ድንጋይ በድንጋይ ላይ ሳይፈርስ በዚህ አይቀርም አላቸው።” [ማቴ 24÷2]።

ክርስቶስ፣ በአካል፣ በምድራዊ ክብር መጥቶ ዓለም አቀፍ መንበረ መንግሥቱን የሚወርስበትን፣ ንሱሐ አንገባም ያሉትን አይሁዳውያን የሚቀጣበትና ከሮማ ቀንበር አገሩን ነጻ የሚያወጣበትን ክስተት ደቀ መዛሙርቱ ከየሩሳሌም ጥፋት ጋር አያይዘውት ነበር [ክርስቶስ ስልጣኑን ሲቆናጠጥ የሚፈጽመው ድርጊት ነው ብለው ያስቡ ነበር]። ለሁለተኛ ጊዜ ተመልሶ እንደሚመጣ ጌታ ከዚህ በፊት ነግሮአቸው ነበር። እናም አሁን ፍርድ በየሩሳሌም ላይ እንደሚመጣ ሲነግራቸው አዕምሮአቸው ወደዚያ ሁለተኛ መምጣት ተመራና አዳኙን ከበው በደብረ ዘይት ተራራ ተቀምጠው ሳለ ጠየቁት፡- “ንገረን ይህ መቼ ይሆናል? የመምጣትህና የዓለም መጨረሻ ምልክቱስ ምንድር ነው?” [ማቴ 24÷3] አሉት።

የወደፊቱ ክስተት በምሕረት መጋረጃ ከደቀ መዛሙርቱ ተሸፍኖ ነበር። እነዚያን ሊሆኑ ያላቸውን ሁለቱን ክስተቶች፤ የመሲህን መሰቃየትና መሞት፤ እንዲሁም የከተማቸውንና የቤተ መቅደሳቸውን ውድመት ሙሉ በሙሉ ቢረዷቸው ኖሮ በታላቅ ድንጋጤ በተሸነፉ ነበር። ዘመን ከመፈጸሙ በፊት የሚከናወኑትን ክስተቶች ቅደም ተከተል ክርስቶስ ገለጸላቸው። ንግግሮቹ ያኔ ሙሉ በሙሉ መረዳትን አላገኙም ነበር። በውስጡ ያዘሉትን መመሪያዎች ሕዝቦቹ በሚፈልጉበት ሰዓት ግን ትርጉማቸው ይገለጽ ዘንድ ነበረው። የተናገረው ትንቢት ሁለት ትርጉም ያያዘ ነበር፡- ስለየሩሳሌም መጥፋት ሲያመለክት ሳለ ስለመጨረሻው ዘመን መከራም የሚገልጽ ነበር።

የሱስ፣ ለሚያደምጡት ደቀ መዛሙርት በከሃዲዋ እሥራኤል ላይ የሚወርደውን ፍርድ፣ በተለይም ደግሞ መሲህን አንቀበልም ብለው በመስቀላቸው የሚመጣውን፣ የሚገባቸውን የበቀል ቅጣት ነገራቸው። ይህንን አሳዛኝ መደምደሚያ የሚቀድሙ ግልጽ ምልክቶች ይፈጸማሉ። አስፈሪው ሰዓት በድንገትና በቅጽበት ይመጣል። አዳኙ ተከታዮቹን አስጠንቅቋል፡- “እንግዲህ በነቢዩ በዳንኤል የተባለውን የጥፋት ርኩሶት በተቀደሰችው ስፍራ ቆሞ ስታዩ አንባቢው ያስተውል፤ በዚያን ጊዜ በይሁዳ ያሉ ወደ ተራሮች ይሸሹ።” [ማቴ 24÷15፣16፤ ሉቃ 21÷20]። አሁን ከከተማዋ ትንሽ ራቅ ብሎ የሚታየው የሮማውያን የጣዖት አምልኮ ሥርዓት በተቀደሰው ስፍራ ሲቆም የክርስቶስ ተከታዮች በመሸሽ ከአደጋ ማምለጥ ነበረባቸው። የማስጠንቀቂያ ምልክቱ በሚታይበት ጊዜ የሚያመልጡ ሁሉ መዘግየት አይገባቸውም። በይሁዳ አገር ሁሉ፣ እንዲሁም በራስዋ በየሩሳሌም የሸሽት ትዕዛዙ ወዲያውኑ አዎንታ ማግኘት ይኖርበታል። የቤቱ ጣራ ላይ ያለ ቢኖር እጅግ የከበረውን ቅርሱን እንኳ ለመያዝ ወደ ቤቱ መግባት አይኖርበትም። በመስኩ ወይም በአትክልት ስፍራው የሚሰሩ እነርሱ፣ በቀኑ ሃሩር ሲለፉ ሳለ በእርሻቸው ድንበር ላይ ያስቀመጡትን ልብስ ሊያነሱ መመለስ የለባቸውም። የውድመቱ አካል እንዳይሆኑ ለአፍታም እንኳ ማቅማማት አይኖርባቸውም።

በሄሮድስ ግዛት ዘመን እጅግ መዋብ ብቻ ሳይሆን ህንጻዎች፣ ቅጥሮችና ምሽጎች ተሰርተውባት፤ ተፈጥሮአዊ አቀማመጧ ካደላት አቅም ጋር ተዳምሮ የሩሳሌምን ፈጽሞ የማትደፈር አስመስሎአት ነበር። ስለ መጥፋትዋ በአደባባይ በዚህ ጊዜ የሚናገር እርሱ፣ ልክ በኖህ ዘመን እንደተደረገው፣ መዓት ጠሪ፣ እብድ መባሉ አይቀሬ ነበር። ክርስቶስ ግን ተናግሮ ነበር፡- “ሰማይና ምድር ያልፋሉ ቃሌ ግን አያልፍም።” [ማቴ 24÷35]። በኃጢአትዋ ምክንያት በየሩሳሌም ላይ ቁጣ ታውጆባት ነበር፤ ግትርነት ያሸነፈው እምነት-የለሽነቷ ውድመትዋን እርግጠኛ አደረገው።

ጌታ በነቢዩ ሚካያስ ተናግሮ ነበር፡- “ፍርድን የምትጠሉ፣ ቅን ነገርንም ሁሉ የምታጣምሙ እናንት የያዕቆብ ቤት አለቆችና የእሥራኤል ቤት ገዡች ሆይ፤ እባካችሁ ይህን ስሙ። ጽዮንን በደም የሩሳሌምንም በኃጢአት ይሰራሉ። አለቆችም በጉቦ ይፈርዳሉ፣ ካህናቶችዋም በዋጋ ያስተምራሉ፤ ነቢያቶችዋም በገንዘብ ያምዋርታሉ፤ ከዚህም ጋር እግዚአብሔር በመካከላችን አይደለምን? ክፉ ነገር ምንም አይመጣብንም እያሉ በእግዚአብሔር ይታመናሉ።” [ሚክ 3÷9-11]።

እነዚህ ቃላት ብልሹና ተመዳዳቂ የነበሩትን የሩሳሌማውያንን በትክክል ገልጸዋቸዋል። የሕጉን ትእዛዛት በግትርነት ጠብቀናል ሲሉ ሳለ መመሪያዎቹን ግን ጥሰው ነበር። ንጽህናውና ቅድስናው ኃጢአታቸውን ራቁት ስላስቀረው ክርስቶስን ጠሉት፤ በኃጢአታቸው ምክንያት ለመጣባቸው ችግር ሁሉ መንስኤው እርሱ እንደሆነ አድርገው ወነጀሉት። ኃጢአት አልባ እንደሆነ ቢያውቁም ለሕዝባቸው ደህንነት ሲባል፣ እንደ ሉአላዊ አገር ይቀጥሉ ዘንድ፣ የእርሱ መሞት የግድ መሆኑን አወጁ። “እንዲህ ብንተውው” አሉ የአይሁድ መሪዎች፣ “ሁሉ በእርሱ ያምናሉ፤ የሮሜም ሰዎች መጥተው አገራችንን ወገናችንንም ይወስዳሉ አሉ።” [ዮሐ 11÷48]። ክርስቶስ ከተሰዋ እንደገና ጠንካራና አንድ ሕዝብ ሊሆኑ ይችላሉ፤ እንደዚህም አመካኛ፤ ሕዝቡ ሁሉ ከሚጠፉ አንድ ሰው ስለሕዝቡ ቢሞት ይሻላል በሚለው በሊቀ ካህናቸው ሃሳብ ተስማሙ።

እንዲህም አድርገው የአይሁድ መሪዎች “ጽዮንን በደም፤ የሩሳሌምንም በኃጢአት” [ሚክ 3÷10] ገነቡአት። በኃጢአታቸው ስለገሰፃቸው መሲህን መግደላቸው አልበቃ ብሎ ራሳቸውን ጻድቅ አድርገው፣ በእግዚአብሔር የተመረጡ ሕዝቦች እንደሆኑ ቆጥረው፣ አምላካቸው ከጠላቶቻቸው እጅ እንዲያስመልጣቸው ይጠብቁበት ነበር። “ስለዚህ” ቀጠለ ነቢዩ፣ “በእናንተ ምክንያት ጽዮን እንደ እርሻ ትታረሳለች፤ የሩሳሌምም የድንጋይ ክምር ትሆናለች፤ የቤቴም ተራራ እንደዱር ከፍታ ይሆናል።” [ሚክ 3÷12]

የየሩሳሌም ጥፋት በክርስቶስ በራሱ ከተነገረ ከአርባ ዓመት በኋላ ጌታ ፍርዱን በከተማዋ እና በሕዝቡ ላይ አዘገዋ። ወንጌሉን ላልተቀበሉትና አንድያ ልጁን ለገደሉ ያሳየው ታጋሽነት የሚያስደንቅ ነበር። ፍሬ ያልሰጠው ተክል ምሳሌ እግዚአብሔር ከአይሁድ ሕዝብ ጋር የነበረውን ግንኙነት የሚወክል ነበር፤ “ቁረጣት፤ ስለ ምን ደግሞ መሬቱን ታጎሳቁላለች” የሚለው ትእዛዝ ተላልፎ ነበር [ሉቃ 13÷7]። አሁንም ግን መለኮታዊ ምሕረት ለጥቂት ጊዜ ታግሶአት ነበር። የክርስቶስን ባህርይና የፈጸመውን ተግባር ያላስተዋሉ ብዙዎች አሁንም በአይሁድ መካከል ነበሩ። ወላጆቻቸው ያቃሉትን ብርሐን፣ የተሰጣቸውንም ዕድል ልጆቻቸው አላገኙም ነበር። በሐዋርያቱና አብረዋቸው ይሰሩ በነበሩ ሰዎች አማካኝነት እግዚአብሔር ብርሐን ይፈነጥቅላቸዋል። በመወለዱና በሕይወቱ ብቻ ሳይሆን በሞቱና በመነሳቱ ትንቢት እንዴት እንደተፈጸመ ይረዱ ዘንድ ይፈቅድላቸዋል። በአባቶቻቸው ኃጢአት ምክንያት በልጆቹ ላይ መርገም አልመጣም

(አልተኮነም) ነበር። ነገር ግን ለወላጆቻቸው ስለተሰጠው ብርሐን ከነበራቸው ግንዛቤ በተጨማሪ ለራሳቸው የተቸራቸውን ብርሐን ባለመቀበላቸው፣ በወላጆቻቸው ኃጢአት እነርሱም ተሳታፊ (ተባባሪ) ሆነው የበደላቸውን ጽዋ ሞሉ።

እግዚአብሔር ለየሩሳሌም ያሳየው ትዕግስት ያረጋገጠው ነገር ቢኖር የአይሁድን በአመጽ የመቀጠል ግትርነት ነበር። ለየሱስ ደቀ መዛሙርት ከነበራቸው ጥላቻና ጭካኔ የተነሳ የመጨረሻውን የምሕረት ስጦታ አንቀበልም አሉ። ከዚያም እግዚአብሔር ጥበቃውን ከእነርሱ አነሳ፤ ሰይጣንንና መላእክቱን የገደበውን ሃይሉን መለሰ፤ ያችም ሃገር ያስተዳድራት ዘንድ ለመረጠችው መሪዋ [ለዲያብሎስ] ተተወች። የክፋት ትርታቸውን የሚያንበረክከውን የክርስቶስን ጸጋ ልጆቻቸው እምቢ አሉ፤ እነዚህም ሃሳቦቻቸው በቁጥጥራቸው ስር አደረጓቸው። ሰይጣን እጅግ ጠንካራውንና ፈጽሞ የተዋረደውን የነፍስ ስሜት ቀሰቀሰ። ሰዎች ማገናዘብ ተሳናቸው፤ ከምክንያት አልፈው በስሜትና በእውር ቁጣ ቁጥጥር ስር ሆኑ። በጭካኔያቸውም ወደ ሰይጣንነት ተለወጡ። በቤተሰቡ፣ በሕዝቡ፣ በላይኛውና በታችኛው መደብ በሞላ፣ መላምት፣ ቅንዓት፣ ጥላቻ፣ ጸብ፣ አመጽና ነፍስ ገዳይነት ተንሰራፍቶ ነበር። አደጋ የሌለበት ስፍራ አልነበረም። ዳደኛዎችና ዘመዳዎች ይከዳዱ ነበር። ወላጆች ልጆቻቸውን ገደሉ፤ ልጆችም ወላጆቻቸውን። የሕዝቡ አስተዳዳሪዎች ራሳቸውን የማስተዳደር አቅም አልነበራቸውም። ገደብ የለሽ ፍላጎቶቻቸው ጭካኝና አምባገነን አድርጓቸው ነበር። ጥፋት በሌለበት በእግዚአብሔር ልጅ ላይ ይፈርዱ ዘንድ አይሁዳውያን የሃሰት ምስክርነትን ተቀብለዋል። አሁን ደግሞ የሐሰት ውንጀላዎች የራሳቸውን ሕይወት አልጨበጡ ባይ አደረገባቸው። በድርጊታቸውም ለረጅም ጊዜ “የእሥራኤልን ቅዱስ ከእኛ ዘንድ አስወግዱ” [ኢሳ 30÷11] ሲሉ ቆይተዋል። አሁን ፍላጎታቸው ተቸራቸው። ፍርሃት-እግዚአብሔር ውስጣቸውን መረበሽ አቆመ። የሕዝቡ ራስ ሰይጣን ሆኖ፣ የሕዝባዊና የሐይማኖታዊ ከፍተኛ የስልጣን ስፍራዎች ጭምር በእርሱ እዝ ስር ነበሩ።

የተቀናቃኝ አንጃ መሪዎች አንዳንድ ጊዜ የተጎሳቆሉ ተጠቂዎችን ይዘርፉና ያሰቃዩ ዘንድ ይተባበሩ ነበር፤ እንደገናም እርስ በርሳቸው ይጣሉና ያለ ምሕረት ይተራረዱ ነበር። አሰቃቂውን ጭካኔአቸውን የቤተ መቅደሱ ክቡርነት እንኳ አላስቀረውም ነበር። የሚያመልኩ ሰዎች ከመሰዊያው ስር ይገደሉ ነበር፤ የሞቱትም ሬሳ ቤተ መቅደሱን በክሎት ነበር። ሆኖም በጭፍንና በስድብ አዘል አይን ያወጣ አስተሳሰባቸው፣ የዚህ አሰቃቂ ሥራ አነሳሽዎች፣ የሩሳሌም የእግዚአብሔር የራሱ ከተማ ስለሆነች ትጠፋለች የሚል ምንም አይነት ፍርሃት እንደሌለባቸው በአደባባይ ይለፈልፋ ነበር። ስልጣናቸውን የበለጠ ለማደላደል ሲሉ፣ የሮማ ክፍለ ጦር መቅደሱን እየከበበ ባለበት ሰዓት እንኳ ለሐሰተኛ ነብያት ጉቦ ከፍለው ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ማዳን ዝም ብሎ መጠበቅ እንዳለበት ያስለፍፋ ነበር። ጠላቶቻቸውን ያሸንፉ ዘንድ ታላቁ ንጉሥ(አምላክ) ጣልቃ እንደሚገባ ብዙዎች እስከመጨረሻው ሰዓት እምነት ጥለው ነበር። እሥራኤል ግን መለኮታዊ ጥበቃን አሻፈረች ብላለችና አሁን የሚያድናት የለም። ደስታ-ቢስዋ የሩሳሌም! የሰው አገር ሰራዊት ቅጥሮችዋን ሲደረማምሱና የጦር ሰዎችን ሲያርዱ ሳለ፣ በውስጥ አለመግባባት ተከፋፍላ፣ ልጆቻቸው እርስ በርስ ተገዳድለው በጃቸው ጎዳናዎችዋን በደም ያቀልሙት ነበር።

ስለየሩሳሌም መጥፋት በክርስቶስ የተነገረው ሁሉ አንድዋም ፊደል ሳትቀር ተፈጸመች። የማስጠንቀቂያ ቃላቱን እውነትነት አይሁዳውያን በተግባር አረጋገጡ፣ “በምትሰፍሩበትም መስፈሪያ ይሰፈርባችኋል።” [ማቴ 7÷2]።

ጥፋትንና ውድመትን የሚጠቁሙ ምልክቶችና አስገራሚ ክስተቶች መታየት ጀመሩ፤ በእኩለ ሌሊት እንግዳ መብራት በቤተ መቅደሱና በመሰዊያው ላይ አንጸባረቀ። በፀሐይ ግባት ጊዜ ሰረገላዎችና የጦር ሰዎች ለሰልፉ ሲዘጋጁ ደመናዎች ላይ ተስለው ታዩ። በቤተ መቅደሱ በሌሊት የሚያገለግሉ ካህናት ከሚሰሙት ምስጢራዊ (እንግዳ) ድምጽ የተነሳ በፍርሃት ተዋጡ። ምድር ተሸበረች፤ የብዙ ሕዝብ ድምጽ ” በፍጥነት እንሂድ” ብሎ ሲጮህ ተሰማ። ከክብደቱ የተነሳ በብዙ ሰዎች ጥረት የሚዘጋው፣ በድንጋይ መሃል ተጣብቀው በጥልቀት ወደ ታች ገብተው በቆሙት ከባባድ የብረት ዘንጎች ታግዞ የቆመው ታላቁ የምሥራቅ በር ማን እንደከፈተው ሳይታይ በእኩለ ሌሊት ተከፈተ። - Milman, The History of the Jews, book 13.

ለሰባት ዓመታት በየሩሳሌም ጎዳናዎች እየተመላለሰ የሚወርድባትን መከራ የሚያውጅ አንድ ሰው ነበር። በቀንና በሌሊት ዋይታውን ያሰማ ነበር፡- “ድምጽ ከምሥራቅ፣ ድምጽ ከምዕራብ፣ ድምጽ ከአራቱም ነፋሳት፣ ስለየሩሳሌምና ስለመቅደሱ ጥፋት የሚናገር ድምጽ፣ ስለ ሙሽራውና ስለ ሙሽራይቱ ጥፋት ስለ ሕዝቡም ሁሉ ጥፋት የሚናገር ድምጽ።” ይህ እንግዳ ፍጡር ታስሮ ተገረፈ፣ የምሬት ድምጽ ግን ፈጽሞ ከከንፈሩ አልወጣም። ለደረሰበት ስድብና ጉስቁልና የሚመልሰው “ወዮ ለየሩሳሌም ወዮ፣ ወዮ በርስዋ ለሚኖሩ ሁሉ!” ብቻ ነበር። እንደሚመጣ በተናገረው፣ በከበበው ጦር እስኪገደል ድረስ የማስጠንቀቂያ ጩኸቱን አላቋረጠም ነበር። በየሩሳሌም ጥፋት አንድስ እንኳ ክርስቲያን አልሞተም። ክርስቶስ ለደቀ መዛሙርቱ ማስጠንቀቂያ ሰጥቶ ነበር። ቃሉን ያመኑ ሁሉ፣ ተስፋ የተገባለትን ምልክት ይጠባበቁ ነበር። “የሩሳሌም ግን በጭፍራ ተከባ ስታዩ” አለ የሱስ፣ “በዚያን ጊዜ ጥፋትዋ እንደቀረበ እወቁ። የዚያን ጊዜ በይሁዳ ያሉ ወደ ተራሮች ይሸሹ፤ በመካከልዋም ያሉ ከእርስዋ ፈቀቅ ይበሉ።” [ሉቃ 21፡20፣21]። በሴስቲየስ የሚመሩት ሮማውያን ከተማዋን ከከበቡ በኋላ፣ ወዲያውኑ ለማጥቃት ሁኔታዎች ሁሉ የተመቻቹ መስለው እያሉ ሳይታሰብ ከተማዋን ትተው አፈገፈጉ። የተከበበውና ተስፋ ወደ መቁረጥ የተቃረበው [የአይሁድ] ሰራዊት እጁን ሊሰጥ በተቃረበበት ጊዜ ምንም አይነት ሊብራራ የሚችል ምክንያት ሳይኖር የሮም አዛዥ ጦሩን መለሰ። ምሕረት የተሞላበት የእግዚአብሔር ጥንቃቄ ለራሱ ሕዝቦች ደህንነት ሲል የሚፈጸሙትን ነገሮች ይመራ ነበር። ይጠብቁ ለነበሩት ክርስቲያኖች ቃል የተገባው ተስፋ ተሰጠ፤ የአዳኙን ማስጠንቀቂያ ለሚሰሙና ለሚታዘዙ ሁሉ አሁን ዕድል ተበረከተ። ክስተቶች ሁሉ ተገለባብጠው ምስቅልቅላቸው ወጥቶ ስለነበር ሮማውያንም ሆኑ አይሁዳውያን የሚሸሹትን ክርስቲያኖች ያስቀሩ ዘንድ እንዳይችሉ ተደርገው ነበር። ሴስቲየስ ወደ ኋላ ሲያፈገፍግ አይሁዳውያኑ ከምሽጎቻቸው እየወጡ ይከተሏቸው ጀመር። ሁለቱም ተቃራኒ ኃይሎች በከባድ ውጊያ ተጠምደው ሳለ ከተማዋን ለቀው ይሸሹ ዘንድ ለክርስቲያኖች ዕድል ተከፈተ። የገጠሩ ክፍልም ሊይዟቸው ጥረት ከሚያደርጉት ጠላቶች ጸድቶ ነበር። ከተማዋ በተከበበች ጊዜ አይሁድ ሁሉ ለዳስ በዓል በየሩሳሌም ተሰብስበው ነበር። በመሆኑም በምድሪቱ የነበሩ ክርስቲያኖች ሳይረበሹ ማምለጥ ቻሉ። ሳይዘገዩም አደጋ ወደሌለበት ስፍራ፣ ከዮርዳኖስ ባሻገር በፕሪያ ምድር ወደምትገኝ ከተማ ወደ ፔላ ሸሹ።

የአይሁድ ሰራዊት ሴስቲየስንና ሰራዊቱን ተከትሎ ከኋላቸው እጅግ ጠንካራ በሆነ ሰልፍ በመውጋት ሙሉ ለሙሉ ሊደመስሱት ምንም አልቀራቸውም ነበር። ከከባዱ ውጊያ የተነሳ የሮም ሰራዊት የማፈግፈግ ውሳኔውን የተገበረው በጭንቅ ነበር። አይሁዳውያን ብዙም ጉዳት ሳይደርስባቸው አመለጡ፤ ከምርከክቸውም ጋራ በድል ወደ የሩሳሌም ተመለሱ። ሆኖም ይህ ግልጽ ስኬት ያመጣላቸው ጉዳትን ብቻ ነበር። ይህ የተፈጠረው ሁኔታ ኃይለኛ የመከላከል መንፈሳቸውን የበለጠ አነቃቅቶ ሮማውያንን እንዲቋቋሙ

ሲያነሳሳቸው፤ በሌላ በኩል ደግሞ ሮማዊያኑ ለውድመት በተሰጠቸው ከተማ ላይ ሊነገር የማይችል ሰቆቃ በፍጥነት ያመጡባት ዘንድ ዘመቱ።

ቲቶ እንደገና ሲከባት ዘግናኝ ውድመት በከተማዋ ላይ መጣ። ከተማዋ የተከበበችው በፋሲካ በዓል ወቅት ስለነበር በሚሊዮን የሚቆጠሩ አይሁዳውያን በቅጥሮች ውስጥ ነበሩ። በሥነ ሥርዓት ቢጠበቁ ኖሮ ነዋሪዎችዋን ለዓመታት መመገብ ይችሉ የነበሩት የእህል ጎተራዎችዋ፤ በሚቀናቀኑ ቡድኖች ቅንኦችና በቀል ውድመው፤ የሩሳሌም በረሃብ ሰደድ እሳት ተንቀለቀለች። አንድ የስንዴ መስፈሪያ በአንድ ታላንት ተሸጠ። የረሃቡ ስሜት ከሚችሉት በላይ ከመሆኑ የተነሳ ሰዎች የቀበቶአቸውን ቆዳ፤ የነጠላ ጫማቸውንና የጋሻቸውን ልባስ መቆርጠም ጀመሩ። ከከተማዋ ቅጥሮች ውጪ የበቀሉትን የዱር እጽዋት ለመሰብሰብ አያሌ ሰዎች በሌሊት ተደብቀው ይወጡ ነበር። አብዛኛዎቹ ተይዘው በአሰቃቂ ግርፋት ሲገደሉ፤ አምልጠው የተመለሱት ደግሞ ብንሞትም እንሙት ብለው ያመጡትን በሌሎች ይዘረፉ ነበር። ከሁሉም በላይ ኢ-ሰብአዊ የሆነውን ድርጊት የፈጸሙት በስልጣን ላይ ያሉት ነበሩ። የደበቁት ትርፍራፊ፤ አንዳች የሚቀመስ ነገር ሸሽገው ይሆናል በማለት ችግር ያበላዛቸውን ረሃብተኞች ይገርፏቸው ነበር። በደንብ ጠግበው የሚያድሩቱ [የሚበሉት ከሌላቸው ቀምተው] በመውሰድ የወደፊት ስንቅ ይሆናቸው ዘንድ በጎተራ ማከማቸት የሚፈልጉ ሰዎች እነዚህን የጭካኔ ተግባራት ይጋግመው ይፈጸሙ ነበር።

በሺዎች የሚቆጠሩ በረሃብና በቸነፈር እረገፉ። ተፈጥሮአዊ መልካምነት የጠፋ መሰለ። ባሎች ሚስቶቻቸውን፤ ሚስቶችም ባሎቻቸውን ዘረፉ። ልጆች በእድሜ ከገፉ ወላጆቻቸው አፍ ምግብ ሲነጥቁ ይታዩ ነበር። “በውኑ ሴት ህጻንዋን ትረሳ ዘንድ ትችላለችን?” [ኢሳ 49፡15] የሚለው የነቢዩ ጥያቄ በዚያች በተረገመች ከተማ ውስጥ መልስ አገኘ። “የረሃሩኖች ሴቶች እጆች ልጆቻቸውን ቀቅለዋል፤ የወገኔ ሴት ልጅ በመቀጥቀጥ መብል ሆኑአቸው።” [ሰቆ ኤር 4፡10]። እንደገናም ከአንድ ሺህ አራት መቶ አመት በፊት የተነገረው የማስጠንቀቂያ ትንቢት ተፈጸመ፡- “በአንተ ዘንድ ያላቸው የተለሳለሰችና በቅምጥልነት ሁል ጊዜ ትኖር የነበረችው፤ ከልስላሴና ከቅምጥልነት የተነሣ የእግር ጫማዋን በምድር ላይ ያላደረገችው ሴት፤ አቅፋ በተኛቸው ባልዋ፤ በወንድና በሴት ልጅዋም፤ በእግርዋ መካከል በሚወጣው በእንግዲህ ልጅ፤ በምትወልዳቸውም ልጆች ትቀናላች፤ በደጆችህም ውስጥ ጠላቶችህ ከብብው ባስጨነቁህና መከራ ባሳዩህ ጊዜ ሁሉን ስላጣች በስውር ትበላቸዋለች።” [ዘዳ 28፡56፤57]።

ሮማዊያን መሪዎች በአይሁድ ላይ ታላቅ ፍርሃት በመንዛት እጅ እንዲሰጡ ብዙ ጣሩ። ሲወሰዱ ያንገራገሩ ምርኮኞች ተሰቃዩ፤ ተገረፉ፤ በከተማይቱ ቅጥር ትይዩም ተሰቀሉ። በዚህ አኳኋን በመቶዎች የሚቆጠሩ ሰዎች በየቀኑ ለህልፈተ ሕይወት ይዳረጉ ነበር። ከዮሳፍጥ ሸለቆ ጀምሮ እስከ ቀራንዮ፤ እጅግ ብዛት ያላቸው መስቀያ እንጨቶች ተጠጋግተው ተተክለው፤ በመካከላቸው መተላለፍ እስኪያቅት ድረስ ኢ-ሰብአዊው ድርጊት ቀጥሎ ነበር። በጲላጦስ የፍርድ ወንበር ፊት ይወርድ ዘንድ የተለመነው ያ አሳዛኝ እርግማን በአሰቃቂ ሁኔታ ተፈጻሚ ሆነ፡- “ደሙ በእኛና በልጆቻችን ላይ ይሁን።” [ማቴ 27፡25]።

ቲቶ በፈቃዱ አስፈሪውን ትዕይንት ሊያስቆመው፤ የሩሳሌምንም ከሞላው ጽዋዋ መዓት ሊያተርፋት ይችል ነበር። በሸለቆዎቹ የተጣሉትን የፊሳዎች ክምር ሲመለከት በታላቅ ድንጋጤ ተዋጠ። በደብረ ዘይት ተራራ ጫፍ ሆኖ የሚያምረውን መቅደስ በተመስጦ ተመለከተ፤ አንድስ እንኳ ድንጋይ እንዳይነካ ትዕዛዝ ሰጠ። ይህንን ስፍራ በቁጥጥሩ ስር ከማድረጉ በፊት፤ የከበረውን ስፍራ በደም ያረክሰው ዘንድ

እንዳያስገድዱት ለአይሁድ መሪዎች ልባዊ ልመና አቀረበ። ወደ ውጪ ወጥተው [ከመቅደሱ ርቀው] በሌላ ስፍራ የሚዋጉ ከሆነ፤ ማንም ሮማዊ መቅደሱን አያረክስም። ዮሴፈስ ራሱ ልብን በሚነካ ንግግር እጃቸውን በመስጠት ራሳቸውን፤ ከተማቸውንና የማምለኪያ ስፍራቸውን ያተርፉ ዘንድ ተማጽናቸው። ለንግግሩ ያገኘው ምላሽ ግን መሪር እርግማን ነበር። የመጨረሻው ሰብዓዊ አስታራቂ ቆሞ ሲለምናቸው ሳለ የቀስት ናዳ አወረዱበት። አይሁዳውያን የእግዚአብሔርን ልጅ ተማፅኖዎች አልተቀበሉም ነበር፤ እናም አሁን በምሬት ሀሳባቸውን ለማስተው [ዮሴፈስ] የሚያደርገው ልመና፤ እስከ መጨረሻዋ ድቂቃ በተቃውሞ እንዲቀጥሉ የባሰ አደነደናቸው። መቅደሱን ለማትረፍ ያደረገው የቲቶ ጥረት መና ቀረ። ድንጋይ በድንጋይ ላይ በዚያ እንደማይቀር ከእርሱ የሚበልጠው ጌታ አስቀድሞ ተናግሮ ነበር።

የአይሁድ መሪዎች ጭፍን ግትርነት፤ እንዲሁም በከተማዋ ውስጥ ሲፈጸሙ የነበሩ አስከፊ ወንጀሎች፤ የሮማውያንን ጥላቻና ንዴት ቀስቅሶ፤ ቲቶ መቅደሱን በኃይል ለመማረክ ወሰነ። ከተቻለ ከውድመት እንዲተርፍ ግን አሁንም ወስኖ ነበር። ሆኖም ትዕዛዙ አልተከበረለትም። ሌሊት በድንኳኑ ተኝቶ ሳለ አይሁዳውያን ከመቅደሱ እየወጡ ቅጥሩ ውጪ የነበሩትን ወታደሮችን ማጥቃት ጀመሩ። በትግሉ መሃል በበረንዳው በኩል ባለ ቀዳዳ የሳት ችቦ በአንድ ወታደር ተወርውሮ በዝግባ የተዋበው ቅዱሱ ስፍራ ወዲያውኑ ተቀጣጠለ። ቲቶ ወደ ቦታው ሲሮጥ ደረሰ፤ ሹማምንቱና አለቆችም ደረሱ፤ እሳቱንም ያጠፉ ዘንድ ወታደሮችን አዘዘ። ማንም ግን የሰማው አልነበረም። ይልቁንም በንዴት የተቃጠሉት ወታደሮች ትንታኝነትን ከመቅደሱ ተያይዘው ባሉ ክፍሎች እየወረወሩ በዚያ ተጠግተው የነበሩትን አያሌ ቁጥር ያላቸውን ሰዎች በሰይፍ ረፈረፏቸው። በመቅደሱ ደረጃዎችም ደም እንደ ውሃ ጎረፈ። እልፍ አእላፋት አይሁዳዊያን ሕይወታቸው አለፈ። ከሰልፉ ሩምታ ልቀው የሚሰሙ የጩኸት ድምጾች ነበሩ፡- “ኢካቦድ!” - ክብር [ከእሥራኤል] ሸሸ።

“የሰራዊቱን ቁጣ ይመልስ ዘንድ ቲቶ አልተቻለውም፤ የተቀደሰውን ቤት ከሹማምንቱ ጋር ሆኖ ቃኘው፤ ውበቱ በግርምት ሞላቸው፤ ነበልባሉ ገና ወደ ቅዱሱ ስፍራ ስላልደረሰ ወደ ፊት ተንደርድሮ በመሄድ የሚገሰግሰውን ነበልባል ያቆሙት ዘንድ ወታደሮችን በመገሰጽ ያተርፈው ዘንድ ወደደ። የመቶ አለቃው ላይቤራሊስ ትዕዛዙ በወታደሮቹ አዎንታ ያገኝ ዘንድ ጣረ። ሆኖም ለንጉሠ ነገስቱ የነበረው ክብር እንኳ በአይሁዳውያን ላይ ለነበረው ጥልቅ ጥላቻ፤ በጦፈ ጦርነት ውስጥ ለሚነሳሳው የጋለ ስሜት እንዲሁም ለዘረፉ ስግብግብነት ቦታ ለቀቀ። በሚንቀላቀለው ነበልባል ውስጥ፤ በዙሪያቸው በፍካት የሚንጸባረቀውን ወርቅ ተመልክተዋል። በመቅደሱ ውስጥ ቁጥር ስፍር የሌለው የወርቅ ክምችት ያለ መሰላቸው። አንድ ወታደር በስውር፤ የተቀጣጠለ ችቦ በበሩ ማጠፊያዎች መካከል ወደ ውስጥ ሲወረውር ህንጻው በሙሉ በእሳት ተያያዘ። አይን የሚያሳውረው ጭስና እሳት ሹማምንቱ ወደ ኋላ እንዲያፈገፍጉ ሲያስገድዳቸው የተከበረው ቤት ለአይቀሬው ዕጣ ፈንታው ተተወ።”

“ትዕይንቱ ለሮማውያን የሚሰቀጥጥ ነበር፤ ለአይሁዳውያኑ እንዴት ይሆን? ከተማዋ የተመሠረተችበት ኮረብታ ቁንጮ እንደ እሳተ-ገሞራ በእሳት ተንቀለቀለ። ህንጻ በህንጻ ላይ በታላቅ ኃይል ሲወድቅ እየተፈረካከሰ በእቶኑ እሳት ይዋጥ ነበር። የዝግባ ጣራዎች እሳት እንደያዛቸው ወረቀቶች ሆኑ። በወርቅ ቅጠል የተለበጡት የጣራዎቹ ቁንጮዎች እንደ ቀይ ብርሀን ያንጸባርቁ ነበር። ከበሮቹ መሰሪዎች የሚንቀላቀል እሳትና ጭስ ወደ ላይ ይወጣ ነበር። በአቅራቢያው ያሉ ኮረብታዎች በብርሐን ተሞሉ፤ በጥልቅ ሃዘን ውስጥ የሆኑ ሰዎች በአንድነት የውድመቱን ሂደት በታላቅ ድንጋጤ ሲከታተሉ ይታዩ ነበር። በቅጥርዋና

በከፍታማው የከተማዋ ክፍል የነበሩ አንዳንዶች በተስፋ መቁረጥ ስቃይ ፈታቸው ገርጥቶ፤ ሌሎች ሊተገበር በማይችል የበቀል ስሜት ነደው ይታዩ ነበር። ወዲያ ወዲህ የሚራወጡት የሮም ወታደሮች ጩኸት፤ በነበልባሉ ውስጥ የሚያልቁት የተዋጊዎች ማንቋረር፤ እንደ መብረቅ እየተከሰከሰ ከሚያጉራራው አጠና እና ከሚንቀላቀለው ነበልባል ድምጽ ጋር ተዋህዶ ነበር። የተራሮቹ ማሟቶ በየከፍታው ቆመው የሚጮሁትን ሰዎች ድምጽ እያስተጋገ ወዲያ ወዲህ ያመላልሰው ነበር። በቅጥሮቹ ዙሪያ ሁሉ የሰዎች ዋይታና ጩኸት ያስተጋገ ነበር። በረሃብ አጽማቸው የቀረ፤ በሞት አፋፍ የነበሩ ሁሉ ከመጠን የዘለለ ስቃያቸውንና ምድረ-በዳነታቸውን ይገልጹ ዘንድ የቀራቸውን ጭላጭ ጉልበት አጠራቅመው አፋቸውን ከፈቱ።

“በቅጥሮቹ ውስጥ የተፈጸመው ግድያ ውጪ ካለው ትዕይንት እጅግ የባሰ ነበር። ወንዶችና ሴቶች፤ ታላላቆችና ታናናሾች፤ አማጽያንና ካህናት፤ የተዋጉትም ሆኑ ምሕረት ይደረግላቸው ዘንድ የለሙኑ፤ ሁሉም በአንድ ላይ በአስቃቂ እልቂት ተመልሞለው እረገፉ። የታረዱት ቁጥር ከአራጆቹ በለጠ። የሮማ ወታደሮች የዘር ማጥፋት ግድያቸውን ይቀጥሉ ዘንድ በሬሳ ቁልል ላይ ይረማመዱ ነበር።”- Milman, The History of the Jews, book 16.

ከቤተ መቅደሱ ውድመት በኋላ ከተማዋ በሮማ እጅ ወደቀች። የአይሁድ መሪዎች አይደፈሬ ቅጥራቸውን ጥለው ለብቻቸው ሆነው ቲቶ አገኛቸው። በመገረም ተመለከታቸው፤ እግዚአብሔር በእጁ አሳልፎ እንደሰጣቸውም ተናገረ፤ ባይሆንም ኖሮ እነዚያን አስደናቂ ቅጥሮች ይደመሰስ ዘንድ የሚቻለው ኃይል ባልኖረ ነበር። ከተማዋም ሆነ ቤተ መቅደሱ እስከ መሰረታቸው ድረስ ፈጽመው ወደሙ። ቤተ መቅደሱ ቆሞበት የነበረው መሬት “እንደ እርሻ” ታረሰ [ኤር 26÷18]። በከበበውና ተከትሎም በመጣው እልቂት ከሚሊዮን በላይ ሰዎች ሕይወታቸውን አጡ። የተረፉትም በምርኮ ተይዘው ተወሰዱ፤ በባርነት ተሸጡ፤ የወራሪውን አንጸባራቂ ድል ያደምቁ ዘንድ ወደ ሮም እየተጎተቱ ተወሰዱ፤ በትያትር ማሳያ ቤቶች ለአራዊት ተወረወሩ፤ የቀሩትም ያለ መጠለያ ወደ ዓለም ዳርቻ ሁሉ ተበተኑ።

አይሁዳውያን የራሳቸውን ሰንሰለት አበጁ፤ የበቀል ጽዋቸውን ራሳቸው ሞሉ። እንደ አገር የደረሰባቸው ከባድ ውድመት፤ ከተበተኑም በኋላ ያገኛቸው መከራ የራሳቸው እጅ የዘራውን ሰብል እየሰበሰበ ነበር። ነብዩ ይላል፡- “እሥራኤል ሆይ ጥፋትህ ከራስህ ነው።” “በኃጢአትህ ወድቀሃልና።” [ሆሴ 13÷9፤14÷1]። ስቃዮቻቸው በእግዚአብሔር ቀጥተኛ አዋጅ የመጣባቸው ቅጣት እንደሆነ ተደርገው ብዙ ጊዜ ይታያሉ። እንዲህ በማድረግ ታላቁ አሳሳች የራሱን ሥራ ይደብቃል። መለኮታዊ ፍቅርን አንቀበልም ብለው በመደንደናቸው የእግዚአብሔር ጥበቃ ከእነርሱ እንዲሄድ አደረጉ፤ ሰይጣንም እንደራሱ ፈቃድ ያስተዳድራቸው ዘንድ ተፈቅዶለት ነበር። በየሩሳሌም ጥፋት የተፈጸሙት አስቃቂ ጭካኔዎች፤ ሰይጣን ይነግስባቸው ዘንድ ለቁጥጥሩ ራሳቸውን አሳልፈው በሰጡ ላይ የሚያሳየውን የበቀል ኃይል በተግባር የሚያሳይ ነው።

እያጣጣምነው ላለው ሰላምና ጥበቃ፤ ለክርስቶስ ምን ያህል ባለእዳዎች እንደሆንን በውል እናውቀው ዘንድ አይቻለንም። የሰው ልጅ ሙሉ ለሙሉ በሰይጣን ቁጥጥር ስር እንዳያልፍ የሚያደርገው፤ ወሰኑን የሚገድበው የእግዚአብሔር ኃይል ነው። ጩካኝና አረመኔውን ኃይል በማስቆሙ፤ ለእግዚአብሔር ምሕረትና ታጋሽነት ምስጋና ያቀርቡ ዘንድ ለአመጸኞችና ለምስጋና-ቢሶች ከበቂ በላይ ምክንያት አለ። ሆኖም ሰዎች የመለኮታዊውን ትዕግስት ገደብ ሲያልፉ፤ ያ ገደብ ይነሳል። በመተላለፍ ምክንያት የሚመጣውን ቅጣት

ያስፈጽም ዘንድ እግዚአብሔር በኃጢአተኛው ፊት አይቆምም። የምህረቱን እምቢ ባዮች ግን የዘፋትን ያጭዱ ዘንድ ለራሳቸው ይተዋቸዋል። እያንዳንዱ የተተወ ብርሐን፣ እያንዳንዱ የተናቀ ወይም ያልተሰማ ማስጠንቀቂያ፣ እያንዳንዱ የተተገበረ ፍላጎት፣ እያንዳንዱ የእግዚአብሔር ሕግ ጥሰት፤ ፍሬ ሳያፈራ የማይቀር፣ የሚበተን ዘር ነው። የእግዚአብሔር መንፈስ በተደጋጋሚ (በቋሚነት) እምቢ ሲባል በመጨረሻ ከኃጢአተኛው ይወሰዳል፤ የነፍስን ክፉ ምኞት የሚከላከል ኃይልም አይኖርም፤ ከሰይጣን ጠላትነትና ክፉ ሥራም መከላከያ አይገኝም። የዩሩሳሌም ጥፋት፣ የመለኮትን ጸጋ ስጦታ ለሚያቃልሉ፣ የመለኮትንም የምሕረት ተማፅኖ እምቢ ለሚሉ ከባድና አስፈሪ ማስጠንቀቂያ ነው። እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ስላለው የመረረ ጥላቻ ምስክር ይሆን ዘንድ በተላለፈውም ላይ ስለሚመጣው እርግጠኛ ቅጣት ማሳያ ይሆን ዘንድ ከዚያ የተሻለ ማረጋገጫ አልነበረም።

ዩሩሳሌም ስለምትጎበኝበት ፍርድ ክርስቶስ የተናገረው ትንቢት፣ ያን በእሥራኤል ላይ የደረሰውን አሰቃቂ ውድመት እንደ ምንም በሚያስቆጥር አኳኋን፣ ገና ወደፊት ተፈጻሚነት ያገኛል። በተመረጠችው ከተማ ዕጣ ፈንታ ውስጥ የእግዚአብሔርን ምሕረት አልቀበልም ያለን፣ በሕጉም ላይ የተረማመደን ዓለም የወደፊት ጥፋት ማየት እንችላለን። በረጅም የወንጀል ዘመናት ዓለም ያስተናገደችው የሰው ስቃይ መዝገብ ጥላሽት መስሎአል። ሲያስቡት ልብ ያሳምማል፤ አእምሮን ወደ መሳት ያደርሳል። የሰማይን ስልጣን (ትዕዛዝ) እምቢ ማለት አሰቃቂ ውጤትን አምጥቷል። ካለፈው የባሰ የጠቆረ ክስተት በወደፊቱ ራዕይ ተቀምጧል። ያለፈው ታሪክ መዝገብ፣ የረብሻ፣ የጥልና የአብዮቶች ግርግር “ተዋጎች በጦርነት ሲፋጁ በደምም የተለቀለቀ ልብስ” [ኢሳያስ 9፥5] ሁሉ፤ የሰብአዊውን ፍጡር የሚገነፍል ፍላጎትና የሰይጣንን የሚፋጅ ቁጣ የሚከላከለው የእግዚአብሔር መንፈስ ሙሉ በሙሉ ከኃጢአተኞች ሲወሰድ፣ ከሚኖረው ጋር ሲወዳደሩ እስካሁን የሆኑት ምንድን ናቸው? ከዚያን ጊዜ በፊት ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ፣ ዓለም የሰይጣንን አስተዳደር ውጤት ይመለከታል።

ሆኖም በዩሩሳሌም ጥፋት እንደሆነው ሁሉ በዚያን ቀንም እግዚአብሔር ሕዝቦቹን ይታደጋቸዋል። “ለሕይወት የተጻፈ ሁሉ”/በሕያዋን መካከል ተፅፎ የሚገኝ ሁሉ (everyone that shall be found written among the living)” [ኢሳ 4፥3] ይድናል። ታማኞቹን ወደርሱ ይሰበስብ ዘንድ ዳግም እንደሚመጣ ክርስቶስ ተናግሯል፡- “በዚያን ጊዜም የምድር ወገኖች ሁሉ ዋይ ዋይ ይላሉ፣ የሰው ልጅም በኃይልና በብዙ ክብር በሰማይ ይመና ሲመጣ ያዩታል። መላእክቱንም ከታላቅ መለኮት ድምጽ ጋር ይልካቸዋል ከሰማያትም ዳርቻ እስከ ዳርቻው ከአራቱ ነፋሳት ለእርሱ የተመረጡትን ይሰበስባሉ።” [ማቴ 24፥30፣31]። ወንጌሉንም አንቀበልም ያሉ ከአፉ በሚወጣው መንፈስ ያልቃሉ፤ በመገለጡም ብርሐን ይጠፋሉ [2ኛ ተሰሎ 2፥8]። እንደ ጥንትዋ እሥራኤል ሁሉ ኃጥአን ጥፋትን በራሳቸው ላይ ያመጣሉ፤ በበደላቸውም ይወድቃሉ። ከኃጢአተኝነት ሕይወት የተነሳ ከእግዚአብሔር መስማማት ውጪ ራሳቸውን አስቀምጠዋልና ተፈጥሮአቸው በክፋት እጅግ ስለዘቀጠ የክብሩ መገለጽ እንደሚያቃጥል እሳት ይሆንባቸዋል።

ክርስቶስ በተናገራቸው ቃላት የተላለፉትን ትምህርቶች ቸል ከማለት ይቆጠቡ ዘንድ ሰዎች ይጠንቀቁ። ማምለጫቸውን ያዘጋጁ ዘንድ ደቀ መዛሙርቱን ስለ ዩሩሳሌም ጥፋት እንዳስጠነቀቀ፣ ስለሚመጣው ጥፋት ምልክት እንደሰጠ ሁሉ፣ ስለመጨረሻው ጥፋትም ዓለምን አስጠንቅቋል። ከሚመጣው ቁጣ ሁሉም ያመልጡ ዘንድ የመቃረቡን ምልክቶች ነግሮአቸዋል። የሱስ እንዲህ ይላል፡- “በፀሐይና በጨረቃም በከዋክብትም ምልክት ይሆናል፤ በምድርም ላይ የአሕዛብ ጭንቀት።” [ሉቃ 21፥25፣ ማቴ 24፥29፣ ማር

13÷24-26፤ ራዕይ 6÷12-17]። መምጣቱን የሚያውቁትን እነዚህን ምልክቶች የሚያስተውሉ ሁሉ “በደጅ እንደቀረበ” ያውቃሉ [ማቴ 24÷33]፤ “አሁንም ትጉ” [ማር 13÷35] ይላሉ የእርሱ የምክር ቃላት። ማስጠንቀቂያውን የሚሰሙ ሁሉ ያ ቀን በድንገት ይይዛቸው ዘንድ በጨለማ ውስጥ አይተዉም። አጥብቀው ለማይጠብቁት ግን ያ ቀን “የጌታ ቀን ሌባ እንደሚመጣ” በድንገት ይይዛቸዋል [1ኛ ተሰሎ 5÷2-5]።

የሩሳሌምን በተመለከተ መሲሁ የተናገረውን ማስጠንቀቂያ ለመቀበል አይሁዳውያኑ ከነበራቸው ዝግጁነት ጋር ሲነጻጸር፤ የአሁኑን ዘመን መልእክት ዋጋ ይሰጠው ዘንድ ዓለም ከድሮው የተሻለ ፍላጎት አይታይበትም። ዘመኑ በደረሰ ጊዜ ለከፋይነት የእግዚአብሔር ቀን በድንገት ይመጣቸዋል። ሕይወት በእለት ተእለት በተመሳሳይ ድግግሞሹ ሲቀጥል ሳለ፤ ሰዎች በተድላ፤ በንግድ ሥራ፤ በህገ-ወጥ ዝውውር፤ ገንዘብ በመሰብሰብ ተጠምደው ሳለ፤ የኃይማኖት መሪዎች የዓለምን እድገትና የእውቀት ምጥቀት ሲያጋንኑ፤ ሕዝቡም በሐሰት ዋስትና ሲነሆልል ሳለ፤ በጥንቃቄ ወዳልጠበቀው ቤት ሌባ በውድቅት ገብቶ እንዲሰርቅ እንዲሁ ጥፋት በዋዘኞችና በከሃዲዎች ላይ በድንገት ይወርዳል፤ “አያመልጡምም።” [1ኛ ተሰሎ 5÷2-5]።

ምዕራፍ ፩—የእሳት እና የደም ጥምቀት

የሱስ ስለ የሩሳሌም ዕጣ ፈንታ እንዲሁም ስለ ዳግም ምፅዓቱ ሁኔታ ለደቀ መዛሙርቱ ሲገልጽላቸው ሳለ ከእነርሱ ከሚወሰድበት ሰዓት ጀምሮ ነጻ ሊያወጣቸው በኃይልና በክብር እስከሚመጣበት ጊዜ ያለውን የሕዝቦችን ገጠመኝም እንዲሁ ተናግሮ ነበር። በደብረ ዘይት ተራራ ላይ ሆኖ አዳኙ በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ላይ የሚወድቀውን አውሎ ነፋስ አየ። ወደፊት ስላለው ክስተትም ጠልቆ በመግባት በሚመጡት የጽልመትና የስደት ዘመናት ሕዝቦችን በኃይል የሚመታውን፣ ፍርሥራሽም ትቶ የሚያልፈውን ከባድ ተግባር(ውሽንፍር) አይኖቹ ተመለከቱ። በጥቂቱ ሆኖም እጅግ አስፈላጊ በሆኑ ቃላት የዚህ ዓለም መሪዎች ለእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን የሚሰፍሩትን የቅጣት ቁና ተናገረ [ማቴ 24፡9፤21፤22]። የክርስቶስ ተከታዮች እርሱ የተራመደበትን የውርደት፣ የነቀፋና የስቃይ ዱካ መከተል ይኖርባቸዋል። በመድኃኔዓለም ላይ የተንጸባረቀው ጥላቻ በስሙ በሚያምኑ ሁሉ ላይ የሚደገም ይሆናል።

አዳኙ የተናገራቸው ቃላት የሚፈጸሙ ለመሆናቸው የጥንትዋ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ መስክሮአል። የምድርና የሲኦል ኃይላት በአንድ ላይ ተሰድረው የክርስቶስ ተቃዋሚነታቸውን በተከታዮቹ ላይ ገለጹ። ወንጌሉ ስኬት ካገኘ ቤተ መቅደስዋና የመሰውያ ስፍራዋ እንደሚጠፋ የጣዖት አምላኪዋ ቤተ ክርስቲያን ተገነዘበች፤ በመሆኑም ሃይሏን አሰባስባ ክርስትናን ለማጥፋት ቆርጣ ተነሳች። የስደት እሳት ተቀጣጠለ። ክርስቲያኖች የነበራቸውን ሁሉ ተነጥቀው ከቤታቸው ተባረሩ፤ “መከራ በሆነበት በትልቅ ተጋድሎ” አለፉ [ዕብ 10፡32]። “መዘበቻ በመሆንና በመገረፍ ከዚህም በላይ በእሥራትና በወህኒ ተፈተኑ” [ዕብ 11፡36፤ 37፤38]፤ አያሌ ሰዎች ምስክርነታቸውን በደማቸው አተሙ። ባርያና ጨዋ፣ ሃብታምና ድሀ፣ የተማሩትና ያልተማሩት፣ ሁሉ ያለ ርኅራኄ ታረዱ።

በኔሮ የግዛት ዘመን ጳውሎስ በተሰዋበት ጊዜ ገደማ የጀመሩት እነዚህ ስደቶች ግለታቸው አንዳንዴ ከፍ አንዳንዴ ደግሞ ዝቅ እያለ ለብዙ መቶ ዓመታት ቀጠለ። ክርስቲያኖች እጅግ ዘግናኝ የሚባሉትን ወንጀሎች እንደፈጸሙ ተደርገው ከመከሰሳቸውም በላይ የከባድ መቅሰፍቶች ማለትም የረሃብ፣ የቸነፈርና የመሬት መንቀጥቀጥ ምክንያት እነርሱ እንደሆኑ ይቆጠር ነበር። የሕዝባዊ ጥላቻና ጥርጥር ኢላማ ከመሆናቸው የተነሳ ወሬ አቀባዮች ለራሳቸው ጥቅም ሲሉ በደል የሌለባቸውን ለመጠቆም በተጠንቀቅ ይቆሙ ነበር። በመንግሥት ላይ እንዳመጹ ተቃዋሚዎች፣ የኃይማኖት ጠላቶችና የሕብረተሰብ ተባይ ተደርገው ይፈረድባቸው ነበር። አያሌ ቁጥር ያላቸው ሰዎች በትያትር ማሳያ ቤቶች ለዱር አራዊት ተወርውረዋል፤ አልያም በቁማቸው በእሳት ተቃጥለዋል። አንዳንዶቹ ተሰቀሉ፤ ሌሎች ደግሞ የዱር እንሰሳትን ቆዳ እንዲለብሱ ተደርገው በውሾች ተበጩቆቀው እንዲበሉ ወደ ሕዝብ መሰብሰቢያዎች (ስታዲየሞች) ተገፍትረዋል። አብዛኛውን ጊዜ በክብረ በዓላት ወቅት የእነዚህ ክርስቲያኖች ቅጣት የሕዝብ ዋና መዝናኛ ይደረግ ነበር። በትዕይንቱ ለመባረቅ ብዙ ሕዝብ ይሰበሰብ ነበር፤ ያልታደሉትን ጣዕረ-ሞትም በሳቅና የድጋፍ ጩኸት ያጅቡት ነበር። መጠለያ በፈለጉበት ስፍራ ሁሉ የክርስቶስ ተከታዮች እንደ ዱር አውሬ ይታደኑ ነበር። በምድረበዳ፣ በተራቆቱና ገለልተኛ ስፍራዎች መደበቂያ ይሹ ዘንድ ተገደዱ። “ሁሉም እያጡ መከራን እየተቀበሉ እየተጨነቁ ዓለም አልተገባቸውምና በምድረ በዳና በተራራ በዋሻና በምድር ጉድጓድ ተቅበዘበዙ” [ዕብ 11፡36፤37፤38]። የመቃብር ዋሻዎች ለሺዎች መሸሽጊያ ሆኑ። ከሮም ከተማ ወጣ ብለው ባሉ ኮረብታዎች ስር፣ በመሬትና በቋጥኝ ሥር የተቆፈሩ ረጃጅም መተላለፊያ መንገዶች ነበሩ። ጨለማና

ውስጥ የሆነው የመሬት ውስጥ መተላለፊያ ከከተማዋ ቅጥር አልፎ ብዙ ምእራፎች የሚሄድ ነበር። በእነዚህ የምድር ውስጥ ስፍራዎች የክርስቶስ ተከታዮች ሬሳቸውን ይቀብሩ ነበር። በሚጠረጠሩበትና በሚወገዙበት (የሕግ ከለላቸው በሚነሳበት) ጊዜም እነዚህ ቦታዎች መጠለያዎቻቸው ነበሩ። ሕይወት ሰጪው ጌታ፣ መልካሙን ተጋድሎ የተጋደሉትን ሁሉ በሚቀሰቅስበት ጊዜ፣ ስለ ክርስቶስ ሰማዕት የሆኑ ብዙዎች ከነዚያ ደብዛዛ ዋሻዎች ይወጣሉ።

እጅግ በከበደው ስደት እንኳ እነዚህ የየሱስ ምስክሮች እምነታቸውን ሳያጎድፉ ጠብቀዋል። ከማናቸውም ዓይነት ምችቶች ቢገለጹም፣ የፀሐይ ብርሀን ተነፍገው ቤታቸውን በጨለማ ሆኖም በሰላማዊው የመሬት ጉያ ቢያደርጉም፣ የመሬት ቃል ግን ፈጽሞ ከአፋቸው አልወጣም። ድህነትና ጭንቀትን ይቋቋሙ ዘንድ በእምነት፣ በትዕግስትና በተስፋ ቃላት እርስ በእርስ ይበረታቱ ነበር። የምድርን በረከት ሁሉ አጥተው መራቆታቸው በክርስቶስ ያላቸውን እምነት ይክዱ ዘንድ ሊያስገድዳቸው አልቻለም። [ለእነርሱ] ፈተናና ስደት ወደ እረፍታቸውና ወደ ሽልማታቸው የሚያቀርቧቸው እርምጃዎች እንጂ ሌላ አልነበሩም።

እንደ ቀደሙት የእግዚአብሔር ባርያዎች ሁሉ “ተሰቃዩ፣ መዳንም አልወደዱም፣ የሚበልጥ ትንሳኤ ይቀበሉ ዘንድ።” [ዕብ 11÷35]። ነብያትም እንዲሁ ከእነርሱ በፊት ተሳደዋልና፣ ስለ ክርስቶስ ሲሉ መከራን በሚቀበሉበት ጊዜ፣ ሽልማታቸው በሰማይ ታላቅ ነውና እጅግ ደስ ሊሰኙ እንደሚገባቸው የተነገራቸውን የጌታቸውን ቃላት አስታውሱ። ለእውነት ይሰቃዩ ዘንድ የተገባቸው ሆነው ተቆጥረዋልና ሀሴት ያደርጉ ነበር፤ የድል መዝሙርም ከሚንጣጣው ነበልባል መካከል ወደ ላይ ይወጣ ነበር። በእምነት ወደ ሰማይ አንጋጠው ሲመለከቱ ክርስቶስና መላእክቱ ከሰማይ ጣራ በጥልቅ ፍላጎት አተኩረው ወደ እነርሱ ሲመለከቱ፣ ለአይበገሬነታቸውም አዎንታ ሲለግሱ ያዩ ነበር። ቃል ከእግዚአብሔር ዙፋን ወደ እነርሱ መጣ፣ “እስከ ሞት ድረስ የታመንህ ሁን የሕይወትንም አክሊል እሰጥሃለሁ።” [ራዕ 2÷10]።

የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን ያጠፋ ዘንድ በኃይል የተሞከሩት የሰይጣን ጥረቶች ከንቱ ሆኑ። የየሱስ ደቀ መዛሙርት ሕይወታቸውን የሰጧት ታላቁ ተጋድሎ፣ እነዚህ ታማኝ፣ ደረጃቸውን ያስጠበቁ አማኞች በተሰለፉበት ሲወድቁ አላበቃም፤ በመሸነፍ ድል ነሱ። የእግዚአብሔር ሰራተኞች ተሰዉ፣ ሥራው ግን በቀጣይነት ወደፊት ተራመደ። ወንጌሉ መስፋፋቱን ቀጠለ፣ የሚደግፉትም ቁጥር ይጨምር ጀመር። የሮም ንስሮች እንኳ ወደማይደፍሯቸው ሥፍራዎች ጭምር ሰርስሮ ገባ። ማሳደዱ እንዲቀጥል ሲጎሰጉሱ የነበሩትን የአህዛብ መሪዎች በምክንያት ሲገዳደር አንድ ክርስቲያን እንዲህ አለ፡- “ልታሰቃዩን፣ ልትጎዱንና ልታስጨንቁን ትችላላችሁ፣ እርጉምነታችሁ ድካማችንን ቢፈትነውም ጭካኔያችሁ ግን ምንም አይፈይድም። ሌሎች ይቀላቀሉን ዘንድ ለማሳመን ጠንካራ ግብዣ ከመሆን አልዘለለም። መታጨዳችን ሲጨምር፣ ማቆጥቆጣችን የበለጠ ይበዛል፤ የክርስቲያኖች ደም ዘር ነው።”- Tertullian, Apology, paragraph 50.

በሺዎች የሚቆጠሩ ታስረው ተገደሉ፤ ነገር ግን ቦታቸውን የሚሞሉ ሌሎች ተነሱ። ለእምነታቸው የተሰውት እነርሱ የክርስቶስነታቸው ተረጋገጠ፤ በእርሱም ዘንድ አሸናፊዎች ተብለውም ተቆጠሩ። መልካሙን ገድል ተጋድለዋል፣ ክርስቶስ በሚመጣበት ጊዜ የክብር ዘውዳቸውን ይቀበላሉ። በጽናት ያለፉት ሰቆቃ፣ ክርስቲያኖች እንዲቀራረቡ ወደ አዳኛቸውም እንዲጠጉ አደረጋቸው፤ የሕይወታቸው ምሳሌነትና

የሞታቸው ዋቢነት የእውነት ቋሚ ምስክር ነበር። እንዲህ ይሆናል ተብሎ በማይጠበቅበት ሥፍራ የሰይጣን ተገዥዎች ለእርሱ የሚሰጡትን አገልግሎት እየተዉ በክርስቶስ ሰንደቅ አላማ ስር መመዝገብ ጀመሩ።

ስለዚህም ሰይጣን የእግዚአብሔርን መንግሥት በተሻለ ስኬት መዋጋት ይቻለው ዘንድ በክርስቲያኖች ቤተ-መቅደስ ውስጥ ባንዲራውን የመትከል እቅዱን ነደፈ። የክርስቶስ ተከታዮች መታለል ከቻሉና እግዚአብሔርን ካሳዘኑ፣ ኃይላቸው፣ ቅጥራቸውና ጽናታቸው ስለማይቀጥል በቀላሉ መታደን የሚችሉ ይሆናሉ።

ታላቁ ተቃዋሚ በኃይል ማሳካት ያልቻለውን፣ አሁን በብልጠት የማታለያ ስልቱ ለማስፈጸም ይጥር ጀመር። ስደት ቆመ፣ ቦታውም አደገኛ ማባባያ በሆኑት የጊዜያዊ ብልጽግናና የምድራዊ ክብር ተተካ። ሌሎች በጣም አስፈላጊ እውነቶችን ወደ ጎን ትተው ሳለ፣ ጣዖት አምላኪዎች የክርስትናን እምነት በከፊል እንዲቀበሉ ተሞሩ። የሱስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ እንደሚቀበሉ፣ በሞቱና በትንሳኤውም እንደሚያምኑ መሰከሩ። የኃጢአተኝነት ወቀሳ ግን አልተሰማቸውም፣ ንስሐ መግባትና የልብ መለወጥ አስፈላጊ ሆኖ አልታያቸውም። ክርስቶስን በማመን መሠረት ላይ ሁሉም በአንድነት ይቆሙ ዘንድ፣ እነርሱ የድርሻቸውን ጥቂት ነገሮች እንደተው ሁሉ፣ ክርስቲያኖችም በበኩላቸው መተው የሚገባቸውን የተወሰኑ ነገሮቻቸውን [እውነቶቻቸውን] እንዲተው ጣዖት አምላኪዎቹ ሃሳብ አቀረቡ።

አሁን ቤተ ክርስቲያን በአስፈሪና እውን አደጋ ስር ወደቀች። እስር፣ ግርፋት፣ እሳትና ሰይፍ ከዚህ ጋር ሲወዳደሩ እንደ በረከት ነበሩ። የተወሰኑ ክርስቲያኖች አስታራቂ ሃሳቡን ለመቀበል እንደማይቻላቸው በመናገር ፀንተው ቆሙ። ሌሎች ደግሞ የእምነታቸው የተወሰኑ ባህሪያት(መለዮዎች) እንዲቀሩ፣ ወይም ማሻሻያ እንዲደረግባቸውና ክርስትናን በከፊል ከተቀበሉት ጋር አንድ እንዲሆኑ በመስማማት፣ ህብረት መፍጠራቸው እውነቱን በከፊል የተቀበሉት ሙሉ በሙሉ ወደ ክርስትና ለመለወጣቸው ምክንያት ሊሆን እንደሚችል ተናገሩ። ለታማኝ የክርስቶስ ተከታዮች ያ ጊዜ የጥልቅ ሃዘን ሰዓት ነበር። እምነታቸውን ያበላሽ ዘንድ፣ ብሎም አእምሮአቸውን ከእውነት ቃል ያርቅ ዘንድ አስመሳይ የክርስትና ካባ ተከናንቦ ሰይጣን እጁን ወደ ቤተ ክርስቲያን አስገባ።

በመጨረሻም አብዛኞቹ ክርስቲያኖች ደረጃቸውን ዝቅ ለማድረግ ተስማምተው የክርስትናና የጣዖት አምላኪዎች ህብረት ተመሠረተ። ጣዖት አምላኪዎች እንደተለወጡ፣ ከቤተ ክርስቲያን ጋር ያበሩ አንደሆኑ ቢናገሩም የማምለኪያ ቁሶቻቸውን ብቻ ወደ ክርስቶስ፣ ወደ ማርያምና ወደ ቅዱሳት ምስሎች ጭምር በመለወጥ በዚያው በጣዖት አምላኪነታቸው ቀጠሉ። በዚህ ሁኔታ ወደ ቤተ ክርስቲያን የመጣው የጣዖት አምልኮ የብክለት እርሻ ክፉ ሥራውን ቀጠለ። እውነት ያልሆኑ አስተምህሮዎች፣ ከንቱና አጓጉል የአምልኮ ስነ ሥርዓቶች፣ የጣዖት አምልኮ በአል አከባበሮች ከቤተ ክርስቲያንዋ እምነትና አምልኮ ጋር ተዋሃዱ። የክርስቶስ ተከታዮች ከጣዖት አምላኪዎች ጋር ህብረት ሲፈጥሩ የክርስትና ኃይማኖት ተበላሽ፤ ቤተ ክርስቲያንም ንጽህናቸውን ሃይሏን አጣች። ሆኖም በእነዚህ ማታለያዎች ያልተወሰዱ ጥቂቶች ነበሩ። ለእውነት ጸሐፊ (ምንጭ) ታማኝ ሆነው ቀጠሉ፤ እግዚአብሔርንም ብቻ አመለኩ።

የክርስቶስ ተከታዮች ነን በሚሉ መካከል ምንጊዜም ያሉት ሁለት ጎራዎች ናቸው። አንደኛው ወገን የአዳኙን ሕይወት በማጥናት ጎዶሎአቸው ተስተካክሎ ከምሳሌአቸው ከየሱስ ጋር እንዲስማማ ከልባቸው ሲጥሩ፣ ሌላኛው ወገን ስህተቶቻቸውን እርቃን የሚያስቀሯቸውን ግልጽና ተግባራዊ እውነቶች ይሸሻሉ።

ፈጽሞ ጥሩ ደረጃ ላይ ናት በተባለች ሁኔታዋ እንኳ ቤተ ክርስቲያን ሙሉ በሙሉ በእውነተኛው፣ በንጹሁና በሃቀኛው ብቻ የተዋቀረች አልነበረችም። በፈቃደኝነት ለኃጢአት የሚገዙ እነርሱ በቤተ ክርስቲያን ዘንድ ተቀባይነት እንዳያገኙ አዳኞችን አስተምሯል፤ ሆኖም ስህተታቸውን አስተውለው የማረም ዕድል ያገኙ ዘንድ የባህርይ ግድፈት ካለባቸው ጋር ራሱን አገናኝቶ የትምህርቶቹን የምሳሌነቱን ጥቅሞች ለገሳቸው። ከአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት መካከል አንደኛው ከዳተኛ(ባንዳ) ነበር። ይሁዳ ተቀባይነትን ያገኘው የባህርይ ግድፈቱን እንደያዘ ቢሆንም የባህርይው ጉድለቶች ግን ለተቀባይነቱ[ደቀ መዝሙር ሆኖ እንዲመረጥ] ምክንያት አልነበሩም። ከደቀ መዝሙርቱ ጋር ያቆራኘው በየሱስ ትምህርትና አርአያነት የክርስቲያን ባህርይ የሚያጠቃልለው ምን እንደሆነ እንዲማር፣ ከዚያም ስህተቱን እንዲያስተውል ተመርቶ ንስሐ እንዲገባ፣ በመለኮታዊ ፀጋ እርዳታም “እውነትን በመታዘዝ” ነፍሱን እንዲያነጻ ነበር። በደግነት በተሰጠው ብርሐን ግን ይሁዳ አልተመለሰበትም። ለኃጢአት በመገዛት የሰይጣንን ፈተናዎች ወደ ራሱ ጋበዘ። የክፋት አሻራ ያላቸው ባህርያቱ የበላይነት ስፍራን ያዙ። የጨለማ ኃይላት አእምሮውን ይቆጣጠሩት ዘንድ ፈቀደ፤ ጥፋቶቹ ሲነቀፉ ተቆጣ፤ በመሆኑም ጌታውን የካደበትን አስፈሪ ወንጀል እንዲፈጽም ተመራ። እግዚአብሔርን በመምሰል ሽፋን ኃጢአትን የሚወዱ(የሚያበረታቱ) ሁሉ፣ የሚሄዱበትን የኃጢአት መንገድ በማውገዝ ሰላማቸውን የሚያውኩትን በተመሳሳይ ሁኔታ ይጠሏቸዋል። ልክ ይሁዳ እንዳደረገው፣ ለራሳቸው መልካም ይሆንላቸው ዘንድ የሚገስጹባቸውን፣ ምቹ አጋጣሚ ሲያገኙ ይከፈታቸዋል።

በስውር ኃጢአት የሚሰሩ፣ ሆኖም ስለ እግዚአብሔር መሰልነታቸው የሚያወሩ ሰዎች ሐዋርያትንም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ገጥመዋቸው ነበር። ለእግዚአብሔር ሁሉን የሰጡ አስመስለው ከፊሉን በስስት ለራሳቸው ያስቀሩት አናንያና ሰጲራ የአታላዮችን ድርሻ ተወኑ። የእውነት መንፈስ የእነዚህን የአስመሳዮች ትክክለኛ ባህርይ ለሐዋርያት ገለጸላቸው፤ በቤተ ክርስቲያን ንጽህና ላይ የመጣውን መጥፎ ጥፋት የእግዚአብሔር ፍርድ አስወገደው። ይህም የሚሳየው በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚደረገውን የክርስቶስ መንፈስ እንደሚያውቅ መረጋገጡ ለግብዣና ለክፉ አድራጊዎች ታላቅ ድንጋጤ እንደነበረ ነው። በልምድና በባህርይ የክርስቶስ ቋሚ ተወካዮች ከሆኑት ጋር ተቆራኝተው ለረጅም ጊዜ መቀጠል አልቻሉም። ፈተናና ስደት በተከታዮቹ ላይ ሲመጣ የእርሱ ደቀ መዝሙርት ለመሆን የመረጡት ለእውነት ሲሉ ሁሉንም ነገራቸውን ለመተው ፈቃደኛ የሆኑት ብቻ ነበሩ። ስለሆነም በአንጻራዊነት፣ ስደት እስከቀጠለ ድረስ ቤተ ክርስቲያን በተሻለ ንጽህና ነበረች። [ስደቱ] ሲያቆም፣ ታማኝነትና ሃቀኝነት የጎድላቸው አዳዲስ አባላት ተጨመሩ፣ ሰይጣንም ለእግሩ መቆናጠጫ ያገኝ ዘንድ መንገድ ተከፈተለት።

ነገር ግን በብርሐን ልዑልና በጽልመት ልዑል መካከል አንድነት የለም፤ በተከታዮቻቸው መካከልም ሕብረት ሊኖር አይችልም። ክርስቲያኖች ከጣዖት አምልኮ በከፊል ከተለወጡ ጋር አንድ ለመሆን ሲስማሙ፣ ከእውነት እያራቀ፣ እያራቀ በሚወስዳቸው መንገድ ላይ መራመድ ጀመሩ። አያሌ ቁጥር ያላቸውን የክርስቶስን ተከታዮች በማታለል ስለተሳካለት ሰይጣን በደስታ ተፍነከነከ። ሃይሉንም በበለጠ አጠናክሮ በእነዚህ ሰዎች ላይ በማውረድ፣ ለእግዚአብሔር ታማኝ ሆነው የቆሙትን ያሳድዱ ዘንድ አነሳሳቸው። በአንድ ወቅት ለእውነት ቆመው ከነበሩት [አሁን በተቃራኒው ጎራ ከተሰለፉት] ሰዎች በተሻለ ትክክለኛውን የክርስትና እምነት እንዴት መቃወም እንዳለበት የሚያውቅ ሰው አልነበረም። እነዚህ ከሃዲ ክርስቲያኖች ከፊል ጣዖት አምላኪ አጋሮቻቸው ጋር በመተባበር በጣም ወሳኝ በሆኑት የክርስቶስ አስተምህሮ መለያ ባህርያት ላይ በማነጣጠር ጦርነት አወጁ።

በቀሳውስት (በቅድስና) አልባሳት ውስጥ ተደብቀው ወደ ቤተ ክርስቲያን የገቡትን ማታለያዎችና ርኩሶቶች ተቋቁመው ጸንተው ለመቆም የመረጡ እነርሱ በሙሉ ኃይላቸው እልህ አስጨራሽ ትግል ማድረግ ነበረባቸው። መጽሐፍ ቅዱስ የእምነት መለኪያ መሆኑ ቀረ። የኃይማኖት ነጻነት አስተምህሮ እንደ ኑፋቄ ተቆጠረ፤ የሚደግፉትም ሁሉ ተጠሉ፤ በህገ-ወጥነትም ተፈረጁ።

ከረጅምና ኃይለኛ ብጥብጥ በኋላ አሁንም ከጣዖት አምልኮና ከስህተት ትምህርት ራስዋን ነጻ ለማድረግ የማትስማማ ከሆነ፤ የቀሩት ጥቂት እውነተኛ ክርስቲያኖች ከከሃዲዋ ቤተ ክርስቲያን ጋር ያላቸውን ሁሉንም ግንኙነቶች ለማቋረጥ ወሰኑ። የእግዚአብሔርን ቃል መታዘዝ ካለባቸው መለያየት አማራጭ የሌለው እርምጃ እንደሆነ ተረዱ። የራሳቸውም ነፍስ ለሞት የሚያበቃ ስህተት ይታገሱ ዘንድ፤ የልጆቻቸውንና የልጅ ልጆቻቸውንም እምነት አደጋ ላይ የሚጥል ተምሳሌት ይተው ዘንድ አልተቻላቸውም። ለእግዚአብሔር ታማኝ ከመሆን ጋር የሚስማማ እስከሆነ ድረስ ለሰላምና ለአንድነት ማንኛውንም ነገር ለመተው ዝግጁ ነበሩ። ሆኖም መርህን ሰውተው ይገዙት ዘንድ ሰላም ያን ያህል ዋጋ ያለው ሆኖ አልተሰማቸውም። አንድነት የሚገኘው በእውነትና በጽድቅ ላይ በመደራደር ብቻ ከሆነ፤ መለያየት፤ ይባስ ብሎም ጦርነት ይኑር።

እነዚያን ቆራጥ ነፍሳት ያቆሟቸው መርሆች በእግዚአብሔር ሕዝቦች ልብ እንደገና ቢታደሱ(ቢነቃቁ) ለቤተ ክርስቲያንና ለዓለም መልካም ይሆንላታል። ለክርስትና እምነት ምሰሶ የሆኑትን አስተምህሮዎች በተመለከተ የሚያሳስብ ችልተኝነት አለ። እነዚህ ጉዳዮች ያን ያክል አስፈላጊ አይደሉም የሚለው አስተሳሰብ ስር እየሰደደ ነው። ለመቃወምና ለማጋለጥ ሲሉ ከዘመናት በፊት የነበሩት የእምነት ሰዎች ሕይወታቸውን አደጋ ላይ የጣሉባቸው የሐሰት ጽንሰ ሃሳቦችና አደገኛ ማሳሳቻዎች፤ ዛሬ የክርስቶስ ተከታዮች ነን በሚሉ፤ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ዘንድ አዋንታዊ ድጋፍ ያገኙ ዘንድ ይህ መቆርቆዝ የሰይጣንን ወኪሎች እጅ እያጠናከረ ይገኛል።

የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች በርግጥም የተለዩ ሕዝቦች ነበሩ። ነቀፋ የሌለው ባህሪያቸውና የማይወቁባቸው እምነታቸው የኃጢአተኛውን ሰላም የሚረብሽ ቀጣይ ተግሳጽ ነበር። በቁጥር ጥቂት ቢሆኑም፤ ድሃዎች፤ ደረጃ-የለሽና የክብር ማዕረግ የሌላቸው የነበሩ ቢሆኑም ባህሪያቸውና አስተምህሮዎቻቸው በታወቀበት ሥፍራ ሁሉ ለክፉ አድራጊዎች ድንጋጤ ነበሩ። ስለዚህ አቤል የእግዚአብሔር መሰልነት በሌለው ቃየን ይጠላ እንደነበር እነርሱም በኃጢአተኞች ተጠሉ። ቃየን አቤልን ለገደለበት ተመሳሳይ ምክንያት፤ የመንፈስ ቅዱስን ገደብ አሽቀንጥረው መጣል የሚፈልጉ ሁሉ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ገደሉ። የዚህ ባህሪያ ንጽህናና ቅድስና ለራስ ወዳድነታቸውና ለብልሹነታቸው የማያቋርጥ ነቀፋ ስለሆነባቸው፤ አይሁዳውያን የሱስን ያልተቀበሉትና የሰቀሉት በዚህ ተመሳሳይ ምክንያት ነበር። ከክርስቶስ ዘመን ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ፤ ታማኝ ደቀ መዛሙርቱ የኃጢአትን መንገድ የሚወዱትንና የሚከተሉትን ጥላቻና ተቃውሞ ቀስቅሰዋል።

ታዲያ እንደዚህ ከሆነ እንዴት ነው ወንጌሉ የሰላም መልእክት ተብሎ የሚጠራው? ኢሳያስ ስለሚወለደው መሲህ አስቀድሞ ሲናገር፡- “የሰላም ልዑል” የሚል ማዕረግ ሰጥቶት ነበር። ክርስቶስ መወለዱን መላዕክት ለእረኞች ሲያበስሩ፤ በቤተልሔም ሜዳዎች፤ “ክብር ለእግዚአብሔር በአርያም ይሁን ሰላምም በምድር ለሰውም በጎ ፈቃድ” ብለው ዘምረው ነበር [ሉቃ 2፡14]። በእነዚህ ትንቢታዊ አዋጆችና

“ሰይፍን እንጂ ሰላምን ለማምጣት አልመጣሁም” [ማቴ 10÷34] በሚሉት የክርስቶስ ቃላት መካከል ተቃርኖ ያለ ይመስላል። በትክክል ከተስተዋሉ ግን ሁለቱ ፍጹም ስምምነት ያላቸው ናቸው። ወንጌሉ የሰላም መልእክት ነው። ክርስትና ለሚቀበሉትና ለሚታዘዙት ሰላምን፣ መስማማትንና ደስታን በዓለም ዳርቻ ሁሉ የሚያሰራጩ መዋቅር ነው። የክርስቶስ ኃይማኖት፣ ትምህርቶችን የሚቀበሉትን ሁሉ በጠበቀ ወንድማማችነት አቀራረብ አንድ ያደርጋቸዋል። ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር ብሎም እርስ በርሱ ማስታረቅ የየሱስ ተልዕኮ ነበር። አብዛኛው ዓለም ግን የክርስቶስ ቀንደኛ ጠበቻ በሆነው በሰይጣን ቁጥጥር ሥር ነው። ወንጌሉ የሚያቀርባቸው የሕይወት መርሆዎች ከእነርሱ ልማድና ፍላጎት ጋር ሙሉ በሙሉ የሚቃረኑ በመሆናቸው በአመጽ ይነሱበታል። ኃጢአታቸውን የሚገልጠውንና የሚያወግዘውን ንጽህና ይጠሉታል፤ ትክክለኛውንና ቅዱሱን መጠይቁን ይፈጽሙ ዘንድ የሚገፋፏቸውንም ያሳድዳሉ፤ ይመስሳሉ። የሚያቀርባቸው የከበሩ እውነቶች ጸብንና ጥላቻን ስለሚቀሰቅሱ፣ ከዚህ አንጻር ነው ወንጌሉ ሰይፍ ተብሎ የሚጠራው።

ጻድቃን በኃጢአተኞች እጅ ስደት ይደርስባቸው ዘንድ የሚፈቅደው ሚስጥራዊው አቅርቦት በእምነት ደካማ ለሆኑ ለብዙዎች ታላቅ ግራ መጋባት ምክንያት ሆኖ ቆይቷል። በመልካምነታቸውና በንጽህናቸው ተወዳዳሪ የሌላቸው እነርሱ በጨካኝ ጉልበታቸው ሲጎሳቆሉ ሳለ፣ እጅግ ወራዳ ተግባር የሚፈጽሙትን በማበልጸጉ ምክንያት፣ አንዳንዶች በእግዚአብሔር ላይ ያላቸውን አመኔታ እስከመተው ድረስ የተዘጋጁ ሆነዋል። እውነተኛ ፈራጅና ሩጥሩጥ አምላክ፣ በሃይሉም መጠን-የለሽ የሆነው ጌታ፣ እንዲህ ዓይነት የፍርድ መጓደልንና ጭቆናን እንዴት ይታገሳል? የሚል ጥያቄ ይነሳል። ይህ እኛን የሚመለከት ጥያቄ አይደለም። እግዚአብሔር ስለ ፍቅሩ አጥጋቢ ማስረጃ ሰጥቶናል፤ በመሆኑም የፈቃዱን አሰራር ስለማንረዳው ብቻ መልካምነቱን ልንጠራጠር አይገባንም። በጽልመትና በፈተና ጊዜ ነፍሳቸውን የሚያስጨንቀውን ጥርጥር ወደፊት ተመልክቶ መሲሁ ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አላቸው፡- “ባርያ ከጌታው አይበልጥም ብዬ የነገርኳችሁን ቃል አስቡ። እኔን አሳደውኝ እንደሆኑ እናንተን ደግሞ ያሳድዷችኋል።” [ዮሐ 15÷20]። በእርጉም ሰዎች ጭካኔ ተከታዮቹ ሊደርስባቸው ከሚችለው ማናቸውም አይነት ግፍ በላይ የሱስ ስለእኛ ተሰቃይቷል። በግርፋትና በሰማዕትነት ፀንተው ያልፉ ዘንድ የተጠሩ ሁሉ የእግዚአብሔር ውድ ልጅ ያለፈበትን ዱካ የሚከተሉ ናቸው።

“ጌታ ስለ ተስፋ ቃሉ አይዘገይም” [2ኛ ጴጥ 3÷9]፤ ልጆቹን አይረሳም፤ ቸልም አይልም። ሆኖም ማንም ፈቃዱን ያደርግ ዘንድ የሚወድ ሁሉ በበደለኞች እንዳይታለል፣ እውነተኛ ባህርያቸውን ይገልጹ ዘንድ ለኃጥአን ይፈቅድላቸዋል። በተጨማሪም፤ ምሳሌአቸው ስለ እምነትና ስለ እግዚአብሔርን መምሰል እውንነት (ተግባራዊነት) ሌሎችን ያሳምን ዘንድ፣ የማይናወጠው አቋማቸውም ከሃዲዎችንና እምነት የለሽችን ያወግዝ ዘንድ፣ ጻድቃን ራሳቸው የበለጠ ይነጥሩ ዘንድ፣ በስቃይ እቶን እሳት ውስጥ እንዲገቡ ይደረጋሉ።

የአመጸቸውን ጽዋ ሲሞሉ፣ በፍጹም ውድመታቸው የእርሱን ፍትሃዊነትና ምሕረት ሁሉም ያዩ ዘንድ፣ ለእርሱ ያላቸው ጥላቻ ገሃድ እንዲወጣ፣ እንዲበለጽጉም እግዚአብሔር ለኃጢአተኞች ይፈቅድላቸዋል። ሕጉን የተላለፉና ሕዝቦቹን የጨቆኑ ሁሉ ለሥራቸው የሚገባቸውን አቻ ፍርድ የሚያገኙበት፣ በእግዚአብሔር አማኞች ላይ የተፈጸመ እያንዳንዱ ጭካኔ ወይም የፍርድ መዛባት ልክ በክርስቶስ በራሱ ላይ እንደተፈጸመ ተቆጥሮ የሚቀጣበት፣ ያ የበቀል ቀኑ በፍጥነት ይደርሳል።

የዛሬዎቹን አብያተ ክርስቲያናት ቀልብ መሰብ የሚገባው ሌላ በጣም አስፈላጊ ጥያቄ አለ። ሐዋርያው ጳውሎስ ሲናገር፤ “በእውነትም በክርስቶስ የሱስ እግዚአብሔርን እየመሰሉ ሊኖሩ የሚወዱ ሁሉ ይሰደዳሉ።” [2ኛ ጢሞ 3÷12] ይላል። ታዲያ ለምንድነው በአብዛኛው ስደት የቀዘቀዘ የሚመስለው? ብቸኛው ምክንያት ደግሞ ቤተ ክርስቲያን ከዓለም ደረጃ (መስፈርት) ጋር ራስዋን ስላስማማች ተቃውሞን ስለማትቀሰቅስ ነው። በዚህ በእኛ ዘመን ያለው ኃይማኖት፤ በክርስቶስና በሐዋርያት ዘመን የነበረው የክርስትና እምነት ንጹህና ቅዱስ ባህርይ አሻራ ያለው አይደለም። ክርስትና በዓለም እጅግ ተወዳጅ ኃይማኖት ሆነበት ምክንያት ከኃጢአት ጋር ለመደራደር ካለው ፍላጎት የተነሳ፤ የእግዚአብሔር ቃል ታላላቅ እውነቶች በቸልተኝነት በመታየታቸውና በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሕያው የሆነ እግዚአብሔርን መሰልነት በመመናመኑ ነው። እስኪ የቀድሞዋ ቤተ ክርስቲያን እምነትና ኃይል ይታደስ፤ የስደት መንፈስ እንደገና ያንሰራራል፤ የስደት እሳትም እንደገና ይቀጣጠላል።

ምዕራፍ ፫—የጨለማ ዘመን

ሐዋርያው ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች በጻፈው ሁለተኛ ደብዳቤው ለጳጳሳዊ ኃይል መመስረት ምክንያት ስለሚሆነው ታላቅ ክህደት ተንብዮ ነበር። “ክህደቱ አስቀድሞ ሳይመጣና የኃጢአት ሰው እርሱም የጥፋት ልጅ ሳይገለጥ አይደርስምና። እኔ እግዚአብሔር ነኝ ብሎ አዋጅ እየነገረ በእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እስኪቀመጥ ድረስ” የክርስቶስ ቀን እንደማይመጣ ተናግሯል። በተጨማሪም “የአመጽ ምስጢር አሁን ይሰራልና” [2ኛ ተሰሎ 2፡3፤4፤7] በማለት ሐዋርያው ወንድሞቹን አስጠንቅቋል። በዚያ ቀደምት ጊዜ እንኳ ጳጳሳዊው ሥርዓት ይጠነሰስ ዘንድ መንገድ የሚያመቻቹ ስህተቶች ወደ ቤተ ክርስቲያን እየተሳቡ ሲገቡ ተመልክቶ ነበር።

ጥቂት በጥቂት፣ መጀመሪያ በስውርና በዝምታ፣ ከዚያም ጉልበት ሲያገኝና የሰዎችን አእምሮ መቆጣጠር ሲችል በገሃድ፣ የኃጢአት ምስጢር፣ የማታለልና የስድብ ሥራውን ወደ ፊት ገፋበት። ለማስተዋል ከባድ በሆነ አኳኋን የዓረማዊያን ልማድ ወደ ክርስትና ቤተ ክርስቲያን መግባት ቻለ። በጣዖት አምልኮ ዘመን ቤተ ክርስቲያን በደረሰባት ከባድ ስደት ምክንያት የመቻቻልና የመመሳሰል መንፈስ ለተወሰነ ጊዜ ተገትቶ ነበር። ስደት ሲቆምና ክርስትና ወደ ነገሥታት ሰገነቶችና ቤተ-መንግሥታት ሲገባ ግን የክርስቶስንና የሐዋርያቱን ትሁት የሆነ ተራ ሕይወት ወደ ጎን ገፍትራ፣ በጣዖት አምላኪ ካህናትና ገዢዎች ኩራትና አንጸባራቂ ታይታ ተካቸው። በእግዚአብሔር መጠይቆች(መስፈርቶች) ፈንታም የሰውን ጽንሰ ሃሳብና ወግ ተካቸ። በአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ የቆስጠንጢኖስ ወደ የይስሙላ ክርስትና መለወጥ ታላቅ ፈንጠዝያን በመቀስቀስ፣ ዓለም ከነዓላማዊነቱ አስመሳይ የጽድቅ ካባ ደርቦ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሰተት ብሎ ገባ። አሁን የብልሽት ሥራ በፍጥነት ይስፋፋ ጀመር። ጣዖት አምላኪነት የጠፋች መስላ፣ አሸናፊ ሆነች። መንፈስዋ ቤተ ክርስቲያንን በቁጥጥርዋ ስር አደረገ። አስተምህሮዎች፣ ክብረ በዓላቶች፣ እንዲሁም መላምቶች (አጉል አምልኮዎች) ከክርስቶስ ተከታዮች አምልኮና እምነት ጋር ተዋሃዱ።

በጣዖት አምልኮ እና በክርስትና መካከል የተደረገው የአስታራቂ ሃሳብ ተግባራዊነት (ድርድር) አስቀድሞ በትንቢት የተነገረለት፣ ተቃዋሚውና ራሱን ከፈጣሪ በላይ ከፍ ከፍ የሚያደርገው “የኃጢአት ሰው” እንዲነሳ ምክንያት ሆነ። ያ ግዙፉ ሐሰተኛ የኃይማኖት ሥርዓት፣ የሰይጣን ኃይል ድንቅ ጥበብ ውጤት ነው - ምድርን እንደ ፈቃዱ ይመራት ዘንድ ራሱን መንበረ መንግሥት ላይ ለማስቀመጥ ያደረገው ጥረቱ መታሰቢያ ኃውልት።

በአንድ ወቅት ሰይጣን ከክርስቶስ ጋር ለመደራደር ጥረት አድርጎ ነበር። በምድረ በዳ ሊፈትነው ወደ እግዚአብሔር ልጅ በመጣ ጊዜ የዓለምን መንግሥታት፣ ክብራቸውንም ካሳየው በኋላ ለጨለማ ልዑል የበላይነት እውቅና ቢሰጥ ሁሉንም ሊሰጠው እንደሚችል ነግሮት ነበር። ክርስቶስም ልኩን የማያውቀውን ፈታኝ ከገሰጸው በኋላ አባረረው። እነዚህን ተመሳሳይ ፈተናዎች ለሰዎች ሲያቀርብ ግን ሰይጣን የተሻለ ውጤታማ ነው። ዓለማዊ ብልጽግናንና ክብርን ለማግኘት ስትል ቤተ ክርስቲያን የዓለም ታላላቅ ሰዎችን አዎንታዊ እርዳታ ወደ መሻት ተመራች፤ በዚህም ተግባርዋ ክርስቶስን አሻፈረች ብላ፣ የዲያቢሎስ ወኪል ሊሆነው ለሮማ ጳጳስ ታማኝነትዋን ትሰጥ ዘንድ ተግባባች።

ሊቀ-ጳጳሱ በአካል (በገሃድ) የሚታይ የዓለም-አቀፋዊትዋ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን መሪ እንደሆነና በምድር ዳርቻ ሁሉ ባሉ ጳጳሳትና ፖስተሮች ላይ ጠቅላይ ስልጣን እንዳለው የሚናገረው ቀኖናቸው፤

ከግንባርቀደምድማዊነት አስተምህሮዎች ውስጥ አንዱ ነው። ይባስ ብሎም ሊቀ-ጳጳሱ የአምላክ የሆኑትን እነዚያን ስያሜዎች ለራሱ ወስዷል። ራሱን “ጌታ እግዚአብሔር ሊቀ-ጳጳስ/Lord God the Pope” አድርጓል፤ ስህተት መሥራት የማይቻለው የመሆን ሥፍራ ይዟል፤ የሰው ዘር ሁሉ ክብር እንዲሰጡት ይጠይቃል። ስለዚህ በምድረ በዳው ፈተና ሰይጣን ያቀረበውን መጠይቅ ዛሬም በተመሳሳይ ሁኔታ በሮም ቤተ ክርስቲያን አማካኝነት እያቀረበው ነው፤ አያሌ ቁጥር ያላቸው ሰዎችም ክብር ሊሰጡት የተዘጋጁ ሆነዋል።

እግዚአብሔርን የሚፈሩና ክብርም የሚሰጡት ግን ሰማይን ተገዳዳሪ የሆኑትን እነዚህን አስተሳሰቦች፤ የተጠበበው አታላዩ ጠላት ላቀረባቸው ማባባያዎች ክርስቶስ በመለሰበት አኳኋን በመገናኘት እንዲህ ይመልሳሉ፡- “ለጌታ ለአምላክህ ስገድ እርሱንም ብቻ አምልክ።” [ሉቃ 4፡8]። የቤተ ክርስቲያኑ ራስ ይሆን ዘንድ አንድን ሰው እንደሾመ እግዚአብሔር በቃሉ የሰጠው ምንም ዓይነት ፍንጭ የለም። የጳጳሳዊው ጠቅላይ ስልጣን አስተምህሮ ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶች ጋር በቀጥታ የሚቃረን ነው። በስልጣን ንጥቂያ ካልሆነ በስተቀር ሊቀ-ጳጳሱ በክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ላይ የገዢነት ኃይል ሊኖረው አይችልም።

ሮማውያን፤ ፕሮቴስታንቶችን በኑፋቄ ወንጀል በመፈረጅ፤ እንዲሁም ከእውነተኛው ቤተ ክርስቲያን ሆን ብለው ተገንጥለዋል በማለት የሚያቀርቡባቸውን ውንጀላ አጠናክረው ቀጥለውበታል። ይህ ክስ ተግባራዊ መሆን ያለበት ግን በእነርሱ በራሳቸው ላይ ነው። የክርስቶስን ሰንደቅ ዓላማ አውርደው፤ “ለቅዱሳን አንድ ጊዜ ፈጽሞ ስለተሰጠ ኃይማኖት” [ይሁዳ 3] ከተባለለት እምነት የተለዩት እነርሱ ናቸውና።

ማታለያዎቹን ያውቁ ዘንድ፤ ብሎም ሃይሉን ይቋቋሙ ዘንድ የሚያስችላቸው መጽሐፍ ቅዱስ እንደሆነ ሰይጣን ጠንቅቆ ያውቅ ነበር። የዓለም መድሃኒት እንኳ ጥቃቱን የተቋቋመው በቃሉ ነበር። “ተጽፏል” በማለት እያንዳንዱን ጥቃት በዘላለማዊው እውነት ጋሻ ይመክት ነበር። ጠላት ለሚያቀርበው እያንዳንዱ ሃሳብ ተቃውሞውን የሚመልሰው በቃሉ ጥበብ ኃይል ነበር። በሰዎች ላይ ያለውን ተጽእኖና የመቆጣጠር ኃይል ጠብቆ ለማቆየት፤ ብሎም የነጥቂውን የጳጳሳዊውን ስልጣን ለማደላደል ሰዎች የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት ገልቴ ሆነው እንዲቀሩ የግድ ማድረግ አለበት። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔርን ከፍ ከፍ ያደርጋል፤ ውስን ሰብአዊ ፍጡራንንም በትክክለኛ ስፍራቸው ያስቀምጣቸዋል። ስለዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ የተቀደሱ እውነቶች መደበኛና መጨቆን ይኖርባቸዋል። ይህ አስተሳሰብ በሮማ ቤተ ክርስቲያን ተተግብሯል። ለብዙ መቶ ዓመታት የመጽሐፍ ቅዱስ ስርጭት ተከልክሎ ኖሯል። ሕዝቡ መጽሐፍ ቅዱስን እንዳያነቡ፤ በቤታቸውም እንዳያስቀምጡ ተከልክለው ሳለ፤ መርህ-አልባዎቹ ካህናትና ባለስልጣናት የራሳቸውን አስመሳይ ሃሳቦች እንዲደግፍ አድርገው ይተረጉሙት ነበር። በዚህም ምክንያት ቤተ ክርስቲያንና አገርን የመግዛት ስልጣን ተችሮት፤ ሊቀ-ጳጳሱ የእግዚአብሔር ወኪል በምድር ተደርጎ በሁሉም የዓለም ሕዝብ ማለት ይቻላል፤ እውቅና ተሰጠው።

ስህተት ጠቋሚው ተወግዶአልና ሰይጣን እንዳሻው ሥራውን ይሰራ ነበር። ጳጳሳዊ ስርዓቱ፤ “ዘመናትንና ሕግን ይለውጥ ዘንድ” እንደሚያስብ [ዳን 7፡25] ትንቢት አስቀድሞ ተናግሯል። ይህንን ተግባር ለመሞከር አልዘገየም። ከአሕዛብነት ለተለወጡት ሰዎች የቀሩባቸውን ጥላታትን በሌላ ለመተካት፤ ብሎም የይስሙላ ክርስትናን እንዲቀበሉ ለመገፋፋት፤ ለተቀረጹ ምስሎችና ለታሪካዊ ቁሶች ክብር መስጠት ቀስ በቀስ ወደ ክርስትናው አምልኮ እንዲገባ ተደረገ። የአጠቃላይ ጉባኤው አዋጅ (የኒስ ሁለተኛው አዋጅ 787 ዓ.ም) በመጨረሻ ይህንን የጣዖት አምልኮ ሥርዓት መሰረተ። ይህንን የረከሰ ተግባር ለማጠናቀቅም የስዕልና ምሳሌ

አምልኮ የሚከለክለውን ሁለተኛውን ትዕዛዝ ከእግዚአብሔር ሕግ በማስወገድ፣ የትእዛዛቱ ቁጥር ግን እንዳይጎድል አስረኛውን ትዕዛዝ ለሁለት ለመክፈል ሮም የድፍረት ሃሳብ ወጣነች።

ከጣዖት አምልኮ ጋር የመደራደር መንፈስ የሰማይ ስልጣን ወደ ጎን ይገፋታል። ዘንድ ተጨማሪ በር ከፈተ። ያልተቀደሱ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችን በመጠቀም፣ ሰይጣን፣ በአራተኛው ትዕዛዝም እጁን በማስገባት፣ እግዚአብሔር የባረከውና የቀደሰው [ዘፍ 2÷2፣3] የጥንቱ ሰንበት እንዲቀር አድርጎ፣ በምትኩ፣ “ክቡሩ የፀሐይ ቀን” በመባል በአሕዛብ የሚከበረውን በዓል ከፍ ከፍ ማድረግ ሞከረ። ይህ ለውጥ መጀመሪያ በገሃድ የተሞከረ አልነበረም። በመጀመሪያዎቹ ምዕተ ዓመታት ትክክለኛው ሰንበት በሁሉም ክርስቲያኖች ዘንድ ይጠበቅ ነበር። ለእግዚአብሔር ክብር ቀናተኛ ነበሩ፤ ሕጉም የማይለወጥ እንደሆነ በማመን የመመሪያዎቹን ቅድስና በጥንቃቄ ይጠብቁ ነበር። ነገር ግን በታላቅ የማታለል ጥበብ በተወካዮቹ አማካኝነት ሰይጣን የራሱን ዓላማ ለማስፈጸም ሰራ። የሰዎች ትኩረት ወደ እሁድ ይሳብ ዘንድ ክርስቶስ ከሞት የተነሳው በዚህ ቀን መሆኑን በማውሳት ለጌታ ክብር ሲባል ይህ ቀን በክብር በዓልነት እንዲከበር ተደረገ። በእሁድ ቀን አምልኮ መካሄድ የጀመረ ቢሆንም እንደ የመዝናኛ ቀን ይቆጠር ነበር፤ ትክክለኛው ሰንበትም በቅድስና መከበሩ ቀጥሎ ነበር።

ለነደፈው እቅድ የስኬት መንገድ ያመቻች ዘንድ፣ ክርስቶስ ከመምጣቱ በፊት ሰንበትን ማክበር ሸክም እስኪሆን ድረስ የማያፈናፍን የአከባባር ሥነ-ሥርዓት እንዲጫኑበት ሰይጣን አይሁዳውያንን መርቷቸው ነበር። አሁን [የሰንበት ትክክለኛ አከባባር] የተሳሳተ ብርሐን ሆኖ እንዲታይ ያደረገበትን ሁኔታ ለራሱ ጥቅም በማዋል፣ ሰንበት የአይሁዳውያን ተቋም እንደሆነ በማሳየት ንቀቱን አንጸባረቀበት። ክርስቲያኖች እሁድን የደስታ ክብር በዓል አድርገው ማክበራቸውን ቀጥለው ሳለ ለአይሁዳውያን ያላቸውን ጥላቻ ያሳዩ ዘንድ ሰንበትን [ቅዳሜን] የጾም የሃዘንና የጽልመት ቀን አድርገው እንዲያይዩት ዲያብሎስ መራቸው።

በአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ አካባቢ ንጉሠ ነገሥት ቆስጠንጢኖስ እሁድ በመላው የሮማ ግዛት ሕዝባዊ በዓል ሆኖ እንዲከበር የሚያዝ አዋጅ አወጣ። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 1ን ይመልከቱ]። የፀሐይ ቀን በጣዖት አምላኪ ግዛቶች ሲመለከ በክርስቲያኖች ዘንድ ደግሞ ይከበር ነበር። ቆስጠንጢኖስ ተቃራኒ ፍላጎት የሚያራምዱትን አሕዛባዊነትና ክርስትናን አንድ የማድረግ አላማ ነበረው። ይህንን እንዲያደርግ የገፋፉትም የቤተ ክርስቲያን ጳጳሳት ነበሩ፤ በአሕዛብና በክርስቲያኖች ዘንድ የሚከበረው ቀን አንድ ከሆነ፣ ጣዖት አምላኪዎች፣ በስም ብቻም ቢሆን ወደ ክርስትና ይለወጣሉ፤ በዚህም የቤተ ክርስቲያን ኃይልና ክብር ይጨምራል ብለው የተገነዘቡ፣ ምኞታቸውንና የስልጣን ጥማታቸውን ለማርካት የሚኳትኑ የቤተ ክርስቲያን ጳጳሳት ይህንን አደረጉ። እሁድ የተወሰነ ቅድስና እንዳለው ይቀበሉ ዘንድ ክርስቲያኖች ቀስ በቀስ እየተመሩ የነበረ ቢሆንም አሁንም ድረስ ግን ትክክለኛው ሰንበት[ቅዳሜ] የተቀደሰው የጌታ ቀን እንደሆነ አምነው ለአራተኛው ሕግ በመታዘዝ ይጠብቁት ነበር።

ቀንደኛው አታላይ ሥራውን ገና አላጠናቀቀም ነበር። የክርስቲያኑን ዓለም በሰንደቅ አላማው ስር ለማሰለፍና የክርስቶስ ወኪል ነኝ በሚለው፣ ሆኖም የራሱ [የዲያብሎስ] ወኪል በሆነው በኩሩው ሊቀ-ጳጳስ አማካኝነት ሃይሉን ሊተገብር ቆርጦ ተነሳ። በከፊል በተለወጡ ጣዖት አምላኪያን፣ በምኞት በሰከሩ የኃይማኖት ባለስልጣናትና ዓለምን በሚያፈቅሩ የቤተ ክርስቲያን ሰዎች አማካኝነትም አላማውን ማሳካት ቻለ። በዓለም ዙሪያ ያሉ አብያተ ክርስቲያናትን የሚወክሉ ልሑካን ከጊዜ ወደ ጊዜ ሰፊ ስብሰባ ያደርጉ ነበር።

በእያንዳንዱ ስብሰባ እግዚአብሔር ያቋቋመው ሰንበት ወደታች በትንሹ ዝቅ ሲደረግ እሁድ ደግሞ በዚያው ልክ ወደ ላይ ከፍ ይደረግ ነበር። በመሆኑም የመጽሐፍ ቅዱስ ሰንበት የአይሁድነት ታሪክ አካል እንደሆነ ተቆጥሮ፣ የሚያከብሩትም የተረገሙ እንደሆኑ ሲታወጅ፣ በመጨረሻ የጣዖት አምላኪያን ክብረ በዓል የነበረው [እሁድ] እንደ መለኮታዊ ተቋም ተደርጎ ይከበር ጀመር።

ታላቁ ከሃዲ “አምላክ ከተባለው ሁሉ ሰዎችም ከሚያመልኩት ሁሉ በላይ” [2ኛ ተሰሎ 2÷4] ራሱን ከፍ ከፍ ማድረግ ተሳክቶለታል። የሰውን ዘር ሁሉ ወደ እውነተኛውና ሕያው አምላክ በማያወላዳ ሁኔታ የሚጠቁመውን የመለኮታዊውን ሕግ ብቸኛ መመሪያ ይቀይር ዘንድ ደፍሯል። አራተኛው ትዕዛዝ እግዚአብሔር የሰማያትና የምድር ፈጣሪ እንደሆነ ስለሚገልጽ፣ ጌታ ከሌሎች ሐሰተኛ አማልክት የሚለይበት ነው። ለሰው ዘር ማረፊያ ሆኖ ሰባተኛው ቀን የተቀደሰው እንደ የፍጥረት ሥራ መታሰቢያነት ነበር። የፍጥረት ምንጭ የሆነው ሕያው አምላክ ክብርና አምልኮ የሚገባው እንደሆነ በሰዎች አዕምሮ ውስጥ ለዘላለም እንዲቀመጥ ታቅዶ የተሰጠ ነው። ሰዎች ለእግዚአብሔር ያላቸውን ታማኝነት እንዲተውና ለሕጉም መታዘዛቸውን እንዲያቆሙ ሰይጣን ይጥራል። ስለዚህ እግዚአብሔር ፈጣሪ እንደሆነ በሚያመለክተው ትዕዛዝ ላይ ሃይሉን የበለጠ አጠናክሮ የተቃውሞ ሥራ ይሰራል።

ክርስቶስ በእሁድ ቀን ከሞት መነሳቱ የክርስቲያኖች ሰንበት እንዲሆን አድርጎታል በማለት ፕሮቴስታንቶች አሁን ይናገራሉ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃ ግን የለውም። እንደዚህ ዓይነት ክብር በክርስቶስም ሆነ በሐዋርያቱ ለቀኑ [ለእሁድ] አልተሰጠውም። እንደ የክርስቲያን ተቋም እሁድ መከበር የጀመረው በጳውሎስ ዘመን ሳይቀር ሥራውን ጀምሮ በነበረው “የህግ አልባነት መስጢር/the mystery of lawlessness” [2ኛ ተሰሎ 2÷7, Revised version] አስጀማሪነት ነው። የጳጳሳዊነት ልጅ የሆነውን [ይህንን እሁድ] ክርስቶስ የተቀበለው የትና መቼ ነው? መጽሐፍ ቅዱስ የማያጸድቀውን ለውጥ መተግበር ምን ዓይነት ትክክለኛና አሳማኝ ምክንያት ሊቀርብለት ይችላል?

በስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የጳጳሳዊው ሥርዓት በጠንካራ መሰረት ላይ ቆመ። መቀመጫውን የንጉሠ ነገሥታዊቷ ከተማ ተድርጎ የሮም ጳጳስ የጠቅላላዋ ቤተ ክርስቲያን መሪ እንደሆነ ታወጀ። ጣዖት አምላኪነት ለጳጳሳዊ ሥርዓት ቦታ ለቀቀ። ዘንዶው “ሃይሉንና ዙፋኑን ትልቅም ስልጣን” ለአውሬው ሰጠው [ራዕ 13÷2፤ በመግለጫ ስር ማስታወሻ 2ን ይመልከቱ]። በዚህ ጊዜ በዳንኤልና በራዕይ የተነገሩት የ1260 የጳጳሳዊው ሥርዓት የጭቆና ዓመታት ጀመሩ። [ዳን 7÷25፤ ራዕይ 13÷5-7]። ታማኝነታቸውን ሰውተው የጳጳሳዊ አምልኮና ሥርዓት መቀበልን አለበለዚያ በወህኒ ቤት መማቀቅን፤ እጅና እግር ተወጥሮ ታስሮ (ግራ እጅና እግር በአንድ በኩል ቀኝ እጅና እግር በሌላ በኩል ታስሮ በመመንጫቅ) ተሰቃይቶ መሞትን፤ መቃጠልንና አንገትን በፋስ መቀላትን ይመርጡ ዘንድ ክርስቲያኖች ተገደዱ። አሁን የየሱስ ቃላት ተፈጸሙ፡- “ወላጆችም ስንኳ ወንድሞችም ዘመዶችም ወዳጆችም አሳልፈው ይሰጡአችኋል ከእናንተም አንዳንዱን ይገድላሉ። በሁሉም ስለስሜ የተጠላችሁ ትሆናላችሁ።” [ሉቃ 21÷16፤17]። ከምንጊዜውም በላይ በበለጠ ቁጣ አማኞችን ማሳደድ ተጀመረ፤ ዓለም ሰፊ የጦርነት ቀጠና ሆነች። የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን በመገለልና ከእይታ ውጪ በመሆን ውስጥ መጠጊያ(ደህንነት) አግኝታ ለብዙ መቶ ዓመታት ኖረች። ስለዚህም ነብዩ ይላል፡- “ቤቲቱም ሺህ ሁለት መቶ ስድሳ ቀን በዚያ እንዲመግቡአት በእግዚአብሔር ተዘጋጅቶላት ወደ ነበረው ስፍራ ወደ በረሃ ሸሸች።” [ራዕይ 12÷6]።

የሮም ቤተ ክርስቲያን ስልጣን ላይ መውጣት የጨለማው ዘመን መባቻ ነበር። ኃይልዋ እየጨመረ ሲሄድ ጽልመቱም ጥልቅ እየሆነ ሄደ። እምነት፣ ትክክለኛ መሰረት ከሆነው ከክርስቶስ ወደ ሮማው ሊቀ-ጳጳስ ተላለፈ። ለኃጢአት ይቅርታና ለዘላለማዊ ድነት በእግዚአብሔር ልጅ በማመን ፈንታ ሰዎች ወደ ሊቀ-ጳጳሱና እርሱ ወደ ሾማቸው ቀሳውስትና የኃይማኖት መሪዎች ተመለከቱ። ምድራዊ አማላጃቸው ሊቀ-ጳጳሱ እንደሆነና በእርሱ በኩል ካልሆነ በስተቀር ወደ እግዚአብሔር መቅረብ እንደማይቻል ተማሩ። በተጨማሪም፣ ለእነርሱ፣ በእግዚአብሔር ቦታ የተቀመጠ ከመሆኑ የተነሳ በፍጹም መታዘዝ እንዲከተሉት ተማሩ። ከእርሱ መስፈርቶች ዝንፍ ማለት በአመጸኞች አካልና ሕይወት ላይ ከፍተኛውን አሰቃቂ ቅጣት ለማስከተል በቂ ምክንያት ነበር። በመሆኑም የሰዎች አእምሮ፣ ከእግዚአብሔር ይልቅ፣ ስህተት መፈጸም ወደሚቀናቸው፣ ጥፋት ወደሚሰሩና ወደ ጨካኝ ሰዎች፣ እንዲያውም ሃይሉን በእነዚህ ሰዎች አማካኝነት ተግባራዊ ወደሚያደርገው ወደ ጨለማው ልዑል እንዲዘር ተደረገ። ኃጢአት በማሳሳቻ የቅድስና ካባ ተደበቀ። መጽሐፍ ቅዱስ ሲጨቆንና ሰው የሁሉ በላይ እንደሆነ አድርጎ ራሱን ሲቆጥር፣ ልናይ የምንችለው አጭበርባሪነትን አታላይነትንና የሚያዋርድ ኃጢአትን ብቻ ነው። የሰው ሕግጋትና ባህሎች ከፍ ከፍ ሲደረጉ፣ የእግዚአብሔርን ሕግ ወደ ጎን የመገፍተር የምንጊዜም ውጤት የሆነው ብልሹነት ተንጸባረቀ።

እነዚያ ዘመናት ለክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን በጣም አደገኛ ነበሩ። የክርስትናን ደረጃ የጠበቁ አማኞች እጅግ ጥቂቶች ነበሩ። እውነት ያለ ምስክሮች የቀረ ባይሆንም አንዳንድ ጊዜ ስህተትና መላምት ሙሉ በሙሉ የሚያሸንፍ፣ እውነተኛ ኃይማኖትም ከምድር የሚጠፋ ይመስል ነበር። ወንጌሉ ከእይታ ውጭ ሆነ፣ ኃይማኖታዊ ስነ-ስርዓቶች ተበራከቱ፤ ዝንፍ በማያስብሉ ሐይማኖታዊ ጭነቶች ሕዝቡ ጎበጡ።

ሊቀ-ጳጳሱን እንደ አማላጅ እንዲያዩት ብቻ ሳይሆን፣ የራሳቸው [መልካም]ሥራ ለኃጢአት ስርዐት እንደሚሆን እንዲያምኑ ጭምር ተማሩ። ረጅም ሐይማኖታዊ ጉዞዎች፣ የንስሐ መግቢያ ቅጣቶች፣ የጥንታዊ ቅርሶች አምልኮ፣ አብያተ ክርስቲያናትን፣ ቅዱስ ስፍራዎችንና መሰውያዎችን ማስገንባት፣ አያሌ መጠን ያለው ገንዘብ ለቤተ ክርስቲያን መክፈል፣ እነዚህንና የመሳሰሉትን በርካታ ተግባራት ማከናወን የእግዚአብሔርን ቁጣ ከማብረድ ወይም አዎንታውን ከማግኘት ጋር እንዲያያዙ ተደረገ። እግዚአብሔር ሰው ይመስል፣ በጥቃቅን ነገሮች የሚበሳጭ፣ በስጦታና ንስሐ ለመግባት በሚደረግ አካላዊ ልፋት የሚለዝብ አይነት እንደሆነ ተደርጎ፣ እነዚህን ሁሉ ተግባራት ይፈጸሙ ነበር።

ብልሹነት መስፋፋቱ፣ በሮማ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች መካከል ጭምር መብዛቱ፣ የቀጠለ ቢሆንም እንኳ ተጽእኖዋ ግን በቀጣይነት የሚጨምር ይመስል ነበር። በስምንተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መደምደሚያ ገደማ በቤተ ክርስቲያንዋ የመጀመሪያዎቹ አመታት በሮም ጳጳሳት ላይ የነበረው ተመሳሳይ መንፈሳዊ ኃይል አሁንም በእነርሱ ላይ እንዳለ ተናገሩ። ለዚህም አባባል መሰረት ለመጣል የስልጣን መልክ ያገኝ ዘንድ የተወሰኑ ነገሮች መተግበር ነበረባቸው፣ ይህም በሐሰት አባት የተቀነባበረ ነበር። የጥንት ጽሁፎች እንደሆኑ እንዲመስሉ ተደርገው መጻሕፍት በመነኮሳት ተጻፉ። የሊቀ-ጳጳሱን ዓለምአቀፋዊ ተቀናቃኝ የሌለው የስልጣን የበላይነት የሚያረጋግጡ፣ ከጥንት ጀምሮ የተደነገጉ፣ ከአሁን በፊት ተሰምተው የማያውቁ፣ በጥንታዊ ጉባኤዎች የተሰጡ ናቸው የተባሉ አዋጆች ተገኙ ይባል ጀመር። እውነትን አሻፈረኝ ያለችው ቤተ ክርስቲያንም እነዚህን ማታለያዎች ተስገብግባ ተቀበለችቸው።

የሐሰት አስተምህሮ ትርኪ ምርኪ ሥራውን ሲያደናቅፍ፣ ትክክለኛውን መሰረት የሚገነቡ ጥቂት ታማኝ አናጺዎች [1ኛ ቆሮ 3÷10፣11] ግራ ተጋቡ፤ ተስተጓጎሉም። በነህምያ ዘመን የየሩሳሌምን ግንብ ሲገነቡ እንደነበሩት ግንቦች፣ አንዳንዶች “የተሸካሚዎች ኃይል ደከመ፣ ፍርሥራሹም ብዙ ነው ቅጥሩንም እንሰራ ዘንድ አንችልም” ለማለት ተቃርበው ነበር [ነህም 4÷10]። ከማያባራ ስደት ጋር በሚያደርጉት ትንቅንቅ፣ ማጭበርበርና ኃጢአት እንዲሁም እድገታቸውን ለማደናቀፍ ሰይጣን ማዘጋጀት በሚችለው መሳሪያ ሁሉ ዝለው፣ ታማኝ ገንቢዎች የነበሩ አንዳንዶች ተስፋ ቆረጡ። ለንብረታቸውና ለሕይወታቸው ሰላምና ደህንነት ሲሉ ከእውነተኛው መሰረት ፈቀቅ አሉ። ሌሎች ደግሞ የጠላቶቻቸው ተቃውሞ ሳይበግራቸው፣ ያለ ፍርሃት “አትፍሩአቸው ታላቁንና የተፈራውን ጌታ አስቡ” [ነህም 4÷14] በማለት እያንዳንዳቸው ሰይፋቸውን በጎናቸው ታጥቀው ሥራቸውን ቀጠሉ [ኤፌ 6÷17]።

ደህን እውነት በመቃወም የሚንጸባረቀው የጥላቻና የተቃርኖ መንፈስ የእግዚአብሔርን ጠላቶች በየዘመናቱ ሲያነሳሳ ኖሯል፤ ተመሳሳይ ንቃትና ታማኝነትም ከባርያዎቹ ሲጠበቅ ቆይቷል። ክርስቶስ ለመጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት የተናገራቸው ቃላት ለተከታዮቹ እስከ ዘመን ፍጻሜ ጥቅም ላይ የሚውሉ ናቸው፡- “ለእናንተም የምነግራችሁ ለሁሉ እላለሁ፤ ትጉ።” [ማር 13÷37]።

ጨለማው የበለጠ ጥቅጥቅ እያለ የሚሄድ መሰለ። ምስልን (ሀውልትን) ማምለክ የበለጠ እየተለመደ መጣ። በምስሎች ፊት ሻማዎች ተለኩሰው ወደ እነርሱም ፀሎት ይደረግ ነበር። እጅግ የማይመስሉ፣ አጉልና ከንቱ ልማዶች ተስፋፋ። ምክንያት/አመክንዮ የማሳመን ሃይሏን ያጣች እስኪመስል ድረስ የሰዎች አእምሮ ሙሉ ለሙሉ በከንቱ አስተሳሰቦች ቁጥጥር ስር ሆኖ ነበር። ቀሳውስትና ጳጳሳት ራሳቸው ቅንጦት ወዳጅ፣ ፍትወታዊና ብልሹ ከሆኑ፣ ለምሪት ወደ እነርሱ የሚመለከተው ሕዝብ በድንቁርናና በክፋት ሥራ ውስጥ መዘፈቁ የሚጠበቅ ነው።

በአሥራ አንደኛው መቶ ክፍለ ዘመን ግሪጎሪ 7ኛ የሮማዊቷን ቤተ ክርስቲያን ፍጹምነት ሲያውጅ፣ ሌላ ተጨማሪ የጳጳሳዊ ስልጣን ሚና ሥራ ላይ ዋለ። ከቀረባቸው ሃሳቦች መካከል፣ መጽሐፍ ቅዱስ በሚናገረው መሰረት፣ ቤተ ክርስቲያንዋ ከአሁን በፊት ስህተት ስርታ አታውቅም፣ ከአሁን በኋላም ፈጽሞ ጥፋት አትሰራም የሚለው ይገኝበታል። ለንግግሩ ማረጋገጫነት ግን መጽሐፍ ቅዱስ በማስረጃነት አልተጠቀሰም ነበር። ከዚያም ኩፋው ሊቀ-ጳጳስ ነገሥታትን ከስልጣን የማውረድ መብት እንዳለው፣ እርሱ የወሰነውን ፍርድ ሊቀላብስ የሚችል ማንም እንደሌለ፣ እርሱ ግን የማንንም ውሳኔ የመለወጥ ስልጣን እንዳለው አወጀ።

የዚህ መሳሳት-የማይችል ስለመሆኑ የሚከራከርን ሊቀ-ጳጳስ አምባገነናዊ ባህሪ ቁልጭ አድርጎ የሚያሳየው አስገራሚ ትዕይንት የጀርመኑ ንጉሥ ሄንሪ 4ኛ ላይ የፈጸመው ድርጊት ነበር። የሊቀ-ጳጳሱን ስልጣን አያከብርም ተብሎ ስለታሰበ ንጉሡ ከቤተ ክርስቲያን አባልነቱ ተሰርዞ ከስልጣንም እንዲወርድ ታወጀበት። በጳጳዊው ትዕዛዝ እንዲያምጹበት የተበረታቱት የራሱ መኪንንት ሲተውትና ሲያስጠነቅቁት እጅግ ደንግጦ ሄንሪ ከሮም ጋር ሰላም መፍጠር እንዳለበት ተሰማው። በሊቀ-ጳጳሱ ፊት ራሱን ያዋርድ ዘንድ፣ በክረምቱ አጋማሽ የአልፕስን [የተራራ ሰንሰለት] አቋርጦ ከሚስቱና ከታማኝ አገልጋዩ ጋር ወደ ሮም ተጓዘ። ግሪጎሪ ያረፈበት ቤተ መንግሥት ሲደርስ ያለጠባቂዎቹ፣ ወጣ ወዳለ አዳራሽ ብቻውን ተወስዶ፣ በዚያ ከባድ ቀዝቃዛ ክረምት ያለ ራስ ጥምጥም፣ በባዶ እግሩና በምናምንቴ ስስ ልብስ ሆኖ፣ በሊቀ-ጳጳሱ ፊት ይቀርብ ዘንድ እንዲፈቀድለት የአዎንታ ቃሉን ይጠባበቅ ነበር። ሊቀ-ጳጳሱ ምሕረት ሊያደርግለት

የተስማማው ሶስት ቀን ሙሉ ከጸመና ከተናዘዘ በኋላ ነበር። እንደዚያም ከሆነ በኋላ እንኳ ንጉሣዊውን ልብስ ለመልበስና የንጉሣዊነቱን ስልጣን ለመጠቀም የሊቀ-ጳጳሱን አዎንታ መጠበቅ ነበረበት። ግሪግሪ በተቀዳጀው ድል እየፈነደቀ “የነገሥታትን ኩራት ማፍረስ” ሃላፊነቱ እንደሆነ በጉራ ተናገረ።

ይቅርታና ሰላም ያመጣ ዘንድ፣ ተቀባይነት ለማግኘት በልብ ደጃፍ ቆሞ እንዲከፈትለት በሚለምነው፣ ደቀ መዛሙርቱን “ከናንተ ታላቅ ሊሆን የሚወድ የእናንተ አገልጋይ ይሁን” [ማቴ 20፤26] ብሎ ባስተማረው፣ በደጉና በየዋሁ ክርስቶስና በፈላጭ ቆራጮችና በእብሪት በተከፈለው ጅንን ሊቀ-ጳጳስ መካከል ያለው ልዩነት እንዴት የሰፋ ነበር!

በቀጣዮቹ ምዕተ ዓመታትም ከሮም የሚወጡት የስህተት አስተምህሮዎች በቀጣይነት ሲጨምሩ ታይተዋል። ጳጳሳዊ ሥርዓት ከመመስረቱ በፊት እንኳ የከሃዲ ፈላስፋዎች ትምህርት የሰዎችን ትኩረት በመሳብ በቤተ ክርስቲያን ላይ ተጽእኖ ማድረስ ጀምሮ ነበር። ተለውጠናል የሚሉ ብዙዎች አሁንም የጣዖት አምላኪነት ፍልስፍና እምነታቸውን እንደጨበጡ ነበሩ። እነርሱ ራሳቸው እነዚህን ፍልስፍናዎች ማጥናት ከመቀጠላቸው በተጨማሪ በኢትዮጵያ መካከል ያላቸውን ተሰሚነት ለማስፋፋት ሲሉ ሌሎችንም ያስተምሩ ነበር። በመሆኑም አደገኛ ስህተቶች ወደ ክርስትናው እምነት እንዲገቡ ተደረገ። ከእነዚህ የስህተት ትምህርቶች ዋነኛው፣ የሰው ተፈጥሮአዊ ዘላለማዊነት (natural immortality) እና በሞት ጊዜም የማሰብ ችሎታው እንደማይወሰድ የሚያስተምረው ነው። ይህም አስተምህሮ ሮም ለጀመረችው ወደ ቅዱሳን ልመና የማቅረብና ድንግል ማርያምን የማክበር ሥርዓት ዋና የመሰረት ድንጋይ ሆኖ አገልግሏል። ቀደም ብሎ ወደ ጳጳሳዊ እምነት የተቀላቀለው፣ እስከ መጨረሻ ንስሐ የማይገቡ እነርሱ ለዘላለም እንደሚሰቃዩ የሚናገረው የኑፋቄ ትምህርትም ከዚህ የወጣ ነበር።

ይህም ሮም የሙታን ጊዜያዊ ማሰቃያ (purgatory) ብላ ለጠራችው፣ በቀላሉ የሚታለልን፣ ግምትን (መላምትን) ጨምሮ ምንም ነገር ለመቀበል ዝግጁ የሆነውን ሕዝብ በፍርሃት ለማርበድበድ ለተጠቀመችበት፣ ለሌላ ተጨማሪ የጣዖት አምልኮ ፈጠራ መንገዱን አመቻቹ። በዚህ የኑፋቄ ትምህርትም ለዘላለማዊ ሞት የማያበቃ ኃጢአት የሰሩ ሰዎች ነፍሳት[ከሞቱ በኋላ]፣ ለፈጸሙት በደል ተገቢውን ቅጣት የሚቀበሉበት፣ ከጥፋት እድፋቸው ሲነጹም ወደ ሰማይ የሚገቡበት፣ ጊዜያዊ የማሰቃያ ሥፍራ እንዳለ ተረጋገጠ።

በደጋፊዎቹ ፍርሃትና ብልሹ ምግባር ሮም የበለጠ አትራፊ ትሆን ዘንድ አሁንም ሌላ ፈጠራ ያስፈልጋት ነበር። ይህም ኃጢአት ይቅርታ አስተምህሮ ስኬትን አገኘ። ምድራዊ ግዛቱን ለማስፋፋት፣ ጠላቶችን ለመቅጣትና መንፈሳዊ የበላይነቱን ለመካድ የሚደፍሩትን ሁሉ ለማስወገድ ይቻለው ዘንድ፣ የጦር ሰራዊቱን ለመቀላቀል ለሚመዘገቡ ሁሉ ላለፈው፣ ለአሁኑና ወደፊት ለሚሰሩት ኃጢአት ሙሉ ይቅርታ እንደሚያገኙ፣ ለሚደርስባቸው ስቃይና ቅጣት ሁሉ ፍትሐት ተደርጎላቸው ነጻ እንደሚወጡ ቃል ተገባላቸው። ሰዎች ለቤተ ክርስቲያን ገንዘብ በመክፈል ራሳቸውን ከኃጢአት፣ የሞቱ ጓደኞቻቸውን ደግሞ በማቆያ ሥፍራው ታጉረው ከሚሰቃዩበት የእሳት ነበልባል ማትረፍ እንደሚችሉ ተማሩ። በዚህ አኳኋን ሮም ካዝናዋን በገንዘብ በመሙላት፣ የሚተኛበት ሥፍራ እንኳ ያልነበረውን የጌታን አስመሳይ ወኪሎች የረከሰ ምግባር፣ ቅንጦትና ገናናነት ጠብቆ ለማቆየት ተጠቀመችበት።

በመጽሐፍ ቅዱስ የተደነገገው የጌታ ራት ሥነ ሥርዓት በጣዖት አምልኮ ቁርባን መስዋዕት አቅርቦት ተተክቶ ነበር። የጳጳሳዊ ሥርዓት ቀሳውስት በትርጉም የለሽ ድግምት እያጉተመተሙ ተራውን ዳቦና ወይን ወደ ትክክለኛው የክርስቶስ አካል(ሥጋ)ና ደም እንደሚቀይሩ ያስመስሉ ነበር። Cardinal Wiseman, the Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in the Blessed Eucharist, Proved from Scripture, lecture 8, sec 3, par. 26። እግዚአብሔርን በሚሳደብ ከልክ ያለፈ ድፍረት “የሁሉ ፈጣሪ የሆነውን፣ እግዚአብሔርን የመፍጠር” ኃይል እንዳላቸው በይፋ ተናገሩ። ይህንን አስከፊ ሰማይ ዘላፊ ኑፋቄ እንደሚያምኑ በግልጽ እንዲናገሩ ክርስቲያኖች ለሞት በሚያደርስ ስቃይ ይገደዱ ነበር። ይህንን የተቃወሙ ብዙዎች የእሳት እራት ሆኑ።

በአሥራ ሶስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከሁሉም የጳጳሳዊ መሳሪያዎች የሚበልጠው፣ እጅግ አሰቃቂ የሆነው ችሎት (the Inquisition) ተቋቋመ። የጨለማው ልዑል በጳጳሳዊ ስልጣን እርከን ውስጥ ካሉ መሪዎች ጋር ይሰራ ነበር። ምስጢራዊ ስብሰባቸውን ሲያካሂዱ፣ የእግዚአብሔር መልአክ በመካከላቸው ቆሞ በኃጢአት የተሞሉትን አዋጆቻቸውን፣ በፍጡር አይን ተገልጦ ለመታየት እጅግ ዘግናኝ የሆነውን የሥራቸውን ታሪክ፣ በአስፈሪው መዝገብ ላይ ሲጽፍ ሳለ፣ ሰይጣንና መላዕክቱ የክፉ ሰዎችን አእምሮ ይቆጣጠሩ ነበር። ። “ታላቋ ባቢሎን” “በየሱስ ምስክሮች ደም ሰክራ” [ራዕይ 17÷6] ነበር። አካላቸው የተቆራረጠው፣ በሚሊዮን የሚቆጠረው የሰማዕታት ግዝም፣ በዚያ ከሃዲ ኃይል ላይ የበቀል እርምጃ ይወሰድ ዘንድ ወደ እግዚአብሔር ይጮህ ነበር።

ጳጳሳዊው ስልጣን ዓለምን በማን አለብኝነት የሚያስተዳድር ጨቋኝ ገዥ ሆኖ ነበር። የዓለም ነገሥታትና ንጉሠ ነገሥታት ሁሉ ለሮም ጳጳስ አዋጅ (ሕግ) ይንበረከኩ ነበር። የሰዎች የጊዜያዊና የዘላለማዊ ዕጣ ፈንታ በርሱ ቁጥጥር ስር ያለ መሰለ። ለብዙ መቶ ዓመታት የሮም አስተምህሮ ጥያቄ ሳይቀርብበት በስፋት ተቀባይነት አግኝቶ ነበር፣ ሐይማኖታዊ ሥነ-ስርዓቱ በአክብሮት ይፈጸም ነበር፤ ክብረ በዓላቱም እንዲሁ ይከበሩ ነበር። ካህናቱ በክብርና በምቹት ያለ ተቃውሞ ይኖሩ ነበር። የሮም ቤተ ክርስቲያን እንደዚህ አይነት ማዕረግ፣ ሞገስና ስልጣን ተጎናጽፋ አታውቅም።

የጳጳሳዊ ሥርዓት ቀትር የዓለም የግብረ ገብነት ውድቅት ነበር።- J. A. Wylie, The History of Protestantism, b. 1, ch. 4። መጽሐፍ ቅዱስ በሕዝቡ ብቻ አይደለም በቀሳውስቱ ጭምር አይታወቅም ነበር ማለት ይቻላል። እንደ ጥንታውያኑ ፈሪሳውያን፣ ጳጳሳዊ መሪዎችም ኃጢአታቸውን እርቃኑን የሚያስቀረውን ብርሐን ይጠሉት ነበር። የጽድቅ መለኪያ የሆነው የእግዚአብሔር ሕግ ተወግዶ፣ ስልጣናቸውን ያለ ገደብ፣ የግብረ ገብነት ልቅነታቸውንም ያለመጠን አካሄዱት። ማጭበርበር፣ ንፋግነትና መጠን-የለሽ አባካኝነት ተስፋፍቶ ነበር። ሰዎች ሃብት ወይም ስልጣን ማግኘት ከሚችሉበት ከማንኛውም የወንጀል ድርጊት ወደ ኋላ አይሉም ነበር። የጳጳሳትና በስሩ ያሉ የኃይማኖት መሪዎች መኖሪያ የነበሩት ቤተ ነገሥታት እጅግ የተዋረደ ስሜትን የማርካት ትዕይንት የሚፈጸምባቸው ቦታዎች ነበሩ። አንዳንዶቹ በስልጣን ላይ ያሉ ጳጳሳት የሚፈጽሙት ወንጀል እጅግ አሰቃቂ ከመሆኑ የተነሳ ሊታለፍ ስለማይቻል መንግሥታዊ ገዥዎች እንደ አስፈሪ ፍጡራን የሚያዩዋቸውን እነዚህን የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት ከስልጣን ሊያነሱአቸው ይጥሩ ነበር። ለብዙ መቶ ዓመታት አውሮፓ በትምህርት፣ በስነ-ጥበብም ሆነ በስልጣኔ ምንም አይነት ዕመርታ አላሳየችም ነበር። የስነ-ምግባርና የአእምሮ ሽባነት በክርስትናው ዓለም ላይ ወድቆ ነበር።

በኖም ስልጣን ስር የነበረው ዓለም በነቢዩ ሆሴዕ የተነገረውን አስፈሪና ከባድ ትንቢት ፍጻሜ ይወክል ነበር፡- “ሕዝቤ እውቀት ከማጣቱ የተነሳ ጠፍቶአል፤ አንተም እውቀትን ጠልተሃልና... እኔ እጠላሃለሁ፤ የአምላክህንም ሕግ ረስተሃልና እኔ ደግሞ ልጆችህን እረሳለሁ፡፡” “እውቀትና ምሕረት እግዚአብሔርንም ማወቅ በምድር ስለሌለ፤ እርግማንና ሐሳት፤ ግዳይና ስርቆት ምንዝርም ወጥተዋል፤ ደምም ወደ ደም ደርሶአል፡፡” [ሆሴዕ 4፡6፤1፡3]፡፡ የእግዚአብሔርን ቃል ማጥፋት ውጤቱ ይህን ይመስል ነበር፡፡

ምዕራፍ ፬—ልዩ ሰዎች

በጳጳሳዊ ሥርዓት የበላይነት ረጅም ዘመን፣ በምድር ላይ ሰፍኖ በነበረው ጽልመት መኃል የእውነትን የብርሃን ጮራ ሙሉ ለሙሉ ማጥፋት አልተቻለም ነበር። በየዘመናቱ እግዚአብሔር ምስክሮች ነበሩት። በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለው ብቸኛው አስታራቂ ክርስቶስ የመሆኑን እምነት የያዙ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የሕይወት መመሪያ መሆኑን የተቀበሉና ትክክለኛውን ሰንበት በቅድስና የጠበቁ ሰዎች እግዚአብሔር ነበሩት። ዓለም ለእነዚህ ሰዎች ምን ያህል ባለ ዕዳ እንደሆነ ትውልድ ፈጽሞ ሊያውቀው አይችልም። ሃሳባቸውና ምክንያታቸው እየተተካ፣ ባህሪያቸው በተንኮልና በግፍ እየተበረዘ፣ ጽሁፎቻቸው እንዳይሰራጩ እየተገደቡ፣ ያልሆነ ስም እየተሰጣቸውና እየተበጩጩ፣ የመናፍቅነት ስያሜ ይሰጣቸው ነበር። ሆኖም ንቅንቅ ሳይሉ ከዘመን ዘመን የእምነታቸውን ንጽህና ጠብቀው በቅዱስ ቅርስነት ለቀጣዩ ትውልድ እንዲቆይ በቆራጥነት ቆመዋል።

ሮም ስልጣኑን መቆጣጠርዋን ተከትሎ በሰፈነው የጨለማ ዘመን የነበሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ታሪክ በሰማይ ተጽፏል፤ በፍጡር መዛግብት ውስጥ ግን ቦታ አልተሰጠውም። ከአሳዳጆቻቸው ይቀርብባቸው ከነበረው ክስ በስተቀር የመኖራቸው ፈላጊ የትም አይገኝም ማለት ይቀላል። ሮም፣ ከአስተምህሮዋ ወይም ከአዋጆቿ መካከል እንዳንዱን የተቃውሞ ዱካ በነቂስ ፈልጎ የማውደም መርሃ-ግብር ትከተል ነበረች። ኑፋቄአዊ የሆነ ሁሉ፣ ሰውም ይሁን ጽሁፍ ፈጽሞ እንዲጠፋ ተደርጓል። ሊቀ-ጳጳሱ ስለደነገጋቸው ቀኖናዎች ስልጣን የተንጸባረቀች ቅንጣት ጥርጥር፣ ወይም የቀረበች አንዲት ጥያቄ፣ የከፍተኛውንም ይሁን የዝቅተኛውን፤ የሃብታሙንም ይሁን የድሃውን ነፍስ ለመቅጠፍ በቂ ምክንያት ነበረች። በተቃዋሚዎች ላይ የፈጸመችው እያንዳንዱ የግፍና የጭካኔ መዝገብም እንዲጠፋ ሮም ያለሰለሰ ጥረት አድርጋለች። ጳጳሳዊ ጉባኤዎች እንደዚህ አይነቶች መዛግብት በእሳት እንዲቃጠሉ በአዋጅ አጽድቀው ነበር። [ዘመናዊ] ህትመት ከመፈጠሩ በፊት መጻሕፍት በቁጥር ጥቂት ከመሆናቸውም በላይ፣ አሰራራቸው ለረዥም ጊዜ ጠብቆ ለማቆየት የሚመች አልነበረም፤ በመሆኑም ሮማውያኑ እቅዳቸውን እንዳያከናውኑ የሚያግድ ብዙም መደረግ የሚችል ነገር አልነበረም።

የህሊና ነጻነትን ከማጣጣም ሳይረበሽ ለረጅም ጊዜ የቆየ፣ በሮማ የስልጣን ወሰን ውስጥ የነበረ ቤተ ክርስቲያን አልነበረም። ጳጳሳዊው ሥርዓት የበላይነት ስልጣን እንዳገኘ፣ ወዲያውኑ [ሮማዊ ቤተ ክርስቲያን] ለስልጣንዋ እውቅና በማይሰጡ ላይ ሁሉ እጅዋን ዘርግታ ትደቁሳቸው ነበረች። አንዱ ቤተ ክርስቲያን ሌላውን እየተከተለ፣ ሁሉም ለስልጣንዋ ተንበረከኩ።

በታላቋ ብሪታንያ ጥንታዊ ክርስትና ቀደም ብሎ ስር ሰዶ ነበር። በመጀመሪያዎቹ መቶ ዓመታት እንግሊዞች የተቀበሉት ወንጌል በሮም ክህደት አልተበረዘም ነበር። በእምነት-የለሽ ነገሥታት ሲካሄድ የነበረው ግድያና ስደት ወደነዚህ ሩቅ ዳርቻዎች ደርሶ የመጀመሪያዎቹ የእንግሊዝ አብያተ ክርስቲያናት ከሮም የተቀበሉት ስጦታ ቢኖር ስደትን ነበር። ብዙ ክርስቲያኖች ከእንግሊዝ ስደትን በመሸሽ በስኮትላንድ መጠጊያ አገኙ፤ በዚህ ሁኔታም እውነቱ ለአየርላንድ ደረሰ፤ በእነዚህ አገራት ሁሉ በደስታ ተቀባይነትን አገኙ።

ሳክሶኖች [አሁን ጀርመን ተብሎ በሚጠራው አገር ውስጥ ይኖሩ የነበሩ] እንግሊዝን ሲወሩ አረማዊነት የበላይነቱን ተቆጣጠረ። ባርያዎቻቸው ያስተምሯቸው ዘንድ ወራሪዎች በንቀት ስላልተቀበሉባቸው፣ ክርስቲያኖቹ ወደ ተራሮችና የዱር ጠፍ ጎባባ ስፍራዎች ለመሸሽ ተገደዱ፤ ለተወሰነ ጊዜ የተደበቀው ብርሀን

ግን መብራቱን ቀጠለ። በስኮትላንድ፣ ከአንድ መቶ ዓመታት በኋላ፣ ብርሐኑ፣ ሩቅ ወደ ሆኑ ስፍራዎች መሰራጨት በሚችል ጮራ አንጸባረቀ።

በአየርላንድ ፈሪሐ-እግዚአብሔር ያለው ኮሎምባና ግብረ አበሮቹ ፈንጠር ብላ በተቀመጠችው የአዮና ደሴት የተበታተኑ አማኞችን በማሰባሰብ፣ ይህንን ስፍራ የሚስዮናዊ ሥራቸው ማዕከል አደረጉት። በእነዚህ ወንጌላውያን መካከል የመጽሐፍ ቅዱስን ሰንበት የሚጠብቅ ስለነበር ይህ እውነት በሕዝቡ መካከል እንዲተዋወቅ ተደረገ። በአዮና ትምህርት ቤት ተከፍቶ አገልጋዮቹ ወደ ስኮትላንድና እንግሊዝ ብቻ ሳይሆን ወደ ጀርመንና ስዊዘርላንድ፣ አልፈውም እስከ ኢጣሊያ ድረስ ሄዱ።

ሮም ግን በብሪታንያ ላይ አይንዋን ጥላ ነበረች፣ በግዛትዋ ስር ለማድረግም ቆርጣ ተነሳች። በስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የሮም ቤተ ክርስቲያን ሚስዮናዊያን እምነት የለሽቹን ሳክሶናዊያንን የመለወጥ ሥራ ተያያዙት። እነርሱም በኩሩዎቹ በርበሮች በደስታ ተቀባይነትን አገኙ፤ በብዙ ሺህ የሚቆጠሩም የሮምን እምነት እንዲቀበሉ ተደረጉ። ይህ ሥራ እየተስፋፋ ሲሄድ ጳጳሳዊ መሪዎችና የተለወጡት ሰዎች ጥንታዊ ክርስቲያኖችን ተጋጠሟቸው። በሁለቱ መካከል እጅግ የሰፋ ልዩነት ነበር። ጥንታዊ ክርስቲያኖቹ ተራና ትሁት፤ በባህርይ፣ በአስተምህሮና በአጠቃላይ ስነ ምግባር መጽሐፍ ቅዱሳዊ የነበሩ ሲሆን በአንጻሩ ሮማውያኑና የእነርሱን እምነት የተቀበሉ ደግሞ በጳጳሳዊ ሥርዓት አጉል እምነት የተያዙ፣ በደመቀ ሥነ-ሥርዓት የታጀቡና በእብራይስጥ የተወጡ ነበሩ። የሮማው ልዑክ እነዚህ የክርስቲያን አብያተ ክርስቲያናት ከፍ ከፍ ላለውና ከሁሉ በላይ ለሆነው ለሊቀ-ጳጳሱ ስልጣን እውቅና እንዲሰጡ ጥያቄ አቀረበ። ብሪታንያውያኑ፣ ሁሉንም የሰው ዘር መውደድ እንደሚፈልጉ በትህትና በመግለጽ ሊቀ-ጳጳሱ ግን በቤተ ክርስቲያን የበላይነት ስፍራ እንደሌለው፣ ለማንኛውም የክርስቶስ ተከታይ የሚሰጡትን ክብር ወይም መታዘዝ ለእርሱም እንደሚለግሱ ተናገሩ። ለሮም ታማኝነታቸውን እንዲያሳዩ ተደጋጋሚ ሙከራ ተደረገ፤ ሆኖም እነዚህ ትሁት ክርስቲያኖች በልዑካኑ ትዕቢት ተደንቀው ከክርስቶስ በቀር ሌላ ጌታ እንደማያውቁ ሳያወላውሉ ተናገሩ። በዚህ ጊዜ እውነተኛው የጳጳሳዊ ሥርዓት መንፈስ ተገለጠ። የሮማው መሪ እንዲህ አለ፡- “ሰላም የሚያመጡላችሁን ወንድሞች ካልተቀበላችሁ፤ ጦርነት የሚያመጡባችሁን ጠላቶች ትቀበላላችሁ፤ ለሳክሶኖች የሕይወትን መንገድ እናሳያቸው ዘንድ ከእኛ ጋር ካልተባበራችሁ፣ ከእነርሱ ዘንድ የሞት ምትን ትቀበላላችሁ።”- J. H. Merle D’ Aubigné, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. 17, ch. 2። እነዚህ ተራ ማስፈራሪያዎች አልነበሩም። እነዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ እምነት ምስክሮች የነበሩባቸው የብሪታንያ አብያተ ክርስቲያናት እስኪወድሙ ወይም ተገደው የሊቀ-ጳጳሱን የበላይነት እስኪቀበሉ ድረስ ጦርነት፣ ስውር ሴራና ማጭበርበር ተፈጻሚባቸው።

ከሮማ ግዛት ውጪ በሆኑ ስፍራዎች ከጳጳሳዊ ሥርዓት ብክለት ሙሉ ለሙሉ ማለት ይቻላል፤ ነጻ የሆኑ፣ ለብዙ መቶ ዓመታት የኖሩ ክርስቲያኖች ነበሩ። በአሕዛብ ተከበው የኖሩ ከመሆናቸው የተነሳ ዘመን ሲቆጠር በስህተቱ ተጽእኖ ደርሶባቸው ነበር፤ ሆኖም መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የእምነት መርህ መሆኑን በመጠበቅ አብዛኛውን እውነት ይከተሉ ነበር። እነዚህ ክርስቲያኖች የእግዚአብሔርን ሕግ ዘላለማዊነት በመቀበል የአራተኛውን ትዕዛዝ ሰንበትንም ያከብሩ ነበር። ይህንን እምነትና ምግባር የሚከተሉ አብያተ ክርስቲያናት በመካከለኛው አፍሪካ እንዲሁም በእስያ አርመኖች መካከል ነበሩ።

የሊቀ-ጳጳሱን ስልጣን [ወደ ግዛታቸው] መግባት ከተቃወሙት መካከል ግን ዋልደንሶች በግንባር ቀደምትነት የሚጠቀሱ ናቸው። ጳጳሳዊ ሥርዓት መሰረት በጣለበትና በተቀመጠበት፤ በዚያው ስፍራ ነበር ውሸቱና ብልሽቱ ከፍተኛ ቆራጥነት የታየበት ተቃውሞ የገጠመው። ለብዙ መቶ ዓመታት የፒየድሞንት አብያተ ክርስቲያናት ነጻነታቸውን ጠብቀው ቆይተው ነበር። ነገር ግን በመጨረሻ ሮም በስርዋ ይሆኑ ዘንድ ጥያቄዋን ያበረታችበት ጊዜ መጣ። ጩቋን የአገዛዝ ስርዓቷን ለመቃወም ቢጥሩም ውጤታማ ሳይሆኑ ቀርተው፤ በመጨረሻ ዓለም ሁሉ የሚያከብረው ለሚመስለው ሊቀ-ጳጳስ፤ የእነዚህ አብያተ ክርስቲያናት መሪዎች ፈራ ተባ እያሉ፤ ያለፍላጎታቸው ለስልጣን የበላይነቱ እውቅና ሰጡ። ሆኖም ለሊቀ-ጳጳሱ ወይም ለቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናቱ አገዛዝ እጅ አንሰጥም ያሉ ጥቂቶች ነበሩ። ለእግዚአብሔር ያላቸውን ታማኝነት ለመቀጠል፤ የእምነታቸውንም ንጽህናና ግልጽነት ለመጠበቅ የቆረጡ ነበሩ። ሁለቱ ጎራዎች ተነጣጠሉ። የጥንቱን ኃይማኖት የጠበቁ አፈግፍገው ወደ ሌላ ስፍራ ሄዱ። ገሚሶቹ የተወለዱበትን አልፕስን ለቀው በመሰደድ በባዕድ ሀገራት የእውነትን ሰንደቅ አላማ ያውለበልቡ ጀመር። ሌሎቹ ደግሞ ወደ ገለልተኛ ሸለቆዎች፤ ተፈጥሮአዊ መከላከያቸው ወደሚመቸው ድንጋያማ ተራሮች በመሸሽ እግዚአብሔርን የማምለክ ነጻነታቸውን በዚያ ስፍራ መጠበቅ ቻሉ።

ለብዙ መቶ ዓመታት የዋልደንሶዊያን ክርስቲያኖች ጠብቀው ያቆዩትና ያስተማሩት እምነት ከሮም ከሚወጣው የሐሰት አስተምህሮ ግልጽ ልዩነት ነበረው። እምነታቸው የተመሠረተው የክርስትና እውነተኛ ሥርዓትና መዋቅር በሆነው፤ በተጻፈው በእግዚአብሔር ቃል ላይ ነበር። ነገር ግን እነዚህ ተራ ገበሬዎች፤ በመንጎቻቸውና በወይን ስፍራዎቻቸው መሃል በየቀኑ የሚለፉ ምስኪኖች፤ ከዓለም ተዘግተው፤ በተደበቀው ቀያቸው እየኖሩ፤ እውነትን ያገኙት የከሃዲዋ ቤተ ክርስቲያንን ሕጎችና ኑፋቄዎች በተቃወሙበት ጊዜ አልነበረም። የእነርሱ እምነት አዲስ የተቀበሉት አልነበረም። ይህ እምነታቸው ከአባቶቻቸው የወረሱት ነበር። ለሐዋርያት ዘመን ቤተ ክርስቲያን እምነት “ለቅዱሳን አንድ ጊዜ ፈጽሞ ስለተሰጠ ኃይማኖት” [ይሁዳ 3] የሚጋደሉ ነበሩ። ለዓለም ይሰራጩ ዘንድ እግዚአብሔር ለሕዝቦቹ የሰጠውን የእውነት ቅርስ ጠባቂ የነበረችው እውነተኛዋ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን፤ “በምድረ በዳ በማህበሩ ውስጥ” የነበረችው ቤተ ክርስቲያን [የሐ. ሥራ 7÷38] እንጂ፤ በዓለም ታላቅ ከተማ በዙፋን ላይ ተቀምጦ የነበረው ኩሩው መዋቅር[ጳጳሳዊ ሥርዓቱ] አልነበረም።

እውነተኛዋ ቤተ ክርስቲያን እና ሮም እንዲለያዩ ካደረጉት መሪ ምክንያቶች መካከል አንዱ ሮም ለመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሰንበት የነበራት ጥላቻ ነበር። በትንቢት አስቀድሞ እንደተነገረው ጳጳሳዊ ስልጣን እውነትን ወደ ታች፤ ወደ ትቢያ ጣለው። የሰዎች ባህልና ወግ ከፍ ከፍ ሲል የእግዚአብሔር ሕግ ግን አቧራ ላይ ይረጋገጥ ነበር። በጳጳሳዊ ሥርዓት አገዛዝ ስር የነበሩ አብያተ ክርስቲያናት አስቀድሞ እሁድን በቅዱስ ቀንነት እንዲያከብሩ ተገደው ነበር። በተንሰራፋው ስህተትና መላምት ተወናብደው ብዙዎች፤ የእግዚአብሔር ታማኝ ባርያዎች እንኳ ሳይቀር፤ እውነተኛውን ሰንበት እያከበሩ ሳለ በእሁድ ቀን ሥራ ከመሥራት ተቆጥበው ነበር። ይህ ግን ጳጳሳዊ መሪዎችን አላረካቸውም። እሁድ እንዲቀደስ ብቻ ሳይሆን ሰንበት[ቅዳሜ] እንዲረክስ ጭምር ጠየቁ። ቋንቋቸው ውስጥ ማግኘት በቻሉት ከባድ ቃልም የሚያከብሩትን አወገዙ። የእግዚአብሔርን ሕግ በሰላም ለመታዘዝ የነበረው ብቸኛው አማራጭ ከሮም ስልጣን መሸሽ ነበር።

ዋልደንሶች ከአውሮፓ ሕዝቦች ሁሉ አስቀድመው የመጽሐፍ ቅዱሳት ትርጉም ያገኙ ሰዎች ነበሩ። ተሐድሶ ከመጀመሩ ከብዙ መቶ ዓመታት በፊት በራሳቸው ቋንቋ በእጅ የተጻፈ መጽሐፍ ቅዱስ ነበራቸው።

ያልተበረዘው እውነት ነበራቸው፤ ይህም የጥላቻና የስደት ኢላማ እንዲሆኑ አደረጋቸው። የሮም ቤተ ክርስቲያን በመጨረሻ የምትጠፋው ከሃዲዋ ባቢሎን እንደሆነች አወጁ፤ ለነፍሳቸውም ሳይሳሉ ብክለትዋን ተቃውመው ተነሱ። ለረጅም ዘመን ከቀጠለው ስደት የተነሳ ጥቂት በጥቂት ልዩ ከሆኑት መመሪያዎቹ እየተንሸራተቱ የተወሰኑት እምነታቸውን ቢደራደሩበትም ሌሎች ግን ለእውነት በጽናት ቆሙ። ለዘመናት በሰፈነው ጽልመትና ክህደት ውስጥ የሮምን የበላይነት የካዱ፤ ለምስል መስገድ ጣዖትን እንደማምለክ ነው በማለት ያልተቀበሉ፤ እውነተኛውን ሰንበት ሲጠብቁ የነበሩ ዋልደንሶች ነበሩ። ተወዳዳሪ በሌለው የተቃውሞ ማዕበል ውስጥ እንኳ እምነታቸውን ጠብቀው ቆመዋል። በሳቮይርድ ጦር ቢቆረሱም፤ በሮም ትንታግ ቢርመጠሙም፤ ለእግዚአብሔር ቃልና ለእርሱ ክብር ሲሉ ፍንክች ሳይሉ ቆመዋል።

በሁሉም ዘመናት የሚጨቆኑና የሚሰደዱ ሁሉ መጠለያ በነበሩት፤ በግዙፎቹ የተራራ ቅጥሮች በስተጀርባ ዋልደንሶች መሸሸጊያ ስፍራ አገኙ። በዚህ ስፍራ፤ በመካከለኛው ዘመናት ጨለማ መሃል የእውነት ችቦ መብራቱን እንዲቀጥል ተደርጎ ነበር። በዚህ ስፍራ የእውነት ምስክሮች የጥንቱን ኃይማኖት ለአንድ ሺህ ዓመት ጠብቀው ቆይተዋል።

በአደራ የተሰጣቸውን ታላላቅ እውነቶች የሚገጥም አስደማሚ ውበት የተላበሰ ማደሪያ እግዚአብሔር ለሕዝቦቹ አዘጋጅቶላቸው ነበር። ለእነዚያ ታማኝ ስደተኞች እነዚህ ተራሮች የእግዚአብሔር የማይለወጥ ጽድቁ አርማዎች ነበሩ። በማይለወጥ ግርማ ሞገስ በላያቸው ወዳንዣቸው ከፍታዎች ልጆቻቸውን በማመልከት፤ ተለዋዋጭነት ስለሌለው፤ አቅጣጫ የሚቀይር ጥላ ስለማይጥልበት ቃሉ፤ ለዘላለም እንደ ቆሙት ኮረብታዎች የጸና ስለሆነው እግዚአብሔር ይነግሯቸው ነበር። ተራሮችን እግዚአብሔር አጽንቶ አቆማቸው፤ ኃይልም አስታጠቃቸው፤ ከመለኮታዊ ኃይል በቀር ከስፍራቸው ሊያንቀሳቅሳቸው የሚችል ክንድ የለም። በተመሳሳይ ሁኔታ በሰማይና በምድር የመንግሥቱ መሰረት የሆነውን ሕጉን አጸና። የሰው ክንድ ተዘርግቶ የመሰል ሰዎችን ሕይወት ያጠፋ ይሆናል፤ ያ [የፍጡር] ክንድ ከእግዚአብሔር ሕግ ውስጥ አንድ መመሪያ መለወጥ ይችላል ማለት ግን፤ ተራሮችን ከስር መሰረታቸው በቀላሉ መንግሥቱ ወደ ባህር ሊወረውራቸው ይችላል፤ ፈቃዱን ለሚያደርጉት ጌታ የሰጠውን ተስፋ ሙሉ ለሙሉ መሰረዝ ይሳካለታል ማለት ነው። የእግዚአብሔር ባርያዎች ለሕጉ ያላቸው ታማኝነት እንደማይነቃነቁት ኮረብታዎች የጸና መሆን ይገባዋል።

ጎድጓዳ ሽለቆዎቻቸውን ተጠማጥመው የቆሙት ተራሮች የእግዚአብሔር የፈጠራ ችሎታ ቋሚ ምስክሮች፤ ፈጽሞ የማይቋረጠው ጥበቃውና እንክብካቤው ዋስትና ነበሩ። እነዚያ የእምነት መንገዶች የእግዚአብሔርን መገኘት የሚያሳዩትን የማይናገሩ ምልክቶች ይወድዋቸው ዘንድ ተማሩ። ዕጣ ፈንታቸው በሆነው የመከራ ኑሮ ያማርሩ ዘንድ ለራሳቸው አልፈቀዱለትም፤ ጭር ባለው ተራራ መሃል ፈጽሞ ብቸኝነት አልተሰማቸውም። ከሰዎች ቁጥና ጭካኔ የሚያመልጡበት የጥገኝነት ስፍራ እግዚአብሔር ስለዘጋጀላቸው ያመሰግኑት ነበር። በፊቱ ቆመው ያመልኩት ዘንድ ነጻነት ስላገኙ በደስታ ይፈነድቁ ነበር። ጠላቶቻቸው ባሳደዱዋቸው ጊዜ የኮረብታዎቹ ብርታት አስተማማኝ መከላያ ሆኖአቸው ነበር። ከበርካታ ግዙፍ የገደል ጠርዞች ለእግዚአብሔር ዘመሩ፤ የምስጋና መዝሙራቸውን ከመዘመር ዝም ያሰኝ ዘንድ የሮም የጦር ሰራዊት አልተቻለውም።

የእነዚህ የክርስቶስ ተከታዮች እምነት፣ ንጹህ፣ ያልተወሰነና ልብን የሚነካ ነበር። ለእውነት መርሆች የሰጡት ዋጋ ከቤት፣ ከይዘታ፣ ከጓደኛ፣ ከዘመድ፣ ከራሱ ከሕይወት እንኳን ሳይቀር የላቀ ነበር። እነዚህን መርሆችም በወጣቶች ልብ ውስጥ ለማተም በትጋት ይለፉ ነበር። ገና ከጨቅላነታቸው ጀምሮ ወጣቶች በእግዚአብሔር ቃል ትምህርት ይገነቡ ነበር፤ የእግዚአብሔርን ሕግ መጠይቅም በቅድስና ይጠብቁ ዘንድ ይማሩ ነበር። የመጽሐፍ ቅዱስ ቅጂዎች [ማግኘት] ብርቅ ነበር። በመሆኑም የከበረ ዋጋ ያላቸው ቃላት (ጥቅሶች) በአእምሮ ማስታወሻ መቀመጥ ነበረባቸው። ብዙ ሰዎች የብሉይና የአዲስ ኪዳን ብዙ መጻሕፍትን በቃላቸው መድገም ይችሉ ነበር። ስለ እግዚአብሔር ያለው ሀሳብ፣ ግርማ ሞገስ ከተላበሰው የተፈጥሮ ገጽታና ከእለት ተዕለት ኑሮ ጥቃቅን በረከቶች ጋራ ተቆራኝቶ ነበር። የእያንዳንዱ ውለታ፣ የእያንዳንዱ መጽናኛ፣ ሰጪ እንደሆነ አድርገው በምስጋና ወደ እግዚአብሔር ይመለከቱ ዘንድ ህጻናት ተማሩ።

ደግና አፍቃሪ የነበሩት ወላጆች ጥበብ ከተሞላው ፍቅራቸው የተነሳ ልጆቻቸው ራስን የማርካት ልማድ ይወርሱ ዘንድ አልተዋቸውም። የሚጠብቃቸው የፈተናና የመከራ ሕይወት፣ ምናልባትም ሰማዕትነት ነው። አስቸጋሪ ሁኔታዎችን በጽናት እንዲያልፉ፣ ለቁጥጥር እጅ የሰጡ፣ ሆኖም የሚያደርጉትን ነገር ራሳቸው አስበው እንዲተገብሩት ሆነው ገና ከልጅነታቸው ተማሩ። ገና በህጻንነት እድሜያቸው ሃላፊነት እንዲሸከሙ፣ በንግግር ጥንቁቅና ቁጥብ እንዲሆኑ እንዲሁም የዝምታን ጥበብ እንዲያውቁ ሆነው ተማሩ። ተኩላ አደን እንደሚያድን፣ የእምነት ነጻነት ይኖራቸው ዘንድ የደፈሩ ሁሉ በጠላቶቻቸው ይታደኑ ስለነበር፣ አንድ ጥበብ የጎደለው አነጋገር ጠላቶቻቸው ጆሮ ቢገባ የተናጋሪው ብቻ ሳይሆን በመቶ የሚቆጠሩ ወንድሞች ሕይወትም አደጋ ላይ ይወድቃል።

ዋልደንሶች ለእውነት ሲሉ ዓለማዊ ብልጽግናን ሰው፤ በፅኑ ትዕግስትም ለዕለት ጉርሳቸው ይለፉ ነበር። በተራሮች መካከል የተገኘች መታረስ የምትችል ቁራጭ መሬት ሁሉ የተሻለ ምርት እንድትሰጥ ተዘጋጅች። ሸለቆዎችና ብዙም ለም ያልሆኑት ኮረብታማ ቦታዎች የተሻለ ምርት እንዲሰጡ ተደረጉ። ቁጠባና ጥብቅ ራስን መካድ የልጆች ብቸኛ ውርስ ከነበረው ትምህርት ውስጥ ከፊሎቹ ነበሩ፤ ከትምህርት በቀር ውርስ አልነበረላቸውም ነበርና። ሕይወት ራሱ ትምህርት(ሥነ-ሥርዓት) እንዲሆን አድርጎ እግዚአብሔር እንደሚያዘጋጀው ተማሩ፣ የሚያስፈልጓቸው ነገሮች ሊሟሉላቸው የሚችሉት በግል ጥረት፣ ስለ ወደፊቱ እቅድ በማውጣት፣ በጥንቃቄና በእምነት እንደሆነ ተማሩ። ይህ የትምህርት ሂደት ብዙ ጉልበት የሚጨርስና አድካሚም ነበር፣ ሆኖም የሰው ልጅ በውድቀቱ (በወደቀ ሁኔታው ሆኖ) የሚያስፈልገው፤ የስነ-ምግባርና የጤና ሙሉነት የሚያመጣ፣ ለስልጠናና ለእድገት እግዚአብሔር ያመቻቸው ትምህርት ቤት ነበር።

ወጣቶች ከልፋትና ከችግር ጋር እንዲለማመዱ ተደርገው ሳለ የአእምሮ መዳበር ጉዳይም ችላ አልተባለም ነበር። ችሎታዎቻቸውና ጉልበቶቻቸው ሁሉ የእግዚአብሔር ንብረት እንደሆኑ፣ ለእርሱ አገልግሎት ይውሉ ዘንድ ሊሻሻሉና ሊጎለብቱ እንደሚገባ ተማሩ።

የሻውዶይስ አብያተ ክርስቲያናት፣ በንጽህናቸውና በቀጥተኝነታቸው በሐዋርያት ዘመን የነበሩትን አብያተ ክርስቲያናት ይመስሉ ነበር። የሊቀ-ጳጳሱንና ተዛማጅ ባለስልጣናትን የበላይነት እምቢ በማለት፣ ብቸኛ የበላይና ስህተት የማይሰራው ስልጣን መጽሐፍ ቅዱስ እንደሆነ አቋም ወሰዱ። ፓስተሮቻቸው ምድራዊ ግርማ ሞገስ ተላብሰው የቀብራራነት መልክ እንደሚታይባቸው የሮማ ቀሳውስት ሳይሆን፣ “ሊያገለግል... እንጂ እንዲያገለግሉት አልመጣም” [ማቴ 20÷28] ተብሎ የተጻፈለትን የጌታቸውን ምሳሌ

ተከተሉ። ወደ ቅዱስ ቃሉ የለመለመ መስክና ሕያው ምንጮች እየመሩ መንጋውን መገቡ። የሰዎች ታይታና ኩራት ማስታወሻ ሆነው ከተገነቡ ህንጻዎች ርቀው፤ ይሰበሰቡ የነበሩት፤ በሚያማምሩ ቤተ ክርስቲያናት ወይም በታላላቅ ቤተ መቅደሶች ሳይሆን የተራሮች ጥላ በሚያርፍባቸው በአልፓይን ሸለቆዎች፤ በአደጋ ጊዜ ደግሞ በድንጉር ድንጋዮች ውስጥ ነበር። በዚያም ስፍራ የእውነትን ቃል ከክርስቶስ ባርያዎች ያደምጡ ነበር። ፓስተሮቹ ወንጌልን መስበክ ብቻ ሳይሆን የታመመን ይጠይቁ፤ በጥያቄና መልስ ልጆችን ያስተምሩ፤ የሚያጠፉትን ይገስጹ፤ አለመግባባትን ለማስወገድ መስማማትና የወንድማማችነት ፍቅር ይሰፍን ዘንድ ይተጉ ነበር። ሆኖም እንደ ድንኳን ሰፊው ጳውሎስ አስፈላጊ ሲሆን ራሳቸውን መርዳት የሚያስችላቸው ንግድ ወይም ሞያ እያንዳንዳቸው ተምረው ነበር።

ወጣቶች ከፓስተሮቻቸው ትምህርት ይቀበሉ ነበር። ለአጠቃላይ የትምህርት ዘርፎች ትኩረት ቢሰጥም የጥናታቸው ዋናው ክፍል ግን መጽሐፍ ቅዱስ ነበር። የማቴዎስና ዮሐንስ ወንጌሎች፤ ብዙ [የጳውሎስና የመሳሰሉት] መልእክቶችን ጨምሮ በቃላቸው ሽምድደው ለመያዝ ያጠንዋቸው ነበር። መጽሐፍ ቅዱሳትን የማባዛት ሥራም ይሰሩ ነበር። አንዳንዶቹ ጽሁፎች ሙሉ መጽሐፍ ቅዱስን የያዙ የነበሩ ሲሆን አንዳንዶቹ ደግሞ አጠር አጠር ያሉ ሆነው መጽሐፍ ቅዱስን በደንብ ተንትነው ማስረዳት የሚችሉ ሰዎች ገለጻዎች ተካተውባቸው ነበር። እንዲሁም በመሆኑ፤ ራሳቸውን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ በሚያደርጉት ዘንድ ለረዥም ጊዜ ተደብቀው የነበሩት የእውነት እምቅ ሃብቶች መውጣት ችለዋል።

በትዕግስትና ታከተኝ በማይል ጥረት፤ አንዳንድ ጊዜ በጥልቅና ብርሐን በሌለበት ዋሻ ውስጥ በኩራዝ መብራት ጥቅስ በጥቅስ፤ ምዕራፍ በምዕራፍ ቅዱሳት መጻሕፍት ተገለበጡ። በዚህ ሁኔታ የተገለጸው የእግዚአብሔር ፈቃድ እንደ ንጹህ ወርቅ እያንጸባረቀ ሥራው ቀጠለ። ለዚህ ሥራ ሲባል ከተጋፈጧቸው ፈተናዎች የተነሳ ስኬቱ ምን ያህል አንጸባራቂ፤ ብሩህና ኃያል እንደነበረ ሥራውን ከሰሩት በቀር ሊረዳው የሚችል የለም። መላዕክት ከሰማይ እነዚህን ታማኝ ሰራተኞች ይከብቡ ነበር።

ሰይጣን በአጉል እምነት፤ በኑፋቄ፤ እንዲሁም በስህተት ድረቶ ስር የእውነትን ቃል ይቀብሩ ዘንድ ጳጳሳዊ ቀሳውስቱንና መሪዎቹን ቢያነሳሳም ቅሉ በሚያስደንቅ ሁኔታ ሳይበላሽና ሳይበረዝ በጨለማ ዘመናት ሁሉ ተጠብቆ ሊቆይ ችሏል። የያዘው የሰውን ማህተም ሳይሆን የእግዚአብሔርን አሻራ ነበር። ግልጽና ቀላል የሆኑትን የቅዱሳት መጻሕፍትን ትርጉም ለመደበቅ፤ እርስ በርሳቸውም የሚጋጩ እንደሆኑ ለማስመሰል ሰዎች ሳይታክቱ ለፍተዋል። ነገር ግን በተናወጠ ባህር ላይ እንዳለች መርከብ ሊያጠፋው የተነሳውን ማዕበል የእግዚአብሔር ቃል በድል ቀዝፎ ይወጣል። በወርቅና በብር የበለፀገ የማዕድን ስፍራ፤ የከበሩት ክምችቶች መውጣት ይችሉ ዘንድ የሚፈልጓቸው ሁሉ አጥብቀው መቆፈር እንደሚያስፈልጋቸው ሁሉ፤ መጽሐፍ ቅዱስም ሃቀኛ፤ ትሁትና ጸሎት አዘውታሪ ብቻ ሊያገኘው የሚችለው የእውነት ክምችት አለው። መጽሐፍ ቅዱስ ለሁሉም የሰው ዘር፤ በልጅነት፤ በወጣትነትና በጎልማሳነት የመማሪያ መጽሐፍ እንዲሆን፤ ሁልጊዜም ይጠና ዘንድ እግዚአብሔር ያዘጋጀው ነው። የራሱ መግለጫ አድርጎ ቃሉን ለሰው ልጆች ሰጠ። እያንዳንዱ የሚስተዋል አዲስ እውነት የፀሐፊውን የአምላክን ባህርይ የሚያሳውቅ ትኩስ መገለጥ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ሰዎችን ወደ ፈጣሪያቸው ለማቅረብና ለማቆራኘት፤ ስለ ፈቃዱም ያላቸው እውቀት የበለጠ ግልጽ ይሆን ዘንድ በመለኮት የተሾመ (የተቀባ) ነው። በሰውና በእግዚአብሔር መካከል የመግባቢያ ቋንቋ ነው።

ዋልደንሶች የጥበብ መጀመሪያው እግዚአብሔርን መፍራት እንደሆነ ቢያውቁም ከዓለም ጋር በመገናኘት ስለሰዎችና ስለ ነባራዊ ሕይወት በሚገኘው እውቀት አእምሮ እንደሚሰፋ፣ የመገንዘብ ችሎታም እንደሚነቃቃ አልጠፋቸውም ነበር። ከአልፕስ ከሚገኘው ቀያቸው የተሻለ ለጥናት አስተሳሰብን ለማዳበርና በጥልቀት ለማስተዋል የሚያግዙ፣ ሰፊ ያሉ የጥናት ዘርፎች ወዳሏቸው ተቋሞች አንዳንድ ወጣቶቻቸው ከተራራው ትምህርት ቤታቸው ወጥተው በፈረንሳይና በኢጣሊያ ወደሚገኙ ከተሞች ይላኩ ነበር። የተላኩት ወጣቶችም ለፈተና ይጋለጡ ነበር፤ ብልሹ ስነምግባር ተመለከቱ፤ ተወዳዳሪ የሌላቸው ብልጠት የተላበሱ ክህደቶችንና አደገኛ ማጭበርበሮችን ይቀበሉ ዘንድ በብልሃተኛ የሰይጣን ወኪሎች ይገፋፉ ነበር። ሆኖም ከልጅነት ጀምሮ የተማሩት ትምህርት ለእንደዚህ አይነቱ ሁኔታ እንዲዘጋጁ የማድረግ ባህሪ ይገኘው።

በገቡባቸው ትምህርት ቤቶች ሁሉ ምስጢረኛ ይኖራቸው ዘንድ አይፈቅዱም ነበር። ልብሶቻቸውም ታላቁን ቅርሳቸውን፣ በእጅ የተፃፉትን፣ የከበሩትን የመጽሐፍ ቅዱሳት ቅጂዎች እንዲደብቁ ሆነው በጥንቃቄ የተሰፉ ነበሩ። የወራትና የዓመታት ልፋት ውጤት የሆኑትን እነዚህን ጥቅል ጽሁፎች ይዘዋቸው በመዘር፣ ጥርጣሬ ሳይጮሩ ማድረግ በሚችሉበት ሰዓት፣ ልባቸው እውነትን ለመቀበል ክፍት በሚመስሉት መራመጃ መንገድ ላይ የጽሁፎቻቸውን ከፊል ያኖሩ ነበር። ይህንን እቅድ በማሰብ ነበር የዋልደንሶች ወጣቶች በእናቶቻቸው ጉልበት ስር ሆነው የሰለጠኑት። ሥራቸውን በሚገባ ይረዱ፣ በታማኝነት ይፈጽሙትም ነበር። በዚህ ሁኔታ እውነተኛውን እምነት የተቀበሉ ሰዎች በትምህርት ተቋማቱ ተገኙ፣ የእውነት መርሆችም አብዛኛውን ጊዜ በትምህርት ቤቱ በሙሉ ሰርገው ገብተው ይታዩ ነበር። ጳጳሳዊ መሪዎች በቅርበት ቢመረምሩና ቢያጣሩም፣ የሚበክል ኑፋቄ ብለው የሚጠሩትን ትምህርት ምንጭ ማወቅ አልተቻላቸውም።

የክርስቶስ መንፈስ ሚሲዮናዊ መንፈስ ነው። የተለወጠው ልብ የመጀመሪያ ትርታው ሌሎችንም እንዲሁ ወደ አዳኙ ማምጣት ነው። የሻውዶይስ ክርስቲያኖች መንፈስ ይህን ይመስል ነበር። እውነትን በንጽህናው በራሳቸው አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ጠብቀው ከማቆየት ባለፈ እግዚአብሔር የሚፈልግባቸው ነገር እንዳለ ይሰማቸው ነበር። በጨለማ ላሉ ሁሉ ብርሃናቸው ያንጸባርቅ ዘንድ ታላቅ ሃላፊነት እንደተጣለባቸው ያውቁ ነበር። በማይበገረው በእግዚአብሔር ቃል ኃይል ሮም የጫነቸውን ቀንበር መስበር ጽኑ ፍላጎታቸው ነበር። የሻውዶይስ አገልጋዮች የሚሰለጥኑት ሚሲዮናዊ እንዲሆኑ ነበር፤ ወደ አገልግሎት መግባት የሚፈልግ እያንዳንዱ፣ መጀመሪያ ወንጌላዊ ሆኖ ልምድ ማግኘት ነበረበት። የአንድን አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን የማገልገል ኃላፊነት ከመውሰዱ በፊት በሌላ የሚሲዮናዊ የአገልግሎት ስፍራ ሶስት ዓመት መሥራት ነበረበት። ይህ ከጅማሮው ራስን መከድና መስዋዕትነትን የሚጠይቅ አገልግሎት፤ በነዚያ የሰዎችን ነፍስ በሚፈትኑ ዘመናት ለነበረ የፓስተር ሕይወት የሚገጥም መንደርደሪያ ነበር። ወደ ተቀደሰው የሥራ መስክ ገብተው እንዲሰሩ ኃላፊነት የተሰጣቸው ወጣቶች ሊሆን ያለውን፣ ወደፊት የሚገጥማቸውን ሲመለከቱ፣ የሚያዩት ምድራዊ ብልጽግናና ክብርን ሳይሆን የልፋትና አደጋ የሞላበት ሕይወት፣ ምናልባትም የሰማዕትነትን ዕጣ ነበር። ክርስቶስ በደቀ መዛሙርቱ ላይ እንዳደረገው ሚስዮናውያኑ ሁለት ሁለት ሆነው ለአገልግሎት ይወጡ ነበር። አንድ ወጣት በእድሜና በልምድ ከበሰለ አጋር ጋር ይላክ ነበር፤ ወጣቱም በአጋሩ ምሪት ስር ሆኖ፣ የማሰልጠን ኃላፊነቱ በጎልማሳው ላይ የሚጣል ሲሆን፣ ትዕዛዛቱንም ሁሉ የማክበር ግዴታ በወጣቱ ላይ ነበር። እነዚህ የሥራ ጓደኞች ሁልጊዜ አንድ ላይ አልነበሩም፣ ለጸሎትና ለመመካከር ግን ዘወትር ይገናኙ ነበር፤ ይህም እርስ በርሳቸው በእምነታቸው እንዲጠነክሩ ይረዳቸው ነበር።

የተልኮአቸው ግብ ምን እንደሆነ ይፋ ቢያደርጉ የጥረቱ ሽንፈት ይረጋገጥ ነበር። በመሆኑም ትክክለኛ ባህርያቸውን በጥንቃቄ ይደብቁ ነበር። እያንዳንዱ አገልጋይ የንግድ ወይም የሙያ እውቀት ነበረው፤ እናም መንፈሳዊ አገልግሎታቸውን በዓለማዊ ማለትም ለመተዳደሪያ በሚሰሩት ሥራ ሽፋን ያከናውኑት ነበር። አብዛኛውን ጊዜ የነጋዴነት ወይም የሱቅ-በደረቴ (እያዘሩ መሸጥ) ሥራ ይመርጡ ነበር። ይይዟቸው የነበሩት እቃዎች እንደ ሃር፣ ዳንቴሎች፣ የከበረ ድንጋይ ፈርጦች ያሉ ተመራጭና ውድ፣ በዚያን ዘመን በቀላሉ የማይገኙ ነገሮችን ስለነበር፤ እንደነዚህ አይነት እቃዎችን ባይዙ ኖሮ መግባት ይከለክሉበት በነበረበት ስፍራ ሁሉ መድረስ ቻሉ። ይህንንም ሲያከናውኑ ከወርቅ፣ ከከበሩ ድንጋዮችም የሚልቀውን ውድ እቃ [ወንጌሉን] እንዴት ማቅረብ ይችሉ ዘንድ ጥበብ እንዲሰጣቸው ልባቸው ወደ እግዚአብሔር ይወጣ ነበር። በሙሉም ሆነ በከፊል መጽሐፍ ቅዱስን ደብቀው ይይዙና ዕድል ሲገጥማቸውም ወደ እነዚህ ጽሁፎች የደንበኞቻቸውን ትኩረት ይስቡ ነበር። አብዛኛውን ጊዜ የእግዚአብሔርን ቃል ለማንበብ ፍላጎታቸው ይነሳሳ ነበር፤ መቀበል ለሚፈልጉም ሁሉ ክፋዩ በደስታ ይተውላቸው ነበር።

የእነዚህ ሚስቶችም ሥራ የጀመረው በራሳቸው ተራሮች ስር በነበሩ ሜዳዎችና ሽለቆዎች ቢሆንም ርቆ መሰራጨት ግን ቻለ። ልክ እንደ ታላቁ ጌታቸው በባዶ እግራቸው ከርዳዳና መንገድ ያሳደፈው ልብስ ለብሰው በታላላቅ ከተማዎች አለፉ፤ ወደ ሩቅ ሃገራትም ሰርገው ገቡ። በደረሱበት ሁሉ የከበረውን ዘር በተኑ። ባለፉባቸው መንገዶች አብያተ ክርስቲያናት ብቅ ብቅ አሉ፤ የሰማዕታት ደምም የእውነት ምስክር ሆነ። በእነዚህ ታማኝ ሰዎች ጥረት ተሰብስቦ የተከማቸው የተትረፈረፈ ምርት በእግዚአብሔር ቀን የሚገለጥ ይሆናል። በዝምታ ተሸፍኖ የእግዚአብሔር ቃል በክርስቲያኑ ዓለም ተሰራጭ፤ በሰዎች ልጆችና በቤታቸው በደስታ ተቀባይነትን አገኘ።

ለዋልደንሶች መጽሐፍ ቅዱሳት እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ቀድሞ የፈጸማቸው የታሪክ መዛግብት ወይም የአሁኑ ሃላፊነቶችና ሥራዎች ነጸብራቅ ብቻ አልነበሩም፤ የወደፊቱ ጥፋትና ክብር መግለጫ መዛግብትም ነበሩ። የሁሉ ነገር መቋጫ በጣም ሩቅ እንዳልሆነ ያምኑ ነበር፤ በጸሎትና በእንባ መጽሐፍ ቅዱስን ሲያጠኑ በከበረው ቃሉ (ንግግሩ) የበለጠ እየተመሰጠ በመሄድ ሕይወት የሚሰጡትን እውነቶች ለሌሎች ያሳውቁ ዘንድ ያለባቸው ሃላፊነት እየጎላባቸው ይሄድ ነበር። በተቀደሱት ገጾች በግልጽ የተቀመጠውን የድነት እቅድ ተመለከቱ፤ በየሱስም በማመን መጽናናትን፣ ተስፋንና ሰላምን አገኙ። ብርሃኑ መረዳታቸውን ሲጨምርና ልባቸውን በደስታ ሲሞላ በጳጳሳዊ ሥርዓት የስህተት ጨለማ ውስጥ ላሉ ጩረሩ ይደርሳቸው ዘንድ ተመኙ።

በሊቀ-ጳጳሱና በቀሳውስቱ ምሪት፣ እልፍ አእላፋት ለሰሩት ኃጢአት ይቅርታ ያገኙ ዘንድ አካላቸውን ሲጎዱ፣ በእርባና ቢስ ጥረት ሲደክሙ ተመለከቱ። መልካም ሥራቸው እንደሚያድናቸው እንዲያምኑ ሆነው ሰልጥነው ሁልጊዜም ወደራሳቸው እየተመለከቱ አእምሮአቸው ኃጢአት በወረሰው ሁኔታቸው ውስጥ ተመስጦ ለእግዚአብሔር ቁጣ የተጋለጡ እንደሆኑ በማየት ነፍሳቸውንና አካላቸውን ቢጎዱም እረፍት የላቸውም ነበር። በዚህ ሁኔታ ጥንቁቅ(ህሊናቸውን የሚያዳምጡ) ነፍሳት በጳጳሳዊ አስተምህሮዎች ተተብትበው ነበር። በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ሰዎች ወዳጅ ዘመዶቻቸውን ጥለው ሕይወታቸውን ሙሉ በገዳም ያሳልፉ ነበር። ሁልጊዜ በሚደጋገሙ ጾሞች፣ በርኅራኄ-የለሽ ግርፋት፣ በውድቅት የዝምታ ጸሎቶች፣ በቀዝቃዛ፣ በደነዝና ግዑዝ ድንጋዮች ላይ ለረዥምና አድካሚ ሰዓታት በግንባራቸው ተደፍተው በመስገድ፣ በረጅም የሐይማኖት ጉዞዎች፣ በሚያዋርዱ የንስሐ መግቢያ ቅጣቶችና አስፈሪ ስቅይቶች፣ በሺዎች

የሚቆጠሩ የህሊና ሰላም ለማግኘት በከንቱ ይደክሙ ነበር። በኃጢአተኝነት ስሜት ተጨቁነው፤ በእግዚአብሔር የበቀል ቁጥ ተሸብረው፤ ያለ አንዲት የብርሐን ፍንጣቂ ወይም ተስፋ የደከሙው ተፈጥሮ እጅ እስኪሰጥ ድረስ ዘመናቸውን ሙሉ ተሰቃይተው በመጨረሻ ወደ መቃብር ይወርዱ ነበር።

ዋልደንሶች ለነዚህ የተራሱ ነፍሳት የሕይወት እንጀራን ይቆርሱላቸው ዘንድ፤ በእግዚአብሔር ተስፋዎች ውስጥ የተካተቱትን የሰላም መልእክቶች ይከፍቱላቸው ዘንድ፤ የመቤዝታቸው ብቸኛ ተስፋ ወደ ሆነው ወደ ክርስቶስ ይጠቁሟቸው ዘንድ ይጓጉ ነበር። የእግዚአብሔርን ሕግ ከመተላለፍ የሚመጣን ኃጢአት መልካም ሥራ ሊያስተሰር ይችላል የሚለው ትምህርት በሃሳት ላይ የተመሰረተ እንደሆነ ያውቁ ነበር። በሰው ችሎታ(መልካም ሥራ) መደገፍ፤ መጠን የለሹን የክርስቶስን ፍቅር ይጋርዳል። ክርስቶስ ለሰው ልጅ ቤዛ የሆነበት ምክንያት የወደቀው ዘር በእግዚአብሔር ፊት ምንም ቢያደርግ ብቁነቱን በራሱ መመስከር ስለማይችል ነው። የተሰቀለውና ከሞት የተነሳው አዳኝ የፈፀመው ሥራ የክርስቲያኑ እምነት መሰረት ነው። በክርስቶስ ላይ ያላት የነፍስ ጥገኝነት፤ እንዲሁም ከርሱ ጋር ያለው ቁርኝቷ እጅና እግር ከአካል ጋር፤ ወይም ቅርንጫፍ ከወይን ግንዱ ጋር እንዳለው ቅርበት ያህል እውን ነው።

የሊቀ-ጳጳሱና የቀሳውስቱ ትምህርት፤ ሰዎች የእግዚአብሔርን ባህርይ፤ የክርስቶስንም ጭምር፤ የማያፈናፍን፤ ጽልመት የተላበሰ፤ ተስፋ አስቆራጭ፤ አስፈሪና ከልካይ አድርገው እንዲመለከቱት መርቷቸው ነበር። ክርስቶስ ለወደቀው የሰው ዘር ቅንጣት ርኅራኄ እንደሌለው ተደርጎ ተወክሎ፤ የቀሳውስትና የቅዱሳን የማስታረቅ (የሽምግልና) አገልግሎት መጠየቁ ግድ እንደሆነ ተደርጎ ቀርቦ ነበር። ከነድካማቸው፤ ከነችግራቸውና ከነኃጢአት ሸክማቸው ወደርሱ ይመጡ ዘንድ እጁን ዘርግቶ ወደሚለምናቸው ወደ ሩጥሩጥና አፍቃሪ አዳኛቸው፤ ወደ የሱስ ያመለክቷቸው ዘንድ በእግዚአብሔር ቃል ማስተዋል ያገኙ ሰዎች ጽኑ ፍላጎት ነበር። ሰዎች ተስፋዎቹን እንዳያዩ፤ በቀጥታም ወደ እግዚአብሔር መጥተው ኃጢአታቸውን በመናዘዝ ይቅርታና ሰላም ያገኙ ዘንድ እንዳይችሉ የጋረደበትን፤ ሰይጣን የቆለላቸውን መሰናክሎች ያጸዱ ዘንድ ተመኙ።

የሻውደይሱ አገልጋይ በጥያቄ ውስጥ ላለ አእምሮ የወንጌሉን የከበሩ እውነቶች በደስታ ይገልጥ ነበር። በጥንቃቄ የተጻፉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፋይ አውጥቶ ይሰጥ ነበር። ፍርድ ለመስጠት የሚጠበቅ የበቀል አምላክን ብቻ ለሚያይ፤ እውነትን ማወቅና መፈጸም ለሚፈልግ በኃጢአት ለተመታ ነፍስ፤ ተስፋ መፈንጠቅ ተወዳዳሪ የማይገኝለት ደስታ ይሰጠው ነበር። ሁልጊዜም በጉልበቱ ተንበርክኮ እንባ ባቀረሩ አይኖች፤ በሚንቀጠቀጡ ከንፈሮች፤ የኃጢአተኛው ብቸኛ ተስፋ የሆኑትን የከበሩ ቃል ኪዳኖች ለወንድሞች ይገልጥ ነበር። በዚህም ሁኔታ የጽድቅ ጸሐይ በልባቸው አብርቶ በጮራው ብርሐን እስኪፈውሳቸው ድረስ፤ በጥልቀት የገባ የጽልመትን ደመና እየጠቀለለ የእውነት ብርሐን ወደ ብዙ የጨለሙ አእምሮዎች ሰርጎ ገባ። አብዛኛውን ጊዜ የተነገረውን በትክክል እንደሰማ ለማረጋገጥ የፈለገ ይመስል አድማጭ እንዲደጋግምለት ይፈልግ ነበር። በተለይም የነዚህ ቃላት ድግግሞሽ በጉጉት ይጠበቅ ነበር፡- “የልጄ የየሱስ ክርስቶስ ደም ከኃጢአት ሁሉ ያነጻል” [1ኛ ዮሐ 1÷7]፤ “ሙሴም እባብ እንደሰቀለ በምድረ በዳ እንዲሁ ይገባዋል የሰው ልጅ ይሰቀል ዘንድ። በእርሱ የሚያምን ሁሉ እንዳይጠፋ የዘላለም ሕይወት ትሆንለት ዘንድ እንጂ።” [ዮሐ 3÷14-15]።

የሮምን መጠይቅ በተመለከተ ብዙዎች ከመታለል እንዲተርፉ ተደረጉ። ኃጢአተኛውን ወክሎ በሰዎች ወይም በመላዕክት የሚደረግ የማስታረቅ (የማማለድ) ሥራ እንዴት እርባና ቢስ እንደሆነ ተመለከቱ። እውነተኛው ብርሐን በአእምሮአቸው ወገን ሲል “ክርስቶስ ካህኔ ነው፤ ደሙ መስዋዕት ነው፤ መስወደውንስሐ መግቢያዬ ነው” በማለት በደስታ ተናገሩ። “ያለ እምነት [እግዚአብሔርን] ደስ ማሰኘት አይቻልም” [ዕብ 11÷6]፤ “መዳንም በሌላ በማንም የለም፤ እንድንበት ዘንድ የሚገባን ለሰዎች የተሰጠ ስም ከሰማይ በታች ሌላ የለምና” [የሐዋ ሥራ 4÷12]፤ የሚሉትን ቃላት እየደገገሙ ክርስቶስ በፈጸመላቸው ሥራዎች ሙሉ በሙሉ ተደገፉ።

ውሽንፍር ሲያፈናጥራቸው ለነበሩ፤ ለአንዳንድ ምስኪን ነፍሳት፤ የአዳኙ የፍቅር ዋስትና ከሚችሉት በላይ ሆነባቸው። ያመጣው እጅይታ ታላቅ ከመሆኑ የተነሳ የወደቀባቸው የብርሐን ጎርፍ ጠራርጎ ሰማይ ያስገባቸው ይመስሉ ነበር። እጃቸውን በእምነት በክርስቶስ መዳፍ ውስጥ በአደራ አስቀመጡ፤ እግሮቻቸውም በዘመናት ቋጥኝ ላይ ተተክሉ። የሞት ፍርሃት ሁሉ ድራሹ ጠፋ። እንደዚያ በማድረጋቸው፤ የአዳኛቸውን ስም የሚያስከብሩ ከሆነ፤ ወህኒ ቤትና ችቦ ሆኖ መቃጠል ዕጣቸው ይሆን ዘንድ ተመኙ።

በዚህም ሁኔታ በድብቅ በታዎች፤ አንዳንድ ጊዜ ለአንድ ሰው ብቻ፤ ሌላ ጊዜ ለጥቂት ሰዎች፤ እውነትንና ብርሐንን ለተጠሙ ሁሉ የእግዚአብሔር ቃል ይነበብ ነበር። አብዛኛውን ጊዜ በዚህ ሁኔታ ሙሉ ሌሊቱ ያልቅ ነበር። የሚያዳምጡት አድናቆትና ግርምት እጅግ ታላቅ ከመሆኑ የተነሳ የድነትን የምሥራች በውል እስኪጨብጡ ድረስ፤ የሰላም መልእክተኛው አሁንም ቅድምም ማንበቡን ማቆም ይገደድ ነበር። በአብዛኛው እንደዚህ አይነቶች ቃላት ይነገሩ ነበር፡- “እግዚአብሔር ስጦታዬን በእርግጥ ይቀበል ይሆን? ፈገግታ ይቸረኝ ይሆን? ይቅር ይለኝ ይሆን?” መልሱም ቀጥሎ ይነበብ ነበር፡- “ወደኔ ኑ እላንት ደካሞች ሁሉ ሽክማችሁም የከበደ እኔም አሳርፋችኋለሁ።” [ማቴ 11÷28]።

እምነት ተስፋውን ጨበጠ፤ የደስታ ምላሽም ተሰማ፡- “ረጅም ሐይማኖታዊ ጉዞ ከእንግዲህ የለም፤ ወደ ተቀደሱ ስፍራዎች የሚደረግ አስቸጋሪ ጉዞ ቀረ። ከነኃጢአቱና ከነርኩሰቴ፤ ራሴን ሆኜ ወደ የሱስ እመጣለሁ፤ የንስሐን ፀሎት እርሱ አልቀበልም አይልም። ‘ኃጢአትህ ተሰረዋልህ።’ [ማር 2÷5]፤ የእኔ፤ አዎ የእኔም ኃጢአት እንኳ ይቅር ይባላል!”

የተቀደሰ ሃሴት ልብን ይሞላ ነበር፤ የየሱስም ስም በምስጋናና በውዳሴ ከፍ ከፍ ይል ነበር። እነዚያ በደስታ የፈነደቁ ነፍሳት ወደ ቤታቸው ሲመለሱ ብርሐን ያሰራጩ ነበር፤ በተቻላቸውም መጠን ያገኙትን አዲስ ተሞክሮ ለሌሎች ይደግሙ ነበር፤ ሕያውና እውነተኛ የሆነውን መንገድ እንዳገኙ ይናገሩ ነበር። እውነትን ለሚፈልጉ ነፍሳት ለልብ ቀጥተኛ የሚናገር፤ ልዩና ክቡር ኃይል በመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ውስጥ ይሰራ ነበር። የእግዚአብሔር ድምፅ ነበር፤ ለሚሰሙትም ጽኑ እምነትን የያዘ ነበር።

ከዚያም የእውነት መልዕክተኛው መንገዱን ይሄድ ነበር፤ የትህትና ገጽታው፤ ሃቀኝነቱ፤ ቅንነቱ፤ ጥልቅና የጋለ ስሜቱ ግን የዘውትር መወያያ ጉዳዮች ነበሩ። ብዙውን ጊዜ አድማጮቹ ከየት እንደመጣ፤ ወደ የትም እንደሚሔድ ጠይቀውት አያውቁም። መጀመሪያ በግርምት፤ በኋላም በምስጋናና በደስታ ተሸንፈው ይጠይቁት ዘንድ ሃሳቡ አይመጣላቸውም ነበር። ወደ ቤታቸው አብሯቸው እንዲሄድ ሲለምኑት፤ ሁልጊዜም ከመንጋው የጠፉትን በጎች ይጎበኝ ዘንድ እንዳለው ይነግራቸው ነበር። ከሰማይ የመጣ መልእክ ኖሮ ይሆን? በማለት ይጠይቁ ነበር።

በብዙ አጋጣሚዎች፣ የእውነት መልእክተኛው እንደገና አልታየም፤ ወደ ሌሎች ስፍራዎች ሄዶ ይሆናል፤ በአንድ በማይታወቅ የጨለማ ወህኒ ቤት እድሜውን እየፈጀ፣ ወይም ስለ እውነት ይመሰክርበት በነበረበት በዚያው ስፍራ አጥንቶቹ እየበሰበሱ ይሆናል። ትቷቸው ያለፋቸው ቃላት ግን ይጠፉ ዘንድ አልቻሉም። በሰዎች ልብ ውስጥ ሥራቸውን እየሰሩ ነበሩ፤ የተባረከው ውጤት ሙሉ በሙሉ የሚታወቀው በፍርድ ቀን ብቻ ይሆናል።

የዋልደንሶች የወንጌል መልዕክተኞች የሰይጣንን ግዛት እየወረሩ ነበሩ፤ የጨለማ ኃይላትም በበለጠ ንቃት ተቀሰቀሱ። እያንዳንዱ እውነት፣ ወደፊት ለማራመድ የምትደረግ ጥረት ሁሉ በክፋት ልዑል እይታ ውስጥ ነበረች፤ በወኪሎቹም ላይ ፍርሃትን ይቀሰቅስ ነበረ። የእነዚህ ከቦታ ቦታ የሚዘዋወሩ ትሁት አገልጋዮች ጥረት፣ ለአላማቸው ከባድ አደጋ እንደሚያስከትልባቸው ጳጳሳዊ መሪዎች ተገነዘቡት። የእውነት ብርሐን ያለመከልከል፣ ሳይጋረድ እንዲበራ ከተፈቀደለት፣ ሰዎችን ጀቡኖ የያዘውን ከባድ፣ ጥቁር የስህተት ደመና ይጠራርገዋል። ይህም የሰዎችን አእምሮ ወደ እግዚአብሔር ብቻ በመምራት የኋላ ኋላ የሮምን የበላይነት ይደመስሳል።

የእነዚህ የጥንቷን ቤተ ክርስቲያን እምነት የጠበቁ ሰዎች በሕይወት መኖር የሮምን ክህደት ቁልፍ አድርጎ የሚያሳይ ቋሚ ምስክር ነበር። እናም እጅግ መሪ ጥላቻንና የማሳደድ መንፈስን አነሳሳ። ሙጽሐፍ ቅዱሳትን አናስረክብም ማለታቸውም ሮም በዝምታ የምታልፈው ወንጀል አልነበረም። ከምድር ገጽ ልታጠፋቸው ወሰነች። አሁን በተራራማው ቤታቸው እንዳሉ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለማጥፋት እጅግ ከባድና አስፈሪ የኃይማኖት ጦርነት ዘመቻ ተጀመረ፤ ሐይማኖታዊ መርማሪዎች በየስፍራው ተመደቡ፤ ኃጢአት የሌለበት አቤል በነፍሰ ገዳዩ በቃየን ፊት የወደቀበት ትዕይንት ተደጋገመ።

ለም መሬታቸው በተደጋጋሚ ጠፍ እንዲሆን ተደረገ፣ መኖሪያዎቻቸውና የፀሎት ቤቶቻቸው ፈራረሱ። በአንድ ወቅት የበለጸገው የእርሻ ቦታቸው፣ የየዋህና ታታሪ ሕዝቦች መኖሪያ አሁን ምድረ በዳ ሆነ። የተራብ አውሬ ደም ሲቀምስ የበለጠ ቁጡ እንደሚሆን ሁሉ፣ በሚሰቃዩት ተጠቂዎቻቸው ላይ የነበራቸው የጳጳሳውያኑ ቁጥም እንዲሁ የበለጠ እየገነፈለ ይሄድ ነበር። የንጹህ እምነት ምስክሮች የሆኑት እነዚህ ሰዎች አብዛኛዎቹ በተራሮች መካከል ተሳደዱ፣ በተደበቁባቸው ሽለቆዎች፣ በተጠለሉባቸው ጥቅጥቅ ጫካዎችና ረጃጅም ቋጥኞች ውስጥ ታድነው ተያዙ።

በእነዚህ በተወገዙ መደቦች ላይ የስነምግባር ክስ ሊቀርብባቸው አልቻለም። ጠላቶቻቸው ጭምር ሰላማዊ ዝምተኞችና ጻድቃን እንደሆኑ መሰከሩላቸው። ከባዱ ወንጀላቸው እንደ ሊቀ-ጳጳሱ ፈቃድ እግዚአብሔርን አለማምለካቸው ነበር። ለዚህም ወንጀል ሰዎች ወይም አጋንንት መፈለሰፍ የቻሉት ውርደት ስድብና ግርፋት ሁሉ ተቆለለባቸው።

በአንድ ወቅት ሮም የተጠሉትን የኃይማኖት ወገኖች ከምድር ገጽ ለማጥፋት ስትወስን ሊቀ-ጳጳሱ አዋጅ አውጥቶ ነበር [ኢኖሶንት 8ኛ፣ 1487 ዓ.ም]። ይህም አዋጅ ተቃዋሚዎች መናፍቃን እንደሆኑና ሊታረዱ እንደሚገባ የሚያዝ ነበር። የተከሰሱት ሰነፎች፣ አጭበርባሪዎች ወይም ሁከት ፈጣሪዎች ሆነው አይደሉም፤ የቅድስናና የአምልኮ አስመሳይ መልክ ይዘው “የእውነተኛውን መንጋ በጎች” አባብለው ያሳምናሉ ተብለው ነው። በመሆኑም ሊቀ-ጳጳሱ ትዕዛዝ ሰጡ፡- “ተንኮላኛና አፀያፊ የሆኑት፣ እርጉማን” እምነታቸውን ለመካድ እምቢ ካሉ፣ “እንደ መርዛማ እባቦች ይጨፍላቁ” አለ።- Wylie b. 16. Ch . 1። ይህ ፈላጭ ቆራጭ

መሪ እነዚያ አባባሎች ወደፊት ይገናኙኛል ብሎ ጠብቆ ይሆን? በሰማይ መጻሕፍት እንደተመዘገቡ፤ በፍርድ ቀንም ፊት ለፊት እንደሚገጥሙት ያውቅ ኖሮ ይሆን? “ከሁሉ ከሚያንሱ ከእነዚህ ወንድሞቼ ለአንዱ እንኳ ስላደረጋችሁት”፤ አለ የሱስ፤ “ለእኔ አደረጋችሁት።” [ማቴ 25÷40]።

ይህ አዋጅ ሁሉም የቤተ ክርስቲያን አባላት በመናፍቃን ላይ እንዲነሱ ጥሪ ያደረገ ነበር። ለዚህ የጭካኔ ሥራቸው ማበረታቻ ይሆን ዘንድ ለሚሳተፉት ሁሉ አዋጁ “ከቤተ ክርስቲያን ጋር በተያያዘ ከሚመጣ ጉዳትና ቅጣት በነቂስም ቢሆን በአጠቃላይ ነጻ እንዲሆኑ ፈቀደ። ጦርነቱን የሚቀላቀሉ ሁሉ ከገቡት ቃለ መሃላ ነጻ እንዲሆኑ አደረገ። በህገ ወጥ መንገድ ያገኙትን ንብረት ህጋዊ አደረገላቸው፤ መናፍቅ ቢገድሉ እንኳ ኃጢአታቸው ሁሉ ይቅር እንደሚባልላቸው ቃል ተገባላቸው። ሽውደይሶችን በመደገፍ የተገቡ ስምምነቶችን ሁሉ ሻረ፤ የቤት ሠራተኞቻቸው ትተዋቸው እንዲሄዱ ትዕዛዝ አሰጠ፤ ማንም ሰው ማንኛውንም እርዳታ እንዳያደርግላቸው ከለከለ፤ ንብረታቸውን የመውሰድና የራሱ የማድረግ መብት ለማናቸውም ሰው ሰጠ።”- Wylie b. 16. Ch. 1። ከድርጊቱ በስተጀርባ የነበረው አቀናባሪ ማን እንደነበር ይህ መዝገብ ቁልጭ አድርጎ ያሳያል። በዚያ ይሰማ የነበረው የዘንዶው ጩኸት እንጂ የክርስቶስ ድምጽ አልነበረም።

ጳጳሳዊ መሪዎች ባህርያቸውን ከታላቁ የእግዚአብሔር ሕግ ደረጃ ጋር ያስማሙ ዘንድ አልፈለጉም፤ ነገር ግን እነርሱ የሚስማማቸውን ደረጃ(መስፈርት) ተክለው የሮም ፍላጎት ስለሆነ ብቻ ሌላው እነርሱን አሜን ብሎ እንዲቀበል ያስገድዱ ነበር። እጅግ አስከፊና አሳዛኝ የሆኑ ድርጊቶች ተፈጻሚ ሆኑ። ብልሹና እግዚአብሔርንም የናቁ ካህናትና ጳጳሳት፤ ይፈጽሙ ዘንድ ሰይጣን ያዘዘቸውን ሥራ ያከናውኑ ነበር። በተፈጥሮአቸው (በውስጣቸው) ምሕረት የሚባል ነገር አልነበረም። ክርስቶስን የሰቀለው፤ ሐዋርያትን ያረደው ተመሳሳይ መንፈስ፤ ደም የጠማውን ኔሮን በዘመኑ አንቀሳቅሶ ታማኞችን ያስጨረሰው ያው ራሱ፤ የእግዚአብሔር ውዶች ከምድረ ገጽ ይጠፉ ዘንድ በሥራ ላይ ነበረ።

እነዚህ እግዚአብሔርን የሚፈሩ ሕዝቦች ለብዙ መቶ ዓመታት የዘለቀውን፤ የሚፈጸምባቸውን ስደትና ግድያ፤ አዳኛቸውን ባስከበረ አይበገፊነትና ትዕግስት ተቋቁመው አልፈዋል። ጦርነት ቢታወጅባቸውም፤ ኢ-ሰብአዊ በሆነ ሁኔታ ቢታረዱም፤ እውነትን ያሰራጩ ዘንድ ሚስዮናውያኖቻቸውን ከመላክ አልባዘኑም ነበር። ታዲናው ይገደሉ ነበር፤ ሆኖም ደማቸው የተዘራውን ዘር አጠጣ፤ ምርትም ከመስጠት አልሰነፈም። በዚህ ሁኔታ ለተር ከመወለዱ ከምዕተ ዓመታት በፊት ዋልደንሶች ለእግዚአብሔር ምስክሮች ሆኑ። በዋይክሊፍ የጀመረውን፤ በስፋትና በጥልቀት በላተር ዘመን የቀጠለውን፤ ብሎም “ስለ እግዚአብሔር ቃልና ስለ የሱስ ምስክር” [ራዕ 1÷9] ሲሉ ሁሉንም ስቃይ ለመሸከም በሚፈቅዱ ሁሉ እስከ ዓለም ፍጻሜ የሚቀጥለውን የተሐድሶ ዘር በብዙ ሃገራት ተበትነው ዘሩ።

ምዕራፍ ፭—የጠዋት ኮከብ

ከተሐድሶው በፊት የነበሩት የመፅሐፍ ቅዱሳት ቅጂዎች እጅግ አናሳ ነበሩ። ቃሉ ሙሉ በሙሉ ይጠፋ ዘንድ ግን እግዚአብሔር አልፈቀደም። እውነቶቹ ለዘላለም ተደብቀው ሊኖሩ የሚችሉ አልነበሩም። የብረት መዝጊያዎችን ከፍቶ፣ የወህኒ ቤት በሮችን ወለል አርጎ ባርያዎቹን ነጻ ማውጣት የቻለው ጌታ የሕይወትንም ቃል በቀላሉ መክፈት ይቻለው ነበር። በተለያዩ በአውሮፓ አገሮች ያሉ ሰዎች እንደተደበቀ መዝገብ እውነትን ይፈልጉ ዘንድ በእግዚአብሔር መንፈስ ተነሳሱ። ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ተመርተው፣ ቅዱሳት ገጾችን በጥልቅ ፍላጎት ማንበብ ጀመሩ። የያዘውን ብርሐን ከማወቃቸው የተነሳ በራሳቸው ላይ የሚያመጣውን መዘዝ ለመቀበል ዝግጁ ሆኑ። ሁሉም ነገር ጥርት ብሎ ባይታያቸውም ለረጅም ጊዜ ተቀብረው የነበሩ ብዙ እውነቶችን ይረዱ ዘንድ ግን አቅርቦት ነበር። የስህተትንና የአጉል አምልኮን ሰንሰለት እየበጣጡ፣ ለረጅም ጊዜ በባርነት የቆዩት ተነስተው ነፃነታቸውን እንዲያውጁ ጥሪ እንዲያስተላልፉ እንደ ሰማይ ልዑካን ወደ ፊት ገሰገሱ።

ከዋልደንሶች በስተቀር፣ የእግዚአብሔር ቃል የተማሩት ሰዎች ብቻ በሚረዱት ቋንቋ ተቆልፎ ለዘመናት ኖሯል። ሆኖም በተለያዩ ሃገራት የሚኖሩ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱሳት በራሳቸው ቋንቋ ተተርጉመው የሚያነቡበት ሰዓት ደረሰ። ዓለም እኩለ ሌሊቱን አልፎአል። የጽልመት ሰዓታት እያለቁ፣ በብዙ ሃገራት የንጋት ምልክት መታየት ጀመረ።

በእንግሊዝ ሃገር በአሥራ አራተኛው ክፍለ ዘመን “የተሐድሶ የንጋት ኮከብ” ብቅ አለ። ጆን ዋይክሊፍ ለእንግሊዝ ብቻ ሳይሆን ለመላው ክርስትና የተሐድሶ ፈር ቀዳጅ ሆነ። ሮምን በመቃወም ማሰማት የቻለው ታላቁ ድምፅ እንደገና ፀጥ ማለት የሚችል አልነበረም። ያ ተቃውሞ የግለሰቦችን፣ የአብያተ ክርስቲያናትንና የአገራትን ነፃነት የሚያውጀውን የትግል በር ከፈተ።

ዋይክሊፍ ሁሉን አቀፍ ትምህርት የተማረ ሲሆን፣ ለእርሱ የጥበብ መጀመሪያ እግዚአብሔርን መፍራት ነበር። በኮሌጅ በጠንካራ ክርስትናው፣ በአስደናቂ ችሎታውና የትምህርት ብቃቱ የታወቀ ነበር። ለትምህርት ካለው ከፍተኛ ጥማት የተነሳ ሁሉንም አይነት የትምህርት ዘርፎች ማወቅ ፈለገ። በትምህርታዊ ፍልስፍና፣ በቤተ ክርስቲያን ቀኖና፣ በፍትሕ-ብሔር ሕግ፣ በተለይም በራሱ ሃገር ሕግ ሰለጠነ። በኋላ ባከናወናቸው አገልግሎቶች ላይ የእነዚህ ቀደምት ስልጠናዎች ጥቅም ግልጽ ነበረ። ግምታዊ ፍልስፍናን ጠለቅ አድርጎ ማወቁ የነበረበትን መሰረታዊ ስህተቶች ማጋለጥ እንዲችል ረዳው። ብሔራዊና ሐይማኖታዊ ሕግ በማጥናቱም ለሰብዓዊና ለሐይማኖታዊ ነጻነት ለሚደረገው ታላቅ ፍልሚያ ዝግጁ እንዲሆን ጠቀመው። ከእግዚአብሔር ቃል የሚገኙትን መሰረዎች እየደገነ ሳለ በትምህርት ቤቶች የሚቀርቡትን ትምህርቶችና መምህራን የሚጠቅሟቸውን ዘዴዎች ማወቅ ቻለ። የእውቀቱ ጥራትና ጥልቀት፣ እንዲሁም የጉብዝናው ኃይል በወዳጆቹም ሆነ በጠላቶቹ አክብሮትን አተረፈለት፣ በአገሪቱ ካሉ ቀዳሚ ምሁራን አንዱ መሆን በመቻሉም ደጋፊዎቹ በደስታ ይመኩበት ነበር። በአንጻሩ ደግሞ [ዋይክሊፍ ምሁር ከመሆኑ የተነሳ] ጠላቶቹ የዚህን የተሐድሶ ደጋፊ የአላዋቂነት ድክመት በማጉላት የተሐድሶው እንቅስቃሴ ነቀፋ የሚሰነዘርበት እንደሆነ ያሳዩ ዘንድ አልተቻላቸውም።

ገና በኮሌጅ እያለ ዋይክሊፍ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ጀመረ። በጥንት ጊዜ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በጥንታዊ ቋንቋ ተጽፎ በነበረበት ዘመን ላልተማረው መደብ የተዘጋው የእውነት ምንጭ፣ ምሁራን ማግኘት ይችሉ

ነበር። ስለሆነም እንደ ተሐድሶ አራማጅ፣ የዋይክሊፍ የወደፊት ሥራ ተመቻችቶ ነበር። ትምህርት ያገኙ ሰዎች የእግዚአብሔርን ቃል አጥንተው፣ የተገለጸውን የነጻ ጸጋውን ታላቅ እውነት አግኝተው ነበር። ከአስተምህሮዎቻቸውም ይህንን እውነት በማሰራጨት፣ ሌሎችም ወደነዚህ ሕያው መዛግብት ፈታቸውን እንዲያዞሩ መርተዋል።

ዋይክሊፍ ትኩረቱ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ሲዞር፣ በትምህርት ቤት የነበረውን ጥንቁቅና የተሟላ የመሆን ችሎታውን በመጠቀም መጽሐፉን ይመረምር ጀመር። ከዚህም በፊት የትምህርት ቤቱ ጥናቱ፣ ወይም የቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ሊያረካው ያልቻለ ታላቅ ጥማት ነበረበት። በከንቱ ድካም ሲፈልገው የነበረውን ግን ከእግዚአብሔር ቃል አገኘው። ከዚህ [መጽሐፍ] ውስጥ የድነት እቅድ ተገልጾለት ተመለከተ። የሰው ብቸኛ ጠበቃ ክርስቶስ እንደሆነ አስተዋለ። ለክርስቶስ አገልግሎት ራሱን በማስረከብ የደረሰባቸውን እውነቶች ለማወጅ ቆርጦ ተነሳ።

ከተሐድሶው በኋላ እንደ ነበሩት ሁሉ፣ ዋይክሊፍ ሥራውን ሲጀምር ወዴት እንደሚያደርሰው አያውቅም ነበር። ሆኖም እያወቀ የሮም ተቃዋሚ ሆኖ አልተነሳም ነበር። ለእውነት የነበረው መሰጠት ግን ከሃሳት ጋራ ጥል ከማንሳት በቀር ወደ ሌላ ሊመራው አልቻለም። የጳጳሳዊውን ሥርዓት ስህተት የበለጠ ሲረዳ የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት በበለጠ ቆራጥነት ለማቅረብ ተገፋፋ። ሮም ለሰው ወግና ባህል ስትል የእግዚአብሔርን ቃል እንደጣለች አስተዋለ። የሮም ቀሳውስት የሰሩትን መጽሐፍ ቅዱሳትን የማጥፋት ወንጀል ያለፍርሃት በመክሰስ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ለሕዝቡ እንዲሰጥና በቤተ ክርስቲያንም ያለው ስልጣን እንዲታደስ ጠየቀ። ቅንና ግሩም አስተማሪ፣ አንደበተ-ርቱሶ ሰባኪም ነበር፤ የእላት ተእላት ሕይወቱ የሚመሰክረውን በተግባር የሚያሳይ ነበር። የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀቱ፣ የአሳማኝ ምክንያቱ ኃይል፣ የሕይወቱ ንጽህና፣ እንዲሁም የማይታጠፈው ጉብዝናውና ሃቀኝነቱ ሕዝባዊ አድናቆትንና ልቦናውን አተረፈለት። በሮም ቤተ ክርስቲያን የሚፈጸመውን ርኩሳት በማየታቸው ብዙዎች በቀድሞው እምነታቸው እርካታ አጥተው ስለነበር በዋይክሊፍ የተገለጹትን እውነቶች በታላቅ ደስታ ተቀበሉዋቸው። ሆኖም የተሐድሶ አራማጁ ተጽእኖ ከራሳቸው እየበለጠ መምጣቱን ሲረዱ፣ የጳጳሳዊው ሥርዓት መሪዎች በቁጥ መገንፈል ጀመሩ።

ዋይክሊፍ ስህተቱን ለይቶ የሚያውቅ ብልህ ሰው ነበር። በሮም የፀደቁትን በርካታ ኢ-ሰብዓዊ ድርጊቶች ያለ ፍርሃት ተቃወመ። የንጉሡ መንፈሳዊ መሪ(ቄስ) በመሆን ሊቀ-ጳጳሱ ከእንግሊዝ ገዢ የሚጠይቀውን ግብር በመቃወም፣ ሊቀ-ጳጳሱ ይገባኛል የሚለው፣ በዓለማዊ መሪዎች ላይ ያለው የበላይነት ስልጣን ከምክንያታዊነትም ሆነ ከተገለጠው እውነት አንጻር ተገቢ እንዳልሆነ ቁልጭ አድርጎ አሳየ። የሊቀ-ጳጳሱ ይገባኛል መጠይቆች ከፍተኛ ንዴትን ቀስቅሰው ስለነበረ የዋይክሊፍ አስተምህሮዎች በአገሪቱ ቀንደኛ ምሁራን ላይ ተጽእኖ ማሳደር ቻሉ። ንጉሡና ሹማምንቱ አንድ በመሆን የሊቀ-ጳጳሱን ምድራዊ ስልጣንና ይገባኛል የሚለውን ግብር ተቃወሙ። በዚህም ምክንያት በእንግሊዝ አገር በጳጳሳዊ የበላይነት ስልጣን ላይ ውጤታማ የሆነ ከፍተኛ ጉዳት ደረሰ።

የተሐድሶ አራማጁ ረዥምና ቆራጥ የተቃውሞ ትግል ካወጀባቸው ጥፋቶች አንዱ ደግሞ የምፅዋተኛ መነኮሳት ጉዳይ ነበር። ከእነዚህ እንግሊዝን የወረሩ መነኮሳት በአገሪቱ የታላቅነትና የብልጽግና ገጽታ ላይ ጉዳት ያስከተሉ ነበሩ። ኢንዱስትሪ፣ ሥነ-ትምህርትና ግብረ-ገብነት በአጠቃላይ ይህ አውዳሚ ተጽእኖ

ተሰምቷቸው ነበር። የመነኮሳቱ ሥራ ፈትነትና ልመና በሕዝቡ ገቢ ላይ ከፍተኛ ጫና ከማሳደሩም በላይ የሥራ ጠቀሜታ ንቀት እንዲደርስበት አደረገ። የወጣቶች ባህሪያና የሥነ-ምግባር ደረጃ ወረደ፤ ተበላሽም። በመነኮሳት ተጽእኖ ምክንያት ብዙዎች ወደ ገዳም እንዲገቡና የምንኩስና ሕይወት እንዲኖሩ ተገፋፉ። ይህ የሚፈጸመው ደግሞ ያለወላጆቻቸው ፈቃድ ከመሆኑም በላይ ራሳቸውም በውል ሳያውቁት፤ ያለፈቃዳቸውም ነበር። የገዳም ሥርዓት መጠይቆች ከልጅነት ፍቅርና ከሃላፊነት ግዴታዎች በላይ እንደሆኑ በመናገር ከቀደምት የሮም ቤተ ክርስቲያን አባቶች አንዱ እንዲህ ብሎ ነበር፡- “በለቅሶና በእንጉርጉሮ አባትህ ደጃፍህ ላይ ቢወድቅ፤ እናትህም የተሸከመችበትን ገላዋን፤ የጠባህቸውንም ጡቶች ብታሳይህ እንኳ፤ በእግርህ ረግጦህ አልፈሃቸው ቀጥታ ወደ ክርስቶስ ና።” “በዚህ አስከፊ ኢ-ሰብአዊነት” ብሎ ሉተር በኋላ እንደጠራው “ከክርስቲያኑና ከሰው ይልቅ ጩካኙንና ተኩላውን በሚያበረታታና በሚያሞግስ” ድርጊት ወላጆቻቸውን በመቃወም የልጆች ልብ እንደ ብረት እንዲጠነክር ያደረገ ነበር።-Barnas Sears, The Life of Luther, ገጽ 70, 69። በዚህም አካሄዳቸው የጳጳሳዊ መሪዎች እንደ ቀድሞዎቹ ፈረሳውያን በወግና ባህላቸው የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ ዋጋ አሳጡት። ቤቶች ባዶ ሆኑ፤ ወላጆችም የወንድና የሴት ልጆቻቸውን አብሮነት ተነፈጉ።

የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ተማሪዎች እንኳን ሳይቀሩ በዚህ የመነኮሳት የሃሰት ማብራሪዎች ተታለው ፈለጋቸውን እንዲከተሉ ተገፋፉ። ሕይወታቸውንም ባዶ እንዳደረጉና በወላጆቻቸውም ላይ ጥልቅ ሃዘን ማምጣታቸውን ከተመለከቱ በኋላ ብዙ ተማሪዎች ከዚህ ድርጊታቸው ተጽዕኑዋል። ሆኖም አንድ ጊዜ በወጥመድ ከተጠፈሩ በኋላ ነጻነታቸውን እንደገና ማግኘት የማይታሰብ ነበር። የመነኮሳቱን ተጽእኖ በመፍራት ብዙ ወላጆች ልጆቻቸውን ወደ ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ከመለክ ተቆጥበው ነበር። በዝነኞቹ የትምህርት ማዕከሎች የሚስተዋል የተሳታፊዎች ቁጥር መቀነስ ይታይ ነበር። ትምህርት ቤቶቹ እየኮሰሱ ሔደው ድንቁርና ተስፋፋ።

ለእነዚህ መነኮሳት ሊቀ-ጳጳሱ ኑዛዜን የመስማት የኃጢአት ይቅርታም የመስጠት ስልጣን ሰጥቶ ነበር። ይህም የታላቅ ርኩሰት ምንጭ ሆነ። ትርፍ ከማጋበስ ወደኋላ የማይሉ መነኮሳት ፍትሐት (ስርየት) ለመስጠት ዝግጁ ከመሆናቸው፤ ወዲያውኑ ሁሉም ዓይነት ወንጀላቸው ወደ እነርሱ ይጎርፉ ጀመር። ውጤቱም እጅግ መጥፎ የሚባሉ፤ ብልሹ ስነምግባሮች በአጭር ጊዜ ውስጥ እንዲስፋፉ አደረገ። ህሙማንና ደካሞች ከስቃያቸው ጋር እየተተዉ፤ የምስኪኖቹን ችግር ማቃለል የሚችሉት ስጦታዎች፤ የታዘዙትን የማያመጡትን እየኮነኑ፤ ምጽዋት እንዲለግሱ ከዛቻ ጋር ለሚጠይቁት መነኮሳት ተበረከቱ። ምንም የሌላቸው እንደሆኑ ቢናገሩም የመነኮሳቱ ሃብት ያለማቋረጥ እያደገ ሄዶ የሚያማምሩ ህንፃዎቻቸው እና የቅንጦት ጌጣጌጦቻቸው፤ የእነርሱ ብልጽግና የሕዝቡን መደህየት የበለጠ አጉልተው የሚያሳዩ ነበሩ። እነዚህ መነኮሳት፤ በቅንጦት እና በፊሽታ እየተቀማጠሉ፤ ራሳቸው ከመውጣት ይልቅ አስደናቂ ወጎችን፤ አፈ-ታሪኮችንና ቀልዶችን እየደጋገሙ በመንገር ሕዝቡ በበለጠ እንዲታለል የሚያደርጉ ያልተማሩ ሰዎችን ወደ ሕዝቡ ይልኩ ነበር። መነኮሳቱ በአጉል አምልኮ የሰከረውን ሕዝብ ጨምድደው በመያዝ ሐይማኖታዊ ሃላፊነት ማለት የሊቀ-ጳጳሱን የበላይነት መቀበል፤ ቅዱሳንን ማምለክና ለመነኮሳት ስጦታ መለገስን እንደሚያካትት፤ እነዚህም ተግባራት ሰማይ ለመግባት በቂ እንደሆኑ በማስተማር ሕዝቡ እንዲያምንና እንዲቀበል ይገፋፉ ነበር።

የተማሩ፣ ቅዱስ ሐይማኖተኛ ሰዎች በገዳም ሥርዓት ውስጥ ለውጥ ለማምጣት ቢጥሩም አልተሳካላቸውም ነበር። ዋይክሊፍ ግን በተሻለ መረዳት፣ ስርዓቱ ራሱ የሃሳት በመሆኑ መውደቅ እንዳለበት በማወጅ ክፋትን ከስር መሰረቱ ይመታ ጀመር። ውይይት እና ጥያቄዎች መቀስቀስ ጀመሩ። የሊቀ-ጳጳሱን የኃጢአት ይቅርታ አድራጊነት በንዋይ እየሸጡ፣ መነኮሳት አገር ላገር ሲዞሩ ሳለ፣ ብዙዎች ይቅርታን በገንዘብ የማግኘታቸው ጉዳይ እያጠራጠራቸው፣ ይቅርታን ከሮም ሊቀ-ጳጳስ ይልቅ ከእግዚአብሔር ለምን እንደማይለምኑ መጠየቅ ጀመሩ። ስስታቸው ፈጽሞ ሊረካ በማይችለው፣ በዝባዥ መነኮሳት ተግባር ምክንያት የመንቃት ደወል የሰሙ ጥቂቶች አልነበሩም። “የሮም ቀሳውስት እና መነኮሳት፣” አሉ ሕዝቡ፣ “እንደ ነቀርሳ እየበሉን ነው፤ እግዚአብሔር ሊያድነን ይገባል፣ ያለበለዚያ ሕዝቡ ይጠፋል።” እነዚህ መነኮሳት አፍቅሮተ-ነዋያቸውን ለመሸፈን ሲጥሩ፣ የሱስ እና ደቀ መዛሙርቱም እርዳታ ያገኙ የነበሩት ሕዝቡ በሚላግሳቸው ስጦታ እንደነበር በማውሳት፣ እነርሱም የአዳኙን ፈለግ እየተከተሉ እንደሆነ ለማብራራት ሲሞክሩ ይታዩ ነበር። ይህ የመነኮሳት አስተምህሮ ጭራሽ ወደማይፈልጉት ውጤት አመራ - መነኮሳቱ የሚናገሩት እውነት መሆኑን ለማረጋገጥ ሕዝቡ መጽሐፍ ቅዱስን ራሱ ማጥናት ጀመረ - ይህም ሮም ከምንም በላይ ፈጽማ የማትፈልገው ውጤት ነበር። ሮም ለመደበቅ አላማዬ ብላ የያዘችው ጉዳይ ቢሆንም የሰዎች አእምሮ ወደ እውነት ምንጭ ይመራ ጀመር።

ዋይክሊፍ ከመነኮሳቱ ጋር ወደ ትልቅ አተካራ ከመግባት ይልቅ የሕዝቡ አእምሮ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ እና ወደ ምንጩ የሚገፋፋውን፣ መነኮሳቱን የሚቃረነውን ትምህርት በበራሪ ጽሁፍ መልክ እያዘጋጀ ይበትን ነበር። በሊቀ-ጳጳሱ የሚፈጸመው ኃጢአት የማስተሰርየት ወይም የውግዘት (ከአባልነት የማስወገድ) ተግባር ተራ ቄሶች ከሚፈጽሙት ተመሳሳይ ሥራ የተለየ እንዳልሆነና የእግዚአብሔርን ኩነቴ በራሱ ላይ ካለመጣ በስተቀር ማንም ሰው ሊወገዝ እንደማይችል አስተማረ። የሚሊዮኖች ነፍሳት የታሰሩበትን፣ ሊቀ-ጳጳሱ ያቆመውን የመንፈሳዊና የዓለማዊ ሰፊ የግዛት መዋቅር ለማንከታከት ከዚህ የተሻለ ዘዴ አልነበረም።

እያከተለ ካለው ሮም የእንግሊዝን ንጉሣዊ አገዛዝ መብቶች ለማስከበር ይችል ዘንድ ዋይክሊፍ እንደገና ጥሪ ቀረበለት። የንጉሣዊ አምባሳደር ሆኖ ከሊቀ-ጳጳሱ ልዑካን ጋራ እየተሰበሰበ በቴዛሪላንድ ሁለት ዓመት ቆየ። በዚያም ቆይታው ከፈረንሳይ ከኢጣሊያና ከስፔን ከመጡ የኃይማኖት መሪዎች ጋር በቅርበት ተገናኘ፤ ከመጋረጃው በስተጀርባ ያሉ ብዙ ነገሮችን፣ በተለይም በእንግሊዝ ቢቀር ኖሮ ተደብቀው ሊቀሩ የሚችሉ ብዙ ምስጢራትን መረዳት ቻለ። የጥረቱ አመርቂ ውጤት መሰረት የሆኑትን ብዙ ነገሮች ቀሰሙ። የስርዓቱን ትክክለኛ ባህሪና ዓላማ ከእነዚህ የጳጳሳዊ ልዑካን ማወቅ ቻለ። ወደ እንግሊዝ በመመለስ የቀድሞውን ትምህርቱን በግልጽና በተሻለ ፍላጎት በማከናወን ስስት፣ ክብርና ማታለል የሮም አምላኮች እንደሆኑ አወጀ።

ዋይክሊፍ ስለ ሊቀ-ጳጳሱና ስለ [ገንዘብ] ሰብሳቢዎቹ ከበራሪ ወረቀቶቹ በአንዱ ሲገልጽቸው እንዲህ ብሏል፡- “የድሃውን መተዳደሪያ ከመሬታችን ይወስዳሉ፤ ለኃይማኖታዊ ሥርዓት ማስኬጃና ለመንፈሳዊ ጉዳዮች በብዙ ሺህ የሚቆጠር ገንዘብ ከመንግሥት ካዝና ይሰበስባሉ። ይህም ስርየትን የመሸጥ የከሃዲነት እርግማን ነው፤ ሁሉም ክርስትና የእርሱን ክህደት እንዲያረጋግጥና እንዲያስቀጥልም የሚያደርግ ነው። መንግሥታችን ትልቅ የወርቅ ቁልል እንዳለው የማያጠራጥር ቢሆንም ከዓለማዊውና ከትዕቢተኛው የቄስ ገንዘብ ሰብሳቢ በቀር ሌላ ማንም የወሰደ የለም። ከጊዜ በኋላም ይህ የወርቅ ክምችት ማለቁ አይቀርም፤

ምክንያቱም ከምድራችን ሁሉንም ገንዘብ እየሟጠጠ በመውሰድ የቤተ ክርስቲያንን ቁሳቁስና ስርዐትን በማሻሻጥ የእግዚአብሔርን እርግጫን ያመጣብናል እንጂ ምንም ወደኛ የሚመልሰው ነገር የለውም።”- John Lewis, History of the Life and Sufferenigns of J. Wicliff, ገጽ 37።

ወደ እንግሊዝ እንደተመለሰ በሉተርወርዝ የቤተ ክርስቲያን ገቢዎች ጉዳይ አስተዳዳሪ ይሆን ዘንድ በንጉሡ ተቀጠረ። ይህ መሆኑ ደግሞ ዋይክሊፍ በሚያደርገው ግልጽና ቀጥተኛ አነጋገር ቢያንስ ንጉሡ እንዳልተቀየመ የሚያረጋግጥለት ነበር። የፍርድ ቤትን አሰራር በማስተካከልና የሃገሪቱን ኃይማኖት ቅርጽ በማስያዝ ረገድ የዋይክሊፍ ተጽእኖ ሚና ነበረው።

ብዙም ሳይቆይ የሊቀ-ጳጳሱ ነጎድጓድ ይወርድበት ጀመር። ሶስት አዋጆች ወደ እንግሊዝ ተላኩ። የኑፋቄ አስተማሪውን ድምጽ ፀጥ የሚያሰኙ ወሳኝና ወዲያውኑ የሚፈጸሙ ትእዛዞች ለዩኒቨርሲቲው፣ ለንጉሡና ለቀሳውስቱ ተላኩ። (Augustus Neander, General History of the Christian Religion and Church, period 6, sec. 2, pt. 1, par. 8። ሆኖም እነዚህ ትእዛዞች ከመድረሳቸው ቀደም ብሎ እዚያው ያሉት ቀሳውስት ካላቸው ከፍተኛ ተነሳሽነት የተነሳ ለፍርድ በፊታቸው ይቀርብ ዘንድ ለዋይክሊፍ መጥሪያ ሰጥተውት ነበር። ነገር ግን በግዛቷ ካሉት ኃያላን ልዑላን መካከል ሁለቱ ከዋይክሊፍ ጋር ወደ ልዩ ፍርድ ቤቱ አብረው ሄዱ። ህንጻውን የከበበውና እየተግተለተለ የሚገባው ሕዝብ ዳኞችን ስለስፈራራቸው፣ የፍርድ ሂደቱን ለጊዜው እንዲያራዝሙት ስለስገደዳቸው፣ በሰላም እንዲለቀቅ ተፈቀደለት።ከትንሽ ጊዜ በኋላም እርጅናውን በመጠቀም ተሐድሶ አራማጁ ላይ እርምጃ እንዲወሰድ ቀሳውስቱ ተጽእኖ ያደርጉበት የነበረው ንጉሥ ኤድዋርድ 3ኛ ሞተ፤ ለዋይክሊፍ ይቆምለት የነበረው ሰው የመንግሥቱ እንደራሴ ሆነ።

ነገር ግን የሊቀ-ጳጳሱ ትእዛዛት መድረስ መናፍቁ እንዲያዝና እንዲታሰር የማያወላዳ ግዴታን በመለው እንግሊዝ ላይ የጫነ ነበር። እነዚህ አካሄዶች በቀጥታ ወደ ማቃጠያ ስፍራ የሚመለከቱ ነበሩ። ዋይክሊፍ በቅርቡ የሮም የበቀል እርምጃ ተጠቂ እንደሚሆን የተረጋገጠ ጉዳይ መሰለ። ሆኖም ለቀድሞው ባርያው “አትፍራ እኔ ለአንተ ጋሻህ ነኝ” [ዘፍ 15፥1] ያለ እርሱ፣ ባርያውን ይጠብቅ ዘንድ እጁን ዘረጋ። ሞት መጣ፤ ሆኖም ለተሐድሶ አራማጁ ሳይሆን ያጠፋው ዘንድ ላወጀበት ለሊቀ-ጳጳሱ ነበር። ግሪጎር 11ኛ ሲሞት ለዋይክሊፍ ፍርድ የተሰበሰቡ የኃይማኖት መሪዎች ሁሉ ተበታተኑ።

ተሐድሶው የመስፋፋትና የማደግ ዕድል ያገኝ ዘንድ ጣልቃ በመግባት፣ ድርጊቶችን በማጨናገፍ እግዚአብሔር ይሰራ ነበር። የግሪጎርን ሞት ተከትሎ ሁለት የሚቀናቀኑ ሊቀ-ጳጳሳት ተመረጡ። ራሳቸውን ስህተት ሊሰሩ የማይችሉ አድርገው የሚናገሩ፣ አንዱ ለአንዱ እንዲታዘዝ የሚጠይቁ፣ ሁለት ተቃራኒ ኃይላት ተነሱ። ተቃዋሚያቸውን በሚዘገንን እርግጫን እየኮነኑ፣ የሚደግፉአቸውን ደግሞ የሰማይን ሽልማት ተስፋ እየሰጡ፣ አንደኛው ሊቀ-ጳጳስ ከሌላኛው ጋር ጦርነት ሲያደርግ፣ ይረዱአቸው ዘንድ በየፊናቸው የእምነቱን ተከታዮች ይጎሰጉሱ ነበር። ይህ ክስተት የጳጳሳዊ ስርዓቱን ኃይል ክፉኛ አዳከመው። ተቃራኒ ጎራዎች ማድረግ የሚችሉትን ሁሉ እያደረጉ እርስ በርስ ሲጋጩ፣ በዚህ መሃል ዋይክሊፍ እጅግ የሚልበት ጊዜ አገኘ። ኩነኔና ውንጀላ ከአንዱ ሊቀ-ጳጳስ ወደ ሌላው ሲመላለስ፣ ተቃራኒ አቋማቸውን ለመደገፍ ሲባል የደም ጎርፍ ወረደ። ወንጀልና አሉባልታ ቤተ ክርስቲያንዋን አጥለቀለቃት። በዚህ ጊዜ የተሐድሶ አራማጁ ፀጥታ በሰፈነበት በሉተርወርዝ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ሆኖ፣ ሰዎች ከሚፎካከሩ ሊቀ-ጳጳሳት ይልቅ ወደ ሰላም አለቃው ወደ የሱስ ይመለከቱ ዘንድ ተግባራዊ ይሰራ ነበር።

በአባላቱ መካከል የነበረው ልዩነት የፈጠረው ጥላቻና ምግባረ ብልሹነት ሕዝቡ በርግጥም ጳጳሳዊው ሥርዓት ምን ዓይነት እንደሆነ እንዲያይ ዕድል በመፍጠሩ፣ ለተሐድሶ መንገድ አመቻቸ። “የሊቀ-ጳጳሳት ክፍፍል” በሚል ባሳተመው በራሪ ወረቀት አንደኛው ሊቀ-ጳጳስ ሌላኛውን የክርስቶስ ተቃዋሚ ነው በማለት የሚኮንንበት ንግግር እውነት ስለመሆኑ አለመሆኑ ሕዝቡ እንዲመረምር ጠየቀ። “ርኩስ መንፈስ” አለ፣ “በአንደኛው ብቻ ሳይሆን በሁለቱም ሊቀ-ጳጳሳት ውስጥ አለ፤ ይህም ሰዎች በቀላሉ፣ በየሱስ ስም አማካኝነት ሁለቱንም እንዲያሸንፏቸው ያደርጋል።”-R. Vaughan, *Life and Opinions of John de Wicliffe*, vol. 2, p. 6።

ዋይክሊፍ ጌታው እንዳደረገው ሁሉ ወንጌልን ለድሆች ይሰብክ ነበር። በሉተርወርብ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ባሉት ሰዎች ቤት ብቻ ብርሃኑ መግባቱ ስላላረካው ወደ እያንዳንዱ የእንግሊዝ ክፍል እንዲስፋፋ ቁርጥ ውሳኔ አደረገ። ይህንንም ለማሳካት እውነትን የሚያፈቅሩትን፣ ያወቁትን እውነት ከማስፋፋት የበለጠ ነገር አለ ብለው የማያስቡትን፣ ጥብቅ ሐይማኖተኛና ቀላል የሆኑ ሰባኪዎችን አደራጀ። በገበያ ስፍራዎች፣ በታላላቅ የከተማ መንገዶች፣ በገጠር መንገዶች፣ በሁሉም ስፍራ በመሄድ አስተማሩ። ወደ ሽማግሌዎች፣ ወደ ህሙማንና ወደ ምስኪኖች በመድረስ የፀጋውን መልካም ዜና አበሰሩላቸው።

በአክስፎርድ የሰነ መለኮት ጥናት ፕሮፌሰር እንደመሆኑ በዩኒቨርሲቲው አዳራሾች የእግዚአብሔርን ቃል ይሰብክ ነበር። በስሩ ለነበሩት ተማሪዎች እውነትን በታማኝነት ይናገር ስለነበር፣ “የወንጌሉ ዶክተር” የሚል ቅጽል ስም ተሰጥቶት ነበር። ነገር ግን የሕይወት ዘመኑ ታላቅ ሥራ የነበረው፣ መጽሐፍ ቅዱሳትን ወደ እንግሊዝኛ ቋንቋ መተርጎሙ ነበር። እያንዳንዱ በእንግሊዝ ያለ ሰው የእግዚአብሔርን ግሩም ሥራ በተወለደበት ቋንቋ ያነብ ዘንድ ያለውን ፍላጎት፣ “እውነቱና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም” በሚለው ሥራው ገለፀ።

ሆኖም በድንገት ጥረቱ ሁሉ ቆመ። ገና ስድሳ ዓመት እንኳ ያልሞለው ቢሆንም ፋታ የሌለው ሥራው፣ ጥናቱና የጠላቶቹ ጥቃት ጉልበቱን ክፉኛ በዝብዘት፣ ያለ እድሜው አረጀ፤ በአደገኛ በሽታም ተመታ። ይህ ክስተት ለኃይማኖት ሰዎች [ለካቶሊኮች] ከፍተኛ ደስታ አመጣ። በቤተ ክርስቲያን ላይ ያመጣውን ክፋት አምርሮ እንደሚፀፀት በማሰብ ንስሐ ሲገባ ለማዳመጥ ወደ ክፍሉ ፈጥነው መጡ። ከአራቱ ሐይማኖቶች የተወከሉ ሰዎች ከአራት የመንግሥት ሹሞች ጋር ሆነው ከሞት አፋፍ ላይ ነው በተባለው ሰው ዙሪያ ተሰበሰቡ። “ሞት በከንፈሮችህ ላይ ነው” አሉ፤ “በጥፋትህ ተፀፀት፤ እዚህ በቆምንበትም እኛን ለመጉዳት የተናገርከው ሁሉ ስህተት እንደነበር ተናገር” አሉት። የተሐድሶ አራማጁ በዝምታ ካዳመጣቸው በኋላ፣ ከተኛበት ቀን እንዲያደርገው ረዳቱን ጠይቆ፣ የተናገረው ስህተት እንደነበር ተረድቶ የመመለስ ንግግሩን የሚጠብቁትን ትኩረ ብሎ ተመለከተና ሁሉም ድንጋጤ በሚፈጥርባቸው ኃይለኛ ድምፁ ፈርጠም ብሎ “በእርግጥ አልሞትም፤ እኖራለሁ፤ የመነኮሳቱን የክፋት ሥራም እናገራለሁ።” አለ-D’Aubigné, b. 17, ch. 7፤ መነኮሳቱ አፍረውና ደንግጠው በፍጥነት ከክፍሉ ወጡ።

ዋይክሊፍ የተናገራቸው ቃላት እውን ሆኑ። ሰማይ የወከለውን፣ ሕዝቡን ነጻ የሚያወጣውን፣ የእውቀት ብርሐን የሚፈነጥቅላቸውን፣ ወደ እምነትም የሚያመጣቸውን፣ ሮምን ለመቃወም ተወዳዳሪ የሌለው መሳሪያ የሆነውን መጽሐፍ ቅዱስን ለአገሬው ሕዝብ ያስጨብጥ ዘንድ በሕይወት ኖረ። ይህንን ሥራ ለመፈጸም እጅግ በርካታ መሰናክሎች መታለፍ ነበረባቸው። ዋይክሊፍ በህመም እየደከመ መጣ፤ የቀሩት

የሥራ ዘመናቱ ጥቂት ዓመታት ብቻ እንደሆኑ አወቀ፤ መጋፈጥ ያለበትን የተቃራኒ ኃይልም ተመለከተ፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ቃል ተስፋዎች በመደገፍ ፈጽሞ ተስፋ ሳይቆርጥ ወደፊት ቀጠለ። የአዕምሮውን ብስለትና የካበተ ልምዱን ሙሉ በሙሉ በመጠቀም ለዚህ የተለየ ሥራው በእግዚአብሔር አቅርቦት ተጠብቆና ተዘጋጅቶ ከሥራዎቹ ሁሉ የሚበልጠውን ተግባሩን ያከናውን ዘንድ ቆየ። ክርስትና በሁሉም ስፍራ ሲጠበጥ ሳለ የተሐድሶ መሪው ለተርዕደዝ ባለው ቤቱ ተቀምጦ፤ በውጪ ለሚነፍሰው ማዕበል ጆሮውን ሳይሰጥ ትኩረቱን ሁሉ ለተመረጠበት ሥራ አደረገ።

በመጨረሻም ሥራው ተጠናቀቀ! የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም፤ ለመጀመሪያ ጊዜ ተተርጉሞ ቀረበ። የእግዚአብሔር ቃል ለእንግሊዝ አገር ተከፈተ። አሁን የተሐድሶ አራማጁ እስርም ሆነ ማቃጠያ ሥፍራውን አይፈራም። መቼም ሊጠፋ የማይገባው መብራት በእንግሊዛውያን እጅ አስገብቷል። ለሀገሩ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን በመስጠቱ በጦርነት ከተገኙት ታላላቅ አንጻባራቂ ድሎች ይልቅ የክፋትንና የድንቁርናን ሰንሰለት ለመበጠስ፤ አገሩንም ነጻ በማውጣት ከፍ ከፍ ለማድረግ የተሻለ ሥራ ሰርቷል።

የህትመት ሥራው እንዴት እንደተከናወነ በውል ባይታወቅም መጽሐፍ ቅዱስን ለማባዛት ግን አዝጋሚና እልህ አስጨራሽ ሥራዎች መከናወን እንደነበረባቸው መገመት አያዳግትም። መጽሐፉን ለማግኘት ከነበረው ታላቅ ጉጉት የተነሳ በመጻፉ ሥራ ላይ ብዙዎች ተሳታፊ ሆነዋል፤ ያም ሆኖ የነበረውን ጥያቄ ለማሟላት አስቸጋሪ ነበር። በሐብት የበለፀጉት አንዳንዶቹ መጽሐፍ ቅዱሱን ሙሉውን ሲፈልጉ፤ ሌሎች ደግሞ የተወሰነውን ክፍል ብቻ ይገዙ ነበር። በብዙ አጋጣሚዎች፤ ብዙ ቤተሰቦች አንድ ላይ ተባብረው አንድ ቅጂ ይገዙ ነበር። እናም ብዙም ሳይቆይ የዋይክሊፍ መጽሐፍ በየቤቱ ገባ።

ሰዎች ያመዛዝኑ ዘንድ የቀረበላቸው ተማፅኖ ለጳጳሳዊው አስተምህሮ ከነበራቸው የምን-ግዴ አይነት ተቀባይነት ቀሰቀሳቸው። በዚህ ጊዜ ዋይክሊፍ ልዩ የሆነውን የፕሮቴስታንት አስተምህሮ ማስተማር ጀመረ፤ መዳን በክርስቶስ በማመን እንደሆነና መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው እውነት (ስህተት ሊኖርበት የማይችል) እንደሆነ ሰበከ። ይሰብኩ ዘንድ በተለያዩ ስፍራ ባሰማራቸው ሰዎች አማካኝነት መጽሐፍ ቅዱስና የተሐድሶ መሪው ተጨማሪ ጽሁፎች ተሰራጩ። እጅግ ውጤታማ ከመሆኑ የተነሳ የእንግሊዝ ግማሽ ሕዝብ የዚህ አዲስ እምነት ተከታይ ሆነ።

የመጽሐፍ ቅዱሳት ብቅ ማለት የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት ላይ ጭንቀትና ስጋት ፈጠረ። አሁን መሳሪያቸው ፋይዳ-ቢስ የሆነበት፤ ከዋይክሊፍ በላይ የሆነ ኃይለኛ ወኪል ተጋርጦባቸዋል። ሕዝብ በሚናገረው ቋንቋ ከአሁን በፊት ተተርጉሞ ስለማያውቅ በእንግሊዝ አገር መጽሐፍ ቅዱስን የሚከለክል ሕግ አልነበረም። ሕግ የወጣውና በጥብቅ የተተገበረውም ከዚያ ጊዜ በኋላ ነበረ። የቀሳውስቱ ጥረት ቢኖርም እንኳ [ሕግ ከመውጣቱና ተግባራዊ ከመሆኑ] በፊት የእግዚአብሔርን ቃል ለማሰራጨት የተወሰነ ጊዜ ተገኝቶ ነበር።

አሁንም እንደገና የጳጳሳዊው መሪዎች የተሐድሶ አራማጁን ድምጽ ዝም ለማሰኘት ቤራ መከሩ፤ በሶስት ፍርድ ሸንጎዎች ፊት በተከታታይ ቢቀርብም ያሰቡት አልሆነላቸውም። መጀመሪያ የቀሳውስት ስብሰባ ካደረጉ በኋላ፤ የዋይክሊፍ ጽሁፎች ተቀባይነት የሌላቸው እንዲሆኑ በማወጅ ወጣቱን ንጉሥ ሪቻርድ 2ኛን ከጎናቸው በማሰለፍ የተወገዙትን አስተምህሮዎች ይዞ የተገኘ ሁሉ ወደ እስር ቤት እንዲገባ የሚያዝ ንጉሣዊ አዋጅ ማግኘት ቻለ።

ከቤተ ክርስቲያን የተላለፈውን መመሪያ በመቃወም ዋይክሊፍ ለተወካዮች ምክር ቤት (ላፓርላማው) ይግባኝ አለ። በብሔራዊው መማክርት ፊት ያለ ፍርሃት ቆሞ ያለውን የስልጣን ተዋረድ በመቃወም በቤተ ክርስቲያን የተደነገጉትን ቁጥር ስፍር የሌላቸው ጥፋቶች በተሐድሶ እንዲታረሙ ጠየቀ። ተአማኒነትን በተላበሰ ኃይለኛ ንግግር የጳጳሳዊውን ሥርዓት የስልጣን ንጥቂያና ብልሹ አስተዳደር ዘረዘረ። በጠላቶቹ መካከል ግራ መጋባት ሆነ። የዋይክሊፍ ደጋፊዎችና ወዳጆቹ ሮማዊነትን በግልጽ እንዲቀበሉ ተገደው ስለነበር፤ የተሐድሶ መሪው አርጅቶና ብቻውን ሆኖ፤ ለተባበረው የንጉሣዊና ጳጳሳዊ ስልጣን እጅ መስጠቱ አይቀሬ ነው ተብሎ በብዙሃኑ ተጠብቆ ነበር። ሆኖም በዚያ ፈንታ ጳጳሳዊውን ተሸናፊ ሆነው ራሳቸውን አገኙት። የተወካዮች ምክር ቤትም ልብን ሰብቆ በሚገባው የዋይክሊፍ ንግግር ተነሳስቶ ለማሳደድና ለማሰር የወጣውን አዋጅ ሻረ፤ የተሐድሶ አራማጁም እንደገና ነጻነቱን ተቀዳጀ።

በግዛቱ ካለው ጠቅላይ ሐይማኖታዊ ልዩ ፍርድ ቤት እንደገና ለሶስተኛ ጊዜ ቀረበ። በዚህ ስፍራ ለኑፋቄ ቦታ አይሰጥም። አሁን በመጨረሻ ጊዜ ሮም አሸናፊነትን ስትቀዳጅ፤ የለውጥ አራማጁ ሥራ እንዲቆም ይደረጋል። ጳጳሳዊውን ያሰቡት ይህንን ነበር። እቅዳቸው ከተሳካ፤ ዋይክሊፍ ያለው አማራጭ አስተምህሮው ስህተት እንደሆነ አምኖ መናገር ወይም ከፍርድ ቤቱ ሲወጣ ቀጥታ ወደ መቃጠያ ስፍራ ማምራት ነበር።

ዋይክሊፍ ግን ያፈገፍግ (አቋሙን ይለውጥ) ዘንድ አልተቻለውም፤ [አስተምህሮውን] ይሸፍን ዘንድ አልሆነለትም። ያለምንም ፍርሃት በአስተምህሮው ጎን በመቆም የከሳሾችን ውንጀላ አስተባበለ። ራሱን፤ ስልጣኑንና በፊቱ ያለውን ነባራዊ ሁኔታ በመርሳት በመለኮታዊ ፍርድ ቤት ፊት አድማጮቹን ሰብስቦ ማደነጋገሪያቸውንና ማታለያቸውን ሁሉ በዘላለማዊ እውነት ሚዛን ላይ አስቀመጠው። የመንፈስ ቅዱስ ኃይል በተሰበሰቡበት አዳራሽ ውስጥ መኖሩ ይታወቅ ነበር። እግዚአብሔር የመኖሩ ምልክት በአድማጮቹ ላይ ነበር። ቦታውን ለመልቀቅ ኃይል ያነሳቸው መሰሉ። ከጌታ የፍላጻ ኮሮጆ እንደሚወጡ ቀስቶች የለውጥ አራማጁ ቃላት ልባቸውን ይበሱ ጀመር። በርሱ ላይ የሰነዘረበትን የኑፋቄ ወንጀል፤ በሚያሳምን ኃይል መልሶ ወደ እነርሱ ወረወረው። ለምንድነው ስህተታቸውን ማሰራጨት የፈለጉት? ጠየቀ፡- ለትርፍና በእግዚአብሔር ፀጋ ለመነገድ ነው አለ።

“ከማን ጋር የምትከራከሩ (ማንን የምትገዳደሩ) ይመስላችኋል?” አለ መጨረሻ ላይ፤ ወደ መቃብሩ ከተቃረበ ሽማግሌ ጋር ነውን? አይደለም ከእውነት ጋር እንጂ፤ ከእናንተ በላይ ኃይል ከሆነው ከሚያሸንፋችሁ እውነት ጋር ነው” ካለ በኋላ ከስብሰባው ወጣ፤ ከከሳሾቹ አንድስ እንኳ ያስቆመው ዘንድ የሞከረ አልነበረም። -Wyllie, b. 2, ch. 13።

የዋይክሊፍ ሥራ ወደ መገባደዱ ነበር። ለረጅም ጊዜ በእጁ የያዘው የእውነት ሰንደቅ ዓላማ ከእጁ የሚወድቅበት ጊዜ ተቃርቦ ነበር፤ ሆኖም በወንጌሉ ምስክርነት የሚቆምበት አንድ ተጨማሪ ሥራ ነበረው። እውነት፤ የስህተት ግዛት ጠንካራ ምሽግ ከሆነው ስፍራ መታወጅ ነበረበት። የቅዱሳንን ደም በተደጋጋሚ ባፈሰሰቸው በሮም ፍርድ ቤት ይቀርብ ዘንድ ዋይክሊፍ መጥሪያ ደረሰው። የተጋረጠበት አደጋ ምን እንደሆነ በውል ቢያውቅም፤ የእጅ መንቀጥቀጥ በሽታ ንውጦት ጉዞውን የማይሞከር ከማድረጉ በቀር መጥሪያውን ተቀብሎ መሄዱ አይቀርም ነበር። በአካል ቀርቦ ለሮም ቃሉን ባይሰጥም በደብዳቤ መናገር ይችል ነበር። ይህንንም ለማድረግ ወሰነ።

ከሚኖርበት የቤተ ክርስቲያን መጠለያ ሆኖ በአነጋገር አክብሮት ያለው፣ በመንፈስም ክርስትናን የተላበሰ ሆኖም የጳጳሳዊውን ሥርዓት ታይታና ኩራት የሚነቅፍ ደብዳቤ ለሊቀ-ጳጳሱ ጻፈ። እንዲህም አለ፡- “እውነት እላለው፣ የያዝሁትን እውነት ለእያንዳንዱ ሰው በተለይም ለሮም ጳጳስ ከፍቼ ስገልጽ ይስታይሰማኛል። እኔ ትክክልና እውነት እንደሆነ የተቀበልኩትን እምነት እርሱም በፈቃዱ እንደሚቀበለው ስህተትም ቢኖርበት እንደሚያስተካክለው ተስፋ አለኝ። በመጀመሪያ የክርስቶስ ወንጌል የእግዚአብሔር ሕግ ሙሉ አካል እንደሆነ አምናለሁ... በዚህ ምድር የክርስቶስ ወኪል ነው እንደመባሉ ከሰዎች ሁሉ በላይ የሮም ሊቀ-ጳጳስ ለዚህ የወንጌል ሕግ ይገዛል ብዬ እጠብቃለሁ። ምክንያቱም በክርስቶስ ደቀ መዛሙርት መካከል ታላቅነት ማለት ዓለማዊ ክብርና ዝናን ያቀፈ ሳይሆን የክርስቶስን ሕይወትና ባህርይ መምሰልና በትክክል መከተል ነበር... ክርስቶስ በዚህ ምድር ሐይማኖታዊ ሕይወቱ፣ ዓለማዊ ሹመትንና ክብርን የጠላና ንቆ የተወ፣ እጅግም መጻተኛ (የድኅነት ድኃ) የነበረ ሰው ነበር።

“ማንም አማኝ ራሱን ሊቀ-ጳጳሱን፣ ወይም ከቅዱሳን ሰዎች አንዱን መከተል አይኖርበትም፤ ሊቀ-ጳጳሱ ክርስቶስን መከተል በቻለበት መጠን እነርሱም ጌታ የሱስ ክርስቶስን መከተል እንጂ። ጴጥሮስና የዘብዴዎስ ልጆች የክርስቶስን ፈላጊ መከተልን በተጻረረ ሁኔታ ዓለማዊ ክብር ሲሹ ጥፋት ሰሩ፤ ስለሆነም ከእነዚያ ስህተቶቻቸው ጋር እንከተላቸው ዘንድ አይገባንም።

“ስለዚህ ክርስቶስ፣ በተለይም የእርሱ ሐዋርያት እንዳደረጉት ሁሉ ሊቀ-ጳጳሱም ምድራዊ ሹመቱንና ስልጣኑን ለዓለማዊ ገዥ ትቶ፣ የኃይማኖት መሪዎችን በብቃት ማንቀሳቀስና ማበረታታት ይኖርበታል።

“ከእነዚህ ነጥቦች በአንዱ አጥፍቼ ከሆነና ለማስተካከል የእኔ መሰዋት አስፈላጊ ከሆነ ራሴን በትህትና ለሞት አስረክባለሁ፤ እንደ ፈቃዴና እንደ ምኞቴ ማድረግ ብቸል ኖሮ በእርግጥ በሮም ጳጳስ ፊት እቀርብ ነበር። ጌታ ግን በተቃራኒው ጎበኝኝ፤ ከሰዎች ይልቅ እግዚአብሔርን መታዘዝ እንዳለብኝ አስተማረኝ።”

ሲያጠቃልልም እንዲህ አለ፡- “እርሱና በስሩ ያሉ የኃይማኖት አባቶች፣ በሕይወትና በባህርይ ጌታ የሱስ ክርስቶስን ይከተሉ ዘንድ፣ ሕዝቡንም በትክክል ያስተምሩና ሕዝቡም በተመሳሳይ ሁኔታ ይከተላቸው ዘንድ እግዚአብሔር እንደጀመረው የሊቀ-ጳጳሱን ልብ እንዲያነሳሳ ወደ አምላክ እንጸልይ” አለ።-Hohn Foxe, Acts and Monuments, vol. 3, 78 49, 50።

እንዲህም በማድረጉ ዋይክሊፍ ለሊቀ-ጳጳሱና ለተከታዮቹ የክርስቶስን የዋህነትና ትህትናን በማንጸባረቅ፣ በእርሱና ተወካዮቹ ነን ብለው በሚናገሩለት ጌታ መካከል ያለውን ልዩነት ለእነርሱ ብቻ ሳይሆን ለክርስትናው ዓለም ቁልጭ አድርጎ አሳየ።

የታማኝነቱ ዋጋ የሕይወቱ መስዋዕትነት እንደሚሆን ዋይክሊፍ ሙሉ በሙሉ እርግጠኛ ነበር። ንጉሡ፣ ሊቀ-ጳጳሱና በሥሩ ያሉት ጳጳሳቱ በመተባበር ሞቱን ለማቀናጀት ተነሱ፤ በጥቂት ወራት ውስጥም ወደ መቃጠያ ስፍራው እንደሚያመራ እርግጥ መሰለ። ጽናቱ ግን በፍጹም አልተናወጠም ነበር። “የሰማእትነትን ዘውድ ከሩቅ ስለመጠበቅ ለምን ታወራላችሁ?” አለ፤ “ለሚንበጠረሩት የኃይማኖት መሪዎች የክርስቶስን ወንጌል ስበኩ፤ ሰማዕትነት አያመልጣችሁም። ምን! በሕይወት እያለሁ ዝም ልል? በፍጹም አላደርገውም! አውሎ ነፋሱ ይውረድ፤ መምጣቱን እጠባበቃለሁ።”-D’Aubigné, b. 17, ch. 8።

የእግዚአብሔር ጥበቃ ግን አሁንም ባርያውን ከለላው። እድሜውን ሙሉ በጀግንነት ለእውነት የቆመ ሰው፤ የሕይወቱን የየቀን አደጋ የተጋፈጠ ጀግና፤ እውነትን በሚጸረሩ ሰዎች ጥላቻ ምክንያት ሊወድቅ አልቻለም። ዋይክሊፍ ራሱን ለመጠበቅ አስቦ አያውቅም፤ አምላክ ግን ከለላው ሆኖ ቆይቷል። አሁን ደግሞ ጠላቶቹ እንደሚይዙት እርግጠኛ በሆኑበት ሰዓት፤ የእግዚአብሔር እጅ እነሱ ፈጽሞ ሊደርሱበት ወደማይችሉት ስፍራ ወሰደው። በሉተርወርዝ ቤተ ክርስቲያን የቁርባን አገልግሎት በሚያቀርብበት ጊዜ በመንቀጥቀጥ በሽታው ተመቶ ወደቀ፤ በጥቂት ጊዜያት ውስጥም ሕይወቱ አለፈች።

እግዚአብሔር ለዋይክሊፍ ሥራ ሰጥቶት ነበር፤ የእውነትንም ቃል በአፋ አስቀመጠ፤ ይህም ቃል ወደ ሕዝቦቹ ይመጣ ዘንድ በዙሪያው ቅጥር ሰራለች፤ ለታላቁ የተሐድሶ ሥራ መሰረት እስኪጣል ድረስ ሕይወቱ ተጠበቀች፤ ሥራውም ለረጅም ጊዜ እንዲቆይ ተደረገ።

ዋይክሊፍ የመጣው በግርዶሽ ከተሰወረው የጨለማው ዘመን ነበር። ከቀደመው ሥራቸው የተነሳ የተሐድሶውን አሰራር መልክ ያስይዘው ዘንድ የሚረዱት፤ ከእርሱ በፊት የነበሩ ሰዎች አላገኘም። ልክ እንደ መጥምቁ ዮሐንስ የተለየ ተልዕኮ ለማሳካት ተወልዶ፤ የአዲስ ዘመን ፈር ቀዳጅ ሆነ። ያም ሆኖ የደረሰበት እውነት ሙሉ እና የተቀናጀ ስለነበር እርሱን ተከትለው የተነሱት ተሐድሶ አራማጆች ሊበልጡት ያልቻሉ፤ እንዲያውም አንዳንዶቹ ከመቶ ዓመት በኋላ እንኳ ሊደርሱበት ያልቻሉት ነበር። መሰረቱ ሰፊ እና ጥልቅ፤ መዋቅሩም ብርቱና ትክክል ስለነበር ከእርሱ በኋላ የመጡት [ከቆመበት ቀጠሉ እንጂ] የፈረሰውን እንደገና የመሥራት ተግባር ማከናወን አላስፈለጋቸውም።

የሰዎችን የማሰብ ችሎታና ህሊና ነጻ ለማውጣት፤ ድል ተቀዳጅታ ከቆየችው ሮም እስር አሕዛብን ለማስፈታት፤ ዋይክሊፍ መርቆ የከፈተው ታላቁ እንቅስቃሴ ምንጩን ከመጽሐፍ ቅዱስ አገኘ። ከአሥራ አራተኛው ምዕተ ዓመት ጀምሮ እንደ የሕይወት ውሃ ለዘመናት ሲፈስ የነበረው የበረከት ጅረት መነሻ ምንጭ ይህ ነበር። ዋይክሊፍ ቅዱስ መጻሕፍትን፤ የእግዚአብሔር ፈቃድ መገለጫ፤ በቂ የእምነትና የተግባር መመሪያ አድርጎ እንዲሁ በእምነት ተቀበለ። የሮም ቤተ ክርስቲያን መለኮታዊ፤ ስህተት ልትሰራ የማትችል፤ ባለስልጣን በመሆንዋ፤ ለአንድ ሺህ ዓመት የቆየውን አስተምህሮዎችዋንና ልምድዋን ያለ ምንም ጥያቄ በአክብሮት እንዲቀበል ተደርጎ ነበር የተማረው። ነገር ግን የእግዚአብሔርን ቅዱስ ቃል ያደምጥ ዘንድ ከዚህ ሁሉ ፈቀቅ አለ። ሰዎች እውቅና ይሰጡት ዘንድ ያበረታታ የነበረውም ስለዚህ ስልጣን ነበር። ቤተ ክርስቲያን በሊቀ-ጳጳሱ በኩል እንድትሰበክ በመደረግ ፋንታ፤ በቃሉ አማካኝነት የሚናገረው የእግዚአብሔር ድምጽ ብቸኛውና ትክክለኛው ስልጣን እንደሆነ አወጀ። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ፍጹም ፈቃድ ገላጭ መሆኑ ብቻ ሳይሆን፤ ብቸኛ ተርጓሚውም መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ በማስረዳት፤ እያንዳንዱ ሰው አስተምህሮውን በማጥናት፤ ሊሰራ የተገባውን ራሱ ማወቅ እንደሚችል አስተማረ። በዚህም የሰዎችን አእምሮ ከሮምና ከሊቀ-ጳጳሱ ወደ እግዚአብሔር ቃል መለሰ።

ዋይክሊፍ ከታላላቆቹ የተሐድሶ አራማጆች መካከል አንዱ ነበር። በአስተሳሰብ ችሎታው ስፋት፤ ፍንትው ካለው አመለካከቱ፤ እውነቱን በመጠበቅ ረገድ ከነበረው ፍንክች የማይል አቋምና ለማስከበርም ከነበረው ድፍረት አንጻር፤ ከእርሱ በኋላ ከመጡት ውስጥ የሚወዳደረት አሉ ማለት ይከብዳል (የሚወዳደሩት ምናልባት በጣም ጥቂት ቢኖሩ ነው)። የሕይወት ንጽህናው፤ በጥናትና በሥራ የነበረው ሺህ የማይል ትጋቱ፤ ፈጽሞ የማይደለለው ስብዕናው፤ ክርስቶስ መሰል ፍቅሩና ለአገልግሎቱ የነበረው ታማኝነት

የተሐድሶ አራማጆችን ጀማሪ ማንነት የሚገልጹ ባህርያት ነበሩ። ይህንን ማከናወን የቻለው በዘመኑ የነበረውን የእውቀት ጽልመትና የስነ-ምግባር ብልሹነት አሸንፎ በመውጣት ነበር።

የዋይክሊፍ ሕይወት፣ የቅዱስ መጻሕፍት የማስተማርና የመለወጥ ኃይል ምስክር ነው። መሆን የቻለውን እንዲሆን ያደረገው መጽሐፍ ቅዱስ ነበር። የመገለጡን ታላቅ እውነቶች ለመረዳት የሚደረግ ጥረት ለሁሉም ብልቶች ጥንካሬና እድሳት ይለግሳል፤ አእምሮን ያሰፋል፤ መረዳትን ይስላል፤ ሚዛናዊነትን ያጎመራል። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ማንኛውም ሌላ ጥናት ሊያደርገው በማይችል ሁኔታ እያንዳንዱን አስተሳሰብ፣ ስሜትና ምቹት ከፍ ከፍ ያደርጋል፤ የዓለማዊ ጽናትን፣ ትዕግስትን፣ ጀግንነትንና ጽናትን ያላብሳል፤ ባህርይን ያነጥራል፤ ነፍስንም ይቀድሳል። በቅንነትና በአክብሮት የሚደረግ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የደቀ-መዝሙሩን አእምሮ ከዘላለማዊው ህሊና ጋር በቀጥታ በማገናኘት፣ እጅግ የተዋጣለት ከሚባል የሰዎችን ፍልስፍና መሰረት ካደረገ ስልጠና ይልቅ ጠንካራ እና የተሻለ የማመዛዘን ችሎታ ያላቸው ሰዎችን ለዓለም ያበረክታል። “የቃልህ ፍቺ ያበራል” ይላል መዝሙረኛው፤ “ህጻናትንም አስተዋዮች ያደርጋል። [መዝ 119÷130]።

በዋይክሊፍ የተሰጡ አስተምህሮዎች መስፋፋታቸውን ቀጠሉ፤ ዋይክሊፋውያን እና ሎላርዶች በመባል የሚታወቁት ተከታዮቹ የእንግሊዝን አገር ማካለል ብቻ ሳይሆን ወደ ሌሎችም ስፍራዎች በመበተን የወንጌሉን እውቀት አሰራጩ። በዚህ ጊዜ መሪያቸው ስለሌለ ከበፊቱ ይልቅ በበለጠ ቅንዓት አስተማሪዎች ሥራቸውን አጠናክረው ቀጠሉ፤ ብዙ ሕዝብም ትምህርታቸውን ለመስማት ይጎርፍ ጀመር።

ከንጉሣውያን ዘር አንዳንዶች፣ የንጉሡ ሚስት ሳትቀር ከተለወጡት ሰዎች መካከል ነበሩ። በተለያዩ ስፍራዎች ሊስተዋል የሚችል የሰዎች የባህርይ ለውጥ ይታይ ነበር፤ የጣዖት አምልኮ ምልክቶች (የሮማዊነት ምሳሌ) ሁሉ ከአብያተ ክርስቲያናቱ ተወገዱ። ሆኖም ብዙም ሳይቆይ መጽሐፍ ቅዱስ መሪያቸው ይሆን ዘንድ በደፈሩት ሁሉ ላይ ጭካኔ የተሞላበት የማሳደድ ማዕበል በድንገት ተደፋባቸው። የእንግሊዝ ነገሥታት የሮምን ድጋፍ በማግኘት ግዛታቸውን ለማጠናከር ከነበራቸው ጉጉት የተነሳ የተሐድሶ አራማጆችን ለመሰዋት አላቅማሙም ነበር። በእንግሊዝ ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ የቃጠሎ አዋጅ በወንጌሉ ደቀ መዝሙርት ላይ ታወጀባቸው። ሰማዕትነት፣ ሰማዕትነትን ተከተለ፤ የእውነት ጠበቆች ህገ-ወጥ ተደርገው ሲገረፉ፣ ጩኸታቸውን ማሰማት የቻሉት ወደ ፀባኦት ጌታ ጆሮ ብቻ ነበር። የቤተ ክርስቲያን ጠላቶችና የግዛቱም ከሃዲዎች ሆነው ቢሰደዱም በድሆች ደሳሳ ጎጆዎች ውስጥ በመጠለል፣ በአብዛኛውም በጎሬዎችና በዋሻዎች በመደበቅ፣ በምስጢር በታዎች ማስተማራቸውን ቀጠሉ። በቁጣ የገነፈለ ስደት ቢኖርም የተረጋጋ፣ ሐይማኖተ-ጠንካራ፣ ቅንና ታጋሽ የሆነ የተስፋፋውን የእምነት ብልሹነት የሚቃወም ጥረት ለምዕተ ዓመታት መነገሩን ቀጠለ። በዚያን ቀደምት ጊዜ የነበሩ ክርስቲያኖች፣ ስለ እውነት የነበራቸው እውቀት ከፊል ቢሆንም የእግዚአብሔርን ቃል መውደድና መታዘዝ ተምረው ነበር። ለዚህም ሲሉ በትእግስት ስቃይን ተቀበሉ፤ በሐዋርያት ዘመን እንደነበረው ሁሉ ብዙዎች ለክርስቶስ ሥራ ሲሉ ዓለማዊ ጥሪታቸውን ሁሉ አጡ።

በቤታቸው ይኖሩ ዘንድ የተፈቀደላቸው እነርሱ የተሰደዱትን ወንድሞች በደስታ ያስጠጓቸው ነበር፤ ከዚያም እነርሱ ሲበረሩ ከህብረተሰቡ የመገለልን ዕጣ ፈንታ በፀጋ ይቀበሉት ነበር። እውነት ነው፤ በሺዎች የሚቆጠሩ በአሳዳጆቻቸው ቁጣ ደንግጠው ሐይማኖታቸውን በመሰዋት ነጻነታቸውን ያገኙ፣ የጸጸትን

መገናጸፊያ ለብሰው ከእስር ቤት የወጡና ሲያደርጉት የነበረው ስህተት እንደሆነ ያወጁ ነበሩ። በአንጻሩ ደግሞ ቁጥራቸው ጥቂት ያልነበረ፤ “በመከራውም ይካፈሉ” ዘንድ የተገባቸው ሆነው በመቆጣጠራቸው ሃሴት የሚያደርጉ፤ በግርፋትና በነበልባል መሃል፤ በ“ሎላርድ ህንጻ” ውስጥ፤ እንዲሁም በወህኒ ቤት ውስጥ ሆነው ያለፍርሃት እውነትን የመሰከሩ፤ የተመሰከረላት አስተዳደግ የነበራቸው፤ የዋህና ራሳቸውን ያዋረዱ ሰዎች ነበሩበት።

ዋይክሊፍ በሕይወት እያለ የሚፈልጉትን ማድረግ ተስኖአቸው ነበርና፤ መቃብር ውስጥ በዝምታ ማረፉ የነበራቸውን ጥላቻ ሊያበርደው አልቻለም። በኮንስታንስ በነበረው ስብሰባ አዋጅ ታውጆ፤ ከሞተ አርባ አመት ካለፈው በኋላ መቃብሩ ተቆፍሮ አጥንቱ ከወጣ በኋላ ተሰብስቦ ተቃጥሎ አመዱ በአቅራቢያው በሚገኝ ወንዝ ተጣለ። “ወንዙ” አለ አንድ ጸሐፊ፤ “አመዱን ወደ አሸን ወሰደው፤ ከአሸንም ወደ ሰሸርን፤ ከሰሸርን ደግሞ ወደ ጠባባብ ሐይቆች፤ ከዚያም ወደ ዋናው ውቅያኖስ ገባ፤ በመሆኑም የዋይክሊፍ አመድ በዓለም ዙሪያ የተበተነው የራሱ አስተምህሮ አርማ ነው” አለ። የክፉ ሥራቸው ትርጉም ምን እንደሆነ ጠላቶቹ በውል አልተገነዘቡትም ነበር።-T. Fuller, Church History of Britain, b. 4, sec. 2, par. 54።

የቦክሚያው ጆን ኸስ የሮማዊነትን ብዙዎቹን ስህተቶች እንዲያወግዝና ወደ ተሐድሶ ሥራም እንዲገባ የተመራው በዋይክሊፍ ጽሁፎች አማካኝነት ነበር። በእነዚህ በዘመን ርቀት እጅግ በተነጣጠሉ ሁለት መቶ ዓመታት፤ የእውነት ዘር ተዘራ። ሥራው ከቦክሚያ ወደ ሌላ ስፍራዎች ተስፋፋ። የሰዎች አዕምሮ ለረጅም ጊዜ ተረስቶ ወደ ነበረው ወደ እግዚአብሔር ቃል ተመራ። መለኮታዊ እጅ ለታላቁ ተሐድሶ መንገዱን እያዘጋጀ ነበረ።

ምዕራፍ ፮—የእውነት ወታደሮች

በቦኸሚያ ወንጌሉ የተተከለው ቀደም ብሎ በዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን ገደማ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ ተተርጉሞ፣ ሕዝባዊ አምልኮ በቋንቋቸው ይደረግ ነበር። የጳጳሱ ኃይል እየበረታ ሲሄድ ግን በዚያው ልክ የእግዚአብሔር ቃል እየተሰወረ ሔደ። “የነገሥታትን ክብር ማዋረድ” ሥራዬ ብሎ የተያያዘው ግሪጎሪ 7ኛ ሰዎችን በባርነት ስር ለማድረግ ወደ ኋላ የሚል አልነበረም፤ በመሆኑም በቦኸሚያውያን ቋንቋ ሕዝባዊ አምልኮን የሚከለክል አዋጅ እንዲወጣ አደረገ። “በማይታወቅ ቋንቋ አምልኮ መካሄዱ እግዚአብሔርን አስደስቶታል፤ ስለሆነም ይህን ደንብ ቸል ማለት ለብዙ ክፋቶችና ኑፋቄዎች መነሳት ምክንያት ሆኖአል” በማለት ሊቀ-ጳጳሱ አወጀ።-Wyllie, b. 3, ch. 1። ሕዝቡን ጨለማ ውጦት እንዲቀር፣ የእግዚአብሔር ቃል ብርሐን እንዲዳፈን ሮም ደነገገች። ቤተ ክርስቲያን ተጠብቃ እንድትቆይ ግን እግዚአብሔር ሌሎች ልዑኮችን አዘጋጅቶ ነበር። ቀድሞ ይኖሩበት ከነበረው ከፈረንሳይና ኢጣሊያ አገር ተሰደው ወደ ቦኸሚያ የመጡ ብዙ ዋልደንሶችና አልቢጃንሶች ነበሩ። በግላጭ ማስተማር ባይደፍሩም በድብቅ ግን የማያቋርጥ ጥረት ያደርጉ ነበር። በዚህም እውነተኛው እምነት ተጠብቆ ከምዕተ ዓመት ወደ ምዕተ ዓመት ይተላለፍ ነበር።

ከኸስ ዘመን በፊት በቤተክርቲያንዋ የነበረውን ብልሹነትና የሰዎችን ያለቅጥ አባካኝነት በግልጽ የተቃወሙ ሰዎች በቦኸሚያ ተነስተው ነበር። ጥረታቸው መጠነ ሰፊ ፍላጎትን አስነሳ። የስልጣን ተዋረዱ ፍርሃት ስላደረበት የወንጌሉን ደቀ-መዛሙርት በመቃወም ማሳደድ እንዲጀመርባቸው ተደረገ። ተባረው በዋሻዎችና በተራራዎች መሃል እንዲያመልኩ ከተገደዱ በኋላ ብዙዎች በወታደሮች እየታደኑ ተገድለዋል። ከተወሰነ ጊዜ በኋላም ከሮማዊያን አምልኮ ያፈነገጡ ሁሉ በእሳት እንዲቃጠሉ አዋጅ ወጣ። ክርስቲያኖች ሕይወታቸውን ለሞት አሳልፈው ቢሰጡም የዓላማቸውን ድል መንሳት ግን በተስፋ ወደፊት ይመለከቱ ነበር። “ድነት የሚገኘው በተሰቀለው አዳኝ በማመን ብቻ” እንደሆነ ያስተማረ ከእነዚህ መካከል አንድ ሰው ሲሞት እንዲህ ተናገረ፣ “የእውነት ጠላቶች ቁጣ አሁን አሸንፎናል፤ ለዘላለም ግን አይሆንም፤ ሰይፍ ወይም ስልጣን ሳይኖረው ከዚህ ተራ ሕዝብ መሃል አንድ ሰው ይነሳል፤ ተቃዋሚዎቹም ያሸንፉት ዘንድ ከቶ አይቻላቸውም” አለ።-Ibid., b. 3, ch. 1። የሉተር ዘመን ገና ሩቅ ነበር። ሮምን በመቃወም ምስክርነቱ አሕዛብን የሚያናውጥ ሰው ግን እየተነሳ ነበር።

ጆን ኸስ ትውልዱ ከድሃ ቤተሰብ ነበር፤ ገና በህፃንነቱ አባቱ በመሞቱ ጉዳፈቻ ሆነ። በጣም ሐይማኖተኛዋ እናቱ ትምህርትንና እግዚአብሔርን መፍራት ከሐብት ሁሉ አስበልጣ ዋጋ በመስጠት እነዚህን ቅርሶች ወደ ልጅዋ ለማስተላለፍ ተግባራት ሰራች። የመጀመሪያና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን በክፍለ ሐገራዊው ትምህርት ቤት ካጠናቀቀ በኋላ በፕራግ የሚገኝ ዩኒቨርሲቲ በእርዳታ እንዲማር ፈቅዶለት በዚያ ተመዘገበ። ወደ ፕራግ ባደረገው ጉዞ እናቱ አብራው ነበረች። ባሏ የሞተባት፣ ደሃ ሴት በመሆንዋ ለልጅዋ የምታበረክትለት ዓላማዊ ስጦታ አልነበራትም። ሆኖም ወደ ታላቋ ከተማ እየተቃረቡ ሲሔዱ አባት በሌለው ወጣት ጎን ተንበርክክ የሰማይ አባታቸው ይባርከው ዘንድ ተማፀነች። ያቺ እናት ፀሎትዋ በእንዴት አይነት ሁኔታ እንደሚመለስ ያስተዋለችው ነገር አልነበረም።

በዩኒቨርሲቲው ብዙም ሳይቆይ በማያባራ ልፋቱና ፈጣን እድገቱ ምክንያት ኸስ ታዋቂነትን እየተረፈ መጣ። ኩነኔ የሌለበት ሕይወቱና ትሁትና አሸናፊ ፀባዩ በሁሉም ስፍራ አክብሮትን አተረፈለት። የሮማዊቷ ቤተ ክርስቲያን ጥብቅ ልባዊ ተከታይ ነበር፤ ቤተ ክርስቲያንዋ እንደምትሰጥ የምትመሰክረውን መንፈሳዊ

በረከትም በመሻት በእውነት የሚተጋ ነበር። በአንድ የኢዮቤልዩ በዓል ቀን ኃጢአቱን ለመናዘዝ ሄደ። ከተራገፈው ሳንዱቁ የቀሩትን የመጨረሻዎቹን ጥቂት ሳንቲሞች ከከፈለ በኋላ ቃል ከተገባው የኃጢአት ስርዮት ተካፋይ ይሆን ዘንድ ሰልፉን ተቀላቀለ። የኮሌጅ ትምህርቱን ካጠናቀቀ በኋላ ቅስናውን ጀመረ፤ በአጭር ጊዜ ውስጥም እውቅናን በማትረፍ ወዲያው በንጉሡ መቀመጫ፣ በቤተመንግሥት ውስጥ መሥራት ጀመረ። በተማረበት ዩኒቨርሲቲም እንደ ፕሮፌሰር፣ በኋላም ሃላፊ ሆኖ አገለገለ። በጥቂት ዓመታት ውስጥ ያ ተራ የእርዳታ ተማሪ የነበረ ሰው የሃገሩ ኩራት ሆነ፤ ስሙም በመላው አውሮፓ ገናና ሆነ።

ኸስ የተሐድሶውን ሥራ የጀመረው ግን በሌላ መስክ ነበረ። የቅስናን ትምህርት ለብዙ ዓመታት ከወሰደ በኋላ የቤተልሔም ፀሎት ቤት ሰባኪ እንዲሆን ተደረገ። የዚህ ፀሎት ቤት መሥራች፣ መጽሐፍ ቅዱሳት በሕዝቡ ቋንቋ ይሰበኩ ዘንድ ድጋፍ የሚያደርግ፣ አስፈላጊነቱም እጅግ እንደሆነ የሚናገር ነበር። ይህንን ድርጊት ሮም አጥብቃ የምትቃወም ቢሆንም በቦክሚያ ሙሉ ለሙሉ አልተቋረጠም ነበር። ነገር ግን ታላቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ድንቁርና ነበር፤ በሁሉም የሕብረተሰብ መደቦችም እጅግ አሰቃቂ ርኩሶቶች ይፈፀሙ ነበር። ኸስም ለነገ ሳይል እነዚህን ክፋቶች አወገዘ፤ በተደጋጋሚ የሚናገራቸው የእውነትና የንጽህና መርሆዎች በእግዚአብሔር ቃል መሰረት ተግባራዊ እንዲሆኑ ተማፀነ።

ወደ በኋላ ከኸስ ጋር ቅርብ ግንኙነት የመሰረተው የፕራግ ነዋሪ የነበረው ጀሮም ከእንግሊዝ ሲመለስ የዋይክሊፍን ጽሁፎች ይዞ ተመለሰ። በዋይክሊፍ ትምህርቶች ምክንያት የተለወጠቸው የእንግሊዝ ንግስት ቦክሚያ ልዕልት ስለነበረች የተሐድሶ አራማጁ ሥራዎች በርሷ ተፅዕኖ ለትውልድ ሃገርዋ በስፋት ተሰራጭተው ነበር። እነዚህን ሥራዎች ኸስ በትኩረት አነበበ፤ የፃፋቸው ሰው ልባዊ ክርስቲያን እንደሆነ አምኖ በመቀበል [ዋይክሊፍ] ሲያራምዳቸው የነበሩትን ተሐድሶዎች በአዎንታ ወደ መቀበል አጋደለ። በዚያን ጊዜ ባያስተውለውም ኸስ ከሮም አርቆ የሚወስደውን ጎዳና ተያይዞት ነበር።

በዚህ ጊዜ ገደማ፣ ብርሃኑን ቀደምታ የተቀበሉ፣ ሁለት እንግዳ ምሁራን፣ በዚህ ሩቅ አገር አስተምህሮውን ያስፋፉ ዘንድ ከእንግሊዝ ሐገር ወደ ፕራግ መጡ። ከጅምሩ በሊቀ-ጳጳሱ የበላይነት ላይ ያነጣጠረ ግልጽ ጥቃት በመሰንዘራቸው ብዙም ሳይቆዩ በሹማምንቱ ዝም እንዲሉ ቢደረጉም፣ የመጡበትን ዓላማ ለመተው ፈቃደኛ አልነበሩምና ወደ ሌሎች አማራጮች ፊታቸውን አዞሩ። የጥበብ ሰዎችም (አርቲስቶችም)፣ ሰባኪዎችም በመሆናቸው ስልታቸውን መጠቀም ጀመሩ። ለሕዝብ ክፍት በሆነ ስፍራ ሁለት ስዕሎችን ሳሉ። በአንደኛው ስዕል ላይ በጉዞ ብዛት የተበጩበት ልብስ የለበሱ፣ በባዶ እግራቸው የሚረመዱ ደቀ መዛሙርት የሚከተሉት “የዋህ ሆኖ በአህያ ላይ...ተቀምጦ” [ማቴ 21፡5] የነበረው የሱስ ወደ የሩሳሌም ሲገባ ይታይ ነበር። በአንፃሩ ሁለተኛው ስዕል ደግሞ ሊቀ-ጳጳሱ በውድ መጎናፀፊያው አሸብርቆ፣ ሶስትዮሽ ዘውድ ደፍቶ፣ በጳጳሳዊ አጀብ ተከቦ፣ እፁብ ድንቅ በሚባል ሁኔታ በተሸለመው ፈረሱ ላይ ሆኖ በሚያንፀባርቅ ውበት ያጌጡትን ቀሳውስትና የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናትን አስከትሎ፣ መለከት ነፊዎችን ከፊቱ አሰልፎ የሚያሳይ ነበር።

የሁሉንም የሕብረተሰብ ክፍሎች ትኩረት የሳበ ስብከት በዚህ ሥፍራ ነበር። ብዙ ሕዝብ እየተሰበሰበ ስዕሎችን ይመለከት ነበር። ፍሬ ነገሩን ማንም ይስተው ዘንድ አልተቻለውም። በጌታው በክርስቶስ የዋህነትና ትህትና እና የጌታ ባሪያ ነኝ ብሎ በሚመሰክረው በሊቀ-ጳጳሱ ኩራትና እብሪት መካከል ያለው ልዩነት ብዙዎችን ያስገርም ጀመረ። ታላቅ ሕዝባዊ ብጥብጥ በፕራግ ተነሳ፤ ከጥቂት ጊዜ በኋላም ለደህንነታቸው

ሲሉ መልቀቃቸው አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ እንግዶቹ ከዚያ ስፍራ ሄዱ። ያስተማሩት ትምህርት ግን የሚረሳ አልነበረም። ስዕሎቹ በኸስ አእምሮ ላይ ጥልቅ አግራሞትን የጫሩ ነበሩና መፅሐፍ ቅዱስንና የዋይክሊፍን ፅሁፎች በበለጠ እንዲመረምረ ተመራ። በዋይክሊፍ የተነገሩትን ሁሉንም የተሐድሶ ትምህርቶች ለመቀበል ገና ዝግጁ ያልነበረ ቢሆንም ትክክለኛው የሊቀ-ጳጳሱ ባህሪ የበለጠ ጥርት ብሎ ታየው፤ በበለጠ ቁጭትም የስልጣን ተዋረዱን ኩራት፤ ማሳካት የሚሻውን ጥልቅ ፍላጎትና ብልሹነት አወገዘ።

በፕራግ ዩኒቨርሲቲ በነበረው ብጥብጥ ምክንያት በመቶዎች የሚቆጠሩ የጀርመን ተማሪዎች ትምህርታቸውን እንዲያቋርጡ ስለተገደዱ በእነርሱ አማካኝነት ብርሐኑ ከቦክሚያ ወደ ጀርመን አገርም ገባ። ብዙዎቹ ስለመጽሐፍ ቅዱስ ለመጀመሪያ ጊዜ ያወቁት በኸስ አማካኝነት ነበር። ወደ አባት አገራቸው ሲመለሱም ወንጌሉን በተነት።

በፕራግ የተሰራው ሥራ ወሬ ወደ ሮም ደረሰ፤ ሳይቆይም በሊቀ-ጳጳሱ ፊት ይቀርብ ዘንድ ለኸስ መጥሪያ ደረሰው። ትዕዛዙን ማክበር ማለት ለእርግጥ ሞት ራሱን ማጋለጥ ነበር። የቦክሚያ ንጉሥና ንግስት፣ ዩኒቨርሲቲው፣ የልዑላን አባላትና የመንግሥት ሹማምንት በአንድ ላይ በመተባበር ኸስ በፕራግ መቅረት እንዲፈቀድለት፣ በሮም የሚሰጠው መልስ በምክትሉ አማካኝነት እንዲሆን የሚጠይቅ ደብዳቤ ለሊቀ-ጳጳሱ ፃፉ። ሊቀ-ጳጳሱም ይህንን ጥያቄያቸውን በአዎንታ በመመለስ ፈንታ ኸስን ወደ መዳኘትና ወደ መኮነን በማምራት የፕራግን ከተማም በእግድ ስር አደረጋት።

በዚያ ዘመን እንዲህ አይነቱ ፍርድ ሲወሰን መጠነ ሰፊ ድንጋጤ ይፈጥር ነበር። ይህንን የፍርድ ሂደት የሚያጅቡት ሥነ ሥርዓቶች፣ ሊቀ-ጳጳሱን፣ ራሱ እግዚአብሔርን የሚወክል አድርጎ በሚያየው፣ የሰማይንና የሲኦልን ቁልፍ የያዘ፤ ጊዜያዊም (ምድራዊም) ሆነ መንፈሳዊ (ዘላለማዊ) ፍርድ መስጠት ይችላል ብሎ በሚያምነው ሕዝብ ላይ ፍርሃት እንዲነሱ ተደርገው የተዘጋጁ ነበሩ። እግድ ለተጣለበት የአገር ክፍል የሰማይ በሮች እንደሚዘጉበት፤ ሊቀ-ጳጳሱ ባሻው ጊዜ ማዕቀቡ እስኪነሳ ድረስ በዚያ አካባቢ የሚሞቱ ሰዎች ከተድላና ደስታ መኖሪያቸው [ከገነት] ተከልክለው እንደሚቆዩ ይታመን ነበር። የዚህ አሰቃቂ ጥፋት ማስታወሻ ይሆን ዘንድ ሁሉም የሐይማኖቱ ስነ-ስርዓቶች ይቋረጡ ነበር፤ አብያተ ክርስቲያናት ይዘጉ ነበር፤ ጋብቻዎችም የሚፈፀሙት በቤተ ክርስቲያን ቅጥር ግቢ ነበር። የሞቱት ሰዎች የተቀደሰ መቀበሪያ መሬት ተከልክለው፣ የሚገባቸው የቀብር ፍትሃት ሳይደረግላቸው፣ በመስክ ወይም በጉድጓድ ውስጥ ይቀበሩ ነበር። እንዲሁም የሰዎችን ምናብ የሚስቡ እርምጃዎችን በመውሰድ ሮም የሰዎችን ንቃተ-ህሊና ለመቆጣጠር ጥረት ታደርግ ነበር።

የፕራግ ከተማ በረብሻ ተናወጠች። ብዙ የህብረተሰቡ ክፍል ለሚወርድባቸው መቅሶፍት ተጠያቂው ኸስ እንደሆነ አድርገው በማውገዝ ለሮም የበቀል እርምጃ ተላልፎ እንዲሰጥ ጠየቁ። የተነሳውን ማዕበል ፀጥ ለማሰኘት የተሐድሶ አራማጁ ለተወሰነ ጊዜ ወደ ተወላደበት ጎጥ ፈቀቅ አለ። በፕራግ ለተለያቸው ጓደኞቹ የጻፈው ደብዳቤ፡- “ከመካከላችሁ ፈቀቅ ያልኩት የክርስቶስን ፈላግ በመከተል ነው፤ ክፉ የሚያስቡ በራሳቸው ላይ ዘላለማዊ ኩነጌ እንዳያመጡ እድሉን ለማጥበብ፣ ለእውነተኛ ክርስቲያኖች ደግሞ የስደትና የመከራቸው ምክንያት ላለመሆን ነው። በተጨማሪም እግዚአብሔርን የማይፈሩ ቀሳውስት ረዘም ላለ ጊዜ የጌታ ቃል እንዳይሰበክ ሊከለክሉ ይችላሉ የሚለው ፍራቻዬም ከእናንተ እንድርቅ አድርጎኛል። መለኮታዊ እውነትን እክድ ዘንድ አይደለም እናንተን የተውኪችሁ፤ በእግዚአብሔር እርዳታ ለእውነቱ ለመሰዋት ፈቃደኛ

ነኝ” የሚል ነበር።-Bonnechose, The Reformers Before the Reformation, vol.1, ገጽ 87። ኸስ ሥራውን አላቆመም፤ በየገጠሩ እየተዘዋወረ በተመስጦ ለሚያዳምጠው ጉባኤ ይሰብክ ነበር። በመሆኑም ወንጌሉን ለመገደብ ሊቀ-ጳጳሱ የፈፀመው ድርጊት እንዲያውም የበለጠ እንዲስፋፋ ምክንያት ሆነ፤ “ለእውነት እንጂ በእውነት ላይ ምንም ለማድረግ አንችልምና።” [2ኛ ቆሮ 13÷8]።

“በዚህ የሕይወቱ ክፍል የኸስ አእምሮ የሚያሳምም የግጭት ትዕይንት ቀጠና ይመስል ነበር። ቤተ ክርስቲያንዋ አስደንጋጭ በሚባሉ ክስተቶች ልታዳክመው ብትሞክርም ከዚህ በፊት የእርስዋን ስልጣን በግልጽ ተቃውሞ አያውቅም ነበር። ለእርሱ እስካሁን ድረስ የሮም ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስ ሚስት፣ ሊቀ-ጳጳሱ ደግሞ የእግዚአብሔር ተወካይና ቄስ ገበዝ (vicar) ነበር። ኸስ ሲዋጋ የነበረው የስልጣንን አላግባብ መጠቀም እንጂ የእምነቱን መሰረታዊ መርሆዎች አልነበረም። ይህ ደግሞ በህሊናው መጠይቅና በገባው መጠን ባገኘው እምነት መካከል መሪ ግጭት አስነሳበት። እርሱ እንደሚያምነው፣ ስርዓቱ ትክክልና ስህተት መሥራት የማይቻለው ከሆነ፣ አልታዘዝም ይል ዘንድ ውስጡ የሚያስገድደው ታዲያ ለምንድን ነው? እርስዋን መታዘዝ ኃጢአት እንደሆነ ተረዳ፤ ግን ስህተት መሥራት ለማይቻለት ቤተ ክርስቲያን መታዘዝ ለምን ወደ እንደዚህ አይነት ሁኔታ ሊያመራ ቻለ? መፍትሔ ሊያገኝለት የማይችለው ችግር ሆነበት። በየሰዓቱ እየተመላለሰ የሚያሰቃየው ጥርጣሬ ይህ ነበር። አጠጋግቶም ቢሆን ሊደርስበት የቻለው መፍትሔ፡- በክርስቶስ ዘመን እንደ ነበረው የቤተ ክርስቲያንዋ ካህናት እርጉም ከመሆናቸው የተነሳ ህጋዊ የሆነውን ስልጣናቸውን ህገ-ወጥ ለሆነ ተግባር ያውሉት እንደነበረ ሁሉ ዛሬም ያ እየተደገመ እንደሆነ ያሰበበት ሁኔታ ነበር። ይህም ህሊናን መግዛት ያለባቸው የተስተዋሉት የመጽሐፍ ቅዱስ መመሪያዎች ናቸው የሚለውን አባባል ለራሱ ምሪትም ሆነ ለሰዎች ለማስተማር ጥቅም ላይ እንዲያውለው መራው፤ በሌላ አባባል፣ ብቸኛው ስህተት የሌለበት መሪ፣ በመፅሐፍ ቅዱስ አማካኝነት የሚናገረው እግዚአብሔር እንጂ በቀሳውስቱ አማካኝነት የምትናገረው ቤተ ክርስቲያን አይደለችም ማለት ነው።”-Wyllie, b. 3, ch. 2።

ከተወሰነ ጊዜ በኋላ በፕራግ የተነሳው አለመረጋጋት ቀዝቀዝ ሲል ኸስ ወደ ቤተልሔም ፀሎት ቤት ተመልሶ በበለጠ ቅንዓትና ጀግንነት የእግዚአብሔርን ቃል መስበክ ተያያዘው። ጠላቶቹ ንቁና ብርቱ ቢሆኑም ንግስቲቱና በርካታ ልዑላን ጓደኞቹ ነበሩ። ብዙ ቁጥር ያለው ሕዝብም ከእርሱ ጋር ወግኖ ቆመ። በንጽህና ከፍ ከፍ የሚያደርጉትን ትምህርቶችና የተቀደሰ ሕይወቱን፣ ከሚያቆረቁዘው የሮማውያኑ አስተምህሮ፣ ከሚያራምዱትም ንፋግነትና ወራዳነት ጋር በማነጻጸር በኸስ ጎን መቆማቸውን ብዙዎች እንደክብር ይቆጥሩት ነበር።

እስከዚህ ጊዜ ድረስ ኸስ ብቻውን ይለፋ ነበር፤ አሁን ግን በእንግሊዝ በነበረበት ጊዜ የዋይክሊፍን ትምህርት የተቀበለው ጀሮም የተሐድሶ ሥራውን ተቀላቀለ። ከዚህ ጊዜ ጀምሮ እነዚህ ሁለቱ በሕይወታቸው የተቆራኙ ሆኑ፤ በሞታቸውም የሚለያዩ አልነበሩም።

ተወዳጅነትን የሚያተርፉ ባህሪያት ማለትም አንፀባራቂ ተሰጥኦ፣ አንደበተ ርዕቱነትና እውቀት፤ ቁንጮ ሆኖ ዲግሪውን የጨረሰው የጀሮም ጥሪቶች ነበሩ። ሆኖም እውነተኛ የባህሪዬ ጥንካሬን ባካተቱ ክህሎቶች ግን ኸስ የላቀ ነበር። የተረጋጋ የማመዛዘን ችሎታው ግንፍል የሚል መንፈስ የነበረው የጀሮም መግቻ ሆኖ ያገለግል ነበረ፤ ጀሮም ከልብ በመነጨ ትህትና ለኸስ ተገቢውን ዋጋ በመስጠት ምክሩን በአዎንታ ይቀበል ነበር። በተቀናጀው ጥረታቸው ተሐድሶው በተሻለ ፍጥነት መስፋፋት ጀመረ።

የሮምን አብዛኛዎቹን ስህተቶች በመግለጥ በእነዚህ በተመረጡ ሰዎች ላይ ታላቅ የብርሐን ጮራ እንዲያንፀባርቅ የአምላክ ፈቃድ ሆነ። ለዓለም ሊሰጥ ያለውን ሁሉንም ብርሐን ግን አልተቀበሉም ነበር። በእነዚህ አገልጋዮቹ አማካኝነት እግዚአብሔር ሕዝቡን ከሮማዊነት ጨለማ እያወጣ ነበር። ነገር ግን መጠነ ሰፊና ታላላቅ መሰናክሎችን ማለፍ ነበረባቸው፤ እናም መሸከም በሚችሉት መጠን፣ ደረጃ በደረጃ እግዚአብሔር መራቸው። ሁሉንም ብርሐን በአንድ ጊዜ ይቀበሉ ዘንድ የተዘጋጁ አልነበሩም። በድቅድቅ ጨለማ ውስጥ ይኖሩ ለነበሩ ሰዎች የቀትር የፀሐይ ብርሐን በሙላት ወገን ቢል እንደሚሆኑት ሁሉ፣ [ሙሉው እውነት] ቢቀርብላቸው ኖሮ ፊታቸውን እንዲዘሩ ያደርጋቸው ነበር። ስለዚህ በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነትን በሚያገኝበት መጠን፣ እግዚአብሔር ለመሪዎቹ ጥቂት በጥቂት፣ ይገልጽላቸው ነበር። ሕዝቡን ወደ በለጠና ጥልቅ ተሐድሶ የሚመሩ፣ በየክፍለ ዘመኑ ወደፊት የሚነሱ ታማኝ አገልጋዮች ፈለጉን ተከትለው ይነሱ ዘንድ ነበራቸው።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የነበረው የምዕመናን ክፍፍል አሁንም ቀጠለ። ሶስት ሊቀ-ጳጳሳት የበላይነትን ለመቆናጠጥ ሲፋለሙ፣ ፀባቸው የክርስቲያኑን ዓለም በወንጀልና በሽብር ውስጥ ከተተወ። የስድብ ውረጅብኝ ማዝጎድጎዳቸው አልበቃ ብሎአቸው ወደ ዘመናዊ መሳሪያዎች ፊታቸውን በማዞር እያንዳንዳቸው የጦር መሳሪያ መግዛትና ወታደሮች ማሰባሰብ ጀመሩ። ይህንን ለማድረግ ደግሞ ገንዘብ ማስፈለጉ አጠያያቂ አልነበረም፤ በመሆኑም ስጦታዎች፣ ቢሮዎችና የቤተ ክርስቲያንዋ ንብረቶች በሙሉ ለሽያጭ ቀረቡ። ቀሳውስቱም የበላይ አለቆቻቸው የሚያደርጉትን በመከተል የራሳቸውን ስልጣን አደራጅተው ተቀናቃኞቻቸውን በቁጥጥራቸው ስር ለማድረግ በአብያተ ክርስቲያናት ቢሮዎች መካከል ንግድ የማካሄድ፣ ስርዩትን በገንዘብ የመሸጥና ጦርነት የማወጅ ተግባር ላይ ተሰማሩ። የኃይማኖት ሽፋን በመሰጠታቸው ምክንያት እንዳልተፈጸሙ የሚታለፉትን ርኩሶቶች፣ በየቀኑ እየጨመረ በሚሄድ ድፍረት ኸስ ጮክ ባለ ድምጽ ያወግዛቸው ጀመር። ሕዝቡም ክርስትናን አደጋ ላይ የጣሉት ሰቆቃዎች መንስኤዎች የሮማውያኑ መሪዎች እንደሆኑ አድርገው በግልጽ ከሰሷቸው።

አሁንም እንደገና የፕራግ ከተማ ወደ ደም አፋሳሽ ብጥብጥ ልትገባ ጠርዝ ላይ የደረሰች መሰለች። እንዳለፉት ጊዜያት ሁሉ “እሥራኤልን የምትገለባብጥ” [1ኛ ነገስት 18÷17] አንተ ነህ ተብሎ የእግዚአብሔር አገልጋይ ውንጀላ ቀረበበት። ከተማዋ እንደገና ታገደች፤ ኸስም ወደተወለደበት መንደሩ ሄደ። በተወደደችው ቤተልሔም የፀሎት ቤቱ በታማኝነት ይነገር የነበረው ምስክርነት ወደ ፍፃሜ መጣ። ለእውነት ምስክር ትሆን ዘንድ ነፍሱን አሳልፎ ከመስጠቱ በፊት በሰፊ መድረክ ላይ ለመላው ክርስትና የሚናገርበት ጊዜ ደረሰ።

አውሮፓን ያምታታውን ርኩሶት ለመፈወስ ጠቅላላ ስብሰባ በኮንስታንስ ተጠራ። ስብሰባው የተጠራው በንጉሥ ሲጅስመንድና ከሶስቱ ተቃናቃኝ ሊቀ-ጳጳሳት በአንዱ በዮሐንስ 23ኛ ጠያቂነት ነበር። በእርግጥ ይህ የስብሰባ ጥሪ ሊቀ-ጳጳስ ዮሐንስ የሚፈልገው አልነበረም፤ ምክንያቱም ባህርይውና የአቋም መመሪያው ብልሹ ከመሆናቸው የተነሳ፣ በዚያን ዘመን የነበሩ የቤተ ክርስቲያን ሰዎች ግብረ-ገብነት እጅግ የላሸቀ ደረጃ በመድረሱ በራሱ የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት ቢገመገም እንኳ በእግሩ መቆም እንደማይችል ያውቅ ስለነበረ ነው። የንጉሥ ሲጅስመንድን ትዕዛዝ ይቃወም ዘንድ ግን አልቻለም።

ስብሰባው ማከናወን ያለበት ዋና ግቦች፣ በቤተ ክርስቲያን ያለውን የመከፋፈል መንፈስ መፈወስና ኑፋቄን ከስሩ መመንገል ነበር። ሁለቱ የሊቀ-ጳጳሱ ተቃዋሚዎችና የአዲሱ አመለካከት ዋና መሪና አስፋፊ

ጅን ኸስ በተሰብሳቢዎቹ ፊት እንዲቀርቡ ትዕዛዝ ተላለፈ። ሁለቱ የጳጳሱ ተቀናቃኞች ለደህንነታቸው በመስጋት በአካል ሳይመጡ በልዑካኖቻቸው አማካኝነት ተወክለው ቀረቡ። ሊቀ-ጳጳስ ዮሐንስ የስብሰባው አቀናባሪ እንደሆነ መስሎ ቢቀርብም የመጣው ግን ብዙ ጥርጣሬ በውስጡ ይዞ ነበር። ዘውዱ ለደረሰበት ውርደት፣ እንዲሁም ጳጳስነትን ለመቆናጠጥ ሲል ለፈፀማቸው ወንጀሎች ተጠያቂ በማድረግ ከስልጣኔ ሊያወርደኝ ንጉሡ በሚስጥር አስቧል በማለት ፈርቶ ነበር። ያም ሆኖ ወደ ኮንስታንስ ከተማ የገባው በታላቅ አጀብ ተከቦ፣ ከከፍተኛ የኃይማኖት መሪዎች ጋር የቤተመንግሥት ነዋሪዎችን አስከትሎ ነበር። የከተማዋ የኃይማኖት አለቆች፣ ባለስልጣናትና እጅግ ብዙ የከተማዋ ሕዝብ የእንኳን ደህና መጣህ አቀባበል አደረጉለት። በአራት አጥቢያ ዳኞች የተያዘ የወርቅ ጥላ በላዩ ላይ ነበረ። አጀቡ በፊቱ ይተም ነበር፤ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችና የልዑላን ያሸበረቁ አልባሳት የበለጠ ድምቀት ሰጥተውት ነበር።

በዚህን ጊዜ ሌላ መንገደኛ ወደ ኮንስታንስ እየተቃረበ ነበር። ኸስ የተጋረጠበትን አደጋ በውል ያውቅ ነበር። ሁለተኛ እንደማይገናኙ አድርጎ ዳደሾቹን ተሰናብቶ የጀመረው ጉዞ ወደ መቃጣያ ስፍራው የሚመራው እንደሆነ እያሰበ ጉዞውን ተያያዘው። ከቦኸሚያው ንጉሥ የሰላም መንገድ ማረጋገጫ (የይላፍ)፣ ከዚያም በጉዞው ላይ ከንጉሡ ነገሥቱ ከሲጅስመንድ ለደህንነቱ ማረጋገጫ ቢሰጠውም ዝግጅት ያደረገው ግን እሞታለው በሚል እሳቤ ነበር።

በፕራግ ለሚገኙት ዳደሾች በተፃፈ ደብዳቤ እንዲህ አለ፡- “የደህንነት ማረጋገጫ ከንጉሡ ተሰጥቶኝ፣ ገዳይ የሆኑ በርካታ ጠላቶችን ለመገናኘት መሄዴ ነው.... በመድሃኒቱ በኃያሉ እግዚአብሔር ሙሉ ለሙሉ እተማመናለሁ። እቋቋማቸው ዘንድ፣ ሚዛናዊነትን የተላበሰ ጥንቃቄና ጥበብን በአፌ ይሞላ ዘንድ፣ ፈተናን፣ ወህኒን፣ አስፈላጊም ከሆነ አሰቃቂ ሞትን በድፍረት እገናኝ ዘንድ እንዲቻለኝ፤ በእርሱ እውነት ብርታት ይሆንልኝ ዘንድ መንፈስ ቅዱስ ይለግሰኝ ዘንድ እግዚአብሔር ፅኑ ፀሎታችሁን እንደሚሰማ አምናለሁ። የሱስ ክርስቶስ ለሚወዳቸው ሲል መከራን ተቀበለ፤ እርሱ ምሳሌ ስለተወለደ እኛ ለራሳችን ድነት ስንል ሁሉንም ነገር በፅናትና በትዕግስት ማለፋችን የሚያስደንቅ ነገር ነውን? እርሱ እግዚአብሔር ነው፤ እኛ ደግሞ የርሱ የእጅ ሥራዎች፤ እርሱ ጌታ ነው እኛም ባሪያዎቹ፤ እርሱ የዓለም ገዢ ነው፤ እኛ ደግሞ የተናቅን ጠፊዎች ነን። እርሱ ግን ተሰቃይ! ታዲያ የኛ መሰቃየት በተለይም ለመንጸታችን ከሆነልን ለምን እንሰቃይ ዘንድ አይገባንም? ስለዚህ የተወደዳችሁ ሆይ የእኔ መሞት ለክብሩ የሚሆን አንዳች ነገር ካለው በቶሎ እንዲፈጸም፤ በላዬ የሚወርዱትን መከራዎቼን ያለመንገዳገድ (አቋሜ ሳይናወጥ) መሸከም እችል ዘንድ እርሱ እንዲያስችለኝ ፀልዩልኝ። ወደ እናንተ ተመልሼ መምጣቴ የተሻለ ከሆነም ወንድሞቼ ቢከተሉት ነቀፋ የሌለው ምሳሌ ትቼ ማለፍ ይቻለኝ ዘንድ፤ አንድስ እንኳ የወንጌሉን የእውነት ቃል ሳልሸፍን ያለ እድፍ መመለስ እንድችል ወደ እግዚአብሔር እንፀልይ። ስለዚህ ምናልባት የእኔን ፊት በፕራግ እንደገና ፈጽሞ አታዩት ይሆናል። የማይገባኝን ክብር ሰጥቶ ሃያሉ አምላክ ወደ እናንተ ይመልሰኝ ዘንድ ፈቃዱ ከሆነ ግን በሕጉ እውቀትና ፍቅር በፀናች ልብ ወደ ፊት እንገሰግስ ዘንድ ይገባናል።”-Bonnechose, vol. 1, ገጽ 147, 148።

የወንጌሉ ደቀ መዝሙር ይሆን ዘንድ ወደተለወጠ ወደ አንድ ካህን ኸስ በፃፈው ደብዳቤ፣ ውድና ያማረ ልብስ በመልበሱ ይሰማው የነበረውን ደስታ እየኮነነ፣ በእርባና ቢስ ሞያ ሰዓታትን ሲያባክን የነበረበትን ተግባራት እያወገዘ፣ [ኸስ ራሱ ድሮ የሰራውን] በጥልቅ ትህትና ስለራሱ ስህተቶች ሲናገር ይስተዋላል። ከዚያም እነዚህን ልብን የሚነኩ ተግሳጾች አከለበት፡- “የሀብት ንብረትና የቤተ ክርስቲያን ስልጣን ማካበት ሳይሆን የነፍሳት መዳንና የእግዚአብሔር ክብር አእምሮህን ይሙላው። ከነፍስህ ይልቅ ቤትህን እንዳታስገጥ

ተጠንቀቅ፤ ከሁሉም በላይ መሻትህን ለመንፈሳዊ ህንፃ አውለው። ለድሆች ትሁትና የተሰጠህ ሁን፤ በመብልም ውልህን አትሳት፤ ሕይወትህን ማስተካከል አቅቶህ ከመጠን በላይ መፈለግን መተው ካልቻልክ እኔ እንደሆንኩት ሁሉ በእጅጉ ትዋረዳለህ....ከህፃንነትህ ጀምረህ ትምህርቴን እየተቀበልክ ስላደግህ አስተምህሮቤን ታውቃለህ፤ ስለዚህ ለአንተ ተጨማሪ መፃፍ ጥቅም የለውም። ስወድቅ በተመለከትከኝ ግብዝነት ግን እንዳትመስለኝ በጌታችን ምሕረት እለምንሃለሁ”፤ በደብዳቤው ሽፋን ላይ ይህንን ጨመረበት፡- “ወዳጄ ሆይ እንደሞትኩ እርግጠኛ ከመሆንህ በፊት ይህንን እትም [ደብዳቤ] እንዳትከፍተው እማፀንሃለሁ።”-Ibid., vol. 1, ገጽ 147, 148።

ኸስ በጉዞው ላይ በሄደበት ሁሉ አስተምህሮው እንደተስፋፋ የሚጠቁሙ ምልክቶችን አስተዋለ። አላማውም በመልካም ተቀባይነትን እንዳገኘ ተመለከተ። ሕዝቡ ሊገናኘው ወደርሱ ይጥለቀላቅ ነበር። በአንዳንድ ከተሞችም የአጥቢያ ዳኞች በመንገዶቻቸው ሆነው ይገናኙት ነበር።

ከንስታንስ ሲደርስ ለኸስ ሙሉ ነፃነት ተሰጠው። ከንጉሠ ነገሥቱ የጉዞ የደህንነት ማረጋገጫ በተጨማሪ የጥበቃ ማረጋገጫ ከራሱ ከሊቀ-ጳጳሱ ተሰጠው። ሆኖም እነዚህ ጠንካራና ተደጋጋሚ አዋጆች ተጥሰው በሊቀ-ጳጳሱና በአበይት የኃይማኖት መሪዎች ትዕዛዝ ተይዞ አስከፊ ወደ ሆነ የምድር እስር ቤት ተወረወረ።

ለኸስ የሰጠውን ቃል በመስበር የፈጸመው ሸፍጥ ለራሱም ምንም ሳይጠቅመው፤ ሊቀ-ጳጳሱም ወዲያው ወደዚያው እስር ቤት ተጣለ። Ibid., vol, ገጽ 247። ከነፍስ ማጥፋት፤ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ከመነገድ እና ከምንዝር በተጨማሪ እጅግ የረከሱ፤ “በስም ይጠሩ ዘንድ እጅግ የሚቀፉ” ወንጀሎችን ፈጽሞ መገኘቱ በጉባኤው ፊት ተረጋገጠበት። በመጨረሻም ጉባኤው ራሱ ወስኖበት ዘውዱ ከራሱ ላይ ተነስቶ ወደ እስር ቤት ገባ። ተቃዋሚ ሊቀ-ጳጳሳቱም ከስልጣናቸው እንዲወርዱ ተደርገው በምትካቸው አዲስ ሊቀ-ጳጳስ ተመረጡ።

ሊቀ-ጳጳሱ የሰራው ወንጀል ኸስ በቀሳውስቱ ላይ ከሰነዘረው፤ ተሐድሶም እንዲያደርጉ ከጠየቀበት ክስ ፈፅሞ የላቀ ቢሆንም፤ ጳጳሱን ከስልጣን ያወረደው ያው ራሱ ጉባኤ የተሐድሶ አራማጁን ይጨፈልቅ ዘንድ እርምጃ ወሰደ። የኸስ እስር ቤት መግባት በባሕርያዊ ታላቅ ቁጥን ቀሰቀሰ። ይህንን የጭካኔ ድርጊት ኃያላን ልዑላን በጉባኤው ፊት ተቃወሙ፤ ንጉሠ ነገሥቱም ለኸስ የሰጠው የይለፍ ፈቃድ እንዲጣስ ባለመፈለጉ በተሐድሶ አራማጁ ላይ የተሰጠውን ውሳኔ ተቃወመው። ነገር ግን የተሐድሶ አራማጁ ጠላቶች እጅግ አደገኛና የማያወላውሉ ነበሩ። ንጉሠ ነገሥቱ ተገቢነት የሌለው ጥላቻው እንዲያንሰራራ በመኮትኮት፤ ፍርሃቱን በመጠቀምና ለቤተ ክርስቲያኒቱ ያለውን ቀናኢነት በመጥቀስ ያግባቡት ጀመር። “ከመናፍቅ ጋር እምነቱን አንድ ያለማድረግ ሙሉ ነፃነት ያለው” መሆኑን በማውሳት መጠነ ሰፊ ማብራሪያ ከሰጡ በኋላ የጉባኤው ስልጣን ከንጉሠ ነገሥቱ በላይ ስለሆነ “ከገባው ቃል [ኸስ ነፃ እንዲሆን ንጉሡ ከሰጠው የይለፍ ቃል] ነፃ ሊያደርገው እንደሚችል” ተናገሩ - Jacques Lenfant, History of the Council of Constance, vol. 1, ገጽ 516፤ በዚህም አሸናፊነትን ተቀዳጁ።

በህመምና በእስር ተዳክሞ፤ በእስር ቤቱ ካለው ርጥበት አዘል መጥፎ አየር የተነሳ የያዘው ትኩሳት ለሞት ሊያበቃው ደርሶ፤ በመጨረሻ ኸስ በጉባኤው ፊት ቀረበ። በሰንሰለት ተጠፍሮ፤ ስልጣኑና የእምነት ቃሉ ከአደጋ ይጠብቀው ዘንድ ቃል ገብቶ በነበረው ንጉሠ ነገሥት ፊት ቆመ። በረጅም ጊዜ የፍርድ ሂደት ቆይታው ንቅንቅ ሳይል እውነትን ጠበቀ፤ በተሰበሰቡት የመንግሥትና የቤተ ክርስቲያን ከፍተኛ ባለስልጣናት

ፊት የስልጣን መዋቅሩ የሚፈጽመውን ብልሹነት በፍጹም ሃቀኝነት ተቃወመ። አስተምህሮውን ይክድ እንደሆነ፣ ያለዚያ ሞት እንደሚጠብቀው ተነግሮት፤ እንዲመርጥ ሲጠየቅ የሰማዕትነትን ዕጣ ፈንታ መረጠ።

የእግዚአብሔር ፀጋ አጽንቶ አቆመው። ከመጨረሻው ቅጣቱ በፊት ባሳለፋቸው የስቃይ ሳምንታት ሰማያዊ ሰላም ነፍሱን ሞልቶት ነበር። “ይህንን ደብዳቤ”፣ አለ ለአንድ ጓደኛው ሲጽፍ፣ “የምጽፈው እጄ በሰንሰለት ታስሮ የሞት ፍርድ ነገ እንደሚፈፀምብኝ በመጠባበቅ ነው....ወደፊት በሚመጣው በአስደሳቹና ሰላማዊው ሕይወት፣ በክርስቶስ እርዳታ እንደገና ስንገናኝ በፈተናዎቼና በመከራዬ ውስጥ እግዚአብሔር እንዴት እንደረዳኝ፣ ጌታ እንዴት ራሱን በምሕረት እንደገለፀኝ ያኔ ይገባሃል።” ብሎ ፃፈ።-Bonnehose, vol. 2, ገጽ 67።

በእስር ቤት ጽልመት ውስጥ ሆኖ የእውነተኛውን እምነት ድል ወደፊት ተመለከተ። በህልሙ፣ ያገለግልበት በነበረው ፕራግ በሚገኘው የፀሎት ቤት ተመልሶ ሊቀ-ጳጳሱና ጳጳሳቱ በግድግዳው ላይ እርሱ የሳላቸውን የክርስቶስን ስዕሎች ፈግፍገው ሲያጠፉት ተመለከተ። ባየው ነገር እጅግ ተረብሾ ነበር፤ የጠፉትን ስዕሎች ለመተካት ብዙ ሰዓሊያን መጥተው በብዛትና በተሻለ ቀለም ሲስሏቸው በሚቀጥለው ቀን ሲመለከት ግን ሃዘኑ ወደ ደስታ ተለወጠ። ሰዓሊያኑ ሥራቸውን ሲጨርሱ በዙሪያቸው በጉጉት ለተሰበሰበ ሕዝብ እንዲህ ብለው ጮሁ፡- “አሁን ሊቀ-ጳጳሳትና ጳጳሳት ይምጡ! ከእንግዲህ ሊያጠፉላቸው ፈጽሞ አይችሉም።” ህልሙን እያሰላሰለ ተሐድሶ አራማጁ፡- “የክርስቶስ ምስል ፈጽሞ እንደማይጠፋ እርግጠኛ ነኝ፤ ያጠፉት ዘንድ ምቹታቸው ነው፤ ከእኔ በላቁ ሰባኪዎች አማካኝነት ግን እንደገና አዲስ ሆኖ በሰዎች ልብ ውስጥ ይታተማል” አለ።-D’Aubigné, b. 1, ch. 6።

ለመጨረሻ ጊዜ ኸስ በጉባኤው ፊት ቀረበ። ንጉሠ ነገሥቱ፣ የግዛቱ ልዑላን፣ የንጉሣውያን ምክትሎች፣ የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት፣ ጳጳሳት፣ ካህናትና የቀኑን ክስተት ለመመልከት የመጣ በርካታ ቁጥር ያለው ሕዝብ ያለበት እጅግ ደማቅና ታላቅ ጉባኤ ነበር። በረጅም ዘመኑ ትንቅንቅ ውስጥ የህሊና ነፃነት የሚረጋገጥበትን የመጀመሪያውን ታላቅ መስዋዕትነት ለመመልከት ከሁሉም የክርስትና ዓለማት ሰዎች ተሰብስበው ነበር።

የመጨረሻ ውሳኔውን እንዲያደርግ ሲጠየቅ፤ ኸስ እምነቱን እንደማይክድ ተናገረ፤ የገባው ቃል በአሳፋሪ ሁኔታ በተጣሰው ንጉሠ ነገሥት ላይ ዘልቆ የሚገባውን አስተያየቱን አነጣጥሮ፣ “በሕዝቡ እምነትና እዚህ በተገኘው በንጉሠ ነገሥቱ ጥበቃ ስር ” ሆኖ በራሱ ፈቃድ በጉባኤው ፊት እንደቀረበ ተናገረ።-Bonnehose, vol. 2, ገጽ 84። የጉባኤው ሁሉ አይን ሲያርፍበት የሲጅስመንድ ፊት ደም መሰለ።

ውሳኔ ያረፈበት ጉዳይ ስለነበር የማዋረድ ሥነ ሥርዓቱ ተጀመረ። ጳጳሳቱ እንደ ቀሳውስት ልማድ እስረኛቸውን አለበሱት፤ የቅስና ካባውን ሲያጠልቅ ሳለ፡- “ሄሮድስ በጲላጦስ ፊት ሲያቀርበው ጌታችን የሱስ ክርስቶስ ነጭ የፊዝ መጎናፀፊያ እንዲለብስ ተደርጎ ነበር” አለ።-ibid., vol. 2, ገጽ 86። አሁንም እንደገና እንዲክድ ሲያባብሉት ወደ ሕዝቡ ዘወር ብሎ፣ “ታዲያ በምን ፊቱ ሰማያትን ልመልከት? ያልተበረዘውን ወንጌል የሰበኩላቸውን እጅግ በርካታ ሰዎች እንዴት አድርጌ ልመልከታቸው? የለም አይሆንም፤ ለሞት ከተሰጠው ከዚህ ጎስቋላ አካል ይልቅ ለመዳናቸው የበለጠ ክብር እሰጣለሁ።” የቅስና ልብሱን አንድ በአንድ እያወለቀ እያንዳንዱ ጳጳስ የድርሻውን ሥነ ሥርዓት ሲፈጽም እርግማን ያወርድ ነበር። በመጨረሻም አስፈሪ የመናፍስት ምስሎች የተሳሉበት “ሊቀ-መናፍቅ” የሚል ጽሁፍ የተጻፈበት የቄስ ዘውድ በራሱ ላይ

አስቀመጡ። “ለእኔ ስትል የሾህ አክሊል ለጫንከው፤ አ ጌታ የሱስ ሆይ፤ ስለ አንተ ይህንን የውርደት ዘውድ አጠልቃለሁ” በማለት ተናገረ።

በእንዲህ ሁኔታ በለበሰ ጊዜ ቀሳውስቱ ነፍሱን ለሰይጣን አሳልፈው ሰጡ። ኸስ ወደ ሰማይ እየተመለከተ፤ “አንተ ዋጅተኸኛልና መንፈሴን ለእጆችህ አደራ እሰጣለሁ” ሲል ጮኸ።-Wylie, b. 3, ch. 7።

በዚህ ጊዜ ለመንግሥታዊ ባለስልጣናት ተላልፎ ከተሰጠ በኋላ ወደሚገደልበት ስፍራ ተወሰደ። በመቶዎች የሚቆጠሩ የታጠቁ ሰዎች፤ ቀሳውስትና ጳጳሳት በውድና አንፀባራቂ ልብሳቸው፤ እንዲሁም የኮንስታንስ ነዋሪ በአጠቃላይ እጅግ ብዙ ሕዝብ ተከተለው። ከማቃጠያው ግንድ ጋር ከታሰረ በኋላ፤ እሳቱን ለማቀጣጠል ሁሉም ነገር ዝግጁ ሲሆን፤ አሁንም በድጋሜ ስህተቱን በመቀበል ራሱን እንዲያድን ለሰማዕቱ ጥያቄ ቀረበለት። “ምን አይነት ስህተት” አለ ኸስ፤ “ ነው የማርመው? የምንም ነገር ጥፋተኛ እንዳልሆንኩ አውቃለሁ። የፃፍኩትና የተናገርኩት ከኃጢአትና ከጥፋት ነፍሳትን ለማዳን በማሰብ እንደሆነ ይመስክርልኝ ዘንድ እግዚአብሔርን እጠራለሁ፤ ስለሆነም የፃፍኩትንና የተናገርኩትን ያንን እውነት፤ በጥልቅ ሐሴት፤ በደሜ አረጋግጠዋለሁ” አለ።-Ibid., b. 3, ch. 7።

በዙሪያው እሳት ሲቀጣጠል “የዳዊት ልጅ የሱስ ሆይ ማረኝ” እያለ መዘመር ጀመረ፤ አንደበቱ ለዘላለም እስኪዘጋ ድረስ መዘመሩን ቀጠለ።

ባሳየው የሚደነቅ ጀግንነት ጠላቶቹ እንኳ ሳይቀሩ ተገርመው ነበር። አንድ ቀናኢ-ጳጳስ ስለ ኸስና ብዙም ሳይቆይ ስለ ሞተው ጀሮም መስዋዕትነት ሲገልጽ እንዲህ አለ፡- “የመጨረሻ ሰዓታቸው ሲቃረብ ንቅንቅ በማይል አቋም አእምሮአቸውን ሞልተውት ነበር። ወደ ጋብቻ ድግስ እንደሚሄዱ አይነት ለእሳቱ ተዘጋጅተው ነበር። የስቃይ ጩኸት ፈጽሞ አላሰሙም። ነበልባሉ እየተንቀለቀለ ወደ ላይ ሲወጣ የውዳሴ መዝሙሮችን ይዘምሩ ነበር። የእሳቱ ብርታት ዝማሬያቸውን ያስቆመው ዘንድ አልተቻለውም።”-Ibid., b. 3, ch. 7።

የኸስ ሰውነት ሙሉ በሙሉ በእሳት ተቃጥሎ ሲያልቅ፤ አመዱ ያረፈበት አፈር ጭምር ተሰብስቦ ወደ ራይን ወንዝ ተጣለ፤ እንዲህም ወደ ውቅያኖሱ ተወሰደ። አሳዳጆቹ የመሰከራቸውን እውነቶች ከሠራቸው መንግሥት እንዳጠፉ በማሰብ በከንቱ ዋተቱ። በዚያ ቀን ወደ ባህር የተወሰዱት የአመድ ትቢያዎች በዓለም ሃገራት ሁሉ እንደተበተኑ ዘሮች እንደሚሆኑ ጩራሽ ያለሙት ነገር አልነበረም። ይህ [ዘር] ገና ባልታወቁ ስፍራዎች ጭምር ለእውነት ምስክሮች የሚሆን የተትረፈረፈ ምርት እንደሚያስገኝ የሚያውቁት ነገር አልነበረም። በኮንስታንስ ጉባኤ አዳራሽ ውስጥ የተናገረው ድምጽ፤ ያስተጋባው ጩኸት፤ ለሚመጡት ዘመናት ሁሉ የሚያስተጋባ ማሚቶ የቀሰቀሰ ነበር። ኸስ ሞተ፤ ነፍሱን የሰጠላቸው እውነቶች ግን ይጠፉ ዘንድ አልቻሉም። የእምነቱና የጽናቱ ምሳሌነት፤ ግርፋትና ሞትን ተጋፍጠው በጽናት ለእውነት ይቆሙ ዘንድ አእላፋትን የሚያበረታታ ይሆናል። የእርሱ ግድያ የሮምን አረመኔያዊ ሽፍጦችነት ለዓለም አሳይቷል። የእውነት ጠላቶች ማስተዋል ቢሳናቸውም ያጠፉት ዘንድ በከንቱ የሚደክሙበትን ዓላማ በእርግጥ እያስፋፉት ነበር።

አሁንም ሌላ የማቃጠያ ስፍራ በኮንስታንስ ይዘጋጅ ዘንድ ነበረው። የሌላ ምስክር ደም ስለ እውነት መመስከር አለበት። ኸስ ወደ ጉባኤው ሲሄድ ጀሮም ሲሰናበተው ጠንካራና ፈቀቅ የማይል እንዲሆን

ከመከረው በኋላ አደጋ የሚገጥመው ከሆነ ፈጥኖ እንደሚደርስለት ነግሮት ነበር። የተሐድሶ መሪውን መታሰር እንደሰማ፣ ታማኙ ደቀ መዝሙር የገባውን ቃል ለመፈፀም ወዲያውኑ ተዘጋጀ። ያለ የይለፍ ፈቃድ አንድ አጋር ብቻ አስከትሎ ወደ ኮንስታንስ አቀና። እዚያ በደረሰ ጊዜም ኸስን የማዳን ምንም አይነት መንገድ እንደሌለና ራሱን ለአደጋ እንዳጋለጠ ተረዳ። ከከተማዋ ከብልሎ ወደ መጣበት አገሩ ሲመለስ ተያዘ፣ በወታደሮች ቁጥጥር ስር ሆኖ እግሮቹ በሰንሰለት ተጠፍረው ወደ ኮንስታንስ ተመለሰ። በጉባኤው ለመጀመሪያ ጊዜ ሲቀርብ፣ ለተሰነዘሩበት ውጃለዎች መልስ ለመስጠት ሲሞክር፣ “ከእርሱ ጋር ወደ እሳት! ወደ እሳት!” የሚል ጩኸት ነበር የተመለሰለት።-Bonnechose, vol. 1, ገጽ 234። ከባድ ስቃይ እንዲደርስበት ተደርጎ ክፉኛ ተጠፍሮ ታስሮ ወደ ጨለማ የምድር እስር ቤት ውስጥ ተጥሎ ዳቦና ውሃ ብቻ ይሰጠው ነበር። ጥቂት ወራት ከታሰረ በኋላ የጭካኔ እሥራቱ በጀሮም ላይ ያመጣው በሽታ በሕይወቱ ላይ አደጋ ሆነ፤ እንዳያመልጣቸው [እንዳይሞት] በመስጋት ጠላቶቹ ሁኔታውን በጥቂቱ ቢያሻሽሉለትም፤ ለአንድ ዓመት በእስር ቆየ።የኸስ መሞት ጳጳሳውያኑ የጠበቁትን ውጤት ሳያስገኝላቸው ቀረ። ተሰጥቶት የነበረው የይለፍ ፈቃድ በመጣሱ ምክንያት የቁጥ ማዕበል ተቀስቅሶ ስለነበር የተሻለውን አማራጭ ለመውሰድ ጉባኤው በመወሰን ጀሮምን ከማቃጠል ይልቅ የሚቻል ከሆነ ተገደዶ እንዲክድ እንዲደረግ ውሳኔ ላይ ተደረሰ። በጉባኤው ፊት እንዲቀርብ ከተደረገ በኋላ እምነቱን እንዲክድ ያለዚያም እንደሚቃጠል አማራጭ ቀረበለት። ካለበት የእርስ ቤት ስቃይ ጋር ሲነጻጸር እስሩ በጀመረበት ሰሞን ሞት ቢመጣለት ኖሮ እንደ ምሕረት በቆጠረው ነበር። አሁን ግን በእስር ቤቱ አሰቃቂ ሁኔታ ተጎሳቂሎ፣ በልብ ሰባቂ ሃሳብና ጭንቀት ተገርፎ፣ በህመም ተዳክሞ፣ ከጓደኞቹ በመለየቱና በኸስ መሞት ክፉኛ ልቡ ተሰብሮ፣ አእምሮአዊ ጥንካሬው ሰልሎ፣ ከጉባኤው ጋር ለመስማማት ፈቃደኝነቱን ገለጸ። የካቶሊክን እምነት ለመከተል ቃል በመግባት የዋይክሊፍንና የኸስን አስተምህሮዎች ጉባኤው ማውገዱን ተቀበለ፤ እነርሱ ካስተማሯቸው “ቅዱስ እውነቶች” በስተቀር አስተምህሮአቸውን ለማውገዝ ተስማማ። -Ibid., vol. 2, ገጽ 141።

ይህንን ቀላል መንገድ በመጠቀም የህሊናውን ጩኸት ዝም ለማሰኘትና ሞትን ለማምለጥ ጀሮም አጥብቆ ለፋ። በእስር ቤት በብቸኝነት ውስጥ ሆኖ ግን ምን እንዳደረገ ቁልጭ ብሎ ታየው። ኸስ ያሳየውን ጥንካሬና ታማኝነት እያሰበ፣ በአንፃሩ የራሱን በእውነት ላይ የፈጸመውን ክህደት በጥልቀት አሰላሰለ። ለእርሱ ሲል በመስቀል ላይ የሞተውን፣ ያገለግለው ዘንድ ቃል የገባለትን መለኮታዊ ጌታ ያስብ ጀመረ። ከመካዱ በፊት በዚያ ሁሉ ስቃይ ውስጥ ሆኖ እንኳ በእግዚአብሔር እርዳታ መጽናናትን ያገኝ ነበር፤ አሁን ግን ፀፀትና ጥርጥር ነፍሱን ይገርፈው ጀመረ። ከሮም ጋር ሰላም ከመሆኑ በፊት ተጨማሪ ክህደት መፈፀም እንደሚገባው ያውቃል። የጀመረው መንገድ የሚደመደመው ሙሉ በሙሉ እምነቱን በመካድ ከመሆን አይዘልም። አቅዋም ወሰደ፡- የጥቂት ጊዜ ስቃይ ለማምለጥ ብሎ አምላኩን አይክድም።

ብዙም ሳይቆይ እንደገና በጉባኤው ፊት ቀረበ። እጅ መስጠቱ ፈራጆቹን አላረካቸውም። የደም ጥማታቸው በኸስ ሞት ምክንያት የበለጠ ተንቀልቅሎ ለአዲስ ተጠቂዎች ይንጫጫ ነበር። ጀሮም ሕይወቱን ለማትረፍ ያለው አማራጭ ያለምንም ገደብ፣ ሙሉ በሙሉ እውነትን መካድ ብቻ ነበር። እርሱ ግን እምነቱን በአደባባይ መስክሮ ወደ እሳት በመሄድ ሰማዕት ወንድሙን ለመከተል ወስኖ ነበር።

ቀደም ሲል የሰጠውን የክህደት ቃል እንደማይቀበለው ከተቃወመ በኋላ፣ እንደ ሚች ሰው መከላከያውን ያቀርብ ዘንድ ዕድል እንዲሰጠው አስረግጦ ጠየቀ። የንግግሩን ተፅዕኖ በመፍራት ለተሰነዘሩበት ክሶች እውነታነት አዎንታውን ወይም እምቢታውን ብቻ እንዲያሳውቅ የቤተ ክርስቲያን

መሪዎች ወተወቱ። ጀርም ግን ይህን አይነቱን ጭካኔና ፍርድ-ገምድልነት ተቃወመ። “ለሶስት መቶ አርባ ቀናት በሚያስፈራው ወህኒ ቤታችሁ ዘግታችሁኝ ኖራችኋል” አለ። “ቆሻሻ በሞላበት ከባድ ጉዳት በሚያስከትልና በሚገማ ሽታ፣ የሁሉም ነገር እጥረት ባለበት ቦታ ነበርሁ። ከዚያም አውጥታችሁ በፊታችሁ አቆማችሁኝ፤ አደገኛ ጠላቶቼ ለሆኑት ጆሮአችሁን በመስጠት እኔን ለመስማት እምቢ አላችሁ። ጠቢብ ሰዎችና በእርግጥም የዓለም ብርሐን ከሆናችሁ ትክክለኛ ፍርድን በመቃወም ኃጢአት እንዳትሰሩ ተጠንቀቁ። እኔ ደካማ ሚኒ ሆኜ፤ የሕይወቴም ጠቃሚነት እዚህ ግባ የሚባል አይደለም፤ ትክክለኛ ያልሆነ ፍርድ እንዳትሰጡም የምለምናችሁ ከእኔ ይልቅ ለእናንተ የበለጠ በማሰብ ነው።”-Ibid., vol. 2, ገጽ 146, 147።

በመጨረሻም ጥያቄው አዎንታን አገኘ፤ እውነትን የሚቃረን ወይም ጌታውን የማይመጥን አንዳች ነገር እንዳይናገር፣ ሃሳቡንና ንግግሩን መለኮታዊ መንፈስ ይቆጣጠር ዘንድ በፈራጆቹ ፊት ተንበርክኮ ፀለዩ። ለመጀመሪያዎቹ ደቀ-መዛሙርት እግዚአብሔር የተናገረው የተስፋ ቃል በጉባኤው ፊት ለጀርም በዚያ ቀን ተፈፀመለት፤ “ስለ እኔ ወደ ገዢዎች ወደ ነገሥታትም ትወሰዳላችሁ.... አሳልፈው ሲሰጡአችሁ የምትናገሩት በዚያች ሰዓት ይሰጣችኋልና እንዴት ወይስ ምን እንደምትናገሩ አትጨነቁ። በእናንተ የሚናገር የአባታችሁ መንፈስ ነው እንጂ የምትናገሩት እናንተ አይደላችሁምና።” [ማቴ 10፡18-20]። የጀርም ንግግር በጠላቶቹ ዘንድ እንኳ ሳይቀር መገረምንና አድናቆትን አተረፈ። ለማንበብ ቀርቶ ማየት እንኳ በማይችልበት ሁኔታ በከባድ አካላዊ ስቃይና አእምሮአዊ ጭንቀት ለአንድ ሙሉ ዓመት በእስር ቤት ሲሆንባቸው ክርክሩን ያቀረበበት ግልጽነትና ጥንካሬ ግን ጸጥታ የሰፈነበት የማጥናት እድል አግኝቶ የተዘጋጀ ያስመስለው ነበር። ፍርድ በሚያጣምሙ ዳኞች ምክንያት የተወገዙትን የቅዱስ ሰዎችን ረዥም ዝርዝር ይመለከቱ ዘንድ የሚያዳምጡትን ጠቆማቸው። በጊዜያቸው የነበረውን ሕዝብ ከፍ ከፍ ለማድረግ የጣሩ፣ የተወገዙና የተጣሉ፣ ሆኖም ከዘመናት በኋላ ክብር የተገባቸው እንደሆኑ የሚነገርላቸው በእያንዳንዱ ትውልድ የሚነሱ ሰዎች አሉ። ክርስቶስም ራሱ ወንጀል እንደሰራ ተደርጎ በኃጢአት ሸንጎ ተፈርዶበታል።

ጀርም አቋሙን ባስተባበለበት ጊዜ በኸስ ላይ የተወሰነው ፍርድ ፍትሐዊ እንደሆነ ተቀብሎ ሊያፀድቀው ተስማምቶ ነበር። አሁን ደግሞ፣ ያንን በማለቱ ንስሐ በመግባት ለሰማዕቱ ንጽህናና ቅድስና ምስክርነት ሰጠ። “ጆን ኸስን ከህጻንነቱ ጀምሮ አውቀዋለሁ፤” አለ፤ “እጅግ ግሩም፣ ሀቀኛና ጻድቅ ሰው ነበር። ከጥፋት ነፃ ቢሆንም ቅሉ ተፈረደበት.... እኔም እንዲሁ - እኔም ለመሞት ዝግጁ ነኝ። አንድ ቀን ማንም በማያታልለው በታላቁ እግዚአብሔር ፊት ቀርበው ስለ አስመሳይ ባህሪያቸው መልስ በሚሰጡት ጠላቶቼና የሃሰት ምስክሮቹ በተዘጋጀልኝ ስቃይ ምክንያት ወደ ኋላ አላፈገፍግም።”-Bonnechose, vol. 2, ገጽ 151።

እውነትን በመካዱ ምክንያት ራሱን ሲወቅስ ጀርም ቀጠለ። “ከወጣትነቴ ጀምሮ ከሰራኋቸው ኃጢአቶች ሁሉ ይልቅ በዚህ ጉዳይ ስፍራ በዋይክሊፍና በጌታዬ፣ በዓድቄ ሰማዕት በጆን ኸስ ላይ የተሰጠውን በኃጢአት የተሞላ ፍርድ እንደ ማጽደቄ አእምሮዬን የከበደውና በአሳዛኝ ፀፀት ውስጥ የከተተኝ ክስተት የለም። አዎ፣ [ይህንን ኃጢአቱን] ከልቤ እናዘዛለሁ፤ የሞት ፍርሃት በያዘኝ ጊዜ አስተምህሮአቸውን ሳወግዝ በአሳፋሪ ሁኔታ መንቀጥቀጤን በታላቅ ድንጋጤና መሸማቀቅ እናገረዋለሁ። ስለዚህ እግዚአብሔር በደሌን ሁሉ፣ በተለይም ከሁሉም በላይ አሰቃቂ የሆነውን ይህንን ኃጢአቱን፣ ይቅር እንዲላኝ እለምነዋለሁ። ወደ ፈራጆቹ እየጠቆመ ፈርጠም ብሎ፣ “በዋይክሊፍና በኸስ ላይ የፈረዳችሁባቸው የቤተ ክርስቲያንዎን አስተምህሮ ስላናጉ ሳይሆን፤ የመሪዎችን አሳፋሪ ድርጊት፣ ልታይ ልታይ ባይነታቸውንና እብሪታቸውን

እንዲሁም የጳጳሳትንና የቀሳውስትን ርኩሶቶች ሁሉ፣ ሲኦል የሚገባቸው የብልግና ተግባር እንደሆኑ አድርገው ስላወገዟቸው ነው። እነርሱ እውነት እንደሆኑ ያረጋገጧቸውና ሊካዱ የማይችሉትን ነገሮች ሁሉ፣ የምስበውና የምናገረው ልክ እንደነበሩት ነው።”

ንግግሩ ተቋረጠ፤ ጳጳሳቱ በቁጣ እየተንቀጠቀጡ “ምን አይነት ተጨማሪ ማረጋገጫ ነው የምንፈልገው?” “ከሁሉም መናፍቃን በላይ ግትር የሆነው እርሱ ይወገድ!” በማለት ጮኹ።

ለተፈጠረው ውሽንፍር ደንታ ሳይሰጥ በጠንካራ ንግግር ቀጠለ፡ “እንዴ! ለመሞት ይፈራል ብላችሁ ታስባላችሁ? ከሞት በላይ አስከፊ በሆነ አሰቃቂ የምድር ውስጥ ወህኒ ቤታችሁ ለአንድ ዓመት ሙሉ ዘግታችሁኛል። ከቱርካዊ፣ ከአይሁድና ከጣዖት አምላኪ በላይ ጨክኖችሁብኛል፤ ገና በሕይወት እያለሁ ስጋዬ ከላዬ ላይ በስብሶ አጥንቴ ቀርቷል፤ ሆኖም አላማርርም፤ እንጉርጉሮ የሰውን ልብና መንፈስ ያሳምማልና። በአንድ ክርስቲያን ላይ ይህ አይነት ታላቅ ጭካኔ ሲፈጸም ግን መገረሜን ከመናገር እቆጠብ ዘንድ አይቻለኝም።”-Ibid., vol. 2, ገጽ 151-153።

አሁንም እንደገና የቁጣው ማዕበል ገነፈለ፤ ጀሮምም በፍጥነት ወደ እስር ቤቱ ተወሰደ። ሆኖም የተናገራቸው ቃላት በጥልቀት የነካቸው፣ ያድኑትም ዘንድ የሚሹ የተወሰኑ ሰዎች በጉባኤው ውስጥ ነበሩ። የቤተ ክርስቲያን ልዑካን ወደ ታሰረበት ሄደው ከጎበኙት በኋላ ለጉባኤው ጥያቄ የአዎንታ መልስ እንዲሰጥ ገፋፉ። ለሮም ያለውን ተቃውሞ የሚተው ከሆነ እጅግ የሚያጓጉ እድሎች በወሮታነት የእርሱ እንደሚሆኑ ተነገረው። ነገር ግን ጌታው[ክርስቶስ] የዓለም ክብር በፊቱ ሲቀርብለት እንዳደረገው ሁሉ ጀሮምም በአቋሙ ፀና።

“እንደተሳሳትሁ ከቅዱስ መጻሕፍት አረጋግጡልኝና፤” አለ፣ “አቋሜን በይፋ እለውጣለሁ (እክዳለሁ)።”

“መፅሐፍ ቅዱሳት!” አለ ከከሳሾቹ አንዱ፤ “ሁሉም ነገር ፍርድ የሚያገኘው እነሱን መሰረት አድርጎ ነው? ቤተ ክርስቲያን ካልተረጎመቻቸው (ካላብራራቻቸው) ማን ሊያስተውላቸው ይችላል?”

“የሰዎች ወጎችና ልማዶች ከአዳኛችን ወንጌል የተሻለ የእምነት እርባና አላቸውን?” ሲል ጀሮም መለሰ። “ጳውሎስ መልእክት ለላከላቸው ሰዎች ሲፅፍ ‘መጻሕፍትን መርምሩ’ እንጂ የሰዎችን ልማድ አድምጡ አላላቸውም።”

“መናፍቅ!” ነበር መልሱ፣ “እስካሁን ስለለመንኩህ ተፀፀትሁ። የምትገፋፋው በሰይጣን እንደሆነ አያለሁ” አለው።-Wylie, b. 3, ch. 10።

ብዙም ሳይቆይ ጥፋተኛ እንደሆነ ተበየነበት። ኸስ ሕይወቱን ወደ ሰጠበት ወደዚያው ስፍራ ተወሰደ። ፊቱ በደስታና በሰላም ፈክቶ በዝማሬ ወደፊት ተራመደ። እይታው በክርስቶስ ላይ ተተክሎ ነበር፤ በእርሱ ዘንድ ሞት የአስፈሪነቱን ኃይል አጥቷል። ገዳዩ የተቆለለውን ማገዶ ለማቀጣጠል ከኋላው ሲቀርብ ሰማዕቱ በጩኸት፣ “ና፤ በድፍረት ወደፊት ና፤ እሳቱን በፊት ለፊቱ አያይዘው፤ ብፈራ ኖሮ እዚህ አልገኝም ነበር” አለው።

እሳቱ እየተንቀለቀለ በዙሪያው ሲወጣ፤ የመጨረሻ ቃላቱ የፀሎት ቃላት ነበሩ፡- “ጌታ ሆይ፤ ሁሉን ቻይ አባት” በማለት አቃሰተ፤ “አቤቱ ማረኝ፤ ሁልጊዜ እውነትህን እንደወደድሁ ታውቃለህና ኃጢአቴን ሁሉ ይቅር በል”-Bonnechose, vol. 2, ገጽ 168። ላንቃው ተዘጋ፤ ከንፈሮቹ ግን በፀሎት ይንቀሳቀሱ ነበር።

እሳቱ ሥራውን ሲጨርስ የሰማዕቱ አመድና አመዱ ያረፈበት አፈር ተሰብስቦ በሽስ ላይ እንደተደረገው ሁሉ ወደ ራይን ወንዝ ተጣለ። የእግዚአብሔር ታማኝ ብርሐን ተሸካሚዎች በዚህ ሁኔታ ተቀፀፉ። ያወጁአቸው እውነቶች ብርሐን፤ የጀግንነት ምሳሌነታቸው ጮራ ግን ሊጠፋ አልቻለም። በዓለም ላይ ጎህ እየቀደደ ሊመጣ ያለውን፤ ጅማሮውም እየታየ የነበረውን ያንን ቀን ለማስቆም የሚሞክሩ ሰዎች፤ ፀሐይ የተፈጥሮ ኡዲቷን ከመከተል ተገድባ ወደ ኋላ እንድትመለስ ቢሞክሩ ሳይሻላቸው አይቀርም።

የሽስ መሰዋት በቦሽሚያ የቁጣንና የድንጋጤን ነበልባል አቀጣጥሎ ነበር። በቀሳውስቱ ተንኮልና በንጉሠ ነገሥቱ ክህደት ሳቢያ ወጥመድ ውስጥ እንደገባ የአገሩ ሕዝብ በሙሉ አወቀ። የእውነት ታማኝ አስተማሪ እንደነበር (በቦሽሚያውያን) ከታወጀ በኋላ ሞት የፈረደበት ጉባኤ በነፍስ ማጥፋት ወንጀል ተከሰሰ። አሁን ከቀድሞው ይልቅ አስተምህሮዎቹ የበለጠ ትኩረት ይስቡ ጀመር። በጳጳሳዊ አዋጆች አማካኝነት የዋይክሊፍ ጽሁፎች እንዲቃጠሉ ተደርገው ነበር። በዚህ ጊዜ ከቃጠሎ የተረፉት ጽሁፎች ከተደበቁበት እንዲወጡ ተደርገው ከ[ሙሉው] መጽሐፍ ቅዱስ ጋር ወይም ሰዎች ማግኘት ከቻሏቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፋዮች ጋር ተቀናጅተው ተጠኑ፤ በመሆኑም ብዙ ሰዎች የተሐድሰውን እምነት ይቀበሉ ዘንድ ተመሩ።

የሽስ ገዳዮች የሞተላት አላማው ድል ሲነሳ በዝምታ ማየት አልተቻላቸውም። ሊቀ-ጳጳሱና ንጉሠ-ነገሥቱ ተባብረው፤ እንቅስቃሴውን ለመደቆስ አቅደው፤ የሲጅስመንድ ሰራዊት በቦሽሚያ ላይ በኃይል ተንቀሳቀሰ።

ሆኖም የሚታደጋቸው ተነሳ፤ ጦርነቱ እንደጀመረ ሙሉ በሙሉ አይነስውርነት የገጠመው ቢሆንም በዘመኑ ከነበሩ ጄነራሎች መካከል በጀግንነቱ የሚጠቀሰው ዚስካ የቦሽሚያዊያን መሪ ነበር። በእግዚአብሔር እርዳታና በተልዕኮአቸው ፃድቅነት በመተማመን፤ እነዚያ ሕዝቦች፤ ሊጋፈጣቸው ከሚችለው አደገኛ ሰራዊት ተወዳዳሪ የሌለውን፤ ኃያል ጦር መመከት ቻሉ። ንጉሠ-ነገሥቱ በተደጋጋሚ አዳዲስ ሰራዊት እያሰለፈ ቦሽሚያን ለመውረር ቢሞክርም ውርደት ተከናነበ። ሽሳውያኖቹ ከሞት ፍርሃት በላይ ሆነው የሚቋቋማቸው ሊገኝ አልቻለም። ጦርነቱ ከተጀመረ ከጥቂት ዓመታት በኋላ ጀግናው ዚስካ ሞተ፤ በምትኩም እንደርሱ ደፋርና ብልሃተኛ፤ እንዲያውም በአንዳንድ ነገሮች ከዚስካ የሚሻል መሪ የነበረው ጀነራል ፕሮኮፒየስ ተነሳ።

አይነ ስውሩ የጦር ሰው እንደሞተ ሲረዱ የቦሽሚያ ጠላቶች ያጡትን ሁሉ ለመተካት ትክክለኛ ጊዜው እንደደረሰና ዕድል ፊቷን ወደነርሱ እንዳዘረች አሰቡ። ሊቀ-ጳጳሱ በሽሳዊያን ላይ የኃይማኖት ጦርነት(crusade) አወጀ፤ አሁንም እንደገና እጅግ አያሌ ሰራዊት በፍጥነት በቦሽሚያ ላይ ዘመተ፤ ሆኖም አሰቃቂ ሽንፈትን ተጎነጩ። አሁንም እንደገና ሌላ የኃይማኖት ጦርነት ታወጀ። በጳጳሳዊ ግዛት ስር ካሉ የአውሮፓ አገሮች በጠቅላላ ወታደር፤ ገንዘብና የጦር መሣሪያ ተሰበሰቡ። መናፍቃን ሽሳውያንን ላንዴና ለመጨረሻ ጊዜ እንደሚደመስሱ እርግጠኛ ሆነው እልፍ አዕላፋት ወደ ጳጳሳዊ ሰንደቅ ዓላማ ጎረፉ። እንደሚያሸንፍ ተማምኖ ግዙፍ ጦር ወደ ቦሽሚያ ገባ። ሕዝቡም ለመመከት ወደዚያ ገሰገሱ። የሚለያቸው

አንድ ወንዝ በመካከላቸው አስኪቀር ድረስ ሁለቱ ሰራዊት ተቀራረቡ። የተባበሩት ጦር በቁጥር እጅግ ይበልጥ ነበር፤ ሆኖም ጠሩ በድፍረት በመገስገስ ኸሳውያንን በማጥቃት ፈንታ፤ ተመስጦ ውስጥ የገባ አይነት ሆኖ በዝምታ በኸሚያውያንን ይመለከታቸው ነበር። ከዚያም በድንገት ምስጢራዊ ፍርሃት በሰራዊቱ ላይ ወደቀ፤ ምንም ጥቃት ሳይደርስበት በማይታይ ኃይል እንደሚጠረግ አይነት ያ ኃይል ጦር መፈረካከስና መበታተን ጀመረ። አያሌ ቁጥር ያለው ሕዝብ በኸሳውያን ተገደለ፤ የሚሸሸውን ጦር እየተከተሉ ያጠቁት ኸሳውያን ስፍር ቁጥር የሌለው ምርኮ ሰበሰቡ፤ ይህ ጦርነት በኸሚያውያንን በማደህየት ፈንታ ባለፀጋዎች አደረጋቸው።- Wylie b. 3, ch. 17።

ከጥቂት ዓመታት በኋላ በአዲስ ሊቀ-ጳጳስ አሁንም እደገና ሌላ የመስቀል ጦርነት ታቀደ። እንደባለፈው ሁሉ ጦረኞችና ቁሳቁሶች ከመላው ጳጳሳዊ አውሮፓ ተሰበሰቡ። በዚህ አደገኛ እቅድ እንዲሳተፉ ለመገፋፋት እጅግ በርካታ ማታለያዎች በሥራ ላይ ውለው ነበር። በጣም አስቃቂ የሚባል ወንጀል የፈፀመ እያንዳንዱ ወታደር ኃጢአቱ ሙሉ በሙሉ ይቅር እንደሚባልለት ማረጋገጫ ይሰጠው ነበር። በጦርነት የሚሞቱ የተትረፈረፈ ሽልማት በሰማይ እንደሚያገኙ፤ በሕይወት የሚተርፉትም ከጦርነቱ ብዙ ሃብትና ክብር እንደሚያገኙ ቃል ተገባላቸው። እንደገና ብዙ ሰራዊት ተመልሞሎ ድንበር በማቋረጥ ወደ በኸሚያ ገባ። ኸሳውያኑ ሆን ብለው ወደኋላ በማፈግፈግ፤ ወራሪዎቹ ገስግሰው ወደ ገጠሩ የሃገራቸው ክፍል ጠልቀው እስኪገቡ ድረስ፤ እንዲያውም ጦርነቱን አሸንፈናል ብለው ድላቸውን መቁጠር እስኪጀምሩ ድረስ ከፊታቸው ፈረጠጡ። በመጨረሻም የፕሮፐርፔሪስ ጦር ቆመ፤ ከዚያም ወደ ኋላ በመመለስ ለመዋጋት ገሰገሰ። በዚህ ጊዜ የተባበሩት ጦር የሰሩትን ስህተት በማስተዋል የጦርነቱን መጀመር በሰፈሩበት ቦታ ሆነው ይጠባበቁ ነበር። ወደእነርሱ የሚገሰግሰው የጦር ድምጽ ከሩቅ ሲሰማ፤ ኸሳውያኑ ገና በዓይን እንኳ ሳይታዩ ድንገተኛ ድንጋጤ በጦሩ ላይ ወደቀ። ልዑላን፤ ጀነራሎችና ተራው ወታደር መሳሪያቸውን እየጣሉ በየአቅጣጫው ይፈረጥጡ ጀመሩ። የወራሪው መሪ የነበረው የጳጳሱ ተወካይ በሽብር ተውጦ፤ ውጥንቅጡ የወጣውን ወታደር እንደገና ለማሰለፍ ቢጥርም ድካም ትርፉ ሆኖ ቀረ። ልፋቱ ከንቱ ሆኖ እርሱ ራሱ በሚከበልለው ወታደር ማዕበል ተጠረገ፤ በቀላሉ የተገኘው ትልቅ ድል ተጠናቀቀ፤ አሁንም ብዛት ያለው ምርኮ በአሸናፊዎች እጅ ወደቀ።

ለሁለተኛ ጊዜ ተወዳዳሪ ከሌላቸው፤ ከሃያላኑ የአውሮፓ ሃገራት ተሰብስቦ የተላከው ጀግና፤ ጦረኛ የሆነው፤ ለውጊያ የሰለጠነናው በሚገባ የታጠቀው ጦር፤ አንድ ጥቃት ሳይደርስበት፤ ትንሽና እስካሁን ድረስ ደካማ ከምትባል አገር በወጡ መካኞች ፊት እግሬ አውጪኝ አለ። ይህ የመለኮታዊ ኃይል መገለጽ ነበር። ወራሪዎቹ ከተፈጥሮ አቅም በላይ በሆነ ኃይል በፍርሃት ተመቱ። የፈርኦንን ሰራዊቱን በቀይ ባህር ያሰጠመ እርሱ፤ በጌዴዎንና በሶስት መቶዎች ፊት የሚዲያን ጦር እንዲሸሽ አድርጎ የእብሪተኛውን የአሶርን ጦር በአንድ ሌሊት የፈጀ እርሱ፤ የጨቋኙን ሐይል ያሸመደምድ ዘንድ በድጋሜ እጁን ዘረጋ። “በዚያ የሚያስፈራ ነገር ሳይኖር እጅግ ፈሩ። እግዚአብሔር በአንተ ላይ የሰፈሩትን አጥንት በትኖአልና፤ አሳፈርኻቸው፤ እግዚአብሔር ንቆአቸዋልና።” [መዝ 53፥5]።

የጳጳሳዊ መሪዎች በኃይል ወረው የመግዛት ተስፋቸው ሲሟጠጥ በመጨረሻ ወደ ሰላማዊ ድርድር (ዲፕሎማሲ) ፊታቸውን አዞሩ። የህሊና ነፃነት ለበኸሚያውያን እንደሚሰጥ የሚያትት፤ ሆኖም ለሮም ኃይል አሳልፎ በመስጠት በእርግጥ የከዳቸው አስታራቂ ሃሳብ ውስጥ ገቡ። ከሮም ጋር ሰላም ለመፍጠር በኸሚያውያኑ አራት ቅድመ ሁኔታዎችን አስቀምጠዋል፡- ነፃ የመፅሐፍ ቅዱስ ስብከት፤ በቅዱስ ቄርባን ሁሉም ምዕመን ዳቦውንና ወይኑን [ሥጋውንና ደሙን] የማግኘት መብት እንዲኖረውና አምልኮም በአገሩ

ቋንቋ እንዲካሄድ፣ የኃይማኖት መሪዎች ከሁሉም መንግሥታዊ ቢሮዎችና የስልጣን ተዋረድ እንዲገለሉ፤ እንዲሁም ወንጀል ሲፈፀም መንግሥታዊ ፍርድ ቤቶች በኃይማኖት ባለስልጣናትና በተራው ምዕመን ላይ ስልጣን እንዲኖራቸው የሚሉ ነበሩ። የመተርጎም ስልጣኑ፣ ማለትም እነዚህ አራት ቅድመ ሁኔታዎች በትክክል ምን ማለት እንደሆኑ ገለጻ የማድረግ መብቱ የቤተ ክርስቲያን መሆን እንዳለበት አሳውቀው በመጨረሻ ጳጳሳዊ መሪዎች እነዚህን አራት አንቀጾች ተቀበሏቸው። በዚህ መሰረት ስምምነት ላይ ተደረሰ። በሽሳውያን [የቅድመ ሁኔታ] አንቀጾች ላይ የራስዋን ትርጉም (ፍካሬ) በመጫን፣ ሮም፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ እንዳደረገችው ሁሉ የራስዋን ዓላማ ከግብ ለማድረስ ይቻላታልና፣ ትርጉማቸውን በማጣመም በጦርነት ልታገኘው ያልቻላቸውን መብት በማታለልና በማጭበርበር ማሳካት ቻለች።-Wylie b. 3, ch. 18።

ነጻነታቸውን እንደነጠቃቸው የገባቸው ብዙ የቮክሚያ ሰዎች ስምምነቱን አንቀበልም አሉ። ልዩነትና ክፍፍል በመካከላቸው ተነስቶ ወደ እርስ በእርስ ጥልና ደም መፋሰስ አመራ። በዚህ ግጭት ታላቁ ፕሮፐጊየስ ተገደለ፣ የቮክሚያ የነጻነት መብቶችም በዚያው አብረው ጠፉ።

ኸስንና ጀሮምን የከዳው ሲጅስመንድ አሁን የቮክሚያም ንጉሥ ሆነ፣ የቮክሚያውያንን መብት ሊያስጠብቅ ቢሞልም ጳጳሳዊ ሥርዓትን መገንባቱን ተያያዘው። ለሮም ታዛዥ በመሆኑ ግን ያተረፈው ነገር የለም። የሃያ ዓመታት ሕይወቱ በፍጋትና በአደገኛ ሁኔታዎች የተሞላ ነበር። በረጅምና እርባና ቢስ ትግል ወታደሩ ተመናምኖና ሃብቱ ተሟሮ ነበር። ግዛቱን በእርስ በርስ ጦርነት ጠርዝ ላይ ትቶ፣ ለወራሾቹ የተበላሸ ስም አስቀርቶ፣ አንድ ዓመት ከገዛ በኋላ ሞተ።

ብጥብጥ፣ ጥልና ደም መፋሰስ ቀጠለ። የውጪ ኃይላት ቮክሚያን እንደገና ወረሯት፤ የውስጣዊ መከፋፈሉ የሕዝቡን ትኩረት ሰረቀው። ለወንጌሉ ታማኝ ሆነው የቆሙቱ ደም አፍሳሽ ስደት ስር ወደቁ። የቀድሞ ባልንጀሮቻቸው ከሮም ጋር ስምምነት አድርገው ስህተቶችዋን ጭልጥ አድርገው ሲጠጡ ሳለ በጥንታዊቷ ኃይማኖት የፀኑት የተለየ ቤተ ክርስቲያን በማቋቋም “የተባበሩት ወንድሞች” በማለት ራሳቸውን ሰየሙ። ይህ ድርጊታቸው ከሁሉም የሕብረተሰብ ክፍል ውግዘትን አመጣጣቸው፤ ሆኖም ንቅንቅ ሳይሉ ቀሩ። በጫካዎችና በዋሻዎች ውስጥ በመደበኛ በህብረት ለማምለክና በአንድነት የእግዚአብሔርን ቃል ለማንበብ ይሰባሰቡ ነበር።

እውነትን የሚከተሉ እዚህም እዚያም ተበታትነው የተረፉ አማኞች እንዳሉ ወደ ተለያዩ ሐገራት በስውር በሚልኳቸው መልክተኞች አማካኝነት ተረዱ። እነርሱ እንደሚደርስባቸው ሁሉ የስደት ኢላማ የሆኑ እዚህ ከተማ ጥቂት፣ እዛኛው ከተማም ጥቂት አማኞች እንዳሉ ተገነዘቡ። መሰረቱን በመጽሐፍ ቅዱስ ያደረገ በአልፕስ ተራሮች መካከል አንድ ጥንታዊ ቤተ ክርስቲያን መኖሩንም ተረዱ። ይህን መረጃ በታላቅ ደስታ ተቀበሉት፤ ከዋልደንሳውያን ክርስቲያኖች ጋርም የግንኙነት መስመር ተከፈተ።-Wylie, b. 3, ch. 19።

ቮክሚያውያን በጽልመት ሰዓት፣ ንጋትን እንደሚጠባበቁ ሰዎች ዓይናቸውን ወደ አድማስ አዙረው፣ በስደት ሌሊታቸው ውስጥ ሆነው በወንጌሉ እንደ ፀኑ ይጠብቁ ነበር። “ዕጣቸው በክፉ ዘመን ላይ ወደቀች፤ ሆኖም መጀመሪያ በኸስ የተነገረውንና በጀሮም የተደገመውን፣ ጎህ ከመቅደዱ በፊት አንድ መቶ ዓመት ያህል ማለፍ እንዳለበት የሚያወሳውን ቃል አስታውሱ። እነዚህ ቃላት ለሽሳውያኑ፣ በባርነት ለነበሩት ጎሳዎች [እሥራኤላዊያን] እንደተነገሩት እንደ ዮሴፍ ቃላት ነበሩ፡- ‘እኔ እሞታለሁ፣ እግዚአብሔርም መጎብኘትን ይጎበኛችኋል ከዚህችም ምድር ያወጣችኋል’። በ1470 ዓ.ም. ገደማ ስደት ቆመ፤ የአንፃራዊ ብልጽግና

ዘመንም ሆነ፤ “ምዕተ ዓመቱ ሲገባደድ በቦኸሚያና በሞራቪያ ወደ ሁለት መቶ የሚሆኑ ‘የተባበሩት ወንድሞች’ አብያተ ክርስቲያናት ነበሩ፡፡-Ezra Hall Gillet, *Life and Times of John Huss*, vol. 2, ገጽ 570፡፡ የእሳት ነበልባልንና የሰይፍን ስላት አምልጦው ኸስ አስቀድሞ የተናገረውን የዚያን ቀን አጥቢያ ያዩ ዘንድ የተፈቀደላቸው ቅሬታዎች ቁጥር ቀላል አልነበረም፡፡” Wylie, b. 3, ch. 19፡፡

ምዕራፍ ፯—መለያየት

ቤተ ክርስቲያንን ከጳጳሳዊ ጽልመት አውጥተው ወደ ንጹህ ኃይማኖት ይመሩ ዘንድ ከተጠሩ መካከል በቀደምትነት የሚጠቀሰው ማርቲን ሉተር ነበረ። ቀናኢ፣ ጽኑና የተሰጠ የሆነው፣ እግዚአብሔርን ከመፍራት በቀር ሌላ ፍርሃት የማያውቀው፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ በስተቀር የኃይማኖት መሰረት ይሆን ዘንድ ለሌላ ለምንም ነገር እውቅና የማይሰጠው ሉተር ለዘመኑ የሚገጥም ሰው ነበር። በእርሱ በኩል እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን ተሐድሶና ለዓለም የእውቀት ብርሐን የሚሆን ታላቅ ሥራ አከናወነ።

እንደ መጀመሪያዎቹ የወንጌል ፋና ወጊዎች ሁሉ ሉተርም በድሃ ቤተሰብ ውስጥ ያደገ ነበር። የልጅነቱን ጊዜ ያሳለፈው በድሃ የጀርመን ጫሰኛ ቤት ውስጥ ነበር። አባቱ የማዕድን አውጪ ሰራተኛ ነበረና በየቀኑ እየለፋ ከሚያገኘው ገቢ ለትምህርት ቤቱ ይከፍልለት ነበር። የአባቱ ምኞት የሕግ ሰው እንዲሆን ነበር፤ ሆኖም በብዙ መቶ ዓመታት ውስጥ በጣም በዝግታ ሲያድግ የነበረው የታላቁ ቤተ መቅደስ ግንበኛ ይሆን ዘንድ እግዚአብሔር አቅዶለት ነበር። ችግር፣ ድህነት እንዲሁም ጥብቅ ስነ-ሥርዓት፣ ዘላለማዊው ጥበብ ሉተርን ለሕይወቱ አስፈላጊ ተልዕኮ ያዘጋጀበት ትምህርት ቤት ነበሩ።

የሉተር አባት ጠንካራና ንቁ አእምሮ የነበረው፤ የሚደነቅ ባህሪዬ የተላበሰ፤ ታማኝ፣ ቆራጥና ቀና ሰው ነበር። የመጣው ቢመጣ ለሃላፊነቱ የገባውን ቃል የማያጥፍ አይነት ሰው ነበር። የሚያስደንቀው ማስተዋሉ የምንኩስና መዋቅሩን በጥርጣሬ እንዲመለከተው አድርጎት ነበር። ከእርሱ ፈቃድ ዉጪ ሉተር ገዳም ሲገባ እጅግ አዝኖ ነበር። እናም ከልጁ ጋር እንደተጣለ፣ ሳይታረቅ ለሁለት ዓመት ቆየ፤ ከታረቁ በኋላም ቢሆን የነበረው አቋም አልተቀየረም ነበር።

የሉተር ወላጆች ለልጆቻቸው ትምህርትና ስልጠና ከፍተኛ ጥንቃቄ የሚያደርጉ ነበሩ። በእግዚአብሔር እውቀትና በክርስትና ስነ-ምግባር ልምምድ ያንፁአቸው ዘንድ ይጥሩ ነበር። ልጁ የእግዚአብሔርን ስም እንዲያስታውስ፤ አንድ ቀን የጌታ እውነት እንዲስፋፋ የሚያግዝ ይሆን ዘንድ ሉተር እየሰማ አባቱ ዘወትር ፀሎት ያደርግ ነበር። የጥረት-ግረት ኑሮአቸው እንዲያጣጥሙት የፈቀደላቸው እያንዳንዱ የስነ-ምግባራዊ ወይም አእምሮአዊ እድገት ዕድል በወላጆቻቸው በጉጉት ይዳብር ነበር። ልጆቻቸውን ለቅስድናና ለጥቅም ያዘጋጁ ዘንድ ጥረታቸው ቅንና ትጋት የተላበሰ ነበር። ከቆራጥነታቸውና ከባህሪያቸው ጥንካሬ የተነሳ አንዳንዴ ከመጠን ያለፈ ሃይለኝነት ይንጸባረቅባቸው ነበር። ሆኖም የተሐድሶ አራማጁ እራሱ በአንዳንድ ሁኔታዎች ወላጆቹ ስህተት ይሰሩ እንደነበር ቢያውቅም ስነ-ስርዓታቸውን ከሚኮንነው ይልቅ የሚያወድሰው ይበልጥ ነበር።

ገና በልጅነቱ እንዲማር በተላከበት ቦታ ጭካኔ፣ አንዳንዴም ሁከት ጭምር አጋጥሞታል። የወላጆቹ ድህነት እጅግ ስር የሰደደ ከመሆኑ የተነሳ ወደሚማርበት ሌላ ከተማ ሲሄድ ምግብ ለማግኘት ለተወሰነ ጊዜ ከቤት ቤት እየዞረ መዘመር ግዴታ ሆኖበት ነበር። ብዙ ጊዜም ይርበው ነበር። በዚያን ጊዜ ተንሰራፍቶ የነበረው ጽልመት የተላበሰው የኃይማኖት አጉል አምልኮ አስተሳሰብ በፍርሃት ሞልቶት ነበር። ስለወደፊቱ የጨለማ ዘመን ሲያስብ በፍርሃት እየተንቀጠቀጠ፤ እግዚአብሔር ፍንክች የማይል፣ ይቅርታ የማያደርግ ፈራጅና ጫካኝ ፈላጭ ቆራጭ እንጂ ቸር ሰማያዊ አባት እንዳልሆነ ዘወትር በፍርሃት በማሰብ፣ ማታ ማታ ወደ መኝታው ሲገባ በሃዘን በተሞላ ልብ ይጋደም ነበር። በከባድና በበርካታ ተስፋ መቁረጦች ውስጥ

ቢሆንም ሉተር ነፍሱን ወደሳባት የስነ-ምግባርና የእውቀት ምጥቀት የላቀ ደረጃ ለመድረስ በቆራጥነት ወደፊት ይገፋ ነበር።

ለእውቀት ይጠማ ነበር፤ ቅንና የተግባራዊነት ባህሪዬ የተላበሰው አእምሮው፣ ከታይታና ጥልቀት ከሌለው ነገር ይልቅ ጠንካራ መሰረት ያለውንና ጠቃሚውን እንዲመኝ መራው። በአሥራ ስምንት ዓመቱ ወደ ኤርፈርት ዩኒቨርሲቲ ሲገባ ሁኔታዎቹ የተሻሉ፣ የወደፊት ተስፋዎቹም ከቀደመው ዘመኑ ይልቅ የፈኩ ነበሩ። በቁጠባና በጥረት ብቃትን ያተረፉት ወላጆቹ የሚያስፈልገውን ሁሉ ማሟላት ቻሉ። የብልህ ዳደሾቹ ተጽዕኖ የቀድሞውን የጽልመት ልምዱን በጥቂቱም ቢሆን ቀንሶላታል። ለጥልቅ አስተሳሰባቸው ከፍተኛ ዋጋ እየሰጠ፣ የጠቢቦቹን ጥበብ እየቀሰመ፣ የተዋጣላቸው የሚባሉ ፀሐፊያንን መዛግብት በትጋት አጠና። በድሮዎቹ መምህራኑ ጥብቅ ሥነ-ሥርዓት ሥር በነበረበት ጊዜ እንኳ አንዳች የተለየ ተስፋ የሚጣልበት መሆኑን አሳይቶ ነበር። አሁን ሁኔታዎች ሲመቻቹ፣ በመልካም ተፅዕኖ ስር ሲሆን፣ አእምሮው በፍጥነት ጎለበተ። የማስታወስ ችሎታው፣ ንቁ አይነ-ህሊናው፣ ጠንካራ የማገናዘብ ችሎታዎቹና ደክመኝ የማይለው ጥረቱ ብዙም ሳይቆይ ከዳደሾቹ መካከል የቁንጮነትን ሥፍራ እንዲይዝ ረዳው። የሚማረው ትምህርት መረዳቱን አጎመራው፤ የአዕምሮው ገቢራዊነትና ቶሎ ነገሮችን የማስተዋል ችሎታው በሕይወቱ ለሚገጥመው ተቃረኖ እያዘጋጁት ነበር።

እግዚአብሔርን መፍራት በሉተር ልብ ውስጥ ይኖር ነበረ፤ ይህም ለዓለማዊ ፅኑ እንዲሆንና በእግዚአብሔርም ፊት ራሱን በጥልቀት እንዲያዋርድ መራው። ምን ጊዜም በመለኮታዊ እርዳታ ላይ የተመረከዘ እንደሆነ ይሰማው ነበር፤ እያንዳንዱን ቀን የሚጀምረው በፀሎት ነበር፤ ለምሪት እና ለድጋፍ በእያንዳንዱ ትንፋሹ በልቡ ልመና ያቀርብ ነበር። “በደንብ መፀለይ” ይላል ሁልጊዜ፣ “የጥናት የተሻለው ክፋይ ነው።”-D'Aubigné, b. 2, ch. 2።

አንድ ቀን በዩኒቨርሲቲው ቤተ መፃሕፍት ውስጥ መፃሕፍትን ሲያገለብጥ ሳለ ሉተር በላቲን ቋንቋ የተፃፈ መፅሐፍ ቅዱስ አገኘ። እንደዚህ አይነት መፅሐፍ ከዚያን ጊዜ በፊት ፈፅሞ አይቶ አያውቅም ነበር። ስለመኖሩ ራሱ የሚያውቀው ነገር አልነበረም። በሕዝባዊ አምልኮ ጊዜ ተከፍተው ሲነበቡ የሰማው የተወሰኑትን የወንጌልና የሐዋርያት መልእክት መፅሐፍትን ሲሆን፣ መፅሐፍ ቅዱስ ማለት እነዚህን ብቻ የያዘ እንደሆነ አድርጎ ያስብ ነበር። አሁን ለመጀመሪያ ጊዜ ሙሉውን የእግዚአብሔር ቃል ተመለከተ። አክብሮታዊ ፍርሃትና መደነቅ ተደባልቆበት የተቀደሱትን ገፆች ከፈታቸው፤ “አ! እንደዚህ አይነቱን መፅሐፍ እግዚአብሔር ለራሴ ቢሰጠኝ” ለማለት በየመሐሉ እያቋረጠ፣ ልቡ በኃይልና በፍጥነት እየመታ፣ የሕይወትን ቃላት ራሱ አነበበ።-Ibid., b. 2, ch. 2። መላዕክት ከጎኑ ነበሩ፤ ከእግዚአብሔር ዙፋን የወጣው የብርሐን ጮራ የተከበረውን እውነት ያስተውል ዘንድ ተላከ። እግዚአብሔርን እንዳያሳዝን ሁሌም ይፈራ ነበር፤ አሁን ግን በደንብ የገባው የኃጢአተኝነት ሁኔታው ከምንጊዜውም በላይ በጥልቀት ተሰማው።

ከኃጢአት ነፃ፣ ከእግዚአብሔርም ጋር ሰላም ለመሆን ካለው ልባዊ ፍላጎት የተነሳ በመጨረሻ ወደ ገዳም ለመግባትና የምንኩስና ሕይወት ለመምራት ወሰነ። በዚህ ስፍራ እጅግ ተራ የተባሉ ሥራዎችን መሥራት፣ ቤት ለቤት እየዘረ መለመን ነበረበት፤ ክብርና ሙገሳ ከምንም በላይ በሚናፈቁበት የእድሜ ክልል በነበረበት ሰዓት እነዚህ እዚህ ግባ የማይባሉ የሥራ ሃላፊነቶች የተፈጥሯዊ ስሜቱን በጥልቀት የሚያዋርዱ ነበሩ።

ሆኖም በኃጢአቱ ምክንያት ይህ መሆን ያለበት አስፈላጊ ተግባር መሆኑን በማመን ውርደቱን በትዕግስት ችሎ ኖረ።

በቀን ውስጥ መሥራት ካለበት ሥራ የምትተርፈውን እያንዳንዱን ደቂቃ ለጥናት ይጠቀምባት ነበር፤ እንቅልፉን ትቶ፤ ለሚቀምሳት ትንሽ መብል በሚያጠፋው ጊዜ እንኳ ቅር ይሰኝ ነበር። የእግዚአብሔርን ቃል በማጥናቱ ከምንም በላይ ደስተኛ ነበር። በገዳሙ ከግድግዳ ጋር በሰንሰለት የታሰረ መጽሐፍ ቅዱስ አግኝቶ ነበርና ብዙ ጊዜ በዚያ ስፍራ ይቆይ ነበር። የኃጢአት መረዳቱ እየጠለቀ ሲሄድ፤ በራሱ ጥረት ይቅርታንና ሰላምን ለማግኘት ጣረ። በጥረት፤ በፆም፤ በአዳር ፀሎት፤ ራስን በማሰቃየት፤ የገዳም ኑሮ ሊያለቅቀው ያልቻለውን ተፈጥሮአዊ ክፋት ለመቆጣጠር እጅግ ጥብቅና የማያወላዳ ሕይወት ይመራ ነበር። በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን ያገኝ ዘንድ የሚያስችለውን የልብ ንጽህና ለማግኘት ሊከፍለው ያልተዘጋጀበት መስዋዕትነት አልነበረም። “በጣም የተሰጠሁ መነኩሴ ነበርኩ፤” አለ በኋላ፡- “የሕጎቼን ደንቦች ለመፈፀም መናገር ከምችለው በላይ በጥብቅ አክብራለሁ። መነኩሴ በምንኩስና ሥራው ሰማይ መግባት ቢችል ኖሮ ያለ ምንም ጥርጥር መብቱ ይኖረኝ ነበር። በዚያ ሁኔታ ለረዥም ጊዜ ብቀጥል ኖሮ ስጋዬን ለማስገዛት የምፈጽማቸውን ተግባራት ለሞት እስኪያበቁኝ ድረስ እገፋባቸው ነበር።” ብሏል፡-Ibid., b. 2, ch. 3። ከዚህ ስቃይ አምጪ ስነ-ሥርዓት የተነሳ ጉልበቱ ተሟጦጦ፤ ከዚያ በኋላ ሙሉ ለሙሉ ማገገም ላልቻለበት ራስን የሚያስት ድንገተኛ የሰውነት መከማተር በሽታ ተጋለጠ። ሆኖም በጥረቱ ሁሉ በሽክም የዛለቸው ነፍሱ፤ ረፍት ታገኝ ዘንድ አልተቻላትም። በመጨረሻም ተስፋ ወደ መቁረጥ አፋፍ ደረሰ።

ጥረቱ ሁሉ ከንቱ እንደሆነ በሚሰማው ሰዓት እግዚአብሔር ለሉተር ዳደኛና ረዳት አስነሳ። ጥብቅ ሐይማኖተኛው ስታውጥትዝ የእግዚአብሔርን ቃል ለሉተር አእምሮ ከፈተለት፤ ራሱን ከማየት አይኑን እንዲያነሳ፤ የእግዚአብሔርን ሕግ በመተላለፍ ምክንያት ስለሚመጣው ዘላለማዊ ቅጣት ማሰላሰል እንዲያቆምና ወደ ኃጢአት አስተሳሰብው አዳኙ፤ ወደ የሱስ እንዲመለከት መከረው። “ኃጢአትህን እየቆጠርህ ራስህን ከምታሰቃይ፤ በተቤጄህ ክንድ ላይ ራስህን አኑር። በፃድቅ ሕይወቱ፤ በሞቱ ሥርዐት፤ በእርሱ እመን። የእግዚአብሔርን ልጅ አዳምጠው። መለኮታዊ ተቀባይነትን ታገኝ ዘንድ እርሱ ሰው ሆነ።” “አስቀድሞ የወደደህን እርሱን ውደደው።”-Ibid., b. 2, ch. 3። እንዲህና እንዲህ ብሎ ይህ የምሕረት መልዕክተኛ ተናገረ። ቃላቱ በሉተር አእምሮ ላይ ጥልቅ ተፅዕኖ አሳደሩ። ለረጅም ጊዜ ዋጋ ሲሰጣቸው ከነበሩት ስህተቶች ጋር ሲታገል ከቆየ በኋላ፤ እውነቱን መጨበጥ ቻለ፤ ለተናወጣቸው ነፍሱም ሰላም ወረደላት።

ሉተር ቄስ ሆኖ ሲቀባ በዊተንበርግ ዩኒቨርሲቲ አስተማሪ ይሆን ዘንድ ከገዳም እንዲወጣ ተጠራ። በዚህ ስፍራ መፅሐፍ ቅዱሳት መጀመሪያ በተፃፉበት ቋንቋ ያጠና ጀመር። መጽሐፍ ቅዱስ ማስተማር ጀመረ፤ መዝሙረ ዳዊት፤ ወንጌላቱና የሐዋርያቱ መልእክቶች በደስታ በብዛት ለተሰበሰቡ ሰዎች መብራራት ጀመሩ። ዳደኛውና የበላዩ የነበረው ስታውጥትዝ መድረክ ላይ ወጥቶ እንዲሰብክ ገፋፋው። በክርስቶስ ፈንታ ቆሞ ለሰዎች ይሰብክ ዘንድ የማይገባው እንደሆነ በመቁጠር ሉተር አመነታ። ከረዥም ትግል በኋላ በዳደኞቹ ተማፅኖ ተሸነፈ። በዚህ ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱሳት እውቀት ታላቅ ሊቅ ሆኖ ነበር፤ የእግዚአብሔርም መንፈስ በእርሱ ላይ ነበረ። በአንደበተ-ርዕቱነቱ አድማጮቹ ተማረኩ፤ እውነቱን ያቀረበበት ግልጽነትና ኃይል አሳመናቸው፤ የጋለ መንፈሱም ልባቸውን አቀለጠው።

ሉተር እስካሁን የጳጳሳዊው ቤተ ክርስቲያን ታማኝ ልጅ ነበር፤ ከዚህ ውጪ ሌላ ሊሆን የሚችለው ይኖራል ብሎ አስቦም አያውቅም። በእግዚአብሔር አቅርቦት ሮምን ይጎበኝ ዘንድ ተመራ። በመንገዱ በሚገኙ ገዳማት እያደረጉ ዘውን በእግሩ ቀጠለ። ኢጣሊያ ውስጥ በነበረ ገዳም ባየው ሃብት፣ ዕፁብ ድንቅነትና ድሎት ምክንያት በመገረም ተዋጠ። መነኮሳቱ ከፍተኛ ገንዘብ እየተሰጣቸው፣ እጅግ በተዋበ ቤት እየኖሩ፣ ውድና ያሸበረቀ ልብስ እየለበሱ፣ በሚያስደንቅ የምግብ ገበታ ላይ ይመገቡ ነበር። ሉተር በሚያሳምም አሉታዊ መጠራጠር ይህንን ክስተት ከራሱ የራስን መካድና የስቃይ ሕይወት ጋር አነፃፀረው። አዕምሮው ግራ መጋባት ጀመረ።

በመጨረሻም ባለ ሰባት ኮረብታዎቻቸውን ከተማ ከሩቅ ተመለከተ። በልባዊ ስሜት በምድር ተደፍቶ እየሰደገ “ቅድስት ሮም፣ ሰላም እልሻለሁ!” አለ።-Ibid., b. 2, ch. 6። ወደ ከተማዋ ገብቶ አብያተ ክርስቲያናትን ጎበኘ፣ በቀሳውስትና በመነኮሳት የሚደጋገመውን አስደናቂ ታሪክ(ተረት) አዳመጠ፤ አስፈላጊውን ሥርዓተ-አምልኮም አከናወነ። በሚያየው ነገር ሁሉ በመገረምና በድንጋጤ ይሞላ ነበር። በሁሉም የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት ዘንድ፣ ከላይ እስከታች ድረስ፣ ኃጢአት እንደሰረጸ ተመለከተ፤ የብልግና ቀልዶችን ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይሰማ ነበር፤ በቁርባን ሥርዓት ጊዜ ጭምር የሚሰማው አሳዛኝ ብልግናና ንቀት በፍርሃት ሞላው፤ ከመነኮሳቱና ከከተማው ነዋሪዎች ጋር ባደረገው ቆይታ ብኩንነትንና ወራዳነትን አስተዋለ። ወደ የትኛውም አቅጣጫ ቢዞር፣ በቅድስና ስፍራ ንቀትና ስድብ ተገናኘው። “በጣም የሚገርም ነው፤” አለ ሲጽፍ፤ “ምን አይነት ኃጢአትና ግፍ ነው በሮም የሚፈፀመው፤ ካልታየና ካልተሰማ በስተቀር ማመን አይቻልም። ‘ሲኦል የሚባል ሥፍራ ካለ፣ ሮም የተመሠረተችው (የተገነባችው) በእርሱ ላይ ነው።’ ቢባል ማጋነን አይሆንም። ሮም ሁሉም አይነት ኃጢአት የሚከማችባት፣ ዲካ የሌላት ጉድጓድ ናት።”-Ibid., b. 2, ch. 6።

አዳኛችን ከሮማ ፍርድ ቤት ሲወጣ እየተራመደ ወረደበት የተባለውን፤ በተዓምር ከየሩሳሌም ወደ ሮም ተወሰደ የተባለለትን፤ “የጲላጦስ ደረጃ” በመባል የሚታወቀውን ደረጃ በጉልበቱ ተንበርክኮ ለወጣ ሁሉ የኃጢአት ይቅርታ እንደሚያደርግ ሊቀ-ጳጳሱ በቅርቡ አዋጅ አውጥቶ ነበር። ሉተር አንድ ቀን እነዚህን ደረጃዎች በመሰጠት ሲወጣ ሳለ በድንገት ነገድጓድ የሚመስል ድምጽ “ፃድቅ በእምነት ይኖራል” [ሮሜ 1፡17] የሚል ድምጽ የተናገረው መሰለው። በሃፍረትና በፍርሃት ውስጥ ሆኖ ከተንበረከከበት በፍጥነት ተነስቶ በችኮላ ከዚያ ቦታ ሄደ። ያ ጥቅስ በነፍሱ ላይ የነበረው ኃይል ፈፅሞ አልጠፋም። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ለደህንነት ሲባል የሰውን ሥራ ተስፋ ማድረግ ስህተት እንደሆነ፣ ክርስቶስ በፈጸመው ሥራም ቋሚ እምነት ይኖረው ዘንድ አስፈላጊነቱ የበለጠ ግልጽ እየሆነለት መጣ። አይኖቹ ተከፍተዋል፤ ለጳጳሳዊ ሥርዓት ከንቱ እምነትም(ማታለያም) ፈጽመው አይዘጉም። ከሮም ፊቱ ዘወር ሲል [ወደ አገሩ ሲመለስ]፣ ልቡም ጭምር ዘወር ብሎ ነበር፤ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ መለያየቱ እየሰፋ ሄዶ ከጳጳሳዊ ቤተ ክርስቲያን ጋር ያለው ግንኙነት በሙሉ እስኪያቋርጥ ድረስ ቀጠለ።

ከሮም ከተመለሰ በኋላ ሉተር ከዊተንበርግ ዩኒቨርሲቲ በስነ-መለኮት ትምህርት የዶክትሬት ዲግሪውን አገኘ። በዚህ ጊዜ አግኝቶት በማያውቅ ነፃነት የሚወደው መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ሙሉ ለሙሉ ለማተኮር ዕድል አገኘ። የሊቀ-ጳጳሳቱን አባባሎችና አስተምህሮዎች(dogmas) ሳይሆን፣ እድሜውን ሙሉ፣ የእግዚአብሔርን ቃል በጥንቃቄ ለማጥናትና በታማኝነት ለመስበክ ለራሱ ቃል ገብቶ ነበር። መነኮሴና ፕሮፌሰር ብቻ መሆኑ ቀርቶ ህጋዊ የመጽሐፍ ቅዱስ አዋጅ ነጋሪ ሆነ። ለእውነት የተጠመና የተራቡ የእግዚአብሔርን መንገዶች

ይመግብ ዘንድ የተጠራ ጠባቂ ነበር። በተቀደሱት መፃሕፍት ውስጥ ከተቀመጡት በስተቀር ክርስቲያኖች ሌላ አስተምህሮዎች ይቀበሉ ዘንድ እንደማይገባቸው አስረግጦ ተናገረ። እነዚህ ቃላት የጳጳሳዊ ሥርዓት የበላይነት መሰረትን ክፉኛ መቱት። የተሐድሶውን ዋና መርህ የያዙ ነበሩ።

የሰውን ፅንሰ ሃሳብ ከእግዚአብሔር ቃል በላይ ከፍ ከፍ ማድረግ ያለውን አደጋ አስተዋለ። የመምህራንን በግምት ላይ የተመሠረተ እምነት-ቢስነትን ያለ አንዳች ፍርሃት ነቀፈ፤ ለረዥም ጊዜ በሰዎች ላይ የመቆጣጠር ተፅዕኖ አስፍኖ የኖረውን ፍልስፍናና የስነ-መለኮት ትምህርት ተቃወመ። እንደዚህ ያሉት አስተምህሮዎች እርባና-ቢስ መሆናቸው ሳያንስ ጎጂም እንደሆኑ በግልጽ በማውገዝ፤ የሰዎችን አእምሮ ከአደናጋሪና አሳሳች ፈላስፋዎችና የኃይማኖት አስተማሪዎች በመመለስ በነብያትና በሐዋርያት የተቀመጡትን ዘላለማዊ እውነቶች አድማጮች ይጨብጡ ዘንድ ጣረ።

ቃሉን ለመስማት በቋፍ ለነበረው አያሌ ሕዝብ የሚናገረው መልእክት እጅግ የከበረ ነበር። ከአሁን በፊት እንዲህ አይነት ትምህርት ወደ ጆሮአቸው አልገባም። የክርስቶስ ፍቅር የምሥራች፤ በሚያነፃው ደሙ አማካኝነት የሚገኘው ስርየትና ሰላም ልባቸውን በደስታ አምቀው፤ ዘላለማዊ ተስፋ በልባቸው ፀነሰ። ጮራው ወደ ዓለም ዳርቻ ሁሉ የሚደርስ፤ እስከ ዓለም ፍፃሜም ፍካቱ እየጨመረ የሚሄድ የብርሐን ችቦ በዊተንበርግ ተቀጣጠለ።

ብርሐንና ጨለማ ግን ስምሙ ይሆኑ ዘንድ አይቻላቸውም። በእውነትና በሃሰት መካከል ሊገቱት የማይቻል ግጭት አለ። አንዱን መደገፍና ማጽናት ሌላውን ማጥቃትና መገልበጥ ነው። አዳኞችን ራሱ፡- “ሰይፍን እንጂ ሰላምን ለማምጣት አልመጣሁም።” [ማቴ 10÷34] ብሏል። ተሐድሶውን ከጀመረ ከጥቂት ዓመታት በኋላ ሉተር እንዲህ አለ፡- “እግዚአብሔር ከፊት ሆኖ አይመራኝም፤ ወደ ፊት ይገፋኛል እንጂ። የራሴ ድርጊቶች አለቃ አይደለሁም። አርፌ በሰላም ብኖር ደስ በተሰኘሁ፤ ነገር ግን ወደ ብጥብጦችና አብዮቶች መሃል እወረወራለሁ።”-D'Aubigné, b. 5, ch. 2። አሁን ወደ ፉክክሩ ሊገፋፋ ያለበት ጊዜ ነበር።

የሮም ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔርን ፀጋ የንግድ ልውውጥ አካሂዳበታለች። የገንዘብ ለዋጮች ገበታዎች [ማቴ 21÷12] ከመሰዊያዎችዋ አጠገብ ተደርድረው፤ አየሩ በገዢዎችና በሻጮች ጩጩታ ተሞልቶ ነበር። የቅዱስ ጴጥሮስን ቤተ ክርስቲያን በሮም ለመሥራት በሚል ምክንያት ገንዘብ ለማሰባሰብ ሲባል የኃጢአት ይቅርታ [ቲኬቶች] በገንዘብ ይሸጡ ዘንድ በሊቀ-ጳጳሱ ስልጣን ለግብይት በግልጽ ቀርበው ነበር። በኃጢአት ደመወዝ የማዕዘን ድንጋይ ተጥሎ፤ ፤ ለወንጀል በተከፈለ ዋጋ፤ እግዚአብሔር ይመለከበት ዘንድ ቤተ መቅደስ ሊሰራ ነበር። ነገር ግን ለሮም ግዝፈት የተነደፈው መንገድ ለስልጣንዋና ለታላቅነትዋ ገዳይ የሆነ ጉዳት ተንኳሽ ሆነ። ቆራጥና እጅግ ውጤታማ የሆኑትን የጳጳሳዊ ሥርዓት ጠላቶች ያስነሳው፤ የጳጳሳዊውን ዙፋን ወዳነጋነገው፤ ባለሰስት ኮከቡን የሊቀ-ጳጳሱን ዘውድ ከጮንቅላቱ ላይ ወዳንሸራተተው ጦርነት እንዲያመራ ያደረገው ይህ ነበር።

በጀርመን አገር የኃጢአት ስርየትን [ቲኬቶች] እንዲሸጥ በሕግ ተሹሞ የነበረው ስሙ ቴትዘል የሚባል ሰው በሕብረተሰብና በእግዚአብሔር ሕግ ላይ እጅግ ወራዳ ተግባራትን እንደፈፀመ ክስ የቀረበበት ሰው ነበር። ነገር ግን የሚገባው ቅጣት ሳይጣልበት የሊቀ-ጳጳሱን ገንዘብ የመሰብሰብና ሌሎች ቅንነት የጎደላቸው ንድፈ-ሥራዎችን እንዲያስፋፋ ተቀጠረ። አፍጥጡው የወጡ ውሸቶችን በታላቅ ድፍረት በመደጋገም፤ ያልተማረ፤ ነገሮችን አምኖ ለመቀበል ዝግጁ የሆነና በአጉል አምልኮ የሚያምን ሕዝብን ለማታለል ግሩም

አፈ-ታሪኮችን (ተረቶችን) ይናገር ነበር። የእግዚአብሔር ቃል በውስጣቸው ቢኖር ኖሮ እንደዚያ ባልታለሉም ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ የተደበቀው እነርሱን በጳጳሳዊ ስልጣን ቁጥጥር ስር በማድረግ የአልጠግብ-ባይ መሪዎችን ስልጣንና ኃይል ለማስፋት ነበር። (See John C. L. Gieseler, A Compendium of Ecclesiastical History, per. 4, sec. 1, par. 5)።

ቴትዘል ወደ አንድ ከተማ ሲገባ፣ መልክተኛው በፊቱ እየሄደ፣ “የእግዚአብሔር እና የቅዱስ አባታችን [የሊቀ-ጳጳሱ] ፀጋ በደጃፋችሁ ናት” እያለ ይጮህ ነበር።-D'Aubigné, b. 3, ch.1። ሕዝቡም ይህንን አስመሳይ የስድብ ሰው፣ ከሰማይ ወደ እነርሱ የወረደ፣ እግዚአብሔር ራሱ እንደሆነ አድርገው ይቀበሉት ነበር። አስከፊው ህገ-ወጥ ልውውጥ በቤተ ክርስቲያን ይዘጋጅና ቴትዘል ወደ መድረክ ወጥቶ ኃጢአትን የማስተሰር የቻለ ሽያጭ [ቲኬቶች] በእግዚአብሔር ከተሰጡ ስጦታዎች ሁሉ በላይ እንደሆነ በመናገር ምስጋና ያቀርባል። የይቅርታ የምስክር ወረቀቶችን የገዛ፣ ወደፊት ሊሰራው ካሰበው ኃጢአት ሁሉ ነፃ እንደሚያደርገው፣ በተጨማሪም “ንስሐ መግባት እንኳ የግድ አስፈላጊ እንዳልሆነ” ያውጅ ነበር። ከዚያም በላይ፣ የሚያድለው የኃጢአት ይቅርታ በሕይወት ያሉትን ብቻ ሳይሆን የሞቱትን እንደሚያድን ለአድማጮቹ በመተረክ፣ ለሞተው ሰው የተከፈለችው ሳንቲም በደረቱ ሥር ባቃጨለችበት ቅጽበት በጊዜያዊ [ማሰቃያ] ስፍራው (purgatory) የነበረች ነፍሱ ወደ ሰማይ ጉዞዋን ታቀናለች ይል ነበር። (See K. R. Hagenbach, History of the Reformation, vol. 1, 78-96)።

ስምዖን ማጉስ የሐዋርያትን ተዓምራት የመሥራት ኃይል ለመግዛት በጠየቀበት ጊዜ ጴጥሮስ ያለው እንዲህ ነበር፡- “የእግዚአብሔርን ስጦታ በገንዘብ እንድታገኝ አስበሃልና ብርህ ከአንተ ጋር ይጥፋ” [የሐዋሥራ 8÷20]። የቴትዘል አቅርቦት ግን በጓጉ ሺዎች ዘንድ ተቀባይነት አገኘ። ብርና ወርቅ ወደ ግምጃ ቤቱ ጎረፈ። ንስሐ መግባትን፣ እምነትን እንዲሁም ኃጢአትን ለመቋቋምና ለማሸነፍ ትጉህ ጥረትን ከሚጠይቅ ይልቅ በገንዘብ መግዛት የሚችል ድነት በቀላሉ የሚገኝ ነበር።

የኃጢአት ማስተሰርያ [ሽያጭ] አስተምህሮ በሮማ ቤተ ክርስቲያን ባሉ የተማሩና ሐይማኖተኛ ሰዎች ዘንድ ተቀባይነት አልነበረውም። ከምክንያትና ከመገለጥ ጋር እጅግ ተፃራሪ በሆኑ የአስመሳይነት ተግባራት የማያምኑ ብዙ ሰዎች ነበሩ። በዚህ የኃጢአት ንግድ ላይ ድምጹን ያሰማ ዘንድ የደፈረ አንድም የቤተ ክርስቲያን መሪ አልነበረም፤ የሰዎች አዕምሮ ግን መረበሸና ረፍት ማጣት ይታይበት ጀምሮ ነበር፤ ለቤተ ክርስቲያኑ መንጻት ሲል እግዚአብሔር በሆነ መሳሪያ በኩል ሊሰራ የሚችልበት ሁኔታ ሊኖር ይችል እንደሁ ብለው ብዙዎች በጥልቅ ፍላጎት ይጠይቁ ነበር።

ሉተር አሁንም ድረስ ፈጽሞ ዝንፍ የማይል የጳጳሳዊ ሥርዓት ደጋፊ ቢሆንም እንኳ የኃጢአት ማስተሰር የሥራ አጫፋሪዎች በነበራቸው በስድብ የተሞሉ ግምታዊ አስተሳሰቦች ግን በታላቅ ድንጋጤ ይሞላ ነበር። የራሱ ቤተ ክርስቲያን አባላት የሆኑ ብዙዎች የኃጢአት ይቅርታ የምስክር ወረቀት ገዝተው ነበር፤ ከልባቸው ተፀፀተው፣ ሊለወጡ ፍላጎት ስለነበራቸው ሳይሆን የኃጢአት ይቅርታ የምስክር ወረቀት በመግዛታቸው ስርዐትን ያገኙ ዘንድ ተስፋ አድርገው ብዙም ሳይቆዩ ወደ ፓስተራቸው እየመጡ የተለያዩ ኃጢአታቸውን መናዘዝ ጀመሩ። ሉተር ስርዐት (ፍትሐት) እንደማይፈጽምላቸው ከነገራቸው በኋላ፣ ኃጢአታቸውን ተናዘው ሕይወታቸውን የማያድሱ ከሆነ በኃጢአታቸው እንደሚጠፉ አስጠነቀቃቸው። በታላቅ ግራ መጋባት ውስጥ ሆነው ወደ ቴትዘል በመመለስ እርሱ የሰጣቸውን የስርዐት የምስክር ወረቀት

የንስሐ አባቱ አልቀበልም እንዳለ ስሞታ በማቅረብ፤ እንዲያውም አንዳንዶቹ በድፍረት ብራቸው እንዲመለስላቸው ጥያቄ አቀረቡ። መነኩሴው በንዴት ተንቀጠቀጠ፤ እጅግ ዘግናኝ የሆኑ እርግማኖችን እያዥገደገደ፤ በሕዝብ መሰብሰቢያ ቦታዎች ላይ እሳት እያስነደደ “ፈጽመው ቅዱስ የሆኑትን የርሱን የስርየት ቲኬቶች ለመገዳደር የሚደፍሩትን መናፍቃን ያቃጥል ዘንድ” በሊቀ-ጳጳሱ እንደታዘዘ አወጀ።-D'Aubigné, b. 3, ch. 4።

በዚህ ጊዜ እንደ የእውነት ተጋዳይ ሆኖ ሉተር ሥራውን በድፍረት ተያያዘው። ልባዊና ጠንከር ያለ የማስጠንቀቂያ ድምጹ ከመድረክ ይሰማ ነበር። የኃጢአትን አስከፊ ባህርይ በሕዝቡ ፊት በመግለጽ ሰው በራሱ ሥራ የኃጢአትን ኩነኔነት ሊቀንስ ወይም ከቅጣቱ ሊያመልጥ ፈጽሞ የማይቻለው እንደሆነ አስተማረ። ወደ እግዚአብሔር ንስሐ ከመግባትና በክርስቶስ ከማመን በስተቀር ኃጢአተኛውን ሊያድነው የሚችል ምንም ነገር የለም። የክርስቶስ ፀጋ ሊገዛ አይችልም፤ የነጻ ስጦታ ነው። የስርየት [የምስክር ወረቀቶችን] ሕዝቡ እንዳይገዙ፤ ነገር ግን በእምነት ወደ ተሰቀለው አዳኝ እንዲመለከቱ መከራቸው። ድነትን በራሱ ለማግኘት ያለፈበትን፤ ራሱን በማዋረድና የንስሐ መግቢያ ቅጣት በማከናወን በከንቱ የደከመበትን ተሞክሮውን በማውሳት ራሱን ከመመልከት አይኑን አንስቶ በክርስቶስ ሲያምን ሰላምና ደስታ እንዳገኘ ለሚያዳምጡት አረጋገጠላቸው።

ቴትዘል ንግዱንና የረከሰ አስመሳይነቱን ቀጥሎ ሳለ እነዚህን በአደባባይ የሚፈፀሙ አግባብነት የሌላቸው ተግባራት በተሻለና በተሳካ ሁኔታ ይቃወም ዘንድ ሉተር ወሰነ። ይህንን ለማድረግ ምቹ ሁኔታ ብዙም ሳይቆይ ተፈጠረ። የዊተንበርግ የግንብ ቤተ ክርስቲያን ብዙ ጥንታዊ የሞቱ ቅዱሳን ሐውልቶችን የያዘ ነበር፤ በተወሰኑ የበዓል ቀናት ሰዎች እንዲጎበኟቸው ይደረግ ነበር፤ በዚያን ጊዜ ቤተ ክርስቲያንዋን ለሚጎበኙና ኃጢአታቸውን ለሚናዘዙ ሁሉ ሙሉ የኃጢአት ስርየት ይሰጣቸው ነበርና በእነዚህ የበዓል ቀናት ብዙ ሕዝብ ወደዚህ ስፍራ ይሰበሰብ ነበር። ከሁሉም የሚበልጠው ክብረ በዓል “የሁሉም ቅዱሳን” በዓል እየተቃረበ ነበር። በዓሉ አንድ ቀን ሲቀረው ሉተር ወደዚያ ስፍራ የሚጎርፈውን ሕዝብ ተቀላቅሎ ከሄደ በኋላ የኃጢአት ይቅርታ [ሽያጭን] አስተምህሮን የሚነቅፉ፤ የጥናት ውጤቶች የነበሩትን፤ ዘጠና አምስት ነጥቦችን በሮቹ ላይ ለጠፋቸው። የነዚህን ጽሁፎች እውነትነት ለማስረዳት በሚቀጥለው ቀን በዩኒቨርሲቲው ለመገኘት ፈቃደኝነቱን ገለፀ፤ ለነዚህ ነጥቦች ተቃውሞ ለማሰማት የሚፈልጉ ሁሉ እንዲመጡ፤ ሃሳቦቹ እውነት እንደሆኑ እንደሚያረጋግጥም ተናገረ።

ያቀረባቸው ነጥቦች በሁሉም ዘንድ ትኩረትን መሳብ ቻሉ። በሁሉም አቅጣጫ ተነበቡ፤ ተደገሙ፤ ተደጋገሙ። በዩኒቨርሲቲውና በመላ ከተማዋ ታላቅ ሽብር ተፈጠረ። በእነዚህ ጽሁፎች ላይ ኃጢአትን ይቅር የማለት ስልጣን፤ ቅጣቱንም የማስቀረት ሥራ ለሊቀ-ጳጳሱም ሆነ ለማንም ሰው ያልተሰጠ እንደሆነ ተመልክቶ ነበር። በሰዎች መሰረተ ቢስ አስተሳሰብ ተመስርቶ ገንዘብ ለመሰብሰብ የተቀናጀ፤ የሐሰት ማታለያዎችን የሚያምኑ ነፍሳትን ለማጥፋት የሚጠቀምበት የሰይጣን የማታለያ መሳሪያ፤ ሁሉም ከእውነት የራቀ የማጭበርበሪያ ንድፍ እንደሆነ ያሳይ ነበር። የክርስቶስ ወንጌል ለቤተ ክርስቲያን ተወዳዳሪ የሌለው ቅርስም እንደሆነ በግልጽ በማመልከት በንስሐና በእምነት ለሚሹት ሁሉ፤ በወንጌሉ ውስጥ የተገለፀው የእግዚአብሔር ፀጋ በነፃ የተሰጠ እንደሆነ ያትት ነበር።

የሉተር ጥናታዊ ፅሁፍ ውይይት የጋበዘ ቢሆንም ማንም ደፍሮ የመከራከር ጥያቄውን የተቀበለ አልነበረም። ያነሳቸው ጥያቄዎች በጥቂት ቀናት ጀርመንን ሲያዳርሱ፣ በጥቂት ሳምንታት ደግሞ በመላው የክርስትናው ዓለም አቃጭሉ። በቤተ ክርስቲያን የተንሰራፋውን አሰቃቂ ኃጢአት በማየት እጅግ ያዝኑ የነበሩ፣ ከመባባስ ለመግታት ምን ማድረግ እንዳለባቸው ያላወቁ፣ ታማኝ ሮማውያን እነዚህን ሃሳቦች በታላቅ ደስታ አነበቧቸው፤ በውስጣቸውም የእግዚአብሔር ድምጽ እንዳለበት አስተዋሉ። ከሮም እምብርት የሚወጣውን፣ በፍጥነት እየሰፋ የሚሄደውን የከፋ የኃጢአት ማዕበል ለመግታት እግዚአብሔር በቸርነቱ እጁን እንደሰደደ ተሰማቸው። በሚያሳልፈው ውሳኔ ላይ ይግባኝ የማለትን መብት የማይሰጥ እብረተኛ ኃይልን የሚያስቆም በመገኘቱ ዳኞችና ልዑላን በስውር ሐሴት አደረጉ።

ነገር ግን ኃጢአት አፍቃሪውና በመላምት (በአጉል እምነት) የተያዘው ሕዝብ፣ ፍርሃቱ እንዲቀዘቅዝ ያደርጉት የነበሩት አስመሳይ ማጭበርበሪያዎች ተጠራርገው ሲወሰዱ በታላቅ ድንጋጤ ተዋጡ። ወንጀልን የማጽደቅ ተግባራቸው የተቋረጠባቸው፣ ትርፋቸው አደጋ ላይ መውደቁን የተመለከቱ በማጭበርበር የተካኑ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ተቆጡ፣ አስመሳይ ባህሪያቸውን ደግፈው ለማቆየት ተንቀሳቀሱ። የተሐድሶ አራማጁ የሚገናኛቸው መራር ወንጃዮች አሉት። አንዳንዶቹ በጥድፊያና ቅጽበታዊ በሆነ ስሜት ያደረገው ነው በማለት ከሰሱት። ሌሎች ደግሞ በመላምት እምነት ወንጀል በመክሰስ ከእብረቱና ከግትርነቱ የተነሳ እንጂ በእግዚአብሔር ታዘ እንዳልሆነ ተናገሩ። መልስ ሲሰጥም፣ “የሆነ ኩራት መልክ ሳይታይበትና ጥልን ይቀሰቅሳል ተብሎ ክስ ሳይቀርብበት አዲስ ሃሳብ የሚያመጣ እንደሌለ ማን የማያውቅ አለ? ክርስቶስና ሁሉም ሰማዕታት የተገደሉት ለምንድን ነው? የኖሩበትን ዘመን ጥበብ በእብረት የሚያንቋሽሹ ሆነው ስለታዩ፤ የድሮ አስተሳሰቦችን ደጋፊዎችን መጀመሪያ ሳያማክሩ አዲስ እውነቶች ይዘው ብቅ ስላሉ ነው” አለ። በመቀጠልም፡- “እኔ እያደረግሁት ያለሁት በእግዚአብሔር ምክር እንጂ በሰው ጥበብ የሚተገበር አይደለም። ሥራው የእግዚአብሔር ከሆነ ማን ሊያስቆመው ይችላል? ካልሆነም ደግሞ ማን ወደ ፊት ሊገፋው ይችላል? የእኔ ፈቃድ ሳይሆን፣ የእነርሱም ሳይሆን፣ የኛም ሳይሆን፣ በሰማይ ያለህ ቅዱስ አባት! - የአንተ ፈቃድ ይሁን” አለ።-Ibid., b. 3, ch. 6።

ሉተር ሥራውን ይጀምር ዘንድ የተነሳሳው በእግዚአብሔር መንፈስ ቢሆንም ያለ ከባድ ተጋድሎ ግን ወደፊት ያራምደው ዘንድ የሚቻል አልነበረም። የጠላቶቹ ነቀፌታ፣ ዓላማውን አጥሞ የመወከል፣ ትክክለኛ ያልሆነ ተንኮለኛ ሽሮችን በባህርይውና በሃሳቦቹ ላይ የመለጠፍ ድርጊታቸው እንደሚያቃቅት ጎርፍ ያህል ተወረወረበት። ያለ ውጤትም አልቀሩም። በቤተ ክርስቲያንና በትምህርት ቤት ያሉ መሪዎች በተሐድሶ ጥረቱ ላይ በደስታ እንደሚተባበሩ እርግጠኛ ሆኖ ነበር። በከፍተኛ ቦታ ላይ የተቀመጡት ሰዎች የሚሰጡት ማበረታቻ ደስታና ተስፋ ችሮት ነበር። በብርሐን የተሞላ የቤተ ክርስቲያን ቀን ሊጀምር እንደሆነ በመጠባበቅ በደስታ ወደፊት ይመለከት ነበር። ነገር ግን ማበረታቻው ወደ ነቀፋ፣ ውግዘት ተቀይሯል። የቤተ ክርስቲያንም ሆነ የመንግሥት ታላላቅ ባለስልጣናት ስለጥናቱ እውነትነት አምነው ነበር፤ ነገር ግን ብዙም ሳይቆዩ እነዚህን እውነቶች መቀበል ታላላቅ ለውጦችን እንደሚያስከትል ተረዱ። ሕዝቡ እንዲማርና እንዲታደስ ማድረግ፣ መላ የሮምን ስልጣን ማጣጣል፣ ወደ ጎተራዋ የሚፈሱትን በሺዎች የሚቆጠሩ ጅረቶች ማቋረጥ፣ ብሎም የጳጳሳዊ መሪዎችን የአባካኝነትና የቅንጦት አንዋንዋር በከፍተኛ ደረጃ መቀልበስ ማለት ነው። በተጨማሪም ሃላፊነት የሚሰማቸው ፍጡራን እንደሆኑ እንዲያስቡና በተግባርም እንዲገልጡ፣ ለድነታቸውም ወደ ክርስቶስ ብቻ እንዲመለከቱ ሰዎችን ማስተማር፣ የሊቀ-ጳጳሱን ዙፋን መገልበጥ ቀጥሎም የራሳቸውን

[የሹሞቹን] ስልጣን መደምሰስ ይሆናል። በዚህም ምክንያት ከእግዚአብሔር የተሰጣቸውን እውቀት እምቢ አሉ፤ ወደ ብርሐን ያመጣቸው ዘንድ የላከውን ሰው በመቃወምም ክርስቶስንና እውነትን ይፃረሩ ዘንድ ተሰለፉ።

በዓለም ተወዳዳሪ የሌላቸውን ኃይላት ተቃውሞ የቆመ አንድ ሰው እርሱ ብቻ ነውና ሉተር ራሱን ሲመለከት በፍርሃት ተርበደበደ። የቤተ ክርስቲያንን ስልጣን ለመቃወም በርግጥም በእግዚአብሔር ስለመመራቱ አንዳንድ ጊዜ ይጠራጠር ነበር። “የምድር ነገሥታትና ዓለም ሁሉ በፊቱ የሚንቀጠቀጡለትን የሊቀ-ጳጳሱን ግርማዊነት እቃወም ዘንድ”፤ አለ ሲጽፍ፤ “እኔ ማን ነበርሁ?” “በነዚያ ሁለት ዓመታት እንዴት እንደተሰቃየሁ፤ እንዴት እንደተከፋሁ ይባስ ብሎም እንዴት ወደ ተስፋ መቁረጥ አዘቅት በተደጋጋሚ እንደገባሁ ማንም ሊያውቅልኝ አይችልም።”-Ibid., b. 3, ch. 6። ፈጽሞ ተስፋ-ቢስ ይሆን ዘንድ ግን አልተተወም ነበር። የሰው እርዳታ ሲቀር ወደ እግዚአብሔር ብቻ ተመለከተ፤ ሁሉን በሁሉ በሆነው ኃይል ክንድ ፍጹም ከአደጋ ነፃ ሆኖ መደገፍ እንደሚችልም ተማረ።

ሉተር የተሐድሶው አጋር ለሆነ ሰው ሲጽፍ፡- “በማጥናት ወይም በአዕምሮ ብስለታችን (በማገናዘብ ችሎታችን) መጽሐፍ ቅዱስን ልንረዳው አይቻለንም። ስለዚህ የመጀመሪያው ሥራህ መሆን ያለበት በፀሎት መጀመር ነው። ቃሉን በትክክል መረዳት ትችል ዘንድ በበዛ ምህረቱ እግዚአብሔር እንዲያስችልህ አጥብቀህ መለመን ይገባሃል። ቃሉን ከፃፈው ከራሱ በቀር ያንን ቃል የሚተረጉም ሌላ ማንም የለም። ‘ሁሉም ከእግዚአብሔር የተማሩ ይሆናሉ’ [ዮሐ 6፡45] በማለት ራሱ ተናግሯል። ከጥናትህና ከማስተዋል ችሎታህ ምንም አትጠብቅ፤ እንዲሁ በእግዚአብሔር፤ በመንፈሱም ምሪት ታመን። ይህንን ፈትኖ የደረሰበት ሰው ሲነግርህ እመን።” ብሏል።-Ibid., b. 3, ch. 7። ለዚህ ዘመን የሚያስፈልጉትን የከበሩ እውነቶች ለሌሎች ያዳርሱ ዘንድ እግዚአብሔር እንደጠራቸው ለሚሰማቸው ሁሉ እዚህ ላይ በጣም አስፈላጊ የሆነ ትምህርት አለ። እነዚህ እውነቶች የሰይጣንንና እርሱ የሸረባቸውን ተረቶች የሚወዱትን ሰዎች ጥላቻ መቀስቀሳቸው አይቀርም። ከጨለማ ኃይላት ጋር በሚደረገው ትንቅንቅ ከማስተዋል ችሎታ ጥንካሬና ከሰው ጥበብ የበለጠ አንዳች የሚያስፈልግ ነገር አለ።

ጠላቶቹ ስለ ወግና ባህል ሲሟገቱ፤ ስለ ሊቀ-ጳጳሱ ማረጋገጫዎችና ስለ ስልጣኑ ሲናገሩ፤ ሉተር የተጋፈጣቸው በመጽሐፍ ቅዱስና፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነበር። እዚህ ውስጥ መልስ ሊሰጡባቸው ያልቻሉአቸው የመከራከሪያ ነጥቦች ነበሩ፤ በመሆኑም የወግ አጥባቂነትና የአጉል እምነት ባሪያ የነበሩ ሁሉ፤ አይሁዳውያን የክርስቶስን ደም ለማፍሰስ እንዳጨበጩ እነርሱም የሉተር ደም እንዲፈስ ጮሁ። “እርሱ መናፍቅ ነው” አሉ የሮም ተቆርቋሪዎች፤ “ተጨማሪ አንድ ሰዓት በሕይወት እንዲቆይ መፍቀድ ኃጢአት ነው!” “ወንጀለኛ ወደሚገደልበት በፍጥነት መወሰድ ይገባዋል!”-Ibid., b. 3, ch. 9። ሉተር ግን የንዴታቸው ተጠቂ አልሆነም። እግዚአብሔር እንዲሰራው የሚፈልገው ሥራ ነበርና የሰማይ መላዕክት ይጠብቁት ዘንድ ተላኩ። ነገር ግን ከሉተር የከበረውን እውነት የተቀበሉ ብዙዎች የሰይጣን ቁጣ ቁጩኝ መውጫ ተደረጉ፤ ለእውነት ሲሉ ያለፍርሃት የግርፋትና የሞት ሰለባ ሆኑ።

የሉተር ትምህርቶች በመላው ጀርመን የሚገኙ አስተዋይ ሰዎችን ሁሉ መማረክ ቻሉ። ከስብከቶችና ከፅሁፎች የሚወጣው ጮራ ሽዎችን እየቀሰቀሰ በብርሐን አጎናፀፈ። ቤተ ክርስቲያን ለረጅም ጊዜ ተጠፍራለች የነበረው የሞተ ወግ አጥባቂነት እየለቀቀ በቦታው ሕያው የሆነ እምነት ይተካ ጀመር።

በሮማዊነት የአገል አምልኮ ላይ ብዙዎች በየቀኑ አመኔታቸው እየተሸረሸረ ነበር። የጮፍን ጥላቻ መሰናክሎች እየተወገዱ ነበር። ሉተር እያንዳንዱን አስተምህሮና መጠይቅ የመረመረበት የእግዚአብሔር ቃል በሁለት ወገን እንደተሳለ ሰይፍ የሕዝቡን ልብ ይሰነጥቅ ነበር። በሁሉም ስፍራ ለመንፈሳዊ እድገት ፍላጎት መነቃቃት ይታይ ነበር። ለብዙ ዘመናት ታይቶ በማያውቅ ሁኔታ ለጽድቅ መራብና መጠማት ይንፀባረቅ ነበር። ለረጅም ጊዜ ወደ ፍጡር ስነ-ሥርዓትና የምድራዊ አማላጆች ሲመራ የኖረው የሰዎች አይን፣ በፀፀትና በእምነት ወደ ተሰቀለው፣ ወደ ክርስቶስ መመለስ ጀመረ።

ይህ መጠነ ሰፊ መነቃቃት የጳጳሳዊ ሥርዓት ባለስልጣናትን ፍራቻ ይልቅ አባባሰው። ሉተር ለቀረበበት የኑፋቄ ክስ መልስ ይሰጥ ዘንድ ወደ ሮም እንዲሄድ መጥሪያ ደረሰው። ትዕዛዙ ጓደኞቹን በድንጋጤ ሞላቸው። የክርስቶስ ሰማዕታትን ደም ጠጥታ በሰከረችው፣ በምግባረ-ብልሹዋ ከተማ የሚጋረጥበት አደጋ ምን ዓይነት ሊሆን እንደሚችል ጠንቅቀው ያውቁ ነበር። ወደ ሮም የመሄዱን ጉዳይ አጥብቀው በመቃወም በዚያው በጀርመን እንዳለ ምርመራ እንዲካሄድበት ጠየቁ።

በመጨረሻ ይህ ጥያቄ ተቀባይነት አግኝቶ ጉዳዩን የሚሰማ ልዑክ ሊቀ-ጳጳሱ ወከለ። ሊቀ-ጳጳሱ ለልዑኩ ባስተላለፋቸው መመሪያዎች ሉተር መናፍቅ ተብሎ ከወዲሁ እንደተወሰነበት ተናገረ። ስለዚህም ልዑኩ ሉተርን “በመወንጀል ያለምንም መዘግየት ራሱን እንዲያስረክብ” ማድረግ እንዳለበት ትዕዛዝ ተላለፈለት። በአቋሙ ፀንቶ ከቆመና ልዑኩ በአካል ሊይዘው ካልቻለ ደግሞ “በመላው ጀርመን አገር ህገ-ወጥ እንደሆነ እንዲያውጅበት፣ ከርሱ ጋር ቁርኝት ያላቸውን ያጠፋ፣ ይረግምና ከቤተ ክርስቲያን አባልነት ይሰርዝ ዘንድ” ስልጣን ተሰጠው። -Ibid., b. 4, ch. 2። በተጨማሪም የመጣውን ቸነፈራዊ ኑፋቄ ከስሩ መንግሥት ለመጣል ይቻል ዘንድ ሉተርና ደጋፊዎቹን ይዞ ለሮም የበቀል እርምጃ ለማስረከብ ችሏል ያለ፣ ከንጉሡ በስተቀር፣ በመንግሥት ወይም በቤተ ክርስቲያን ማንኛውንም ስልጣን የያዘም ቢሆን ከቤተ ክርስቲያን አባልነት እንዲያገለው ሊቀ-ጳጳሱ ለልዑኩ ትዕዛዝ አስተላለፈ።

የጳጳሳዊ ሥርዓት እውነተኛ መንፈስ እዚህ ላይ ቁልጭ ብሎ ታየ። በፅሁፉ ውስጥ ቅንጣት የክርስትና መርህ፣ አንድ የተለመደ ፍትሐዊነት እንኳ አይታይም ነበር። ሉተር ከሮም እጅግ እርቆ ስለነበር ለማብራራት ወይም አቋሙን ለማስረዳት ዕድል አልነበረውም። ሆኖም ጉዳዩ ሳይመረመር መናፍቅ እንደሆነ በደፈናው ታወጀበት፤ በአንድ ቀን ማሳሰቢያ ተሰጥቶት፣ በዛው ቀን ተወንጅሎ፣ ተፈርዶበት ተኮነ። ይህ ሁሉ የተደረገው፣ በቤተ ክርስቲያንም ሆነ በመንግሥት ላይ ብቸኛ ጠቅላይ-የበላይ የሆነ፣ ስህተት ይሰራ ዘንድ የማይቻለው ስልጣን፣ ቅዱስ አባት፣ አድርጎ ራሱን በሾመው አማካይነት ነበር።

ሉተር የሚያጽናና እና የሚመክር እውነተኛ ጓደኛ ባስፈለገው በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ሜላንክተንን ወደ ዊተንበርግ ላከለት። ገና በዕድሜ ወጣት፣ ትሁትና ዓይናፋር ባህርይ የነበረው የሜላንክተን ሚዛናዊ አስተሳሰብ፣ ጥልቅ እውቀትና የሚያሸንፈው አንደበተ ርቱዕነቱ ከባህርይው ንፅህናና ቀጥተኛነት ተዳምሮ የሁሉንም አድናቆትና ክብር አትርፎለት ነበር። የክህሎቶቹ አንፀባራቂነት ከባህርይው ጨዋነት ልቆ አይታይም ነበር። ብዙም ሳይቆይ የወንጌሉ ልባዊ ደቀ-መዝሙር ሆነ፤ የሉተርም ታማኝ ጓደኛና፣ ወሳኝ ደጋፊ ሆነ፤ ጨዋነቱ፣ ጥንቃቄውና ፍንክኝ አይበሌነቱ የሉተር ድፍረትና ጉልበት አሟይ ኃይል ሆነ። የእነርሱ ተቀናጅቶ መሥራት ለተሐድሶው ጥንካሬ ጨመረለት፤ ለሉተርም ታላቅ የመጽናኛ ምንጭ ሆነለት።

የችሎቱ ቦታ አውግስበርግ እንዲሆን ተወስኖ፣ የተሐድሶ አራማጁ ወደዚያ ስፍራ ለመሄድ ጉዞውን በእግር ጀመረ። የምር የሆኑ ፍራቻዎች በእርሱ ዙሪያ ይነገሩ ነበር። በመንገድ ላይ ተይዞ እንደሚገደል ግልጽ ማስፈራሪያ ተሰንዝሮበት ስለነበር ወደዚያ ስፍራ በእግር እንዳይሄድ ዳደሾቹ ለመኑት። ዊተንበርግን ለቆ፣ ለተወሰነ ጊዜ ደህንነቱን በደስታ ሊጠብቁለት ወደሚችሉ፣ ወደ እነርሱ ሄዶ እንዲቆይ ጭምር ለመኑት። ነገር ግን እግዚአብሔር ካስቀመጠው ስፍራ (ኃላፊነት) ይለቅ ዘንድ አልተቻለውም። ማዕበሎች ቢመቱት እንኳ እውነትን ይጠብቅ ዘንድ በታማኝነት መቀጠል ይኖርበታል፤ ንግግሩ፡- “እኔ ልክ እንደ ኤርሚያስ የጥልና የንትርክ ሰው ነኝ፤ ሆኖም ማስፈራሪያቸውን የበለጠ በጨመሩ ቁጥር ደስታዬን ያበዙታል ክብሬንና መልካም ስሜን ቀዳደው ጥለውታል። የቀረኝ የተቆሳቆለው አካሌ ነው፤ ይውሰዱት፤ ሕይወቴን በጥቂት ሰዓታት ያሳጥሩታል። ነፍሴን እንደሆነ ግን አያገኝትም። የክርስቶስን ቃል ለዓለም ያደርስ ዘንድ የቆረጠ እርሱ ሞትን በእያንዳንዱ ሰዓት መጠበቅ አለበት።”-Ibid., b. 4, ch. 4።

የሉተር አውግስበርግ የመድረስ ዜና ለጳጳሳዊው ልዑክ ታላቅ እርካታ ሆነ፤ የዓለምን ትኩረት የሰበው አስቸጋሪ መናፍቅ በሮም ስልጣን ስር የወደቀ መሰለ፤ ማምለጥ እንደሌለበትም ልዑኩ ወሰነ። የተሐድሶ አራማጁ የይለፍ ለራሱ ማመቻቸት አልቻለም ነበር፤ በልዑኩ ፊት የይለፍ ሳይዝ እንዳይቀርብ ዳደሾቹ አስጠንቅቀውት ራሳቸው ከንጉሠ ነገሥቱ ሊያመጡለት ወሰኑ። የልዑኩ ሃሳብ፣ ከቻለ ሉተር አቋሙን እንዲክድ ማድረግ፤ ካልሆነ ደግሞ ወደ ሮም እንዲወሰድ በማድረግ የኸስንና የጀሮምን ዕጣ ፈንታ ማስጎንጨት ነበር። ስለሆነም ምሕረት ያደርግንኛል ብሎ እንዲያምንና፤ ያለ የይለፍ እንዲገኝ በወኪሎቹ አማካኝነት ሉተርን ለማግባባት ጣረ። የተሐድሶ አራማጁ ይህን ሃሳብ አጥብቆ ተቃወመው። የንጉሠ ነገሥቱ ጥበቃ እንዳለው የሚያረጋግጥለት ወረቀት ከያዘ በኋላ ብቻ ነበር በሊቀ-ጳጳሱ እንደራሴ ፊት የቀረበው።

በመርሃ-ግብር ደረጃ ሮማውያኑ ትሁት መስለው በመቅረብ ሉተርን ለማሸነፍ ወስነው ነበር። ልዑኩ ከእርሱ ጋር ባደረገው ቃለ ምልልስ ከፍተኛ የሆነ ወዳጅነትን አንፀባርቆ ነበር። ነገር ግን ሉተር ያለ አንዳች ማመንታት ለቤተ ክርስቲያኒቱ ስልጣን እጁን እንዲሰጥ፤ ያለምንም ክርክር ወይም ጥያቄ እያንዳንዱን ጉዳይ (ነጥብ) እንዲተው ጠየቀ። እየመረመረው የነበረውን ሰው ባህሪ በትክክል እንዳልገመተ የሚያሳይ ነበር። ሉተርም በመልሱ ለቤተክርስቲያን ያለውን አክብሮት በመግለፅ ለእውነት ያለውን ፅኑ ፍላጎት፣ ከአስተማሪው ውስጥም አንዳች የተቃውሞ ነገር ቢኖር ሁሉንም ለመመለስ ያለውን ዝግጁነት፣ እንዲሁም በአስተምህሮዎቹ ላይ ውሳኔ ይሰጡ ዘንድ ለጥቂት አንጋፋ ዩኒቨርሲቲዎች ለማስረከብ እንደሚስማማ ተናገረ። ስህተት እንደተገኘበት ሳያረጋግጥ ጥፋተኛ መሆኑን እንዲናዘዝ የሚጠይቀውን የሊቀ ጳጳሱን ሹም አካሄድ ግን ተቃወመ።

የመጣው ብቸኛ የአጻፋ መልስ፡- “[በፊት የነበረኝን አቋም] ትቻለሁ በል፣ ትቻለሁ በል” የሚል ነበር። የተሐድሶ አራማጁም አቋሙን በመጽሐፍ ቅዱስ የተደገፈ መሆኑን በማመልከት እውነቱን እንደማይክድ ተናገረ። ሉተር ላቀረበው ክርክር የሚመልሰው ሲያጣ፣ ለተሐድሶ አራማጁ የመናገር ዕድል ሳይሰጠው የነቀፋ፣ የሹፈትና የሽንገላ መዓት፣ ከወግና ከባህል እንዲሁም ከአባቶች አባባል ጋር እየቀላቀለ የነገር ማዕበል አወረደበት። ስብሰባውን መቀጠሉ ፍሬ ቢስ እንደሆነ በመመልከት፣ ከልብ የመነጨ ባይሆንም ሉተር መልሱን በጽሁፍ እንዲያቀርብ በመጨረሻ ተፈቀደለት።

“ይህንን በማድረግ” አለ ሉተር ለአንድ ዳደሻው ሲጽፍ፡- “ተጨቋኙ እጥፍ አትራፊ ይሆናል። አንደኛ፣ የተፃፈው ነገር ሌሎች ፍርድ ይሰጡበት ዘንድ መቅረብ ይችላል፤ ሁለተኛ፣ እብሪተኛና ለፍላፊ፣ ማን አለብኝ የሚለውን ሰው ፍርሃት በመጠቀም፣ ከተቻለም በህሊናው ላይ በመሥራት፣ እኔ ነኝ የበላይ በሚል ቋንቋ ሊያሸንፍህ በሚሞክረው ፈላጭ ቆራጭ ዘንድ ተፅዕኖ ለማሳደር የተሻለ ዕድል ይገኛል።”-Martyn, The Life and Times of Luther, ገጽ 271, 272።

በሚቀጥለው ቃለ-ምልልስ ሉተር ግልጽ፣ እጥር ምጥን፣ ፈርጠም ያሉ፣ በብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች የተደገፉ አመለካከቶችን አቀረበ። ይህንን ጽሁፍ ጮክ ብሎ ካነበበው በኋላ ለቤተ-ክህነት መሪው አስረከበው፤ ነገር ግን መሪው ወረቀቱን በንቀት ወደጎን በማሸቀንጠር የማይረቡ ቃላትና የእርባና ቢስ ጥቅሶች ጥርቅም እንደሆነ ተናገረ። በዚህ ጊዜ ሉተር ሙሉ ለሙሉ ስሜቱ ተቀስቅሶ ጅንኑን የቤተ-ክህነት መሪ በራሱ ሜዳ - በቤተ ክርስቲያን ትምህርቶችና ወጎች ላይ - በመገናኘት የነበሩትን ግምታዊ አስተሳሰቦች አንኮታኮተበት።

የቤተ-ክህነት መሪው የሉተር ምክንያታዊነት (አመክንዮ) ሊመለስ የማይችል መሆኑን ሲረዳ ራሱን መቆጣጠር አቅቶት፣ በቁጣ ገንፍሎ “ጥፋተኛ ነኝ በል፤ ያለበለዚያ ጉዳይህን ያውቁ ዘንድ ሃላፊነት በተሰጣቸው ዳኞች ፊት ትቆም ዘንድ ወደ ሮም እልክሃለሁ። አንተንና የሚደግፉህን ከአባልነት አስወግዳችኋለሁ፤ ፊት የሚሰጡህን ሁሉ ከቤተ ክርስቲያንዋ አባርራቸዋለሁ” በማለት ተናገረ። በመጨረሻም የኩራትና የንዴት ቅላጼ ባለው ድምጽ፡- “ትቻለሁ በል፣ ያለዚያ ደግመህ አትምጣ” አለው።-D'Aubigné, London ed., b. 4, ch. 8።

ጥፋተኛ ነኝ ብሎ የመመለስ ዕድል ከእርሱ እንደማይጠበቅ በሚገልጽ ሁኔታ ሉተር ከዳደሾች ጋር በፍጥነት ከዚያ ወጣ። የቤተ ክህነት መሪው ያቀደው ይህ አልነበረም። በኃይል አስፈራርቼ ሉተርን አንበረክከዋለሁ በማለት ራሱን ደልሎ ነበር። በዚህ ጊዜ ከደጋፊዎቹ ጋር ብቻውን የቀረው መሪ ያቀደው ሳይሆንለት በመቅረቱ እጅግ ቅር ተሰኝቶ አይኑ ከአንዱ ሰው ወደ ሌላው ያማትር ነበር።

በዚህ ገጠመኝ የሉተር ጥረቶች ያለ መልካም ውጤት አልቀሩም። ተሰብስቦ የነበረው ብዙ ሕዝብ ሁለቱን ሰዎች የማወዳደር ዕድል አግኝቶ ስለነበር በሁለቱ ሰዎች የተንፀባረቀውን መንፈስ ሕዝቡ በራሱ ልብ እንዲለው፤ በተጨማሪም የቋማቸው ጥንካሬና እውነትነት እንዲገነዘቡ ማድረግ ተችሎ ነበር። እንዴት ያለ ልዩነት ነበር! የተሐድሶ አራማጁ ተራ፣ ትሁትና ከዓላማው የማይነቃነቅ ሆኖ በእግዚአብሔር ጥንካሬ የቆመ፤ እውነትን ከጎኑ ያሰለፈ ነበር፤ በአንጻሩ የሊቀ-ጳጳሱ ወኪል ራሱን ያዋደደ፣ ፈላጭ ቆራጭ፣ ጅንንና ሚዛናዊነት የጎደለው፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ አንድስ እንኳ መከራከሪያ ያልጠቀሰ፤ ነገር ግን “ጥፋተኝነትህን አምነህ ተመለስ፤ ያለዚያ ወደ ሮም ተልከህ ቅጣትህን ትቀበላለህ” በሚል የጮኸ ነበር።

ሉተር [እንዳይነካ] የሚያዝ የይለፍ ቢኖረውም ሮማውያኑ ግን ይዘው ለማሰር ሴራ እየጠነሰሱበት ነበር። በዚያ መቆየቱ የሚያመጣው ጥቅም እንደሌለና ሳይዘገይ ወደ ዊተንበርግ እንዲመለስ ዳደሾቹ ገፋፉት። ማከናወን የሚፈልጋቸው ነገሮችም በጥብቅ ሚስጥርነት በመያዝ ከፍተኛ ጥንቃቄ እንዲደረግ ተስማሙ። በዚህም መሰረት ጎህ ከመቅደዱ በፊት አጥቢያ ዳኛው ካዘጋጀለት አንድ መንገድ ጠቋሚ ጋር ሆኖ በፈረስ ጉዞውን ጀመረ። መጥፎ ነገር ሊከሰት ይችላል በሚል ብዙ ፍርሃት፣ ፀጥ ባለው የከተማዋ ጨለማ መንገዶች በምስጢር ጉዞውን ቀጠለ። ንቁና ጨካኝ የነበሩት ጠላቶች ጥፋቱን እያቀዱለት ነበር።

የተዘጋጀለትን ወጥመድ ማምለጥ ይቻል ይሆን? እነዚያ ጊዜያት የጭንቀትና የልባዊ ፀሎት ጊዜያት ነበሩ። በከተማዋ ግንብ ወደ ትንሽ በር ደረሰ፤ ተከፈተችለትና ከመሪው ጋር ያለምንም መዛግየት አለፈ። ከከተማዋ ቅጥር በደህና ከወጡ በኋላ ኮብላዮቹ በፍጥነት ይገሰግሱ ጀመር፤ ወኪሉ ስለ ለተር መሄድ ከመስማቱ በፊት፣ ለተር አሳዳጆቹ ሊደርሱበት ከሚችሉበት ክልል ውጪ ሆኖ ነበር። ሰይጣንና ልዑካኑ ተሸነፉ። በቁጥጥራቸው ስር እንደሆነ የተማመኑት ሰው፣ ወፍ ከአዳኞቻቸው ወጥመድ አፈትልካ እንደምትበር ከእጃቸው አመለጠ።

የላተርን ማምለጥ ዜና ሲሰማ የቤተ-ክህነት መሪው በግርምትና በንዴት ጦፈ። ይህንን የቤተ ክርስቲያን በጥባጭ፣ በጥበብና በፅናት በመያዝ ታላቅ ክብር ለመቀበል ቋምጦ ነበር። ተስፋው ሳይሆን ቀረ። ንዴቱን ለሳክሶኒው መራጭ (የሳክሶኒ ግዛት የሕዝብ ወኪል የሆነ) ለፍሬዴሪክ በፃፈው ደብዳቤ ላይ በማንፀባረቅ፣ ላተርን አምርሮ በማውገዝ፣ ፍሬዴሪክ ላተርን ይዞ ወደ ሮም እንዲልከው፣ ወይም ከሳክሶኒ ግዛት በኃይል እንዲያስወግደው ጠየቀ።

ላተር መከላከያውን ሲያቀርብ፣ ወኪሉ ወይም ሊቀ-ጳጳሱ ስህተቱን ከመጽሐፍ ቅዱስ እንዲያሳዩት ተገዳደራቸው። የእርሱ አስተምህሮዎች የእግዚአብሔርን ቃል የሚፃረሩ ሆነው ከተገኙ በእርግጠኝነት መሳሰሉን አምኖ እንደሚቀበል ቃል ገባ። ለእንደዚህ አይነት ቅዱስ ተልዕኮ ይሰቃይ ዘንድ የተገባው ሆኖ በመገኘቱ ለእግዚአብሔር ምስጋና አቀረበ።

መራጩ ስለ ተሐድሶ አስተምህሮዎች ገና ብዙም እውቀት አልነበረውም፤ ነገር ግን በላተር ቃላት ግልጽነት፣ ተአማኒነትና ኃይል በመነካት የተሐድሶ አራማጁ ስህተት እንደተገኘበት እስኪረጋገጥ ድረስ ይጠብቀው ዘንድ ፍሬደሪክ ወሰነ። ለልዑኩ ጥያቄ መልስ ሲጽፍ እንዲህ አለ፡- “ዶ/ር ማርቲን በአውግስቲን በፊትህ ቀርቦ ስለነበር እርካታ ሊሰማህ ይገባል። ጥፋተኛ እንደሆነ ሳታሳምነው፣ በደላኛ ነኝ ብሎ እንዲያምን ለማድረግ ትጥራለህ ብለን አልጠበቅንም ነበር። በእኛ ግዛት ስር ያሉ አንዳቸውም የተማሩ ሰዎች የማርቲን አስተምህሮ ለእግዚአብሔር ክብር የሌለው፣ ክርስቲያናዊ ያልሆነ ወይም መናፍቃዊ ስለመሆኑ የነገሩን ነገር የለም፤ በመሆኑም ላተርን ወደ ሮም የመላክ ወይም ከግዛቶቻችን የማባረር እርምጃን መቃወም ግድ ይሆንብናል።”-D’aubigné, b. 4, ch. 10።

በአጠቃላይ በማህበረሰቡ ውስጥ የስነ-ምግባር ገደቦች ውድቀት እንደተንሰራፋ መራጩ አስተዋለ። ታላቅ የተሐድሶ ሥራ ያስፈልግ ነበር። ሰዎች ለእግዚአብሔር መጠይቅ እውቅና ሰጥተው ከታዘዙ፣ በእውቀት የዳበረ ስነ-ልቦና የሚያሳድረውን ተፅዕኖ የሚከተሉ ከሆነ፣ ወንጀልን ለመከላከልና ለመቅጣት የሚደረገው የተወሳሰበና ብዙ ገንዘብ የሚያስወጣ አደረጃጀት አስፈላጊ አይሆንም። ላተር ይህንን ዓላማ ለማሳካት እየለፋ እንደሆነ ተገነዘበ፤ የተሻለ ተፅዕኖ በቤተ ክርስቲያን እየተስተዋለ በመምጣቱ በስውር ደስ ይለው ነበር።

በዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰርነቱም ላተር እጅግ የተዋጣለት ዝነኛ ሰው እንደሆነ አስተዋለ። ላተር የጥናት ውጤቱን ከግንብ በተሰራው ቤተ ክርስቲያን ላይ ከለጠፈ ጀምሮ ከአንድ ዓመት ያልበለጠ ቢሆንም በሁሉም ቅዱሳን ክብረ-በዓል ላይ ለመገኘት ወደ ቤተ ክርስቲያን የሚሄዱ ሰዎች ቁጥር በጣም ቀንሶ ነበር። ሮም ለአምልኮ የሚመጡ ሰዎችንና ስጦታዎችን አጣች፤ በምትኩ ግን ወደ ዊተንበርግ በሚመጡ ሰዎች በታው ተያዘ፤ ታሪካዊ ቅርሶቿን ለማድነቅ በሚመጡ የኃይማኖት ተጓዦች ሳይሆን በተማሪዎች የትምህርት

አዳራሾች ተሞሉ። የሉተር ፅሁፎች በሁሉም ስፍራ ለመጽሐፍ ቅዱስ አዲስ ፍላጎትን ቀስቅሰው ነበር። ከመላው የጀርመን አገር ብቻ ሳይሆን ከሌሎች ስፍራዎች ተማሪዎች ወደ ዩኒቨርሲቲው ይገናኙ ጀመር። ዊተንበርግን ለመጀመሪያ የሚያዩ ወጣቶች ልክ “በጥንት ጊዜ ከጽዮን ተራራ እንደወጣ ሁሉ የእውነት ብርሐን ከዊተንበርግ ተንፀባርቆ እሩቅ አገራትን ይደርስ ዘንድ ስላደረገ እጃቸውን ወደ ሰማይ አንስተው እግዚአብሔርን ይባርኩ” ነበር።-Ibid., b. 4, ch. 10።

በዚህ ጊዜም ሉተር ከሮማዊነት ስህተቶች የተለወጠው ገና በክፊል ነበር። የሊቀ-ጳጳሱን አዋጆችና መተዳደሪያ ደንቦች(ህገ-ካቶሊክ) ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ሲያወዳድር ሳለ ግን በመገረም ተሞላ። “የሊቀ-ጳጳሳትን አዋጆች እያነበብኩ ነው” አለ “እናም.... ሊቀ-ጳጳሱ ራሱ የክርስቶስ ተቃዋሚ ይሁን ወይም የእርሱ ሐዋርያ የማውቀው ነገር የለም። ክርስቶስ በእነርሱ ዘንድ በስህተት ተወክሎ፣ ስቅለቱም እንዲሁ ነው የሚታየው።”-Ibid., b. 5, ch. 1። እንደዚህም ሆኖ ሉተር አሁንም የሮም ቤተ ክርስቲያን ደጋፊ ነበር፤ ከህብረትዋም ራሴን እነጥላለሁ የሚል ሃሳብም ፈጽሞ በውስጡ አልነበረም።

የተሐድሶ አራማጁ ጽሁፎችና አስተምህሮዎች ክርስትናን በተቀበለ አገር ሁሉ እየተስፋፉ ነበር። ዜናው ወደ ስዊዘርላንድና ሆላንድ ተሰራጩ። የጽሁፎቹ ቅጂዎች ፈረንሳይና ስፔይን መድረስ ቻሉ። በእንግሊዝ አገር የእርሱ ትምህርቶች እንደ የሕይወት ቃል ተቀባይነት አገኙ። ለቤልጅየምና ለኢጣልያም እውነቱ ደርሷቸዋል። በሺዎች የሚቆጠሩ ሞት ከሚመስል ህሊናዊ መስለል [አፍዝዝ አደንግዝ] እየነቁ የእምነትን ሕይወት ደስታና ተስፋ ማጣጣም ጀመሩ።

በሉተር ጥቃት ሮም የበለጠ እየተበሳጩ መጣች፤ የተወሰኑ አክራሪ ተቃዋሚዎች፣ በካቶሊክ ዩኒቨርሲቲ ያሉ ዶክተሮች ሳይቀር፣ አመፀኛውን መነኩሴ የገደለ ኃጢአት አይኖርበትም በማለት አውጀው ነበር። አንድ ቀን በካፖርቱ ስር ሽጉጥ የደበቀ እንግዳ ሰው የተሐድሶ አራማጁን ጠጋ ብሎ እንዲህ ብቻውን ለምን እንደሚሔድ ይጠይቀዋል። “በእግዚአብሔር እጆች ውስጥ ነኝ” አለ ሉተር፣ “እርሱ ረዳቴና ጠባቂዬ ነው። ሰው ምን ያደርገኛል?” አለው፤ እንግዳው ሰው እነዚህን ቃላት እንደሰማ ልክ ከሰማይ መለዕክት ፊት የቆመ ያህል ፊቱ ገርጥቶ ከእርሱ ሸሸ።

ሮም ሉተርን ለማጥፋት ቆርጣ ተነስታለች፤ እግዚአብሔር ግን ከለላው ሆነ። አስተምህሮዎቹ በሁሉም ስፍራ ተሰሙ። በገዳማት፣ በጎጆዎች፣ በልዑላን መኖሪያ ቤተ-መንግሥቶች፣ በዩኒቨርሲቲዎች፣ በነገሥታት መኖሪያ አዳራሾች ሁሉ ተሰራጩ፤ የተፈሩና የተከበሩ ሰዎችም ጥረቱን ለመደገፍ በየአቅጣጫው ተነሱ።

በዚህ ጊዜ ነበር ሉተር የኸስን ሥራዎች ሲያነብ፣ ፅድቅ በኃይማኖት፣ እርሱ ራሱ ከፍ ለማድረግና ለማስተማር ሲሻው የነበረው አስተምህሮ በቦክሚያ የተሐድሶ አራማጅ ተይዞ የነበረ እምነት እንደሆነ የተረዳው። “ሁላችንም” አለ ሉተር፡- “ጳውሎስ፣ አውገስቲንና እኔም ጭምር ሳናውቀው ኸሳውያን ነበርን።” “እውነት ለዓለም ከመቶ ዓመት በፊት ተሰብኮ፣ እንዲቃጠል ሆኖአልና” ቀጠለ፣ “እግዚአብሔር በእርግጥ ምድርን በፍርድ ይጎበኛታል።”-wylie, b. 6, ch. 1።

በክርስትና ተሐድሶ ጉዳይ ሉተር ለጀርመን ንጉሠ ነገሥትና መሳፍንት ባቀረበው ተማፅኖ፣ ሊቀ-ጳጳሱን በተመለከተ ሲናገር፡- “የክርስቶስ ወኪል ተብሎ የሚጠራው እርሱ ማንም ንጉሠ ነገሥት ሊስተካከለው የማይችል ግርማ ተጎናጽፎ መመልከት አስፀያፊ ነው። ይህ የተዋረደውን ምስኪኑን የሱስን፤ ወይስ ትሁቱን

ቅዱስ ዴቫሎን ለመወከል ነው? ሊቀ-ጳጳሱ የዓለም ጌታ ነው ይላሉ! እንደሚወክለው በጉራ የሚናገርለት ክርስቶስ ግን፣ ‘መንግሥቱ ከዚህ ዓለም አይደለችም’ አለ [ዮሐ 18÷36]። ወኪል የሚያስተዳድረው ግዛት አለቃው ከሚገዛው ወሰን ሊሰፋ ይችላልን?”-D’Aubigné, b. 6, ch. 3።

ስለ ዩኒቨርሲቲዎች ደግሞ እንዲህ ብሎ ፃፈ፡- “መጽሐፍ ቅዱስን ለማብራራት ብሎም በወጣቶቻችን ልብ ውስጥ ለመቅረጽ ትጉህ ጥንቃቄ መውሰድ ካልቻሉ በስተቀር ዩኒቨርሲቲዎች ወደ ሲኦል የሚመሩ ሰፊ በሮች ሆነው እንዳይገኙ እጅግ እፈራለሁ። መጽሐፍ ቅዱስን የሕይወት መመሪያ ባልተደረጉበት ቦታ ልጁን ያስገባ ዘንድ ማንንም አልመክርም። የእግዚአብሔር ቃል በትጋት የማይጠናበት እያንዳንዱ ተቋም መበላሸቱ አይቀርም።”-Ibid., b. 6, ch. 3።

ይህ ተማፅኖ በመላው ጀርመን በፍጥነት ተሰራጭ፤ በሕዝቡ ዘንድም ከባድ ተፅዕኖ ማሳደር ችለ። አገሪቱ ተነጋገሮች፤ እልፍ አዕላፋትም በተሐድሶው ሰንደቅ ዓላማ ዙሪያ ለመሰለፍ ተነሱ። የሉተር ተቃዋሚዎች የበቀል እሳት እየለበለባቸው፣ የማያዳግም እርምጃ ይወሰድበት ዘንድ ሊቀ-ጳጳሱን ወተወቱት። አስተምህሮዎቹ ወዲያውኑ እንዲወገቱ አዋጅ ወጣ። የተሐድሶ አራማጁና ደጋፊዎቹ እምነታቸውን ይክዱ ዘንድ ስልሳ ቀን ተሰጣቸው፤ በዚህ ጊዜ ውስጥ የማይመለሱ ከሆነ ከቤተ ክርስቲያን አባልነት እንደሚሰረዙ ማስጠንቀቂያ ተሰጣቸው።

ያ ለተሐድሶው አስከፊ ችግር ነበር። የሮም ከቤተ ክርስቲያን የማግለል ብይን ንጉሠ ነገሥታትን በፍርሃት ያርበደበደ፣ ኃያል መንግሥታትን በሃዘንና በባዶነት ሲሞላ የኖረ፣ ለብዙ መቶ ዓመታት የቆየ ተግባር ነበር። መርገሙ የወደቀባቸው ሁሉ በሁሉም ስፍራ በታላቅ ፍርሃትና ስጋት ይታዩ ነበር። ከባልንጀሮቻቸው ጋር ምንም አይነት ግንኙነት እንዳይኖራቸው እንደ ህገ-ወጦች ተቆጥረው ለፍጅት ይታደኑ ነበር። በዙሪያው ሊፈነዳ ስለተቃረበው ኃይለኛ ማዕበል ሉተር መረዳት የሌለው አልነበረም። ነገር ግን ክርስቶስ ረዳቱና ጥበቃው እንደሆነ በመተማመን ፀንቶ ቆመ። በሰማዕትነት ድፍረትና እምነት እንዲህ ፃፈ፡- “ስለሚሆነው ነገር አላውቅም፣ ለማወቅም ግድ የለኝም።” “ማዕበሉ በየትኛውም ስፍራ ሊደርስብኝ ይችላል፤ እኔ ግን አልፈራም። አንዲት ቅጠል እንኳ ያለ አባታችን ፈቃድ ተቀንጥሳ አትወድቅም። ለእኛም ምን ያህል ይጠነቀቅልን ይሆን! ይህ ቃል፣ ለኛ ሥጋ የሆነው ቃል፣ ራሱ ሞቶአልና፣ ለእርሱ ቃል መሞት ቀላል ነገር ነው። ከእርሱ ጋር ከሞትን፣ ከእርሱ ጋር ደግሞ በሕይወት እንኖራለን፤ እርሱ ከኛ በፊት ባለፈበት ማለፋችን ደግሞ እርሱ ወዳለበት ያደርሰናል፤ ለዘላለም ከእርሱ ጋር እንኖራለን።”-Ibid., 3d London ed., Walther, 1840, b. 6, ch. 9።

ጳጳሳዊ አዋጅ ሲደርሰው ሉተር፡- “ቅድስና የሌለው፣ ሐሰትም ነውና እጠላዋለሁ፣ እቃወመዋለሁም... በዚህ አዋጅ የተወገዘው ክርስቶስ ራሱ ነው።” “ተወዳዳሪ ለሌለው ዓላማ ስል ወደፊት ሊገጥመኝ በሚችለው ስቃይ ኩራት ይሰማኛል። ከወዲሁ የበለጠ ነፃነት ይሰማኛል፤ ምክንያቱም አሁን ሊቀ-ጳጳሱ የክርስቶስ ተቃዋሚ እንደሆነ፣ ዙፋኑም የራሱ የሰይጣን ዙፋን እንደሆነ አውቄአለሁ”አለ።-D’Aubigné, b. 6, ch. 9።

ሆኖም የሮም ትዕዛዝ ውጤት-አልባ አልነበረም። እስር፣ ግርፋትና ሰይፍ፣ መታዘዝን በኃይል ማስፈፀም የሚችሉ ውጤታማ መሳሪያዎች ነበሩ። ደካሞችና በአጉል እምነት የተጠመዱ ሁሉ በሊቀ-ጳጳሱ አዋጅ ይንቀጠቀጡ ነበር፤ በአብዛኛው ለሉተር ሃዘኔታ ቢንፀባረቅም፣ ብዙዎች ግን የተሐድሶው ተልዕኮ ውድ

ሕይወትን አደጋ ላይ ለመጣል የሚበቃ ምክንያት እንዳልሆነ ይሰማቸው ነበር። ሁሉም ነገር እንደሚያመለክተው የተሐድሶ አራማጁ ሥራ በቅርብ የሚቋረጥ ይመስል ነበር።

ሉተር ግን አሁንም ፍርሃት የለሽ ነበረ። ሮም ውግዘቶችዋን አወረደችበት፤ እንደሚገደል ወይም ተገዶ እጅ እንደሚሰጥ [አስተምህሮውን እንደሚክድ] ተማምኖ ዓለም የሚሆነውን ይመለከት ነበር። ነገር ግን በከፍተኛ ኃይል የበደለኝነትን ፍርድ ወደርስዋ መልሶ በኃይል ወረወረው፤ እርስዋን ለዘላለም ለመተውያለውን አቋም በአደባባይ ተናገረ። ተማሪዎች፣ ዶክተሮችና ሁሉም የሕብረተሰብ ክፍሎች በተሰበሰቡበት፣ የሊቀ-ጳጳሱን ትዕዛዝ ከቀኖና ሕጎች፣ ከአዋጆችና የጳጳሳዊ ሥርዓትን ስልጣን ከሚያስጠብቁ የተወሰኑ ጽሁፎች ጋር ሉተር በሕዝቡ ፊት በእሳት አቃጠለው። “ጠላቶቼ መጽሐፎቼን በማቃጠል”፣ አለ ሉተር፣ “በአንዳንዶች አእምሮ ላይ የእውነትን ተልዕኮ ማቁሰል፣ ብሎም ነፍሳትን ማጥፋት ተሳክቶላቸዋል። በዚህ ምክንያት እኔ ደግሞ የእነርሱን መጻሕፍት አቃጥላለሁ። ከባድ ትግል አሁን ተጀመረ። እስካሁን ከሊቀ-ጳጳሱ ጋር እየተባበርኩ ነበር፤ አሁን ግን ግልጽ ጦርነት አውጃለሁ። ይህንን ሥራ በእግዚአብሔር ስም ጀምራለሁ፤ እኔ በሌለሁበት፣ በእርሱ ኃይል ይጠናቀቃል።”-Ibid, b. 6, ch. 10።

የተነሳበት ዓላማ ደካማ ነው ብለው ለሚጎነትሉት፣ ለጠላቶቹ ዘላፋ በሚሆን አነጋገር ሉተር ሲመልስ፣ “ይህንን አስፈላጊ ሥራ እፈጽም ዘንድ የመረጠኝ እግዚአብሔር እንዳልሆነ ማን ያውቃል፣ እነዚህ አጉተምታሚዎች ያንን ባለመፍራት እኔን መጥላታቸው እግዚአብሔርን ራሱን እየጠሉት ቢሆንስ? ብቻዬን እንደሆነሁ ይናገራሉ፤ አይደለሁም፤ ያህዌ ከእኔ ጋር ነው። እነርሱ እንደሚያስተውሉትማ፣ ከግብፅ በተወጣበት ጊዜ ሙሴ ብቻውን ነበር፤ በንጉሥ አሃብ ዘመን ኤልያስ ብቻውን ነበር፤ ኢሳይያስ በየሩሳሌም ብቻውን ነበር፤ ሕዝቅኤል በባቢሎን ብቻውን ነበር። ሮም ሆይ ይህንን አድምጪ፡- ነብይ ይሆንላት ዘንድ እግዚአብሔር ሊቀ-ካህንን ወይም የታወቀ ዝነኛ ሰውን በጩራሽ መርጦ አያውቅም። የተዋረዱና የተናቁ ሰዎችን፣ እንዲያውም ባንድ ወቅት በግ ጠባቂውን አሞጽን፣ መረጠ። ቅዱሳን ህይወታቸውን በሚያስከፍል አደጋ ውስጥ ሆነው ነገሥታትን፣ ልዑላንን፣ ወስላታ ቀሳውስትንና ጠቢባንን ለመገሰጽ ተገደዋል።” “እኔም ራሴ ነብይ ነኝ እያልኩ አይደለም፤ ይህንን ግን እላለሁ፣ በጨቋኞቹ በኩል ቁጥራቸው የበዛ [ሰዎች]፣ የመደብ ደረጃ፣ ሃብትና የማላገጫ ደብዳቤዎች እያሉ፣ እኔ ብቻየን በመሆኔ፣ በዚህ ምክንያት ሊፈሩ ይገባቸዋል። አዎ ብቻዬን ነኝ፤ ሆኖም ሳልናወጥ ቆሜያለሁ፤ ምክንያቱም ከእኔ ጎን ለጎን የእግዚአብሔር ቃል አብሮኝ አለና፤ በኩራት የሚናገሩለት ብዛት ያለው ቁጥር ቢኖራቸውም፣ ይህ [ከእኔ ጋር ያለው] ተወዳዳሪ የሌለው ኃይል ከእነርሱ ጋር አይደለም።”-Ibid, b. 6, ch. 10።

ይህም ሁሉ ሆኖ የመጨረሻውን ከቤተ ክርስቲያን የመለየት ውሳኔውን ለማድረግ ሉተር ከራሱ ጋር ጭንቅ የሆነ ትግል ማካሄድ ነበረበት። በዚህ ጊዜ ገደማ ነበር እንዲህ የፃፈው፡- “ልክ እንደሆነ ተደርጎ በልጅነት የተቀረጸን ነገር ለመተው ምን ያህል ከባድ እንደሆነ እያንዳንዱ ቀን ባለፈ ቁጥር ይሰማኛል። መጽሐፍ ቅዱስ ከጎኔ ቢሆንም እንኳ ሊቀ-ጳጳሱን ብቻዬን ተቃውሜ ለመቆምና የክርስቶስ ተቃዋሚ ነው! ለማለት መድፈሬ ትክክል ነው ብዬ ራሴን ለማሳመን በምን ያህል ህመም ውስጥ አለፍኩ! የልብ ፈተና ያልሆነብኝ ምን አለ! ከጳጳሳዊ ደጋፊ ከንፈር የማይጠፋውን፡- “አንተ ብቻ ነህ ጠቢብ? ሌላው ሁሉ ስህተተኛ ሊሆን ይችላል? ጥፋተኛው ራስህ ብትሆንና፣ በስህተትህ ተሳትፈው ብዙ ነፍሳት ለዘላለም ቢኮነኑስ እንዴት ይሆን?” የሚለውን ጥያቄ ስንት ጊዜ በምሬት ራሴን ጠይቄዋለሁ! “ክርስቶስ፣ መሳሳት በማይቻለው ቃሉ ልቤን

አጠንክሮ ያሉብኝ መጠራጠሮች እስኪወገዱልኝ ድረስ ከራሴና ከሰይጣን ጋር እንዲህ እታገል ነበርሁ።”- Martyn, 78 372, 373።

ሉተር ስህተቱን አምኖ ካልተመለሰ በስተቀር ከቤተ ክርስቲያን እንደሚያገለገለው ሊቀ-ጳጳሱ አስጠንቅቆት ነበር፤ ይህ ዛቻ አሁን እውን ሆነ። ከሮማዊ ቤተ ክርስቲያን ጋራ ለመጨረሻ ጊዜ መለያየቱን የሚናገር አዲስ አዋጅ ወጣ፤ ሉተር በሰማይ የተረገመ እንደሆነ የሚናገር፤ አስተምህሮውንም የሚቀበሉትን ሁሉ በተመሳሳይ እርግጥን የሚኮንን አዋጅ ወጣ። ታላቁ ፍጥጫ ሙሉ በሙሉ ተጀመረ።

በእነርሱ ዘመን መነገር ያለበትን፣ ለዚያ ጊዜ አስፈላጊ የሆነውን የተለየ መልእክት እንዲናገሩ እግዚአብሔር የሚገለገልባቸው ሁሉ፣ ተቃውሞ ዕጣ ፈንታቸው ይሆናል። ለዚያ ጊዜ የተለየ አስፈላጊነት የነበረው ወቅታዊ እውነት በሉተር ዘመን ነበር፤ ለቤተ ክርስቲያን ዛሬም ወቅታዊ እውነት አለ። ሁሉን ነገር እንደ ፈቃዱ ማድረግ የሚቻለው እርሱ በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ሰዎችን ለማስቀመጥ፣ እንዲያገለግሉ ለተቀመጡበት ሁኔታዎችና ለኖሩበት ዘመናቸው ገጣሚ የሚሆን የተለየ ኃላፊነት ለመስጠት እግዚአብሔር ፈቃደኛ ነው። ለሚሰጣቸው ብርሐን ዋጋ የሚሰጡ ከሆነ፣ ሰፊ እውነት በፊታቸው ይከፈታል። ነገር ግን ዛሬ፣ ሉተርን የተቃወሙ የጳጳሳዊ ሥርዓት ደጋፊዎች ለእውነት፣ ያኔ ከነበራቸው ፍላጎት የተሻለ መሻት በአብዛኛው ሕዝብ ዘንድ አይታይም። እንደ ቀድሞ ዘመናት ሁሉ ዛሬም ከእግዚአብሔር ቃል ይልቅ የሰዎችን ፅንሰ ሐሳቦችና ወግ ልማዶች የመቀበል ዝንባሌ አለ። ለዚህ ዘመን ያለውን ወቅታዊ እውነት የሚያቀርቡ እነርሱ፣ ያለፉት የተሐድሶ አራማጆች ከነበራቸው ተቀባይነት የተሻለ ተቀባይነት እናገኛለን ብለው መጠበቅ የለባቸውም። በእውነትና በሐሰት፣ በክርስቶስና በሰይጣን መካከል ያለው ታላቁ ተቃራኒ(ተጋድሎ) የዚህ ዓለም ታሪክ ሊዘጋ በተቃረበ ቁጥር እየጨመረ የሚሄድ ነው።

የሱስ ለደቀ-መዛሙርቱ እንዲህ አለ፡- “ከዓለምስ ብትሆኑ ዓለም የራሱ የሆነውን ይወድ ነበር፤ ነገር ግን እኔ ከዓለም መረጥኋችሁ እንጂ ከዓለም ስለ አይደላችሁ ስለዚህ ዓለም ይጠላችኋል። ባሪያ ከጌታው አይበልጥም ብዬ የነገርኋችሁን ቃል አስቡ። እኔን አሳደውኝ እንደ ሆኑ እናንተን ደግሞ ያሳድዷችኋል፤ ቃሌን ጠብቀው እንደሆኑ ቃላችሁን ደግሞ ይጠብቃሉ።” [ዮሐ 15÷19-20]። በሌላ በኩልም ደግሞ ጌታችን በግልጽ ተናግሯል፡- “ሰዎች ሁሉ መልካም ሲናገሩባችሁ ወዮላችሁ!፤ አባቶቻቸው ለሐሰተኛ ነብያት እንዲሁ ያደርጉላቸው ነበርና።” [ሉቃ 6÷26]። ካለፉት ዘመናት በተሻለ ሁኔታ የዓለም መንፈስ፣ ዛሬ፣ ከክርስቶስ መንፈስ ጋር ስምሙ አይደለም። የእግዚአብሔርን ቃል እንዳለ በንፅህናው የሚሰብኩ ሁሉ ካለፈው የተሻለ ተቀባይነት አይኖራቸውም። ለእውነት ያለው የተቃውሞ መልክ (ስልት) ሊቀየር ይችላል ይሆናል፤ የተሻለ ብልጠት የተላበሰ በመሆኑ ጠላትነቱ በገሃድ አይታይ ይሆናል፤ ነገር ግን ያ ተመሳሳይ ተቃውሞ አሁንም አለ፤ እስከ ዘመን መቋጫም የሚንፀባረቅ ይሆናል።

ምዕራፍ ፰—በጉባኤው ፊት

አዲሱ ንጉሠ ነገሥት ቻርለስ 5ኛ ወደ ጀርመን ዙፋን ሲወጣ የሮም መልክተኞች የእንኳን ደስ ያለህ መልዕክታቸውን ለመለገስ፣ ኃይሉንም ተጠቅሞ ተሐድሶውን እንዲቃወም ለማግባባት ተጣደፉ። በሌላ በኩል ደግሞ ቻርለስ ዘውድ እንዲደፋ በመርዳት ከፍተኛ አስተዋፅኦ በማድረጉ ንጉሠ ነገሥቱ ከባድ ውለታ እንዳለበት እንዲሰማው ያደረገው የሳክሶኒው መራጭ፣ የመሰማት መብት ሳይሰጠው በሉተር ላይ እርምጃ እንዳይወስድ ለመነው። በዚህም ንጉሠ ነገሥቱ በታላቅ ግራ መጋባትና ሐፍረት ውስጥ ወደቀ። ጳጳሳውያኑን ሊያረካ የሚችለው ሉተር ሞት እንዲፈረድበት የሚያዝ መንግሥታዊ አዋጅ ብቻ ነው። መራጩ ደግሞ “ግርማዊነቱ ወይም ማንም ሰው የተሐድሶ አራማጁ ጽሁፎች ስህተት እንደሆኑ አረጋግጦ ሊያሳየው የቻለ እንደሌለ” አስረግጦ በመናገር “በፍርድ ቤት፣ በተማሩ፣ ሐይማኖተኛና አድልኦ በማያደርጉ ዳኞች ፊት ቀርቦ ራሱ መልስ መስጠት ይችል ዘንድ ዶክተር ማርቲን ንጉሣዊ ጥበቃ ያለው የይለፍ ፈቃድ እንዲሰጠው” ጠየቀ። -D’Aubigné, b. 6, ch. 11።

አሁን ቻርለስ ወደ ስልጣን እንደወጣ ወደተደረገው፣ በዎርምስ ወደተጠራው የመላው ጀርመን ግዛቶች ጉባኤ የሁሉም ቡድኖች ቀልብ ተሳበ። በዚህ ብሔራዊ ጉባኤ የሚጤኑ ጠቃሚ ፖለቲካዊ ጥያቄዎችና ጠቃሚ ነገሮች ነበሩ። አስፈላጊ የሆኑ ፖለቲካዊ ጥያቄዎችንና ፍላጎቶችን ለመመርመር በተጠራው በዚህ ጉባኤ የጀርመን ልዑላን ወጣት ንጉሠ ነገሥታቸውን ለመጀመሪያ ጊዜ ሊገናኙት ነበር። ከሁሉም የአባት አገር ዳርቻዎች የመጡ የመንግሥትና የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት ነበሩ። በዘር ላገኙት መብት ቅንዓት ያላቸው ትውልድ-ልዑላን፣ ኃያላንና መንግሥታዊ ሹሞች፤ በስልጣን እርከንና በኃይል እንደሚበልጡ ማወቃቸው ያፈካቸው ኃይማኖታዊ ልዑላን፤ የተከበሩ የቀድሞ የቦር አርበኞች ከታጠቁ አገልጋዮቻቸው ጋር፤ ከውጪና ከሩቅ አገር የመጡ አምባሳደሮች ሁሉ በዎርምስ ተሰበሰቡ። ሆኖም የዚያን ግዙፍ ጉባኤ ትኩረት በተለየ ሁኔታ የሳበው የሳክሶኑ ተሐድሶ አራማጅ ጉዳይ ነበር።

ቀደም ብሎ ሉተርን ወደ ጉባኤው ይዞት እንዲመጣ፣ ጥበቃ እንደሚደረግለት፣ አወዛጋቢዎቹ ጥያቄዎች ብቁ ከሆኑ ሰዎች ጋር ነፃ ውይይት እንዲደረግባቸው ቻርለስ ለመራጩ ትዕዛዝ ሰጥቶ ነበር። ሉተር በንጉሠ ነገሥቱ ፊት ለመቅረብ ተሸበረ። በዚህ ጊዜ ጤናውም ብዙ የሚያወላዳ አልነበረም፤ ሆኖም ለመራጩ ሲጽፍ፡- “በብቁ ጤንነት ወደ ዎርምስ የሚደርገውን ጉዞ ማድረግ ካልቻልኩ፣ ተጭኜም ቢሆን እንደታመምሁ ወደዚያ እወስዳለሁ። ያዘዘኝ ራሱ ንጉሠ ነገሥቱ ስለሆነ የራሱ የእግዚአብሔር ጥሪ እንደሆነ አልጠራጠርም። በፊታቸው እንድቀርብ የፈለጉበት ምክንያት ከእኔ አንዳች መረጃ ለማግኘት እንዳልሆነ እርግጥ በመሆኑ፣ እንደሚገመተው ሁከት ሊፈጥሩብኝ ካሰቡም፣ ይህንን ጉዳይ ለጌታ እጆች አሳልፌ እሰጣለሁ። በእቶኑ እሳት ውስጥ ሰስቱን እሥራኤላውያን የጠበቀ እርሱ አሁንም ሕያው ነው፤ ይገዛልም። ያድነኝ ዘንድ ፈቃዱ ባይሆን፣ የእኔ ሕይወት የሚያስገኘው ፋይዳ ኢምንት ነው። ብቻ ወንጌሉ እግዚአብሔርን በማይመስሉ ሰዎች ዘንድ ለማላገጫነት እንዳይጋለጥ ጥንቃቄ እናድርግ፤ እንዲያሸንፉ ከምንፈቅድላቸው ይልቅ ለእርሱ [ለወንጌሉ] በመቆም ደማችንን እናፍስስ። ለወንድሞቼ ድነት ብልጫ ያለውን አስተዋፅኦ የሚያደርገው ሕይወቴ ይሁን ሞቴ ማን ያውቃል?” “አንዳች ነገር ከእኔ ብትጠብቁ እንኳ፤ ሽሽት ወይም ክህደት ይፈጽማል ብላችሁ እንዳትጠብቁ፤ መሸሽ አልችልም፣ የማምነውን መከድማ እንዲያውም ጭራሽ የማይሞከር ነው።” -Ibid, b. 7, ch. 1።

ሉተር በጉባኤው ፊት የመቅረቡ ወሬ በዎርምስ ሲናፈስ አጠቃላይ ግርግር ሆነ። ይህ ጉዳይ በተለየ ሁኔታ ኃላፊነት የተሰጠውን የሊቀ-ጳጳሱን ልዑክ አሊያንደርን አሳሰበው፤ አበሳጩውም። ውጤቱ ለጳጳሳዊው ሥርዓት ዓላማ አጥፊ እንደሚሆን ተረዳ። ሊቀ-ጳጳሱ አስቀድሞ የጥፋተኝነት ፍርድ ያሳረፈበትን ጉዳይ እንደገና ወደ ምርመራ ማምጣት የሉዓላዊ ሊቀ-ጳጳሱን ስልጣን መናቅ ይሆናል። በተጨማሪም የአንደበተ ርቱዕው ኃይለኛ የመከራከሪያ ነጥቦች ብዙ ልዑላን ከጳጳሳዊ ሥርዓት ፊታቸውን እንዲመልሱ እንደሚያደርጋቸውም በማመን ፈርቷል። በመሆኑም ምንም ጊዜ ሳያጠፋ ሉተር በጉባኤው ፊት መቅረቡን በመቃወም ከቻርልስ ጋር ተከራከረ። በዚሁ ጊዜ ሉተር ከቤተ ክርስቲያን እንዲገለል የሚያዘው አዋጅ ይፋ ሆነ፤ ይህና የልዑኩ ውትወታ ንጉሠ ነገሥቱ እንዲሸነፍ ገፋፋው። ንጉሠ ነገሥቱ ለመራጩ ደብዳቤ በመፃፍ ሉተር ተሳስቼ ነበር ለማለት ካልሆነ በስተቀር በዊተርበርግ እንዲቆይ አዘዘው።

በዚህ ድሉ ባለመርከቅ፣ አሊያንደር የነበረውን ኃይልና ብልጠት ሁሉ በመጠቀም የሉተርን ውግዘት ለማግኘት ጣረ። ለተሻለ ግብ ቢውል መልካም በነበረ የዓላማ ጽናት፣ ሕዝብን በማሳመጽ፣ በመንግሥት ላይ ተቃውሞ በማስነሳት፣ በኃይማኖተ-ቢስነትና እግዚአብሔርን በመስደብ ጥፋት የተሐድሶ አራማጁን በመወንጀል የልዑላንን፣ የቤተ ክህነት ሰዎችና የሌሎች የጉባኤ አባላትን ትኩረት ለመሳብ ያላሰለሰ ጥረት አደረገ። ነገር ግን በልዑኩ የተንፀባረቀው የሃይለኝነትና የስሜታዊነት መንፈስ፣ የሚገፋፋው መንፈስ የትኛው እንደሆነ በግልጽ ያሳየ ነበር። “እርሱ ይህን እንዲያደርግ የሚገፋት ምክንያቶቹ ለኃይማኖት ያለው ትክክለኛ ቅንዓት ሳይሆን” አለ፣ አንድ ጳጳሳዊ ፀሃፊ፡ “የጥላቻና የበቀል ጥማት ነው።”-Ibid, b. 7, ch. 1። አብዛኛው ጉባኤ ከምን ጊዜውም የበለጠ የሉተርን ዓላማ በአዎንታ ወደ መመልከቱ አዘነበለ።

በእጥፍ ጥረት፣ አሊያንደር፣ ንጉሠ ነገሥቱ የሊቀ-ጳጳሱን አዋጆች የማስፈጸም ኃላፊነት እንዳለበት በመናገር ሊገፋፋው ሞከረ፤ ሆኖም በጀርመን ሕግ መሰረት ያለ ልዑላኑ ስምምነት ይህ ተግባራዊ የሚሆን ባለመሆኑ በመጨረሻ በልዑኩ የማያቋርጥ ንዝነዛ ተሸንፎ ጉዳዩን በጉባኤው እንዲያቀርብ ፈቀደለት። “ለልዑኩ የኩራት ቀን ነበር። ጉባኤው ታላቅ ነበር፣ ተልዕኮው ደግሞ ከዚያ በላይ። አሊያንደር የሁሉም አብያተ ክርስቲያናት እናትና እመቤት ለሆነችው ሮም ጥያቄ ሊያቀርብ ነበር። በተሰበሰቡ የክርስትና ግዛት መሪዎች ፊት የጴጥሮስን ልዑልነት ሊያረጋግጥ [ተዘጋጅቶ] ነበር። የመናገር ተሰጥኦ ነበረው፤ ታላቁን ዕድል ይጠቀምበት ዘንድ ተነሳ። ሮም፣ ከመወገዝዋ በፊት፣ እጅግ በተከበረው ልዩ ፍርድ ቤት ፊት ምርጥ ከሚባሉ ተናጋሪዎች መካከል በቀንደኛው አማካኝነት ቀርቦ መጠይቅዋን(መከራከሪያዋን) ታቀርብ ዘንድ የመለኮታዊ እጅ አቅዶት ነበር።”-Wyllie, b. 6, ch. 4። የተጠራጠሩ የተሐድሶ አራማጁ ደጋፊዎች የአሊያንደር ንግግር ምን ውጤት እንደሚያስከትል ይጠባበቁ ነበር። የሳክሶኒ መራጭ በዚያ አልተገኘም ነበር፤ የጳጳሱ ልዑክ መልእክት ይዘት ምን እንደሚመስል ይመረምሩ ዘንድ ግን አንዳንድ የኮሚቴ አባላቱ እንዲገኙ አዘነበለ።

በተማረው የእውቀት ኃይልና በንግግር ጥዕምነቱ አሊያንደር እውነትን ይገለብጥ ዘንድ ጀመረ። ሉተር የቤተ ክርስቲያንና የመንግሥት፣ በሕይወት ያሉትና የሞቱት፣ የመሪዎችና የተራው ምዕመን፣ የምክር ቤቶችና የግል ክርቲስያኖች ሁሉ ጠላት እንደሆነ በማሳየት በክስ ላይ ክስ ደራረበበት። “በሉተር ስህተቶች ውስጥ” አለ፣ “አንድ መቶ ሺህ መናፍቃን እንዲቃጠሉ ማድረግ የሚችል በቂ ምክንያት አለ።”

በማጠቃለያው፣ በተሐድሶው አማኞች ላይ ያለውን ንቃት ለማንፀባረቅ ሞከረ፡- “እነዚህ ሉተራዊያን ሁሉ ምንድን ናቸው? በስህተት ከመሩት አእምሮውን ካጣመሙት ሕዝብ ጋር የቆሙ፣ ረባሽና ባለጌ፣ የቃላት ፍቺ ፈልፋዮች፣ የተዋረደ ሕይወት የሚመሩ መነኮሳት፣ ገልቱ የሕግ ሰዎችና የቆረቆዙ መሳፍንት ጥርቅም ናቸው። የካቶሊክ ጉባኤ በቁጥር በእውቀትና በኃይል እንዴት እጅግ አብላጫ ያለው ነው! አንድ ድምጽ የሆነ የዚህ የተመሰከረለት ጉባኤ አዋጅ የተራውን (እውቀት የሌለውን) ሰው አይን ይከፍታል፣ ላልጠረጠረው አደጋውን ያመለክተዋል፤ የሚንገዳገደው እንዲፀና፣ ደካማ ልብ ያለው እንዲጠነክር ያደርጋል።” አለ፡- D’Aubigné, b. 7, ch. 3።

በእንደዚህ አይነት መሳሪያዎች የእውነት ጠበቃዎች በየዘመናቱ ሲጠቁ ኖረዋል። መሰረት የጣሉትን ስህተቶች በመቃወም ግልጽና ቀጥተኛ የሆነውን የእግዚአብሔርን ቃል ትምህርቶች ለማቅረብ በደፈሩት ላይ ዛሬም እነዚያው መከራከሪያዎች በተቃረኖ እየተሰነዘሩባቸው ነው። “እነዚህ አዲስ አስተምህሮ የሚሰብኩ እነማን ናቸው?” ይላሉ ተወዳጅ የሆነ ኃይማኖት አፍቃሪዎች። “ያልተማሩ፣ በቁጥር አናሳና ከዝቅተኛ መደብም ናቸው። ሆኖም እውነትን እንደያዙና የተመረጡ የእግዚአብሔር ሕዝቦች እንደሆኑ ይናገራሉ፤ ገልቱና የተቃለሉ ናቸው። ቤተ ክርስቲያናችን በብዛትና ተጽዕኖ በማሳደር እንዴት ታላቅ ናት! ስንት የተማሩና ታላላቅ ሰዎች በመካከላችን ናቸው! ከጎናችን ያለው እንዴት ያለ የበለጠ ኃይል ነው!” እነዚህ መከራከሪያዎች በዓለም ላይ ጉልህ ተፅዕኖ ያላቸው ናቸው፤ እውነትነታቸውን ለማረጋገጥ ግን ከተሐድሶ አራማጁ ዘመን በተሻለ ዛሬ መረጃ ሊቀርብላቸው የሚችሉ አይደሉም።

ብዙዎች እንዳሰቡት ተሐድሶው በሉተር አላበቃም። የዚህ ዓለም ታሪክ እስኪዘጋ ድረስ የሚቀጥል ይሆናል። ሉተር በእርሱ ላይ ያበራ ዘንድ እግዚአብሔር የፈቀደለትን ብርሐን ለሌሎች የማንፀባረቅ ታላቅ ኃላፊነት ነበረበት። ዓለም ይቀበል ዘንድ የተገባውን ብርሐን ሁሉ ግን እርሱ አልተቀበለም። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ አዲስ ብርሐን በቀጣይነት እያረፈ ነው፤ አዳዲስ እውነቶችም በቀጣይነት እየተገለጡ ናቸው።

የልዑኩ መልእክት በጉባኤው ዘንድ ጥልቅ አሻራ አሳረፈ። ግልጽና አሳማኝ የሆኑትን የእግዚአብሔርን ቃል እውነቶች ይዞ የጳጳሱን ተጋዳይ ብትንትኑን ያወጣ ዘንድ ሉተር በዚያ አልነበረም። የተሐድሶ አራማጁን ለመደገፍ የተደረገ አንዳች ሙከራ አልነበረም። የነበረው አጠቃላይ አንደምታ እርሱንና ያስተማራቸውን አስተምህሮዎቹን ለማውገዝ ብቻ ሳይሆን፣ ከተቻለ ኑፋቄውንም ከስሩ የመመንገል ስሜት ነበር። ሮም አላማዋን ለማፅናት ተወዳዳሪ የሌለው ተስማሚ ዕድል አግኝታለች። ራስዋን ከበደል ነፃ ለማድረግ ማለት ያለባት ሁሉ ተብሏል። ነገር ግን ግልጽ የሆነው ድል የሽንፈት ምልክት ነበር። ጦርነቱ በግልጽ ሜዳ ላይ ስለሚካሄድ ከዚህ ጊዜ ጀምሮ በእውነትና በሃሰት መካከል ያለው ልዩነት የበለጠ እየጎላ ይመጣል። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ሮም እንደቀድሞው ደህንነቷ በአስተማማኝ ተጠብቆ ትቆይ ዘንድ ፈፅማ አትችልም።

አብዛኛዎቹ የጉባኤው አባላት ሉተር ለሮም የበቀል እርምጃ ተላልፎ እንዲሰጥ ባያመነቱም በቤተ ክርስቲያን የተንሰራፋውን የስነ-ምግባር ማሽቆልቆል ተመልክተው ብዙዎቹ እጅግ ያወግዙት ስለነበር [በቤተ ክርስቲያን]ስልጣን መዋቅሩ ብልሹነትና አልጠግብ ባይነት ምክንያት በጀርመን ሕዝብ ላይ የወደቀው ስቃይና እንግልት እንዲገታ ፍላጎት ነበራቸው። ልዑኩ የጳጳሳዊው ሥርዓት አስተዳደር እጅግ መልካም እንደሆነ አድርጎ ነበር ያቀረበው። የጳጳሳዊው አምባገነናዊ አስተዳደር ያስከተለውን ውጤት በትክክል

ይተነትን ዘንድ እግዚአብሔር ከጉባኤ አባላቱ መካከል አንድ ሰው አስነሳ። በተከበረ ልቦ ሙሉነት የሳክሶኒው መስፍን ጊዮርጊስ በታላቁ ጉባኤ ቆሞ የጳጳሳዊውን ሥርዓት ማጭበርበሪያዎችና ነውሮች፣ ያስከተሉትንም አስከፊ ውጤት በሚዘገንን ሁኔታ ልቅም አድርጎ፣ በነቂስ ተናገረ። ሲያጠቃልልም እንዲህ አለ፡-

“እነዚህ የተጠቀሱት ጉዳዮች ልታስተካክላቸው ከሚገቡ፣ ሮምን በመቃወም ከሚነሱ ጉዳዮች ውስጥ ጥቂቶቹ ናቸው። ሁሉም ሀፍረት ወደ ጎን ተገፍትሮ፣ ያለማቋረጥ የሚሳደደው አንድ ዓላማ ብቻ ነው፤ ገንዘብ! ሁሌም ተጨማሪ ገንዘብ! እውነቱን ለማስተማር ኃላፊነት የተጣለባቸው እነርሱ ከሀሰት በቀር ሌላ እንዳይናገሩ ሆነዋል፤ የሚያደርጉትን ያለገደብ እንዲቀጥሉበት መተዋቸው ብቻ ሳይሆን ወሮታም ተሰጥቷቸዋል። ምክንያቱም ውሸታቸው በበዛ መጠን ትርፋቸውም ይጨምራልና ነው። ይህ ብዙ የጠነቡ ጅረቶች የሚፈልቁበትና ወደ ሁሉም ስፍራ የሚፈሰበት የተበከለው ምንጭ ነው። ልቅ የሆነ የገንዘብ አባካኝነትና ንፋግነት አንድ ላይ የሚሄዱ ናቸው።” “ወይኔ! በቤተክህነት ሰዎች የሚፈፀም ድርጊት ነው አያሌ ድሃ ነፍሳትን ወደ ዘላለም ጥፋት የሚማግደው። ፍጹም የሆነ (ልቅም ያለ) ተሐድሶ ተግባራዊ መሆን ይገባዋል።”-Ibid, b. 7, ch. 4።

ከዚህ የተሻለ ጠንካራና አሳማኝ፣ የጳጳሳዊውን ሥርዓት ጥፋቶች የሚያወግዝ ንግግር በሉተር በራሱ እንኳ ሊቀርብ የሚችል አልነበረም። ይህንን የተናገረው ሰው የተሐድሶ አራማጁ የለየለት ጠላት መሆኑ ደግሞ ለተናገረው ንግግር ተጨማሪ ክብደት ሰጥቶት ነበር።

የጉባኤው አይኖች ቢከፈቱ ኖሮ የእግዚአብሔር መላዕክት በመካከላቸው ቆመው፣ በስህተት ፅልመት ላይ ከዳር እስከዳር የብርሐን ጮራ ሲለቁ፣ እውነትን ይቀበሉ ዘንድ አእምሮዎችንና ልቦችን ሲከፍቱ በተመለከቱ ነበር። የተሐድሶውን ተቃዋሚዎች ሳይቀር በመቆጣጠር ሊከናወን ላለው ታላቅ ሥራ መንገድ ያመቻቸው የእውነትና የጥበብ አምላክ ኃይል ነበር። ማርቲን ሉተር በዚያ አልነበረም፤ ከሉተር የሚበልጠው የእርሱ [የጌታ] ድምጽ ግን በዚያ ጉባኤ ውስጥ ተሰምቶ ነበር።

በጀርመን ሕዝብ ላይ ከባድ ቀንበር የጨነው ጳጳሳዊ ጭቆና በዝርዝር ተጣርቶ ይቀርብ ዘንድ ጉባኤው ወዲያውኑ ኮሚቴ አቋቋመ። ይህ መቶ አንድ የተብራሩ ዝርዝሮችን የያዘው መዝገብ፣ እነዚህን ጥፋቶች ለማረም ወዲያውኑ እርምጃ ይወሰድ ዘንድ ከሚለምን መጠይቅ ጋር ለንጉሠ ነገስቱ ቀረበለት። “ምን ያህል የክርስቲያን ነፍስ ጥፋት ነው” አሉ ጠያቂዎቹ “ምን አይነት የፍርድ መጓደል፣ ምን አይነት የኃይል ዘረፋ ነው የእነዚህ የክርስትናው ዓለም መንፈሳዊ መሪ ድጋፍ የሚሰጣቸው አሳፋሪ ድርጊቶች የየዕለት ፍሬዎች። የአገራችን ክፋትና ውርደት መቀልበስ አለበት። እናም በታላቅ ትህትና ሆኖም በአስቸኳይ አጠቃላይ ተሐድሶ እንዲደረግ እንዲያዙ፣ ሥራው እንዲጀምርና እንዲከናወን ፈቃድዎ ይሆን ዘንድ እንለምንዎታለን።”-Ibid, b. 7, ch. 4።

በዚህ ጊዜ ጉባኤው ተሐድሶ አድራጊው እንዲቀርብ ጠየቀ። የአሊያንደር ልመና፣ ተቃውሞና ማስፈራሪያ ቢቀጥልም ንጉሠ ነገሥቱ በመጨረሻ ተስማምቶ በጉባኤው ፊት ይቀርብ ዘንድ ለሉተር መጥሪያ ወጣ። ከመጥሪያው ጋር ደህንነቱ ወደሚጠበቅበት ሥፍራ በደህና እንደሚመለስ የሚያረጋግጥለት የይለፍ ተዘጋጅቶለት ነበር። ወደ ዎርምስ ይዞት እንዲመጣ ኃላፊነት በተሰጠው ህጋዊ መልክተኛ አማካኝነት መጥሪያውና የይለፍ ፈቃዱ ወደ ዊተንበርግ ተላከ።

የሉተር ዳደሾች በድንጋጤ ተዋጡ፤ ተጨነቁም። በእርሱ ላይ የተቀሰረው፣ ሚዛናዊነት የጎደለው ጥላቻና ጠላትነት ምን እንደሆነ ስለሚያውቁ፣ የይለፍ ወረቀቱ እንኳ እንደማይከበር በመስጋት ሕይወቱን አደጋ ላይ እንዳይጥል ለመኑት። ሲመልስም፡- “ጳጳሳዊያኑ የእኔን መኮነንና መሞት ይመኛሉ እንጂ በወርምስ እኔን የማየት ፍላጎት የላቸውም። ምንም እርባና የለውም። ለእኔ ሳይሆን ለእግዚአብሔር ቃል ፀልዩ.... እነዚህን የሰይጣን አገልጋዮች ድል እነሳ ዘንድ ክርስቶስ መንፈሱን ይሰጠኛል። በሕይወት እስካለሁ ድረስ እጠላቸዋለሁ፤ በሞቴም አሸንፋቸዋለሁ። እምነቴን እንድንክድ ለማስገደድ በወርምስ በሥራ ላይ ተጠምደዋል። የአቋም ለውጤ የሚሆነው ይህ ነው፡- ሊቀ-ጳጳሱ የክርስቶስ ወኪል እንደሆነ ከአሁን በፊት ተናግሮ ነበር፤ አሁን ደግሞ እላለሁ፤ እርሱ የጌታ ባላንጋራ፣ የሰይጣን ሐዋርያ ነው።”-Ibid, b. 7, ch. 6።

ሉተር አደገኛ የሆነውን ጉዞውን ብቻውን ሊጓዝ አልነበረም። ከንጉሠ ነገስቱ መልዕክተኛ በተጨማሪ ሶስት በጣም የሚቀርቡት ዳደሾቹ አብረውት ለመሄድ ወሰኑ። ሜላክቶን ከልቡ ሊቀላቀላቸው ፈለገ። ልቡ ከሉተር ልብ ጋር ተቆራኝታ ነበረችና አስፈላጊ ከሆነም ወደ ወህኒ ቤት ወይም ወደ ሞት አብሮት ለመሄድ ፅኑ መሻት ነበረው። ልመናው ግን ተቀባይነት ሳያገኝ ቀረ። ምናልባት ሉተር የሚገደል ከሆነ የተሐድሶው ተስፋ የሚያርፈው በዚህ የሥራ ባልደረባው ወጣት ላይ ነው። ከሜላክቶን ጋር ሲሰናበት ሉተር እንዲህ አለ፡- “የማልመለስ ከሆነ፣ ጠላቶቼም የሚገድሉኝ ከሆነ፣ ማስተማርህን ቀጥል። ሳትነቃነቅ እውነትን ጠብቀህ ቁም፤ በኔ ቦታ ተተክተህ ጣር.... አንተ የምትተርፍ ከሆነ የእኔ ሕይወት ቢጠፋ ምንም አይደል።”-Ibid, b. 7, ch. 7። የሉተርን መሄድ ለማየት የተሰበሰቡ የአገሬው ሰዎችና ተማሪዎች እጅግ አዘኑ። በወንጌሉ ልባቸው የተነካ አዕላፋት በሉተር መሄድ ልባቸው ተሰብሮ በለቅሶ ሸኑት። ከዚያም የተሐድሶ አራማጁና ዳደሾቹ ከዊተንበርግ ተነስተው ጉዟቸውን ቀጠሉ።

በጉዞአቸው የሰዎች አእምሮ መጥፎ ነገር ይከሰታል በሚል ሃሳብ ተውጦ ተመለከቱ። በአንዳንድ ከተሞችም ምንም አይነት አክብሮት አልተቸራቸውም ነበር። ሌሊቱን ለማሳለፍ ሲያርፉ አንድ ወዳጅ የሆነ ቄስ በኢጣሊያ የሰማዕትነት ዕጣ የገጠመውን የአንድ ተሐድሶ አራማጅ ስዕል በሉተር ፊት አምጥቶ ያለውን ፍራቻ ገለፀለት። በሚቀጥለው ቀን የሉተር ጽሁፎች በወርምስ እንደተወገዙ ተረዱ። ንጉሣዊ መልክተኞች የንጉሠ ነገሥቱን አዋጅ እየለፈፉ የተወገዙትን መጻሕፍት ወደ አጥቢያ ዳኞች እንዲያመጡ ለሕዝቡ ጥሪ ያደርጉ ነበር። በጉባኤው ፊት ለሚኖረው የሉተር ደህንነት በመስጋት እንዲሁም የሉተር አቋም ተናውጦ ይሆናል ብሎ በማሰብ መንግሥታዊ መልዕክተኛው አሁንም መንገዱን መቀጠል ይፈልግ እንደ ሆነ ጠየቀ። ሉተር እንዲህ ሲል መለሰ፡- “በእያንዳንዱ ከተማ እግድ ቢጣልብኝ እንኳ ጉዞዬን እቀጥላለሁ።” አለ።-Ibid, b. 7, ch. 7።

በኤርፈርት ሉተር የክብር አቀባበል ተደረገለት። የልመና ኮሮጃውን ይዞ ሲመላለስባቸው በነበሩት የከተማ መንገዶች መሃል በሚያሞጋግሰው ሕዝብ ተከቦ አለፈ። የምንኩስና ዘመን መኖሪያ ክፍሉን ጎበኘ፤ አሁን መላ ጀርመንን እያጥለቀለቀ ያለው ብርሐን ወደ ሕይወቱ የመጣበትን ያንን የትንቅንቅ ዘመን አስታወሰ። ለመስበክ ተነሳሳ፤ ይህንን እንዳያደርግ ተከልክሏል፤ ሆኖም በመንግሥታዊ መልክተኛው ፈቃድ በአንድ ወቅት የመነኩሴዎች መኖሪያ፣ የገዳም አገልጋይ አሁን ወደ መድረክ ወጣ።

ጥቅጥቅ ብሎ ለተሰበሰበው ሕዝብ ከክርስቶስ ቃላት ተናገረ፣ “ሰላም ለላንት ይሁን”[ዮሐ 20÷21]። “ፈላስፎች፣ ዶክተሮችና ፀሐፊያን” አለ፣ “የዘላለም ሕይወት የሚገኝበትን መንገድ ለሰዎች ለማስተማር

ሲደክሙ ኖረዋል፤ ውጤታማ ግን አልሆኑም። አሁን እኔ እነግራችኋለሁ።” “ሞትን ይደመስስ ዘንድ፤ ኃጢአትን ያስተሰርደ ዘንድ፤ የሲኦልንም በሮች ይዘጋ ዘንድ እግዚአብሔር አንድን ሰው፤ ጌታ የሱስ ክርስቶስን ከሞት አስነሳ። ይህ የድነት ክንዋኔ ነው። ክርስቶስ ድል ነሳ! ደስ የሚያሰኘው የምሥራች ይህ ነው! የዳንነውም እርሱ በሰራው እንጂ በራሳችን ሥራ አይደለም....ጌታችን የሱስ ክርስቶስ ሲናገር፡- “ሰላም ለናንት ይሁን! እጆቼን....እዩ [ሉቃ 24÷39] ሲል እንዲህ ማለቱ ነው፤ አህ ሰው ሆይ! እነሆ ተመልከት፤ እኔ ነኝ፤ ኃጢአትህን የወሰድኩ የተቤጼሁህም እኔ ብቻ ነኝ እያለ ነው፤ እናም ጌታ ተናገረ....አሁን ሰላም አለህ።”

እውነተኛ እምነት በቅዱስ ሕይወት እንደሚገለጽ በማሳየት ቀጠለ። “እግዚአብሔር አድኖናልና ደስ ይሰኝባቸው ዘንድ ሥራዎቻችን በመልክ እናድርግ። ሐብታሞች ናችሁ? ሐብታችሁ ለባልንጀራችሁ ድህነት የሚለገስ ይሁን። ድሆች ናችሁ? አገልግሎታችሁ ለሃብታሞች ይመስክር። ልፋታችሁ ለራሳችሁ ብቻ ከሆነ ለእግዚአብሔር የምታቀርቡት አገልግሎት አስመሳይነትን ብቻ ነው።”

በድግምት እንደተያዙ ያህል ሕዝቡ [አፋቸውን ከፍተው] አዳመጡ። ለተራቡ ነፍሳት የሕይወት እንጀራ ተቆረሰላቸው። ክርስቶስ ከሊቀ-ጳጳሳት፣ ከቤተክህነት መሪዎች፣ ከንጉሠ ነገሥታትና ከነገሥታት በላይ ከፍ ከፍ ብሎ በፊታቸው ተመለከቱ። የራሱ ሁኔታ አስጊ ደረጃ ውስጥ እንደሆነ ለተር ምንም የጠቀሰው ነገር አልነበረም። የሐሳብ ወይም የከንፈር መጠጣ ኢላማ ይሆን ዘንድ አልፈለገም። በክርስቶስ ሐሳብ ውስጥ ተመስጦ ራሱን መመልከት ረስቶ ነበር። የኃጢአተኛውን ይቅር ባይ የሱስን ብቻ ለመወከል በመሻት በቀራንዮ ሰው ኋላ ራሱን ሰወረ።

የተሐድሶ አራማጁ ባለፈበት ሁሉ ታላቅ ትኩረት ይሰጥ ነበር። ብዙ ሕዝብ በዙሪያው ይሰበሰብ ነበር። ወዳጃዊ ድምጾችም ስለ ሮማዊያኑ እቅድ ያስጠነቅቁት ነበር። “በሕይወት እያለህ ትቃጠላለህ” አሉት “እንደ ጆን ኸስ አካልህ ወደ አመድ ይለወጣል።” ለተርም ሲመልስ፣ “ነበልባሉ ሰማይ የሚደርስ እሳት ከዎርምስ እስከ ዊተንበርግ ቢያቀጣጥሉ እንኳ በጌታ ስም በመካከሉ አልፋለሁ፤ በፊታቸውም እቆማለሁ፤ ወደዚህም ግዙፍ አራዊት (ጉማሬ) [እዮብ 40÷15] መንጋጋ ገብቼ ጌታ የሱስ ክርስቶስን እየመሰከርሁ ጥርሶቼን እሰብራለሁ።”አለ።-Ibid, b. 7, ch. 7።

ወደ ዎርምስ የመቃረቡ ወሬ ታላቅ ሽብር ፈጠረ። ወዳጆቹ ስለደህንነቱ ሲንቀጠቀጡ ጠላቶቹ ደግሞ የአላማቸው መሳካት ጉዳይ አስፈርቷቸው ነበር። ወደ ከተማዋ እንዳይገባ ለማግባባት እልህ አስጨራሽ ጥረት ተደርጎ ነበር። ሁሉም ነገር በሰላም እንደሚፈታ በማተት በጳጳሳውያኑ አነሳሽነት ወዳጅ በሆነ በአንድ ባለማዕረግ የጦር ሰው እልፍኝ እንዲያርፍ ተገፋፋ። ወዳጆቹ የተጋረጡበትን አደጋዎች በመዘርዘር ፍርሃት በውስጡ እንዲነሳሳ ጣሩ። ልፋታቸው ሁሉ ግን ከንቱ ሆነ፤ ምንም ሳይናወጥ ለተር፡- “በከተማዋ ያሉትን የጣራ ሸክላዎች ቁጥር ያክል ብዛት ያላቸው ዲያብሎች በዎርምስ ቢኖሩ እንኳ፣ ወደርስዎ እገባለሁ” በማለት ተናገረ።-Ibid, b. 7, ch. 7።

በዎርምስ እንደደረሰ፣ እንኳን ደህና መጣህ ይለው ዘንድ ብዙ ሕዝብ ወደ በሩ ጎረፈ። እንደዚህ ብዛት ያለው ሕዝብ ንጉሠ ነገሥቱን እንኳ ለመገናኘት ወጥቶ አያውቅም። ብርቱ ስሜታዊነት ይንፀባረቅ ነበር፤ በሕዝቡ መሃልም ጆሮን በሚበጥስ አሳዛኝ ጩኸት፣ ለተርን የሚጠብቀው ዕጣ ፈንታ ምን ሊሆን እንደሚችል ለማስጠንቀቅ፣ የቀብር ሙሾ የሚያወርድ ድምጽ ይሰማ ነበር። “እግዚአብሔር ምሽጌ ይሆናል” አለ ከፈረስ ጋራው እየወረደ። ጳጳሳውያኑ በእርግጥ ለተር ደፍሮ በዎርምስ ብቅ ይላል የሚል እምነት በጭራሽ

አልነበራቸውም፤ የእርሱ እዚያ መድረስ በድንጋጤ ሞላቸው። ንጉሠ ነገሥቱ ወዲያውኑ አማካሪዎቹን ሰብስቦ ምን መደረግ እንዳለበት ምክክር ጀመረ። ጳጳሳዊ ሥርዓትን በግትርነት ከሚደግፉ መካከል አንዱ ጳጳስ፡- “በዚህ ጉዳይ ላይ ከተመካከርንበት ብዙ ቆይተናል፤ ግርማዊነትዎ ይህንን ሰው ባስቸኳይ ያስወግዱት። ሲጂስመንድ ጆን ኸስን ወደ ማቃጠያ ስፍራው አላመጣውም እንዴ? ለመናፍቅ የይለፍ ትዕዛዝ ለመስጠት ወይም የተሰጠውን ለማክበር የምንገደድበት ምንም ምክንያት የለም” አለ፤ “እንደዚያ አይሆንም” አለ ንጉሠ ነገሥቱ፡- “ቃላችንን ማክበር ይገባናል፤” ስለዚህም የተሐድሶ አራማጁ ቃል እንዲሰማ ተወሰነ።

ይህንን ልዩ ሰው ለማየት ከተማዋ በሞላ ጓጉታ ነበረች፤ ጎብኚዎችም ወዲያው ማደሪያ ስፍራውን ሞሉት። ሉተር በቅርቡ ካመመው በሽታ አላገገመም ነበር፤ ሁለት ሳምንት ሙሉ ከወሰደው ጉዞው የተነሳ እጅግ ደክሞ ነበር፤ በሚቀጥለው ቀን ለሚካሄደው በጣም አስፈላጊ ክንውን መዘጋጀት አለበት፤ ለዚህም ፀጥታና እረፍት ያስፈልገው ነበር። እርሱን ለማየት ከነበረው ከፍተኛ ፍላጎት የተነሳ፤ ለጥቂት ሰዓታት ብቻ እንዳረፈ የተከበሩ ሰዎች፤ የጦር አርበኞች፤ ቀሳውስትና የአገሬው ሰዎች በዙሪያው ተሰበሰቡ። ከእነዚህ ከተሰበሰቡት መካከል ቤተ ክርስቲያን የምትፈጽመው ጎጂ ድርጊት ተሐድሶ እንደሚያስፈልገው ንጉሠ ነገሥቱን በድፍረት የጠየቁ፤ ሉተር “በወንጌሉ ነፃ የወጡ” የሚላቸው ልዑላን ይገኙበት ነበር።-Martyn, ገጽ 393። ጠላቶቹም ሆኑ ወዳጆቹ አይሸበሬውን መነኩሴ ለመመልከት መጡ፤ በማይናወጥ እርጋታ ተቀበላቸው፤ ለሁሉም በአክብሮትና በጥበብ ይመልስላቸው ነበር። አቋሙ ደፋርና ጽኑ ነበረ። የልፋትና የህመም ምልክት የሚታይበት የገረጣው ቀጭን ፊቱ ቸርነትን፤ እንዲያውም ደስታን የሚያንፀባርቅ ነበረ። የንግግሩ ክብደትና ጥልቅ ቅንነት ጠላቶቹ እንኳ ሙሉ ለሙሉ ሊቋቋሙት ያልቻሉት ኃይል ለገሰው። ወዳጆችና ጠላቶች በአንድነት በመገረም ተሞሉ። አንዳንዶች መለኮታዊ ተፅዕኖ እንዳለበት አመኑ። ሌሎች ደግሞ ልክ ፈረሳውያን ክርስቶስ እንዳሉት፤ “ጋኔን አለበት” አሉ [ማቴ 11፡18]።

በሚቀጥለው ቀን በጉባኤው ፊት እንዲቀርብ ለሉተር ተነገረው። ወደ ሕዝባዊ አዳራሹ ይወስደው ዘንድ ንጉሠ ነገሥታዊ ሹም ኃላፊነት ተሰጥቶት የነበረ ቢሆንም ወደ ቦታው የደረሰው ግን በመከራ ነበር። ሁሉም ስፍራ የሊቀ-ጳጳሳሱን ስልጣን ለመገዳደር የደፈረውን መነኩሴ ለማየት በመጣ ተመልካች ተጥለቅልቆ ነበር።

ወደ ፈራጆቹ ፊት ሊገባ ሲል አንድ በብዙ ጦርነቶች ላይ ጀብዱ የፈፀመ ታዋቂ፤ በእድሜ የገፋ ጀነራል በትህትና እንዲህ አለው፡- “ምስኪን መነኩሴ! ምስኪን መነኩሴ! እኔም ሆነሁ ሌሎች የጦር መሪዎች እጅግ ደም አፍሳሽ በተባለው ጦርነት እንኳ ፈጽሞ ያልቀመስነው ሰልፍና ትግል ይጠብቅሃል ነገር ግን ትክክለኛ አላማ ካለህ፤ አንተም እርግጠኛ ከሆንክበት፤ በእግዚአብሔር ስም ወደፊት ገስግስ፤ አንዳች ነገር አትፍራ! እርሱ አይጥልህም።”

በመጨረሻ ሉተር በጉባኤው ፊት ቆመ፤ ንጉሠ ነገሥቱ ዙፋኑ ላይ ተቀመጠ። በግዛቱ ሁሉ ተወዳዳሪ በሌላቸው ገናና እና የተከበሩ ሰዎች ተከቦ ነበር። ማርቲን ሉተር ለእምነቱ ለመመስከር እንደቆመበት አይነት ያለ ግርማ ሞገስ የነበረው ጉባኤ ከዚያ ጊዜ በፊት ተሰብስቦ አያውቅም። “እንዲህ አይነት መልክ ያለው ጉባኤ መሰብሰቡ በራሱ በጳጳሳዊ ሥርዓት ላይ የተገኘ ድል ነበር። ሊቀ-ጳጳሱ አስቀድሞ ፈርዶበታል፤ ጉዳዩ እንደገና ይመረመር ዘንድ ሉተር በተለየው ፍርድ ቤት መቅረቡ፤ ፍርድ ቤቱ ከሊቀ-ጳጳሱ በላይ መሆኑን አሳየ። ሊቀ ጳጳሱ በእግድ ስር አድርጎት፤ ከማንኛውም ሰብዓዊ አብሮነት እንዲገለል ቢያደርገውም ሉተር ግን ክብሩን

በጠበቀ ቋንቋ መጥሪያ ደርሶት በዓለም ተወዳዳሪ በማይገኝለት ጉባኤ ፊት ተቀባይነት አገኘ። ሊቀ-ጳጳሱ ለዘላለም ዝም እንዲል የፈረደበት ቢሆንም አሁን ግን ክርስትና ከሚያካልላቸው ሩቅ ሃገራት ጭምር ለመጡ በሺዎች ለሚቆጠሩ በፀጥታ ለሚያዳምጡ ሰዎች ሊናገር ጀመረ። በሉተር መሳሪያነት አማካኝነት ታላቅ አብዮት ተግባራዊ ሆነ። ሮም ከዙፋንዋ እየወረደች ነበረች፤ የዚህ ውርደት ምክንያትም የአንድ መነኩሴ ድምጽ ነበረ።”-Ibid, b. 7, ch. 8።

በዚያ ኃያልና ስሙጥር ጉባኤ ፊት ከተራ ቤተሰብ የተገኘው የተሐድሶ አራማጁ የፈራና ሃፍረት የያዘው መሰለ። ውስጣዊ ስሜቱን በመገንዘብ ብዙዎቹ ልዑላን ወደርሱ መጡ፤ ከመካከላቸውም አንዱ በሹክሹክታ፡- “አካልን እንጂ ነፍስን መግደል የማይችሉትን አትፍራቸው።” አለው። ሌላኛው ደግሞ፡- “ስለ እኔ ወደ ገዥዎች ወደ ነገሥታትም በምትወሰድበት ጊዜ በአባትህ መንፈስ የምትናገረው ይሰጥሃል።” እንዲሁም የክርስቶስ ቃላት በዓለማችን ታላላቅ ሰዎች አማካኝነት ባርያው በፈተናው ሰዓት ይጠነክር ዘንድ ተነገሩ።

ሉተር በቀጥታ የንጉሠ ነገሥቱ ዙፋን ፊት ለፊት ወዳለ ስፍራ ተመራ፤ ጥቅጥቅ ብሎ የሞላው ጉባኤ ፀጥ ረጭ አለ። ከዚያም አንድ ንጉሣዊ ሹም ተነስቶ ወደ ሉተር ጽሁፎች ስብስብ እያመለከተ የተሐድሶ አራማጁ ሁለት ጥያቄዎችን እንዲመልስ ጠየቀ፡- የእርሱ ጽሁፎች መሆን አለመሆናቸውን እንዲያረጋግጥ፤ በጽሁፎቹ ያሰፈራቸውን አመለካከቶች ለመካድ (ስህተት እንደሆኑ ለማመን) ወይም ላለመካድ ያለው ሃሳብ ምን እንደሆነ ጠየቀው። የመጻሕፍቱ ርዕሶች ከተነበቡ በኋላ፤ ለመጀመሪያው ጥያቄ ሉተር የእርሱ እንደሆኑ አመነ። “ሁለተኛው” አለ፤ “ጥያቄ የሚመለከተው እምነትን፤ የነፍሳትን ድነት እንዲሁም በሰማይም ሆነ በምድር አቻ የሌለውን የተከበረውንና ታላቁን ቅርስ የእግዚአብሔርን ቃል በመሆኑ በደንብ በጥንቃቄ ሳለስብበት መልስ መስጠቱ ችሎልና አደገኛም ነው። ሁኔታዎቹ ከሚፈልጉብኝ በታች አዎንታዊ መልስ ወይም እውነት ከሚጠይቀው በላይ ልሰጥ እችላለሁ። በሁለቱም አካሄድ ቢሆን በክርስቶስ ፍርድ ሥር መሆን ይኖርብኛል፡- “በሰው ፊትም የሚክደኝ ሁሉ እኔ ደግሞ በሰማያት ባለው በአባቴ ፊት እክደዋለሁ።” [ማቴ 10÷33] በዚህም ምክንያት የእግዚአብሔርን ቃል የሚቃወም ጥፋት ሳልሠራ መልስ መስጠት ይቻለኝ ዘንድ ጊዜ እንዲሰጠኝ ግርማዊነትዎን በፍጹም ትህትና እለምናለሁ” አለ።-D’ Aubigné, b. 7, ch. 8።

ይህንን ጥያቄ በማቅረቡ ሉተር ጥበብ የተሞላበት አካሄድ አደረገ። አካሄዱም የሚያደርገው ነገር ስሜታዊነት ወይም የልብ ትርታን የተከተለ እንዳልሆነ ጉባኤውን ማሳመን ቻለ። በድፍረት፤ ወደ ኋላ ባለማለት የሚታወቀው ሉተር ባልተጠበቀ ሁኔታ የተረጋጋና ራሱን የተቆጣጠረ እንደሆነ ማሳየቱ ተጽዕኖውን ከፍ አደረገለት፤ በኋላም መልሱን በጥንቃቄ፤ ባለማወላወል፤ በጥበብና በክብር በማቅረብ፤ ጠላቶቹን ማስገረምና ቅር ማሰኘት፤ ብልግናቸውንና እብሪታቸውን መገሰጽ አስቻለው።

በሚቀጥለው ቀን የመጨረሻ መልሱን ለመስጠት መቅረብ ነበረበት። እውነትን ለመቃወም ያበሩትን ኃይላት ሲያስብ ለአፍታ ልቡ ቀለጠች። እምነቱ ደከመ፤ ፍርሃትና መንቀጥቀጥ ወደቀበት፤ ታላቅ ድንጋጤ አሸነፈው። አደጋዎች በፊቱ ተበራከቱ፤ ጠላቶቹ ሊያሸንፉ፤ የጨለማ ኃይላትም ድል ሊነሱ የተቃረቡ መሰሉ። ደመናዎች በዙሪያው ተሰባሰቡ፤ ከእግዚአብሔር የሚለዩትም መሰሉ። የሰራዊት ጌታ ከእርሱ ጋር እንደሚሆን ማረጋገጫ ያገኝ ዘንድ ተመኘ። እጅግ በተጨማሪ መንፈስ በፊቱ ተደፍቶ መሬት ላይ ወደቀና ከእግዚአብሔር

በቀር ማንም ሙሉ ለሙሉ መረዳት የማይችላቸውን ስቅታ የቆራረጣቸው፣ ልብን የሚተረትሩ ዋይታዎች አሰማ።

“እግዚአብሔር ሆይ” ለመነ፡- “ሁሉን የምትችል ዘላለማዊ እግዚአብሔር ሆይ! ዓለም እንዴት የሚያስፈራ ነው! ይውጠኝ ዘንድ እንዴት አፋን እንደከፈተ ባንተም ላይ ያለኝ እምነት እንዴት ኢምንት እንደሆነ ተመልከት!.... ይህ ዓለም ባለው አንዳች ጉልበት የምደገፍ ከሆነ በቃ አከተመልኝ.... ደውሉ ተደውሉአል.... ውሳኔም ተላልፎአል.... አንተ የእኔ አምላክ ሆይ የዚህን ዓለም ጥበብ ተቃውሜ ፀንቼ እቆም ዘንድ እርዳኝ። በራስህ ኃያል ጉልበት ይህንን ታደርግ ዘንድ እለምንሃለሁ። ሥራው የእኔ አይደለም፤ የራስህ እንጂ። እዚህ ምንም ጉዳይ የለኝም.... ከዓለም ታላላቅ ሰዎች ጋር የምከራከርበት እኔ ምንም ጉዳይ የለኝም.... ጉዳዩ ያንተ ነው፤.... ፃድቅና ዘላለማዊም ነው.... ታማኝና የማትለወጠው እግዚአብሔር ሆይ! እኔ በሰው ላይ አልደገፍም.... ከሰው የሆነ ነገር ሁሉ ይንገዳገዳል፤ ከእርሱ የሚወጣው ሁሉ መውደቁ እርግጥ ነው.... ለዚህ ሥራ የመረጥከኝ አንተው ነህ.... ስለዚህ አ ጌታ ሆይ የራስህን ፈቃድ ፈጽም፤ ምሽጌ፣ ጋሻዬና መሰረቴ ስለሆነው ስለተወደደው ልጄህ የሱስ ክርስቶስ ስትል አትተወኝ።”-Ibid, b. 7, ch. 8።

በራሱ ኃይል እንዳይተማመንና አቅሙን በውል ሳያውቅ ወደ አደጋ በጥድፊያ እንዳይገባ ሁሉን የሚያውቅ አምላክ ሉቲር የተጋረጠበትን አደገኛ ሁኔታ እንዲረዳ ፈቀደ። በፍርሃት እንዲሸነፍ ያደረገው ወዲያውኑ የሚፈጸም የሚመስለው የራሱ የስቃይ ፍርሃት፣ የግርፋት ወይም የሞት ስጋት አልነበረም። ወደ ችግሩ መጥቷል፤ የመጋፈጥ ብቁነት ግን ሊሰማው አልቻለም። በእርሱ ድክመት ምክንያት እውነት ኪሳራ ሊደርስበት ይችላል። ለራሱ ደህንነት ሳይሆን ለወንጌሉ አሸናፊነት ሲል ከእግዚአብሔር ጋር ታገለ። የነፍሱ ስቃይና ፍጭት ፀጥ ረጭ ባለው ጅረት አጠገብ በሌሊት እንደታገለው እንደ እሥራኤል [ያዕቆብ] ነበር። እንደ እሥራኤል ሁሉ ከእግዚአብሔር ጋር ታግሎ አሸነፈ። ፈጽሞ እረዳት አልባ በሆነበት ጊዜ እምነቱ በሃያሉ አዳኝ በክርስቶስ ላይ ተጣበቀ። በጉባኤው ፊት ብቻውን እንደማይቀርብ በተሰጠው ማረጋገጫ ተበረታታ። ስለም ወደ ነፍሱ ተመለሰች፤ በአገሪቱ መሪዎች ፊት የእግዚአብሔርን ቃል ከፍ ከፍ ያደርግ ዘንድ ዕድል ስላገኘ እጅግ ሀሴት አደረገ።

አዕምሮው በእግዚአብሔር ፀንቶ ሉቲር በፊቱ ላለው ትግል ይዘጋጅ ጀመር። ስለሚመልሰው መልስ እቅድ አሰላለ፤ የፃፋቸውን ጽሁፎች አገላበጠ፤ አቋሙን የሚደግፉ ገጣሚ ጥቅሶችን በማስረጃነት ከመጽሐፍ ቅዱስ ወሰደ። ከዚያም ግራ እጁን በፊቱ በተከፈተው ቅዱስ መጽሐፍ ላይ ጭኖ፣ ቀኝ እጁን ወደ ሰማይ አነሳና፡- “ምስክርነቱን በደም ለማተም ቢጠራ እንኳ ከወንጌሉ ጋራ በቋሚነት ሊጣበቅ፣ እምነቱንም በነጻነት ሊመሰክር ቃል ገባ።”-Ibid, b. 7, ch. 8።

በጉባኤው ፊት እንደገና ለመቅረብ ወደዚያ ሲመራ ፊቱ የፍርሃት ወይም የሃፍረት አንዳች ምልክት አይታይበትም ነበር። አደብ የገዛና ሰላማዊ፣ ሆኖም እጅግ ደፋርና የተከበረ ሆኖ፣ በታላላቅ የምድር ሰዎች መካከል የእግዚአብሔር ምስክር ሆኖ ቆመ። ሉቲር አስተምህሮዎቹን ይክድ እንደሆነ ውሳኔውን እንዲያሳውቅ መንግሥታዊ ሹሙ ጠየቀ። ሁከትና ጠንካራ ስሜት ሳያንፀባርቅ ሉቲር ለሰስ ባለ ትሁት ቃና መለሰ፤ ገጽታው የተለየና አክብሮት የተሞላበት ነበረ፤ ሆኖም ጉባኤውን ያስደነቀ መተማመንና ደስታ ይንፀባርቅበት ነበር።

“እጅግ ደርባባ የሆኑት ንጉሠ ነገሥት፤ የተከበራችሁ ልዑላን፤ የተወደዳችሁ ጌቶች” አለ ሉተር፤ “በትእዛዛችሁ መሰረት ዛሬ በፊታችሁ በትህትና ተገኝቻለሁ። እውነትና ትክክል እንደሆነ በጣም እርግጠኛ የሆንኩበትን ጉዳይ ደግፌ ስናገር በእግዚአብሔር ቸርነት በአዎንታ ታዳምጡኝ ዘንድ ግርማዊነትዎንና የተከበሩትን ልዑላን እማፀናለሁ። በምመልስበት ጊዜ ትክክለኛውን የፍርድ ቤት ሥነ-ሥርዓት ያልተከተልኩ እንደሆነ ስለ አጠቃቀሙ ብዙም ልምድ ስለሌለኝ ይቅርታ እንዲደረግልኝ እጠይቃለሁ። እኔ ድሃ መነኩሴ፤ የገዳም ልጅ፤ ለእግዚአብሔር ክብር ብቻ ስተጋ የኖርሁ ሰው ነኝ።”-Ibid, b. 7, ch. 8።

ከዚያም ወደ ጥያቄው በማምራት የታተሙት ሥራዎቹ ባህርይ ተመሳሳይ እንዳልሆነ አመለከተ። በተወሰኑት ጽሁፎች ስለ እምነትና ሥራ ያተተ ሲሆን ጉዳት የሌለባቸው ብቻ ሳይሆኑ አትራፊም እንደሆኑ ጠላቶቹ ሳይቀር ተናግረዋል። እነዚህን መካድ ማለት ሁሉም የሕብረተሰብ ክፍሎች የመሰከሩላቸውን እውነቶች ማውገዝ ነው። ሁለተኛው የጽሁፍ ክፍል የጳጳሳዊውን ሥርዓት ብልሹነቶችና አግባብነት የሌለው ምግባር የሚያጋልጡ ጽሁፎችን ያካተተ ነበር። እነዚህን ሥራዎች መግታት የሮምን ፈላጭ ቆራጭነት በማበረታታት ለበርካታ፤ ታላላቅ፤ እግዚአብሔርን መሰልነት ለሌለባቸው ነገሮች በር በሰፊው የሚከፍት ይሆናል። ሶስተኛ ደረጃ ያሉ ጽሁፎች ደግሞ በጊዜው የነበሩትን ክፋቶች የሚደግፉትን ግለሰቦች የሚተቹ ነበሩ። እነዚህን ሰዎች በተመለከተ ከሚገባው በላይ ጨካኝ ያለ እንደነበረ በነጻነት ተናገረ። ከስህተት ነፃ እንደሆነ አልተናገረም። ቢሆንም [ስለነዚህ ክፉ ሰዎች የሚዘረዝሩትን] መጻሕፍት እንኳ ሊወገዱ ይገባል አላለም፤ ምክንያቱም እንደዚህ አይነት አካሄድ ለእውነት ጠላቶች የልብ ልብ የሚሰጥ፤ አጋጣሚውን በመጠቀም የእግዚአብሔርን ሰዎች በበለጠ ጭካኔ ለመደቆስ እንዲመቻቸው የሚያደርግ ስለሆነ ነው።

“ነገር ግን እኔ ተራ ሰው እንጂ እግዚአብሔር ስላልሆንኩ” ቀጠለ፤ “ክርስቶስ እንዳደረገው እኔም ራሴን ለመከላከል ‘ክፉ ተናግሬ እንደሆንሁ ስለ ክፉ ምስክር’ [ዮሐ 18÷23] በማለት እናገራለሁ። ግርማዊነትዎ፤ ወይም ማንም ሰው ቢሆን የሚቻለው ከሆነ ስህተተኛ እንደሆንሁ ከነብያትና ከሐዋርያት ጽሁፎች ውስጥ ማስረጃ በመጥቀስ ታረጋግጥላችኋል ዘንድ በእግዚአብሔር ቸርነት እለምናችኋለሁ። ስህተተኛ እንደሆንኩ ባመንኩበት ቅጽበት እፀፀታለሁ፤ መጽሐፎቼንም ወደ እሳት ለመወርወር የመጀመሪያው እሆናለሁ። ራሴን እያጋለጥኩ ያለሁባቸውን አደጋዎች እንዳሰብኳቸውና እንደመዘንኳቸው አሁን የተናገርኩት የሚያመለክት ነው። ነገር ግን አደጋዎቹ አንዳች ሳያስጨንቁኝ ይልቁንም እንደጥንቱ ዛሬም ወንጌሉ የችግር፤ የክርክርና የጥል ምክንያት ሆኖ ማየቴ እጅግ ያስደስተኛል። የእግዚአብሔር ቃል ባህርይ መዳረሻ ይህ ነው። ክርስቶስ አለ፡- “ሰይፍ እንጂ ሰላምን ለማምጣት አልመጣሁም።” [ማቴ 10÷34]። እግዚአብሔር በምክር ግሩምና ኃያል ነው። አለመግባባትን ለማስቆም በምንለፋበት ጊዜ የእግዚአብሔርን ቃል ስንዋጋ እንዳንገኝ፤ በራሳችን ላይም ልንወጣው የማንችለው አስፈሪ የአደጋ መዓት፤ ወቅታዊ እልቂትና ዘላለማዊ ውድመት እንዳናመጣ ጥንቃቄ ልናደርግ ይገባናል። ከእግዚአብሔር መጻሕፍት ምሳሌዎችን ልጠቅስ እችላለሁ። በእይታ ጥንቁቅና አርቆ አሳቢ ይመስሉ ስለነበሩት፤ መንግሥታቸውንም እያፀኑ ይመስላቸው ስለነበሩት፤ ነገር ግን የጥፋታቸውን ማገዶ እየቆሰቆሱ ስለነበሩት ፈርዖኖች፤ የባቢሎን ወይም የእሥራኤል ነገሥታት መናገር እችላለሁ። እግዚአብሔር ‘ተራሮችን ይነቅላል አያውቁትም።’” [ኢዮኤ 9÷5] አለ።-Ibid, b. 7, ch. 8።

ሉተር የተናገረው በጀርመንኛ ነበር፤ አሁን ደግሞ ያንኑ የተናገረውን በላቲንኛ እንዲደግመው ተጠየቀ። እስካሁን ባከናወነው ሥራው እጅግ ደክሞ የነበረ ቢሆንም ለመድገም በመስማማት እንደመጀመሪያው ሁሉ ጥርት ባለና ኃይል በተሞላበት ሁኔታ ንግግሩን አደረገ። የእግዚአብሔር ምሪት ይህንን ጉዳይ አስተባባረ።

የብዙዎች ልዑላን አዕምሮ በስህተትና አጉል እምነት የታወረ ስለነበር በመጀመሪያው ንግግሩ ሉተር የሰጠው የሚያሳምን ምክንያት ጥንካሬ አልታያቸውም ነበር። መደገሙ የቀረቡትን ነጥቦች በተሻለ ግልጽነት እንዲረዱ አስቻላቸው።

ለብርሃኑ ዓይኖቻቸውን በግትርነት የጨፈኑ በእውነቱም ላለመረታት የወሰኑ እነርሱ በሉተር ቃላት ኃያልነት እጅግ ተበሳጩ። መናገሩን ሲጨርስ የጉባኤው አፈ-ጉባኤ በቁጣ፡- “ጥያቄውን አልመለስክም። ግልጽና የተብራራ መልስ ነው የሚፈለገው። አቋምህን ትለውጣለህ ወይስ አትለውጥም?” አለው።

የተሐድሶ አራማጁ መለሰ፡- “ግርማዊነትዎ እንዲሁም ልዑላን፣ የምትፈልጉት ቀላል፣ ግልጽና ቀጥተኛ መልስ ስለሆነ እመልስላችኋለሁ ይኸውም፡- እምነቴን ለሊቀ-ጳጳሱ ወይም ለመማክርቱ አሳልፌ አልሰጥም፤ ምክንያቱም በተደጋጋሚ ወደ ስህተት እንደወደቁ፣ ይባስ ብሎም የራሳቸውን አቋም መከተል ተስኖአቸው ፍንትው ባለ መዋዠቅ ውስጥ እንዳሉ፣ እንደ ቀትር ፀሐይ ግልጽ ነው። ከመጽሐፍ ቅዱስ በማስረጃ ወይም በአጥጋቢ ምክንያቶች እንዳምን ካልተደረግሁ፤ በጠቀስኳቸው በእነዚህ ጽሁፎች ካልረከሁና አቋሜም በዚህ አኳኋን በእግዚአብሔር ቃል የማይገዛ ካልሆነ በስተቀር ምንም ነገር አልክድም፤ ልክድም አይቻለኝም፤ ህሊናውን የሚቃረን ነገር ይናገር ዘንድ ለአንድ ክርስቲያን ተገቢ አይደለም። ይህ አቋሜ ነው፤ ሌላ ነገር አደርግ ዘንድ አይቻለኝም። እግዚአብሔር እረዳቴ ይሁን! አሜን።”-Ibid, b. 7, ch. 8።

በዚህም ሁኔታ ይህ ጻድቅ ሰው እርግጥ በሆነው በእግዚአብሔር ቃል መሰረት ላይ ቆመ። ሰማያዊ ብርሐን ፊቱን አፈካው። የስህተትን ኃይል ተቃውሞ ቃሉን ሲሰጥ፣ ታላቅነቱና የባህርይ ንጽህናው፣ የልቡ ደስታና ሰላሙ ለሁሉም በግልጽ ይታዩ ነበር፤ ዓለምን ስለሚያሸንፈው እምነት የበላይነትም ምስክር ሆኑ።

ጉባኤው በሞላ ለተወሰነ ጊዜ በግርምት ፀጥ ረጭ አለ። በመጀመሪያ መልሱ ሉተር በላሆሳስ፣ በአክብሮት፣ እንዲያውም እጅ የመስጠት በሚመስል ቅላጼ ንግግሩን አድርጎ ስለነበር ሮማውያኑ ይህን ምልክት የጥንካሬው መሸርሸር ጅማሮ እንደሆነ አድርገው ተረድተውት ነበር። ጊዜ እንዲሰጠው ያቀረበው ጥያቄ ስህተቱን ለማመን ያቀረበው መንደርደሪያ ነው ብለውም ገምተው ነበር። ቻርለስ ራሱ በከፊል ንቀትም ቢሆን የመነኩሴውን ያለቀ ሰውነት፣ ያልተዋበና ቀላል የሆነ አለባበሱን በመመልከት “ይህ ሰው እኔን እንደመናፍቅላል ሊያስቆጥረኝ ፈጽሞ አይችልም” በማለት ተናግሮ ነበር። “አሁን ያሳየው ጀግንነትና ጥንካሬ የምክንያቱ ግልጽነትና ኃይል ሁሉንም መደቦች ያስደመመ ሆነ። ንጉሠ ነገሥቱ በታላቅ አክብሮት “መነኩሴው ፍርሃት በሌለው ልብ በማይናወጥም ጉብዝና ይናገራል” በማለት በመደነቅ ተናገረ። ይህንን አገራቸውን የወከለውን ሰው የጀርመን ልዑላን በኩራትና በደስታ ተመለከቱት።

የሮም ደጋፊዎች ድል ተነሱ። አላማቸው ፈፅሞ ተቀባይነት በሌለው (አዎንታዊ ባልሆነ) ብርሐን ታየ። ስልጣናቸውን ሊያስጠብቁ የሞከሩት፣ የሮም የማያበቃ መከራከሪያ በሆነው የማስፈራራት ተግባራቸው እንጂ መጽሐፍ ቅዱስን በመጥቀስ አልነበረም። የጉባኤው አፈ-ጉባኤ እንዲህ አለ፡- “የማትክድ ከሆነ ንጉሠ ነገሥቱና የግዛቱ ሃገራት እንዲህ ዓይነቱን ግትር መናፍቅ እንዴት መቅጣት እንዳለባቸው ምክራቸውን ይቀጥላሉ።”

ግሩም የመከራከሪያ ንግግሩን በታላቅ ደስታ ሲያዳምጡ የነበሩት የሉተር ወዳጆች እነዚህን ቃላት ሲሰሙ በፍርሃት ተርበደበዱ። ዶክተሩ ግን እንዲህ በተረጋጋ መንፈስ “አንዳች ነገር አልክድምና እግዚአብሔር ረዳቱ ይሁን!” አለ።-Ibid, b. 7, ch. 8።

ልዑላን ሲመካከሩ ሳለ ከጉባኤው እንዲሄድ ታዘዘ። ታላቅ ቀውስ እንደመጣ በሁሉም ዘንድ ታውቆ ነበር። የሉተር የአልቀበልም ባይነቱ፣ የማይናወጥ አቋሙ፣ ለወደፊቱ በሚሆነው የቤተ ክርስቲያን የዘመናት ታሪክ ላይ ተፅዕኖ ሊያደርግ ይችል ይሆናል። ሃሳቡን ይቀይር ዘንድ አንድ ተጨማሪ ዕድል እንዲሰጠው ተወሰነ። ለመጨረሻ ጊዜ ወደ ጉባኤው እንዲመጣ ተደረገ። አስተምህሮው ስህተት መሆኑን ይናገር እንደሆነ ተብሎ ጥያቄው እንደገና ቀረበለት። “ከሰጠሁት መልስ ሌላ”፣ አለ፣ “የተለየ የምሰጠው መልስ የለኝም።” በማባበልም ሆነ በማስፈራራት ለሮም ትዕዛዝ እንደማይንበረከክ ግልጽ ሆነ።

ነገሥታትንና ልዑላንን ያንቀጠቀጠው ኃይላቸው በአንድ ተራ መነኩሴ ከምንም አለመቆጠሩ ለጳጳሳዊያኑ መሪዎች ውርደት ሆነባቸው። አሰቃይተው በመግደል ቁጥቸው እንዲሰማው ሲያደርጉ ተመኙ። ሉተር ግን የተጋረጠበትን አደጋ በማስተዋል ለሁሉም የተናገረው በክርስቲያናዊ ክብርና መረጋጋት ነበር። ቃላቱ ከእብራይስጥ፣ ከስሜታዊነትና የሃሳት ገለጻ ነጻ ነበሩ። ራሱንና በዙሪያው ያሉትን ታላላቅ ሰዎች ረስቶ ከሊቀ-ጳጳሳት፣ ከቤተክህነት መሪዎች፣ ከነገሥታትና ከንጉሥ-ነገሥታት ለዘላለም የሚልቀው አምላክ ፊት ብቻ እንደቆመ ይሰማው ነበር። በመደነቅና በመገረም ዳደሾቹንም ሆነ ጠላቶቹን ያነሳሳ ኃያልና ታላቅ ምስክርነት ክርስቶስ በሉተር በኩል ተናገረ። የግዛቱን ባለስልጣናት ልብ የሚነካ ሥራ እየሰራ የእግዚአብሔር መንፈስ በዚያ ጉባኤ መካከል ነበር። ብዙ ልዑላን የሉተር አቋም ትክክል እንደሆነ በድፍረት እውቅና ሰጡ። ብዙዎች እውነቱ አሳማኝ ሆኖ አገኙት፤ በአንዳንዶች ዘንድ ግን እነዚያ የእውነት አሻራዎች ብዙም በውስጣቸው ሳይቆዩ ቀሩ። በዚያን ሰዓት እምነታቸውን ያልገለፁ፣ ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስን ራሳቸው መርምረው በኋላ የተሐድሰው ፍርሃት-የለሽ ደጋፊ የሆኑ ሌሎች ነበሩ።

መራጩ ፍሬደሪክ የሉተርን በጉባኤው ፊት መቅረብ በጉጉት ይጠበቅ ነበር፤ ንግግሩንም በጥልቅ ስሜት ተከታተለ። በደስታና በኩራት ስለ ዶክተሩ ጉብዝና፣ አይበገሬነትና ራሱን የመቆጣጠር ችሎታ በመመስከር በተሻለ ቆራጥነት ከጎኑ ለመቆም ወሰነ። ተቃረኖ ውስጥ ከነበሩት ወገኖች (ፓርቲዎች) የተለየ አቋም ያዘ፤ የሊቀ-ጳጳሳት፣ የነገሥታትና የቤተ-ክህነት መሪዎች ጥበብ በእውነት ኃይል አማካይነት መና እንደሆነ ተመለከተ። ጳጳሳዊ ስርዓቱ ሁሉም አገራት ለዘላለም የማይረሱት ሽንፈት ተከናነበ።

የሉተር ንግግር ያስገኘውን ውጤት ልዑኩ ሲገነዘብ ከምን ጊዜውም በላይ ለሮም ስልጣን ደህንነት ሃሳብ ገባው፤ ማድረግ የሚችለውንም ሁሉ ተጠቅሞ ተሐድሶ አራማጁን ይገለብጥ ዘንድ ቆርጦ ተነሳ። በማያሻማ ሁኔታ የታወቀበትን የንግግርና የማግባባት (የዲፕሎማሲያዊ) ችሎታውን ተጠቅሞ ለአንድ እርባና-ቢስ መነኩሴ ጉዳይ ብሎ የገናናዋን የሮም መንበረ ሥልጣን ወዳጅነትና ድጋፍ የማጣትን ስህተትና አደጋ ለወጣቱ ንጉሠ ነገሥት ገለፀ።

ንግግሩም ፍሬ አልባ አልነበረም። ሉተር መልሱን ከሰጠበት ቀጥሎ ባለው ቀን ቻርለስ ለጉባኤው የሚቀርብ መልእክት ላከ፤ ይዘቱም፣ ከእርሱ በፊት የነበሩትን ዱካ የሚከተል አቋም እንዳለው በመግለጽ የካቶሊክን ኃይማኖት ለማስቀጠልና ለመጠበቅ ያለውን መርሃ ግብር አሳወቀ። ሉተር ስህተቱን አምኖ ለመመለስ ፈቃደኛ ስላልሆነ በእርሱና ባስተማራቸው ኑፋቄዎች ላይ እጅግ ጠንካራ እርምጃ መወሰድ

አለበት። “በራሱ እብደት የተመራ አንድ፣ ብቸኛ መነኩሴ የክርስትናውን ዓለም እምነት ተገዳድሮ ቆሟል። የዚህን እምነት-የለሽነት መስፋፋት ለማስቆም መንግሥቱን፣ ኃይሌን፣ ወዳጆቹን፣ ኃብቱን፣ አካሌንና ደሜን፣ ኃሳቤንና ሕይወቱን እሰዋለሁ። በሕዝቡ ዘንድ ምንም ብጥብጥ እንዳያስነሳ እየከለከልኩት አውገስቲን ሉተርን አሰናብተዋለሁ። በእርሱና በደጋፊዎቹ ላይ፣ እንደ መናፍቅነታቸው አስፈላጊ የሆነውን እርምጃ ሁሉ እወስዳለሁ። እንደ ታማኝ ክርስቲያኖች ይሆኑ ዘንድ ለሁሉም ግዛቶች አባላት ጥሪ አቀርባለሁ።” አለ፤ የሉተር የይለፍ ትዕዛዝ ግን መከበር እንዳለበት በማወጅ እርምጃ መወሰድ ከመጀመሩ በፊት ሉተር ወደ ሃገሩ በሰላም መመለስ እንዳለበት ተናገረ።

ሁለት የማይጣጣሙ ሃሳቦች በጉባኤው መንሸራሽር ጀመሩ። የሊቀ-ጳጳሱ መልዕክተኞችና ተወካዮች የተሐድሶ አራማጁ የይለፍ ፍቃድ መከበር እንደሌለበት ተከራከሩ። “የራይን [ወንዝ]” አሉ “ከመቶ ዓመት በፊት የጆን ኸስን አመድ እንደወሰደ ሁሉ የእርሱንም አመድ ይቀበል።” የጀርመን ልዑላን የጳጳሳዊ ሥርዓት ደጋፊዎችና የሉተር ቀንደኛ ጠላቶች ቢሆኑም የሕዝብን እምነት የሚሸረሸረውን፣ በአገሪቱ ክብር ላይም ነቁጥ የሚያሳርፈውን ድርጊት ለመፈፀም አልተስማሙም። የኸስን ሞት ተከትሎ የመጣውን እልቂት በማስታወስ በጀርመን አገርና በወጣቱ መሪዎቹ ላይ እነዚያን አሰቃቂ ክፋቶች ለመድገም እንደማይደፍሩ ተናገሩ።

ቻርለስ ራሱም ለቀረበው ግብረ-ገብነት ለሌለው ጥያቄ መልስ ሲሰጥ እምነት በምድር እንዲጠፋ ቢደረግ እንኳ በልዑላን መካከል መጠጊያ ማግኘት እንዳለበት ተናገረ። አሁንም ግን በሉተር ቀንደኛ ጳጳሳዊ ጠላቶች ዘንድ ግፊቱ በመቀጠል ሲጅስመንድ በኸስ ላይ እንዳደረገው ሁሉ በተሐድሶ አራማጁ ላይ እንዲያደርግበት፣ ለቤተ ክርስቲያኒቱ ተላልፎ እንዲሰጥ እንዲያደርግ ተጨማሪ ጫና ተደረገበት። ኸስ ሕዝብ በተሰበሰበበት ወደ ታሰረበት ሰንሰለት እያመለከተ ንጉሠ-ነገሥቱ የገባውን የእምነት ቃል ሲያስታውሰው የነበረበትን ትዕይንት በማስታወስ ቻርለስ 5ኛ “እንደ ሲጅስመንድ በውርደት ፊቱ እንዲቀላ አልፈልግም።” አለ።-Lenfant, vol. 1, ገጽ 422።

ያም ሆኖ ቻርለስ በሉተር የቀረቡትን እውነቶች ሆን ብሎ አልቀበልም ብሏል። “የቅድመ አያቶቼን ዱካ ተከትሎ ለመራመድ ቁርጥ ሃሳቤ ነው።” አለ ንጉሠ ነገሥቱ ሲጽፍ።-D'Aubigné, b. 7, ch. 9። በእውነትና በፅድቅ መንገድ ለመራመድ ሲል እንኳ ቢሆን ከልማድ መንገድ ፈቀቅ ላለማለት ወስኖ ነበር። አባቶች እንደዛ ስላደረጉ፣ ከጭካኔውና ከብልሹነቱ ጋር ጳጳሳዊውን ሥርዓት ደገፈ። በመሆኑም አቋም ወሰደ፤ አባቶቹ ከተቀበሉት የበለጠ አንዳች ብርሐን ለመቀበል፣ ወይም እነርሱ ያልተገበሩትን ማንኛውንም ኃላፊነት ለመፈጸም እምቢ አለ።

ዛሬም በዚህ ዘመን ከአባቶቻቸው ወግና ባህል ጋር ተጣብቀው ያሉ ብዙዎች ናቸው። ጌታ ተጨማሪ ብርሐን ሲልክላቸው፣ ይህ ብርሐን ለአባቶቻቸው ያልተሰጠ ስለነበር፣ አባቶቻቸው አላገኙትምና እነርሱም ለመቀበል አሻፈረኝ ይላሉ። አባቶቻችን በነበሩበት አይደለም ያለነው፤ በመሆኑም ልንሰራቸው የሚገባን ሥራዎችና ኃላፊነቶቻችን ከእነርሱ ጋር ተመሳሳይ አይደሉም። የእውነትን ቃል ራሳችን መመርመር ሲገባን ሳለ፣ ኃላፊነቶቻችን ምን እንደሆኑ ለመገንዘብ የአባቶቻችንን ምሳሌ መመልከታችን በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትን አያስገኝልንም። የኛ ኃላፊነት አያቶቻችን ከነበረባቸው ኃላፊነት የበለጠ ነው። እነርሱ ለተቀበሉት፣ እንደ ውርስ ሆኖም ወደ እኛ ለተላለፈው ብርሐን ተጠያቂዎች ነን፤ ከእግዚአብሔር ቃል ዘንድ አሁን ወደ እኛ ለሚመጣው ተጨማሪ የብርሐን ጮራም እንዲሁ ተጠያቂዎች ነን።

ስለማያምኑ አይሁዳውያን ክርስቶስ እንዲህ አለ፡- “እኔ መጥቼ ባልነገርኳቸውስ ኃጢአት ባልሆነባቸውም ነበር። አሁን ግን ለኃጢአታቸው ምክንያት የላቸውም” [ዮሐ 15÷22]። በሉተር በኩል ለንጉሠ ነገሥቱና ለጀርመን ልዑላን የተናገረው ያው መለኮታዊ ኃይል ነበር። ከቃሉ ብርሐን ፈንጥቆ ሳለ፣ መንፈሱ በዚያ ጉባኤ የነበሩትን ብዙዎችን ለመጨረሻ ጊዜ ለመናቸው። ከመቶዎች ዓመታት በፊት ኩራትና ተወዳጅነት በዓለም አዳኝ ላይ ልቡን እንዲደፍኑበት እንደፈቀደው ጲላጦስ፤ ይንቀጠቀጥ የነበረው ፊሊክስ የእውነትን መልዕክተኛ፡- “አሁንስ ሂድ፣ በተመቸኝም ጊዜ ልኬ አስጠራሃለሁ” [ዮሐ 18÷23]፤ “በጥቂት ቀረህ ክርስቲያን ልታደርገኝ” [ዮሐ 18÷23] እንዳለው ኩሩው አግሪጳ - ነገር ግን እነርሱ ሁሉ ከሰማይ ለተላከው መልእክት ፊታቸውን እንዳዘሩ ሁሉ - ቻርለስ 5ኛም ለዓለማዊ ክብርና መርሃ-ግብር እጁን በመስጠት የእውነትን ብርሐን ላለመቀበል ወሰነ።

ለሉተር የታቀደለት ነገር ወሬ በስፋት ሲሰራጭ በመላ ከተማዋ ታላቅ ግርግር ተቀሰቀሰ። ሉተር፣ ብልሽትዋን ለማጋለጥ የደፈሩትን ሁሉ ሮም የሚሰብክ ጭካኔ እንደምትፈጽምባቸው የገባቸው፤ መስዋዕት መሆን እንደሌለበት የወሰኑ ብዙ ዳደሾች አፍርቶ ነበር። በመቶዎች የሚቆጠሩ መሳፍንት ይጠብቁት ዘንድ ለራሳቸው ቃል ገቡ። የንጉሣዊው መልእክት ለማያፈናፍነው የሮም ኃይል የተንበረከከ፣ ደካማ እጅ መስጠትን በግልጽ ያሳየ እንደሆነ በግላጭ የኮነኑ ጥቂቶች አልነበሩም። ሉተርን የሚኮንኑና የሚደግፉ መፈክሮች በአደባባዮችና በሰዎች መኖሪያ በሮች ላይ ተለጥፈው ነበር። ከእነዚህ መካከል የጠቢቡ ሰው ታዋቂ ንግግሮች ተጽፈው ነበር፡- “ንጉሥሽ ህፃን የሆነ....አንቺ አገር ሆይ ወድልሽ!” [መክ 10÷16]። በመላው የጀርመን አገር የተንፀባረቀው፣ ሉተርን በመደገፍ የታየው ሕዝባዊ ስሜት በእርሱ ላይ የተጓደለ ፍርድ መበየን የግዛቱን ሰላም ብሎም የመንበረ መንግሥቱን ፅናት አደጋ ላይ እንደሚጥለው ንጉሠ ነገሥቱና ጉባኤው አምነውበት ነበር።

የሳክሶኒው ፍሬደሪክ የተጠና ተአቅቦ አድርጎ፣ ለተሐድሶ አድራጊው ያለውን ትክክለኛ ስሜት በመደበቅ፣ በማይዘል ንቃት የሉተርንና የጠላቶቹን አጠቃላይ እንቅስቃሴ በመከታተል በትጋት ይጠብቀው ነበር። ለሉተር ያላቸውን ኃዘኔታ ለመደበቅ ያልሞከሩ ግን ብዙዎች ነበሩ። በልዑላን፣ በሹሞች፣ በአገረ ገዢዎችና ከተራው ሕዝብና ከቤተ ክህነት በመጡ ታዋቂ ሰዎች ጭምር ይገኛሉ ነበር። “የዶክተሩ ትንሽ ክፍል” አለ ስፓላቲን ሲጽፍ፡- “የሚመጣውን ሁሉ ለማስተናገድ አልበቃችም።”-Martyn, vol. 1, ገጽ 404። ከሰው የላቀ አስመስሎ ሕዝቡ አትኩሮ ይመለከተው ነበር። አስተምህሮውን የማይቀበሉት እንኳ ህሊናውን ከሚጥስ ይልቅ ሞትን መጋፈጥ ያስመረጠውን አያሌ ሐቀኝነቱን ከማድነቅ በቀር ሌላ የሚሉት አልነበራቸውም።

ሉተር ከሮም ጋር ወደሚያስታርቅ የድርድር ሃሳብ እንዲገባ ልባዊ ጥረት ተደረገ። ፍርዱን በራሱ ላይ እንዲፀና በማድረግ ቤተ ክርስቲያኑንና ጉባኤዎቹን ተቃውሞ ከቀጠለ በቅርቡ ከግዛቱ እንደሚወሰድና መከላከያም እንደማይኖረው የተከበሩ ሰዎችና ልዑላን አስረዱት። ለዚህ ጥያቄ ሉተር ሲመልስ፡- “ያለ ፀብ የክርስቶስን ወንጌል መስበክ ፈጽሞ የማይቻል ነው። ታዲያ የአደጋ ፍርሃት ብቸኛ እውነት ከሆነው ከመለኮታዊው ቃልና ከጌታ ይለየኝን? አይደረግም፤ አካሌን ደሜንና ሕይወቴን መስጠትን እመርጣለሁ።” አለ፡-D'Aubigné, b. 7, ch. 10።

አሁንም እንደገና ለንጉሠ ነገሥቱ ብይን እንዲገዛ፣ ከዚያም የሚስፈራው ነገር እንደማይኖር ተነገረው። ሲመልስም፡- “ንጉሠ ነገሥቱ፣ ልዑላኑ፣ እንዲሁም ተራው ክርስቲያን ጭምር ጽሁፎችን እንዲመረምሩና እንዲፈርዱ በሙሉ ልቤ እስማማለሁ፤ ይህንን የማድረግ ግን የእግዚአብሔርን ቃል መሪያቸው ያደረጉ እንደሆነ ብቻ ነው። ሰዎች ማድረግ የሚገባቸው ለዚያ መታዘዝ ብቻ ነው። የእኔ ህሊና በዚያ ቃል ላይ የተመረከዘ ነው፤ በስልጣኑም የታሰርኩ አገልጋይ ነኝ።”-Ibid, b. 7, ch. 10።

ለሌላ ተማፅዖ ሲመልስ፣ “ስለ ንጉሠ ነገሥቱ ፈቃድ እኔነቴንና ሕይወቴን ለመስጠት፣ የይለፍ ፈቃዴንም ለመተው ዝግጁ ነኝ፤ የእግዚአብሔርን ቃል በተመለከተ ግን ፈጽሞ አላደርገውም!”-Ibid, b. 7, ch. 10። ጉባኤው ውሳኔውን ሲሰጥ መፅሐፍ ቅዱስን መሰረት አድርጎ የሚወስን ከሆነ ብቻ ለጠቅላላ ጉባኤው ውሳኔ ለመገዛት ተስማማ። “በእግዚአብሔር ቃልና በእምነቱ ዙሪያ” አለ ሲጨምር፣ “ለቀ-ጳጳሱ በአንድ ሚሊዮን ጉባኤዎች ቢደገፍ እንኳ፤ ሊቀ-ጳጳሱ መስጠት የሚችለውን ፍርድ እያንዳንዱ ክርስቲያን የመስጠት ብቃት አለው።”-Martyn, vol. 1, ገጽ410። ለማስታረቅ የሚደረግ ተጨማሪ ጥረት ፍሬ ቢስ እንደሆነ ወዳጆቹም ሆኑ ጠላቶቹ ያመኑት ጉዳይ ሆነ።

የተሐድሶ አድራጊው ለአንዲት ነጥብ እንኳ እጅ ሰጥቶ ቢሆን ሰይጣንና ሰራዊቱ ድል በተቀዳጁ ነበር። የማይወቅቀው አቋሙ ቤተ ክርስቲያንን ነፃ ለማውጣት መሳሪያ ለመሆን ለአዲስና የተሻለ ዘመን መጀመሪያ ነበር። ሐይማኖታዊ ጉዳዮችን በተመለከተ ራሱ ሊያስብና ሊተገብር የደፈረው የዚህ ሰው ተፅዕኖ በእርሱ ጊዜ የነበረውን ዓለምና ቤተ ክርስቲያን ብቻ ሳይሆን ወደፊት የሚመጣውን ትውልድ ሁሉ የሚነካ ነበር። እስከ ዓለም መጨረሻ ድረስ በተመሳሳይ ተሞክሮ ለሚያልፉ ሁሉ ጽናቱና ታማኝነቱ ጉልበት ይሆናቸው ዘንድ ነበረው። የእግዚአብሔር ኃይልና ግርማዊነት ከሰው ምክር በላይ፣ ከኃይለኛው የሰይጣን ጉልበት በላይ ሆነ።

ሉተር ወዲያውኑ ወደ ቤቱ እንዲመለስ በንጉሠ ነገሥቱ ስልጣን ታዘዘ፤ ይህን ትዕዛዝ ተከትሎ የሚከነንበት ፍርድ ተግባራዊነት በፍጥነት እንደሚተገበር አውቋል። የሚያስፈራሩ ደመናዎች በመንገዱ ቢያንዳንዳቸውም እርሱ ግን ከዎርምስ ሲወጣ ሳለ ልቡ በደስታና በምስጋና ተሞልቶ ነበር። “ሰይጣን ራሱ” አለ፣ “የሊቀ-ጳጳሱን ቅጥር (ቤተ-መንግሥት) ይጠብቅ ነበር፤ ሆኖም ክርስቶስ በሰፊው ደረመሰው፤ ክርስቶስ ከእርሱ በላይ ኃይል እንደሆነ ዲያብሎስ ለመመስከር ተገደደ።”-D’Aubigné, b. 7, ch. 11። ከዚያ ስፍራ ከሄደም በኋላ በአቋሙ መጽናቱ እንደ አመጽ ተደርጎ በተሳሳተ አስተያየት እንዳይተረጎም ግልጽ ለማድረግ ከነበረው ፍላጎት የተነሳ ለንጉሠ-ነገሥቱ ደብዳቤ ጻፈ። “ሃሳብን የሚያውቀው እግዚአብሔር ምስክሪ ነው” አለ፣ “ሰው ይኖርበት ዘንድ ከሚገባው ከእግዚአብሔር ቃል በቀር፣ በመልካምም ሆነ በክፉ ወሬ፣ በሕይወትም ሆነ በሞት፣ በሁሉም ነገር ግርማዊነትዎን በሙሉ ልቤ ለመታዘዝ ዝግጁ ነኝ። በዚህ ዓለም ሕይወት በሁሉም ጉዳዮች ታማኝነቴ የማይነቃነቅ ጽኑ ነው፤ ምክንያቱም በዓለማዊ ጉዳዮች ማትረፍ ወይም መክሰር ከድነት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም። የዘላለም ሕይወት በሆነው ጉዳይ ላይ ግን ሰው በሰው እዝ ስር ይሆን ዘንድ የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚፃረር ነው። ለመንፈሳዊ አገልግሎት መገዛት እውነተኛ አምልኮ ነው፤ የሚገባውም ለፈጣሪ ብቻ ነው።”-Ibid, b. 7, ch. 11።

ከዎርምስ ሲመለስ በጉዞው ላይ የነበረው ተቀባይነት ወደ ዎርምስ ሲሄድ ከነበረው የበለጠ ነበር። የተከበሩ የቤተ ክህነት ሰዎች ከቤተ ክርስቲያን የተገለለውን መነኩሴ እንኳን ደህና መጣህ አሉት፤ ንጉሠ ነገሥቱ የኮነነውን መንግሥታዊ ባለስልጣናት አከበሩት፤ ይሰብክ ዘንድ ግፊት ተደረገበት፣ የንጉሠ ነገሥቱ

እግድ ቢከለክለውም ወደ መድረክ ወጣ። “የእግዚአብሔርን ቃል እለጉም ዘንድ ለራሴ ፈጽሞ ቃል አልገባሁም” አለ “ወደፊትም አላደርገውም።”-Martyn, vol. 1, ገጽ 420።

ከዎርምስ ከሄደ ብዙም ሳይቆይ ጳጳሳውያኑ በንጉሠ ነገሥቱ ላይ ሰልጥነው በሉተር ላይ አዋጅ እንዲያውጅ አደረጉት። በዚህ አዋጅ ሉተር “በመነኩሴ ካባ ተሸፍኖ የሰው አምሳል የያዘ ራሱ ሰይጣን” እንደሆነ ተደርጎ ተወገዘ።-D'Aubigné, b. 7, ch. 11። የይለፍ ፈቃዱ ጊዜ እንዳበቃ፣ ሥራውን ለማስቆም እርምጃ መወሰድ እንዳለበት ትዕዛዝ ተላለፈ። ማንም ሰው እንዳያስጠጋው፣ ምግብ ወይም ውሃ እንዳይሰጠው፣ በቃልም ሆነ በተግባር በግልጽም ሆነ በስውር እንዳይረዳው ወይም እንዳያደፋፍረው ተከለከለ። በተገኘበት ተይዞ ለባለስልጣናት እንዲሰጥ ተወሰነ። ደጋፊዎቹም እንዲያዙና እንዲታሰሩ፤ ንብረታቸውም እንዲወረስ ታዘዘ። ጽሁፎቹ እንዲወድሙ ከታዘዘ በኋላ በመጨረሻም ይህንን አዋጅ ለመገዳደር የደፈረ ሁሉ በኩነኔው እንደሚካተት ተወሰነ። የሳክሶኒው መራጮች ሉተርን በጣም የሚቀርቡት ልዑላን እርሱ እንደሄደ ዎርምስን ለቀው ስለነበር የንጉሠ ነገሥቱ አዋጅ በተቀረው ጉባኤ ፀደቀ። አሁን ሮማውያኑ በድል ደስታ ተዋጡ። የተሐድሶው ዕጣ ፈንታ የተደመደመ ጉዳይ እንደሆነ አሰቡ።

በዚህ የአደጋ ሰዓት እግዚአብሔር ለባሪያው ማምለጫ መንገድ አዘጋጅቶ ነበር። የማያንቀላፋ አይን የሉተርን እንቅስቃሴ ይከታተል ነበር፤ እውነተኛና ክቡር የሆነ ልብ እርሱን ለማትረፍ ወስኖ ነበር። ከሉተር ሞት ያነሰ ቅጣት ሮምን እንደማያረካት ግልጽ ነበር፤ ከአንበሳው መንጋጋ ሊተርፍ የሚችለው በመደበኛ ብቻ ነበር። የተሐድሶ አራማጁ በሕይወት ይቆይ ዘንድ መላ እንዲያበጅ እግዚአብሔር ለሳክሶኒው ፍሬዴሪክ ጥበብ ሰጠ። በልባዊ ዳደሾች ትብብር የመራጩ እቅድ ተግባራዊ ሆነ፤ ሉተርም ከወዳጆቹና ከጠላቶቹ ተሰወረ። ወደ ቤቱ ለመመለስ በጉዞ ላይ እያለ ተይዞ፣ አብረውት ከነበሩት ሰዎች ተነጥሎ፣ ጫካ ለጫካ ወደ ዋርትበርግ ግንብ፣ ነጠል ወዳለ የተራራ መጠለያ ምሽግ ተወሰደ። የተያዘበትና የተደበቀበት አኳኋን እጅግ ምስጢራዊ ከመሆኑ የተነሳ ራሱ ፍሬዴሪክ እንኳ ለረዥም ጊዜ ሉተር የት እንደተወሰደ አያውቅም ነበር። ይህ ደግሞ ታስቦበት የተደረገ ነው። መራጩ ሉተር የት እንዳለ እስካላወቀ ድረስ ሊሰጥ የሚችለው ፍንጭ የለም። መራጩም የተሐድሶ አድራጊው ከአደጋ ነፃ እንደሆነ መረዳቱ አረካው፣ ይህንን ማወቁ በቂው ነበር።

ፀደይ፣ በጋና መከር አልፈው ክረምቱ ሲመጣ ሉተር አሁንም እስረኛ ነበር። የወንጌሉ ብርሐን ሊዳፈን የተቃረበ በመምሰሉ አሊያንደርና ደጋፊዎቹ ይፈነጥዙ ጀመር። በዚህ ፈንታ ግን የተሐድሶ አራማጁ ከእውነት ግምጃ ቤት ፋኖሱን እየሞላ ነበር፤ ብርሃኑም የተሻለ ጮራ ያንፀባርቅ ዘንድ ነበረው።

በዋርትበርግ የወዳጅነት ከላለ ስር ሆኖ ከጦርነት አመጽና ትኩሳት ስለራቀ ለተወሰነ ጊዜ ደስተኛ ነበር። በፀጥታና በእረፍት ውስጥ ግን እርካታን ያገኝ ዘንድ አልቻለም። ሥራና የከረረ ተጋድሎ የለመደው ሉተር ዝምታን እረፍትን ይቋቋም ዘንድ አልተቻለውም። በብቸኝነት ቀናቶቹ የቤተ ክርስቲያንዋ ሁኔታ በፊቱ ድቅን አለበት፤ በተስፋ መቁረጥም፣ “ወይኔ! በዚህ በኋለኛው [የጌታ] የቁጣው ሰዓት፣ በእግዚአብሔር ፊት እንደ ግንብ የሚቆምና እሥራኤልን የሚያድን አንድ ስንኳ የለም!” በማለት ጮኸ።-Ibid, b. 9, ch. 2። እንደገና ወደ አእምሮው ሲመለስ ከውድድሩ የወጣው ፈርቶ ነው እባላለሁ ብሎ በማሰብ ፈራ። ከዚያም ስለ ስንፍናውና ስለ ራስ ወዳድነቱ ራሱን ይወቅስ ጀመር። እንደዚያም ሆኖ አንድ ሰው ያከናውነዋል ብሎ ከሚታሰበው በላይ በየቀኑ ያከናውን ነበር። ብዕሩ ፈጽሞ እረፍት አልነበረውም። ዝም እንዳሰኙት በማሰብ ጠላቶቹ ራሳቸውን ቢያታልሉም አሁንም በሥራ ላይ እንዳለ በተግባር የሚያረጋግጥላቸውን መረጃ ሲያገኙ

ግርምትና ግራ መጋባት ያዛቸው። በብዕሩ የተፃፉ በርካታ በራሪ ጽሑፎች በመላው የጀርመን አገር ይሰራጩ ነበር። የአዲስ ኪዳንን መፃሕፍት ወደ ጀርመንኛ ቋንቋም በመተርጎም ዋጋ ሊተመንለት የማይችለውን እጅግ አስፈላጊ አገልግሎት ለአገሩ ሰዎች አበረከተ። ከድንጋያማዋ ፍጥሞ ለአንድ ዓመት ለሚቃረብ ጊዜ ያህል ወንጌሉን ማወጁን፣ የዘመኑን ኃጢአትና ስህተት ማውገዱን ቀጠለ።

ነገር ግን እግዚአብሔር አገልጋዩን ከሕዝብ መድረክ ያራቀቀበት ምክንያት ሉተርን ከጠላቶቹ ቁጣ ለማዳን ወይም ለሚሰራው አስፈላጊ ሥራ የፀጥታ ጊዜ ሊሰጠው ፈልጎ አልነበረም። ከዚህ በላይ ውድ የሆኑ ግብዓቶች ይገኙ ዘንድ ነበራቸው። ተደብቆ በብቸኝነት በነበረበት የተራራ ምሽግ ሉተር ከምድራዊ እርዳታ ተገልሎ፣ ከሰው ሙገሳም ርቆ ነበር። በመሆኑም ስኬት በተገኘ ጊዜ ከሚመጡት፣ ከኩራትና በራስ ከመደገፍ ጥፋቶች ተረፈ። በመሰቃየቱና በመዋረዱ በድንገት ከፍ ከፍ ባለበት እጅግ አስፈላጊ ከፍታ ላይ አደጋ ሳይኖርበት እንደገና መራመድ ይችል ዘንድ አዘጋጀው።

እውነት ካመጣላቸው ነፃነት የተነሳ ሰዎች ሃሴት ሲያደርጉ፣ የአጉል አምልኮና የስህተትን ሰንሰለት ይበጥሱ ዘንድ እግዚአብሔር ያስቀመጣቸውን አገልጋዮች የማምገስ ዝንባሌ ይታይባቸዋል። ሰዎች [ለእግዚአብሔር የተገባውን] ሃሳባቸውንና ፍቅራቸውን ከጌታ ላይ አንስተው ወኪል በሆኑ ፍጡራን ላይ ያሳርፉ ዘንድ ሰይጣን ጥረት ያደርጋል። የክንውኖቹን አቅርቦት የሚያቀነባብረውን እጅ ችል በማለት በመሳሪያነት ብቻ የሚጠቀምባቸውን [ባሪያዎቹን] ያከብሩ ዘንድ ዲያብሎስ ይመራቸዋል። አብዛኛውን ጊዜ በዚህ ሁኔታ የሚሞገሱና የሚከበሩ ሐይማኖታዊ መሪዎች በእግዚአብሔር መደገፋቸውን ረስተው በራሳቸው እንዲተማመኑ ይመራሉ። ከዚህም የተነሳ ወደ እግዚአብሔር ቃል በመመልከት ፈንታ ለምሪት ወደነርሱ እንዲመለከቱ የተዘጋጁ ሰዎችን አእምሮና ንቃተ ህሊና ሊቆጣጠሩ ይፈልጋሉ። በደጋፊዎቹ በሚበረታታው በዚህ መንፈስ ምክንያት የተሐድሶ ሥራ ሁል ጊዜ ወደ ኋላ ይጎተታል። ከዚህ አደጋ የተሐድሰውን ተልዕኮ ይጠብቀው ዘንድ እግዚአብሔር ነበረው። ያ ሥራ የእግዚአብሔር አሻራ እንጂ የሰው ማህተም እንዳይኖረው ፍላጎቱ ነበር። እውነትን ወዳብራራው ወደ ሉተር የሁሉም አይኖች ዞረው ነበር፤ አይኖች ሁሉ ወደ ዘላለማዊው የእውነት ፀሐፊ ይመለከቱ ዘንድ ሉተር ፈቀቅ ተደረገ።

ምዕራፍ ፱—የስዊዝ ተሐድሶ አራማጅ

ቤተ ክርስቲያንን ለማቋቋም የሚሰራው ያው መለኮታዊ እቅድ የቤተ ክርስቲያንን ተሐድሶ ለመተግበር በሚወከሉ መሳሪያዎች ምርጫ ላይም ይታያል። በሕዝብ መሪነታቸው ምስጋናና ክብር መቀበል የለመዱትን ስሙጥር ሃብታም የሆኑ የምድር ታላላቅ ሰዎችን የሰማያዊ መምህር አለፋቸው። የተሻሉ እንደሆኑ በሚናገሩበት ኩራታቸውና በራስ መተማመናቸው ውስጥ ሆነው፤ ለመሰሎቻቸው ረኅራኄ ማሳየት የሚችሉ ሆነው፤ ከትሁቱ የናዝሬት ሰው ጋር የሥራ ተባባሪ ይሆኑ ዘንድ መቀረጽ የሚችሉ ሳይሆኑ ቀሩ። ላልተማሩ፣ ጥረው ግረው ለሚያድሩ የገሊላ አሳ አጥማጆች ጥረው ቀረበ “ተከተሉኝ ሰው አጥማጅ አደርጋችኋለሁ።” [ማቴ 4፡19]። እነዚህ ደቀ-መዛሙርት ትሁትና ትምህርት ለመቀበል የተዘጋጁ ነበሩ። በዘመናቸው በነበረው የሃሰት ትምህርት ተፅዕኖ ስር መሆናቸው አናሳ ሆነ ማለት ክርስቶስ ውጤታማ በሆነ ሁኔታ ለአገልግሎቱ ሊያስተምራቸውና ሊያሰለጥናቸው ይችላል ማለት ነበር። በታላቁ የተሐድሶ ዘመናትም የሆነው እንዲሁ ነው። የተሐድሶ መሪዎች ተራ ከሚባል ሕይወት የመጡ በዘመናቸው ከነበረው የማዕረግ ኩራት፣ እንዲሁም ከንቀትና የስልጣን የበላይነትን ለመቆናጠጥ ከሚለፉ የቅስና ተፅዕኖ የፀዱ ነበሩ። ታላላቅ ውጤታማ ክንውኖችን ይፈጽም ዘንድ ተራ የሚባሉ መሳሪያዎችን መጠቀም የእግዚአብሔር ንድፍ ነው። ይህም ሲሆን የራሱ መልካም ፈቃድ ይፈጽም ዘንድ መፈለግንና ማድረግን በውስጣቸው ለሚሰራው ለእርሱ እንጂ ክብር ለሰዎች የሚሰጥ አይሆንም።

በማዕድን ሰራተኛ ጎጆ ውስጥ ለተር በሳክሶኒ ከተወለደ ከጥቂት ሳምንታት በኋላ በእንስሳት አርቢ ጎጆ ውስጥ በአልፕስ መካከል እርሊክ ዝዊንግል ተወለደ። ገና በልጅነቱ ዝዊንግል፣ በዙሪያው የነበሩት ነገሮችና በህጻንነቱ ያገኛቸው ስልጠናዎች ለወደፊት ተልዕኮው የሚያዘጋጁት ነበሩ። በተፈጥሮአዊ ታላቅ ግርማ፣ ውበትና አስገራሚ ልዕልና ውስጥ ያደገው ዝዊንግል ከልጅነቱ ጀምሮ በእግዚአብሔር ታላቅነት ኃይልና ግርማዊነት አዕምሮው ተነክቶ ነበር። በዚህ ባደገባቸው ተራራዎች ጀግኖች የፈፀሟቸው የጀብዱ ታሪኮች የወጣትነት ህልሙን አቀጣጠሉት። ኃይማኖተኛ ከሆነቸው አያቱ አጠገብ ሆኖ ከቤተ ክርስቲያንዋ ቀደምት ታሪኮችና ወጎች መካከል ለቃቅማ ያሰባሰቦቻቸውን ወርቃማ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪኮች ይሰማ ነበር። አበውና ነብያት የፈጸሟቸውን ታላላቅ ተግባራት፣ በፍልስጤም ኮረብታዎች በጎቻቸውን ሲጠብቁ ስለነበሩት፣ መላዕክት ስለነጋገሯቸው እረኞች፣ ስለ ቤተልሔሙ ህፃንና ስለ ቀራንዮ ሰው በጥልቅ ፍላጎት ያደምጥ ነበር።

እንደ ጆን ሉተር ሁሉ የዝዊንግል አባትም ልጁ ይማር ዘንድ በመፈለግ ገና በልጅነቱ ከአደገበት ሸለቆ እንዲወጣ ሆነ። አእምሮው በፍጥነት በማደጉ በማስተማሩ ረገድ የሚመጥኑት አስተማሪዎች የት ይገኛሉ የሚለው ጥያቄ ብዙም ሳይቆይ ብቅ አለ። በአሥራ ሶስት አመቱ በስዊዘርላንድ በስመጥርነቱ በዚያን ወቅት ተወዳዳሪ ወዳልነበረው ወደ በርን ሄደ። ሆኖም በዚህ ስፍራ የሕይወቱን ተስፋ የሚያጨልም አደጋ አጋጠመው። ወደ ገዳም ይሄድ ዘንድ ለማባበል የማያባራ የመነኩሴዎች ጥረት ተነጣጠረበት፤ የዶሚኒካንና የፍራንሲስካን መነኩሴዎች ሕዝባዊ ተቀባይነት ለማግኘት ይቀናቀኑ ነበር። የተንቆጠቆጡ የቤተ ክርስቲያናቸውን ጌጣጌጦች፣ የሥነ-ሥርዓታቸውን አንፀባራቂነት፣ የታሪካዊ ቅርሶቻቸውንና ተዓምር ሰሪ ስዕሎቻቸውን በማሳየት ይህንን ህልማቸውን እውን ለማድረግ ለፉ። የበርን ዶሚኒካኖች [በቅዱስ ዶሚኒክ የተመሰረቱ የመነኩሴ ሰባኪዎች] ይህንን ተሰጥኦ ያለውን ወጣት ተማሪ የራሳቸው ማድረግ ከቻሉ ሀብትና ክብር ያለ ጥርጥር እንደሚጠብቃቸው ተመለከቱ። የእድሜ ለጋነቱ በፀሐፊነትና በተናጋሪነት ያለው

ተፈጥሮአዊ ተሰጥአው፤ የሙዚቃና የግጥም ልቀቱ፤ ከታይታና አጀባቸው ይልቅ ሰዎችን ወደ አገልግሎታቸው በመሳብና ገቢያቸውን በመጨመር ረገድ የተሻለ ውጤታማ እንደሚሆን አመኑበት። በማታለያና በሐሰት ሙገሳ ዝዊንግል የገዳማቸውን መነኮሳት እንዲቀላቀል ለማግባባት ጥሩ። ሉተር ተማሪ እያለ በመነኮሴ ጎጆ ውስጥ ራሱን ቀብሮ ነበር፤ የእግዚአብሔር አቅርቦት ባያወጣው ኖሮ በዓለም ጠፍቶ በቀረ ነበር። ተመሳሳይ አደጋ ውስጥ ይሆን ዘንድ ለዝዊንግል አልተፈቀደም። በአምላክ እርዳታ አባቱ ስለ መነኮሴዎች ዓላማ ቀድሞ መረጃ ደርሶት ነበር። የመነኮሴዎችን የስንፍናና እርባና-ቢስ ሕይወት ልጁ እንዲመራ ለመፍቀድ ሃሳቡም አልነበረውም። የወደፊት ጠቀሜታው አደጋ ውስጥ እንደሆነ በመመልከት ሳይዘገይ ወደ ቤቱ እንዲመለስ ልጁን አዘዘው።

የአባቱ ትዕዛዝ አዎንታን አገኘ፤ ሆኖም ወጣቱ በተወለደበት ስፍራ ረክቶ ለረዥም ጊዜ መቆየት አልተቻለውምና ወደ ትምህርቱ በመመለስ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ በባሰል ተቀመጠ። ዝዊንግል የእግዚአብሔር የነፃ ፀጋን ወንጌል ለመጀመሪያ ጊዜ የሰማው በዚህ ስፍራ ነበር። የጥንታዊ ቋንቋዎች መምህር የነበረው ዊተምባች የግሪክና የዕብራይስጥን ቋንቋዎች ሲመረምር ሳለ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ በመመራቱ በእርሱ አማካኝነት የመለኮታዊ ብርሐን ጮራ በተማሪዎች አዕምሮ ላይ ፈነጠቀ። መምህራንና ፈላስፋዎች ከሚያስተምሩት ፅንሰ-ሃሳብ የበለጠ መጠን የለሽ ዋጋ ያለው ጥንታዊ እውነት እንዳለ ተናገረ። ይህ ጥንታዊ እውነትም የክርስቶስ ሞት የኃጢአተኛው ብቸኛ ቤዛ (የተከፈለ ዋጋ) እንደሆነ የሚናገረው ነበር። እነዚህ ቃላት ለዝዊንግል፤ ጎህ እንደሚቀዱት እንደ መጀመሪያዎቹ የማለዳ የፀሐይ ጮራዎች ነበሩ።

ወደ ተጠራበት የሕይወቱ ሥራ ይገባ ዘንድ ብዙም ሳይቆይ ዝዊንግል ከባሰል ተጠራ። የመጀመሪያ የሥራ መስኩም ከተወለደበት ብዙም ያልራቀ በአልፓይን የሚገኝ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ነበር። በቄስነት ከተቀባ በኋላ “የክርስቶስ መንጋ አደራ የተሰጠው እርሱ” አለ አንድ አጋር የተሐድሶ አራማጅ “ምን ያህል ማወቅ እንዳለበት በውል ስለተረዳ ሕያው ነፍሱን ሙሉ በሙሉ መለኮታዊ እውነትን ለመመርመር አሳልፎ ሰጠ።”-Wyllie, b. 8, ch. 5። መጽሐፍ ቅዱሳትን የበለጠ በመረመረ ቁጥር በእነርሱ እውነቶችና በሮም ኑፋቄዎች መካከል ያለው ልዩነት የበለጠ ግልጽ እየሆነለት መጣ። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል፤ በብቸኝነት ሙሉ እና ስህተት የሌለበት መርህ እንደሆነ ተቀበለ። መጽሐፍ ቅዱስ የራሱ [የመጽሐፍ ቅዱስ] አብራሪ መሆን እንዳለበት ተረዳ። ቀድሞ የነበረን ፅንሰ-ሃሳብ ወይም አስተምህሮ ለማጠናከር ሲል መጽሐፍ ቅዱስን ያብራራ ዘንድ መሞከር አልደፈረም፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ቀጥተኛና ግልፅ ትምህርት ምን እንደሆነ ያውቅ ዘንድ ምግባሩ አደረገው። ሙሉና ትክክለኛ ትርጓሜውን መረዳት ይችል ዘንድ ሊያግዘው የሚችለውን እርዳታ ሁሉ በመሻት በታማኝነትና በፀሎት ለሚለምኑ ሁሉ መገለጥን ይሰጣል ብሎ የተናገረለትን የመንፈስ ቅዱስን እርዳታ ለመነ።

“መጽሐፍ ቅዱሳት” አለ ዝዊንግል “የመጡት ከሰው ሳይሆን ከእግዚአብሔር ነው፤ የእግዚአብሔር ቃል ውጤት አልባ ሊሆን አይችልም፤ ብሩህ ነው፤ ራሱን ያስተምራል፤ ራሱን ይገልጻል። ነፍስ ራስዋን በመርሳት ብሎም ራስዋን አሳልፋ በመስጠት እግዚአብሔርን ትቀበል ዘንድ በእግዚአብሔር መጽናናት ያፀናናታል፤ ትሁት ያደርጋታል፤ በአርነትና በፀጋ ሁሉ ያፈካታል።” ለእነዚህ ቃላት እውነትነት ራሱ ዝዊንግል ምስክር ነበር። በዚህ ጊዜ ስለነበረው ልምምድ ሲጽፍ፡- “ለመጽሐፍ ቅዱሳት ሙሉ ለሙሉ ራሴን አሳልፌ ስለጥ ፍልስፍናና የስነ-መለኮት ትምህርት (በመደበኛ ትምህርት የሚሰጠው) ሁሌም ተቃራኒ ነገር ይሰነዝሩብኝ ነበር። በመጨረሻም ‘ሌላውን ሁሉ ትተህ የእግዚአብሔርን ማንነት ራሱ ከተናገረው ቀላል

(ያልተወሰነበት) ቃል ተማር፣ የሚለውን አባባል አጤንኩ ከዚያም እግዚአብሔር ብርሐን እንዲሰጠኝ መለመን ጀመርኩ፤ መጽሐፍ ቅዱሳትም እየቀለሉኝ መጡ።”

ዝዊንግል ያስተምረው የነበረው አስተምህሮ ከሉተር የተወሰደ አልነበረም፤ የክርስቶስ አስተምህሮ ነበር። “ሉተር ክርስቶስን የሚሰብክ ከሆነ” አለ የስዊሱ ተሐድሶ አራማጅ፤ “እኔ የምሰራውን ይሰራል ማለት ነው። ከእኔ ይልቅ ብዙ ነፍሳትን ወደ ክርስቶስ መርቷል፤ እንደዚያው ይሁን። ነገር ግን ወታደሩ ከሆነኩለት፤ እርሱም ብቸኛ አለቃዬ ከሆነው ከክርስቶስ ስም በቀር ሌላ እሸከም ዘንድ አይቻለኝም። በእኔ ወደ ሉተር የተጻፈ በሉተርም ወደ እኔ የመጣ አንድ መስመር ጽሁፍ እንኳ የለም። ለምንድን ነው? እኛ እርስ በርሳችን ፈጽሞ ተነጋግረን የማናውቀው በየሱስ ክርስቶስ አስተምህሮ እጅግ እንስማማለን፤ ይህም የእግዚአብሔር መንፈስ ምስክርነት ወጥ መሆኑ ለሁሉም ይታወቅ ዘንድ ነው።”-D’Aubigné, b. 8, ch. 9።

በ1516 ዓ.ም ኢንሲደልን በሚገኘው የመነኮሳት መኖሪያ ሰባኪ ይሆን ዘንድ ዝዊንግል ተጋበዘ። በዚህ ስፍራ የሮምን ብልሹነት በቅርበት ይመለከት ዘንድ፤ እንደ ተሐድሶ አራማጅነቱም ከአገሩ ከአልፕስ አልፎ የሚታወቅ ተጽዕኖ ያደርግ ዘንድ ነበረው። በኢንሲደልን ከነበሩ፤ ከሚጎበኙ ስፍራዎች አንዱ ተዓምር የመሥራት ኃይል አለው የሚባልለት የድንግል ምስል ነበር። በመግቢያው ዋና በር ላይ “እዚህ ሙሉ የኃጢአት ይቅርታ ይገኛል” ይል ነበር። የኃይማኖት ጎብኚዎች በሁሉም ወራት ወደዚህ ቅዱስ የድንግል ስፍራ ይመጡ ነበር። በታላቁ ዓመታዊ የቅዳሴ በዓል ደግሞ ሰዎች ከመላው ስዊዘርላንድ፤ ከፈረንሳይና ከጀርመን አገራት ሳይቀር ይመጡ ነበር። በትዕይንቱ እጅግ በማዘን ዝዊንግል አጋጣሚውን ተጠቅሞ የአጉል አምልኮ ባሪያ ለሆኑት በወንጌሉ የሚገኘውን አርነት አወጀላቸው።

“ሌሎች ፍጥረታት ካሉበት ስፍራ ይልቅ እግዚአብሔር በዚህ ቤተ መቅደስ ይገኛል ብላችሁ” አለ “ልታስቡ አይገባም። በየትኛውም ስፍራ መኖሪያችሁን የወሰነላችሁ ብትሆኑ እግዚአብሔር ይከባችኋል፤ ይሰማችኋልም ... ትርፍ በሌለው ሥራ፤ በአድካሚ የኃይማኖት ጉዞ፤ በስጦታዎች፤ ለድንግል እና ለቅዱሳን በሚቀርብ ፀሎት ውስጥ ምን ኃይል አለና ነው የእግዚአብሔር ሞገስ የሚያስገኝላችሁ? በፀሎት ቃላትን ማብዛት ምን ይጠቅማል? በቆብ ወይም በመላጣ ዘውድ፤ በወርቅ ባጌጡና በተንዘረፈፉ የቀሳውስት አልባሳት ዘንድ ምን ውጤታማነት አለ? እግዚአብሔር የሚያየው ልባችን ነው - ልባችንም ከእግዚአብሔር እጅግ የራቀ ነው። “ክርስቶስ” አለ “አንድ ጊዜ ለሁሉም በመስቀል ላይ የተሰዋ፤ እርሱን ለሚያምኑ ኃጥአን ሁሉ፤ ለዘላለም የሚበቃ መስዋዕትና ተጠቂ ነው።”-Ibid., b. 8, ch. 9።

ለብዙሃኑ አድማጮች እነዚህ ትምህርቶች ተቀባይነት ያገኙ አልነበሩም። እጅግ አድካሚው ጉዟቸውን በከንቱ እንዳደረጉት ሲነገራቸው መራራ የሆነ ሃዘን ተሰማቸው። በክርስቶስ የሚያገኙትን የነፃ የኃጢአት ይቅርታ ሊረዱት አልቻሉም። ሮም በቀየሰችላቸው ወደ ሰማይ በሚወስደው የቀድሞ መንገድ ረከተው ነበር። የተሻለ ነገር ከመፈለግ ጋር ተያይዞ ከሚመጣው ግራ መጋባት ራሳቸውን ሰበሰቡ። የልብን ንጽህና ከመፈለግ ይልቅ የመዳናቸውን ጉዳይ ለቀሳውስቱና ለሊቀ-ጳጳሱ አደራ መተው ለእነርሱ ቀላል ነበር።

ሆኖም ሌላው መደብ በክርስቶስ የሚገኘውን የድነት የምሥራች በደስታ ተቀበለው። በሮም የተቀመጡት ስነ ስርዓቶች ለነፍስ ሰላም ያመጡ ዘንድ ተስኖአቸው ነበርና የአዳኙን ደም በዋስትናነት በእምነት ተቀበሉ። እነዚህ ሰዎች ወደ ቤታቸው ተመልሰው ያገኙትን ወርቃማ ብርሐን ለሌሎች ያካፍሉ ጀመር። እውነቱ ከሰፈር ሰፈር፤ ከከተማ ወደ ከተማ እየተስፋፋ ሲሄድ ወደ ድንግሏ ቅዱስ ስፍራ የሚመጡት

የሐይማኖት ኅብረቶች ቁጥር በእጅጉ እየቀነሰ መጣ። የሚሰጡ ስጦታዎች እየቀነሱ ሄዱ፤ ከስጦታዎቹ ተቀንሶ የሚከፈለው የዝዊንግል ደሞዝም እንዲሁ ቀነሰ። ነገር ግን የወግ አጥባቂነትና የአጉል አምልኮ ኃይል ሲንኮታኮት ማየቱ ደስታ እንጂ ሌላ ሊፈጥርበት አልቻለም።

የቤተ ክርስቲያኒቱ ባለስልጣናት ዝዊንግል እያከናወነ ስለነበረው ተግባር እውቀት የሌላቸው አልነበሩም። ወዲያው ጣልቃ መግባት ግን አልፈለጉም። ዓላማቸውን ይደግፍላቸው ዘንድ ተስፋ በማድረግ አሁንም ይደልሉት ጀመር። እነርሱ ይህንን ጥረት ሲያደርጉ ሳለ እውነቱ በሕዝቡ ልብ ስር እየሰደደ ነበር።

በኢንሲዩደልን ሲያከናውነው የነበረው ተግባር ዝዊንግልን በቅርቡ ወደሚገባበት ሰፊ የሥራ መስክ አዘጋጀው። በዚህ ስፍራ ለሶስት ዓመት ከቆየ በኋላ በዙሪክ ወደሚገኘው ካቴድራል የሰባኪነት ቦታ ተጠራ። በዚያን ጊዜ ዙሪክ የስዊዝ ህብረት ቀዳሚ ከተማ ነበረች፤ በመሆኑም በዚህ ስፍራ የሚመነጩ ተጽእኖ ዳርቻው ሰፊ ነበር። ወደ ዙሪክ ጋብዘው ያመጡት የቤተ-ክህነት መሪዎች ግን አዳዲስ ሃሳቦችን ለመግታት ከነበራቸው ፍላጎት የተነሳ ማከናወን ያለበትን ኃላፊነቶች ከመዘርዘር ወደ ኋላ አላሉም።

“ጥቃቅንዋን ነገር እንኳ ሳይቀር ሳትንቅ በጣም ተጠንቅቀህ” አሉ “የዚህን ቅርንጫፍ ገቢ ትሰበስባለህ። መክፈል የሚገባቸውንና አሥራትን እንዲከፍሉ በመድረክና በኑዛዜ ክፍሉ አማኞችን አጥብቀህ ታሳስባለህ፤ በስጦታቸውም ለቤተ ክርስቲያን ያላቸውን ፍቅር በተግባር እንዲመሰክሩ ታደፋፍራለህ። ከህሙማን፣ ከጉባኤዎችና አጠቃላይ በቤተ ክርስቲያን ከሚፈፀሙ ስነ-ስርዓቶች ገቢን ለመጨመር በጥንቃቄ ትሰራለህ።” “ሐይማኖታዊ በዓላትን በማስተዳደር፣ ስብከትንና ምዕመናንን በመንከባከብ ረገድ” አሉ አዛዦቹ “እነዚህም የቄሱ ሃላፊነቶች ናቸው። ሆኖም እነዚህን ጉዳዮች ለማከናወን፣ በተለይም ደግሞ ለስብከት፣ አንተን ወክሎ በምትክ የሚሰራ ቄስ መቅጠር ትችላለህ። በእነዚህ ስነ-ስርዓቶች ላይ አገልግሎት የምትሰጠው ለተከበሩ ሰዎች ብቻ ነው፤ በተለይም በምትፈለግ ጊዜ ብቻ፤ እነዚህን ስነ-ስርዓቶች ሳትመርጥ ለሁሉም መደቦች ማድረግ አይፈቀድልህም።”-Ibid., b. 8, ch. 6።

ዝዊንግል ይህንን ትዕዛዝ በዝምታ ካዳመጠ በኋላ ወደዚህ አስፈላጊ ስፍራ ሄዶ እንዲሰራ በመጋበዝ ለተቸረው ክብር አመስግኖ የሚከተለውን መንገድ ማብራራት ቀጠለ። “የክርስቶስ ታሪክ” አለ “ለብዙ ዘመን ከሕዝቡ ተደብቆ ኖሯል። ከመጽሐፍ ቅዱስ ምንጭ ብቻ በመውሰድ ጥልቀቱን ሁሉ በመግለጽ አንዱን ጽሁፍ ከሌላው ጽሁፍ ጋር በማወዳደር የማቴዎስን ወንጌል በሙሉ ለማስተማር ወስኛለሁ። የመንፈስ ቅዱስ ሃሳብ ምን እንደሆነ ለማወቅ ይፈቀድልኝ ዘንድም ልባዊና የማያቋርጥ ፀሎት አደርጋለሁ። አገልግሎቴን ልቀድስ የምፈልገው ለእግዚአብሔር ክብር፣ ለአንድያ ልጁ ውዳሴ፣ ለነፍሳት መዳንና በእውነተኛው እምነት ይሆኑ ዘንድ ምሪት መስጠት ይሆናል።”-Ibid., b. 8, ch. 6። አንዳንድ የቤተ-ክህነት ሰዎች እቅዱን ባያፀድቁለትም፣ ብሎም ሃሳቡን እንዲተው ቢያግባቡትም ዝዊንግል ግን ንቅንቅ አላለላቸውም ። በጥንት ዘመን፣ ንጽህና በነበረበት ወቅት ቤተ ክርስቲያን ስትከተለው የነበረውን አካሄድ ከመከተል በቀር አዲስ አሰራር ሥራ ላይ እንደማያውል ተናገረ።

ከአስተማራቸው እውነቶች የተነሳ ፍላጎቶች ማንሰራራት ጀምረው ነበር፤ አስተምህሮውንም ለመስማት ብዙ ሕዝብ ወደ እርሱ ይጎርፍ ነበር። የቤተ ክርስቲያን ፕሮግራም መከታተል ካቋረጡ ብዙ ጊዜ የሆናቸው በርካታ ሰዎች ወደእርሱ ከሚመጡት መካከል ነበሩ። አገልግሎቱን በወንጌላቱ ጀመረ፤ ስለሕይወቱ አስተምህሮውና ሞቱ የሚገልጹትን የክርስቶስ ታሪኮች ለአድማጮቹ ያነብና ያብራራ ነበር። በኢንሲዩደልን

እንዳደረገው ሁሉ የእግዚአብሔር ቃል ሊሳሳት የማይችል ስልጣን እንደሆነ፤ የክርስቶስ ሞትም ብቸኛው ሙሉ መስዋዕትነት እንደሆነ አስተማረ። “ልመራችሁ የምፈልገው” አለ “ወደ ክርስቶስ ነው። የድነት እውነተኛ ምንጭ ወደ ሆነው ወደ ክርስቶስ።”-Ibid., b. 8, ch. 6። ከመንግሥት መሪዎችና ከተማሩ ሰዎች ጀምሮ እስከ የእጅ ባለሙያዎችና ጭሰኞች ድረስ ከሁሉም የሕብረተሰብ ክፍል የመጡ ሰዎች በሰባኪው ዙሪያ ተሰብስበው ነበር። ቃላቶቹን በጥልቅ ፍላጎት ያዳምጡ ነበር። የነፃ ድነት ስጦታውን ማወጅ ብቻ ሳይሆን የጊዜውን ክፋትና ብልሹነት ያለ አንዳች ፍርሃት ይነቅፍ ነበር። ብዙዎቹ ከቤተ-መቅደሱ እግዚአብሔርን እያመሰገኑ ይመለሱ ነበር። “ይህ ሰው” አሉ፡- “የእውነት ሰባኪ ነው። የኛ ሙሴ ይሆናል። ከዚህ የግብፅ ጽልመትም አውጥቶ ይመራናል።”-Ibid., b. 8, ch. 6።

ጥረቶቹ በመጀመሪያ በከፍተኛ ፍላጎት ተቀባይነት ቢያገኙም እየቆየ ግን ተቃውሞ መቀስቀሱ አልቀረም። ሥራውን ለማድናቀፍ ትምህርቱንም ለማውገዝ መነኮሳቱ ቆርጠው ተነሱ። ብዙዎች በሹፈትና በፊዝ ያላግጡበት ጀመር። ሌሎች ደግሞ ወደ ክብርን የሚነካ ንግግርና ማስፈራራት ዞሩ። ዝዊንግል ግን “ለክርስቶስ ነፍሳትን የምንማርክ ከሆነ በመንገዳችን ላይ ለሚገጥሙን ብዙ ነገሮች ዓይናችንን መክደን አለብን” በማለት ሁሉንም ነገር በትዕግስት ይሸከም ነበር።-Ibid., b. 8, ch. 6።

በዚህ ጊዜ ገደማ አዲስ ወኪል የተሐድሶውን ሥራ ወደፊት ለማራመድ ሥራውን ጀመረ። በባሰል ያለው የተሐድሶ እምነት ወዳጅ በሆነ ሰው አማካኝነት አንድ ሉሲያዊ የሉተርን ጽሁፎች ይዞ ወደ ዙሪክ ተላከ። የላከው ሰው የእነዚህ መጻሕፍት መሸጥ ብርሐንን ለማስፋፋት ጠንካራ መሳሪያ ሊሆን እንደሚችል ሃሳብ አቅርቦ ነበር። ለዝዊንግል ሲጽፍም “ይህ ሉሲያዊ (Lucian) በቂ የመወሰን ችሎታና የንግግር ብቃት እንዳለው አረጋግጣ። እነዚህ ባህርያት ያሉት ከመሰለ ከትልቅ ከተማ ወደ ትልቅ ከተማ፤ ከመለስተኛ ከተማ ወደ መለስተኛ ከተማ፤ ከመንደር መንደር፤ እንዲያውም ቤት ለቤት በመላው ስዊዘርላንድ የሉተርን ጽሁፎች በተለይም ለምዕመናን የተፃፈውን የጌታን ፀሎት የሚያብራራውን ይዞ ይዙር። የበለጠ ሲታወቅ፤ ብዙ ገዢዎች ያገኛል።” አለ።-Ibid., b. 8, ch. 6። በዚህም ሁኔታ ብርሐን መግቢያ ቀዳዳ አገኘ።

እግዚአብሔር የድንቁርናንና የአጉል አምልኮን ሰንሰለት ለመበጠስ በሚዘጋጅበት ጊዜ ሰይጣን በታላቅ ኃይል በመሥራት ሰዎችን በጽልመት በመሸፈን የእግር ብረታቸውን የበለጠ ያጠብቅባቸዋል። ሰዎች በተለያዩ ሃገራት እየተነሱ ይቅርታና ጽድቅን በክርስቶስ ደም በኩል ለሕዝብ ሲያቀርቡ፤ ሮም በታደሰ ጉልበት ተነስታ ይቅርታን በገንዘብ የመሸጥ ገበያዋን በክርስቲያኑ ዓለም የመክፈት ተግባርዋን በስፋት ተያያዘችው።

እያንዳንዱ ኃጢአት ዋጋ ተተምኖለት ነበር፤ የቤተ ክርስቲያን ግምጃ ቤት ጢም ብሎ እስከሞላ ድረስ ሰዎች ወንጀል የመፈጸም ነጻነት ተሰጥቷቸው ነበር። እንዲሁም ሁለቱ ንቅናቄዎች መስፋፋት ቀጠሉ፡- አንደኛው የኃጢአት ይቅርታን በገንዘብ አማካኝነት ሲያቀርብ ሌላኛው ደግሞ ይቅርታን በክርስቶስ በኩል አቀረበ። ሮም ለኃጢአት ፈቃድ ሰጥታ የገቢ ምንጭዋ ምክንያት ስታደርገው፤ የተሐድሶ አራማጆቹ ደግሞ ኃጢአትን በማውገዝ ክርስቶስ ማስተሰሪያና ነፃ አውጪ እንደሆነ በመስበክ ወደ እርሱ ይጠቁሙ ነበር።

በጀርመን አገር ስርዮት የመሸጥ ሃላፊነቱ ለዶሚኒካኖች መነኮሳት ተሰጥቶ የሚካሄደውም አስከፊ ስም ባለው ቴትዘል ነበር። በስዊዘርላንድ ደግሞ ግብይቱ ለፍራንሲስካውያን እጅ ተላልፎ የሚቆጣጠረውም የኢጣልያው መነኮሴ ሳምፕሶን ነበር። ከጀርመንና ከስዊዘርላንድ ከፍተኛ ገቢ በማስገባትና የጳጳሳዊውን ግምጃ ቤት በመሙላት ሳምፕሶን ቀደም ብሎም ለቤተ ክርስቲያን ሰናይ አገልግሎት ያበረከተ ሰው ነበር።

አሁን ደግሞ በስዊዘርላንድ እየተዘዋወረ ብዙ ሕዝብን በመሳብ ያላቸውን ጭላጭ ገቢ በመውሰድ ድኃ ጭሰኞችን ሲበዘብዝ ከሃብታም መደቦች ደግሞ ብዙ ስጦታ ይጠይቅ ነበር። ሆኖም ግብይቱን ሙሉ በሙሉ ባያቆመውም የተሐድሶው ተጽዕኖ [ሥራውን] በመገደቡ በኩል ያለው ሚና ታውቆ ነበር። ሳምፕሶን ወደ ስዊዘርላንድ እንደገባ የሽያጭ ቁሳቁሱን ይዞ በአቅራቢያው በምትገኝ ከተማ ሲደርስ ዝዊንግል እዛው በኢንሲየደልን ነበር። የተልዕኮው መረጃ ስለደረሰው የተሐድሶ አራማጁ ይቃወም ዘንድ ወዲያውኑ ወደ ስፍራው ሄደ። ሁለቱ በአካል ባይገናኙም የመነኩሴውን አስመሳይነት በማጋለጥ ዝዊንግል ውጤታማ ከመሆኑ የተነሳ የነበረበትን ስፍራ ለቆ ወደ ሌላ ለመሄድ ተገድዶ ነበር።

በዙሪክ ዝዊንግል ይቅርታ(ስርየት) ለፋፊዎችን በመቃወም ከልቡ ይሰብክ ነበር፤ ሳምፕሶን በስፍራው ሲደርስም ከጉባኤው የተላከ አንድ ሰው ወደርሱ በመቅረብ አልፎ ይሄዳል ተብሎ እንደሚጠበቅ አይነት ያለ መልእክት ነገረው። በመጨረሻም ማታሊያ ተጠቅሞ መግባት ቢችልም አንድም የኃጢአት ይቅርታ ሽያጭ ሳያከናውን ተባረረ፤ ከዚያም ብዙም ሳይቆይ ስዊዘርላንድን ለቆ ሄደ።

በመላው ስዊዘርላንድ በ1519 ዓ.ም የመጣው “ታላቁ ሞት” ተብሎ የተጠራው ወረርሽኝ ለተሐድሶው ጠንካራ ጉልበት ሆነው። ሰዎች ከዚህ አጥፊ ጋር ፊት ለፊት በተፋጠጡ ጊዜ በቅርቡ የገዙት የኃጢአት ማስተሰርያ ምን ያህል ጥቅም-ቢስና ከንቱ እንደሆነ ተረዱት፤ ለእምነታቸው የተሻለ፣ እርግጠኛ የሆነ መሰረትም ይመኙ ጀመር። በዙሪክ የነበረው ዝዊንግል ክፉኛ ታመመ። እጅግ ከመድከሙ የተነሳ ይሻለዋል የሚል ተስፋ ሁሉ ተሟጦ እንዲያውም ሞቷል የሚለው ወሬ በስፋት ይናፈስ ነበር። በዚያ ፈታኝ ሰዓት ተስፋውና ጥንካሬው አልተነቃነቀም ነበር። ለኃጢአት ስርየት ሙሉ በሙሉ በቂ በሆነው ተማምኖ በእምነት ወደ ቀራንዮ መስቀል ተመለከተ። ከሞት አፋፍ ደርሶ ሲመለስ ከምን ጊዜውም በበለጠ ተነሳሽነት ወንጌሉን ሊሰብክ ነበረው፤ ንግግሩ የተለየ ኃይል ነበረው። ከመቃብር አፋፍ የተመለሰውን ተወዳጁን ፓስተራቸውን ሕዝቡ በደስታ ተቀበሉት። እነርሱም ራሳቸው የመጡት በጣዕረ-ሞት ያሉትን ሲደርሱ፣ ህሙማኑን ሲጠይቁ ቆይተው ነበርና ከምን ጊዜውም በላይ የወንጌሉ ዋጋ ተሰማቸው።

ዝዊንግል [የወንጌሉን] እውነቶችን በተሻለ ጥራት ወደ መረዳት ደርሶ አዳሽ ሃይሉን በራሱ ላይ በበለጠ ሙላት ተለማምዶት ነበር። የሰው ውድቀትና የድነት እቅድ ትኩረት ያደረገባቸው ጉዳዮች ነበሩ። “በአዳም ውስጥ” አለ ሲናገር “ሁላችንም የሞትን ነን፣ በኃጢአትና በኩነኔ የዘቀጥን።”-Wylie, b. 8, ch. 9። “ክርስቶስ ግን ዘላለማዊ ነፃነትን(ድነትን) ገዝቶልናል።” “ፍላጎቱ ሁሉ ዘላለማዊ መስዋዕትነት ነው፤ ዘላለማዊ ውጤትም ያለው ነው። በጠንካራና በማይነቃነቅ እምነት ለሚደግፉት ሁሉ በምትካቸው መለኮታዊ ፍርድን ለዘላለም የሚያሟላ ነው።” ሰዎች በክርስቶስ ፀጋ ስር ከመሆናቸው የተነሳ፣ ኃጢአት በቀጣይነት ለመሥራት ነፃ አይደሉም [በፀጋው ስር መሆን ኃጢአት መሥራትን ለመቀጠል ነፃነት አይሰጥም] የሚለውን ትምህርት ግን በግልፅ አስተምሯል ። “በእግዚአብሔር ላይ እምነት ባለበት ሁሉ በዚያ እግዚአብሔር ራሱ ይኖራል፤ እግዚአብሔር ባለበት ደግሞ ወደ መልካም ሥራ ሰዎችን የሚገፋፋና የሚያደፋፍር ፍላጎት ይመነጫል።”አለ። -D’Aubigné, b. 8, ch. 9።

የዝዊንግል ትምህርት ከመወደዱ የተነሳ ሊሰሙት የሚመጡ ሰዎች ቤተ-መቅደሱን ሞልተው ይተርፉ ነበር። እንደሚችሉት መጠን በጥቂት በጥቂቱ እያደረገ ለሚያዳምጡት እውነቱን ከፈተላቸው። በመጀመሪያ የሚያስደነግጡ ነጥቦችን አቅርቦ ሚዛናዊ ያልሆነ ስሜትን እንዲያጎለብቱ እንዳይገፋፋቸው በማሰብ

በጥንቃቄ ያስተምር ነበር። የመጀመሪያ ተግባሩ የሰዎችን ልብ ወደ ክርስቶስ በመሳብ በፍቅሩ አለዝቦ ምሳሌነቱን በፊታቸው ማቅረብ ነበር፤ የወንጌሉን መርሆዎች ሲቀበሉ አጉል እምነታቸውና ልምምዶቻቸው ያለ ጥርጥር ይገረሰሳል።

በዙሪክ የነበረው ተሐድሶ ደረጃ በደረጃ እድገት ያሳይ ጀመር። አደጋውን በማስተዋልም የተሐድሶው ጠላቶች ለንቁ ተቃውሞ ተነሳሱ። አንድ ዓመት ቀደም ብሎ ነበር የዊተንበርጉ መነኩሴ ለሊቀ-ጳጳሱና ለንጉሠ ነገሥቱ በዎርምስ “እምቢ” ያለው፤ አሁን ደግሞ በዙሪክ የሊቀ-ጳጳሱን መጠይቆች በመቃወም ተመሳሳይ ትዕይንት በሙሉ የሚደገም መሰለ። በዝዊንግል ላይ ተደጋጋሚ ጥቃቶች ተፈፀሙ። የጳጳሳዊ ሥርዓት ባለባቸው ክፍለ ሃገሮች የወንጌሉ ደቀ-መዛሙርት ከጊዜ ወደ ጊዜ ወደ ማቃጠያ ስፍራ ይወሰዱ ነበር፤ ይህ ግን በቂ አልሆነም፤ የኑፋቄ ትምህርት አስተማሪው ዝም መሰኘት አለበት። በመሆኑም የኮንስታንስ ጳጳስ ሶስት ምክትሎቹን ወደ ዙሪክ ጉባኤ በመላክ ዝዊንግል ሰዎች የቤተ ክርስቲያንዋን ሕግጋት እንዲጥሱ በማስተማር የህብረተሰቡን ሰላምና አደረጃጀት አደጋ ላይ የሚጥል ትምህርት ያስተምራል በማለት ከሰሰው። የቤተ ክርስቲያንዋ ስልጣን ወደ ጎን ከተተወ ዓለምአቀፋዊ ብጥብጥ እንደሚከሰት ተናገረ። ዝዊንግል ሲመልስ ላለፉት አራት ዓመታት ሲያስተምር እንደነበርና ዙሪክ “በህብረቱ ካሉ ከተሞች ሁሉ ፀጥታና ሰላም የሰፈነባት” እንደሆነች ተናገረ። “ታዲያ እንዲህ ከሆነ” አለ ሲናገር “ለአጠቃላይ ፀጥታ ክርስትና አይነተኛ መፍትሄ አይደለም?”-Wyllie, b. 8, ch. 11።

ምክትሎቹ፣ አማካሪዎቹ ከቤተ ክርስቲያን ውጪ ድነት እንደሌለ የሚያስተምሩትን ትምህርት እንዲቀጥሉ አጥብቀው አስጠንቅቀዋቸው ነበር። ዝዊንግል ሲመልስ፡- “ይህ ሁኔታ ሊያናውጣችሁ አይገባም። የቤተ ክርስቲያንነቱ መሰረት በእምነት ስለእርሱ ስለመሰከረ፣ ጴጥሮስ ብሎ ስም የሰጠው፣ ያው ክርስቶስ፣ ቋጥኙ ራሱ ነው። በሁሉም አገር በጌታ የሱስ ማንም በሙሉ ልቡ ቢያምን በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት አለው። ከእርስዎ ውጪ ማንም ሊድን የማይችልበት ቤተ ክርስቲያን በእውነት ይህች ናት።”-Aubigné, London ed., b. 8, ch. 11። በኃይማኖት ስብሰባው (በኮንፈረንሱ) ምክንያት ከጳጳሱ ምክትሎች አንዱ የታደሰቸውን ቤተ ክርስቲያን እምነት ተቀበለ።

መማክርቱ በዝዊንግል ላይ እርምጃ መውሰድ እምቢ ስላለ ሮም ለአዲስ ጥቃት ተዘጋጀች። የተሐድሶ አራማጁ ጠላቶች እየጠነሰሱበት ያለውን ሴራ ሲሰማ እንዲህ አለ፡- “ይምጣ፣ የምፈራቸው ከላይ ያንዝበበው ገደል በስሩ የሚያጓራውን ማዕበል የሚፈራውን ያህል ነው።”-Wyllie, b. 8, ch. 11። ይህንን ተልዕኮ ለማጥፋት የቤተ-ክህነት ሰዎች ጥረት ማከናወን የቻለው የበለጠ እንዲስፋፋ ማድረግ ብቻ ነበር። እውነት መስፋፋቱን ቀጠለ። በሉተር መሰወር ቀዝቅዘው የነበሩት የጀርመን የወንጌሉ አጋሮችም በስዊዘርላንድ ያሳየውን እመርታ በመመልከት እንደገና ተበራቱ።

ተሐድሶው በዙሪክ ስር ሲሰድ ፍሬዎቹ በተለይ ብልሹ ስነ-ምግባርን በመጨቆን፣ ሥርዓትንና ስምምነትን በማስፋፋት ጎልተው ይታዩ ጀመር፤ “ሰላም መኖሪያዎ በእኛ ከተማ ነው” አለ ዝዊንግል ሲጽፍ፤ “ጥል የለም፣ አስመሳይነት የለም፣ ምኞት የለም፣ ብጥብጥ የለም። እንደዚህ ያለ ህብረት ከጌታ ካልሆነ፣ በሰላምና በቅድስና ፍሬዎች ከሚሞላን ከአስተምህረኦችን ካልሆነ ከየት ይመጣል?”-Ibid., b. 8, ch. 15።

በተሐድሶው የተገኙት ድሎች ሮማውያኑን በማነሳሳት ያጠፉት ዘንድ ቆራጥ ጥረት እንዲያደርጉ ገፋፋቸው። የሉተር ሥራ እንዳይሰራጩ በመገደብ ረገድ የማሳደዱ ተግባር በጀርመን አገር ምን ያህል እዚህ

ግባ የማይባል ውጤት እንዳስገኘ በመገንዘብ ተሐድሶውን በራሱ መሳሪያ ሊገናኙት ወሰኑ። ከዝዊንግል ጋር ክርክር አስነስተው፣ ነገሮችን አስተካክለው፣ የጦር ቀጠናው ስፍራ የራሳቸው እንደ ሆነ ከመናገር አልፈው በተከራካሪዎች መካከል በፈራጅነት የሚቀመጡትንም ራሳቸው እንዲመርጡ በማድረግ እርግጠኛ ባለድሎች ለመሆን ተንቀሳቀሱ። ዝዊንግልን አንድ ጊዜ ወደ መዳፋቸው ካስገቡ በኋላ እንዳያመልጥቸው በጥንቃቄ ይተገብራሉ። መሪው ዝም ከተሰኘ የተሐድሶው እንቅስቃሴም በፍጥነት ያከትማል። ሆኖም ይህ ዓላማቸው በጥንቃቄ ተደብቆ ነበር።

ክርክሩ በባደን እንዲሆን ተወሰነ፤ ዝዊንግል ግን በዚያ አልተገኘም። የዙሪክ ጉባኤ የጳጳሳውያኑን እቅድ በመጠራጠር፣ እንዲሁም ለወንጌሉ የሚመሰክሩትን ለማቃጠል በጳጳሳውያኑ ክፍለ ሃገራት የሚንቀላቀሉትን የእሳት መዓት ተመልክተው ጥንቃቄ በመውሰድ ወደዚያ ስፍራ በመሄድ ፓስተራቸው ራሱን ለአደጋ እንዲያጋልጥ አልፈቀዱለትም። በዙሪክ ሮም ልትልክ የምትችለውን ማንኛውንም አቀንቃኝ ለመገናኘት ፈቃደኛ ነበር፤ የሰማዕታት ደም እየፈሰሰበት ወዳለው ወደ ባደን መሄድ ማለት ግን ወደ እርግጥ ሞት ማምራት ማለት ነበር። አይኮላምፓዲየስና ሃለር የተሐድሶ አራማጆችን ሲወክሉ ታዋቂው ዶክተር ኤክ የተማሩ ዶክተሮችንና የኃይማኖት መሪዎችን ከጎኑ አሰልፎ የሮም ልዑካን መሪ ነበር።

ዝዊንግል በኮንፍራንሱ ባይገኝም ተጽዕኖው ግን ይታይ ነበር። ፀሐፊዎቹ በሙሉ በጳጳሳዊያኑ የተመረጡ ሆነው ሌሎች ደግሞ ምንም ማስታወሻ እንዳይዙ በሞት ማስፈራሪያ ተከልክለው ነበር። ይህም ሁሉ ሆኖ በባደን የተባለው እያንዳንዱ ነገር በታማኝነት ምንም ሳይቀር በየቀኑ ለዝዊንግል ይደርስ ነበር። በክርክሩ ላይ ይሳተፍ የነበረ አንድ ተማሪ በቀን ሲቀርብ የዋለውን ንግግር ማታ ማታ ይመዘግበው ነበር እነዚህን ወረቀቶችና የአይኮላምፓዲየስን ደብዳቤ ሁለት ተማሪዎች በዙሪክ ወደነበረው ዝዊንግል ያደርሱት ነበር። የተሐድሶ አራማጁም አስተያየትና ምክር ይሰጥ ነበር። ደብዳቤዎችን በሌሊት ጽፎ ተማሪዎች ጧት ወደ ባደን ይዘዋቸው ይመለሱ ነበር። በከተማዋ በሮች የሚቆሙትን ዘበኞች ሳይታወቁ ለማለፍ መልክተኞቹ የዶሮ ውጤቶችን በቅርጫት ይዘው፣ በጭንቅላታቸው ተሸክመው በመሄድ ያለ ምንም ማንገራገር እንዲያልፉ ይፈቀድላቸው ነበር።

እንደዚህም በማድረግ ዝዊንግል ከሸፍጠኛ ባላጋራዎቹ ጋር የነበረውን ትግል ማስቀጠል ቻለ። “ስለ ክርክሩ በአንክሮ በማሰብ በመከታተልና ምክሩን ወደ ባደን በማስተላለፍ” አለ ማይኮኒየስ “በጠላቶቹ መካከል ሆኖ ቢከራከር ኑሮ ከሚያከናውነው በላይ ሰርቷል።”-D’Aubigné, b. 11, ch. 13።

ሮማውያኑ ወደ ባደን የመጡት እንደሚያሸንፉ ጠብቀው፣ ባሽበረቁ ልብሶቻቸው ተውበውና በአንፀባራቂ ጌጣጌጦቻቸው አምረው ነበር። ገበታዎቻቸው በውድ ምግብና ተመራጭ የወይን ጠጅ ሞልተው ይቀናጡ ነበር። የተሸከሙት ሐይማኖታዊ ሃላፊነት በድግሱ በመጠጡና በጭፈራው ይቃለልባቸው ነበር። በተቃራኒው፣ በሚስተዋል ልዩነት የተሐድሶ አራማጆች በሕዝቡ ዘንድ ሲታዩ፣ ከላማኞች ስብስብ ብዙም ያልተሻሉ በቁጠባ ያገኟትን በልተው፣ ብዙም ሳይቆዩ ከገበታቸው በቶሎ የሚነሱ ነበሩ። የአይኮላምፓዲየስ አከራይ እርሱ በክፍሉ የሚያደርገውን ሲከታተል፣ ሲፀልይ ወይም ሲያጠና ሁል ጊዜ ያየው ነበርና በጣም ተገርሞ ሁኔታውን ሲያስተላልፍ “መናፍቁ ቢያንስ በጣም መንፈሳዊ ነበር” ብሏል።

በኮንፍራንሱ “ኤክ በኩራት ተወጥሮ በተንቆጠቆጠ ልብስ ሆኖ ወደ ፑልፒት ወጥቶ ሳለ ትሁቱ አይኮላምፓዲየስ ተራ ልብስ ለብሶ እንደነገሩ በተሰራ መቀመጫ ከባለጋራው ተቃራኒ አቅጣጫ ተቀምጦ

ነበር።”-Ibid., b. 11, ch. 13። የኤክ የሚያንባርቅ ድምጽና መጠን የለሽ ልቦ ሙሉነት ፈጽሞ አልተለየውም ነበር። ከፍተኛ ተነሳሽነቱ ወርቅና ታዋቂነትን አገኛለሁ የሚለውን ተስፋ ያነገበ ነበር፤ ምክንያቱም የዚህ የእምነት ተቆርቋሪ ጠቀም ባለ ክፍያ ሊካስ ነበርና ነው። ያዋጡኛል የሚላቸው መከራከሪያዎች ውጤት ሳያመጡ ሲቀሩ ወደ ስድብና ወደ መሃላ ጭምር ይዞራል።

ጭምቱና አንገቱን ደፊው አይኮላምፓዲየስ ግብግቡ አሸማቆች “ከእግዚአብሔር ቃል በቀር ለሌላ የፍርድ ሕግ እውቅና አልሰጥም”-Ibid., b. 11, ch. 13። በማለት ክርክሩን ተቀላቀለ። ለስላሳና ትሁት፣ አክብሮት የተጎናፀፈ ቢሆንም ከአቋሙ ንቅንቅ የማይል መሆኑን በተግባር አሳየ። ሮማውያኑ እንደተለመደው የቤተ ክርስቲያንዋን የተለያዩ ወጎች (ባህሎች) በመጥቀስ ስልጣን እንዳላት ቢከራከሩም የተሐድሶ አራማጁ ግን ከመጽሐፍ ቅዱስ ጎን በጽናት ቆመ። “በእኛዋ ስዊዘርላንድ” አለ “እንደ ህገ-መንግሥቱ ካልሆነ በስተቀር ባህል ተቀባይነት የለውም። እምነትን በሚመለከት ጉዳይ ሁሉ ደግሞ ህገ-መንግሥታችን መጽሐፍ ቅዱስ ነው።”-Ibid., b. 11, ch. 13።

በሁለቱ ተፋላሚዎች መካከል የነበረው ልዩነት ያለ ውጤት አልቀረም። በእርጋታና በትህትና የቀረበው ፀጥታ የሰፈነበት ግልጽና ምክንያታዊ የሆነው የተሐድሶ አራማጁ መከራከሪያ፣ በኤክ እብሪት የተሞላበትና በሚያንባርቅ ጭኸት በሚናገረው መላምት ያፈሩ ሰዎችን ትኩረት መሳብ ቻለ።

ውይይቱ ለአሥራ ስምንት ቀናት ቀጠለ። ሲደመደም ጳጳሳውያኑ በእርግጠኝነት አሸናፊነታቸውን አወጁ። አብዛኛዎቹ ምክትሎች ሮምን ደገፉ፤ ጉባኤው የለውጥ አራማጆች እንደተሸነፉ፣ ከመሪያቸው ከዝዊንግል ጋርም ከቤትክርስቲያን አባልነት እንደተገለሉ አወጀ። የስብሰባው ውጤት ግን ሚዛኑ በየትኛው ወገን እንዳጋደለ ቁልጭ አድርጎ አሳይቷል። ክርክሩ ለፕሮቴስታንቱ ግብ ጠንካራ ኃይል መሆን ቻለ፣ ብዙም ሳይቆይ ወሳኝ የሆኑት የበርካና የባሰል ከተሞች ተሐድሶውን መቀላቀላቸውን አወጁ።

ምዕራፍ ፲—የተሐድሶ እድገት በጀርመን

የሉተር ምስጢራዊ መሰወር በመላው ጀርመን ግርምትን ፈጥሮ ነበር። በሁሉም ስፍራ እርሱን የተመለከቱ ጥያቄዎች ይቀርቡ ነበር። ወፍ ዘራሽ ጭምጭምታዎች በየቦታው ይወሩ ነበር፤ ብዙዎች ተገድሏል ብለው አምነውም ነበር። ዳዶች እንደሆኑ በሚታወቁት ዘንድ ብቻ ሳይሆን አቋማቸውን ገና በግልጽ ያላሳወቁ በሺዎች በሚቆጠሩ የተሐድሶው ደጋፊዎች መካከልም መራር ሃዘን ነበር። ብዙዎች ሞቱን ለመበቀል ቁርጥ መሃላ አድርገው ነበር።

በእነርሱ ላይ የተነሳው የተቃውሞ ስሜት ምን ያህል ከፍተኛ እንደሆነ ሲገነዘቡ ሮማውያኑ በድንጋጤ ተዋጡ። መጀመሪያ አካባቢ ሉተር ሞቷል መባሉ ቢያስደስታቸውም በኋላ ግን ከሕዝቡ ቁጣ መደበቅ አማራቸው። ጠላቶቹ፣ መጥፋቱ ያስጨነቃቸውን ያህል፣ በመካከላቸው ሆኖ ደፋር ምግባራትን ሲያከናውን አላሳሰባቸውም ነበር። ደፋሩን የለውጥ አራማጅ ለማጥፋት በቁጣ ሲንሩ የነበሩ ሁሉ አሁን ረዳት የለሽ እስረኛ ሆኖ ይሆናል በማለት በፍርሃት ተያዙ። “ከዚህ ሊያላቅቀን የሚችለው ብቸኛው አማራጭ” አለ አንዱ “ችቦአችን ለኩሰን ለምትፈልገው አገሩ እስክንመልሰው ድረስ ሉተርን ፍለጋ ምድሪቱን ማሰስ ነው።”- D'Aubigné, b. 9, ch. 1። የንጉሠ ነገሥቱ አዋጅ ምንም ኃይል የሌለው መሰለ። ከሉተር ዕጣ ፈንታ ያነሰ ትኩረት ስለተሰጠውም የጳጳሳዊው መሪዎች በቁጭት ተንገበገቡ።

የደህንነቱ ወሬ ሲሰማም እስረኛም ቢሆን የሕዝቡን ፍራቻ አረገበው፤ ለእርሱ ያላቸውን ድጋፍም አጠናክረው። ጽሁፎቹ ከምን ጊዜውም በበለጠ በጉጉት ይነበቡ ጀመር። በአስፈሪ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ እንኳ ለእግዚአብሔር ቃል የቆመውን ጀግና አላማ የሚደግፉ ቁጥራቸው እየጨመረ ሄደ። የተሐድሶ እንቅስቃሴው አቅም በቋሚነት እየጨመረ ነበር። ሉተር የበተነው ዘር በሁሉም ስፍራ ያቆጠቁጥ ጀመር። በአካል እያለ መፈፀም ያልቻለውን ሥራ መጥፋቱ አከናወነው። አሁን ታላቁ መሪዎቹ ስለተወገደ ሌሎች ሰራተኞች የበለጠ ሃላፊነት ተሰማቸው። በታላቅ ጽናት የተጀመረው ሥራ እንዳይደናቀፍ በአዲስ እምነትና ልባዊ ተነሳሽነት ባላቸው ኃይል ሁሉ ወደፊት ሊያራምዱት ቆርጠው ተነሱ።

ሆኖም ሰይጣንም ሥራ-ፈት አልነበረም። በእያንዳንዱ የተሐድሶ እንቅስቃሴ የሞከረውን ተግባር እዚህም ጀመረው። እርሱም በእውነተኛው ሥራ ምትክ ሌላ ሐሰት እውነት አስመስሎ በማቅረብ ሕዝቡን ማጥፋት ነው። በክርስቲያንዋ ቤተ ክርስቲያን በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን ሐሰተኛ ክርስቶሶች እንደተነሱ ሁሉ በአሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመንም እንዲሁ ሆነ።

በሐይማኖታዊው ዓለም በተነሳው ንውጡት በጥልቀት የተነኩ ጥቂት ሰዎች ከሰማይ የተለየ ራዕይ እንደተቀበሉ አድርገው ራሳቸውን በመቁጠር፣ በተፈላጊነት ሁኔታ በሉተር ተጀምሯል ብለው ያወጁትን ተሐድሶ ጥግ ለማድረስ መለኮታዊ ውክልና እንደተሰጣቸው ተናገሩ። እውነታው ግን፣ ሉተር ያከናወነውን ያንኑ ሥራ እያፈራረሱ ነበር። የተሐድሶ መሰረት የሆነው የእግዚአብሔር ቃል ሁሉን በሁሉ የሆነ የእምነትና የሥራ መመሪያ ሕግ ነው የሚለውን ታላቅ መርህ አንቀበልም ብለው፣ በማይሳሳተው መመሪያ ምትክ የሚለዋወጡት፣ እርግጠኛ መሆን የማይቻልበትን የራሳቸውን ስሜትና መረዳት አስቀመጡ። በዚህ ጥፋትና ሐሰተኝነትን የሚያሳውቀውን ታላቁን ጠቋሚ (መለያ) ወደ ጎን የመገፍተር ድርጊት ሰይጣን እንዳሻው አዕምሮን የሚቆጣጠርበት በር ወለል ብሎ ተከፈተለት።

ከእነዚህ ነብያት አንዱ በመልአኩ ገብርኤል እንደታዘዘ ተናገረ። ከእነርሱ ጋር ይተባበር የነበረ አንድ ተማሪ ትምህርቱን በመተው ቃሉን ያብራራ ዘንድ በእግዚአብሔር በራሱ ጥበብ እንደተሰጠው አወጀ። ሌሎችም በተፈጥሯቸው ወደ ተስፋንጣሪነት ያጋደሉ ከእነርሱ ጋር ተቀላቀሉ። የእነዚህ አንቀሳቃሾች ተግባራት የፈጠረው ስሜት ቀላል አልነበረም። የሉተር ትምህርት የለውጥን አስፈላጊነት በሁሉም ስፍራ አነሳስቶ ነበርና በዚህ ጊዜ ታማኝ የሆኑ ሰዎች ጭምር በአዳዲሶቹ ነብያት አስመሳይነት ተቃለሉ።

የእንቅስቃሴው መሪዎች ወደ ዊተንበርግ በመሄድ መጠይቃቸውን በሜላክቶንና በግብረ-አበሮቹ ላይ ለማስፈን ሞከሩ። “ሕዝቡን እናስተምር ዘንድ በእግዚአብሔር ተልከናል። ከእግዚአብሔር ከራሱ የተለየ መገለጥ ተቀብለናል፤ ስለሆነም ሊሆን ያለውን እናውቃለን፤ እኛ ሐዋርያቶችና ነብያቶች ነን፤ የምንናገረው እውነት ስለመሆኑም ዶክተር ሉተርን እንጠይቃለን።” አሉ -Ibid., b. 9, ch. 7።

የተሐድሶ አራማጆች ተደነቁ፤ ግራ ተጋቡም። ይህ ጉዳይ ከአሁን በፊት ገጥሟቸው የነበረ ባለመሆኑ ምን ዓይነት መንገድ መምረጥ እንዳለባቸው አላወቁም። ሜላክቶን እንዲህ አለ፡- “በእነዚህ ሰዎች ውስጥ ያሉት መናፍስት ተራ የሚባሉ አይነት አይደሉም፤ ሆኖም ምን አይነት መናፍስት?” “በአንድ በኩል የእግዚአብሔርን መንፈስ ማጥፋት እንዳይሆን መጠንቀቅ አለብን፤ በሌላ በኩል ደግሞ በሰይጣን መንፈስ እንዳንታለል እንጠንቀቅ።”-Ibid., b. 9, ch. 7።

የአዲሱ ትምህርት ፍሬ ሳይዘገይ ግልጽ ሆነ። ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን ወደ ጎን እንዲያደርጉ ወይም ሙሉ በሙሉ እንዲተውት ተመሩ። ትምህርት ቤቶች ሁሉ ወደ ድንግርግር ሰጠሙ። ተማሪዎቹ ቁጥጥሮችን ሁሉ እምቢ ብለው ትምህርታቸውን ትተው ከዩኒቨርሲቲ ወጡ። የተሐድሶውን ሥራ ለማነቃቃትና ለመቆጣጠር ራሳቸውን በበቂ ሁኔታ ያስተማሩ ሁሉ ማድረግ የቻሉት ተሐድሶውን ወደ ጥፋት አፋፍ ላይ ማድረስ ነበር። አሁን ሮማውያኑ ልባ ሙሉነታቸውን እንደገና ተጎናጽፈው በኩራት “አንድ ተጨማሪ ጥረት፤ ከዚያ ሁሉም የኛ ይሆናል” አሉ።-Ibid., b. 9, ch. 7።

በዋርትበርግ የነበረው ሉተር የሆነውን ሲሰማ በጥልቅ ጭንቀት “ሰይጣን ይህንን ወረርሽኝ እንደሚልክብን ሁሌም እጠብቅ ነበር።” አለ።-Ibid., b. 9, ch. 7። የአስመሳዮቹን ነብያት ባህርይ በመረዳት የእውነትን ግብ የተገዳደረውን አደጋ ተመለከተ። የሊቀ-ጳጳሱና የንጉሠ ነገስቱ ተቃውሞ እንደዚህ ታላቅ ግራ መጋባትና መጨነቅ ውስጥ አልከተተውም ነበር። ከተሐድሶው ታማኝ ወዳጆች መካከል ተወዳዳሪ የሌላቸው ጠላቶች ተነሱ። ለሉተር ታላቅ ደስታና መጽናናት የለገሱት እውነቶች ጥልንና ድንግርግርን በቤተ ክርስቲያን ለመፍጠር ጥቅም ላይ ዋሉ።

በተሐድሶ ሥራው ሉተር የተነሳሳው ወደፊትም የተራመደው በእግዚአብሔር መንፈስ ነበር፤ ከራሱ አቅምም እንዲያልፍ ተደርጎ ነበር። የያዛቸውን ስፍራዎች ለመያዝም ሆነ ይህን ያህል መሰረታዊ ለውጥ ለማምጣት አልሞ አልተነሳም። ወሰን በሌለው ኃይል እጅ ውስጥ መሳሪያ ከመሆን ውጪ ሌላ አላደረገም። ሆኖም ለሥራው ውጤት በመንቀጥቀጥ ይተጋ ነበር። በአንድ ወቅት ሲናገር፤ “ድሃና የማይታወቅ ቢሆንም እንኳ፤ አስተምህሮዬ አንድን ሰው ጎድቶ ከሆነ - ያው ራሱ ወንጌል ስለሆነ መጉዳት አይቻለውም እንጂ - ቢጎዳ ኖሮ [አስተምህሮዬን] ሳልተወው ከምቀጥል አሥር ጊዜ የሞት ቅጣት ብቀበል ይሻለኛል” ብሏል።-Ibid., b. 9, ch. 7።

አሁን ደግሞ ዊተንበርግ ራሱ - የተሐድሶ እንብርት የሆነው ከተማ - በጽንፈኝነትና በሕግ-አልባነት ኃይል ሥር በፍጥነት እየወደቀ ነበር። ይህ አሰቃቂ ክስተት ከላታር አስተምህሮ የተነሳ የተፈጠረ አልነበረም። ሆኖም በመላው የጀርመን አገር ጠላቶች በሙሉ የርሱ ሥራ እንደሆነ አድርገው ይከሱት ጀመር። ነፍሱ መራራ ስትሆንበት “የዚህ የተሐድሶው ታላቅ ሥራ መጨረሻ ይህ ይሆንን?” ብሎ አንዳንዴ ይጠይቅ ነበር። እንደገና ደግሞ በፀሎት ከእግዚአብሔር ጋር ሲታገል ሰላም ወደ ልቡ ይፈስ ነበር። “ሥራው የእኔ አይደለም፤ የራስህ ነው” ይላል “በመላምትና አክራሪነት ይበላሽ ዘንድ አትተውውም።” በእንደዚያ ያለ ችግር ውስጥ ከትግሉ ርቆ ለረጅም ጊዜ መቆየት የሚቻለው ስላልነበር ወደ ዊተንበርግ ለመመለስ ወሰነ።

ሳይዘገይም አደገኛውን ጉዞ ተያያዘው። በመንግሥት ማዕቀብ ስር ነበር። ጠላቶችም ሕይወቱን ለማጥፋት ነፃነት ነበራቸው። ወዳጆች እንዳይረዱት፤ እንዳያስጠጉትም ተከልክለዋል። በተከታዮቹ ላይ ከባድ እርምጃ ለመውሰድ ዘውዳዊው መንግሥት በዝግጅት ላይ ነበር። ነገር ግን የወንጌሉ ሥራ ከባድ አደጋ ሲወድቅበት ሲመለከት ያለፍርሃት ለእውነት ይጋደል ዘንድ በጌታ ስም ሊፋለም ወጣ።

ለመራጩ በተጻፈ ደብዳቤ ዋርትበርግን ለመልቀቅ ያለውን ውሳኔ ከገለጸ በኋላ ሉተር፡- “ወደ ዊተንበርግ ልሄድ መሆኔን ለግርማዊነትዎ እያሳወቅሁ ከመራጩ ጥበቃ ኃይል ይልቅ እጅግ ኃያል በሆነው ጥበቃ ስር መሆኔን እገልጻለሁ። የርስዎን ጥበቃ የመጠየቅ ሃሳብ የለኝም። ከግርማዊነትዎ ለእኔ ጥበቃ ከመጠየቅ ይልቅ ምቹቱ እርስዎን መጠበቅ ነው። የግርማዊነትዎ ጥበቃ የሚከልለኝ መሆኔን ባውቅ ኑሮ ወደ ዊተንበርግ አልመጣም ነበር። ይህንን አላማ መንግሥታዊ ሰይፍ ወደፊት ሊያራምደው አይችልም። ያለ ሰው እርዳታ ወይም ትብብር እግዚአብሔር ሁሉንም ማከናወን አለበት። ተወዳዳሪ የሌለው እምነት ያለው እርሱ ጠንካራ ምሽግ ነው።”-Ibid., b. 9, ch. 8።

ወደ ዊተንበርግ እየሄደ ለሁለተኛ ጊዜ በፃፈው ደብዳቤ ሉተር ሲናገር፡ “እነሆ የግርማዊነትዎን ነቀፋና የዓለሙን ሁሉ ንዴት ልሽከም ዝግጁ ነኝ። የዊተንበርግ ነዋሪዎች የእኔ የራሴ በጎች አይደሉምን? እግዚአብሔር ለእኔ ጥበቃ አደራ አልሰጣቸውምን? አስፈላጊ ከሆነስ ሕይወቴን እሰጥላቸው ዘንድ አይገባኝምን? በተጨማሪም እግዚአብሔር አገራችንን የሚቀጥበት በጀርመን አገር ሁሉ የሚነሳ አመጽን ማየት አልወድም።”-Ibid., b. 9, ch. 8።

በታላቅ ጥንቃቄና ትህትና ሆኖም በጠንካራ ውሳኔና አይበገሬነት ወደ ሥራው ገባ። “በቃሉ አማካኝነት” አለ “በአመጽ በታና ተፅዕኖ ያተረፈውን፤ ያንን፤ ሃሰት መሆኑን አጋልጠን ማባረር አለብን። የአጉል አምልኮ ተከታዮችንና እምነት የሌላቸውን በመቃወም ኃይል አልጠቀምም።” “የማስገደድ ተግባር አይከናወንም። ለህሊና ነፃነት ስለፋ ኖሬአለሁ። የእምነት ፍሬ ነገሩ ነፃነት ነው።”-Ibid., b. 9, ch. 8።

ብዙም ሳይቆይ፤ ሉተር እንደተመለሰ ሊሰብክም እንደሆነ በዊተንበርግ ሁሉ ወሬው ተሰራጩ። ከሁሉም አቅጣጫ ሕዝቡ ጎረፈ፤ ቤተ ክርስቲያኑም ሞልቶ ተትረፈረፈ። ወደ መድረኩ ወጥቶ በታላቅ ጥበብና ትህትና አስተማረ፤ መከረ፤ ገሰፀም። የካቶሊክን ሐይማኖታዊ ስነ-ሥርዓት ለማጥፋት ኃይል የተጠቀሙ አንዳንድ ሰዎችን ሲገስጽም እንዲህ አለ፡-

“የቁርባን-ስርዓቱ መጥፎ ነገር ነው። እግዚአብሔር የሚቃወመው ነው። መቅረት የሚገባው ነው። በእርሱ ምትክ የወንጌሉ መብል (የጌታ እራት) በሁሉም ስፍራ ቢቋቋም ምቹቱ ነው። ማንም ግን በግዳጅ

እንዲተወው አይሁን። ውጤቱን ለእግዚአብሔር እንተወው። መሥራት ያለብን እኛ ሳንሆን ቃሉ ነው ‘ለምን እንደዚህ ይሆናል?’ ብላችሁ ትጠይቃላችሁ ምክንያቱ ደግሞ እንደ ሸክላ ሰረው ሸክላ የሰዎች ልብ በመዳፊ ውስጥ አይደለም። የመናገር መብት አለን፤ የማስገደድ ግን አንዳችም መብት የለንም። እኛ እንስበክ የቀረው የእግዚአብሔር ጉዳይ ነው። ኃይል ብጠቀም ምን አተርፋለሁ? የተከሳተረ ፊት፤ የሚያምሩ ገፅታዎች፤ የተጨናነቀ አንድ-አይነትነትና ግብዝነት። ልባዊ ሀቀኝነት ግን የለም፤ እምነት የለም፤ ፍቅር የለም። እነዚህ በጎደሉበት ሁሉም ጎዶሎ ነው። ለእንደዚህ አይነት ድል ቅንጣት (ምንም) ዋጋ አልሰጥም። እኔና እናንተ፤ ዓለም ሁሉ በአንድ ላይ ሆነን ማከናወን ከሚችለው ይልቅ እግዚአብሔር ቀላል በሆነው የቃሉ ኃይል የበለጠ ይሰራል። እግዚአብሔር ልብን በቁጥጥሩ ስር ያደርጋል፤ ልብ ከተወሰደ ሁሉም ይሸነፋል።”

“ለመስበክ፤ ለመከራከር፤ ለመፃፍ ዝግጁ ነኝ፤ ማንንም ግን አላስገድድም፤ እምነት የፈቃደኝነት ተግባር ነውና። እስካሁን ያደረኩትን አስታውሱ። ሊቀ-ጳጳሱን፤ የስርዮት ሽያጮችንና ጳጳሳዊያኑን ተቃውሜ ቆሚያለሁ፤ በአመጽና በግርግር ግን አይደለም። የእግዚአብሔርን ቃል አቀረብኩ፤ ሰበኩ፤ ጻፍኩ፤ እዚያ ላይ አቆምኩ። እኔም ስጋደምና ስተኛ አንድም ልዑል ወይም ንጉሠ-ነገስት ያላደረገውን የሰበኩት ቃል የሊቀ-ጳጳሱን ኃይል አንኮታኮተው። በእኔ በኩል ያደረኩት ምንም ያህል አይደለም ሊባል የሚችል ነው። የቃሉ ኃይል ሁሉን ሥራ አከናወነ። ጉልበት ወደ መጠቀም ዘሬ ቢሆን ኖሮ ጀርመን በደም ጎርፍ ትታጠብ ነበር። ግን ውጤቱ ምን ይሆን ነበር? የአካልና የነፍስ ጥፋት። ስለሆነም እኔ ዝም ብዬ ቃሉ በምድሪቱ ወርድና ርዝመት እንዲሰራጭ አደረግሁ።”-Ibid., b. 9, ch. 8።

ቀን በቀን፤ ሳምንቱን ሙሉ ለተር በጉጉት ለሚያዳምጠው ሕዝብ ሰበክ። የእግዚአብሔር ቃል የአክራሪነትን ስሜት ሰበረ። የወንጌሉ ኃይል በስህተት የተመሩትን ሰዎች ወደ እውነት መንገድ መለሳቸው።

ሥራቸው ታላቅ ክፋት ያመጣውን ተስፋንጣሪዎች ሊጋጠማቸው ለተር ፍላጎት አልነበረውም። ሚዛናዊ አስተያየት የሌላቸው፤ ያልተቀጣ ፍላጎት ያላቸው ከሰማይ ልዩ መገለጽ የተሰጠን ነን ቢሉም ትንሿን ልዩነት ታግሰው ማለፍ የማይችሉ፤ ከመልካም የመነጨ ተግሳጽ ወይም ምክር የማይቀበሉ እንደሆኑ ያውቅ ነበር። ከፍተኛውን ስልጣን ለራሳቸው ወስደው ሌላው ሕዝብ ያለጥያቄ ጌትነታቸውን እንዲቀበል የሚፈልጉ ነበሩ። ከእርሱ ጋር ቃለ-መጠይቅ እንዲያደርጉ ጥያቄ ሲያቀርቡለት ግን ሊገናኛቸው ፍቃደኛ ሆነ። አስመሳይነታቸውን በተሳካ ሁኔታ ስለጋለጠባቸው አጭበርባሪዎቹ ወዲያውኑ ዊተንበርግን ለቀው ሄዱ።

አክራሪነት ለተወሰነ ጊዜ ተገታ፤ ሆኖም ከበርካታ ዓመታት በኋላ እንደገና በከባድ ነውጥና በአሰቃቂ ውጤት ታጀቦ ፈነዳ። የዚህን እንቅስቃሴ መሪዎች አስመልክቶ ለተር ሲናገር፡- “ለእነርሱ ቅዱስ መፃሕፍት ምውት ቃላት ናቸው፤ ሁሉም ‘መንፈስ! መንፈስ!’ ብለው መጮህ ጀመሩ። በእርግጥ መንፈሳቸው ወደሚመራቸው እኔ አልሄድም። ከእንደዚህ አይነት ቅዱሳን በስተቀር ሌላ ወደሌለባት ቤተ ክርስቲያን እንዳልሄድ እግዚአብሔር በምህረቱ ይጠብቀኝ። ድጋፉንና ማጽናናቱን ያገኙ ዘንድ ከልባቸው ወደ እግዚአብሔር ከሚቃትቱትና ከሚያለቅሱት ኃጢአታቸውን ከሚያውቁት ትሁት ደካማና ህመምተኛ ሰዎች ጋር እንዳመልክ ምኞቴ ነው።”-Ibid., b. 9, ch. 10።

የአክራሪዎቹ ዋና አቀንቃኝ የነበረው ቶማስ ሙንዘር፤ ግሩም ችሎታ ያለው፤ ለመልካም ቢጠቀምበት ጥሩ መሥራት የሚያስችለው ሰው ነበር፤ የእውነተኛ ኃይማኖት የመጀመሪያዎቹን መርሆዎች ግን ያልተማረ ነበር። ሌሎች አጭፋሪዎች እንደሚያደርጉት ሁሉ መታደስ የሚጀምረው ከራሱ መሆኑን ዘንግቶ ዓለምን

ይለውጥ ዘንድ እግዚአብሔር እንደቀበው አድርጎ ያስብ ነበር። የስልጣን እርከንንና ተፅዕኖ ማሳረፍን እጅግ ይመኝ ነበርና ሁለተኛ መሆን፤ በሉተር ስር መሆን እንኳ ፈቃደኛ አልነበረም። የተሐድሶ አራማጆች የጳጳሳዊውን ስልጣን በመጽሐፍ ቅዱስ ስልጣን በመተካት ለየት ያለ ጳጳሳዊ ሥርዓትን ከመገንባት በቀር ሌላ እንዳላደረጉ አወጁ። ትክክለኛውን ለውጥ ለማስተዋወቅ እርሱ ራሱ በመለኮት እንደተላከ ተናገረ። “መንፈሱ ያለው እርሱ” አለ ሙንዘር “መጽሐፍ ቅዱስን በእድሜው ሙሉ አይቶ የማያውቅ ቢሆንም እውነተኛ እምነት አለው።”-Ibid., b. 9, ch. 10።

የአክራሪዎች መምህራን እያንዳንዱ ሃሳብና ትርታ ከእግዚአብሔር የመጣ ድምጽ እንደሆነ እየቆጠሩ በግምት ይተዳደሩ ነበር። ከዚህም የተነሳ ወደ ጥልቅ ጽንፈኝነት አመሩ። እንዲያውም አንዳንዶች “ፊደል ይገድላልና መንፈስ ግን ሕይወትን ይሰጣል” [2ኛ ቆሮ 3፡6] እያሉ መጽሐፍ ቅዱሳቸውን አቃጠሉ። የሰውን ሃሳብና ግምት ከእግዚአብሔር ቃል በላይ በማስቀመጥ የኩራት ጥማታቸውን በማርከት ማራኪ ነገር የሚመኘውን የሰውን ፍላጎት በማሟላቱ የሙንዘር ትምህርት ተቀባይነት አገኘ። አስተምህሮዎች በሺዎች ተቀባይነትን አገኙ። የሕዝባዊ አምልኮ ሥርዓትን በመኮነን ልዑላንን መታዘዝ እግዚአብሔርንና ቤልሆርን (ሰይጣንን) በአንድ ላይ ለማምለክ መሞከር መሆኑን አወጁ።

የጳጳሳዊውን ሥርዓት ቀንበር አሸቀንጥሮ መጣል የጀመረው የሕዝቡ አዕምሮ በመንግሥታዊ ስልጣን ገደቦችም ትዕግስቱ እያለቀ መጣ። መለኮታዊ ፈቃድ እንዳለው የሚናገረው የሙንዘር አብዮታዊ አስተምህሮ ከማናቸውም ቁጥጥር ውጪ እንዲሆኑ፤ በራሳቸው ሚዛን ያልጠበቀ አስተሳሰብና ጠንካራ ፍላጎት እንዲተዳደሩ መራቸው። አሰቃቂ የአመጽና የጥል ገጽታዎች ተከሰቱ፤ የጀርመን መስኮች በደም ረሰሩ።

ሉተር በኤርፈርት እያለ ገና ቀደም ብሎ የነፍሱ ውጋት የነበረ ጉዳይ ቢኖርም አሁን አክራሪነት በተሐድሶው ላይ አንዣብ ሲመለከት ስቃይ በእጥፍ ይደቁሰው ጀመር። ጳጳሳዊያኑ ልዑላን የተከሰተው አመጽ ከሉተር አስተምህሮ የሚጠበቅ ውጤት መሆኑን አወጁ፤ ብዙዎችም ይህንን አነጋገር ሊደግፉ ዝግጁ ነበሩ። ይህ ክስ ምንም ዓይነት መሰረት የሌለው ቢሆንም በተሐድሶ አራማጁ ላይ ያመጣው ነገር ቢኖር ውጥረትን ነበር። የእውነት ጉዳይ ከተዋረደው አክራሪነት ጋር ተመድቦ ውርደት ሲደርስበት ማየት መሸከም ከሚችለው በላይ ነበር። በሌላ በኩል ደግሞ ሉተር አስተምህሮአቸውን መቃወሙና በመለኮት የተነሳሱ መሆናቸውን ካለመቀበሉ በተጨማሪም የመንግሥትን አገዛዝ አሻፈረኝ ያሉ ናቸው ብሎ በመናገሩ የአመጹ መሪዎች ጠሉት። በአጻፋውም ሉተር ወራዳ አስመሳይ ነው ብለው አወጁበት። የልዑላንንና የሕዝቡን ጥላቻ በራሱ ላይ ያመጣ ይመስል ነበር።

ተሐድሶው በፍጥነት እንደሚንኮታኮት ጠብቀው ሮማውያኑ ተፍነከኩ። ለማስተካከል እጅግ ሲላፋባቸው የነበሩትን ስህተቶች እንኳ የሉተር ጥፋት እንደሆኑ አድርገው ወነጀሉት። የአክራሪው መደብ ታላቅ የፍርድ መጓደል እንደተፈጸመበት አድርጎ በሃሳት በማስመሰሉ የብዙ ሕዝብ አዘኔታን ማግኘት ቻለ። በስህተት ጎን የተሰለፉ ሁሉ እንደሚያጋጥማቸው የተለመደ ሁኔታ፤ ሰማዕታት እንደሆኑ ተቆጠሩ። እንደዚህም ተሐድሶውን በሚችሉት ሁሉ ኃይላቸው የተቃወሙት ታዘነላቸው፤ የጭካኔና የጭቆና ሰለባ እንደሆኑም ተወራላቸው። ይህ በተመሳሳይ የአመጽ መንፈስ የተነሳሳ መጀመሪያ በሰማይ የተገለጸው የሰይጣን ሥራ ነበር።

ሰይጣን በተደጋጋሚ ሰዎችን ለማሳት ይጥራል፤ ኃጢአትን ጽድቅ፣ ጽድቅን ደግሞ ኃጢአት ብለው ይጠሩ ዘንድ ይመራቸዋል። ሥራው ደግሞ እንዴት ውጤታማ ሆኖአል! እውነትን ደግፈው ያለ ፍርሃት በመቆማቸው ምክንያት የእግዚአብሔር ታማኝ ባሪያዎች ምን ያህል ውግዘትና ነቀፋ ይሰነዘርባቸዋል! የሰይጣን ልዑካን የሆኑ ሰዎች ይመሰገናሉ፤ በስንቱ ውዳሴ ይደለላሉ፤ ይባስ ብሎም እንደ ሰማዕታት ይታያሉ። ለእግዚአብሔር ባላቸው ታማኝነት የተነሳ መከበርና መደገፍ የሚገባቸው ሰዎች በጥርጣሬና በእምነት ማጣት እየታዩ ብቻቸውን ይተዋሉ።

ትክክለኛ የሚመስል የኃሰት ቅድስና (counterfeit holiness)፣ እንዲሁም የውሸት ቅድስና (supurious sanctification) አሁንም የማታለል ሥራውን እየሰራ ነው። አዕምሮዎችን ከመጽሐፍ ቅዱስ በመለየት ሰዎች ለእግዚአብሔር ሕግ ለመታዘዝ ይሁንታቸውን ከመስጠት ይልቅ የራሳቸውን ስሜትና ሀሳብ እንዲከተሉ በመምራት፣ በሉተር ዘመን እንዳደረገው ሁሉ በተመሳሳይ መንፈስ፣ ሆኖም የተለያዩ ቅርጽና ይዘቶች በመለበስ ይሰራል። ይህ በንጽህናና በእውነት ላይ ነቀፋ ለመሰንዘር የሚጠቀምበት አካሄድ እጅግ ከተዋጡለት ስልቶች ውስጥ አንዱ የሰይጣን መሳሪያ ነው።

ሉተር ከሁሉም አቅጣጫ የመጡትን ጥቃቶች ያለፍርሃት በመከላከል ወንጌሉን ደግፎ ቆመ። የእግዚአብሔር ቃል በእያንዳንዱ ጦርነት ኃይል መሳሪያ መሆኑን አስመሰከረ። ያንን ኃይል በመጠቀም በጉልበት የተገኘውን የሊቀ-ጳጳሱን ስልጣን፣ ምክንያታዊ ለመሆን የሚሞክረውን የሊቃውንት ፍልስፍና ተዋጋ። ይህን ያደረገው ከተሐድሶው ጋር ራሱን ለማሰለፍ ጥረት ያደርግ የነበረውን አክራሪነት እንደ ቋጥኝ ጠንክሮ እየተዋጋ ባለበት ጊዜ ነበር።

እነዚህ የሚቃረኑ አካላት በየግላቸው መጽሐፍ ቅዱስን ወደ ጎን እየገፈተሩ የሰው ጥበብ የሐይማኖታዊ እውነትና እውቀት ምንጭ እንደሆነ አድርገው ከፍ ከፍ ያደርጉት ነበር። ስነ-አመክንዮ (Rationalism)፣ ምክንያትን እንደ ጣዖት በመቁጠር ይህን ጉዳይ ለኃይማኖት ቅድመ ሁኔታ አድርጎ ያስቀምጠዋል። ሉዓላዊ ሊቀ-ጳጳስዎን ያነሳሳው መንፈስ ሳይቆራረጥ ከዘመን ዘመን የሐዋርያትን መስመር ተከትሎ እንደመጣ ቤተ ክርስቲያን የምታትተው ሮማዊዎች እያንዳንዱ ብክነትና ብልሹነት በሐዋርያቱ የቅድስና ተልዕኮ ስር ተደብቆ እንዲቀጥል ምቹ ዕድል የሚፈጥር ነው። ሙንዘርና አባሮች አገኘው የሚሉት መንፈሳዊ መነሳሳትም ወዲያው ወዲያው ከሚለዋወጠው ምናባዊ አስተሳሰብ የተሻለ ምንጭ ያልነበረው ሲሆን ተፅዕኖውም - የሰውንም ሆነ የመለኮታዊውን - የሁሉንም ስልጣን የሚያዳክም ነበር። ክርስትና ደግሞ የእግዚአብሔር ቃል የመንፈሳዊ እውነት ግምጃ ቤት እንዲሁም ሁሉም መንፈስ የሚፈተንበት እንደሆነ አድርጎ ይቀበላል።

ከዋርትበርግ እንደተመለሰ ሉተር የአዲስ ኪዳንን ትርጉም ጨረሰ፤ ወዲያውም ወንጌሉ በራሳቸው ቋንቋ ተዘጋጅቶ ለጀርመን ሕዝብ ተሰጠ። እውነትን የሚወዱ ሁሉ ይህንን ትርጉም በታላቅ ደስታ ተቀበሉት። የሰውን ወግና የፍጡርን ትዕዛዛት የመረጡት ግን በንቃት ተመልክተው ሳይቀበሉት ቀሩ።

አሁን የእግዚአብሔርን ቃል መመሪያዎች ተራው ሕዝብ ከእነርሱ ጋር መወያየት እንደሚችል ሲረዱ፣ የራሳቸውም ድንቁርና እንደሚጋለጥ ሲያውቁ ቀሳውስቱ ደነገጡ። የስጋ ምክንያታዊነት መሳሪያዎቻቸው የመንፈስን ሰይፍ ሊቋቋሙት አልቻሉም። ቅዱሳት መፃሕፍት እንዳይሰራጩ ለማድረግ ሮም ያላትን ኃይል ሁሉ አሰባሰበች፤ ሆኖም አዋጆች፣ ውግዘቶችና ግርፋቶች አንዳች የሚፈይዱ አልሆኑም። መጽሐፍ ቅዱስን

ባወገዘችና በከለከለች መጠን የሚያስተምረው በእርግጥም ምን እንደሆነ ለማወቅ የነበረው የሕዝቡ ጉጉት በዛው ልክ ይጨምር ነበር። ማንበብ የሚችሉ ሁሉ የእግዚአብሔርን ቃል በራሳቸው ለማንበብ ቋምጠው ነበር። በሄዱበት ይዘውት እየዘሩ አብዛኛውን ክፍል በአእምሮአቸው ማስታወስ እስኪችሉ ድረስ መልሰው መላልሰው ቢያነቡትም አይረኩም ነበር። አዲስ ኪዳን ምን ያህል ተቀባይነትን እንዳገኘ ሲመለከት ሉተር ወዲያውኑ የብሉይ ኪዳንን ትርጉም ጀመረ፤ ያለቀውንም ክፍል ወዲያውኑ ያትመው ነበር።

የሉተር ጽሁፎች በከተማም ሆነ በመንደር በተመሳሳይ ተቀባይነት አገኙ። “ሉተርና ዳዶቹ ያዘጋጁትን ማንኛውም ነገር ሌሎች በርቀትና በስፋት ያሰራጩት ነበር። ሥራ ፈትነትን በሥራ መተካት የፈለጉ ሆኖም ራሳቸው የእግዚአብሔርን ቃል የመስበክ በቂ እውቀት ያልነበራቸው፤ የገዳም ኑሮ ግዴታዎች ህጋዊ አለመሆናቸውን የተገነዘቡ መነኩሴዎች ሉተርና ዳዶቹ የጻፏቸውን ጽሁፎች ይዘው በየክፍለ ሃገራቱ ዘሩ። ብዙም ሳይቆይ የጀርመን ሃገር በእነዚህ ታታሪ የመጽሐፍ ሻጮች ተወረረች።”

እነዚህ ጽሁፎች በሃብታሙም፣ በድሃውም በተማረውም ባልተማረውም ዘንድ በጥልቅ ፍላጎት ተነበቡ። በገጠር ያሉ ትምህርት ቤቶች አስተማሪዎች በእሳት ዙሪያ ለተቀመጡ ትናንሽ ስብስቦች ድምጻቸውን ከፍ አድርገው ያነቡላቸው ነበር። በእያንዳንዱ ጥረት ጥቂት ነፍሳት ቃሉን በደስታ ተቀብለው ይድኑ ነበር፤ የዳኑትም እንደገና መልካሙን ዜና ለሌሎች ያካፍሉ ነበር።

የመንፈስ ቃላት ትክክል መሆናቸው ተረጋግጦ ነበር። “የቃልህ ፍቺ ያበራል፤ ህጻናትንም አስተዋዮች ያደርጋል።” [መዝ 119÷130]። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በሕዝቡ ልብና አእምሮ ላይ ታላቅ ለውጥ የማምጣት ሥራ እየተገበረ ነበር። የጳጳሳዊው ሥርዓት በተገዢዎች ላይ የብረት ቀንበር በመጫን በድንቁርና ተብትቦ አኮስቧቸው ነበር። መሰረተ-ቢስ ሥርዓትን በጥንቃቄ፣ አንዳች ዝንፍ ሳይሉ ይጠብቁ ነበር፤ በዚህ ሁሉ አገልግሎት ግን የህሊናና የልብ ተሳትፎ እጅግ አናሳ ነበር። በቀላሉ የተነገረው የሉተር የእግዚአብሔር ቃል አስተምህሮ፣ በኋላም በተራው ሕዝብ እጅ የገባው ራሱ ቃሉ መንፈሳዊ ተፈጥሯቸውን በማንፃትና በማነጽ ብቻ ሳይሆን ለአዕምሮአቸው አዲስ ኃይልና አቅም በመፍጠር ፈዘው ደንግዘው የተቀመጡትን ኃይላት ቀስቀሰ።

በሁሉም የኑሮ ደረጃ የነበሩ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን በእጃቸው ይዘው የተሐድሶን አስተምህሮ ደግፈው በመቆም ሊታዩ ነበራቸው። የመጽሐፍ ቅዱሳትን ጥናት ለቀሳውስቱና ለመነኮሳቱ የተውት ጳጳሳውያን በዚህ ጊዜ ቀሳውስቱንና መነኮሳቱን አዲሱን ትምህርት እንዲያስተባብሉ ጠሩዋቸው። ሆኖም ከጳጳሳውያኑ ባልተሻለ ድንቁርና የነበሩት የቃሉና የእግዚአብሔር ኃይል እውቀት ያልነበራቸው ቀሳውስትና መነኮሳት ያልተማሩና መናፍቃን ብለው ባጣጣሏቸው ሰዎች ሙሉ በሙሉ ተሸነፉ። “በአሳዛኝ ሁኔታ” አለ አንድ የካቶሊክ ፀሐፊ፣ “ሉተር ተከታዮቹን እምነታቸው በቅዱስ መጻሕፍት ላይ ብቻ የተመሰረተ እንዲሆኑ አሳምኖአቸው ነበር።” -D’Aubigne, b. 9, ch. 11። እውነትን ይሰሙ ዘንድ እውነት በሚናገሩ ሆኖም ባልተማሩ ሰዎች ዙሪያ ብዙ ሕዝብ ይሰበሰብ ነበር፤ ከተማሩና በኃይማኖት ትምህርት ከሰለጠኑ እንደበተ-ርዕቱ ሰዎች ጋር ሳይቀር ይወያዩ ነበር። የእነዚህ ታላላቅ ሰዎች አሳፋሪ ገልቱነት፣ የሚያቀርቡት መከራከሪያ ባልተወሰነበት የእግዚአብሔር ቃል አስተምህሮ ሲመከት፣ እርቃኑን እንዲቀር ተደረገ። ወዝ-አደሮች፣ ወታደሮች፣ ቤቶችና ልጆች እንኳ ሳይቀር ከቀሳውስቱና ከተማሩ ዶክተሮች የተሻለ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት እውቀት ነበራቸው።

በወንጌሉ ደቀ-መዛሙርትና የጳጳሳዊውን አጉል አምልኮ በያዙ ሰዎች መካከል የነበረው ልዩነት ሲታይ ልዩነቱ ከተራው ሕዝብ ይልቅ በተማሩ ሰዎች መካከል ያነሰ አልነበረም። “የቋንቋ እውቀትንና የስነ-ጽሁፍን ጥበብ ቸል ካሉት፤ አሮጌውን ተዋረድ ከሚደግፉት በተቃረነ ሁኔታ አብዛኛዎቹ መጽሐፍ ቅዱስን ለማጥናትና ለመመረመር፤ የጥንቱን የስነ-ጽሁፍ እምቅ ቅርስ ለማወቅ የሚጥሩ፤ ሰፋ አድርገው የሚያስቡ ወጣቶች ነበሩ። በመረዳት ቅልጥፍናቸው፤ ነፍስን ወደ ከፍታ በማምጣታቸውና በልበ-ሙሉነታቸው እነዚህ ወጣቶች ወዲያው ማንም ሊወዳደራቸው ወደማይችል የላቀ ችሎታ አደጉ።” “በሕዝባዊ ስብሰባዎች እነዚህ ወጣት የተሐድሶው ጠበቆችና የሮማውያኑ ዶክተሮች ሲገናኙ፤ ልበ ሙሉነታቸውና ነገሩን እንደምንም ያለመቁጠራቸው በትር የተቃራኒዎቻቸውን አሳፋሪ ደነዝነት እያቆሰለ ለተገባቸው ውርደት በሕዝቡ ፊት ያጋልጣቸው ነበር።”-Ibid., b. 9, ch. 11።

የሮማውያኑ መሪዎች ምዕመናኖቻቸው እየተመናሙ መሄዳቸውን ሲመለከቱ የፈራጆችን እርዳታ በመጠየቅ በሚችሉት በማንኛውም ሁኔታ አድማጮቻቸውን ለመመለስ ይጥሩ ነበር። የነፍሳቸውን ጉድለቶች የሚሞላ ነገር በአዲሱ ትምህርት ያገኙ እነዚያ ሰዎች ግን ጥቅም-ቢስ የአጉል አምልኮ ሥርዓትና የፍጡር ወግ ገለፈት ለረጅም ጊዜ ሲመግቡአቸው ከነበሩ ከነዚያ ሸሹ።

በእውነት አስተማሪዎች ላይ ማሳደድ ሲጀመር ለክርስቶስ ቃላት ትኩረት ሰጡ፤ “በአንዲቱ ከተማም መከራ ሲያሳዩዋቸው ወደ ሌላይቱ ሸሹ” [ማቴ 10÷23]። ብርሃኑ በሁሉም ስፍራ ሰርጎ ገባ። ተሳዳጆቹ በሄዱበት የሚያስጠጋቸው ምቹ በር ተከፍቶ ያገኙ ነበር፤ በዚያም እየኖሩ አንዳንዴ በቤተ ክርስቲያን፤ ካልተፈቀደላቸው ደግሞ በግለሰቦች ቤት ውስጥ ያለዚያም በውጪ ክርስቶስን ይሰብኩ ነበር። የሚሰማ ያገኙበት ስፍራ ሁሉ የተቀደሰ የፀሎት ቤት ነበር። በእንደዚያ አይነት ኃይልና እርግጠኝነት የታወጀው እውነት መቋቋም በማይቻል ኃይል ተስፋፋ።

ኑፋቄን ለመደምሰስ የቤተ-ክህነት ሰዎችና መንግሥታዊ ባልስልጣናት በከንቱ ደከሙ። ወደ እስር፤ ግርፋት፤ የእሳት ቃጠሎና ሰይፍ ቢዞሩም ልፋታቸው ውጤት-አልባ ሆነ። በሺዎች የሚቆጠሩ አማኞች እምነታቸውን በደማቸው አተሙ፤ ሥራው ግን ወደ ፊት ቀጠለ። ስደት ያደረገው ነገር ቢኖር እውነትን ማስፋፋት ነበር። ሰይጣን ከተሐድሶው ጋር ሊያቆራኘው ሲጥር የነበረው አክራሪነትም ውጤቱ በሰይጣን ሥራና በእግዚአብሔር ሥራ መካከል ያለውን ልዩነት የበለጠ አጉልቶ ማሳየት ነበር።

ምዕራፍ ፲፩—የልዑላን ተቃውሞ

ተሐድሶውን በመደገፍ ከተነገሩት ምስክርነቶች መካከል እጅግ የከበሩ ከሆኑት አንዱ በክርስቲያን ጀርመናዊ ልዑላን በ1529 ዓ.ም በስፓይረስ በነበረው ጉባኤ የተነገረው ተቃውሞ ነበር። የእነዚያ የእግዚአብሔር ሰዎች ጀግንነት፣ እምነትና አይበገሬነት ወደፊት ለሚመጡት ዘመናት የአስተሳሰብና የህሊና ነፃነትን ያጎናጸፈ ነበር። የእነርሱ ተቃውሞ ለታደሰችው ቤተ-ክርስቲያን ፕሮቴስታንት (ተቃዋሚ) የሚል ስያሜ አሰጣት፤ መርሆዎችዋም የፕሮቴስታንታዊነት ዋና መሰረት (ፍሬ ነገር) ናቸው።

ለተሐድሶው የጨለማና የአደጋ ቀን ያንዣበበት ወቅት ነበር። ሉተር ህገ-ወጥ እንደሆነ የታወጀበት የዎርምስ አዋጅ እንዲሁም አስተምህሮውን ማስተማርም ሆነ አምኖ መቀበል የተከለከለ ቢሆንም የኃይማኖት መቻቻል እስከዚህ ጊዜ ድረስ በግዛቱ በስፋት ነበር። የእግዚአብሔር ምሪት እውነቱን የሚቃወሙትን ኃይላት ገደቦአቸው ነበር። ቻርለስ 5ኛ ተሐድሶውን ለማውደም ቆርጦ ቢነሳም ለመምታት እጁን ባነሳ ቁጥር ውሳኔውን ለመቀልበስ ይገደድ ነበር። በተደጋጋሚ ሮምን የተቃወሙ ሁሉ ፈጽመው መጥፋታቸው አይቀሬ በሚመስልበት፣ በዚያ አጣብቂኝ ሰዓት የቱርክ ወራሪዎች በምሥራቃዊው ድንበር ብቅ ይላሉ፤ የፈረንሳይ ንጉሥ፣ ሌላ ጊዜም [በጀርመኑ] ንጉሠ ነገሥት ስልጣን መግነን ቅናት የሚይዘው ሊቀ-ጳጳስ ራሱ በጀርመን ላይ ጦርነት ያውጀበት ነበር። በዚህ ድንግርግር የመንግሥታት ፀብ መሃል ተሐድሶው ወደ ጎን ስለሚተው ይጠናከርና ይስፋፋ ነበር።

ሆኖም በመጨረሻ ጳጳሳዊ ግዛቶች ልዩነቶቻቸውን በማጥበብ በጋራ ሆነው ተሐድሶውን ለመቃወም አደሙ። የሚቀጥለው ጠቅላላ ጉባኤ እስኪካሄድ ድረስ በ1526 ዓ.ም የተደረገው የስፓይረስ ጉባኤ የኃይማኖት ጉዳዮችን በተመለከተ እያንዳንዱ ራስ-ገዝ ክፍለ-ሃገር የራሱን ውሳኔ እንዲወስን ነፃነት ሰጥቶ ነበር፤ ሆኖም ይህ ችሮታ በመሰጠቱ አደጋው ከማለፉ ንጉሠ-ነገሥቱ በ1529 ዓ.ም ሌላ ጉባኤ ጠራ፤ አላማውም ኑፋቱን ለመደቆስ በማሰብ ነበር። የሚቻል ከሆነ ልዑላኑን በማባበል ወደ ተሐድሶው ተቃዋሚዎች ጎራ እንዲመጡ በሰላም መገፋፋት፣ ይህ ውጤት ካላመጣ ደግሞ ቻርለስ ሰይፍ ለመምዘዝ ተዘጋጅቶ ነበር።

ጳጳሳውያኑ ፈነደቁ። በስፓይረስ ጉባኤ በአያሌ ቁጥር በመገኘት ለተሐድሶው አራማጆችና ለሚደግፏቸው ሁሉ ያላቸውን ጥላቻ በግልጽ አንጸባረቁ። ሜላክተን፣ “የምድር እዳሪዎና ጥራጊዎች ነን፣ ክርስቶስ ግን ድሃ ሕዝቦቹን ወደ ታች ይመለከታል፤ ይጠብቃቸውማል።” አለ።-Ibid., b. 13, ch. 5። በጉባኤው የተሳተፉት ወንጌልን የተቀበሉት ልዑላን በመኖሪያ ቀያቸው እንኳ ወንጌል እንዳይሰበክ ተከለከሉ። የስፓይረስ ሰዎች ግን ለእግዚአብሔር ቃል ተጠምተው ነበር። የተከለከሉ ቢሆንም በሺዎች የሚቆጠሩ ወደ ሳክሶኒው መራጭ ፀሎት ቤት አገልግሎት ይጎርፉ ነበር።

ይህ ችግሩን አፋጠነው። የህሊና ነፃነት የቸረው ውሳኔ ከፍተኛ ረብሻን ስላስከተለ ሊወገድ እንደሚገባው ንጉሣዊው መልእክት ለጉባኤው አስታወቀ። ይህ ከስነ-ሥርዓት ውጪ የሆነ አሰራር የክርስትና ተከታዮችን ልዑላን ቁጥ ቀሰቀሰ። አንዱ ሲናገር፣ “ክርስቶስ እንደገና በቀያፋና በጲላጦስ እጅ ወደቀ” አለ። ሮማውያኑ የባሰ ቁጡ እየሆኑ መጡ። አንድ አክራሪ ጳጳሳዊ- “ቱርኮች ከሉተራውያን የተሻሉ ናቸው፤ ምክንያቱም ቱርኮች የጾም ቀናትን ሲያከብሩ ሉተራውያኖች ግን ይጥሷቸዋል። በእግዚአብሔር ቅዱስ መጻሕፍት(በመጽሐፍ

ቅዱስ) እና በቤተ ክርስቲያንዋ የቀድሞ ስህተቶች መካከል መምረጥ ካለብን የመጀመሪያውን [መጽሐፍ ቅዱስን] አንቀበልም” በማለት አውጆአል። ሜላክቶን፣ “ፊበር

ወንጌላውያኑን በመቃወም፣ በጉባኤው ፊት፣ በእያንዳንዱ ቀን አዲስ ድንጋይ ይወረውራል” ብሏል።- Ibid., b. 13, ch. 5።

የኃይማኖት መቻቻል ህጋዊ መሰረት አግኝቷል፣ በመሆኑም ወንጌላውያን ራስ ገዝ ክፍለ ሃገራት ያላቸውን ህጋዊ መብት የሚጥሱባቸውን ለመቃወም ቁርጠኞች ነበሩ። በወርምስ አዋጅ ምክንያት ማዕቀብ ስር የነበረው ሉተር በስፓይረስ እንዲገኝ አልተፈቀደለትም ነበር። ሆኖም በዚህ የአደጋ ጊዜ ቦታውን የሚተኩ ግብረ-አበሮችና ልዑላን ለዓላማው ይቆሙ ዘንድ እግዚአብሔር አስነስቶ ነበር። የቀድሞው የሉተር ጠባቂ፣ የሳክሶኒው ክቡር ሰው ፍሬደሪክ በሞት ቢለይም በቦታው የተተካው ወንድሙ መስፍን ዮሐንስ የተሐድሶ እንቅስቃሴውን በደስታ በመቀበል፣ የሰላም ወዳጅ ሆኖ ሳለ የእምነቱን ጉዳዮች ሁሉ በተመለከተ ጥልቅ ፍላጎትና ጀግንነት ያንፀባርቅ ነበር።

የተሐድሶውን እንቅስቃሴ የተቀበሉ ራስ ገዝ ክፍለ-ሃገራት ያለምንም ጥያቄ ሙሉ በሙሉ በሮማዊ ሕግ ስር መሆንን እንዲቀበሉ ቀሳውስቱ አዘዙ። ተሐድሶ አድራጊዎች ደግሞ ቀደም ብሎ የተሰጠውን ነፃነት አወሱ። በታላቅ ደስታ የእግዚአብሔርን ቃል የተቀበሉትን ክፍለ-ሃገራት ሮም እንደገና በቁጥጥሯ ስር ታደርጋቸው ዘንድ ሊፈቅዱለት አይቻላቸውም።

በመጨረሻ እንደ አስታራቂ ሃሳብ ሆኖ የቀረበው ተሐድሶው መሰረት ያልጣለባቸው ክፍለ-ሃገራት በወርምስ የተደነገገውን አዋጅ በጥብቅ እንዲተገብሩ የሚል ነበር፤ ክርስትናን በተቀበሉት ደግሞ የአመጽ አደጋ ባለባቸው ስፍራዎች አዲስ ተሐድሶ እንዳይተዋወቅ፣ በሚያከራክሩ ነጥቦች ላይ ስብከት እንዳይሰበክ፣ የሮማ ካቶሊክ [የቁርባን] ስነ-ሥርዓት ተቃውሞ እንዳይገጥመው፣ እንዲሁም ማንኛውም ካቶሊካዊ ሉተራዊነትን ይቀበል ዘንድ እንዳይፈቀድለት የሚሉ ነበሩ። ለጳጳሳዊ ቀሳውስቱና የቤተ-ክህነት ባለስልጣናት ታላቅ እርካታ ያመጣው ይህ አዋጅ በጉባኤው ፀደቀ።

ይህ አዋጅ ተግባራዊ የሚሆን ከሆነ ተሐድሶው ወዳልደረሰባቸው ቦታዎች መስፋፋትም ሆነ በደረሰባቸው ስፍራዎች ጠንካራ መሰረት መጣል አይችልም። የመናገር ነፃነት ይገፈፋል። መለወጥም (ኃይማኖት መቀየርም) አይፈቀድም። የተሐድሶው ወዳጆችም ለእነዚህ ገደቦችና መከላከያዎች ወዲያውኑ መታዘዝ ይጠበቅባቸው ነበር። የዓለም ተስፋ ሊዳፈን የተቃረበ መሰለ። የጳጳሳዊው ሥርዓተ-አምልኮ እንደገና መመስረት በጥንት የነበሩትን ጉስቁልናዎች እንደሚመልሳቸው ጥርጥር የለውም። በጠብና በአክራሪነት የተናወጠውን ሥራ ሙሉ ለሙሉ ለማውደምም አጋጣሚ የሚታገዝ አይሆንም።-Ibid., b. 13, ch. 5።

የወንጌላዊ (Evangelical) ፓርቲዎች ለምክክር ሲገናኙ በፍጹም ተስፋ መቁረጥ እርስ በርስ ይተያዩ ነበር። “ምንድን ነው መደረግ ያለበት?” የሚለው ጥያቄ ከአንዱ ወደሌላው ይተላለፍ ነበር። የዓለም ከባድ ጉዳዮች አጣብቂኝ ውስጥ ነበሩ። “የተሐድሶው መሪዎች ይህንን አዋጅ በመቀበል ይታዘዙት? በዚህ ከባድ በሆነ ችግር ውስጥ የተሐድሶ አራማጆች እንዴት በቀላሉ ወደ ተሳሳተ አቅጣጫ ለመጓዝ ይስማማሉ! እጅ ለመስጠትስ ምን ያህል አሳማኝ ሰበብና ሚዛናዊ ምክንያት ያገኛሉ! የሉተራውያን ልዑላን ሐይማኖታቸውን በነፃነት የማካሄድ መብቱ ነበራቸው። በግዛቶቻቸው ስር ያሉ ከዚህ አዋጅ በፊት ተሐድሶውን የተቀበሉትም

እንዲሁ ነፃነት ነበራቸው። ይህ ሊያረካቸው አይገባም? እጅ መስጠት ስንት አደጋን ይታደጋል! ምን አይነት ያልታወቀ አደጋና ተጋድሎ ላይ ነው ተቃውሞ የሚጥላቸው? መጪው ጊዜ ይዞ የሚመጣውን ዕድሎችህ ማን ያውቃል? ሰላምን በደስታ እንቀበል፤ ሮም የዘረጋቸውን የወይራ ቅርንጫፍ እንያዝና የጀርመንን ቁስል እንክደነው። እነዚህንና የመሳሰሉትን መከራከሪያዎች በማንሳት፣ የተሐድሶ አራማጆች፣ በእርግጥም ብዙም ሳይቆይ ለአላማቸው መገልበጥ ምክንያት የሚሆነውን መንገድ መምረጥ ይችሉ ነበር።

“ይህ ስምምነት የቆመበትን መርህ በደስታ ተመለከቱ፤ በእምነትም ወደ ተግባር ገቡ። ያ መርህ ምን ነበር? ህሊናን በማስገደድ ነፃ ሆኖ ጥያቄ ማቅረብን መከላከል የሮም መብት ነበር። ነገር ግን ራሳቸውና የፕሮቴስታንት ተገዥዎቻቸው ሐይማኖታዊ ነፃነት ተካፋይ ሊሆኑ አይገባቸውምን? አዎ እንደ በጎ ስጦታ ተደርጎ፣ በስምምነቱ ውስጥ ተለይቶ ተጠቅሶ፣ ይፈቀድላቸዋል እንጂ እንደ መብት ሆኖ ግን አይደለም። ከዚህ ስምምነት ውጭ ላሉት ሁሉ ግን ታላቁ የስልጣን መርህ [በበላይነት] መግዛት ነበር። ህሊና ከችሎት ውጪ ነበረ፤ ሮም ልትሳሳት የማትችል ፈራጅ ነበረች፤ ስለሆነም ሁሉም ሊታዘዙት ይገባል። የቀረበውን ሃሳብ መቀበል ማለት ሐይማኖታዊ ነፃነት ለታደሰው የሳክሶኒ ግዛት ብቻ ነው መስጠት የሚችለው የሚለውን አባባል ከመቀበል የሚተናነስ አይደለም። ለሌላው የክርስትና ዓለም በነፃነት የመጠየቅና የተሐድሶውን እምነት መመስከር ወንጀል በመሆናቸው በወህኒና በቃጠሎ የሚያስቀጡ ይሆናል። ሐይማኖታዊ ነፃነት የአንድ አካባቢ ጉዳይ እንደሆነ አድርገው ይስማሙ? ተሐድሶው አዲሱን እምነት የተቀበለ የመጨረሻውን አማኝ እንደተረከበ፣ የመጨረሻውን ቀደማ መሬት እንደያዘ ለማወጅ እሺ ይበሉ? በዚህ ሰዓት የበላይነቱን የያዘቸው ሮም ስልጣንዋ እንዲቀጥል ይተው? ይህንን ስምምነት ለመተግበር ሲባል በጳጳሳዊ ምድር ሕይወታቸውን ለሚያጡ በመቶዎችና በሺዎች ለሚቆጠሩት ሰዎች የተሐድሶ አራማጆች ከደማቸው ንጹህ ነን ብለው መመዋገት ይችሉ ነበርን? በዚያ ከባድ ሰዓት ይህንን ማድረግ የወንጌሉን ዓላማና የክርስትናን ነፃነቶች መካድ ይሆናል።” ግዛታቸውን፣ ማዕረጋቸውንና የራሳቸውን ሕይወት ጭምር መሰዋት ይሻላቸዋል።

-D'Aubigné, b. 13, ch. 5።

“ይህንን አዋጅ እንቃወመው” አሉ ልዑላኑ። “ህሊናን በሚመለከቱ ጉዳዮች የአብላጫ ድምጽ ኃይል የለውም።” ምክትሎቹ ሲናገሩ ጀርመን እያጣጣመችው ያለው ሰላም የተገኘው በሐይማኖት ነፃነቱ አዋጅ እንደሆነ፣ ይህንን ማስቀረት ደግሞ ንጉሣዊ ግዛቱን በችግርና በመከፋፈል ውስጥ እንደሚከተው አወጁ። “መማክሮቱ እንደገና እስኪሰበሰቡ ድረስ ሐይማኖታዊ ነፃነትን ጠብቆ ከማቆየት በቀር” አሉ “ተጨማሪ ነገር ለመተግበር ጉባኤው ብቁ አይደለም።”-Ibid., b. 13, ch. 5። የህሊና ነፃነትን ማስከበር የሃገሪቱ ሃላፊነት ነው፤ የኃይማኖትን ጉዳዮች በተመለከተ ያላት ስልጣን እዚህ ላይ ያበቃል። ሐይማኖታዊ ጉዳዮችን ለማስተካከል፣ ወይም በኃይል ለመተግበር የሚሞክር እያንዳንዱ መንግሥታዊ አስተዳደር ክርስቲያኖች በክብር የታገሉለትን መርህ የሚሰዋ ነው።

ድፍረት የተሞላበት ግትርነት ብለው የሰየሙትን ለማዳፈን ጳጳሳውያኑ ቆረጡ። ተሐድሶውን በሚደግፉ መካከል መከፋፈል እንዲኖር ጣሩ። ተሐድሶውን በግልጽ ያልደገፉትን ሁሉ ደግሞ ማስፈራራት ያዙ። በመጨረሻም ነፃነት ያላቸው ከተሞች ተወካዮች በጉባኤው ፊት ቀርበው በቀረበው ሃሳብ መስማማት አለመስማማታቸውን እንዲናገሩ ተጠየቁ። እንዲዘገይ ቢጠይቁም አልተሳካላቸውም። ሲጠየቁ ግማሽ የሚሆኑት ተሐድሶ አድራጊዎችን ደገፉ። የህሊና ነፃነትንና በግል የመወሰን መብትን ለመሰዋት ፈቃደኛ ያልሆኑቱ አቋማቸው ለወደፊት ነቀፋ፣ ውግዘትና ስደት እንደሚያበቃቸው ጠንቅቀው ያውቁ ነበር። ከልዑካኑ

አንዱ “የእግዚአብሔርን ቃል መካድ ወይም መቃጠል ግድ ይሆንብናል” ብሏል፡፡-Ibid., b. 13, ch. 5፡፡ የንጉሠ ነገሥቱ የጉባኤ ወኪል የሆነው ንጉሥ ፈርዲናንድ ልዑላኑ ተገፋፍተው እንዲቀበሉት፤ እንዲጸናም ካላደረጉት በስተቀር በአዋጁ ምክንያት ጠንካራ ክፍፍል እንደሚኖር አስተዋለ፡፡ በእንደዚህ አይነት ሰዎች ላይ ኃይል መጠቀም የባለ ግትር እንደሚያደርጋቸው በመገንዘብ የማግባባት ጥበቡን ለመጠቀም ሞከረ፡፡ አዋጁን መቀበላቸው ንጉሠ ነገሥቱን እጅግ እንደሚያስደስተው በማረጋገጥ እንዲቀበሉት ለመናቸው፡፡ ነገር ግን እነዚህ ታማኝ ሰዎች ከምድራዊ ገዥዎች በላይ ላለ ኃይል እውቅና በመስጠት ረጋ ብለው፤ “ፀጥታን በሚያስጠብቅና እግዚአብሔርን በሚያከብር ነገር ሁሉ ንጉሠ ነገሥቱን ለመታዘዝ ፈቃደኞች ነን” አሉ፡፡-Ibid., b. 13, ch. 5፡፡

በጉባኤው ፊት አዋጁ ወደ ንጉሣዊ ትዕዛዝ እንደሚቀየርና እንደሚታተም፤ ለመራጩና ለጓዶቹ የቀረው ብቸኛው አማራጭ ለአብላጫው ድምጽ መታዘዝ እንደሆነ ንጉሡ ተናገረ፡፡ ይህንን ካለ በኋላ ለተሐድሶ አራማጆቹ የመወያየት ወይም የመመለስ ዕድል ሳይሰጣቸው ወጥቶ ሄደ፡፡ እንዲመለስ መልዕክተኞች ቢልኩም ሳይሳካላቸው ቀረ፡፡ ለምሪታቸው የመለሰው፤ “ይህ ያለቀለት ጉዳይ ነው የቀረው ነገር መታዘዝ ብቻ ነው” የሚል ነበር፡፡-Ibid., b. 13, ch. 5፡፡

ክርስቲያን ልዑላኑ መጽሐፍ ቅዱሳት ከሰው አስተምህሮዎችና መስፈርቶች በላይ እንደሆኑ አድርገው እንደሚመለከቱአቸው የንጉሣዊው አባላት ያወቁት ጉዳይ ነበር፡፡ ይህ መርህ ተቀባይነት ባገኘበት ስፍራ ሁሉ የጳጳሳዊ ሥርዓት የኋላ ኋላ መገርሰሱ እንደማይቀርም ያውቁታል፡፡ ከእነርሱ ዘመን ጀምሮ በሺዎች የሚቆጠሩ እንዳደረጉት “የሚታየውን ብቻ” [2ኛ ቆሮ 4፡18] በመመልከት፤ የንጉሠ ነገሥቱና የሊቀ-ጳጳሱ ጉዳይ ጠንካራ፤ የተሐድሶ አድራጊዎቹ ደግሞ ልፍስፍስ እንደሆነ አድርገው ራሳቸውን ይደልሉ ነበር፡፡ የተሐድሶ አራማጆቹ በሰው እርዳታ ብቻ ተደግፈው ቢሆን ኖሮ ጳጳሳዊያኑ እንዳሉትም አቅሙ-ቢስ በሆኑ ነበር፡፡ ሆኖም በቁጥር ጥቂት፤ ከሮምም የማይስማሙ ቢሆኑም፤ እነርሱም ጉልበት ነበራቸው፡፡ ከጉባኤው ውሳኔ ይልቅ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ፤ ከጀርመን ንጉሠ ነገሥት ይልቅ ደግሞ ወደ ሰማይና ምድር ገዢ ይግባኝ አሉ፡፡-Ibid., b. 13, ch. 5፡፡

በጥንቃቄ የወሰዱትን አቋም ፈርዲናንድ እንዳልተቀበለው ሲያዩ ልዑላኑ የንጉሡን አለመገኘት ከምንም ሳይቆጥሩ ተቃውሞአቸውን ወደ ብሄራዊው ጉባኤ በአፋጣኝ ለማምጣት ወሰኑ፡፡ መግለጫ አውጥተውም ለጉባኤው አቀረቡት፡፡

“ተቃውሞአችንን እንዲህ እናቀርባለን፤ በብቸኛው ፈጣሪያችን፤ በጠባቂያችን፤ ከኃጢአት ባነፃን፤ በአዳኞችን፤ ወደፊት አንድ ቀን ፈራጃችን በሚሆነው በእግዚአብሔር ፊት፤ እንዲሁም በሰዎች ሁሉ እና በፍጡራን ሁሉ ፊት፤ ከእግዚአብሔር፤ ከእርሱ ቃል፤ ከእኛ የህሊና ነፃነት ወይም ከነፍሳችን ድነት ጋር የሚፃረርን ማንኛውንም አዋጅ፤ በምንም አይነት መልኩ፤ እኛ፤ ለእኛም ሆነ ለሕዝባችን፤ አንስማማበትም፤ አንከተለውምም.... እግዚአብሔር አንድን ሰው ወደ እውቀቱ ሲጠራው የመለኮታዊ እውቀትን አልቀበልም ለማለት መድፈር አለበት ብለን ለመናገር አንችልም.... ከእግዚአብሔር ቃል ጋር ከሚስማማ በቀር ሌላ እውነተኛ አስተምህሮ የለም፡፡ ሌላ እምነት ማስተማርን ጌታችን ይከለክላል፡፡ ቀለል ባለው በሌላኛው ጥቅስ መብራራት የሚችሉት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች በቀላሉ መረዳት የሚቻሉ፤ እውቀትም ለመለገስ የተመቻቹ፤ ለክርስቲያኑ በሁሉም ሁኔታዎች የሚያስፈልጉ ናቸው፡፡ ስለዚህ ምንም ነገር ሳይጨመርበት

በብሉይና በሃዲስ ኪዳን የተካተተውን የእግዚአብሔርን ብቸኛ ቃል ንጹህ ትምህርት ለመጠበቅ በመለኮታዊ ፀጋ ቃል እንገባለን። ይህ ቃል ብቸኛው እውነት ነው፤ የሁሉም አስተምህሮዎች እርግጠኛ መመሪያ ነው፤ ያሳስተን ዘንድም አይቻለውም። በዚህ መሰረት ላይ የሚያንጽ እርሱ የሲኦልን ኃይላት ሁሉ ተቋቁሞ ይቆማል፤ ይቃወሙት ዘንድ የተቋቋሙት ከንቱነቶች ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት ይወድቃሉ።” “ስለሆነም የተጨነብንን ቀንበር እንቃወማለን።” “ግርማዊደነቱም ከምንም ነገር በላይ እግዚአብሔርን እንደሚወድ ክርስቲያን ልዑል በመሆን ይመለከተናል ብለን እንጠብቃለን። ትክክለኛና የተገባን ሃላፊነት የሆነውን ፍቅርና መታዘዝ ለእርሱም[ለንጉሡም] ሆነ ለእናንተ ለቸሮቹ ጌቶች እንሰጥ ዘንድ ዝግጁ መሆናችንን እናውጃለን።”- Ibid., b. 13, ch. 5።

ጥልቅ መገረም በጉባኤው ላይ ተፈጠረ። ከተቃዋሚዎቹ ድፍረት የተነሳ ብዙዎቹ በመደነቅና በድንጋጤ ተዋጡ። የወደፊቱ ጊዜ የመናወጥና የውል-አልባ ዘመን እንደሚሆን ተመለከቱ። ልዩነት፣ ፀብና ደም መፋሰስ ሊያስቀሩት የማይችሉት ክስተት መሰላቸው። ጉዳያቸው ፍትሃዊነት እንዳለው ያረጋገጡት ተሐድሶ አራማጆች ግን በዘላለማዊ ክንድ ተደግፈው በጀግንነት የተሞሉ፤ የማይነቃነቁም ነበሩ።

ተቃውሞው፣ በነፍስና በእግዚአብሔር መካከል ባሉት ጉዳዮች ላይ ሕግ እንዳያወጡ የመንግሥታዊ ባለስልጣናትን በማገድ፣ ከነብያትና ከሐዋርያት ጋር “ከሰው ይልቅ ለእግዚአብሔር ልንታዘዝ ይገባል”[የሐ.ሥራ 5÷29] በማለት አወጀ። የቤተክህነትን ቅጥ ያጣ ስልጣንም በመቃወም፣ የሰው ትምህርቶች ሁሉ በእግዚአብሔር ቅዱስ መጻሕፍት ቁጥጥር ስር መሆን ይገባቸዋል የሚለውን የማይሰሳተውን መርህ አስቀመጡ። ተቃዋሚዎቹ የፍጡርን የበላይነት ቀንበር አሸቀንጥረው ጥለው ክርስቶስ በቤተ ክርስቲያኑ፣ ቃሉ ደግሞ በመድረክ የበላይ ገዥ መሆኑን ከፍ አድርገው አሳይተው ነበር። የህሊና ኃይል ከመንግሥት፣ የመፅሐፍ ቅዱስ ስልጣን ከምትታየው ቤተ ክርስቲያን በላይ ከፍ ተደረገ። የክርስቶስ ዘውድ ከሊቀ-ጳጳሱ ቲያራ(የራስ ጌጥ)፣ ከንጉሠ ነገሥቱ ዘውድ በልጦ ከፍ ከፍ አለ። በተጨማሪም፣ ተቃዋሚዎቹ እምነታቸውን በነፃነት የመመስከር መብታቸውንም አስረግጠው ተናገሩ። ማመናቸውና መታዘዛቸው ብቻ ሳይሆን የእግዚአብሔር ቃል የሚናገረውን እንደሚያስተምሩ፣ ቀሳውስትና የአጥቢያ ዳኞችም ጣልቃ የመግባት መብት የሌላቸው እንደሆኑ ተናገሩ። በስፓይረስ የነበረው ተቃውሞ ሐይማኖታዊ አለመቻቻልን በመንቀፍ፣ እንዲሁም ሁሉም ሰዎች እንደየራሳቸው ህሊና ምሪት እግዚአብሔርን የማምለክ መብት እንዳላቸው በማረጋገጥ ረገድ ታላቅ ምስክር ነበር።

አዋጁ ታወጀ፤ በሺዎች በሚቆጠሩ ሰዎች አዕምሮ ውስጥ፣ እንዲሁም የሰው ጥረት ሊፍቀው በማይችለው ስፍራ፣ በሰማይ መፃሕፍት ተፃፈ። መላው የጀርመን ክርስቲያን ህብረት ተቃውሞውን የእምነቱ መገለጫ አድርጎ ተቀበለው። በዚህ አዋጅ ውስጥ በሁሉም ስፍራ ያሉ ሰዎች የአዲስና የተሻለ ዘመን ተስፋ ተመለከቱ። ለስፓይረስ ፕሮቴስታንቶች አንድ ልዑል ሲናገር፦ “በኃይል፣ በነፃነትና በድፍረት እንድትመስክሩ ፀጋ የሰጣችሁ ሁሉን ቻይ አምላክ በዚያ ክርስቲያናዊ ጥንካሬ የዘላለም ቀን እስክትመጣ ድረስ ይጠብቃችሁ።” አለ።-Ibid., b. 13, ch. 6።

ተሐድሶው የተወሰነ ውጤት ካስመዘገበ በኋላ ከዓለም ጋር ስምምነት ለመፍጠር ተለሳልሶ ቢሆን ኖሮ፣ ለእግዚአብሔርም ሆነ ለራሱ እውነተኛ ባለመሆን የራሱን ጥፋት ባረጋገጠ ነበር። የነዚያ የተከበሩ የተሐድሶ አራማጆች ልምድ ለሚመጡት ዘመናት የሚለግሰው ትምህርት አለ። እግዚአብሔርንና ቃሉን በመቃወም

ሰይጣን የሚሰራበት ዘዴ አሁንም አልተለወጠም። በአሥራ ስድስተኛው ምዕተ አመት እንዳደረገው ሁሉ መጽሐፍ ቅዱስ የሕይወት መርህ መሆኑን ዛሬም ይቃወማል። በእኛ ዘመን ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮና መመሪያ በስፋት ተርቆ ተሄዶአል፤ ወደ ታላቁ የፕሮቴስታንት መርህ መመለስ ያስፈልጋል - እርሱም የምግባርና የእምነት ደንብ መጽሐፍ ቅዱስና፤ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ እንደሆነ አድርጎ መቀበል ነው። የኃይማኖትን ነጻነት ለማጥፋት መቆጣጠር በሚችለው በእያንዳንዱ ነገር አማካኝነት ሰይጣን አሁንም ሥራውን እየሠራ ነው። በስፓርቶስ የነበሩት ተቃዋሚዎች አንቀበልም ያሉት የክርስትና ተቃዋሚው ኃይል የተነጠቀውን የበላይነት እንደገና ለመመስረት በታደሰ ጉልበት አሁን እየጣረ ነው። የዛሬው ተሐድሶ ብቸኛ ተስፋም በድሮው ተሐድሶ የችግር ዘመን የታየውን የማያወላውል አቋም ይዞ በእግዚአብሔር ቃል ጎን መሰለፍ ነው።

ለፕሮቴስታንቶች የአደጋ ምልክቶች ይታዩ ነበር፤ ታማኞቹን ይጠብቅ ዘንድ መለኮታዊ እጅ እንደተዘረጋም እንዲሁ ምልክቶች ነበሩ። በዚህ ጊዜ ነበር ሜላክቶን ዳደኛውን ግራይኔውስን በስፓይረስ መንገዶች በማጣደፍ ወደ ራይን በመምራት ሳይዘገይ ወንዙን እንዲሻገር የገፋፋው። ግራይኔውስም ለዚህ ድንገተኛ ፍርጥጫ ምክንያቱ ምን እንደሆነ ለማወቅ ፈለገ። ሜላክቶንም፡- “ረጋና ኮስተር ያለ የማያወላውል ሰው ከፊቴ ቆሞ ‘ግራይኔውስን ለመያዝ በፈርዲናንድ የተላኩ የፍርድ ቤት ሰራተኞች በደቂቃ ውስጥ ይመጣሉ’ አለኝ” በማለት መለሰለት። ወራጁ ውሃ በሚወደው ዳደኛውና ነፍሱን በሚሹአት መካከል እስኪሆን ድረስ ሜላክቶን በራይን አፋፍ ሆኖ ይጠባበቅ ነበር። በመጨረሻም ተሻግሮ በወንዙ በዚያኛው ማዶ ሲያየው “የንፁህ ደም ከተጠሙ ጨካኝ መንጋጋዎች አመለጡ።” አለ።

አስቀድሞ ግራይኔውስ ከአንድ የታወቀ ጳጳሳዊ ዶክተር ጋር የቅርብ ወዳጅነት ነበረው። ሆኖም ከስብከቶቹ አንዱን ካደመጠ በኋላ በድንጋጤ ወደ እርሱ ሄዶ ከእውነት ጋር መዋጋቱን እንዲያቆም ለመነው። ጳጳሳዊው ዶክተርም ቁጣውን ደብቆ ሳያስታውቅ ሁኔታውን በመንገር ተቃዋሚውን ለመያዝ የሚያስችል ስልጣን አገኘ። ሜላክቶን ከሽኝት ወደ ቤቱ ሲመለስ ግራይኔውስን የሚፈልጉ የመንግሥት ሹሞች ቤቱን ከላይ እስከታች እንደፈተሹት ተነገረው። ቅዱሳን መላዕክቱን በመላክና በማስጠንቀቅ ጌታ ዳደኛውን እንዳተረፈው አመነ።

ተሐድሶው በዓለም ኃያላን ፊት በመቅረብ ወደ በለጠ እውቅና ይደርስ ዘንድ ነበረው። ክርስትናን የተቀበሉ ልዑላን ይግባኛቸው እንዳይሰማ ንጉሥ ፈርዲናንድ ከልክሎ ነበር፤ ሆኖም በንጉሠ ነገሥቱ ፊትና የመንግሥትና የቤተ-ክህነት ታላላቅ ሹማምንት በተገኙበት ጉዳያቸውን ለማቅረብ የሚፈቀድላቸው ጊዜ መጥቶ ነበር። የስፓይረስ ተቃውሞ ከተደረገ በኋላ በሚቀጥለው ዓመት ግዛቱን የረበሸውን ብጥብጥ ለማብረድ በማሰብ ንጉሠ-ነገሥት ቻርለስ 5ኛ በአውግስቦርግ ጉባኤ ጠራ፤ በአካል እንደሚገኝም አሳወቀ። የተቃውሞው መሪዎችም ወደዚያ ስፍራ ተጠሩ።

ተሐድሶው ታላላቅ አደጋዎች ተጋርጠውበት ነበር፤ ጠበቃዎቹ ግን ጉዳያቸውን ለእግዚአብሔር አደራ ሰጥተው ከወንጌሉ ፈቀቅ ላለማለት ወሰኑ። የሳክሶኑ መራጭ በጉባኤው ፊት እንዳይቀርብ አማካሪዎቹ አጥብቀው ገፋፉት። ንጉሡ ሁሉም ልዑላን እንዲገኙ የፈለገበት ምክንያት ወጥመድ ውስጥ ሊያስገባቸው ፈልጎ እንደሆነ ተናገሩ። “ከኃይለኛ ባለጋራ ጋር በከተማው ቅጥሮች ውስጥ ራስን መዝጋት ሁሉን ነገር አደጋ ላይ መጣል አይደለምን? ሌሎች ግን በድፍረት፤ “ልዑላኑ ጀግና ይሁኑ ብቻ እንጂ የእግዚአብሔር ሥራ

ይተርፋል” አሉ። “የኛ አምላክ ታማኝ ነው፤ አይተወንም” አለ ሉተር።-Ibid., b. 14, ch. 2። ከአጃቢዎች ጋር ሆኖ መራጩ ወደ አውግስብርግ ጉዞ ጀመረ። የተጋረጡበትን አደጋዎች ሁሉም የሚያውቁት ስለነበሩ ፊታቸው ሃዘን ለብሶ፤ ልባቸው ተጨንቃ ወደፊት ገሰገሱ። ሆኖም እስከ ኮበርግ አብሯቸው የተጓዘው ሉተር “አምላካችን ጠንካራ ቅጥር ነው።” የሚለውን የውዳሴ መዝሙር በመዘመር የተንኮታኮተውን እምነታቸውን አነቃቃው። በሚያበረታቱት ዜማዎች ብዙ የአደጋና የፍርሃት ድባቦች ተወገዱ፤ የተጨነቁ ልቦች አረፉ።

የተለወጡት ልዑላን አቋማቸውን ለመግለጽ የሚሰጡት ቃል በጥንቃቄ እንዲዘጋጅ፤ መረጃውም ከመጽሐፍ ቅዱስ ተወስዶ በጉባኤው ፊት እንዲቀርብ ወስነው ነበር። ይህንን የማዘጋጀቱ ኃላፊነትም በሉተር፤ በሜላክቶንና በአጋሮቻቸው ላይ ተጥሎ ነበር። ይህ የእምነት ቃል ለፕሮቴስታንቶች እንደ የእምነታቸው መግለጫ ስለነበር በዚህ አስፈላጊ ሰነድ ላይ ስማቸውን ለማስፈር ተሰበሰቡ። ከባድና ፈታኝ ጊዜ ነበር። አላማቸው በፖለቲካዊ ጥያቄዎች አቅጣጫ በመሳት የሚደናገር እንዳይሆን የተሐድሶ አቀንቃኞች ተጨንቀው ነበር። ከእግዚአብሔር ቃል ከሚወጣው በስተቀር ተሐድሶው ሌላ ተጽዕኖ ለመፍጠር መሥራት እንደሌለበት ተሰማቸው። ክርስቲያን የሆኑት ልዑላን የእምነት ቃል ሰነዱን ለመፈረም ሲገሰግሱ ሜላክቶን ጣልቃ በመግባት “እነዚህ ነገሮች ላይ ሃሳብ ማቅረብ ያለባቸው የኃይማኖት ምሁራንና አገልጋዮች ናቸው፤ የምድር ኃያላን ስልጣን ለሌሎች ጉዳዮች ሊቆይ ይገባዋል” አለ። “እግዚአብሔር ይህንን ያርቅ” አለ የሳክሶኒው ዮሐንስ “እኔን ከዚህ ነገር አላማካተት በጫራሽ አይሆንም። ስለ ዘዴው ሳልጨነቅ ሥራዬን አከናውን ዘንድ ቃል ገብቻለሁ። ጌታን እመሰክር ዘንድ ሃሳቤ ነው። የተመራጩን [የማዕረግ]ቆብና አልባሳት የየሱስ ክርስቶስን መስቀል ያህል ለእኔ የከበሩ አይደሉም” አለ። ንግግሩን ሲጨርስ ስሙን ፃፈ። ሌላኛው ልዑል ስሙን ለመፃፍ ብዕር ሲያነሳ፤ “ለአምላኬ ለየሱስ ክርስቶስ ክብር ከሆነ ጥሪቴንና ሕይወቴን ለመተው ዝግጁ ነኝ።” ቀጠለ፡- “በዚህ የእምነት ቃል ከተካተተው ውጪ ሌላ አስተምህሮ ከምቀበል በስፊ ያሉትን ተገዥዎችና ግዛቶችን ብተው፤ ያባቶችን አገርና የእጅ በትር ብተው እመርጣለሁ።” አለ።-Ibid., b. 14, ch. 6። የእነዚያ የእግዚአብሔር ሰዎች እምነትና ድፍረት ይህን ይመስል ነበር።

በንጉሠ ነገሥቱ ፊት የመቅረቢያው ሰዓት ደረሰ። ቻርለስ 5ኛ በዙፋኑ ላይ ተቀምጦ፤ በመራጮችና በልዑላን ተከቦ ለፕሮቴስታንት ተሐድሶ አራማጆች መድረኩን ሰጠ። የእምነታቸው ቃል ተነበበ። በዚህ ግርማ ሞገስ በተላበሰ ጉባኤ ፊት የወንጌሉ እውነቶች ግልጽ በሆነ ሁኔታ ተነገሩ፤ የጳጳሳዊ ቤተ ክርስቲያንዋ ስህተቶችም ተጠቀሱ። ያ ቀን “የተሐድሶው ታላቅ ቀን፤ በክርስትናና በዓለም ታሪክ ውስጥ ተወዳዳሪ የሌለው” በመባል ተነግሮለታል።-Ibid., b. 14, ch. 7።

ነገር ግን የዊተንበርጉ መነኩሴ በዎርምስ በብሄራዊው መማክርት ፊት ብቻውን ከቆመ ጥቂት ዓመታት አልፈው ነበር። አሁን በርሱ ፋንታ በግዛቱ እጅግ የተከበሩና ኃያል ልዑላን ቆሙ። ሉተር በአውግስብርግ እንዲገኝ ባይፈቀድለትም በቃልና በፀሎቱ ግን እዛው ነበር። “በደስታ እፈነድቃለሁ” አለ “በተከበረ ጉባኤ ፊት እነዚህን በመሰሉ በድንቅ ምስክሮች ዘንድ ክርስቶስ በአደባባይ ከፍ ከፍ ሲል ለማየት እስከዚህች ሰዓት በመቆየቱ በደስታ እፈነድቃለሁ፤ ‘በነገሥታት ፊት ምስክርህን እናገራለሁ’ [መዝ 119፡46] የሚለው የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ተፈፀመ” አለ።-Ibid., b. 14, ch. 7።

በጳውሎስ ዘመን ለእስር የተዳረገው ወንጌል በልዑላንና በተከበሩ ሰዎች ፊት በንጉሣዊቷ ከተማ ቀርቦ ነበር። በዚህም ክስተት “ንጉሠ ነገሥቱ በመድረክ እንዳይነገር የከለከለው ወንጌል በቤተ መንግሥቱ ታወጀ፤ አገልጋዮች እንኳ ይሰሙት ዘንድ ያልተገባ ብለው ብዙዎች የፈረጁት በግዛቱ ሹማምንቶችና ጌቶች ዘንድ በግርምት ተደመጡ። ታዳሚዎቹ ነገሥታትና ኃያል ሰዎች፤ ሰባኪዎቹም ዘውድ የደፉ ልዑላን፤ ስብከቱ ደግሞ ንጉሣዊው የእግዚአብሔር እውነት ነበረ።” “ከሐዋርያት ዘመን በኋላ” አለ አንድ ፀሐፊ “ከዚህ የተሻለ ሥራ ወይም የደመቀ የየሱስ ክርስቶስ ምስክርነት የለም።”-D’Aubigné, b. 14, ch. 7።

“ሉተራውያኑ ያሉት ሁሉ እውነት ነው። ልንክደውም አንችልም” አለ አንድ ጳጳሳዊ። “በመራጩና በግብረ አበሮቹ የተሰጠውን የእምነት ቃል፤ በሚያሳምን ምክንያት፤ እውነት አለመሆኑን ማረጋገጥ ይቻላል?” በማለት ሌላኛውን ዶክተር አክን ጠየቀ፤ “ሐዋርያትና ነብያት በፃፉት ጽሁፍ ይህን መመለስ አይቻልም” ነበር መልሱ፤ “በአባቶችና በመማክርቱ (በጉባኤዎቹ) ግን እችላለሁ።” “የተረዳሁት” አለ ጠያቂው ሲመልስ “ሉተራውያኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ምሽግ ውስጥ ናቸው፤ እኛ ከውጭ ነን።”-Ibid., b. 14, ch. 8። የተወሰኑት የጀርመን ልዑላን ተሐድሶውን ተቀላቀሉ። ንጉሠ ነገሥቱ ራሱ የፕሮቴስታንቶች ጽሁፎች እውነት እንደሆኑ ተናገረ። የእምነታቸው ቃል በልዩ ልዩ ቋንቋዎች ተተርጉሞ በመላው አውሮፓ ተሰራጩ። የእምነታቸው መገለጫ ተደርጎም በሚሊዮን በሚቆጠሩ ሰዎችና ቀጣይ ትውልዶች ተቀባይነትን አገኘ።

የእግዚአብሔር ታማኝ አገልጋዮች ብቻቸውን አልለፉም። “ከአለቆችና ከስልጣናት ከሰማያዊም ስፍራ ያለ የክፋት መንፈሳዊያን” [ኤፌ 6÷12] ተባብረው ቢቃወሙአቸውም እግዚአብሔር ግን ሕዝቦቹን አልጣለም። ዓይናቸው ቢከፈትና ቢያዩ ኖሮ ለጥንቱ ነብይ እንደተደረገለት ሁሉ የመለኮትን መገኘት ማረጋገጫ በተመለከቱ ነበር። አገልጋዩ ለኤልሳዕ እየከበባቸው ያለውን ሰራዊት ሲያመላክተው ማምለጫውንም ሁሉ ሲዘጉት ነብዩ፤ “አቤቱ ያይ ዘንድ አይኖቹን እባክህ ግለጥ ብሎ ፀለየ” [2ኛ ነገስት 6÷17] እነሆ ተራራው በእሳት ፈረሶችና ሰረገሎች ተሞልቶ ነበር፤ የእግዚአብሔርን ሰው ይጠብቅ ዘንድ የሰማይ ጭፍራ ሰፍሮ ነበረ። እንዲሁም መላዕክት የተሐድሶውን እንቅስቃሴ ይጠብቁ ነበር።

ሉተር ውልፍት ሳይል ከጠበቃቸው መርሆዎች አንዱ ተሐድሶውን ለመደገፍ ወደ መንግሥታዊ ስልጣን፤ ጥቃት ለመከላከልም ጠመንጃ ወደ ማንሳት፤ ማምራት የለብንም የሚለው ነበር። የግዛቱ ልዑላን ራሳቸው ወንጌልን መመስከራቸው አስፈንድቆታል፤ ሆኖም ተቀናጅተን በአንድነት እንከላከል የሚል ሃሳብ ሲያቀርቡ ግን “የወንጌሉ አስተምህሮ ሊጠበቅ የሚገባው በእግዚአብሔር ብቻ ነው። በሥራው ጣልቃ የሚገቡ ሰዎች በቀነሰ ቁጥር እግዚአብሔር ጣልቃ ገብቶ የሚያከናውነው ተግባር የበለጠ አንፀባራቂ እየሆነ ይሔዳል። በእርሱ እይታ ጥንቃቄ እንዲደረግባቸው የተሰነዘሩት ፖለቲካዊ ሁኔታዎች ዋጋ ከሌለው ፍርሃትና ኃጢአት ከሚሆን አለመተማመን የዘለለ ትርጉም አልነበራቸውም።”-D’Aubigné, London ed., b. 10, ch. 14።

የተሐድሶውን እምነት ለመገልበጥ ኃያል ጠላቶች ሲያብሩ፤ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰይፎች ተመዘው የተቀሰሩበት ሲመስል፤ ሉተር፡- “ሰይጣን እጅግ ተቆጥቷል፤ እግዚአብሔርን የማይመስሉ ቀሳውስት በአንድ እየመከሩ፤ ጦርነት እንደሚከፈትብንም ያእያስፈራሩን ነው። ጠላቶቻችን በእግዚአብሔር መንፈስ ተሸንፈው ወደ ሰላም ይመጡ ዘንድ፤ በጌታ ዙፋን ፊት፤ ከልባቸው ተደፍተው በእምነትና በፀሎት ይምዋገቱ ዘንድ ሕዝቡን ተማጽኑ። የሚያስፈልገን አጣዳፊው ነገር፤ መጀመሪያ ማድረግ የሚጠበቅብን ነገር፤ መፀለይ ነው።

በዚህ ሰዓት ለሰይፍ ስለትና ለሰይጣን ቁጣ ተጋልጦው እንዳሉ ሕዝቡ እንዲያውቁት ይደረግ፣ ይፀልዩ።” አለ።
-D’Aubigné, b. 10, ch. 14።

እንደገናም ቆይቶ፣ ግንባር ለመፍጠር ሲያሰላስሉ ስለነበሩ ተሐድሶውን የተቀበሉ ልዑላን ሲናገር በዚህ ጦርነት ጥቅም ላይ የሚውለው መሳሪያ “የመንፈስ ቅዱስ ሰይፍ” ብቻ ነው አለ። ለሳክሶኒው መራጭ ሲፅፍ፡- “የታሰበውን ህብረት/ግንባር ለመደገፍ ህሊናችን አይፈቅድም። ክርስቶስ ጌታችን እጅግ ኃያል ነው፤ ከአደጋ ይጠብቀን ዘንድ መንገዶችን ማዘጋጀት ይችላል፤ የክፉ ልዑላንንም ሃሳብ መና ያደርገዋል... ቃሉን እንደምንታዘዝ፤ ወይስ እንደማንታዘዝ፤ በእርግጥ እውነት እንደሆነ እንደምንቀበለው ለማየት ክርስቶስ እየፈተነ ነው። በእኛ ምክንያት ወንጌሉ የደም ፍሰት ወይም የጉዳት መንስኤ ከሚሆን አሥር ጊዜ ብንሞት ይሻለናል። በትዕግስት ብንሰቃይ ባለመዝሙሩ እንዳለው እንደሚታረዱ በጎች [መዝ 44፡22] ብንሆን ይሻለናል፤ ለራሳችን ከመከላከል ወይም የበቀል እርምጃ ከመውሰድ ለእግዚአብሔር ቁጣ ቦታ እንልቀቅ።” አለ። “የክርስቶስ መስቀል እንሸከመው ዘንድ የተገባው ነው። ግርማውያን ሆይ አትፍሩ፤ ሁሉም ጠላቶቻችን በእብሪት ከሚናገሩት ይልቅ በፀሎታችን ብዙ ማከናወን እንችላለን። እጃችሁ በወንድሞቻችሁ ደም እንዳይጋጅ ብቻ ተጠበቁ። ንጉሠ ነገሥቱ ለፍርድ ቤቶቹ አሳልፎ ቢሰጠን፣ በዚያ ለመገኘት ዝግጁ ነን። ለእምነቱ የመከላከል አቅም የላችሁም። የተጋረጠበትን አደጋና አስከፊ ሁኔታ እያንዳንዱ አምኖ መቀበል አለበት።”

በታላቁ ተሐድሶ ዓለምን ያናወጠ ኃይል ከፀሎት ድብቅ ስፍራ ወጣ። በዚያ በተቀደሰ መረጋጋት የአምላክ አገልጋዮች በተስፋው ቁጥኝ ላይ እግራቸውን አፀኑ። በአውግስብርግ በነበረው ትንቅንቅ ሉተር በቀን ሶስት ሰዓት ለፀሎት ከመመደብ ዝንፍ አላለም ነበር። እነዚህም ሰዓታት የተወሰዱት ለማጥናት ምቹ ከሆኑበት ጊዜያት ተቀንሰው ነበር። በግል ክፍሉ ሆኖ ሲፀልይ ልክ ከጓደኛው ጋር እንደሚነጋገር ያህል የአክብሮት የፍርሃትና የተስፋ ቃላት ሲናገር፣ በእግዚአብሔር ፊት ነፍሱን ሲያፈስ ይሰማ ነበር። “አንተ አባታችንና አምላካችን እንደሆንህ አውቃለሁ” አለ “ልጆችህን የሚያሳድዱትንም ትበትናቸዋለህ ምክንያቱም አንተም ከእኛ ጋር አደጋ ተጋርጦብሃልና። ሁሉም ያንተ ጉዳይ ነው፤ እኛም ወደዚህ ነገር እጃችንን ያስገባነው ባንተ ምክንያት ነው። ስለዚህ ከልለን፣ አ አባት ሆይ!”-Ibid, b. 14, ch. 6። በስጋትና በፍርሃት ለደቀቀው ሜላክቶን ሲጽፍ “ፀጋና ሰላም በክርስቶስ! በዓለም ሳይሆን በክርስቶስ እላለሁ፤ አሜን! እየረመረሙህ ያሉትን እጅግ የገዘፉ ጭንቀቶች(UHኖች) በመሪር ጥላቻ እጠላቸዋለሁ። ይህ ጉዳይ ልክ ካልሆነ ተወው፤ የቆምንለት ዓላማ ልክ ከሆነ ደግሞ ያለፍርሃት እንድንተኛ ያዘዘንን የእርሱን የተስፋ ቃል በሃሰት ለምን እናስመስላለን?” “እውነትንና ፍርድን ለማድረግ ክርስቶስ እጅ የሚያጥረው አምላክ አይደለም፤ ይኖራል፤ ይገዛልም፤ ታዲያ ምን አይነት ፍርሃት ነው የሚይዘን?”-Ibid, b. 14, ch. 6።

እግዚአብሔር የባሪያዎቹን ጩኸት ሰማ። የዚህን የጨለማ ዓለም ገዢዎች ይቃወሙ ዘንድ፣ እውነትን ጠብቀው ይቆሙ ዘንድ፣ ለልዑላንና ለአገልጋዮች እግዚአብሔር ፀጋና ድፍረት ሰጠ። ጌታ እንዲህ ይላል፡- “እነሆ የተመረጠና የከበረን የማዕዘን ራስ ድንጋይ በጽዮን አኖራለሁ በእርሱም የሚያምን አያፍርም።” [1ኛ ጴጥ 2፡6]። የፕሮቴስታን ተሐድሶ አራማጆች በክርስቶስ ላይ ተመስርተው ነበር፤ የገሃነም ደጆችም ይቋቋሟቸው ዘንድ አልቻሉም።

ምዕራፍ ፲፪—የፈረንሳይ ተሐድሶ

የተሐድሶውን ድል ያረጋገጠው የስፓይረስ ተቃውሞና የአውግስቦርግ ምስክርነት ለዓመታት የሚዘልቅ ብጥብጥና ጽልመትን አስከተለ። በደጋፊዎቹ መካከል በነበረው መከፋፈል ተዳክሞ፣ በኃያላን ጠላቶች በትር በልዘ፣ ፕሮቴስታንታዊነት ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ የመደምሰስ ዕጣ ፈንታ የገጠመው መሰለ። በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ምስክርነታቸውን በደማቸው አተሙ። የእርስ በርስ ጦርነት ተቀሰቀሰ፤ የፕሮቴስታንት ጉዳይም ከቀንደኛ ደጋፊዎቹ አንዱ በሆነው ክህደት ተፈፀመበት። ተሐድሶውን የተቀበሉ እጅግ የተከበሩ ልዑላን በንጉሠ ነገሥቱ እጅ ወደቁ፣ እንደ እስረኛም ሆነው ከከተማ ወደ ከተማ ይጎተቱ ነበር። በዚህ ግልጽ በሆነው ድሉ መሃል ግን ንጉሠ ነገሥቱ በሽንፈት ተመታ። በእጁ የያዘው ታዳኝ ከመዳፉ ፈንቅሎ ሲወጣ ተመለከተ፤ ከዚያም ይደመስሰው ዘንድ የሕይወቱ ዓላማ ብሎ የያዘውን፣ ያጠፋው ዘንድ የቆረጠበትን አስተምህሮ በመቻቻል አልፎ ይተወው ዘንድ ግድ ሆነበት። ኑፋቄን ለመደምሰስ ግዛቱን፣ ሃብቱን ብሎም የራሱን ሕይወት እንኳ ሳይቀር አደጋ ላይ ጣለ። ሰራዊቱ በጦርነት ሲመናመን፣ ሃብቱ ሲሟጠጥ፣ ብዙ ግዛቶች የአመጽ አደጋ ሲጋረጥባቸው ይጨቁነው ዘንድ በከንቱ የደከመበት ኃይማኖት ግን በሁሉም ስፍራ ሲስፋፋ ተመለከተ። ቻርለስ 5ኛ ሲዋጋ የኖረው ሁሉን ቻይ ኃይልን [አምላክን] ነበር። እግዚአብሔር አለ፡- “ብርሐን ይሁን” [ዘፍ 1÷3] ንጉሠ ነገሥቱ ግን ጨለማው ሳይሰበር እንዲዘልቅ ደከመ። ዓላማው ከሸፈበት፣ ያለ እድሜው አርጅቶ በረጅም ትግል ተጎሳቂሎ፣ ዙፋኑን በፈቃዱ ለቆ ራሱን ገዳም ውስጥ ሰወረ።

ለተሐድሶው፣ በጀርመን እንደሆነው ሁሉ በስዊዘርላንድም እንዲሁ የጽልመት ቀናት መጡ። በርካታ ክፍለ ሃገራት (Cantons) የተሐድሶውን እምነት ቢቀበሉም ሌሎች ደግሞ በጭፍን የሮምን ብሂል(እምነት) የሙጥኝ ብለው ነበር። እውነትን ለመቀበል የሚፈልጉትን ሁሉ ለማሳደድ የሚያደርጉት ጥረት በመጨረሻ የእርስ በርስ ጦርነት ቀሰቀሰ። ዝዊንግልና ከእርሱ ጋር ያበሩ ብዙዎች በደም በተጠመቀው የካፕል መስክ ወደቁ። እነዚህን አሰቃቂ ጥፋቶች አይቶ መቋቋም ያልቻለው አይኮላምፖዲየስም ብዙም ሳይቆይ ሞተ። ሮም ድል ተቀዳጀች፤ በብዙ ስፍራም ያጣቸውን ሁሉ ለማስመለስ የተቃረበች መሰለች። ምክሩ ዘላለማዊ የሆነው እርሱ ግን ሥራውን ወይም ሕዝቦቹን አልተወም። እጁ ያተርፋቸው ዘንድ ነበረው። በሌሎች ስፍራዎች ተሐድሶውን ወደፊት የሚያራምዱ ሰራተኞችን አስነስቶ ነበር።

በፈረንሳይ አገር ቀኑ ጎህ መቅደድ የጀመረው ገና የላተር ስም በተሐድሶ አራማጅነት ከመሰማቱ አስቀድሞ ነበር። ብርሃኑን ከተቀበሉት ከቀዳሚዎቹ አንዱ የዕድሜ ባለጸጋው ለፈቸሪ በጣም የተማረ፣ በፓሪስ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር የነበረ፣ በቅንነትና በታማኝነት ጳጳሳዊውን ሥርዓት ከልቡ የሚደግፍ ሰው ነበር። ጥንታዊ መዛግብትን በሚመረምርበት ጊዜ አትኩሮቱ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ተሳበ፤ ተማሪዎቹንም ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ማስተማር ጀመረ። ለፈቸሪ ቅዱሳንን እጅግ በስሜት የሚወድ ከመሆኑ የተነሳ በቤተ ክርስቲያንዋ እንደሚነገረው ጥንታዊ አፈ ታሪክ የቅዱሳንንና የሰማዕታትን ታሪክ አጠናቅሮ ለማዘጋጀት እየሰራ ነበር። ይህ ብዙ ጥረት የሚጠይቅ ሥራ ነበር፣ በሥራው ብዙ ገፍቶበት ስለነበር ለሥራው የሚረዳው ነገር ከመጽሐፍ ቅዱስ አገኛለሁ ብሎ በማሰብ፣ ለዚህ አላማ ጥናቱን ጀመረ። በእርግጥ እዚህም ቅዱሳንን አግኝቷል፤ በሮማዊቷ የዘመን መዝገብ እንደተገለጹት ግን አልነበሩም። የመለኮታዊ ብርሐን ጎርፍ አዕምሮውን አጥለቀለቀው። በመገረምና በመፀዋፍ፣ በራሱ አነሳሽነት የጀመረውን ሥራ ትቶ ራሱን ለእግዚአብሔር ቃል ገበረ። ከዚያ ያገኛቸውን ወርቃማ እውነቶች ብዙም ሳይቆይ ማስተማር ጀመረ። በ1512

ዓ.ም፣ ሉተርም ሆነ ዝዊንግል የተሐድሶን ሥራ ሳይጀምሩ በፊት ለፈሽሪ ሲጽፍ፡- “ከፀጋው የተነሳ ለዘላለም ሕይወት ብቁ የሚያደርገንን በእምነት የተገኘ ጽድቅ የሚሰጠን እግዚአብሔር ነው” አለ፡-Wylie, b. 13, ch. 1። በድነት ምስጢራት ላይ በማተኮር ሲናገር፣ “አህ መናገር የማይቻለው የዚያ መተካካት ታላቅነት - ኃጢአት የሌለበት ተኮነነ፤ ኃጢአተኛው ደግሞ ነፃ ተለቀቀ። በረከት መርገምን ተሸከመ፤ መርገምም ወደ በረከት ተለወጠ፤ ሕያው ሞተ፤ የሞተውም ሕያው ሆነ፤ ክብር የሆነው በጽልመት ተዋጠ፤ ከውርደት በቀር ምንም ያለውቀው እርሱ ደግሞ ክብርን ተላበሰ።” አለ፡-D’Aubigné, London ed., b. 12, ch. 2።

የድነት ክብር የእግዚአብሔር የራሱ ብቻ እንደሆነ ሲያስተምር ሳለ የመታዘዝ ኃላፊነት ደግሞ የሰው እንደሆነ አወጀ። “የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን አባል ከሆንክ” አለ፣ “የአካሉ ብልት ነህ። አካሉ ከሆንክ ደግሞ የመለኮታዊ ባህርይ ሙላት አላህ።” “አህ ሰዎች ወደዚህ ዕድል መረዳት ቢመጡ እንዴት ባለ ያልረከሰ ንጹህና ቅዱስ ሕይወት ውስጥ በኖሩ ነበር። በውስጣቸው ካለው ክብር ጋር ሲነፃፀር - የስጋ ዓይን የማያየውን ክብር ቢያዩ - የዚህን ዓለም ክብር እንዴት ባንቁሽሹት ነበር።”-Ibid, b. 12, ch. 2።

ለፈሽሪ ሲያስተምር በተመስሮ ሲያዳምጡት የነበሩ፣ የመምህራቸው ድምጽ ዝም እንዲል ከተደረገ ከረጅም ጊዜ በኋላ እውነትን ማወጅ የሚቀጥሉ ከተማሪዎቹ መካከል ነበሩ። ከእነዚህ አንዱ ዊሊያም ፋረል ነበር። ከሐይማኖተኛ ወላጆች የተገኘው ልጅ የቤተ ክርስቲያንን አስተምህሮ ሙሉ በሙሉ እንዲቀበል ተደርጎ የተማረ ከመሆኑ የተነሳ እርሱም ከሐዋርያው ከጳውሎስ ጋር “... በመጠንቀቅ እንደሚተጋ ወገን ፈረሰዋል ሆኜ እንደኖርሁ” [የሐ ሥራ 26÷5] ማለት የሚችል አይነት ሰው ነበር። ሮማዊነትን ከልቡ የሚደግፍ ቤተ ክርስቲያንን ለመቃወም የሚደፍሩትን ሁሉ ለመደምሰስ በቅንዓት የሚቃጠል ሰው ነበር። ስለዚህ የሕይወቱ ክፍል ቆየት ካለ በኋላ ሲናገር “ማንም ሊቀ-ጳጳሱን ተቃውሞ ሲናገር ከሰማሁ” አለ “እንደ ተቆጣ ተኩላ ጥርሴን አፋጮ ነበር።”-Wylie, b. 13, ch. 2። ቅዱሳንን በማምለክ (በማክበር) የማይታክት ነበር፤ ከለፈሽሪ ጋር ሆኖ የፓሪስን አብያተ ክርስቲያናት በመዘር፣ በመሰውያቸው በማምለክ፣ ቅዱስ ሐውልታትን በስጦታ በማስገባት የሚተጋ ነበር። እነዚህ ጥረቶች ግን የነፍስ ሰላም ያመጡለት ዘንድ አልተቻላቸውም። የኃጢአተኝነት ስሜት ተጣብቆ ሊለቀው አልቻለም፤ ያከናወናቸው የመፀፀት ተግባራት ሁሉ ሊያሸሹት ያልቻሉት የበደለኝነት ስሜት ነበረበት። ከሰማይ እንደመጣ ድምጽ አድርጎ የተሐድሶ አራማጁን ቃላት አደመጠ፣ “ድነት ከፀጋ የተነሳ ነው፤ በደል የሌለበት [ክርስቶስ] ተኮነነ፤ ወንጀለኛውም ነፃ ወጣ።” “የሰማይን ደጅ የሚከፍት፣ የገሃነምንም በሮች የሚዘጋው የክርስቶስ መስቀል ብቻ ነው።”-Ibid, b. 13, ch. 2።

ፋረል እውነቱን በደስታ ተቀበለ። ልክ እንደ ጳውሎስ ባለ ለውጥ፣ ከባህል ባርነት ወደ እግዚአብሔር ልጅነት ነፃነት ተለወጠ። “የገዳይ ልብ ካለው እጅግ ከተራበ አዳኝ ተኩላ ይልቅ” ፣ “ድምጹን አጥፍቶ፣ ወደ የዋህና የማይጎዳ የበግ ጠቦትነት በመቀየር ልቡን ሙሉ ለሙሉ ከሊቀ-ጳጳሱ በመውሰድ ለየሱስ ክርስቶስ አስረክቦ” ተመለሰ-D’Aubigné, b. 12, ch. 3።

ለፈሽሪ ብርሃኑን በተማሪዎቹ መካከል ማሰራጨቱን ቀጥሎ ሳለ ለሊቀ-ጳጳሱ ቀናኢ እንደነበረ ሁሉ ለክርስቶስ ጉዳይም በመትጋት ፋረል እውነትን በአደባባይ አወጀ። በቤተ ክርስቲያን ትልቅ ቦታ ያለው የሜውክሱ ጳጳስ ብዙም ሳይቆይ ከእነርሱ ጋር አበረ። በትምህርታቸው የላቁና በችሎታቸው የተወደሱ ብዙ መምህራን ወንጌልን በማወጅ ተባበሩ፤ ከእጅ ሙያተኞችና ከጨሰኞች ቤት ጀምሮ እስከ ቤተ-መንግሥት፣ በሁሉም መደብ ያሉ ሰዎች ድጋፍም አገኙ። በዚያን ጊዜ ገዢ የነበረው የንጉሠ-ነገሥት ፍራንሲስ 1ኛ እህት

የተሐድሶ ቤተ ክርስቲያኑን እምነት ተቀበለች። ንጉሠ-ነገሥቱና ልዕልት እናቱም ጭምር ለተወሰነ ጊዜ የደገፉት መስለው ነበር፤ በመሆኑም የተሐድሶ አራማጆች ፈረንሳይ ወንጌሉን የምትቀበልበትን ጊዜ ወደፊት በታላቅ ተስፋ ይጠባበቁ ነበር።

ተስፋቸው ግን እውን አይሆንም ነበር። የክርስቶስን ደቀ-መዛሙርት መከራና ስደት ይጠብቃቸው ነበር። ይህ የወደፊት ዕጣ ፈንታቸው ግን በምህረቱ ተጋርዶላቸው ነበር። ማዕበሉን ለመቋቋም ኃይል ያጠራቅሙ ዘንድ ለተወሰነ ጊዜ ሰላም ሰፍኖ ነበር፤ ተሐድሶውም በፍጥነት ተስፋፋ። በሥሩ ያሉትን የቤተ-ክህነት ባለስልጣናትና ሕዝቡን ለማስተማር የሜውክሱ ጳጳስ በቅንነት ለፋ። ገልቱና ስነ-ምግባር የሌላቸው ቀሳውስት ተወግደው በምትካቸው፤ እስከተቻለ ድረስ፤ በተማሩ ቅዱስ ሰዎች ተተኩ። ሕዝቦቹ ራሳቸው የእግዚአብሔርን ቃል ማጥናት እንዲችሉ የጳጳሱ ከፍተኛ ፍላጎት ነበርና ይህ፤ ብዙም ሳይቆይ መሳካት ቻለ። ለፈብሪ የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስን ትርጉም የማዘጋጀቱን ሥራ ተያያዘው። የላቲን ጀርመንኛ መጽሐፍ ቅዱስ በዊተንበርግ እየታተመ በነበረበት ጊዜ የፈረንሳይ አዲስ ኪዳን በሜውክስ ታተመ። ጳጳሱ ወደ አጽቢያ አብያተ ክርስቲያናቱ መጽሐፍ ቅዱሱን ለማስፋፋት ያልጣረው ጥረት፤ ያለወጣውም ገንዘብ አልነበረም፤ ወዲያውም የሜውክስ ጪሶኞች መጽሐፍ ቅዱሳትን በእጃቸው አስገቡ።

ከጥም የተነሳ የሚያልቁ መንገዶች ሕያው የውኃ ምንጮችን በታላቅ ደስታ እንደሚቀበሉ እነዚህ ነፍሳት የሰማይን መልእክት ተቀበሉ። በመስክ የሚሰሩ ወዝ አደሮች፤ በመስሪያ ጣቢያዎች የሚሰሩ የእጅ ሙያተኞች የመጽሐፍ ቅዱስን ወርቃማ እውነቶች በማውራት የየዕለት ልፋታቸውን በደስታ ያምቋቸው ነበር። ሲመሽ ደግሞ ወደ የወይን መጠጥ መሸጫ ሱቆች በመሄድ ፈንታ በቤታቸው በመሰበሰብ የእግዚአብሔርን ቃል በማጥናት በፀሎትና በምስጋና ይተባበሩ ነበር። በእነዚህ ማህበረሰቦች ዘንድ ታላቅ ለውጥ በፍጥነት መጣ። የመጨረሻዎቹ ዝቅተኛ መደቦች፤ ያልተማሩና ጥረው ግረው የሚያድሩ ጭሰኞች ቢሆኑም፤ የሚለውጠውና ከፍ ከፍ የሚያደርገው የመለኮታዊ ፀጋ ኃይል በሕይወታቸው ይንፀባረቅ ነበር። ወንጌሉን በቅንነት ለሚቀበሉ ሁሉ መልእክቱ ምን ማከናወን እንደሚችል ሕያው ምስክር ሆነው በየዋህነት፤ በፍቅርና በቅድስና ቆሙ።

በሜውክስ የፈነጠቀው ብርሐን ወደ ሩቅ ስፍራም ጮራውን ወገግ አደረገ። የተለወጡ ሰዎች ቁጥር በየቀኑ ይጨምር ነበር። የመዋቅሩ ቁጣ፤ የመነኩሴዎችን ከአክራሪነት የመነጮ ጠባብ ጥላቻን ባልወደደው ንጉሥ አማካኝነት ለተወሰነ ጊዜ ተገድቦ ቢቆይም፤ በመጨረሻ ግን ጳጳሳዊ መሪዎቹ አሸነፉ። አሁን የማቃጠያ ቋሚው ተዘጋጀ። የሜውክሱ ጳጳስ በእሳትና በክህደት መካከል እንዲመርጥ ሲገደድ ቀላሉን መንገድ (ክህደትን - አጥፍቻለሁ ብሎ መፀፀትን) መረጠ፤ ሆኖም መሪው ቢወድቅም ተከታዮቹ ግን ፀንተው ቆሙ። ብዙዎች በነበልባል ውስጥ ምስክርነታቸውን ሰጡ። በቆራጥነታቸውና በታማኝነታቸው እሳት ያልበገራቸው እነዚህ ትኑት፤ ከዝቅተኛ መደብ የተገኙ ክርስቲያኖች በሰላም ጊዜ ምስክርነታቸውን መስማት ላልቻሉ በሺዎች ለሚቆጠሩ ሰዎች በሞታቸው ወንጌልን ሰበኩ።

በስቃይና በውርደት መካከል ለክርስቶስ ምስክር ለመሆን የቆረጡት ግን ዝቅተኛ መደቦችና ደሃዎች ብቻ አልነበሩም። በንጉሣውያን መኖሪያ ግንቦችና በቤተ-መንግሥት ሳይቀር ከሃብት ከማዕረግ እንዲያውም ከሕይወት ሳይቀር አስበልጠው ለእውነት ዋጋ የሰጡ ንጉሣዊ ነፍሳትም ነበሩ። የአርበኞች ጥሩር፤ ከጳጳሳዊ መጎናፀፊያና ቆብ ይልቅ የገዘፈና የተሰጠ መንፈስ ደብቆ ነበር። ሉዊስ ዴ በርኩይን ከተከበረ ቤተሰብ

የተወለደ ነበረ። ጀግና፣ ሰው አክባሪው አርበኛ፣ ጥናት ላይ ያተኮረ፣ ፀባይ የተሞረደ፣ ስነምግባሩም ሂስ የማይወጣለት ነበረ። አንድ ጸሐፊ ስለርሱ ሲጽፍ “የጳጳሳዊ ሕጎችና ደንቦች ታላቅ ተከታይ፣ የሥርዓተ-ቁርባን ስብሰባዎችና የስብከቶች ተከታይ ነበረ።” “ሌላው የሚታወቅበት ባህሪ ደግሞ ለተራዊነትን በከፍተኛ ጥላቻ መጥላቱ ነበረ።” ብሏል። ሆኖም እንደሌሎቹ ብዙ ሰዎች በእግዚአብሔር እርዳታ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ በመመራት፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያገኘው የሉተርን አስተምህሮ እንጂ የጳጳሳውያኑን አለመሆኑ አስገረመው። ከዚህ ጊዜ በኋላ ሙሉ በሙሉ ራሱን ለወንጌሉ አሳልፎ ሰጠ።-Ibid, b. 14, ch. 6።

“ከፈረንሳይ ልዑላን መካከል በትምህርት የላቀው” የምጡቅነት ተሰጥኦውና አንደበተ ርዕቱነቱ፣ የማይጣሰው ድፍረቱ፣ ጀብደኝነቱ፣ ንጉሡም ከሌሎቹ ይልቅ እርሱን ከመውደዱ የተነሳ በፍርድ ቤት የነበረው ተጽዕኖ፣ በብዙዎች ዘንድ የሃገሩ ተሐድሶ አድራጊ እንደሚሆን ይታመን ነበር። ቤዛ ሲናገር፣ “በፍራንሲስ 1ኛ ዘንድ ሁለተኛ መራጭነት ቢያገኝ ኖሮ በርኩይን ዳግማዊ ሉተር ይሆን ነበር።” “ከሉተርም የባሰ ነው” ብለው ጮሁ ጳጳሳዊያኑ።-Ibid, b. 13, ch. 9። በርግጥም በፈረንሳይ ሮማዊያን ዘንድ እጅግ የተፈራ ነበር። መናፍቅ ነህ ብለው ወደ እስር ቤት ቢወረውሩትም በንጉሡ አማካኝነት ነፃ ሆነ። ትግሉ ለረጅም ዓመታት ቀጠለ። ፍራንሲስ በሮምና በተሐድሶ ንቅናቄው መካከል እያወላወለ (አንዴ እዚያ አንዴ እዚህ እያለ) የመነኮሳቱን ኃይለኛ ፍላጎት አንዳንዴ ሲገድብ አንዳንዴ ሲለቅ ቆየ። በርኩይን ሶስት ጊዜ ቢታሰርም በጥበቡና በተከበረ ባህሪው የሚያደንቀው ንጉሡ የመዋቅሩ ሽር ሰለባ ይሆን ዘንድ ስላልፈቀደ ሶስቱንም ጊዜ ከእስር ቤት አስወጣው።

በርኩይን በፈረንሳይ ስለተጋረጠበት አደጋ በተደጋጋሚ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶት በፈቃዳቸው ወደሌላ ስፍራ ኮብልለው መጣጊያ ያገኙትን ፈላግ እንዲከተል ተመከረ። ከነሙሉ አንፀባራቂ የትምህር ደረጃው፣ ሕይወትና ክብርን የእውነት ተገዢ በሚያደርገው የስነ-ምግባር ታላቅነት የወደቀው፣ ፈሪውና አድር ባዩ ኢራስመስ ለበርኩይን ሲፀፍ፡- “ወደ ሌላ አንድ አገር አምባሳደር ሆነህ እንድትላክ ጥያቄ አቅርብ፤ ወደ ጀርመን ሂድና ተዘዋወር። ቤዳንና መሰሎቹን ታውቃቸዋለህ፤ እርሱ አንድ ሺህ ራስ ያለው በሁሉም አቅጣጫ መርዝ የሚተፋ ጭራቅ ነው። ጠላቶችህ ሌጊዮን ይባላሉ። ዓላማህ ከየሱስ ክርስቶስ የተሻለ እንኳ ቢሆን በአሰቃቂ ሁኔታ ሳያጠፋህ አይለቁህም። ንጉሡ በሚሰጥህ ጥበቃ ብዙ አትተማመን። በማንኛውም ሁኔታ ቢሆን በስነ-መለኮት ትምህርት ክፍል አታዳክመኝ።” ብሎታል።-Ibid, b. 13, ch. 9።

ሆኖም አደጋዎች እየጠነከሩ ሲሄዱ የበርኩይን ወኔ የበለጠ ኃይለኛ እየሆነ መጣ። ከሁኔታው አንፃር ሚዛናዊ ከሚመስሉትና ራስን ከሚጠቅሙ የኢራስመስ ምክሮች በተቃረነ ሁኔታ የበለጠ ድፍረት የተሞላባቸው እርምጃዎችን ለመውሰድ ቆረጠ። እውነትን ደግፎ መቆም ብቻ ሳይሆን በስህተት ላይም ጥቃት ሊያደርስ ወሰነ። ሮማዊያኑ ከእርሱ ጋር ለማቆራኘት የሚደክሙበትን የኑፋቄ ክስ መልሶ ከራሳቸው ጋራ ያጣብቀው ዘንድ ነበረው። ወደር ያልተገኘላቸው የማይተኙና መራር ተቃዋሚዎቹ በከተማይቱና በሃገሪቱ ካሉ ከፍተኛ የኃይማኖታዊ ስልጣናት መካከል አንዱ ከሆነው ከስሙጥሩ የፓሪስ ዩኒቨርሲቲ የኃይማኖት ጥናት ክፍል የመጡ የተማሩ ዶክተሮችና መነኮሴዎች ነበሩ። እነዚህ ዶክተሮች ከጻፏቸው ጽሁፎች መካከል በርኩይን አሥራ ሁለት ነጥቦችን በማውጣት የመጽሐፍ ቅዱስ ተጻራሪ ናቸው ብሎ በአደባባይ በማወጅ የመናፍቃን ተግባር እንደሆኑ ተናገረ። በክርክሩም ንጉሡ ፈራጅ ይሆን ዘንድ ለመነ።

የተቀናቃኝ ወገኖችን ኃይልና ብርቱነት ማነፃፀር ያልሰነፈው ንጉሠ ነገሥት የሚንበጠረፋትን መነኩሴዎች ኩራት ለማዋረድ ዕድል ማግኘቱ አስደስቶት፤ ሮማውያኑ ጉዳያቸውን በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት እንዲያስረዱ አዘዛቸው። ይህ መሣሪያ እንደማይጠቅማቸው ጠንቅቀው ያውቁ ነበር። እስር፣ ግርፋትና ቃጠሎ፣ ይጠቀሙአቸው ዘንድ በተሻለ የሚያውቁአቸው መሳሪያዎች ነበሩ። አሁን ነገር ተገልብጦ በርኩይንን ሊወረውሩበት አስበው በማሱት ጉድጓድ ራሳቸው ሊዳፈኑበት እንደቀረቡ አወቁት። በመገረም፣ አንዳች ማምለጫ ቀዳዳ በመፈለግ አይኖቻቸው በዙሪያቸው ይንከራተቱ ነበር።

ልክ በዚህ ጊዜ ከሕዝባዊ ጎዳናዎች መካከል በአንዱ ጥግ ቆሞ የነበረው የድንግሷ ምስል እንዳልሆነ ሆኖ፣ ተቆራርጦ ተገኘ። በከተማዋ ታላቅ ውሽንፍር ተቀሰቀሰ። ብዙ ሰው ወደዚያ ሥፍራ በመጉረፍ ሃዘኑንና ቁጣውን ገለፀ። ንጉሡም እንዲሁ ስሜቱ እጅግ ተነክቶ ነበር። መነኮሳቱ ለሚፈልጉት ጉዳይ የሚጠቀሙበት ጥሩ አጋጣሚ አገኙ፤ የበለጠ ሊያበጃጁት ጊዜ አልወሰደባቸውም። “እነዚህ የበርኩይን አስተምህሮ ፍሬዎች ናቸው” በማለት አቅራቢ፣ “በዚህ ሉተራዊ አድማ፣ ኃይማኖት፣ ሕግጋቱ፣ ዙፋኑም ራሱ፣ በአጠቃላይ ሁሉም ነገር ሊገለበጥ ደርሷል” አሉ።-Ibid, b. 13, ch. 9።

በርኩይን እንደገና ተያዘ። ንጉሡ ከፓሪስ በመውጣቱ መነኮሳቱ በበርኩይን ላይ ያሻቸውን ሊያደርጉ ነፃነት ተቀዳጁ። የተሐድሶ አራማጁ ፍርድ ቤት ቀርቦ ተፈርዶበት እንዲሞት ተወሰነበት። ፍራንሲስ አሁንም እንደገና ሊያድነው ጣልቃ እንዳይገባ ፍርዱ በተሰጠበት በዚያው ቀን እንዲፈፀም ተደረገ። በእኩለ ቀን በርኩይን ወደ መሞቻ ስፍራው ተወሰደ። ለመመልከት እጅግ ብዙ ሕዝብ በዙሪያው ተሰበሰበ፤ ከምርጦቹና በጀግንነት ተወዳዳሪ ከሌላቸው ከፈረንሳይ ክቡራን ቤተሰቦች የወጣው ሰው ለዚህ መመረጡ ብዙዎችን ያስደመመና ያሳዘነ ክስተት ነበር። ግርምት፣ ንዴት፣ ንቀትና መሪሪ ጥላቻ የሚተመውን ሕዝብ ፊት ጥላሽት አስመሰለው። ጥላ ያልወደቀበት ግን አንድ ፊት ነበር። የሰማዕቱ ሀሳብ ከነበረው የድንግርግር ትዕይንት ፈጽሞ የተለየ ነበር። ልብ ያለው የአምላኩን በዚያ ስፍራ መገኘት ብቻ ነበር።

የተሳፈረበት የወላለቀ ሰረገላ፣ የአሳዳጆቹ የተቋጠረ ግንባር፣ ሊገናኘው የሚሄደው አሰቃቂ ሞት ትኩረቱን ፈጽሞ አልሳበውም ነበር። ሞቶ የነበረው ሕያው የሆነው፣ ለዘላለምም የሚኖረው እርሱ፣ የሞትና የገሃነም መክፈቻ ቁልፍ ያለው እርሱ፣ አጠገቡ ነበር። የበርኩይን ፊት በሰማይ ሰላምና ብርሐን ፈክቶ ነበር። በሚያምር ልብስ ራሱን አስውቦ ነበር። “የከፋይ ካባ፣ በመስመር ያጌጠ ሃር እንዲሁም ወርቃማ የእግር ሹራብ” አድርጎ ነበር።-D'Aubigné, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 16። በነገሥታት ንጉሥ[በጌታ] እና በሚመለከተው ዓለማት ሁሉ ፊት የእምነቱን ምስክርነት ሊሰጥ ነበርና የሃዘን አሻራ ደስታውን ሊሸፍንበት አይገባውም።

በተጨማሪው መንገድ መሃል ሲያልፉ ሳለ በሚያዩበት ያልደበዘዘ ሰላም፣ የድል ደስታ በሚንፀባረቅበት ገጽታውና እንቅስቃሴው ሕዝቡ ይገረሙ ነበር። “በቤተ መቅደስ ተቀምጦ ስለ ቅዱስ ነገሮች የሚያሰላስል ይመስል ነበር” አሉ።-Wyllie, b. 13, ch. 9።

በማቃጠያው ስፍራ በርኩይን ለተሰበሰበው ሕዝብ ጥቂት ቃላት ለመናገር ሙከራ ቢያደርግም ውጤቱን የፈሩት መነኮሳት መጮህ፣ ወታደሮቹም መሳሪያዎቻቸውን ማፋጨት በመጀመራቸው የሰማዕቱ ድምጽ በጨጨታው ተዋጠ። እንዲህም በማድረግ በ1529 ዓ.ም የስሙ-ጥርዋ ፓሪስ ከፍተኛ የስነ-ጽሁፍና የኃይማኖት ጉዳዮች ባለስልጣን “በሚሰውበት መድረክ ላይ፣ የሚሞቱ ሰዎችን ቅዱስ ቃላት እንዴት

እንደሚያፍን ያሳየበትን፤ ለ1793 ዓመተ ምህረቱ ነዋሪዎች መሠረት የሆነውን ድርጊት ፈፀመ።”-Ibid, b. 13, ch. 9።

በርኩይን ተጠፍሮ ታስሮ በእሳት ነበልባል ከሰመ። የመሞቱ ወሬ በመላ ፈረንሳይ ለነበሩ የተሐድሶው ደጋፊዎች መሪ ሃዘን ነበር። ምሳሌነቱ ግን አልጠፋም። “ወደፊት በሚመጣው ሕይወት ላይ ዓይናችንን ጥላን ሞትን በደስታ ለመገናኘት” አሉ የእውነቱ ምስክሮች፤ “እኛም ዝግጁ ነን።”-D’Aubigné, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 16።

“በሜውክስ ስደት ጊዜ የተሐድሶው እምነት አስተማሪዎች የመስበክ ፈቃዳቸውን ተነጥቀው ወደ ሌሎች ስፍራዎች ተበተኑ። ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ለፈብሪ ወደ ጀርመን አገር ሲሄድ ፋረል ደግሞ ወደ አደገበት የልጅነት ከተማው ወደ ምሥራቃዊው ፈረንሳይ በመሄድ ብርሃኑን ያሰራጩ ጀመር። በሜውክስ ይከናወን የነበረው ሁሉ ወሬው እዛም ደርሶ ስለነበር ያለፍርሃት በስሜት ያስተምረው የነበረው እውነት አድማጮችን አገኘ። ብዙም ሳይቆይ ባለስልጣናቱ ዝም ሊያሰኙት በመንቀሳቀሳቸው ከዚያ ከተማ እንዲሰደድ ተደረገ። በአደባባይ መስበክ ባይችልም ከቦታ ቦታ፤ ከመንደር መንደር እየተዘዋወረ በግል መኖሪያዎችና ዘወር ባሉ መስኮች በማስተማር በልጅነቱ በሚያውቃቸው ጫካዎችና ድንጋያማ ዋሻዎች ይኖር ነበር። እግዚአብሔር ለበለጠ ፈተና እያዘጋጀው ነበር፤ “አስቀድሜ ያስተዋልኩአቸው፤ የመስቀሎች፤ የስደትና የሰይጣን ደፈጣ እጥረቶች አልነበሩም”፤ አለ፤ “እንዲያውም እኔ በራሴ ኃይል ልሸከማቸው ከምችለው በላይ ነበሩ። ሆኖም እግዚአብሔር አባቴ ነው፤ እስካሁን ድረስ ሰጥቶኛል፤ ለወደፊትም የሚያስፈልገኝን ብርታት ሁሉ ይሰጠኛል።”-D’Aubigné, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. 12, ch. 9።

እንደ ሐዋርያት ዘመን ሁሉ ስደቱ “ወንጌልን ለማስፋፋት” [ፊል 1÷12] የሚረዳ ሆነ። ከፓሪስና ከሜውክስ ተሰደው “የተበተኑትም ቃሉን እየሰበኩ ዘሩ።” [ሐዋ ሥራ 8÷4]። በዚህም ምክንያት ወንጌሉ ሩቅ ወደሆኑ የፈረንሳይ ክፍለ ሃገራት ደረሰ።

እግዚአብሔር አሁንም አላማውን ለማስፋፋት ሰራተኞቹን እያዘጋጀ ነበር። ከፓሪስ ትምህርት ቤቶች መካከል አንድ አስተዋይና ዝምተኛ፤ ኃይለኛና ሰርስሮ የሚገባ አዕምሮ ያለው መሆኑን እያስመሰከረ የነበረ፤ ከእውቀት ብስለቱና ለኃይማኖት ከመሰጠቱ ባልተናነሰ በሕይወቱ ነውር የሌለበት አንድ ወጣት ነበረ። ልቀቱና ተግባራዊነቱ ብዙም ሳይቆይ የኮሌጁ ኩራት እንዲሆን አደረገው፤ በመሆኑም ቤተ ክህነትን ከሚጠብቁ እጅግ ከተከበሩና ችሎታውም ካላቸው ሰዎች መካከል ጆን ካልቪን አንዱ ይሆናል የሚል እምነት ነበር። ነገር ግን የመለኮት ብርሐን ጮራ ካልቪንን የከበበውን የምድራዊ ትምህርትና የመላምት ግድግዳ ዘልቆ ገባ። ካልቪን አዲሶቹን አስተምህሮዎች ሲሰማ አንዘፈዘፈው፤ መናፍቆች የእሳት እራት መሆናቸው የሚገባቸው ለመሆኑ ቅንጣት ጥርጥር አልነበረውም። ነገር ግን ሳያስተውለው ከኑፋቄው ጋር ግንባር ለግንባር ተፋጠጠ፤ የፕሮቴስታንቱን አስተምህሮ ለመመከት የሮም መንፈሳዊ ትምህርት ያለውን ጉልበት እንዲፈትንም ተገደደ።

ተሐድሶውን የተቀላቀለ የካልቪን የአጎት ልጅ በፓሪስ ይኖር ነበር። ሁለቱ ዘመዳሞች ቶሎ ቶሎ እየተገናኙ የክርስትናውን ዓለም እያናወጡ ስላሉት ጉዳዮች ይወያዩ ነበር። “በዓለም ያሉት ሁለት ሐይማኖቶች ብቻ ናቸው።” አለ ፕሮቴስታንቱ ኦሊቪታን። “አንዱ ኃይማኖት፤ ሰዎች የፈጠሩት፤ በሚያካሂደው ሥነ-ሥርዓትና በሚሰራው መልካም ሥራ ሰው ራሱን የሚያድንበት ነው። ሌላኛው

ኃይማኖት ደግሞ በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለፀው ሲሆን ሰዎች ለመዳናቸው በእግዚአብሔር ወደ ተሰጠው የነፃ የፀጋ ስጦታ እንዲመለከቱ የሚያስተምረው ነው።” “ከአዲሶቹ አስተምህሮዎችህ ውስጥ አንዳች የምቀበለው የለኝም” አለ ካልቪን ፈርጦም ብሎ፤ “ሕይወቴን በሙሉ በስህተት ውስጥ የኖርኩ ይመስልሃልን?”—Wyllie, b. 13, ch. 7።

ነገር ግን እንደፈለገ ሊያዳናቸው ያልቻላቸው ሃሳቦች በውስጡ ተቀስቅሰው ነበር። ብቻውን በክፍሉ ውስጥ ሆኖ የአጎቱ ልጅ የተናገራቸውን ቃላት በጥንቃቄ ይመረምር ነበር። የበደለኝነት ስሜት ያዘው። በጻድቅና ቅን ፈራጅ ፊት ያለ አማላጅ ሆኖ ራሱን ተመለከተ። የቅዱሳን አስታራቂነት፣ መልካም ሥራ፣ የቤተ ክርስቲያን የተለያዩ ሥነ ሥርዓቶች ኃጢአትን ያስተሰርዩ ዘንድ ኃይል የሌላቸው ሆኑ። የዘላለማዊ ተስፋ-ቢሰኝነት ድቅድቅ ጨለማ ብቻ ይታየው ነበር። ችግሩን ለመፍታት የቤተ ክርስቲያን ዶክተሮች በከንቱ ደከሙ። ኑዛዜ፣ የንስሐ መግቢያ ቅጣት፣ በከንቱ ተግባራዊ ሆኑ፤ ነፍስን ከእግዚአብሔር ጋር ያስታርቁ ዘንድ አልተቻላቸውም።

በእነዚህ ፍሬ-አልባ ግብግቦች ተጠምዶ ባለበት ሰዓት አንድ ቀን ካልቪን ከሕዝብ መሰብሰቢያ አደባባዮች መካከል እንደ አጋጣሚ አንዱን ለመጎብኘት ሲወጣ መናፍቅ ሲቃጠል ተመለከተ። በሰማዕቱ ፊት ላይ ሲንፀባረቅ የነበረውን ሰላም ሲያይ በመገረም ተሞላ። በዚያ አሰቃቂ ሞት ስቃይ ውስጥ፣ እንዲሁም የበለጠ ዘግናኝ በሆነው የቤተ ክርስቲያን እርግማን መሃል ሆኖ ሚቹ ያሳየውን እምነትና ጥንካሬ ሲመለከት፣ ወጣቱ ተማሪ፣ ውልፍት ሳይል የቤተ ክርስቲያን ታዛዥ ሆኖ የሚኖር ቢሆንም ከራሱ ተስፋ መቁረጥና ጽልመት ጋር ሲያነጻጽረው አሳመመው። መናፍቃኑ እምነታቸውን ያስደገፉት በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ እንደሆነ አውቋል። ከተቻለው የደስታቸው ምስጢር ምን እንደሆነ ያውቅ ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስን ለማጥናት ቆረጠ።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ክርስቶስን አገኘ። “አ አባት ሆይ” በማለት ጮኸ፤ “የእርሱ መስዋዕትነት ቁጣህን አብርዷል፤ ደሙ ቆሻሻነቴን አጥቧል፤ መስቀሉ መርገሜን ተሸከመ፤ ሞቱ ለእኔ ስርየት ሆነልኝ። ብዙ ጥቅሙ-ቢስ መጃጃያዎችን ለራሳችን ፈጠርን፤ አንተ ግን እንደ ችቦ ቃልህን በፊቴ አስቀመጥህ፤ የሱስ ከፈጸመው በቀር ሌሎችን ሥራዎች እንደ ፀያፍ እቆጥራቸው ዘንድ ልቤን ነካህ።”—Martyn, vol. 3, ch. 13።

ካልቪን የተማረው ለካህንነት ነበር። ገና አሥራ ሁለት አመት ሲሆነው በአንድ ትንሽ ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ሆኖ ተመድቦ ነበር፤ እንደ ቤተ ክርስቲያን ቀናኛም በጳጳሱ አማካኝነት ጸጉሩን ተላጮቶ ነበር። ለኃይማኖት አገልግሎት አልተቀባም፤ ካህን ለመሆን የሚያበቁትን መስፈርቶችም አላሟላም ነበር፤ ነገር ግን የቤተ-ክህነት መሪዎች አባል በመሆን ለያዘው ቢኖ ተሰይሞ ስለነበር ይህንን ከግምት ውስጥ በማስገባት ገንዘብ ይከፈለው ነበር።

አሁን ደግሞ ፈጽሞ ካህን እንደማይሆን ሲረዳ፣ ወደ የሕግ ጥናት ለተወሰነ ጊዜ ፊቱን ቢያዞርም በመጨረሻ ግን ይህንንም ትቶ ሕይወቱን ለወንጌል ለመስጠት ወሰነ። ሆኖም ሰባኪ ለመሆን አመነታ። በተፈጥሮው ድንጉጥ (ዓይናፋር) የነበረው ካልቪን የዚህ ቦታ ሃላፊነት ሸክም ስለከበደው አሁንም ጥናቱን በትጋት ለመቀጠል ወሰነ። የጓደኞቹ ልባዊ ውትወታ ግን በመጨረሻ አሸነፈው። “ትውልዳቸው እጅግ ዝቅተኛ ከሆኑት መካከል አንዱ ወደዚህ ታላቅ ክብር ከፍ ከፍ ማለቱ ግሩም ነው።” አለ።—Wyllie, b. 13, ch. 9።

ካልሺን ያለ ኮሽታ ወደ ሥራው ገባ፤ የሚናገራቸው ቃላትም በምድር ላይ እንደሚወርድና እንደሚያድስ ጠል ነበሩ። ወንጌሉን በመውደድዋ ምክንያት ለወንጌሉ ደቀ-መዛሙርት ሁሉ ጥበቃዋን በዘረጋቸው ልዕልት ማርጋሬት ጥበቃ ሥር ሆኖ ከፓሪስ ወጥቶ ከክፍለ ሃገር ከተሞች በአንዱ ይኖር ነበር። ካልሺን ደግ፣ አስመሳይነት የሌለበት ገና ለጋ ወጣት ነበረ። በየሰዎች ቤት በመሄድ ሥራውን ጀመረ። በቤተሰቡ አባላት ተከቦ መጽሐፍ ቅዱስን እያነበበ የድነትን እውነት ገለጠ። የሰሙ ሁሉ መልካሙን ወንጌል ለሌሎች እያሰሙ ብዙም ሳይቆይ አስተማሪው ከከተማው ወጥቶ በአቅራቢያው ወዳሉት ጥቃቅን ከተሞች ብሎም መንደሮች ሁሉ ዘለቀ። ከግንብ እስከ ጎጆ ድረስ መግቢያ በማግኘት ለእውነት ምስክሮች ለመሆን ለፍርሃት እጅ የማይሰጡ ክርስቲያኖችን የሚያፈሩ የአብያተ ክርስቲያናት መሰረት እየጣለ ወደ ፊት ገሰገሰ።

ከጥቂት ወራት በኋላ ወደ ፓሪስ ተመለሰ። ያልተለመደ ሽብር በተማሩ ሰዎችና ሊቃውንት ዙሪያ ነበር። የጥንታዊ ቋንቋዎች ጥናት ሰዎችን ወደ መጽሐፍ ቅዱስ መርቷቸዋል፤ እናም በመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች ልባቸው ያልተነካ በርካታ ሰዎች በፍላጎት ይወያዩባቸው፤ እንዲያውም ከሮማዊነት ቀንደኞች ጋር ጦርነት ይገጥሙባቸው ነበር። በመንፈሳዊ ትምህርት ዙሪያ የሚነሳን አለመግባባት በአሸናፊነት ለመወጣት ብቃቱ የነበረው ቢሆንም ካልሺን ግን ከእነዚህ ምላሳም ምሁራን የላቀ የሚያከናውነው ግብ ነበረው። የሰዎች አዕምሮ ተነቃቅቶ ስለነበር ይህ ጊዜ እውነቱን ያውቁ ዘንድ ትክክለኛ ሰዓቱ ነበር። የዩኒቨርሲቲዎቹ አዳራሾች በስነ-መለኮት ንትርክ ጩኸት ተሞልተው ሳለ ካልሺን ቤት ለቤት እየዞረ ለሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን እየገለጠ ስለ ተሰቀለው ክርስቶስ ይሰብክላቸው ነበር።

በእግዚአብሔር አቅርቦት ፓሪስ ወንጌሉን ትቀበል ዘንድ ሌላ ጥሪ ሊቀርብላት ነበር። በለፈሽሪና በፋረል የተደረገው ጥሪ ተቀባይነት ባያገኝም በዚያች ታላቅ መዲና በሚኖሩ ሁሉም የሕብረተሰብ መደቦች እንደገና መልእክቱ ይሰማ ዘንድ ነበረው። የፖለቲካዊ እሳቤዎች ተጽዕኖ ያደረጉበት ንጉሡ ሙሉ ለሙሉ ከሮም ጋር ተባብሮ የተሐድሶው ጠላት ገና አልሆነም ነበር። ማርጋሬትም ፕሮቴስታንታዊነት በፈረንሳይ የበላይነቱን ይይዛል የሚለውን ተስፋዋን አሁንም አጥብቃ እንደያዘች ነበረች። የተሐድሶው እምነት በፓሪስ መሰበክ አለበት ብላ ቆረጠች። ንጉሡ ባልነበረበት ጊዜ በከተማዋ በነበሩ አብያተ ክርስቲያናት የፕሮቴስታንት አገልጋይ እንዲሰብክ አዘዘች። ይህ ውሳኔዋ በጳጳሳዊ ባለስልጣናት በመከልከሉ ልዕልቷ ቤተ መንግሥቱን ወለል አድርጋ ከፈተችው። አንድ የቤተ መንግሥቱ ፎቅ የፀሎት ቤት እንዲሆን ተመቻችቶ በየቀኑ በተወሰነ ሰዓት ስብከት እንደሚሰበክ በማወጅ በየትኛውም አካባቢ፣ በየትኛውም መደብ አባል የሆኑ ሰዎች መጥተው እንዲሳተፉ ጥሪ ተደረገ። ሕዝብ ወደ ቦታው ጎረፈ። ለቤተ ክርስቲያንነት የተዘጋጀው ስፍራ ብቻ ሳይሆን የበሩ መዳረሻዎችና አዳራሾች ሳይቀሩ በሕዝብ ተጥለቀለቁ። የተከበሩ ሰዎች፣ የመንግሥት ባለስልጣናት፣ የሕግ ሰዎች፣ ነጋዴዎችና የእጅ ሙያተኞች.... በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች በየቀኑ ይሰበሰቡ ነበር። ንጉሡ ስብሰባዎቹን በመከልከል ፈንታ፣ በፓሪስ ከሚገኙ አብያተ ክርስቲያናት መካከል ሁለቱ ክፍት እንዲሆኑ አዘዘ። ከአሁን በፊት ከተማዋ እንዲህ በእግዚአብሔር ቃል ስትነቃቃ ታይቶ አይታወቅም። ከሰማይ የመጣ የሕይወት መንፈስ በሕዝቡ ላይ እፍ የተባለበት መሰለ። ራስን መግዛት፣ ንጽህና፣ ሥነ-ሥርዓትና ታታሪነት የሰካራምነትን፣ የሴሶችነትን፣ የፀብንና የቦዘነትን ቦታ ተኩ።

[ጳጳሳዊው] የስልጣን ተዋረድ ግን አርፎ አልተቀመጠም ነበር። ንጉሡ ስብከቱን ለማስቆም ጣልቃ ለመግባት እምቢ ስላለ ፊታቸውን ወደ ሕዝቡ አዘሩ። ያልተማረውንና በአጉል አምልኮ (በመላምት) ተጠፍሮ የተያዘውን ሕዝብ ፍርሃት፣ አግባብነት የሌለው ጥላቻና ወግ አጥባቂነት ለመኮርኮር ያልተፈነቀለ ድንጋይ

አልነበረም። ለሐሰተኛ አስተማሪዎች በጭፍን አጅዋን በመስጠት፣ ፓሪስ፣ እንደ ጥንትዋ የሩሳሌም የመጎብኘትዋን ጊዜ አላወቀችም፤ ለሰላምዋም የሚሆነውን ልብ ትል ዘንድ አልተቻላትም። የእግዚአብሔር ቃል ለሁለት ዓመት በከተማዋ ተሰባስቧል። ብዙ ወንጌሉን የተቀበሉ ሰዎች ቢኖሩም ቅሉ አብዛኛው ሕዝብ ግን አሻፈረኝ አለ፤ ፍራንሲስ የመቻቻል ባህርይ ያንፀባረቀው ለራሱ ጥቅም ሲል ነበርና ጳጳሳዊያኑ የበላይነቱን ለመቆናጠጥ ተሳካላቸው። ዛሬም እንደገና አብያተ ክርስቲያናት ተዘጉ፤ የመቃጠያ ስፍራው ተዘጋጀ።

ካልቪን በጥናት በተመስጦና በፀሎት ጊዜ በመውሰድ ለቀጣይ ሥራው እየተዘጋጀ፣ ብርሃኑንም እያስፋፋ ገና በፓሪስ ነበር። ሆኖም በመጨረሻ [የህገ-ወጥነት] ጥርጣሬ ተለከከበት። ገዥዎች ወደ እሳት ያመጡት ዘንድ ቆርጠው ተነሱ። በተገለለው ስፍራ የነበረው ካልቪን በራሱ ላይ አደጋ ይመጣል የሚል ጥርጣሬ ያልነበረው ሲሆን ወዳጆቹ በፍጥነት ወደ ክፍሉ በመምጣት ሹሞች ሊይዙት እየመጡ እንደሆነ ነገሩት። በዚህ ቅጽበት የውጫኛው በር በኃይል ተንኳኳ። የደቂቃ ፍርቃጭ ሊባክን አይገባም። የተወሰኑት ወዳጆቹ የመጡትን ሹሞች በማገድ፣ የተቀሩት በመስኮት እንዲወርድ በመርዳት ወደ ከተማዋ ዳርቻ በፍጥነት እንዲከበልል ተደረገ። በዚያም የተሐድሶው ደጋፊ በሆነ ሰው ጎጆ ተጠልሎ ያስጠጋውን ሰው ልብስ ለብሶ ራሱን በመደበቅ መኮትኮቻ በትከሻው ይዞ ጉዞውን ጀመረ። ወደ ደቡብ አቅጣጫ በመጓዝ በማርጋሬት ግዛት ሥር መጠጊያ አገኘ። (D'Aubigné, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 30ን ይመልከቱ።)

በኃይለኛ ወዳጆች ጥበቃ ስር ሆኖ፣ እንደተለመደው በጥናት ተወጥሮ ለጥቂት ወራት በዚህ ስፍራ ተቀመጠ። ፈረንሳይን በወንጌል ለመድረስና ክርስቲያን ለማድረግ በልቡ ወስኖ ስለነበር ምንም ሳይሰራ ለብዙ ጊዜ መቀመጥ አልተቻለውም። ማዕበሉ ቀዝቀዝ ከማለቱ ዩኒቨርሲቲ ባለበት፣ አዲሱ አስተሳሰብም በመልካም በሚታይበት በፓይቲየርስ አዲስ የሥራ መስክ ለማግኘት ሞከረ። በሁሉም መደቦች ያሉ ሰዎች ወንጌሉን በደስታ አደመጡ። በግልጽ ስብከት አይካሄድም ነበር፤ በዋና ዳኛው ቤት፣ በመኝታ ክፍሉ፣ አንዳንድ ጊዜም በሕዝባዊ መናፈሻ ስፍራዎች መስማት ለሚፈልጉ ሁሉ ካልቪን የዘላለምን የሕይወት ቃል ከፈተላቸው። ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የሚሰሙ ሰዎች ቁጥር እየጨመረ ሲሄድ፣ ከከተማ ውጪ መሰብሰቡ አደጋ የሌለው መሆኑ ታመነበት። የተንጠለጠሉ ቋጥኞችና ዛፎች የሸፈኑት ጥልቅና ጠባብ በሆነ ሸለቆ ጎን ያለ ዋሻ ለመሰብሰቢያነት ተመረጠ። ሰዎች በትናንሽ ቡድን እየሆኑ፣ በተለያዩ መንገዶች ወደዚህ ስፍራ ይሄዱ ነበር። በዚህ ፀጥ ባለ ዘዋራ ስፍራ መጽሐፍ ቅዱስ ይነበብና ይብራራ ነበር። በዚህ ስፍራ የጌታ እራት በፈረንሳይ ፕሮቴስታንቶች ለመጀመሪያ ጊዜ ተፈፀመ። ከዚህ ትንሽ ቤተ ክርስቲያን ብዙ ታማኝ ወንጌላዊያን ወደ ሌሎች ስፍራዎች ተልከዋል።

አሁንም እንደገና ካልቪን ወደ ፓሪስ ተመለሰ። ፈረንሳይ እንደ አገር ተሐድሶውን ትቀበላለች የሚለው ተስፋው አሁንም አልጠፋም ነበር። ሆኖም፣ ሁሉም ማለት ይቻላል፣ እያንዳንዱ የሥራ ደጃፍ ተከርቶ አገኘው። ወንጌሉን መስበክ ቀጥታ ወደ መቃጠያ ስፍራ የሚወስደውን መንገድ መከተል መሆኑን ሲያውቀው በመጨረሻ ወደ ጀርመን ለመሄድ ወሰነ። እርሱ በለቀቀበት ቅጽበት በፈረንሳይ ፕሮቴስታንቶች ላይ ማዕበል በመነሳቱ ቆይቶ ቢሆን ኖሮ በእርግጥ መጥፊያው በሆነ ነበር።

አገራቸው ከጀርመንና ከስዊዘርላንድ ጋር መሳ ለመሳ እንድትራመድ ከፍተኛ ፍላጎት የነበራቸው የፈረንሳይ ፕሮቴስታንቶች የሮምን መሰረተ-ቢስ መላምቶች ከስሩ በመምታት አገሪቱን የሚያነቃንቅ

የጀግንነት ተግባር ለመፈጸም ቆርጠው ተነሱ። በመሆኑም በአንድ ሌሊት የካቶሊክን የቁርባን ሥርዓት የሚያወግዙ ማስታወቂያዎች (ጽሁፎች) በፈረንሳይ አገር በሙሉ ተለጥፈው አደሩ። ይህ ቀናኢ ሆኖም የሚያመጣው ውጤት በስህተት የተገመተው ተግባር፤ ይህንን ሥራ ለሰሩት ብቻ ሳይሆን የተሐድሶው እምነት ወዳጆች በሆኑት በፈረንሳይ አገር በሞላ በሚኖሩ ሰዎች ሁሉ ላይ እልቂትን አመጣ። ይህ ድርጊት ሮማውያኖች ሲጠብቁት የነበሩትን፤ ማለትም ለዙፋኑ መረጋጋትና ለአገሪቱ ሰላም ጠንቅ የሆነ አደጋ የሚሰብኩ እንደሆኑ በማሳየት መናፍቃውያን ፈጽመው እንዲደመሱ ጥያቄ ለማቅረብ፤ ለረጅም ጊዜ ሲሹት የነበረውን ምክንያት ማግኘት አስቻላቸው።

በምስጢራዊ እጅ - ጥንቃቄ በጎደለው ወዳጅ ይሁን በጽኑ ጠላት ፈጽሞ ባልታወቀ ሁኔታ - ከተበተኑት ጽሁፎች አንዱ በንጉሡ ግላዊ ክፍል በር ላይ ተለጥፎ ተገኘ። ንጉሡ ነገሥቱ በድንጋጤ ተሞላ። ለዘመናት ክብር ይሰጣቸው የነበሩ አጉል እምነቶች ያለገደብ ተነቅፈው፤ ተዋርደው ነበር። ግልጽና አስገራሚ የሆኑትን ንግግሮች ታይቶ በማይታወቅ ድፍረት ወደ ንጉሡ ያሳደገውን ስፍራ በማምጣታቸው የንጉሡ ቁጥ ነደደ። ከመገረሙ የተነሳ መናገር አቅቶት እየተንቀጠቀጠ ለጥቂት ጊዜ ቆመ። ከዚያም በእነዚህ አስደንጋጭ ቃላት አፋን መክፈት ቻለ፡- “ሁሉም ይያዙ፤ ለተራዊነት ሙሉ በሙሉ ይደምሱ”-Ibid, b. 4, ch.10። ዕጣው ተጣለ። ንጉሡ በሮም ጎን ሙሉ በሙሉ ለመሰለፍ ቆረጠ።

በፓሪስ እያንዳንዱን ለተራዊ ለመያዝ እንቅስቃሴዎች ወዲያው ተጀመሩ። አማኞችን ወደ ምስጢራዊ መሰብሰቢያቸው ሁልጊዜ የሚጠራ የተሐድሶው እምነት ደጋፊ የሆነ ድሃ፤ የእጅ ሥራ ሞያተኛ ተያዘ። የሚባለውን ካልፈፀመ በስተቀር ወዲያውኑ በእሳት እንደሚቃጠል ተነግሮት የጳጳሱን ልዑክ በፓሪስ ወደሚኖር ወደ እያንዳንዱ ፕሮቴስታንት ቤት እንዲመራ ታዘዘ። በዚህ ሃሳብ በድንጋጤ ቢሸማቀቅም በመጨረሻ በእሳት የመቃጠሉ ፍርሃት አሸንፎት የወንድሞቹ ከሃዲ ይሆን ዘንድ ተስማማ። በጳጳሱ ልዑክ የተመራ፤ በዕጣን ተሸካሚዎች፤ በቀሳውስት፤ በመነኩሴዎችና በወታደሮች ተከቦ ንጉሡ መርማሪ ሞሪን ከከሃዲው ጋር በመሆን በዝግታና በፀጥታ በፓሪስ ከተማ መንገዶች አለፈ። ይህ ሰልፍ የተደረገው በተቃዋሚዎቹ አማካኝነት የተዋረደውን ስነ-ሥርዓት ማለትም “ቅዱስ ቁርባን” የሚገባውን ክብር ለመስጠት ማስመሰያ አጀብ ነበር። በዚህ አጀብ ስር ግን የተደበቀ አላማ ነበር። በሁሉም ቤት ተቃራኒ አቅጣጫ ሲደርሱ፤ ከሃዲው ምልክት ያሳይ ነበር፤ ቃል ግን ትንፋሽ አይባልም ነበር። ሰልፉ ይቆምና ወደ ቤት ተገብቶ ቤተሰቡ ተጎትቶ ይወጣና በሰንሰለት ተጠፍሮ አዲስ ተጠቂዎችን ለመያዝ ወደፊት ይገሰገስ ነበር። “ትንሽም ሆነ ትልቅ የፓሪስ ዩኒቨርሲቲ ኮሌጆች እንኳ ሳይቀሩ፤ ምንም የተረፈ ቤት አልነበረም። ሞሪን መላ ፓሪስ እንድትንቀጠቀጥ አደረገ።” “የሽብር ግዛት ተጀምሮአል።”-Ibid, b. 4, ch.10።

ሰለባዎቹ በአሰቃቂ ስቃይ፤ ጣዕረሞታቸው እንዲራዘም እሳቱ ለሰስ ብሎ እንዲነድድ ተደርጎ ተገደለ። ነገር ግን እንደ ድል አድራጊዎች ሞቱ። አቋማቸው ሳይናወጥ፤ ሰላማቸው ሳይደበዝዝ አረፉ። አሳዳጆቻቸው፤ ፍንክች የማይለውን አቋማቸውን ለማስለወጥ አቅመ ቢስ በመሆናቸው፤ ተሸናፊነት ተሰማቸው። “የወንጀለኛ መገደያ መድረኮች በፓሪስ ከተማ ተሰራጩ፤ በተከታታይ ቀናትም ቃጠሎ ተካሄደ፤ ግድያውን በማስፋፋት የኑፋቄን ድንጋጤ ለማሰራጨት ታልሞ ድርጊቱ ተከናወነ። ሆኖም በመጨረሻ ድርጊቱ የጠቀመው ወንጌሉን ነበር። አዲሱ አስተሳሰብ ምን ዓይነት ሰዎችን ማፍራት እንደሚችል ፓሪስ በሞላ እንዲገነዘብ አደረገ። እንደ ሰማዕታት የሬሳ ቁልል ያለ የስብከት መድረክ የለም። ወደ መታረጃ ስፍራው ሲሄዱ ፊታቸውን ያፈካው ሰላማዊ ደስታ፤ በሚያርመጠምጠው ቋያ መሃል ቆመው ያስመሰከሩት ጀግንነት፤

በጉዳታቸው እንኳ ያንፀባረቁት የይቅርባይነት ትህትና፤ ጥቂት የማይባሉ ተመልካቾችን ቁጣ ወደ ሃዘን፤ ጥላቻቸውን ወደ ፍቅር በቅጽበት በመቀየር ወንጌሉን ወክሎ ሊቋቋሙት በማይችሉት አንደበተ ርቱዕነት ተማጽኖውን አስተጋባ።”-Wyllie, b. 13, ch. 20።

የሕዝቡ ቁጣ እንደነገረለ እንዲቀጥል ለማድረግ የሚጥሩት ቀሳውስት በአሰቃቂ ወንጀሎች ፕሮቴስታንቶችን በመኮነን ወሬውን አሰራጩት። ካቶሊኮችን ለመጨረስ፤ መንግሥትን ለመገልበጥና ንጉሡን ለመግደል እንዳሴሩ ተደርገው ተወነጀሉ። የቀረበውን ውንጀላ የሚደግፍ አንድ ስንኳ መረጃ ሊቀርብ አልቻለም። ከዚህ ፍጹም በተለየ ሁኔታ እና ተቃራኒ በሆነ የገፀ ባህሪ መንስኤነት ቢሆንም እነዚህ የክፋት ትንቢቶች ይፈፀሙ ዘንድ ነበራቸው። በካቶሊኮች አማካኝነት በንጹሀን ፕሮቴስታንቶች ላይ የተፈፀመው ጭካኔ፤ ሲጠራቀም ቆይቶ፤ ይመጣብናል ብለው ራሳቸው የተነበዩት፤ ያው እልቂት ከምዕተ ዓመታት በኋላ በንጉሡ፤ በመንግሥቱና በተገዥዎቹ ላይ ደርሷል። የደረሰው ግን በከሃዲ ሰዎችና በጳጳሳውያኑ በራሳቸው አማካኝነት ነበር። ከሠሥት መቶ ዓመታት በኋላ በፈረንሳይ ላይ የደረሰውን አስከፊ እልቂት ያመጣው የፕሮቴስታንትነት መመስረት ሳይሆን መጨቆን ነበር።

ጥርጣሬ፤ አለመተማመንና ፍርሃት ሁሉንም የሕብረተሰብ ክፍሎች ወረራቸው። በዚህ አጠቃላይ ነውጥ መካከል የሉተራዊያን አስተምህሮ፤ በተፅዕኖ፤ በትምህርትና በመልካም ስነ-ምግባር ከፍተኛ ደረጃ ላይ ባሉ ሰዎች አእምሮ ምን ያህል ስር እንደሰደደ የታየበት ነበር። የታማኝነትና የክብር የሥራ በታዎች በድንገት ባዶ ሆኑ። የጥበብ ሰዎች፤ አታሚዎች፤ ምሁራን፤ በዩኒቨርሲቲዎች ያሉ ፕሮፌሰሮች፤ ፀሃፊያን፤ የንጉሣውያን አባላት ሳይቀሩ ደብዛቸው ጠፋ። ለመጀመሪያ ጊዜ የተሐድሶ እምነቱን እንደመረጡ በሚያስታውቅ ሁኔታ፤ በትውልድ አገራቸው ለመኖር እንደተከለከሉ ሆነው በመቶዎች የሚቆጠሩ ፓሪስን ለቀው ሸሹ። ሳይጠረጠሩ በመካከላቸው ሲኖሩ ስለነበሩት ስለነዚህ መናፍቃን ሲያስቡ ጳጳሳውያኑ በግርምት ተሞሉ። የነደደው ቁጣቸው ሊቆጣጠሯቸው በተቻላቸው ደካማ ብዙሃን ላይ ወረደ። ወህኒ ቤቶች ተጨናነቁ፤ የወንጌሉን መስከረዎች ለማቃጠል በተቀጣጠለው እሳት ከሚነደው የሬሳ ክምር ከሚወጣው ጭስ የተነሳ አየሩ ጠቆረ።

የአሥራ ስድስተኛውን ምዕተ ዓመት የከፈተው ታላቁ የእውቀት ተሐድሶ እንቅስቃሴ መሪ በመሆኑ ፍራንሲስ 1ኛ ኩራት ይሰማው ነበር። ከእያንዳንዱ ስፍራ የተማሩ ሰዎችን በቤተ መንግሥቱ መሰብሰብ ያስደስተው ነበር። ለትምህርት ያለው ፍቅር፤ እንዲሁም ለመነኮሳቱ ድንቁርናና አጉል እምነት ያለው ንቀት ነበር በተወሰነ ደረጃም ቢሆን ተሐድሶውን እንዲታገሰው ያደረገው። ነገር ግን ኑፋቄን ለማጥፋት ካለው ፍላጎት የተነሳ ይህ የእውቀት ደጋፊ በፈረንሳይ አገር ሁሉ የህትመት ሥራ እንዲቀር አዋጅ አወጣ! ፍራንሲስ 1ኛ፤ የማሰብና የመመራመር ባህል፤ ሐይማኖታዊ አለመቻቻልንና ስደትን ለማስቀረት መከላከል ሊሆን እንደማይችል የሚያሳይ፤ ተመዝግበው ከሚገኙ፤ ከብዙዎቹ ምሳሌዎች አንዱ ነው።

በከበረና በሕዝብ ፊት በሚከናወን ሥነ-ሥርዓት ፈረንሳይ ፕሮቴስታንታዊነትን ለማጥፋት ሙሉ ለሙሉ የተሰጠች መሆንዋን ልትምሰክር ነበራት። ሥርዓተ-ቁርባን በመወገዝ ምክንያት ሰማይ ለደረሰበት ውርደት፤ በደም ስርየት እንዲደረግ፤ ንጉሡም ሕዝቡን ወክሎ ይህ አስከፊ ተግባር መታገዱን በአደባባይ እንዲናገር ቀሳውስቱ ጠየቁ።

ይህ አስቃቂ ሥነ-ሥርዓት በጥር 21 ቀን 1535 ዓ.ም እንዲፈፀም ተወሰነ። መሰረተ-ቢሱ ፍርሃትና የአክራሪነት ጥላቻ በሃገሪቱ እንዲራገብ ተደረገ። በአቅራቢያው ስፍራዎች በመጡ እልፍ አእላፋት የፓሪስ መንገዶች ተጥለቀለቁ። ቀኑ ሊጀመር የታቀደው በታላቅና አሳማኝ ሰላማዊ ሰልፍ ነበር። ሰልፉ በሚያልፍበት መስመር ያሉ ቤቶች በሃዘን አልባሳት ተጋርደው ነበር። በክፍተት በክፍተቶች ደግሞ መሰውያዎች ቆመው፣ በእያንዳንዱ በር ደግሞ “ለቁርባኑ/ለሥርዓተ-ሐይማኖቱ” ክብር ሲባል ችቦዎች ተቀጥጥለው ነበር። ገና ጎህ ሳይቀድ ሰልፉ በንጉሡ ቤተ መንግሥት ጀመረ። ከሰበካዎች መስቀልና ሰንደቅ ቀጥሎ ሕዝቡ ሁለት በሁለት ሆኖ የተቀጣጠለ ችቦ ይዞ ይራመድ ጀመር። በአራት ደረጃ የሚቀመጡት መነኮሳት የየደረጃቸውን አልባሳት ለብሰው ተከተሉ። ከዚያም የጥንታዊ ቅዱሳት ስብስብ ቀጠለ። ከዚያም ሐይማኖታዊ ጌቶች በወይንጥጅና በደማቅ ቀይ መጎናጸፊያቸው ተሸልመው በጌጣጌጣማ ልብሳቸው አምረውና ደምቀው በሠረገላ ይከተሉ ነበር።

ዋና አስተናጋጁ በተጌጠ ጃንጥላ ስር፣ ከፍተኛውን ማዕረግ በያዙ አራት ልዑላን ታጅቦ ሲጓዝ፣ ከእነርሱ በኋላ ንጉሡ ያለ ዘውዱና ያለ ንጉሣዊ ልብሱ፣ ጮንቅላቱ ሳይሸፈን መሬት መሬት እየተመለከተ፣ የሚነድ ጧፍ በእጁ ይዞ ይከተል በር። እንዲህ ተደርጎ የፈረንሳይ ንጉሥ ለሰራው ሥራ እንደተፀፀተ በአደባባይ አሳየ። ነፍሱን ላረከሱት የክፋት ሥራዎች ሳይሆን፣ እጁን በደም ለነከረበት የንፁሃን ደም ሳይሆን፣ የቁርባን ሥርዓትን ለማውገዝ የደፈሩ በስሩ ያሉ ተገዥዎች ለሰሩት አስቃቂ ኃጢአት ሲል በእያንዳንዱ መሰውያ ፊት በውርደት ራሱን ዝቅ እያደረገ ይሰግድ ነበር። ከእርሱ ቀጥሎ ሁለት በሁለት ሆነው የሚራመዱ፣ የሚነድ ችቦ የያዙ መንግሥታዊ ባለስልጣናትና ንግስቲቱ ነበሩ።

የቀኑ ፕሮግራም ሲቀጥል ንጉሡ በግዛቱ ላሉ ከፍተኛ ባለስልጣናት በጳጳሱ ቤተ-መንግሥት ባለው በታላቁ አዳራሽ ንግግር አደረገ። ሃዘን በወረሰው ፊት በፊታቸው በመቆም፣ በሃገሪቱ ላይ የመጣውን “ወንጀል፣ ስድብ፣ የሐዘንና የውርደት ቀን” ልብን በሚነካ ታላቅ የፀፀት ሃዘን ተናገረ። እያንዳንዱ ታማኝ ተገዥም ፈረንሳይን ለማጥፋት የተገዳደራትን የኑፋቄ ችነፈር ሙሉ ለሙሉ ቆርጦ ለመጣል በሚደረገው ጥረት እንዲረዳ ጠየቀ። “ክቡራን በእውነት ንጉሣችሁ እንደመሆኔ” አለ “በዚህ ቀፋፊ መበስበስ ከእግሬ ወይም ከእጄ አንዱ እንደ ቆሸሸ ወይም እንደ ተመረዘ ባውቅ፣ እንድትቆርጡት እሰጣችኋለሁ.... በተጨማሪም ከልጆቼ አንዱ በእርሱ [በኑፋቄ] ረክሶ ባይ አልምረውም.... እኔ ራሴ አቅርቤው ለእግዚአብሔር እሰዋዋለሁ።” የእንባ ስቅታ ንግግሩን ያቋርጠው ነበር። የተሰበሰቡት ሁሉ አለቀሱ፤ በአንድ ድምጽ ሆነውም “በካቶሊክ ኃይማኖት እንኖራለን፣ እንሞታለንም” ሲሉ ጮሁ። D’Aubigné, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 4, ch. 12።

የእውነትን ብርሐን አሻፈረኝ ያለችው አገር የወደቀባት ደጎጎን እጅግ አስቃቂ ሆነ። “የሚያድን.... ፀጋ” [ቲቶ 2÷11] ተገለጠ፤ ሆኖም ፈረንሳይ ሃይሉንና ቅድስናውን ካየች በኋላ፤ በሺዎች የሚቆጠሩ በመለኮታዊ ውበቱ ከተሳቡ በኋላ፤ ከተሞችና ጎጆዎች በብርሐን ጮራው ከፈኩ በኋላ፤ በብርሐን ፈንታ ጽልመትን መርጣ ፊትዋን አዘረች። ሰማያዊ ስጦታ ሲሰጣቸው አንፈልግም ብለዋል። በራሳቸው ፈቃድ ወደ ራስ ማታለል እስኪወድቁ ድረስ ክፋትን መልካም፣ መልካምንም ክፋት በማለት ፈርጆዋል። አሁን ሕዝቦቹን በማሳደድ እግዚአብሔርን እያገለገሉ እንደሆነ በእርግጥ ቢያምኑ እንኳን ቅንነታቸው ከበደል ነፃ ያደርጋቸው ዘንድ አልቻለም። ከመታለል የሚያድናቸውን፣ በደም-በደለኝነት ነፍሳቸውን ከመበከል የሚያተርፋቸውን ብርሐን በፈቃዳቸው እምቢ ብለዋል።

ሕያው እግዚአብሔርን በምትረሳ፣ ከሶስት መቶ ዓመታት አካባቢ በኋላ “የአመክንዮ ጣዖት አምላክ”ን (Goddess of Reason) መሪ አድርጋ በታላቁ ቤተ መቅደስ ውስጥ በምትሾም አገር፣ በዚሁ ታላቅ ቤተ-መቅደስ ውስጥ ኑፋቄን ለማጥፋት ቃለ መሃላ ተፈፀመ። አሁንም እንደገና ሰልፉ ተካሄደ፤ ቃል የገቡትን ሥራ ለመጀመር የፈረንሳይ ልዑካን ተንቀሳቀሱ። ወደ ተነሱበት ሲመለሱ በየክፍተቱ መናፍቃንን የሚያርዱበት የመግደያ ስፍራዎች ተዘጋጁ። ንጉሡ ሲመጣም የሬሳ ክምሩ እንዲቀጣጠል፣ ንጉሡም የተፈፀመው አጠቃላይ አሰቃቂ ድርጊት ምስክር እንዲሆን ተመቻቸ። ዘግናኝ ከመሆናቸው የተነሳ፣ እነዚህ የክርስቶስ ምስክሮች ያለፉባቸውን ሰቆቃዎች ለመዘርዘር የሚቻል አይሆንም። በተጠቂዎች ዘንድ ግን አንዳች መዋዝቅ አይታይም ነበር። እንዲክድ ሲጠየቅ አንዱ እንዲህ አለ፡- “ያመንኩት ነብያትና ሐዋርያት በጥንት የሰበኩትን፣ ሁሉም ቅዱሳን በህብረት ያመኑትን ነው። እምነቴ የገሃነምን ኃይል የሚቋቋም፣ በእግዚአብሔር የታመነ ነው።” D’Aubigné, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 4, ch. 12።

ሰልፉ በተደጋጋሚ በማሰቃያ ስፍራዎች ይቆም ነበር። ጧት ከተነሱበት ከቤተ መንግሥቱ ሲደርሱ፣ ሕዝቡ ተበተነ፤ በቀኑ በተደረገው ነገር ረክተው፣ ራሳቸውን እንኳን ደስ ያለህ ብለው፣ አሁን የተጀመረው ሥራ የኑፋቄን መደምሰስ ለመቋጠል እንደሚቀጥል በማመን ንጉሡና የቤተ ክህነት መሪዎችም ወደየስፍራቸው ሄዱ።

ፈረንሳይ አልቀበልም ያለችው የሰላም ወንጌል በእርግጥም ፈጽሞ ሊመነገል ነበረው፤ ውጤቱም እጅግ አሰቃቂ የሚሆን ነበር። ፈረንሳይ ተሐድሶ አራማጆችን ለማሳደድ ሙሉ ለሙሉ ራስዋን ከሰጠች ልክ ከሁለት መቶ ሃምሳ ስምንት ዓመታት በኋላ፣ በጥር 21 ቀን 1793 ዓ.ም፣ በዛው ቀን፣ ከበፊቱ እጅግ የተለየ ዓላማ ያነገበ ሰልፍ በፓሪስ ጎዳናዎች ላይ ተደረገ። “አሁንም ዋና ተዋናዩ ንጉሡ ነበር፤ እንደገናም ችኩትና ጩኸት ነበር፤ ዛሬም እንደገና ለተጨማሪ ሰላባዎች ጥያቄ ይቀርብ ነበር፤ እንደገና ዛሬም ጥቁር የመግደያ ስፍራዎች ነበሩ፤ እንደገና ዛሬም የቀኑ ክስተቶች በዘግናኝ እልቂት የተደመደሙ ነበሩ። ሉዊስ 16ኛ በአሳሪዎቹና በገዳዮቹ እጅ ለእጅ እየታገለ ወደ መጋደሚያው ተመራ፤ መጥረቢያው እስኪወድቅበት ድረስ በኃይል ተጭኖ ከተያዘ በኋላ የተቆረጠ አንገቱ በመግደያ አግዳሚው ላይ ወደቀ።”-D’Aubigné, b. 13, ch. 21። ተጠቂው ግን ንጉሡ ብቻ አልነበረም። እዛው በተገደለበት ስፍራ አቅራቢያ ሁለት ሺህ ስምንት መቶ ሰዎች፣ በማረጃ ማሽን ተገድለው፣ በደም አፋሳሾቹ የሽብር ግዛት ቀናት ሰለባ ሆነዋል።

የእግዚአብሔርን ሕግ መመሪያዎች ማህተም በመግለጥና በሰዎች ህሊና ላይ ያለውን መጠይቅ በማስቀመጥ ተሐድሶው ለዓለም የተከፈተ መጽሐፍ ቅዱስ አበረከተ። ዘላለማዊ ፍቅር የሰማይን ሕጎችና ደንቦች ለሰዎች ገለጠ። እግዚአብሔር እንዲህ አለ፡- “ጠብቁአት አድርጓልትም፤ ይህችን ሥርዓት ሁሉ ሰምተው። በእውነት ይህ ታላቅ ሕዝብ ጠቢብና አስተዋይ ሕዝብ ነው በሚሉ በአሕዛብ ፊት ጥበባችሁና ማስተዋላችሁ ይህ ነውና።” [ዘጳ 4፥6]። ፈረንሳይ የሰማይን ስጦታ እምቢ ስትል የብጥብጥና የጥፋትን ዘር ዘራች። የማይቀረው የመንስኤና ውጤት ሂደትም በአብዮቱና በሽብር የግዛት ዘመኑ ተንፀባረቀ።

በመፈክሮቹ (በሕዝባዊ አዋጆቹ) አማካኝነት የተቀሰቀሰው ስደት ከመጀመሩ ቀደም ካለ ጊዜ በፊት ደፋርና ቆራጡ ፋረል ከተወለደበት ቀደም እንዲከበልል ተገድዶ ነበር። በስዊዘርላንድ በመቀመጥ የዝቂንግልን ሥራ በመድገም ሚዛኑ ወደ ተሐድሶው እንዲደፋ አደረገ። የመጨረሻዎቹ ዓመታቱ በዚሁ ሥፍራ ሆኖ ያለፉ ቢሆኑም በፈረንሳይ ለነበረው ተሀድሶ ከፍተኛ ተጽዕኖ ማሳደሩን መቀጠል ችሏል። በስደቱ የመጀመሪያዎቹ

ዓመታት በተለይ በተወለደበት አገሩ ወንጌል እንዲስፋፋ ጥሯል። ብጥብጡን በታላቅ ትኩረትና ትጋት በመከታተል በምክሩና በአበረታች ንግግሩ በመርዳት በድንበር አካባቢ ሆኖ ለአገሩ ሰዎች ወንጌልን በመስበክ አያሌ ጊዜ አጥፍቷል። ከሌሎች ስድስቶች ጋር በመተባበር በጀርመን ተሐድሶ መሪዎች የተፃፉት ጽሁፎች ወደ ፈረንሳይኛ ቋንቋ እንዲተረጎሙ፤ ከፈረንሳይኛ መጽሐፍ ቅዱስ ጋርም በብዛት እንዲታተሙ አድርጓል። በመጽሐፍ አዙዋሪዎችም አማካኝነት እነዚህ ሥራዎች በስፋት በፈረንሳይ አገር ተሸጠዋል። በዝቅተኛ ዋጋ ለመጽሐፍ ሻጮች በማስረከብ ከዚያ የሚገኘው ትርፍ ሥራውን ለማስቀጠል ችሏል።

ፋረል ሥራውን በስዊዘርላንድ ሲጀምር ተራ አስተማሪ እንደሆነ አድርጎ ራሱን ደብቆ ነበር። ፈንጠር ወዳለ ቤተ ክርስቲያን በመሄድ በዚያ የልጆች አስተማሪ ሆነ። በልጆቻቸው አማካኝነት ወላጆቻቸውን የመድረስ ተስፋ ይዞ ከተለመደው የትምህርት ዘርፍ በተጨማሪ በጥንቃቄ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነቶች አስተዋወቀ። የተወሰኑ ያመኑ ነበሩ፤ ነገር ግን ቀሳውስቱ ሥራውን ሊያስቆሙ መጡ፤ በአጉል እምነት የተያዙ የገጠር ሰዎችም በተቃውሞ እንዲነሳሱ ተደረገ። “መሰበኩ የሚያመጣው ሰላም ሳይሆን ጦርነት መሆኑ የሚታይ በመሆኑ” እያሉ ቀሳውስቱ ገፋፉ፤ “ይህ የክርስቶስ ወንጌል ሊሆን አይችልም።”-Wyllie, b. 14, ch. 13። ልክ እንደመጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት በአንዱ ሲያባርሩት ወደ ሌላው ከተማ ኮበለለ። ከመንደር መንደር፤ ከከተማ ወደ ከተማ ይዘዋወር ነበር። በእግሩ እየሄደ ድካምን፣ ቅዝቃዜንና ረሃብን እየተጋፈጠ፣ ለሕይወት አደጋ በሞላበት ስፍራ ሁሉ ለፋ። በገበያ ስፍራዎች፣ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ፣ አንዳንድ ጊዜም በካቴድራል መድረክ ላይ ይሰብክ ነበር። አንዳንድ ጊዜ ቤተ ክርስቲያኑ ፍጹም ባዶ ሆኖ ያገኘዋል፤ ሌላ ጊዜም ስብከቱ በጨጨቃና በውግዘት ይቋረጣል፤ ከመድረክም በኋላ ተጎትቶ ይወርድ ነበር። ከአንድ ጊዜ በላይ በጀሌው ሕዝብ ሊሞት እስኪል ድረስ ተደብድቦ ያውቃል። ቢሆንም ሥራውን ወደፊት ቀጠለ። ቢመከትበትም ጽሁፍ በማይል ፅናት እንደገና ወደ ማጥቃቱ ይመለሳል። አንዱ ሌላውን እየተከተለ፣ የጳጳሳዊ ሥርዓት አይነተኛ ምሽግ የነበሩ ትላልቅና ትናንሽ ከተሞች ለወንጌሉ በራቸውን ወለል አድርገው ሲከፍቱ ተመለከተ። መጀመሪያ ሥራ የጀመረበት ትንሿ ሰበካ የተሐድሶ እምነትን ተቀበለች። የሞራትና የኒውቻቴል ከተሞችም የሮማዊ ሥርዓተ-አምልኮን በማውገዝ የጣዖት ቅርጻቅርጻቸውን ከአብያተ ክርስቲያናቶቻቸው አስወገዱ።

ፋረል የፕሮቴስታንትን እምነት በዝናኝ ለመታከል የረጅም ጊዜ ፍላጎት ነበረው። ይህች ከተማ ልትማረክ ብትችል በፈረንሳይ፣ በስዊዘርላንድና በኢጣሊያ ላለው የተሐድሶ እንቅስቃሴ ማዕከል መሆን ትችላለች። ይህንን አላማ አንግቦ በከተማዋ ዙሪያ ያሉት ብዙ ትንንሽ ከተሞችና መንደሮች እስኪለወጡ ድረስ ጣረ። ከዚያም አንድ ረዳት ብቻ አስከትሎ ጀኔቫ ገባ። የተፈቀደለት ግን ሁለት ስብከት ብቻ ነበር። በመንግሥት ባለስልጣናት እንዲወገዝ ያደረጉት ጥረት ያልተሳካላቸው ቀሳውስት ሕይወቱን ለማጥፋት ቆርጠው በመጎናጸፊያቸው ስር መሳሪያ ደብቀው ወደ መንፈሳዊ ጉባኤ እንዲመጣና እንዲገኝ አደረጉት። በቁጥ የነደደ፣ ዱላና ሰይፍ የያዘ ሕዝብ፣ ከቀሳውስቱ ቢያመልጥና ቢወጣ ለመግደል ተዘጋጅቶ አዳራሹን ከውጪ ከቦ ነበር። የዳኞችና የታጠቁ ወታደሮች መኖር ግን ሕይወቱን አተረፈው። በሚቀጥለው ማለዳም ከዳደኛው ጋር ሃይቁን አቋርጦ እንዲሄድና ከአደጋ እንዲያመልጥ ተደረገ። ጀኔቫን በወንጌል ለመድረስ ያደረገው የመጀመሪያው የወንጌል ጥረትም በእንዲህ ሁኔታ አለቀ።

ለሚቀጥለው ሙከራ አንድ ምስኪን መሳሪያ ይሆን ዘንድ ተመረጠ። ይህ ተራ ሰው እዚህ ግባ የማይባል ገጽታ ስለነበረው በተሐድሶው ታማኝ ወዳጆች እንኳ ቀዝቃዛ መስተንግዶ እንዲደረግለት

የሚጋብዝ አይነት ነበር። ፋረል ተቀባይነት ባጣበት ስፍራ እንዲህ አይነቱ ሰው ምን ሊያደርግ ይችላል? እጅግ ጠንካራና ጀግና የተባለው ሰው እንዲፈረጥ ያስገደደውን ማዕበል እንዴት ድፍረትና ልምድ የሌለው ሊቋቋመው ይችላል? “በመንፈሴ እንጂ በኃይልና በብርታት አይደለም ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” [ዘካ 4፡6]። “ብርቱንም ነገር እንዲያሳፍር እግዚአብሔር የዓለምን ደካማ ነገር መረጠ፤” ምክንያቱም “ከሰው ይልቅ የእግዚአብሔር ሞኝነት ይጠበባልና፤ የእግዚአብሔርም ድካም ከሰው ይልቅ ይበረታልና።” [1ኛ ቆሮ 1፡27፤ 25]።

ፍሬምንት አስተማሪ ሆኖ ሥራውን ጀመረ። እርሱ ለልጆች በትምህርት ቤት ያስተማራቸውን እውነቶች እነርሱ ደግሞ በየቤታቸው ይገምታቸው። ብዙም ሳይቆይ መጽሐፍ ቅዱስ ሲብራራ ለመስማት ወላጆች መጡ፤ የትምህርት ቤቱ ክፍልም በጥሞና በሚያዳምጡ ሰዎች ተሞላ። የአዲስ ኪዳን መጻሕፍትና በራሪ ጽሑፎች ያለ መከልከል ተሰራጩ፤ አዲሱን አስተምህሮ በአካል መጥተው ለመስማት ላልደፈሩ ለብዙዎች መልእክቱ በዚህ አማካኝነት ደረሰባቸው። ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ይህ አገልጋይም ለመብብላል ተገደደ፤ ያስተማራቸው እውነቶች ግን በሰዎች አእምሮ ውስጥ ሥር ሰደው ነበር። የተሐድሶው ችግኝ ተተክሎአል፤ እየተጠናከረና እየሰፋም ሄደ። ሰባዚዎቹ ተመለሱ፤ በልፋታቸውም በስተመጨረሻ የፕሮቴስታንት አምልኮ በዝንቭ ተመሠረተ።

ከብዙ መንከራተትና ውጣ ውረድ በኋላ ካልሺን የዚችን ከተማ በሮች ከፍቶ ሲገባ፤ ከተማዋ ቀደም ብላ ተሐድሶውን እንደተቀበለች አውጃ ነበር። የትውልድ መንደሩን ለመጨረሻ ጊዜ ጎብኝቶ ሲመለስ ወደ ባሰል እያቀና በነበረበት ቀጥተኛ መንገድ ላይ የቻርለስ 5ኛ ጦር ሰራዊት ስለነበር፤ ወደ ዝንቭ የሚወስደውን ጠመዝማዛ መንገድ መጓዝ ግድ ሆነበት።

ፋረል ይህ ጉብኝት የእግዚአብሔር እጅ እንዳለበት ተገነዘበ። ዝንቭ የተሐድሶውን እምነት ብትቀበልም ገና መሰራት ያለበት ብዙ ሥራ ይቀር ነበር። ሰዎች ወደ እግዚአብሔር መመለስ ያለባቸው በግል እንጂ በአንድነት እንደ ማህበረሰብ አይደለም። በግለሰቡ ልብና ህሊና ውስጥ መጀመር ያለበት እንደገና የመወለድ ሥራ የሚተገበረው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል እንጂ ጉባኤዎች ባስተላለፏቸው አዋጆች አይደለም። የሮምን ስልጣን ከላያቸው ቢያወርዱም በአስተዳደር ስር ተንሰራፍተው የነበሩትን የክፋት ሥራዎች ለመተው ግን የዝንቭ ነዋሪዎች ያን ያህል ዝግጁ አልነበሩም። እዚህ ስፍራ ንጹህ የወንጌሉ መርሆዎችን ለመመስረትና አምላክ እንዲይዙት እየጠራቸው የሚመስለውን የሃላፊነት ደረጃ ለመቆናጠጥ የተገባቸው ይሆኑ ዘንድ ማዘጋጀት ቀላል ሥራ አልነበረም።

ከራሱ ጋር ተቀናጅቶ በዚህ ሥራ ላይ በአንድነት ሊሰራ የሚችል አጋር በካልሺን እንዳገኘ ፋረል እርግጠኛ ነበር። ወጣቱ ወንጌላዊ በዚህ ስፍራ በመሆን እንዲሰራ በእግዚአብሔር ስም በጥብቅ ተማፀነው። ካልሺን በስጋት ወደ ኋላ አፈገፈገ። ዓይናፋርና ሰላም ወዳድ የነበረው ካልሺን፤ ከደፋሩ፤ ግላዊና አንዳንዴም ነውጠኛ መንፈስ ካለው ዝንቭዊ ጋር መነካካትን ስላልፈለገ አፈገፈገ። የማያከራው ጤናውና የማጥናት ልምዱ ይህንን ሥራ ላለመሥራት እንዲወስን መሩት። በብዕሩ አማካኝነት የተሐድሶውን አላማ በላቀ ሁኔታ አሳካለሁ የሚለው እምነቱ ለጥናት ምቹ የሆነ ፀጥተኛ ስፍራ እንዲመርጥና በዚያም በመሥራት በህትመት አማካኝነት አብያተ ክርስቲያናትን ማስተማርና መገንባት ለመቀጠል እንዲወስን ገፋፋው። የፋረል ጠንካራ ማስጠንቀቂያ ግን ከሰማይ እንደመጣ ጥሪ ሆነበት፤ እምቢ ይል ዘንድ አልተቻለውም። “የእግዚአብሔር እጅ

ከሰማይ ተዘርግቶ የያዘውና፤ እስኪለቀው ችኩሎ ከነበረው ስፍራ ጋር እንዳይለቀቅ ያጠበቀው” እንደመሰለው ተናግሯል። D’Aubigné, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. 9, ch. 17።

በዚህ ጊዜ የፕሮቴስታንቱ ጉዳይ ከባድ አደጋ ተጋርጦበት ነበር። የሊቀ ጳጳሱ የእርግማን ነጎድጓ በዠኔቫ ላይ አስተጋባ፤ ኃያላን መንግሥታትም እንደሚያጠፏት ዛቱ። ነገሥታትና ንጉሠ ነገሥታትን ያንበረከከን ይህንን ኃያል የስልጣን ተዋረድ ይህች ትንሽ ከተማ እንዴት ልትቋቋም ትችላለች? የዓለማችን ታላላቅ ድል አድራጊዎችን ሰራዊት እንዴት አድርጋ ልትቋቋም ትችላለች?

በመላው የክርስትና ዓለም ፕሮቴስታንታዊነት በኃይለኛ ባላንጣዎች ጥቃት ሲጋረጥበት ኖሯል። የመጀመሪያዎቹ የተሐድሶው ድሎች ካለፉ በኋላ ጥፋቱን ለማረጋገጥ ተስፋ በማድረግ ሮም አዲስ ኃይል አሰባሰበች። በዚህ ጊዜ እጅግ ጩካኝ፤ ድሉኝታ ቢስ፤ በኃይል ተወዳዳሪ የሌላቸው የጳጳሱ ደጋፊዎች፤ የጀስቂዎች መዋቅር ተፈጥሮ ነበር። ከእያንዳንዱ ምድራዊ ትስስርና ሰብዓዊ ፍላጎት ፈጽመው የተገለሉት፤ ለተፈጥሮአዊ ፍላጎት መጠይቆች ምውት የሆኑት፤ ምክንያታዊነትንና ህሊናን ፈጽመው የለገሙት፤ ከራሳቸው መዋቅር በቀር ሌላ ሕግ ወይም ትብብር የማያውቁት ጀስቂዎች፤ የእነርሱን መዋቅር ስልጣን ከማስፋፋት በቀር ሌላ የሚያውቁት ነገር አልነበረም። የክርስቶስ ወንጌል፤ የተቀበሉት አደጋን እንዲጋፈጡ፤ ስቃይን እንዲችሉ፤ ቁር፤ ረሃብ፤ ልፋትና ድህነት ሳይበግራቸው የመሰዊያውን እንጨት፤ ወህኒ ቤቱንና የመቃጠያ ስፍራውን ፊት ለፊት እየተገናኙ የእውነትን ሰንደቅ እንዲያውለበልቡ አስችሏቸዋል። እነዚህን ኃይላት ለመመከት፤ ተመሳሳይ አደጋዎችን መጋፈጥ እንደሚገባቸው፤ ጀስቂዎችን ተከታዮቹን በማበረታታት የእውነትን ኃይል ለመቋቋም የማታለያ መሳሪያዎች ሁሉ ጥቅም ላይ እንዲውሉ አደረገ። ለጀስቂታዊያን፤ ለመፈጸም የሚከብድ፤ አሰቃቂ ነው ብለው የሚፈርጁት ወንጀል፤ ለማከናወን ወራዳ ነው የሚሉት ማጭበርበሪያ፤ ለመደበቅ ከባድ ስለሆነ አንሞክረውም የሚሉት ተግባር አልነበራቸውም። በድህነትና ሁል ጊዜ ዝቅ ብሎ ለመኖር ቃል ገብተው፤ ፕሮቴስታንታዊነትን ለመገልበጥና ጳጳሳዊ የበላይነትን እንደገና ለመመስረት ይጠቀሙበት ዘንድ ሃብትና ስልጣን ማካበት የተጠና አላማቸው ነበር።

የመዋቅራቸው አባላት ሆነው በሚታዩበት ጊዜ የቅድስና አልባሳታቸውን በመልበስ፤ ወህኒ ቤቶችንና የህክምና ተቋማትን በመጎብኘት ለበሽተኞችና ለድሆች እርዳታ በማድረግ፤ መልካም እያደረገ ከቦታ ቦታ ይዘር የነበረውን የተቀደሰውን የየሱስን ስም ተሸክመው ዓለም-በቃኝ ማለታቸውን ለማሳየት ይሞክሩ ነበር። ነገር ግን በዚህ ነቀፋ በማይቀርብበት ውጫዊ ማንነት ሥር ዘግናኝ ወንጀልና ገዳይ የሆኑ አላማዎች ተደብቀው ነበር። የትም ፍጭው ዱቄቱን አምጭው [መልካም የሆነን ነገር ለማስገኘት ሲባል የሚፈፀም ማንኛውም አይነት ጥፋት እንደክፋት አይቆጠርም] የሚለው አባባል የመዋቅሩ መሰረታዊ መመሪያ ነበር። በዚህ ደንብ መሰረት የቤተ ክርስቲያንን ጥቅም ለማስከበር እስከዋሉ ድረስ መዋሸት፤ መስረቅ፤ የሐሰት የምስክርነት ቃል መስጠትና ሰውን መግደል ይቅርታ የሚደረግላቸው በደሎች ብቻ ሳይሆኑ የሚበረታቱም ነበሩ። በተለያዩ ሽፋኖች አማካኝነት ጀስቂዎች የመንግሥትን የኃላፊነት ስፍራዎች ለመቆናጠጥ በመሥራት፤ የነገሥታት አማካሪዎች በመሆን የአገራትን ፖሊሲዎች ቅርጽ ለማስያዝ ለፉ። በበላዮቻቸው ላይ ሰላይ ይሆኑ ዘንድ አገልጋዮቻቸው ሆኑ። ለልዑላንና ለተከበሩ ሰዎች ኮሌጆችን፤ ለተራው ሕዝብ ደግሞ ትምህርት ቤቶችን መሰረቱ። ከዚያም ፕሮቴስታንት ወላጅ ያላቸው ልጆች የጳጳሳዊውን ኃይማኖት ሥርዓት (ፀሎተ-ፍትሃት) ያከብሩ ዘንድ ተሳቡ። ይህ ደማቅና የውጫዊ ታይታ ያለበት የሮማዊነት አምልኮ አዕምሮን ለማደናበር፤

ለማስደመምና ትኩረት በመሳብ ህሊናን ለመቆጣጠር ጥቅም ላይ ዋለ። በመሆኑም አባቶቻቸው የለፉለትና የደሙለት ነፃነት በልጆቻቸው ክህደት ተፈፀመበት። ጀስቂዎች በመላው አውሮፓ በፍጥነት በመሰራጨት በሄዱበት ሁሉ ጳጳሳዊ ሥርዓት እንደገና ይታደስ ነበር።

ከቀድሞው የበለጠ ስልጣን ያገኛቸው ዘንድ የካቶሊክን የመንፈሳዊ ልዩ ፍርድ ቤት (the Inquisition) እንደገና የሚያቆም አዋጅ ታወጀ። ለዚህ ነገር አጠቃላይ ጥላቻ ቢኖርም፣ ካቶሊካዊ አገራት እንኳ ሳይቀር በከፍተኛ ጥላቻ የሚመለከቱት ቢሆንም፣ ይህ አስቃቂ ፍርድ ቤት በጳጳሳዊ አስተዳደሮች አማካኝነት እንደገና እንዲቋቋም ተደርጎ፣ በብርሐን ለመፈጸም የሚዘገንኑ ግፎች በምስጢራዊ የምድር ውስጥ ወህኒ ቤቶች ተደገሙ። በንጽህናና በከበሩ ባህሪያት ተወዳዳሪ የሌላቸው፣ የአስተሳሰብ ልቀት የነበራቸውና በጣም የተማሩ ሰዎች፣ ቅዱስና የተሰጡ ፓስተሮች፣ ታታሪና የሃገር ፍቅር ያላቸው ዜጎች፣ ድንቅ ምሁራን፣ ስጦታው ያላቸው የጥበብ ሰዎችና ባለሙያዎች፣ ባለእጆች፣ በበርካታ ሺዎች የሚቆጠሩ የአገር አበባዎች ታረዱ፤ የተቀሩትም አገር ለቀው ለመሰደድ ተገደዱ።

የተሐድሶውን ብርሐን ለማዳፈን፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከሰዎች ለመንጠቅና የጨለማ ዘመኑን ድንቁርናና አጉል እምነት መልሳ ለማስፈን ሮም የምትተቀምባቸው መሳሪያዎች እንደዚህ አይነቶች ነበሩ። ነገር ግን በእግዚአብሔር በረከትና ሉተርን ይተኩ ዘንድ ባስነሳቸው በእነዚህ የከበረ ባህሪዎች ባለቤት በነበሩ ሰዎች ጥረት አማካኝነት ፕሮቴስታንታዊነት ይገለበጥ ዘንድ አልቻለም። የኃይሉ ምንጭ የልዑላን ድጋፍ ወይም የጦር መሳሪያዎቻቸው አልነበሩም። ከሁሉም ያነሱ ጥቃቅን ሃገራት፣ ዝቅተኛና ደካማ የተባሉ ሃገራት ጠንካራ ምሽጎቹ ሆኑ። ጥፋትዋን በሚያቀነባብሩ ኃያላን ባላንጣዎች ተከባ ትንሽዋ ዝኔሽ፤ በዚያን ዘመን ከነበሩት ንጉሣዊ ሃገራት በታላቅነትና በሃብት ተወዳዳሪ ያልነበራትን ፈላጭ ቆራጭዋን ስፔንን በሰሜናዊ ባህር በአሸዋ በተከበቡ ዳርቻዎችዋ የምትታገለው ሆላንድ፤ ገላጣና ባዶ የነበረችው ስዊድን፣ ነበሩ ለተሐድሶው ድልን ያገናጻፋት።

መጀመሪያ የመጽሐፍ ቅዱስን መርህ የሚከተል ቤተ ክርስቲያን ለመመስረት ከዚያም ተሐድሶውን በአውሮፓ በሙሉ ለማስፋፋት ካልቪን ለሰላሳ ዓመት ገደማ በዝኔሽ ለፋ። እንደ ሕዝባዊ መሪነቱ የተከተላቸው መንገዶች ከብልሽት የፀዱ፣ አስተምህሮውም ስህተት የሌለበት አልነበረም። ሆኖም እንደገና በፍጥነት እየተመለሰ የነበረውን የጳጳሳዊነት ማዕበል በመቃወም በጊዜው የተለየ አስፈላጊነት የነበራቸውን እውነቶች በማወጅ አብይ አጋዥ ኃይል ነበር። በተቋቋሙት የተሐድሶ አብያተ ክርስቲያናትም በሮማዊ ትምህርት ይስፋፋ በነበሩት እብሪትና ብልሹነት ፈንታ ቀለል ያለና ንጹህ ሕይወት በማበረታታት ጉልህ ሚና ነበረው።

የተሐድሶውን አስተምህሮዎች ያሰራጩ ዘንድ ህትመቶችና አስተማሪዎች ከዝኔሽ ይወጡ ነበር። ስደት የሚካሄድባቸው አገራት ሁሉ ወደዚህች ቦታ ለትምህርት፣ ለምክርና ለመበረታታት ፈታቸውን ያዙ ነበር። የካልቪን ከተማ በምዕራባዊ አውሮፓ አገራት ሁሉ ለተሰደዱ መጠጊያ ሆነች። ለብዙ ምዕተ ዓመታት የቀጠለውን የስደት ማዕበል በመሸሽ ከብላዮች ወደ ዝኔሽ በሮች ጎረፉ። ቆስለውና ተርበው ቤታቸውንና ወገናቸውን ተነጥቀው የመጡ ሁሉ ሞቅ ባለ የእንኳን ደህና መጣችሁ አቀባበል እንክብካቤ ይደረግላቸው ነበር። ይህንንም ስፍራ ቤታቸው በማድረግ በጉዲፈቻነት የተቀበላቸውን ከተማ በሞያቸው፣ በትምህርታቸውና በቅድስናቸው ባረኩዋት። በዚህ ስፍራ መጠለያ ሸተው የመጡ ብዙዎች የሮምን

አምባገነናዊነት ለመቃወም ወደ መጡበት ተመልሰዋል። ጀግናው የስኮትላንድ ተሐድሶ አራማጅ ጆን ኖክስ፣ በርካታ የእንግሊዝ ፒዩሪታዊያን፣ የሆላንድ ፕሮቴስታንቶችና የፈረንሳይ ሂውጉኖቶች የእውነትን ችቦ ከዠኔሽ በመያዝ የየትውልድ አገራቸውን ጽልመት በብርሐን ለማፍካት ተንቀሳቅሰዋል።

ምዕራፍ ፲፪—በኔዘርላንድና በስካንዲናቪያ

አምባገነኑ የጳጳሳዊ ሥርዓት በኔዘርላንድ ገና ቀደም ብሎ ቆራጥ ተቃውሞን ቀስቅሶ ነበር። ከሉተር ዘመን ሰባት መቶ ዓመት ቀደም ብሎ በአምባሳደርነት ወደ ሮም በተላኩና የ”ቅዱስ ስልጣን መቀመጫውን” እውነተኛ ባህርይ በተረዱ ሁለት ጳጳሳት የሮማው ሊቀ-ጳጳስ ያለፍርሃት ተወንጅሎ ነበር፡- “እግዚአብሔር ልዕልቱና ባለቤቱ የሆነችውን ቤተ ክርስቲያንን ለቤተሰብዋ የተከበረች ዘላለማዊ አቅርቦት ትሆን ዘንድ መሰረታት፤ የማይደበዝዝና የማይበላሽ እጅ መንሻ፤ ዘላለማዊ ዘውድና ንጉሣዊ በትርም ለግሶአታል። ይህ ሁሉ ግን እንደ ተቀባይ ሌባ የሆነከው አንተን የሚጠቅም ነው፤ በቤተ-መቅደስ ውስጥ እራስህን እግዚአብሔር አድርገህ መስርተሃል፤ መልካም እረኛ በመሆን ፈንታ በበጎች መካከል ያለ ተኩላ ሆነሃል። ጠቅላይ ጳጳስ መሆንህን እንድንቀበል ታደርጋለህ፤ አንተ ግን ፈላጭ ቆራጭ ነህ.... ነኝ ብለህ ራስህን እንደምትጠራው የአገልጋዮች አገልጋይ መሆን ሲገባህ፤ የጌቶች ጌታ ለመሆን ታሴራለህ.... የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት ለንቀትህ ትዳርጋቸዋለህ.... በምድር ዳርቻዎች የሚገኙ አብያተ-ክርስቲያናት ሁሉ መሥራች (አናፂ) መንፈስ ቅዱስ ነው። እኛ ዜጎች የሆንንበት የአምላካችን ከተማ ሰማያትን ሁሉ ትደርሳለች፤ መለኮታዊ እንደሆነች ከምታስመስለውና ከሰማይ ጋር እኩል ነኝ ከምትለው፤ ማስተዋሌ ዘላለማዊ ነው ብላ በኩራት ከምትናገረው፤ እንዲያውም ምክንያት ማቅረብ ቢሳናትም ፈጽማ ጥፋት አጥፍታ እንደማታውቅ፤ ጥፋት መሥራትም ፈጽማ እንደማትችል ከምትናገረው፤ በቅዱስ ነብያት ባቢሎን ተብላ ከምትጠራው ከተማ ትበልጣለች።”-Gerard Brandt, History of the Reformation in and About the Low Countries, b. 1, ገጽ 6።

ይህንን ተቃውሞ በማስተጋባት ሌሎችም ከዘመን ዘመን ተነስተዋል። እነዚህን የተለያዩ ስፍራዎችን የሚያዳርሱ፤ በተለያዩ ስም የሚታወቁ ቀደምት መምህራን የሻውዶይስ ሚስዮናዊያንን ባህርይ ተላብሰው የወንጌሉን እውቀት በሁሉም ስፍራ በማሰራጨት፤ ወደ ኔዘርላንድም ሰርገው ገቡ። አስተምህሮዎቻቸው በፍጥነት ተስፋፋ። የዋልደንሳዊያንን መጽሐፍ ቅዱስ አንድ በአንድ ወደ ደች ቋንቋ ተረጎሙት። “ከፍተኛ ጥቅም በውስጡ አለ” አሉ፤ “ቀልድ የለበትም፤ ተረት (አፈ-ታሪክ) የለበትም፤ ተራና የማይረባ ነገር የለበትም፤ ማታለያ በዚያ የለም፤ ከእውነት ቃላት በቀር በዚያ ሌላ ምንም ነገር የለም። በእርግጥ እዚህም እዛም ጠንካራ ቅርፊት አለው፤ ሆኖም በዚህ ውስጥ እንኳ መልካምና ቅዱስ የሆነው መቅኔና ጣፋጭነት በቀላሉ መገኘት የሚችል ነው። የጥንትዋ እምነት ወዳጆች በ12ኛው መቶ ክፍለ ዘመን እንዲህ ብለው ፃፉ።

አሁን የሮማዊ ስደት ተጀመረ። ሆኖም በእስር፤ በግርፋት መሀል፤ ኃይማኖትን በተመለከተ የማይሳሳተው ስልጣን መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ እንደሆነ፤ “በስብከት ሊማረክ ይገባዋል እንጂ ማንም ሰው እንዲያምን ሊገደድ እንደማይገባው” በቆራጥነት በማወጅ የአማኞች ቁጥር መበራከቱን ቀጠለ።

የሉተር አስተምህሮዎች በኔዘርላንድ ለም አፈር አገኙ፤ እውነተኛና ታማኝ አገልጋዮች ወንጌልን ለመስበክ ተነሱ። ሜኖ ሳይመንስ ከሆላንድ ክፍለ ሃገራት በአንዱ የተገኘ ነበር። የተማረ የሮማዊ ካቶሊክ፤ በቅስና የተቀባው ይህ ሰው የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት ፈጽሞ አልነበረውም፤ ወደ ኑፋቄ ተቃልዬ እገባለሁ በሚል ፍራቻ መጽሐፍ ቅዱስን ለማንበብ ፈቃደኛ አልነበረም። በቅዱስ ቁርባን ጊዜ የሚወስደው ዳቦና ወይን ሲባረክ፤ ወደ የክርስቶስ ደምና ስጋ ይለወጣል የሚለው አስተምህሮ ጥርጣሬ ሲያስጨንቀው፤ ከሰይጣን የመጣ ፈተና እንደሆነ በማመን በፀሎትና በፀፀት ራሱን ነፃ ለማድረግ ሞከረ፤ ሆኖም አልተሳካለትም። ወደ

ብክነትና የተዋረደ ኑሮ ራሱን በመዝፈቅ የህሊናን ወቃሽ ድምጽ ፀጥ ለማሰኘት ቢሞክርም አልሆነለትም። ከተወሰነ ጊዜ በኋላ አዲስ ኪዳንን እንዲያጠና ተመራ፤ ይህም ከሉተር ጽሁፎች ጋር ተዳምሮ የተሐድሶውን እምነት እንዲቀበል ረዳው። ብዙም ሳይቆይ በአንድ አቅራቢያ ሰፈር ውስጥ እንደገና በመጠመቁ ምክንያት ሞት የተፈረደበት ሰው አንገቱን ሲቀላ ተመለከተ። ይህም ስለ ህፃናት ጥምቀት መጽሐፍ ቅዱስ ምን እንደሚል እንዲያጠና ገፋፋው። ለዚህ የህፃናት ጥምቀት ምንም መረጃ ከመፅሐፍ ቅዱስ ማግኘት አልቻለም፤ ንስሐ መግባትና እምነት ለመጠመቅ ቅድመ ሁኔታዎች እንደሆኑ ግን በበርካታ ቦታዎች እንደተጠቀሱ ተገነዘበ።

ሜኖ ከሮም ቤተ ክርስቲያን ለቀቀ፤ የተቀበለውን እውነት ለማስተማር ሕይወቱን ሰጠ። በጀርመንና በኔዘርላንድ፣ ትርጉም አልባ፣ የማይመስልና ሕዝብን ለአመጽ የሚያነሳሳ አስተምህሮ በአንድ የአክራሪ መደብ ይራገብ ነበር፤ ይህ አስተምህሮ ስነ-ሥርዓትን፣ መልካም ስነ-ምግባርን በመጣስ ወደ ብጥብጥና ሁከት አመራ። እነዚህ እንቅስቃሴዎች በመጨረሻ ወደ አሰቃቂ ውጤት እንደሚመሩ በመረዳት የነዚህን አክራሪዎች ጋጠ-ወጥ እቅድና የስህተት ትምህርቶች ሜኖ በሀይል ተቃወመ። ነገር ግን በእነዚህ አክራሪዎች ተቃላው የነበሩ፣ ሆኖም አጥፊ የሆነ አስተምህሮዎቻቸውን የተው፣ ብዙ ሰዎች ነበሩ። የዋልደንሳዊያን ትምህርት ፍሬዎች የነበሩ ከጥንታዊቷ ቤተ ክርስቲያን ሲወርድ ሲዋረድ የመጡ አሁንም ብዙ ሰዎች ነበሩ። በእነዚህ የሕብረተሰብ ክፍሎች መካከል በመሆን ሜኖ በታላቅ ትጋትና ስኬት ለፋ።

ከባባድ መከራዎችን፣ ድህነትን እያስተናገደ፣ በተደጋጋሚም ለሕይወቱ አደገኛ የሆኑ ሁኔታዎችን እየተጋፈጠ፣ ከሚስቱና ከልጆቹ ጋራ ለሃያ አምስት ዓመታት ወደ ተለያዩ ስፍራዎች ይጓዝ ነበር። በዋነኛነት በኑሮ ደረጃ ዝቅ ያሉትን ኢላማው በማድረግ በኔዘርላንድና በሰሜናዊ ጀርመን ቦታዎች ተመላለሰ፣ ተፅዕኖው ግን ወሰኑን በማስፋት ተሰራጩ። የተማረው ትምህርት ውስን ቢሆንም፣ በተፈጥሮ አንደበተ ረቱሶ የነበረው ሜኖ፣ የማይነቃነቅ አቋም (ማንነት)፣ ትሁት መንፈስና መልካም ፀባይ፣ እውነተኛና ልባዊ ቅድስና የነበረው፣ የሚያስተምረውን መርህ በሕይወቱ የተገበረ፣ ሕዝቡም እምነት እንዲጥሉበት ያደረገ ሰው ነበረ። ተከታዮቹ ተበትነውና ተጨቁነው ነበር። በስህተት እንደ አክራሪዎቹ ሙንስተራዊያን(Munsterites) እየተቆጠሩ ለከባድ መከራ ተዳረጉ። ያም ሆኖ በጥረቱ አያሌ ሰዎች ተለወጡ።

የተሐድሶ አስተምህሮዎቹ በኔዘርላንድ ያገኙትን ተቀባይነት ያህል በሌላ በየትኛውም ስፍራ አላገኙም ነበር። አስተምህሮዎቹን የተቀበሉ፣ ከዚህ የባሰ አስከፊ ስደት የገጠማቸው ተከታዮች በጥቂት ሃገራት ቢኖሩ ነው። በጀርመን አገር ቻርለስ 5ኛ ተሐድሶውን ከልክሎ ነበር፤ ደጋፊዎቹን በሙሉ ወደ ማቃጠያ ስፍራው ቢያመጣቸው ደስታው ነበር፤ ነገር ግን ልዑላኑ አምባገነናዊ ስርዓቱን ተቃውመው ተነሱ። በኔዘርላንድ ስልጣኑ ከፍተኛ ነበርና የስደት አዋጆች በተከታታይ በፍጥነት ይታወጁ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ ማንበብ፣ መስማት ወይም መስበክ፣ ከዚያም አልፎ ስለ እርሱ ወሬ ማውራት ጭምር በቃጠሎ ሞት የሚያስቀጣ ወንጀል ነበር። በምስጢር ወደ እግዚአብሔር መፀለይ፣ ለምስል አልሰግድም ማለት፣ ወይም መዝሙር መዘመርም በሞት የሚያስቀጣ ነበር። ጥፋተኛ እንደሆኑና እንደሚመለሱ በግልጽ የተናገሩ እንኳ የሚፈረድባቸው የነበረ ሲሆን ወንዶች ከሆኑ በሰይፍ ይገደሉ ነበር፤ ሴቶች ከሆኑ ደግሞ ከነነፍሳቸው ይቀበሩ ነበር። ፀንተው የቆሙትም አንዳንድ ጊዜ ይህ [አይነቱ] ቅጣት ይፈፀምባቸው ነበር። በቻርለስና በፊሊፕ 2ኛ የግዛት ዘመን በሺዎች የሚቆጠሩ እረገፉ።

በአንድ ወቅት ከካቶሊክ አምልኮአዊ ሥርዓት ቀርታችኋል፤ በቤትም አምልኮ ታካሂዳላችሁ ተብለው አንድ ሙሉ የቤተሰብ አባላት በመርማሪዎች ፊት ቀረቡ። በድብቅ ስለሚያከናውኑት ተግባር የመጨረሻው ልጃቸው ሲመልስ “እግዚአብሔር እውቀት እንዲጨምርልን፣ ኃጢአታችንንም ይቅር እንዲላን ተንበርክክን እንፀልያለን። የግዛት ዘመኑ የተትረፈረፈ፣ ሕይወቱ የደስታ እንዲሆን ስለንጉሣችን እንፀልያለን። እግዚአብሔር ይጠብቃቸው ዘንድ ለዳኞቻችንም እንፀልያለን።” በማለት መለሰ። የተወሰኑት ፈራጆች ውስጣቸው ቢላወስም አባቱና አንድ ወንድሙ እንዲቃጠሉ ተደረገ።

የአሳዳጆቹ የሚነድ ቁጣ በሰማዕታት እምነት በእኩል ኃይል ይመከት ነበር። ወንዶች ብቻ ሳይሆኑ ሴቶችና ገና ያላገቡ ኮረዳዎች ሁሉ ፍንክቶ የማይል ጀግንነት አሳዩ። “ባላቸው ሲቃጠል ሚስቶች ከጎኑ በመቆም የሚያጽናና ቃል በጆሮው ያንሸካሹኩለት፣ ወይም ፈገግ ይል ዘንድ መዝሙር ይዘምሩለት ነበር።” “ወደ ሌሊት የመኝታ ክፍላቸው እንደሚገቡ ሆነው ወጣት ሴቶች ከነነፍሳቸው ወደሚቀበሩበት መቃብር ወረዱ፣ ወይም ወደ ሰርጋቸው እንደሚሄዱ ሁሉ እጅግ የሚያምረውን ልብሳቸውን ለብሰው ወደ መታረጃውና ወደ እሳቱ አመሩ።”

የጣዖት አምልኮ ወንጌሉን ሊያጠፋ እንደሌላበት ዘመናት ሁሉ፣ “የክርስቲያኖች ደም ዘር ነበር።” ስደት ያደረገው ነገር ቢኖር የእውነትን ምስክሮች ማብዛት ነበር። በየዓመቱ ሊያሸንፈው ባልቻለው ንቅንቅ በማይለው በሰዎች አቋም እንደ እብድ ያደረገው ንጉሠ ነገሥት፣ የጭካኔ ተግባሩን ፈፀመ፣ ልፋቱ ግን ከንቱ ሆነ። በኦሬንጂ በክቡር ዊሊያም አብዮት በመጨረሻ እግዚአብሔርን በነፃነት የማምለክ መብትን ወደ ሆላንድ አመጣ።

በፒዮድሞንት ተራራዎች፣ በፈረንሳይ መስኮችና በሆላንድ የባህር ዳርቻዎች ወንጌሉ የተስፋፋው በደቀ መዛሙርቱ ደም እየተቀባ ነበር። ወደ ሰሜናዊ አገራት ግን በሰላም ገባ። በዊተንበርግ የነበሩ ተማሪዎች ወደ አገራቸው ሲመለሱ የተሐድሶውን እምነት ተሸክመው ወደ ስካንዲናቪያ ሄዱ። የሉተር ጽሁፎች መታተምም ብርሃኑን አስፋፋው። ቀለል ያሉት፣ በችግር የማይፈቱት ሰሜናዊ ሕዝቦች ከሮማ የአጉል አምልኮ፣ እብሪትና ብልሽት ተመልሰው ንፁህና ውስብስብ ወዳልሆኑት፣ ሕይወት ወደሚሰጡት የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች ፈታቸውን አቀኑ።

ታውሰን፣ “የዴንማርክ ተሐድሶ አራማጅ” የጮሶኛ ልጅ ነበር። ልጁ ገና በልጅነቱ ሰፊ ማስተዋል የነበረው እንደነበር ምልክቶች ነበሩ፤ ትምህርት የመማር ጥማት የነበረው ቢሆንም የወላጆቹ ሁኔታ ይህንን የሚፈቅድ አልነበረምና ወደ ገዳም ገባ። በዚህ ስፍራ የሕይወቱ ንጽህና ከትጋቱና ከታማኝነቱ ጋር ተዳምሮ የአለቃውን ሞገስ አተረፈለት። ጥናቱ ያረጋገጠው ለቤተ ክርስቲያን ጥሩ አገልግሎት ሊሰጥ የሚችል ተሰጥኦ ያለው፣ የወደፊት ተስፋ የሚጣልበት ወጣት እንደነበረ ነው። በመሆኑም በጀርመን ወይም በኔዘርላንድ ካሉ ዩኒቨርሲቲዎች በአንዱ ገብቶ እንዲማር ተወሰነለት። ወደ ዊተንበርግ እንዳይሄድ ከመከልከሉ በቀር ወጣቱ ተማሪ የፈለገውን ዩኒቨርሲቲ እንዲመርጥ ተፈቀደለት። የቤተ-ክህነት ምሁር የኑፋቄ መርዝ አደጋ እንዲጋረጥበት አያስፈልግም፤ መነኩሴዎቹ ነበሩ እንዲህ የተናገሩት።

ታውሰን፣ እንደ አሁኑ ድሮም የሮማዊነት ጠንካራ ምሽግ ወደ ነበረው ወደ ኮሎኝ ተላከ። ብዙም ሳይቆይ አምላክን ለመገናኘት በማለት ምሁራኑ በፀሎትና በመመሰጥ የሚፈጽሙት ድርጊት አፀየፈው። በተመሳሳይ ጊዜ ገደማ የሉተርን ጽሁፎች አገኘ። በግርምትና በፍንደቃ አነበባቸው፤ የተሐድሶ አድራጊውን

ግለሰብ መመሪያዎችም ለማጣጣም ጥልቅ ፍላጎት አደረገበት። ይህን ማድረግ ማለት ግን ገዳሙንና አለቃውን ማስቆጣትና ድጋፉንም ማጣት ማለት ነበር። ብዙም ሳይቆይ ውሳኔውን ወስኖ፣ በዊተንበርግ በተማሪነት ተመዘገበ።

ወደ ዴንማርክ ሲመለስ ወደነበረበት ገዳም ገባ። በሉተራዊነት ገና ማንም አልጠረጠረውም ነበር። ምስጢሩን ይፋ ሳያደርግ፣ የግብረ አበሮችን ጥላቻ ሳይቀሰቅስ ወደ ንጹህ እምነትና የተሻለ የቅድስና ሕይወት ይመራቸው ዘንድ ይጥር ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን ከፍቶ እውነተኛ ትርጉሙን አብራራላቸው፤ በመጨረሻም የኃጥአን ጽድቅ ክርስቶስ እንደሆነና የመዳን ብቸኛ ተስፋም እርሱ እንደሆነ ሰበክላቸው። ሮምን በጀግንነት ይደግፋል ብሎ ከፍተኛ ተስፋ የነበረው ኃይማኖታዊ መሪ ቁጣ እጅግ ነደደ። ወዲያውኑ ከነበረበት ገዳም ወደ ሌላ ተዛውሮ በራሱ ክፍል ብቻ እንዲሆን ተገድቦ በጥብቅ ክትትል ስር ሆነ።

ብዙም ሳይቆይ ለአዲሶቹ ሞግዚቶች ታላቅ ሽብር በለቀቀ ሁኔታ በርካታ መነኩሴዎች ወደ ፕሮቴስታንትነት እንደተለወጡ አወጁ። በታሰረበት ክፍል ቋሚ ዘንጎች መሃል ታውሰን ለወዳጆቹ የእውነትን እውቀት አካፈለ። የዴንማርክ አባቶች ቤተ ክርስቲያንዋ ኑፋቄን ለማጥፋት የዘረጋቸውን እቅድ በብልሃት ቢተገብሩት ኖሮ፤ የታውሰን ድምጽ እንደገና ባልተሰማ ነበር። ነገር ግን በአንድ የምድር ውስጥ ወህኒ ቤት በመቅበር ፈንታ ከገዳሙ አባረሩት። አሁን አቅሙ-ቢስ ሆኑ። በዚህ ጊዜ የወጣ ንጉሣዊ አዋጅ ለአዲሱ እምነት አስተማሪዎች ጥበቃ ችረ። ታውሰን መስበክ ጀመረ። አብያተ ክርስቲያናቱ ክፍት ሆኑለት፣ ሕዝቡም ለማዳመጥ በዙሪያው ይሰበሰቡ ጀመረ። ሌሎችም የእግዚአብሔርን ቃል የሚሰብኩ ነበሩ። አዲስ ኪዳን ወደ ዴንማርክ ቋንቋ ተተርጉሞ በስፋት ተሰራጩ። ይህንን ሥራ ለመደምሰስ ጳጳሳውያኑ ያደረጉት ጥረት እንዲያውም እድሜ ጨመረለት፤ ዴንማርክ ብዙም ሳትቆይ የተሐድሶውን እምነት እንደተቀበለች በይፋ አወጀች።

በስዊድንም ከዊተንበርግ ምንጭ የጠጡ ወጣቶች የሕይወትን ውሃ ለትውልድ አገራቸው ሰዎች ይዘው ሄዱ። በስዊድኑ ተሐድሶ መሪዎች ከነበሩት ውስጥ ሁለቱ፤ በአሬብሮ ቀጥቃጭ የነበረው ሰው ልጆች፣ አላፍ እና ላውረንሽየስ ፔትሪ በሉተርና በሜላንክተን ስር የተማሩ ሲሆን፣ የቀሰሙትን እውነት ለማስተማር የሚተጉ ነበሩ። ልክ እንደ ታላቁ ተሐድሶ አራማጅ የአላፍ ጥልቅ ቀናኢነትና አንደበተ ርዕቱነት ሕዝቡን አነሳሳ፣ ላውረንሽየስ ደግሞ እንደ ሜላንክተን የተማረ፣ በጥልቀት አሳቢና የተረጋጋ ነበረ። ሁለቱም ለእምነታቸው የተሰጡ፣ በስነ መለኮት ጥናት ከፍተኛ ደረጃ ያደረሱ፣ እውነትንም በማስፋፋት ፍንክች የማይል ድፍረት የነበራቸው ነበሩ። የጳጳሳዊ ተቃውሞ እጦት አልነበረም። የካቶሊክ ቀሳውስት ያልተማረውንና በአጉል አምልኮ የተጠመደውን ሕዝብ አነሳሱት። አላፍ ፔትሪ በተደጋጋሚ ለአመጽ በተነሳሳው ሕዝብ ጥቃት ይደርስበት ነበር፤ በብዙ አጋጣሚዎችም ከሞት አፋፍ ደርሶ አምልጧል። እነዚህ ተሐድሶ አራማጆች ግን በንጉሡ የተወደዱና ጥበቃም ይደረግላቸው የነበሩ ናቸው። በሮማዊ ቤተ ክርስቲያን አገዛዝ ስር፣ ሕዝቦች በድህነት አረንቋ ውስጥ ተዘፍቀው በጭቆናም ጎብጠው ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን ተነፍገው ታይታና ሥነ-ሥርዓት ብቻ በሚያንፀባርቅ የይስሙላ ኃይማኖት ተይዘው፣ የጥንቶች እምነት የለሽ አያቶቻቸው ሲከተሉት ወደነበረው የአጉል እምነትና የጣዖት አምልኮ እየተመለሱ ነበር። አገሪቱ በሚቀናቀኑ ጎራዎች ተከፋፍለ ቀጣይነት ያለው ባላንጋራነታቸው የሁሉንም ሕዝብ ስቃይ ያበዛ ነበር። በመንግሥትና በቤተ ክርስቲያን ላይ ተሐድሶ ለማምጣት ቆርጦ የተነሳው ንጉሥ ሮምን በመቃወም ረገድ አቅም ያላቸውን እነዚህን ተሐድሶ አራማጆች በደስታ ተቀበላቸው።

ንጉሠ ነገሥቱና የስዊድን ቀንደኛ ሰዎች በተገኙበት የሮማን ደጋፊዎች በመቃወም አላፍ ፔትሪ በከፍተኛ ክህሎት የተሐድሶ እምነቱን አስተምህሮዎች ደግፎ ተከራከረ። የእምነቱ መሰረታዊ አስተምህሮዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ግልጽና ቀላል ሆነው ሁሉም ሰው እንዲረዳቸው ሆነው የቀረቡ በመሆናቸው የአባቶች ትምህርት ተቀባይነት ማግኘት ያለበት እንደ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምሩ ከሆነ ብቻ መሆን እንዳለበት አወጀ። ክርስቶስ፡- “ትምህርቴስ ከላከኝ ነው እንጂ ሌላ አይደለም” [ዮሐ 7፡16] አለ። ጳውሎስም ሲሰብክ ከተቀበለው ወንጌል የተለየ ሌላ የሚሰብክ ቢኖር የተረገመ ይሆናል ብሎአል [ገላ 1፡8]። “ታዲያ እንዴት ነው” አለ የተሐድሶ አራማጁ “ሌሎች እንደፈለጉ ቀኖናዎችን በማወጅ ለድነት እንደሚያስፈልጉ አድርገው በሰዎች ላይ መጫን እንደሚችሉ የሚያስቡት?” የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት በማሳየት፤ “መጽሐፍ ቅዱስ እና መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ” የሚለው የፕሮቴስታንቶች መመሪያ የእምነትና የተግባር ደንብ እንደሆነ አስረግጦ ተናገረ።

ይህ ፉክክር በአንፃራዊነቱ ብዙም ይፋ ያልሆነ ቢሆንም “የተሐድሶ አድራጊዎች ሰራዊት መዝገብና ተዋረድ ምን አይነት ሰዎችን ያቀፈ እንደነበር ያሳየናል። ትኩረታችን ግሩም ወደሆኑት ማዕከሎች፤ ወደ ዊተንበርግና ወደ ዙሪክ ስናጠበው፤ እንደ ሉተር፤ ሜላክቶን፤ ዝዊንግልና አይኮላፓዲየስ አይነቶች ዝነኛ ስሞች ላይ ስናተኩር፤ እነዚህ ዝነኞች ናቸው የተሐድሶ መሪ የነበሩት ተብሎ ቢነገረን ተገቢ ነው፤ ነገር ግን ከእነርሱ በታች የነበሩት እነርሱን የሚመስሉ አልነበሩም። ወደ ስዊድን፤ ብዙም ገናና ወዳልነበረው ትርኢት ስንዞር፤ ትሁቶቹ አላፍ ፔትሪና ላውረንስየስ ፔትሪ.... ከመሪዎቹ እስከ ደቀ መዛሙርቱ ድረስ.... ስንመለከት ምን እናገኛለን? ድንቁርና ያልያዛቸው፤ ጎሰኛ ያልሆኑ፤ አወዛጋቢ ምላሳዎች ያልነበሩ፤ ከዚያ እጅግ የተለዩ ነበሩ። የጦር መሳሪያው ግምጃ ቤት የለገሳቸውን መሳሪያ በአግባቡ መጠቀም የቻሉ፤ የእግዚአብሔርን ቃል ያጠኑ፤ የትምህርት ቤቶችን ማደናገሪያና የሮም ሹሞችን በቀላሉ ድል መንሳት የቻሉ ምሁራንና የኃይማኖት ትምህርት ሊቆችን እንመለከታለን።”-Ibid., b. 10, ch. 4።

ከዚህ ክርክር የተነሳ የስዊድኑ ንጉሥ የፕሮቴስታንት እምነትን ተቀበለ። ከዚያም ብዙም ሳይቆይ ብሔራዊ መማክርቱ ይህንን ደግፎ ውሳኔ አሳለፈ። አዲስ ኪዳን በአላፍ ፔትሪ አማካኝነት ወደ ስዊድንኛ ቋንቋ ተተርጉሞ የነበረ ሲሆን፤ በንጉሡ ፍላጎት ሁለቱ ወንድሞች አጠቃላይ መጽሐፍ ቅዱስን እንዲተረጎሙ ሃላፊነት ተሰጣቸው። እናም ለመጀመሪያ ጊዜ የስዊድን ሕዝቦች የእግዚአብሔርን ቃል በራሳቸው ቋንቋ መማር ጀመሩ። በግዛቱ ሁሉ አገልጋዮች መጽሐፍ ቅዱስን እንዲያብራሩ በትምህርት ቤት ያሉ ተማሪዎችም መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ እንዲማሩ ብሔራዊ ጉባኤው ትዕዛዝ አስተላለፈ።

በቀጣይነትና በእርግጠኝነት የድንቁርናና የአጉል አምልኮ ጽልመት በተባረከው የወንጌል ብርሐን እየተገለጠ ሄደ። ከሮማዊ ጭቆና ስትላቀቅ አገሪቱ ገናናነትንና ታላቅነትን ተጎናጽፋ፤ ከአሁን ቀደም ደርሳበት የማታውቀው ደረጃ ላይ ደረሰች። ስዊድን ፕሮቴስታንታዊነትን ደግፈው ከሚቆሙ መካከል አንድዋ ሆነች። እስከ አሁን ድረስ ደካማ የነበረችው ትንሽ አገር በአውሮፓ ውስጥ ካሉ አገራት የእርዳታ እጅዋን የዘረጋች ብቸኛ አገርና ከአንድ መቶ ዓመት በኋላም ከባድ ጥፋት ባንዝበበ ጊዜ በሰላሳ ዓመቱ አስቃቂ ጦርነት ጀርመንን ለማትረፍ የተነሳች አገር ለመሆን በቃች። ሁሉም ሰሜናዊ አውሮፓ በሮም አምባገነናዊ ግዛት እንደገና ለመውደቅ የተቃረበ መሰለ። በዚህ ጊዜ የስዊድን ሰራዊት በመንቀሳቀስ በጀርመን ድል እየተቀዳጀ የነበረውን ጳጳሳዊ እንቅስቃሴ ወደ ሽንፈት በመለወጥ ለካልቪኒስቶችና ለሉተራዊያን ፕሮቴስታንቶች መቻቻልን፤ ተሐድሶውን ለተቀበሉ ሌሎች አገራት ደግሞ የህሊና ነጻነት ድልን ማስገኘት ቻለ።

ምዕራፍ 10—የኋለኞቹ የእንግሊዝ ተሐድሶ አራማጆች

ለተር የተከደነውን መጽሐፍ ቅዱስ ለጀርመን ሲከፍት ሳለ ቲንዳልም ለእንግሊዝ ተመሳሳይ ተግባር እንዲፈጽም በእግዚአብሔር መንፈስ ተገፋፍቶ ነበር። የዋይክሊፍ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ስህተት ከነበረበት ከላቲን ጽሑፍ የተተረጎመ ነበር። ታትሞም ስለማያውቅ በእጅ የተፃፈውን ቅጂ ማግኘት በጣም ውድ ከመሆኑ የተነሳ ማግኘት የቻሉት ሃብታምና የከፍተኛው መደብ አባላት ብቻ ነበሩ። በተጨማሪም በቤተ ክህነት ተከልክሎ ስለነበር ብዙም አልተሰራጩም ነበር። በ1516 ዓ.ም ማለትም የተተር የጥናት ጽሁፎች ከመድረሳቸው ከአንድ ዓመት በፊት ኢራስመስ አዲስ ኪዳንን በላቲንና በግሪክ ቋንቋ አትሞ ነበር። አሁን ለመጀመሪያ ጊዜ የእግዚአብሔር ቃል መጀመሪያ በተፃፈበት ቋንቋ ታተመ። በዚህ ሥራ በቀድሞዎቹ ትርጉሞች ውስጥ የነበሩ ብዙ ስህተቶች ታረሙ፤ የተሻለና ግልጽ የሆነ ስሜት የሚሰጥ ትርጉምም ተዘጋጀ። እውነትን በማወቅ ረገድ ብዙ የተማሩ የሕብረተሰብ ክፍሎችን ወደ ተሻለ ደረጃ መራቸው፤ የተሐድሶውን ሥራ በተመለከተም አዲስ ጉልበት ለገሰ። ተራው ሕዝብ ግን በአብዛኛው ከእግዚአብሔር ቃል እንደተገለለ ነበር። ለአገሩ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን ለማደል ዋይክሊፍ የጀመረውን ሥራ ቲንዳል ይፈፀም ዘንድ ነበረው።

ትጉህ ተማሪ፤ እውነትን ከልቡ ይሻ የነበረው ቲንዳል ወንጌሉን የተቀበለው ኢራስመስ ወደ ግሪክ ከተረጎመው መጽሐፍ ቅዱስ ነበር። የተቀበላቸውን እውነቶች ያለ አንዳች ፍርሃት በመስበክ ሁሉም አስተምህሮዎች በመጽሐፍ ቅዱስ እንዲመዘኑ አስገነዝበ። መጽሐፍ ቅዱስን የሰጠችው ቤተ ክርስቲያን በመሆንዋ ልታብራራ የምትችለውም እርስዋ ብቻ መሆንዋን ስለሚያሳስበው ጳጳሳዊ መጠይቅ ቲንዳል ሲመልስ፡- “ንስሮች ምግባቸውን እንዲያገኙ ማን እንዳስተማራቸው ታውቃለችሁ? ያ፤ ራሱ እግዚአብሔር የተራቡ ልጆች አባታቸውን በቃሉ ውስጥ እንዲያገኙት ያስተምራቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስን ለኛ መስጠት አይደለም ከኛ የደበቃችሁት እናንተው ናችሁ፤ መጽሐፍ ቅዱስን የሚያስተምሩትን ያቃጠላችሁ እናንተ ናችሁ፤ ቢቻላችሁስ መጽሐፍ ቅዱስን ራሱን ባቃጠላችሁት ነበር።” ብሏል።-D'Aubigné, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. 18, ch. 4።

የቲንዳል ስብከት ጥልቅ ፍላጎትን ቀሰቀሰ፤ ብዙ ሰዎችም እውነትን ተቀበሉ። ሆኖም ሥራውን ቀሳውስቱ ልብ ብለውት፤ ማሳውን እንደለቀቀ ከኋላው እየተከተሉ በማስፈራራት ያልሆነውን ሆነ በማለት የእርሱን ሥራ ለማፈራረስ ለፉ። በአብዛኛው ተሳካላቸው። “ወይኔ!” ብሎ በመደነቅ “ምንድን ነው መደረግ ያለበት? በአንድ ስፍራ እየዘራሁ ሳለ ልክ የሄድኩበትን መስክ ጠላት ያወድመዋል። በሁሉም ስፍራ በአንድ ጊዜ መሆን አይቻለኝም። አህ! ክርስቲያኖች በራሳቸው ቋንቋ የተፃፈ መጽሐፍ ቅዱስ ቢኖራቸው ኖሮ እነዚህን ማጭበርበሪያዎች በራሳቸው መቋቋም ይችሉ ነበር። ያለ መጽሐፍ ቅዱስ ተራውን ምዕመን በእውነት ላይ መመስረት ፈጽሞ የማይቻል ነው።”-Ibid., b. 18, ch. 4።

አሁን ደግሞ አዲስ አላማ አዕምሮውን ተቆጣጠረው። “በእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ውስጥ መዝሙሮች ይዘመሩ የነበሩት” አለ “በእሥራኤል ቋንቋ ነበር፤ እናስ ወንጌሉ የእንግሊዝን ቋንቋ በመካከላችን ሊናገር አይገባውምን?... ቤተ ክርስቲያንዋ ከንጋት ያነሰ ብርሐን በቀትር ይኖራት ዘንድ ይገባልን?... ክርስቲያኖች አዲስ ኪዳንን አፍ በፈቱበት ቋንቋ ማንበብ አለባቸው።” የቤተ ክርስቲያን ዶክተሮችና አስተማሪዎች እርስ በርሳቸው መስማማት አቃቃቸው። ሰዎች ወደ እውነት መድረስ የሚችሉት በመጽሐፍ ቅዱስ አማካኝነት ብቻ ነው። “አንዱ ይህንን አስተምህሮ ይይዛል፤ ሌላው ያኛውን.... አሁን እያንዳንዱ ፀሐፊ

ሌላኛውን ይቃረናል።እና ታዲያ እውነት የሚናገረውን ስህተት ከሚናገረው እንዴት አድርገን እንለየዋለን?... እንዴት?... በእርግጥ በእግዚአብሔር ቃል ነው።”-Ibid., b. 18, ch. 4።

ከዚህም በኋላ ብዙም ሳይቆይ ነበር አንድ የተማረ የካቶሊክ ዶክተር ሲከራከረው፣ “የሊቀ ጳጳሱ ሕግ ከማይኖረን የእግዚአብሔር ሕግ ባይኖረን ይሻለን ነበር” በማለት የተናገረው። ቲንዳል ሲመልስ “ሊቀ ጳጳሱንና የእርሱን ሕጎች እንዳይረባረቡባለሁ፤ እግዚአብሔር ሕይወቴን ካተረፋት ዓመታት ሳይቆጠሩ እርፍ ይዞ የሚያርሰው ለጋ ወጣት ከናንተ የተሻለ መጽሐፍ ቅዱስን እንዲያውቅ አደርገዋለሁ።” አለ።-Anderson, Annals of the English Bible, 78 19።

አዲስ ኪዳንን በራሳቸው ቋንቋ አዘጋጅቶ ለመስጠት በማለም የተነሳበት፣ እየወደደው የመጣው አላማው አሁን ተረጋገጠ፤ ወዲያውኑም ወደ ሥራ ገባ። በስደት ምክንያት ከቤቱ ተፈናቅሎ ወደ ለንደን ሄደ፤ እዚያም ለተወሰነ ጊዜ ሳይረበሽ ሥራውን መቀጠል ችለ። ሆኖም አሁንም እንደገና የጳጳሳውያኑ ነውጦኝነት እንዲከበልል አስገደደው። እንግሊዝ በአንድነት በተቃውሞ በሩን የዘጋበት ሲመስል በጀርመን መጠለያ ለመሻት ወደዚያ ሄደ። በዚህ ስፍራ በእንግሊዝኛ የተተረጎመውን የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ ህትመት ጀመረ። ሁለት ጊዜ ሥራው እንዲቆም ተደረገ፤ ሆኖም በአንዱ ከተማ እንዳያሳትም ሲከለከል ወደ ሌላኛው ይሄድ ነበር፤ በመጨረሻም ከጥቂት ዓመታት በፊት ለተር በጉባኤው ፊት ወንጌሉን ደግፎ ወደ ተከራከረበት ወደ ዎርምስ መጣ። በዚያች ጥንታዊት ከተማ የተሐድሰው ብዙ ወዳጆች ነበሩና ቲንዳል ያለምንም መከልከል ሥራውን መቀጠል ችለ። ብዙም ሳይቆይ ሶስት ሺህ የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ታትመው፣ በዚያው ዓመት ሌላ እትም መቀጠል ችለ።

በታላቅ ቅንነትና በጽናት ሥራዎቹን ቀጠለ። የእንግሊዝ ባለስልጣናት ወደበቻቸው እጅግ ከባድ ቁጥጥር እንዲያደርጉ ቢለፉም የእግዚአብሔር ቃል በተለያዩ ምስጢራዊ መንገዶች ወደ ለንደን እንዲገባ ተደርጎ በአገሪቱ በሞላ ተሰራጭ። ጳጳሳውያኑ እውነትን ለመጨምደድ ብዙ ደክሙ፤ ልፋታቸው ግን መና ሆነ። በአንድ ወቅት የዱርሃም ጳጳስ የቲንዳል ወዳጅ ከነበረው መጻሕፍት ሻጭ ላይ የነበሩትን መጽሐፍ ቅዱሶች በሙሉ ገዛና ተግባሩ የወንጌሉን ሥራ ክፉኛ ያደናቅፈዋል ብሎ ተስፋ በማድረግ ሊያወድማቸው አቅዶ ተንቀሳቀሰ። ሆኖም በተቃራኒው ከዚህ ሽያጭ የተገኘው ገንዘብ ለአዲስና የተሻለ እትም ጥሬ እቃ በማቅረብ፣ ያለዚህ ገንዘብ ሊከናወን አይችል የነበረው ሥራ እንዲሰራ አደረገ። በኋላ ቲንዳል እስረኛ ሲሆን መጽሐፍ ቅዱሶችን ለማሳተም ይችል ዘንድ ወጭውን የሸፈኑት እነማን እንደሆኑ ከተናገረ ነፃነቱን እንደሚያገኝ ቅድመ ሁኔታ ተቀምጦለት ነበር። ሲመልስም የቀሩትን መጻሕፍት ሁሉ በርከት ባለ ገንዘብ በመግዛቱ፣ በተነቃቃ መንፈስ ሥራውን እንዲቀጥል እንዳስቻለው፣ እንደ ዱርሃሙ ጳጳስ የረዳው ሰው እንዳልነበር ተናገረ።

ቲንዳል የመከዳት ሴራ ተፈጽሞበት ወደ ጠላቶቹ እጅ ተላልፎ ተሰጥቶ በአንድ ወቅትም ለብዙ ወራት በእስር ቤት ተንገላቷል። በመጨረሻም የሰማዕትነት ሞት በመሞት ለእምነቱ ምስክርነቱን ሰጥቷል። እርሱ ቢያልፍም ያዘጋጃቸው መሳሪያዎች፣ በዘመናት ሁሉ፣ እስከ እኛ ጊዜ ድረስ፣ ሌሎች ወታደሮች እንዲዋጉባቸው አስችለዋቸዋል።

መጽሐፍ ቅዱስ በሕዝቡ ቋንቋ መነበብ አለበት በማለት በመድረክ የሚናገረው ላቲመር በሃሳቡ እንደፀና ነበር። “የመጽሐፍ ቅዱስ ፀሐፊ” አለ፣ “እግዚአብሔር ራሱ ነው። ይህም መፅሐፍ የፀሐፊው

ኃይልነትና ዘላለማዊነት ባህርይ ተካፋይ ነው። ይታዘዘው ዘንድ የማይገባው ንጉሥ ወይም ንጉሠ ነገሥት የለም። ድንጋዮች፣ ቁጥቋጦዎችና የተነቀሉ ዛፎች ከሞሉበት ከፍጡር የወጣና የባህል ተቀጥላ (ያልተለመዱ) መንገዶች እንጠንቀቅ። ቀጥ ያለውን የቃሉን መንገድ እንከተል። ሊያሳስበን የሚገባው አባቶች የፈፀሙት ተግባር ሳይሆን መፈፀም የነበረባቸው ነው።”

የቲንዳል ታማኝ ወዳጆች፣ ባርነስና ፍሪዝ፣ እውነትን ከጥቃት ለመከላከል ተነሱ። ሪድሊዎችና ክሬመር ዱካቸውን ተከተሉ። በእንግሊዝ ተሐድሶ የተሳተፉት እነዚህ ሰዎች የተማሩ ሲሆኑ አብዛኛዎቹ በካቶሊክ ማህበር ውስጥ በቀናሊነታቸውና በቅዱስነታቸው ስሙ ጥር የነበሩ ናቸው። የ”ቅዱስ መንበረ-መንግሥቱን” ስህተቶችን ማወቃቸው ጳጳሳዊ ሥርዓትን እንዲቃወሙ ምክንያት ሆነላቸው። ከባቢሎንም ምስጢራዊ ባህርያት ጋር መተዋወቃቸው እርስዋን ተቃውመው ለሰጡት ምስክርነት ኃይል ያጎናፀፈ ነበር።

“በእንግሊዝ አገር ተወዳዳሪ የሌለው ትጉህ ጳጳስ ማን እንደሆነ ታውቃለችሁ?” አለ ላቲመር “እየሰማችሁኝ እንደሆነ፣ በስምም ስጠቅሰው ለማዳመጥ እንደተዘጋጃችሁ አያለሁ። እነግራችኋለሁ፣ ዲያብሎስ ነው፤ ከሚያስተዳድረው ደብር ፈቀቅ ብሎ አያውቅም። በፍጹም ሥራ ፈቶ አታገኙትም። ስትፈልጉ ጥሩት፣ ሁልጊዜም በቤትና በእርሻ ቦታ አለ። ዲያብሎስ ነዋሪ በሆነበት ስፍራ ሁሉ መፅሐፎች ተወርውረው ሻማዎች ከፍ ይላሉ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ተገፍትሮ ይቃወማች ከፍ ይላሉ፤ አዎ በእኩለ ቀን የወንጌሉ ብርሐን ተዳፍኖ የጧፍ መብራት ይለኮሳል፤ የክርስቶስ መስቀል ተጥሎ፣ ኪስ አውላቂ የሆነው የሙታን ጊዜያዊ ማረፊያ (purgatory) ከፍ ይደረጋል፤ የታረዘውን፤ ድካሙንና አቅመ ደካማውን በማልበስ ፈንታ ምስሎች ማስጌጥ፣ ድንጋዮችንና ቁሳቁሶችን ያለመጠን ማንቆጥቆጥ ተይዟል። እግዚአብሔርና ቅዱስ መፅሐፍ ወደ ታች፣ ወጎችና ባህሎች፣ የፍጡር ምክሮችና የታወረው ሊቀ-ጳጳስ ወደ ላይ። አህ! ሰይጣን የአረም ዘርን በሚዘራበት ትጋት የቤተ ክህነት ሰዎች የመልካም አስተምህሮን ማሸለ ቢዘሩ ኖሮ!”

በዋልደንሳውያን፣ በዋይክሊፍ፣ በጆን ኸስ፣ በሉተር፣ በዝዊንግልና በአበሮቻቸው ሲጠበቅ የነበረው፣ በአሁኖቹም የተጠበቀው ታላቁ መርህ፣ ስህተት መሥራት የማይቻለው የመጽሐፍ ቅዱስ ስልጣን የእምነትና ሥራ መመሪያ መሆኑ ነበር። ሊቀ ጳጳሳት፣ ጉባኤዎች፣ አባቶችና ነገሥታት፣ ኃይማኖትን በተመለከቱ ጉዳዮች ህሊናን ይቆጣጠሩ ዘንድ መብት እንዳይሰጣቸው ከለከሉ። የእነርሱ የበላይ መጽሐፍ ቅዱስ ነበር፣ በእርሱም ትምህርት አማካኝነት ሁሉንም አስተምህሮዎችና መጠይቆች ፈተኑ።

እነዚህ ቅዱሳን ሰዎች ሕይወታቸውን በማቃጠያ ስፍራው ሲሰጡ በእግዚአብሔርና በቃሉ የነበራቸው እምነት በጽናት አቆማቸው። “በመልካምም ጽናት ተጽናና” አለ ላቲመር ለሰማዕት ጓደኛው፣ የእሳቱ ነበልባል ላንቃቸውን እየዘጋው ሳለ፡- “አምናለሁ፣ በእግዚአብሔር ፀጋ እርዳታ፣ ዛሬ በእንግሊዝ ፈፅሞ ሊጠፋ የማይችል ሻማ እናቀጣጥላለን።”-Works of Hugh Latimer, vol. 1, ገጽ xiii።

በስኮትላንድ በኮሎምባ እና በግብረ አበሮቹ የተበተኑት የእውነት ዘሮች ሙሉ በሙሉ አልተደመሰሱም ነበር። የእንግሊዝ አብያተ ክርስቲያናት ለሮም ከተንበረከኩ በኋላ ለብዙ ዓመታት ስኮትላንዶቹ ነፃነታቸውን እንደጠበቁ ቆይተዋል፤ በአሥራ ሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ግን ጳጳሳዊ ሥርዓት እዚህም ተመስርቶ፣ በሌላ አገር ያልታየ የማያፈናፍን ሥርዓት መዘርጋት ተቻለ። የጽልመቱ ጥልቀት ከዚህ ስፍራ የባሰበት ሌላ ምድር አልነበረም። ሆኖም የሚመጣውን ቀን ተስፋ የሚያበስር፣ ጨለማውን የሚበሳ የብርሐን ጮራ መጣ። ከእንግሊዝ መጽሐፍ ቅዱሳቸውንና የዋይክሊፍን ትምህርቶች ይዘው የመጡ ሎላርዳውያን(the Lollards)፣

የወንጌሉ እውቀት ሳይጠፋ እንዲቆይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል። እያንዳንዱ ምዕተ ዓመትም የራሱ ምስክሮችና ሰማዕታት ነበሩት።

ታላቁን ተሐድሶ ተከትሎ የሉተር ጽሁፎችና የቲንዳል የአዲስ ኪዳን የእንግሊዝኛ መጽሐፍ መጡ። እነዚህ ድምጽ የሌላቸው መልዕክተኞች በመዋቅሩ ልብ ሳይባሉ ተራራውንና ሸለቆውን በመጓዝ በስኮትላንድ ሊጠፋ ተቃርቦ የነበረውን የእውነት ችቦ ነፍስ እንዲዘራ በማድረግ የሮም የአራት መቶ ዓመት ጭቆና የሰራውን ሥራ በመቀልበስ ታላቅ ሥራ ሰርተዋል።

ከዚያም የሰማዕታት ደም ለእንቅስቃሴው አዲስ ጉልበት ለገሰ። ጳጳሳዊ መሪዎች አላማቸውን ስጋት ላይ ለጣለው አደጋ በድንገት በመንቃት እጅግ ስመ ጥር የሆኑትንና ስኮትላንድ አላት ከተባሉት ልጆች መካከል እጅግ የተከበሩትን የተወሰኑትን በእሳት አቃጠሉዋቸው። ያደረጉት ነገር ቢኖር ግን የስብከትን መድረኮች መትከል ነበር፤ ከእነዚህ ከሚሞቱ ምስክሮች የሚወጡ ቃላት በምድሩ ሁሉ ተሰሙ፤ የሰዎችንም መንፈስ በማይሞት ዓላማ በማነሳሳት የሮምን የእግር ብረት ያራግፉ ዘንድ ምክንያት ሆኑ።

በርካታ ትሁትና መልካም ስነ ምግባር የነበራቸው እንደ ትውልዳቸው ሁሉ ልዑላዊ ባህርይ የነበራቸው ሃሚልተንና ዊሻርት፤ ሕይወታቸውን ለእሳት አሳልፈው ሰጡ። ሆኖም ከዊሻርት ቅሪተ-አካል፤ የሚነድ ነበልባል ዝም የማያሰኘው፤ የጳጳሳዊ ሥርዓትን ሞት በስኮትላንድ የሚያበስረውን ደወል በእግዚአብሔር ምሪት የሚደውለው ሰው ተነሳ።

ከቤተ ክርስቲያን ወግና በተመስጦ አምላክን ለመገናኘት ከሚሞክር ተግባር ፊቱን ወደ እግዚአብሔር ቃል እውነቶች ያዘረው ጆን ኖክስ የዊሻርት አስተምህሮ ከሮም ጋር ያለውን ህብረት እንዲያቋርጥና ከተሳዳጆቹ ተሐድሶ አራማጆች ጎራ እንዲሰለፍ አደረገው።

የስብከት አገልግሎትን እንዲወስድ ከወዳጆቹ የቀረበለት ጥያቄ ኃላፊነቱ ከብዶት በመሸማቀቅ ጥቂት ቀናት የተገለለ ቆይታ ካደረገና ከራሱ ጋር ሲታገል ከቆየ በኋላ በመጨረሻ የአዎንታ ምላሹን ሰጠ። ኃላፊነቱን ከተቀበለ በኋላ ግን ፍንክኝ በማይል ቆራጥነትና በማይታጠፍ ጉብዝና ሕይወቱ እስካለ ድረስ ወደፊት ገሰገሰ። ይህ ልባዊ ተሐድሶ አራማጅ የፍጡርን ፊት የሚፈራ አልነበረም። በዙሪያው የሚንቀለቀሉት የሰማዕትነት ነበልባሎች ቅናቱ በበለጠ ኃይል እንዲጠነክር አደረጉት እንጂ አላስፈሩትም። አስፈሪ የአምባገነንነት መጥረቢያ ጭንቅላቱ ላይ ቢቀሰርም በጀግንነት፤ የጣዖት አምልኮን የግራና ቀኝ እጆች በሚያሸመደምድ ምት በመምታት ከስፍራው ንቅንቅ ሳይል ፀንቶ ቆመ።

በአካል መገኘት የብዙ ፕሮቴስታንት መሪዎችን ከፍተኛ ኃይማኖታዊ ተነሳሽነት በምታቀዘቅዘው በስኮትላንድዋ ልዕልት ፊት ሲቀርብ እንኳ ጆን ኖክስ ለእውነት ያለውን የማይናወጥ ምስክርነት አሳይቷል። በመደባበስ ሊሸነፍ፤ በዛቻም ሊሸማቀቅ አልቻለም። ልዕልቷ በመናፍቅነት ወነጀለችው። በመንግሥት የተከለከለን እምነት ሕዝቡ እንዲቀበል በማስተማሩ ተገዥዎች ጌቶቻቸውን እንዲታዘዙ የሚደነግገውን የእግዚአብሔር ትዕዛዝ ተላልፏል በማለት አወጀች። ኖክስም ፈርጠም ብሎ እንዲህ አለ፡-

“ትክክለኛ ኃይማኖት ምንጩን ወይም ስልጣኑን የተቀበለው ከዘላለማዊ አምላክ ብቻ እንጂ ከልዑላን ባለመሆኑ ተገዥዎችም በልዑላኖቻቸው ምርጫ ላይ ተመርኩዘው ሐይማኖታቸውን ቅርጽ ያስይዙ ዘንድ አይገደዱም። ብዙ ጊዜ ከሌሎች በተለየ ሁኔታ ልዑላን ለእግዚአብሔር እውነተኛ ሐይማኖት ገልቱዎች ናቸው።

የአብርሐም ዘሮች የፈርኦንን ሐይማኖት ተከትለው ቢሆን ኖሮ፤ እለምንዎታለሁ እጫቴ፤ በዓለም ምን አይነት ሐይማኖት ይኖር ነበር? በሐዋርያት ዘመን የነበረው ኃይማኖትስ የሮም ንጉሠ ነገሥታት ቢሆን፤ እጫቴ፤ ምን አይነት ሐይማኖት አሁን በዚህ ምድር ላይ የሚኖር ይመስልዎታል? ስለዚህም እጫቴ ተገዥዎች ለጌቶቻቸው አክብሮት እንዲሰጡ የሚገባቸው ቢሆንም የአለቆቻቸውን ሐይማኖት እንዲከተሉ ግን የማይገደዱ መሆኑን ሊረዱት ይገባል።”

ማሪያም ስትመልስ፡- “አንተ መጽሐፍ ቅዱስን በአንድ መንገድ ስትተረጉመው እነርሱ ደግሞ [የሮም አስተማሪዎች] በሌላ መንገድ ይተረጉሙታል፤ ማንን ልመን፤ ማንን ፈራጅ ይሁን?” አለች።

“እርስዎ በቃሉ አማካኝነት በግልጽ የሚናገረውን እግዚአብሔርን ይመኑ” አለ ተሐድሶ አድራጊው፤ “ቃሉ ከሚያስተምረው ውጪ ይህንንም ያንንም ያምኑ ዘንድ አይገባዎትም። የእግዚአብሔር ቃል በራሱ ግልጽ ነው። ግልጽ ያልሆነ ነገር በአንድ ስፍራ ቢኖር እንኳ፤ በድንቁርናቸው መቀጠል ከሚፈልጉት በስተቀር፤ ምንም አይነት መጠራጠር እንዳይኖር ከራሱ ጋር የማይቃረነው መንፈስ ቅዱስ፤ ግልጽ ያልሆነውን ያንኑ ሃሳብ በሌላ ስፍራ የበለጠ ግልጽ ይሆን ዘንድ ያብራራዋል።”-David Laing, The Collected Works of John Knox, vol. 2, 78 281, 284።

የተሐድሶ አራማጁ ሕይወቱን እውን አደጋ ላይ ጥሎ ለንጉሣዊያን ጆሮ እንዲህ ይናገር ነበር። እየፀለየና የጌታን ውጊያ እየተፋለመ አላማውን በጠበቀበት ፍርሃት-የለሽ ጀግንነት ስኮትላንድ ከጳጳሳዊ ሥርዓት ነፃ እስክትሆን ድረስ ለፋ።

በእንግሊዝ አገር የፕሮቴስታንት እምነት እንደ ብሄራዊ ኃይማኖትነት መመስረቱ ቀነሰ፤ ስደቱን ግን ሙሉ ለሙሉ አላስቆመውም። ብዙ የሮም አስተምህሮዎች ቢሻሩም ጥቂት የማይባሉት አሁንም ቀርተው ነበር። የሊቀ ጳጳሱ የበላይነት ተቀባይነት አጣ፤ ሆኖም በበታው ንጉሠ ነገሥቱ የቤተ ክርስቲያን ራስ ሆኖ ተሾመ። በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ውስጥም ከወንጌሉ ንጽህናና ቀጥተኛነት ያፈነገጡ አካሄዶች በስፋት ይተገበሩ ነበር። ታላቅ መመሪያ የሆነው የኃይማኖት መቻቻል ገና በውል መረዳት አላገኘም ነበር። ሮም በሥራ ላይ ያዋለችው፤ ኑፋቄን በመቃወም የፈፀመችው አሰቃቂ ድርጊት በፕሮቴስታንት መሪዎች ዘንድ የተተገበረበት ሁኔታ እጅግ አናሳ የነበረ ቢሆንም እያንዳንዱ ሰው እንደራሱ ህሊና መረዳት እግዚአብሔርን ማምለክ ይችል ዘንድ ያለው መብት ግን እውቅና አልተሰጠውም ነበር። የተመሠረተችው ቤተ ክርስቲያን ያስቀመጠችውን የአምልኮ ሥርዓትና አስተምህሮ ሁሉም ሰው ይቀበል ዘንድ ይጠበቅበት ነበር። ተቃዋሚዎች፤ አንዳንዴ በከፋ ሁኔታ አንዳንዴም በመጠኑ፤ ለምዕተ ዓመታት በስደት ተሰቃይተዋል።

በአሥራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን በሺዎች የሚቆጠሩ ፓስተሮች ከያዙት ቦታ ተባረሩ። ቤተ ክርስቲያን ካልፈቀደች በስተቀር ሕዝቡ ምንም አይነት ሐይማኖታዊ ስብሰባ እንዳያደርግ በከባድ የገንዘብ ቅጣት፤ በእሥራትና ከስፍራው በማስወገድ ቅጣት ተከለከለ። እግዚአብሔርን ያመልኩ ዘንድ ከመሰብሰብ መቆጠብ የተሳናቸው እነርሱ በጨለማ ጠባብ መንገዶች፤ በተደበቁና በማይመቹ ትናንሽ ክፍሎች፤ በአንዳንድ ወቅት ደግሞ በጨካ በእኩለ ሌሊት እንዲገናኙ ተገደው ነበር። የእግዚአብሔር የራሱ የእጅ ሥራ በሆነው፤ ጥቅጥቅ ባለው ጫካ ውስጥ ሆነው፤ የተበታተኑትና የተሰደዱት የእግዚአብሔር ልጆች ነፍሳቸውን በፀሎትና በምስጋና ለማፍሰስ ይሰበሰቡ ነበር። ነገር ግን እንዲህ ተጠንቅቀው ቢያመልኩም እንኳ ብዙዎች ስለ እምነታቸው ተሰቃይተዋል። እስር ቤቶች ጥቅጥቅ አሉ፤ ቤተሰቦች ተነጣጠሉ፤ ብዙዎች ወደ እንግዳ

አገራት ተጋዙ። ሆኖም እግዚአብሔር ከሕዝቦቹ ጋር ነበረ፤ ምስክርነታቸውን ዝም ያስብል ዘንድ ስደት አቅም አልነበረውም። ብዙዎች ውቅያኖስ አቋርጠው ወደ አሜሪካ እንዲሰደዱ፣ የዚህች አገር [የአሜሪካ] ጋሻና ክብር የሆኑትን የሕዝባዊና ሐይማኖታዊ ነፃነት የመሰረት ድንጋይ እንዲጥሉ ተገደዱ።

ልክ እንደ ጥንቱ የሐዋርያት ዘመን፣ በዚህ ጊዜም ስደት ያደረገው ነገር ቢኖር የወንጌሉን መስፋፋት ማገዝ ነበር። ከባለጌዎችና ከወንጀለኞች ጋር በሚያንገሽግሽ የተጨናነቀ የመሬት ውስጥ እስር ቤት ሆኖ ጆን በንያን የሰማይን ትንፋሽ ተነፈሰ፤ በዚህም ስፍራ የኃይማኖት ስደተኛው ግሩም የሆነውን፣ ከጥፋት ምድር ወደ ዘላለማዊቷ ከተማ የሚያደርገውን ጉዞ የሚተርከውን መጽሐፍ ፃፈ። ከቤድፎርድ እስር ቤት የወጣው ያ ድምጽ ለሁለት መቶ ዓመታት በሚደንቅ ኃይል ለሰዎች ልብ ሲናገር ቆይቷል። የበንያን “ፒልግሪምስ ፕሮግረስ/Pilgrim’s Progress” እና “ግሬስ አባውንዲንግ ቱ ዘ ችፍ አፍ ሲነርስ/Grace Abounding to the Chief of Sinners” ብዙ እግሮችን ወደ ህይወት ጎዳና መርተዋል።

ባክስተር፣ ፍላሽል፣ አለይንና የመሳሰሉት፣ ተሰጥኦ ያላቸው፣ የተማሩና የጥልቅ ክርስቲያናዊ ልምድ ባለቤት የነበሩ በአንድ ወቅት ለቅዱሳን የተሰጠውን እምነት በጀግንነት በመደገፍ ፀንተው ቆሙ። በዚህ ዓለም ገዥዎች እንዳይተገበር የታዘዘውና ህገ ወጥ የተደረገው የእነዚህ ሰዎች ሥራ ፈጽሞ ሊጠፋ አይችልም። የፍላሽል “ፋውንቴይን ኦፍ ላይፍ/Fountain of Life” እንዲሁም “ሜተድ ኦፍ ግሬስ/Method of Grace” የሚሉት መጻሕፍቱ ይጠብቃት ዘንድ ነፍሳቸውን ለክርስቶስ እንዴት አሳልፈው እንደሚሰጡ በሺዎች ለሚቆጠሩ አስተምረዋል። የባክስተር “ሪፎርምድ ፓስተር/Reformed Pastor” የሚለው መጽሐፍ የእግዚአብሔርን ሥራ ለማነቃቃት ለሚፈልጉ ብዙዎች በረከት መሆኑን አስመስክሯል፤ “ሴይንትስ ኤቨርላስቲንግ ሬስት/Saint’s Everlasting Rest” የሚለው ደግሞ “እረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝቦች ቀርቶላቸዋል/rest that remains for the people of God” [ዕብ 4÷9] ወደሚለው ነፍሳትን በመምራት ሥራውን ሰርቷል።

ከአንድ መቶ ዓመታት በኋላ፣ በታላቅ የመንፈሳዊ ጽልመት ዘመን ዋይትፊልድና ዌስሊዎች የእግዚአብሔር ብርሐን ተሸካሚዎች ሆነው ብቅ አሉ። በቤተ ክርስቲያንዋ ሕግ ስር የነበሩት የእንግሊዝ ሕዝቦች ከእምነት የለሽ ሕዝቦች ጋር ምንም ልዩነት እስከማይታይባቸው ድረስ ሐይማኖታዊ ማሽቆልቆል ደርሶባቸው ነበር። ተፈጥሮአዊ ኃይማኖት (Natural religion) የቤተ ክህነት ባለስልጣናት ተወዳጅ ጥናት ሲሆን የስነ መለኮት አስተምህሮአቸውን አብዛኛውን ክፍል የያዘ ነበር። በከፍተኛ ስልጣን ላይ የነበሩት፣ በቅድስና የሚያላግጡ፤ አክራሪነት ብለው ከሚጠሩትም ውጪ በመሆናቸው ኩራት የሚሰማቸው ነበሩ። የበታች መደቦች ደግሞ ድንቁርና የወረሰቸው፣ ለአስነዋሪ ምግባር የተተዉ፣ ቤተ ክርስቲያንም የወደቀውን የእውነት ዓላማ ለመደገፍ የእምነት ጉብዝና ያልነበራት ነበረች።

ሉተር ፍንትው ባለ ሁኔታ ያስተማረው ታላቁ የጽድቅ በእምነት አስተምህሮ ሙሉ በሙሉ በሚያስብል ደረጃ፣ ጠፍቶ፣ ድነት በመልካም ሥራ ይገኛል የሚለው የሮማውያን መመሪያ በበታው ተተክቶ ነበር። የዋናው ቤተ ክርስቲያን አባላት የነበሩት ዋይትፊልድና ዌስሊዎች ከእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ለማግኘት ከልባቸው የሚጥሩ ነበሩ። ይህንንም ለማሳካት ግብረ ገብ ሕይወት መኖርና ኃይማኖት የሚያስቀምጠውን ሕግ መታዘዝ እንዳለባቸው ተምረው ነበር።

በአንድ ወቅት ቻርለስ ዌስሊ ታመመና እንደማይተርፍ ተገምቶ የዘላለም ሕይወት ተስፋውን በምን ላይ እንዳደረገ ተጠየቀ። መልሱም፦ “እግዚአብሔርን ለማገልገል አቻ የሌለውን ጥረት አድርጌአለሁ” የሚል ነበር። ጥያቄውን ያነሳው ወዳጁ በመልሱ ሙሉ ለሙሉ አለመርካቱን ሲመለከት ዌስሊ፣ “ምን! ጥረቶቼ ሁሉ የተስፋዬ መሰረት ይሆኑ ዘንድ በቂ አይደሉምን? ልፋቴን ሁሉ ይቀማኛል ማለት ነው? ሌላ ምንም ተስፋ የማድረግበት ነገር የለኝም።” አለ።-John Whitehead, Life of the Rev. Charles Wesley, ገጽ 102። ስርዐትን በመደበቅ፣ ክርስቶስንም ክብሩን በመንጠቅ፣ ከብቸኛው የመዳን ተስፋቸው፣ ከተሰቀለው አዳኝ ደም የሰዎችን አእምሮ ፈቀቅ በማድረግ በቤተ ክርስቲያን የወደቀው ድቅድቅ ጨለማ ይህንን ይመስል ነበር።

እውነተኛ ኃይማኖት በልብ ውስጥ እንደሆነ፣ የእግዚአብሔር ሕግ መጠይቅም ሃሳብን፣ ንግግርንና ተግባርን እንደሚያጠቃልል ዌስሊና ጓደኞቹ ያስተውሉ ዘንድ ተመሩ። የልብ ቅድስናና የውጫዊ ባህሪይ ትክክለኛ አስፈላጊነትን በመረዳት በቅንነት አዲስ ሕይወት ፍለጋ ተያያዙት። በከፍተኛ ትጋትና ፀሎት በተሞላበት ጥረት የተፈጥሮአዊ ልብን ክፋት ለማንበርከክ ደከሙ። ራስን የካደ የፍቅርና ራስን ዝቅ ያደረገ ሕይወት በመኖር ከሁሉም በላይ የሚፈልጉትን፣ የእግዚአብሔርን ተቀባይነት የሚያረጋግጥላቸውን ቅድስና ለማግኘት ያስችለናል ብለው ያሰቡዋትን እያንዳንዱን እንቅስቃሴ በታላቅ ጥንቃቄና ውልቆች በማያደርግ ሁኔታ ይፈጽሙ ነበር። በጥረታቸው ግን የፈለጉትን ያሳኩ ዘንድ አልተቻላቸውም። ከኃጢአት እርግማን ራሳቸውን ነፃ ለማድረግም ሆነ ሃይሉን ለመስበር ያደረጉት ጥረት መና ሆነ። በኤርፈርት ክፍሉ ውስጥ ሆኖ ለተር ያለፈበት ተመሳሳይ ትግል ነበር። ነፍሱን ያሰቃየው የነበረው ያ ተመሳሳይ ጥያቄ ነበር፦ “ሰውስ በእግዚአብሔር ፊት ፃድቅ መሆን እንዴት ይችላል? [እዮብ 9፡2]።

ከጥቂት ጊዜ በፊት በፕሮቴስታንትነት መሠረት ላይ የተዳፈነው የመለኮታዊ እውነት ነበልባል በባህሪያዊያን ክርስቲያኖች አማካኝነት ለዘመናት ሲተላለፍ የመጣው የጥንቱ ችቦ እንደገና ይቀጣጠል ዘንድ ነበረው። ከተሐድሶው በኋላ በባህሪያዊ የነበረው ፕሮቴስታንትነት በሮም የሕዝብ መንጋ ተረግጦ እንዲጠፋ ተደርጎ ነበር። እውነትን ይክዱ ዘንድ እምቢ ያሉት ሁሉ መሰደድ ግድ ሆኖባቸው ነበር። ከእነዚህ የተወሰኑት ወደ ሳክሶኒ (ጀርመን) ኮብልለው በዚያ መጠጊያ በማግኘት የጥንቱን ኃይማኖት መጠበቅ ቻሉ። ወደ ዌስሊና አጋሮቹ ብርሐን የመጣው ከእነዚህ ክርስቲያኖች ትውልድ ዘንድ ነበር።

ጆን ዌስሊና ቻርለስ ዌስሊ፤ ለአገልግሎት ከተቀቡ በኋላ ለሚስቶናዊ ተልዕኮ ወደ አሜሪካ ተላኩ። በሚጓዙበት መርከብ ውስጥ የሞራሻዊያን ቡድን ነበር። በጉዞው አደገኛ የሚባሉ የባህር ማዕበሎች ተከስተው ጆን ዌስሊ ከሞት ጋር ፊት ለፊት ሲፋጠጥ ከእግዚአብሔር ጋር ስላለው ሰላም ማረጋገጫ እንደሌለው ተሰማው። ሆኖም በተቃራኒው ጀርመናዊያኑ የተረጋጋ መንፈስና እምነት ይንፀባረቅባቸው ነበር፤ ይህ ሰላም ለእርሱ እንግዳ ነበር።

“ገና ቀደም ብዬ” አለ “ፀባያቸው የምር እንደሆነ አስተውያለሁ። ማንም እንግሊዛዊ የማያደርገውን እንደ ባርያ ሆነው ለሌሎች ተጓዦች ጥቅም ሲሉ ሲሰሩዋቸው የነበሩት ተራ ሥራዎች ለትሁትነታቸው ቋሚ ማስረጃዎች ነበሩ። ይህ ዝቅተኛ ሥራ ለኩሩው ልባቸው መድሃኒት እንደሆነና አፍቃሪ አዳኛቸው ከዚህ የበለጠ ለእነርሱ እንዳደረገላቸው በመግለጽ ለልፋታቸው ክፍያ መሻት ወይም መቀበል አይፈልጉም ነበር። እያንዳንዱ ቀን ጉዳት የማይበግረው ትህትና ያሳዩ ዘንድ ዕድል የሚሰጣቸው ነበር። ቢገፈተሩ፣ ቢመቱ ወይም ተገፍተው ቢወድቁ [ፀብ ሳያነሱ] እንደገና ተነስተው ይሄዱ ነበር እንጂ አንዳች ምሬት ከአፋቸው አትወጣም

ነበር። ከፍርሃት እንዲሁም ከኩራት፣ ከቁጣና ከበቀል መንፈስ በእርግጥ ተላቀው እንደሆነ መፈተኛ ዕድል ተገኘ። አገልግሎታቸውን የሚጀምሩበት መዝሙር እየዘመሩ ሳለ፣ ጥልቁ የዋጣን በሚመስል ሁኔታ ባህሩ ወደ ላይ ተነስቶ ዋናውን የመርከብ ሽራ ሰንጥቆ መርከብዋን በመሸፈን በወለልዋ መካከል ፈሰሰ። እንግሊዞቹ ጩኸታቸውን አቀለጡት፤ ጀርመኖቹ በእርጋታ መዘመራቸውን ቀጠሉ። በኋላ አንደኛውን ጠየኩት ‘አልፈራህም ነበር?’ ‘አልፈራሁም፣ እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ’ ብሎ መለሰልኝ። ‘ልጆቻችሁና ሚስቶቻችሁስ አልፈሩም?’ ብዬ ጠየቅሁት፤ ‘አይ ሚስቶቻችንና ልጆቻችን ለመሞት አይፈሩም’ ብሎ በለሆሳስ መለሰልኝ።”-Whitehead, *Life of the Rev. Charles Wesley*, ገጽ 102።

ወደ ሳቫናህ ሲደርሱ ዌስሊ ከሞራቪያውያን ጋር ለአጭር ጊዜ ቆየ፤ በክርስቲያናዊ ባህሪያቸው እጅግ ተነክቶ ነበር። የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን ከምትከተለው ምውት ሥርዓተኝነት ጋር ፍጹም ተቃራኒ ስለሆነው ስለ አንዱ አምልኮአቸው ሲጽፍ፡- “ሁሉም ነገር ያልተወሰነበትና የተረጋጋ መሆኑ በመካከል ያለፉትን ሺህ ሰባት መቶ ዓመታት ረስቼ፣ ታይታና ደረጃ ባልነበሩበት፣ ከጉባኤዎቹ በአንዱ ውስጥ እንዳለሁ አሰብኩ፤ ድንኳን ሰፊው ጳውሎስ ወይም አሳ አጥማጁ ጴጥሮስ በጉባኤው ውስጥ የነበሩ ያህል መሰለኝ። ያ መንፈስና ኃይል ግን በሥራ ላይ ነበረ።”-Ibid., ገጽ 11, 12።

ዌስሊ ወደ እንግሊዝ ሲመለስ በአንድ የሞራቪያን ሰባኪ አማካኝነት የመጽሐፍ ቅዱስን እምነት በተሻለ መረዳት ቻለ። ለመዳን በራሱ ሥራ መደገፉን ሙሉ በሙሉ መተው እንዳለበት፣ እምነቱንም ሙሉ በሙሉ “የዓለምን ኃጢአት የሚያስወግድ የእግዚአብሔር በግ” [ዮሐ 1፥29] ላይ ማድረግ እንዳለበት ተረዳ። በለንደን በተደረገ በአንድ የሞራቪያን ማህበር ስብሰባ ላይ በአንድ አማኝ ልብ ውስጥ የእግዚአብሔር መንፈስ ስለሚሰራው ሥራና ስለሚመጣው ለውጥ የሚገልፅ የሉተር ፅሁፍ ተነበበ። ዌስሊ ይህንን ሲሰማ እምነት በውስጡ ተጸነሰ። “ልቤ እንግዳ በሆነ ሁኔታ ሲሞቅ ተሰማኝ” ይላል “ለመዳኔ ክርስቶስንና ክርስቶስን ብቻ እንዳመንኩ ተሰማኝ። የእኔን፣ ያውም የእኔን ኃጢአት ወስዶ ከኃጢአትና ከሞት ሕግ እንዳተረፈኝ ማረጋገጫ ተሰጠኝ።”-Ibid., ገጽ 52።

ረጅም ዓመታትን በፈጀ አድካሚና ጎርባጣ በሆነ ጥረት፤ ዓመታትን ባስቆጠረ ንቅንቅ በማያደርግ ራስን መካድ፣ ወቀሳና ውርደት ውስጥ በመሆን ዌስሊ እግዚአብሔርን የመፈለግ ብቸኛ ዓላማውን ግራ ቀኝ ሳይል ቀጥሎበት ነበር። አሁን አገኘው፤ በፀሎትና በጾም፣ በምፅዋትና ራስን በመናቅ ለማግኘት ሲማስንበት የነበረው ፀጋ “ያለ ገንዘብና ያለ ክፍያ”፣ ስጦታ ሆኖ አገኘው።

በክርስቶስ እምነት ላይ ከተመሠረተ ጀምሮ የእግዚአብሔርን የነፃ የከበረ ወንጌል እውቀት ወደ ሁሉም ስፍራ ለማሰራጨት ከነበረው ጥልቅ ፍላጎት የተነሳ ነፍሱ ትቃጠል ነበረች። “እኔ ዓለምን ሁሉ የምመለከተው የራሴ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን እንደሆነ አድርጌ ነው” አለ፤ “በየትኛውም ስፍራ ብሆን መልካሙን የድነት የምሥራች መስማት ለሚፈልጉ ሁሉ አውጅ ዘንድ ገጣሚ፣ ትክክልና እፈጽመው ዘንድ የሚገባኝ ኃላፊነት እንደሆነ አድርጌ እወስደዋለሁ።”-Ibid., ገጽ 74።

የማያወላዳና ራስን-የካደ ሕይወቱን ቀጠለበት፤ አሁን ግን የዕምነቱ መሰረት አድርጎ ሳይሆን የእምነት ውጤት፣ የቅድስና ስሩ ሳይሆን ፍሬው አድርጎ ነበር። በክርስቶስ ያለው የእግዚአብሔር ፀጋ የክርስቲያን ተስፋ መሰረት ነው፤ ያም ፀጋ በመታዘዝ የሚገለጽ ይሆናል። የዌስሊ ሕይወት፣ የተቀበላቸውን እውነቶች ለመስበክ

የተሰጠ ነበር - በሚያነጻው በክርስቶስ ደም በማመን መጽደቅን፤ የክርስቶስን ምሳሌ በሚከተል ሕይወት ውስጥ ፍሬ የሚያመጣ፤ ልብን የማደስ ኃይል ስላለው መንፈስ ቅዱስ መስበክ የሕይወቱ አላማ ነበር።

ዋይትፊልድና ዌስሊዎች ጠፋን ብለው ባመኑበት ሁኔታቸው ውስጥ ሆነው በወሰዱት ረጅምና በሚያሳምም ግላዊ ውሳኔያቸው አማካይነት ለሠራቸው ተዘጋጅተው ነበር። እንደመልካም የክርስቶስ ወታደርነታቸውም ስቃይን ለረጅም ጊዜ ተቋቁመው ይዘልቁ ዘንድ በዩኒቨርሲቲ እያሉም ሆነ ወደ አገልግሎቱ ሲገቡ በንቀት፣ በፊዝና በስደት ከባድ አበሳ ተቀብለው ነበር። እግዚአብሔርን የማያውቁ አብረዋቸው የሚማሩ ተማሪዎች እነርሱንና ጥቂት ደጋፊዎቻቸውን፤ በንቀት “ሜተዲስት” ብለው ይጠሯቸው ነበር። ይህ ስም በአሁኑ ጊዜ በአሜሪካና በእንግሊዝ ካሉ ታላላቅ የኃይማኖት ማህበራት አንዱ በመሆን ክቡር ሆኖ የሚታይ ሆኖአል።

የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን አባላት እንደመሆናቸው ከአምልኮ ሥርዓትዋ ጋር በጥብቅ የተሳሰሩ ቢሆኑም እግዚአብሔር ግን በቃሉ አማካይነት ከፍ ያለ ደረጃን አቅርቦላቸው ነበር። ስለ ተሰቀለው ክርስቶስ ይሰብኩ ዘንድ መንፈስ ቅዱስ ጎሳጎሳቸው። ተወዳዳሪ የሌለው አምላክ ጥረታቸውን ያግዝ ነበር። በሺዎች የሚቆጠሩ ጥፋተኝነታቸው ገብቶአቸው ከልብ ተለወጡ። እነዚህ በጎች ደግሞ ከነጣቂ ተኩላዎች መጠበቅ ነበረባቸው። ዌስሊ አዲስ የሐይማኖት ወገን (ድርጅት) የማቋቋም ሃሳብ አልነበረውም፤ ሆኖም ሜተዲስት ኮኔክሽን (Methodist Connection) በሚል ስም ሥር አደራጃቸው።

ከዋናው ቤተ ክርስቲያን በኩል እነዚህን ሰባኪዎች የገጠማቸው ተቃውሞ ምስጢራዊና ፈታኝ ነበር፤ ሆኖም እግዚአብሔር በጥበቡ ሁኔታዎችን በመለወጥ በዚያው ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ እንዲጀምር አደረገ። ለውጡ ሙሉ በሙሉ ከውጪ የመጣ ቢሆን ኖሮ በተለይ ወደተፈለገበት ስፍራ ሰርስሮ መግባት ይሳነው ነበር። የመነቃቃቱ ሰባኪዎች የቤተ ክርስቲያን ሰዎች ሆነው በዛው በቤተ ክርስቲያኑ ክብብ ውስጥ ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ እየተጉ በሩ እንደተዘጋበት ይቀር የነበረው እውነት መሹለኪያ ደጃፍ አገኘ። አንዳንድ የቤተ ክርስቲያን ካህናት ከሥነ-ባህርያዊ ድንዛዜ ተላቀው በራሳቸው አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት ንቁ ሰባኪዎች ለመሆን በቁ። በወግ አጥባቂነት ፍርሃት ደርቀው የነበሩ አብያተ ክርስቲያናት ነፍስ ዘራባቸው።

በዌስሊ ዘመን፤ እንደ ሁሉም የቤተ ክርስቲያን የታሪክ ዘመናት ሁሉ፤ የተለያዩ ክህሎት የነበራቸው ሰዎች የተሰጣቸውን ሥራ አከናወኑ። በእያንዳንዱ የአስተምህሮ ነጥብ ላይ ባይስማሙም ሁሉም ግን በእግዚአብሔር መንፈስ ተነሳስተው ነፍሳትን ለክርስቶስ መማረክ በሚለው የሚያስተሳስር ዓላማ ስር ተባበሩ። በዋይት ፊልድና በዌስሊዎች መካከል የነበሩት ልዩነቶች በአንድ ወቅት የመቃቃር ስሜትን ለመፍጠር ተቃርበው የነበረ ቢሆንም የዋህነትን ከክርስቶስ ትምህርት ቤት ውስጥ እየተማሩ ሲሄዱ የእርስ በርስ መቻቻልና ፍቅር እንደገና አስታረቃቸው። ስህተትና ኃጢአት በየስፍራው ተትረፍሮ፤ ኃጢአተኞች ወደ ጥፋት እየወረዱ እያለ ለንትርክ ጊዜ አልነበራቸውም።

የእግዚአብሔር አገልጋዮች አባጣ ጎርባጣ መንገድ ላይ ተጓዙ። የተማሩና ተጽዕኖ ፈጣሪዎች ይቋቋሟቸው ዘንድ ኃይላቸውን ተጠቀሙ። ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የቤተ ክህነት ባለስልጣናት ያላሰለሰ ጥላቻ በማንፀባረቃቸው የአብያተ ክርስቲያናት በሮች በንፁህ እምነትና ባወጁት ላይ ተዘጋ። ካህናቱ መድረክ ላይ ቆመው የፈፀሙት የውግዘት ድርጊት የጽልመትን፤ የድንቁርናንና የአመጽን ኃይላት ቀሰቀሰ። በእግዚአብሔር የምሕረት ተዓምር፤ ጆን ዌስሊ በተደጋጋሚ ሞትን አመለጠ። የሕዝቡ ቁጣ በእርሱ ላይ ሲገነፍልና ምንም

አይነት ማምለጫ የጠፋ ሲመስል መልአክ በሰው አምሳል ሆኖ ከጎኑ ቆመ፤ አመፀኛው ሕዝብ ወደኋላ አፈገፈገ፤ የእግዚአብሔር አገልጋይም ከአደገኛው ስፍራ በሰላም አለፈ።

ይህን ከመሰሉ አጋጣሚዎች ውስጥ በአንዱ፣ በቁጣ ከነደደው ሕዝብ ባመለጠ ጊዜ ዌስሊ እንዲህ አለ፡ “በሚያንዳልጥ መንገድ ወደ ከተማ ቁልቁለት ስንወርድ አንዴ ከወደቅሁ ተመልሽ የመነሳቴ ጉዳይ የማይታሰብ እንደሆነ በመገመት ብዙዎች ገፍትረው ሊጥሉኝ ሞከሩ፤ ሆኖም ግን ፈጽሞ አልተደናቀፍኩም። ከእጃቸው ሙሉ በሙሉ እስክወጣ ድረስ ትንሽም አልተንሸራተትኩም። ብዙዎች [ጎትተው ሊጥሉኝ...] ኪሌታይን ወይም ልብሴን ለመያዝ ጥረት ቢያደርጉም መጨበጥ ግን በጭራሽ አልቻሉም። አንደኛው ብቻ ከኮቴ ስር የለበስኩትን የልብስ ዘለበት መያዝ ችሎ ነበር። ጨርቁ ግን ተቀዶ እጁ ጋር ቀረ። በውስጡ የባንክ ቼክ የነበረበት ኪስ በኩል የነበረው ዘለበት በግማሽ ብቻ ተቀደደ። አንዱ ኃይለኛ ሰው በኋለይ ሆኖ በዋርካ ዱላ በተደጋጋሚ ይደበድበኝ ነበር። በዚያ ብትር አንድ ጊዜ የኋላ አናቴን ቢያገኘኝ ኖሮ ከብዙ ልፋት ይተርፍ ነበር። በሞከረ ቁጥር ግን ምቱ ወደ ጎን ዘወር ይል ነበር፤ እንዴት ሊሆን እንደቻለ አላውቅም፤ ምክንያቱም ግራዬንም ሆነ ቀኝ እጄን ማንቀሳቀስ አልቻልኩም ነበር። ሌላኛው ከሕዝቡ መካከል እየበረረ መጣና ሊመታኝ ክንዱን ከዘረጋ በኋላ መለሰው፤ ራሴን ብቻ ነካ አደረገኝና ‘ምን አይነት ለስላሳ ፀጉር ነው ያለው’ አለ.... ልባቸው ከተለወጠው የመጀመሪያዎቹ ሰዎች ውስጥ የከተማዋ ጀግኖች፤ በሁሉም ክስተቶች ላይ የብጥብጥ መሪዎች፤ እንዲያውም ከመካከላቸው አንዱ በውድድር ለሽልማት የሚፋለም፤ ሰዎች ነበሩ።

“በምን አይነት፣ ጥንቃቄ በተሞላበት እግዚአብሔር ለፈቃዱ ያዘጋጀናል! ከሁለት ዓመት በፊት የጡብ ስባሪ ትክክሌን ጋጠኝ። ይህ የሆነው ድንጋይ በአይኖቼ መካከል ከመታኝ ከአንድ ዓመት በኋላ ነበር። ባለፈው ወር አንድ ጊዜ፣ በዚህ ምሽት ደግሞ ሁለት ጊዜ ተመትቻለሁ፤ አንዱ ወደ ከተማዋ ከመግባታችን በፊት ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ከወጣን በኋላ ነበር። ሁለቱም ግን ምንም ያህል አልነበሩም። ምክንያቱም አንደኛው ሰው ያለውን ኃይል ተጠቅሞ ደረቴን ቢመታኝም፣ ሌላኛው ደግሞ በኃይል አፊን ሲለኝ ደሙ ወዲያውኑ ቢንበላበልም፣ ሁለቱም ምቶች በሰንበሌጥ ነካ ከመደረግ ያህል የበለጠ ህመም አልነበራቸውም።”-John Wesley, Works, vol. 3, 78 297, 298።

በእነዚያ በጥንት ዘመናት የነበሩ ሜተዲስቶች - ሰባኪዎቹም ሆኑ ምእመናኑ - የሚወክሉት ነገር የተሳሳተ ነው ብለው ከሚበሳጩ፣ ከቤተ ክርስቲያን አባላትም ሆነ በግልጽ ኃይማኖተ-ቢስ ከሆኑ ሰዎች ዘንድ፣ መሳላቂያ መደረግና ስደት ይደርስባቸው ነበር። በዚያን ጊዜ በፍርድ ቤት ትክክለኛ ፍርድ ማግኘት ያልተለመደ በሆነበት፣ ለስም ብቻ በቆሙ ፍርድ ቤቶች ፊት ይቀርቡ ነበር። አብዛኛውን ጊዜ በአሳዳጆቻቸው የኃይል እርምጃ ይፈፀምባቸው ነበር። ሰዎች ተሰብስበው ቤት ለቤት በመዘር የቤት ቁሳቁስና ሌሎች ሽቀጦችን በማውደም፣ የፈለጉትን በመዝረፍ፣ ወንዶችን፣ ሴቶችንና ህጻናትን ያሰቃዩ ነበር። አንዳንድ ጊዜ መስኮቶችን በመስበር የሜተዲስት ቤቶችን ለመዝረፍ መተባበር የሚፈልጉ ሰዎች በተወሰነ ጊዜና ቦታ እንዲሰበሰቡ ማስታወቂያ ይለጠፍ ነበር። እንዲህ አይነቶቹ የሰውንና የእግዚአብሔርን ሕግ የሚጥሱ ግልጽ ወንጀሎች ያለምንም ነቀፌታ በዝምታ ይታለፉ ነበር። ብቸኛ ጥፋታቸው የኃጢአተኞችን እግሮች ከጥፋት መንገድ ወደ ቅድስና ጎዳና ለማምጣት ፍላጎት ማሳየታቸው በሆኑት ላይ የተቀናጀ የማሳደድ ተግባር ይፈፀምባቸው ነበር።

በእርሱና በግብረ አበሮቹ ላይ ስለተነሳው ክስ ዌስሊ ሲናገር፣ “የእነዚህ ሰዎች አስተምህሮ ሐሰት፣ ስህተትና ከስሜታዊነት የመነጨ፣ እንዲሁም አዲስና እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ተሰምተው የማያወቁ፣ መሰረታዊ የቤተክርስቲያን አሰራርን የማይቀበሉ ኩዋከራዊነት(Quakerism)፣ አክራሪነትና እብሪት እንደሆኑ አድርገው አንዳንዶች ይናገራሉ። የዚህ አስተምህሮ እያንዳንዱ ዘርፍ በቤተ ክርስቲያናችን የተተረጎመው የመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ አስተምህሮ እንደሆነ በስፋት እንዲታይ ስለተደረገ እንዲህ አይነቱ አስመሳይነት ከሥሩ የተቆረጠ ነው። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ እውነት እስከሆነ ድረስ ይህ አስተምህሮ ስህተት ሊሆን አይችልም።”

“አንዳንዶቹ ደግሞ፣ አስተምህሮአቸው እጅግ ከመጠን ያለፈ ጥብቅ፣ ወደ ሰማይ የሚወስደውን መንገድ እጅግ የሚያጠብ ነው ይላሉ። ይህ ለተወሰነ ጊዜ በብቸኝነት ሲነገር የነበረው፣ በስውር ደግሞ የተለያዩ መልክ ይዞ የሺህ ተቃውሞዎች መሰረት የሆነ ዋናውና የመጀመሪያው ተቃውሞ ነው። ሆኖም ጌታችንና ሐዋርያት ካደረጉት የበለጠ የሰማይን መንገድ አጥብበውታልን? አስተምህሮዎቻቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ የባሰ ጥብቅ ናቸውን? እስኪ ጥቂት ጥቅሶችን ብቻ አጤኑ፤ ‘ጌታ አምላክህን በፍፁም ልብህ በፍፁም ነፍስህም በፍፁም ኃይልህም በፍፁም አሳብህም ውደድ፤ ባልንጀራህንም እንደ ራስህ ውደድ’ [ሉቃስ 10÷27] ‘ሰዎች ስለሚናገሩት ስለከንቱ ነገር ሁሉ በፍርድ ቀን መልስ ይሰጡበታል’ [ማቴ 12÷36] ‘እንግዲህ የምትበሉ ወይም የምትጠጡ ብትሆኑ ወይም ማናቸውንም ነገር ብታደርጉ ሁሉን ለእግዚአብሔር ክብር አድርጉት’ [1ኛ ቆሮ 10÷31]።

“የእነርሱ አስተምህሮ ከዚህ የጠበቀ ከሆነ ወቀሳ ይገባቸዋል። ይህ እንዳልሆነ ግን ህሊናችሁ ያውቀዋል። የእግዚአብሔርን ቃል ሳያበላሽ ጥብቅነቱን በአንድ ነጥብ መቀነስ ማን ይችላል? የእግዚአብሔር ምስጢራት አገልጋይ የሆነ እርሱ የተቀደሰውን ምስክር ቢለውጥ ታማኝ ሆኖ ይገኛልን? አይችልም። ምንም ነገር ማለዘብ፣ ምንም ነገር ማለሳለስ አይችልም። መጽሐፍ ቅዱስን እናንተ ወደምትፈልጉት ደረጃ ዝቅ ማድረግ አልችልም ብሎ የማወጅ ኃላፊነት አለበት። ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ደረጃ ከፍ ማለት አለባችሁ፤ ወይም ለዘላለም ትጠፋላችሁ። እነዚህ ሰዎች ፍቅር የሌላቸው እንደሆኑ ተደርገው በአብዛኛው ወቀሳ ይቀርብባቸዋል። ፍቅር የሌላቸው ናቸውን? በምን ዓይነት መልኩ? የራቦውን አያበሉም?፣ የታረዘውን አያለብሱም? አይ አይደለም። ጉዳዩ ይህ አይደለም፤ በዚህ በኩል ጎዶሎ የለባቸውም። ሆኖም ፍርድ በመስጠት በኩል ፈጽሞ ሚዛናዊ አይደሉም። እነርሱ የሚከተሉትን መንገድ የማይከተሉ ሁሉ እንደሚጠፉ ያስባሉ።”-Ibid., vol. 3, ገጽ 152, 153።

ከዌስሊ ዘመን ትንሽ ቀደም ብሎ በእንግሊዝ አገር ሲንፀባረቅ የነበረው መንፈሳዊ ዝቅጠት ባብዛኛው የአንቲኖሚያን (Antinomian - ለመዳን እምነት ብቻ በቂ ነው፣ ሕግጋት አያስፈልጉም የሚል አስተምህሮ) ትምህርት ውጤት ነው። ክርስቶስ የግብረገብ ሕጉን (the Moral Law) እንደሻረውና ክርስቲያኖችም ይጠብቁት ዘንድ ግዴታ እንደሌለባቸው ብዙዎች በማመን አንድ አማኝ ከ“መልካም ሥራ ባርነት” ነፃ እንደሆነ ይናገሩ ነበር። ሌሎች ደግሞ የሕጉን ዘላለማዊነት ቢቀበሉትም “ይድኑ ዘንድ እግዚአብሔር የመረጣቸው እነርሱ ይቋቋሙት ዘንድ በማይችሉት የመለኮት ፀጋ ጉትጎታ ቅድስናና ግብረ ገብነትን ወደ መተግበር ስለሚመሩ፤ ለዘላለም በእግዚአብሔር የተጠሉት ደግሞ መለኮታዊ ሕጉን ይታዘዙ ዘንድ የሚያስችል ኃይል ስለሌላቸው፣ ሕዝቡ የሕጉን መመሪያ ይጠብቅ ዘንድ አገልጋዮች መናገራቸው አስፈላጊ አይደለም ባዮች ነበሩ።

“የተመረጡት ከፀጋ ሊርቁ ወይም የመለኮታዊ ሞገስን ሊያጡ አይችሉም” የሚሉ ሌሎች ደግሞ የበለጠ አስከፊ ወደሆነ መደምደሚያ በመድረስ፣ የሚፈጽሙአቸው ክፉ ተግባራት በእርግጥ ኃጢአት አይደሉም፤ የመለኮታዊ ሕግን እንደጣሱ ተደርጎም ሊቆጠርባቸው አይችልም፤ በመሆኑም ኃጢአታቸውን መናዘዝ ወይም በንስሐ ማስተሰር የት አይጠበቅባቸውም ባዮች ነበሩ። ስለዚህ አሉ ሲናገሩ፣ እጅግ አፀያፊ የሆነው፣ “የመለኮት ሕግን በስፋት የጣሰ እንደሆነ በሁሉም ዘንድ የሚታመነው” ኃጢአት እንኳ የተፈፀመው በተመረጡት ከሆነ “በእግዚአብሔር እይታ ኃጢአት ሆኖ አይቆጠርም”፤ “ምክንያቱም እግዚአብሔርን የማያስደስት ወይም በሕጉ የተከለከለ ነገር መፈፀም የማይችሉ መሆናቸው፣ የተመረጡት መለያ ከሆኑት አስፈላጊና ልዩ ባህርያት ውስጥ አንዱ በመሆኑ ነው።”

ይህ ግዙፍ(አስፈሪ) አስተምህሮ፣ “የሊቀ ጳጳሱ ከሕጉ በላይ መሆን ሕግጋትንም በመቀየር ስህተትን ትክክል በማድረግ” “ከእግዚአብሔርና ከሰው ሕግ ተቃራኒ የሆኑ ቅጣቶችንና ፍርዶችን ማስተላለፍ ይችላል” ከሚለው ከሮማዊነት አቋም ጋር ተመሳሳይ የሆነ ነው። ሁለቱም የሚያንፀባርቁት ኃጢአት ባልሰሩ ሰማያዊ ነዋሪዎች መካከል እንኳ ትክክለኛ መገደቢያ የሆነውን የእግዚአብሔርን ሕግ ለማፈራረስ ሥራውን የጀመረውን፣ ተመሳሳይነት ያለውን፣ የዋናውን መንፈስ የማደፋፈር ተግባር ነው።

ሰዎች በምንም ዓይነት ሁኔታ የማይለወጡ ባህርይ እንዲኖራቸው የሚያደርጉት የመለኮታዊ አዋጆች አስተምህሮ ብዙዎች የእግዚአብሔርን ሕግ እንዳለ እንዲቃወሙት አድርጓቸዋል። ዌስሊ የአንቲኖሚያን አስተማሪዎችን ስህተት አምርሮ በመቃወም ወደ አንቲኖሚያዊነት የመራው አስተምህሮም መጽሐፍ ቅዱስን የሚፃረር እንደሆነ አሳየ። “ሰዎችን ሁሉ የሚያድን የእግዚአብሔር ፀጋ ተገልጧልና”፤ “ሰዎች ሁሉ ሊድኑና እውነቱን ወደ ማወቅ ሊደርሱ በሚወድ በእግዚአብሔር በመድኃኒታችን ፊት መልካምና ደስ የሚያሰኝ ይህ ነው። አንድ እግዚአብሔር አለና በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለው መካከለኛው ደግሞ አንድ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነ ክርስቶስ የሱስ ነው፤ ራሱንም ለሰው [ሁሉ] ቤዛ ሰጠ።” [ቲቶ 2÷11፤ 1ኛ ጢሞ 2÷3-6]። እያንዳንዱ ሰው ለመዳን የሚያስፈልገውን አቅርቦት መጨበጥ ይችል ዘንድ የእግዚአብሔር መንፈስ በነፃ ተበርክቷል። ክርስቶስ “እውነተኛው ብርሐን” “ለሰው ሁሉ የሚያበራ ወደ ዓለም ለሚመጣው” [ዮሐ 1÷9] ነው። ሰዎች መዳንን የማያገኙት በራሳቸው ፈቃድ የሕይወትን ስጦታ እምቢ ሲሉ ነው።

በክርስቶስ ሞት፣ የአሥርቱ ትዕዛዛት መመሪያዎች ከሙሴ ሕግ (the ceremonial Law) ጋር ተወግደዋል ለሚለው ዌስሊ ሲመልስ “በአሥርቱ ትእዛዛት ውስጥ የተካተተውን ነብያትም እንዲጠበቅ ያደረጉትን የግብረ ገብነት (the moral law) ሕግ እርሱ አላስወገደውም። የዚህን ሕግ ማንኛውንም ክፍል ማፍረስም ወደዚህ የመምጣቱ እቅድ አካል አልነበረም። ይህ ሕግ በፍጹም ሊጣስ የማይችል፣ ‘ተአማኒ ምስክር ሆኖ በሰማይ የሚቆም’.....ሕግ ነው። ይህ ሕግ ዓለም ሲፈጠር የነበረ፣ ‘በድንጋይ ጽላት የተጻፈ ሳይሆን’፣ የሰው ልጆች ከፈጣሪ እጆች ሲወጡ በልባቸው ላይ የተፃፈ ሕግ ነው። በአንድ ወቅት በእግዚአብሔር ጣት የተፃፉት ፊደላት በኃጢአት ምክንያት በእጅጉ መልካቸው የተበላሸ ቢሆንም ክፉና በጎን የማወቅ ህሊና እስካለን ድረስ ሙሉ በሙሉ ሊጠፋ አይችሉም። በጊዜ ወይም በቦታ ወይም ሊቀየር በሚችል በማንኛውም ነገር ሳይሆን በእግዚአብሔርና በሰው ማንነትና ሁለቱ ባላቸው የማይለወጡ ግንኙነት ተወስኖ የዚህ ሕግ እያንዳንዱ ክፍል በሁሉም ዘመናት በሰው ዘር ሁሉ ተከብሮ መቀጠል አለበት።

“ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ ልፈጽም እንጂ’.... ያለምንም ጥያቄ በዚህ ስፍራ የእርሱ[የየሱስ] ትርጉም (ከሚቀድመውም ሆነ ቀጥሎ ከሚመጣው ጋር ተደጋጋፊነት ባለው ሁኔታ) የሚያስረዳው ሰዎች በብዙ መንገድ ሊሸፋፍኑት ቢሞክሩም ሙሉ በሙሉ ልፈጽመው መጣሁ፤ በውስጡ የተደበቀና የጨለመው ነገር ሁሉ በሙላትና በጥራት ይታይ ዘንድ ላስቸለው መጣሁ፤ እያንዳንዱ የሕግ አካል ያዘለውን በሙላትና በእውነት ላውጅ መጣሁ፤ በዚያ የተካተተ የእያንዳንዱን ትዕዛዝ ርዝመቱን፣ ወርዱን፣ ከሙሉ ልኬቱ በሁሉም ቅርንጫፎች የተካተተውን ሊታሰብ የማይችለውን የንጽህናውንና የመንፈሳዊነቱን ቁመትና ጥልቀት አሳይ ዘንድ መጣሁ።” የሚል ነው-Wesley, sermon 25።

ዌስሊ በሕጉና በወንጌሉ መካከል ያለውን ፍፁም ስምምነት አወጀ። “ስለዚህ በሕጉና በወንጌሉ መካከል ሊታሰብ የሚችለው ከፍተኛው ቅርበትና ቁርኝት አለ። በአንድ በኩል ሕጉ መንገድ በመምራት ወደ ወንጌሉ ይጠቁመናል፤ በሌላ በኩል ደግሞ ወንጌሉ ወደ ተሻለ የሕግ ተግባራዊነት (ተፈፃሚነት) በቋሚነት ይመራናል። ለምሳሌ ሕጉ እግዚአብሔርን እንድንወድ፣ ባልንጀራችንን እንድንወድ፣ ትሁት፣ የዋህ ወይም ቅዱስ እንድንሆን ይጠብቅብናል። እኛ ለእነዚህ ነገሮች በቂ እንዳልሆንን ይሰማናል፤ አዎ፣ ይህ በሰው የማይቻል ነው፤ ሆኖም ትሁት፣ የዋህና ቅዱስ ያደርገን ዘንድ እግዚአብሔር ፍቅሩን ሊሰጠን ያለውን ተስፋ እናያለን፤ ይህንን ወንጌል እንደዛለን፣ መልካሙን ዜና እንጨብጣለን፤ እንደ እምነታችን ይደረግልናል። ክርስቶስ የሱስን በማመን [2ኛ ጢሞ 3:-15] የሕግ ፃድቅነት በእኛ ተፈፃሚነት ያገኛል።

“የክርስቶስ ወንጌል ጠላቶች በመሆን ቀዳሚውን ደረጃ የሚይዙት” አለ ዌስሊ፣ “በገሃድና በግልጽ ራሱን ‘ሕጉን የሚገመግሙ’ና ‘የሕጉን ክፉነት የሚያወሩ’፤ አንድ ብቻ ሳይሆን፣ ትንሹንም ይሁን ትልቁን ሳይሆን፣ ሁሉንም ትዕዛዛት ሰዎች እንዲጥሱ (ያለባቸውን ግዴታ እንዲያፈርሱ) የሚያስተምሩት ናቸው።” ይህን ኃይለኛ ድንብርብር ከሚያሳዩ ሁኔታዎች ሁሉ የሚገርመው የተቀበሉት ሁሉ ሕጉን በመገልበጣቸው ክርስቶስን እያከበሩት እንደሆነ፣ አስተምህሮውን እያፈራረሱ ሳለ ሥራውን ከፍ ከፍ እያደረጉ እንደሆነ ከምር ማመናቸው ነው። ‘መምህር ሆይ ሰላም ለአንተ ይሁን’ ብሎ እንደ ‘ሳመው’፣ [ማቴ 26:-49] ልክ ይሁዳ እንዳደረገው፣ አዎ እነርሱም ያከብሩታል። እርሱም እንደሚገባው ለእያንዳንዳቸው ‘በመሳም የሰውን ልጅ አሳልፈህ ትሰጣለህ?’ [ሉቃ 22÷48] ይላቸዋል። ወንጌሉን ማስፋፋት በሚለው ማስመሰያ ውስጥ የሕጉን የትኛውንም ክፍል ማቃጠል፤ ስለ ደሙ ማውራትና አክሊሉን መውሰድ በመሳም ከመካድ የተለየ አይደለም። በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ማንኛውንም የመታዘዝ ቅርንጫፍ ወደ ጎን በመተው እምነትን የሚሰብክ፤ ከእግዚአብሔር ትዕዛዛት ውስጥ እጅግ ታናሽ የተባለውን በማናቸውም ሁኔታ ይሰርዝ ወይም ያዳክም ዘንድ ክርስቶስን የሚሰብክ ማንም ከዚህ ክስ የሚያመልጥ አይሆንም።”-Ibid።

“የወንጌሉ ስብከት ሁሉንም የሕግ መጠይቅ ሙሉ በሙሉ ያሟላል” ለሚሉት ደግሞ ዌስሊ ሲመልስ፣ “ይህንን በፍፁም እንቃወማለን፣ ሰዎችን ስለ ኃጢአታቸው የማሳመንን፣ በሲኦል አፋፍ ላይ ሆነው አሁንም የሚያንቀላፉትን የመቀስቀስ ተግባር የሆነውን የመጀመሪያውን የሕግ ዓላማ ጥያቄ አይመልስም (አያሟላም)።” ሐዋርያው ጳውሎስ እንደሚናገረው “ኃጢአት በሕግ ይታወቃልና” [ሮሜ 3:-20]፣ አንድ ሰው ኃጢአቱ እስኪወቅሰው ድረስ፣ የሚያነፃው የክርስቶስ ደም እንደሚያስፈልገው በትክክል አይሰማውም.... ንታችን ራሱ እንዳስተዋለው ‘ህመምተኞች እንጂ ባለጤናዎች መድሃኒት አያስፈልጋቸውም።’ ስለዚህ ለጤናኞች ወይም ቢያንስ ጤናኛ ነን ብለው ለሚያስቡ ሐኪም ማቅረብ ዘበት ይሆናል። መጀመሪያ ማሳመን ይጠበቅባችኋል፤ ያለበለዚያ ለጥረታችሁ ምስጋና አይቸጉችሁም። በተመሳሳይ ሁኔታ ልባቸው ሙሉ

ለሆኑት፣ ገና ተሰብሮ የማያውቅ ልብ ላላቸው ሰዎች ክርስቶስን ብታቀርቡላቸው የማይመስል ይሆናል።”- Ibid, sermon 35።

እንደዚህም በማድረግ የእግዚአብሔርን የፀጋ ወንጌል እየሰበከ ሳለ፣ ዌስሊ ልክ እንደጌታው ሁሉ “ሕጉን ታላቅ ያደርግና ያከብር ዘንድ” ወደደ። በእግዚአብሔር የተሰጠውን ኃላፊነት በታማኝነት አከናወነ። እንዲያያቸው የተደረጉት ውጤቶችም አንፀባራቂ ነበሩ። ከግማሽ ምዕተ ዓመት በላይ የቤት ለቤት ወንጌል በመሥራት አሳልፎ የሰማኒያ አመት ረጅም ሕይወቱ ወደ መገባደድ ሲደርስ የታማኝ ተከታዮቹ ቁጥር ከግማሽ ሚሊዮን ነፍሳት በላይ ነበር። ሆኖም በእርሱ ልፋት ከኃጢአት መቆርቆዝና ጥፋት ወጥተው ከፍ ወዳለና ወደ ቅዱስ ሕይወት የመጡ እልፍ አዕላፋት፣ በእርሱ ትምህርት ምክንያት ወደ የጠለቀና የበለፀገ ልምምድ የደረሱት ሰዎች ቁጥር፣ የተዋጁት ሁሉም ቤተሰቦች በእግዚአብሔር መንግሥት እስኪሰበሰቡ ድረስ በውል የሚታወቅ አይሆንም። የእርሱ ሕይወት ለእያንዳንዱ ክርስቲያን ዋጋ ሊተመንለት የማይችል ትምህርት የሚለግስ ነው። የዚህ የክርስቶስ አገልጋይ እምነትና ትህትና፣ የማይዝለው ውኔው፣ የራስ መስዋዕትነቱና መሰጠቱ ምነው በዛሬዎቹ አብያተ ክርስቲያናት በተንፀባረቀ!

ምዕራፍ ፲፭—መጽሐፍ ቅዱስና የፈረንሳይ አብዮት

ተሐድሶው በ16ኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጽሐፍ ቅዱስን ከፍቶ ለሕዝቡ በማድረስ በሁሉም የአውሮፓ አገራት ተቀባይነት ለማግኘት ጥረት ላይ ነበር። አንዳንድ አገሮች እንደ ሶማይ መልእክተኛ በደስታ ተቀበሉት፣ በሌሎች ስፍራዎች ደግሞ ተሐድሶው እንዳይገባ በመከላከል ረገድ ጳጳሳዊ ስርዓቱ በአብዛኛው ተሳካለት፤ እናም የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት ብርሐን፣ ከፍ ከፍ ከሚያደርገው ተጽዕኖው ጋር ሙሉ በሙሉ ማለት ይቻላል ተገልጦ ነበር። በአንዲት አገር ብርሃኑ መግቢያ ቢያገኝም ከጽልመቱ የተነሳ ማስተዋል አላገኘም ነበር። ለምዕተ ዓመታት እውነትና ሐሰት የበላይነትን ለመቆናጠጥ ታግለዋል። በመጨረሻም ክፋት አሸናፊ ሆኖ የሶማይ እውነት ተገፍትሮ ወጣ፤ “ብርሐንም ወደ ዓለም ስለመጣ፣ ሰዎችም ከብርሐን ይልቅ ጨለማን ስለወደዱ ፍርዱ ይህ ነው” [ዮሐ 3፡19]። ይህች አገር የመረጠችውን መንገድ ውጤት ታጭድ ዘንድ ተተወች። የሚገድበው የእግዚአብሔር መንፈስ የፀጋውን ስጦታ ካቃለለ ሕዝብ ተወሰደ። ክፋት ይጎመራ ዘንድ ፈቃድ አገኘ፤ መላው ዓለምም ብርሐንን በፈቃደኝነት እምቢ የማለት ፍሬን ተመለከተ።

በፈረንሳይ ለአያሌ ምዕተ ዓመታት የቀጠለው በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የቀጠለው ጦርነት በአብዮቱ ክስተቶች ተደመደመ። ያ በድንገት የመጣ አሰቃቂ ክስተት ሮም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያደረገችው ጭቆና ተገቢ ውጤት ነበር። ይህ የጳጳሳዊው መርሃ ግብር ያስከተለው መዘዝ፣ ከአንድ ሺህ ዓመታት በላይ የሮማ ቤተ ክርስቲያን ትምህርት ሲከተኩተው የቆየውን ዝንባሌ በተግባር ያሳየ፣ ዓለም እስከዚያ ጊዜ ድረስ ካስተናገደችው ለየት ያለ ክስተት ያበረከተ ትዕይንት ነበር።

በጳጳሳዊው ሥርዓት የበላይነት ዘመን የነበረው በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሚመጣው ጭቆና በነብያት ተነግሮ ነበር። ገላጭም [ክርስቶስም] “የኃጢአት ሰው” [2ኛ ተሰሎ 2፡3] በሚቆጣጠራቸው፣ በተለይም በፈረንሳይ ላይ የሚጠራቀመውን አሰቃቂ ውጤት አመልክቷል።

የእግዚአብሔር መልአክ እንዲህ አለ፣ “እነርሱም አርባ ሁለት ወር የተቀደሰችውን ከተማ ይረግጡአታል። ለሁለቱም ምስክሮቹ ማቅ ለብሰው ሺህ ከሁለት መቶ ስልሳ ቀን ትንቢት ሊናገሩ እሰጣለሁ.... ምስክራቸውንም ከፈፀሙ በኋላ ከጥልቁ የሚወጣው አውሬ ይዋጋቸዋል፣ ያሸንፋቸውማል፣ ይገድላቸውማል። በድናቸውም በታላቋ ከተማ አደባባይ ይተኛል። እርሱም በመንፈሳዊ ምሳሌ ሰዶምና ግብጽ የተባለች ደግሞም ጌታቸው የተሰቀለባት ናት። እነዚህም ሁለት ነብያት በምድር የሚኖሩትን ስላሰቃዩ በምድር የሚኖሩት በእነርሱ ላይ ደስ ይላቸዋል። በደስታም ይኖራሉ፣ እርስ በርሳቸውም ስጦታ ይሰጣሉ። ከሶስት ቀን ተኩልም በኋላ ከእግዚአብሔር የወጣ የሕይወት መንፈስ ገባባቸው፤ በእግሮቻቸውም ቆሙ። ታላቅም ፍርሃት በሚመለከቱት ላይ ወደቀባቸው።” [ራዕይ 11፡2-11]።

እዚህ ላይ የተጠቀሱት “አርባ ሁለት ወር” እና “ሺህ ከሁለት መቶ ስልሳ ቀናት” የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን በሮም እጅ የምትሰቃይበትን ዘመን የሚወክሉ አንድ አይነት ናቸው። የ1260 ዓመታቱ የጳጳሳዊ ሥርዓት የበላይነት የጀመረው ስርዓቱ ሲቋቋም ማለትም ከክርስቶስ ልደት በኋላ በ538 ዓ.ም ሲሆን ያበቃው ደግሞ በ1798 ዓ.ም ነው። በዚያን ጊዜ የፈረንሳይ ጦር ሮም ገብቶ ሊቀ ጳጳሱን እስረኛ ካደረገው በኋላ ሊቀ ጳጳሱ በእስር እንዳለ ሞቷል። ብዙም ሳይቆይ አዲስ ሊቀ ጳጳስ ቢመረጥም ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ግን ጳጳሳዊ መዋቅሩ በፊት የነበረውን ኃይሉን መጠቀም አልተቻለውም።

የቤተ ክርስቲያን ስድቱ ለ1260 ዓመታት ሁሉ አልቀጠለም ነበር። እግዚአብሔር ለሕዝቦቹ ካለው ምሕረት የተነሳ እንደ እሳት የሚፋጀውን ፈተና አሳጠረው። በቤተ ክርስቲያን ላይ ስለሚወድቀው “ታላቁ መከራ” አዳኙ ሲናገር፤ “እነዚያ ቀኖችስ ባያጥሩ ስጋ የለበሰ ሁሉ ባልዳነም ነበር፤ ነገር ግን እነዚያ ቀኖች ስለተመረጡት ሰዎች ያጥራሉ።” ብሏል [ማቴዎስ 24÷22]። ከተሐድሶው ተጽዕኖ የተነሳ ስድቱ ከ1798 ዓ.ም ቀደም ብሎ ቆሞ ነበር።

ሁለቱን ምስክሮች በተመለከተ ነብዩ በተጨማሪ ሲናገር፤ “እነዚህ በምድር ጌታ ፊት የሚቆሙ ሁለቱ ወይራዎችና ሁለቱ መቅረዞች ናቸው። “ሕግህ [ቃልህ/Thy Word]” አለ መዝሙረኛው፤ “ለእግሬ መብራት ለመንገዴ ብርሐን ነው” [ራዕይ 11÷4፤ መዝ 119÷105]። ሁለቱ ምስክሮች የብሉይና የአዲስ ኪዳን መፃሕፍትን የሚወክሉ ናቸው። እነዚህ ሁለቱ የእግዚአብሔር ሕግ መነሻው ከየት እንደሆነና ስለዘላለማዊነቱም ጠቃሚ ምስክሮች ናቸው። ለመዳን እቅድም እንዲሁ ምስክሮች ናቸው። የብሉይ ኪዳን ጥላዎች፤ መስዋዕቱና ትንቢታቱ አዳኝ እንደሚመጣ ወደፊት ያመለክታሉ። ወንጌላቱና መልእክቶቹ ደግሞ አስቀድሞ በተነገረው በምሳሌና ጥላ፤ እንዲሁም በትንቢት በትክክል እንደተነገረው፤ እንዲሁ ስለመጣው አዳኝ ይናገራሉ።

“ማቅ ለብሰው ሺህ ከሁለት መቶ ስልሳ ቀን ትንቢት ሊናገሩ እሰጣለሁ” [ራዕይ 11÷3]። በዚህ ዘመን ውስጥ አብዛኛውን ጊዜ የእግዚአብሔር ምስክሮች ተጋርደው ቆይተዋል። ጳጳሳዊ ስልጣን የእውነትን ቃል ከሕዝቡ ለመደበቅ ጥሯል፤ ምስክርነቱንም መቃረን ይቻለው ዘንድ የሐሰት ምስክሮችን አቅርቦላቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስ በሐይማኖታዊና በዓለማዊ ስልጣን ሲወገዝ፤ ምስክርነቱ ሲጣመም፤ የሰዎች አዕምሮ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይርቅ ዘንድ ሰዎችና አጋንንት የፈጠራ ሥራ እንዲያደርጉ የተቻለው ሁሉ ጥረት ሲደረግ፤ የያዛቸውን የከበሩ እውነቶች ያውጁ ዘንድ የደፈሩት ሲታደኑ፤ ሲካዱ፤ ሲገረፉ፤ ከመሬት በታች ባሉ ወሀኒ ቤቶች ሲቀበሩ፤ ለእምነታቸው መስዋዕት ሲሆኑ፤ ወይም ማግኘት ወደሚያስችግሩ ተራራዎች፤ ጉድጓዶችና ዋሻዎች እንዲሸሹ በተገደዱበት ጊዜ.... ያኔ ታማኝ ምስክሮች ማቅ ለብሰው ትንቢት ተናገሩ። ያም ሆኖ በ1260 ዓመታት ሁሉ ምስክርነታቸውን ቀጠሉ። በድቅድቅ ጨለማ ዘመናት ውስጥ የእግዚአብሔርን ቃል የሚወዱ፤ ለአምላክ ክብር የሚቀኑ ታማኝ ሰዎች ነበሩ። በዚህ ሁሉ ዘመን የእርሱን እውነት ያውጁ ዘንድ ለእነዚህ ታማኝ አገልጋዮች ጥበብ፤ ኃይልና ስልጣን ተሰጣቸው።

“ማንምም ሊጎዳቸው ቢወድ እሳት ከአፋቸው ይወጣል ጠላቶቻቸውንም ይበላል፤ ማንም ሎጎዳቸው ቢወድም እንዲሁ ሊገደል ይገባዋል” [ራዕይ 11÷5]። ቅጣት ሳያስከትልባቸው ሰዎች በእግዚአብሔር ቃል ላይ መረማመድ አይቻላቸውም። የዚህ አስፈሪ ውግዘት ትርጉም በራዕይ መጽሐፍ የመጨረሻው ምዕራፍ ተመልክቷል፡- “በዚህ መጽሐፍ የተፃፈውን የትንቢት ቃል ለሚሰማ ሁሉ እኔ እመሰክራለሁ፤ ማንም በዚህ ላይ አንዳች ቢጨምር እግዚአብሔር በዚህ መጽሐፍ የተፃፉትን መቅሰፍቶች ይጨምርበታል፤ ማንምም በዚህ በትንቢት መጽሐፍ ከተፃፉት ቃሎች አንዳች ቢያጎድል በዚህ መጽሐፍ ከተፃፉት ከሕይወት ዛፍና ከቅድስቲቱ ከተማ እግዚአብሔር ዕድሉን ያጎድልበታል።” [ራዕይ 22÷18፤19]።

የተገለፀውን ወይም የታዘዘውን በምንም አይነት ሁኔታ ከመቀየር ይቆጠቡ ዘንድ እግዚአብሔር ለሰዎች የሰጣቸው ማስጠንቀቂያዎች እኒህ አይነቶች ናቸው። እነዚህ ጠንካራ ውግዘቶች፤ በተጽዕኖአቸው አማካይነት ሰዎች የእግዚአብሔርን ሕግ አቅልለው እንዲመለከቱ በሚመሩ ሁሉ ላይ የሚወርዱ ናቸው። ይህ፤ የእግዚአብሔርን ሕግ ታዘዝንም አልታዘዝንም የሚያመጣው መዘዝ ኢምንት ነው ብለው በንቀት

የሚያውቁትን ሊያስደንግጥና ሊያርበደብድ ይገባል። የራሳቸውን ሐሳብ ከመለኮታዊ መገለጥ በላይ ከፍ የሚያደርጉ ሁሉ፣ ለራሳቸው ምችት ይገጥም ዘንድ፣ ወይም ከዓለም ጋር ይመሳሰሉ ዘንድ፣ ግልጽ የሆነውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም የሚቀይሩ እነርሱ በራሳቸው ላይ አስፈሪ ኃላፊነትን የሚጫኑ ናቸው። የተፃፈው ቃል፣ የእግዚአብሔር ሕግ የእያንዳንዱን ሰው ባህሪ ይመዝናል። ይህ ፍፁም የማይሳሳተው መለኪያ ጎደሎ አለባቸው ያላቸውን ሁሉ ያወግዛቸዋል።

“ምስክርነታቸውን ከፈፀሙ በኋላ [እየፈፀሙ ሳለ]” [ራእይ 11፡7]፤ ሁለቱ ምስክሮች ማቅ ለብሰው ትንቢት የሚናገሩበት ዘመን በ1798 ዓ.ም አበቃ። ሳይስተዋሉ፣ የሥራቸውን ማቆሚያ ጊዜ እየተቃረቡ ሲሄዱ “ከጥልቁ የሚወጣው አውሬ” [ራእይ 11፡7] በመባል የተገለጠው ኃይል ጦርነት ያውጅባቸው ዘንድ ነበረው። በብዙ የአውሮፓ አገሮች ቤተ ክርስቲያንና አገርን ያስተዳድሩ የነበሩ ኃይላት ለብዙ መቶ ዓመታት በጳጳሳዊው ሥርዓት አማካኝነት በሰይጣን ቁጥጥር ስር ነበሩ። ሆኖም እዚህ ላይ አዲስ የሰይጣናዊ ኃይል መገለጥ ወደ ማስተዋል እንዲመጣ ተደርጓል።

ለመጽሐፍ ቅዱስ የሚገባው ክብር ነው በሚል ሰበብ በማይታወቅ ቋንቋ ተቆልፎ ከሕዝቡ የተሰወረ ይሆን ዘንድ የሮም መርሃ ግብር ነበር። በእርስዋ አገዛዝ ስር ሆነው፣ ምስክሮች “ማቅ ለብሰው” ትንቢት ተናገሩ። ሆኖም ሌላኛው ኃይል - ከጥልቁ የሚወጣው አውሬ - በመነሳት፣ ግልጽ የሆነ፣ ራሱ በአደባባይ የሚመሰክረው ጦርነት በእግዚአብሔር ቃል ላይ ያውጅ ዘንድ ነበረው።

በመንገዶቻቸው ላይ ምስክሮች የሚታረዱበት ፊሳቸውም የሚወድቅበት “ታላቋ ከተማ”፣ “መንፈሳዊ ግብጽ” ናት። ከሌሎች በላቀ ሁኔታ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ውስጥ ከተገለፁ አገራት መካከል የሕያው እግዚአብሔርን መኖር በድፍረት የካደች ትዕዛዙንም የተገዳደረች አገር ግብጽ ነበረች። በግልጽና በከበደች የአመጽ እጅ፣ የሰማይን ስልጣን እንደ ግብጽ ንጉሥ የተቃወመ ሌላ ንጉሠ ነገሥት የለም። መልእክቱ በእግዚአብሔር ስም በሙሴ አማካኝነት ሲመጣለት ፈርዖን በኩራት፣ “ቃሉን እሰማ ዘንድ እሥራኤልንስ እለቅ ዘንድ እግዚአብሔር ማነው? እግዚአብሔርንም አላውቅም እሥራኤልንም ደግሞ አልለቅም አለ” [ዘፀዓት 5፡-2]። ይህ እምነት-የለሽነት (ኤትይዝም) ነው። በግብጽ የተመሰለችው አገር ለሕያው እግዚአብሔር መጠይቅ ተመሳሳይ የክህደት ድምጽ ታሰማለች። አንድ አይነት የእምነት-አልባነትንና የመገዳደር መንፈስም ታንፀባርቃለች። “ታላቋ ከተማ”፣ “በመንፈስ” ከሰዶም ጋርም ተነፃጽራለች። የእግዚአብሔርን ሕግ በመጣስ ረገድ የሰዶም ብልሽት፣ በተለይም በወሲብ ልቅነት ተንፀባርቆ ነበር። የዚህን ጥቅስ አገላለጽ የምታሟላው አገር ጎልቶ የሚስተዋለው ባህሪዋም ይህ ኃጢአት ሊሆን ነበረው።

እንደ ነብዩ አነጋገር፣ ያን ጊዜ፣ ከ1798 ዓ.ም ትንሽ ቀደም ብሎ ምንጩና ባህሪው ከሰይጣን የሆነ አንድ ኃይል ተነስቶ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ጦርነት ያውጃል። የሁለቱ የእግዚአብሔር ምስክሮች ምስክርነት ዝም እንዲል በሚደረግበትም ምድር የፈርዖን እግዚአብሔርን የመካድ ድርጊትና የሰዶም ልቅነት የሚንፀባረቅ ይሆናል።

ይህ ትንቢት በፈረንሳይ ታሪክ አንፀባራቂና እቅጭ ፍፃሜውን አግኝቷል። በ1793ቱ አብዮት “በስልጡን ዘመን በተወለዱና በተማሩ ከስመ ጥር የአውሮፓ አገራት መካከል አንድዋ የሆነችውን አገር ለመምራት ይገባናል ባሉ ሰዎች ህብረት የሰው ነፍስ ሊቀበል የሚችለውን ታላቅ እውነት ለመካድ የተባበረ ድምጻቸውን በአንድነት ሲያሰሙና ያለ አንዳች ተቃውሞም የጌታን እምነትና አምልኮ ሲያወግዙ ዓለም ለመጀመሪያ ጊዜ

ተመለከተ።”-Sir Walter Scott, Life of Napoleon, vol. 1, ch. 17። ፈረንሳይ፣ ከዓለም አገራት ተለይታ በዓለማት ፈጣሪ ላይ በአደባባይ የተቃውሞ እጆቿን የዘረጋች፣ እንዲህ በማድረጓም የማያጠራጥር መረጃ ያለባት፣ ብቸኛዋ አገር ናት። ብዙ እግዚአብሔርን የሚሳደቡ፣ ብዙ እምነት የለሾች በእንግሊዝ፣ በጀርመን፣ በስፔንና በሌሎች ስፍራዎች ነበሩ፤ አሁንም አሉ። ፈረንሳይ ግን በሕግ አውጪ ምክር ቤትዋ አዋጅ አማካኝነት እግዚአብሔር የለም ብላ የለፈፈች፣ በዚህ አዋጅ ከመፈንደቃቸው የተነሳ መላው የከተማዋ ሕዝብ፣ እንዲሁም አብዛኞች በሌላ ስፍራ የሚኖሩ ሴቶችና ወንዶች በአንድ ላይ የጨፈሩባትና የዘፈኑባት፣ ከዓለም ለየት ያለች ብቸኛዋ አገር ናት።”-Blackwood’s Magazine, November, 1870።

በተጨማሪም ፈረንሳይ፣ ሰዶምን ለየት ያደረጋትን ባህርይ ታንፀባርቅ ነበረች። በአብዮቱ ጊዜ፣ በሜዳማው ከተሞች [ሰዶምና ጎመራ] ላይ ውድመት ያመጣው የስነ ምግባር ልሽቀትና ብልሽት በፈረንሳይ ይስተዋል ነበር። በትንቢቱ እንደተናገረው የታሪኩ ሰው የፈረንሳይን ከሃዲነትና ልቅነት ሲያስቀምጥ፣ “ከእነዚህ ሕግጋት ጋር ተቆራኝቶ በኃይማኖት ላይ ተጽዕኖ የፈጠረው — ሰዎች ይገነቡት ዘንድ ከሚችሉት ህብረት ሁሉ ፈጽሞ የተቀደሰ የሆነውን፣ በቋሚነት በመኖሩም ምክንያት በእርግጠኛነት ወደ ማህበረሰብ መጠናከር የሚመራውን የጋብቻ ግንኙነት፣ ሁለት ሰዎች የሚፈጽሙት ሲያሻቸውም የሚያፈርሱት የጊዜያዊነት (ቋሚ ያልሆነ) ባህርይ ወዳለው ሰብዓዊ ውል ዝቅ እንዲል ያደረገው ሂደት ነው.... የሰው ዘር ጠላቶች በትዳር (በቤት) ህይወት ውስጥ ያለን ክቡር፣ ባለፀጋ ወይም ቋሚ የሆነ ማንኛውንም ነገር ለማጥፋት ይችሉ ዘንድ ውጤታማ ዘዴ ለማግኘት ሲደልቱ፣ አላማቸው ያደረጉት ተንኮልም፣ [ብልሽቱ] ከአንድ ትውልድ ወደሚቀጥለው ትውልድ በቀጣይነት ይተላለፍ ዘንድ እርግጠኛ ለመሆን ጋብቻን ከማቆርቆዝ የተሻለ ሌላ የተሳካ አቅድ ሊፈጥሩ አይቻላቸውም ነበር.... በቀልደኛ ንግግሮቹ ዝነኛ የነበረችው ተዋናዊቷ ሶፊ አርኖልት የፈረንሳዮቹን ሪፐብሊካኖች ጋብቻ ስትገልፀው ‘የዝሙት ሥርዓተ-ቁርባን’ ብላዋለች።”-Scott, vol. 1, ch. 17።

“ጌታችን የተሰቀለባት ናት።” [ራዕይ 11÷8]፣ የዚህ ትንቢት የሚጠቁመው ዝርዝርም በፈረንሳይ ተፈፃሚነትን አግኝቷል። በክርስቶስ ላይ ያለው የጠላትነት መንፈስ የተንፀባረቀበት እንደዚህ አይነት ሌላ ምድር አልነበረም። እውነት መራርና ጨካኝ ተቃውሞ የተጋረጠበት እንደዚህ ያለ አገር አልነበረም። ወንጌልን በሚመሰክሩ ሆኖም በምታሳድዳቸው ደቀ መዛሙርቱ ላይ ተፈፃሚ ባደረገችው ተግባር አማካይነት ፈረንሳይ ክርስቶስን ሰቅላዋለች።

የቅዱሳን ደም ለተከታታይ ምዕተ ዓመታት ሲፈስ ኖሮአል። “ለእግዚአብሔር ቃልና ለየሱስ ክርስቶስ ምስክር” ሲሉ ዋልደንሶች በፒድሞንት ተራራ ላይ ሕይወታቸውን ሰውተዋል፤ በተመሳሳይ ሁኔታ፣ የእውነት ምስክርነት ወንድሞቻቸው በሆኑት በፈረንሳይ አልቢጄንሶችም ተተግብሯል። በተሐድሶው ዘመን፣ የተሀድሶው ደቀ መዛሙርት በዘግናኝ እንግልት ተገድለዋል። ንጉሥና ልዑላን፣ የተከበሩ ሴቶችና እምቡጥ ደናግልት፣ የሀገሪቱ ኩራትና መመኪያ የሆኑ ሁሉ የክርስቶስ ሰማዕታት ሲሰቃዩ በመመልከት የአይን ድግስ በልተዋል። የሰብአዊ ልብ እጅግ የከበረ አድርጎ ለሚቀበላቸው መብቶች በመቆም ጀግኖቹ ሂደጉኖቶች በብዙ የጦርነት መስኮች ይማቸውን አፍስሰዋል። ፕሮቴስታንቶች ሀገ-ወጥ እንደሆኑ ተቆጥረው፣ የሚይዛቸው ሰው ዋጋ እንዲከፈለው እየተደረገ፣ እንደ ዱር አራዊት ይታደኑ ነበር።

በ“በረሃ የነበረችዋ ቤተ ክርስቲያን” በደቡባዊው ተራራማ ስፍራዎች ተደብቀው የኖሩ፤ ከጥንታዊያን ክርስቲያናት የሆኑ ጥቂት ተወላጆች በአሥራ ስምንተኛው መቶ ክፍለ ዘመን በፈረንሳይ የነበሩ የአባቶቻቸውን ኃይማኖት የሚከተሉ ነበሩ። በተራራ ጥግ ወይም በጥሻ ውስጥ በጨለማ ለመገናኘት በሚንቀሳቀሱበት ጊዜ በፈረሰኛ ወታደሮች ታድነው እየተጎተቱ ተወስደው በመርከብ ውስጥ ለእድሜ ይፍታሽ ባርነት ይሰጡ ነበር። “ንፁሃን፤ እጅግ የነጠሩትና ብልህ የነበሩ የፈረንሳይ ዜጎች በአሰቃቂ እንግልት በዘራፊዎችና በነፍሰ ገዳዮች መካከል በሰንሰለት ይታሰሩ ነበር።” የተሻለ ዕድል የገጠማቸው እነርሱ፤ ያለ መሳሪያና እረዳት-አልባ ሆነው፤ ለፀሎት በጉልበታቸው ተንበርክከው ባሉበት ያለርጎራኝ ተገደሉ [ያለ እንግልት ወዲያው መገደል እንደ ተሻለ ዕድል ይቆጠር ነበር]። በመቶ የሚቆጠሩ የእድሜ ባለፀጎች፤ ተከላካይ የሌላቸው ሴቶች፤ እንዲሁም ንፁሃን ህፃናት በተሰበሰቡበት ስፍራ ተገድለው መሬት ላይ ይተዉ ነበር። የተለመደ የመሰብሰቢያ ስፍራቸው በነበረው በተራራው ጥግ ወይም በጨካው ሲጓዙ “በየአራት እርምጃው በሰይፍ ተወግተው የሞቱ ሬሳዎችንና ዛፍ ላይ የተንጠለጠሉ በድኖችን” ማግኘት ያልተለመደ ክስተት አልነበረም። አገራቸው “በሰይፍ፤ በመጥረቢያ፤ በቃጠሎ፤ ወድሞ ወደ ሰፊ ደብዛዛ ምድረበዳነት ተለውጦ ነበር።” እነዚህ የግፍ ድርጊቶች የተፈፀሙት በጨለማው ዘመን ሳይሆን፤ “ሳይንስ በጎለበተበት፤ ጽሁፍ በተስፋፋበት፤ የፍርድ ቤቶችና የመዲናዎች መሪዎች የተማሩና አንደበተ-ርቱዕ የሆኑ እነርሱ በትህትና እና በፍቅር ፀጋዎች ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ ባሳደሩበት፤” በዚያ ደማቅ ዘመን ነበር።-Ibid., b. 22, ch. 7።

በጥቁሩ የወንጀል መዝገብ ዝርዝር ውስጥ ጥላሽት የመሰለው፤ በእነዚያ አሰቃቂ ምዕተ ዓመታት ከተፈፀሙት ክፉ ተግባራት ሁሉ እጅግ አስከፊ የነበረው የቅዱስ በርተላሚዎስ እልቂት ነበር። ያንን እጅግ አስፈሪና ጨካኝ የጥቃት ትዕይንት ዛሬም ድረስ ዓለም በሚያንዘፈዝፍ ድንጋጤ ያስታውሰዋል። በሮማዊያን ቀሳውስትና ባለስልጣናት ግፊት የፈረንሳይ ንጉሥ ለዚህ አሰቃቂ ተግባር ድጋፉን ሰጥቶ ነበር። በውድቅት በዝግታ ይሰማ የነበረው የቤተ መንግሥቱ ታላቅ ደወል ለፍጅቱ አዎንታዊ ምልክት ነበር። የንጉሣቸውን የክብር ቃል ኪዳን አምነው በፀጥታ በቤታቸው ተኝተው የነበሩ በሺዎች የሚቆጠሩ ፕሮቴስታንቶች ያለማስጠንቀቂያ ተጎትተው እየወጡ ያለርጎራኝ ተጨፈጩ።

በሮማ አክራሪዎች ውስጥ ሆኖ አዝማቹን የሚመራው ሰይጣን ነበር። ከግብጽ ባርነት የሕዝቦቹ የማይታየው መሪ ክርስቶስ እንደነበረ ሁሉ የሰማዕታትን ቁጥር በሚጨምረው በዚህ አሰቃቂ ሥራም የባሪያዎቹ የማይታይ መሪ ሰይጣን ነበር። በመጀመሪያዎቹ ሶስት ቀናት በማይታመን (ለመረዳት በሚያስቸግር) ቁጥ ቀጥሎ፤ ግድያው ለሰባት ቀናት በፓሪስ ከተማ ተፈፀመ። በዋና ከተማዋ ብቻ የተወሰነ አልነበረም። በንጉሡ የተለየ ትዕዛዝ አማካኝነት ፕሮቴስታንቶች ሊገኙባቸው በሚችሉ ክፍለ ሀገራትና ከተማዎች ሁሉ ተስፋፋ። እድሜም ሆነ ፆታ ዋጋ የሚሰጥበት አልነበረም። ምንም የማያውቀው ህጻንም ሆነ ሽቦታው ሽማግሌ አልተረፉም። ባለአባትና ጭሰኛ፤ ትልቅና ትንሽ፤ እናት እና ልጅ፤ ሁሉም በአንድ ላይ ታረዱ። ፍጅቱ በመላ ፈረንሳይ ለሁለት ወራት ዘለቀ። የአገሪቱ አበባዎች የነበሩ ሰባ ሺህ ሰዎች ረገፉ።

“ሊቀ ጳጳሱ፤ ግሪጎሪ 13ኛ፤ የሂዩጉኖቶችን ዕጣ ፈንታ ዜና ወደር በሌለው ደስታ ተቀበለው። የልቡ መሻት ተፈፀመለት። ቻርለስ 14ኛም አሁን የሚወደው ተመራጭ ልጁ ሆነ። ሮም በሀሴት ፈነደቀች። የቅዱስ አንጀሎ ግንብ ጠመንጃዎች የደስታ ሰላምታ ሰጡ፤ ደወሎቹ ከእያንዳንዱ ህንፃ አቃጩ። የደመራ እሳቶች ሌሊቱን ሙሉ ሲንቀለቀሉ አደሩ’ ግሪጎሪም በቤተክህነት መሪዎችና በቀሳውስት ታጅቦ፤ የሎሪየን የቤተ ክህነት መሪ ቴ ደዩም (Te Deum) የሚባለውን ዜማ ወዳዜመበት ወደ ቅዱስ ሉዊስ ቤተ ክርስቲያን ያሸበረቀ ጉዞ አደረገ።

በፈረንሳይ የነበረው ሕዝብ የሞት ጣር ሲቃ፣ ለሮም ቤተ መንግሥት የለሆሳስ መዋህድ ነበር። ክብር የተላበሰውን ፍጅት ለማስታወስ ሜዳሊያ ተቀረጸ፤ በቅዱስ ባርቶሎሚዎስ የተከናወኑትን አበይት ክስተቶች የሚያሳይ ስዕል ተሳለ፤ ያ ስዕል አሁንም ድረስ በቫቲካን ይገኛል። ቻርለስ ባሳየው የታዛዥነት ባህርይ ምስጋናውን ማሳየት የፈለገው ሊቀ ጳጳሱ ለቻርለስ የወርቅ ጽጌረዳ (the Golden Rose) ላከለት፤ በሮም መድረኮችም አንደበተ ርቱዕ ተናጋሪዎች፣ ቻርለስን፣ ካተራይንና ጎይሶችን አዲሶቹ የጳጳሳዊው ቤተ ክርስቲያን መሥራቾች እንደሆኑ አድርገው አሞካሹአቸው።”-Henry White, The Massacre of St. Bartholomew, ch. 14, par. 34።

የቅዱስ ባርቶሎሚዎስን ጭፍጨፋ ያነሳሳው ያው የበላይ መንፈስ የአብዮቱንም ገጽታዎች መርቷል። የሱስ ክርስቶስ አስመሳይ እንደነበረ ታወጀ፤ የፈረንሳይ ከሃዲዎች መፈክርም “እርጉሙን ስበሩት” የሚል ሲሆን እርሱም ክርስቶስን ማለታቸው ነበር። ሰማይን የሚገዳደር ስድብና አፀያፊ ርኩሶት እጅ ለእጅ ተያይዘው፣ እጅግ የተዋረዱ፣ የጭካኔና የምግባር ብልሹነት አውሬዎች ሆነው የተተዉ ሰዎች ያለ ልክ ከፍ ከፍ ተደረጉ። በዚህ ሁሉ ታላቁ ክብር ለሰይጣን ተበረከተ፤ ክርስቶስ ግን ከእውነት፣ ከንጽህናና ራስ ወዳድ ካልሆነ ፍቅሩ ጋር ተሰቀለ።

“ከጥልቁ የሚወጣው አውሬ ይዋጋቸዋል፣ ያሸንፋቸውማል፣ ይገድላቸውማል።” [ራዕይ 11÷7]። በአብዮቱና በሽብር ግዛቱ ዘመን ፈረንሳይን ይገዛት የነበረው ከሃዲ ኃይል ዓለም አይቶች የማያውቀው ጦርነት በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ አውጆ ነበር። የእግዚአብሔር ቃል በብሔራዊ ምክር ቤቱ ተከልክሎ ነበር። መተግበር የሚቻለው ንቀት ሁሉ እየተንፀባረቀባቸው መጽሐፍ ቅዱሶች(Bibles) እየተሰበሰቡ በአደባባይ ተቃጠሉ። የእግዚአብሔር ሕግ እግር ስር ተረገጠ። የመጽሐፍ ቅዱስ ተቋማት ፈረሱ፤ ሳምንታዊው የእረፍት ቀን ወደ ጎን ተገፍትሮ በምትኩ እያንዳንዱ አስረኛ ቀን ለፈንጠዝያና ለስድብ ተገባለ። ጥምቀትና ቅዱስ ቁርባን ተከለከለ። ሞት ዘላለማዊ እንቅልፍ እንደሆነ የሚናገሩ ማስታወቂያዎችም በመቃብር ስፍራዎች በቀላሉ እንዲስተዋሉ ሆነው ተለጠፉ።

እግዚአብሔርን መፍራት የጥበብ መጀመሪያ መሆኑ ቀርቶ፣ ጭራሽ የጅልነት መጀመሪያ ሆነ። ከነፃነትና ሃገሪቱን ከሚመለከቱ ጉዳዮች በስተቀር ማንኛውም ኃይማኖታዊ አምልኮ ተከለከለ። “ሀገርን ወክለው ከተከናወኑ ክስተቶች ውስጥ እጅግ ንቀትና ቅሌት የተሞላበት የልግጫ ተግባር አብዛኛው እንዲፈጸም የተደረገው በፓሪስ ህገ-መንግሥታዊ ጳጳስ አማካኝነት ነበር....ከነሙሉ አጀቡ ወደፊት እንዲመጣ ከተደረገ በኋላ ለብዙ ዓመታት ሲሰብከው የነበረው ሐይማኖት በታሪክም ሆነ በተቀደሰው እውነት ዘንድ ምንም መሰረት የሌለው፣ በሁሉም አቅጣጫ ሲታይ፣ መንግሥታዊና ፖለቲካዊ ጉዳዮችን ለመቆጣጠር በሚሹ ቀሳውስት የተፈጠረ እንደሆነ ለጉባኤው ተናገረ። የምርና ግልጽ በሆነ ቋንቋ፣ ያመልከው ዘንድ ተለይቶ የተቀደሰበትን፣ የአምላክን ሕያውነት (መኖር) ክዶ፣ ለነፃነት፣ ለእኩልነት፣ ለግብረ ገብነትና ለመልካም ባህርይ ለመገዛት የወደፊት ሕይወቱን አሳልፎ ሰጠ። ከዚያም ጳጳሳዊ ጌጦቹን በጠረጴዛው ላይ አኖረ፤ ወንድማዊ ሰላምታም ከጉባኤው መሪ ተቸረው። ብዙ ከሃዲ ቀሳውስት የዚህን የቤተ ክህነት መሪ ፈለግ ተከተሉ።”-Scott, vol. 1, ch. 17።

“እነዚህም ሁለት ነብያት በምድር የሚኖሩትን ስላሰቃዩ በምድር የሚኖሩት በእነርሱ ላይ ደስ ይላቸዋል፣ በደስታም ይኖራሉ እርስ በርሳቸውም ስጦታ ይሰጣጣሉ” [ራዕይ 11÷10]። ኃይማኖት-የለሽዋ

ፈረንሳይ የሚገሥፀውን የሁለቱን የእግዚአብሔር ምስክሮች ድምጽ ዝም አሰኝታለች። የእውነት ቃል ሬሳ በየመንገዶችዋ ወደቀ፤ የእግዚአብሔርን ሕግ ገደብና መጠይቅ የጣሉ እነርሱ በደስታ ፈነጩ። ሰዎች በአደባባይ የሰማይን ንጉሥ ተገዳደሩ፤ እንደ ጥንታዊያኑ ሃጥአንም “እግዚአብሔር እንዴት ያውቃል? በልዑልስ ዘንድ በውኑ እውቀት አለ?” [መዝ 73÷11] ብለው ጮኹ።

ለማመን በሚያስችግር፤ ስድብ በተሞላበት ድፍረት ከአዲሱ መዋቅር ቀሳውስት መካከል አንዱ “እግዚአብሔር ሆይ በእርግጥ ካለህ የቆሰለውን ስምህን ተበቀል። እገዳደርሃለሁ! ዝም ብለህ ተቀመጥ። ነጎድጓድህን ለመጀመር እንዳትሞክር! ከዚህ በኋላ በአንተ ሕያውነት የሚያምን ማን ይኖራል?” አለ።- Lacretelle, History, vol. 11, ገጽ 309; in Sir Archibald Alison, History of Europe, vol. 1, ch. 10። ይህ የፈርአንን ጥያቄ እንዴት የሚያስተጋባ ነው! “ቃሉን እሰማ ዘንድ እግዚአብሔር ማነው?” “እግዚአብሔርን አላውቅም!” [ዘጸ 5÷2]’

“ሰነፍ በልቡ እግዚአብሔር የለም ይላል” [መዝ 14÷1]። እውነትን ስለሚያጣምሙም እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- “ሞኝነታቸው ለሁሉ ይገለጣልና” [2ኛ ጢሞ 3÷9]። ፈረንሳይ “ለዘላለም የሚኖር....ከፍ ያለው ልዑል” [ኢሳ 57÷15]ን፤ የሕያው እግዚአብሔርን አምልኮ በገሃድ አልቀበልም ካለች በኋላ የአመክንዮ እንስት ጣዖት (Goddess of Reason) በምትባል ስድ በሆነች ሴት ውክልና አምላኪነት አማካኝነት ወደሚያዋርድ የጣዖት አምልኮ ማሽቆልቆልዋ የጥቂት ጊዜ ጉዳይ ነበር። ይህ ክስተት በሀገሪቱ የተወካዮች ምክር ቤት፤ በከፍተኛው የመንግሥታዊና የሕግ አውጪ ባለስልጣናት ዘንድ ተግባራዊ ሆነ! የታሪክ ፀሃፊው፡- “በዚህ የእብደት ጊዜ ከተፈፀሙት ስነስርዓቶች መካከል አንዱ በእንግዳነቱና በእግዚአብሔር ከሃዲነቱ ተወዳዳሪ የሌለው ነበር። የጉባኤው በሮች ለሙዚቃ ቡድኖች ወለል ብለው ተከፈቱ፤ ከእነርሱ በፊትም ነፃነትን የሚያወድስ መዝሙር የሚዘምሩ፤ የወደፊት አምልኮአቸው ትኩረት ያደረጓትን የአመክንዮ ጣዖት ብለው የሰየሙአትን የተሸፈነች ሴት የያዙ የመዘጋጃ ቤት አባላት በታላቅ አጀብ ገቡ። የኦፍራ ተወዛዋዥ ኮረዳ እንደሆነች እየታወቀ፤ ወደ መድረክ መብራቱ ስትደርስ በአንፀባራቂ ውበት ከተገለጠች በኋላ በፕረዘዳንቱ ቀኝ ተደረገችለሚያመልኩት አመክንዮ ገጣሚ ወኪል እንደሆነች አድርጎ የፈረንሳይ ብሄራዊ መማክርት ሕዝባዊ አክብሮት ለዚች ሴት አበረከተላት። ይህ አምላክን ያዋረደ፤ የሚያስቅና እርባና ቢስ ሥነ-ሥርዓት የራሱ የአፈጻፀም መልክ ነበረው፤ የዚህ የአመክንዮ ጣዖት አምልኮ ምስረታም በአገሪቱ በሞላ ከአብዮቱ ክንውኖች ጋር ራሳቸውን አኩል አድርገው ማሳየት በሚፈልጉ ነዋሪዎች ዘንድ ሁሉ ታደሰ፤ ተደገመም።”- Scott, vol. 1, ch. 17።

የአመክንዮ አምልኮን ያስተዋወቀው ተናጋሪ፡- “የሕግ አውጪው አክራሪነት መሰረቱን ለቋል፤ ለአመክንዮ በታውን ሰጥቷል፤ ቤተ መቅደሶቹን ለቀን ወጥተናል፤ እንደገናም አቆጥቁጠዋል። ዛሬ በርካታ ሕዝብ በዚያው ተመሳሳይ ጣራ ስር ተሰብስቦ ለመጀመሪያ ጊዜ የእውነትን ድምጽ እንደገና ያስተጋባል። ፈረንሳዊያን በዚያ ሥፍራ እውነተኛውን የነፃነትና የአመክንዮ አምልኮ ያከብራሉ። በዚያ ለሪፐብሊኩ ሰራዊት ብልጽግና አዳዲስ ቃል ኪዳናትን እንመሰርታለን። በዚያ ሕይወት አልባ የሆኑትን ጣኦታት አምልኮ ትተን፤ ሕይወትና ኃይል የተሞላውን ምስል፤ የፍጥረት ግሩም ውጤት የሆነውን—አመክንዮን እናመልካለን።” አለ። -M. A. Thiers, History of the French Revolution, vol. 2, ገጽ 370, 371።

እንስቷ ጣዖት ወደ ጉባኤው በመጣች ጊዜ ተናጋሪው እጅዋን ይዞ ወደ ጉባኤው ዘወር በማለት፡- “ሚቸች፤ የራሳችሁ ፍርሃት በፈጠረው አቅሙ-ቢስ በሆነ አምላክ [እግዚአብሔር] ነገድጓድ መንቀጥቀጥችሁን አቁሙ። ከአሁን በኋላ ለመለኮታዊነት ሳይሆን ለአመክንዮ እውቅና ስጡ። እጅግ የከበረና በንጽህናው ተወዳዳሪ የሌለውን ምስል (እንስትዋን ጣዖት) አበረክትላችኋለሁ፤ ጣዖት ይኑረን ካላችሁ ለእንደዚህ አይነቱ ብቻ መስዋዕት አድርጉ.... ግርማ ሞገስ ባለው በነጻነት ምክር ቤት፤ በአመክንዮ አይነ እርግብ ፊት ውደቁ።” አለ።

“ፕረዘዳንቱ በደስታ ከተቀበላት በኋላ እንስት ጣዖትዋ በተዋበ ሰረገላ ላይ ተቀምጦ የአምላክን (የእግዚአብሔርን) ቦታ ትወስድ ዘንድ ጥቅጥቅ ባለው ሕዝብ መካከል ወደ ኖትረዳም (Notre Dame) ካቴድራል ተወሰደች። ከዚያም በከፍታ ወዳለው መሰዊያ እንድትወጣ ተደረገች፤ የመላውን ሕዝብ አክብሮት አገኘች።”-Alison, vol. 1, ch. 10።

ይህ ክስተት ከተፈፀመ ብዙም ሳይቆይ መጽሐፍ ቅዱስን በአደባባይ ማቃጠል ተጀመረ። “የሙዚየሙ ማሕበረሰብም አመክንዮ ለዘላለም ይኑር (Vive La Raison— Long Live the Reason!) እያለ፤ ‘የሰው ዘር እንዲፈጽመው ያደረጉትን ሞኝነቶች ሁሉ በታላቅ እሳት ያፀዳው’ ብሎ ፕረዘዳንቱ የተናገረለትን፤ ግማሽ አካላቸው የተቃጠሉ፤ የብሉይና የአዲስ ኪዳን መጻሕፍትን ጭምር፤ ብዙ መጻሕፍት በረዥም ምሰሶ ላይ በመያዝ ወደ መዘጋጃ ቤቱ አዳራሽ ገባ።”-Journal of Paris, 1793, No. 318, quoted in Buchez-Roux, Collection of Parliamentary History, vol. 30, ገጽ 200, 201።

እምነት አልባነት እያጠናቀቀ የነበረውን ሥራ የጀመረው ጳጳሳዊ ሥርዓት ነበር። ፈረንሳይን ወደ ጥፋት እያንደረደሩዋት የነበሩትን የማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ሐይማኖታዊ ሁኔታዎች እንዲፈጠሩ ያደረገው የሮም መርሃ-ግብር ነበር። አንድ ፀኑል ስለ አብዮቱ አሰቃቂ ክስተቶች ሲናገር፡- “በእውነቱ ከሆነ ለእነዚያ ክልክ ያለፉ ድርጊቶች ተጠያቂዎቹ ዘውዱና ቤተ-ክህነት ናቸው።” እቅጩን የሆነ ፍርድ ከተሰጠ ደግሞ ተጠያቂዋ ቤተ ክርስቲያን ናት። ተሀድሶው የዘውዱ (የመንግሥት) ጠላት፤ ለሃገሪቱ ሰላምና ስምምነት አደገች የሆነ ፀብ የሚያመጣ እንደሆነ አድርጎ የነገሥታትን አዕምሮ የበረዘው ጳጳሳዊው ሥርዓት ነበር። ከመንግሥት ዙፋን የመነጨውን ተወዳዳሪ የሌለውን ጭቆናና አስከፊ ጭካኔ በዚህ ዘዴ ያነሳሳው የሮም ብልሃት ነበር።

የነፃነት መንፈስ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር አብሮ የሚሄድ (የተስማማ) ነበር። ወንጌሉ ተቀባይነት ባገኘበት ስፍራ ሁሉ የሰዎች አዕምሮ ይነቃቃ ነበር፤ ጠፍሮ ይዞ ባሪያ አድርጓቸው የኖረውን የድንቁርና፣ የብልግናና የአጉል እምነት ሰንሰለት አውልቀው ይጥሉ ጀመር፤ እንደ ሰው ማሰብና መሥራት ጀመሩ። ነጉሠ ነገሥታት ይህንን ተገንዝበው ከፈላጭ ቆራጭነታቸው የተነሳ ይንቀጠቀጡ ነበር።

ይህንን የምቀኝነት ፍራቻቸውን ለማቀጣጠል ግን ሮም ቀርፋፋ አልነበረችም። በ1523 ዓ.ም ሊቀ-ጳጳሱ ለፈረንሳይ እንደራሴ እንዲህ አለው፡- “ይህ እብደት [ፕሮቴስታንትነት] የሚያወድመው ኃይማኖትን ብቻ አይደለም፤ ግዛቶችን፣ ባላባትነትን፣ ሕጎችን፣ ስርዓቶችንና ደረጃዎችን ሁሉ እንጂ።”-G. de Félice, History of the Protestants of France, b. 1, ch. 2, par. 8። ከጥቂት ዓመታት በኋላ የጳጳሳዊው ልዑክ ንጉሡን ሲያስጠነቅቅ፡- “የንጉሠ ነገሥታትነትህን መብቶች እንዳሉ ለማስጠበቅ ከፈለግህ፣ በሥርህ የሚተዳደሩትን ግዛቶች በሰላምና በፀጥታ ይዘህ መቆየት ከፈለግህ፣ የካቶሊክን እምነት በድፍረት መጠበቅ፣ ጠላቶቹንም በክንድህ መደቆስ ይገባሃል” ብሎት ነበር።-D'Aubigné, History of the Reformation in

Europe in the Time of Calvin, b. 2, ch. 36:: የኃይማኖት ምሁራንም የሕዝቡን ፍርሃት በመጠቀም የፕሮቴስታንት አስተምህሮ “ሰዎችን እንግዳና ጅልነት ወደሆነ ነገር የሚገፋፋ፣ ለንጉሡም የተገዥዎቹን ጠንካራ ፍቅር የሚያሳጣ፤ ቤተ ክርስቲያንና አገርን የሚያፈራርስ” እንደሆነ አድርገው ቅስቀሳ አካሄዱ። እንዲህም በማድረግ ፈረንሳይ ጦርዋን በተሐድሶው ላይ እንድትሰብቅ ሮም ያደረገችው ጥረት ተሳካላት። “በፈረንሳይ፣ የስደት ሰይፍ መጀመሪያ ከሰገባው የተመዘዘው ዙፋኑን ለማስከበር፣ ልዑላንን ለመጠበቅና ሕጉን ለማስቀጠል ነበር።”-Wylie, b. 13, ch. 4::

ይህ እድለ-ቢስ መርሃ ግብር ወደፊት የሚያስከትለውን ውጤት የምድሪቱ መሪዎች ማየት ተስኖአቸው ነበር። የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት የአንድ አገር ብልጽግና የማዕዘን ድንጋይ የሆኑትን ፍትሃዊነትን፣ መጠንን የማወቅን፣ እውነትን፣ አለማዳላትን፣ መልካም የማድረግን መርሆዎች በሰዎች ልብና አዕምሮ ውስጥ ይተክላል። “ጽድቅ ሕዝብን ከፍ ከፍ ታደርጋለች።” “ዙፋን በጽድቅ ይፀናልና” [ምሳሌ 14÷34፤ 16÷12]። “የጽድቅ ሥራ ሰላም” ውጤቱም “ለዘላለም ፀጥታና መታመን ይሆናል” [ኢሳ 32÷17]። የመለኮትን ሕግ የሚታዘዝ እርሱ በእርግጥም የአገሩን ሕግ ይታዘዛል፤ ያከብራልም። እግዚአብሔርን የሚፈራ እርሱ ፍትሃዊና ተገቢ ተግባራትን ሁሉ የሚፈጽምን ንጉሥ ያከብራል። ሆኖም ደስታ-ቢስዋ ፈረንሳይ መጽሐፍ ቅዱስን ከለከለች፤ ደቀ መዝሙሮቹንም አገደች። ያመኑበትን በአደባባይ ለመናገር ድፍረት የነበራቸው፣ በእውነትም ለመገፋት እምነት የነበራቸው፤ የመርህና የሃቀኝነት ሰዎች፣ በእውቀት ብልጽግናቸውና በስነ-ምግባር ጥንካሬያቸው የታወቁ ሰዎች፣ ምዕተ ዓመት አልፎ ምዕተ ዓመት ሲተካ፣ እነዚህ ሰዎች በመርከቦች ውስጥ ባሪያ ሆነው ሲላፉ፣ በእሳት ሲቃጠሉ፣ በምድር ውስጥ ባሉ እስር ቤቶች ሲበሰብሱ ለብዙ መቶ ዓመታት ኖረዋል። እልፍ አዕላፋት ከአደጋ ለማምለጥ ተሰደዱ። ይህ ስደት፣ ተሐድሶው ከጀመረ በኋላ ለሁለት መቶ ሃምሳ ዓመታት ቀጠለ።

“በዚያ ረጅም ዘመን የወንጌሉ ደቀ መዝሙርት የአሳዳጁን የጦፈ ንዴት ፈርተው ሲሸሹ ያልተመለከተ የፈረንሳይ ትውልድ አልነበረም። እነዚህ ስደተኞች የላቁበትን የአዕምሮ ችሎታ፣ ስነ-ጥበብ፣ ትጋትና ሥነ-ሥርዓት ይዘው መጠጊያ ያገኙበትን ምድር ሊያበለጽጉ ተሰደዱ። የተሰደዱበትን አገር ባትረፈረፉት በዚያው መጠን የለቀቁበትን ምድር አራቆቱት። አሁን ተገፍቶ የወጣው ሁሉ በፈረንሳይ ቀርቶ ቢሆን ኖሮ፣ የስደተኞች የኢንዱስትሪ ሙያ ለሶስት መቶ ዓመታት መሬትዋን ቢያሳድግ ኖሮ፣ በእነዚህ ሶስት መቶ ዓመታት ጥበባቸው የምርት ግብዓቱን ቢያሻሽል ኖሮ፣ በእነዚህ ሶስት መቶ ዓመታት ውስጥ የፈጠራ ተሰጥኦአቸውና የማሰብ (የትንተና) ችሎታቸው፣ የጽሁፍ ሥራዎችዋንና ሳይንስዋን ቢያስፋፋ ኖሮ፣ ጠቢብነታቸው ለምክር ቤቶቻቸው ምሪት ቢሰጡ፣ ጀግንነታቸው ጦርነትዋን ቢዋጉ፣ ከአድልኦ የፀዳ ማንነታቸው ሕጎችዋን ቢያረቅ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐይማኖታቸው የሰዎችን አዕምሮ ቢያጎለብትና ህሊናቸውን ቢገዛ ኖሮ፣ በዚህ ጊዜ ፈረንሳይን ክብር እንዴት በሞላት ነበር! ለሃገራት ምሳሌ የሆነች፣ እንዴት ያለች የበለፀገች ታላቅና ደስተኛ አገር በሆነች!

“ሆኖም ጮፍንና የማይቀለበስ ጠባብነት እያንዳንዱን የስነ ምግባር መምህር፣ እያንዳንዱን የሥነ-ሥርዓት ፈር ቀዳጅ፣ እያንዳንዱን እውነተኛ የዙፋን ጠባቂ ከምድርዋ እንዲባረር አደረገ፤ አገራቸውን በምድር ላይ “ዝነኛና ክቡር” ያደርጓት የነበሩትን ሰዎች ከቃጠሎና ከስደት አንዱን ምረጡ አላች፤ በመጨረሻም የአገሪቱ ውድመት እውን ሆነ። ጥቅም ላይ እንዳይውል የሚከለክሉት ህሊና/አእምሮ አልቀረም፤ ወደ ቃጠሎ

የሚጎተት ኃይማኖትም አልነበረም፤ የሚጋዝ ብሔራዊነትም አልተረፈም።” እናም አብዮቱ፣ ከአሰቃቂ ክስተቶች ጋር፣ አስከፊው ውጤቱ ሆነ።

“ከሂውጎኖቶች መኮብላል በኋላ አጠቃላይ ማሸቆልቆል በፈረንሳይ ሰፈነ። በአምራችነት እየበለፀጉ የነበሩ ከተሞች መቆረቆዝ ጀመሩ፤ ብዙ አዝርዕት ማምረት የሚችሉ ለምለም ክፍለ ሃገራት ወደነበሩበት ጥሻነት ተመለሱ፤ ያልተለመደ የእመርታ ጊዜውን የአዕምሮ መደንዘዝና የስነ ምግባር ዝግጠት ተከተለው። ፓሪስ የቆሽ መንደር ሆነች፤ አብዮቱ ሲፈነዳ ከንጉሡ እጅ ምጽዋትን የሚለምኑ ሁለት መቶ ሺህ ያህል ድሆች እንደነበሩ ይገመታል። እየበሰበሰች በነበረችው አገር እየበለፀጉ የነበሩት ጀሲውይቶች ብቻ ነበሩ፤ አሰቃቂ የሆነ አምባገነናዊ አስተዳደርም በአብያተ ክርስቲያናት፣ በትምህርት ቤቶች፣ በወህኒ ቤቶችና በመርከብ ጓዳዎች ላይ መስርተው ነበር።”

የቤተ ክህነት መሪዎችን፣ የንጉሡን እንዲሁም የሕግ አውጪዎችን ብቃት በመገዳደር ግራ ላጋቧቸው፣ በስተመጨረሻም አገሪቱን ወደ ብጥብጥና ውድመት ለመሩት ፖለቲካዊና ማህበራዊ የፈረንሳይ ችግሮች ወንጌሉ መፍትሄ ያመጣ ነበር። ነገር ግን በሮም አገዛዝ ስር የነበሩት ሕዝቦች የአዳኙን የተቀደሱ ትምህርቶች፣ ራስን መስዋዕት የማድረግና ከራስ ወዳድነት የራቀ ፍቅር፣ ጠፍተውባቸው ነበር። ለሌሎች መልካም ለማድረግ ሲባል ራስን ከመካድ ልምምድ እንዲርቁ ተመርተዋል። ሃብታሙ ድሃውን ከመጨቆን ይታቀብ ዘንድ የሚገስጽ፣ ድሃውም ከባርነትና ከማሸቆልቆል ይተርፍ ዘንድ እርዳታ የሚለግስ አልነበረም። የሃብታሞችና የጉልበተኞች ራስ ወዳድነት የበለጠ ግልጽ እየሆነና ጨቋኝነታቸውም እየበዛ መጣ። ለምዕተ ዓመታት የቀጠለው የልዑላን ስስትና አባካኝነት፣ ጨሰኛውን ወደሚደቁስ ገንዘብን በኃይልና በማስፈራራት ወደመዝረፍ ተግባር አመራ። ባለፀጋው በድኃው ላይ በደል ፈፀመ፤ ድኃውም ሃብታሙን ጠላው።

በብዙ ክፍለ ሃገራት የነበሩ ዕርስቶች በልዑላን የተያዙ ሆነው፤ የሰራተኛው መደብም ተከራይ ብቻ ነበር፤ እነዚህ [ጭሰኞች] በባላባቱ በጎ ፈቃድ የሚኖሩ፣ አግባብ ለሌላቸው ከልክ በላይ ለሆኑ ጥያቄዎቻቸውም እሺ እንዲሉ የሚገደዱ ነበሩ። መንግሥትንና ቤተ ክህነትን ሁለቱንም የመርዳት ሸክም፣ በመንግሥት ባለስልጣናትና በካህናት አማካኝነት ግብር በሚጣልበት የመካከለኛውና የታችኛው መደብ ላይ የተወዘፈ ነበር። “የልዑላን ቅንጦት ጠቅላይ ሕግ ተደርጎ ይቆጠር ነበር፤ ገበሬዎችና ጨሰኞች ቢራቡ ጨቋኞቻቸው ግድ የሚሰጣቸው አልነበሩም.... የባላባቱን ፍላጎት ሳይጠይቁ ሰዎች ወለም ዘለም ማለት አይችሉም ነበር። የእርሻ ሰራተኞች ሕይወት በማያቋርጥ ሥራና በማያባራ ስቃይ የተሞላ ነበር፤ ቅሬታቸው፣ ቅሬታ ማቅረብ ከደፈሩ ማለት ነው፤ እንደ ባለጌ ንቀት ይታይ ነበር። ፍርድ ቤቶች ሁሉም ባላባትን ደግፈው፣ ጭሰኛውን በድለው ይፈርዱ ነበር፤ ዳኞች ጉቦ በመቀበል የታወቁ ነበሩ፤ ያለምክንያት በድንገት የሚለዋወጠው የገዥው መደብ ባህርይ፣ በሁሉም ሥፍራ ተቀባይነት ባገኘው የተበላሸ መዋቅር ምክንያት፣ የሕግ ድጋፍ ነበረው። በመንግሥትና በቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት ከምስኪኑ ዘንድ ከሚሰበሰበው ገንዘብ ግማሹ እንኳ ወደ መንግሥት ወይም ወደ ቤተ ክህነት ግምጃ ቤት አይገባም ነበር። የቀረው ገንዘብ ራስን ለማርከት በሚደረግ ቅጥ ያጣ ብክነት ይጠፋ ነበር። ከዚያም የሚገዟቸውን ወገኖቻቸውን ለድህነት የዳረጉ ሰዎች ከግብር ነጻ ሲሆኑ፤ የሁሉንም የመንግሥት የቅጥር ስፍራዎች የመያዝ የሕግ ወይም የተለምዶ ድጋፍ ነበራቸው። እነዚህ የታደሉ መደቦች ቁጥራቸው አንድ መቶ ሃምሳ ሺህ የነበረ ሲሆን የእነርሱን ፍላጎት ለማሟላት ሲባል በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች ለተስፋ-ቢስና የተዋረደ ኑሮ ተዳርገው ነበር።

ቤተ መንግሥቱ ለቅንጦትና ለብክነት ተላልፎ የተሰጠ ነበር፤ በሕዝቡና በገዢዎች መካከል መተማመን አልነበረም። መንግሥት የሚወስዳቸው እርምጃዎች ሁሉ በማታለልና በራስ ወዳድነት የተለወሱ እንደሆኑ ያህል ጥርጣሬ ሰፈነ። አብዮቱ ከመጀመሩ በፊት ከሃምሳ አመት በላይ በዙፋኑ ላይ የተቀመጠው ሉዊስ 15ኛ፣ በእንደዚያ ያለ ክፉ ዘመን እንኳ ሰነፍ፣ ፍሬ-ቢስ፣ ፍትወተኛ ንጉሥ በመሆን የታወቀ ነበር። ክፋት በተሞላበት ጨካኝ ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ፣ ዝቅተኛ መደብና ምስኪን ድኃ ሕዝብ ባለበት፣ መንግሥትም በገንዘብ ችግር ውስጥ ሆኖ፣ ሕዝቡም በንዴት ገንፍሎ፣ እያንዳንዳቸው ያለ ድንገተኛ አሰቃቂ ብጥብጥ ሊከሰት እንደሚችል ለመገመት የነብይ አይን አያስፈልግም ነበር። ማስጠንቀቂያ ለሚነግሩት አማካሪዎች ንጉሡ እንዲህ ብሎ የመመለስ ልማድ ነበረው፡- “እኔ በሕይወት መኖር እስከምችልበት ጊዜ ድረስ ነገሮች ባሉበት እንዲቀጥሉ ለማድረግ ሞክሩ፤ ከሞትሁ በኋላ የሆነው ይሁን።” የለውጥ (የማሻሻያ) አስፈላጊነት ግፊቱ ከንቱ ድካም ነበር። መቅሰፍቶቹን አይቶአቸዋል፣ ሆኖም የመጋፈጥ ውኔም ሆነ ጉልበት አልነበረውም። ፈረንሳይን እየጠበቃት የነበረው ጥፋት ከእርሱ የስንፍናና የራስ ወዳድነት ምላሽ በተሻለ ሊገለጽ አይችልም ነበር - “ጎርፉ ከእኔ በኋላ!”

የነገሥታትንና የገዢ መደበኛን ቅናት በመጠቀም፣ ሕዝቡን ጠፍረው ይይዙ ዘንድ ተጽዕኖ የምታደርገው ሮም፣ በዚህ ድርጊት መንግሥት እንደሚዳከም ስታውቅ በራስዋ ባርነት ስር ሕዝቡንና መሪዎችን ጨምሮ ታኖር ዘንድ እቅድዋ ነበር። አርቆ አሳቢ በሆነ መርሐ ግብር ሰዎችን በተዋጣለት ሁኔታ በባርነት ስር ለማድረግ፣ ሰንሰለቱ በነፍሳቸው መጠምጠም እንዳለበት ያስተዋለች ነበረች፤ ከባርነት ቀንበር ማምለጥ የማይችሉ ይሆኑ ዘንድ እርግጠኛው መንገድ ለነፃነት ብቁ መሆን እንዳይችሉ ማድረግ ነበር። ከዘረጋቸው ሥርዓት የተነሳ ከሚደርስባቸው አካላዊ ስቃይ ይልቅ አንድ ሺህ እጥፍ የበለጠ አሰቃቂ የነበረው የሥነ ምግባር ማሻቆልቆሉ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን ተነፍገው፣ ለጥላቻና ለራስ ወዳድነት ትምህርት ተትተው፣ በድንቁርናና በአጉል እምነት ተጀቡት፤ በብልግና ውስጥ ሰጥመው፣ ሙሉ በሙሉ ራሳቸውን ማስተዳደር ወደማይችሉበት ደረጃ እንዲወርዱ ተደርገው ነበር።

የዚህ ሁሉ ውጤት ግን ሮም ከአቀደችው እጅግ የተለየ ነበር። ተግባርዋ፣ ሕዝቡ ቀኖናዎችዋን በጭፍን እንዲከተል በማድረግ ፈንታ፣ እምነት የለሽና አብዮተኛ እንዲሆን አደረገው። ሮማውያን የቀሳውስት የራሳቸው ተግባር እንደሆነ አድርገው ጠሉት። የቤተ ክህነት መሪዎች የጨቋኞች ፓርቲ እንደሆኑ አድርገው ተመለከቷቸው። የሚያውቁት ብቸኛ አምላክ የሮም አምላክን ነበር፤ አስተምህሮዎችም ብቸኛ ሐይማኖታቸው ነበር። ስስትዋና ጭካኔዋ ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ የሚመጣ ትክክለኛው ውጤት እንደሆነ በመረዳት ፈጽመው የማይፈልጉት ሆኑ።

ሮም፣ የእግዚአብሔር ያልሆነውን ባህሪ በሃሰት በመወከልዋና መጠይቁንም በማጣመምዋ አሁን ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስንም ሆነ የፃፈውን[ጌታን] አንቀበልም አሉ። መጽሐፍ ቅዱስ የሚጠይቀው መስፈርት እንደሆነ አስመስላ በቀኖናዎችዋ ላይ ጭፍን እምነትን ትሻ ነበር። ለዚህ እፅፋ ሸልቴር እና ግብረ አበሮቹ የእግዚአብሔርን ቃል ሙሉ በሙሉ ወደ ጎን ትተው፣ የከሃዲነትን መርዝ በሁሉም ስፍራ አሰራጩ። ሮም በብረት ተረከዝዋ ሕዝቡን ጨፍለዋ ነበር፤ አሁን ሕዝቡ ቆርቁዞና በጭካኔ በልዩ ከእርስዋ ፈላጭ ቆራጭነት በፍጥነት ለመላቀቅ ሁሉንም ገደብ አሸቀንጥሮ ጣለ። ለረዥም ጊዜ አክብሮት ሲሰጡት በነበረው አንጻባራቂ መታለል ተበሳጭተው እውነትንም ሐሰትንም በአንድ ላይ አሻፈረኝ አሉ፤ ፈቃድን (license) በስህተት እንደ ነፃነት (liberty) ቆጥረው፣ የብልግና ባሪያዎች በምናባዊ ነፃነታቸው (freedom) ጨፈሩ።

አብዮቱ ሲጀምር በንጉሡ ፈቃድ የልዑላንና የቤተክህነት መሪዎች አንድ ላይ ሆነው ካላቸው ተወካዮች የበለጠ ውክልና ሕዝቡ እንዲኖረው ተደረገ። በመሆኑም የኃይል ሚዛኑ በእጃቸው ገባ፤ በጥበብና በመጠን ይጠቀሙበት ዘንድ ግን የተዘጋጁ አልነበሩም። የተሰቃዩባቸውን ስህተቶች ለማረም በመጣደፍ፣ ማህበረሰብን እንደገና የማደራጀት ሥራ ለማካሄድ ወሰኑ። ለረጅም ጊዜ በአጸምሮው ሰርፆ በኖረው ክፉና መራር ተግባር የተቆጣው ሰፊው ሕዝብ ይሸከመው ዘንድ አልቸል ያለውን ስቃይ ፈጽሞ ለመቀየር፣ የእንግልቱ ደራሲ ናቸው ብሎ የፈረጃቸውን ለመበቀል ቆርጦ ተነሳ። የተጨቆነው ወገን በአምባገነናዊ ሥርዓት ዘመን የተማረውን ተግባራዊ በማድረግ ሲጨቁነው የነበረውን ወገን ጨቋኝ ሆነ።

ያልታደለችው ፈረንሳይ የዘራችውን ዘር በደም ለውሳ አጨደች። ለማያፈናፍን የሮም ግዛት ራስዋን መስጠት አሰቃቂ የሆኑ ውጤቶችን አተረፈ። በሮማዊነት ተጽዕኖ ተገፍታ፣ በተሐድሶው መባቻ የመጀመሪያው የእሳት ማቃጠያ ባቋቋመችበት በዚያው ስፍራ፣ አብዮቱ የመጀመሪያውን የአንገት መቁረጫ መሳሪያ አቋቋመ። በ16ኛው መቶ ክፍለ ዘመን የፕሮቴስታንት እምነት የመጀመሪያ ሰማዕታት በተቃጠሉበት በዚያው ቦታ የመጀመሪያዎቹ ተጠቂዎች በ18ኛው መቶ ክፍለ ዘመን አንገታቸው ተቀለ። ፈውስ ያመጣለት የነበረውን ወንጌል አሻፈረኝ ያለችው ፈረንሳይ ለክህደትና ለውድመት በርዋን ወለል አድርጋ ከፍታለች። ገደብ የሚያበጁት የእግዚአብሔር ሕግጋት ወደ ጎን ሲገፈተሩ የፍጡራንን የነደደ የፍላጎት ማዕበል ያስቆም ዘንድ የሰው ሕግ ብቁ እንዳልሆነ ተረጋገጠ። ሃገሪቷ በአመጽና በትርምስ ተናወጠች። በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተጀመረው ጦርነት በዓለም ታሪክ “የሽብር ግዛት” — [“The Reign of Terror”] በመባል የሚታወቀውን ዘመን መርቆ ከፈተ። ሰላምና ደስታ ከሰዎች ልብና መጠለያ ተጠራርገው ተባረሩ። ዛሬ ድል የተቀዳጀው፣ ነገ ይጠረጠርና ይኮነን ነበር። ብጥብጥና ፍትወት ያለተቀናቃኝ ሰፈነ።

ንጉሡ፣ የቤተ ክህነት መሪዎችና ልዑላን በስሜት ለተዋጠና በንዴት ለነደደ ሕዝብ የጭካኔ ተግባር እጅ ለመስጠት ተገደዱ። የንጉሡ መገደል የፈየደው ነገር ቢኖር የበቀል ጥማቸውን የበለጠ ማቀጣጠል ነበር። መሞቱን ያወጁት እነርሱ ራሳቸው ወደ መታረጃው ተከተሉት። አብዮቱን ይቃወማሉ ተብለው የተጠረጠሩ በአጠቃላይ እንዲታረዱ ተወሰነ። ወሂኒ ቤቶች ተጣበቡ፤ በአንድ ጊዜ ከሁለት መቶ ሺህ እስረኞች በላይ ተይዘው ነበር። የግዛቱ ከተሞች ሁሉ በሚያስደነግጡ ትዕይንቶች ተሞልተው ነበር። አንድ አብዮታዊ አንጃ በሌላኛው አብዮተኛ ላይ እየተነሳ ፈረንሳይ በቁጣ የነደደ ስሜታቸው በሚቆጣጠራቸው፣ በሚቀናቀኑ ሕዝቦች የተሞላች ሰፊ መስክ ሆነች። በፓሪስ አንድ ብጥብጥ ሌላውን እየተከተለ ሕዝቡ የጋራ ውድመት በሚያመጡ ነገሮች ላይ የሚሰሩ በሚመስሉ በተለያዩ አንጃዎች መሃል ተከፈለ። ከጠቅላላው ስቃይ ላይ ለመጨመር፣ እረጅምና ከባድ ውድመት ባመጣ ከታላላቅ የአውሮፓ አገራት ጋር በተደረገ ጦርነት ውስጥ ተሳታፊ ሆነች። “ሃገሪቱ ከኪሳራ አፋፍ ላይ ነበረች፤ ሰራዊቱ ያልተከፈለው ደመወዝ እንዲከፈለው እየጮኸ ነበር፤ ክፍለ ሃገሪቱ እየዞሩ በሚዘርፉ ቀማኞች ወደሙ፤ በግርግርና ባልተገደበ ባህርይ ምክንያት ስልጣኔ ሙሉ ለሙሉ ሊጠፋ ምንም አልቀረውም ነበር።”

ሮም በትጋት ያስተማረችውን የጭካኔና የስቅይት ትምህርት ሕዝቡ ከበቂ በላይ ተምሯል። በመጨረሻ የበቀል ቀን መጥቷል። የየሱስ ደቀ መዛሙርት ወደ ወህኒ ቤት የወረዱት፣ ወደማቃጠያ ስፍራ የተጎተቱት አሁን አልነበረም። ከረጅም ዘመን በፊት አልቀዋል፤ ያለዚያም ተሰደዋል። ለነገ የማትለዋ ሮም በደም በመጨዎት ደስ ይሰኙ ዘንድ ያሰለጠነቻቸውን ገዳይ ኃይላት አሁን አወቀች። “የፈረንሳይ ቤተ ክህነት መሪዎች ለረጅም ዘመናት ያንፀባረቁት (በተግባር ያሳዩት) የማሳደድ ምሳሌነት ዛሬ በሚስተዋል ብርታት

ወደ እነርሱ ተገለበጡ። የሚረጃው መድረክ በቀሳውስት ደም ደመቀ። በአንድ ወቅት በሂውጉኖቶች ተጨናንቀው የነበሩ የመርከብ ጓዳዎችና ወህኒ ቤቶች አሁን እነርሱን ያሳድዱ በነበሩ ተሞሉ። የሮም ካቶሊክ ካህናት፣ ከመቀመጫ ወንበሩ ጋር በሰንሰለት ታስረው፣ በመቅዘፍ ሥራ ሲማስኑ በመዋል፣ ቤተ ክርስቲያናቸው በገራገር መናፍቃን ላይ እንዳሻት ስትፈጽሙ የኖረችውን ስቃይ በሙሉ ቀመሱት። ”

“ከዚያም በጭካኔያቸው ተወዳዳሪ የሌላቸው ውሳኔዎች፤ ፈጽሞ አረመኔ በሆኑ ልዩ ፍርድ ቤቶች የሚተገበሩበት፤ ለሞት የሚያበቃ ወንጀል የመሥራት አደጋ ሳይጋረጥበት....አንድ ሰው ጎረቤቶቹን ሰላም የማይልበት ወይም የማይፀልይበት፣ ጆሮ ጠቢዎች በእያንዳንዱ መታጠፊያ ያደፈጡበት፤ አንገት የመቅያው ስፍራ (የሚረጃው ቦታ) በየጠዋቱ በረጅምና በከባድ ሥራ የተጠመደበት፤ እስር ቤቶች ባሪያዎችን እንደጫነች መርከብ የተጨናነቁበት፤ አሸንዳዎች በደም አረፉ እየተኩረፈረፉ ወደ ሰይን ወንዝ የሚጎርፉበት ቀን መጣ.... የእለቱ ተጠቂዎች በሰረገላ ሞልተው በፓሪስ ጎዳናዎች ወደ መጥፊያቸው ሲያመሩ ሳለ የበላይ ኮሚቴው ወደየዲፓርትመንቱ የላካቸው አስተዳደሮች፣ በመዲናዋ እንኳ ታይቶ በማያውቅ ከመጠን ያለፈ ጭካኔ ይበርቁ ነበር። ከፍና ዝቅ እያለ የሚቆርጠው የመሳሪያው ካሪያ ለማረድ ሥራቸው እንደሚፈልጉት አልፈጠነላቸውም። ተይዘው ረጅም ወረራ የሚጠብቁ ታራጆች ብዙ ድቡልቡል ጥይቶች በአንድ ጊዜ በሚተፋው መድፍ በአንድነት ተረፈረፉ። ጀልባዎች ተጠቅጥቀው ተጭነው ከሥራቸው ቀዳዳ ተበጀላቸው። የሊዮንስ ከተማ ወደ ምድርበዳነት ተቀየረች። በአራስ ከተማ እንደ ምሕረት የተቆጠረው ጭካኔ የተሞላበት ፈጣን ሀልፊት እንኳ ለእስረኞች ተከልክሎ ነበር። ከሳውሙር ተነስቶ ወደ ሃይቁ የሚወርደውን የሎይር ወንዝ ተከትሎ ዘግናኝ በሆነ ሁኔታ ተጠፍረው የወደቁ ራቂት ሬሳዎችን የሚበሉ አያሌ የቁራና የጭልፊት መንጋዎች ይታዩ ነበር። ለፆታም ሆነ ለእድሜ የተንፀባረቀ አንዳች ምሕረት አልነበረም። በዚያ አስፀያፊ መንግሥት የተጨፈጨፉ በአሥራ ሰባት እድሜ የነበሩ ወጣት ወንዶችና ሴቶች ቁጥር በመቶዎች እንደሚቆጠር ይታመናል። ህፃናት [ከእናታቸው] ጡት ተመንጭቀው በ“ጃኮቢን ሹማምንት መካከል ከአንድ የመውጊያ ጦር ወደሌላው ይወረወሩ ነበር።” በአሥር ዓመት ብቻ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች አለቁ።

ይህ ሁሉ እንደ ሰይጣን ሃሳብ ነበረ፤ ይህንን ለማሳካት ነበር ለዘመናት ሲሰራ የነበረው። ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ መርሐ ግብሩ የማታለል መርሐ ግብር ነው። ጽኑ ዓላማው ሃዘንና ጉስቁልናን በሰዎች ላይ በማምጣት፣ የእግዚአብሔርን የእጅ ሥራ መልክ በማሳጣትና በመበከል፣ የመለኮትን የችሮታና የፍቅር እቅድ በማወክ፣ በሰማይ ሀዘንን ማምጣት ነው። ከዚያም በማታለል ጥበቡ የሰዎችን አዕምሮ በማወር፣ ይህ ሁሉ ስቃይ የፈጣሪ እቅድ ውጤት እንደሆነ አድርጎ በማሳየት የራሱን ክፉ ተግባር የእግዚአብሔር ሥራ እንደሆነ ቆጥረው ሰዎች አምላክን እንዲኮንኑ ይመራቸዋል። በተመሳሳይ ሁኔታ በጭካኝ ኃይሉ የቆረቆዙና የበለዙ ሁሉ ነፃነት ሲቀዳጁ፣ ከልክ እንዲያልፉና ግፍ እንዲፈጽሙ ይጎሰጉሳቸዋል። ከዚያም ይህን ልጓም የሌለውን ልቅ ባህርይ፣ አምባገነኖችና ጨቋኞች፣ ነጻነት የሚያመጣው መዘዝ ምን እንደሚመስል ለማሳየት ይጠቀሙበታል።

በአንድ ካባ ሥር ስህተት እንዳለ ሲታወቅ፣ ሰይጣን በሌላ ሽፋን ይደብቀውና እልፍ አዕላፋት ልክ እንደመጀመሪያው አድርገው እንዲቀበሉት ያደርጋል። ሮማዊነት ማታለያ እንደሆነ ሰዎች ሲደርሱበትና በዚህ ወኪሉ አማካኝነት የእግዚአብሔርን ሕግ እንዲጥሱ ማድረግ ሲሳነው፣ ሁሉም ኃይማኖቶች ማጭበርበሪያ እንደሆኑ፣ መጽሐፍ ቅዱስም ተረት ተረት እንደሆነ እንዲቆጥሩት አበረታታቸው፤ እነርሱም መለኮታዊ ሕግጋትን ወደ ጎን ገፍትረው ለገደብ-የለሽ ኃጢአት ራሳቸውን አሳልፈው ሰጡ።

ለፈረንሳይ ነዋሪዎች እንደዚህ አይነቱን ጥልቅ ሃዘን ያስከተለው አደገኛ ስህተት - እውነተኛ ነፃነት የሚገኘው በእግዚአብሔር ሕግ ገደብ ውስጥ ነው — የሚለውን አንድ ታላቅ እውነት ገሸሸ ማለታቸው ነው። “ትዕዛዜን ብትሰማ ኖሮ፤ ሰላምህ እንደ ወንዝ ጽድቅህም እንደ ባህር ሞገድ በሆነ ነበር።” “ለክፉዎች ሰላም የላቸውም ይላል እግዚአብሔር። የሚሰማኝ ግን በእርጋታ ይቀመጣል፤ ከመከራም ስጋት ያርፋል።” [ኢሳ 48፡18፤22፤ ምሳሌ 1፡33]።

እምነት የለሾች፣ እግዚአብሔር የለም ባዮችና ከኃዲዎች ሁሉ የእግዚአብሔርን ሕግ ይቃወማሉ፤ ያወግዛሉም፤ የተጽዕኖዎቻቸው ውጤት የሚያረጋግጠው ሃቅ ግን የሰው ህልውና (ደህንነት) መለኮታዊ ደንቦችን ከመታዘዝ ጋር የተሳሰረ መሆኑን ነው። ትምህርቱን ከእግዚአብሔር መጽሐፍ የማያነቡ እነርሱ ከዓለም ሕዝቦች ታሪክ ያነቡት ዘንድ ተጋብዘዋል።

በሮም ቤተ ክርስቲያን አማካኝነት ሰይጣን ሰዎችን ወደ አለመታዘዝ ሲመራቸው ውክልናው ከመደበቁ የሥራውም ውጫዊ መልክ ከመቀየሩ የተነሳ የመጣው መቆርቆዝና ስቃይ የመተላለፍ (የአመጽ) ፍሬ ተደርጎ እንዳይታይ አድርጓል። አስካሁን ደረስ፣ አላማዎቼ ሁሉ ወደ ሙሉ ውጤታማነት እንዳይደረሱ፣ በእግዚአብሔር መንፈስ አሰራር አማካኝነት ኃይሉ ሲከለከል ቆይቷል። የነገሩን መንስኤ ሰዎች አልደረሱበትም፤ የስቃያቸውንም ምንጭ አላገኙትም። በአብዮቱ ጊዜ ግን በብሔራዊው መማክርት የእግዚአብሔር ሕግ በግልጽ ወደ ጎን ተገፈተ። ከዚያ በኋላ በመጣው በፍርሃት የግዛት ዘመንም የመንስኤና ውጤት አሰራር በሁሉም ዘንድ ሊታይ ችሏል።

ፈረንሳይ በአደባባይ መጽሐፍ ቅዱስን ስትከለክል፣ የእግዚአብሔር ሕግ ከሚያስቀምጣቸው ገደቦች ነጻ የሆነ መንግሥት መመስረት — የረጅም ዘመን ፍላጎታቸው የነበረ እርጉም ሰዎች የጽልመት መናፍስት እቅዳቸው ተሳክቶ በማየታቸው ፈነደቁ። ክፉ ሥራን በመቃወም መተግበር የነበረበት ሕግ በፍጥነት ሥራ ላይ ባለመዋሉ (በክፉ ሥራ ላይ ፈጥኖ ፍርድ ባለመፍረዱ) የሰው ልጆች ልብ “ክፉን ለመሥራት ጠነከረ።” [መክ 8፡11-13]። ፍትሃዊና ጻድቅ የሆነውን ሕግ መጣስ ግን መጨረሻው ስቃይና ውድመት መሆኑ አይቀሬ ነው። የሥራቸው ውጤት በአንድ ጊዜ ባይጎበኝም የሰዎች ኃጢአት ግን ያለጥርጥር ጥፋታቸውን እያከናወነላቸው ነበር። ለምዕተ ዓመታት የዘለቀው ክህደትና ወንጀል ለቅጣት ቀን ቁጣ እያጠራቀመ ነበር። ጽዋቸው ሲሞላ፣ በእግዚአብሔር ላይ የሚያላግጡ፣ የመለኮት ትእግስት መሟጠጥ ምን ያህል አስፈሪ እንደሆነ የደረሱበት ጊዜው ካለቀ በኋላ ነበር። በሰይጣን ጩካኝ ኃይል ላይ ክትር የሚያበጀው፣ የሚገታው የእግዚአብሔር መንፈስ በአብዛኛው በመነሳቱ ብቸኛ ደስታው የሰዎች ጉስቁልና የሆነው እርሱ ፈቃዱን እንዲያደርግ ተፈቀደለት። ከአስቃቂነቱ የተነሳ ብዕር ወረቀት ላይ ያሰፍረው ዘንድ በሚከብድ ስቃይ ምድሪቱ እስክትሞላ ድረስ የአመጽን አገልግሎት የመረጡ እነርሱ መከሩን እንዲሰበስቡ ተተው። ከጠፉ ክፍለ ሃገራትና ከወደሙ ከተማዎች የሰቆቃ ዋይታ፣ የመራር ስቃይ ጩኸት ይሰማ ነበር። የመሬት መንቀጥቀጥ የመታት ያህል ፈረንሳይ ተናወጠች። ኃይማኖት፣ ሕግ፣ ማህበራዊ ሥርዓት፣ ቤተሰብ፣ አገርና ቤተ ክርስቲያን፣ ሁሉም በእግዚአብሔር ሕግ ላይ በተነሳው፣ አምላክን በሚያዋርድ እጅ ተመቱ። በትክክልም ጠቢቡ ሰው ተናግሮአል፡- “ኃጢአተኛ መቶ ጊዜ ክፉን ቢሰራ ዘመኑም ረጅም ቢሆን፣ እግዚአብሔርን ለሚፈሩት ደህንነት እንዲሆን አውቃለሁ፤ ለኃጥእ ግን ደህንነት የለውም” [መክ 8፡11-13]። “እውቀትን ጠልተዋልና፣ እግዚአብሔርንም መፍራት አልመረጡምና”፤ “ስለዚህ የመንገዳቸውን ፍሬ ይበላሉ ከራሳቸውም ምክር ይጠግባሉ” [ምሳሌ 1፡29፤31]።

“ከጥልቁ በሚወጣው” የስድብ ኃይል የታረዱት ታማኝ የእግዚአብሔር ምስክሮች ዝም ብለው ለብዙ ጊዜ የሚቆዩ አልነበሩም። “ከሶስቱ ቀን ተኩል በኋላ ከእግዚአብሔር የወጣ የሕይወት መንፈስ ገባባቸው፤ ታላቅም ፍርሃት በሚመለከቱት ላይ ወደቀባቸው” [ራዕይ 11÷11]። መጽሐፍ ቅዱስን የሚከለክለው አዋጅ በፈረንሳይ ጉባኤ የተላለፈው በ1793 ዓ.ም. ነበር። ከሶስት ዓመት ተኩል በኋላ አዋጁን የሚሸር ለመጽሐፍ ቅዱስም ፈቃድ የሚሰጥ ውሳኔ ያው ጉባኤ አስተላለፈ። ቅዱሳኑን መጻሕፍት አሻፈረኝ ከማለት የሚመጣውን የኃጢአት ግዝፈት ዓለም በታላቅ ድንጋጤ ተመለከተው፤ የደግነትና የግብረ ገባዊነት መሰረት በሆነው ቃሉና በእግዚአብሔር ማመን ምን ያህል አስፈላጊ እንደሆነ እውቅና ሰጡ። እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- “የተገዳደርከው የሰደብከውስ ማን ነው? ቃልህንስ ከፍ ከፍ ያደረግህበት አይንህንስ ወደ ላይ ያነሳህበት ማን ነው? በእሥራኤል ቅዱስ ላይ ነው።” [ኢሳ 37÷23]። “ስለዚህ እነሆ አስታውቃቸዋለሁ፤ በዚህች ጊዜ እጄንና ኃይሌን አስታውቃቸዋለሁ፤ እነርሱም ስሜ እግዚአብሔር እንደሆነ ያውቃሉ።” [ኤር 16÷21]።

ሁለቱን ምስክሮች በተመለከተ ነብዩ በመቀጠል ሲናገር፤ “በሰማይም ወደዚህ ውጤት የሚላቸውን ታላቅ ድምጽ ሰሙ፤ ጠላቶቻቸውም እየተመለከቱአቸው ወደ ሰማይ ደመና ወጡ” [ራዕይ 11÷12]። ፈረንሳይ በእግዚአብሔር ምስክሮች ላይ ጦርነት ስለወጀች፤ [ምስክሮቹ] ሆኖ በማያውቅ ሁኔታ ከፍ ከፍ ብለዋል። በ1804 ዓ.ም የብሪታንያና የውጪ አገራት የመጽሐፍ ቅዱስ ማህበር [British & Foreign Bible Society] ተደራጀ። ይህንን ፈለግ ተከትለው፤ አያሌ ቅርንጫፍ ያላቸው ተቋማት በመላው አውሮፓ ተቋቋሙ። በ1816 ዓ.ም የአሜሪካ የመጽሐፍ ቅዱስ ማህበር ተቋቋመ። የእንግሊዝ የመጽሐፍ ቅዱስ ማህበር በተቋቋመበት ጊዜ፤ መጽሐፍ ቅዱስ በሃምሳ ቋንቋዎች ታትሞ ተሰራጭቶ ነበር። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ከሁለት መቶ በላይ ወደሆኑ ቋንቋዎች ተተርጉሟል። በመጽሐፍ ቅዱስ ማህበራት ጥረት ከ1804 ዓ.ም ጀምሮ ከ187,000,000 በላይ ቅጂዎች ተሰራጭተዋል።

ከዚህ ዘመን ሃምሳ ዓመት ቀደም ብሎ በ1792 ዓ.ም ለውጪ አገር ሚሲዮናዊ ሥራ ትኩረት የሚሰጥ አልነበረም። አዲስ ማህበራትም አልተቋቋሙም ነበር። እምነት በሌላቸው ስፍራዎች ክርስትና እንዲስፋፋ የሚጥሩ አብያተ ክርስቲያናትም አልነበሩም ማለት ይቀላል። ነገር ግን ወደ አሥራ ስምንተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መገባደጃ ታላቅ ለውጥ ተከሰተ። በውስጣዊ ስሜት ሳይሆን በአመክንዮ ብቻ የተመረከዘ እምነት ባመጣው ውጤት ሰዎች ሊረኩ ተሰናቸው፤ መለኮታዊ መገለጥና በተግባር የሚገለጥ ኃይማኖት አስፈላጊነቱ ገባቸው። ለሥራው ራሱን አሳልፎ የሰጠው፤ በ1793 ዓ.ም የመጀመሪያው ወደ ህንድ የሄደ እንግሊዘዊ በመሆን ኬር በእንግሊዝ የነበረውን ሚስዮናዊ ጥረት በአዲስ መልክ አቀጣጠለው። ከሃያ አመት በኋላ በተማሪዎች ጠንካራ ፍላጎት አማካኝነት — አዶኒራም ጀድሰንን ጨምሮ፤ የአሜሪካ የውጪ አገራት ሚስዮናዊ ሥራ በርድ ተመሠረተ። በዚህም ጥላ ስር ጃድሰን ሚስዮናዊ ሆኖ ከአሜሪካ ወደ በርማ [አሁን ሜይንማር] ወደምትባል አገር ሄደ። ከዚህ ጊዜ ጀምሮ የውጪ አገራት ምስዮናዊ ሥራ ታይቶ በማያውቅ ሁኔታ እድገት እየተቀዳጀ ሄደ።

በህትመት በኩል የተመዘገበው እመርታ መጽሐፍ ቅዱስን በማሰራጨት ረገድ አጋዥ ኃይል ሆኖአል። በተለያዩ አገራት መካከል ግንኙነት ይደረግ ዘንድ የሚያስችሉ መሳሪያዎች መጨመራቸው፤ እንደ አጉል ጥላቻና ብሔራዊ ግላዊነት የመሳሰሉ ጥንታዊ መሳናክሎች መገርሰሳቸው እንዲሁም የሮም ሊቀ ጳጳስ መንግሥታዊ ስልጣን መነጠቁ የእግዚአብሔር ቃል ይገባ ዘንድ በር ከፈተ።

ኃይማኖት የለሹ ሾልቴር በአንድ ወቅት በኩራት “የክርስትናን እምነት የጀመሩት አሥራ ሁለት ሰዎች ናቸው እያሉ ሰዎች ሲያወሩ መስማት ይከመኝ። ለመገልበጥ ግን አንድ ሰው እንደሚበቃ አረጋግጥላችኋለሁ” ብሎ ተናግሮ ነበር። እርሱ ከሞተ እነሆ አንድ መቶ ዓመት [ይህ መጽሐፍ ከተጻፈ ከሁለት መቶ ዓመት] በላይ አለፈ። በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተጠራውን ጦርነት በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች ተቀላቅለውታል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ሊደመሰስ አልቻለም፤ በሾልቴር ጊዜ ቁጥሩ መቶ ያህል ነበር፤ አሁን (በእርስዎ ዘመን) አሥር ሺህ ነው፤ አዎ መቶ ሺህ የእግዚአብሔር መጽሐፍ አለ። የክርስትና ቤተ ክርስቲያንን በተመለከተ በአንድ ቀዳሚ ተሐድሶ አራማጅ ቃል ሲገለጽ፤ “መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ መዶሻዎችን የጨረሰ መስፍ (ባለጅ የጋለ ብረት ለመቀጥቀጥ ከስር አድርጎ የሚጠቀምበት) ነው።” የእግዚአብሔር ቃል ሲናገር፡- “በአንቺ ላይ የተሰራ መሳሪያ ሁሉ አይከናወንም፤ በፍርድም በሚነሳብሽ ምላስ ሁሉ ትፈርጅበታለሽ።” ይላል [ኢሳ 54÷17]።

“የአምላካችን ቃል ግን ለዘላለም ፀንታ ትኖራለች።”፤ “ትዕዛዙ ሁሉ የታመነ ነው፤ ለዘላለምም የፀና ነው፤ በእውነትና በቅንም የተሰራ ነው።” [ኢሳ 40÷8፤ መዝ 111÷7፤8]። በሰው ስልጣን ላይ ተመርኩዞ የተሰራ ሁሉ ፈራሽ ነው፤ በማይለወጠው በእግዚአብሔር ቃል ቋጥኝ ላይ የተመሠረተው ግን ለዘላለም ፀንቶ ይኖራል።

ምዕራፍ ፲፮—የኃይማኖት መንገዶች አባቶች

የእንግሊዝ ተሐድሶ አድራጊዎች፣ የሮማዊነትን አስተምህሮ የተዉ ቢሆንም ብዙ መልኮችን ግን እንደያዙባቸው ነበር። ስለሆነም የሮም ስልጣንና እምነት ተቀባይነት ቢያጣም ጥቂት የማይባሉ ልማዶችና ክብረ በዓላቶችዋ ከእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን አምልኮ ሥርዓት ጋር ተዋህደው ነበር። እነዚህ ጉዳዮች የህሊና ጉዳይ አይደሉም፤ ይደረጉ ዘንድ በመጽሐፍ ቅዱስ ያልታዘዙ ብሎም አስፈላጊ ናቸው የሚባሉ ባይሆኑም ያልተከለከሉ በመሆናቸው በውስጡ-በሀርያቸው ኃጢአት አይደሉም ይባል ነበር። እነዚህን ልማዶች ማክበር የተሐድሶዋ ቤተ ክርስቲያን ከሮም ጋር የለያትን ሰላጤ ለማጥበብ የሚረዳ ሲሆን፣ ሮማዊያን የፕሮቴስታንት እምነትን እንዲቀበሉ ያበረታታል በማለት ግፊት ይደረግበት ነበር።

በጥንቱ ወግ ለሚፀኑትና የግልግል ሃሳብን ለሚያቀበሉ፣ እነዚህ መከራከሪያዎች እውነት መሰሉአቸው። ይህንን እይታ ያልተቀበለ ሌላ መደብ ግን ነበር። እነዚህ ልማዶች በሮምና በተሐድሶው መካከል ባለው ክፍተት እንደ ድልድይ ሆነው ማገልገላቸው ራሱ ሊወገዱ እንደሚገባቸው የሚያረጋግጥ በቂ ምክንያት ነው ብለው የሚያምኑ ነበሩ። አርነት የወጡባቸው፣ ሊመለሱባቸውም ፍፁም ፍላጎት የሌላቸው የባርነት አርማዎች እንደሆኑ አድርገው ቆጠሩአቸው። ምክንያት ሲያቀርቡም አምልኮ እንዴት መሆን እንዳለበት እግዚአብሔር በቃሉ የደነገገው በመሆኑ ሰዎች የመጨመርም ሆነ የመቀነስ መብት እንዳልተሰጣቸው ተናገሩ። የታላቁ ክህደት መጀመሪያ ድርጊት የቤተ ክርስቲያን ስልጣን የእግዚአብሔር ስልጣን ማሟያ ለማድረግ የተሞከረበት ሂደት ነበር። ሮም እግዚአብሔር ያልከለከለው ነገር እንዲደረግ በማዘዝ ጀመረች፣ ይተገበር ዘንድ በግልጽ ያዘዘውን በመከልከል ጨረሰች።

ብዙዎች በንጽህናውና ያልተወሰነበ በመሆን ወደሚታወቀው ወደ ጥንቱ ቤተ ክርስቲያን የመመለስ ልባዊ ፍላጎት ነበራቸው። መሰረት የጣሉትን ብዙዎችን የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን ልማዶች እንደ ጣዖት አምልኮ መታሰቢያ ኃውልት በመቁጠር በአምልኮዋ ይተባበሩ ዘንድ ህሊናቸው አልፈቀደላቸውም። በመንግሥት ኃይል የምትደገፈው ቤተ ክርስቲያን ግን በሥርዓትዋ ላይ ተቃውሞ የሚያስነሱትን በዝምታ ታልፋቸው ዘንድ አልተቻላትም። በአምልኮዋ ጊዜ መገኘት የሕግ አስገዳጅነት ነበረው፤ ፈቃድ ያልተሰጠው ኃይማኖታዊ ስብሰባም እስር፣ ስደትና ሞት የሚያስከትል ነበር።

በአሥራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ ወደ ስልጣን የመጣው ንጉሠ ነገሥት፣ ፒዩሪታኖች (የእንግሊዝ ፕሮቴስታንቶች) “እንዲስማሙ፣ ወይም ከምድሪቱ እንደሚያባረሩባቸው ያለዚያም የከፋ ነገር” እንደሚገጥማቸው በቁርጠኝነት አወጀ። -George Bancroft, History of the United States of America, pt. 1, ch. 12, par. 6። እየታደኑ፣ እየተሳደዱና እየታሰሩ፣ ወደፊት የተሻሉ ቀናት ይመጣሉ የሚል ተስፋ ሊኖራቸው አልቻለም፤ አዕምሯቸው እንደመራቸው እግዚአብሔርን ያገለግሉ ዘንድ ለሚሹ ሁሉ “እንግሊዝ መኖሪያቸው ከመሆን ለዘላለም ቀርታለች” የሚለው ሃሳብ ብዙዎችን አሸነፋቸው።-J. G. Palfrey, History of New England, ch. 3, par. 43። በስተመጨረሻ አንዳንዶች በሆላንድ መጠጊያ ለመሻት ወሰኑ። ችግሮች፣ ማጣትና እሥራት ገጠማቸው። አላማቸው ተሰናክሎ በጠላቶቻቸው እጅ ተላልፈው ተሰጡ። ሆኖም የማይወዛወዝ ጽናት በስተመጨረሻ አሸናፊ ሆነ፤ በሰላማዊ የደች ሪፐብሊክ ዳርቻዎች መጠለያ አገኙ።

ሲሰደዱ፣ ቤቶቻቸውን፣ ቁሳቁሶቻቸውንና ለመኖር የሚያስፈልጋቸውን ነገሮች ሁሉ ትተው ወጡ። የተለየ ቋንቋና ባህል ባለው ሕዝብ መካከል በእንግዳ አገር ውስጥ ለውጦች ነበሩ። ዳቦ ማግኘት ይችሉ ዘንድ አዳዲስና ያልተፈተኑ ሙያዎችን መመከር ተገደው ነበር። እድሜያቸውን ሙሉ መሬት ሲያርሱ የኖሩ ጎልማሶች አሁን ሜካኒካዊ ንግድ መማር ነበረባቸው። ነገር ግን ለስንፍናና ለማማረር ጊዜ ሳይሰጡ ሁኔታውን በፀጋ ተቀበሉት። ሁልጊዜ በድህነት ቢቆዩትም እግዚአብሔር ለሰጣቸው በረከቶች አመስጋኞች ነበሩ፤ በማይረበሸው መንፈሳዊ አምልኮአቸውም ደስታ ያገኙ ነበር። “የኃይማኖት ተጓዦች መሆናቸውን ያውቁ ነበር፤ በእነዚያ ነገሮች ላይ ልባቸውን መጣል ትተው ዓይናቸውን ወደ ውድዋ አገራቸው ወደ ሰማይ በማንሳት መንፈሳቸውን ያረጋጉ ነበር።”-Bancroft, pt. 1, ch. 12, par, 15።

በስደትና በመከራ ውስጥ ሆነው ፍቅራቸውና እምነታቸው ጠነከረ። የእግዚአብሔርን ተስፋዎች አመኑ፤ በሚያስፈልጋቸው ጊዜ አላሳፈራቸውም፤ ያግዟቸውና ያበረታቱዋቸው ዘንድ መልአክቱ ከጎናቸው ነበሩ። የእግዚአብሔር እጅም ከባህር ባሻገር የሚጠቁማቸው ሲመስል፣ ለራሳቸው አገር ወደሚያገኙበት፣ ለልጆቻቸውም ውድ የሆነውን የኃይማኖት ነፃነት ውርስ ትተው የሚያልፉበት አገር ሲጠቁማቸው፣ መለኮት ባቀረበው መንገድ ሳይሸማቀቁ ወደፊት ገሰጉ።

በእነርሱ ላይ ያለው ታላቅ አላማው ይፈፀም ዘንድ፣ ሊያዘጋጃቸው በሕዝቦቹ ላይ ፈተና ይመጣባቸው ዘንድ እግዚአብሔር ፈቀደ። ከፍ ከፍ ትደረግ ዘንድ ቤተ ክርስቲያንዋ ዝቅ አለች። በእነርሱ የሚያምኑትን ፈጽሞ የማይጥል እንደሆነ ዓለም እንደገና ሌላ መረጃ ይሆነው ዘንድ ስለ እርስዋ እግዚአብሔር ኃይሉን ሊያሳይ ተቃርቦ ነበር። የሰይጣን ቁጥና የክፉ ሰዎች ሴራ ክብሩን ያሰፉ ዘንድ፣ ሕዝቦቹንም አደጋ ወደሌለበት ስፍራ ያመጡ ዘንድ እግዚአብሔር ከስተቸችን ገለበጠ። እንግልትና ስደት ለነፃነት በር እየከፈቱ ነበር።

ከእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን እንዲለያዩ መጀመሪያ ሲገደዱ ፒዩሪታውያኖቹ እንደ እግዚአብሔር ነፃ ሕዝብ “ያወቁቸውን ወይም ወደፊት የሚያውቁቸውን መንገዶችን ሁሉ ጠብቀው ይራመዱ ዘንድ”-J. Brown, The Pilgrim Fathers, ገጽ 74። ራሳቸውን በቃል ኪዳን አስተሳስረው ነበር። የተሐድሶ ትክክለኛ መንፈስ፣ የፕሮቴስታንትም አስፈላጊው መርህ ይህ ነበር። በአዲሱ ዓለም መጠለያ ያገኙ ዘንድ የኃይማኖት ስደተኞቹ ይህንን አላማ አንግበው ከሆላንድ ለቀቁ። በመልካም ምሪት አብሮአቸው እንዳይሄድ የተከለከለው ፓስተራቸው ጆን ሮቢንሰን ለስደተኞች የደህና ሁኔታ ንግግር ሲያደርግ፡-

“ወንድሞች ሆይ አሁን ልንለያይ ነው፤ እንደገና ፊታችሁን ለማየት በሕይወት እኖር እንደሆነ የሚያውቀው እግዚአብሔር ነው። ጌታ ያ እንዲሆን አቅዶ ቢሆንም ባይሆንም ግን እኔ ክርስቶስን ከተከተልኩት ሳትርቁ እንድትከተሉኝ በእግዚአብሔርና በመልአክቱ ፊት እለምናችኋለሁ። እግዚአብሔር በራሱ መሳሪያ አንዳች ነገር ሊገልጥላችሁ ቢፈልግ በእኔ አገልግሎት እንደተቀበላችሁት እውነት እርሱንም (የሚገልጥላችሁን ነገር) ለመቀበል ዝግጁ ሁኔታ፤ ጌታ ይገልጥላችሁ ዘንድ ያለው ተጨማሪ እውነትና ብርሐን እንዳለው በጣም እርግጠኛ ነኝ።-Martyn, vol. 5, ገጽ 70። በኃይማኖት መራመድ ስለቆሙት፣ ከተሐድሶ አድራጊዎች አልፈው መሄድ ስላልቻሉት አብያተ ክርስቲያናት ሁኔታ ያለኝን ጥልቅ ሃዘን ልገልጽላችሁ አልችልም። ለተራዊያን ለተር ካየው በቀር ወደፊት ሊራመዱ አልቻሉም። አያችሁ፣ ካልሺኒስቶችም ያ ሁሉም ያልተገለጠለት ታላቅ የእምነት ሰው ትቶ ካለፈበት ላይ ቆመው ቀርተዋል። ይህ እጅግ የሚታዘንበት ሰቆቃ ነው። ምክንያቱም በጊዜያቸው የሚንቀላቀሉና የሚያንፀባርቁ ብርሃናት የነበሩ ቢሆንም ወደ ሁሉም

የእግዚአብሔር ምክር ግን ዘልቀው አልደረሱም፤ አሁን በሕይወት ቢኖሩ ኖሮ ግን ልክ መጀመሪያ እንደተቀበሉት ሁሉ ተጨማሪ ብርሐን ለመቀበል ፈቃደኛ ይሆኑ ነበር፡-D. Neal, History of the Puritans, vol. 1, ገጽ 269፡፡

“በታወቀውና ሊታወቅ ባለው፣ በእግዚአብሔር መንገድ ሁሉ ትራመዱ ዘንድ የተስማማችሁበትን የቤተ ክርስቲያናችሁን ቃል ኪዳን አስታውሱ፡፡ ታውቁት ዘንድ ከተፃፈው ቃል የሚመጣውን ማንኛውንም ብርሐንና እውነት ልትቀበሉ ለእግዚአብሔርና ለእርስ በርሳችሁ የገባችሁትን የተስፋ ቃል ኪዳን አስታውሱ፡፡ ነገር ግን እለምናችኋለሁ እውነት ብላችሁ ስለምተቀበሉት ነገር ተጠንቀቁ፡፡ መርምሩት፣ አሰላስሉት፣ ከመቀበላችሁ በፊት ከሌላ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ጋር አመሳክሩት፤ የክርስትና ዓለም ገና በቅርቡ ጥቅጥቅ ካለው፣ የክርስቲያን ተቃዋሚ ከሆነው ጨለማ ወጥቶ በአንድ ጊዜ የእውቀት ፍጽምና ሊያመጣ የሚችል አይደለምና ነው፡፡”-Martyn, vol. 5, ገጽ 70, 71፡፡

ረጅሙን አደገኛ የባህር ላይ ጉዞ እንዲያደርጉ ያጀገናቸው፣ የበረሃውን አደጋና እንግልት እንዲቋቋሙ፣ ብሎም በእግዚአብሔር እርዳታ የታላቅ አገርን መሰረት በአሜሪካ ዳርቻዎች እንዲጥሉ የእምነት መንገዶችን ያነሳሳቸው ለህሊና ነፃነት የነበራቸው ጥማት ነበር፡፡ ታማኞችና ፈሪሃ-እግዚአብሔር የነበራቸው ቢሆኑም እነዚህ የእምነት መንገዶች ታላቁ የኃይማኖት መቻቻል መርህ በውል አልገባቸውም ነበር፡፡ ለራሳቸው ያገኙት ዘንድ እጅግ መስዋዕት የከፈሉበትን ነፃነት ለሌሎች በእኩል ለመለገስ ዝግጁዎች አልነበሩም፡፡ “በአሥራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበሩ ሊቆችና የስነ-ምግባር ምሁራን ጭምር፣ የሰብአዊ ፍጡር እምነት ብቸኛ ፈራጅ እግዚአብሔር እንደሆነ እውቅና የሚሰጠውን ከአዲስ ኪዳን የሚያድገውን ታላቅ መርህ በውል የተረዱት እጅግ ጥቂቶቹ ነበሩ፡፡”-Ibid., vol. 5, ገጽ 297፡፡ የሰዎችን አዕምሮ ትቆጣጠር ዘንድ፣ ኑፋቄ ምን እንደሆነ ለማብራራትና ቅጣትም ለመበየን ትችል ዘንድ እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን መብት ሰጥቷል የሚለው አስተምህሮ እጅግ ስር ከሰደዱት የጳጳሳዊው ሥርዓት ስህተቶች አንዱ ነበር፡፡ ተሐድሶ አራማጆቹ የሮምን አስተምህሮ ባይቀበሉም ከአለመቻቻል መንፈስዋ ግን ሙሉ ለሙሉ የተላቀቁ አልነበሩም፡፡ ለረጅም ዘመን በዘለቀው አገዛዝዋ፣ መላውን የክርስትና ዓለም በደጎጎን ሸፍኖ የኖረበት የጳጳሳዊው ሥርዓት ጽልመት እንኳ ገና ሙሉ ለሙሉ አልተገፈፈም ነበር፡፡ በማሳቹሴትስ ባህር ዳርቻ መንደር ውስጥ ከነበሩት ዋና አገልጋዮች አንዱ ሲናገር፡- “ዓለምን የክርስቲያን ተቃዋሚ ያደረገው መቻቻል ነበር፤ መናፍቃንን በመቅጣትዋም ቤተ ክርስቲያን አልተጎዳችም፡፡”-Ibid., vol. 5, ገጽ 335፡፡ በመንግሥታዊ አስተዳደር ውስጥ ድምጽ የሚኖራቸው የቤተ ክርስቲያን አባላት ብቻ እንደሆኑ ቅኝ ገዥዎች ደንግገው ነበር፡፡ የቤተ ክርስቲያንን አስተዳደር (ካህናትን) ለመደገፍ ሁሉም ሰዎች እንዲያዋጡ የሚገደዱበት፣ አጥቢያ ፈራጆችም ኑፋቄን የሚጨቁኑበት ስልጣን የተሰጠበት መንግሥታዊ መሰል ቤተ ክርስቲያን ተቋቁሞ ነበር፡፡ ስለዚህም መንግሥታዊ ስልጣኑ በቤተ ክርስቲያን እጅ ነበር፡፡ አነዚህ እርምጃዎች ወደማይቀረው ውጤት — ወደ ስደት - ያመሩት ብዙም ሳይቆይ ነበር፡፡

የመጀመሪያው መንደር ከተቋቋመ ከአሥራ አንድ አመት በኋላ ሮጀር ዊሊያምስ ወደ አዲሱ ዓለም መጣ፡፡ እንደ ቀደምቶቹ የኃይማኖት ተጓዦች ኃይማኖታዊ ነፃነትን ሊቀምስ መጣ፤ ሆኖም ከሌሎቹ በተለየ፣ በጊዜው የነበሩ ማየት ያልቻሉትን ተመለከተ፡፡ ኃይማኖታቸው የትኛውም አይነት ቢሆን፣ ይህ ነፃነት ሊወሰድ የማይችል የሁሉም መብት እንደሆነ ተገንዝቦ ነበር፡፡ ከእግዚአብሔር ቃል የሚመጣው ብርሐን ሁሉ ተገልጦ ያለቀ ሊሆን አይችልም የሚለውን የሮቢንሰንን አቋም በመያዝ እውነትን በቅንነት የሚፈልግ ሰው ነበር፡፡

ዊሊያምስ “የህሊና ነፃነትን አስተምህሮ ከነግዙፍነቱ የመሰከረ፣ አመለካከቶች ሁሉ በሕግ ፊት እኩል መሆናቸውን የተናገረ የአዲሱ ክርስትና ዓለም ብቸኛ ሰው ነበር።”-Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 16። የፈራጆች ሥራ ወንጀልን መከላከል እንጂ ህሊናን መገደብ በጭራሽ እንዳልሆነ ተናገረ። “ሕዝቡ ወይም ፈራጆቹ” አለ፣ “ሰዎች ለሰዎች ያለባቸውን ኃላፊነት ሊወስኑ ይችላሉ። ሰው ለእግዚአብሔር ያለበትን ኃላፊነት ለማዘዝ ሲሞክሩ ግን በታችውን ለቀዋል፤ በዚያ ደህንነት የለም። ምክንያቱም ፈራጁ እንደዚህ የማድረግ ስልጣን ካለው ዛሬ የተወሰነ አስተያየትና እምነት ካወጀ በኋላ ነገ ደግሞ ሌላ ሊናገር ይችላል፤ በእንግሊዝ አገር በተለያዩ ነገሥታትና ንግሥታት፣ በሮም ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በተለያዩ ሊቀ ጳጳሳትና መማክርት፣ እንዲሁ ይደረጋል፤ ይህ ደግሞ እምነት የድንግርግር ክምር እንዲሆን ያደርጋል።”-Martyn, vol. 5, ገጽ 340።

በተቋቋመችው ቤተ ክርስቲያን አምልኮ መሳተፍ በቅጣት ወይም በእስር አስገዳጅነት ይተገበር ነበር። “ዊሊያምስ ይህንን ሕግ አልተቀበለውም። ከእንግሊዝ ሕግ በጣም መጥፎው መመሪያ ሰዎች በአጥቢያ ቤተ ክርስቲያን አምልኮ እንዲሳተፉ የሚያስገድደው ነበር። የተለየ እምነት ካላቸው ጋር ህብረት እንዲፈጥሩ ሰዎችን ማስገደድ ተፈጥሮአዊ መብታቸውን በአደባባይ መጣስ እንደሆነ በማመን፣ እምነት የሌላቸውንና ፈቃደኛ ያልሆኑትን ወደ ሕዝባዊ አምልኮ መጎተት ግብዝነትን የመሻት ያህል ነበር። ‘ማንም’ አለ፣ ‘ያለ ራሱ ፍላጎት እንዲያመልክ ወይም አምልኮ እንዲቀጥል መገደድ የለበትም’። ‘ምን!’ አለ ተቃዋሚው በመመሪያዎቹ ተገርሞ፣ ‘የቀን ሰራተኛው የቅጥሩን ዋጋ ማግኘት የተገባው አይደለም?’ ‘አዎ’፣ ‘ከሚቀጥሩት ዘንድ’” ብሎ መለሰ።-Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 2።

ሮጀር ዊሊያምስ የተከበረና የተወደደ፣ ታማኝ አገልጋይ፣ እጅግ ብርቅ ተሰጥኦ ያለው ሰው፣ የማይታጠፍ ስብዕና ያለው፣ እውነተኛ ለጋስ ነበረ። ሆኖም ፈራጆች ቤተ ክርስቲያን ላይ አለን የሚሉትን ስልጣን በጽኑ መቃወሙና ለኃይማኖታዊ ነፃነት ጥያቄ ማቅረቡ በቸልታ የሚታለፍ ጉዳይ አልነበረም። የዚህ አዲስ አስተምህሮ መተግበር እጅግ ጠቃሚ የሆነውን “የአገሪቱን መዋቅርና አስተዳደር የሚገለብጥ” እንደሆነ ተደርጎ እንዲታይ ግፊት ታከለበት።-Ibid., pt. 1, ch. 15, par. 10። ከቅኝ ግዛቶች እንዲወገድ ከተደረገ በኋላ፣ በመጨረሻም እስርን ለማምለጥ ሲል ቀዝቃዛና ማዕበል በሞላበት ክረምት ጥቅጥቅ ወዳለው ጫካ ለመሰደድ ተገደደ።

“ለአሥራ አራት ሳምንታት” አለ፣ “እንጀራ ወይም አልጋ ምን ማለት እንደሆነ ሳላውቅ በአስቸጋሪ ወቅት ተገፍትሬያለሁ” “ሆኖም ቁራዎች በበረሃ መገቡኝ።”-Martyn, vol. 5, ገጽ 349, 350። ውስጡ ክፍት የሆነ ዛፍ በአብዛኛው መጠለያው ሆነ። በዚህ ሁኔታ አስቸጋሪውን ሽሽት ዲካ በሌለው ጥቅጥቅ ጫካ በመቀጠል የወንጌልን እውነት ያስተምራቸው ዘንድ ሲጥር እምነታቸውንና ፍቅራቸውን ወዳተረፈባቸው ወደ አንድ የህንድ ጎሳ በመድረስ በዚያ መጠለያ ማግኘት ቻለ።

ለወራት ስፍራ ሲለዋውጥና ሲንከራተት ከቆየ በኋላ በስተመጨረሻ ወደ ናራጋንሴት ዳርቻ በመሄድ፣ ለኃይማኖት ነፃነት መብት ሙሉ በሙሉ እውቅና የሰጠን የመጀመሪያውን ዘመናዊ አገር (ስቴት) መሰረት ጣለ። የሮጀር ዊሊያምስ መንደር አስተዳዳሪ ዋና መርህ “እያንዳንዱ ሰው አዕምሮው እንዳገኘው ብርሐን መጠን እግዚአብሔርን የማምለክ መብት ሊኖረው ይገባል” የሚል ነበር።-Ibid., vol. 5, ገጽ 354። ያቺ ትንሽዋ ግዛቱ ርሆድ ደሴት የጮቁኖች የጥገኝነት ስፍራ ሆነች፤ መሰረትዋ የነበሩት መርሆች - መንግሥታዊና ኃይማኖታዊ ነፃነት - የአሜሪካ ሪፐብሊክ የማዕዘን ድንጋይ እስኪሆኑ ድረስ አደገች፤ በለፀገችም።

ቅድመ አያቶቻችን እንደ የመብት ረቂቃቸው (bill of rights) አድርገው ባሰፈሩት — የነፃነት ሰነድ (declaration of independence) በዚያ ግዙፍ፣ የቆየ መዝገብ ላይ እንዲህ ሲሉ አወጁ። “ሁሉም ሰዎች ሲፈጠሩ እኩል እንደሆኑ፣ ሊነጠቁ የማይቻላቸው መብቶች ፈጣሪያቸው ያቀዳጃቸው መሆኑ፣ ከእነዚህም መካከል ሕይወት፣ ነፃነትና የደስታ መሻት ሲሆኑ እነዚህንም እውነቶች የራሳቸው ምስክር መሆናቸውን እናምናለን።” ህገ መንግሥቱም ተወዳዳሪ በሌለው በማያወላውል ሁኔታ ህሊናን መጣስ ፈጽሞ የማይቻል መሆኑን አስረገጠ። “በዩናይትድ ስቴትስ ውስጥ በማንኛውም የሕዝብ አመኔታ የሚያሻው የሥራ ገበታ ለመቀጠር ኃይማኖት እንደመመዘኛ መስፈርት ሆኖ ሊቀርብ አይችልም።” “ምክር ቤቱ የኃይማኖት መቋቋምን ደግፎ ወይም የዚያን ኃይማኖት መከተልን ተቃውሞ ፈጽሞ ሕግ ሊያወጣ አይችልም።”

“የህገ መንግሥቱ አርቃቂዎች፣ ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ግንኙነት ከሰብአዊ ፍጡር ሕግ በላይ እንደሆነ፣ የህሊና ነፃነቱም ሊወሰድበት የሚችል እንዳልሆነ፣ ለዘላለማዊው መርህ እውቅና ሰጥተዋል። ምክንያት ማቅረብ ይህንን እውነት ለማረጋገጥ የመቅረብ አስፈላጊነት አልነበረውም፤ እያንዳንዳችን በውስጣችን የምናውቀው ጉዳይ ነው። የሰብአዊ ፍጡርን ሕግ ለመገዳደር አያሌ ሰማዕታት ስቃይና እሳትን ችለው በጽናት እንዲቆሙ ያስቻላቸው ይህንን ያወቁበት ንቃት ህሊናቸው ነው። ለእግዚአብሔር ያለባቸው ኃላፊነት ከሰው ሕግጋት የሚበልጥ እንደሆነና የሰው ልጅ ህሊናቸውን የመቆጣጠር ስልጣን ሊኖረው እንደማይችል ገብቷቸው ነበር። ምንም ነገር ሊያጠፋው የማይችል ተፈጥሮአዊ መርህ ነው።”- Congressional Documents (U.S.A.), serial No. 200, document No, 271።

ዜናው አውሮፓ አገር ሲስፋፋ፣ ሁሉም በላቡ ፍሬ ደስ የሚሰኝበት፣ ህሊናውንም የሚታዘዝበት ምድር እንዳለ ሲሰማ፣ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ወደ አዲሱ ዓለም ጎረፉ። መንደሮች በፍጥነት ተበራከቱ። “ማሳቹሴትስ በልዩ ሕግ አማካኝነት ‘ከጦርነትም ሆነ ከረሃብ ወይም የአሳዳጆቻቸውን ጭቆና ለማምለጥ’ አትላንቲክን አቋርጠው ለሚመጡ የማንኛውም አገር ዜጋ ለሆኑ ክርስቲያኖች፣ ወጪያቸውን በመሸፈን የነፃ እንኳን ደህና መጣችሁና እርዳታ ታደርግ ነበር። የተሳደዱ፣ የተረገጡ በፀደቀው ረቂቅ አማካኝነት የህብረቱ እንግዶች ተደረጉ።”-Martyn, vol. 5, ገጽ 417። የመጀመሪያው ስደተኛ በፕላይ ማውዝ ከሰፈረ ጀምሮ በሚቀጥሉት ሃያ ዓመታት በብዙ ሺዎች የሚቆጠሩ የኃይማኖት ስደተኞች በኒው ኢንግላንድ ሰፈሩ።

አላማቸውን ለማሳካት፣ የቁጥብነትና የፍጋት ኑሮ በመምራት ለመኖር ብቻ በሚበቃ ገቢያቸው ረክተው ይኖሩ ነበር። የራሳቸው ጥረት ውጤት የሆነውን ሚዛናዊ ምርት ከመጠበቅ በቀር ከመሬቱ አንዳች ነገር አይሹም ነበር። አንድም ወርቃማ ራዕያቸው የማታለያ አክሊል በመንገዳቸው አልወረወረም.... አዝጋሚ ሆኖም የማያቋርጥ መሻሻል በሚያሳየው ማህበራዊ መንግሥታቸው የረኩ ነበሩ። ስሩ መሬት ውስጥ በደንብ ጠልቆ እስኪይዝ ድረስ የነፃነትን ዛፍ በእንባቸውና ከግንባራቸው በሚንጠባጠቡ ላብ እያጠጡ የምድረ በዳውን መራቆት በትዕግስት ይችሉት ነበር።

መጽሐፍ ቅዱስ የእምነት መሰረት፣ የጥበብ ምንጭና የነፃነት ዶሴ ተደርጎ ይታይ ነበር። መርሆዎቹም በቤት፣ በትምህርት ቤትና በቤተ ክርስቲያን በጥንቃቄ ትምህርት ይሰጥባቸው ነበር፤ ፍሬዎቹም በቆጣቢነት፣ በአዕምሮ ችሎታ፣ በንጽህናና በራስን መግዛት በግልጽ ይታዩ ነበር። በፕሮፌሰር ሰፈር አንድ ሰው ለዓመታት ቢኖርም “ሰካራም ላያይ፣ መኃላ ላይሰማ ወይም ለማኝ ላያገኝ” ይችላል።-Bancroft, pt. 1, ch. 19, par. 25። የመጽሐፍ ቅዱስ መርሆዎች ብሔራዊ ታላቅነትን በማስጠበቅ ተወዳዳሪ የሌላቸው መሆናቸውን

አስመሰከሩ። ደካማና ለየብቻ ይኖሩ የነበሩ መንደሮች በመስፋፋት ኃይል አገራት ወደ መሆን አደጉ፤ “ያለ ሊቀ ጳጳስ ቤተ ክርስቲያን፣ ያለ ንጉሥ አገር” የሆነችውን ሰላምና ብልጽግና የተቀረው ዓለም በግርምት አስተዋለች።

አሁንም ግን ወደ አሜሪካ ዳርቻ የሚጎርፉ ሰዎች ቁጥራቸው በቀጣይነት እየጨመረ ሄደ። ያነሳሳቸው ፍላጎት ግን መጀመሪያ ከመጡት የኃይማኖት ስደተኞች አላማ በአብዛኛው የተለየ ነበር። የጥንቱ ኃይማኖትና ንጽህና መጠነ-ሰፊ የመቅረጽ ኃይል ቢኖረውም ዓለማዊ ጥቅም የሚሹ ሰዎች ቁጥር በየጊዜው እየጨመረ ሲሄድ ተጽዕኖውም እየቀነሰ ሄደ።

በመጀመሪያዎቹ ሰፋሪዎች የወጣው ድምጽ መስጠት ወይም የሕዝብ አስተዳደር ቢሮ መያዝ የሚችለው ሰው የቤተ ክርስቲያን አባል የሆነ ብቻ ነው የሚለው ደንብ እጅግ ጉዳት ያለው ውጤት አስከተለ። ይህ እርምጃ የአገሪቱን ንጽህና ለመጠበቅ የሚያስችል መፍትሄ ተደርጎ ተቀባይነት ያገኘ ቢሆንም ውጤቱ ግን የቤተ ክርስቲያን መበላሸት ሆነ። አማኝ እንደሆኑ መመስከር፣ ለመምረጥና ስልጣን ለመያዝ ቅድመ ሁኔታ ሲሆን ብዙዎች በምድራዊው ፍላጎት ብቻ ተነሳስተው፣ ከልባቸው ሳይለወጡ የቤተ ክርስቲያን አባል ሆኑ። በመሆኑም ቤተ ክርስቲያንዋ አያሌ ቁጥር ያላቸው ያልተለወጡ ምዕመናንን ያቀፈች ሆነች፤ እንዲያውም በአገልግሎት ውስጥ ጭምር የተሳሳተ አስተምህሮ የያዙ ብቻ ሳይሆኑ፣ መንፈስ ቅዱስ ያለውን የማደስ ኃይል የማያውቁ ሁሉ ነበሩበት። በመሆኑም በተደጋጋሚ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደታየው፣ ከቆስጠንጢኖስ ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ የተንፀባረቀው፣ በመንግሥት እርዳታ አማካኝነት ቤተ ክርስቲያንን ለመገንባት የሚደረገው ሙከራ፣ “መንግሥቱ ከዚህ ዓለም አይደለችም” [ዮሐ 18፡36] ያለውን የጌታን ወንጌል በመንግሥታዊ ኃይል ለመደገፍ መጣር፣ አሁንም እንደገና መጥፎ ውጤቱን አስመሰከረ። የቁርኝቱ ጥልቀት አናሳ ነው ሊባል ፈጽሞ የማይችል ቢሆንም ቤተ ክርስቲያን ከመንግሥት ጋር ያላት ጥምረት፣ ዓለምን ወደ ቤተ ክርስቲያን የሚያቀርብ መስሎ ቢታይም እውነታው ግን ቤተ ክርስቲያንን ወደ ዓለም የሚያስጠጋ ነው።

እውነት ቀስ በቀስ የሚጨምር (እያደገ የሚሄድ) በመሆኑ ከእግዚአብሔር ቅዱስ ቃል የሚወጣውን ሁሉንም ብርሐን ለመቀበል ክርስቲያኖች ተዘጋጅተው መቆም አለባቸው የሚለው፣ በሮቢንሰንና በሮጀር ዊሊያምስ በግሩም ሁኔታ ጠንካራ ድጋፍ የነበረው ታላቁ መርህ በዘሮቻቸው ተረሰ። የተሐድሶውን በረከቶች ይቀበሉ ዘንድ የተመረጡት የአሜሪካ ፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት እንዲሁም የአውሮፓዎቹ ጭምር በተሐድሶ መንገድ ወደፊት መቀጠል ሳይችሉ ቀሩ። ከጊዜ ወደ ጊዜ አንዳንድ ታማኝ ባሪያዎች እየተነሱ አዲስ እውነትን ቢያውጁም፣ ለረጅም ጊዜ ተቀባይነት የነበራቸውን ስህተቶች ቢያጋልጡም፣ አብዛኛው ሕዝብ ግን ልክ እንደ ክርስቶስ ዘመን አይሁዶች፣ ወይም በሉተር ዘመን እንደነበሩ ጳጳሳዊያን አባቶቻቸው፣ ያምኑበት የነበረውን እውነት ብቻ በማመን፣ እነርሱ ይኖሩበት የነበረውን አንዋንዋር በመኖር የረኩ ሆኑ። ኃይማኖት እንደገና ወግ ወደ መሆን አሸቆለቆለ። ቤተ ክርስቲያንዋ በእግዚአብሔር ቃል ብርሐን ብትራመድ ኖሮ ወደ ጎን ተገፍትረው ይጣሉ የነበሩ ስህተቶችና አጉል እምነቶች ባሉበት እንዲቀጥሉና እንዲከበሩ ሆኑ። ከዚያም በተሐድሶው አማካኝነት ተነቃቅቶ የነበረው መንፈስ ሞቶ፣ ልክ በሉተር ጊዜ በነበረው የሮም ቤተ ክርስቲያን ያስፈልግ የነበረው ታላቅ ተሐድሶ በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናትም የሚያስፈልግ እስኪሆን ድረስ አሸቆለቆለ። ተመሳሳይ የሆነ ዓለማዊነትና መንፈሳዊ ፍዘት፣ ተመሳሳይ የሆነ ለሰዎች አስተያየት ክብር መስጠት እንዲሁም የእግዚአብሔርን ቃል አስተምህሮ በሰዎች ጽንሰ-ሃሳብ መተካት ይካሄድ ነበር።

በአሥራ ዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ አካባቢ በስፋት የተሰራጨው መጽሐፍ ቅዱስ፣ በዚህም መክንያት ወደ ዓለም የመጣው ታላቅ ብርሐን፣ በዚያው ልክ፣ የተገለጹት እውነቶች እውቀት እመርታም ሆነ በተግባር የሚገለጽ ኃይማኖት እድገት አላስከተለም ነበር። እንደ አለፉት ጊዜያት ሰይጣን የእግዚአብሔርን ቃል መከልከል አልተቻለውም፤ ለሁሉም ሰው ተደራሽ ሆኖአል። አላማውን ለማሳካት ግን ብዙዎች ዋጋ እንዳይሰጡት መራቸው። ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን መመርመር ችለው አሉ፤ በመሆኑም የተሳሳቱ ትርጓሜዎችን መቀበላቸውን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ መሰረት የሌላቸውን አስተምህሮዎችም ማክበርን ቀጠሉ።

በማሳደድ እውነትን መደቆስ እንደተሳነው ያስተዋለው ሰይጣን ወደ ታላቁ ክህደት የመራውን ብሎም ወደ ሮም ቤተ ክርስቲያን መመስረት ያደረሰውን የመቻቻል እቅድ እንገና ተግባራዊ አደረገ። ሰይጣን በዚህ ጊዜ ክርስቲያኖችን ህብረት እንዲፈጥሩ ያነሳሳቸው፣ ከጣዖት አምላኪዎች ጋር ሳይሆን፣ ለዚህ ዓለም ካላቸው ፍቅር የተነሳ፣ የተቀረፁ ምስሎችን የሚያመልኩ ሰዎችን ያህል፣ እነርሱም ጣዖት አምላኪዎች መሆናቸውን ካረጋገጡ ከሃዲዎች ጋር ነበር። የዚህ ጥምረት ውጤትም ጥፋት የማምጣት አቅሙ ከቀደምት ጊዜያት ያልተናነሰ ነበር። ክብርና ብክነት በኃይማኖት ካባ ስር ሆነው ይኮተኮቱ ነበር። አብያተ ክርስቲያናቱም ብልሹ ሆኑ። ሰይጣን የመጽሐፍ ቅዱስን አስተምህሮ ማጣመም ቀጥሎበት ሚሊዮኖችን ወደ ጥፋት የሚወስድ ልማድ ስር እየሰደደ ነበር። “ለቅዱሳን አንድ ጊዜ ስለ ተሰጠ ኃይማኖት” [ይሁዳ 1÷3] በመጋደል ፈንታ ቤተ ክርስቲያን እነዚህን ባህሎች ከፍ አድርጋና ጠብቃ ማቆየት መረጠች። በዚህ ሁኔታ የተሐድሶ መሪዎች የተገበሯቸውና ብዙ የተሰቃዩላቸው መርሆዎች ተበረቦሩ።

ምዕራፍ ፲፯—የንጋቱ አብሳሪዎች

እጅግ ክቡር ብሎም እጅግ አንፀባራቂ ከሆኑ፣ ከተገለፁ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች መካከል አንዱ፣ ታላቁን የመቤዝት ሥራ ለማጠናቀቅ የሚመጣበት የክርስቶስ ዳግም ምፅዓት ነው። “በሞት አገርና ጥላ”[ማቴ 4፡16] ይቀመጡ ዘንድ ለረጅም ዘመን ለተተውት የእግዚአብሔር የእምነት መንገደኛ ሕዝቦች፣ “ትንሳኤና ሕይወት” [ዮሐ 11፡25] የሆነው “የተሳደደውን እንደገና ወደ ቤቱ ይመልስ ዘንድ” [2ኛ ሳሙ 14፡13] ውድና ደስታን የሚያፋፍመው የመገለጡ ተስፋ ተሰጥቷል። የዳግም ምፅዓቱ አስተምህሮ የተቀደሱት መጻሕፍት አንኳር ጭብጥ ነው። የመጀመሪያዎቹ ጥንዶች የሃዘን እርምጃቸውን ከኤደን ካደረጉበት ቀን አንስቶ የአጥፊውን ኃይል ሰባብሮ ወደ ታጣቸው ገነት እንደገና ያመጣቸው ዘንድ የእምነት ልጆች የክርስቶስን ምፅዓት ሲጠብቁ ኖረዋል። የመሲሁን በክብር መምጣት እንደ የተስፋቸው መደምደሚያ በማየት የጥንት ቅዱሳን ወደፊት ይመለከቱ ነበር። ኤደን ውስጥ ሲኖሩ ከነበሩት ጀምሮ ገና ሰባተኛ ትውልድ የነበረው ሄኖክ፣ ለሶስት መቶ ዓመታት በዚህ ምድር የተመላለሰው ይህ ሰው፣ የአዳኙን መምጣት ከሩቅ ይመለከት ዘንድ ተፈቅዶለት ነበር። “እነሆ” አለ “እግዚአብሔር ይመጣል ከአዕላፍ ቅዱሳን ጋራ በሁሉ ይፈርድ ዘንድ” [ይሁዳ 14፡15]። የኃይማኖት አባቱ እዮብ በስቃይ ሌሊቱ ውስጥ፣ በማይነቃነቅ እምነት “እኔ ግን የሚያድነኝ ሕያው እንደሆነ አውቃለሁ፤ በፍጻሜም ዘመን በምድር አፈር ላይ ይቆማል.... ከስጋዬ ጋራ አምላኬን አየዋለሁ፤ እኔ እራሴ አየዋለሁ ዓይኖቼም ይመለከቱታል ከእኔም ሌላ አይደለም።” [እዮብ 19፡25-27] ሲል ጮኸ።

የጽድቅን መንግሥት ይጀምር ዘንድ የሚመጣው ክርስቶስ፣ ቅዱሳት ፀሐፊዎች እጅግ ማራኪና ስሜታዊ የሆኑ ቃላትን እንዲናገሩ አነሳስቶአቸዋል። የመጽሐፍ ቅዱስ ገጣሚዎችና ነብያት በዘላለማዊ ነበልባል በሚፈኩ ቃላት ድባብ ውስጥ ሆነው አስበውታል። መዝሙረኛው ስለ እሥራኤል ንጉሥ ኃይልና ግርማ ሲዘምር፡- “ከጽዮን ያማረ ጌጽ ወጣ፣ እግዚአብሔርም አበራ፤ አምላካችን ይመጣል ዝምም አይልም.... ከላይ ሰማይን ይፀራታል፣ ምድርንም፣ ሕዝቦቹን ለመፍረድ” [መዝ 50፡2-4]። “ሰማዮች ደስ ይበላቸው ምድርም ሐሴት ታድርግ።” “ይመጣልና አዎን በምድር ላይ ለመፍረድ ይመጣል። ዓለምንም በጽድቅ ይፈርዳል አሕዛብንም በእውነቱ።” [መዝ 96፡11፣13]።

ነብዩ ኢሳይያስ ሲናገር፡- “እናንተ በአፈር ውስጥ የምትኖሩ ንቁ ዘምሩም፤ ጣልህ የብርሐን [እንደ እፅዋት] ጣል ነውና፣ ምድርም ሙታንን ታወጣለችና/awake and sing, ye that dwell in dust; for thy dew is as the dew of herbs, and the earth shall cast out the dead” “ሙታንህ ሕያዋን ይሆናሉ፤ [ከእኔ ሬሳ ጋር አብረው] ይነሳሉ/Thy dead men shall live, together with my dead body shall they arise።” “ሞትን ለዘላለም [በድል/in victory] ይውጣል፤ ጌታ እግዚአብሔርም ከፊት ሁሉ እንባን ያብሳል፤ የሕዝቡንም ስድብ ከምድር ሁሉ ላይ ያስወግዳል፤ እግዚአብሔር ተናግሮአልና። በዚያም ቀን፡- እነሆ አምላካችን ይህ ነው ተስፋ አድርገነዋል፤ ያድነንማል፤ እግዚአብሔር ይህ ነው ጠብቀነዋል፤ በማዳኑ ደስ ይለናል ሐሴትም እናደርጋለን ይባላል።” [ኢሳ 26፡19፤ 25፡8፤9]።

እንባቆምም በቅዱስ ራዕዩ ተውጦ መገለጡን ተመለከተ፡- “እግዚአብሔር ከቴማን መጣ ቅዱሱም ከፋራን ተራራ፤ ክብሩም ሰማያትን ከደነ ምስጋናውም በምድር መላ። ብልጭታውም እንደ ብርሐን ነበር።” “ቆመ ምድርንም ሰፈራት። አየ አሕዛብንም አናወፀ። የዘላለም ተራሮች ተንቀጠቀጡ። ከጥንት የነበሩ

ከረብቶች ዝቅ አሉ። መንገዱ ከዘላለም ነው።” “በፈረሶችህ ላይ ተቀምጦሃልና በመድሃኒትህም ሰረገሎች ላይ።” “ተራሮች አይህ ተንቀጠቀጡም.... ቀላይ ቃልዋን ሰጦች እጅዋንም ወደ ላይ አነሳች። ፀሐይና ጨረቃ በስፍራቸው ቆሙ። በፍላግዎችህ ብርሐን ሄዱ በሚያንፀባርቀውም በጦርህ ፀዳል።” “ሕዝብህን ለማዳን ወጣህ የቀባኸውን ታድን ዘንድ።” [እንባቆም 3÷3፣ 4፣ 6፣ 8፣ 10፣ 11፣ 13]።

አዳኙ ከደቀ መዛሙርቱ ሊለይ በተቃረበበት ጊዜ እንደገና እመጣለሁ በሚለው ቃሉ ከሃዘናቸው አጽናናቸው፡- “ልባችሁ አይደንግጥ በአባቴ ቤት ብዙ ስፍራ አለ። እሄዳለሁ ቦታ አዘጋጅላችሁ ዘንድ። በሄድሁም ቦታም ባዘጋጀሁላችሁ ጊዜ ዳግም እመጣለሁ ወደ እኔም እወስዳችኋለሁ።” [ዮሐ 14÷1-3]። “የሰው ልጅ በክብሩ በሚመጣበት ጊዜ ከራሱም ጋር ቅዱሳን መልአክቱ ሁሉ፤ በዚያን ጊዜ በክብሩ ዙፋን ይቀመጣል፤ አሕዛብም ሁሉ በፊቱ ይሰበሰባሉ።” [ማቴ 25÷31፣ 32]።

ከክርስቶስ እርገት በኋላ በደብረ ዘይት ተራራ ይመላለሱ የነበሩት መላዕክት የመመለሱን ተስፋ ለደቀ-መዛሙርቱ ደገሙላቸው፤ “ይህ የሱስ ከላንት ወደ ሰማይ የወጣው እንዲሁ ይመጣል እንዳያችሁት ወደ ሰማይ ሲወጣ” [ዮሐዋ ሥራ 1÷11]። ጳውሎስም በመንፈስ ሆኖ ሲመሰክር፡- “እርሱ ጌታ በእልልታ [with a shout] በመላእክትም አለቃ ድምጽ በእግዚአብሔርም መለከት ከሰማይ ይወርዳል” [1ኛ ተሰሎ 4÷16]። የፍጥሞ ነብይም ሲናገር፡- “እነሆ እርሱ በደመና ይመጣል አይንም ሁሉ ታየዋለች።” [ራዕይ 1÷7] ይላል።

“እግዚአብሔር ከጥንት ጀምሮ በቅዱሳን ነብያቱ አፍ የተናገረው ነገር ሁሉ እስከሚታደስበት” [ዮሐዋ ሥራ 3÷21] ጊዜ ያለው ክብር ሁሉ በመምጣቱ ዙሪያ የሚያጠነጥን ነው። ከዚያም ለረጅም ጊዜ የቀጠለው የክፋት አገዛዝ ይሰበራል፤ “የዓለም መንግሥት ለጌታችንና ለእርሱ ለክርስቶስ ሆነች ለዘላለምም እስከ ዘላለም ይነግሳል” [ራዕይ 11÷15]። “የእግዚአብሔርም ክብር ይገለጣል ስጋም የለበሰ ሁሉ በአንድ ያዩታል።” “እግዚአብሔር አምላክ ጽድቅንና ምስጋናን በአሕዛብ ፊት ያበቅላል።” እግዚአብሔር “የክብር አክሊል ይሆናል የትምክህት ዘውድ ለቀሩት ሕዝቡ ይሆናል።” [ኢሳ 40÷5፤ 61÷11፤ 28÷5]።

ሰላማዊ የሆነውና ለረጅም ጊዜ ሲናፈቅ የነበረው የመሲሁ መንግሥት ከመላው ሰማይ በታች የሚመሰረተው ያኔ ነው። “እግዚአብሔር ጽዮንን ያጽናናልና። በእርስዋ የፈረሰውን ሁሉ ያጽናናል። ምድረ-በዳዋንም እንደ ገነት ያደርጋል፤ በረሃዋንም እንደ እግዚአብሔር አታክልት።” “የሊባኖስ ክብር ይሰጠዋል የቀርሜሎስና የሳሮን ደም ግባት።” “ከእንግዲህ ወዲያ የተጣለች አትባይም፤ ምድርሽም ደግሞ የተፈታች። ነገር ግን ደስታዬ የሚያድርባት ትባያለሽ ምድርሽም ያገባች።” “ሙሽራውም በሙሽራይቱ ደስ እንዲለው እንዲሁ አምላክሽ በአንቺ ደስ ይለዋል።” [ኢሳ 51÷3፤ 35÷2፤ 62÷4፤ 5]።

የክርስቶስ መምጣት ለእውነተኛ ተከታዮቹ በዘመናት ሁሉ ተስፋቸው ሆኖ ኖሮአል። እንደገና እንደሚመጣ የተናገረበት፤ የአዳኙ የደብረዘይት የመሰናበቻ ተስፋ በፊታቸው ያለውን የደቀ-መዛሙርቱን ዘመን አፈካው፤ ሃዘን ሊያዳፍነው፤ ፈተና ሊያደበዝዘው በማይችል ሁኔታ ልባቸውን በደስታና በተስፋ ሞላው። በስቃይና በስደት መሃል “የታላቁ አምላካችንንና የመድሃኒታችንን የየሱስ ክርስቶስን ክብር መገለጥ” መጠባበቅ “የተባረከው ተስፋ” [ቴቶ 2÷13] ነበር። የክርስቶስ መምጣት በሕይወት እያሉ ማየት ይመኙ የነበሩትን ወገኖቻቸውን ሲቀብሩ የተሰሉንቁ ክርስቲያናት በሃዘን በትር ሲመቱ ሳለ መምህራቸው ጳውሎስ በክርስቶስ ምፅዓት ስለሚሆነው ትንሳኤ አመላክታቸው። ከዚያም በክርስቶስ የሞቱ ይነሳሉ፤

በሕይወት ካሉት ጋራም ሆነው ጌታን በአየር ይገናኙታል። “እንዲሁም” አለ “ሁልጊዜ ከጌታ ጋር እንሆናለን። ስለዚህ እርስ በርሳችሁ በዚህ ቃል ተጽናኑ።” [1ኛ ተሰሎ 4፡16-18]።

በድንጋጋማዋ ፍጥሞ ተወዳጁ ደቀ-መዝሙር “አዎን ፈጥኜ እመጣለሁ” የሚለውን ተስፋ ይሰማል፤ የናፍቆት ምላሹም፤ በስደትዋ ዘመን ሁሉ ቤተ ክርስቲያን የፀለየችውን ፀሎት የሚያስተጋባ ነው፤ “አዎን ጌታ ሆይ የሱስ ና።” [ራዕይ 22፡20]።

ቅዱሳንና ሰማዕታት ለእውነት ምስክር ከሆኑበት ከወህኒ ቤት፤ ከቃጠሎ ስፍራና ከመታረጃ ቦታ ዘንድ የእምነታቸውና የተስፋቸው ድምፅ ምዕተ ዓመታትን ተከትሎ ይፈሳል። “ስለ ክርስቶስ ከሞት መነሳት እርግጠኛ ሆነው እንደገና በሚመጣበት ጊዜም የራሳቸውን ትንሳኤ አምነው፤ በዚህ ምክንያት” አለ አንድ ክርስቲያን “ሞትን ናቁት፤ ከሞት ልቀው (በላይ ሆነው) ተገኙ”-Daniel T. Taylor, *The Reign of Christ on Earth: or, The Voice of the Church in All Ages*, ገጽ 33። “ነፃነታቸውን ተጎናጽፈው [ከሞት] ይነሱ” ዘንድ ወደ መቃብር ለመውረድ ፈቃደኞች ነበሩ።-Ibid., ገጽ 54። “ጌታ በደመና በአባቱ ክብር ከሰማይ ሲመጣ የመንግሥቱንም ዘመን ለጸድቃን ሲያመጣ”-Ibid., ገጽ 129-132። ለማየት ይናፍቁ ነበር። ዋልደንሶችም ይህንን እምነት ይጠብቁ ነበር። ዋይክሊፍ የአዳኙ መገለጥ የቤተ ክርስቲያን ተስፋ እንደሆነ አድርጎ ወደ ፊት በተስፋ ይመለከት ነበር።-Ibid., ገጽ 132-134።

ሉተር ሲናገር፡- “የፍርድ ቀን እስኪመጣ ሶስት መቶ ዓመታት አይደፍንም ብዬ ራሴን አሳምኜዋለሁ። ይህን የኃጢአት ዓለም ከዚህ በላይ ይሰቃይ ዘንድ እግዚአብሔር አይተውም፤ አያደርገውምም።” “የርኩሶት መንግሥት የሚገለበጥበት ታላቁ ቀን እየቀረበ ነው።”-Ibid., ገጽ 158, 134።

“ይህ ያረጀ ዓለም መቋጫው ሩቅ አይደለም” አለ ሜላንክተን። “ከሁሉም ክስተቶች ሁሉ ይልቅ ተስፋ ያለውን የክርስቶስን መምጣት ያለመጠራጠር በብርቱ ይሹ ዘንድ” ካልሺን ክርስቲያኖችን በመማፀን “ታማኝ የሆነው መላው ቤተሰብ ያንን ቀን ይጠብቃል” በማለት ተናገረ። “ጌታችን የመንግሥቱን ክብር ሙሉ ለሙሉ የሚገልጥበት ያ ታላቅ ቀን እስኪደርስ ድረስ” አለ “ክርስቶስን ልንራብ፤ ልንፈልገው፤ እናሰላስለውም ይገባናል።”-Ibid., ገጽ 158-134።

“ጌታ የሱስ ስጋችንን ተሸክሞ ወደ ሰማይ አላረገምን?” አለ የስኮትላንዱ ተሐድሶ አራማጅ ኖክስ፤ “እርሱስ አይመለስምን? ከአዕላፋት ጋራ እንደሚመለስ እናውቃለን።” ለእውነት ሕይወታቸውን የሰውት ሪድሌይ እና ላቲመር በእምነት የጌታን ምዕዓት ጠበቁ። ሪድሌይ ሲጽፍ “ይህንን አምናለሁ፤ እናም እለዋለሁ፤ ይህ ዓለም ያለ ምንም ጥርጥር፤ ወደ መጨረሻው ቀርቧል። ከእግዚአብሔር አገልጋይ ከዮሐንስ ጋር እኛም ወደ አዳኞችን ክርስቶስ ና፤ ጌታ የሱስ ሆይ ና፤ እያልን በልባችን እንጮህ።”-Ibid., ገጽ 151, 145።

“ስለ ጌታ ምዕዓት የማስባቸው ሃሳቦች” አለ ባክስተር፤ “ከምንም በላይ ጣፋጭና ሃሴት የሚሰጡኝ ናቸው።”-Recharad Baxter, *Works*, vol. 17, ገጽ 555። “መገለጡን መውደድ ያንን የተባረከ ተስፋ መናፈቅ የእምነት የሥራ ውጤት፤ የቅዱሳኑም ባህርይ ነው።” “ከሞት መነሳት በሚከናወንበት ጊዜ የሚደመሰሰው የመጨረሻው ጠላት ሞት ከሆነ ይህ ድል ሙሉ ለሙሉ ለመጨረሻ ጊዜ ለሚተገበርበት ለክርስቶስ ዳግም መምጣት አማኞች ምን ያህል መናፈቅና መፀለይ እንዳለባቸው መማር እንችላለን።”-Ibid., vol. 17, ገጽ 500። “ይህን ቀን የድንታቸው ሥራ ሁሉ መቋጫ፤ የነፍሳቸው መሻትና ጥረት አድርገው

በፍቆትና በተስፋ ሊጠብቁት ይገባቸዋል።” “አ ጌታ ሆይ ይህንን የተባረከ ቀን እባክህን አፍጥነው!”-Ibid., vol. 17, ገጽ 182-183። በሐዋርያት ዘመን የነበረችው ቤተ ክርስቲያን፣ “በበረሐ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን” እና የተሐድሶ መሪዎች ተስፋ ይሄ ነበር።

ትንቢት የክርስቶስን አመጣጥና ዓላማውን ብቻ ሳይሆን፣ ቀኑ እንደቀረበ የሚያውቁበት ምልክቶችን ለሰዎች ይሰጣል። የሱስ “ምልክትም በፀሐይ ይሆናል በጨረቃም በከዋክብትም” [ሉቃስ 21÷25] አለ። “ፀሐይቱ ትጨልማለች፤ ጨረቃም ብርሃንዋን አትሰጥም፤ የሰማይም ከዋክብት ይወድቃሉ፤ በሰማይም ያሉ ኃይላት ይናወጣሉ። የዚያን ጊዜም የሰው ልጅ በደመና ሲመጣ ያያሉ ከብዙ ኃይል ከምስጋናም ጋራ” [ማር 13÷24-26]። ምፅዓቱን ከሚቀድሙ ምልክቶች ውስጥ ስለመጀመሪያዎቹ ገላጭ [የሱስ] ሲናገር ፦ “ታላቅም የምድር መናወጥ ሆነ ፀሐይም እንደ ጠጉር ጥቁር ሆነ፤ ጨረቃም በሞላው እንደ ደም ሆነ።” [ራዕይ 6÷12]።

እነዚህ ምልክቶች የታዩት ይህ [19ኛው] ክፍለ ዘመን ከመጀመሩ በፊት ነበር። ይህንን ትንቢት በማሟላት ረገድም በ1755 ዓ.ም ከተመዘገቡት ሁሉ እጅግ አስደንጋጭ የሆነ የመሬት መናወጥ ሆነ። በተለምዶ የሊዝበን የመሬት መናወጥ በመባል ቢታወቅም ወደ አብዛኛው አውሮፓ፣ አፍሪካና አሜሪካ ድረስ የዘለቀ ነበር። በግሪላንድ፣ በዌስት ኢንዲስ፣ በማይዴራ ደሴት፣ በኖርዌይ፣ በታላቋ ብሪታንያና በአየርላንድ ድረስ ተሰምቷል። ከአራት ሚሊዮን ስኩየር ማይልስ [10,359,952 ካሬ ሜትር] ያላነሰ ስፋት ያካለለ ነበር። በአፍሪካ የነበረው ነውጥ አውሮፓ ከሆነው ብዙም የሚተናነስ አልነበረም። አብዛኛው አልጀርስ ወደመ፤ ከሞሮኮ አጭር ርቀት ላይ የነበረ ስምንት ወይም አሥር ሺህ ሰዎች የያዘ አንድ መንደር ተሰለቀጠ። በስፔንና በአፍሪካ ዳርቻዎች መጠነ ሰፊ ማዕበል ከተሞችን በማጥለቅለቅ ከፍተኛ ውድመት አደረሰ።

መናወጡ አስከፊ ማንነቱን በይበልጥ ያሳየው በስፔንና በፖርቹጋል ነበር። ካዲዝን ያጥለቀልቅ የነበረው ማዕበል ስድሳ ጫማ [18 ሜትር ያህል] ከፍታ ነበረው። ከታላላቆቹ የፖርቹጋል ተራሮች መካከል “ከስር መሰረታቸው የመነጭ በሚመስል ፈጣን መናወጥ የተመቱ ነበሩ። አንዳንዶቹ ከአናታቸው በመከፈት በሚደንቅ ሁኔታ የመሰንጠቅና የመቀደድ ትንግረት አስተናገዱ፤ በአቅራቢያው ወደነበረው ሽለቆም እየተገመሱ ተወረዱ። ከእነዚህ ተራሮች የእሳት ነበልባል እንደነበረም ይነገራል።”-Sir Charles Lyel I, Principles of Geology, ገጽ 495።

በሊዝበን “የነገድጓድ ድምጽ በከርሰ ምድር ተሰማ፤ ወዲያውም በመቀጠል ከባድ መናወጥ የዚያች ከተማ አብዛኛውን ክፍል አወደመው። በስድስት ደቂቃ ያህል ስድሳ ሺህ ሰው ረገፈ። መጀመሪያ ውቅያኖሱ ወደ ኋላ ሸሽቶ ዳርቻው ደረቅ ሆነ፤ እንደገና እየተምዘገዘገ መጥቶ በፊት ከነበረው ሃምሳ ጫማ ወደ ላይ ጨመረ።” “በመዓቱ ጊዜ በሊዝበን ከተከሰተው ሁሉ አስገራሚው በከፍተኛ ወጪ በእብነበረድ የተሰራው ወደብ መንሸራተቱ ነበር። እየተደረሞመሰ ከሚወድቀው ስብርባሪ ለማምለጥ ብዙ ሕዝብ ወደ ወደቡ መጥቶ ተሰብስቦ ነበር። ነገር ግን በድንገት ወደቡ የነበረውን ሰው በሙሉ እንደያዘ ወደ ታች ሰጠመ፤ ከሞተው ሰው ሁሉ አንድ ሬሳ እንኳ ወደ ላይ አልሰፈፈም።”-Ibid., ገጽ 495።

የመሬት መንቀጥቀጥ ንውጡቱን “ወዲያውኑ ተከትሎ እያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያንና ገዳም፣ ሁሉም ትላልቅና የመንግሥት ህንፃዎች ማለት ይቻላል፤ እንዲሁም የመኖሪያ ቤቶች አንድ አራተኛ የሚሆነው ወደመ። ይህ ከሆነ ከሁለት ሰዓታት በኋላ በተለያዩ አካባቢዎች የእሳት ቋያ ተነስቶ ለሶስት ቀን ያህል በኃይል

ሲንቀለቀል ቆይቶ ከተማዋን ሙሉ በሙሉ ምድረ-በዳ አደረጋት። የመሬት መንቀጥቀጡ የተከሰተው አብያተ ክርስቲያናትና ገዳማት በሰው በሚታጩበት በበዓል ቀን ነበርና ያመለጡት በእጣት የሚቆጠሩ ነበሩ።”- Encyclopedia Americana, art. “Lisbon,” note (ed. 1831)። “የሰዎች ፍርሃት ሊገለጽ ከሚችለው በላይ ነበር። ማንም አላነባም፤ ከእንባ ያለፈ ነበር። በድንጋጤና በግርምት ቃዥተው ወዲያ ወዲህ እየተራውጡ፤ ፊታቸውንና ደረታቸውን እየደቁ፡- “የምሕረት ያለህ! የዓለም መጨረሻ ነው!” እያሉ ይጨሁ ነበር። እናቶች ልጆቻቸውን እረስተው የስቅለት ስዕሎቻቸውን (ቅርፅ ቅርፅቻቸውን) በብዛት ተሽክመው ወጡ። በሚያሳዝን ሁኔታ ለመጠለል የወጡት ወደ አብያተ ክርስቲያናት ነበር። ቅዱስ ቂርባን በከንቱ ተገለጠ፤ እነዚህ ምስኪን ፍጡሮች መሰዊያውን በከንቱ አቀፉ፤ ቅርፅ ቅርፆች፤ ቀሳውስቱና ሕዝቡ በአንድ ላይ ተቀበሩ። በዚያ የጥፋት ቀን ዘጠና ሺህ ያህል ሰዎች ሕይወታቸውን አጥተዋል።”

ከሃያ አምስት አመት በኋላ፤ ቀጣይ እንደሚሆን በትንቢት የተጠቀሰው፤ የፀሐይና የጨረቃ መጨለም ምልክት ታየ። ይህንን የበለጠ የተለየ የሚያደርገው ደግሞ የመፈፀሚያው ዘመን በትክክል መጠቆሙ ነው። በደብረ ዘይት ተራራ ላይ አዳኙ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ውይይት ሲያደርግ፤ ስለ 1260 የጳጳሳዊ የስደት ዓመታት በመጥቀስ የመከራው ቀናት እንደሚያጥሩ ተስፋ ሰጥቶ፤ የቤተ ክርስቲያንን ረጅም የፈተና ጊዜ ካብራራ በኋላ፤ ምፅዓቱን የሚቀድሙ ክስተቶችን ጠቆመ። ከእነዚህም መካከል የመጀመሪያው መቼ እንደሚሆን ጊዜውን ወስኖ ተናገረ፡- “ በዚያን ወራት ግን ከዚያ መከራ በኋላ ፀሐይ ይጨልማል፤ ጨረቃም ብርሐንዋን አትሰጥም” [ማር 13፡-24]። 1260ዎቹ ቀናት ወይም ዓመታት 1798 ዓ.ም ላይ አልቀዋል። ከሩብ ምዕተ ዓመት ቀደም ብሎ ደግሞ ስደት ሙሉ ለሙሉ ወደ መቆሙ ተቃርቦ ነበር። እንደ ክርስቶስ አገላለጽ በእነዚህ ጊዜያት መካከል ፀሐይ ትጨልማለች። በግንቦት 19 ቀን 1780 ዓ.ም. ይህ ትንቢት ተፈጽሟል።

“እጅግ ምስጢራዊ በመሆን ተወዳዳሪ የለውም ሊባል የሚችል፤ አምሳያ የሌለው፤ ሊብራራ የማይችል ክስተት.... የተፈፀመው በግንቦት 19 ቀን 1780 ዓ.ም. የሆነው የጨለማ ቀን ነበር - ምክንያት ሊቀርብለት በማይችል ሁኔታ፤ ሙሉ ለሙሉ የሚታዩት ሰማያትና ጠፈር በሙሉ በኒው እንግላንድ የጨለማበት ክስተት” ነበር።-R. M. Devens, Our First Century, ገጽ 89። ጽልመቱ ከግርዶሽ የተነሳ አለመሆኑ ማስረጃ ደግሞ በዚያን ጊዜ ጨረቃ ሙሉ ልትሆን ተቃርቦ የነበረች መሆኑ ነው። ክስተቱ የተፈጠረው በደመና ወይም በአየሩ መዳጎስ አልነበረም፤ ምክንያቱም ጽልመቱ በደረሰባቸው አንዳንድ አካባቢዎች ሰማይ ጥርት ከማለቱ የተነሳ ከዋከብት ይታዩ ነበር። ሳይንስ ለዚህ ክስተት አጥጋቢ የሆነ መንስኤ አለ ብሎ ለመፈረጅ አለመቻሉን የህዋ ተመራማሪው ሄርሻል ሲናገር፡- “በሰሜን አሜሪካ የሆነው የጨለማ ቀን ፍልስፍና ሊያብራራው የማይችል ከተፈጥሮ ድንቅ ክስተቶች መካከል አንዱ ነው” ብሎአል።

“የጽልመቱ ደረጃም ለየት ያለ ነበር። በኒው እንግላንድ በምሥራቃዊ ጠርዝ አካባቢዎች ነበር የታየው፤ በምዕራብ አቅጣጫ ደግሞ የኮኔክቲክት እሩቅ ስፍራዎች፤ በአልባ፤ ኒው ዮርክ፤ በደቡብ አቅጣጫ የውቅያኖሱን ዳርቻ ተከትሎ፤ በሰሜን ደግሞ በአሜሪካ ሰው የሰፈረባቸውን ስፍራዎች በሙሉ ያካተተ ነበር። እነዚያን ዳርቻዎች አልፎ እሩቅ ስፍራዎችን አካቶም ይሆናል። ትክክለኛ ወሰኑ ግን ሊታወቅ አልቻለም። የቆየውን ጊዜ በተመለከተ፤ በበስተን አካባቢዎች ቢያንስ ለአሥራ አራትና አሥራ አምስት ሰዓታት ቆይቷል።”-William Gordon, History of the Rise, Progress and establishment of the Independence of the U.S.A., vol. 3, ገጽ 57።

“ጠዋቱ ግልጽና አስደሳች ነበር፤ ሆኖም ሁለት ሰዓት ገደማ ያልተለመደ ገጽታ ፀሐይ ላይ ታየ። ደመና አልነበረም፤ አየሩ ግን ጥቅጥቅ ያለ የጭስ መልክ የያዘ ነበር፤ የፀሐይ ነፃብራቅ የገረጣ ቢጨማ ቀለም የያዘ ነበር። ሆኖም እየጠቆረ ሄዶ በመጨረሻ ከአይን ተሰወረ።” “የእኩለ ሌሊት ጨለማ በእኩለ ቀን” ተከሰተ።

“ሁኔታው ለዕልፍ አዕላፋት ድንጋጤና ጭንቀት አስከተለ፤ ለእንስሳትም ስጋትን ፈጠረ፤ ዶሮዎች ግራ በመጋባት ወደ ማደሪያቸው ተንጋጉ፤ ወፎችም ወደ ጎጆአቸው በረሩ። ከብቶችም ወደ በረታቸው ተመለሱ። ጓጉንቸውና የሌሊት ጭልፊዎች ዝማሬያቸውን ጀመሩ። አውራ ዶሮዎችም ልክ ሲነጋጋ እንደሚያደርጉት ሁሉ ጮሁ። ገበሬዎች በመስክ የሚያከናውኑትን ሥራ ለመተው ተገደዱ። የንግድ ሥራም በአብዛኛው ተዘግቶ፤ በመኖሪያ ስፍራዎች ሻማዎች ተለኮሱ። የኮንክሪት ሕግ አውጪ ምክር ቤት በዚያን ጊዜ በሃርትፎርድ ተሰብስቦ ነበር። ሥራውን መቀጠል ስላልቻለ ተቋርጦ ሁሉም ነገር የሌሊትን ጽልመት መልክ የያዘ ሆነ።”

ፀሐይ ከመግባቱ ከአንድ ሁለት ሰዓት በፊት፤ ከባዱ የቀን ጨለማ በከፊል ንፁህ ሰማይ ተተካ፤ በጥቁር ከባድ ጭጋ ጥቅጥቅ ያለ ግርዶሽን አስከተለ፤ የሌሊቱ የመጀመሪያ አጋማሽ አንድ ሚሊዮን ገደማ የሚሆነው ሕዝብ አይቶች የማያውቅ ደጎጎን ታየ። ከፀሐይ ግባት በኋላ እስከ እኩለ ሌሊት ከጨረቃም ሆነ ከክዋክብት ህዋውን አልፎ የመጣ አንድም የብርሐን ነፃብራቅ አልነበረም። ‘የጽልመት ጥቁርነት!’ በመባል ተሰየመ።” ሁኔታውን በአይን ያየ ሲናገር፡- “እያንዳንዱ [በዩኒቨርስ ያለ] ብርሐን ሰጪ አካል ሊበሳ በማይችል ጽልመት ቢሸፈን ወይም ወደ አለመኖር ቢመጣ ጨለማው ከዚያ የባሰ ሊሆን አይችልም ብዬ ለማሰብ ተገድቻለሁ።” አለ። በዚያ ሌሊት ጨረቃ ሙሉ የሆነች ቢሆንም “ሞት የሚመስለውን ጥላ ለመግፈፍ ግን በጭራሽ አልተቻለትም።” ከእኩለ ሌሊት በኋላ ጽልመቱ ተወገደ፤ ጨረቃው ለመጀመሪያ ጊዜ መታየት ስትችል ደም ትመስል ነበር።”

ገጣሚው ዊቲየር ስለዚህ ትውስታው ስለማይጠፋ ቀን ሲናገር፡-

“በአበባውና በፀደይ ጣፋጭ ሕይወት ላይ፤ በለምለሙ ምድር ላይ በቀትር ሰማይ ላይ፤ አስደንጋጭ ጥቅጥቅ ጨለማ ወደቀ። በሩቁና በጥንቱ በ1780 ዓ.ም በሜይ-ደይ ተከሰተ።”

“ወንዶች ፀለዩ፤ ሴቶች አለቀሱ፤ የጥፋት ቀን—ፍንዳታ መለከቱ ጥቁሩን ሰማይ እስኪበታትነው

ለመስማት የሁሉም ጆሮ ቆሞ ነበር።”

ግንቦት 19፣ 1780 ዓ.ም በታሪክ “የጨለማው ቀን” በመባል ይታወቃል። ከሙሴ ዘመን ጀምሮ እንደዚህ ጥቅጥቅ ያለ፤ መጠኑንና የቆየበትን ጊዜ የሚስተካከል ጽልመት ተመዝግቦ አያውቅም። በታሪክ አዋቂውና በገጣሚው የተገለፀው ይህ ክስተት ከመፈፀሙ ከሁለት ሺህ አምስት መቶ አመት በፊት በነብዩ ኢዮኤል የተመዘገቡትን የጌታን ቃላት የሚያስተጋባ ነው። “ታላቁ የሚያስፈራው የእግዚአብሔር ቀን ሳይመጣ ፀሐይ ወደ ጨለማ ይመለሳል፤ ጨረቃም ደም ይሆናል።” [ኢዮኤ 2፡31]።

ሕዝቦቹ የመምጣቱን ምልክቶች እንዲጠብቁ፤ የሚመጣውን ንጉሳቸውን ምልክቶች ሲያዩም ሐሴት እንዲያደርጉ ክርስቶስ መክሮአቸዋል። “ይህም ሊሆን ሲጀምር” አለ፡- “ቤዛችሁ ቀርቦአልና አሻቅባችሁ ራሳችሁን አንሱ።” ወደሚያቆጠቁጡት የፀደይ ዛፎች ተከታዮቹን እያመለከተ፡- “ሲያቆጠቁጡ

ተመልክታችሁ በጋ አሁን እንደቀረበ እራሳችሁ ታውቃላችሁ፤ እንዲሁ ደግሞ እናንተ ይህ ሁሉ መሆኑን ስታዩ የእግዚአብሔር መንግሥት እንደቀረበች እውቁ።” [ሉቃስ 21፡28፡30፡31]።

ነገር ግን በቤተ ክርስቲያን የነበረው የመዋረድና የፍቅር መንፈስ ለኩራትና ለወግ ቦታ በመልቀቁ ለክርስቶስ የነበረው ፍቅርና በእርሱ መምጣት ላይ የነበረው እምነት ቀዝቅዞ ነበር። በዓለማዊነትና ተድላን በመሻት ተውጠው የእግዚአብሔር ለመሆናቸው የተመሰከረላቸው ሕዝቦች የመገለጡን ምልክቶች በተመለከተ አዳኙ ለሰጠው ትምህርት የታወሩ ነበሩ። የዳግም ምፅዓት አስተምህሮ ችል ተብሎ ነበር። በአብዛኛው ትኩረት እስኪያጣና እስኪረሳ ድረስ ስለ መምጣቱ የሚገልፁት ጥቅሶች በተጣመሙ ትርጉም ተጋርደው ነበር። ይህ ክስተት በተለይ በአሜሪካ አብያተ ክርስቲያናት የሚንፀባረቅ ነበር። በሁሉም የሕብረተሰብ ክፍሎች የሚጣጣመው ነፃነትና ምቹት፣ ለሃብትና ለድሎት የነበረው ጠንካራ ጉጉት፣ ገንዘብ የመሥራትን ፅኑ ፍላጎት እየወለደ፣ ሁሉም ሊደርስበትና ሊጨብጠው የሚችል ይመስል ለነበረው ለዝነኛነትና ለስልጣን የነበረው ሽኩቻ፣ የፍላጎቶቻቸውና የተስፋዎቻቸው ማዕከል የዚህ ዓለም ነገሮች እንዲሆኑ ሰዎችን በመምራት፣ የአሁኑ የነገሮች አደረጃጀት ሲያልፍ የሚመጣውን ያንን ክቡር ቀን ግን ወደፊት በመግፋት ገና ያልደረሰ የሩቅ ዘመን ክስተት አደረጉት።

አዳኙ ለተከታዮቹ ስለመመለሱ ምልክቶች ሲጠቁማቸው ልክ ዳግም ከመምጣቱ አስቀድሞ ሊሆን ስላለው ወደ ኋላ የመንሸራተት ክስተት ተናግሮአል። በኖህ ዘመን እንደነበረ የዓለም ንግድ እንቅስቃሴና ትርምስም እንዲሁም ደስታ ፍለጋ - መግዛት፣ መሸጥ፣ መትከል፣ መገንባት፣ ማግባት፣ መጋባት - እግዚአብሔርንና የወደፊቱን ሕይወት መርሳት ይሆናል። በዚህ ዘመን ለሚኖሩ ለእነርሱ የክርስቶስ ማስጠንቀቂያ ይህ ነው፡- “በነፍሳችሁ ግን ተጠንቀቁ በስስትም በስካርም እንዳይደነድን፣ ስለ ትዳርም በማሰብ ያም ቀን በድንገት እንዳይደርስባችሁ።” “እንግዲህ ሊመጣ ካለው ከዚህ ሁሉ ለማምለጥ በሰው ልጅም ፊት ለመቆም እንድትችሉ ስትፀልዩ ሁልጊዜ ትጉ።” [ሉቃስ 21፡34፡36]።

በዚህ ጊዜ ቤተ ክርስቲያን የምትገኝበት ሁኔታ በአዳኙ ቃል በራዕይ ተጠቅሷል፡- “ሕያው እንደመሆንህ ስም አለህ ሞተህም” [ራዕይ 3፡1፡3]። ከምን-ግዴ ደህንነታቸው ለመቀስቀስ አሻፈረኝ ላሉ ለእነርሱ ከባድ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቷል፡- “እንግዲያስ ባትነቃ እንደሌባ እመጣብሃለሁ፣ በማናቸውም ሰዓት እንድመጣብህ ከቶ አታውቅም።” [ራዕይ 3፡1፡3]።

ሰዎች ለተጋረጠባቸው አደጋ ይነቁ ዘንድ አስፈላጊ ነበር፤ ከምሕረት ዘመን መዘጋት ጋር ለተያያዙ አስፈላጊ ክስተቶች ዝግጁ ይሆኑ ዘንድ እንዲነቁ መደረግ አለባቸው። የእግዚአብሔር ነብይ ሲናገር፡- “የእግዚአብሔርም ቀን ታላቅና እጅግም የሚያስፈራ ነውና ማንስ ይችላል?” ይላል [ኢዮኤ 2፡11]። “አይኖችህ ክፉ እንዳያዩ ንፁሃን ናቸው” [እንባቆም 1፡13] የተባለለት ሲገለጽ ማን መቆም ይችላል? “አምላክ ሆይ እኛ አወቅንህ” ብለው ለሚጮሁ ሆኖም ቃል ኪዳንን ለጣሱ ፈጥነውም ሌላ አማልክት ለተከተሉ [ሆሴዕ 8፡2፡1፤ መዝ 16፡4]፤ አመጽን በልባቸው ደብቀው የኃጢአትን መንገድ ለሚወዱ፣ ለእነዚህ “የጌታ ቀን ብርሐን ሳይሆን ጨለማ አይደለምን? ፀዳል የሌለው ድቅድቅ ጨለማ ነው” [አሞጽ 5፡20]። “በዚያን ዘመን” አለ ጌታ፣ “የሩሳሌምን በመብራት እመረምራለሁ፤ በአተላቸውም ላይ የሚቀመጡትን በልባቸውም እግዚአብሔር መልካምን አያደርግም፣ ክፉም አያደርግም የሚሉትን እቀጣለሁ” [ሶፎን 1፡12]። “ዓለሙን ስለክፋታቸው፣ ክፉዎችንም ስለ በደላቸው እቀጣለሁ፤ የትዕቢተኞችንም ኩራት አዋርዳለሁ” [ኢሳ 13፡11]።

“ብራቸውና ወርቃቸውም በእግዚአብሔር ቁጣ ቀን ሊያድናቸው አይችሉም። ብልጥግናቸውም ለምርኮ ይሆናል፤ ቤቶቻቸውም ይፈርሳሉ” [ሶፎን 1፡18፡13]።

ነብዩ ኤርምያስ ይህንን አስፈሪ ቀን ወደፊት ሲመለከት፡- “በውስጤም ልቤ ታውኩብኛል ነፍሴ ሆይ የመለከትን ድምጽ የሰልፍን ውካታ ሰምተሽልና ዝም እል ዘንድ አልችልም።” “መከራ በመከራ ላይ ተጠርቶአል” [ኤር 4፡19፡20]።

“ያ ቀን የመዓት ቀን የመከራና የጭንቀት ቀን፤ የመፍረስና የመጥፋት ቀን፤ የጨለማና የጭጋግ ቀን፤ የደመናና የድቅድቅ ጨለማ ቀን፤ የመለከትና የሰልፍ ጩኸት ቀን” [ሶፎን 1፡15፡16]። “እነሆ ምድሪቱን ባድማ ሊያደርግ ኃጢአተኞቻቸውም ከእርስዎ ዘንድ ሊያጠፋ....የእግዚአብሔር ቀን ይመጣልና።” [ኢሳ 13፡9]።

በዚያ ታላቅ ቀን እይታ ውስጥ ሆኖ ከመንፈሳዊ ልፍስፍስነታቸው ነቅተው፤ በንስሐና ራሳቸውን በማዋረድ ፊቱን እንዲፈልጉ የእግዚአብሔር ቃል በከበረና ግሩም በሆነ ቋንቋ ሕዝቦቹን ይጠራቸዋል፡- “የእግዚአብሔር ቀን መጥቶአልና እርሱም ቀርቦአልና በጽዮን መለከት ንፉ፤ በቅዱሱም ተራራ ላይ እር በሉ፤ በምድርም የሚኖሩ ሁሉ ይንቀጥቀጡ የእግዚአብሔር ቀን መጥቶአልና” “በጽዮን መለከት ንፉ፤ ፆምንም ቀድሱ ጉባኤውንም አውጁ፤ ሕዝቡን አከማቹ ማህበሩንም ቀድሱ፤ ሽማግሌዎቹንም ሰብስቡ፤ ህፃናቱንና ጡት የሚጠቡትን አከማቹ....ሙሽራው ከእልፍኙ ሙሽራይቱም ከጫጉላዋ ይውጡ። የእግዚአብሔርም አገልጋዮች ካህናት ከወለሉና ከመሰውያው መካከል ያልቅሱ።” “አሁንስ ይላል እግዚአብሔር በፍጹም ልባችሁ፤ በጸምም በልቅሶና በዋይታ ወደኔ ተመለሱ። ልባችሁን እንጂ ልብሳችሁን አትቅደዱ፤ አምላካችሁም እግዚአብሔር ቸርና መሃሪ ቁጣው የዘገየ ምህረቱም የበዛ ነውና....ወደ እርሱ ተመለሱ።” [ኢሳ 2፡1፤15-18፤ 12፤13]።

በእግዚአብሔር ቀን መቆም የሚችል ሕዝብ ይዘጋጃል ዘንድ፤ ታላቅ የተሐድሶ ሥራ ይከናወን ዘንድ ነበረው። ብዙ የእርሱ [ነን ባይ] ሕዝቦች ለዘላለም የሚሆን [ህንፃ] እየገነቡ እንዳልሆነ እግዚአብሔር ተመለከተ፤ ከፍዘታቸው ይነቁ ዘንድ፤ ለሚመጣው ጌታቸው እንዲዘጋጁ ይመራቸው ዘንድ ከምህረቱ የተነሳ የማስጠንቀቂያ መልእክት ሊልክላቸው ነበር።

ይህ ማስጠንቀቂያ በራዕይ 14 እንዲታይ ተደርጓል። ልክ “የምድሪቱን መከር ለማጨድ” [ራዕይ 14፡15] የሚመጣው የሰው ልጅ መገለጥ ክስተት ከመከናወኑ በፊት የሚነገረው፤ በሰማያዊ ፍጡራን እንደታወጀ ተደርጎ የተወከለው ሶስት እጥፍ መልእክት እዚህ ይገኛል። ከእነዚህ ማስጠንቀቂያዎች ውስጥ የመጀመሪያው እየቀረበ ያለውን ፍርድ ይለፍፋል። “በምድርም ለሚኖሩ ለሕዝብም ለነገድም ለቋንቋም ለወገንም ሁሉ ይሰብክ ዘንድ የዘላለም ወንጌል ያለው ሌላ መልእክት ከሰማይ መካከል ሲበር” ነብዩ ተመለከተ። “በታላቅ ድምጽም፡- የፍርዱ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ፤ ክብርንም ስጡት፤ ሰማይንና ምድርንም ባህርንም የውኃውንም ምንጮች ለሰራው ስገዱለት አለ።” [ራዕይ 14፡6፤7]።

ይህ መልእክት፤ “የዘላለሙ ወንጌል” አካል ተደርጎ ታውቋል። ወንጌሉን የመስበክ ሥራ ለመላእክት አልተሰጠም፤ በአደራ የተሰጠው ለሰው ልጆች ነው። ይህን ሥራ ይመሩ ዘንድ ቅዱሳን መላእክት

ተመድበዋል። ለሰው ልጅ መዳን የሚደረጉትን ታላላቅ ንቅናቄዎች ይቆጣጠራሉ። ወንጌሉን የማወጃ ሥራ የሚከናወነው ግን በምድር በሚኖሩ በክርስቶስ አገልጋዮች አማካኝነት ነው።

ለእግዚአብሔር መንፈስ ጉስጎሳና ለቃሉ ትምህርት ታዛዥ የነበሩ ታማኝ ሰዎች ይህንን ማስጠንቀቂያ ለዓለም ማወጅ ነበረባቸው። “ምድርም እስኪጠባ ድረስ የንጋትም ኮከብ እስኪወጣ ድረስ”፤ “ለፀና የትንቢት ቃል” ጆሮአቸውን ያዘነበሉ ሰዎች ነበሩ [2ኛ ጴጥ 1÷19]። ከተደበቀ እምቅ ኃብት ይልቅ እግዚአብሔርን ማወቅ ያስበለጡ ” በብርና በወርቅ” ከመነገድ ይልቅ [ምሳሌ 3÷14] የተሻለ አድርገው በመቁጠር እግዚአብሔርን የሚሹ ነበሩ። ጌታም የመንግሥቱን ታላላቅ ነገሮች ገለፀላቸው። “እግዚአብሔር ለሚፈሩት ኃይላቸው ነው፤ ቃል ኪዳኑንም ያስታውቃቸዋል።” [መዝ 25÷14]።

የዚህ እውነት መረዳት የነበራቸውና ያንን እውነት በማወጅ ተግባር ላይም የተሰማሩት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያሉ መሪዎች አልነበሩም። እነዚህ [መሪዎች] ታማኝ ጠባቂዎች ቢሆኑ፤ በትጋትና በፀሎት ውስጥ ሆነው መጽሐፍ ቅዱስን የሚመረምሩ ቢሆኑ ኖሮ፤ የሌሊቱን ሰዓት ባወቁት ነበር፤ በቅርብ ሊሆኑ ያላቸውን ክስተቶች ትንቢቶች ይገልጡላቸው ነበር። ይህንን ደረጃ ግን አልያዙም ነበርና መልእክቱ የተላለፈው በሌላ መደብ ነበር። የሱስ እንዲህ አለ፡- “ጨለማ እንዳይደርስባችሁ ብርሐን ሳላላችሁ ተመላለሱ” [ዮሐ 12÷25]። እግዚአብሔር ከሰጠው ብርሐን ራሳቸውን የሚያገሉ፤ ወይም ሊደርሱበት በሚችሉበት ደረጃ ሆነው ሳለ ችል የሚሉት እነርሱ በጨለማ ውስጥ ይተዋሉ። አዳኙ ግን እንዲህ አለ፤ “የሚከተለኝ የሕይወት ብርሐን ይሆንለታል እንጂ በጨለማ አይመላለስም” [ዮሐ 8÷12]። የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለማድረግ ብቻ አላማዬ ያለ፤ ለተሰጠውም ብርሐን በትጋት ትኩረት የሚሰጥ እርሱ ታላቅ ብርሐን ይቀበላል። ወደ እውነት ሁሉ ይመራው ዘንድ፤ ለዚያ ነፍስ፤ ባለሰማያዊ ነፃነትና ኮከብ ይላክለታል።

በክርስቶስ የመጀመሪያ ምፅዓት ጊዜ የእግዚአብሔር መዛግብት በአደራ የተሰጣቸው የቅድስትዋ ከተማ ካህናትና ፃፎች የዘመኑን ምልክቶች ሊረዱና የተስፋውን ልጅ [የየሱስን] መምጣት ሊያውጁ ይችሉ ነበር። የሚወለድበትን ቦታ (የትውልድ ስፍራውን) የሚክያስ ትንቢት ጠቁሞ ነበር [ሚክ 5÷2]። ዳንኤል የሚመጣበትን ዘመን ለይቶ አስቀምጧል [ዳን 9÷25]። እነዚህን ትንቢቶች እግዚአብሔር ለአይሁድ መሪዎች በኃላፊነት ሰጥቶ ነበር። የመሲሁ መምጣት በደጅ እንደሆነ ባያውቁና ለሕዝቡም ባይናገሩ የሚያላክኩበት ሰበብ አልነበራቸውም። ድንቁርናቸው በኃጢአት የተሞላ ችልተኝነታቸው ውጤት ነበር። አይሁዳዊያን፤ ለምድር ታላላቅ ሰዎች የተለዩ ትኩረት በመስጠታቸው ለሰይጣን ባርያዎች ክብር እየለገሱ፤ ለተሰዉት የእግዚአብሔር ነብያት ደግሞ ኃውልቶች ይገነቡ ነበር። በሰዎች መካከል በነበራቸው የደረጃና የስልጣን ፅኑ ፍላጎት ተውጠው ሲነታረኩ በሰማይ ንጉሥ የተሰጣቸውን መለኮታዊ ክብር ማየት ተሳናቸው።

የእሥራኤል ሽማግሌዎች፤ በከበረና ጥልቅ በሆነ ፍላጎት በዓለም ታሪክ ተወዳዳሪ የሌለውን የሰውን ልጅ የማዳን ሥራ ሊፈጽም የሚመጣውን የእግዚአብሔርን ልጅ መገለጥ ክስተት፤ ቦታውን፤ ጊዜውንና ሁኔታውን በአንክሮ ማጥናት ነበረባቸው። የዓለምን አዳኝ እንኳን መጣህ ከሚሉት የመጀመሪያዎቹ ሰዎች መካከል ይሆን ዘንድ ሕዝቡ በጥንቃቄ መከታተልና መጠበቅ ነበረበት። ነገር ግን እነሆ ከናዝሬት ኮረብታማ ስፍራ የመጡ ሁለት በመንገድ የዛሉ መንገደኞች ጠባቡን መንገድ ይዘው እስከ ምሥራቃዊ የከተማ ዳርቻ ድረስ ማደሪያ ፍለጋ ቢንከራተቱም አላገኙም። ይቀበላቸው ዘንድ የተከፈተ በር አልነበረም። በመጨረሻ ለከብቶች ማደሪያ በተዘጋጀ ደሳሳ ጎጆ መጠጊያ አገኙ። በዚያም የዓለም አዳኝ ተወለደ።

ዓለም ከመፈጠሩ በፊት የእግዚአብሔር ልጅ ከአባቱ ጋር የሚጋራውን ክብር ሰማያዊ መላዕክት አይተዋል። እናም ለሁሉም ሕዝቦች ተወዳዳሪ የሌለው ደስታ እንደሚፈጥር አድርገው፤ በምድር ላይ መገለጡን በጥልቅ ፍላጎት ወደፊት ይጠብቁት ነበር። ሊቀበሉት ለተዘጋጁ፤ የምድር ነዋሪዎችም ያውቁት ዘንድ ዜናውን በደስታ ለሚያሰራጩት ሰዎች የምሥራቹን የማብሰር ሥራ ለመላዕክት ተሰጥቶ ነበር። ክርስቶስ የሰውን ተፈጥሮ ሊወስድ ራሱን ዝቅ አድርጎ ነበር። ነፍሱን ለኃጢአት መስዋዕት አድርጎ ሲያቀርብ መጠን የለሽ የመከራ ጭነት ይሸከም ዘንድ ነበረው፤ ያም ሆኖ ግን በዚህ ውርደት ውስጥ እንኳ ቢሆን የልዑል ልጅ በሰው ልጆች ፊት ሲገለጥ ባህርይውን በሚመጥን ማዕረግና ክብር እንዲሆን የመላዕክት ጠንካራ ፍላጎት ነበር። መምጣቱን ይቀበሉ ዘንድ የምድር ኃያላን በእሥራኤል መዲና ይሰበሰቡ ይሆን? የመላዕክት ጭፍሮች ለሚጠብቀው ሕዝብ ህፃኑን ያስረክቡ ይሆን?

የሱስን እንኳ ደህና መጣህ ለማለት የተዘጋጀ እንዳለ ለማየት አንድ መልአክ ምድርን አሰሰ። የመጠባበቅ ምልክት ግን ማየት አልተቻለውም። የመሲሁ መምጣት ዘመን በደጅ እንደሆነ የሚገለጽ፤ የምስጋናና የድል ዝማሬ መስማት አልቻለም። የመለኮት መገኘት ለዘመናት በተገለፀበት፤ በተመረጠችው ከተማና ቤተ መቅደስ ላይ መልአኩ ለተወሰነ ጊዜ አንዣበበ። ሆኖም በዚህ ቦታ እንኳ ያው ተመሳሳይ ቸልተኝነት ነበር። ካህናት በኩራትና በትዕቢት ተኮፍሰው የረከሰ መስዋዕት በማቅረብ ላይ ነበሩ። ፈሪሳዊያን በታላቅ ድምጽ ለሕዝቡ እየተናገሩ፤ ወይም በመንገዶቹ ጦርዝ የጉራ ፀሎታቸውን በመፀለይ ላይ ነበሩ። በቤተ-ነገሥታት፤ በፈላስፋዎች ጉባኤ፤ በራቢዎች ትምህርት ቤቶች፤ ሁሉም በተመሳሳይ ሆኔታ፤ ሰማይን ሁሉ በደስታና በምስጋና የሞላውን፤ በምድር ላይ ሊገለጥ ያለውን የሰው ልጆችን ነፃ አውጪ አስገራሚ እውነት ፈጽሞ ዘንግተውታል።

ክርስቶስ ይመጣል ተብሎ እየተጠበቀ እንደሆነ የሚያስረዳ ምንም ፍንጭ የለም፤ ለሕይወት ልዑል ምንም ዝግጅት አልተደረገም። ሰማያዊው መልዕክተኛ በመደነቅ ተሞልቶ አሳፋሪውን ዜና ይዞ ወደ ሰማይ ሊሄድ ሲል በሌሊት መንጎቻቸውን የሚጠብቁ እረኞች፤ ከዋክብት ወደተሞሉ ሰማያት አንጋጠው ወደ ምድር የሚመጣውን መሲህ ትንቢት እያሰላሰሉ የዓለም አዳኝ የሚገለጥበትን ጊዜ ሲናፍቁ ተመለከተ። ሰማያዊውን መልእክት ለመቀበል የተዘጋጀ አካል እዚህ ተገኘ። ታላቁን ደስታ እያበሰረ የጌታ መልአክ በድንገት ተገለጠ። ሰማያዊ ክብር መስኩን እንዳለ አጥለቀለቀው፤ ለመቁጠር የሚያዳግት የመላዕክት ሰራዊት ተገለጠ፤ ይህንን ያህል ደስታ አንድ መልአክ ከሰማይ ብቻውን ይዞ መምጣት የማይቻለው በሚመስል ሁኔታ፤ አንድ ቀን የዳኑ ሕዝቦች የሚዘምሩትን “ክብር ለእግዚአብሔር በአርያም ይሁን ሰላምም በምድር ለሰውም በጎ ፈቃድ” [ሉቃስ 2፡14] የሚለውን መዝሙር አዕላፋት ድምፆች በአንድ ላይ አስተጋቡ።

አ! ይህ የቤተልሔም አስደናቂ ታሪክ ምን አይነት ትምህርት ነው! አለማመናችን፤ ኩራታችንና አንዳች-አይጎድለኝም ባይነታችንን እንዴት አድርጎ ይወቅሳል! በሚያስከስሰው ቸልተኝነታችን፤ የዘመኑን ምልክቶች ማወቅ ተስኖን የመጎብኘታችን ቀን ሳናውቀው እንዳንቀር፤ ጥንቁቅ እንድንሆን እንዴት አድርጎ እጅግ ያሳስበናል!

መላዕክት የመሲሁን መምጣት የሚጠብቁ ሰዎችን ያገኙት በይሁዳ ኮረብታዎች፤ በምስኪን እረኞች መካከል ብቻ አልነበረም። በአሕዛብ መካከልም እርሱን የሚጠብቁ ነበሩ፤ የጥበብ ሰዎች፤ ሃብታሞችና የተከበሩ፤ የምሥራቅ ፈላስፋዎች ነበሩ። የተፈጥሮ ተማሪዎቹ ሰብዓ ሰገሎች (ማጅዎች) እግዚአብሔርን

በእጅ ሥራው አይተውት ነበር። ከያዕቆብ የሚወጣውን ኮከብ ከዕብራውያን መጽሐፍ ቅዱሳት ተምረው “የእሥራኤል መጽናናት” ብቻ ሳይሆን “ለአሕዛብ ሁሉ የሚገለጥ ብርሐን”፣ “እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ ለማዳን” [ሉቃስ 2፡25፤ 32፤ የሐዋ ሥራ 13፡47] የሚመጣውን፣ የእርሱን መገለጥ በጽኑ ፍላጎት ይጠብቁ ነበር። ብርሐን ፈላጊዎች ነበሩ፤ ከእግዚአብሔር ዙፋን የወጣ ብርሐን ለእግራቸው መብራት ሆነ። እውነትን እንዲጠብቁና እንዲያብራሩ የተወከሉት የየሩሳሌም ካህናትና የአይሁድ መምህራን በጽልመት ተውጠው ሳለ፣ እነዚህን አሕዛብ እንግዶች የሰማይ-ልዑክ ኮከብ ወደ ተወለደው ንጉሥ የትውልድ ቦታ መራቸው።

ክርስቶስ “ሁለተኛ ጊዜ ያለ ኃጢአት” የሚገለጥላቸው “ያድናቸው ዘንድ ለሚጠበቁት” ነው [ዕብ 9፡28]። የሁለተኛው ምፅዓት መልእክት እንደ አዳኙ የመወለድ ዜና ለኃይማኖት መሪዎች አደራ አልተሰጠም። እነርሱ ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸውን ቁርኝት አስጠብቀው ማስቀጠል አልቻሉም። ከሰማይ የመጣውን ብርሐን አሻፈረኝ ብለዋል፤ ስለዚህ ሐዋርያው ጳውሎስ ከገለፃቸው ቁጥር ውስጥ አልተካተቱም። “እናንተ ግን ወንድሞች ሆይ ቀኑ እንደ ሌባ ይደርስባችሁ ዘንድ በጨለማ አይደላችሁም። ሁላችሁ የብርሐን ልጆች የቀንም ልጆች ናችሁና። እኛ ከሌሊት ወይም ከጨለማ አይደለንም።” [1ኛ ተሰሎ 5፡4፤5]።

የጽዮን ቅጥር ጠባቂዎች የአዳኙን መምጣት የምሥራች በመቀበል የመጀመሪያዎቹ መሆን ነበረባቸው። ምፅዓቱ እንደቀረበ ድምጻቸውን አንስተው የሚያስተጋቡ የመጀመሪያዎቹ፣ ለመምጣቱም ይዘጋጁ ዘንድ ሕዝቡን በማስጠንቀቅ ቀዳሚዎቹ ሊሆኑ ይገባ ነበር። ሕዝቡ በኃጢአት ውስጥ አንቀላፍቶ እያለ እነርሱ ዘንድ ብለው ሰላምና ደህንነት ያልሙ ነበር። የሱስ፣ ቤተ ክርስቲያኑ በአስመሳይ ቅጠል ተጀቡና ወርቃማ ፍሬ ግን እንዳልነበራት እንደ መካንዋ የበለሰ ዘፍ ሆኖ ተመለከታት። የኃይማኖት ወግና ሥርዓት በኩራት ሲጠበቅ ሳለ፣ አንድን አገልግሎት በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት እንዲያገኝ የሚያደርገው የእውነተኛ ትህትና፣ የታጋሽነትና የእምነት መንፈስ ግን አልነበረም። ከመንፈስ ቅዱስ ፀጋዎች ይልቅ ኩራት፣ ወግ አጥባቂነት፣ ግብዝነት፣ ራስ ወዳድነትና ጭቆና ይንፀባረቁ ነበር። ወደኋላ ይንሸራተቱ የነበሩ አብያተ ክርስቲያናት ለዘመኑ ምልክቶች ዓይናቸውን ጨፈኑ። እግዚአብሔር አልጣላቸውም፤ ታማኝነቱም ይሸረሸር ዘንድ አልፈቀደም። ሆኖም እነርሱ ከእርሱ ተለዩ፤ ከፍቅሩም ራሳቸውን ነጠሉ። ቅደመ ሁኔታዎቹን ለማሟላት አሻፈረኝ ሲሉ ተስፋዎቹ ሳይፈፀሙላቸው ቀሩ።

እግዚአብሔር የሚሰጠውን ዕድልና ብርሐን ለማሳደግና ዋጋ ለመስጠት ችል ማለት የሚያመጣው እርግጠኛ ውጤት ይህ ነው። ቤተ ክርስቲያን የመጀመሪያውን ዕድል (አቅርቦት) በመጠቀም እያንዳንዱን የብርሐን ጮራ ተቀብላ፣ የሚገለፀውን እያንዳንዱን ኃላፊነት ካላከናወነች በስተቀር ኃይማኖት ቀስ በቀስ ወደ ወግና ሥርዓት መጠበቅ ማሸቆልቆሉ አይቀሬ ነው፤ እጅግ አስፈላጊው እግዚአብሔርን የመምሰል መንፈስም ይጠፋል። የዚህ እውነትነት ደግሞ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ በተደጋጋሚ ተረጋግጧል። እንደተሰጡት በረከቶችና እድሎች መጠን እግዚአብሔር ከሕዝቦቹ የእምነት ሥራንና መታዘዝን ይፈልጋል። መታዘዝ መስዋዕትነትን ይጠይቃል፤ መስቀልንም ያካትታል። የክርስቶስ ታማኝ ተከታይ ነን የሚሉ በርካቶች ከሰማይ የመጣውን ብርሐን ያልተቀበሉት፣ እንደ ጥንታዊ አይሁዳዊያንም የመጎብኘታቸውን ወራት ያለወቁት በዚህ ምክንያት ነበር [ሉቃስ 19፡44]። በኩራታቸውና በላማመናቸው ምክንያት እግዚአብሔር ባጠገባቸው አለፋቸው፣ ለተቀበሉት ብርሐን ሁሉ ጀሮ ለሚሰጡ እንደ ቤተልሄም እረኞችና የምሥራቅ ማጂዎች ላሉት፣ ለእነርሱ እውነቱን ገለፀ።

ምዕራፍ ፲፰—አሜሪካዊ ተሐድሶ አራማጅ

ቅን፣ ታማኝ-ልብ የነበረው ገበሬ፣ የመጽሐፍ ቅዱሳትን መለኮታዊ ስልጣን እንዲጠራጠር የተመራ፣ ሆኖም በታማኝነት እውነትን ለማወቅ ጥልቅ ፍላጎት የነበረው ሰው የክርስቶስን ዳግም ምፅዓት በማወጅ እንዲመራ በተለየ ሁኔታ በእግዚአብሔር ተመረጠ። እንደ አብዛኛዎቹ የተሐድሶ መሪዎች ዊሊያም ሚሊር በህፃንነት ሕይወቱ በድህነት ትግል ያለፈ፣ በመሆኑም የጥንካሬና ራስን የመካድ ታላላቅ ትምህርቶችን የቀሰመ ነበር። በመካከላቸው ያደገባቸው የቤተሰብ አባላት ደግሞ ከጥገኝነት ነጻ በሆነ፣ ነፃነትን በሚወድ መንፈስ፣ በጽናት፣ በችሎታና በቆራጥ ታጋይነት ባህሪያቸው የሚታወቁ ነበሩ። እነዚህ ባህሪያት በእርሱም ባህሪይ ውስጥ ገነው የሚታዩ ነበሩ። አባቱ በአብዮቱ ጦር ውስጥ ሻምበል ነበር፤ በዚያ የነውጥ ጊዜ ባሳለፈው ትግልና ስቃይ የከፈለው መስዋዕትነት የሚለርን የህጻንነት ዘመን የድህነት ሕይወት ምን ይመስል እንደነበረ የሚያሳይ ነው።

ጥሩ የአካል ብቃት የነበረው ሲሆን፣ በልጅነቱ እንኳ የአዕምሮ ብስለቱ ከተለመደው ላቅ ያለ እንደሆነ የሚያስረዱ ምልክቶች ነበሩ። እያደገ ሲሄድ ይህ ማንነቱ የበለጠ ገሃድ እየወጣ ሄደ። አዕምሮው ንቁና በውል የጎለበተ፣ ለእውቀትም ጥልቅ ጥማት ያለው ነበረ። የከፍተኛ ትምህርት ዕድል ባይገጥመውም ለማጥናት ያለው ፍቅር ነገሮችን በጥንቃቄ የማጤን ልማዱና ነገሮችን በቅርበት መርምሮ የመተችት ችሎታው ሚዛናዊ አስተያየት መስጠት የሚችልና ሁሉን አቀፍ እይታ ያለው ሰው አደረገው። ሊነቀፍ የማይችል ግብረ-ገብ ባህሪያዊ የሚቀናበት ማንነት የተላበሰ፣ በሃቀኝነት፣ በቆጣቢነትና በለጋስነት በአጠቃላይ ስሙ-ጥር ነበር። የማጥናት ልማዱ አሁንም እንደተጠበቀ ቢሆንም፣ በኃያል ጉልበቱና ገቢሩ ብቁነትን የተጎናፀፈው ገና አስቀድሞ ነበር። የተለያዩ መንግሥታዊና ወታደራዊ ኃላፊዎችን በብቃት በመወጣቱ የኃብትና የዝና በሮች ወለል ብለው የተከፈቱለት ይመስል ነበር።

እናቱ በጣም ግሩም የኃይማኖት ሰው ነበረች፤ በህፃንነቱ በኃይማኖት ተጽእኖ ሥር ሆኖ እንዲያድግ ተደርጓል። ሆኖም የጎልማሳነት ዘመኑ እንደጀመረ የሰው ልጅ በሚያቀርበው ምክንያት ላይ የተመሠረተ እምነት [ለምሳሌ ትንቢትንና ተዓምራትን የማይቀበል እምነት] ካላቸው ጋር አብሮነት መሰረተ፤ ተጽዕኖአቸው የበረታበት ምክንያት በአብዛኛው መልካም ዜጎች፣ ሩህሩህና ትሁት ባህሪያ ያላቸው ስለሆኑ ነበር። እነርሱ ይኖሩበት እንደነበረው፣ በክርስቲያን ተቋማት ተከበው መኖራቸው በተወሰነ ደረጃም ቢሆን ባህሪያቸው አካባቢያቸውን መስሎ እንዲቀረፅ አድርጎ ነበር። አክብሮትንና ልቦናን ለሌሎች ያጎናፀፋቸው ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ ነበር፤ ሆኖም እነዚህ መልካም ስጦታዎች እየተጣመሙ ሄደው የእግዚአብሔርን ቃል እስከመቃወም የሚያደርስ ተጽእኖ ነበራቸው። ከእነዚህ ሰዎች ጋር በመጎዳኘቱ ሚሊርም የእነርሱን አስተሳሰብ እንዲቀበል ተገፋፍቶ ነበር። የወቅቱ የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም ሊወጣው የማይችል የሚመስሉ ችግሮችን ደቀነበት። ሆኖም አዲስ እምነቱ መጽሐፍ ቅዱስን ያስተወው ቢሆንም በምትኩ ግን የተሻለ ነገር አላገኘበትም፤ በመሆኑም በውስጡ እርካታ አልነበረም። ያም ሆኖ ይህንን እምነቱን ለአሥራ ሁለት ዓመታት ያህል እንደያዘ ቆየ። በሰላሳ አራት አመቱ ግን እንደ ኃጢአተኛ፣ በምን አይነት ሁኔታ ውስጥ እንዳለ መንፈስ ቅዱስ ለልቡ ተናገረው። በቀድሞው እምነቱ ከመቃብር ባሻገር ደስታን የሚያረጋግጥለት አንዳች ነገር አልነበረውም። የወደፊቱ፣ ጨለማና ተስፋ የሚያስቆርጥ ነበር። ካለፈ በኋላ ስለዚህ ጊዜ ስሜቱ ሲናገር እንዲህ አለ፡-

“ውድመት ቀዝቃዛና የሚያሸማቅቅ ስሜት ነበር፤ ተጠያቂነት ደግሞ በእርግጥ የሁሉም መጥፊያ ነበር። ሰማዩ በራሴ ላይ ያለ ነሐስ፤ ምድር ደግሞ በእግሬ ሥር እንዳለ ብረት ነበሩ። ዘላለም - ምንድን ነበረ? ሞትስ - ለምን ነበረ? የበለጠ ምክንያት ስፈልግ (ምክንያታዊነቴ በጨመረ ቁጥር) በተግባር ከመግለጽ እየራቅሁ ሄድኩ። የበለጠ ባሰብኩ ቁጥር መደምደሚያዎቼ የበለጠ እየተበታተኑ ሄዱ። ማሰብ ለማቆም ሞከርኩኝ፤ ሃሳቦቼን መቆጣጠር ግን አልቻልኩም፤ በእውነት ጎስቋላ ነበርኩ፤ መንስኤውን ግን አላውቀውም ነበር። አጉረመርምና እማረር ነበር፤ በማን ላይ እንደማጉረመርም ግን እውቀቱ አልነበረኝም። ስህተት የሚባል ነገር እንደነበር አውቅ ነበር፤ ትክክልን ግን የትና እንዴት እንደማገኛት አላውቅም ነበር። አለቀስኩ ሆኖም ተስፋ አልነበረውም....”

በዚህ ሁኔታው ውስጥ ሆኖ ለጥቂት ወራት ቆየ። “በድንገት”፤ አለ ሲናገር፤ “የአንድ አዳኝ ባህርይ በእውን በአዕምሮዬ ተቀረፀ። መልካምና ሩህሩህ የሆነ፤ ለሚተላለፉት ስርዮት ራሱ የሆነ ብሎም ከስቃይና ከኃጢአት ቅጣት የሚያድነን አንድ አካል ያለ መሰለኝ። ወዲያውኑ እንደዚያ ያለ አካል ምን ያህል አስደሳች ሊሆን እንደሚችል ተሰማኝ፤ ራሴን ወደ እቅፉ ጥፎ ምህረቱን መተማመን አሰብኩ። ሆኖም ግን እንደዚህ አይነት አካል በእርግጥ መኖሩን እንዴት ማረጋገጥ ይቻላል? የሚለው ጥያቄ ተነሳ። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ እንደዚህ አይነት አዳኝ ለመኖሩ ቀርቶ ወደፊት ስለሚኖረው ሁኔታ እንኳ መረጃ ማግኘት አልቻልኩም።”

“መጽሐፍ ቅዱስ እኔ የምፈልገውን አይነት አዳኝ ወደ እይታዬ እንዳመጣ ተረዳሁ። መንፈስ የሌለበት መጽሐፍ ለወደቀው ዓለም የሚያስፈልጉትን፤ ፍጹም ገጣሚ የሆኑ መርሆዎችን እንዴት ሊያጎለብት እንደቻለ ግራ ተጋባሁ። መጽሐፍ ቅዱሳት ከእግዚአብሔር የሆኑ የተገለጡ ምስጢራት መሆናቸውን እንድቀበል ተገደድሁ። የደስታዬ ምንጭ ሆኑ፤ የሱስ ዳደኛዬ ሆኑ። አዳኙ ለእኔ ከአሥር ሺህ ሰው መካከል የላቀ ሆነብኝ። ቀድሞ ጨለማና እርስ በርስ የሚጣረሱ የነበሩት መጽሐፍ ቅዱሳት አሁን ለእግሬ መብራት ለመንገዴም ብርሐን ሆኑ። አዕምሮዬ ሰከነ፤ ረከም። በሕይወት ውቅያኖስ መካከል ጌታ እግዚአብሔር ቋጥኝ ሆኖ አገኘሁት። አሁን መጽሐፍ ቅዱስ አብይ ጥናቴ ሆነ፤ በታላቅ ደስታም መርምሬዋለሁ ማለት በትክክል እችላለሁ። ግማሹ እንኳ እንዳልተነገረኝ አወቅሁ። ውበቱንና ክብሩን ከአሁን በፊት እንዴት ላየው እንዳልቻልኩ ገረመኝ፤ አልቀበለውም ብዬ ትቸው ልቀር እችል እንደነበረም ሳስብ ደነቀኝ። ልቤ የሚያሻውን ለእያንዳንዱ የነፍሴ በሽታ መድሃኒት የሚሆነውን ሁሉንም ነገር ተገልፆ አገኘሁት። ሌላ ነገር የማንበብ አምሮቴ ጠፋ፤ ከእግዚአብሔር ጥበብ አገኝ ዘንድ ልቤን ጠመድኩት።”-S. Bliss, *Memoirs of Wm. Miller*, ገጽ 65-67።

[ሚለር] ይጠላው የነበረውን ኃይማኖት አሁን በአደባባይ እንደሚያምን መሰከረ። እምነት አልባ ዳደሾቹ ግን እርሱ ራሱ በመጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ ስልጣን ላይ የሚያነሳውን ተቃውሞ በመከራከሪያነት ለማንሳት የዘገዩ አልነበሩም። በዚያን ወቅት ሊመልስላቸው ዝግጁ አልነበረም። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ከእግዚአብሔር ዘንድ የተሰጠ መገለጥ ከሆነ ከራሱ ጋር የሚጣጣም ይሆናል። የሰውን ልጅ ለማስተማር እስከተሰጠ ድረስ ከእርሱ መረዳት መጠን ጋር የሚስማማ መሆን አለበት ብሎ አሰበ። መጽሐፍ ቅዱስን በራሱ ለማጥናት፤ እየተስተዋለ ያለው መጣረስም ሊስማማ የማይችል እንደሆነ ማረጋገጥ እንዳለበት ወሰነ።

ቀድሞ ይዟቸው የነበረውን የአስተሳብ አቅጣጫዎች ወደ ጎን ለማድረግ እየጣረና የተፃፉ ማብራሪያዎችን (commentaries) እየተወ፤ በመጽሐፍ ጦርዝ ላይ በተፃፉት ማጣቀሻዎችና የቃላት ዝርዝር

አማካኝነት ጥቅስን ከጥቅስ ጋር ማነፃፀሩን ተያያዘው። ዘወትር በስልት ማጥናቱን ቀጠለ። ከዘፍጥረት ጀምሮ ጥቅስ በጥቅስ እያነበበ የብዙ ገጾች ትርጉም ተገልጾለት ከሁሉም መሰናክሎች ነፃ በሚሆንበት ፍጥነት ጥናቱን ቀጠለ። የተሰወረ ነገር በሚያገኝበት ጊዜ ከጉዳዩ ጋር ሊነፃፀር የሚችል ማንኛውንም ጥቅስ የመመርመር ልማድ ነበረው። እያንዳንዱ ቃል በርዕሰ-ጽሁፉ ላይ ያለው ትክክለኛ ትርጉም እንደተጠበቀ ሆኖ የእርሱ እይታም ተያያዥነት ካለው ከእያንዳንዱ ጽሁፍ ጋር ከተስማማ አስቸጋሪነቱ እዛ ላይ ያበቃል። ለረዳው ያልቻለው የመጽሐፍ ክፍል ካጋጠመው በሌላ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ማብራሪያ ያገኝ ነበር። በሚያጠናበት ጊዜ ለመለኮታዊ እውቀት ከልቡ ይፀልይ ነበርና በፊት ለመረዳት ያስቸገረው ሃሳብ አሁን ግልጽ ይሆንለት ጀመር። የመዝሙረኛውን ቃላት በተግባር ተለማመደ፡- “የቃልህ ፍቺ ያበራል፤ ህፃናቶችንም አስተዋዮች ያደርጋል” [መዝ 119÷130]።

ሌሎችን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በተረጎመበት (በተረዳበት) መንገድ የዳንኤልንና የራእይን መፃሕፍት በጥልቅ ፍላጎት አጠና፤ ትንቢታዊ ምልክቶችን መረዳት እንደሚቻል ሲያውቅ እጅግ ተደሰተ። ቀደምት የተፈፀሙት ትንቢቶችም ተግባራዊ የተደረጉበት አኳኋን ቃል በቃል እንደተፈፀሙ አስተዋለ፤ የተለያዩ ምስሎች፣ ዘይቤያዊ አነጋገሮች፣ ምሳሌዎች፣ መመሳሰሎችና የመሳሰሉት እዛው ባለው ዝምድናቸው የተብራሩበት ወይም የተገለፁበት ሁኔታ በሌላ ጥቅስ ትርጉም የተሰጣቸው ነበሩ፤ በመሆኑም በዚህ ሁኔታ ሲብራሩ፣ በቀጥታ፣ ቃል በቃል ይስተዋሉ ዘንድ ይገባቸው ነበር። “መጽሐፍ ቅዱስ የተገለፀ ሥርዓተ-እውነት፣ በግልጽና በቀላል ሁኔታ የተሰጠ በመሆኑ [የእግር] መንገደኛው ሰው፣ ሞኝ ቢሆንም እንኳ ሊስት የማይገባው መሆኑን ሳውቅ ረካሁ” ይላል።-Bliss, ገጽ 70። ደረጃ በደረጃ የትንቢትን ታላላቅ ዱካዎች እየተከተለ ሲሄድ የእውነት ሰንሰለት እየተያያዘ፣ እየተያያዘ በመገለጥ ለጥረቱ ዋጋ ከፈለው። የሰማይ መላዕክት አዕምሮውን እየመሩ መጽሐፍ ቅዱስን ይረዳው ዘንድ ግልጽ ያደርጉለት ነበር።

ትንቢቶች ከአሁን ቀደም የተፈፀሙበትን አኳኋን በመውሰድ ገና ያልተፈፀሙት ተግባራዊ የሚሆኑበትን ሁኔታ ለመገመት የቀድሞውን እንደመመዘኛ (መስፈርት) በመጠቀም ዓለም ወደ ፍፃሜ ከመምጣቱ በፊት ለአንድ ሺህ ዓመት የክርስቶስ መንፈሳዊ ግዛት እንደሚኖር የሚንፀባረቀው በስፋት ተቀባይነት ያለው ሃሳብ የመጽሐፍ ቅዱስ ድጋፍ እንደሌለው አረጋገጠ። ከክርስቶስ በአካል ዳግም መምጣት በፊት አንድ ሺህ የጽድቅና የሰላም ዓመታት እንዳሉ የሚጠቁመው አስተምህሮ የእግዚአብሔርን ቀን ፍርሃት በእጅጉ ወደ ፊት አሸቀንጥሮ፣ አርቆ የሚገፋ ነው። አስደሳች ሊሆን ቢችል እንኳ መከሩ እስኪደርስ፣ የዓለም መጨረሻ እስኪሆን ድረስ፣ ስንዴውና እንክርዳዱ አንድ ላይ እንደሚያድጉ ክርስቶስና ሐዋርያቱ ካስተማሩት ጋር የሚቃረን ነው። [ማቴ 13÷30፣ 38-41]። “ክፉዎች ሰዎችና አታላዮች እየሳቱና እያሳቱ በክፋት እየባሱ ይሄዳሉ” [2ኛ ጢሞ 3÷13፣1] “በመጨረሻው ቀን የሚያስጨንቅ ዘመን እንዲመጣ ይህንን እወቅ” [2ኛ ጢሞ 3÷13] እንደሚል፣ የጨለማ መንግሥት ጌታ እስኪመጣ ድረስ እንደሚቀጥልና ከአፉ በሚወጣው መንፈስ እንደሚጠፋ፣ በመገለጡም ብርሐን እንደሚሻር [ክርስቶስና ሐዋርያቱ] አስተምረዋል [2ኛ ተሰሎ 2÷8]። የዓለም መለወጥና የክርስቶስ መንፈሳዊ ግዛት አስተምህሮ በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ዘንድ ተቀባይነት አልነበረውም። እስከ አሥራ ስምንተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ድረስ በአብዛኛው በክርስቲያኖች ተቀባይነት አላገኘም ነበር። እንደሌለው ስህተት ሁሉ የዚህም ውጤት ክፋት ነበር። ሰዎች የጌታን ምፅዓት ወደ ፊት አርቀው እንዲመለከቱ፣ ምፅዓቱ ለመቃረቡም ጠቋሚ ይሆኑ ዘንድ ለተሰጡት ምልክቶች ትኩረት እንዳይሰጡ የሚያስተምር ነበር። ጽኑ መሰረት የሌላቸውን፣ ልበ ሙሉነትና ደህንነት

እንዲሰማቸው በማድረግ ጌታቸውን ይገናኙ ዘንድ አስፈላጊ የሆነውን መዘጋጀት ከማድረግ የሚያዘናጋቸው ነው።

ሚለር የክርስቶስ በአካል መገለጥ ትምህርትን ቃል በቃል፣ በግልጽ ሁኔታ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጽፎ አገኘው። ጳውሎስ እንዲህ አለ፡- “ጌታ ራሱ በትዕዛዝ በመላዕክትም አለቃ ድምጽ በእግዚአብሔርም መለከት ከሰማይ ይወርዳልና” [1ኛ ተሰሎ 4÷16]። አዳኙ ደግሞ “የሰው ልጅንም በኃይልና በብዙ ክብር በሰማይ ደመና ሲመጣ ያዩታል” “መብረቅ ከምሥራቅ ወጥቶ እስከ ምዕራብ እንደሚታይ የሰው ልጅ መምጣት እንዲሁ ይሆናልና” [ማቴ 24÷30፣27] ብሏል። በሰማይ ሰራዊት ሁሉ ይታጀባል። “የሰው ልጅ በክብሩ በሚመጣበት ጊዜ ከእርሱም ጋር ቅዱሳን መላዕክቱ ሁሉ” መላዕክቱንም “ከታላቅ መለከት ድምጽ ጋር ይልካቸዋል... ለእርሱም የተመረጡትን ይሰበስባሉ” [ማቴ 25÷31፤ 24÷31]።

በመምጣቱም የሞቱ ፃድቃን ይነሳሉ፤ በሕይወት ያሉትም ይለወጣሉ፤ “ሁላችንም አናንቀላፋም” ይላል ጳውሎስ “የኋለኛው መለከት ሲነፋ ሁላችንም በድንገት በቅጽበት ዓይን እንለወጣለን፤ መለከት ይነፋልና ሙታንም የማይበሰብሱ ሆነው ይነሳሉ፤ እኛም እንለወጣለን። ይህ የሚበሰብሰው የማይበሰብሰውን ሊለብስ ይህም የሚሞተው የማይሞተውን ሊለብስ ይገባዋልና” [1ኛ ቆሮ 15÷51-53]። በተሰሎንቄ ደብዳቤውም የጌታን ምፅዓት ከገለፀ በኋላ “በክርስቶስም የሞቱ አስቀድመው ይነሳሉ፤ ከዚያም በኋላ እኛ ሕያዋን ሆነን የምንቀረው ጌታን በአየር ለመቀበል ከእነርሱ ጋር በደመና እንነጣቃለን፤ እንዲሁም ሁልጊዜ ከጌታ ጋር እንሆናለን።” ይላል [1ኛ ተሰሎ 4÷16፤17]።

ከክርስቶስ አካላዊ መገለጥ በፊት ሕዝቦቹ መንግሥቱን አይቀበሉም። አዳኙ እንዲህ አለ፡- “የሰው ልጅ በክብሩ በሚመጣበት ጊዜ ከእርሱም ጋር ቅዱሳን መላዕክቱ ሁሉ በዚያን ጊዜ በክብሩ ዙፋን ይቀመጣል፤ አሕዛብም ሁሉ በፊቱ ይሰበስባሉ፤ እረኛም በጎቼን ከፍየሎች እንደሚለይ እርስ በርሳቸው ይለያቸዋል። በጎቼን በቀኙ ፍየሎችንም በግራው ያቆማቸዋል። ንጉሡም በቀኙ ያሉትን እንዲህ ይላቸዋል፡- እናንተ የአባቴ ብሩካን ኑ ዓለም ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የተዘጋጀላችሁን መንግሥት ውረሱ” [ማቴ 25÷31-34]። እዚህ ላይ በተሰሎት ጥቅሶች እንደምናስተውለው የሰው ልጅ ሲመጣ የሞቱት የማይሞተውን ለብሰው ይነሳሉ፤ ሕያዋንም ይለወጣሉ። በዚህም ታላቅ ለውጥ መንግሥቱን ለመቀበል ይዘጋጃሉ፤ ጳውሎስ ይላልና፡- “ሥጋና ደም የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊወርሱ አይችሉም የሚበሰብሰውም የማይበሰብሰውን አይወርስም” [1ኛ ቆሮ 15÷50]። ሰው አሁን ባለው ሁኔታው ሚቶና በስባሽ ነው፤ የእግዚአብሔር መንግሥት ግን የማትበሰብስና ለዘላለም የምትፀና ናት፤ ስለሆነም የሰው ልጅ አሁን ባለው ይዘቱ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ይገባ ዘንድ አይቻለውም። የሱስ ሲመጣ ግን ዘላለማዊነትን በሕዝቦቹ ላይ ያደርጋል፤ ከዚያም ይጠራቸውና እስካሁን ወራሾች ብቻ ተብለው የተጠሩበትን መንግሥት ያወርሳቸዋል።

ክርስቶስ ከመምጣቱ በፊት ይፈፀማሉ ተብለው በአጠቃላይ ይታመንባቸው የነበሩ፤ እንደ ዓለም አቀፍ የሰላም መንግሥት፤ የእግዚአብሔርን መንግሥት በምድር ላይ እንደ መመስረት ያሉ ክስተቶች ከዳግም ምፅዓት በኋላ የሚመጡ ክንውኖች እንደሆኑ እነዚህና የመሳሰሉት ጥቅሶች ለሚለር አዕምሮ ግልጽ አደረጉለት። በተጨማሪም የዘመኑ ምልክቶችና የዓለም ሁኔታ ሁሉ ከመጨረሻዎቹ ቀናት ትንቢታዊ አገላለጽ ጋር የተስማሙ ሆኑ። መጽሐፍ ቅዱስን በማጥናት ብቻ ምድር ባላችበት ሁኔታ እንድትቀጥል የተወሰነላት ጊዜ ወደ መጨረሻው እየተቃረበ ነው ወደሚለው ድምዳሜ እንዲደርስ ተገደደ።

“ሌላው አዕምሮዬን በጣም የነካኝ ማስረጃ” አለ ሲናገር፤ “የመጽሐፍ ቅዱስ ቅደም ተከተል” ነበር። ተተንብየው ከአሁን በፊት ፍጻሜ ያገኙ ክስተቶች በተወሰኑ ጊዜያት ውስጥ የተከናወኑ እንደሆኑ ማወቅ ቻልሁ። እስከ የጥፋት ውኃ የነበረው መቶ ሃያ አመት፤ [ዘፍ 6÷3]፤ የአርባ ቀን የዝናብ ትንበያና ከጥፋት ውሃ በፊት የነበሩት ሰባት ቀናት፤ [ዘፍ 7÷4]፤ የአብርሃም ዘር በእንግድነት የሚኖርበት አራት መቶ ዓመታት፤ [ዘፍ 15÷13]፤ የጠጅ አሳላፊውና የእንጀራ አበዛው የሶስት ቀናት ህልሞች፤ [ዘፍ 40÷12-20]፤ የፈርኦን ሰባቱ ዓመታት፤ [ዘፍ 41÷28-54]፤ አርባ አመት በበረሃ፤ [ዘሁል 14÷34]፤ የሶስት ዓመት ተኩል ረሃብ፤ [1ኛ ነገስት 17÷1]፤ [ሉቃስ 4÷25]ንም ይመልከቱ፤ የሰባ አመቱ ምርኮኛነት፤ [ኤር 25÷11]፤ የናቡከደነፆር ሰባቱ ዘመናት፤ [ዳን 4÷13-16]፤ ሰባቱ ሳምንታት፤ ስድሳና ሁለቱ ሳምንታት፤ እንዲሁም አንዱ ሳምንት በአይሁዳዊያን ላይ የተወሰኑት በአጠቃላይ ሰባዎቹ ሳምንታት፤ [ዳን 9÷24-27]፤ በእነዚህ ዘመናት የተወሰኑት ክስተቶች ሁሉ፤ በአንድ ወቅት ትንቢት ብቻ ነበሩ። ከዚያም እንደ ትንቢታቸው ፍፃሜ አገኙ።-Bliss, 7ኛ 74, 75።

ስለዚህ፤ እንደ እርሱ ማስተዋል፤ መጽሐፍን በሚያጠናበት ጊዜ እስከ ክርስቶስ ዳግም ምፅዓት ድረስ የሚዘልቁ በቅደም ተከተል የሚፈፀሙ የተለያዩ ዘመናት እንዳሉ ሲገባው እግዚአብሔር ለባሪያዎቹ የገለጠላቸው “የተወሰኑት ዘመናት” ከመሆናቸው ውጪ ሌላ ትርጉም እንደሌላቸው አድርጎ ተቀበላቸው። “ምስጢሩ”፤ አለ ሙሴ፤ “ለአምላካችን ለእግዚአብሔር ነው፤ የተገለጠው ግን የዚህን ሕግ ቃሎች ሁሉ እናደርግ ዘንድ ለእኛ ለዘላለምም ለልጆቻችን ነው” [ዘዳግ 29÷29]። እግዚአብሔር በነብዩ አሞጽ በኩል ሲናገር “ጌታ ምስጢሩን ለባሪያዎቹ ለነብያት ካልነገረ በቀር ምንም አያደርግም” [አሞፅ 3÷7]። ስለዚህም የእግዚአብሔር ቃል ተማሪዎች፤ በሰው ልጅ ታሪክ ሊፈፀሙ ያላቸውን አስደናቂ ክስተቶች በመጽሐፍ ቅዱስ እውነት በግልጽ ተጠቁመው እንደሚገኙ በልበ ሙሉነት፤ በእርግጠኛነት መጠበቅ ይችላሉ።

“የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ... የሚጠቅም” [2ኛ ጢሞ 3÷16] እንደሆነ “ሙሉ በሙሉ ሳምን” ይላል ሚሊር፤ “በማንኛውም ጊዜ በሰው ፈቃድ የመጣ ሳይሆን በመንፈስ ቅዱስ በተነሳሱ ቅዱሳን ሰዎች መምጣቱን [2ኛ ጴጥ 1÷21] “መጻሕፍት በሚሰጡት መጽናናትና ተስፋ ይሆንልን ዘንድ ለትምህርታችን” [ሮሜ 15÷4] መፃፉን ስረዳ ክስተቶችን በቅደም ተከተል የሚያስቀምጡት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች፤ ልክ እንደሌሎቹ የመጽሐፍ ክፍሎች ሁሉ የእኛ ጥልቅ ትኩረት የሚያሻቸው እንደሆኑ ከመቀበል መታቀብ አልቻልኩም። በመሆኑም እግዚአብሔር በምህረቱ ይገልጥልን ዘንድ ተገቢ ሆኖ ያገኘውን ለመረዳት በሚደረገው ጽኑ ትግል የትንቢት ዘመናትን አድበስብሶ የማለፍ መብት እንደሌለኝ ተሰማኝ።”-Bliss, 7ኛ 75።

የዳግም ምፅዓትን ዘመን በበለጠ የገለጸው የመሰለው ትንቢት ዳን 8÷14 ነበር፡- “እስከ ሁለት ሺህ ሶስት መቶ ማታና ጠዋት ድረስ ነው ከዚያም በኋላ መቅደሱ ይነፃል።” መጽሐፍ ቅዱስ የራሱ ማብራሪያ ሰጭ እንደሆነ ተቀብሎ ያወጣውን ሕግ በመከተል አንድ ቀን በትንቢታዊ አገላለጽ አንድ አመትን እንደሚወክል ተረዳ፤ [ዘሁል 14÷34፤ ሕዝ 4÷6]፤ የ2300 ትንቢታዊ ቀናት ወይም በትርጓሜው መሰረት ዓመታት፤ ከአይሁዳዊያን ተላልፎ ከተሰጠው ዘመን እርቆ የሚያልፍ እንደሆነ በመረዳት ስለዚያ የቤተ መቅደስ ሥርዓት እንደሚያወራ ተረዳ። ሚሊር በክርስትናው ዓለም በስፋት የሚታመነውን ምድር ቤተ መቅደስ ናት የሚለውን የክርስቲያን እይታ በመቀበል በዳንኤል 8÷14 የተነገረው የቤተ መቅደስ መንፃት የሚወክለው በክርስቶስ ዳግም ምፅዓት ምድር በእሳት የምትፀዳበትን ክስተት ነው በማለት ተቀበለ። ያ

ከሆነ ደግሞ ለ2300 ቀናት ትክክለኛው መጀመሪያ ከተገኘ፣ የዳግም ምዕዓት ዘመን በእርግጠኛነት መታወቅ ይችላል ብሎ ደመደመ። ስለዚህ ያ ታላቁ የፍፃሜ ቀን ዘመን ሊታወቅ ይችላል፤ “የወቅቱ ክስተት ከኩራቱ፣ ከኃይሉ፣ ከልታይ ልታይ ባይነቱና ከከንቱነቱ፣ ከክፋተኛነቱና ከጭቆናው ጋር ወደ ፍፃሜ የሚመጣበት.... እርግጥን ከምድር የሚነሳበት፣ ሞት የሚገረሰበት፣ ለነብያትና ለቅዱሳን እንዲሁም ስሙን ለሚፈሩ የእግዚአብሔር ባሪያዎች ሁሉ ሽልማት የሚበረከትበት፣ ምድርን ያጠፏት የሚወድሙበት” ያ ቀን ሊታወቅ ይችላል።-Bliss, 78 76።

በአዲስና በበለጠ ጥልቅ ፍላጎት፣ አሁን እጅግ አስፈላጊና አሳብን ሁሉ የሚሰርቀውን ጉዳይ ለማጥናት ቀኑንና ሌሊቱን ሁሉ በመጠቀም ሚሊር ትንቢታትን መመርመር ተያያዘው። በዳንኤል ስምንተኛው ምዕራፍ ውስጥ የ2300 ቀናት መጀመሪያ መቼ እንደሆነ ፍንጭ ማግኘት አልቻለም፤ መልአኩ ገብርኤል ዳንኤል ህልሙን ያስተውለው ዘንድ እንዲረዳው ቢታዘዝም፣ የሰጠው ግን የከፊል ማብራሪያ ነበር። በቤተ ክርስቲያን ዓለም የሚመጣው አሰቃቂ ስደት ለነብዩ በራዕይ ሲገለጽ አካላዊ ጥንካሬው ከዳው። ያንን መሸከም አልተቻለውምና መልአኩ ለተወሰነ ጊዜ ተወው፤ “ተኛሁ አያሌም ቀን ታመምሁ”፤ “ስለ ራዕዩም እደነቅ ነበር”፣ ይላል፣ “የሚያስተውለው ግን አልነበረም።” [ዳን 8÷27]።

ሆኖም እግዚአብሔር መልዕክተኛውን አዘዘ፣ “ራዕዩን ለዚህ ሰው አስታውቀው” [ዳን 8÷16]፤ ተልዕኮው መፈጸም አለበት። ትዕዛዙን ተቀብሎ መልአኩ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ወደ ዳንኤል ተመልሶ “ጥበብና ማስተዋልን እሰጥህ ዘንድ አሁን መጥቻለሁ”፤ “አሁንም ነገሩን መርምር፣ ራዕዩንም አስተውል” [ዳን 9÷22-23፣ 25-27]። በምዕራፍ ስምንት ራዕይ ውስጥ ሳይብራራ የቀረ ነጥብ አንድ ብቻ ነበር። እርሱም ጊዜን በተመለከተ ማለትም የ2300 ቀናት ክፍለ-ጊዜ ጉዳይ ነበር፤ ስለዚህም መልአኩ ማብራራቱን በመቀጠል በጊዜ ጉዳይ ብቻ አተኮረ፡-

“በሕዝብህና በቅድስት ከተማህ ላይ ሰባ ሱባኤ ተቆጥሮአል.... ስለዚህ እወቅ አስተውልም የሩሳሌምን መጠገንና መሥራት ትዕዛዙ ከሚወጣበት ጀምሮ እስከ አለቃው እስከ መሲሁ ድረስ ሰባት ሱባኤና ስድሳ ሁለት ሱባኤ ይሆናል፤ እርስዎም በጭንቀት ዘመን ከጎዳናና ከቅጥር ጋር ትሰራለች። ከስድሳ ሁለት ጊዜ ሰባትም በኋላ መሲህ ይገደላል፤ በእርሱም ዘንድ ምንም የለም... እርሱም ከብዙ ሰዎች ጋር ቃል ኪዳን ለአንድ ሱባኤ ያፀናል፤ በሱባኤውም እኩሌታ መስዋዕቱንና ቁርባኑን ያስቀራል።” [ዳን 9÷25-27]።

መልአኩ ወደ ዳንኤል ተልኮ የነበረው በስምንተኛው ምዕራፍ ያየውንና ሊረዳው ያልቻለውን ነጥብ ያስረዳው ዘንድ ግልጽ አላማ ይዞ ነበር፤ እርሱም ዘመንን (ጊዜን) የተመለከተ ነበር— “እስከ ሁለት ሺህ ሶስት መቶ ማታና ጠዋት ድረስ ነው፤ ከዚያም በኋላ መቅደሱ ይነፃል” [ዳን 8÷14]። “አሁንም ነገሩን መርምር ራዕዩንም አስተውል” [ዳን 9÷23] በማለት ዳንኤልን ከተናገረው በኋላ የመጀመሪያዎቹ የመልአኩ ቃላት “በሕዝብህና በቅድስት ከተማህ ላይ ሰባ ሱባኤ ተቆጥሮአል” የሚሉ ነበሩ። ከዚህ ላይ “ተቆጥሮአል” ተብሎ የተተረጎመው ቃል፣ ቃል በቃል የሚያመለክተው “ይገደላል [ይቆረጣል]” የሚለውን ነው። 490 ዓመታትን የሚወክሉት ሰባዎቹ ሳምንታት በተለይ ከአይሁዳዊያን ጋር በተያያዘ እንደተቆረጡ በመልአኩ ተናግሯል። ሆኖም ከምን ነበር የተቆረጡት? በምዕራፍ ስምንት የተጠቀሰው ብቸኛ የጊዜ ቀመር 2300ዎቹ ቀናት ስለሆነ የሰባ ሳምንታቱ የተቆረጡበት ዘመን መሆን አለበት፤ ስለዚህ ሰባዎቹ ሳምንታት የ2300 ቀናት አካል መሆን አለባቸው፤ በመሆኑም ሁለቱ ዘመናት አንድ ላይ ነው የሚጀምሩት ማለት ነው። ሰባዎቹ ሳምንታት የሚጀምሩት የሩሳሌምን ለመጠገንና ለመሥራት ትዕዛዙ ከወጣበት ጊዜ አንስቶ እንደሆነ መልአኩ ተናግሯል። ይህ ትዕዛዝ የተላለፈበት ጊዜ መታወቅ ከቻለ ታላቁ የ2300 ቀናት ዘመን መጀመሪያ ቀመር በእርግጠኛነት ይታወቃል ማለት ነው።

አዋጁ በእዝራ መጽሐፍ ሰባተኛው ምዕራፍ ውስጥ ይገኛል [እዝራ 7÷12-26]። ይህ አዋጅ ምንም ሳይሸራረፍ በሙሉነቱ የወጣው፣ በአርጤክስስ፣ በፋርስ ንጉሥ በ457 ከክርስቶስ ልደት በፊት ነበር። በእዝራ 6÷14 ግን በየሩሳሌም

ያለው የእግዚአብሔር ቤት “እንደ ፋርስም ነገሥታት እንደ ቂሮስና እንደ ዳርዮስ እንደ አርጤክስስም ትዕዛዝ [አዋጅ]” እንደ ተሰራ ተገልጿል። አዋጁን በማመንጨት እንደገና በማረጋገጥና በመፈፀም እነዚህ ሰባት ነገሥታት 2300ቹ ዓመታት የሚጀምሩበትን ምልክት ትንቢቱ በሚጠቁመው መስፈርት የተሟላ ያደርጉታል። ከክርስቶስ ልደት በፊት 457 ዓመተ ዓለም አዋጁ የተፈፀመበት፤ የትዕዛዙ ዘመን ተደርጎ ሲወሰድ፤ ሰባ ሳምንታቱን በተመለከተ የተነገረው ትንቢት እያንዳንዱ ዝርዝር ፍፃሜ ማግኘቱን ያሳያል።

“የሩሳሌምን መጠገንና መሥራት ትዕዛዙ ከሚወጣበት ጀምሮ እስከ አለቃው እስከ መሲህ ድረስ ሰባት ሱባኤና ስድሳ ሁለት ሱባኤ ይሆናል።” ማለትም ስድሳ ዘጠኝ ሳምንታት ወይም 483 ዓመታት ነው። የአርጤክስስ አዋጅ ተግባራዊ የሆነው ከክ. ል. በፊት በ457 ዓ.ዓ. የመከር ወቅት ነበር። ከዚህ ቀን በመነሳት 483 ዓመታት ሲጨመሩ ከክርስቶስ ልደት በኋላ እስከ 27 ዓ.ም የመከር ወቅት ይደርሳሉ። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 3ን ይመልከቱ] በዚያን ጊዜ ይህ ትንቢት ተፈፀመ። “መሲህ” የሚለው ቃል የሚወክለው “የተቀባው”ን ነው። በ27 ዓ.ም. መከር ወቅት ክርስቶስ በዮሐንስ ተጠመቀ። የመንፈስን መቀባትም ተቀበለ። ሐዋርያው ጴጥሮስ ሲመሰክር፡- “እግዚአብሔር የናዝሬቱን የሱስን በመንፈስ ቅዱስ በኃይልም ቀባው” አለ [የሐዋ ሥራ 10÷38]። አዳኙ ራሱ ሲናገር፡- “የጌታ መንፈስ በእኔ ላይ ነው፤ ለድሆች ወንጌልን እሰብክ ዘንድ ቀብቶኛልና” ብሏል [ሉቃ 4÷18]። ከጥምቀቱ በኋላም “የእግዚአብሔርን መንግሥት ወንጌል እየሰበከና፡- ዘመኑ ተፈፀመ” እያለ ወደ ገሊላ መጣ [ማር 1÷14-15]።

“እርሱም ከብዙ ሰዎች ጋር ጽኑ ቃል ኪዳን ለአንድ ሱባኤ ያደርጋል” [ዳን 9÷27]። “ሱባኤ” ተብሎ እዚህ የተገለፀው የሰባዎቹ ሳምንታት የመጨረሻው ነው። በተለየ ሁኔታ ለአይሁዳዊያን የተሰጡት የመጨረሻዎቹ ሰባት ዓመታት ናቸው። ከ27 ዓ.ም እስከ 34 ዓ.ም. በሚዘልቀው በዚህ ዘመን መጀመሪያ ክርስቶስ ራሱ በአካል በኋላም በደቀ መዛሙርቱ አማካኝነት የወንጌሉን ጥሪ በተለይ ለአይሁዳዊያን ያቀረበበት ጊዜ ነበር። የመንግሥቱን መልካም የምሥራች ይዘው ደቀ መዛሙርቱ በሚወጡበት ጊዜ፤ የአዳኙ ትዕዛዝ፡- “በአሕዛብ መንገድ አትሂዱ ወደ ሳምራዊያንም ከተማ አትግቡ። ይልቅስ የእሥራኤል ቤት ወደሚሆኑ ወደጠፉት በጎች ሂዱ እንጂ” [ማቴ 10÷5፤6] የሚል ነበር።

“በሱባኤውም እኩሌታ መስዋዕቱንና ቁርባኑን ያስቀራል” [ዳን 9÷27]። በ31 ዓ.ም ማለትም ከተጠመቀ ከሶስት ዓመት ተኩል በኋላ ጌታችን ተሰቀለ። ቀራንዮ ላይ በተፈፀመው በዚህ ታላቅ መስዋዕት ምክንያት ለአለፉት አራት ሺህ ዓመታት ስለ እግዚአብሔር በግ ሲያመለክት የነበረው የመስዋዕት ሥርዓት አበቃ። ተወካይና ወካይ (አካልና ጥላ) ተገኛኙ፤ የስነሥርዓቱ አካል የነበሩት ሁሉም መስዋዕቶችና ቁርባኖች ከዚያ በኋላ መቆም ነበረባቸው። በተለየ ሁኔታ ለአይሁዳዊያን የታደሉት ሰባ ሳምንታት ወይም 490 ዓመታት እንዳየነው በ34 ዓ.ም አብቅተዋል። በአይሁዳዊያን ሽንጎ (the sanhedrin) ተግባር አማካኝነት በእስጢፋኖስ መስዋዕትነትና የክርስቶስን ተከታዮች በማሳደድ፤ እሥራኤል ወንጌሉን አሻፈረኝ ማለትዋን በተግባር አተመች። ከዚያም የድነት መልእክቱ በተመረጡት ሕዝቦች ብቻ ከእንግዲህ ላይወሰን ለዓለም ተሰጠ። በስደት ምክንያት ከየሩሳሌም እንዲወጡ የተገደዱት ደቀ መዛሙርቱ “ቃሉን እየሰበኩ ዞሩ።” “ፊሊጳስም ወደ ሰማርያ ከተማ ወርዶ ክርስቶስን ሰበከላቸው” [የሐዋ ሥራ 8÷4፤5፤ 22÷21]። ጴጥሮስ በመለኮት ምሪት ፈረሃ-እግዚአብሔር ለነበረው ለቄሳርያው መቶ አለቃ ለቆርኔሊዎስ ወንጌልን ከፈተለት። ወደ ክርስቶስ የተማረከው ጽኑው ጳውሎስ፤ “ወደ አሕዛብ ከዚህ ወደ ሩቅ” [የሐዋ ሥራ 22÷21] ሂዶ የምሥራቹን ይሰብክ ዘንድ ተልዕኮ ተሰጠው።

እስከዚህ ድረስ እያንዳንዱ ትንቢት በሚያስገርም ሁኔታ ተፈጽሞአል፤ የሰባው ሳምንታት መጀመሪያም ጥያቄ በማያስነሳ ሁኔታ ከክ. ል. በፊት 457 ዓ.ዓ ማብቂያውም በ34 ዓ.ም እንደሆነ ተረጋግጧል። ከዚህ መረጃ በመነሳት 2300 ቀናት የሚያልቁበትን ዘመን ማወቅ ከባድ አይደለም። ሰባ ሳምንታቱ ማለትም 490ዎቹ ቀናት ከ2300 ቀናት ተቀንሰው የሚቀረው 1810 ቀናት ነበሩ። 490 ቀናቱ ካለቁ በኋላ 1810 ቀናቱ ገና ፍፃሜ ማግኘት ያለባቸው ዘመናት ነበሩ። ከ34 ዓ.ም ጀምሮ 1810 ዓመታት ሲጨመሩ ወደ 1844 ዓ.ም ያመጣናል። በመሆኑም የዳንኤል 8÷14ኛቸው 2300 ቀናት በ1844 ያበቃሉ። ከዚህ ታላቅ ትንቢታዊ ዘመን ማለቅ በኋላ እንደ እግዚአብሔር መልአክ ምስክርነት “መቅደሱ ይነፃል”፤ ሙሉ ለሙሉ በሚባል ሁኔታ ተቀባይነት አግኝቶ የነበረው፤ በዳግም ምፅዓት ጊዜ የሚከናወነው የመቅደሱ መንፃት ዘመን መቼ እንደሆነ ታወቀ።

በመጀመሪያ ሚሊርና ጓዶቹ የ2300 ቀናት መጨረሻ 1844 ፀደይ ወቅት እንደሆነ ቢያምኑም ትንቢት ግን የጠቆመው የዚያ ዓመት መከር እንደሆነ ነበር [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 3ን ይመልከቱ]። የዚህ ነጥብ የተሳሳተ መረዳት የፊተኛው ቀን (ፀደይ) የጌታ መምጫ እንደሆነ አድርገው ለተቀበሉ ግራ መጋባትንና ሀዘንን አምጥቶባቸዋል። ሆኖም ይህ ክስተት የ2300 ቀናት ማብቂያ 1844 ዓ.ም እንደሆነ የሚናገረውን ክርክር ጥንካሬ ቅንጣት ታክል የሚያሰንፈው ባለመሆኑ የመቅደሱ መንፃት ታላቅ ክስተትም እንዲሁ መፈፀም ይኖርበታል።

ሁሌም እንደሚደረገው ሁሉ ከእግዚአብሔር የመጡ መገለጦች እንደሆኑ ያረጋግጥ ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት የቀጠለው ሚሊር ጥናቱን ሲጀምር አሁን ከደረሰበት መደምደሚያ እድረሰላሁ የሚል ቅንጣት ታክል ግምት አልነበረውም። የምርምሩ ውጤት ምን እንደሆነ ለራሱ እንኳ ግምት መስጠት አልቻለም። የመጽሐፍ ቅዱስ መረጃ ግን ወደ ጎን ይገፈትረው ዘንድ የማይቻል ግልጽና አሳማኝ ነበር።

ሚሊር፣ ሁለት ዓመታትን ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት እንዳዋለ፣ በ1818 ዓ.ም፣ ሕዝቦቹን ይቤዥ ዘንድ ከሃያ አምስት ዓመታት ገደማ በኋላ ክርስቶስ ይገለፃል ወደሚለው ጠንካራ እምነት ላይ ደረሰ። “እጅግ በሚያስፈነድቀው ክስተት ልቤን የሞላውን ደስታ፣ በተዋጁት ደስታ ለመሳተፍ ነፍሴ ያላትን ጽኑ ምኞት መናገር አያስፈልገኝም” አለ ሚሊር። “አሁን፣ መጽሐፍ ቅዱስ ለእኔ አዲስ መጽሐፍ ሆነልኝ። በእርግጥም የአመክንዮ ድግስ ሆነልኝ። ጨለማ፣ ረቂቅ ወይም ስውር የሆነብኝ ሁሉ አሁን ከቅዱስ ገፃቹ ከወረደው ግልጽ የብርሐን ወጋገን የተነሳ ጠፋ። እናም እንዴት ግልጽና ውብ በሆነ መልኩ እውነት እንደታየኝ! ቀደም ሲል በቃሉ ውስጥ ያገኝኋቸው መጣረሶችና ወጥነት ማጣት በሙሉ ተወገዱ። ገና ሙሉ በሙሉ መረዳት የለኝም ብዬ የፈረጅኳቸው ብዙ ክፍሎች ቢኖሩም አያሌ ብርሐን ወጥቶ በፊት ጨለማ የሆነውን አእምሮዬን በማብራቱ፤ እንዲህ በማድረግ ከትምህርቱ የተነሳ ይገኛል ብዬ አስቤው የማላውቀውን ደስታ መጽሐፉን በማጥናቴ አገኘሁ።”-Bliss, ገጽ 76, 77።

“እነዚህ በመጽሐፍ ቅዱስ የተተነበዩ እጅግ አስፈላጊ ክስተቶች በአጭር ጊዜ ውስጥ ሊፈፀሙ እንዳላቸው ከምር በማመኔ የራሴን አዕምሮ እጅግ የነካውን ይህንን መረጃ በተመለከተ ለዓለም ያለብኝ ኃላፊነት በታላቅ ኃይል ወደቀብኝ።”-Ibid., ገጽ 81። የተቀበለውን ብርሐን ለሌሎች የማካፈል ኃላፊነት እንዳለበት የሚሰማውን ስሜት ማስቆም አልቻለም። ከከሃዲዎች ተቃውሞ እንደሚገጥመው ጠብቋል። እንደሚወዱት የሚመሰክሩለትን አዳኝ ለመገናኘት ባለው ተስፋ ግን ክርስቲያኖች እንደሚደሰቱ እርግጠኛ

ነበር። ብቸኛው ፍራቻው የነበረው፣ በአጭር ጊዜ ውስጥ ሊፈፀም ያለው ታላቅ የመዳን ክስተት በሚፈጥረው ታላቅ ደስታ ተሸንፈው፣ እውነቱን በተግባር የሚያረጋግጠውን መጽሐፍ ቅዱስ በበቂ ሁኔታ ሳይመረምሩ አስተምህሮውን ይቀበላሉ የሚል ነበር። ስለዚህም ስህተት መሥራትን ፈርቶ ሌሎችንም ወደ ተሳሳተ መንገድ እንዳይመራ ሰግቶ ይህንን እውነት ለመናገር አመነታ። የደረሰበትን መደምደሚያ የሚደግፋለትን ማስረጃዎች እንደገና ለመከለስ ተገፋፋ። ያስቸገረውን እያንዳንዱን ነጥብ በጥንቃቄ ለመመርመር ወሰነ። ጭጋግ በፀሐይ ጨረር ፊት እንደሚጠፋ ተቃውሞዎች ሁሉ በእግዚአብሔር ቃል ብርሐን ፊት እልም እንደሚሉ ተረዳ። እዚህ ለመድረስ ከወሰደበት ከአምስት ዓመት በኋላም በአቋሙ ትክክለኛነት ሙሉ በሙሉ አመነ።-Bliss, 7ኛ 92።

እናም አሁን በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የተሰጠ ትምህርት መሆኑን ያመነውና ለሌሎች የማሳወቅ ኃላፊነት እንዳለበት የገባው እውነት በትኩስ ኃይል ያነሳሳው ጀመር። “ሥራዬን በምሰራበት ጊዜ” ይላል፣ ” ያለማቋረጥ በጆሮዬ ያቃጭል ነበር፣ ለዓለም የተጋረጠበትን አደጋ ሂድ ንገር።” ይህ ጥቅስ ያለማቋረጥ ይመጣብኝ ነበር፡- “ኃጢአተኛውን፡- ኃጢአተኛ ሆይ በእርግጥ ትሞታለህ ባልሁ ጊዜ ኃጢአተኛውን ከመንገዱ ታስጠነቅቅ ዘንድ ባትናገር ያ ኃጢአተኛ በኃጢአቱ ይሞታል፣ ደሙን ግን ከአንተ እፈልጋለሁ። ነገር ግን ከመንገዱ ይመለስ ዘንድ ኃጢአተኛውን ብታስጠነቅቀው እርሱም ከመንገዱ ባይመለስ በኃጢአቱ ይሞታል፤ አንተ ግን ነፍስህን አድነሃል” [ሕዝ 33፡8-9]። ኃጢአተኞች በተሳካ ሁኔታ ማስጠንቀቂያ ቢሰጣቸው እልፍ አዕላፋት ንስሐ እንደሚገቡ ይሰማኝ ነበር። ማስጠንቀቂያው ባይደርሳቸው ግን ደማቸው ከእጄ የሚጠየቅ መሰለኝ።”

አንድ የሆነ አገልጋይ ሰምቶ፣ ኃይላቸውን ተገንዝቦ፣ ያውጃቸው ዘንድ ራሱን አሳልፎ ይሰጣል ብሎ ለገመተው ሁሉ፣ በመፀለይ፣ ዕድል ባገኘ ቁጥር አቋሙን በግል ማቅረብ ጀመረ። ማስጠንቀቂያውን በመናገር ረገድ ግን ራሱ ኃላፊነት እንዳለበት ያመነበትን፣ የሚሰማውን ስሜት ዝም ማስባል አልቻለም። ቃላቱ እየተደጋገሙ ወደ አዕምሮው ይመጡ ነበር፡- “ሂድና ለዓለም ንገር፣ ደማቸውን ከእጅህ እሻለሁ።” ለመጀመሪያ ጊዜ በ1831 ዓ.ም በአደባባይ የእምነቱን ምክንያቶች እስከተናገረበት ጊዜ ድረስ ጭነቱ ነፍሱን እያስጨነቀው ለዘጠኝ ዓመታት ጠበቀ።

የነብይነትን ሥራ ያከናውን ዘንድ የመለየት በርኖስ ተቀብሎ በሬዎቹን ከመከተል እንደተጠራው እንደ ኤልሳዕ፣ ዊልያም ሚለርም እርሻውን ትቶ የእግዚአብሔርን መንግሥት ምስጢራት ለሕዝቡ ይገልጥ ዘንድ ተጠራ። በመንቀጥቀጥ ወደሥራው በመግባት ከትንቢት ዘመናት ጀምሮ እስከ ክርስቶስ ዳግም መገለጥ ድረስ አድማጮቹን ደረጃ በደረጃ መራቸው። በንግግሩ የመጣውን ሰፊ የፍላጎት መነቃቃት በማየት በእያንዳንዱ ጥረቱ ብርታትና ድፍረት እየተረፈ ሄደ።

ሚለር ሃሳቡን በአደባባይ ለመግለጽ የተስማማው የእግዚአብሔር ጥሪ እንደተደረገለት በነገሩት ወንድሞቹ ልመና ብቻ ነበር። አሁን ሃምሳ አመቱ ነው፤ በሕዝብ ፊት የመናገር ልምድ የለውም፤ በፊቱ ስላለው ሥራ ገጣሚ ያለመሆኑ ስሜት ሸክም ከብዶታል። ሆኖም ከጅምሩ ነፍሳትን የማዳን ጥረቶቹ በአስደናቂ ሁኔታ ተባርከው ነበር። በመጀመሪያ ትምህርቱ የኃይማኖት መነቃቃትን በመፍጠር ሁለት ሰዎች ሲቀሩ በቀር ሰላሳ ቤተሰብ በሞላ ተለወጡ። በሌላ ስፍራዎችም እንዲናገር ወዲያውኑ ተገፋፋ፤ በሄደበት ስፍራ ሁሉ ማለት ይቻላል ጥረቱ የእግዚአብሔር ሥራ መነቃቃትን አመጣ። ኃጢአተኞች ተለወጡ፤

ክርስቲያኖችም ወደ በለጠ ቅድስና አደጉ፤ ደይስቶች (በሰው አመክንዮ የሚምኑ/deists) እና ከሃዲዎች ለመጽሐፍ ቅዱስና ለክርስትና ኃይማኖት እውነት እውቅና እንዲሰጡ ተመሩ። ጥረት ያደርግባቸው ከነበሩት መካከል የተሰጠው ምስክርነት፡- “በሌሎች ሰዎች ተጽዕኖ ክብብ ውስጥ ያልሆኑ መደቦችን መድረስ ይቻላል።” “ትምህርቱ የሕዝቡን አዕምሮ ወደ ኃይማኖት ታላላቅ ጉዳዮች እንዲነሳሳ የሚያስችል ሆኖ የተዘጋጀ፤ እያደገ ያለውን ዓላማዊነትና የዘመኑን ፍትዎታዊነት እንዲያስቆም ሆኖ የታሰበ ነበር።” ይላል።

በእያንዳንዱ ከተማ ማለት ይቻላል በአስሮች፣ በአንዳንዶቹ ደግሞ በመቶዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ከትምህርቱ የተነሳ ተለወጡ። በብዙ ቦታዎች ሁሉም የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት (denominations) ማለት በሚባል ደረጃ ክፍት ሆኑለት፤ ያስተምራቸው ዘንድ የሚመጣለት ግብዣም ሁልጊዜ ብዙ የምዕመናንን ጉባኤዎች ከሚመሩ አገልጋዮች ነበር። ባልተጋበዘበት ቦታ ላለመሥራት ያስቀመጠው፣ የራሱ የሆነ የማይቀር ሕግ ነበረው፤ ሆኖም ብዙም ሳይቆይ የሚጎርፈውን የአስተምረን መጠይቅ ግማሹንም ማስተናገድ አልቻለም።

የዳግም ምፅዓቱን እቅጩን ጊዜ በተመለከተ እርሱ የያዘውን አቋም የማይቀበሉ ሰዎችም እንኳ ስለ ክርስቶስ መምጣት እርግጠኝነትና ጊዜውም ስለመቅረቡ ብሎም መዘጋጀት እንደሚያስፈልጋቸው አምነው ነበር። በተወሰኑት ትላልቅ ከተሞች ሥራው የሚስተዋል ተጽዕኖ ፈጠረ። አልኮል ሻጮች ሥራቸውን አቁመው ሱቆቻቸውን ወደ የስብሰባ ክፍሎች ቀየሯቸው። የቁማር ዋሻዎች ተደረመሱ፤ ከሃዲዎች፣ደይስቶች፣ ዩኒቨርሳሊስቶች (universalists)፣ እጅግ የተናቁ ሴሳኞች — ከመካከላቸው ለብዙ ዓመታት የአምልኮ ቦታ ውስጥ ገብተው የማያውቁ — ሁሉ ተለወጡ። በተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት የፀሎት ስብሰባዎች ተቋቋሙ፣ በተለያዩ ስፍራዎች በየሰዓቱ ማለት ይቻላል የሆነ ቦታ የፀሎት ጊዜ ነበር፤ የንግድ ሰዎች በእኩል ቀን ለፀሎትና ለምስጋና ይሰበሰቡ ነበር። ብክነት የሚታይበት መቅበጥበጥ አልነበረም፤ የሶከነ መንፈስ በሰዎች ሁሉ አዕምሮ ይንፀባረቅ ነበር። የእርሱ ሥራ ልክ እንደ ቀድሞዎቹ የተሐድሶ አራማጆች ሁሉ፣ እንዲያው ዝም ብሎ ስሜትን የማነሳሳት ነገር ሳይሆን በሚያሳምን ሁኔታ እንዲረዱት የማድረግና ህሊናቸውን የማነሳሳት ሥራ ያከናውን ነበር።

በ1833 ዓ.ም ሚሊር አባል የነበረበት የባፕቲስት ቤተ ክርስቲያን የመስበክ ፈቃድ ሰጠው። የቤተ ክርስቲያኒቱ ብዛት ያላቸው አገልጋዮችም ሥራውን አፀደቁለት፤ እናም ሥራው የቀጠለው በእነርሱ ሙሉ እውቅናና ፈቃድ ነበር።

ጥረቶቹ በዋናነት በኒው ኢንግላንድና በመካከለኛ ግዛቶች የተወሰኑ ቢሆንም ጉዞውንና መስበኩን ያለማቋረጥ ቀጠለ። ለብዙ ዓመታት፣ ወጪውን የሚሸፍነው ሙሉ በሙሉ ከራሱ ኪስ ከሚወጣ ገንዘብ ነበር፤ ከዚያ በኋላም ወደ ተጋበዘባቸው ስፍራዎች ሁሉ ለመድረስ በቂ የሆነ ገንዘብ ተሰጥቶት አያውቅም ነበር። በመሆኑም ምንም አይነት የገንዘብ ጥቅም የማያገኝባቸው ሕዝባዊ አገልግሎቶች በንብረቱ ላይ ከባድ የወጪ ጫና በመፍጠራቸው በዚህ ምድር ሕይወት የነበረው ጥሪት ቀስ በቀስ እየተመናመነ ሄደ። በርካታ ቁጥር ያለው ቤተሰብ አባት ነበር፤ ሆኖም የቤተሰቡ አባላት በሙሉ ገንዘብ ቆጣቢና ታታሪ ስለነበሩ፣ ከእርሻው የሚገኘው ምርት ለቤተሰቡም ሆነ ለእርሱ የሚበቃ ነበር።

በ1833 ዓ.ም ማለትም ሚሊር የክርስቶስን በቅርብ መምጣት ማስረጃዎች በግልጽ ማቅረብ ከጀመረ ከሁለት ዓመት በኋላ አዳኙ ለዳግም ምፅዓቱ ምልክት እንደሆነ ተስፋ የሰጠው የመጨረሻው ምልክት

ተከሰተ። የሱስ ሲናገር “ክዋክብት ከሰማይ ይወድቃሉ” [ማቴ 24÷29] አለ። የእግዚአብሔር ቀን ምልክት የሆኑትን ክስተቶች በራዕይ ሲመለከት፤ ዮሐንስ “በለስም በብርቱ ንፋስ ተናውጦ ቃርያዋን ፍሬ እንደምትጥል የሰማይ ከዋክብት ወደ ምድር ወደቁ።” [ራዕይ 6÷13] ይላል። ይህ ትንቢት በታላቁ የሜቴዎር መውረድ በህዳር 13፣ 1833 ዓ.ም አንፀባራቂና አስገራሚ በሆነ ሁኔታ ፍፃሜ አገኘ። ይህ የክዋክብት መውደቅ ከተመዘገቡ ተመሳሳይ ክስተቶች መካከል በመጠነ ሰፊነቱና በግሩም ትዕይንቱ ተወዳዳሪ የሌለው ነበር። “በአሜሪካ ሰማይ ላይ በሞላ ለሰዓታት የዘለቀ የእሳት ቀውጢ ተፈጠረ። ሰፈራ ከተጀመረ ጀምሮ በአንደኛው ነዋሪ ዘንድ በግርምት የታዩ፤ በሌላው ደግሞ ፍርሃትና ድንጋጤ የፈጠረ እንደዚህ አይነት ሰማያዊ ክስተት በዚህች አገር ሆኖ አያውቅም።” “በአስደናቂነቱና ግሩም ገጽታው አሁንም በብዙ አዕምሮዎች እየተመለሰ ነው....ሜቴዎሮቹ ወደ ምድር እንደወረዱበት አይነት ያለ ከባድ ዝናብ ዘንቦ አያውቅም፤ ምሥራቅ፣ ምዕራብ፣ ሰሜንና ደቡብ፣ ሁሉም ያው ነበር። በአንድ ቃል ሰማያት ሁሉ በእንቅስቃሴ ላይ ነበሩ.... በፕሮፌሰር ሲሊማን መጽሔት ላይ እንደተገለፀው ትዕይንቱ በሁሉም የአሜሪካ ክፍሎች ታይቷል። ከሌሊቱ ስምንት ሰዓት እስከ ብርሐን ወገግታ ህዋው ፀጥ ረጭ ያለና ደመና አልባ ነበር። አስደናቂና ግሩም ነፀብራቆች ያለማቋረጥ በሰማያት በሞላ ይታዩ ነበር።”-R. M. Devens, American Progress; or, The Great Events of the Greatest Century, ch. 28, pars. 1-5።

“ያንን እጅግ የሚያምረውንና የተዋበውን ትዕይንት የሚገልጽ ቋንቋ የለም፤ ማንም ያላየው የግርማውን ትዕይንት በአዕምሮው መሳል የሚችል የለም። ሁሉም ከዋክብት ያለባቸው ሰማያት ወደ አንድ ከፍታ የተሰበሰቡ ይመስሉ ነበር፤ ከዚያም ከፍታ በመብረቅ ፍጥነት፤ በአንድ ላይ ወደ ሁሉም ዳርቻ ወደ ፊት ያስወነጩ ነበር፤ ትዕይንቱ የሚያባራ ግን አልነበረም፤ ለእንደዚህ አይነት ትዕይንት እንደተዘጋጁ በሚመስል ሁኔታ ሺዎች በተወነጩበት መስመር ሌሎች ሺዎች በፍጥነት ይወነጩ ነበር።”-F. Reed, in the Christian Advocate and Journal, Dec. 13, 1833። “የአንድ የበለስ ዘፍ በከባድ አውሎ ነፋስ ሲናወጥና ፍሬው ሲረገፍ ትክክለኛ ትዕይንቱን ማስተዋል የሚቻል አይደለም።”-“The Old Country Man”, in Portland Evening Advertiser; Nov. 26, 1833።

ይህ ትዕይንት ከተከናወነ ከአንድ ቀን በኋላ ሄንሪ ዳና ዋርድ ስለ አስገራሚው ክስተት ጽፏል፡- “እንደማስበው እንደትናንትና ጥዋቱ አይነት ትዕይንት ማንም ፈላስፋም ሆነ ሊቅ አልተናገረም፤ አልመዘገበምም። የክዋክብት መውደቅ የሚለው ሃሳብ በእርግጥም የሚወድቁ ከዋክብት ማለት መሆኑን መረዳት ከተችገርን ቃል በቃል እውነት እንደሆነ የሚያስረዳው ብቸኛው መንገድ ከአንድ ሺህ ስምንት መቶ አመት በፊት[አሁን ከሁለት ሺህ አመት ገደማ በፊት] አንድ ነብይ በትክክል የተነበየው መሆኑ ነው።”

እናም የሱስ ደቀ መዛሙርቱን “እንዲሁ እናንተ ደግሞ ይህን ሁሉ ስታዩ በደጅ እንደቀረበ እውቁ” [ማቴ 24÷33] በማለት ያስጠነቀቀባቸው የመምጣቱ ምልክቶች ከሆኑት ውስጥ የመጨረሻው በእንደዚህ ሁኔታ ተከሰተ። ከእነዚህ ምልክቶች በኋላ ዮሐንስ ያየው በቀጣይነት የሚሆነው ታላቅ ክስተት ሰማይ እንደመጽሐፍ ተጠቅልሎ ሲያልፍ፤ ምድር ስትናወጥ፤ ተራሮችና ደሴቶች ከስፍራቸው ሲወሰዱ፤ ኃጥአንም በፍርሃት ከሰው ልጅ ፊት ሲሸሹ ነበር።

የከዋክብትን መውደቅ የተመለከቱ ብዙዎች ክስተቱ “የሚመጣው አሰቃቂ ቀን አምሳያ፣ በትክክልም ሊመጣ ያለውን የቀደመ፣ የዚያ ታላቅና አስፈሪ ቀን የምሕረት ምልክት”፣ ሊመጣ ላለው ፍርድ ማሳያ ጅማሮ እንደሆነ አድርገው ተመለከቱ።-“The Old Country Man”, in Portland

Evening Advertiser; Nov. 26, 1833። በመሆኑም የብዙዎች ትኩረት ወደ ትንቢቱ መፈፀም አዘነበለ፤ ብዙዎችም የዳግም ምፅዓቱን ማስጠንቀቂያ ልብ ይሉ ዘንድ ተመሩ።

በ1840 ዓ.ም ሌላ አስደናቂ፣ የትንቢት ፍፃሜ ያገኘ ክስተት አያሌ ትኩረት መሳብ ቻለ። ከሁለት ዓመት በፊት ዳግም ምፅዓቱን ከሚሰብኩ ዋነኛ አገልጋዮች መካከል አንዱ የሆነው ዮስያስ ሊች የራዕይ ምዕራፍ 9ን ማብራሪያ አሳትሞ ነበር። በዚህም ትንታኔው የአቶማን ስርዎ-መንግሥት እንደሚወድቅ በመግለጽ፣ መውደቂያ አመቱን ብቻ ሳይሆን ክስተቱ የሚፈፀምበትን ቀን ጭምር ተናግሮ ነበር። ሙሉ በሙሉ በመጽሐፍ ቅዱስ የትንቢት ዘመናት ስሌት የተመሠረተው ይህ ማብራሪያ እንደሚያትተው ከሆነ የቱርክ መንግሥት በነሐሴ 11 ቀን 1840 ዓ.ም ሉአላዊነቱን አሳልፎ ይሰጣል። ይህ ትንቢያ ሰፊ ህትመት ሽፋን አግኝቶ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች የድርጊቶችን አቅጣጫ በጉጉት ይጠባበቁ ነበር።-Josiah Litch, in Signs of the Times and Expositor of Prophecy, Aug. 1, 1840።

በዚያው በተተነበየው ጊዜ በእንደራሴዎችዋ አማካኝነት ቱርክ የተባበሩት አውሮፓ ኃይላትን ጥበቃ ተቀበለች፤ በዚህም ራስዋን በክርስቲያን አገራት ቁጥጥር ስር አደረገች፤ ክስተቱ ትንቢቱ ክንዋኔ እንዲያገኝ አደረገው። የሆነው ሲታወቅም ሚሊርና ዳዶች ትንቢትን ለመተርጎም የሚጠቀሙበት መርህ ትክክል እንደሆነ አእላፋት አመኑ፤ ለምፅዓት (ለአድሼንት) እንቅስቃሴም ግሩም ማበረታቻ ኃይል ፈጠረ። የተማሩና ስልጣን ያላቸው ሰዎች ከሚሊር ጋር በመተባበር ሰሩ፤ ከ1840 እስከ 1844 ዓ.ም ባለው ጊዜም ሥራው በፍጥነት ተስፋፋ።

ዊሊያም ሚሊር በሃሳብና በጥናት የተገራ ጠንካራ የአዕምሮ ጉልበት የያዘ ሰው ነበር፤ ከጥበብ ምንጭ ጋር ራሱን በማቆራኘት ከእነዚህ ክህሎቶች ላይ የሰማይን ጥበብ አክለበት። የባህርይ ሀቀኝነትና የግብረ ገብነት ልቀት ቦታ በሚሰጡበት ሥፍራ ሁሉ ክብርና ከፍተኛ ግምት ይሰጠው የነበረ፤ እጅግ በጣም ውድ ዋጋ ያለው ሰው ነበረ። እውነተኛ፣ ከልብ የመነጨ ችርነትን ከክርስቲያናዊ ትህትናና ራስን ከመግዛት ኃይል ጋር በማዋሃድ ሁሉንም ሰው በጥሞና የሚያዳምጥ፣ ለማናገር ቀላል፣ የሌሎችን አስተያየት ለመቀበል፣ ክርክራቸውንም ለመመዘን ዝግጁ የነበረ ሰው ነበረ። ከስሜታዊነትና ከመፍነክነት ነፃ ሆኖ ሁሉንም ጽንሰ-ሃሳቦችና አስተምህሮዎች በእግዚአብሔር ቃል ይመዝናቸው ነበር፤ ግሩም የሆነው የማመዛዘን ችሎታው፣ ልቅም ካለው የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀቱ ጋር ተደምሮ ስህተቱ ስህተት እንደሆነ ለማረጋገጥ፣ ውሸትንም ለማጋለጥ አስችሎት ነበር።

እንዲህም ሆኖ ግን ሥራውን ያለ መሪር ተቃውሞ ማካሄድ አልቻለም። ልክ እንዳለፉት የተሐድሶ አራማጆች ሁሉ ያቀረባቸው እውነቶች በታዋቂ ኃይማኖተኛ መምህራን ዘንድ ድጋፍ ሊያገኙ አልቻሉም። እነዚህ ሰዎች አቋማቸውን በመጽሐፍ ቅዱስ ድጋፍ ማስጠበቅ ሲሳናቸው ወደ አባቶች ወግና ልማድ፣ ወደ ሰብአዊ ፍጡራን አባባሎችና አስተምህሮዎች ያዘነብሉ ዘንድ ተገደዱ። በአድሼንት (በዳግም ምፅዓት) እውነት ሰባኪዎች ዘንድ ተቀባይነት የነበረው ብቸኛ ምስክር ግን የእግዚአብሔር ቃል ነበር። “መጽሐፍ ቅዱስ እና መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ” ህገ-ቃላቸው ነበር። በተቃራኒዎቻቸው በኩል መገኘት ያልተቻለው መጽሐፍ ቅዱስን መሰረት ያደረገ ክርክር በማጣጣልና በሹፈት የተጀበነ ነበር። ብቸኛ ጥፋታቸው የጌታቸውን መመለስ

በደስታ የሚጠባበቁ፣ የቅድስና ሕይወት ለመኖር የሚጥሩ፣ ለመገለጡም ይዘጋጁ ዘንድ ሌሎችን የሚያሳስቡ መሆናቸው የነበረውን ሰዎች በአደባባይ ለማጥላላት ጊዜ፣ ገንዘብና ክህሎቶች በሥራ ላይ ውለው ነበር።

የሰዎችን አዕምሮ ከዳግም ምፅዓት ርዕሰ-ጉዳይ ፈቀቅ ለማድረግ ልባዊ የሆነ ጥረት ተደረገ። ከክርስቶስ መምጣትና ከዓለም መጨረሻ ጋር ተዛማጅነት ያላቸውን ትንቢቶች ማጥናት ኃጢአት እንደሆነ፣ ሰዎች ሊሸማቀቁበት የሚገባ ድርጊት እንዲመስል ተደረገ። በዚህም የተነሳ ሕዝብ በብዛት የሚከተለው ኃይማኖት በእግዚአብሔር ቃል የነበረውን እምነት ሸረሸረው። አስተምህሮአቸው ሰዎችን ኃይማኖት-የለሽ አደረጋቸው፤ ብዙዎች የራሳቸውን፣ እግዚአብሔርን መሰልነት የሌለበትን ዝሙታዊ መንገድ ለመከተል ፈቃድ የወሰዱበት ሆነ። ከዚያም የክፋት ፀኑዎች ሁሉንም ነገር በአድቬንቲስቶች/በምፅዓቱ ተጠባባቂዎች ላይ አላከኩት (የሆነው መጥፎ ነገር ሁሉ ሊከሰት የቻለው በአድቬንቲስቶች ምክንያት ነው አሉ)።

ቤቶች እስኪጨናነቁ ድረስ የብልሆችንና የጥሞና አድማጮችን ትኩረት በብዛት መሳብ ቢችልም፣ ከፊዝና ከውግዘት ባለፈ የሚለር ስም በኃይማኖት ህትመቶች ዘንድ እምብዛም አይጠቀስም ነበር። በኃይማኖታዊ መምህራን አቋም የልብ ልብ የተሰማቸው ግድ የለሾችና እግዚአብሔርን የማይመስሉ ሰዎች ወደ ባለጌ ቅጽል ስሞች፣ ወደ ተዋረዱ ስድቦችና ቀልዶች ፊታቸውን በማዞር በእርሱና በሥራዎቹ ላይ አጥንት የሚሰብሩ፣ ፀያፍ ስድቦችን ማውረድ ጀመሩ። በቅርብ ሊመጣ ስላለው ፍርድ ለዓለም ኮስተር ያለ ማስጠንቀቂያ ያደርስ ዘንድ፣ ምችት ያለውን ቤቱን ለቆ በራሱ ወጪ ከከተማ ከተማ፣ ከመንደር መንደር የሚንከራተተው ሽቦታው ሰው ጽንፈኛ፣ ውሸታም፣ በግምት ላይ የተመሠረተ፣ ወሮ-በላ እንደሆነ ተደርጎ በንቀት ተወገዘ።

በላይ ላይ የተቆለለው መሳላቂያ፣ ውሸትና ስድብ፣ ኃይማኖታዊ ካልሆነው ፕረስ (ህትመት) ሳይቀር ቁጥ ያዘለ ምሬትና ተቃውሞ አስከተለ። ይህንን እጅግ [ከአዕምሮ የሚያልፍ] ሞገስና አስፈሪ ውጤት ያለውን ርዕሰ-ጉዳይ እንዲህ አቅልሎ፣ ብልግና በተቀላቀለበት ቀልድ ማቅረብ፣ በዓለማዊያኑ በኩል በደጋፊዎቹ ስሜት መጨወት ብቻ ሳይሆን “በፍርድ ቀን መዘበት፣ እግዚአብሔርን ራሱን መስደብ፣ በአስደንጋጭ ፍርድ-ሸንጎው ላይ ማላገጥ ጭምር ነው።”-Bliss, ገጽ 183።

የክፋት ሁሉ ቀስቃሽ የአድቬንትን መልእክት ተጽዕኖ መቃወም ብቻ ሳይሆን፣ መልዕክተኛውንም ጭምር ማጥፋት ፈልጓል። ኃጢአታቸውን በመገሰጽ፣ ራሳቸውን ማርካታቸውን በማወክ ሚሊር የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት በሰሚዎቹ ልብ ውስጥ ተግባራዊ ሥራ እንዲሰራ አደረገ። ግልጽ የሆኑትና የሚቆራረጡት ቃላቱ ጠላትነትን አነሳሱ። በቤተ ክርስቲያን ምዕመናን የተንፀባረቀው፣ ለመልእክቱ የነበረው ተቃውሞ በምግባራቸው ይበልጥ የረከቡትን መደቦች የልብ ልብ በመስጠት ወደ የባሰ እርቀት ጉዳዩን እንዲገፉበት አበረታታቸው። የስብሰባ ቦታውን ለቆ ሲሄድ ለመግደል ጠላቶቹ አሴሩ። ሆኖም ቅዱሳን መልእክት በተሰበሰቡት ሰዎች መካከል ነበሩ። አንዱም መልአክ ሰው ተመስሎ የእግዚአብሔርን አገልጋይ እጅ ይዞ በመምራት በቁጥ ከሚጠብቁት ሰዎች አስመለጠው። ሥራው ገና አላለቀም፤ አላማቸው አልተሳካላቸውምና ሰይጣንና ቆንስላዎቹ አዘኑ።

ተቃውሞውን ሁሉ ተቋቁሞ በአድቬንት እንቅስቃሴ ዘንድ ያለው ፍላጎት ማድረጉን ቀጠለ። ከአሥርና ከመቶዎች ተነስቶ ምዕመናኑ በሺዎች ተቆጠሩ። ከተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት ብዙ ተከታዮችን ማግኘት

ተቻለ፤ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ግን በተለወጡት ሰዎች ላይ ጭምር የተቃውሞ መንፈስ መንፀባረቅ ጀመረ፤ ከዚያም የሚለርን አቋም በደስታ በተቀበሉት ላይ አብያተ ክርስቲያናት እርምጃ መውሰድ ጀመሩ። ይህ ድርጊታቸው የጽሁፍ መልስ እንዲሰጥበት ገፋፍቶት በሁሉም የኃይማኖት አብያተ ክርስቲያናት ላሉ ክርስቲያኖች የእርሱ አስተምህሮዎች ትክክል አይደሉም ከተባሉ ስህተቱን ከመጽሐፍ ቅዱስ እንዲያሳዩት ተገዳደራቸው።

“እናንተ ራሳችሁ ሕግ ነው ብላችሁ የፈቀዳችሁት፣ የእምነታችንና የተግባራችን ብቸኛ መመሪያ ከሆነው” አለ። “እንድናምንበት በእግዚአብሔር ቃል ከታዘዝንበት ውጪ ሌላ ያመንነው ነገር አለን? ከመድረክና ከህትመት እንደዚህ አይነት ጥላቻ የተሞላበት ውግዘት እንድትሰነዝሩብን እኛን ከቤተ ክርስቲያናችሁና ከአምልኮአችሁ እንድታገሉን ያደረጋችሁ ምን ሥራ ሰርተን ነው? ጥፋተኞች ከሆንን እባካችሁ ስህተታችን የት ላይ እንደሆነ ጠቁሙን፤ መሳሳታችንን ከእግዚአብሔር ቃል ዘንድ አሳዩን፤ በቂ ልግጫ አስተናግደናል፤ ያ ግን እኛ እንደተሳሳትን በፍፁም ሊያሳምንን አይችልም። አቋማችንን ሊያስለውጡን የሚችለው የእግዚአብሔር ቃል ብቻ ነው። የመጨረሻ አቋማችን የተገነባው በጥንቃቄና በፀሎት፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ማስረጃ መሰረት በማድረግ ነው።”-Ibid., ገጽ 250, 252።

ከዘመን ዘመን በባሪያዎቹ አማካኝነት እግዚአብሔር ወደ ዓለም የሚልካቸው ማስጠንቀቂያዎች በተመሳሳይ ጥርጣሬና እምነት-አልባነት የሚታዩ ናቸው። ከጥፋት ውኃ በፊት የነበሩት ኃጢአቶች እግዚአብሔር የጥፋት ውኃን በዓለም ላይ እንዲያመጣ ሲያደርጉት፤ ከክፋት መንገዳቸው ዘወር ለማለት ዕድል ፈንታ ይኖራቸው ዘንድ መጀመሪያ እቅዱን አሳውቃቸው። የእግዚአብሔር ቁጣ በጥፋታቸው እንዳይገለጽ፣ ንስሐ እንዲገቡ የሚያስጠነቅቀው ደወል ለአንድ መቶ ሃያ ዓመታት አቃጭለ። መልእክቱ ግን የማይረባ፣ ተረት ተረት መሰላቸው፤ አላመኑትምም። በኃጢአታቸው የባሰ ተደፋፍረው የእግዚአብሔርን መልዕክተኛ አላገጡበት፤ ልመናውን አቃለሉት፤ በመላምት ያምናል ብለው ከመወንጀል ደረሱ። አንድ ሰው የዓለምን ኃያል ሰዎች ተገዳድሮ እንዴት ሊቆም ይችላል? የኖህ መልእክት እውነት ከነበረ፣ ለምን መላው ዓለም ሊያየውና ሊያምን አልቻለም? የአንድ ሰው እምነት ቃል ወይስ የሺዎች ጥበብ! ለማስጠንቀቂያው ዋጋ ይሰጡ ዘንድ፣ በመርከቡም ይጠለሉ ዘንድ አልወደዱም።

ፌዘኞች ወደ ዓለም ክስተት አነጣጠሩ፤ ሳይለዋወጡ ወደሚከታተሉት ወቅቶች፣ ዝናብ ጠብ አድርጎ ወደማያውቀው ሰማያዊ ህዋ፣ በሌሊት በሚገኙ ለስላሳ ጠሎች አማካኝነት ወደሚታደሱት አረንጓዴያማ መስኮች እየተመለከቱ፡- “በምሳሌ አይናገርምን?” በማለት ጮሁ [ሕዝ 20÷49]። በንቀትም፣ ጽድቅ ሰባኪው ወፍ ዘራሽ ሃሳብ ደጋፊ እንደሆነ በመናገር፣ ተድላን በበለጠ በማሳደድ፣ በፊት ከነበረው በላቀ ሁኔታ የጥፋት መንገዳቸውን ገፋበት። አለማመናቸው ግን ሊሆን ያለውን ክስተት አላደናቀፈውም። ከበቂ በላይ የንስሐ ዕድል በመስጠት እግዚአብሔር ለረጅም ጊዜ ታግሷቸዋል። ሆኖም በተወሰነው ጊዜ በምህረቱ አሻፈረኝ ባዮች ላይ ፍርዱ ወረደ።

ዳግም ምፅዓቱን በተመለከተ ተመሳሳይ የሆነ አለማመን እንደሚኖር ክርስቶስ ይናገራል፡- “የጥፋት ውኃ መጥቶ ሁሉን እስኪወስድ ድረስ” በኖህ ዘመን የነበሩ ሰዎች አላወቁም፤ “የሰው ልጅ መምጣት ደግሞ እንዲሁ ይሆናል።” [ማቴ 24÷39]። የእግዚአብሔር ታማኝ ሕዝቦች ከዓለም ጋር ተዋህደው፣ እነርሱ እንደሚኖሩት እየኖሩ፣ በተከለከሉ እርካታዎች አብረው ሲካፈሉ፣ የዓለም ድሎች የቤተ ክርስቲያንም ምቹት

ሲሆን፤ የጋብቻ ደውሎች ሲሰሙና ሁሉም ወደ ረጅም ዘመን ዓለማዊ ብልጽግና በጉጉት ሲመለከት፤ ያኔ በድንገት መብረቅ ከሰማያት በገግ ሲል፤ የብሩህ ራዕያቸውና ከእውነት የራቀው ተስፋቸው መቋጫ ይደርሳል።

ሊመጣ ስለነበረው የጥፋት ውኃ ዓለምን ያስጠነቅቅ ዘንድ እግዚአብሔር አገልጋዩን እንደላከ ሁሉ፤ የመጨረሻው ፍርድ መቅረቡን ያሳውቁ ዘንድ የተመረጡ መልዕክተኞቹን ላከ። በኖህ ዘመን የነበሩት ዘመናዊያን በጽድቅ ሰባኪው ትንቢቶች የማላገጥ ሳቅ ሲስቁ እንደነበረ ሁሉ፤ በሚለር ዘመንም፤ አያሌ ሰዎች፤ ታማኝ የእግዚአብሔር ተከታዮች ነን የሚሉቱ ጭምር፤ በማስጠንቀቂያ ንግግሮቹ ተሳለቁ።

የክርስቶስ ዳግም ምፅዓትና አስተምህሮና ስብከት በአብያተ ክርስቲያናት እንዲህ እጅግ የተጠሉት ለምን ይሆን? ለኃጥአን የጌታ ምፅዓት ስቃይና ውድመት ይዞ ሲመጣ፤ ለጻድቁ ደግሞ በደስታና በተስፋ የተሞላ ነው። ይህ ታላቅ እውነት በዘመናት ሁሉ የእግዚአብሔር ታማኝ ሕዝቦች መጽናኛ ሆኖ ኖሮአል። ታዲያ ለምንድን ነው ልክ እንደ ፀኑፊው (እንደ አብ)፤ ታማኝ ነን ለሚሉ ሕዝቦቹ “የእንቅፋት ድንጋይ የማሰናከያም ዓለት” የሆነው? [1ኛ ጴጥ 2÷7] “ሄጄም ስፍራ ባዘጋጀሁላችሁ.... ሁለተኛ እመጣለሁ ወደ እኔም እወስዳችኋለሁ” [ዮሐ 14÷3] ብሎ ለደቀ መዛሙርቱ ቃል የገባው ጌታችን ራሱ ነው። ወደ ሰማይ እንደወጣ እንዲሁ ተመልሶ በአካል እንደሚመጣ በሚያስበው ማጽናኛ ያበረታቷቸው ዘንድ መላእክትን ያዘዘው፤ የተከታዮቹ ብቸኝነትና ሃዘን ጥልቅ እንደሚሆን የገባው፤ ሩህሩሁ አዳኞችን ነበር። ይወዱት የነበረውን የእርሱን የመጨረሻ ውልብታ ለማየት ወደ ላይ አንጋጠው ሲያፈጡ ትኩረታቸውን የሳቡ ቃላትን ሰሙ፤ “የገሊላ ሰዎች ሆይ ወደ ሰማይ እየተመለከታችሁ ስለምን ቆማችኋል? ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ የወጣው የሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል” [ዮሐ 14÷11]። በመልእክቱ መልእክት ምክንያት ተስፋ እንደገና ታድሶ አቆጣጠ። ደቀ መዛሙርቱም “በብዙ ደስታ ወደ የሩሳሌም ተመለሱ፤ ዘወትርም እግዚአብሔርን እያመሰገኑና እየባረኩ በመቅደስ ኖሩ” [ሉቃ 24÷52፤53]። ደስ እያላቸው የነበሩት ክርስቶስ ስለተለያቸውና ለዓለም እንግልትና ፈተና ስለተተዉ አልነበረም፤ እንደገና እንደሚመጣ መልእክቱ በሰጣቸው ማረጋገጫ እንጂ።

የክርስቶስ መምጣት አዋጅ፤ ያኔ በመላእክት አማካኝነት ለቤተልሄም እረኞች ሲነገር እንደሆነው ሁሉ አሁንም የታላቅ ደስታ የምሥራች ሊሆን ይገባዋል። አዳኙን ከልባቸው የሚወዱት ሁሉ በእግዚአብሔር ቃል ላይ ከተመሠረተው አዋጅ የተነሳ ማድረግ የሚችሉት ነገር ቢኖር በደስታ ማመስገን ነው፤ ምክንያቱም የዘላለም ሕይወት ተስፋቸው ማዕከል ያደረጉት እርሱ፤ በመጀመሪያ ምፅዓቱ እንደሆነው ሊሰደብ፤ ሊጠላ፤ ተቀባይነት ሊያጣ ሳይሆን ሕዝቦቹን ለመቤዝ በኃይልና በክብር ስለሚመጣ ነው። ሳይመለስ እንዲቀር የሚፈልጉት አዳኙን የማይወዱት ናቸው። ከሰማይ በተላከው መልእክት ምክንያት ከተቀሰቀሰው ጥላቻና ብስጫት የበለጠ አብያተ ክርስቲያናት ከእግዚአብሔር እንደተለዩ የሚያስረዳ የማያወላውል ማረጋገጫ ሊኖር አይችልም።

የምፅዓቱን አስተምህሮ የተቀበሉት እነርሱ ንስሐ ለመግባትና ራሳቸውን በእግዚአብሔር ፊት ለማዋረድ ተነቃቅተው ነበር። ብዙዎች በክርስቶስና በዓለም መካከል ሲያነክሱ (ሲያወላውሉ) ቆይተዋል፤ “ቁርጥ አቋም የመውሰድ ጊዜ እንደደረሰ አሁን ተሰማቸው። የዘላለም ነገር ያልጠበቁት እውነታ ደቀነባቸው። ሰማይ ወደ እነርሱ እንዲቀርብ ሆነ፤ በእግዚአብሔር ፊት ኃጢአተኛነታቸው ተሰማቸው። ክርስቲያኖች አዲስ

መንፈሳዊ ሕይወት ይኖራቸው ዘንድ ተበረታቱ። ጊዜው አጭር እንደሆነ፣ ለባልንጀሮቻቸው ማድረግ ያለባቸው ነገር ሁሉ በፍጥነት መደረግ እንዳለበት እንዲሰማቸው ተደረገ። ምድር ሸሸች፣ ዘላለማዊነት በፊታቸው የሚገለጥ መሰለ፤ ነፍስን የሚገጥማት ዘላለማዊ ደስታ ወይም ስቃይ ማንኛውንም አላፈ ግብ የሚያስንቅ ሆነ።” የእግዚአብሔር መንፈስ አረፈባቸው፤ ለእግዚአብሔር ቀን ይዘጋጁ ዘንድ ለወንድሞቻቸውና ለኃጢአተኞች የሚያቀርቡት ልባዊ ተማፅኖ ጉልበት አገኘ። በዝምታ የሚመሰክረው የዕለት ተዕለት ሕይወታቸው ውጫዊ ወግና ሥርዓት ለሚከተሉና ላልተቀደሱ የቤተ ክርስቲያን ምዕመናን የማያባራ ወቀሳ ሆነባቸው። እነዚህ ሰዎች ደስታን የማሳደድ ጥረታቸውን፣ ገንዘብ ለማካበት የነበራቸውን ቁርጠኛነትና ዓላማዊ ክብርን የመሻት ፍላጎታቸውን የሚረብሽ ነገር አልፈለጉም፤ ለዚያም ነው የአድቬንት እምነትንና አስተምህሮውን በሚያውጁት ላይ ጠላትነትና ተቃውሞ የተነሳው።

የትንቢት ዘመናትን አቆጣጠር ተንተርሰው የተነሱት መከራከሪያዎች አይበገሬ ሲሆኑባቸው፣ ትንቢታቱ የታተሙ (ያልተከፈቱ) እንደሆኑ በማስተማር ተቃዋሚዎች ይህንን ጉዳይ በተመለከተ ጥናት እንዳይደረግ ለማሳነፍ አጥብቀው ይጥሩ ነበር። እንዲሁም ፕሮቴስታንቶች የሮማዊነትን ፈለግ ተከተሉ። ጳጳሳዊቷ ቤተ ክርስቲያን ሕዝቡ መጽሐፍ ቅዱስ እንዳያገኝ ስታደርግ፣ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ደግሞ የቅዱስ ቃሉ አስፈላጊ ክፍል የሆኑት፣ በተለይም በእኛ ዘመን የሚከናወኑ እውነቶችን ወደ እይታ የሚያመጣው ቃል መስተዋል የሚቻል አይደለም በማለት ተከራከሩ።

አገልጋዮችና ሕዝቡ የዳንኤልና የራእይ የትንቢት መፃሕፍት ለመረዳት የማይቻሉ ምስጢራት እንደሆኑ አወጁ። ሆኖም ክርስቶስ ለደቀ መዛሙርቱ ሲናገር በዘመናቸው ሊፈፀሙ ስላላቸው ክስተቶች የነብዩን የዳንኤልን ቃላት እንዲመለከቱ ሲመራቸው ነበር፤ እንዲሁም አለ፡- “አንባቢው ያስተውል” [ማቴ 24÷15]። ራዕይ መጽሐፍ ምስጢር እንደሆነና ለመረዳት የማይቻል ነው ብሎ መፈረጅ ከመጽሐፉ ርዕስ ጋር የሚቃረን ነው [ርዕሱ መገለጥ/Revelation ነው]፤ “የዮሴፍ ክርስቶስ ራዕይ እግዚአብሔር የሰጠው ፈጥኖ የሚሆነውን ለባርያዎቹ ይገልጥ ዘንድ...ምስጋና ይገባዋል [የተባረከ ነው]፤ ለሚያነብ የዚህንም ትንቢት ነገር [ቃል] ለሚሰሙ በእርሱ የተጻፈውንም ለሚጠብቁ ዘመኑ ቀርቦአልና” [ራዕይ 1÷1-3]።

ነብዩም አለ፡- “የሚያነበው ብፁዕ ነው።” የማያነቡ አሉ፤ በረከቱ ለእነርሱ አይደለም። ትንቢታትን በተመለከተ ምንም ዓይነት ነገር መስማት የማይፈልጉም አሉ፤ በረከቱ ለዚህ መደብ አይደለም - “የሚሰሙ እነርሱ” ደግሞ- ትንቢታትን በተመለከተ ምንም አይነት ነገር መስማት የማይፈልጉ ጥቂቶች አሉ፤ በረከቱ ለዚህ መደብም አይደልም” “በውስጡ የተፃፈውን የሚጠብቁ” ብዙዎች በራእይ ውስጥ ለተቀመጡት ማስጠንቀቂያዎችና ትዕዛዛት ትኩረት መስጠት አሻፈረኝ ይላሉ፤ ከእነዚህ ውስጥ ተስፋ የተገባለትን በረከት የመጠየቅ ማናቸውም መብት የላቸውም። በትንቢት ርዕሱ-ጉዳዮች የሚሳለቁ፣ በጽሞና በተሰጡት ተምሳሌቶችም የሚያጩት፣ ሕይወታቸውንም አድሰው ለሰው ልጅ መምጣት የማይዘጋጁ ሁሉ፣ እነርሱ አይባረኩም።

ሰዎች፣ የመንፈስን ምስክርነት እያዩ፣ ራዕይ ምስጢር ነው፤ ከፍጡራንም ማስተዋል በላይ ነው፤ ብለው ለማስተማር እንዴት ደፈሩ? የተገለጠ ምስጢር፣ የተከፈተ መጽሐፍ ነውና። የራዕይ ጥናት የሰዎችን አዕምሮ ወደ ዳንኤል ትንቢቶች የሚያመላክት፣ ሁለቱም በዚህ ዓለም ታሪክ መደምደሚያ ሊከናወኑ ያላቸውን ክስተቶች በተመለከተ ለሰዎች ከእግዚአብሔር የተሰጠውን እጅግ አስፈላጊ ትምህርት የሚገልፁ ናቸው።

ለዮሐንስ ጥልቅና አጓጊ የሆኑ የቤተ ክርስቲያን ተሞክሮ ትዕይንቶች ተገለጡለት። እርሱ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ደረጃ (አቋም)፣ አደጋዎች፣ ግጭቶችና የመጨረሻውን መዳን አይቷል። ለሰማያዊው ጎተራ ነዶ፣ ወይም ለጥፋት እሳት ገለባ አድርገው የዓለምን መከራ የሚያደርሱትን የመደምደሚያ መልእክቶች መዝግቧል። በተለይም ለመጨረሻዋ ቤተ ክርስቲያን ብሎም ከስህተት ወደ እውነት ለሚመለሱ ለእነርሱ በፊታቸው ስላሉት አደጋዎችና ጦርነቶች ያውቁ ዘንድ መጠነ ሰፊ አስፈላጊነት ያላቸው ጉዳዮች ለእርሱ ተገልፀውለታል። በምድር ላይ ሊመጣ ያለውን በተመለከተ ማንም በድንግዝግዝ ውስጥ መሆን አይገባውም።

ታዲያ በዚህ ቅዱስ ትዕዛዝ አስፈላጊ ክፍል የሆነውን በተመለከተ ለምንድንነው አላዋቂነት የተንሰራፋው? ትምህርቱን ለመመርመር አጠቃላይ ፍላጎት ማጣት ያለው ለምንድን ነው? ማታለያዎቹን የሚያጋልጥበትን ነገር ከሰዎች የመደበኛ የጨለማው ልዑል የተጠና ጥረት ውጤት ነው። ገላጭ ክርስቶስ፣ ራዕይ እንዳይጠና የሚቀሰቀሰውን ጦርነት ወደፊት በመመልከት፣ የትንቢትን ቃል የሚያነቡ፣ የሚሰሙና የሚያደርጉት ሁሉ በረከት እንደሚሆንላቸው የተናገረው በዚህ ምክንያት ነው።

ምዕራፍ ፲፱—ብርሐን በጨለማ ውስጥ ሲወጣ

በእያንዳንዱ ታላቅ ተሐድሶ ወይም ሐይማኖታዊ እንቅስቃሴ፣ ከዘመን ዘመን እግዚአብሔር በምድር ላይ የሚሰራው ሥራ አስደናቂ ተመሳሳይነት እንዳለው ያሳያል። እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ግንኙነት የሚያካሂድባቸው መርሆዎች ሁል ጊዜም አንድ አይነት ናቸው። የዚህ ዘመን አስፈላጊ እንቅስቃሴዎች በፊት ከነበሩት ጋር የሚነፃፀሩ ናቸው፤ እናም በጥንት ዘመናት ቤተ ክርስቲያን የነበራት ተሞክሮ ለዚህ ለእኛ ዘመን ታላቅ ዋጋ የያዘ ትምህርት አለው።

እግዚአብሔር በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት፣ ለድነት ሥራ ወደፊት መቀጠል፣ በታላላቅ እንቅስቃሴዎች ውስጥ በምድር ላይ ያሉ አገልጋዮችን በተለየ ሁኔታ እንደሚመራቸው ያለ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ የሚያስተምረው እውነት የለም። ሰዎች፣ የፀጋና የምሕረት አላማዎችን ለማስፈፀም የተቀጠሩ፣ በእግዚአብሔር እጅ ውስጥ ያሉ መሳሪያዎች ናቸው። እያንዳንዱ ለራሱ የተሰጠው፣ መሥራት ያለበት ኃላፊነት አለው፤ እያንዳንዱ እግዚአብሔር የሰጠውን ሥራ መፈፀም ይችል ዘንድ እርሱ ለሚኖርበት ዘመን አስፈላጊ ሁኔታዎች እንዲስማማ ተደርጎ ለሥራው የሚበቃ ብርሐን ተመጥኖ ተሰጥቶታል። ሆኖም ምኑንም ያህል ሰማይ ያከበረው ቢሆን የታላቁ የማዳን እቅድ ሙሉ በሙሉ የገባው ቀርቶ፣ በእርሱ የሕይወት ዘመን ሊሰራ ላለው ሥራ የመለኮት ዓላማ ምን እንደሆነ እንኳ ፍፁም በሆነ መልኩ ወደ መረዳት ደረጃ የደረሰ ማንም ሰው ኖሮ አያውቅም። ይሰሩ ዘንድ በሚሰጣቸው ሥራ ውስጥ እግዚአብሔር ምን እንደሚያከናውን ሰዎች ሙሉ በሙሉ አይገባቸውም፤ በስሙ የሚናገሩትን መልእክት በሙሉ ይዘቱ አይረዱትም።

“የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገር ልትመረምር ትችላለህን? ወይስ ሁሉን የሚችል አምላክ ፈጽመህ ልትመረምር ትችላለህን?”፤ “ሃሳቤ እንደ ሃሳባችሁ መንገዳችሁም እንደመንገዴ አይደለምና ይላል እግዚአብሔር። ሰማይ ከምድር ከፍ እንደሚል እንዲሁ መንገዴ ከመንገዳችሁ አሳቤም ከአሳባችሁ ከፍ ያለ ነው።”፤ “እኔ እግዚአብሔር ነኝ እንደ እኔም ያለ ማንም የለም፤ በመጀመሪያ መጨረሻውን፣ ከጥንትም ያልተደረገውን እነግራለሁ።” [እዮብ 11÷7፤ ኢሳ 55÷8፤ 9፤ 46÷9፤ 10]።

በመንፈሱ የተለየ ብርሐን ሞገስ ያገኙት ነብያት እንኳ የተሰጣቸውን መገለጥ ሙሉ ለሙሉ አልተረዱትም ነበር። በውስጡ የታመቀው መልእክት የእግዚአብሔር ሕዝቦች እንደሚፈልጉት መጠን፣ ከዘመን ዘመን ትርጉሙ ይገለጥ ዘንድ ነበረው።

ጴጥሮስ፣ በወንጌሉ አማካኝነት ስለተገለጠው መዳን ሲጽፍ፣ “ስለዚህ መዳን ለእናንተም ስለሚሰጠው ፀጋ ትንቢት የተናገሩት ነብያት ተግተው እየፈለጉ መረመሩት፤ በእነርሱም የነበረ የክርስቶስ መንፈስ፣ ስለ ክርስቶስ መከራ ከእርሱም በኋላ ስለሚመጣው ክብር አስቀድሞ እየመሰከረ በምን ወይም እንዴት ባለ ዘመን እንዳመለከተ ይመረምሩት ነበር። እናንተን [እኛን/...not unto themselves but unto us they did minister...] እንጂ ራሳቸውን እንዳላገለገሉ ተገለጠላቸው” [1ኛ ጴጥ 1÷10-12]።

የተገለጠላቸውን ነገር ሙሉ በሙሉ እንዲረዱት የተሰጣቸው ባይሆንም ነብያቱ ግን እግዚአብሔር ይገልጽ ዘንድ የወደደውን ብርሐን ሁሉ ያገኙ ዘንድ ከልባቸው ጥረዋል። እነርሱ “ተግተው እየፈለጉ መረመሩት”፤ “በምን ወይም እንዴት ባለ ዘመን እንዳመለከተ ይመረምሩ ነበር።” በዚህ ክርስትና ዘመን ላሉ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ጥቅም ይሆኑ ዘንድ ለባሪያዎቹ የተሰጡት እነዚህ ትንቢታት እንዴት አይነት

ትምህርት ይለግሷቸዋል! “እናንተን [እኛን] እንጂ ራሳቸውን እንዳላገለገሉ ተገለጠላቸው”፤ እነዚያ የእግዚአብሔር ቅዱስ ሰዎች ገና ላልተወለዱ ትውልዶች የሚሆኑ ስለተሰጧቸው መገለጦች “ተግተው እየፈለጉ” እንደመረመሩት መሰከሩ። ይህንን ቅዱስ ቅንዓታቸውን፣ የተሰጣቸውን ሰማያዊ ስጦታ በግድ-የለሽነትና በልፍስፍስነት ከሚመለከቱት የኋለኛው ዘመን የተመረጡ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ጋር አነፃፀሩት። ምቹት አፍቃሪ፣ ዓለም አፍቃሪ ለሆነው፣ ትንቢታትን መረዳት አይቻልም ብሎ ለመናገር ላስቻለው ደንታ-ቢስነት ይህ ከባድ ወቀሳ ነው።

ውስን የሆነው የሰዎች አዕምሮ ወደ ዘላለማዊው እግዚአብሔር ምክር ለመግባት ወይም የአላማውን ውጤት ሙሉ በሙሉ መረዳት ባይችልም፣ የሰማይን መልእክቶች እጅግ በደበዘዘ ሁኔታ የሚረዱት ግን በራሳቸው ስህተት ወይም ግድየለሽነት ምክንያት ነው። በፍጡር አመለካከቶች፣ በሰዎች ባህልና የሃሰት ትምህርቶች ምክንያት፣ እግዚአብሔር በቃሉ የገለጣቸውን ታላላቅ ነገሮች ሰዎች በከፊል ብቻ እንዲረዱት የሚያደርጋቸው፣ የእግዚአብሔርን ባርያዎች ጨምሮ፣ የሰዎች አእምሮ የሚታወርበት አጋጣሚ አልፎ አልፎ ነው የሚባል አይደለም። አዳኙ በአካል አብሯቸው እያለ እንኳ የክርስቶስ ደቀ መዛሙርት ሁኔታ እንዲሁ ነበር። መሲሁ እሥራኤል የዓለም ገዢነት ዙፋኑን እንድትቆናጠጥ የሚያደርግ ምድራዊ ልዑል ነው በሚለው ተወዳጅ ሃሳብ ህሊናቸው ተሞልቶ፣ ስለወደፊቱ መስቃየቱና ሞቱ የሚናገሩትን የቃላቱን ትርጉም መረዳት ተሳናቸው።

“ዘመኑ ተፈፀመ የእግዚአብሔርም መንግሥት ቀርባለች ንስሐ ግቡ በወንጌሉም እመኑ” [ማር 1፥15] የሚለውን መልእክት ሰጥቶ የላካቸው ክርስቶስ ራሱ ነበር። የዚያ መልእክት መሰረቱ (መነሻው) ዳንኤል 9 ነበር። በመልአኩ የታወጁት ስድሳ ዘጠኝ ሳምንታት እስከ አለቃው እስከ መሲህ ዘመን ድረስ የሚዘልቁ ናቸውና ደቀ መዛሙርቱ በከፍተኛ ተስፋና ደስታ ዓለምን ሁሉ ይገዛ ዘንድ የመሲሁን መንግሥት በየሩሳሌም መመስረት ወደፊት በጉጉት ይጠባበቁ ነበር።

ትርጉሙን ራሳቸው በትክክል ባይረዱትም፣ ክርስቶስ የሰጣቸውን ይህንኑ መልእክት ይሰብኩ ነበር። የሚናገሩት መልእክት በዳንኤል 9፥25 ላይ የተመሠረተ ቢሆንም መሲሁ እንደሚገደል የሚናገረውን በዚያው ምዕራፍ የሚቀጥለውን ጥቅስ ግን አላዩትም። ከመወለዳቸው ጀምሮ ልባቸው ያረፈው ሊመጣ ባለው ምድራዊ መንግሥት ክብር ላይ ነበር። ይህም፣ በተመሳሳይ ሁኔታ፣ ለትንቢቱ ዝርዝር መግለጫም ሆነ ለክርስቶስ ቃላት ዓይናቸው እንዲታወር አደረጋቸው።

የምሕረትን ግብዣ ለአይሁድ ሕዝብ በማቅረብ ኃላፊነታቸውን ተወጡ፤ ከዚያም ጌታ ወደ ዳዊት ዙፋን ሲወጣ ማየት በጠበቁበት በዚያው ጊዜ እንደ ወንጀለኛ ተይዞ ሲሰቃይ፣ ሲዘበትበት፣ ሲወገዝና በቀራንዮ መስቀል ላይ ሲንጠለጠል ተመለከቱ። ጌታቸው በመቃብር ተኝቶ ሳለ ምን አይነት ተስፋ መቁረጥና መሪር ሃዘን የነዚያን ደቀ መዛሙርት ልቦች ይጨምቀው ነበር!

ትንቢቱ በተነገረበት በእቅጩ ጊዜና አኳኋን ክርስቶስ መጣ። የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት በእያንዳንዱ የአገልግሎቱ ክንዋኔ ክስተት ተፈጽሟል። የመዳንን መልእክት ሰበከ፤ “ቃሉ በስልጣን ነበር” [ሉቃስ 4፥32]። ሰማያዊ እንደሆነ የሰሚዎቹ ልቦች መስክረው ነበር። ቃሉና የእግዚአብሔር መንፈስ የልጁን መለኮታዊ ተልዕኮ መስክረዋል።

ደቀ መዛሙርቱ በማይሞት ፍቅር ከተወዳጁት ጌታቸው ጋር አሁንም ተጣብቀው ነበር። ሆኖም ህሊናቸው በጥርጥርና በማወላወል ተሸፍኖ ነበር። በስቃይ ውስጥ በነበሩበት በዚያን ጊዜ ወደ ስቃዩና ወደ ሞቱ ያመለከተበትን የክርስቶስ ቃላት ማስታወስ አልቻሉም ነበር። የናዝሬቱ የሱስ፣ በእርግጥ እውነተኛው መሲህ ቢሆን ኖሮ እንደዚህ በሐዘንና በተስፋ መቁረጥ ውስጥ ይዘፈቁ ነበርን? በሞቱና በትንሳኤው መካከል በነበሩት በነዚያ ተስፋ ቢስ የሰንበት ሰዓታት፣ አዳኙ በመቃብሩ ተኝቶ በነበረበት ጊዜ፣ ነፍሳቸውን ይገርፈው የነበረ ጥያቄ ይህ ነበር።

የሃዘን ሌሊቱ በእነዚህ የየሱስ ተከታዮች ዙሪያ ቢጠቁርም የተተዉ ግን አልነበሩም። ነብዩ እንዲህ ይላል፡- “በጨለማም ብቀመጥ እግዚአብሔር ብርሐን ይሆንልኛል.... ወደ ብርሐን ያወጣኛል ጽድቁንም አያለሁ።” “ጨለማ በአንተ ዘንድ አይጨልምምና ሌሊትም እንደቀን ታበራለችና፤ እንደ ጨለማዋ እንዲሁ ብርሐንዋ ነው።” እግዚአብሔር ተናግሯል፡- “ለቅዮች ብርሐን በጨለማ ወጣ።” “እውሮችንም በማያውቁት መንገድ አመጣችዋለሁ፤ በማያውቁትም ጎዳና እመራችዋለሁ፤ በፊታቸውም ጨለማውን ብርሐን አደርጋለሁ ጠማማውንም አቃናለሁ። ይህን አደርግላችዋለሁ፤ አልተዋቸውምም።” [ሚክ 7÷8፣9፤ መዝ 139÷12፤ 112÷4፤ ኢሳ 42÷16]።

በጌታ ስም የተደረገው የደቀ መዛሙርቱ እያንዳንዱ አዋጅ ትክክል ነበር፤ የሚጠቁማቸው ክስተቶችም በዚያው በተመሳሳይ ጊዜ እየተፈፀሙ ነበር። መልዕክታቸው፣ “ዘመኑ ተፈፀመ የእግዚአብሔርም መንግሥት ቀርባለች” ነበር። በ”ዘመኑ” ማብቂያ እስከ መሲሁ፣ “የተቀበው”፣ ድረስ በሚዘልቁት የዳንኤል 9 ስድሳ ዘጠኙ ሳምንታት ማለቂያ ላይ በዮርዳኖስ ወንዝ በዮሐንስ ከተጠመቀ በኋላ ክርስቶስ በመንፈስ መቀበትን አግኝቶ ነበር። ቀርባለች ብለው ያወጁላት “የእግዚአብሔር መንግሥት”ም በክርስቶስ ሞት ተመሠረተች። እንዲያምኑ ሆነው እንደተማሩት ይህ መንግሥት ምድራዊ አልነበረም። “መንግሥትም ግዛትም ከሰማይም በታች ሁሉ ያሉ መንግሥታት ታላቅነት ለልዑሉ ቅዱሳን ሕዝብ” በሚሰጥበት ጊዜ የሚቋቋመው የወደፊት ዘላለማዊ መንግሥትም አልነበረም፤ ስለዚያ “የዘላለም መንግሥት፤ ግዛቶችም ሁሉ” ስለሚገዙለት መንግሥት አልነበረም [ዳን 7÷27]። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ጥቅም ላይ እንደዋለው “የእግዚአብሔር መንግሥት” የሚለው አነጋገር የፀጋን መንግሥትና የክብርን መንግሥት ሁለቱንም እንዲወክል ተደርጎ ነው። የፀጋን መንግሥት ጳውሎስ በዕብራውያን በፃፈው መልእክቱ ወደ እይታ አምጥቶታል። ወደ ክርስቶስ ከጠቆመ በኋላ “በድካማችን ሊራራልን” የሚችል ሩህሩህ አማላጅ እንዳለን በማውሳት “እንግዲህ ምሕረትን እንድንቀበል በሚያስፈልገን ጊዜ የሚረዳን ፀጋ እንድናገኝ ወደ ፀጋው ዙፋን በእምነት እንቅረብ” ይላል። [ዕብ 4÷16]። የፀጋ ዙፋን የሚወክለው የፀጋ መንግሥትን ነው፤ የዙፋን መኖር የሚያመለክተው የመንግሥትን መኖር ነው። በብዙ ምሳሌዎች ክርስቶስ “የሰማይን መንግሥት” በማለት የሚገልጸው የመለኮታዊ ፀጋ በሰዎች ልብ ውስጥ የሚሠራውን ሥራ በመወከል ነው።

ስለዚህ የክብር ዙፋን የክብር መንግሥትን ይወክላል፤ ይህ መንግሥት በአዳኙ ቃላት ሲገለጽ ፡- “የሰው ልጅ በክብሩ በሚመጣበት ጊዜ ከእርሱም ጋር ቅዱሳን መላዕክቱ ሁሉ፣ በዚያን ጊዜ በክብሩ ዙፋን ይቀመጣል፤ አሕዛብም ሁሉ በፊቱ ይሰበሰባሉ” [ማቴ 25÷31፣32]። ይህ መንግሥት ገና የወደፊት ነው። እስከ ክርስቶስ ዳግም ምፅዓት ድረስ የሚመሰረት አይደለም።

ልክ ሰው እንደወደቀ፣ ለኃጢአተኛው ዘር መዳን ይሆን ዘንድ እቅድ በተነደፈበት ጊዜ፣ የፀጋ መንግሥት ተጀመረ። ይህም መንግሥት በእግዚአብሔር እቅድና በተስፋው ሕያው ነበረ፤ በእምነትም አማካይነት ሰዎች ተገዥዎቹ መሆን ይችሉ ነበር። ሆኖም እስከ ክርስቶስ ሞት ድረስ ገና አልተቋቋመም ነበር። አዳኙ የምድራዊ ተልዕኮውን ከጀመረ በኋላ እንኳ በሰዎች ግትርነትና ምስጋና-ቢስነት ዝሎ ከቀራንዮ መስዋዕትነት ወደ ኋላ ሊያፈገፍግ ይችል ነበር። በጌቴሶማኒ፣ የስቃይ ጽዋው በመዳፉ ውስጥ ተርበተበተች፤ በዚያን ጊዜም የደም ላቡን ከግንባሩ ጠርጎ ውግዙ ዘር በኃጢአታቸው እንዲሞቱ ትቷቸው መሄድ ይችል ነበር። ይህንን ቢያደርግ ኖሮ ለወደቁ ፍጡራን መፍትሔ አይኖርም ነበር። ሆኖም አዳኙ ሕይወቱን አሳልፎ ሲሰጥና እየተሟጠጠ በነበረው እስትንፋሱ “ተፈፀመ” ብሎ ሲጮህ፣ ያኔ፣ የድነት እቅድ መፈጸሙ ተረጋገጠ። በኤደን ለነበሩት ኃጢአተኛ ጥንዶች የተገባው የማዳን ተስፋ ፀደቀ። በእግዚአብሔር ተስፋ አማካኝነት ቀድሞ የነበረው የፀጋ መንግሥት በዚያን ጊዜ ተመሠረተ።

ደቀ መዛሙርቱ የመጨረሻው የተስፋቸው መፈራረስ አድርገው ያዩት የክርስቶስ ሞት፣ ተስፋቸው ለዘላለም እንዲረጋገጥ ያደረገ ነበር። ወደ ከባድ ሃዘን ቢያስገባቸውም እምነታቸው ትክክል እንደነበረ የሚያሳይ፣ ከሁሉም የሚበልጠው ማስረጃ ነበር። በእንጉርጉሮና በተስፋ መቁረጥ የሞላቸው ያ ክስተት ለእያንዳንዱ የአዳም ልጅ የተስፋ በር የከፈተ፣ በዘመናት ሁሉ የነበሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ሁሉ ዘላለማዊ ይስታቸውና የወደፊት ሕይወታቸው ማዕከል የሆነ ነበር።

በደቀ መዛሙርቱ ተስፋ መቁረጥ የተነሳ በመጣው ሃዘን ውስጥ እንኳን የወሰን የለሽ የምሕረት እቅዶች ፍፃሜ እያገኙ ነበር። “እንደዚህ ሰው ማንም እንዲሁ ከቶ አልተናገረም” [ዮሐ 7፡46] በተባለለት መለኮታዊ ፀጋና በትምህርቱ ስልጣን ልባቸው ተማርኮ የነበረ ቢሆንም ቅሉ ለክርስቶስ ከነበራቸው የፍቅር ንፁህ ወርቅ ጋር የዓለማዊ ኩራትና የራስ ወዳድነት ምቹት ተራ ብረት ተቀላቅለው ነበሩበት። ጌታቸው የጌቴሶማኒ ጥላ ወደሚያርፍበት ወደዚያ አስጨናቂ ሰዓት በገባበት በዚያ ጊዜ የፋሲካው በዓል በተከበረበት ክፍል እንኳ “ደግሞም ማናቸው ታላቅ ሆኖ እንዲቆጠር በመካከላቸው ክርክር ነበር” [ሉቃ 22፡24]። የአትክልት ስፍራው ውርደትና ውጋት፣ የፍርድ ወንበሩና የቀራንዮ መስቀል በፊታቸው ቀርቦ እያለ፣ የእነርሱ ራዕይ በዙፋኑ፣ በዘውዱና በክብሩ የተሞላ ነበር። በጊዜያቸው የነበረውን የሐሰት ትምህርት የሙጥኝ እንዲሉ፣ የመንግሥቱን ትክክለኛ ባህርይ የሚያሳዩትን፣ ወደ ስቃይና ወደ ሞቱ የሚጠቁሙትን የአዳኙን ቃላት ሳያስተውሉ እንዲያልፏቸው ያደረገው የልባቸው በእብሪት መወጠርና ለዓለማዊ ክብር የነበራቸው ጥማት ነበር። እነዚህም ክስተቶች ከባድ፣ ግን ደግሞ ይታረሙ ዘንድ በላያቸው እንዲመጣ የተፈቀደውን አስፈላጊ ፈተና አስከተለ። ደቀ መዛሙርቱ የመልዕክታቸውን ትርጉም በተሳሳተ መንገድ ተረድተው፣ የሚጠብቁት ምን እንደሆነ ማወቅ ቢሳናቸውም፣ በእግዚአብሔር የተሰጣቸውን ማስጠንቀቂያ ሰብከዋልና ጌታ ለዚያ እምነታቸው ዋጋ ይከፍላቸዋል፤ መታዘዛቸውንም ከፍተኛ ክብር ይሰጠዋል። የጌታቸውን ከመቃብር የመነሳት የከበረ ወንጌል ለአሕዛብ ሁሉ በማዳረስ የፋና ወጊነቱ ኃላፊነት በአደራ ይሰጣቸው ዘንድ ነበራቸው። ለእነርሱ እጅግ መራራ የመሰለው ተሞክሮ እንዲገጥማቸው የተፈቀደበት ምክንያትም ለዚህ ሥራ እንዲዘጋጁ ለማድረግ ነበር።

ከትንሳኤው በኋላ በኤማሁስ መንገድ ላይ የሱስ ለደቀ መዛሙርቱ ተገልጦ፣ “ከሙሴና ከነብያት ሁሉ ጀምሮ ስለ እርሱ በመፃሕፍት ሁሉ የተጻፈውን ተረጎመላቸው” [ሉቃስ 24፡27]። የደቀ መዛሙርቱ ልብ ተነሳሳ፤ እምነት ተቀጣጠለ። የሱስ ገና ራሱን ሳይገልጥላቸው “ለሕያው ተስፋ” [1ኛ ጴጥ 1፡3] እንደገና

ተወለዱ። መረዳታቸውን በግ ሊያደርገው፤ “እጅግ [በ]ፀና የትንቢት ቃል” [2ኛ ጴጥ 1÷10] ላይም እምነታቸውን ሊያፀናው አላማው ነበር። እውነት በአዕምሯቸው ጠንካራ ሥር እንዲሰድ የተመኘው በራሱ ግላዊ ምስክርነት በመደገፋቸው ምክንያት ብቻ ሳይሆን እርግጥ በሆኑት፤ ወደፊት ሊሆን ላለው ጠቋሚ በነበረው የሕጉ ተምሳሌቶችና ጥላዎች፤ እንዲሁም በብሉይ ኪዳን ትንቢታት ጭምር ነበር። የክርስቶስ ተከታዮች በእውቀት ላይ የተመሠረተ እምነት ያስፈልጋቸዋል፤ ይህም ለግላቸው ብቻ ሳይሆን የክርስቶስን እውቀት ወደ ዓለም እንዲያስራጩት ነው። ይህንንም እውቀት ለማካፈል እንደመንደርደሪያ ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን ወደ “ሙሴና ነብያት” አመለከታቸው። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት አስፈላጊነትና ዋጋ፤ በእንዲህ መልኩ በተነሳው አዳኝ ምስክርነት ምን ያህል እንደሆነ ታይቷል።

ተወዳጅ የሆነውን የጌታቸውን የፊት ገጽታ እንደገና ሲመለከቱ በደቀ መዛሙርት ልብ ውስጥ ምን ዓይነት ለውጥ ነበር የመጣው! [ሉቃ 24÷27] ከአሁን በፊት ይሰጥ ከነበረው ትርጉም ለየት ባለ፤ ሙሉና ፍፁም በሆነ ሁኔታ “ሙሴ በሕግ ነብያትም ስለ እርሱ የፃፉትን” [ዮሐ 1÷46] አገኙት። ጥርጣሬው፤ ጭንቀቱ፤ ተስፋ መቁረጡ፤ ለፍፁም ዋስትናና ላልደበዘዘ እምነት ቦታ ለቀቀ። ከእርገቱ በኋላ “ዘወትርም እግዚአብሔርን እያመሰገኑና እየባረኩ በመቅደስ” [ሉቃ 24÷53] መኖራቸው የሚያስደንቅ ተዓምር ነበር። የውርደት ሞቱን ብቻ ያወቁ ሰዎች በደቀ መዛሙርቱ ፊት ላይ ለማየት የጠበቁት የሀዘንን፤ የግራ መጋባትንና የመሸነፍን ገጽታ ቢሆንም፤ ደስታንና ድልን ተመለከቱ። ወደ ፊት ለሚጠብቃቸው ሥራ እንዴት አይነት ዝግጅት ሆነላቸው! መለማመድ እስከሚችሉት መጠን እጅግ ከባድ በሚባል ፈተና አልፈው፤ በፍጡር እይታ ሁሉም ነገር የታጣ ቢመስልም፤ የእግዚአብሔር ቃል ግን በእንዴት ያለ ድል ፍፃሜ እንዳገኘ አይተዋል። ከአሁን በኋላ እምነታቸውን የሚሸረሸር ወይስ የፍቅራቸውን ግላት የሚያቀዝቅዝ ምን ሊኖር ይችላል? ከባድ ሃዘናቸው ውስጥ “ብርቱ መጽናናት” “እንደ ነፍስ መልህቅ እርግጥና ጽኑ” ተስፋ ሆነላቸው [ዕብ 6÷18፤19]። የእግዚአብሔር ጥበብና ኃይል ምስክሮች ነበሩና “ሞት ቢሆን ሕይወትም ቢሆን መለክዝትም ቢሆኑ ግዛትም ቢሆን ያለውም ቢሆን የሚመጣውም ቢሆን ኃይላትም ቢሆኑ” “በክርስቶስ የሱስ በጌታችን ካለ ከእግዚአብሔር ፍቅር”፤ “ሊለያቸው አይችልም።” “በዚህ ሁሉ ግን” አሉ፤ “በወደደን በእርሱ ከአሸናፊዎች እንበልጣለን” [ሮሜ 8÷38፤39፤37]። “የጌታ ቃል ግን ለዘላለም ይኖራል” [1ኛ ጴጥ 1÷25]። “የሚኮንንስ ማነው? የሞተው ይልቁንም ከሙታን የተነሳው በእግዚአብሔር ቀኝ ያለው ደግሞ ስለእኛ የሚማልደው ክርስቶስ የሱስ ነው።” [ሮሜ 8÷34]።

እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- “ሕዝቤም ለዘላለም አያፍርም” [ኢዮኤ 2÷26]። “ለቅሶ ማታ ይመጣል ጠዋት ግን ደስታ ይሆናል” [መዝ 30÷5]። ከሞት በተነሳበት ቀን እነዚህ ደቀ መዛሙርት ከአዳኙ ጋር ሲገናኙ ከሚናገራቸው ቃላት የተነሳ ልባቸው ሲቀልጥ ሳለ፤ ለእነርሱ የቆሰሉትን እጆቹን፤ ራሱንና እግሮቹን ሲመለከቱ ሳለ፤ ከማረጉ በፊት ራቅ ብሎ ወደ ቢታንያ ሲመራቸውና እጁን አንስቶ እየባረካቸው “ወደ ዓለም ሁሉ ሂዱ ወንጌልንም ለፍጥረት ስበኩ” “እነሆም ሁልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ” [ማር 16÷15፤ ማቴ 28÷20] ብሎ ሲነግራቸው ሳለ፤ በጴንጤቆስጤ ቀን አጽናኙ ሲወርድ፤ ከላይ የመጣው ኃይል ሲሰጥ፤ አማኞቹ የአረገው ጌታቸው በእርግጥ ከእነርሱ ጋር እንደሆነ ተሰምቷቸው ነፍሳቸው ስትፈነድቅ ሳለ፤ እንደ ጌታ ሁሉ የእነርሱም መንገድ በመስዋዕትነትና በሰማዕትነት ጎዳና የሚመራቸው ቢሆንም ከጸጋው ወንጌል አገልግሎት ጋር የሚመጣውን፤ እንደገና ሲመጣ ሊቀበሉት ያላቸውን “የጽድቅ አክሊል”፤ [2ኛ ጢሞ 4÷8] ቀድሞ በነበረው የደቀ መዛሙርትነት ማንነታቸው ሲመኙ በነበረው የምድራዊ ዙፋን ክብር ይለውጡት ኖሮ

ይሆን? “ከምንለምነው ወይም ከምናስበው ሁሉ ይልቅ እጅግ አብልጦ ሊያደርግ የሚችለው” [ኤፌ 3÷25] እርሱ የመስቀሪያን አብሮነት፣ የደስታው ተካፋይ የመሆንን፣ “ብዙ ልጆችን ወደ ክብር ሲያመጣ” [ዕብ 2÷10] ያለውን ደስታ፣ ሊገለጽ የማይችል ደስታ፣ “የክብርን የዘላለም ብዛት” በማለት ጳውሎስ የሚናገርለት “ቀላል የሆነ የጊዜው መከራችን” “ቢመዛዘን...ምንም እንዳይደለ [ለንጽጽር የማይበቃ/not worthy to be compared]” ያለለት ሁሉ ተካፋይ አደረጋቸው።

በመጀመሪያው የክርስቶስ ምፅዓት ጊዜ “የመንግሥቱን ወንጌል” የሰበኩበት የደቀ መዛሙርት ተሞክሮ የዳግም ምፅዓት መልእክቱን ከሰበኩት ተሞክሮ ጋር ተመሳሳይነት ያለው ነው። “ዘመኑ ተፈፀመ የእግዚአብሔርም መንግሥት ቀርባለች” [ማር 1÷15] በማለት ወደ ማስተዋል የመጣው ረጅሙና የመጨረሻው የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢት ሊያበቃ እንደሆነ፣ ፍርዱ በደጅ እንደሆነና የዘላለም መንግሥት ሊጀምር እንደሆነ ሚላርና ዳደኞቹ አወጁ። ዘመንን በተመለከተ የደቀ መዛሙርቱ ስብከት ዳንኤል 9ን መሰረት ያደረገ ነበር። የሚላርና የግብረ-አበሮቹ መልእክት፣ የዳን 8÷14፣ ሰባዎቹ ሳምንታት አካል የሆኑበትን የ2300 ቀናት ማብቂያ የሚናገር ነበር። የእያንዳንዳቸው ትምህርት አንድ ታላቅ ትንቢታዊ ክፍለ ዘመን የተለያዩ ክፍሎች ፍጻሜ በማግኘታቸው ላይ የተመሠረተ ነው።

እንደ መጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት ሁሉ ዊሊያም ሚላርና ግብረ አበሮቹም ራሳቸው የተሸከሙትን መልእክት ቁም ነገር ሙሉ በሙሉ አልተረዱትም ነበር። በቤተ ክርስቲያን ሥር ሰደው የነበሩት ስህተቶች በትንቢት ውስጥ አስፈላጊ ነጥብ ወደሆነው ትክክለኛ ፍቺ ላይ እንዳይደርሱ አገዷቸው። ስለሆነም ለዓለም ያደርሱ ዘንድ እግዚአብሔር በአደራ የሰጣቸውን መልእክት ማወጅ ቢችሉም፣ ትርጉሙን በትክክል አለመረዳታቸው ቅሬታ እንዲገጥማቸው ምክንያት ሆነ።

ዳንኤል 8÷14ን ፡- “እስከ ሁለት ሺህ ሶስት መቶ ማታና ጠዋት ድረስ ነው፤ ከዚያም በኋላ መቅደሱ ይነፃል” የሚለውን ሲያብራራ፣ ቀደም ብሎ እንደተገለጸው፣ ሚላር፣ በብዙሃኑ ዘንድ ተቀባይነት ያለውን እይታ፣ ማለትም ቤተ መቅደሱ ምድር ናት የሚለውን ሐሳብ በመቀበል የመቅደሱ መንፃት የሚወክለው ጌታ ሲመጣ ምድር በእሳት የምትፀዳበትን ክስተት ነው ብሎ አመነ። በመሆኑም የ2300 ቀናቱ መጨረሻ በትክክል እንደተነገረ ሲያውቅ፣ ይህ ጊዜ የሚያመለክተው ዳግም ምፅዓቱን መሆን አለበት ብሎ ደመደመ። ስህተቱ የመነጨው ቤተ-መቅደሱ ምንን ይወክላል የሚለውን በአብዛኛው ሕዝብ ተቀባይነት ያገኘውን እይታ መቀበሉ ነበር።

በምሳሌያዊው (በብሉይ ኪዳን) ሥርዓት - የክርስቶስን መስዋዕትነትና ካህንነት የሚወክለው ጥላ - በሊቀ ካህኑ ከሚከናወኑ አመታዊ አገልግሎቶች ውስጥ የመቅደሱ መንፃት አገልግሎት የመጨረሻው ክፍል ነበር። የመጨረሻ የሆነው የመንፃት ሥራ የሚከናወንበት፣ ኃጢአት ከእሥራኤል ዘንድ የሚወገድበት ወይም የሚጣልበት የስርዓቱ መደምደሚያ ነበር። ይህም አስቀድሞ የገለጸው በሰማያዊ መዛግብት ሰፍረው ያሉትን የሕዝቦችን መተላለፎች ያስወግድ ወይም ይፍቅ ዘንድ በሰማይ ያለው ሊቀ ካህናችን የሚያከናውነው የመጨረሻ አገልግሎቱን ነበር። ይህ አገልግሎት የምርመራን ሥራ፣ የፍርድን ሥራ የሚያካትት ሲሆን ክርስቶስ በኃይልና በታላቅ ክብር በሰማያዊ ደመና ከመገለጡ በፊት የሚያከናወን ነው፤ ምክንያቱም እርሱ የሚገለጠው እያንዳንዱ መዝገብ ውሳኔ ካገኘ በኋላ ነው። የሱስ ሲናገር፡- “ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን እክፍል ዘንድ ዋጋዬ ከእኔ ጋር አለ” [ራእይ 22÷12] አለ። ክርስቶስ ልክ ሊመጣ ሲል የሚከናወነው

ይህ አገልግሎት ነው በመጀመሪያው መልእክት በራዕይ 14÷7 ላይ የተነገረው፡- “የፍርድ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት።”

ይህንን ማስጠንቀቂያ ያወጁ እነርሱ ትክክለኛውን መልእክት በትክክለኛው ጊዜ ተናገሩ። ነገር ግን “ዘመኑ ተፈፀመ፣ የእግዚአብሔር መንግሥት ቀርቧለች” ብለው በዳንኤል 9 ትንቢት ተመርኩዘው ቢናገሩም በዚያው ጥቅስ ውስጥ ያለውን የመሲሁን ሞት መገንዘብ እንደተሳናቸው ሁሉ ሚሊርና ግብረ አበሮቹም መልዕክቱን በዳንኤል 8÷14 እና በራእይ 14÷7 መሰረት ሰብከው፣ ከጌታ ምፅዓት በፊት መታወጅ ያለባቸው በዛው በራእይ 14 ያሉ ሌሎች መልእክቶች መኖራቸውን ማየት ተሳናቸው። በሰባዎቹ ሳምንታት መጨረሻ ስለሚቋቋመው መንግሥት ደቀ መዛሙርቱ እንደተሳሳቱ ሁሉ አድሼንቲስቶችም በ2300 ቀናት መጨረሻ የሚከናወኑትን ክስተቶች በተመለከተ ስህተት ሰሩ። በሁለቱም አዕምሮ እውነትን እንዳያገኝ ያወሩትን፣ በስፋት ተቀባይነት ያላቸውን ስህተቶች የመቀበል፣ እንዲያውም በጽኑ የመደገፍ ሁኔታ ነበር። ሁለቱም መደቦች እርሱ እንዲሰጥ የፈለገውን መልእክት በማድረስ፣ ሁለቱም የእግዚአብሔርን ፈቃድ ፈጽመዋል፤ ሁለቱም መልእክቱን በራሳቸው የተሳሳተ መንገድ በመረዳታቸው ቅር ተሰኝተዋል (አዝነዋል)።

የፍርድ ማስጠንቀቂያው እንደነበረ እንዲታወጅ በመፍቀዱ ግን እግዚአብሔር መልካም የሆነውን አላማውን አሳክቷል። ታላቁ ቀን ቅርብ ነበር፤ በልባቸው ያለውን ይገልጽላቸው ዘንድ በምሪቱ በግልጽ ወደታወቀ የጊዜ ፈተና እንዲደርሱ አደረገ። መልእክቱ የተነደፈው ለቤተ ክርስቲያን መፈተኛና መንፃት እንዲሆን ነበር። መሻቶቻቸው በዚህ ምድር ላይ ወይስ በክርስቶስና በሰማይ ላይ ያረፉ መሆናቸውን እንዲያዩ መመራት ነበረባቸው። አዳኙን እንደሚወዱት መስክረዋል፤ አሁን ፍቅራቸውን በተግባር ማሳየት ነበረባቸው። ዓላማዊ ተስፋዎቻቸውንና ምቹቶቻቸውን ትተው የጌታቸውን መምጣት በደስታ ይቀበሉት ይሆን? መልእክቱ መንፈሳዊ ደረጃቸው በትክክል ምን ደረጃ ላይ እንዳለ ማስተዋል እንዲችሉ እንዲያደርጋቸው የታሰበ ነበር፤ በንስሐ እና ራስን በማዋረድ ጌታን ይፈልጉ ዘንድ እንዲነቃቁ በምሕረት የተላከ ነበር።

ቅሬታውም ያወጁትን መልእክት በተሳሳተ መንገድ የመተርጎማቸው፣ የራሳቸው ሥራ ውጤት ቢሆንም ለመልካም እንዲሆንላቸው ተለወጠ። ማስጠንቀቂያውን ተቀብለናል ብለው የመሰከሩትን ልብ ይፈትናል። ይህ ቅሬታ ሲጋረጥባቸው ልምምዳቸውን በችኮላ ትተው በእግዚአብሔር ቃል ላይ ያላቸውን እምነት ይጥራታል? ወይስ በፀሎትና ራስን በማዋረድ የትንቢቱን አስፈላጊነት ያልተረዱት የት ላይ እንደሆነ ለማወቅ ይጥራሉ? ከፍርሃት ወይም ከስሜት ግፊትና ከመቅበጥበጥ ምን ያህሉ እርቀዋል? በግማሽ ልብ የነበሩና የማያምኑስ ምን ያህሉ ነበሩ? የክርስቶስን መገለጥ እንደሚፈልጉ እልፍ አዕላፋት ተናግረዋል። የዓለምን ስድብና ነቀፋ፣ የመዘግየትንና ቅር የመሰኘትን ፈተና እንዲቋቋሙ ሲጠሩ እምነቱን ይክዱ ይሆን? እግዚአብሔር ከእነርሱ ጋር ያለውን ጉዳይ ወዲያውኑ ባለመረዳታቸው ምክንያት ፈጽመው ግልጽ በሆኑ የቃሉ ምስክርነቶች ፀንተው የቆሙትን እውነቶች ወደ ጎን ገሽሽ ይሏቸው ይሆን?

ይህ ፈተና፣ እውነተኛ እምነት ያላቸው እነርሱ፣ የቃሉ አስተምህሮና የእግዚአብሔር መንፈስ ነው ብለው ያምኑትን የሚታዘዙ እነርሱ፣ ያላቸው ጥንካሬ ምን ያህል እንደሆነ የሚገልጽ ይሆናል። መጽሐፍ ቅዱስን የራሱ ተርጓሚ በማድረግ ፈንታ የሰዎችን ጽንሰ-ሐሳብና ማብራሪያ የመቀበልን አደጋ ከዚህ አይነት ልምምድ ውጪ ሌላ ሊያስተምራቸው በማይችል ሁኔታ ያስተምራቸዋል። ለእምነት ልጆች፣ ከስህተታቸው የተነሳ

የሚመጣ ግራ መጋባትና ሃዘን የሚፈለገውን ማስተካከያ ለማድረግ ይሠራል። የትንቢታዊ ቃሉን በትኩረት እንዲያጠኑ ይመራቸዋል። የእምነታቸውን መሰረት በጥንቃቄ እንዲመረምሩ ይማራሉ፤ በክርስትናው ዓለም በስፋት ተቀባይነት ያለው ቢሆን እንኳ በመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ላይ ያልተመሠረተ ማንኛውንም ነገር እንዲቃወሙ ይማራሉ።

እንደ ጥንቶቹ ደቀ መዛሙርት ሁሉ፣ ለእነዚህም አማኞች፣ በፈተና ጊዜ ለመረዳት የማይቻለው፣ ደብዛዛ የነበረው፣ ወደፊት ግልጽ ይሆናል። “የጌታን መጨረሻ” ሲመለከቱ ከስህተታቸው የተነሳ ቢፈተኑም ለእነርሱ ያለው የፍቅር እቅድ ሳያቋርጥ እየተፈፀመ እንደሆነ ይገባቸዋል። “ጌታ እጅግ የሚምር የሚራራም” እንደሆነ፤ “ቃል ኪዳኑንና ምክሩን ለሚጠብቁ” መንገዶቹ ሁሉ “ቸርነትና እውነት” [ያዕ 5÷11፤ መዝ 25÷10] እንደሆኑ በዚህ የተባረከ ልምምድ ይማራሉ።

ምዕራፍ ፳—ታላቅ ኃይማኖታዊ መነቃቃት

የክርስቶስ በቅርብ መምጣት በሚታወቅበት ጊዜ ታላቅ ኃይማኖታዊ መነቃቃት እንደሚኖር በመጀመሪያው መልአክ መልእክት በራዕይ 14 ትንቢት ተነግሯል፡- “በምድር ለሚኖሩ ለሕዝብ ለነገድም ለቋንቋም ለወገንም ሁሉ ይሰብክ ዘንድ የዘላለም ወንጌል ያለው ሌላ” መልአክ ሲበር ይታያል። “በታላቅ ድምጽም” መልእክቱን አወጀ፡- “የፍርዱ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት፤ ሰማይንና ምድርንም ባህርንም የውኃውንም ምንጮች ለሰራው ስገዱለት አለ።” [ራዕይ 14፡6-7]።

የዚህ ማስጠንቀቂያ አዋጅ ነጋሪ መልአክ ነው የመባሉ ጭብጥ በጣም አስፈላጊ ነው። በመልእክቱ አማካኝነት ሊፈፀም ያለውን ከፍ ያለ የሥራ ባህርይና አብሮት የሚሆነውንም ኃይልና ክብር በትክክል ለመወከል መለኮታዊ ጥበብ በሰማያዊ መልዕክተኛ ንጽህና፤ ክብርና ስልጣን መጠቀም ፈለገ [እግዚአብሔር ከፍተኛ ክብር ያለውን መልአክ መጠቀሙ ሊሰራ ያለው ሥራም ምን ያህል ክብር እንደሆነ ለማሳየት ስለፈለገ ነው]። የመልአኩ “በሰማይ መካከል” መብረር፤ ማስጠንቀቂያው የተነገረበት “ታላቅ ድምጽ” “በምድር ለሚኖሩ” ሁሉ መታወቂያ፤ “ለሕዝብም ለነገድም ለቋንቋም” መነገሩ፤ እንቅስቃሴው በፍጥነት የሚከናወንና ዓለም አቀፋዊ ይዘት እንዳለው ማስረጃ የሚሰጥ ነው።

ይህ እንቅስቃሴ መቼ እንደሚሆን መልእክቱ ራሱ የሚያመለክት ነው። “የዘላለሙ ወንጌል” አካል መሆኑን የሚናገር ሲሆን ስለ ፍርድ መጀመርም ያውጃል። የድነት መልእክት በሁሉም ዘመናት ሲሰበክ ኖሮአል፤ ይህ መልእክት ግን በመጨረሻዎቹ ቀናት ብቻ የሚታወቅ ወንጌል አካል ነው። ምክንያቱም የፍርዱ ሰዓት ደርሶአል የሚለው ቃል ትክክል የሚሆነው ያን ጊዜ ብቻ ነው። ትንቢታቱ የሚያቀርቡት፤ ወደ ፍርዱ መከፈት የሚያመሩ ተከታታይነት ያላቸውን ክስተቶች ነው። የዳንኤልን መጽሐፍ በተመለከተ ይህ በተለይ እውነት ነው። ነገር ግን ከመጨረሻዎቹ ቀናት ጋር የሚዛመደውን የእርሱን ትንቢት ክፍል እስከ “ፍፃሜ ዘመን ድረስ” እንዲዘጋና እንዲያትም ዳንኤል ተነግሮታል። በእነዚህ ትንቢታት አፈፃፀም መሰረት ወደዚህ ጊዜ እስክንደርስ ድረስ ፍርዱን በተመለከተ የተሠጠው መልእክት አይታወቅም። ሆኖም “በመጨረሻው ዘመን” አለ ነብዩ፤ “ብዙ ሰዎች ይመረምራሉ፤ እውቀትም ይበዛል” [ዳን 12፡4]።

በእርሱ ዘመን የሚከናወን ነው ብላ ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስን መገለጥ እንዳትጠብቅ ሐዋርያው ጳውሎስ አስጠንቅቋታል። [ያ ቀን ደርሷል ብላችሁ... እንዳትናወጡ] ክህደቱ አስቀድሞ ሳይመጣና “የኃጢአት ሰው” እርሱም “የጥፋት ልጅ ሳይገለጥ” ይላል ጳውሎስ “አይደርስምና” [2ኛ ተሰሎ 2፡3]። ከታላቁ ክህደት፤ ከ“ኃጢአት ሰው” የረጅም ዘመን ግዛት በፊት የጌታችን መገለጥ አይጠበቅም። “የአመፅ ምስጢር”፤ “የጥፋት ልጅ” እንዲሁም “ያ ክፉ” ተብሎ በተጨማሪ የተገለፀው [2ኛ ተሰሎ 2፡3፤ 7፡8] ያ “የኃጢአት ሰው” ጳጳሳዊው ሥርዓት ሲሆን በትንቢት አስቀድሞ እንደተነገረውም የበላይነቱን አስጠብቆ ለ1260 ዓመታት የሚቆይ ነበር። ይህ ዘመን በ1798 ዓ.ም አብቅቷል። የክርስቶስ መገለጥ ከዚያ ጊዜ በፊት ሊሆን አይችልም። ጳውሎስ እስከ 1798 ዓ.ም ድረስ ያለውን የክርስቲያን ዘመን በሙሉ በማስጠንቀቂያው አካቶታል። የክርስቶስ ዳግም ምፅዓት መልእክት የሚታወቅውም ከዚያን ጊዜ በኋላ ባለው ነው።

እንደዚህ አይነት መልእክት ባለፉት ዘመናት ተነግሮ አያውቅም። እንደተመለከትነውም ጳውሎስ አልሰበከውም፤ የጌታን መምጫ ገና ሊመጣ ያለው፤ በዚያን ጊዜ ገና ብዙ እርቀት ወደ ነበረው፤ ወደ ፊት ወንድሞቹን አመልክቷቸዋል። የተሐድሶ አራማጆች አላወጁትም። ማርቲን ሉተር እርሱ ከነበረበት ዘመን

አንስቶ ሶስት መቶ አመት በኋላ የፍርድ ጊዜ እንደሚሆን ነበር የተናገረው። ነገር ግን ከ1798 ዓ.ም ጀምሮ የዳንኤል መጽሐፍ ማህተም ስለተከፈተ፣ የትንቢታቱ እውቀት ጨምሯል፤ ክቡር የሆነውን የፍርድ ጊዜ መልእክትም በማወጅ ጊዜው እንደቀረበ ብዙዎች መስክረዋል።

በአሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን እንደነበረው ታላቅ ተሐድሶ ሁሉ የአድሼንት (የዳግም ምጽዓቱ) እንቅስቃሴ በተለያዩ የክርስቲያን ሃገራት በተመሳሳይ ጊዜ ብቅ ብቅ ማለት ጀመረ። በአውሮፓና በአሜሪካ የነበሩ የእምነትና የፀሎት ሰዎች ትንቢታቱን እንዲያጠኑ ተመሩ። በመንፈስ የተፃፈውን መዝገብ ዱካ በመከተልም የሁሉም ነገር ፍጻሜ በደጅ እንደቀረበ አሳማኝ መረጃ አስተዋሉ። በተለያዩ ስፍራዎች፣ ለየብቻቸው የነበሩ የክርስቲያን ስብስቦች መጽሐፍ ቅዱስን በማጥናት ብቻ የአዳኙ ምፅዓት እንደቀረበ አመኑ።

የፍርድ ሰዓቱን በተመለከተ ትንቢታት ስለሚጠቁሙት ጊዜ ሚሊር ግኝቱን ካብራራ ከሶስት ዓመት በኋላ በ1821 ዓ.ም፣ “የዓለም ሚሲዮናዊ” ዶክተር ዮሴፍ ዎልፍ የጌታን በቅርብ መምጣት መስበክ ጀመረ። ዎልፍ የተወለደው በጀርመን አገር፣ ከዕብራዊያን ወላጆች ሲሆን፣ አባቱ የአይሁድ መምህር ነበር። የክርስቲያን ኃይማኖት እውነት እንደነበረ የገባው ገና ወጣት እያለ ነበር። የተሰጡ [ኃይማኖተኛ] ዕብራውያን በየቀኑ እየተሰበሰቡ ሕዝባቸው ወደፊት የሚጠብቋቸውን ተስፋዎች፣ የሚመጣውን መሲህ ክብርና የእሥራኤልን መልሶ መገንባት ለማውራት በአባቱ ቤት ሲሰባሰቡ፣ ንቁና መጠየቅ የሚያበዛ አእምሮ የነበረው ወልፍ በጉጉት ያዳምጣቸው ነበር። አንድ ቀን የናዝሬቱ የሱስ ሲነሳ ሲሰማ ማን እንደሆነ ጠየቀ። “ተወዳዳሪ የሌለው ክህሎት ያለው ሰው” የሚል ነበር መልሱ፤ “ግን መሲሁን ለመምሰል ስለሞከረ የአይሁድ ፍርድ ቤት ሞት ፈረደበት።” “እንደዚያ ከሆነ ታዲያ” አለ ጠያቂው “የሩሳሌም ለምን ጠፋች? ለምንድን ነው በባርነት ያለነው? ወይኔ! ወይኔ! አለ አባቱ “አይሁዶች ነብያትን ስለገደሉ ነዋ!” አለው። ለልጁ የጠቀመው ሃሳብ፣ “ምናልባት የናዝሬቱ የሱስም ነብይ ኖሮ ይሆናል፤ እናም ጥፋት ባይኖርበትም አይሁዳዊያን ገደሉት።” የሚለው ነበር።-Travels and Adventures of the Rev. Joseph Wolff, vol. 1, ገጽ 6። ይህ ሃሳብ እጅግ ጠንካራ ከመሆኑ የተነሳ፣ የክርስቲያን ቤተ መቅደስ ውስጥ መግባት የተከለከለ ቢሆንም በውጭ ተጠግቶ ስብከቱን ያዳምጥ ነበር።

ገና ሰባት ዓመት እያለ ለአንድ በእድሜ ለገፋ ጎረቤቱ መሲሁ ሲመጣ ስለሚሆነው ስለወደፊቱ የእሥራኤል ድል ሲነግረው ሳለ ሽማግሌው መልሶ በትህትና፣ “ውድ ልጅ ትክክለኛው መሲህ ማን እንደነበረ እነግርሃለሁ፡- ልክ የጥንት ነብያትን እንዳረዱ ሁሉ የጥንት አያቶችህ የሰቀሉት የናዝሬቱ የሱስ ነው። ወደ ቤትህ ሂድና የኢሳይያስን ሃምሳ ሶስተኛ ምዕራፍ አንብብ፤ የሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነም ትረዳለህ” አለው።-Ibid., vol. 1, ገጽ 7። በአንድ ጊዜ ጽኑ እምነት ያዘው። ወደ ቤቱ ሂዶ ጥቅሱን አነበበው፤ በናዝሬቱ የሱስ በኩል ትንቢቱ እንዴት በትክክል እንደተፈፀመ እየተገረመ አነበበው። የክርስቲያኑ ንግግር እውነት ይኖረው ይሆን? ልጁ ትንቢቱን እንዲያብራራለት አባቱን ጠየቀው። ነገር ግን አባቱ የሰጠው የዝምታ ኮስታራ መልስ ስለ ጉዳዩ ሁለተኛ እንዳያወራ አደረገው። ይህ ሁኔታ ግን የክርስቲያንን ኃይማኖት የማወቅ ፍላጎቱን የበለጠ ጨመረው እንጂ አልገታውም።

ለማወቅ የሚመኘው እውቀት ከአይሁድ ቤቱ ሆኖ ተብሎ እንዳያገኘው ተደርጓል፤ ሆኖም ገና በአሥራ አንድ ዓመቱ የአባቱን ቤት ጥሎ ወጣ፤ ለራሱ የሚሆነውን ትምህርት ለመማር፣ እምነቱንና የሕይወት ዘመን ሥራውን ለመምረጥ ወደ ዓለም ወጣ። ለተወሰነ ጊዜ ከዘመዶቹ መጠጋት ቢችልም፣ ብዙም ሳይቆይ ከሃዲ ነህ ተብሎ ተባረረ። በብቸኝነት፣ ምንም ነገር ሳይኖረው በወዘ ልውጦች መካከል ለመኖር ተገደደ። በንቃት

እያጠናና፣ ዕብራይስጥኛ በማስተማር ከሚያገኘው ገቢ ኑሮውን እየገፋ ከቦታ ቦታ ይዘዋወር ነበር። በአንድ የካቶሊክ መምህር ተጽዕኖ፣ የካቶሊክን እምነት እንዲቀበል ተመራ፤ ለራሱ ሕዝቦች ሚስጥናዊ ለመሆንም እቅድ አወጣ። ይህንን አላማ ይዞ ጥናቱን ለመቀጠል ከጥቂት ዓመታት በኋላ ሮም ወደሚገኘው የፕሮፓጋንዳ ኮሌጅ አመራ። በዚህ ሥፍራ በራሱ ሃሳብ የመመራት ልምዱና ሃቀኛ ንግግሩ መናፍቅነት እንዲላከክበት አደረገው። ቤተ ክርስቲያን የምትፈጽመውን ብልሹ አሰራር በግልጽ በመንቀፍ ተሐድሶ አስፈላጊ እንደሆነ ግፊት አደረገ። መጀመሪያ አካባቢ በጳጳሳዊ ልዑካኑ በኩል የተለየ ሞገስ ያገኘ ቢሆንም ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ግን ከሮም እንዲወገድ ተደረገ። በሮማዊነት ቀንበር ስር መደረግ ፈጽሞ እንደማይችል በግልጽ እስኪረጋገጥ ድረስ ቤተ ክርስቲያንም እየተከታተለችው ከቦታ ቦታ ይዘዋወር ነበር። መስተካከል የማይችል ነው ተብሎ ከታወጀ በኋላ ወደሚፈልገው እንዲሄድ ተተወ። በዚህ ጊዜ ወደ እንግሊዝ አገር በመጓዝ የፕሮቴስታንት እምነትን በመቀበል የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያንን ተቀላቀለ። ለሁለት ዓመት ካጠና በኋላ በ1821 ዓ.ም ተልዕኮውን ጀመረ።

የክርስቶስ የመጀመሪያ ምፅዓት “የህመም ሰው ደዌንም የሚያውቅ” ሆኖ እንደነበረ የሚገጸውን ታላቅ እውነት ወልፍ ተቀብሎ እንዲሁ ግልጽ በሆነ ሁኔታ ዳግም ምፅዓቱ በኃይልና በክብር እንደሚሆን ትንቢታቱ እንደሚናገሩ አስተዋለ። የናዝሬቱ የሱስ ይመጣ ዘንድ ተስፋ የተገባ እንደሆነ፣ ለሰዎች ኃጢአት መስዋዕት ይሆን ዘንድ በመዋረድ እንደመጣ ሲያመለክታቸው ሳለ ንጉሥና ተቤዢ ሆኖ እንደገና እንደሚመጣም ያስተምራቸው ነበር።

“እጆቼና እግሮቼ የተወጉት፣ ለመታረድ እንደሚነዳ ጠበት፣ የህመም ሰው ደዌንም የሚያውቅ የነበረው፣ በትረ-መንግሥቱ ከይሁዳ፣ የሕግ አውጪነት ኃይሉም ከእግሮቼ መካከል፣ ከተወሰደ በኋላ፤ መጀመሪያ የመጣው” አለ። “የናዝሬቱ የሱስ፣ እውነተኛው መሲህ”። “በሰማይ ደመና በመላእክት አለቃ መለከት ሁለተኛ ይመጣል”፤ “በደብረ-ዘይት ተራራ ላይም ይቆማል፤ በፍጡራን ላይ ይገዛ ዘንድ ለአዳም ተሰጥቶት የነበረው በቅጣት የተወሰደበት (ራሱ ያጣው) ስልጣን [ዘፍ 1÷26፤ 3÷17] ለየሱስ ይሰጣል። (Joseph Wolff, Researches and Missionary Labors, ገጽ 62) በምድር ሁሉ ላይ ይነግሳል። የፍጥረት ማቃሰትና ሰቆቃ ቀርቶ የምስጋናና የውዳሴ መዝሙሮች ይሰማሉ።” “በአባቱ ክብር ከመላእክት ጋር የሱስ ሲመጣ የሞቱ አማኞች አስቀድመው ይነሳሉ” [1ኛ ተሰሎ 4÷16፤ 1ኛ ቆሮ 15÷23]፤ ይህ እኛ ክርስቲያኖች የመጀመሪያው ትንሳኤ ብለን የምንጠራው ነው። በዚያን ጊዜ የእንስሳት ዓለምም ተፈጥሮውን ይቀይራል [ኢሳ 11÷6-9] ለየሱስም ይገዛል፤ [መዝ 8]። ዓለም አቀፍ ሰላም ይፀናል። ”- Journal of the Rev. Joseph Wolff, ገጽ 378, 379። “ጌታም እንደገና ወደ ምድር ይመለከታል። ‘እነሆ እጅግ መልካም ነው’ ይላል።”-ibid, ገጽ 294።

የጌታ ምፅዓት ቅርብ እንደሆነ ወልፍ አመነ። የትንቢትን ዘመናት አተረጓጎም ታላቁ ፍፃሜ ይከሰታል ብሎ የሰራው ቀመር ሚሊር ካስቀመጠው ጊዜ ስሌት የሚለያየው በጣም ጥቂት በሆኑ ዓመታት ነበር። “ስለዚያች ቀንና ስለዚያች ሰዓት” ግን የሚያውቅ የለም የሚለውን ጥቅስ በማንሳት፣ ስለምፅዓቱ መቅረብ ሰዎች የሚያውቁት ነገር መኖር የለበትም ለሚሉ ወልፍ ሲመልስ “ጌታ ያቺ ቀንና ያቺ ሰዓት መታወቅ የለባትም ብሎአልን? በለስ ቅጠሉ ሲያቆጠቁጥ በጋ እንደቀረበ እንደሚታወቅ ሁሉ ቢያንስ የመምጣቱ ጊዜ እንደቀረበ እናውቅ ዘንድ የዘመኑን ምልክቶች አልሰጠንምን? ነብዩ ዳንኤልን እንድናነብ ብቻ ሳይሆን እንድንረዳው በጥብቅ አሳስቦን ሳለ እኛ ያንን ጊዜ ወይም ዘመን ፈጽሞ ማወቅ የለብንም? በዚያው በዳንኤል

መጽሐፍ ቃላቱ እስከ ፍጻሜ ዘመን እንደተዘጉ (በእርሱ ዘመን እንደሆነው)፤ ‘ብዙ ሰዎች ይመረምራሉ’ (ዘመኑን ስለመጠበቅና ስለማሰላሰል ያለው የእብራዊያን አገላለፅ)፤ ‘እውቀትም (ያንን ዘመን በተመለከተ) ይበዛል።’ [ዳን 12፡4]’ በተጨማሪም ጌታችን እንደዚህ ማለቱ የዘመኑ መቅረብ አይታወቅም ማለቱ ሳይሆን ‘ስለዚያች ቀንና ስለዚያች [እቅጫ] ሰዓት ማንም የሚያውቅ [ሰው]’/knows no man’ የለም ማለቱ ነው። ኖህ መርከቡን እንዳዘጋጀ ሁሉ እኛም ለምፅዓቱ እንዘጋጅ ዘንድ ያነሳሳን፤ በዘመኑ ምልክቶች አማካኝነት በቂ እውቀት እንደሚገኝ እርሱ ይናገራል።”-Wolff, Researches and Missionary Labors, ገጽ 404, 405።

መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም ወይም አሳስቶ በመተርጎም ረገድ በብዙሃኑ ዘንድ ተቀባይነት ስላለው አካሄድ ወልፍ ሲጽፍ፡- “አብላጫው የክርስትና ቤተ ክርስቲያን ክፍል ግልጽ ከሆነው የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በፍጥነት አቅጣጫ ቀይሮ ወደ ቡድኑዎች መናፍቅታዊ አሰራር ተቀይሯል። የወደፊቱ የሰው ልጅ ደስታ በአየር ላይ መንሳፈፍን እንደሚጨምር ያምናሉ፤ እናም አይሁዳዊያን የሚለውን ሲያነቡ አሕዛብ ብለው መረዳት እንዳለባቸው ያስባሉ፤ የሩሳሌም የሚል ሲያነቡ ቤተ ክርስቲያን ብለው ይረዳሉ፤ ምድር የሚል ከሆነ ደግሞ ሰማይ ማለት ይሆናል። የክርስቶስ መምጣት የሚለው ደግሞ የሚስዮናዊ ማህበራት እድገት (መስፋፋት) ማለት መሆን አለበት ይላሉ፤ ወደ ጌታ ቤት ተራራ መውጣት ደግሞ የሚያመለክተው ታላቅ የሜተዲስቶች ስብሰባ ነው ብለው ያምናሉ።”-Journal of the Rev. Joseph Wolff, ገጽ 96።

ከ1821 እስከ 1845 ዓ.ም ባሉት ሃያ አራት ዓመታት ወልፍ አያሌ ጉዞዎችን አደረገ፤ በአፍሪካ ግብጽንና አቢሲንያን ጎበኘ፤ በእስያ ደግሞ በፍልስጥኤም፤ በሶሪያ፤ በፋርስ፤ በቦክሃራ [የአሁኑ ኡዝበኪስታን]፤ እና በህንድ ተጉዟል። ወደዚያ ሲሄድ ሳለ በቅድስት ሄለና ደሴት በመስበክ አሜሪካንም ጎብኝቷል። በ1837 በነሐሴ ወር ላይ ኒው ዮርክ ደረሰ፤ በዚያች ከተማ ከሰበክ በኋላ በፍላጊያውያን በባልቲሞርም ሰብኮ በመጨረሻ ወደ ዋሽንግተን አመራ። በዚህ ስፍራ እንዲህ አለ፡- “በቀድሞ ፕረዘዳንቱ በጆን ኩይንስ አዳምስ አማካኝነት ወደ አንዱ ምክር ቤት ሃሳቡ ቀርቦ የምክር ቤቱን አዳራሽ ለማስተማር እንድትጠቀምበት ምክር ቤቱ በሙሉ ድምጽ ፈቅዶልኝ ሁሉም የምክር ቤት አባላት፤ የቮርጂኒያ ጳጳስ፤ የቤተክህነት መሪዎችና የዋሽንግተን ነዋሪዎች በተገኙበት፤ በዕለተ ቅዳሜ፤ ትምህርቱን አቀረብኩ። ይህ ተመሳሳይ ሞገስ በኒው ጆርጲና በፔንሲልቫኒያ አስተዳደር አካላት ተቸሮኝ እነርሱ በተገኙበት በኤስያ ምርምሮችና በየሱስ ክርስቶስ አካላዊ ግዛት ላይ ትምህርት ሰጠሁ።”-ibid., ገጽ 398, 399።

ዶ/ር ወልፍ ያለ ማንኛውም አውሮፓዊ ስልጣን ጥበቃ፤ ብዙ ችግሮችን እየተጋፈጠና ቁጥር ስፍር በሌላቸው አደጋዎች ተከቦ እጅግ አረመኔ በሆኑ አገራት መካከል ተጓዘ። የእግሩ መዳፍ ተገርፎ በርሃብ ተቀጣ፤ እንደባርያ ተሸጠ፤ ሶስት ጊዜ የሞት ፍርድ ተፈረደበት። በዘራፊዎች ተጠቃ፤ የተወሰኑ ጊዜያትም ከውኃ ጥም ሊሞት ምንም አልቀረውም ነበር። በአንድ ወቅት የነበረው ነገር ሁሉ ተዘርፎ፤ በረዶ ፊቱን እየደበደበው፤ በቅዝቃዜ በረጋው መሬት ላይ በባዶ እግሩ ሲጓዝ እግሩ እየደነዘዘ በመቶ ለሚቆጠሩ ማይሎች እንዲጓዝ ተገድዶ ነበር።

በጨካኝና ነውጠኛ ነገዶች መካከል መሣሪያ ሳይታጠቅ እንዳይሄድ ማስጠንቀቂያ ሲቀርብለት የጦር መሳሪያ አቅርቦት ማለትም “ፀሎት፤ ጽኑ ፍላጎት ለክርስቶስ፤ በእርዳታው መተማመን” እንዳለው ይናገር ነበር። “ደግሞም” አለ “በልቤ የእግዚአብሔርና የባልንጀራዬ ፍቅር አለኝ፤ መጽሐፍ ቅዱስም በእጄ ውስጥ ነው።”-W. H. D. Adams, In Perils Oft, ገጽ 192። የዕብራይስጥና የእንግሊዘኛ መጽሐፍ ቅዱስን

በሄደበት ቦታ ሁሉ ይዞ ይሄድ ነበር። በኋላ ካደረጋቸው ጉዞዎች ስለ አንዱ ሲናገር፣ “መጽሐፍ ቅዱስን ገልጮ በእጄ ያዝኩት፣ ጉልበቴ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንዳለ፣ ኃይሉም እንደሚያፀናኝ ይሰማኝ ነበር።” ይላል።- Ibid., ገጽ 201።

የፍርዱ መልእክት ሰው በሚኖርበት ዓለም አብዛኛው ክፍል እስኪሰራጭ ድረስ በእንዲህ ሁኔታ ሥራውን በጽናት ቀጠለ። በአይሁዳዊያን፣ በቱርኮች፣ በፋርሶች [ኢራናዊያን]፣ በሂንዱዎች [ህንዳዊያን] ሌሎች በርካታ ሕዝቦችና ዘሮች መካከል ሆኖ የእግዚአብሔርን ቃል በእነዚህ ቋንቋዎች በተነ፤ በሄደበት ሁሉ፣ እየቀረበ ያለውን የመሲሁን መንግሥት አወጀ።

በጉዞዎቹ መካከል በቦክሃራ (ኡዝበኪስታን) የጌታን በቅርብ መምጣት አስተምህሮ የያዙ በፋቅ የተገለሉ ሕዝቦችን አገኘ። ስለ የመን አረቦችም ሲናገር፡- “ስለ ክርስቶስ መምጣትና በክብር ስለ መግዛቱ የሚጠቅስ ‘ሲራ’ የሚባል መጽሐፍ እንዳላቸው፣ በ1840 ዓ.ም ታላላቅ ክስተቶች ይኖራሉ ብለው እንደሚጠብቁ” ተናግሯል።-Journal of the Rev. Joseph Wolff, ገጽ 377። “በየመን ከፊካባዊያን ጋር ስድስት ቀን አሳለፍኩ። ወይን አይጠጡም፣ የወይን ዛፍ አይተክሉም፤ ዘርም አይዘሩም፣ የሚኖሩት በድንኳን ውስጥ ነው፤ የፊካብን ልጅ የኢዮናዳብን ቃላት ያሳለስላሉ እንደ ፊካብ ልጆች ሁሉ በሰማይ ደመና የመሲሁን በፍጥነት መገለጥ የሚጠብቁ... ከእነርሱ ጋር የሚኖሩ ከዳን ወገን የሆኑ የእሥራኤል ልጆች ነበሩ።”-Ibid., ገጽ 389።

በታርታሪ [ከካስፒያን ባህር ኡራል ተራራ እስከ ፓስፊክ ውቅያኖስ ያለው ሰሜናዊ ክፍል] ይህንን እምነት የያዙ እንደነበሩ በሌላ ሚስቶናዊ ታውቋል። አንድ የታርታር ቄስ ክርስቶስ ሁለተኛ የሚመጣው መቼ እንደሆነ ለሚስቶናዊው ጥያቄ አቀረበለት። ሚስቶናዊው ምንም እንደማያውቅ ሲመልስለት የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪ ነኝ እያለ በእንደዚህ ዓይነት ድንቁርና ውስጥ መሆኑ እጅግ አስደንቆት፣ የራሱን እምነት ሲነግረው ሳለ እምነቱ በትንቢት ላይ የተመሠረተ እንደሆነና ክርስቶስ በ1844 ገደማ እንደሚመጣ ነገረው። ከ1826 ዓ.ም ጀምሮ የአድቬንት (የምፅዓቱ) መልእክት በእንግሊዝ አገር መሰበክ ጀመረ። ይህ እንቅስቃሴ እንደ አሜሪካው ግልጽ የሆነ መልክ የያዘ አልነበረም፤ የምፅዓቱ ትክክለኛ ጊዜ እምብዛም አይሰበክም ነበር። ሆኖም የክርስቶስ በኃይልና በክብር መምጣት ታላቅ እውነት በስፋት ይታወቅ ነበር። ይህ የሆነው ለየት ያለ ሃሳብ ባላቸውና በአፈንጋጮች መካከል አልነበረም። እንግሊዘዊው ፀኑፊ ሞውራንት ብሮክ እንደሚለው ሰባት መቶ ያህል የሚሆኑ የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን (Church of England) አገልጋዮች በ”መንግሥቱ ወንጌል” ስብከት ተጠምደው ነበር። የጌታ ምፅዓት በ1844 ዓ.ም እንደሚሆን የሚጠቁመው መልእክት በታላቋ ብሪታንያም ይሰጥ ነበር። በአሜሪካ የሚታተሙ የአድቬንት ህትመቶች በስፋት ይሰራጩ ነበር። መጻሕፍትና መጽሐፍቶች በስፋት ይታተሙ ነበር። በ1842፣ በትውልድ እንግሊዘዊ የነበረውና የአድቬንትን እምነት በአሜሪካ የተቀበለው ሮበርት ዊይንተር የጌታን ምፅዓት ለማወጅ ወደ ትውልድ አገሩ ተመለሰ። በሥራው ብዙዎች ተባበሩ፤ የፍርዱ መልእክትም በተለያዩ የእንግሊዝ ስፍራዎች ታወጀ።

በደቡብ አሜሪካ በአረመኔያዊነትና በቀሳውስት ዓለማዊነት መካከል ስፔናዊው ጀስዊት ላኩንዛ መጽሐፍ ቅዱስን በማጥናት የክርስቶስን በቶሎ የመመለስ እውነት ተቀበለ። ማስጠንቀቂያውን ለመስጠት በራሱ ተገዶ፣ ነገር ግን የሮማን ነቀፋ ለማምለጥ በማሰብ ራሱን የተለወጠ አይሁድ እንደሆነ አድርጎ “ራቢ ቤን-እሥራኤል” በሚል ስም አቋሙን (እይታዎቹን) አሳተመ። ላኩንዛ በሕይወት የኖረው በ18ኛው መቶ

ክፍለ ዘመን ቢሆንም መጽሐፉ ግን ወደ ለንደን መጥቶ ወደ እንግሊዘኛ ቋንቋ የተተረጎመው በ1825 ዓ.ም ገደማ ነበር። መታተሙ በዳግም ምፅዓቱ ዙሪያ ከወዲሁ እየተቀሰቀሰ የነበረውን ፍላጎት የበለጠ ስር እንዲሰድ አገዛ።

በጀርመን አገር በ18ኛው መቶ ክፍለ ዘመን በሉተራዊያን ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ተደናቂ የመጽሐፍ ቅዱስ መምህርና ተቺ በነበረው በቤንግል አማካኝነት አስተምህሮው ይሰጥ ነበር። “ኮስታራና ወደ ኃይማኖት ያዘነበለ አዕምሮ የነበረውና ገና በልጅነቱ ያገኘው ስልጠናና ስነ-ሥርዓት ይህን ዝንባሌውን ስር ያሰደደና ያጠናከረለት ቤንግል በተፈጥሮው ወደዚህ ጥናት ያዘነበለ ስለነበር” ትምህርቱን ከጨረሰ በኋላ ለስነ-መለኮት ጥናት ራሱን አሳልፎ ሰጠ። “እንደሌሎች፣ ሚዛናዊ የአስተሳሰብ ባህሪ እንዳለቸው ወጣት ወንዶች ሁሉ፣ ከመጀመሪያውም ሆነ ከዚያ በኋላ በኃይማኖት ጉዳይ ከጥርጥርና ከአስቸጋሪ ሁኔታዎች ጋር ሲታገል የነበረ ሲሆን ‘ምስኪን ልቡን በመውጋት የወጣትነት ሕይወቱን መሸከም እንዲያቅተው ስላደረጉ በርካታ ቀስቶች’ በስሜት ይናገራል። የወርተምበርግ ካውንስል አባል በመሆን ለኃይማኖት ነፃነት በመታገል በወቅቱ ተመስርታ ከኖረችው ቤተ ክርስቲያን ለመውጣት የሚፈልጉና እንዳይወጡ እንደታሰሩ ለሚሰማቸው ለእነርሱ ከህሊና አንፃር ሚዛናዊ የሆነ ነፃነት ሊሰጣቸው እንደሚገባ” ይገፋፋ ነበር።-Encyclopaedia Britannica, 9th ed., art. “Bengel።” የመርሃ ግብሩ ጥሩ ውጤቶችም በትውልድ ክፍለ ሃገሩ እስካሁን ድረስ ይስተዋላሉ።

“ምጽዓተ እሁድ” በሚል ርዕስ አንድ ስብከት ከራዕይ መጽሐፍ ምዕራፍ 21 እያዘጋጀ እያለ ነበር፣ ለቤንግል፣ የክርስቶስ ዳግም ምፅዓት ብርሐን ለአዕምሮው የበራለት። የራዕይ ትንቢታት ከምንጊዜውም በላይ ቁልጭ ብለው ተገለጹለት። በነብዩ በቀረቡት፣ ግዙፍ አስፈላጊነት ባላቸውና በላቀው የትዕይንቶች ክብር እጅግ ተደምሞ፣ ለተወሰነ ጊዜ ጉዳዩን ከማሰላሰል እንዲገደብ ተገድዶ ነበር። መድረክ ላይ ደግሞ ይህ ጉዳይ ግልጽ በሆነ ትዕይንትና ኃይል ራሱን አቀረበለት። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ስለ ትንቢታቱ በተለይም ስለ ዓለም ጥፋት ለማጥናት በመወሰን ብዙም ሳይቆይ የክርስቶስ ምፅዓት ቅርብ እንደሆነ እንደሚጠቁሙ ተረዳ። የዳግም ምፅዓቱ ጊዜ ይሆናል ብሎ የያዘው ቀን፣ በኋላ በሚለር ከታመነው በጣም ጥቂት ዓመታት ልዩነት የነበረው ነበር።

የቤንግል ጽሁፎች በክርስትናው ዓለም ሁሉ ተሰራጭተዋል። በትንቢታት ረገድ ያለው እይታ በራሱ አገር በወርተምበርግ በአብዛኛው ተቀባይነት ሲያገኝ በሌሎች የጀርመን ክፍሎችም የተወሰነ ተቀባይነት አግኝቷል። ከሞተም በኋላ የአድቬንት መልክት እንቅስቃሴው ቀጥሎ ጉዳዩ በሌሎች ስፍራዎች ትኩረት መሳብ በጀመረበት በዚያው ጊዜ በጀርመንም ይሰማ ነበር። ቀደም ባለው ጊዜ አማኞች ወደ ሩሲያ በመሄድ መንደሮችን መሰረቱ፤ እስካሁንም ድረስ የክርስቶስ በቶሎ የመምጣቱ እምነት በዚያ አገር ባሉ የጀርመን አብያተ ክርስቲያናት ይታመናል።

በፈረንሳይና በስዊዘርላንድም ብርሃኑ በርቷል። ፋረልና ካልቪን የተሐድሶውን እውነቶች ባሰራጩበት በጄኔቫ፣ ጋውስን የዳግም ምፅዓቱን መልእክት ሰበከ። ጋውስን ተማሪ እያለ በአሥራ ስምንተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ማገባደጃና በአሥራ ዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ሁሉንም አውሮፓ እየወረረው የነበረው በእምነት ሳይሆን በምክንያት መመስረት አለበት (rationalism) የሚለው መንፈስ ገጥሞት ነበር። ወደ አገልግሎት ሲገባ የእውነተኛው እምነት እውቀት ያልነበረው ከመሆኑም በላይ ወደ መጠራጠር ያዘነበለ ነበር። ወጣት እያለ ነበር ትንቢት ማጥናት ይወድ የጀመረው፤ “የሮሊንስ ጥንታዊ ታሪክ/Rollin’s Ancient History” የሚለውን ካነበበ በኋላ ትኩረቱ ወደ ዳንኤል ሁለተኛው ምዕራፍ ዞረ፤ ልክ እንደ ታሪክ ፀሐፊው ዘገባ፣ ትንቢቱ በሚያስደንቅ ሁኔታ ዝንፍ ሳይል፣ እቅጩን መፈፀሙ

እጅግ አስገረመው። ወደ መጨረሻ ዓመታት በመጡት አደጋዎች ውስጥ እንደመልህቅ ሆኖ ያገለገለው መጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ መሆኑን በዚህ መሰረት ማረጋገጫ አገኘ። በምክንያት በተመሠረተ አስተምህሮ ረክቶ መቀመጥ አልተቻለውም። መጽሐፍ ቅዱስን በማጥናትና ግልጽ ብርሐን በመፈለግ ውስጥ ሆኖ፣ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ወደማያጠራጥር እምነት ተመራ።

የትንቢታቱን ምርመራ በመቀጠል የጌታ መምጣት በደጅ እንደሆነ አመነ። በዚህ ታላቅ እውነት ግዝፈትና አስፈላጊነት ተጽዕኖ ስር ሆኖ፣ ወደ ሕዝቡ ለመምጣት ፈለገ፤ ነገር ግን የዳንኤል ትንቢት ምስጢራዊና ሊስተዋል የማይችል ነው የሚለው በአብዛኛዎች ዘንድ ተቀባይነት ያለው አመለካከት እንቅፋት ሆነበት። ከእርሱ በፊት ፋረል ጀኔቫን በወንጌል ለመድረስ እንዳደረገው ሁሉ እርሱም በልጆች ጀምሮ፣ በእነርሱ ምክንያት ወላጆችን ለመድረስ ተስፋ አድርጎ ሥራውን ለመጀመር በመጨረሻ ወሰነ።

“ይህ እንዲስተዋል ምኞቴ ነው” አለ የዚህን ሥራ አላማውን በኋላ ሲገልጽ፣ “አስፈላጊነቱ ትንሽ ስለሆነ አይደለም፣ በተቃራኒው ታላቅ ዋጋ ስላለው ነው በዚህ ሁኔታ ላቀርበው፣ ለልጆችም ለስተምረው የፈለግሁት። መደመጥ እጅግ ፈልጌ ነበር። ማስተማሪያን በጎልማሶች ከጀመርኩ ደግሞ የሚሰማኝ የለም ብዬ ፈርቼ ነበር።” “ስለዚህ ወደ ህፃናት ለመሄድ ወሰንሁ። ልጆችን እስበስባለሁ፣ ብዛታቸው እየጨመረ ከሄደ፣ የሚሰሙ፣ ደስ የተሰኙ፣ ፍላጎት ያደረባቸው ከሆኑ፣ ከገባቸውና ነጥቡን ማብራራት ከቻሉ፣ ሁለተኛ ስብስብ በቅርቡ እንደሚኖረኝ እርግጠኛ ነኝ፤ በተራቸውም ትልልቅ ሰዎች ቁጭ ብለው ቢያጠኑ ጠቃሚ እንደሆነ ያያሉ። ይህ ሲሆን አላማው ይሳካል።”-L. Gaussen, Daniel the Prophet, vol. 2, Preface።

ጥረቱ ውጤታማ ነበር፤ ልጆችን ሲያስተምር ሳለ ትልልቅ ሰዎች ለመስማት መምጣት ጀመሩ። የቤተ ክርስቲያኑ ሰገነቶች በሙሉ ጀሮ በሚሰጡ አድማጮች ተሞሉ። በመካከላቸው የተከበሩና የተማሩ፣ ጀኔቫን የሚጎበኙ እንግዶችና የውጪ አገር ሰዎች ነበሩ፤ በመሆኑም መልእክቱ ወደ ሌሎች ስፍራዎች ተሰራጩ።

በዚህ ስኬት ተበረታቶ፣ የትንቢት መጻሕፍትን ጥናት በፈረንሳይኛ ተናጋሪዎች መካከል ያበረታታል በሚል ተስፋ ጋውሶን ትምህርቶቹን አሳተመ። “ለልጆች የተሰጠውን ትምህርት ማሳተም” አለ ጋውሶን “የተደበቁ/የማይስተዋሉ ናቸው በሚል የሃሰት ሰበብ እንደዚህ አይነቶችን መጻሕፍት ቸል ለሚሉ ጎልማሶች፣ ልጆቻቸው ካስተዋሉአቸው እንዴት የተሰወሩ ሊሆኑ ይችላሉ ብሎ በልጆች መናገር ነው። በመንጎቻችን መካከል ተወዳጅ የሆኑትን የትንቢታት እውቀት ለመለገስ” አለ ሲጨምር “ጽኑ ፍላጎት ነበረኝ፤ በእኔ እይታ የጊዜውን አስፈላጊ ጥያቄ የሚመልስ ከዚህ የተሻለ ጥናት በእርግጥ የለም። በደጅ ላለው ከባድ አበሳ ለመዘጋጀትና የሱስ ክርስቶስን በንቃት ለመጠበቅ የምንዘጋጀው በዚህ ነው።”

በፈረንሳይኛ ቋንቋ ከሚሰብኩ እጅግ ታዋቂና ተወዳጅ ከሆኑት መካከል የነበረ ቢሆንም፣ ጋውሶን ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ከአገልግሎቱ ታገደ። ዋና ጥፋቱ ነው የተባለውም የለዘበና፣ በእውቀትና በምክንያት የተመሠረተ መመሪያ የሆነውንና እውነተኛ እምነት ፍፁም የለውም ከመባል የደረሰውን የቤተ ክርስቲያኒቱን [የካቶሊክ እምነትን] ማስተማሪያ መጽሐፍ በመጠቀም ፈንታ ለወጣቱ መጽሐፍ ቅዱስን አስተምሯል የሚል ነበር። ከዚያ በኋላ በአንድ የስነ-መለኮት ትምህርት ቤት አስተማሪ በመሆን፣ በእሁድ ቀን ደግሞ የቤተ ክርስቲያኒቱ ማስተማሪያ መጽሐፍ ሰባኪ (ካቴቸስት/catechist) ሆኖ ልጆችን በማስጠናት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ያስተምራቸው ነበር። በትንቢት ላይ የሰራቸው ሥራዎች መጠነ-ሰፊ ፍላጎት አነሳሱ። (እንደ ፕሮፌሰር ሆኖ) ከሚያስተምርበት ጠረጴዛ ፣ በህትመት እንዲሁም በሚወደው ልጆችን በማስተማር

ሥራው፣ ለብዙ አመት በመቀጠል ታላቅ ተጽዕኖ መፍጠር ቻለ፤ የብዙ ሰዎች ትኩረት የጌታ ምፅዓት እንደቀረበ ወደሚያሳየው ወደ ትንቢት ጥናት እንዲዘር በማድረጉ ጥረት ዋና መሳሪያ ሊሆን ችሏል።

በስካንዲናቪያም የምፅዓት መልእክቱ ታውጆ ሰፊ የሆነ ፍላጎት ተቀጣጥሎ ነበር። ብዙዎች ከግድየለሽ የደህንነት ስሜት በመንቃት፣ ኃጢአታቸውን በመናዘዝና በመተው፣ በክርስቶስ ስም ይቅርታን ለመኑ። ነገር ግን የመንግሥታዊ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች/ካህናት እንቅስቃሴውን ተቃውሞ፤ በተጽዕኖአቸውም ምክንያት መልእክቱን የሰበኩ አንዳንዶች ወደ ወህኒ ቤት ተወረወሩ። በበርካታ ስፍራዎች የጌታን በቅርብ መገለጥ የሚሰብኩ በእንዲህ ሁኔታ ዝም እንዲሉ ሲደረግ፣ በተአምራዊ መንገድ መልእክቱን በልጆች አማካኝነት ሊልክ እግዚአብሔር ወደደ። ከሚጠበቀው እድሜ በታች ስለነበሩ መንግሥት ሊገድባቸው አልቻለም፤ ምንም ሳይደረጉም እንዲናገሩ ተፈቀደላቸው።

አብዛኛው እንቅስቃሴ በዋናነት በዝቅተኛው መደብ መካከል ነበር። በጉልበት ሰራተኞች ደሳሳ ጎጆዎች ውስጥ እየተሰባሰቡ ማስጠንቀቂያውን ይሰሙ ነበር። የህፃናት ሰባኪዎችም በአብዛኛው ከደሃ ጎጆዎች የመጡ ነበሩ። የተወሰኑት ልጆች እድሜ ከስድስት እና ከስምንት አመት አይበልጥም ነበር። አዳኙን እንደሚወዱት ሕይወታቸው ሲመሰክር ሳለ፣ የእግዚአብሔርንም ቅዱስ መጠይቆች በመታዘዝ ለመኖር እየሞከሩ ሳለ፣ ማንፀባረቅ የቻሉት ግን በዚያ እድሜ ክልል ያለ ልጅ የሚያሳየውን የተለመደ ብልህነትና ችሎታ ነበር። በሰዎች ፊት ሲቆሙ ግን ከራሳቸው ተፈጥሯዊ ክህሎት በላቀ ተጽዕኖ ስር እንደሚንቀሳቀሱ ግልጽ ነበር። የመጽሐፍ ቅዱስን ቃል ራሱን በመጠቀም፣ “የፍርዱ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት” [ራዕይ 14÷7] እያሉ በከበረ ኃይል የፍርዱን ማስጠንቀቂያ ሲናገሩ የድምጻቸው ቅላፄና የሚናገሩበት አኳኋን ይቀየር ነበር። የስነ ምግባር ብልሹነትንና የባህርይ ልሽቀትን በመኮነን ብቻ ሳይሆን ዓለማዊነትንና ወደኋላ ማፈግፈግን በመንቀፍ እንዲሁም ሊመጣ ካለው ቁጣ ያመልጡ ዘንድ አድማጮቻቸውን በማስጠንቀቅ የሕዝቡን ኃጢአት አወገዙ።

ሰዎች በፍርሃት እየተንቀጠቀጡ አዳመጡ፤ የሚወቅሰው የእግዚአብሔር መንፈስ ለልባቸው ተናገራቸው። ብዙዎች በአዲስና በጥልቅ ፍላጎት መጽሐፍ ቅዱስን እንዲመረምሩ ተመሩ፤ ገደብ-የለሽችና ምግባረ ብልሹዎች ተለወጡ፤ ሌሎችም ታማኝነት የጎደለው ተግባራቸውን አቆሙ። ሊደበቅ የማይችል ሥራ ከመሰራቱ የተነሳ የመንግሥታዊ ቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች እንኳ በእንቅስቃሴው ውስጥ የእግዚአብሔር እጅ እንዳለበት እውቅና ለመስጠት ተገደው ነበር።

የአዳኙ መምጣት የምሥራች በስካንዲናቪያን አገራት ይሰማ ዘንድ የእግዚአብሔር ፈቃድ ነበር፤ የአገልጋዮቹ ድምፆች ዝም እንዲል ሲደረግ ሥራው ይከናወን ዘንድ መንፈሱን በልጆች ላይ አደረገ። ደስታ በተሞላ እልፍ አዕላፋት፣ ዘንባባ እያወዛወዙ የድል ጩኸት እያሰሙ የዳዊት ልጅ መሆኑን በሚናገሩ ሰዎች ተከቦ የሱስ ወደ የሩሳሌም በቀረበ ጊዜ ቀናተኛ ፈሪሳዊያኑ ዝም እንዲያሰኛቸው ነገሩት፤ ክርስቶስም ይህ ሁሉ የትንቢት ፍፃሜ መሆኑን በመመለስ፣ እነዚህ ሰዎች ዝም ቢሉ እንኳ ድንጋዮች ይጮኹ አላቸው። የካህናትንና የአለቆችን ዛቻ በመፍራት ወደ የሩሳሌም በሮች ይገቡ የነበሩት ሕዝቦች በደስታ የተሞላ አዋጃቸውን ከመናገር ቢቆጠቡም በቤተ መቅደስ ሰገነቶች የነበሩት ህፃናት አዝማቹ ከቆመበት በመቀጠል ዘንባባቸውን እያወዛወዙ “ሆሳዕና የዳዊት ልጅ” [ማቴ 21÷8-16] እያሉ ይጮኹ ነበር። ፈሪሳዊያኑ በጣም ተቆጥተው “እነዚህ የሚሉትን አትሰማምን?” ባሉት ጊዜ “ከህፃናትና ከሚጠቡት አፍ ምስጋናን ለራስህ

አዘጋጀህ የሚለውን ቃል ከቶ አላነበባችሁምን?” አላቸው። በመጀመሪያው ምፅዓት እግዚአብሔር በልጆች እንደሰራ ሁሉ የዳግም ምፅዓቱን መልእክትም በልጆች በኩል አከናወነ። የእግዚአብሔር ቃል መፈፀም አለበት፤ የአዳኙ መምጣት አዋጅ ለሕዝብ፣ ለነገድ፣ ለቋንቋም መነገር አለበት።

ማስጠንቀቂያው በአሜሪካ ይነገር ዘንድ ኃላፊነቱ ለዊሊያም ሚሊርና ለግብረ አበሮቹ ተሰጠ። ይህች አገር የታላቁ የአድሼንት (የምፅዓቱ መልእክት) እንቅስቃሴ እምብርት ሆነች። የመጀመሪያው መልእክት ትንቢት እጅግ ቀጥተኛ የሆነ ፍፃሜ ያገኘው እዚህ ነው። የሚሊርና ዳደሾች ጽሁፎች ወደ ሩቅ ስፍራዎች ተሰራጩ። ሚስዮናዊያን መድረስ የቻሉበት የዓለም ክፍል ሁሉ የክርስቶስ በቶሎ መመለስ መልካም ዜናዎች ተበተኑ። “የፍርዱ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት” የሚለው የዘላለሙ ወንጌል መልእክት በስፋትና በርቀት ተሰራጩ።

ክርስቶስ በ1844 ዓ.ም ፀደይ ወቅት እንደሚመጣ የሚያመለክቱ የሚመስሉት የትንቢታቱ ምስክርነቶች በሰዎች አዕምሮ ውስጥ ሰርገው ገብተው ነበር። መልእክቱ ከክፍለ ሀገር ወደ ክፍለ ሀገር (state to state) ሲሰራጩ በሁሉም ስፍራ መነቃቃትና መጠነ ሰፊ ፍላጎት ይገፀባቸው ነበር። በትንቢት ዘመናት የቀረቡት መከራከሪያዎች እውነት እንደሆኑ በማመን፣ የአመለካከታቸውን ኩራት በመሰዋት እውነትን በደስታ ተቀበሉ። አንዳንድ አገልጋዮች የተለየ አመለካከታቸውንና ስሜታቸውን ወደ ጎን በመተው፣ ደመወዛቸውንና ቤተ ክርስቲያናቸውን በመተው የየሱስን መምጣት ለማወጅ ወገኑ። ሆኖም በአንፃሩ ይህንን መልእክት የሚቀበሉ አገልጋዮች ብዙ አልነበሩም። እናም ሥራው በአብዛኛው ያረፈው በምስኪን ምዕመናን ነበር። ገበሬዎች እርሻቸውን፣መካኒኮች መሳሪያዎቻቸውን፣ ነጋዴዎች ሸቀጦቻቸውን፣ የተማሩ ሰዎች ደግሞ ሥራቸውን ተው፤ ያም ሆኖ ሊሰራ ካለው ሥራ ጋር ሲነፃፀር የሰራተኞች ቁጥር ጥቂት ነበር። እግዚአብሔርን መሰልነት ያጣች ቤተ ክርስቲያን ሁኔታና በኃጢአት የተዘፈቀው ዓለም የእውነተኛ ጠባቂዎችን ልቦች በሸክም አቅመደመዱት፤ እናም ሰዎችን ወደ ንስሐ ብሎም ወደ ድነት ለመጥራት ሲሉ በፈቃደኛነት ፍጋትን፣ ችጋርንና መከራን ቻሉ። በሰይጣን ተቃውሞ ቢገጥመውም ሥራው በቀጣይነት ወደፊት ተራምዶ የምፅዓቱ እውነትም በበርካታ ሺዎች ተቀባይነትን አገኘ።

ዓለማዊያንም ሆኑ የቤተ ክርስቲያን አባላት፣ ከሚመጣው ቁጥ እንዲያመልጡ ኃጢአተኞችን እያስጠነቀቀ የሚሰረስረው ምስክርነት በሁሉም ስፍራ ተሰማ። የክርስቶስ መቅድም እንደነበረው መጥምቁ ዮሐንስ፣ ሰባኪዎች መጥረቢያውን በዛፉ ስር አስቀምጠው ለንስሐ የሚገባ ፍሬ ያፈሩ ዘንድ ሁሉንም አስገነዝቡ [ማቴ 3÷8]። የሚቀሰቅሰው ልመናቸው በሕዝባዊ መድረኮች ላይ ከሚሰሙት የሰላምና የደህንነት ማረጋገጫዎች ጋር ቁልጭ ያለ ልዩነት ነበረው፤ መልእክቱ በተሰጠበት ስፍራ ሁሉ ሕዝቡን ይቀሰቅስ ነበር። ቀላልና ቀጥተኛ የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል አማካኝነት ይስተዋል ዘንድ በመደረጉ ያመጣው የጥፋተኝነት ስሜት ሸክም ሙሉ ለሙሉ ሊቋቋሙት የቻሉ አልነበሩም ማለት ይቻላል። የኃይማኖት ለፋፊዎች ከሐሰተኛ የደህንነት ስሜታቸው እንዲነቁ ሆኑ። ወደ ኋላ መንሸራተታቸውን፣ ዓለማዊነታቸውንና እምነት ማጣታቸውን፣ ትዕቢታቸውንና ራስ ወዳድነታቸውን ተመለከቱ። ብዙዎች በንስሐና ራስን በማዋረድ እግዚአብሔርን ፈለጉት። ለረጅም ጊዜ በዓለማዊ ነገሮች ላይ ተጣብቀው የነበሩት ፍላጎቶቻቸው አሁን በሰማይ ላይ አረፉ። የእግዚአብሔር መንፈስ አረፈባቸው፤ በለሰለሰና በተደቆሰ ልብ ሆነው “የፍርዱ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት” የሚለውን ጩኸት ለማሰማት አበሩ። [ራዕይ 14÷7]።

ኃጢአተኞች እያለቀሱ “እድን ዘንድ ምን ማድረግ ይገባኛል?” [የሐዋ ሥራ 16÷30] ይሉ ነበር። በእምነት አጉዳይነት ሕይወት ውስጥ የነበሩ እነርሱ ካሳ ለመመለስ በሽብር ተራውጡ። በክርስቶስ ሰላም ያገኙ ሁሉ፣ ሌሎችም የዚህ በረከት ተካፋይ ይሆኑ ዘንድ ተመኙ። የወላጆች ልብ ወደ ልጆች፣ የልጆችም ልብ ወደ ወላጆች ተመለሰ። የኩራትና የመገለል ግድግዳዎች ተጠራርገው ሄዱ። ልባዊ ፀፀቶች ተደረጉ፤ የቤተሰቡ አባላትም በቅርበት ያሉ እጅግ የሚወዷቸው መዳንን ያገኙ ዘንድ ለፉ። ልባዊ የምልጃ ፀሎት ድምፆችን መስማት የተለመደ ነበር። እግዚአብሔርን በመለመን በሁሉም ስፍራ ነፍሳት በመቃተት ውስጥ ነበሩ። ብዙዎች፣ ኃጢአታቸው ይቅር መባሉን እርግጠኛ ለመሆን ወይም ለዘመዶቻቸው ወይም ለጎረቤቶቻቸው መለወጥ ሲሉ ሌሊቱን በሙሉ ይፀልዩ ይቃትቱ ነበር።

ሁሉም የሕብረተሰብ መደቦች ወደ አድሼንቲስት ስብሰባዎች ይጎርፉ ነበር። ከተለያዩ ሁኔታዎች የመጡ፣ ሃብታሞች፣ ድሆች፣ የተከበሩና ምስኪኖች ሁሉ የዳግም ምፅዓት አስተምህሮን ራሳቸው በቀጥታ ለመስማት በፍርሃት ይመጡ ነበር። አገልጋዮቹ የእምነታቸውን ምክንያቶች በሚያስረዱበት ጊዜ እግዚአብሔር የመቃወምን መንፈስ ገደበ። አንዳንድ ጊዜ መሳሪያው ልፍስፍስ ቢሆንም የእግዚአብሔር መንፈስ ግን ለእውነቱ ኃይል ለገሰ። በእነዚህ ስብሰባዎች ላይ የቅዱሳን መላእክት መገኘት ይታወቅ ነበር፤ በየቀኑም አዳዲስ ነፍሳት ወደ አማኞች ተጨመሩ። የክርስቶስ በቅርብ መምጣት ማስረጃዎች ሲደጋገሙ፣ ሕዝብ በብዛት እየተሰበሰበ የከበሩትን ቃላት ትንፋሽ በሌለው ፀጥታ ያዳምጡ ነበር። ሰማይና ምድር የተቀራረቡ መሰሉ። ሽማግሌ ሆነ ወጣት ወይም ጎልማሳ፣ የእግዚአብሔር ኃይል በእነርሱ ላይ ታወቀች። ምስጋና በከንፈራቸው ላይ ሆና ሰዎች ወደ ቤታቸው ይሄዱ ነበር። ፀጥ ባለው የሌሊት አየር የደስታ ደወል ያቃጭል ነበር። እነዚያን ስብሰባዎች የተካፈለ ማንም ሰው የነበረውን የጥልቅ ፍላጎት ትዕይንት ፈጽሞ ሊረሳው አይችልም።

ክርስቶስ የሚመጣበት ጊዜ በትክክል ይታወቃል የሚለው አዋጅ፣ በመድረክ ከሚሰብከው አገልጋይ ጀምሮ እስከ ግድ የለሽ፣ ሰማይን ተገዳዳሪ ኃጢአተኛ ድረስ በሁሉም መደቦች ታላቅ ተቃውሞን አስነሳ። የትንቢት ቃል ፍጻሜን አገኘ፡- “በመጨረሻው ዘመን በራሳቸው እንደ ራሳቸው ምኞት የሚመለሱ ዘባቾች በመዘበት እንደሚመጡ ይህንን በፊት [አስቀድሞችሁ] እወቁ። እነርሱም የመምጣቱ የተስፋ ቃል ወዴት ነው አባቶች ከሞቱበት ጊዜ፣ ከፍጥረት መጀመሪያ ይዞ ሁሉ እንዳለ ይኖራል ይላሉ” [2ኛ ጴጥ 3÷3-4]። አዳኙን እንደሚወዱ የሚናገሩ ብዙዎች በዳግም ምፅዓቱ አስተምህሮ ላይ ተቃውሞ እንደሌላቸው ተናገሩ፤ ያልተስማሙት መቼ እንደሆነ በታወቀው የመምጫው ጊዜ ነበር። ሁሉን የሚያይ አምላክ ግን ልባቸውን አነበበ። ዓለምን በጽድቅ ሊፈርድ ክርስቶስ እንደሚመጣ የመስማት ፍላጎት አልነበራቸውም። እምነት የጎደላቸው ባሪያዎች ነበሩ፤ ልብን የሚመረምረውን አምላክ ፍተሻ የሚያልፍ ሥራ አልነበራቸውም፤ ጌታቸውንም ለመገናኘት ፈሩ። በክርስቶስ የመጀመሪያ ምፅዓት እንደነበሩት አይሁዳዊያን የሱስን ይቀበሉ ዘንድ የተዘጋጁ አልነበሩም። የመጽሐፍ ቅዱስን ግልጽ መከራከሪያ ለመስማት ካለመፈለጋቸው በተጨማሪ ጌታን የሚፈልጉትን ያላግጡባቸው ነበር። ሰይጣንና መላእክቱ ተፍነክነኩ፤ በክርስቶስና በቅዱሳን መላእክት ፊት ስለቃቸውን በመሰንዘር እንደሚወዱት የሚናገሩት ሕዝቦቹ ለእርሱ ያላቸው ፍቅር ጭላጭ ከመሆኑ የተነሳ መገለፁን እንደማይፈልጉት በአሽሙር ተናገሩ።

“ስለዚያች ቀንና ስለዚያች ሰዓት ግን....የሚያውቅ የለም” የሚለው ጥቅስ የአድሼንትን (የምፅዓቱን) እምነት በማይቀበሉ ዘንድ የሚጠቀስ መከራከሪያ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ ፡- “ያንን ቀን ግን ያችንም ሰዓት ማንም አያውቃትም”

የሰማይ መላእክት ስንኳን ካንዱ ካባቴ በቀር” [ማቴ 24÷36] ይላል። የዚህ ጥቅስ ግልጽና የሚስማማ ማብራሪያ ጌታን በሚፈልጉ የተሰጠ ሲሆን ተቃዋሚዎቻቸው እንዴት በተሳሳተ መንገድ እንደሚጠቀሙበትም በግልጽ ታይቷል። እነዚህ ቃላት የተነገሩት ከደቀ መዛሙርቱ ጋር በደብረ ዘይት ተራራ ላይ ሆኖ፣ ከቤተ መቅደሱ ለመጨረሻ ጊዜ ከተለየ በኋላ፣ ከትውስታ በማይጠፋው ውይይታቸው ላይ ነበር ክርስቶስ የተናገራቸው። ደቀ መዛሙርቱ “ይህ መቼ ይሆናል? የመምጣትህና የዓለም መጨረሻ ምልክቱስ ምንድን ነው?” ብለው ጠይቀውት ነበር [ማቴ 24÷3፣33፣42-51]። የሱስ ምልክት ሰጣቸውና “እንዲሁ እናንተ ደግሞ ይህን ሁሉ ስታዩ በደጅ እንደቀረበ እወቁ” [ማቴ 24÷3፣33፣42-51] አላቸው። አዳኙ የሚናገረው አንዱ ነገር ሌላኛውን ለማጥፋት ጥቅም ላይ መዋል የለበትም።

የሚመጣበትን ቀን ወይም ሰዓት ማንም ሰው ባያውቅም እንደቀረበ ግን እናውቅ ዘንድ ተምረናል፤ ታዘናልም። በተጨማሪም ማስጠንቀቂያው እንደሌለ መቁጠርና የመምጫው ጊዜ መቼ እንደቀረበ ለማወቅ እምቢ ማለት ወይም ቸል ማለት፣ የጥፋት ውኃው መቼ እንደሚመጣ እንዳለወቁት በኖህ ዘመን እንደነበሩ ሰዎች አደገኛ እንደሆነም ተምረናል። በዚያው ምዕራፍ ያለው ምሳሌ ታማኝና እምነት የጎደለውን ባሪያ በማነፃፀር፣ “በልቡ ጌታዬ እስኪመጣ ይዘገያል” በሚለው ባሪያ ላይ የሚመጣውን ጥፋት መግለፁ የሚያሳየው በንቃት እየተጠበቀበት ስለመምጣቱም እየሰበኩ የሚያገኛቸውንና የሚክዱትን በምን ሁኔታ እንደሚያያቸውና ዋጋቸውንም እንደሚሰጣቸው የሚገልጽ ነው። “እንግዲህ ንቁ” ይላል “ጌታው መጥቶ እንዲህ ሲያደርግ የሚያገኘው ያ ባርያ ብፁዕ ነው” [ማቴ 24÷3፣33፣42-51]። “እንግዲያስ ባትነቃ እንደሌባ እመጣብሃለሁ በማንኛውም ሰዓት እንደመጣብህ ከቶ አታውቅም።” [ራዕይ 3÷3]።

የጌታ መገለጥ በድንገት ስለሚሆንባቸው መደበኛ ጳውሎስ ይናገራል፡- “የጌታ ቀን ሌባ በሌሊት እንደሚመጣ... ሰላምና ደህንነት ነው ሲሉ ያን ጊዜ ጥፋት በድንገት ይመጣባቸዋል ከቶም አያመልጡም።” አዳኙ የሰጠውን ማስጠንቀቂያ ለሰሙት ሲጨምርም፡- “እናንተ ግን ወንድሞች ሆይ ቀኑ እንደ ሌባ ይደርስባችሁ ዘንድ በጨለማ አይደላችሁም። ሁላችሁ የብርሐን ልጆች የቀንም ልጆች ናችሁና እኛ ከሌሊት ወይም ከጨለማ አይደለንም።” (1ኛ ተሰሎ 5÷2-5)።

እናም ስለ ክርስቶስ ምፅዓት መቅረብ ሰዎች በድንቁርና እንዲቀመጡ መጽሐፍ ቅዱስ ፈቃድ እንደማይሰጥ ታይቷል። እውነትን ላለመቀበል ሰብብ ብቻ የሚፈልጉ እነርሱ ግን ለዚህ ማብራሪያ ጆሮ ዳባ ልበስ አሉ፤ “ስለዚያች ቀንና ስለዚያች ሰዓት ግን የሚያውቅ [ሰው] የለም” የሚለው ቃል በደፋር አሸፊዎች፣ ታማኝ የክርስቶስ አገልጋይ ነኝ በሚለው ሳይቀር ማስተጋባቱን ቀጠለ። ሰዎች ሲነቃቁና የመዳንን መንገድ መጠየቅ ሲጀምሩ፣ በሐሰት መንገድ የእግዚአብሔርን ቃል በመተርጎም ፍራቻቸውን ዝም ለማሰኘት በማሰብ ኃይማኖታዊ አስተማሪዎች በሰዎቹና በእውነት መካከል ተሳጉ። ያልታመኑ ጠባቂዎች ከታላቁ አታላይ ሥራ ጋር በማበር፣ እግዚአብሔር ስለ ሰላም ሳይናገር፣ ሰላም፣ ሰላም እያሉ ያንባርቁ ነበር። በክርስቶስ ዘመን እንደነበሩት ፈሪሳዊያን ሁሉ፣ ብዙዎች ወደ ሰማይ መንግሥት ለመግባት እምቢ አሉ፤ የሚገቡትንም አሰናክሉ። የእነዚህ ነፍሳት ደም ከእጃቸው ይጠየቃል።

አብዛኛውን ጊዜ፣ መልእክቱን በመቀበል ረገድ የመጀመሪያ የሚሆኑት በአብያተ ክርስቲያናቱ ውስጥ እጅግ ትሁት የሆኑና የተሰጡ ሰዎች ነበሩ። መጽሐፍ ቅዱስን ራሳቸው ያጡ፣ በብዙዎች ተቀባይነት ያለው አመለካከት እንዴት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነ ባህርይ ያለው መሆኑን ማየት ሊሳናቸው አልቻለም፤ ሕዝቡ በቤተክህነት መሪዎች ተጽዕኖ ቁጥጥር ስር ባልሆነበት ስፍራ፣ የእግዚአብሔርን ቃል በራሳቸው መመርመር በቻሉበት ስፍራ፣ መለኮታዊ ስልጣኑን ለመመስረት ተቀባይነት ለማግኘት የአድሼንት አስተምህሮ የሚፈልገው ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር መነፃፀር ብቻ ነበር።

ብዙዎች በማያምኑ ወንድሞቻቸው ተሳደዱ፤ በቤተ ክርስቲያን የነበራቸውን ቦታ ለመጠበቅ ሲሉ ስለ ተስፋቸው ዝም ለማለት አንዳንዶች ሲመርጡ፤ ሌሎች ደግሞ በአደራ የተሰጣቸውን እውነት ይደብቁ ዘንድ ለእግዚአብሔር ያላቸው ታማኝነት አላስቻላቸውም። በክርስቶስ መምጣት ያላቸውን እምነት በመግለፃቸው ምክንያት ብቻ ጥቂት የማይባሉ ሰዎች ከቤተ ክርስቲያን አባልነት ተገለሉ። የእምነታቸውን ፈተና ለተሸከሙ ሁሉ እነዚህ የነብዩ ቃላት እጅግ ወርቃማ ነበሩ፡- “የጦሉአችሁ ስለ ስሜም ያባረሩአችሁ ወንድሞቻችሁ ደስታችሁን እናይ ዘንድ እግዚአብሔር ይከበር ብለዋል፤ ነገር ግን ያፍራሉ።” [ኢሳ 66÷5]።

የማስጠንቀቂያውን ውጤት የእግዚአብሔር መላእክት በጥልቅ ፍላጎት እየተመለከቱት ነበር። መልእክቱ በአብያተ ክርስቲያናት ዘንድ በአብዛኛው ተቀባይነት ሲያጣ በሃዘን ይመለሱ ነበር። ሆኖም የአድቬንትን እውነት በተመለከተ ገና ያልተፈተኑ ብዙዎች ነበሩ። ብዙዎች በባሎች፣ በሚስቶች፣ በወላጆች ወይም በልጆች በተሳሳተ መንገድ ተመሩ፤ በአድቬንቲስቶች የሚሰጡትን ትምህርቶች እንደ ሐሰት (የመናፍቅ ትምህርትነት) በመቁጠር ማዳመጥ እንኳ ኃጢአት እንደሆነ እንዲያምኑ ተደረጉ። ገና የሚመጣ ሌላ ብርሐን ከእግዚአብሔር ዙፋን ሊያበራ ነበረውና እነዚህን ነፍሳት በታማኝነት እንዲጠብቁ መላእክት ታዘዙ።

መልእክቱን የተቀበሉ እነርሱ የአዳኛቸውን መምጣት መነገር በማይቻል ጥልቅ ፍላጎት ይጠበቁ ነበር። እንገናኘዋለን ብለው የጠበቁበት ሰዓት ደረሰ። በእርጋታና በዝምታ ወደዚህ ሰዓት ቀረቡ። ከዚህ ሰዓት ጀምሮ የእነርሱ በሚሆነው እውነተኛ ሰላም፣ በእግዚአብሔር ጣፋጭ አብሮነት አረፉ። ይህንን ተስፋና እምነት የተለማመደ ማንም እነዚያን ወርቃማ መጠበቂያ ሰዓታት ሊረሳቸው አይችልም። ይመጣበታል ከተባለው ጊዜ ጥቂት ሳምንታት ቀደም ብሎ ዓለማዊ ሥራ በአብዛኛው ቆሞ ነበር። በሞት አፋፍ አልጋቸው ላይ ሆነው ከእንግዲህ ዓለማዊ ነገሮችን ላይ ዓይናቸው ለሁልጊዜው እንደሚከደን ያህል እየተሰማቸው እውነተኛ አማኞች እያንዳንዱን የልባቸውን ሃሳብና ስሜት በጥንቃቄ ይመረምሩ ነበር። “የማረጋገጥ መጎናጫ” የሚሰራ ባይኖርም [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 4ን ይመልከቱ] አዳኙን ለመገናኘት እንደተዘጋጁ የሚያሳይ (ውስጣዊ) መረጃ ሊኖር እንደሚገባ ግን ሁሉም ይሰማቸው ነበር። ነጭ ልብሶቻቸው የነፍሳቸው ንጽህና ነበረች - በሚያነፃው በክርስቶስ ደም ከኃጢአት የታጠበች ባህርያቸው። የእግዚአብሔር ታማኝ ሕዝቦች ሲያደርጉት የነበረውን የልብ ምርመራና እውነተኛ፣ ቁርጠኛ እምነታቸውን ቢቀጥሉበት እንዴት መልካም ነበር። በእግዚአብሔር ፊት ራሳቸውን ማዋረዳቸውን ቢቀጥሉበት በስርዮት መክደኛውም ጥያቄያቸውን ቢያቀርቡ አሁን ካላቸው ተሞክሮ ይልቅ ሰፊና ጥልቅ የልምምድ ባለቤት ይሆኑ ነበር። ፀሎት የለም፣ እውነተኛ የኃጢአት ፀፀት የለም፣ የሕይወት እምነት መታጣትም ብዙዎች በአዳኛችን በገፍ ከቀረበው ፀጋ ደሃ ሆነዋል።

ሕዝቦቹ እክክለኛ መሆናቸው ይረጋገጥ ዘንድ እግዚአብሔር እቅድ ነበረው። የትንቢት ዘመናት ሲሰሉ የተሰራውን ስህተት እጁ ሸፈነች። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 3ን ይመልከቱ]። አድቬንቲስቶች ስህተቱን አላወቁትም፤ ከተቃዋሚዎቻቸው እጅግ ተምረዋል በሚባሉትም አልተደረሰበትም። የተማሩ ተቃዋሚዎች “የትንቢት ዘመናትን ያሰላችሁበት ስሌት ትክክል ነው። አንድ የሆነ ታላቅ ክስተት ሊከናወን ነው፤ አቶ ሚሊር የሚተነብየው ግን አይደለም፤ ዓለም የሚለወጥበት ነው እንጂ የክርስቶስ ዳግም ምፅዓት አይደለም” ይሉ ነበር። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 5ን ይመልከቱ]።

የተጠበቀው ጊዜ አለፈ፤ ሕዝቦቹን ይታደግ ዘንድ ክርስቶስ አልመጣም። በእውነተኛ እምነትና ፍቅር አዳኞቻቸውን የጠበቁ እነርሱ መሪ ርቅታ ደረሰባቸው። ሆኖም የእግዚአብሔር አላማዎች እየተፈጸሙ ነበር። መገለጡን እየጠበቅን ነው ብለው የመሰከሩትን የእነርሱን ልብ እየፈተነ ነበር። ከመካከላቸው ከፍርሃት የተሻለ ያነሳሳቸው ነገር የሌላቸው ብዙዎች ነበሩ። እንደሚያምኑ መመስከራቸው ልባቸውን ወይም ሕይወታቸውን አልነካውም ነበር። የተጠበቀው ክስተት ሳይፈጸም ሲቀር፣ እነዚህ ሰዎች በሁኔታው ቅር እንዳልተሰኙ ተናገሩ፤ ከበፊቱም ክርስቶስ ይመጣል ብለው ፈጽመው አላመኑም ነበር። በእውነተኛ አማኞች መሪ ሃዘን ከተሳለቁት ውስጥ የመጀመሪያዎቹ ነበሩ።

የሱስና የሰማይ ሰራዊት ግን የተፈተኑትን፣ ታማኝም የሆኑትን፣ ሆኖም ርቅታ የገጠማቸውን ሕዝቦች በፍቅርና በርኅራኄ ተመለከቷቸው። የሚታየውን ዓለም ከማይታየው የሚለየው መጋረጃ ቢገለጥ መላእክት ወደነዚህ የማይነቃነቁ ነፍሳት ሲቀርቡ፣ ከሰይጣን ፍላጻም ሲከፈላቸው ይታዩ ነበር።

ምዕራፍ ፳፩—ተቀባይነት ያጣው ማስጠንቀቂያ

የዳግም ምፅዓቱን አስተምህሮ በመስበክ ዊሊያም ሚሊርና ግብረ አበሮቹ የለፉበት ብቸኛው አላማ ለፍርዱ ይዘጋጁ ዘንድ ሰዎችን መቀስቀስ ነበር። የኃይማኖት ሰዎች ነን ባዮች ለቤተ ክርስቲያን ትክክለኛ ተስፋና ለሚያስፈልጋቸው ጠለቅ ያለ የክርስቲያንነት ልምምድ እንዲነቃቁ መሻታቸው ነበር፤ ያልተለወጡትም ተነሳስተው አፋጣኝ ንስሐ ገብተው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ይለፉ ነበር። “ሰዎች ወደ አንድ የኃይማኖት ልዩ ወገን ወይም ቡድን እንዲቀየሩ በፍፁም አልሞከሩም። በመሆኑም በአደረጃጀታቸውና በስርዓታቸው ጣልቃ ሳይገቡ በሁሉም የኃይማኖት ወገኖችና ቡድኖች መካከል ለፉ።”

“በሁሉም ጥረቶቼ” አለ ሚሊር “አሁን ካሉት ኃይማኖቶች የተነጠለ ሌላ ኃይማኖት የመመስረት ወይም አንዱን ጠቅሞ ሌላውን የመጉዳት ፍላጎትም ሆነ ሐሳብ ኖሮኝ አያውቅም፤ ሐሳቤ ሁሉንም መጥቀም ነበር። ሁሉም ክርስቲያኖች በክርስቶስ መምጣት ደስ ይሰኛሉ፤ እኔ እንደሚታየኝ ያላዩ ሰዎች ደግሞ አስተምህሮውን የተቀበሉትን ከቀድሞው ያነሰ ፍቅር ያሳዩአቸዋል ብዬ ስላላሰብኩ፣ ከሌላው የተነጠለ ስብሰባ ሊያስፈልግ ይችላል ብዬ በውስጤ ፀንሸው በጭራሽ አላውቅም። አጠቃላይ አላማዬ የነበረው ነፍሳትን ወደ እግዚአብሔር ማምጣት፣ ስለሚመጣው ፍርድ ዓለምን ማሳወቅ፣ ባልንጀሮቹ እግዚአብሔርን በሰላም ለመገናኘት የሚያስችላቸው የልብ መዘጋጀት እንዲያደርጉ መርዳት ነበር። በእኔ ጥረት የተለወጡት አብዛኛዎቹ ከወዲሁ ተመስርተው ከነበሩት የተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት ጋር ህብረት ፈጥረው ነበር።”- Bliss, 78 328።

ጥረቱ አብያተ ክርስቲያናትን መገንባት ስለነበረ ለተወሰነ ጊዜም ቢሆን በአዎንታ ታይቶ ነበር። ሆኖም አገልጋዮችና የኃይማኖት መሪዎች የአድጌንትን (የዳግም ምፅዓትን) አስተምህሮ ላለመቀበል በመወሰናቸው፣ የጉዳዩንም ቅስቀሳ ለመጨቆን ፍላጎት ስለነበራቸው በመድረክ ከመቃወም አልፈው፣ አባሎቻቸው ስለዳግም ምፅዓቱ በሚደረጉ ስብከቶች ላይ እንዳይገኙ መብታቸውን በመገደብ፣ ይባስ ብሎም በቤተ ክርስቲያን በሚደረጉ በማህበራዊ ስብሰባቸው ላይ እንኳ ስለሰነቁት ተስፋ እንዳይናገሩ ከለከሉአቸው። በመሆኑም አማኞች በታላቅ ፈተናና ግራ መጋባት ውስጥ ወደቁ። አብያተ ክርስቲያኖቻቸውን ይወዱ ነበርና የመለየት ፍላጎት አልነበራቸውም፤ የእግዚአብሔር ምስክርነት ሲጨቆን፣ ትንቢታትን የመመርመር መብታቸው ሲፈጠር ሲያዩ ግን እጅ እንዳይሰጡ ለእግዚአብሔር ያላቸው ታማኝነት እንደሚከለክላቸው ተሰማቸው። የእግዚአብሔርን ቃል ምስክርነት ለማፈን የሚጥሩ እነርሱ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን አካል፣ “የእውነት መሰረትና ምሰሶ” እንዳልሆኑ አድርገው ማየት ጀመሩ። በመሆኑም ቀድሞ ከነበራቸው ቂርኝት መለያየት ተገቢ እንደሆነ አመኑበት። በ1844 ዓ.ም በጋ ወራት ሃምሳ ሺህ ያህል የሚሆኑ ሰዎች ከአብያተ ክርስቲያናቱ ተነጥለው ወጡ።

በዚሁ ጊዜ አካባቢ በመላው አሜሪካ በአብዛኞቹ አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ በቀላሉ የሚስተዋል ለውጥ ታይቶ ነበር። ለብዙ ዓመታት ዝግ ያለ፣ ነገር ግን ቀጣይነት የነበረውና እየጨመረ የሚሄድ ወደ ዓለማዊነት ተግባራት የማዘንበል፣ ከወግና ባህል ጋር የመመሳሰል አዝማሚያ ይታይ ነበር፤ በዚያውም መጠን ትክክለኛ መንፈሳዊ ሕይወት እያሸቆለቆለ ነበር። በዚያ ዓመት ግን በምድሪቱ በነበሩ አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ ለየት ያለና ድንገተኛ የሞራል መላሸቅ እንደነበር ጠቋሚ መረጃዎች ነበሩ። መንስኤው ምን

እንደሆነ ማንም ይኸ ነው ማለት ባይችልም የነገሩ እውነታነት ግን በስፋት ተስተውሎ በህትመትና በመድረክ ሃሳብ ተሰጥቶበታል።

በፊላደልፊያ በነበረው የፕረስባይቴሪ ቤተ ክርስቲያን ስብሰባ ላይ፣ በስፋት ጥቅም ላይ ይውል የነበረውን ማብራሪያ (commentary) የፃፈው አቶ ባርነስ፣ በከተማዋ ከነበሩ ቁጥር አንድ አብያተ ክርስቲያናት መካከል የአንዱ መሪ ሲሆን “እርሱ እንደተናገረው ለአለፉት ሃያ ዓመታት በአገልግሎት የነበረ ሲሆን የመጨረሻውን የቁርባን ሥርዓት እስኪያካሂድ ድረስ፣ ይብዛም ይነስም፣ አዲስ ነፍስ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሳይቀላቀል ሥነ ሥርዓቱ የተፈጸመበት ጊዜ አልነበረም። አሁን ግን ምንም መነቃቃት፣ መለወጥ የለም፤ በአማኞች ዘንድ የሚታይ የፀጋ እድገት የለም፤ ስለነፍሳቸው መዳን ይወያዩ ዘንድ ወደሚያዘጋጀው ጥናት የሚመጣ የለም። ከንግድ ሥራ መጨመር ጋር ተያይዞ እየታየ ካለው የንግድ ልውውጥና የማምረት ብሩህ የወደፊት ሁኔታ ጋር ተዳምሮ፣ የዓለማዊነት አስተሳሰብ ጨምሯል። በሁሉም የኃይማኖት ተቋማት እንዲሁ ተመሳሳይ ነበር።”-Congregational Journal, May 23, 1844።

በዚያው ዓመት በየካቲት ወር ከአበርሊን ኮሌጅ የነበሩት ፕሮፌሰር ፊኒ እንዲህ ብለው ነበር፣ “በአጠቃላይ የአገራችን የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በዘመኑ ለሚካሄዱት የግብረ ገብነት ተሐድሶዎች ሙሉ ለሙሉ ሊባል በሚችል ሁኔታ ምንም ፍላጎት ያልነበራቸው ወይም ተቃዋሚዎች እንደሆኑ ማስረጃዎቹን ፊት ለፊት የምናያቸው ናቸው። ከዚህ የተለዩ ከፊላዊ ልዩነት ያላቸው አሉ፤ ሆኖም እነዚያ የተለዩት አብዛኛው እንዲህ እንደሆነ ከመናገር የሚያስቆጥቡ አይደሉም። ይህንን ጉዳይ (ዝንባሌ) የሚደግፈው ሌላው እውነት ደግሞ ዓለምአቀፋዊ በሚባል ሁኔታ በአብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የመነቃቃት ተጽዕኖ አለመኖሩ ነው። የመንፈሳዊነት ፍላጎት ማጣት በሁሉም ስፍራ የተንሰራፋ ነው ማለት ይቻላል፤ በአስፈሪ ሁኔታ ጥልቅ ነው። ይህንንም በምድሪቱ በሞላ ኃይማኖታዊ ህትመት የሚመሰክረው ነው። የቤተ ክርስቲያን ምዕመናን በስፋት ለፋሽን የተሰጡ ሆነዋል፤ እግዚአብሔርን ከማይመስሉ ሰዎች ጋር በፊት ምርታዊ፣ በእስክስታዎችና በክብረ በዓላት ጨዋታዎች አብረዋል። ይህንን የሚያም ርዕሰ ጉዳይ ግን ልናሰፋው አይገባንም። በአጠቃላይ አብያተ ክርስቲያናት በሚያሳዝን ሁኔታ እያሸቆለቆሉ መሆናቸውን እንድናሳይ መረጃው በላያችን ላይ እየተጠቀለለና እየወፈረ ነው ማለት በቂ ይሆናል። ከጌታ እጅግ እርቀው ሄደዋል፤ እርሱም ከእነርሱ ራሱን አግልሏል።”

የሪሊጂየስ ቴሌስኮፕ (Religious Telescope) ፀኑፊ የነበረ አንድ ሰው ሲመሰክርም፡- እንደ “አሁኑ ያለ አጠቃላይ ማሽቆልቆል አጋጥሞን አያውቅም። በእውነት ቤተ ክርስቲያን ነቅታ የዚህ ደዌ መንስኤው ምን እንደሆነ መመርመር ያስፈልጋታል። ጽዮንን የሚወድ ማንም ሰው መቅሰፍቱን ማየት አለበት። የእውነተኛ መለወጥ ጉዳዮች ምን ያህል አናሳና የተራራቁ መሆናቸውን ስናሰላስል፣ የኃጢአተኞችንም ወደር የሌለው ግትርነትና አለመፀፀት ስናይ፣ ሳናስበው እግዚአብሔር ደግ መሆኑን እረሳን እንዴ ወይስ የምሕረት ደጅ ተዘጋ? ብለን ልንጮህ ምንም አይቀረንም” ብሏል።

በቤተ ክርስቲያን በራስዋ ውስጥ መንስኤ ሳይኖር እንደዚህ አይነቱ ሁኔታ በፍፁም አይከሰትም። በአገራት፣ በአብያተ ክርስቲያናትና በግለሰቦች ላይ የሚወድቀው መንፈሳዊ ጽልመት፣ መለኮታዊ ፀጋን በመለገስ ረገድ በእግዚአብሔር በኩል የሚደረግ ድንገተኛ ማቋረጥ ሳይሆን በሰዎች በኩል የሚደረገው መለኮታዊ ብርሐንን ችል ማለት ወይም አለመቀበል ነው። የዚህ እውነት አንፀባራቂ ማስረጃ የሚሆነው

በክርስቶስ ዘመን የነበሩት የአይሁዳዊያን ታሪክ ነው። ለዓለም በመሰጠታቸውና እግዚአብሔርንና ቃሉን በመርሳታቸው ማስተዋላቸው ደበዘዘ፤ ልባቸው ምድራዊና ስሜትን በማርካት ላይ ያተኮረ ሆነ። በመሆኑም የመሲሁን መምጣት በተመለከተ እውቀቱ አልነበራቸውም፤ በኩራታቸውና በአለማመናቸውም አዳኙን ሳይቀበሉ ቀሩ። እንዲህም ሆኖ እንኳ እግዚአብሔር የአይሁድን ሕዝብ ከድነት በረከቶች እውቀት ወይም በዚህ በረከት ውስጥ ከመሳተፍ አላገለገላቸውም ነበር። እውነትን አሻፈረኝ ያሉ እነርሱ ግን ለሰማይ ስጦታ ያላቸውን ፍላጎት ሁሉ አጡ። በውስጣቸው የነበረው ብርሐን ወደ ጨለማነት እስኪለወጥ ድረስ “ጨለማውን ብርሐን፣ ብርሃኑን ጨለማ” [ኢሳ 5፡20] አሉ። ያ ጨለማ እንዴት ታላቅ ነበረ!

ህያው የሆነ እግዚአብሔርን የመምሳል መንፈስ እስካልኖረ ድረስ ሰዎች የኃይማኖት መልክ ይዘው ቢቀጥሉ የሰይጣንን መርሃ ግብር የሚገጥም ነው። የእግዚአብሔር መገኘት በመካከላቸው መታየት እንዳቆመ ራሳቸው የማይክዱት እውነታ ሆኖ ሳለ ወንጌሉን አንቀበልም ካሉ በኋላ አይሁዳዊያን የጥንቱን የአምልኮ ሥርዓት በቅንዓት ቀጥለው፤ ብሄራዊ ብቸኝነታቸውን በጥንቃቄ ጠበቁ። የዳንኤል ትንቢት የመሲሁን የመምጣት ጊዜ በትክክል ስለመለከተ፣ መሞቱንም በቀጥታ ስለተነበየ እንዳይጠና ግፊት አደረጉ፤ በመጨረሻም ረቢዎች ዘመኑን ለማስላት በሞከሩ ሁሉ ላይ መርገም አወጁ። ከፀጋው ለሆነላቸው የድነት ስጦታ ቁብ ሳይሰጡ፣ የወንጌሉን በረከቶች ሳያስተውሉ፣ ከሰማይ የሚመጣን ብርሐን አሻፈረኝ ማለት ለሚያመጣው አደጋ ከባድና አስፈሪ ማስጠንቀቂያውን ቸል ብለው፣ በእውርነትና በአለመፀፀት፣ የእሥራኤል ሕዝቦች ለአንድ ሺህ ስምንት መቶ አመት [ለተከታታይ ምዕተ ዓመታት] ቆመዋል።

[የአንድ ነገር] ምንጭ (መንስኤ) ባለበት ሁሉ፣ ተመሳሳይ ውጤቶች ይከተላሉ። ከዝንባሌዎቹ ጋር ስለሚጋጭ ለሃላፊነቱ ያለውን መሰጠት ሆኖ ብሎ የሚገድብ እርሱ በስተመጨረሻ በእውነትና በስህተት መካከል ያለውን ልዩነት ለመለየት የሚያስችለውን ኃይል ያጣል። ማስተዋሉ ይጨልማል፣ ህሊናው ይደንዛል፣ ልቡ ይደነድናል፣ ነፍሱም ከእግዚአብሔር ትለያለች። መለኮታዊ የእውነት መልእክት ተቀባይነት ባጣበት ወይም በቀለለበት በዚያ ስፍራ ቤተ ክርስቲያን በጨለማ ትጀባናለች፤ እምነትና ፍቅር ይቀዘቅዛሉ፤ መቃቃርና አለመግባባት ይከተላል። የቤተ ክርስቲያን ምዕመናን መሻቶቻቸውንና ኃይላቸውን ዓለማዊ ነገሮችን በማሳደድ ላይ ማእከል ያደርጋሉ፤ ኃጢአተኞችም በአልፀፀት ባይነታቸው ይደነድናሉ።

የእግዚአብሔርን የፍርድ ሰዓት በማወጅ ሰዎች እንዲፈሩትና እንዲያመልኩት የሚጠራው በራእይ 14 የሚገኘው የመጀመሪያው መልአክ መልእክት የእግዚአብሔርን ታማኝ ሕዝቦች ከሚያበላሽው ከዓለም ተጽዕኖዎች ለመለየት እንዲሁም የዓለማዊነታቸውንና ወደ ኋላ የማፈግፈጋቸውን ትክክለኛ ሁኔታ እንዲያዩ ታቅዶ የተሰጠ ነበር። ቢቀበሉት ኖሮ እግዚአብሔር በሰጣቸው በዚህ መልእክት ውስጥ ከእርሱ እየለዩላቸው ያሉትን እርኩሶቶች ማስተካከል ይችሉ ነበር። የመጣውን መልእክት በመቀበል በጌታ ፊት ልባቸውን ቢያዋርዱ፣ በፊቱ ይቆሙ ዘንድ ከልባቸውም ለመዘጋጀት ቢሹ ኖሮ፣ የእግዚአብሔር መንፈስና ኃይል በመካከላቸው በተገለጠ ነበር። ቤተ ክርስቲያንም በሐዋርያት ዘመን እንደነበረችበት እንደገና በተባረከ ሀብረት፣ እምነትና ፍቅር፣ ያመኑትም “አንድ ልብ አንድም ነፍስ” እንደነበሯቸው “የእግዚአብሔርንም ቃል በግልጥ” እንደተናገሩ “ጌታም የሚድነቱን እለት እለት በእነርሱ ላይ ይጨምር” እንደነበረበት ጊዜ በሆነች ነበር [የሐዋ ሥራ 4፡32፣31፤ 2፡47]።

የእግዚአብሔር ታማኝ ሕዝቦች [ነን ባዮች] ከቃሉ የሚያንፀባርቀው ብርሐን በላያቸው ሲያበራ ቢቀበሉ ክርስቶስ ለለመነው፤ ሐዋርያውም “የመንፈስንም አንድነት በሰላም ማሰሪያ” በማለት ለገለጸው ለዚያ ህብረት መድረስ ይችላሉ። ሲናገርም፤ “በመጠራታችሁ በአንድ ተስፋ እንደተጠራችሁ አንድ አካልና አንድ መንፈስ አለ” ይላል፤ “አንድ ጌታ አንድ ኃይማኖት አንዲት ጥምቀት።” [ኤፌ 4÷3-5]።

የአድቬንትን መልእክት የተቀበሉት ሰዎች የተለማመዱዋቸው የተባረኩ ፍሬዎች እንደዚህ አይነት ነበሩ። “ከተለያዩ የኃይማኖት ተቋማት የመጡ ነበሩ፤ ከተለያዩ ተቋማት ስም ልዩነት የተነሳ የነበሩባቸው ግድግዳዎች ወደ መሬት ተወረወሩ፤ የሚጋጩ አመለካከቶች እንደ ብናኝ ተበተኑ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሰረት የሌለው የአንድ ሺህ ዓመት ምድራዊ መንግሥት ተስፋ ተተወ፤ የዳግም ምፅዓቱ የተሳሳቱ አመለካከቶች ተስተካከሉ፤ ኩራትና ከዓለም ጋር መመሳሰል ተጠራርገው ተወገዱ፤ ስህተቶች ታረሙ፤ እጅግ በሚማርክ ህብረት ልቦች አንድ ሆኑ፤ ፍቅርና ደስታ የበላይ ገዥ ሆኑ። ይህ አስተምህሮ ለተቀበሉት ጥቂቶች እንዲህ ካደረገ፤ ሁሉም ቢቀበሉት ኖሮ እንዲሁ ባደረገላቸው ነበር።”

ነገር ግን በአብዛኛው አብያተ ክርስቲያናት ማስጠንቀቂያውን ሳይቀበሉ ቀሩ፤ አገልጋዮቻቸው “የእሥራኤል ቤት ጠባቂ” እንደመሆናቸው [ሕዝ 3÷17] የዮሴፍን ምፅዓት ምልክቶች በማወቅ ረገድ የመጀመሪያዎቹ መሆን ሲገባቸው፤ ከነብያት ምስክርነትም ሆነ ከዘመኑ ምልክቶች እውነቱን መገንዘብ ተሳናቸው። ዓለማዊ ተስፋዎችና ምቹቶች ልብን በመሙላታቸው፤ ለእግዚአብሔር ያለው ፍቅር፤ በቃሉ ላይም የነበረው እምነት ቀዝቀዘ። የአድቬንት አስተምህሮ በተሰጠበት ጊዜ ማድረግ የቻለው መጥሎአቸውንና አለማመናቸውን ማነቃቃት ብቻ ነበር። መልእክቱ የተሰበከው በአብዛኛው ባልተማሩ (በተራ) ሰዎች መሆኑ ተቀባይነት እንዳይኖረው ለማድረግ የመከራከሪያ ምክንያት ሆነ። እንደ ጥንቱ ሁሉ ግልጽ የሆነው የእግዚአብሔር ቃል ምስክርነት “ከአለቆች ወይስ ከፈረሳዊያን በእርሱ ያመነ አለን?” [ዮሐ 7÷48] የሚል ጥያቄ ተሰነዘረበት። ከትንቢታዊ ዘመናት የተገኙትን መረጃዎች ትክክል እንዳልሆኑ ማረጋገጫ የማቅረብ ሥራ እጅግ ፈታኝ እንደሆነ በመረዳት፤ የትንቢት መጻሕፍት የታተሙ (የተዘጉ) በመሆናቸው፤ ልንረዳቸው የማይገባን ናቸው እያሉ በማስተማር ትንቢታት እንዳይጠኑ ብዙዎችን ያሳንፉ ነበር። እልፍ አእላፋት፤ ፓስተሮቻቸውን ያለምንም ጥርጣሬ በማመን ማስጠንቀቂያውን ለመስማት አሻፈረኝ አሉ፤ ሌሎቹ ደግሞ እውነት መሆኑን ቢያምኑም “ከምኩራብ እንዳያስወጡአቸው” [ዮሐ 12÷43] በመስጋት ማመናቸውን መመስከር አልደፈሩም። ለቤተ ክርስቲያን መፈተኛና መንፃት እግዚአብሔር የሰጠው መልእክት፤ ፍላጎቶቻቸውን በክርስቶስ ላይ ሳይሆን በዚህ ዓለም ላይ ያደረጉ ምን ያህል ብዛት እንዳላቸው ቁልጭ አድርጎ ያሳየ ነበር። ከምድር ጋር ያቆራጁቸው ገመዶች ወደ ሰማይ ከሚጎትቱ ስበቶች የጠነከሩ ነበሩ። የዓለማዊ ጥበብን ድምጽ ለመስማት መርጠው ልብን ከሚመረምረው የእውነት መልእክት ዘወር አሉ። የመጀመሪያውን መልእክ ማስጠንቀቂያ አንቀበልም በማለት ለመታደሳቸው ምክንያት ይሆን ዘንድ ሰማይ የሰጠውን አቅርቦት አንፈልግም አሉ። ከእግዚአብሔር የለዩአቸውን እርኩሶቶች የሚያስተካክልላቸውን መልካሙን መልዕክተኛ በዘለፋ አባረሩ፤ ከበፊቱ በጠለቀ ፍላጎትም የዓለምን ዝምድና ለመሻት ተመለሱ። በ1844 ዓ.ም በአብያተ ክርስቲያናት የነበረው አስፈሪ የዓለማዊነት ሁኔታ፤ ወደ ኋላ የማፈግፈግና የመንፈሳዊ ሞት መንስኤ ይህ ነበር።

በራዕይ 14 የመጀመሪያውን መልእክ ተከትሎ የመጣ፤ “አክዛብን ሁሉ የዝሙትዋን ቁጣ ወይን ጠጅ ያጠጣች ታላቁቱ ባቢሎን ወደቀች፤ ወደቀች” [ራእይ 14÷8] ብሎ የሚያውቅ ሁለተኛ መልእክ አለ። ባቢሎን

የሚለው ቃል ባቤል ከሚለው የተወሰደ ሲሆን ትርጉሙም ድንግርግር (confusion) ማለት ነው። የተለያዩ የሐሰት ወይም የክህደት ኃይማኖታዊ ስርዓቶችን በመወከል መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ጥቅም ላይ ውሏል። በራዕይ 17 ባቢሎን በሴት ተመስላ ቀርባለች፤ ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ የቤተ ክርስቲያን ምሳሌ ተደርጎ የተቀመጠ ሲሆን መልካም ባህርይ ያላት ሴት ንጽህት ቤተ ክርስቲያንን ስትወክል፤ ምግባረ ብልሹዋ ሴት ደግሞ ከሃዲዋን ቤተ ክርስቲያን ትወክላለች።

በመጽሐፍ ቅዱስ፣ የተቀደሰውና ዘላቂ የሆነ ባህርይ ያለው በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያኑ መካከል የሚኖረው ግንኙነት በጋብቻ ጥምረት ምሳሌ የተወከለ ነው። በእውነተኛ ቃል ኪዳን እግዚአብሔር ሕዝቦችን ከራሱ ጋር አቆራኝቷቸዋል፤ እርሱ አምላካቸው ሊሆን ቃል ገብቶ፤ እነርሱም የእርሱና የእርሱ ብቻ ሊሆኑ ቃል ገብተዋል። እንዲህ ይላል፡- “ለእኔም ለዘላለም አጭሻለሁ በጽድቅና በፍርድ በምሕረትና በርገራኔም አጭሻለሁ” [ሆሴ 2÷19]። እንደገናም “እኔ ባላችሁ ነኝ” [ኤር 3÷14] ይላል። ጳውሎስም ተመሳሳይን ተምሳሌት በአዲስ ኪዳን እንዲህ ሲል ይጠቀመዋል፡ “እንደ ንጽህት ድንግል እናንተን ለክርስቶስ ላቀርብ ለአንድ ወንድ አጭቻችኋለሁና።” [2ኛ ቆሮ 11÷2]።

መታመንዋና ፍቅርዋ ከእርሱ ፈቀቅ እንዲል በመፍቀድ ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ላይ እምነት አጉዳይ መሆንዋ፣ የዓለማዊ ነገሮችም ፍቅር ነፍስን እንዲወር እሺ ማለትዋ፣ የጋብቻን ቃል ኪዳን ከመጣስ ጋር ተመሳስሎ ቀርቦአል። ከጌታ በመራቅ እሥራኤል የሰራቸው ኃጢአት በዚህ ምሳሌነት ቀርቦአል። የረገጡት የእግዚአብሔር ግሩም ፍቅርም እንዲሁ በዚህ መልክ ልብን በሚነካ መንገድ ተስሏል። “ማልሁልሽም ካንችም ጋራ ቃል ኪዳን አደረግሁ አለ እግዚአብሔር አምላክ ለእኔም ሆንሽ።” “እጅግ በጣም ውብ ሆንሽ ለመንግሥትም ደረሰሽ፤ ባንች ላይ ካኖርኪት ከክብሬ የተነሳ ውበትሽ ፍፁም ነበረና ዝናሽ በአሕዛብ መካከል ወጣ....በውበትሽም ታምነሽ ስለስምሽም አመነዘርሽ” “በባልዋ ፈንታ እንደምታመነዝር ሴት የእሥራኤል ቤት ሆይ እንዲሁ በእኔ ላይ አደረጋችሁ ይላል እግዚአብሔር።” [“በባልዋ ፈንታ እንግዶችን እንደምታስገባ ምንዝር እንደምትፈጽም ሚስት”]፤ “ሚስት ባልዋን እንደምታታልል እንዲሁ አታለላችሁኝ” [ሕዝ 16÷8፣ 13-15፣ 32፣ ኤር 3÷20]።

በአዲስ ኪዳንም ከእግዚአብሔር ሞገስ ይልቅ የዓለምን ጓደኝነት ስለሚሹ ክርስቲያኖች [ነን ባዮች] በተመሳሳይ ቋንቋ የተፃፈ መልእክት ቀርቦላቸዋል። ሐዋርያው ያዕቆብ ሲናገር፡- “እላንት አመንዝሮች፣ አመንዝራይቶችም አታውቁምን የዓለም ፍቅር በእግዚአብሔር ላይ ፀላትነት እንደሆነች? የዓለም ወዳጅ መሆን የሚወድ የእግዚአብሔር ጠላት ሆኖ ተገኘ።” [ያዕ 4÷4]።

ሴቲቱ፣ የራዕይ 17 ባቢሎን ስትገለጽ “በቀይና በሐምራዊ ልብስ ተጎናጽፋ” በወርቅና በከበሩ ድንጋዮች በዕንቁዎችም ተሸልማ ነበር። በእጅዋም የሚያፀይፍ ነገር፣ የዝሙትዋም ርኩሶት የሞላበትን የወርቅ ጽዋ ያዘች። ... በግንባርዋም ምስጢር የሆነ ስም ታላቂቱ ባቢሎን የጋለሞቶችና የምድር ርኩሶት እናት ተብሎ ተፃፈ” ይላል ነብዩ። “ሴቲቱም በቅዱሳን ደምና በየሱስ ምስክሮች ደም ሰክራ አየኋት።” [ራዕይ 17÷4-6]። በተጨማሪም ባቢሎን “በምድር ነገሥታት ላይ የምትነግስ ታላቂቱ ከተማ” እንደሆነች ተነግሮአል [ራዕይ 17÷18]። ለብዙ መቶ ዓመታት በክርስቲያን ነገሥታት ላይ ፈላጭ ቆራጭ አምባገነናዊ አገዛዝ መስርቶ ቀፍድዶ ያኖራቸው ሮም ነው። ቀይና ሐምራዊ ቀለም፣ ወርቅና የከበሩ ድንጋዮች እንዲሁም ዕንቁዎች በግልጽ የሚያመለክተው አንፀባራቂውን፣ ከነገሥታት በላይ የሆነውን፣ በእብሪተኛው ሮም መንበረ-

መንግሥት የተደገፈውን ልታይ ልታይ ባይነትን ነው። “በቅዱሳን ደም ሰክራ” ተብላ በትክክል የተነገረበት፤ የክርስቶስን ተከታዮች በጭካኔ ካሳደደችው ቤተ ክርስቲያን በቀር ሌላ ሊሆን አይችልም። ባቢሎን “ከምድር ነገሥታት” ጋር ህገ-ወጥ ቁርኝት በማድረግ ኃጢአትም ትከሰሳለች። ከጌታ ተለይታ ከአሕዛብ ጋር ህብረት በመፍጠር የነበረ የአይሁድ ቤተ ክርስቲያን ጋለሞታ የሆነችው፤ ሮምም የምድራዊ ኃይላትን እገዛ በመሻት በተመሳሳይ ሁኔታ ራስዋን ስላበላሸች፤ ተመሳሳይ ኩነት ትቀበላለች።

ባቢሎን “የጋለሞቶች እናት” ተብላለች። ሴት ልጆች ሊወክሉ የሚችሉት ደግሞ አስተምህሮችዋንና ባህልዋን አጥብቀው የያዙ፤ ከዓለም ጋር ህገ-ወጥ ህብረት ትመሰርት ዘንድ እውነትንና የእግዚአብሔርን ይሁንታ የምትሰዋበትን እርስዋ የሄደችበትን መንገድ የሚከተሉ አብያተ ክርስቲያናትን ነው። የባቢሎንን መውደቅ የሚያውጀው የራእይ 14 መልእክት፤ በአንድ ወቅት ንፁህ የነበሩትን ሆኖም የተበላሹትን ኃይማኖታዊ ተቋማት የሚመለከት መሆን አለበት። ይህ መልእክት የፍርዱን ማስጠንቀቂያ ተከትሎ የሚመጣ በመሆኑ፤ በመጨረሻዎቹ ቀናት መሰጠት ያለበት ነው። ስለዚህ የሮም ቤተ ክርስቲያን በውድቀት ውስጥ ሆና ለብዙ መቶ ዓመታት ስለቆየች ይህ መልእክት እርስዋን የሚመለከት አይደለም። በተጨማሪም በራእይ በአሥራ ስምንተኛው ምዕራፍ 7ና ወደፊት ሊመጣ ስላለው መልእክት፤ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከባቢሎን እንዲወጡ ተጠርተዋል። እናም በየትኞቹ የኃይማኖት ተቋማት ነው አብዛኛዎቹ የክርስቶስ ተከታዮች የሚገኙት? ያለምንም ጥርጥር የፕሮቴስታንትን እምነት በሚመሰክሩ በተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ነው። በተነሱበት ዘመን፤ እነዚህ አብያተ ክርስቲያናት ለእግዚአብሔርና ለእውነት ክቡር አቋም ያዙ፤ በረከቱም አብሯቸው ነበረ። የማያምነው ዓለም እንኳ የወንጌሉን መርህ ከመቀበል ጋር ተያይዘው የመጡትን ጠቃሚ ውጤቶች እውቅና ለመስጠት ተገዶ ነበር። ለእሥራኤል በተነገሩት የነብዩ ቃላት፤ “የውበትሽም ወሬ [ዝና] በአሕዛብ ተሰማ፤ ፍፁም ነበረና ባንቺ ላይ ባኖርኋት በክብሬ ይላል እግዚአብሔር አምላክ” [ሕዝ 16÷14]። ነገር ግን የእሥራኤል እርግማንና ውድመት በነበረው ማለትም እግዚአብሔርን የማይመስሉትን ሕዝቦች ተግባራት መቅዳትና ከእነርሱም ጋር ወዳጅነት ለመፍጠር የማበበል ጽኑ ፍላጎት፤ እነርሱም በዚህ ተመሳሳይ ፍላጎት ወደቁ። “በውበትሽም ታመንሽ ስለስምሽም አመነዘርሽ።” [ሕዝ 16÷15]።

ብዛት ያላቸው የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት “ከምድር ነገሥታት ጋር” ኃጢአት የተሞላበት ግንኙነት የነበራትን የሮምን ተምሳሌት እየተከተሉ ናቸው - በመንግሥት የሚደገፉ አብያተ ክርስቲያናት ኃይማኖታዊ ካልሆኑ መንግሥታትና ጋር ግንኙነት በመፍጠር፤ እንዲሁም ከሌሎች የኃይማኖት ተቋማት ደግሞ የዓለምን ተቀባይነት ለማግኘት በመጣር፤ እንዲህ ያደርጋሉ። ባቢሎን - ድንግርግር - የሚለው ቃል ለእነዚህ ተቋማት ገጣሚ ነው፤ ምክንያቱም ሁሉም አስተምህሮአቸውን ከመጽሐፍ ቅዱስ የወሰዷቸው መሆኑን ሲናገሩ ሳለ፤ መቆጠር በማይቻል ብዛት ተከፋፍለው፤ በስፋት የሚጣረሱ እምነቶችንና ንድፈ-ሐሳቦችን የሚያራምዱ ናቸው።

ኃጢአት የሞላበት ሕብረት ከዓለም ጋር ከማድረጋቸው ባሻገር፤ ከሮም የተነጠሉት አብያተ ክርስቲያናት፤ የእርስዋን ሌሎች ባህሪያትም ያሳያሉ።

ካቶሊክ ክርስቲያን ኢንስተሪክትድ/Catholic Christian Instructed የሚለው የሮም ሥራ ውጤት የሆነው ሲከራከር፡- “ከቅዱሳን ጋር በተገናኘ፤ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን በጣም አምላኪነት በደለኛ ከነበረች፤ ቀድሳ ለላዩቸው አንድ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን፤ ቀድሳ የለዩቻቸው አሥር የማርያም አብያተ ክርስቲያናት ያሏት፤ ሴት ልጅዋ የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን የዚያው ኃጢአት ጥፋተኛ ናት።”-Richard Challoner, The Catholic Christian Instructed, Preface, 78 21, 22።

አቶ ሆፕኪንስ በሚሊኒየም/Millennium ላይ ሲተነትን እንዲህ ይላል፡- “የክርስቲያን ተቃዋሚ መንፈስና ተግባራት አሁን የሮማ ቤተ ክርስቲያን ብለን በምንጠራው ስፍራ ብቻ ነው የሚገኘው ብሎ ለማሰብ ምክንያት የለም። የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናትም በአብዛኛው ኢ-ክርስቲያንነት በውስጣቸው አሉ፤ ከብልሽትና ከርኩሶት ሙሉ ለሙሉ ከመታደስ እጅግ የራቁ ናቸው።”-Samuel Hopkins, Works, vol.2, ገጽ 328።

የፕሪስባይቴሪያኖች ቤተ ክርስቲያን ከሮም መነጠልዋን በተመለከተ ዶክተር ጉትሪ ሲጽፍ፡- “ከሶስት መቶ ዓመት በፊት የተከፈተ መጽሐፍ ቅዱስ አርማዋ ላይ አድርጋ ‘መጽሐፍ ቅዱስን መርምሩ’ የሚል መፈክር አንግቦ ቤተ ክርስቲያናችን ከሮም ግቢ ወጣች”፤ ከዚያም አስፈላጊ ጥያቄ ይጠይቃል፤ “ከባቢሎን ፀድተው ወጥተዋል?”

“የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን” አለ ስፕሪጂዮን “በሳክራመንታሪያኒዝም (የቅዱስ ቁርባንን ሥርዓት እውንነት የማይቀበል) ውስጥ ውስጡን ተባርቡራ ተበልታለች። ነገር ግን በተመሳሳይ ሁኔታ አለመስማማት (አለመመሳሰል) እራሱ በፍልስፍና እምነት-ቢስነት የተበሳሰከ ይመስላል። የተሻለ ነገር የጠበቅንባቸው ሁሉ አንድ በአንድ ከእምነቱ መሰረታዊ መርሆዎች እያፈነገጡ ናቸው። አሁንም ወደ መድረክ ወጥቶ ራሱን ክርስቲያን ብሎ ለመጥራት በሚደፍር፤ ሊኮንን በሚገባው እምነት አጉዳይነት፤ የእንግሊዝ ልብ፤ ውስጥ ውስጡን እንደተበሳሰ አምናለሁ።”

የታላቁ ክህደት ምንጭ ምን ነበር? ቤተ ክርስቲያን ግልጽነት ከተላበሰው (ካልተወሰነበት) ወንጌል መጀመሪያ እንዴት ፈቀቅ አለች? አሕዛብ ክርስትናን ይቀበሉ ዘንድ ለማቀላጠፍ ስትል የጣዖት አምልኮ ተግባራትን ስለተከተለች ነበር። በእርሱ ዘመን እንኳ ሐዋርያው ጳውሎስ እንዲህ ብሎ ነበር፡- “የአመጽ ምስጢር አሁን ይሰራልና” [2ኛ ተሰሎ 2÷7]። በሐዋርያቱ የሕይወት ዘመን ቤተ ክርስቲያን በአንፃራዊ ንጽህና እንደሆነች ነበረች። “በሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጨረሻ አካባቢ ግን አብዛኛዎቹ አብያተ ክርስቲያናት አዲስ መልክ ያዙ፤ መጀመሪያ የነበረው ግልጽነት ጠፋ፤ ታላላቆቹ ደቀ መዛሙርት ወደ መቃብራቸው ከወረዱ በኋላ፤ አስተዋደነት በጎደለው ሁኔታ ልጆቻቸው ከአዲስ የእምነቱ ተቀባዮች ጋር በመሆን....ወደ ፊት በመምጣት ይህንን አላማ አዲስ ቅርጽ-አካል አበጁለት።”[Robinson, in History of Baptism]። አዲስ አባላት ለማግኘት ሲባል ከፍ ብሎ የነበረው የክርስትና እምነት ደረጃ ዝቅ ተደረገ፤ በዚህም የተነሳ “ባህልና ወጉን፤ ስነ ስርዓቱንና ጣዖቶችን ይዞ፤ የጣዖት አምልኮ ጎርፍ ወደ ቤተ ክርስቲያን ተጥለቅልቆ ገባ።” [Gavazzi's Lectures, ገጽ 290]። የክርስትና እምነት የመንግሥታዊ ገዢዎችን ይሁንታና ድጋፍ ማግኘት ሲችሉ፤ በስም ብቻ ቢሆንም እልፍ አዕላፋት ተቀበሉት፤ ሆኖም የክርስቲያን መልክ ቢይዙም፤ ብዙዎች “በተለይም በድብቅ ጣላቶቻቸውን እያመለኩ በተግባር ኃይማኖት-የለሾች እንደሆኑ ነበሩ።” [Gavazzi's Lectures, ገጽ290]

ይህ ተመሳሳይ ሂደት ራሱን ፕሮቴስታንት ብሎ በሚጠራ በሁሉም ቤተ ክርስቲያን ማለት ይቻላል፤ አልተደገመም? እውነተኛ የመታደስ መንፈስ የነበራቸው መሥራቾች ሲሞቱ ትውልዶቻቸው ተረክበው “አላማውን አዲስ መልክ አስያዙት።” የአባቶቻቸውን እምነት የሙጥኝ ብለው በጭፍንነት በመያዝ ቀደምቶች ካስተዋሉት እውነት በተጨማሪ ሌላ አንቀበልም ብለው ሳለ የተሐድሶ መሪዎች በምሳሌነት ካሳዩት ራስን ዝቅ ማድረግን፤ ራስን መካድንና ዓለም-በቃኝ ማለትን በስፋት ትተውት ነበር። በመሆኑም

“የመጀመሪያው ግልጽነት ይጠፋል።” ወደ ቤተ ክርስቲያኒቱ የሚጎርፍ ዓለማዊ የውኃ ሙሉት “ወግና ባህሉን፣ ምግባሩንና ጣሑን” አብሮ ይዞ ይገባል።

እግዚአብሔር “ለእግዚአብሔር ጥል” የሆነው ዓለምን መውደድ በክርስቶስ ታማኝ ተከታዮች ዘንድ የሚፈቀርበት መጠን እንዴት አስፈሪ ነው! በክርስትናው ዓለም ያሉ ሕዝባዊ አብያተ ክርስቲያናት የመጽሐፍ ቅዱስ ደረጃ ከሆነው ራስን ዝቅ ከማድረግ፣ ራስን ከመካድ፣ ውስብስብ ካለመሆንና ከእግዚአብሔር መሰልነት ምን ያህል ርቀው ተለይተዋል! ስለ ትክክለኛ የገንዘብ አጠቃቀም ጆን ዌስሊ ሲናገር፡- “እንዲሁ አይን ያየውን ለማርካት፣ ከመጠን በላይ የሆነና በጣም ውድ ልብስ፣ ወይም አላስፈላጊ ጌጣጌጥ በመግዛት ምንም ገንዘብ መጥፋት የለበትም። ልዩ በሆነ ጌጥ ቤታችሁን በማስዋብ፣ ከመጠን ባለፈ ወይም በውድ ቁሳቁስ፣ ውድ ፎቶዎች፣ ስዕሎች፣ በወርቅ ለተለበጡ እቃዎች ምንም ገንዘብ አታባክኑ” ይላል። “የሰዎችን አድናቆት ወይም ሙገሳ ለማትረፍ፣ የሕይወትን የክብር ጥማት ለማርካት ምንም ነገር አታውጡ።” “ለራስህ መልካም እስካደረግህ ድረስ ሰዎች ስለአንተ ጥሩ ይናገራሉ፤ ‘እጅግ ውድ በሆነ ኃምራዊና ጥሩ በፍታ በየቀኑ እስከለበስህ ድረስ’ በድንቅ ምርጫህ ብዙዎች ያጨበጩቡልሃል፤ በለጋስነትህና በመስተንግዶህ ብዙዎች እንደሚያጨበጩቡልህ ጥርጥር የለውም። አድናቆታቸውን ግን በውድ አትግዛው፤ ከእግዚአብሔር ከሚመጣው ክብር የረከህ ብትሆን ይሻላል።” በዘመናችን ባሉ አብዛኛዎቹ አብያተ ክርስቲያናት ግን እንደዚህ አይነቱ ትምህርት ተትቷል።

ኃይማኖተኛነት በዓለም ተወዳጅ ሆኖአል። የማህበረሰብን ክብርና አመኔታ ለማግኘት እንዲሁም የራሳቸውን ዓለማዊ ፍላጎቶች ለማሳካት ሲሉ ገዢዎች፣ ፖለቲከኞች፣ የሕግ ሰዎች፣ ዶክተሮች፣ ነጋዴዎች ቤተ ክርስቲያንን ይቀላቀላሉ። እንደዚህም በማድረግ ፃድቅነት የጎደላቸውን ግብይቶቻቸውን በክርስትና እምነት ተከታይነት ስም ስር ለመደበቅ ይጥራሉ። የተለያዩ ኃይማኖታዊ አካላት፣ በእነዚህ በተጠመቁ ዓለማዊያን ታብትና ተጽዕኖ እየተበራቱ ለላቀ ዝነኛነትና ስልጣን ይኳትናሉ። እጅግ የተዋቡ አብያተ ክርስቲያናት፣ እጅግ ከመጠን ያለፈ ብክነት በሚታይበት ሁኔታ ተንቆጥቁጠው ዝነኛ በሆኑ አካባቢዎች ይቆረቆራሉ። አምላኪዎቹም እጅግ ውድና ወቅታዊ (ፋሽን) በሆኑ ልብሶች ራሳቸውን ያስጌጣሉ። ሰዎችን ለሚያዝናና እና ለሚስብ፣ ተሰጥኦ ላለው አገልጋይ ከፍተኛ ደመወዝ ይከፈላል። ስብከቶቹ የተለመዱ (በአብዛኛው ሕዝብ የሚፈፀሙ) ኃጢአቶችን መንካት የለበትም፤ ለስላሳና ለወቅቱ ጆሮዎች ደስ የሚያሰኝ መሆን አለባቸው። እናም ዘመናዊ ኃጢአተኞች በቤተ ክርስቲያን መዛግብት ይመዘገባሉ፤ ዘመናዊ ኃጢአቶችም በአስመሳይ እግዚአብሔርን መሰልነት ስር ይደበቃሉ።

ታማኝ የእግዚአብሔር ሕዝቦች [ነገ ሰዎች] ለዓለም ያላቸውን ወቅታዊ አስተያየት አስመልክቶ አንድ የታወቀ ኃይማኖታዊ ያልሆነ መጽሔት ሲናገር “ቤተ ክርስቲያን በቸልተኛነት ለዘመኑ መንፈስ እጅ ሰጥታለች፣ የአምልኮ ስርዓቷም ዘመናዊነት ከሚጠይቀው ጋር እንዲስማማ አድርጋለች።” “በእርግጥ ኃይማኖትን ተወዳጅ የሚያደርገውን ማንኛውንም ነገር ሁሉ አሁን ቤተ ክርስቲያን እንደ መሳሪያ ትጠቀምበታለች።” በኒውዮርክ ኢንዲፐንደንት [New York Independent] ፀጋፊ የሆነ ስለ ሜተዲዝም ምንነት ያለውን ሁኔታ በግልጽ ሲናገር፡- “በእግዚአብሔርን መሰሎችና ኃይማኖት በሌላቸው መካከል ያለው መለያ መስመር እንደ ደብዛዛ ጥላ እየከሰመ ነው፤ በሁለቱም በኩል ያሉ ጉጉ ሰዎች በሥራቸውና በመዝናኛቸው አተገባበር መካከል ያለውን ሁሉንም ልዩነት ለማፈራረስ ተግተው እየሰሩ ናቸው።”

“የኃይማኖት ተወዳጅነት በአብዛኛው አባል በመሆን ጥቅምን የሚያገኙ እንጂ ኃላፊነትን የማይወስዱ ሰዎችን ቁጥረ የማብዛት ዝንባሌ አለው።”

ሆዋርድ ክሮስቢ እንዲህ ይላል፡- “ዛሬ የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን ዓለምን እየተዳራች ነው። አባላቶችዋ እግዚአብሔርን ወደማይመስሉ ሰዎች ደረጃ ዝቅ ሊያደርጓት እየሞከሩ ነው። ኪሱ፣ ትያትሩ፣ እርቃኑንና ሃፍረተ-ቢስ የሆነው ጥበብ፣ ልክስክስ ስነ-ምግባር ያላቸው ማህበራዊ ቅንጦቶች ሁሉ ወደ ተቀደሰው የቤተ ክርስቲያን ቅጥር ግቢ ጥሰው እየገቡ ናቸው። ለዚህ ሁሉ ዓላማዊነት እርካታ ሲበል ክርስቲያኖች የሁዳዴ ፆምን፣ ፋሲካንና ቤተ ክርስቲያንን የማስገባት ተግባር አንዳች ታላቅ ክስተት አድርገው ይቆጥሩታል። የሰይጣን የጥንት ማታለያ ነው። የአይሁድ ቤተ ክርስቲያን በዚያ ቋጥኝ ላይ ተመታ፣ የሮም ቤተ ክርስቲያን በዚያው ቋጥኝ ተንኮታኮተ፤ ፕሮቴስታንታንትም ወደዚያው ጥፋት በፍጥነት እየደረሰ ነው።”

በዚህ ዓላማዊነትና የቡረቃ ጥማት ማዕበል ውስጥ ስለ ክርስቶስ የሚደረገው ራስን መካድና ራስን ለመስዋዕትነት ማቅረብ ሙሉ ለሙሉ ሊጠፋ ምንም አልቀራቸውም። “አሁን በአብያተ ክርስቲያናችን የሚንቀሳቀሱ በሕይወት ያሉ የተወሰኑት ሴቶችና ወንዶች፣ በልጅነታቸው ጊዜ ለክርስቶስ ለመለገስ ወይም አንዳች ነገር ለማድረግ መስዋዕትነት እንዲከፍሉ የተማሩ ነበሩ።” ሆኖም “አሁን ገንዘብ ቢፈለግ.... ማንም እንዲሰጥ መጠየቅ የለበትም። አህ አይሆንም! ቲአትር ማየት፣ በማይንቀሳቀሱ ሞዴሎች የሚቀርቡ ትይንቶችን መመልከት፣ እውነት የሚመስሉ የውሸት ሽንገዎችን ማየት፣ ታሪካዊ የሆነ እራት ወይም የሆነ የሚበላ ነገር መውሰድ፣ ሰዎችን የሚያዝናና ማንኛውም ነገር ማድረግ ይመረጣል።”-The Healthy Christian, an Appeal to the Church ገጽ 141, 142’

በዊስኮንሲን ውስጥ የሚገኘው የዋሽበርን አስተዳዳሪ በአመታዊ መልእክቱ “የቤተ ክርስቲያን ትርኢቶች፣ ለበጎ አድራጎት የሚውሉ ውድድሮች፣ ለበጎ አድራጎትና ሌሎች አላማዎች የሚውሉ የሙዚቃ ትርኢቶች፣ ሎተሪዎች፣ የሽልማት ጥቅሎች፣ ‘ዕድልን መሰረት ያደረጉ ግዢዎች’፣ በቲኬት አማካኝነት የሚገኙ የሰንበት ትምህርትና ሌሎች ኃይማኖታዊ እድሎች፣ እነዚህ ሁሉ የወንጀል ችግኝ ማፍያ ናቸው፤ ከባድ ነገር የሆነ ነገር ለማስገኘት ተስፋ የሚሰጡ ከመሆናቸው የተነሳ የዕድል ጨዋታዎች፣ በእርግጥም ቁማሮች ናቸው። ጎጂ የሆነው የቁማርተኝነት መንፈስ በእነዚህ አስፈፃሚዎች አማካኝነት እንዲስፋፋ፣ እንዲበረታታና ቀጣይ እንዲሆን ይደረጋል፤ ሆኖም ይህ ድርጊታቸው በጥሩ ዜጎች ዘንድ አይታወቅም በማለት ይናገራል። እንደ እነርሱማ ባይሆን ኖሮ ቁማርን የሚከንኑ የተለመዱ ሕጎች በቀላሉ አይጣሱም ነበር፤ በተሻለ ሁኔታ በቀላሉም ተግባራዊ ይሆኑ ነበር። እነዚህ ተግባራት ከአሁን ወዲያ የወጣቱን ስነ-ምግባር እንዲያበላሹ ሊፈቀድላቸው አይገባም በማለት ይናገራል።”

ከዓላማዊ ጋር የመጣጣም መንፈስ በክርስትናው ዓለም ያሉትን አብያተ ክርስቲያናት በሙሉ እየወረረ ነው። ሮበርት አትኪንስ በለንደን በሰጠው ስብከት በእንግሊዝ ተስፋፍቶ ስላለው መንፈሳዊ ማሽቆልቆል መልካም ያልሆነ ሁኔታ ሲገልጽ፡- “እውነተኛ ዓድቃን በምድር ላይ አንሰዋል፤ አንድም ሰው ልብ አይለውም። በእያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያን ያሉት የዘመኑ ኃይማኖተኛ ነገ ገዮች የዓለም አፍቃሪዎች፣ የዓለም ተከታዮች፣ የፍጡር-ምቶች አፍቃሪዎችና ክብር ለማግኘት የሚኳትኑ ናቸው። ከክርስቶስ ጋር ይሰቃዩ ዘንድ ተጠሩ፤ እነርሱ ግን ነቀፋ ሲደርስባቸው እንኳ ይሸማቀቃሉ።” ክህደት፣ ክህደት፣ ክህደት፣ በእያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያን

ግንባር ላይ ተቀርጿል(ታትሟል)፤ ቢያውቁት፤ ቢሰማቸው ኖሮ ተስፋ ይኖር ነበር፤ እግዚአብሔር! ‘ሃብታም ነንና ባለጠጋ ሆነናል አንድም ስንኳ አያስፈልገንም’ [ራዕይ 3÷17] ብለው ይጮሃሉ።”-Second Advent Library Tract No. 39’

ባቢሎን የተከሰሰችበት ታላቁ ኃጢአት፤ “አሕዛብ ሁሉ ከዝሙትዋ ቁጣ እንዲጠጡ” ማድረጓ ነበር [ራዕይ 18÷3]። ይህ ለዓለም የምታቀርበው የስካርዋ ጽዋ፤ ከዓለም ኃያላን ጋር ከአደረገችው ህገ-ወጥ ንክኪ የተነሳ የተቀበለቻቸውን ሐሰተኛ አስተምህሮዎችን የሚወክል ነው። ከዓለም ጋር መወዳጀት እምነትዋን ያበላሻል፤ እርስዋም በበኩልዋ በመጽሐፍ ቅዱስ ምንም በማያሻማ ሁኔታ የተፃፉትን ትዕዛዛት የሚቃረኑ አስተምህሮዎችን በማስተማር የሚያበላሽ ተጽዕኖ በዓለም ላይ ታሳድራለች።

ሮም ሕዝቡን መጽሐፍ ቅዱስ ከልክላ በምትኩም ሁሉም ሰው የእርስዋን ትምህርት ይቀበሉ ዘንድ ፈለገችባቸው። ሰዎች የእግዚአብሔርን ቃል እንዲያገኙ ማድረግ የተሐድሰው ተግባር ነበር። ነገር ግን በዛሬዎቹ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ሰዎች የእምነታቸው መሰረት ያደርጉት ዘንድ የሚማሩት የራሳቸውን መሰረተ-እምነትና ቤተ ክርስቲያናቸው የምታስተምራቸውን እንጂ መሰረታቸው መጽሐፍ ቅዱስ አይደለም ብንል ማጋነን ይሆናልን? ቻርለስ ቢቸር ስለ ፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ሲናገር፡- ” እነዚያ ቅዱስ አባቶች የተባሉት እያስፋፉት በነበረውና እያደገ በመጣው ለቅዱሳንና ለሰማዕታት በሚሰጠው አክብሮት ላይ የሚያቃልል ቃል ቢነገር ይሸማቀቁ እንደነበር ሁሉ በተለያዩ እምነቶች ላይ ማንኛውም ክብር የሌለው ቃል ሲነገር እነርሱም በተመሳሳይ ይጨማተራሉ....የፕሮቴስታንት ወንጌላዊት (evangelical) ኃይማኖታዊ ተቋማት እጅ ለእጅ ተጠላልፈው ከመያያዛቸው የተነሳ፤ በሁሉም አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ አንድ ሰው ሰባኪ ሊሆን ከፈለገ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ/በተጨማሪ የሚቀበለው አንድ መጽሐፍ መኖሩ የግድ ነው....የእምነት ኃይል፤ በእርግጥ ሮም እንዳደረገችው ሁሉ፤ አሁን የበለጠ ጮሌ በሆነ መንገድ ቢሆንም፤ መጽሐፍ ቅዱስን መከልከል እየጀመረ ነው የሚለው አባባል ምናባዊ አይደለም።”

ታማኝ አስተማሪዎች የእግዚአብሔርን ቃል ሲናገሩ፤ በዚያው ስፍራ መጽሐፍ ቅዱስ እንደገባቸው የሚናገሩ ምሁራንና አገልጋዮች ተነሳስተው ትክክለኛውን አስተምህሮ እንደ ኑፋቄ በማውገዝ እውነትን የሚፈልጉትን ያበርራሉ። ተስፋ በሚያስቆርጥ ሁኔታ ዓለም በባቢሎን ወይን ባይሰክር ኖሮ፤ ግልጽ በሆኑት፤ በሚሰነጥቁት የእግዚአብሔር ቃል እውነቶች እልፍ አዕላፋት በተመለሱ ነበር። ነገር ግን ኃይማኖታዊ እምነት የተደነገገና የሚጋጭ መስሎ ከመታየቱ የተነሳ ሰዎች እውነት ነው ብለው የሚያምኑት ምን እንደሆነ አያውቁም። የዓለም ንስሐ ያለመግባት ኃጢአት በቤተ ክርስቲያን በራፍ ላይ ተጋድሞአል።

የራዕይ 14 የሁለተኛው መልአክ መልዕክት ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰበከው በ1844 ዓ.ም በጋ ወቅት ነበር፤ የበለጠ ቀጥተኛ ተፈፃሚነቱም የፍርዱ ማስጠንቀቂያ በስፋት በታወጀበት፤ በአብዛኛው ተቀባይነት ባጣበትና የአብያተ ክርስቲያናት ማሽቆልቆል እጅግ ፈጣን በነበረበት በአሜሪካ አብያተ ክርስቲያናት ላይ ነበር። ነገር ግን የሁለተኛው መልአክ መልዕክት በ1844 ዓ.ም ሙሉ ለሙሉ ፍፃሜ ላይ አልደረሰም ነበር። የአድቬንትን መልእክት በአለመቀበላቸው ምክንያት በዚያን ጊዜ የነበሩ አብያተ ክርስቲያናት በግብረ ገብነት ውድቀት ውስጥ ነበሩ፤ ውድቀቱ ግን ገና አልተጠናቀቀም ነበር። ለዚህ ጊዜ የሚያስፈልጉትን የተለዩ እውነቶችን እምቢ ማለታቸውን ሲቀጥሉበት ወደ ታች እየወደቁ፤ እየወደዱ መጡ። ነገር ግን “ታላቁ ባቢሎን ወደቀች አሕዛብ ሁሉ ከዝሙትዋ ቁጣ ወይን ጠጅ የተነሳ ወድቀዋልና” ማለት የሚቻልበት ጊዜ ገና ነው። አሕዛብ ሁሉ ይህን

እንዲያደርጉ ገና አላደረገቻቸውም። ከዓለም ጋር የመመሳሰልና ለፈታኞቹ የዘመናችን እውነቶች ግድ የለሽ መሆን ያለ ሲሆን፤ በክርስትናው ዓለም ባሉ ሁሉም አገራት በሚገኙ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ስር እየሰደደ መጥቷል። እነዚህ አብያተ ክርስቲያናትም ጠንካራና ከባድ በሆነው የሁለተኛው መልአክ ውግዘት ውስጥ ተካትተዋል። የክህደት ሥራ ግን ገና መደምደሚያው ላይ አልደረሰም።

መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚናገረው ከጌታ መምጣት በፊት “በኃይል ሁሉ በምልክትም በሐሰትም ተዓምራት” ሰይጣን እንደሚሰራ ሰዎችም “ይድኑ ዘንድ የእውነትን ፍቅር ስላልተቀበሉ” “ሐሰትን ያምኑ ዘንድ የስህተት መንፈስ” ይቀበሉ ዘንድ ይተዋሉ። ይህ ቅድመ ሁኔታ ሳይደርስ፤ በክርስትናው ዓለም ሁሉ የቤተ ክርስቲያናት የዓለም ህብረት ሙሉ ለሙሉ ሳይሳካ የባቢሎን ውድቀት ሙሉ አይሆንም (ፍፃሜ አያገኝም)። ለውጡ ተራማጅነት ያለው ነው፤ የራዕይ 14÷8 ሙሉ የሆነ መፈጸሚያ ገና ወደፊት ነው።

ባቢሎን በሆኑ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የመንፈሳዊ ጽልመትና ከእግዚአብሔር ጋር ፀብ ቢኖርም ብዙ የክርስቶስ እውነተኛ ተከታዮች በእነዚህ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ በአባልነት የሚገኙ ናቸው። ከእነዚህ መካከል ለዚህ ጊዜ የተሰጡትን የተለዩ እውነቶች በጭራሽ አይተው የማያውቁ ብዙዎች አሉ። አሁን ባሉበት ወቅታዊ ሁኔታቸው ያልረኩ፤ የተሻለ፤ ግልጽ ያለ ብርሐን በመናፈቅ ላይ ያሉ ጥቂቶች አይደሉም። በተቆራጁቸው አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የክርስቶስን መልክ ለማየት በከንቱ ያማችራሉ። እነዚህ አካላት[አብያተ ክርስቲያናት] ከእውነት የበለጠ እየራቁ፤ እየራቁ ሲሄዱና ቁርኝታቸውን ከዓለም ጋር የበለጠ እያጠናከሩ ሲሄዱ፤ በሁለቱ መደቦች መካከል ያለው ልዩነት እየሰፋ ሄዶ በመጨረሻም በመለያየት ይደመደማል። እግዚአብሔርን ከሁሉም በላይ አስበልጠው የሚወዱ፤ “ከእግዚአብሔር ይልቅ ተድላን የሚወዱ፤ የአምልኮ መልክ አላቸው ሃይሉን ግን ክደዋል” [2ኛ ጢሞ 3÷4፤5] ከተባሉት ጋር ተቆራኝተው መቆየት የማይችሉበት ጊዜ ይመጣል።

በራዕይ 14÷6-12 ያለውን ሶስት እጥፍ ማስጠንቀቂያ ካለመቀበልዋ የተነሳ ቤተ ክርስቲያን በሁለተኛው መልአክ የተነገረው ቅድመ ሁኔታ ላይ ሙሉ በሙሉ የምትደርስበት፤ አሁንም በባቢሎን ያሉ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከህብረትዋ እንዲነጠሉ የሚጠሩበት ጊዜ መቼ እንደሆነ ራዕይ 18 ይጠቁማል። ይህ ለዓለም የሚሰጥ የመጨረሻው መልእክት ነው፤ ሥራውንም ይፈጽማል። “በእውነት ያለሙኑ ነገር ግን በአመጽ ደስ ይላቸው የነበሩ” [2ኛ ተሰ 2÷12] የስህተትን አሰራር እንዲቀበሉና ሐሰትን እንዲያምኑ በሚተውበት ጊዜ እውነትን ይቀበሉ ዘንድ ልባቸውን ክፍት በሚያደርጉ ሁሉ ላይ የእውነት ብርሐን ያንፀባርቃል፤ በባቢሎን የቀሩት የእግዚአብሔር ልጆች “ሕዝቤ ሆይ ከእርስዋ ዘንድ ውጡ” [ራዕይ 18÷4] የሚለውን ድምጽ ይሰማሉ።

ምዕራፍ ፳፪—ትንቢቶች ተፈፀሙ

የጌታ መምጫ መጀመሪያ የተጠበቀበት፣ የ1844 ዓ.ም ፀደይ ወቅት ሲያልፍ መገለፁን በእምነት ሲጠባበቁ የነበሩ ለተወሰነ ጊዜ መጠራጠርና እርግጠኛ ባለመሆን ውስጥ ነበሩ። ፍፁም ሽንፈት እንደደረሰባቸውና ምናብ ሲከተሉ እንደነበር አድርጎ ዓለም ቢያያቸውም የመጽናናታቸው ምንጭ ግን አሁንም የእግዚአብሔር ቃል ነበር። የእምነታቸውን ማስረጃዎች እንደ አዲስ እየመረመሩ፣ ተጨማሪ ብርሐን ለማግኘት ትንቢቶችን በጥንቃቄ እያጠኑ፣ ብዙዎች መጽሐፍ ቅዱስን መመርመር ቀጠሉ። አቋማቸውን በመደገፍ ደረጃ የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት ግልጽና አሳማኝ እንደሆነ የሚያሳይ ነበር። ሊሳሳቱ የማይችሉ ግልጽ ምልክቶች የክርስቶስ መምጣት እንደቀረበ ይጠቁሙ ነበር። በኃጢአተኞች መለወጥም ሆነ በክርስቲያኖች መንፈሳዊ ሕይወት መነቃቃት ረገድ የነበረው የተለየ የእግዚአብሔር በረከት መልእክቱ የሰማይ እንደሆነ ምስክር ነበር። እናም አማኞች ለቅሬታቸው ማብራሪያ መስጠት ባይችሉም እስካሁን በነበረው ልምምዳቸው ግን እግዚአብሔር ሲመራቸው እንደነበረ እርግጠኛነት ተሰማቸው።

በዳግም ምፅዓቱ እንደሚከናወኑ አድርገው ከተቀበሏቸው ትንቢታት ጋር የተሸመነ፣ በእምነታቸው ሆነው በትዕግስት እንዲጠብቁ የሚያበረታታቸው፣ አሁን ለመረዳት ጨለማ የሆነውም በጊዜው ግልጽ እንደሚሆን የሚጠቁም፣ የመጠራጠርና ልብ አንጠልጣይ ለሆነው ሁኔታቸው በተለይ የሚገጥም መመሪያ ተሰጥቶ ነበር።

ከእነዚህ ትንቢታት መካከል አንዱ እንባቆም 2÷1-4 ነበር፡- “በመጠበቂያዬ ላይ እቆማለሁ፣ በአምባ ላይም እወጣለሁ፣ የሚናገረኝንም ስለ ክርክሬም የሚመልሰውን አውቅ ዘንድ እመለከታለሁ። እግዚአብሔርም መለሰልኝ እንዲህም አለ፡- አንባቢው ይፈጥን ዘንድ ራዕዩን ፃፍ በጽላትም ላይ ግለጠው። ራዕዩ ገና እስከ ተወሰነው ጊዜ ነው ወደ ፍፃሜውም ይቸኩላል፤ እርሱም አይዋሽም ቢዘገይም በእርግጥ ይመጣልና ታገሰው፤ እርሱ አይዘገይም። እነሆ ነፍሱ ኮርታለች በውስጡም ቅን አይደለችም፤ ዓድቅ ግን በእምነቱ በሕይወት ይኖራል።”

“አንባቢው ይፈጥን ዘንድ ራዕዩን ፃፍ በጽላትም ላይ ግለጠው” በሚለው ትንቢት የተሰጠው ትዕዛዝ፣ ቀደም ብሎ በ1842 ዓ.ም የዳንኤልንና የዮሐንስን ራዕዮች በምሳሌ ለማስረዳት የትንቢት ሰንጠረዥ ያዘጋጅ ዘንድ ለቻርላስ ፊች ጠቁሞት ነበር። የዚህ ሰንጠረዥ መታተም በእንባቆም የተሰጠው ትዕዛዝ ፍፃሜ እንዳገኘ ተደርጎ ተወሰደ። ሆኖም ግን በዚያው ትንቢት ውስጥ የተቀመጠ፣ ግልጽ የሆነ፣ በራዕዩ መፈፀም ዙሪያ ማርፈድ፣ የዘገየ ጊዜ፣ እንደሚኖር የተጠቀሰውን ትንቢት ያን ጊዜ ማንም ያስተዋለው አልነበረም። ከቅሬታው በኋላ ይህ ጥቅስ እጅግ አስፈላጊ ሆኖ ታየ። “ራዕዩ ገና እስከተወሰነው ጊዜ ነው፤ ወደ ፍፃሜውም ይቸኩላል፤ እርሱም አይዋሽም፣ ቢዘገይም በእርግጥ ይመጣልና፣ ታገሰው፤ እርሱ አይዘገይም....ዓድቅ ግን በእምነቱ በሕይወት ይኖራል።”

የሕዝቅኤል ትንቢት አንዱ ክፍልም ለአማኞች የብርታትና የመጽናናት ምንጭ ሆኖላቸው ነበር። “የእግዚአብሔርም ቃል ወደ እኔ እንዲህ ሲል መጣ፡- የሰው ልጅ ሆይ በእሥራኤል ምድር፡- ዘመኑ ረዝሞአል ራዕዩም ሁሉ ጠፍቶአል የምትሉት ምሳሌ ምንድር ነው? ስለዚህ እንዲህ በላቸው፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡-....ዘመኑና የራዕዩ ሁሉ ነገር ቀርቦአል.... እኔ እናገራለሁ የምናገረውም ቃል ይፈፀማል ደግሞም አይዘገይም፤ እነሆ የእሥራኤል ቤት ይህች የሚያያት ራዕይ ለብዙ ዘመን ናት እርሱም ለሩቅ ወራት ትንቢት

ይናገራል ይላሉ። ስለዚህ በላቸው፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- የምናገኘው ቃል ይፈፀማል እንጂ ከቃሌ ሁሉ ደግሞ የሚዘገይ የለም።” [ሕዝ 12፡21-25፤27፤28]።

እናም መጨረሻውን መጀመሪያ የሚያውቀው እርሱ፤ ዘመናትን አቆልቁሎ በማየት የሚደርስባቸውን ቅሬታ በመገንዘብ የብርታትና የተስፋ ቃላትን እንደሰጣቸው በማመን ይጠብቁ የነበሩ ሃሴት አደረጉ። በትዕግስት እንዲጠብቁ፤ በእግዚአብሔር ቃል ላይ ያላቸውን አመኔታ አጥብቀው እንዲይዙ የሚገስጹቸው እንደዚህ አይነት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ባይኖሩ ኖሮ በዚያ ፈታኝ ሰዓት እምነታቸው በጠፋ ነበር። በማቴዎስ 25 የሚገኘው የአሥርቱ ደናግልት ምሳሌም የአድቬንቲስት ሕዝብን ተሞክሮ የሚያብራራ ነው። በማቴዎስ 24 ስለ መምጣቱና ስለ ዓለም መጨረሻ ምልክት በተመለከተ ደቀ መዛሙርቱ ለጠየቁት ጥያቄ ሲመልስ ከመጀመሪያ ምፅዓቱ እስከ ሁለተኛ ምፅዓቱ ያሉትን በዓለምና በቤተ ክርስቲያን ታሪክ እጅግ አስፈላጊ ከሚባሉት ክስተቶች መካከል ጥቂቶቹን ክርስቶስ ጠቁሞ ነበር። በስም ሲጠቀሱ፡- የሩሳሌም ጥፋት፤ በጣዖት አምላኪና በጳጳሳዊ ሥርዓት ጭፍጨፋዎች ሥር የነበረ የቤተ ክርስቲያን ታላቁ መከራ፤ የፀሐይና የጨረቃ መጨለምና የከዋከብት መውደቅ ናቸው። ከዚህ በኋላ በመንግሥቱ ስለመምጣቱ ተናገረ፤ ከዚያም መምጣቱን ይጠብቁ ስለነበሩ ሁለት አይነት ባሪያዎች ምሳሌ አያይዞ ተናገረ። ምዕራፍ 25 “በዚያን ጊዜ መንግሥተ ሰማያት... አሥር ደናግልትን ትመስላላች” በማለት ይጀምራል። በምዕራፍ 24 መዝጊያ የተጠቆመችው ያቸው ቤተ ክርስቲያን ናት በመጨረሻው ዘመን የምትኖር መሆኑ እዚህ ላይ የተገለፀው። በዚህ ምሳሌ፤ ተሞክሮአቸው የተብራራው በምሥራቃዊው [በኢስያ] የጋብቻ ሥነ-ሥርዓት ክስተቶች አማካይነት ነበር።

“በዚያን ጊዜ መንግሥተ ሰማያት መብራታቸውን ይዘው ሙሽራውን ሊቀበሉ የወጡ አሥር ቆነጃጅትን [ደናግልት/virgins] ትመስላላች። ከእነርሱም አምስቱ ሰነፎች አምስቱም ልባሞች ነበሩ። ሰነፎቹ መብራታቸውን ይዘው ከእነርሱ ጋር ዘይት አልያዙምና፤ ልባሞቹ ግን ከመብራታቸው ጋር በማሰሮቻቸው ዘይት ያዙ። ሙሽራውም በዘገየ ጊዜ ሁሉ እንቅልፍ እንቅልፍ አላቸውና ተኙ። እኩለ ሌሊትም ሲሆን፡- “ጩኸት ሆነ፤ እነሆ ሙሽራው ደረሰ። ውጡ ትቀበሉት ዘንድ።”

በመጀመሪያው መልአክ የታወጀው የክርስቶስ መምጣት መልእክት ይስተዋል የነበረው በሙሽራው መምጣት እንደሚወከል ተደርጎ ነበር። በቅርብ እንደሚመጣ በታወጀበት መልእክት ስር በስፋት የተስፋፋው ተሐድሶ የደናግልቱን መቀስቀስ የሚወክል ነበር። በዚህም ምሳሌ፤ ልክ እንደ ማቴዎስ 24፤ የተወከሉት ሁለት መደቦች ናቸው። ሁሉም መብራታቸውን፤ መጽሐፍ ቅዱስን ይዘው በእርሱ ብርሐን አማካኝነት ሙሽራውን ሊገናኙ ወጡ፤ ሆኖም “ሰነፎቹ መብራታቸውን ይዘው ከእነርሱ ጋር ዘይት” ሳይዙ የነበሩ ቢሆንም “ልባሞቹ ግን ከመብራታቸው ጋር በማሰሮአቸው ዘይት ያዙ።” የኋለኞቹ ቡድን፤ ቃሉን ለእግር መብራትና ለመንገድ ብርሐን የሚያደርገውን፤ እንደገና የሚያድሰውንና የሚያሳውቀውን የመንፈስ ቅዱስ ኃይል፤ የእግዚአብሔርን ፀጋ ተቀብለው ነበር። በፈሪሃ-እግዚአብሔር ስር ሆነው እውነትን ይማሩ ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስን ያጡ፤ ለልብና ለሕይወት ንጽህናም ከምር ይተጉ ነበር። እነዚህ ቡድኖች በቅሬታ ወይም በመዘግየት ምክንያት ሊገረሰስ የማይችል ግላዊ ልምምድ፤ በእግዚአብሔርና በቃሉ ላይም እምነት ነበራቸው። ሌሎቹ “መብራታቸውን ይዘው ከእነርሱ ጋር ዘይት አልያዙም” ነበር። የተነቃቁት ከስሜት ተነስተው ነበር። በከበረው መልእክት ምክንያት ፍርሃት ይዟቸው ነበር፤ ነገር ግን በባልንጀሮቻቸው እምነት ላይ ተደግፈው፤ ብልጭ ድርግም በሚለው የመልካም ስሜት ብርሐን ረክተው፤ ያለ ጥልቅ የእውነት ማስተዋል፤ ወይም ያለ እውነተኛ የልብ ውስጥ የፀጋ ሥራ ነበሩ። እነዚህ የቅጽበታዊ ሽልማት ዕድል ባለሙሉ ተስፋ ሆነው ጌታን

ለመቀበል የሄዱ ናቸው፤ ሆኖም ለመዘግየትና ለቅሬታ (ለሃዘን) የተዘጋጁ አልነበሩም። ፈተና ሲመጣ እምነታቸው መከነ፤ መብራቶቻቸውም ጨለሞሱ።

“ሙሽራውም በዘገየ ጊዜ ሁሉ እንቅልፍ እንቅልፍ አላቸውና ተኙ።” ጌታ ይመጣል ተብሎ ሲጠበቅ የቀረበት፤ ቅሬታቸውና ያረፈደ የሚመስልበት ጊዜ፤ በሙሽራው መዘግየት የሚወከል ነው። በዚህ ጥርጥር በሞላበት ጊዜ አስመሳይና ግማሽ ልብ ያላቸው ሁሉ ፍላጎት ወዲያውኑ ዋዠቀ፤ ጥረታቸውም እየላለ ሄደ፤ እምነታቸው በመጽሐፍ ቅዱስ ግላዊ እውቀት ላይ የተመሰረቱት ግን የቆሙት የቅሬታ ማዕበላት ጠርገው ሊወስዱት በማይችሉት ቋጥኝ ላይ ነበር። አንደኛው ቡድን በቸልተኛነትና እምነቱን በመተው ውስጥ ሆኖ፤ ሌላው ቡድን ደግሞ የበለጠ ግልጽ የሆነ ብርሐን እስኪሰጥ ድረስ በታጋሽነት እየጠበቀ ሳለ “ሁሉ እንቅልፍ እንቅልፍ አላቸውና ተኙ።” ሆኖም በፈተና ሌሊት የኋለኛው ቡድን በተወሰነ ደረጃ ቅንዓታቸውንና ትጋታቸውን ያጡ ይመስል ነበር። የከፊል ልብ ያላቸውና አስመሳዮች በባልንጀሮቻቸው እምነት ላይ መደገፍ መቀጠል የሚችሉበት ሁኔታ አብቅቶ ነበር። እያንዳንዱ ለራሱ መቆም ወይም መውደቅ ነበረበት።

በዚህ ጊዜ ገደማ አክራሪነት ብቅ ብቅ ማለት ጀመረ። ልባዊና ጠንካራ አማኞች መሆናቸውን ይናገሩ የነበሩ አንዳንድ ሰዎች የእግዚአብሔር ቃል የማይሰሩት መሪ እንደሆነ አንቀበልም አሉ፤ የመንፈስ ቅዱስ ምሪት አለን በማለት በራሳቸው ስሜቶች፣ ግምቶችና ምናቦች ቁጥጥር ስር ወደቁ። አካሄዳቸውን የማያፀድቁላቸውን ሁሉ በመኮነን ጭፍንና የመረረ የጥላቻ መንፈስ ያንፀባረቁ አንዳንዶች ነበሩ። የአክራሪነት ሃሳቦቻቸውና ድርጊቶቻቸው ከታላቁ የአድቬንቲስቶች ህብረት ንዝሄታ ባይቸራቸውም በእውነት ግብ ላይ ነቀፌታ እንዲመጣ ግን አገልግለዋል።

በዚህ መንገድ ሰይጣን የእግዚአብሔርን ሥራ ለመቃወምና ለማፈራረስ እየጣረ ነበር። ከአድቬንት ንቅናቄ የተነሳ ሕዝቦች እጅግ ተነቃቅተው ነበር፤ በሺዎች የሚቆጠሩ ኃጢአተኞች ተለወጡ፤ ታማኝ ሰዎች በዚያ በመዘግየት (የሱስ ሳይመጣ በዘገየበት ጊዜ) እንኳ እውነቱን ለማወጅ ሥራ ራሳቸውን እየሰጡ ነበር። የክፋት ልዑል ባሪያዎቹን እያጣ ነበር። በእግዚአብሔር ዓላማ ላይ ነቀፋ ለማምጣት በማሰብ የተወሰኑ አማኞችን በማታለል ወደ ጽንፈኛነት ሊነዳቸው ይፈልግ ነበር። ከዚያም እያንዳንዱን ስህተት፣ እያንዳንዱን ውድቀት፣ እያንዳንዱን ተገቢ ያልሆነች እንቅስቃሴ ነቅሶ በማውጣትና በሕዝቡ ፊት እጅግ አጋነው በማቅረብ አድቬንቲስቶችን እምነታቸው የተጠላ እንዲሆን ለማድረግ የሰይጣን እንደራሴዎች በተጠንቀቅ ቆመው ነበር። ልባቸውን የሰይጣን ኃይል የተቆጣጠራቸው በዳግም ምፅዓት በሚያምኑት ውስጥ የበዛ ቁጥር ያላቸው ሰዎችን መሰብሰብ ቻለ ማለት የሁሉም አማኞች ህብረት ወኪል እንዲሆኑ አድርጎ ለማሳየት ይችል ዘንድ ትኩረት በመሰብሰብ ብልጫ ያለው ጥቅም ማግኘት ይቻለዋል ማለት ነው።

ሰይጣን “የወንድሞች ከሳሽ” ነው። የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ስህተቶችና ጉድለቶች በመንቀስ ገሃድ እንዲያወጡ፣ መልካም ሥራዎቻቸው ግን ምንም ሳይጠቀሱ ተሸፋፍነው እንዲያልፉ እንዲያደርጉ ሰዎችን የሚያነሳሳው የእርሱ መንፈስ ነው። እግዚአብሔር ነፍሳት ለማዳን በሚሰራበት ጊዜ ሰይጣን ሁልጊዜም በሥራ ላይ ነው። የእግዚአብሔር ልጆች ራሳቸውን በአምላክ ፊት ሊያቀርቡ በሚመጡበት ጊዜ ሰይጣንም በመካከላቸው ይመጣል።በእያንዳንዱ መነቃቃት ከልባቸው ያልተቀደሱትንና አዕምሯቸው የተዘባባሰውን ሰዎች ለማምጣት ዝግጁ ነው። እንደነዚህ ዓይነት ሰዎች የእውነትን የተወሰኑ ነጥቦች ተቀብለው በአማኞች መካከል ስፍራ ሲያገኙ፣ በእነዚህ ሰዎች በኩል ጽንሰ-ሃሳቦችን በማስተዋወቅ ያልጠረጠሩትን ለማታለል

ይሠራል። አንድ ሰው ከእግዚአብሔር ሕዝቦች ጋር ስለሆነ፣ ከዚያም አልፎ በአምልኮ ስፍራና በእግዚአብሔር ገበታ ዙሪያ ስለተገኘ ብቻ እውነተኛ ክርስቲያን ነው ብሎ ማረጋገጥ አይቻልም። ወኪሉ አድርጎ ሊጠቀማቸው የሚችላቸውን ሰዎች መልክ ይዞ ዘወትር ሰይጣን ክቡር በሆኑ ዝግጅቶች ላይ ይገኛል።

የእግዚአብሔር ሕዝቦች ወደ ሰማያዊቷ ከተማ በሚያደርጉት ጉዞ፣ ወደፊት የሚራመዱበትን እያንዳንዱን ስንዝር መሬት የክፋት ልዑል ይሟገታቸዋል። በቤተ ክርስቲያንዋ ታሪክ ሁሉ ከባድ እንቅፋቶች ሳይገጥሙ ወደፊት የተራመደ ተሐድሶ የለም። በጳውሎስ ዘመንም እንደዚሁ ነበር። ሐዋርያው ቤተ ክርስቲያን ባቋቋመበት ስፍራ ሁሉ እምነቱን መቀበላቸውን የመሰከሩ፣ ነገር ግን ኑፋጭዎችን ይዘው የገቡ፣ ያመጡት አቋምም ተቀባይነት ቢያገኝ ቀስ በቀስ ለእውነት ያለውን ፍቅር አጨናንቆ የሚያስወጣ፣ እምነት የያዙ አንዳንድ ሰዎች ነበሩ። ሉቃስም እንዲሁ እግዚአብሔር በእነርሱ በኩል በቀጥታ እንደተናገረ የሚያትቱ፣ ብሎም የራሳቸውን ሃሳቦችና አስተያየቶች ከመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት በላይ በሚያስቀምጡ አክራሪ ሰዎች አቋም ምክንያት ለከባድ ግራ መጋባትና ጭንቀት ተዳርጎ ነበር። እምነትና ልምድ የሚጎድላቸው ብዙዎች፣ ሆኖም በራሳቸው ከፍተኛ ብቁነት የሚሰማቸው፣ የሆነ አዲስ ነገር መስማትና መናገር የሚወዱ እነርሱ በአዲሶቹ አስተማሪዎች የማስመሰል ተግባራት ተማርከው፣ እግዚአብሔር ሉቃስን አስነስቶ የገነባውን ለማፈራረስ የሰይጣንን ወኪሎች ተቀላቀሉ። ዓለምን በተጽዕኖአቸውና በእምነታቸው የባረኩ ዌስሊዎችና ሌሎችም፤ ልክ ያጣ ቀናኢነት ያላቸውን፣ ሚዛን ያልጠበቁና ያልረኩ ሰዎችን ወደ ሁሉም አይነት አክራሪነት የሚገፋፉ የሰይጣን ማታለያዎች በእያንዳንዱ እርምጃቸው ይገጥሟቸው ነበር።

ዊሊያም ሚሊር ወደ ጽንፈኝነት ለሚመሩ ተጽዕኖዎች ምንም አይነት ርኅራኄ አልነበረውም። እርሱም ከሉቃስ ጋር ሆኖ እያንዳንዱ መንፈስ በእግዚአብሔር መንፈስ መፈተሽ (መፈተን) እንዳለበት አውጆአል። “ሰይጣን” አለ ሚሊር፣ “በዚህ ወቅት በአንዳንድ ሰዎች አዕምሮ ላይ ታላቅ ኃይል አለው። ከምን ዓይነት መንፈስ እንደሆኑ እንዴት እናውቃለን? መጽሐፍ ቅዱስ ሲመልስ “በፍሬያቸው ታውቋቸዋለችሁ።” ይላል፤ “ወደ ዓለም የተበተኑ ብዙ መናፍከት አሉ፤ መናፍከቱን እንፈትን ዘንድ ታዘናል። በዚህ ዘመን ባለው ዓለም በመጠን፣ በፅድቅና እግዚአብሔርን በመምሰል እንድንኖር የማያደርገን መንፈስ እርሱ የክርስቶስ መንፈስ አይደለም። የእነዚህ የማይጨበጡ እንቅስቃሴዎች አድራጊ-ፈጣሪ ሰይጣን እንደሆነ የበለጠ እያመንኩ መጥቻለሁ።” “በመካከላችን ያሉ ብዙዎች ሙሉ ለሙሉ እንደተቀደሱ የሚያስመስሉ፣ የሰዎችን ወግና ባህል የሚከተሉ ናቸው። እነርሱም የዚህን ዓይነት አስመሳይነት እንደማያንፀባርቁት ሰዎች ሁሉ የእውነቱ ገልቱ እንደሆኑ ግልጽ ነው።”-Bliss, ገጽ 236, 237’ “የስህተት መንፈስ ከእውነት እንድንርቅ ይመራናል፤ የእግዚአብሔር መንፈስ ወደ እውነት ይመራናል። አንተ ግን እንበል፣ አንድ ሰው በስህተት ውስጥ ሆኖ እውነት አለኝ ብሎ ሊያስብ ይችላል። ከዚያስ ምን ይደረግ? እኛም የእግዚአብሔር መንፈስና ቃሉ ይስማማሉ ብለን እንመልሳለን። አንድ ሰው በእግዚአብሔር ቃል ራሱን ከመዘነና ከሙሉው ቃሉ ጋር ፍፁም ስምሙ ከሆነ፣ እውነት እንዳለው ማመን አለበት። ነገር ግን የሚመራበት መንፈስ ከእግዚአብሔር ሕግ ወይም መጽሐፍ ጠቅላላ ትርጉም (ከሙሉ ትርጉሙ) ጋር የማይስማማ ከሆነ በሰይጣን ወጥመድ እንዳይጠለፍ በጥንቃቄ ይራመድ።”-The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, vol. 8, No. 23 (Jan. 15, 1845)። “በክርስትናው ዓለም ካለው ጩጩታ ሁሉ ይልቅ ቁልጭ ቁልጭ በሚል አይን፣ በረጠበ ጉንጭና ሳግ በያዘው ንግግር የውስጥ ቅድስናን ማረጋገጫ ሁልጊዜም አገኛለሁ።”-Bliss, Page 282።

በተሐድሶ ዘመናት፣ የእንቅስቃሴው ጠላቶች፣ ወግ አጥባቂነትን በፍፁም ታማኝነት የሚዋጉትን እነርሱ በመክሰስ ለአክራሪነት ጥፋቶች ተጠያቂ ያደርጓቸው ነበር። የአድሼንትን (የዳግም ምፅዓትን) እንቅስቃሴ የተቃወሙትም የተከተሉት ተመሳሳይ መንገድ ነበር። የጽንፈኛነትና የአክራሪነት ስህተቶችን ማጣመምና ማጋነን አላረካቸው ሲል፣ ከእውነቱ ጋር ቅንጣት ታህል የማይመሳሰል መልካም ያልሆነ ወሬ ማናፈስ ጀመሩ። እነዚህ ሰዎች የተነሳሱት ከመሰረተ-ቢስ እይታና ጥላቻ ነበር። ክርስቶስ በደጅ እንደቀረበ የታወጀው አዋጅ ሰላማቸውን ያውከው ነበር። እውነት ሊሆን ይችል ይሆን ብለው ይፈራሉ፤ ባይሆን ብለው ደግሞ ተስፋ ያደርጋሉ፤ ይህ አድሼንቲስቶችንና እምነታቸውን የሚዋጉበት የጦርነት ስልት፣ ምስጢራቸው ነበር።

በጳውሎስ ወይም በሉቃስ ዘመናት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የአክራሪዎችና የአሳሳቾች መኖር ሥራቸውን ለማውገዝ በቂ ምክንያት እንዳልነበረ ሁሉ፣ ጥቂት ወግ አጥባቂዎች በአድሼንቲስቶች እርከን (የኃላፊነት ቦታ) ውስጥ በዝግታ መግባት የመቻላቸው ጭብጥ እንቅስቃሴው ከእግዚአብሔር አይደለም ብሎ ለመወሰን በቂ ምክንያት አይደለም፤ እስኪ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከእንቅፋቸው ይነሱና ልባዊ የሆነ የንስሐና የተሐድሶ ሥራ ይስሩ፤ በክርስቶስ ያለውን እውነት ለመማር መጽሐፍ ቅዱሳትን ይመርምሩ፤ ሙሉ በሙሉ ለእግዚአብሔር ይቀደሱ፤ ከዚያም ሰይጣን ንቁና አሁንም በሥራ ላይ ያለ እንደሆነ የሚያረጋግጥ ማስረጃ አይጠፋም። በመንግሥቱ ያሉትን የወደቁ መላእክት ሁሉ ለእርዳታ በመጥራት፣ በሚችለው ማታለያዎች ሁሉ ኃይሉን ይገልጣል።

አክራሪነትንና መከፋፈልን የፈጠረው የዳግም ምፅዓቱ መታወጅ አልነበረም። እነዚህ ነገሮች ብቅ ያሉት በ1844 በጋ ወቅት አድሼንቲስቶች ትክክለኛ አቋማቸውን በተመለከተ በጥርጥርና በድንግግር ውስጥ በነበሩበት ጊዜ ነበር። የመጀመሪያው መልአክ መልእክትና “የእኩለ-ሌሊቱ ጩኸት” ስብከት በቀጥታ አክራሪነትንና የሐሳብ መከፋፈልን ለመዋጋት ረድቶ ነበር። በእነዚህ ክቡር እንቅስቃሴዎች የተሳተፉ ሁሉ ስምሙ ነበሩ፤ ለእርስ በርሳቸውና በቅርብ እንደሚያዩት ሲጠብቁት ለነበረው የሱስ ያላቸው ፍቅር ልባቸውን ሞልቶት ነበር። አንድ እምነት፣ አንድ የተባረከ ተስፋ፣ ከማናቸውም የፍጡር ተጽዕኖ በላይ ከፍ አደረጋቸው፤ ከሰይጣን ጥቃቶችም መከላከል ጋር መሆኑ ተረጋገጠ።

“ሙሽራው በዘገየ ጊዜ ሁሉ እንቅፋፍ እንቅፋፍ አላቸውና ተኙ።” እኩለ ሌሊትም ሲሆን፣ “ጩኸት ሆነ፣ ሙሽራው ደረሰ ትቀበሉት ዘንድ ውጡ። በዚያን ጊዜ እነዚያ ደናግልት ሁሉ ተነሱና መብራታቸውን አዘጋጁ” [ማቴ 25፡5-7]። የ2300 ቀናቶች መጨረሻ ነው ተብሎ በታመነበት በ1844 በጋ እና በኋላ እንደታወቀውም ጊዜውን እስከ አራዘመን በት፣ የዛው ዓመት መከር ወቅት መካከል እኩሌታ አካባቢ ድረስ፣ “እነሆ ሙሽራው ደረሰ” የሚለው ራሱ የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል መልእክት እየታወጀ ነበር።

ለዚህ እንቅስቃሴ ማለትም ጊዜው ከበጋ 1844 ወደ መከር የተራዘመበት ምክንያት የሆነው የ2300 ቀናት መነሻ (መጀመሪያ) የነበረው የሩሳሌምን እንደገና ለመገንባት የወጣው የአርጤክስስ አዋጅ ተግባራዊ የሆነው ከክርስቶስ ልደት በፊት በ457 የመከር ወቅት እንጂ በፊት ይታመን እንደነበረው የአመቱ መጀመሪያ እንዳልሆነ ስለተደረሰበት ነበር። ከክ. ል. በፊት 457 ዓ.ዓ ጀምሮ 2300 ቀናቱ ሲቆጠሩ በ1844 ዓ.ም መከር ወቅት ያበቃሉ። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 3ን ይመልከቱ]።

በብሉይ ኪዳን ጥላዎች ከነበሩ ክስተቶች የተወሰዱት ሃሳቦችም “የመቅደሱ መንፃት” የሚወክላቸው ክስተቶች የሚፈፀሙት በዚያው መከረ ወቅት እንደሆነ የሚጠቁሙ ነበሩ። የክርስቶስን መጀመሪያ አመጣጥ ይጠቁሙ የነበሩ ጥላ የምንላቸው ክስተቶች እንዴት እንደተፈፀሙ ለመረዳት ትኩረት ሲሰጣቸው ይህ ጉዳይ የበለጠ ግልጽ ሆነ።

የፋሲካው በግ መታረድ የክርስቶስ ሞት ጥላ ነበር። ጳውሎስ ሲናገር፡- “ክርስቶስ ፋሲካችን ታርዶአልና” ይላል [1ኛ ቆሮ 5÷7]። ከፍሬዎቹ የመጀመሪያው፣ ማለትም በፋሲካ ወቅት በጌታ ፊት የሚወዘወዘው ነዶ የክርስቶስን ከሞት መነሳት የሚያመለክት ነበር። ጳውሎስ ስለ ጌታና ስለ ሁሉም ሕዝቦች ከሞት መነሳት ሲናገር “ክርስቶስ እንደበኩራት ነው በኋላም በመምጣቱ ለክርስቶስ የሆኑት ናቸው” ይላል [1ኛ ቆሮ 15÷23]። ልክ ከመከረ በፊት የሚጎመራው የመጀመሪያ/የበኩር እህል እንደሚወዘወዘው ነዶ፣ ክርስቶስም ወደፊት በሚመጣው ትንሳኤ ወደ እግዚአብሔር ጎተራ የሚከማቹት፣ የተዋጁት፣ የማይሞት መከረ በኩራት ነው።

እነዚህ ምሳሌዎች ደግሞ እንደ ድርጊቱ ብቻ ሳይሆን እንደ ጊዜውም ተፈጽመዋል። ለአሥራ አምስት ረጅም ምዕተ ዓመታት የፋሲካው በግ ሲታረድ በኖረበት ፣ በዚያው ቀንና በዚያው ወር፣ በአይሁድ የመጀመሪያው ወር አሥራ አራተኛ ቀን ላይ ፋሲካን ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ከበላ በኋላ “የእግዚአብሔር በግ የዓለምን ሁሉ ኃጢአት የሚያስወግድ” እንደሆነ የሚያስታውሰውን የራሱ ሞት መታሰቢያ የሆነውን በዓል ክርስቶስ አቋቋመ። በዚያው ምሽት ይሰቀልና ይታረድ ዘንድ በኃጢአተኞች እጅ ተወሰደ። የሚወዘወዘው ነዶ ምሳሌ ገሃድ (አካላዊ ፍጻሜ) ሆኖ፣ “ለአንቀላፉት በኩራት ሆኖ” [1ኛ ቆሮ 15÷20]፣ “የተዋረደ ስጋቸው” ተለውጦ “ክቡር ስጋውን እንዲመስል”[ፊልጵ 3÷21] ተደርጎ የሚሰራላቸው፣ ከሙታን የሚነሱ ፃድቃን ሁሉ ናሙና ሆኖ፣ በሰስተኛው ቀን የኛ ጌታ ከሙታን ተነሳ።

በተመሳሳይ ሁኔታም ከሁለተኛው ምዕዓት ጋር የሚዛመዱ ጥላዎችም በምሳሌያዊው አገልግሎት በተጠቀሰው ጊዜ የግድ መፈፀም ይኖርባቸዋል። በሙሴያዊ ሥርዓት የቤተ መቅደሱ መንፃት ወይም የታላቁ የመንፃት ቀን፣ ሊቀ ካህኑ ለእሥራኤል ሁሉ ስርየት አድርጎ ኃጢአታቸውን ከመቅደሱ ካስወገደ በኋላ ወደ ውጪ ወጥቶ ሕዝቡን የሚባርክበት ቀን የሚውለው በአይሁድ ሰባተኛው ወር አስረኛው ቀን ነበር። [ዘሌዋ 16÷29-34]። ክርስቶስ፡- ታላቁ ሊቀ ካህን፣ ኃጢአትንና ኃጢአተኞችን በማጥፋት ምድርን ለማንፃት፣ የሚጠብቁትን ሕዝቦችንም በዘላለማዊነት ሊባርክባቸው እንደሚገለጽ ይታመን ነበር። በ1844 በጥቅምት ወር በ22ተኛው ቀን ላይ ያረፈው፣ የመቅደሱ የመንፃት ጊዜ፣ ታላቁ የመንፃት ቀን፣ የሰባተኛው ወር አስረኛው ቀን፣ የጌታ መምጫ ተደርጎ ተወሰደ። ይህ ደግሞ ቀደም ብሎ ከተደረሰበት ማስረጃ፣ 2300 ቀናቱ በመከረ ወቅት እንደሚያበቁ ከተረጋገጠው እውነት ጋር የሚስማማ በመሆኑ መደምደሚያው ይቋቋሙት ዘንድ የማይቻል መሰለ።

በማቴዎስ 25 ባለው ምሳሌ ከመጠበቅና ከማንቀላፋት ጊዜው በኋላ የተከተለው የሙሽራው መምጣት ነበር። ይህ ደግሞ ከላይ ከተጠቀሰው ትንቢትም ሆነ ከምሳሌዎቹ/ከጥላዎቹ ማብራሪያዎች ጋር የሚጣጣም ነበር። የእውነተኛነታቸውን ጠንካራ ማረጋገጫ፣ በጽኑ እምነት ያዘሉ ነበሩ፤ እናም “የእኩለ ሌሊት ጩኸት” በሺዎች በሚቆጠሩ አማኞች ተበሰረ።

ንቅናቄው ልክ እንደ ማእበል ምድሪቱን አጥለቀለቃት። በመጠባበቅ ላይ የነበሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች እስኪነቁ ድረስ ከከተማ ከተማ፣ ከመንደር መንደር፣ ወደሩቅ የገጠር ስፍራዎች ሁሉ ደረሱ። የንጋት ጉም፣ ፀሐይ ስትወጣ እንደሚበተን አክራሪነት ከዚህ አዋጅ ፊት ጠፋ። አማኞችም ጥርጣሬያቸውና ግራ መጋባታቸው ተወግዶ ተስፋና ብርታት ልባቸውን ሕያው ሲያደርገው ተመለከቱ። የመቆጣጠር ተጽእኖ የሚፈጥረው የእግዚአብሔር ቃልና መንፈስ ሳይኖር ሲቀር ሁሉም የሚንፀባረቀው የሰብአዊ ፍጡር የጦፈ ስሜታዊነት ሳይታይ፣ ሥራው ከጽንፈኝነት ነፃ የሆነ ነበር። በጥንታዊ እሥራኤል ዘመን የእግዚአብሔር አገልጋዮች ሕዝቡን ከዘለፉ በኋላ የሚሆነው አይነት ባህርይ ያለው ራስን የማዋረድና ወደ ጌታ የመመለስ ወራት ሆኖ ነበር። በእያንዳንዱ ዘመን እግዚአብሔር የሚሰራውን ሥራ ባህርያት ምልክት ያዘለ ነበር። የሞቀ ደስታ አልነበረም፤ ነገር ግን ጥልቅ የሆነ ልብን መመርመር፣ ኃጢአትን መናዘዝና ዓለምን መተው ነበር። ይቃታቱ የነበሩ ነፍሳት ሽክም እግዚአብሔርን ለመገናኘት መዘጋጀት ነበር። የማያቋርጥ ፀሎት፣ ያለገደብ ለእግዚአብሔር መቀደስ፣ ነበር።

ያንን ሥራ ሲገልጽ ሚሊር እንዲህ አለ፡- “ታላቅ የሆነ የደስታ መግለጫ የለም፤ ያ፣ እንደነበረው፣ መላው ሰማይና ምድር በአንድ ላይ ሆነው መነገር በማይችል ደስታ፣ በክብር ሙላት ሀሴት ለሚያደርጉበት ለዚያ ለወደፊት ጊዜ ተቆጥቧል። ጩኸትም የለም፤ እርሱም ቢሆን ከሰማይ ለሚሆነው ጩኸት ተጠብቋል። ዘማሪያን ፀጥ ብለዋል፤ የመላእክትን ሰራዊት፣ ሰማያዊውን ኪዳን ለመቀላቀል እየጠበቁ ናቸው። የአስተሳሰብ መጋጨት የለም። ሁሉም በአንድ ልብና በአንድ ሀሳብ ናቸው።” በንቅናቄው የተሳተፈ ሌላኛው ሲመሰክር፣ “በሁሉም ስፍራ እጅግ ጥልቅ የሆነ የልብ ምርመራና የነፍስ መዋረድን አስከትሎ ነበር....ለዚህ ዓለም ነገሮች ያለው ፍቅር እንዲጠፋ፣ ክርክሮችና ጥላቻዎች እንዲሸሩ፣ ስህተትን እንዲናዘዙ በእግዚአብሔር ፊት መሰባበርን፣ ይቅርታንና ተቀባይነትን ለማግኘት በፀፀት በተሞላች የተሰበረች ልብ መለመን እንዲሆን አድርጎ ነበር። ከዚያን ጊዜ በፊት አይተነው በማናውቅ ሁኔታ ራስን የማዋረድና የነፍስን መዝለፍለዝ አፍርቶ ነበር። እግዚአብሔር በነብዩ ኢዩኤል እንዳዘዘው ታላቁ የጌታ ቀን በደጅ በሆነ ጊዜ [ኢዮኤ 2÷13] እንደሚከሰተው ሁሉ የልብስ ሳይሆን የልብ መቀደድን፣ በፆም በለቅሶና በዋይታ ወደ ጌታ መመለስን አስከተለ። እግዚአብሔር በዘካርያስ አማካኝነት እንደተናገረ የፀጋና የምልጃ መንፈስ በልጆች ላይ ፈሰሰ፤ የወጉትን እርሱን እንደሚመለከቱ ሆኑ፤ በምድሪቱ ታላቅ ዋይታ ሆነ.... ጌታን የሚሹ እነርሱ ነፍሳቸውን በፊቱ አሰቃዩ።”-Bliss, in Advent Shield and Review, vol. 1. ገጽ 271(January 1845)’

ከሐዋርያት ዘመን ጀምሮ ከተደረጉት ታላላቅ የሐይማኖት እንቅስቃሴዎች ሁሉ በ1844 ዓ.ም የመከር ወቅት እንደተደረገው ያለ ከፍጡር ጉድለትና ከሰይጣን ማታለያዎች የፀዳ ንቅናቄ አልነበረም። አሁንም ቢሆን ከግማሽ ምዕተ ዓመት በኋላ በዚያ እንቅስቃሴ የተሳተፉና በእውነት መድረክ የቆሙ ሁሉ፣ የዚያ የተባረከ ሥራ ቅዱስ ተጽእኖ እስካሁን ይሰማቸዋል፤ ከእግዚአብሔር እንደነበረም ምስክሮች ናቸው።

“እነሆ ሙሽራው ደረሰ ትቀበሉት ዘንድ ውጡ” የሚለው ጥሪ ሲሰማ ይጠብቁት የነበሩ “ተነሱና መብራታቸውን አዘጋጁ።” ቀድሞ ታይቶ በማይታወቅ መልኩ የእግዚአብሔርን ቃል በታላቅ ፍላጎት አጠኑ። ተስፋ የቆረጡትን አነቃቅተው መልእክቱን እንዲቀበሉ ያዘጋጁአቸው ዘንድ መላእክት ከሰማይ ተላኩ። ሥራው ፀንቶ የቆመው በሰዎች ጥበብና ትምህርት ሳይሆን በእግዚአብሔር ኃይል ነበር። ጥሪውን በመስማትና በመታዘዝ መጀመሪያ የሆኑት፣ እጅግ ትሁትና የተሰጡ የሆኑ እንጂ ከፍተኛ ችሎታ የነበራቸው አልነበሩም። ገበሬዎች ሰብሎቻቸው በእርሻ ውስጥ ሳይሰበሰቡ እንደቆሙ ትተው፣ መካኒኮችም

መሳሪያዎቻቸውን ጥለው በእንባና በሐሴት ማስጠንቀቂያውን ለመናገር ወጡ። ይህንን ዓላማ ቀድሞ ሲመሩ የነበሩ ንቅናቄውን መጨረሻ ላይ ከተቀላቀሉት መካከል ነበሩ። በአብዛኛው አብያተ ክርስቲያናት ለዚህ መልእክት በራቸውን ዘጉ፤ መልእክቱን የተቀበሉ ብዙ ሰዎች ከእነርሱ ጋር ያላቸውን ግንኙነት አቋረጡ። በእግዚአብሔር አቅርቦት አማካኝነት ይህ አዋጅ ከሁለተኛው መልእክ መልእክት ጋር ተዋህዶ ለዚያ ሥራ ጉልበት ሆነለት።

የመጽሐፍ ቅዱስ ማረጋገጫ ግልጽና የማያሻማ ቢሆንም “እነሆ ሙሽራው ደረሰ!” የሚለው መልእክት እምብዛም የመከራከሪያ ነጥብ አልነበረም። ነፍስን የሚያንቀሳቅስ አጥብቆ የሚገፋፋ ኃይል አብሮት ይሄድ ነበር። ጥርጥርም ጥያቄም አልነበረም። ክርስቶስ በድል አድራጊነት ደስታ ወደ የሩሳሌም ይገባ በነበረበት ጊዜ፤ በዓሉን ለማክበር ከምድሪቱ የተለያየ አቅጣጫ ሁሉ የተሰበሰበው ሕዝብ ወደ ደብረ ዘይት ተራራ ጎረፈ፤ የሱስን አጅቦው እየተጓዙ የነበሩትን ሕዝቦች በተቀላቀሉ ጊዜ የሰዓቱን አነቃቂ መንፈስ በመጨበጥ፤ ጩኸቱን የበለጠ ደመቅ በማድረግ፤ “በጌታ ስም የሚመጣ የተባረከ ነው!” [ማቴ 21፡9] አሉ። በተመሳሳይ ሁኔታ አንዳንዶች ምን እንደሆነ ለማወቅ ካላቸው ጉጉት፤ ሌሎች ደግሞ ለመሳለቅ ሲሉ ወደ አድሼንቲስት ስብሰባዎች የሄዱ የማያምኑ ሰዎች “እነሆ ሙሽራው ደረሰ!” ከሚለው መልእክት ጋር የሚወጣው አሳማኝ ኃይል ተሰምቷቸዋል።

በዚያን ጊዜ ለፀሎት መልሶችን የሚያመጣ፤ የመካሰን ሽልማት ክብር የሚሰጥ እምነት ነበር። ልክ በተጠማች መሬት ላይ ዜቅ እንደሚል ዶፍ ዝናብ የፀጋ መንፈስ ከልብ በሚሾት ላይ ወረደ። ከአዳኛቸው ጋር በቅርብ ፊት ለፊት እንደሚቆሙ የጠበቁ ሁሉ ሊነገር የማይችል እጅግ ጥልቅ ደስታ ተሰማቸው። በታማኝነት በሚያምኑት ላይ የተትረፈረፈ በረከት በወረደ ጊዜ የሚያለሰልሰውና የሚያሸንፈው የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ልቦችን አቀለጠ።

በጥንቃቄና በልባዊነት መልእክቱን የተቀበሉ እነርሱ ጌታቸውን ሊቀበሉ ተስፋ ወዳደረጉበት ጊዜ ደረሱ። በእያንዳንዱ ጠዋት ተቀባይነት እንዳገኙ የሚያረጋግጥላቸውን ማስረጃ ማግኘት ተቀዳሚ ተግባራቸው አድርገውት ነበር። ልቦቻቸው በቅርቦት ተቆራኝተው፤ አንድ ላይ ሆነው ለእርስ በርሳቸው እጅግ ይፀልዩ ነበር። ከእግዚአብሔር ጋር ይገናኙ ዘንድ ብዙ ጊዜ የሚገናኙት ገንጠል ባለ ቦታ ነበር፤ የስርየት ፀሎትም ከመስኮችና ከዋሻዎች ወደ ሰማይ ይወጣ ነበር። ለእነርሱ፤ የአዳኙ ተቀባይነት ማረጋገጫ ከእላት ምግባቸው ይልቅ አስፈላጊ ነበር፤ ጭጋግ አዕምሯቸውን ካጨለመው ተጠራርጎ እስኪሄድ ድረስ እረፍት አልነበራቸውም። የይቅርታ ፀጋ ምስክር ሲሰማቸው ነፍሳቸው የወደደችውን እርሱን ያዩ ዘንድ ናፈቁ።

ሆኖም እንደገና ወደ ቅሬታ መዳረሻ እየገሰገሱ ነበር። ተስፋ ያደረጉት ጊዜ አለፈ፤ አዳኛቸውም አልተገለፀም። በማይንገዳገድ እርግጠኛነት መምጣቱን ተጠባብቀው ነበር፤ ማሪያም ወደ አዳኙ መቃብር መጥታ ባዶ መሆኑን ስታይ እያለቀሰች “ጌታዬን ወስደውታል ወዴት እንዳኖሩት አላውቅም” [ዮሐ 20፡13] ብላ ስትጮህ የተሰማት ስሜት ነበር የተሰማቸው።

አግራሞታዊ ፍርሃት፤ መልእክቱ እውነት ቢሆንስ የሚለው ፍርሃት፤ ለተወሰነ ጊዜ የማያምነውን ዓለም ገድቦት ነበር። ጊዜው ካለፈ በኋላ ይህ በአንድ ጊዜ አልጠፋም፤ በመጀመሪያ አካባቢ ቅር በተሰኙት ላይ ድል መቀዳጀት አልደፈሩም ነበር፤ ሆኖም የእግዚአብሔር ቁጣ ምልክቶች አልታዩ ሲሉ፤ ከፍርሃታቸው አገግመው ነቀፋቸውንና ፊዛቸውን እንደገና ቀጠሉበት። ክርስቶስ በቅርብ እንደሚመጣ እንደሚያምኑ የመሰከሩ ብዛት

ያላቸው ሕዝቦች እምነታቸውን ካዱ። እጅግ ተማምነው የነበሩ አንዳንዶች ክብራቸው ክፉኛ ከመነካቱ የተነሳ ከምድር ከብልሎ የመጥፋት ስሜት ተሰማቸው። ልክ እንደ ዮናስ በእግዚአብሔር ላይ አጉረመረሙ፤ ከመኖር መሞትን መረጡ። እምነታቸውን በእግዚአብሔር ቃል ላይ ሳይሆን በሰዎች አስተሳሰብ ላይ ያደረጉ እነርሱ አሁንም እይታቸውን ለመቀየር ዝግጁ ነበሩ። አላጋጮች ደካሞችና ፈረዎችን ከጎናቸው ማሰለፍ ቻሉና ሁሉም በአንድ ላይ በመተባበር አሁን ፍርሃትም ሆነ የሚጠበቅ ነገር ሊኖር እንደማይችል አወጁ። ጊዜው አልፎአል ጌታም አልመጣም፤ እናም ዓለም ለበርካታ ሺህ ዓመታት ሳይለወጥ ሊቆይ ይችላል።

ልባዊና ታማኝ አማኞች ለክርስቶስ ሲሉ ሁሉን ትተው መገኘቱንም ከምንም ጊዜ በተሻለ ሁኔታ ተጋርተው ነበር። እንደ እምነታቸው ከሆነ የመጨረሻውን ማስጠንቀቂያ ለዓለም ሰጥተዋል፤ በቅርቡ ከመለኮታዊ ጌታቸውና ከሰማያዊ መላዕክት ጋር እንደሚቀላቀሉ በመጠበቅ በአብዛኛው መልእክቱን ካልተቀበሉት ጋር ያላቸውን ግንኙነት አቋርጠው ነበር። በታላቅ ፍላጎት “አዎን የሱስ ሆይ ቶሎ ና!” በማለት ፀልዩው ነበር። ነገር ግን ሳይመጣ ቀረ። አሁን የሕይወትን ችግሮችና ግራ የመጋባት ከባድ ቀንበር ማንሳት፤ የሚያፈዘውን ዓለም ንቀትና ማንጓጠጥ መቻል በነበረባቸው፤ እምነትንና ትዕግስትን የሚፈታተን እጅግ አስቸጋሪ ፈተና ነበር።

ነገር ግን ይህ ቅር መሰኘት በክርስቶስ የመጀመሪያ ምፅዓት ጊዜ ደቀ መዛሙርቱን የገጠማቸውን ያህል ከባድ አልነበረም። ክርስቶስ በድል ክብር ወደ የሩሳሌም ሲሄድ ተከታዮቹ በዳዊት ዙፋን ላይ እንደሚቀመጡና እሥራኤልን ከጨቋኝ ገዥዎች እንደሚታደጋት አምነው ነበር። በታላቅ ተስፋና ሀሴት በተሞላበት ናፍቆት ለንጉሣቸው የተሻለ ክብር ለማሳየት እርስ በእርስ ይሸቀዳደሙ ነበር። ብዙዎች ከላይ የደረቡትን ልብሳቸውን እያወለቁ እንደምንጣፍ በፊቱ ይዘረጉ ነበር፤ ወይም የዘንባባ ዝንጣፊዎችን ወስደው መሬት ላይ ያነጥፉ ነበር። በቀለጠ ደስታቸው ውስጥ ሆነው በአንድ ላይ “ሆሳዕና ለዳዊት ልጅ” [ማቴ 21÷15] እያሉ ያሞግሱት ነበር። እየገነፈለ በነበረው ደስታ የተረበሹትና የተናደዱት ፈሪሳዊያን ደቀ መዛሙርቱን እንዲገስጽ በወደዱ ጊዜ እንዲህ አላቸው “እነዚህ ዝም ቢሉ ድንጋዮች ይጮኻሉ” [ሉቃ 19÷40]። ትንቢት መፈፀም አለበት። ደቀ መዛሙርቱ የእግዚአብሔርን እቅድ እያከናወኑ ነበር፤ ሆኖም መሪር ቅሬታ አይቀርላቸውም ነበር። የክርስቶስን አሰቃቂ ሞት አይተው በመቃብር ውስጥ ከማጋደማቸው በፊት ያለፉት ግን ጥቂት ቀናት ብቻ ነበሩ። ተስፋ ካደረጉት ውስጥ አንዳች እንኳ ሳይፈፀምላቸው ተስፋቸው ከየሱስ ጋር ሞተ። ክርስቶስ ከመቃብር በድል ተነስቶ እስኪመጣ ድረስ አስቀድሞ በትንቢት መነገሩን “ክርስቶስ መከራ እንዲቀበልና ከሙታን እንዲነሳ” [ዮሐ 17÷3] ማስተዋል አልቻሉም ነበር።

አምስት መቶ ዓመት ቀደም ብሎ እግዚአብሔር በነብዩ ዘካርያስ አማካኝነት እንዲህ ብሎ ነበር፡- “አንቺ የጽዮን ልጅ ሆይ እጅግ ደስ ይበልሽ፤ አንቺ የየሩሳሌም ልጅ ሆይ እልል በይ፤ እነሆ ንጉሥሽ ፃድቅና አዳኝ ነው፤ ትሁትም ሆኖ በአህያም፤ በአህያይቱም ግልገል በውርንጫይቱ ላይ ተቀምጦ ወደ አንቺ ይመጣል” [ዘካ 9÷9]። ክርስቶስ ወደ ፍርድና ወደ ሞት እንዲሄድ ደቀ መዛሙርቱ ቢያውቁ ኖሮ ይህንን ትንቢት መፈፀም ባልቻሉ ነበር።

በተመሳሳይ ሁኔታ ሚሊርና ግብረ አበሮቹ ትንቢትን ፈፀሙ፤ መንፈስ አስቀድሞ ለዓለም ሊሰጥ እንደሚገባ የተናገረውን መልእክት ሰበኩ። ነገር ግን ወደ ቅሬታዎቻቸው የሚመሯቸውን ትንቢታት ሙሉ ለሙሉ ቢረዱአቸው፤ ጌታ ከመምጣቱ በፊት ለአሕዛብ ሁሉ የሚሰበክ ሌላ መልእክት እንዳለ ቢያውቁ ኖሮ፤

ለዓለም ያበረከቱትን መልእክት መስጠት ባልቻሉም ነበር። የመጀመሪያውና የሁለተኛው መልእክት መልእክቶች የተሰጡት በትክክለኛው ጊዜ ነበር። እንዲፈጽሙት እግዚአብሔር ያቀደውንም ሥራ አከናውነዋል።

ጊዜው ካለፈና ክርስቶስ ካልመጣ የአድቬንቲስት አጠቃላይ መዋቅር ይተዋል ብሎ ዓለም አንጋጦ እየተመለከተ ነበር። ሆኖም፣ ብዙዎች በከባድ ፈተና ሲያልፉ እምነታቸውን ቢክዱም ፀንተው የቆሙ ጥቂቶች ነበሩ። የአድቬንት ንቅናቄ ፍሬዎች፣ የመዋረድና ልብን የመመርመር መንፈስ፣ ሥራውን ያጀበው ዓለም-በቃኝ የማለትና የሕይወት መታደስ፣ ይታዩ የነበሩ እነዚህ ውጤቶች፣ ሥራው የእግዚአብሔር እንደነበር ምስክሮች ነበሩ። የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ስለ ዳግም ምፅዓቱ ስብከት አልመሰከረም ብለው ለመካድ ድፍረቱ አልነበራቸውም፤ በትንቢታዊ ጊዜያት ስሌታቸውም ስህተት እንዳለ ማወቅ አልቻሉም። ተወዳዳሪ የሌላቸው ሊቆች ናቸው የተባሉት ተቃዋሚዎቻቸውም የትንቢታዊ ትርጉማቸውን አካሄድ ለመገልበጥ አልተሳካላቸውም። ልባዊ በሆነ፣ ፀሎት በተሞላበት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፣ የእግዚአብሔር መንፈስ እውቀት በገለጠላቸው አእምሮዎች፣ ሕያው በሆነው ኃይሉ የቀለጡ ልቦች በመቃተት የደረሱባቸውን አቅዋሞቻቸውን፤ እጅግ ከባድ የሚባሉ የሚያብጠላጥሉ ውግዘቶችን፣ የታዋቂ ሐይማኖታዊ መምህራንና የዓለማዊ-ሊቆችን እጅግ መራር ተቃውሞ የተቋቋሙትን አቅዋሞቻቸውን፤ የምሁራንና የአንደበተ ርዕቱዎችን ጥምር ኃይል፣ የክቡራንና የምናምንቱዎችን የስድብ ፍጥጫና ነቀፋ በጽናት ቆመው መጋፈጥ የቻሉትን አቋሞቻቸውን፤ ያለ መጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ ለመተው ይስማሙ ዘንድ አልተቻላቸውም።

አዎ እውነት ነው፤ ይከናወናል የተባለው ክስተት አልሆነም፤ ነገር ግን ይህ በእግዚአብሔር ቃል ላይ ያላቸውን እምነት ሊያነቃንቀው አልቻለም። በነነዌ ጎዳናዎች፣ ከተማዋ በአርባ ቀናት ውስጥ ትገለበጣለች ብሎ ዮናስ ሲለፍ፣ እግዚአብሔር የነነዌያዊያንን መዋረድ ተቀብሎ የምሕረት ጊዜያቸውን አራዘመላቸው፤ የዮናስ መልእክት ግን ከእግዚአብሔር ዘንድ የተላከ ነበር፤ ነነዌም የተፈተነችው እንደ እርሱ ፈቃድ ነበር። አድቬንቲስቶች ያመኑትም በተመሳሳይ ሁኔታ የፍርድ ማስጠንቀቂያውን እንዲያውጁ እግዚአብሔር እንደመራቸው ነበር። “የሰሙትን ልቦች ሁሉ ፈትንዋል” አሉ፤ “ለጌታ መገለጥም ፍቅር ቀስቅሷል፤ ያለዚያም ከሞላ ጎደል የሚስተዋል፤ ግን በእግዚአብሔር የታወቀ፣ ለመምጣቱ ጥላቻን አምጥቷል። ልባቸውን የሚመረምሩ ሁሉ በዚያን ጊዜ ጌታ ቢመጣ ኖሮ በየትኛው ጎራ ተሰልፈው ይገኙ እንደነበር የሚያሳውቃቸውን መለያ መስመር ዘርግቷል፤” “አምላካችን ይህ ነው ተስፋ አድርገንዋል ያድነንማል” በማለት ይጮሁ እንደነበር ወይም በዙፋን ከተቀመጠው ፊት፣ ከበጉ ቁጣ ይሸሽጓቸው ዘንድ ድንጋዮችና ተራሮች ውደቁብን ይሉ እንደነበር አሳውቋቸዋል። ስለዚህ እኛም እምናምነው እግዚአብሔር ሕዝቦቹን ፈትኖአል፤ እምነታቸውን ፈትኖአል፤ በፈተና ሰዓት ያስቀምጣቸው ዘንድ ተገቢ ነው ካለው ስፍራ ይሸሹ እንደሆነ፤ ይህንን ዓለም ትተው በእግዚአብሔር ሥራ [ቃል] በማያወላውል መተማመን ይደገፉ እንደሆነ ሕዝቦቹን ፈትኖ አረጋግጧል።”-The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, Vol. 8, No. 14 (Nov 13, 1844)’

ባለፈው ተሞክሯቸው እግዚአብሔር እንደመራቸው አሁንም ያምኑ የነበሩት ስሜት በዊሊያም ሚለር ቃላት እንዲህ ተገልጿል፡- “ያኔ የነበረኝ ማረጋገጫ አሁንም ኖሮኝ ሕይወቴን እንደገና የምኖረው ቢሆን ከእግዚአብሔርና ከሰዎች ጋር ታማኝ መሆንን ያኔ እንዳደረኩት አሁንም መድገም አለብኝ” “ከነፍሳት ደም ልብሴን አንጽቻለሁ ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ፤ በተቻለኝ መጠን ከሚኮነኑበት ኃጢአት ሁሉ ራሴን ነፃ

እንዳደረጉ ይሰማኛል።” “ሁለት ጊዜ ቅር ብሰኝም” አለ ሲጽፍ የእግዚአብሔር ሰው፤ “ገና አልተጣልኩም፤ ተስፋም አልቆረጥኩም፤ የክርስቶስ መምጣት ተስፋዬ እንደማንኛውም ጊዜ ጠንካራ ነው። ከዓመታት የምር ማሰላሰል በኋላ የከበረ ኃላፊነቴ መስሎ የተሰማኝን ብቻ አድርጌአለሁ። አጥፍቼ ከሆነ፤ ጥፋቴ በፍቅር የተደረገ ነው፤ ለባልንጀራዬ ያለኝ ፍቅር፤ ለእግዚአብሔር ላለብኝ ኃላፊነት መሰጠቴ ነው። የማውቀው አንድ ነገር ቢኖር ካመንኩበት በቀር አንዳች አልሰበኩም፤ የእግዚአብሔር እጅ ከእኔ ጋር ነበረች፤ ኃይሉ በሥራው ላይ ተገልጧል፤ ብዙ መልካም ነገርም ተከናውኖአል።” “ከሁሉም አይነት ሰው የተውጣጡ ብዙ ሺዎች፤ በዘመኑ ስብከት መጽሐፍ ቅዱስን እንዲያጠኑ ሆነዋል። በዚያም ምክንያት በእምነታቸውና በክርስቶስ ደም ታጥበው፤ ከእግዚአብሔር ጋር ታርቀዋል።”-Bliss, 78, 256, 255, 277, 280, 281’ “የኩራተኞችን ፈገግታ ለማግኘት በጭራሽ ጥሬ አላውቅም፤ ዓለም ግንባርዋን ስትቋጥርም አልተሸማቀቅሁም። አሁን ድጋፋቸውን አልገዛም፤ ጥላቻቸውንም ለመፈተን ከሥራዬ አልፌ አልሄድም። ሕይወቴን ከእጃቸው በጭራሽ አልለምንም፤ እግዚአብሔር እንደመልካም ቸርነቱ ካዘዘም ሕይወቴን ከማጣት እንደማላፈገፍግ ተስፋ አደርጋለሁ።”-J. White, Life of Wm. Miller, page 315’

እግዚአብሔር ሕዝቦቹን አልጣለም፤ የተቀበሉትን ብርሐን በችኮላ ካልካዱት ጋር የአድሼንትንም እንቅስቃሴ ካላወገዙት ጋር የእግዚአብሔር መንፈስ አሁንም ያድር ነበር። ወደ ዕብራውያን በተለከው መልእክት ውስጥ የማበረታቻና በዚህ ችግር ውስጥ እየጠበቁ ላሉ ለተፈተኑ የማስጠንቀቂያ ቃል አለ፡- “እንግዲህ ታላቅ ብድራት ያለውን ድፍረታችሁን አትጣሉ። የእግዚአብሔርን ፈቃድ አድርጋችሁ የተሰጣችሁን የተስፋ ቃል እንድታገኙ መጽናት ያስፈልጋችኋልና። ገና በጣም ጥቂት ጊዜ ሊመጣ ያለውም ይመጣል አይዘገይምም። ፃድቅ ግን በእምነት ይኖራል ወደ ኋላም ቢያፈገፍግ ነፍሴ በእርሱ ደስ አይላትም። እኛ ግን ነፍሳቸውን ሊያድኑ ከሚያምኑቱ ነን እንጂ ወደ ጥፋት ከሚያፈገፍጉ አይደሉም።” [ዕብ 10÷35-39]።

ይህ ተግሳጽ በመጨረሻው ዘመን ላላቸው ቤተ ክርስቲያን እንደተሰጠ የጌታን በቅርብ መምጣት ከሚጠቁሙት ቃላት መረዳት ይቻላል። “ገና በጣም ጥቂት ጊዜ ነው ሊመጣ ያለውም ይመጣል አይዘገይምም።” እውነት የሚመስል መዘግየት እንዳለ በግልጽ የሚያመለክት፤ ጌታ እንደሚዘገይ የሚያሳይ ነገር አለ። እዚህ ላይ የተሰጠው ትምህርት በዚህ ዘመን ላሉ አድሼንቲስቶች ተሞክሮ በተለየ ሁኔታ እንዲስማማ የተደረገ ነው። እዚህ ላይ የተጠቀሱት ሰዎች እምነታቸውን የሚያንኮታኩት አደጋ ተጋርጦባቸው ነበር። የቃሉንና የመንፈሱን ምሪት በመከተል የእግዚአብሔርን ፈቃድ ፈጽመዋል፤ ሆኖም ባለፈው ተሞክሮአቸው የእርሱን አላማ መረዳት፤ በፊታቸውም ያለውን ጎዳና ማወቅ አልቻሉምና በእርግጥም ሲመራቸው የነበረው እግዚአብሔር መሆኑን የመጠራጠር ፈተና ውስጥ ወደቁ። “ፃድቅ ግን በእምነት ይኖራል” የሚሉት ቃላት አሁን ጥቅም ላይ ዋሉ።

“የእኩለ-ሌሊቱ ጩኸት” በግ ያለ ብርሐን መንገዳቸውን ሲያበራ ሳለ፤ ትንቢታትም ሲከፈቱ፤ የክርስቶስ ምዕዓት ቅርብ መሆኑን የሚናገሩት ምልክቶችም በፍጥነት ሲፈፀሙ ሲመለከቱ፤ [በአይን] እያዩ ይራመዱ ነበር። አሁን ግን ባልተፈፀሙ ተስፋዎች ጎብጠው፤ ቀጥ ብለው መቆም የሚችሉት በእግዚአብሔርና በቃሉ ባላቸው እምነት ብቻ ነበር። የሚያፈዘው ዓለም እንዲህ ይል ነበር፡- “ተቃላችኋል፤ እምነታችሁን ተው፤ የአድሼንት እንቅስቃሴም ከሰይጣን ነበር በሉ።” የእግዚአብሔር ቃል ግን የተናገረው “ወደኋላ ቢያፈገፍግ ነፍሴ በእርሱ ደስ አይላትም” የሚል ነው። እምነታቸውን አሁን በገሃድ መተው፤ ከመልእክቱ ጋር የነበረውን

የመንፈስ ቅዱስ ኃይል መካድ፣ ወደ ጥፋት ማፈግፈግ ይሆናል። ፀንተው ይቆሙ ዘንድ በጳውሎስ ቃላት ተበረታቱ። “መጽናት ያስፈልጋችኋልና።” “ገና በጣም ጥቂት ጊዜ ነው ሊመጣ ያለውም ይመጣል አይዘገይምም።” ብቸኛው አደጋ የሌለበት መንገድ ከእግዚአብሔር የተቀበሉትን ብርሐን ዋጋ በመስጠት፣ ተስፋዎቹን አጥብቀው በመያዝ መጽሐፍ ቅዱስን መመረመር መቀጠልና ተጨማሪ ብርሐን እስኪያገኙ ድረስ መጠበቅና መቆየት ነበር።

ምዕራፍ ፳፫—መቅደሱ ምንድን ነው?

ከሌሎች ነገሮች ሁሉ በላይ ለአድሼንት (ለዳግም ምፅዓት) እምነት መሰረትና ማዕከላዊ ምሳሌ ሆኖ የቆየው ጥቅስ “እስከ ሁለት ሺህ ሶስት መቶ ማታና ጥዋት ድረስ ነው፤ ከዚያ በኋላ መቅደሱ ይነፃል” [ዳን 8÷14] የሚለው አዋጅ ነበር። የጌታን በቅርብ መምጣት በሚጠበቁ ሁሉ መካከል እነዚህ የተለመዱ ቃላት ነበሩ። የእምነታቸው ገላጭ ቃል ሆኖ ይህ ትንቢት በሺዎች በሚቆጠሩ አማኞች ከናፍር ይደጋገም ነበር። የሚጠብቋቸው እጅግ የፈኩና እጅግ ተወዳጅ የሆኑት ተስፋዎቻቸው በእነዚህ ወደፊት በተነገሩት ትንቢቶች በሚፈፀሙ ክስተቶች የተደገፉ እንደሆኑ ሁሉም ይሰማቸው ነበር። እነዚህ ትንቢታዊ ቀናት ደግሞ በ1844 ዓ.ም የመከር ወቅት እንደሚያበቁ ተመልክቷል። የክርስቲያኑ ዓለም እንደሚያምነው ሁሉ አድሼንቲስቶችም በዚያን ጊዜ ምድር ወይም የምድር የተወሰነው ክፍል መቅደሱ ነው ብለው ያምኑ ነበር። የመቅደሱ መንፃት ማለት በታላቁ የመጨረሻ ቀን ምድር በእሳት የምትፀዳበት መሆኑን፤ ይህም የሚፈፀመው በዳግም ምፅዓቱ ጊዜ እንደሆነ አድርገው አስተውለው ነበር። ክርስቶስ በ1844 ዓ.ም ወደ ምድር ይመለሳል የሚለው ድምዳሜ የተደረሰውም በዚህ ምክንያት ነበር።

ነገር ግን የተባለው ጊዜ አልፎአል፤ ጌታም አልተገለጠም፤ የእግዚአብሔር ቃል እንደማይሳሳት አማኞች ያውቃሉ፤ የትንቢቱ አተረጓጎማቸው ስህተት መሆን አለበት፤ ግን ስህተቱ የት ላይ ነበር? ብዙዎች 2300 ቀናቱ የሚያበቁት በ1844 ዓ.ም አይደለም በማለት የችግሩን ቋጠሮ በጥድፊያ በጠሱ። በጠበቁት ሰዓት ክርስቶስ ካለመምጣቱ በስተቀር ለዚህ ውሳኔያቸው የሚሰጡት ምክንያት አልነበረም። ትንቢታዊ ቀናቱ ያበቁት በ1844 ዓ.ም ቢሆን ኖሮ ምድርን በእሳት አጽድቶ መቅደሱን ለማንፃት ክርስቶስ ይመለስ ነበር፤ ክርስቶስ በዚያን ጊዜ ስላልመጣ [የመመለሻ]ቀናቱ አላለቁም በማለት ተከራከሩ።

ይህንን መደምደሚያ መቀበል ማለት ከዚህ በፊት [ስለ ትንቢት ዘመናቱ] የተደረሰውን ውጤት መካድ ማለት ነው። 2300 ቀናቱ የሚጀምሩት ከክ.ል.በፊት በ457 ዓ.ዓ መከር ወቅት የየሩሳሌም መታደስና መልሶ መገንባት ትዕዛዝ በአርጤክስስ ሲወጣ እንደነበረ ተደርሶበታል። ይህንን ጊዜ እንደመነሻ በመውሰድ በዳንኤል 9÷25-27 የተብራራው፤ ሁሉም የተተነበዩት ክስተቶች ተግባራዊ የሚሆኑበት ሰዓት ፍፁም መስማማት ያለው ነበር። ስድሳ ዘጠኝ ሳምንታቱ፤ የ2300 ቀናቱ የመጀመሪያዎቹ 483 ቀናት ወደ መሲሁ፤ ወደ ተቀባው የሚያደርሱ ነበሩ። ከክርስቶስ ልደት በኋላ በ27 ዓ.ም የክርስቶስ ጥምቀትና በመንፈስ ቅዱስ መቀባት የተነገረውን በትክክል የፈፀመ ነበር። በሰባኛው ሳምንት መሃል መሲሁ ይቆረጥ ዘንድ ነበረው። ከተጠመቀ በሶስት አመት ተኩል በኋላ በፀደይ ወቅት፤ በ31 ዓ.ም ክርስቶስ ተሰቀለ። ሰባዎቹ ሳምንታት ወይም 490 ዓመታቱ በተለይ ከአይሁድ ጋር ተዛማጅነት ያላቸው ነበሩ። በዚህ ዘመን ማብቂያ ላይ የክርስቶስን ደቀ መዛሙርት በማሳደድ እሥራኤል ጌታን አልቀበልም ያላችበትን ማህተም አተመች፤ ሐዋርያትም በ34 ዓ.ም ወደ አሕዛብ ፊታቸውን አዘሩ። ከ2300 ውስጥ 490 አመታቱ በዚህ ሁኔታ ሲያበቁ 1810 ዓመታት ይቀራሉ። 1810 ዓመታት ከ34 ዓ.ም ሲቀጥሉ እስከ 1844 ዓ.ም ይደርሳሉ። “ከዚያም” አለ መልአኩ “መቅደሱ ይነፃል።” እስካሁን ድረስ በትንቢቱ የተነገሩት ሁሉ ምንም አይነት ጥርጣሬ በማያስነሳ ሁኔታ፤ በተመደበላቸው በዚያው ጊዜ ተፈጽመዋል። በዚህ ስሌት መሰረት፤ በ1844 ዓ.ም የመቅደሱን መንፃት ጥያቄ የሚመልስ ክስተት ተፈጽሞ ካለመታየቱ በስተቀር፤ ሁሉም ግልጽና ስምሙ ነበር። ቀናቱ የሚያልቁት በዚያን ጊዜ

(በ1844) አይደለም ብሎ መካድ ደግሞ፤ ጥያቄውን ሁሉ ማምታታት፤ ሊሳሳት በማይችል ሁኔታ ፍፃሜ ያገኙትን ትንቢታት ተመርኩዞ የተደረሰበትን ማጠቃለያ በገሃድ መካድ ይሆናል።

እግዚአብሔር ግን በታላቁ የአድሼንት ንቅናቄ ሕዝቦችን መርቷቸዋል፤ ሃይሉና ክብሩ ከሥራው ጋር ነበርና ሐሰትና የአክራሪነት የጋለ ስሜታዊነት ነው ተብሎ ይነቀፍ ዘንድ፤ በጽልመትና በቅሬታ እንዲያበቃ አይፈቅድም። ቃሉ በጥርጣሬና በውዝግብ ውስጥ ሆኖ ይቀር ዘንድ አይቻለውም። ብዙዎች የቀድሞ ትንቢታዊ ዘመናትን ስሌት ትተው፤ በዚያም ላይ የተመሠረተውን እንቅስቃሴ ቢክዱም፤ ሌሎች በመጽሐፍ ቅዱስና በእግዚአብሔር መንፈስ ምስክርነት የፀኑትን የእምነታቸውንና የተሞክሯቸውን ነጥቦች ይክዱ ዘንድ ፈቃደኛ አልነበሩም። ትክክለኛ የሆኑ የመተርጎሚያ መርሆዎችን ተከትለው ትንቢታትን እንዳጠኑ በማመን የተገኙትን እውነቶች በጽናት የመጠበቅ ኃላፊነት እንዳለባቸውና ተመሳሳይ የመጽሐፍ ቅዱስ ምርመራቸውን መቀጠል እንደሚገባቸው ተረዱ። በልባዊ ፀሎት ውስጥ ሆነው አቋማቸውን ፈተሹ፤ ስህተታቸውንም ይደርሱበት ዘንድ መጽሐፍ ቅዱሱን አጠኑ። የትንቢት ዘመናቱን ያሰሉበት መንገድ ላይ ምንም ስህተት ማየት ስላልቻሉ የቤተ መቅደሱን ጉዳይ በበለጠ ትኩረት ይመረምሩ ዘንድ ተመሩ። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 6ን ይመልከቱ]።

በምርመራቸው ውስጥ ምድር ቤተ መቅደስ ናት የሚለውን ሕዝባዊ እይታ የሚያፀና የመጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃ እንደሌለ አስተዋሉ። ነገር ግን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ መቅደሱ፤ ስለ ተፈጥሮው (ባህርይው)፤ መቀመጫውና አገልግሎቱ ዝርዝር ማብራሪያ አገኙ፤ ጉዳዩ ምንም ጥያቄ በማያስነሳ መልኩ ግልጽና በቂ የሆነ የቅዱሳን ፀሃፊዎችን ምስክርነት አገኙ። ሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ዕብራውያን በፃፈው መልእክቱ እንዲህ ይላል፡- “ፊተኛይቱም ደግሞ የአገልግሎት ሥርዓትና የዚህ ዓለም የሆነው መቅደስ ነበራት። የመጀመሪያይቱ ድንኳን ተዘጋጅታ ነበርና፤ በእርስዋም ቅድስት በምትባለው ውስጥ መቅረቱና ጠረጴዛው የመስዋዕቱም ሀብስት ነበረባት፤ ከሁለተኛውም መጋረጃ ወዲያ ቅድስተ ቅዱሳን የምትባለው ድንኳን ነበረች፤ በዚያም ውስጥ የወርቅ ማዕጠንት ነበረ ሁለንተናዋም በወርቅ የተለበጠች ኪዳን ታቦት፤ በእርስዋም ውስጥ መና ያለባት የወርቅ መሶብና የበቀለች የአፎን በትር የኪዳኑም ጽላት ነበሩ፤ በላይዋም ማስተሰሪያውን የሚጋርዱ የክብር ኪሩቤል ነበሩ።” [ዕብ 9፡1-5]።

ጳውሎስ ስለ እርሱ እየተናገረለት ያለው ይህ ቤተ መቅደስ የታላቁ አምላክ ምድራዊ መኖሪያ ስፍራ ይሆን ዘንድ በእግዚአብሔር ትዕዛዝ በሙሴ የተሰራው ማደሪያው ነው። “በመካከላቸው አድር ዘንድ መቅደስ ይስሩልኝ” [ዘፀ 25፡8] የሚለው ትዕዛዝ ሙሴ ከእግዚአብሔር ጋር በተራራው ላይ በነበረበት ጊዜ የተሰጠ ነበር። የእሥራኤል ልጆች በበረሃ እየተጓዙ ስለነበር ማደሪያው የተሰራው ከቦታ ቦታ እንዲንቀሳቀስ ተደርጎ ነበር፤ ሆኖም በታላቅ ግርማ የተሰራ ነበር። ግድግዳው ቀጥ ቀጥ ባሉ በወርቅ በደንብ የተለበጡ ሳንቃዎች የብርም ሻኩራዎች የነበሩበት፤ ጣራው ደግሞ ከተገጣጠሙ መጋረጃዎች ወይም መደረቢያዎች፤ ውጫዊው ክፍል ከቂርበት (ቆዳ)፤ ውስጠኛው ደግሞ የኪሩቤሎች ምስል ያለባቸው በሚያምሩ በፍታዎች የተሰሩ ነበር። የሚቃጠለውን መስዋዕት መሰውያ ከያዘው ከውጫኛው አደባባይ በተጨማሪም ማደሪያው በሚያምር መጋረጃ የተለዩ፤ ቅዱስና ቅድስተ ቅዱሳን የተባሉ ሁለት ክፍሎችን የያዘ ነበር። ወደ መጀመሪያው ክፍል መግቢያውንም መጋረጃ ሸፍኖት ነበር።

ከቅዱስ ስፍራው፣ በደቡብ በኩል ለመቅደሱ በቀንና በሌሊት የሚበሩ ሰባት መብራቶችን የያዘ መቅረዝ ነበረ። በሰሜንም በኩል የገፀ ህብስት ገበታ ነበር፤ ቅዱሱንና ቅድስተ ቅዱሳኑን በሚለየው መጋረጃ ፊት ለፊትም ከእሥራኤል ፀሎት ጋር ሆኖ በየዕለቱ ወደ እግዚአብሔር ፊት የሚወጣው የመልካም መዓዛ ጭስ የሚጨስበት የወርቅ መሰዊያ ነበረ።

በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ እግዚአብሔር አሥርቱን ትዕዛዛት የቀረፀባቸው ሁለት የድንጋይ ጽላቶች የሚቀመጡበት ሳጥን፣ በከበሩ እንጨቶች ተሰርቶ በወርቅ የተለበጠ ታቦት ነበር። ከታቦቱ በላይ የሳጥኑ መክደኛ አካል የሆነ፣ እጅግ ውብ የሆነ የጥበብ ሥራ፣ በሁለት ወገን ኪሩቤሎች በላይ ያረፉበት፣ ከጥሩ ወርቅ የተሰራ የስርዮት መክደኛ ነበረ። በዚህ ክፍል በኪሩቤሎች መካከል በሚታየው የክብር ደመና አማካይነት የመለኮት መገኘት ይታወቅ ነበር።

ዕብራውያኑ በከነዓን ከሰፈሩ በኋላ ማደሪያው በሰለሞን መቅደስ ተተካ፤ ይህ መቅደስ ቋሚና በመጠንም የላቀ ቢሆንም በተመሳሳይ መመጣጠን በአንድ አይነት የተሰራ ነበር። በዳንኤል ዘመን ከመፈራረሱ በስተቀር ቤተ መቅደሱ በዚህ ቅርጽ በሮማዊያን እስከወደመበት እስከ 70 ዓ.ም ቆየ።

ይህ ቤተ መቅደስ መጽሐፍ ቅዱስ አንዳች መረጃ የሰጠበት በምድር ላይ የኖረ ብቸኛው ቤተ መቅደስ ነው። ይህ የመጀመሪያው ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ እንደነበረ ጳውሎስ ተናግሯል። ነገር ግን አዲሱ ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ የሌለው ይሆን?

ወደ ዕብራውያን መጽሐፍ እንደገና በመመለስ በጳውሎስ ቃላት በተዘዋዋሪ የተጠቀሰ ሁለተኛ ወይም የአዲስ ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ እንዳለ የእውነት ፈላጊዎች አስተዋሉ፡- “ፊተኛይቱም ደግሞ የአገልግሎት ሥርዓትና የዚህ ዓለም የሆነው መቅደስ ነበራት” [ዕብ 9፡1]....ደግሞ የሚለው ቃል ጥቅም ላይ መዋሉ ጳውሎስ ስለዚህ ቤተ መቅደስ ቀደም ብሎ እንደጠቀሰ የሚያመለክት ነው። ከዚህ በፊት ወዳለው ምዕራፍ የመጀመሪያ ክፍል ገልጠው ሲያነቡ፡- “ከተናገርነውም ዋና ነገሩ ይህ ነው፤ በሰማያት በግርማው ዙፋን ቀኝ የተቀመጠ እንዲህ ያለ ሊቀ ካህናት አለን፤ እርሱም የመቅደስና የእውነተኛይቱ ድንኳን አገልጋይ ነው፤ እርስዎም በሰው ሳይሆን በጌታ የተተከላች ናት።” [ዕብ 8፡1፤2]።

የአዲሱ ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ እዚህ ላይ ተገልጧል። የመጀመሪያው ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ በሰው የተተከለ፣ በሙሴ የተሰራ ነበር፤ ይሄኛው ደግሞ በሰው ሳይሆን በእግዚአብሔር የተተከለ ነው። በዚያ ቤተ መቅደስ ምድራዊ ካህናት አገልግሎታቸውን ያካሂዱበት ነበር፤ በዚህኛው ደግሞ ታላቁ ሊቀ ካህናትን ክርስቶስ በእግዚአብሔር ቀኝ ሆኖ የሚያገለግልበት ነው። አንደኛው ቤተ መቅደስ በምድር ላይ ነበረ፤ ሌላኛው ደግሞ በሰማይ ነው።

በተጨማሪም በሙሴ የተሰራው ማደሪያ በምሳሌ የተሰራ ነበር። እግዚአብሔር ሙሴን ሲያዘው “እኔ እንደማሳይህ ሁሉ እንደማደሪያው ምሳሌ እንደ እቃውም ሁሉ ምሳሌ እንዲሁ ስሩት” [ዘፀ 25፡9፤40] አለው። ትዕዛዙ እንደገና እንዲህ ሲል ተሰጠ፡- “በተራራ ላይ እንዳሳየሁህ ምሳሌ እንድትሰራ ተጠንቀቅ” [ዘፀ 25፡9፤40]። ጳውሎስ ሲናገር የመጀመሪያው ድንኳን “ለአሁኑ ጊዜ ምሳሌ ነው እንደዚህም መባና መስዋዕት ይቀርባሉ”፤ ቅዱስ ስፍራዎቹ “በሰማያት ያሉትን የሚመስለው” ናቸው፤ እንደ ሕጉም መባን የሚያቀርቡት ካህናትም “ለሰማያዊ ነገር ምሳሌና ጥላ የሚሆነውን” ያገለግሉ ነበር፤ “ክርስቶስ በእጅ ወደ ተሰራች የእውነተኛይቱ ምሳሌ ወደምትሆን ቅድስት አልገባምና፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ስለ እኛ ይታይ ዘንድ ወደ እርስዋ ወደ ሰማይ ገባ።” [ዕብ 9፡9፤23፤ 8፡5፤ 9፡24]።

የሱስ ስለ እኛ የሚያገለግልበት ሰማያዊ ቤተ መቅደስ ዋናው አረጅናል (እውነተኛው) መቅደስ ሲሆን በሙሴ የተሰራው ደግሞ የእርሱ ቅጅ ነበር። እግዚአብሔር መንፈሱን በምድራዊው ቤተ መቅደስ ሰሪዎች ላይ አደረገ፤ በግንባታው የታየው የጥበብ ሥራ ችሎታ የመለኮትን ጠቢብነት ያንፀባርቅ ነበር። ግድግዳዎቹ የግዙፍ ወርቅ መልክ ነበራቸው፤ ከወርቅ የተሰራው መቅረዝ ሰባት መብራቶች የሚወጣውን ብርሐን በሁሉም አቅጣጫ ያንፀባርቁት ነበር። የገፀ ህብስቱ ገበታና የዕጣን መሰዊያው እንደተለለለ ወርቅ ያንፀባርቁ ነበር። ከሰማያዊ፣ ከሐምራዊና ከቀይ ግምጃ የተነደፉ የመላእክት ስዕል ያለበት እጅግ የሚያምረው የገበር ጣራ መጋረጃ ለሚማርከው ትዕይንት ውበት የሚጨምር ነበር። ከሁለተኛው መጋረጃ ወዲያ የእግዚአብሔር ክብር የሚገለጥበት፣ ገብቶ በሕይወት መኖር የሚችለው ታላቁ ካህን ብቻ የሆነበት ቅዱስ ማደሪያ (Shekinah) ነበር። አቻ የማይገኝለት የምድራዊው ቤተ መቅደስ ውበት፣ ክርስቶስ በኩራችን በእግዚአብሔር ዙፋን ፊት ስለእኛ የሚያገለግልበት ሰማያዊ መቅደስ ክብር ግርማ ምን ሊመስል እንደሚችል ለፍጡር ያሳየ ነበር። ሺህ ጊዜ ሺህ የሚያገለግሉት፣ እልፍ አዕላፋትም በፊቱ የሚቆሙለት [ዳን 7÷10]፣ የሚያንፀባርቁ ጠባቂ ሱራፊሎች ስለ ክብሩ ፊታቸውን ሸፍነው በሚጠብቁት ዘላለማዊ ዙፋን ግርማ የተሞላው የነገሥታት ንጉሥ መኖሪያ ስፍራ የሆነውን የዚያን [የሰማያዊ] ቤተ መቅደስ አውላላትና ክብር፣ በሰው እጅ ከተሰሩ ግንባታዎች ሁሉ በውበቱ ተወዳዳሪ የሌለው [ምድራዊው መቅደስ] ለአመል ታህል መግለጽ ቢችል ነው። ሆኖም የሰማያዊውን መቅደስና ለሰው ልጅ መዳን ሲባል የቀጠለውን ሥራ በተመለከተ ያሉትን እውነቶች ምድራዊው ቤተ መቅደስና አገልግሎቶቹ ማስተማር ችለዋል።

በሰማይ ያለው ቤተ መቅደስ ቅዱስ ስፍራዎች በምድር ባለው ቤተ መቅደስ ሁለት ክፍሎች የሚወከሉ ናቸው። ሐዋርያው ዮሐንስ በራዕይ በሰማይ ያለውን የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እንዲያይ በተደረገ ጊዜ “በዙፋኑ ፊት ሰባት የእሳት መብራቶች ይበሩ” እንደነበር አመልክቷል [ራዕይ 4÷5]። “የወርቅ ጥና ይዞ በመሰዊያው አጠገብ ቆመ፤ በዙፋኑም ፊት ባለው በወርቅ መሰዊያ ላይ በቅዱሳን ሁሉ ፀሎት እንዲጨምረው ብዙ ዕጣን” [ራዕይ 8÷3] የተሰጠው መልአክ አይቷል። እዚህ ላይ በሰማይ ያለውን ቤተ መቅደስ የመጀመሪያው ክፍል ያይ ዘንድ ነቢዩ ተፈቅዶለት ነበረ፤ በዚያም ስፍራ “ሰባት የእሳት መብራቶች” እና “የወርቅ መሰዊያ” አይቷል፤ እነዚህም በምድር ባለው ቤተ መቅደስ በወርቅ መቅረዝና በዕጣኑ መሰዊያ የሚወከሉ ናቸው። እንደገናም “በሰማይም ያለው የእግዚአብሔር መቅደስ ተከፈተ” [ራዕይ 11÷19] በውስጡም መጋረጃ በኩል ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ተመለከተ፤ በዚህም ስፍራ የእግዚአብሔር ሕግ መቀመጫ ይሆን ዘንድ ሙሴ የሰራው የተቀደሰ ሳጥን የሚወክለውን “የኪዳኑን ታቦት” ተመለከተ።

ይህንን ጉዳይ ሲያጠኑ የነበሩ እነርሱ በሰማይ ቤተ መቅደስ መኖሩን መጠራጠር በማይቻልበት ሁኔታ ማረጋገጫ አገኙ። ሙሴ ምድራዊውን ቤተ መቅደስ የሰራው ባየው ምሳሌ መሰረት ነበር። ያ ምሳሌ ደግሞ በሰማይ ያለው እውነተኛው ቤተ መቅደስ እንደሆነ ጳውሎስ ይናገራል። ዮሐንስም በሰማይ እንዳየው ይመሰክራል።

የእግዚአብሔር መኖሪያ ስፍራ በሆነው በሰማያዊው ቤተ መቅደስ ውስጥ ዙፋኑ በጽድቅና በፍርድ ተመስርቷል። በቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ የሰው ልጆች ሁሉ የሚፈተኑበት፣ ታላቁ የእውነት መርህ፣ ሕጉ ተቀምጧል። የሕጉን ጽላቶች የያዘው ታቦት፣ ክርስቶስ ፊት ለፊት ሆኖ በደሙ ስለ ኃጢአተኛው በሚለምንበት በስርዐት መክደጃ ተሸፍኖአል። በሰው ልጅ ድነት እቅድ ፍርድና ምሕረት የተዋሃዱት እንዲህ ባለ ሁኔታ ነበር። ይህንን ጥምረት ዘላለማዊ ጥበብ ብቻ የሚፈጥረው፣ ዘላለማዊ ኃይል ብቻ

የሚያከናውነው ነው። ሰማይን ሁሉ በአድናቆትና በአክብሮት የሚሞላ ጥምረት ነው። የስርዐት መክደኛውን በአክብሮት አዘቅዝቀው የሚያዩት በምድራዊው ቤተ መቅደስ ውስጥ ያሉት ኪሩቤሎች የሚወክሉት የሰማይ ሰራዊት የድነትን ሥራ በእንዴት አይነት ፍላጎት እንደሚያንሰላስሉት ነው። ንስሐ የሚገባውን ኃጢአተኛ ከበደል ነፃ በማድረግ ከወደቀው ዘር ጋር ያለውን ግንኙነት ሲያድስ ሳለ እግዚአብሔር ፃድቅ መሆን መቻሉ፤ ካልወደቁ መላእክት ጋር አንድ መሆን ይችላሉ ዘንድ፤ በእግዚአብሔር መገኘት ለዘላለም ይኖሩ ዘንድ፤ ክርስቶስ ጎንበስ ብሎ፤ ቁጥር ስፍር የሌላቸውን አእላፋት ከጥፋት ጉድጓድ አውጥቶ ነቁጣ በሌለባቸው በራሱ የጽድቅ አልባሳት የሚያለብሳቸው መሆኑ፤ መላእክት ሊመለከቱት የሚችሉት የምሕረት ምስጢር ነው።

የሰብአዊ ዘር አማላጅ የሆነበት “ስሙ ቁጥቁጥ የሚባለው” የክርስቶስ ሥራ በሚያምረው በዘካርያስ ትንቢት ተገልጧል። ነቢዩ እንዲህ አለ፤ “እርሱ የእግዚአብሔርን መቅደስ ይሰራል ክብርንም ይሸከማል በዙፋኑም ላይ ተቀምጦ ይነግሳል፤ በዙፋኑም ላይ ካህን ይሆናል፤ የሰላምም ምክር በሁለቱ መካከል ይሆናል።” [ዘካ 6÷13]።

“የእግዚአብሔርን መቅደስ ይሰራል።” በመስዋዕትነቱና በአስታራቂነቱ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን መሰረትና ገንቢዋል ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ እርሱ ሲያመለክት “የማዕዘኑም ራስ ድንጋይ ክርስቶስ ነው፤ በእርሱም ህንፃ ሁሉ እየተጋጠመ በጌታ ቅዱስ ቤተ መቅደስ እንዲሆን ያድጋል። በእርሱም እናንተ ደግሞ” አለ ሐዋርያው “ለእግዚአብሔር መኖርያ ለመሆን በመንፈስ አብራችሁ ትሰራላችሁ።” [ኤፌ 2÷20-22]።

“ክብርንም ይሸከማል።” ለወደቀው ዘር የተደረገው የድነት ክብር የክርስቶስ ነው። ማብቂያ በሌላቸው ዘመናት ሁሉ የዳኑት መዝሙር “ለወደደን ከኃጢአታችንም በደሙ ላጠበን....ለእርሱ ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ ክብርና ኃይል ይሁን” [ራእይ 1÷5፤6] ይሆናል።

“በዙፋኑም ላይ ተቀምጦ ይነግሳል፤ በዙፋኑም ላይ ካህን ይሆናል።” አሁን ገና “በክብሩ ዙፋን” ላይ [ማቴ 19÷28] አይደለም፤ የክብር መንግሥት ገና አልጀመረችም። የመካከለኛነቱ (የአማላጅነቱ) ሥራ ካላለቀ በስተቀር ጌታ አምላክ “ለመንግሥቱ መጨረሻ የሌለውን” “የአባቱን የዳዊት ዙፋን” አይሰጠውም [ሉቃ 1÷32፤33]። እንደ ካህን አሁን ክርስቶስ ከአባቱ ጋር በዙፋኑ ተቀምጦአል [ራዕይ 3÷21]። “የሚፈተኑትን ሊረዳቸው” ይችላል ዘንድ “ከኃጢአት በቀር በነገር ሁሉ እንደ እኛ የተፈተነው”፤ “ህመማችንንም ተሸክሞአል፤ ደፃያችንንም” የተቀበለው ከዘላለማዊው [ከእግዚአብሔር] ጋር የተቀመጠው በራሱ ሕያው የሆነው [ክርስቶስ] ነው። “ማንም ኃጢአት ቢያደርግ ከአብ ዘንድ ጠበቃ አለን” [ኢሳ 53÷4፤ ዕብ 4÷15፤ 2÷18፤ 1ኛ ዮሐንስ 2÷1]። የእርሱ አማላጅነት፤ የተወጋና የተሰበረ አካል፤ ነቁጣ የሌለበት ሕይወት ነው። የቆሰሉት እጆች፤ የተወጋው ጎን፤ መልኩን ያጣው እግሩ፤ መቤጤቱ ተመን ሊወጣለት በማይችል ዋጋ ለተገዛው ለወደቀው የሰው ልጅ ይቃትታል።

“የሰላምም ምክር በሁለቱ መካከል ይሆናል።” እግዚአብሔር ለጠፋው ዘር ያለው ፍቅር፤ ልጁ ለሰው ካለው ፍቅር የማያንስ፤ የመዳን ምንጭ ነው። የሱስ ከመሄዱ በፊት ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አላቸው፡- “እኔም ስለ እናንተ አብን እንድለምን የምላችሁ አይደለሁም፤ አብ እርሱ ራሱ ይወዳችኋልና” [ዮሐ 16÷26፤ 27]። “እግዚአብሔር በክርስቶስ ሆኖ ዓለሙን ከራሱ ጋር ያስታርቅ ነበርና” [2ኛ ቆሮ 5÷19]። በላይ ባለው ቤተ መቅደስ በሚካሄደው አገልግሎት “የሰላም ምክር በሁለቱ መካከል ይሆናል።” “በእርሱ የሚያምን ሁሉ

የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወዶአልና።” [ዮሐ 3፡16]።

መቅደሱ ምንድን ነው? የሚለው ጥያቄ በመጽሐፍ ቅዱሳቱ በግልጽ ተመልሷል። ቤተ መቅደስ የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ጥቅም ላይ እንደዋለው የሚያመለክተው መጀመሪያ፣ የሰማያዊ ነገሮች ምሳሌ ሆኖ በሙሴ ስለተሰራው ማደሪያ ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ምድራዊው ቤተ መቅደስ የሚጠቁመው፣ በሰማይ ያለውን “እውነተኛይቱን ድንኳን” ነው። ክርስቶስ ሲሞት ምሳሌና ጥላ የነበረው ሥርዓት አበቃ። በሰማይ ያለው “የእውነተኛይቱ ድንኳን” የአዲሱ ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ ነው። የዳንኤል 8፡14 ትንቢት፣ መለኮት እንደደነገገው (ከክ.ል.በኋላ) ባለው ጊዜ እየጠቀሰ ያለው ቤተ መቅደስ፣ የአዲሱ ቃል ኪዳን ቤተ መቅደስ መሆን አለበት ማለት ነው። 2300 ቀናቱ ባለቁበት ጊዜ፣ በ1844 ዓ.ም ለብዙ መቶ ዓመታት በምድር ላይ ቤተ መቅደስ አልነበረም። ስለዚህም “እስከ ሁለት ሺህ ሶስት መቶ ማታና ጠዋት ድረስ ነው፤ ከዚያም መቅደሱ ይነፃል” [ዳን 8፡14] የሚለው ትንቢት የሚያመለክተው ያለ ምንም ጥርጥር ሰማያዊውን ቤተ መቅደስ ነው።

ነገር ግን እጅግ አስፈላጊ የሆነው ጥያቄ ገና መልስ እየጠበቀ ነው፤ የመቅደሱ መንፃት ምንድን ነው? ከምድራዊው ቤተ መቅደስ ጋር ተያይዞ የነበረ አገልግሎት እንደነበረ የብሉይ ኪዳን መፃሕፍት ይናገራሉ። ነገር ግን በሰማይ መጽዳት ያለበት ነገር ያለ ይሆን? የምድራዊውና የሰማያዊው የሁለቱም መቅደሶች መንፃት በዕብራውያን 9 ላይ በግልጽ ተብራርቷል። “እንደ ሕጉም ከጥቂቶች በቀር ነገር ሁሉ በደም ይነፃል፤ ደምም ሳይፈስ ስርየት የለም።” እንግዲህ በሰማያት ያሉትን የሚመስለው (በምድር ያለው) በዚህ [በእንስሳት ደም] ይንጸ እንጂ በሰማያት ያሉት ግን ራሳቸው ከእርሱ ይልቅ በሚበልጥ መስዋዕት ሊነፁ የግድ ነበረ [ዕብ 9፡22፣23]፤ እርሱም የክርስቶስ የከበረ ደም ነው።

በምሳሌያዊው እና በእውነተኛው አገልግሎት የሚደረግ የማንፃት ሂደት የሚከናወነው በደም መሆን አለበት፤ በፊተኛው በእንስሳት ደም ሲሆን በኋለኛው ደግሞ በክርስቶስ ደም ነው። ይህ የማንፃት ሂደት በደም መከናወን ለምን እንዳለበት ጳውሎስ ምክንያት ሲሰጥ ደም ካልፈሰሰ ስርየት የለም ይላል። መከናወን ያለበት ሥራ ስርየት፣ ወይም ኃጢአትን ማስወገድ ነው። ነገር ግን በሰማይስ ሆነ በምድር ከቤተ መቅደሱ ጋር የተያያዘ ሃጢአት እንዴት ሊኖር ይችላል? የምሳሌያዊውን (የብሉይ ኪዳኑን) አገልግሎት በማጣቀስ ይህ ሊስተዋል ይችላል፤ ምክንያቱም በምድር ሲያገለግሉ የነበሩ ካህናት “ለሰማያዊ ነገር ምሳሌና ጥላ የሚሆነውን” [ዕብ 8፡5] አገልግሎት ሲፈጽሙ ነበርና ነው።

የምድራዊው ቤተ መቅደስ አገልግሎት ሁለት ክፍል ነበረው። ካህናት በቅዱስ ስፍራው በየቀኑ ሲያገለግሉ ሳለ ሊቀ ካህኑ ደግሞ በአመት አንድ ጊዜ በቅድስተ ቅዱሳኑ የተለየ የማስተሰርየት ሥራ፣ መቅደሱን ለማንፃት ያገለግላል። እለት-ተዕለት ንስሐ የሚገባው ኃጢአተኛ መስዋዕቱን ወደ ድንኳኑ ይጃፍ ያመጣና እጁን በሚታረደው እንስሳ ራስ ላይ አድርጎ ኃጢአቱን ይናዘዛል፤ በዚህም ሁኔታ በምሳሌ የራሱን ኃጢአት ወደ በደል አልባው መስዋዕት ያስተላልፋል። ከዚያም እንስሳው ይታረድ ነበር። “ደም ሳይፈስ” ስርየት የለም ይላል ሐዋርያው። “የስጋ ሕይወት በደሙ ውስጥ ነው” [ዘላ 17፡11]። የተጣሰው የእግዚአብሔር ሕግ የተላላፈውን ሕይወት ጠየቀ። ኩነኔውን ታራጁ የተሸከመለትን፣ የኃጢአተኛውን የተሰዋ ሕይወት የሚወክለውን ደም ካህኑ ወደ ቅዱስ ስፍራው ይወስደውና ኃጢአተኛው የተላላፈውን ሕግ

የያዘውን ታቦት ከጋረደው መጋረጃ ፊት ለፊት ይረጩዋል። በዚህ ሥርዓተ ምሳሌ ኃጢአቱ በደሙ በኩል ወደ መቅደሱ ይገባ ነበር። አንዳንድ ጊዜያት ደሙ ወደ ቅዱስ ስፍራው አይወሰድም ነበር። ሙሴ የአሮንን ልጆች “የሕዝቡንም ኃጢአት እንድትሸከሙ ለእናንተ ሰጥቶታልና” [ዘለዋ 10፡17] ብሎ እንዳዘዛቸው ስጋውን ካህኑ ይበላው ነበር። ሁለቱም ስርዓቶች በምሳሌነት የሚወክሉት ኃጢአት፣ ኩነኔውን ከተናዘዘው ዘንድ ወደ ቤተ መቅደሱ መተላለፉን ነው።

ሥራው በእንደዚህ ሁኔታ እለት እለት አመቱን ሙሉ ይቀጥል ነበር። የእሥራኤላውያን ኃጢአት ወደ መቅደሱ ይተላለፍ ነበርና ይህንን ሁሉ ኃጢአት ለማስወገድ የተለየ ሥራ አስፈላጊ ነበር። ለእያንዳንዳቸው ቅዱስ ክፍሎች ስርዐት እንዲደረግ እግዚአብሔር አዘነበር። “ከእሥራኤል ልጆች ርኩሶት ከመተላለፋቸውም ከኃጢአታቸውም የተነሳ ለመቅደሱ ያስተሰረደለታል፤ እንዲሁም በእርኩሶታቸው መካከል ከእነርሱ ጋር ለኖረች ለመገናኛው ድንኳን ያደርጋል” [ዘሌዋ 16፡16፡19]። ለመሰዊያውም ስርዐት ይደረግለት ነበር “ከእሥራኤል ልጆች ርኩሶት ያነፃዋል ይቀድሳውማል።” [ዘሌዋ 16፡16፡19]።

በታላቁ የስርዐት ቀን በአመት አንድ ጊዜ መቅደሱን ያነፃ ዘንድ ካህኑ ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ ይገባ ነበር። እዚያ የሚከናወነው ሥራ የዓመቱን አገልግሎት የሚቋጭ ነበር። በስርዐት ቀን ሁለት የፍየል ጠበቆች ወደ ድንኳኑ በር ይወሰዱና ዕጣ ይጣልባቸዋል። “አንዱን ዕጣ ለእግዚአብሔር አንዱንም ዕጣ ለሚላቀቅ” [ዘሌዋ 16፡8]። የእግዚአብሔር ይሆን ዘንድ ዕጣ የወደቀበት ፍየል ለሕዝቡ ለኃጢአት መስዋዕት ሆኖ ይታረድ ነበር። ካህኑም ደሙን ይዞ መጋረጃውን አልፎ በስርዐት መክደኛው ላይና በስርዐት መክደኛው ፊት ይረጩው ነበር። ከመጋረጃው በፊት በሚገኘው የዕጣን መሰውያ ላይም ደሙ ይረጭ ነበር።

“አሮንም ሁለቱን እጆቹን በሕያው ፍየል ራስ ላይ ይጫናል በላዩም የእሥራኤልን ልጆች በደል ሁሉ መተላለፋቸውንም ሁሉ ኃጢአታቸውንም ሁሉ ይናዘዛል፤ በፍየሉም ራስ ላይ ያሸከመዋል በተዘጋጀው ሰውም እጅ ወደ ምድረ በዳ ይሰድደዋል ፍየሉም ኃጢአታቸውን ሁሉ ወደ በረሃ ይሸከማል [...unto a Land not inhabited]” [ዘለዋ 16፡21፡22]። የተለቀቀው ፍየል ከዚያ ወዲያ ወደ እሥራኤል ሰፈር አይመጣም፤ ወደ በረሃ የወሰደውም ሰው ወደ ሰፈር ከመምጣቱ በፊት ራሱንና ልብሶቹን በውሃ ማጠብ ይጠበቅበት ነበር።

ስነ-ስርዓቱ በጠቅላላ የተነደፈው የእግዚአብሔርን ቅድስና፣ ኃጢአትንም እንዴት እንደሚጠላ በእሥራኤላውያን አዕምሮ ላይ እንዲቀረጽ ተደርጎ ነበር፤ በተጨማሪም ከኃጢአት ጋር ከተላከኩ ሳይረክሱ እንደማይቀሩ ለማሳየት ነበር። ይህ የስርዐት ሥራ በሚደረግበት ጊዜ እያንዳንዱ ሰው ነፍሱን እንዲያስቃይ ይጠበቅበት ነበር። ሥራ ሁሉ ይቆማል፣ የእሥራኤል ጉባኤ ሁሉ ቀኑን በታላቅ መዋረድ ሆነው በእግዚአብሔር ፊት በፀሎት በፆምና ልብን በጥልቅ በመመርመር ሊያሳልፉት ይገባ ነበር።

ስርዐትን በተመለከተ ምሳሌያዊው አገልግሎት አስፈላጊ እውነቶችን ያስተምራል። በኃጢአተኛው ፈንታ፣ ምትኩ ተቀባይነት ነበረው፤ ነገር ግን በሚታረደው [እንስሳ] ደም ኃጢአቱ አይጠፋም ነበር። ስለዚህም [ኃጢአቱ] ወደ ቤተ መቅደሱ የሚተላለፍበት መንገድ ተዘጋጅቶ ነበር። በደም መስዋዕት ኃጢአተኛው ለሕጉ ስልጣን እውቅና ይሰጣል፤ የተላለፈውንም ኩነኔ ንስሐ ይገባል፤ ሊመጣ ላለውም አዳኝ ባለው እምነት አማካኝነት ኃጢአቱ ይቅር እንዲባልለት ያለውን ፍላጎት ይገልጻል፤ ሆኖም ግን ከሕጉ ኩነኔ ገና ሙሉ በሙሉ አይፈታም ነበር። በስርዐት ቀን ከማህበሩ የተቀበለውን መስዋዕት ደም ይዞ ሊቀ ካህኑ ወደ

ቅድስተ ቅዱሳኑ ይገባና መጠይቁን ያሟላ ዘንድ፤ ደሙን በስርዖት መክደኛው ላይ፤ በቀጥታ ከሕጉ በላይ፤ ይረጩዋል። ከዚያም በመካከለኛነት ባህርይው ኃጢአቶቹን ሁሉ በራሱ ላይ አድርጎ፤ ከመቅደሱ ላይ ወስዶ ይሸከማቸዋል። በሚለቀቀው ፍየል ላይ እጆቹን በመጫን ኃጢአቱን ሁሉ በእርሱ ላይ ይናዘዛል። በምሳሌውም በእርሱ ላይ የነበረው ኃጢአቱ ሁሉ ወደ ፍየሉ ይተላለፋል። ፍየሉም ተሸክሞአቸው ይሄዳል፤ ኃጢአቶች ሁሉ ለዘላለም ከሕዝቡ እንደተለዩ ይታመን ነበር።

“ለሰማያዊ ነገር ምሳሌና ጥላ” የሚሆነው ስርዖት በዚህ መልክ ይፈፀም ነበር። በምድራዊው መቅደስ ውስጥ በምሳሌ የተከናወነው አገልግሎት፤ በሰማያዊው መቅደስ አገልግሎት በተግባር ይፈፀማል። አዳኛችን ካረገ በኋላ እንደ ሊቀ ካህን ሥራውን ጀምሮአል። ጳውሎስ እንዲህ ይላል፡ “ክርስቶስ በእጅ ወደ ተሰራች የእውነተኛይቱ ምሳሌ ወደ ምትሆን ቅድስተ አልገባምና፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ስለ እኛ አሁን ይታይ ዘንድ ወደ እርስዎ ወደ ሰማይ ገባ።” [ዕብ 9፡24]።

በመቅደሱ የመጀመሪያ ክፍል ውስጥ፤ እንደ በር ሆኖ በሚያገለግለው፤ ቅዱስ ክፍሉን ከውጫኛው ሥፍራ በሚለየው በ“መጋረጃው ውስጥ”፤ ካህኑ ዓመቱን ሙሉ የሚካሄደው አገልግሎት የሚወክለው ክርስቶስ እንዳረገ ያከናወነውን አገልግሎት ነው። የኃጢአት መስዋዕቱን ደምና ከእሥራኤል ፀሎት ጋር ወደ ላይ የሚወጣውን ዕጣን በእግዚአብሔር ፊት የማቅረብ አገልግሎት የካህኑ የዕለት ተዕለት ተግባር ነበር። እንዲሁም ክርስቶስ ደሙን በእግዚአብሔር ፊት ይዞ ስለ ኃጢአተኞች ይመልዳል፤ በተጨማሪም የራሱን ጽድቅ የከበረ መዓዛ፤ በፀፀት ውስጥ ካሉ አማኞች ፀሎት ጋር አድርጎ በእግዚአብሔር ፊት ያቀርባል። በሰማይ ያለው መቅደስ የመጀመሪያው ክፍል ይደረግ የነበረው አገልግሎት ይህን ይመስል ነበር።

ከእይታቸው ወደ ላይ ሲወጣ ሳለ የክርስቶስ ደቀ መዛሙርት እምነት ወደዚያ ቦታ ተከተለው። ተስፋቸው ማዕከል ያደረገው በዚህ ላይ ነበር፤ “ይህም ተስፋ” አለ ጳውሎስ “እንደ ነፍስ መልህቅ አለን እርሱም እርግጥና ጽኑ የሆነ ወደ መጋረጃውም ውስጥ የገባ ነው። በዚያም የሱስ ለዘላለም ሊቀ ካህናት የሆነው ስለ እኛ ቀዳሚ ሆኖ ገባ።” “የዘላለምን ቤዛነት አግኝቶ አንድ ጊዜ ፈጽሞ ወደ ቅድስት በገዛ ደሙ ገባ እንጂ በፍየሎችና በጥጃዎች ደም አይደለም።” [ዕብ 6፡19፤20፤ 9፡12]።

ይህ አገልግሎት ለአሥራ ስምንት ምዕተ ዓመታት በመቅደሱ የመጀመሪያ ክፍል ቀጠለ። የክርስቶስ ደም ለሚፀፀቱ አማኞች ማለደ፤ ከአባቱ ይቅርታንና ተቀባይነትን አረጋገጠላቸው። ነገር ግን ኃጢአታቸው በመጽሐፍ መዝገብ ውስጥ እንደ ሰፈረ ነበር። በምሳሌው አገልግሎት በአመቱ መጨረሻ የስርዖት ሥራ እንደነበረ ሁሉ፤ የክርስቶስ ሥራ ለሰው ልጅ ድነት ከመፈፀሙ በፊት፤ ኃጢአትን ከመቅደሱ ለማውጣት መከናወን ያለበት ሥራ ገና ይቀራል። ይህ አገልግሎት 2300 ቀናት ሲያልቁ የጀመረው አገልግሎት ነው። በዚያን ጊዜ በነቢዩ ዳንኤል እንደተነገረው፤ የከበረ ሥራውን የመጨረሻ ክፍል ለማከናወን — መቅደሱን ለማንፃት — ታላቁ ካህናችን ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ ገባ።

በጥንት ጊዜ እንደሚደረገው፤ የሕዝብ ኃጢአት በእምነት የኃጢአት መስዋዕቱ ላይ እንደሚጨን፤ በምሳሌም በደሙ በኩል ወደ ምድራዊው መቅደስ እንደሚተላለፍ፤ የአዲሱ ቃል ኪዳንም፤ ንስሐ የሚገቡ ሁሉ ኃጢአት በክርስቶስ ላይ ተጮኖ [በምሳሌ ሳይሆን] በትክክል ወደ ሰማያዊው መቅደስ ይተላለፋል። የምድራዊውም ምሳሌያዊ ማንፃት የተበከለበትን ኃጢአት በማስወገድ እንደሚከናወን ሁሉ፤ እውነተኛው የሰማያዊ መንፃትም እዚያ ተመዝግበው ያሉትን ኃጢአቶች በማስወገድ ወይም በመደምሰስ ይከናወናል።

ይህ ከመፈፀሙ በፊት ግን ኃጢአትን በመናዘዝ፣ በክርስቶስ እምነት በኩል እነማን የዚህ ስርዐት ተጠቃሚ መሆን እንደሚገባቸው ለመወሰን የመዝገብ መጻሕፍት መመረመር አለባቸው። ስለዚህ የመቅደሱ መንፃት የምርመራ ሥራ፣ የፍርድ ሥራ ያካተተ ነው። ይህ ሥራ ክርስቶስ ሕዝቦችን ነጻ ለማውጣት ከመምጣቱ በፊት መከናወን ያለበት ተግባር ነው፤ ምክንያቱም በሚመጣበት ጊዜ ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው ይከፍለው ዘንድ ዋጋው ከእርሱ ጋር ይሆናልና። [ራእይ 22÷12]።

ስለዚህም የትንቢቱን ቃል ብርሐን የተከተሉ እነዚያ በ2300 ቀናት ማብቂያ ማለትም በ1844 ዓ.ም፣ ለመምጣቱ የመጨረሻ መዘጋጀት የሚሆነውን የስርዐትን የማጠቃለያ ሥራ ያከናውን ዘንድ ክርስቶስ በሰማይ ባለው መቅደስ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን የገባበት እንጂ ወደ ምድር የሚመጣበት እንዳልሆነ አስተዋሉ።

በተጨማሪም የኃጢአት መስዋዕቱ፣ መስዋዕት ወደሆነው ክርስቶስ እንደሚጠቁሙ፣ ሊቀ ካህኑ መካከለኛ (አስታራቂ) የሆነውን ክርስቶስን እንደሚወክል፣ የሚለቀቀው ፍየል ደግሞ የኃጢአት ደራሲ የሆነውን፣ በእውነት ንስሐ የሚገባው ሰው ሁሉ ኃጢአት በመጨረሻ የሚጨነቁትን፣ ሰይጣንን እንደሚወክል ግልጽ ሆነ። በኃጢአቱ የመስዋዕት ደም አማካኝነት ሊቀ ካህኑ ኃጢአትን ሁሉ ከመቅደሱ አንስቶ በሚለቀቀው ፍየል ላይ ያኖረው ነበር። በአገልግሎቱ መጨረሻ ክርስቶስም በራሱ ደም አማካኝነት የሕዝቦችን ኃጢአት ሁሉ ከሰማያዊ ቤተ መቅደስ ያነሳና ፍርድ ተግባራዊ በሚሆንበት ጊዜ የመጨረሻውን ቅጣት መሸከም ባለበት በሰይጣን ላይ ይጨነዋል። የሚለቀቀው ፍየል ወደ እሥራኤል ማህበር እንደገና ፈጽሞ ላይመለስ ሰው ኖሮበት ወደማያውቅ ምድር ይሸኛል። እናም ሰይጣን ለዘላለም ከእግዚአብሔርና ከሕዝቦች መገኘት ይወገዳል፤ ከዚያም በመጨረሻው የኃጢአትና የኃጢአተኞች ውድመት ጊዜ አብሮ ይጠፋል (ከህልውና ይፋቃል)።

ምዕራፍ ፳፬—በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ

የቤተ መቅደሱ ጉዳይ የ1844ቱን ቅሬታ ምስጢር የከፈተ ቁልፍ ነበር። ፍፁም ሙሉ የሆነ፤ በስምምነት የተቆራኘ የእውነት መዋቅር እንዳለ፤ የእግዚአብሔር እጅ ታላቁን የአድሼንት እንቅስቃሴ እንደመራው፤ የሕዝቦቹን ደረጃና ተግባር ሲያሳውቅም ወቅታዊ ኃላፊነታቸው ምን እንደሆነ የገለጠበት፤ ይህንን ሁሉ ፍንትው አድርጎ ያሳየ ነበር። የየሱስ ደቀ መዛሙርት ከአሰቃቂው ስቅይትና የሃዘን ሌሊት በኋላ “ጌታን ባዩ ጊዜ” ደስ እንዳላቸው ለዳግም ምፅዓቱ በእምነት ሲመለከቱ የነበሩትም እንዲሁ አሁን ሃሴት አደረጉ። ለአገልጋዮቹ ሽልማት ይሰጥ ዘንድ በክብር ይገለጥ ዘንድ ሲጠበቁት ነበር፤ ተስፋቸው ሲሟሸሽ የሱስን ማየት ተሳናቸው። በመቃብር ደጃፍ ከነበረችው ማሪያም ጋር፡- “ጌታዬን [ጌታችንን] ወስደውታል፤ ወዴት እንዳኖሩት አላውቅም [አናውቅም]” [ዮሐ 20÷13] ብለው ጮኹዋል። አሁን እንደገና ንጉሳቸውና ተቤታቸው ሆኖ በቅርብ ሊገለጥ፤ ሩጎሩን፤ ታላቁን ካህናቸውን በቅድስተ ቅዱሳን ተመለከቱት። ከቤተ መቅደሱ የሚወጣው ብርሐን ያለፈውን፤ የወቅቱንና የወደፊቱን በግ አደረገው። በማይሳሳተው አቅርቦቱ እግዚአብሔር እንደመራቸው አወቁ። እንደመጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት ሁሉ እነርሱም ራሳቸው የተሸከሙትን መልእክት ማስተዋል ያልቻሉ ቢሆንም አካሄዳቸው ግን በእያንዳንዱ አቅጣጫ ትክክል ነበር። አዋጁን በማወጃቸው የእግዚአብሔርን አላማ አከናውነዋል፤ በጌታ በኩልም ልፋታቸው ከንቱ ሆኖ አልቀረባቸውም። “ለሕያው ተስፋ....ሁለተኛ” [1ኛ ጴጥ 1÷4] ተወልደው “በማይነገርና ክብር በሞላበት ሐሴት” [1ኛ ጴጥ 1÷9] ደስ ተሰኙ።

የዳንኤል ምዕራፍ 8÷14 ትንቢት “እስከ ሁለት ሺህ ሶስት መቶ ማታና ጠዋት ድረስ ነው ከዚያም በኋላ መቅደሱ ይነፃል” እና የመጀመሪያው መልአክ መልዕክት “የፍርድ ሰዓት ደርሶአልና እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት” የሚሉት ሁለቱም የሚያለክቱት በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ የክርስቶስን አገልግሎት፤ የፍርድ ምርመራውን እንጂ ሕዝቦቹን ለመቤገጃትና ኃጥአንን ለማጥፋት የክርስቶስን መምጣት አልነበረም። ስህተቱ የነበረው የትንቢት ዘመናቱን በማስላት ላይ ሳይሆን በ2300 ቀናቱ መጨረሻ ስለሚከናወነው ክስተት ነበር። በዚህ ስህተት ምክንያት አማኞቹ ቅር በመሰኘት ተሰቃይተዋል፤ ሆኖም በትንቢት የተነገረውና ይጠብቁት ዘንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ድጋፍ የነበረው ነገር ሁሉ ተከናውኖአል። የተስፋቸውን መጨለም እያንጎራጎሩ በነበረበት በዚያ ጊዜ፤ በመልእክቱ አስቀድሞ የተነገረው፤ ለባሪያዎቹ ዋጋቸውን ለመስጠት ጌታ ከመገለጡ በፊት ሊከናወን የሚገባው ክስተት ተፈጽሞ ነበር።

ክርስቶስ የመጣው ግን እንደጠበቁት ወደ ምድር ሳይሆን፤ አስቀድሞ በምሳሌ እንደተገለጠው፤ በሰማይ ወዳለው ወደ እግዚአብሔር መቅደስ፤ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ነበር። በዚህ ጊዜ በዘመናት ወደ ሸመገለው እንደሚመጣ በነብዩ ዳንኤል ተመልክቷል። “በሌሊት ራዕይ አየሁ፤ እነሆም የሰው ልጅ የሚመስል ከሰማያት ደመና ጋር መጣ” ወደ ምድር ሳይሆን “በዘመናት ወደ ሸመገለውም ደረሰ ወደፊቱም አቀረቡት።” [ዳን 7÷13]።

ይህ መምጣት በነብዩ ሚልክያስም አስቀድሞ ተነግሮ ነበር። “እናንተም የምትፈልጉት ጌታ በድንገት ወደ መቅደሱ ይመጣል፤ የምትወዱትም የቃል ኪዳኑ መልእክተኛ እነሆ ይመጣል ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” [ሚል 3÷1]። የጌታ ወደ መቅደሱ መምጣት ለሕዝቦቹ ያልተጠበቀ፤ ድንገተኛ ነበር፤ እየፈለጉት የነበሩት እዚያ ስፍራ አልነበረም። የጠበቁት፤ “እግዚአብሔርን የማያውቁትን ለጌታችንም ለየሱስ ክርስቶስ ወንጌል የማይታዘዙትን በእሳት ነበልባል” ይበቀል ዘንድ ወደ ምድር እንዲመጣ ነበር። [2ኛ ተሰ 1÷8]።

ሕዝቡ ግን አምላካቸውን ለመገናኘት ገና ዝግጁ አልነበሩም። ገና ሊከናወንላቸው የሚገባ የመዘጋጀት ሥራ አለ። አዕምሯቸውን በሰማይ ወዳለው የእግዚአብሔር መቅደስ የሚመራ ብርሐን ሊሰጣቸው ነበረው፤ በዚያም ስፍራ ታላቁ ሊቀ ካህናቸው ሲያገለግል በእምነት ሲከተሉት አዲስ ሃላፊዎች ይገለጣሉ። ሌላ የማስጠንቀቂያና የመመሪያ መልእክት ለቤተ ክርስቲያን ይሰጣት ዘንድ ነበረው።

ነቢዩ እንዲህ ይላል፡- “ነገር ግን እርሱ እንደ አንጥረኛ እሳትና እንደ አጣቢ ሳሙና ነውና የሚመጣበትን ቀን መታገስ የሚችል ማነው? እርሱስ በተገለጠ ጊዜ የሚቆም ማነው? እርሱም ብርን እንደሚያነጥርና እንደሚያጠራ ሰው ይቀመጣል፤ የሌዊንም ልጆች ያጠራል፤ እንደ ወርቅና እንደ ብርም ያነጥራቸዋል፤ እነርሱም ለእግዚአብሔር በጽድቅ ቁርባንን የሚያቀርቡ ይሆናሉ” [ሚል 3፡2፡3]። በቤተ መቅደሱ ውስጥ የክርስቶስ የማማለድ ሥራ በሚጠናቀቅበት ጊዜ በዚህ ምድር ላይ በሕይወት የሚኖሩ እነርሱ በቅዱስ እግዚአብሔር እይታ ያለ አማላጅ ይቆማሉ። ልብሳቸው ያለምንም ነቁጥ መሆን አለበት፤ ባህርያቸው በደም መረጨት፤ ከኃጢአት መንፃት አለበት። በእግዚአብሔር ፀጋና በራሳቸው ያላሰለሰ ጥረት ከክፋት ጋር በሚደረገው ጦርነት አሸናፊዎች መሆን አለባቸው። የፍርድ ምርመራው በሰማይ እየቀጠለ ባለበት ወቅት፤ ንስሐ የገቡ ኃጢአት ከመቅደሱ እየተወገደ ባለበት ሰዓት፤ የተለየ የመንፃት ሥራ፤ ኃጢአትን የማስወገድ ሥራ በምድር በሚኖሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ዘንድ መተግበር አለበት። ይህ ሥራ በራዕይ 14 ላይ በተቀመጡት መልእክቶች የበለጠ ግልጽ ሆኖ ተብራርቷል።

ይህ ሥራ በሚከናወንበት ጊዜ የክርስቶስ ተከታዮች ለእርሱ መገለጥ የተዘጋጁ ይሆናሉ። “እግዚአብሔርም እንደ ድሮው ዘመንና እንደ ቀድሞት ዓመታት በይሁዳና በየሩሳሌም ቁርባን ደስ ይለዋል” [ሚል 3፡4]። ጌታችን በሚመጣበት ጊዜ ወደራሱ የሚቀበላት ቤተ ክርስቲያን “እድፈት ወይም የፊት መጨማደድ ወይም እንዲህ ያለ ነገር” የሌለባት ትሆናለች [ኤፌ 5፡27]። ከዚያም “እንደ ማለዳ ብርሐን የምትጎበኝ፤ እንደ ጨረቃ የተዋበች እንደ ፀሐይም የጠራች አላማ ይዞ እንደ ተሰለፈ ሰራዊት የምታስፈራ” [መሃልዪ 6፡10] ሆና ትወጣለች።

ክርስቶስ ወደ መቅደሱ ከመምጣቱ በተጨማሪ፤ ስለ ዳግም ምፅዓቱ፤ ፍርድ ለመፈፀም ስለ መምጣቱ በእነዚህ ቃላት ሚልክያስም እንዲህ ይላል፡- “ለፍርድ ወደ እናንተ እቀርባለሁ በመተቸኞችና በአመንዝሮች በሐሰትም በሚምሉ፤ የምንደኛውን ደመወዝ በሚከለክሉ፤ መበለቲቱንና ድሃ አደጉን በሚያስጨንቁ፤ የመፃተኛውንም ፍርድ በሚያጣምሙ፤ እኔን በማይፈሩ ላይ ፈጣን ምስክር እሆንባቸዋለሁ ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” [ሚል 3፡5]። ይሁዳ ደግሞ ስለ ተመሳሳዩ ትዕይንት ሲያመለክት እንዲህ ይላል፡- “እነሆ ጌታ በሁሉ ላይ እንዲፈርድ በኃጢአተኝነትም ስላደረጉት ስለ ኃጢአት ሥራቸው ኃጢአተኞችን እንዲወቅስ ከአዕላፋት ቅዱሳኑ ጋር መጥቶአል” [ይሁዳ 14፡15]። ይህ አመጣጥ እና የጌታ ወደ መቅደሱ መምጣት ልዩነት ያላቸውና የተነጣጠሉ ክስተቶች ናቸው።

እንደ ሊቀ ካህናችን ሆኖ መቅደሱን ያነፃ ዘንድ የክርስቶስ ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ መምጣት በዳንኤል 8፡14 እንዲስተዋል የተደረገው፤ በዘመናት ወደ ሸመገለው የሚመጣው የሰው ልጅ በዳንኤል 7፡13 የተነገረው፤ እንዲሁም የክርስቶስ ወደ መቅደሱ መምጣት በሚልክያስ የተነገረው፤ እነዚህ የሚገልፁት ስለ ተመሳሳዩ (አንድ) ክስተት ነው። ሙሽራው ወደ ሠርጉ የሚመጣበት፤ በአሥርቱ ደናግልት ምሳሌ በክርስቶስ የተብራራው በማቴዎስ 25 የሚገኘውም ይህንን ክስተት የሚወክል ነው።

በ1844 ዓ.ም በበጋ እና በመኸር ወራት “እነሆ ሙሽራው ደረሰ” የሚለው አዋጅ ተሰጠ። በልባሞቹና በሰነፎቹ ደናግልት የተወከሉት ሁለቱ ጎራዎች ተፈጠሩ፤ አንደኛው ቡድን የጌታን መገለጥ በደስታ የሚጠባበቅ፤ ይገናኝ ዘንድም በትጋት ይዘጋጅ የነበረ ሲሆን ሌላኛው ጎራ ደግሞ በፍርሃት ተጽዕኖ፤ በስሜት በመነሳሳት በእውነት ንድፈ ሃሳብ ብቻ ረክቶ በእግዚአብሔር ፀጋ ግን የተራቆተ ነበር። በምሳሌው ሙሽራው በመጣ ጊዜ “ተዘጋጅተው የነበሩት ከእርሱ ጋር ወደ ሠርጉ ገቡ” [ማቴ 25÷10]። እዚህ ላይ ግልጽ እንደተደረገው የሙሽራው መምጣት ተግባራዊ የሚሆነው ከሠርጉ ቀደም ብሎ ነው። ሠርጉ የሚወክለው ክርስቶስ ለመንግሥቱ የሚያደረገውን አቀባበል ነው። የመንግሥቱ ወኪልና መዲና የሆነችው ቅድስት ከተማ፤ አዲሲቷ የሩሳሌም “ሙሽራይቱ የበጉ ሚስት” ተብላ የምትጠራዋ ናት። መልአኩ ለዮሐንስ እንዲህ አለው፤ “ወደዚህ ና የበጉንም ሚስት ሙሽራይቱን አሳይሃለሁ።” “በመንፈስም ወሰደኝ” ይላል ነብዩ “ቅድስቲቱን ከተማ የሩሳሌምን ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ስትወርድ አሳየኝ” [ራዕይ 21÷9፤10]። እናም ሙሽራይቱ ቅድስት ከተማይቱን ስትወክል ሙሽራውን ሊገናኙ የወጡት ደናግልት ደግሞ የቤተ ክርስቲያኒቱ ምሳሌዎች እንደሆኑ ግልጽ ነው። በራዕዩ መሰረት በሠርጉ እራት ላይ እንግዶች የሆኑት የእግዚአብሔር ሕዝቦች ናቸው። [ራዕይ 19÷9]። ስለዚህ እንግዶች ከሆኑ ሙሽራይቱን ሊወከሉ አይችሉም ማለት ነው። በነብዩ ዳንኤል እንደተነገረው በዘመናት ከሸመገለው በሰማይ “ግዛትና ክብር መንግሥትም” ይቀበላል፤ የመንግሥቱን መዲና አዲሲቱን የሩሳሌምን “ለባልዋ እንደተሸለመች ሙሽራ ተዘጋጅታ” ይቀበላል [ዳን 7÷14፤ ራእይ 21÷2]። መንግሥቱን ከተቀበለ በኋላ በበጉ የሠርግ እራት ግብዣ ላይ ይሳተፋ ዘንድ “ከአብርሃም፤ ከይስሐቅ ከያዕቆብም ጋር” [ማቴ 8÷11፤ ሉቃ 22÷30] በመንግሥቱ ገበታ ላይ እንዲቀመጡ ሕዝቦቹን ለመቤዜት የነገሥታት ንጉሥ፤ የጌቶች ጌታ ሆኖ በክብሩ ይመጣል።

“እነሆ ሙሽራው ደረሰ” የሚለው አዋጅ በ1844 ዓ.ም የበጋ ወቅት በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች የጌታን ወዲያውኑ መምጣት እንዲጠብቁ አድርጎ ነበር። በተወሰነው ጊዜ ሙሽራው መጥቷል፤ የመጣው ግን ሕዝብ እንደጠበቀው ወደ ምድር ሳይሆን መንግሥቱን የመቀበል ሥነ-ሥርዓት ወደሚደረግበት ወደ ሠርጉ፤ በሰማይ ወደ አለው በዘመናት ወደ ሸመገለው ነበር። “ተዘጋጅተው የነበሩትም ከእርሱ ጋር ወደ ሠርጉ ገቡ ደጃም ተዘጋ።” ሥነ ሥርዓቱ የሚፈፀመው በሰማይ ነውና የተዘጋጁት ደግሞ ምድር ላይ ስለሆኑ በሠርጉ ላይ በአካል መገኘት የሚችሉ አይደሉም። የክርስቶስ ተከታዮች “ጌታችው ከሠርግ እስኪመለስ ድረስ የሚጠብቁ” [ሉቃ 12÷36] ሰዎች መሆን ይኖርባቸዋል። ነገር ግን የሚያከናውነውን ሥራ መረዳት፤ ወደ እግዚአብሔርም ፊት ሲቀርብ በእምነት ሊከተሉት ይጠበቅባቸዋል። ወደ ሠርጉ ይሄዳሉ የተባለውም በዚህ መረዳት ነው ።

በምሳሌው፤ ወደ ሠርጉ የገቡት በማሰሮዎቻቸው ዘይት የያዘውን መብራታቸውን የያዙት ነበሩ። ከመጽሐፍ ቅዱሳት ካገኙት የእውነት እውቀት፤ የእግዚአብሔር መንፈስና ፀጋ የነበራቸው፤ በመራራ የፈተና ሌሊት የበለጠ ግልጽ ለሆነ ብርሐን መጽሐፍ ቅዱስን እየመረመሩ በትዕግስት የጠበቁት፤ እነዚህ በሰማይ ስላለው መቅደስ ያለውን እውነትና የአዳኙን የአገልግሎት ለውጥ የተመለከቱ፤ በላይ ባለው መቅደስም ሥራውን በእምነት የተከተሉ ናቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት አማካኝነት ተመሳሳዩን እውነት የሚቀበሉ፤ የመጨረሻውን የማማለድ ሥራ ያከናውኑ ዘንድ ወደ አባቱ ፊት ሲገባ ክርስቶስን በእምነት የሚከተሉ፤ ሥራው አብቅቶ መንግሥቱን እስኪቀበል የሚከተሉት፤ እነዚህ ሁሉ ወደ ሠርጉ በገቡት የተወከሉ ናቸው።

በማቴዎስ ወንጌል 22 ባለው ምሳሌ ተመሳሳይ የጋብቻ ተምሳሌት ይተዋወቃል፤ የፍርድ ምርመራውም ከሠርጉ በፊት እንደሚከናወን በግልጽ ተቀምጧል። ከሠርጉ በፊት ንጉሡ እንግዶችን ለማየት ይመጣል [ማቴ 22÷11]፤ ነቁጥ የሌለበትን፤ በበጎ ደም ታጥቦ ነጭ የሆነውን የባህርይ ልብስ፤ ለሠርግ የተገባውን ልብስ መልበሳቸውን ሊያረጋግጥ ይገባል [ራዕይ 7÷14]። ጎዶሎ የተገኘበት እርሱ ወደ ውጪ ይጣላል፤ በምርመራው ጊዜ የሠርጉን ልብስ ለብሰው የሚገኙ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ያገኛሉ፤ በመንግሥቱ ክፍል፤ በዙፋኑም ላይ መቀመጫ ይኖራቸው ዘንድ የተገባቸው ሆነው ይቆጠራሉ። ይህ የባህርይ ምርመራ፤ ለእግዚአብሔር መንግሥት የተዘጋጀው ማን እንደሆነ የሚወሰንበት ምርመራ፤ በላይ ባለው መቅደስ የሚከናወነው የማጠቃለያ ሥራ፤ የፍርድ ምርመራ፤ ነው።

የምርመራው ሥራ ሲያልቅ በዘመናት ሁሉ የክርስቶስ ተከታዮች እንደሆኑ የመሰከሩት ሁሉ ጉዳያቸው ተመርምሮ ውሳኔ ሲያገኝ፤ ከዚያ ጊዜ በፊት ሳይሆን፤ ያ ጊዜ ሲደርስ፤ የምሕረት (የአመክሮ) ጊዜ ያበቃል፤ የምሕረት ደጅም ይዘጋል። እናም “ተዘጋጅተው የነበሩትም ከእርሱ ጋር ወደ ሠርግ ገቡ ደጁም ተዘጋ” በሚለው በአንድ አጭር አረፍተ ነገር ውስጥ፤ በአዳኙ የመጨረሻ አገልግሎት አማካኝነት፤ ለሰው ልጅ መዳን የተሰራው ታላቅ ሥራ ወደሚጠናቀቅበት ወደዚያ ጊዜ እንወሰዳለን።

እስካሁን እንዳየነው፤ በሰማይ የሚደረገው አገልግሎት ምሳሌ በነበረው የምድራዊው ቤተ መቅደስ፤ በስርዮት ቀን ሊቀ ካህኑ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን በሚገባበት ጊዜ፤ በመጀመሪያው ክፍል (በቅዱስ ስፍራው) የሚከናወነው አገልግሎት ይቆማል። እግዚአብሔርም አዘዘ፤ “እርሱም....አስተሰርዮ እስኪወጣ ድረስ በመገናኛው ድንኳን ውስጥ ማንም አይኖርም” [ዘሌዋ 16÷17]። ስለዚህ የስርዮቱን የማጠቃለያ ሥራ ይሰራ ዘንድ ክርስቶስ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን በገባበት ጊዜ፤ በመጀመሪያው ክፍል የነበረውን አገልግሎት አቁሟል። ሆኖም፤ በመጀመሪያው ክፍል የነበረው አገልግሎት ሲያበቃ፤ በሁለተኛው ክፍል ያለው አገልግሎት ጀመረ። በተምሳሌታዊው አገልግሎት፤ በስርዮት ቀን፤ ሊቀ ካህኑ ቅዱሱን ስፍራ በሚለቅበት ጊዜ፤ ኃጢአታቸውን በእውነት የተናዘዙትን እሥራኤላውያን በሙሉ ወክሎ፤ የኃጢአት መስዋዕቱን ደም ይዞ ወደ እግዚአብሔር ፊት ለማቅረብ ይገባል። ስለዚህ ወደ ሌላኛው የሥራ ክፍል ለመግባት፤ ክርስቶስ አማላጃችን ሆኖ የሚሰራውን አንዱን የሥራ ክፍል ብቻ አጠናቋል ማለት ነው፤ ስለ ኃጢአተኞች ሲል በደሙ በአብ ፊት አሁንም ገና ይማልዳል።

በ1844 ዓ.ም ይህ ነጥብ (ትምህርት) በአድቬንቲስቶች ዘንድ አልተስተዋለም ነበር። አዳኙ ይመጣል ተብሎ የተጠበቀበት ጊዜ ካለፈም በኋላ፤ የሚመጣበት ጊዜ ቅርብ እንደሆነ አሁንም ያምኑ ነበር። አስፈላጊው የችግር ጊዜ ላይ እንደደረሱና ክርስቶስ በእግዚአብሔር ፊት ቆሞ ስለ ሰው የሚማልድበት ሥራ እንዳበቃ ያምኑ ነበር። የሰው የምሕረት ጊዜ፤ ክርስቶስ በአካል በሰማይ ደመና ከመምጣቱ በፊት፤ ትንሽ ቀደም ብሎ እንደሚያበቃ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምር መሰላቸው። ሰዎች የምሕረትን በር ሲሹ፤ ሲያንኳኩና ሲያለቅሱ በሩ እንደማይከፈትላቸው የሚጠቅሱ ጥቅሶች ይህንን የሚያረጋግጡ መሰሉ። ስለዚህም ክርስቶስ ይገለጥበታል ብለው የጠበቁበት ጊዜ ልክ ከመምጣቱ በፊት ያለውን የዚህን (የምሕረት ማብቂያ) ጊዜ የሚያመለክት መሆን አለመሆኑ ጥያቄ ሆኖባቸው ነበር። በደጅ ስላለው ፍርድ ማስጠንቀቂያ ከሰጡ በኋላ፤ ለዓለም ያላቸው ሥራ እንደተፈፀመ ተሰማቸው፤ እናም ለኃጥአን መዳን የነበራቸው የነፍሳት ሽክም ተወገደ፤ በሌላ በኩል እግዚአብሔርን የማይመስሉትን ደፋርና በስድብ የተሞላ መሳለቅ ሲያዩ፤ ምህረቱን አሻፈረኝ ካሉ ሁሉ የእግዚአብሔር መንፈስ የተወሰደ ለመሆኑ ሌላ ማስረጃ እንደሆነ አድርገው ቆጠሩት። ይህ

ሁሉ ያረጋገጠላቸው የምሕረት(የአመክሮ) ጊዜ እንዳበቃ፤ ወይም እነርሱ ያን ጊዜ እንደገለጹት “የምሕረት ደጃፍ እንደ ተዘጋ” ነበር። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 7ን ይመልከቱ]።

የቤተ መቅደሱ ጥያቄ ሲመረመር ግን የበለጠ ግልጽ ብርሐን ይዞ መጣ። የ2300 ቀናቱ ማብቂያ፣ በ1844 ዓ.ም ልብ ሊባል የሚገባ አስጊ ክስተትን እንደሚጠቁም ማመናቸው ትክክል እንደነበር አስተዋሉ። ለአንድ ሺህ ስምንት መቶ ዓመታት የሰው ልጆች እግዚአብሔርን ለማግኘት (ወደ እርሱ መድረስ) የቻሉበት የተስፋና የምሕረት በር የተዘጋ መሆኑ እውነት ቢሆንም፣ ሌላ በር ግን ተከፍቷል፣ ክርስቶስ በቅድስተ ቅዱሳን በሚያደርገው ምልጃ በኩል ለሰዎች የኃጢአት ይቅርታ ተሰጠ። አንደኛው አገልግሎት የተዘጋው ሌላኛው እንዲቀጥል ነበር። ክርስቶስ ስለ ኃጢአተኛው እያገለገለ በነበረበት በሰማያዊው መቅደስ አሁንም “የተከፈተ በር” ነበር።

ክርስቶስ በራዕይ ለቤተ ክርስቲያን በዚህ ጊዜ የሰጠው ቃል ተግባራዊነት አሁን ታዬ፤ “የዳዊት መክፈቻ ያለው የሚከፍት የሚዘጋም የሌለ፣ የሚዘጋ የሚከፍትም የሌለ፤ ቅዱስና እውነተኛ የሆነ እርሱ እንዲህ ይላል። ሥራህን አውቃለሁ እነሆ በአንተ ፊት የተከፈተ በር ሰጥቼሃለሁ ማንምም ሊዘጋው አይችልም።” [ራዕይ 3፡7፣ 8]።

ስለ እነርሱ የሚያደርገው ምልጃ ጥቅሞች ተቀባይ የሚሆኑት በስርዮት ታላቅ ሥራ የሱስን በእምነት የሚከተሉት ናቸው፤ የዚህን አገልግሎት ወደ ማስተዋል የሚያመጣውን ብርሐን አሻፈረኝ የሚሉ፣ ከእርሱ ምንም ጥቅም አያገኙበትም። በክርስቶስ የመጀመሪያ ምፅዓት የተሰጠውን ብርሐን ያልተቀበሉት አይሁዳዊያን፣ የዓለም አዳኝ እንደሆነም ያምኑ ዘንድ እምቢ ያሉት በእርሱ በኩል የመጣውን ይቅርታ ይቀበሉ ዘንድ አልቻሉም። የሱስ ሲያርግ በራሱ ደም አማካኝነት ወደ ሰማያዊው ቤተ መቅደስ በመግባት የማማለዱን በረከቶች በደቀ መዛሙርቱ ላይ ሲያፈስ ሳለ፣ አይሁዳዊያን ጥቅሙ-ቢስ መስዋዕታቸውንና ስጦታቸውን መፈፀም ይቀጥሉ ዘንድ በድቅድቅ ጨለማ ውስጥ ተተዉ። የምሳሌዎችና የጥላዎች አገልግሎት አብቅቶ ነበር። ሰዎች በቀድሞ ጊዜ ወደ እግዚአብሔር ይገቡበት የነበረው በር ከእንግዲህ ክፍት አልነበረም። መገኘት በሚችልበት በብቸኛው መንገድ፣ በሰማያዊው ቤተ መቅደስ አገልግሎት፣ ይፈልጉት ዘንድ አይሁዳዊያን እምቢ አሉ። በመሆኑም ከእግዚአብሔር ጋር አንድነትን አላገኙም። ለእነርሱ በሩ ተዘግቷል። ክርስቶስ እውነተኛው መስዋዕት እንደሆነ፣ በእግዚአብሔር ፊት ያለው ብቸኛው አማካይ (አማላጅ) እንደሆነ አያውቁም ነበር። በመሆኑም የማዕከላዊነቱን ጥቅሞች መቀበል አልቻሉም።

እምነት ያልነበራቸው አይሁዳዊያን ሁኔታ፣ የመሃሪው ሊቀ ካህናችንን ሥራ በፈቃዳቸው አላዋቂ ለመሆን የመረጡትን፣ ግድ የለሽና እምነት የሌላቸውን አማኝ ነን ባይ ክርስቲያኖች ሁኔታ የሚገልጽ ነው። በተምሳሌታዊው ሥርዓት ጊዜ ሊቀ ካህኑ ወደ ቅድስተ ቅዱሳኑ ሲገባ ሳለ፣ የኃጢአታቸውን ይቅርታ ያገኙ ዘንድ ከማህበሩም ከመቆረጥ ይተርፉ ዘንድ፣ ሁሉም እሥራኤላዊያን በመቅደሱ ዙሪያ ተሰብስበው ወደር በሌለው አክብሮት ነፍሳቸውን በእግዚአብሔር ፊት እንዲያዋርዱ ይጠበቅባቸው ነበር። በዚህ በእውነተኛው የስርዮት ቀን፣ የታላቁ ሊቀ ካህናችን ሥራ እናስተውል ዘንድ፣ ከእኛ የሚጠበቁት ኃላፊነቶችም ምን እንደሆኑ እናውቅ ዘንድ ከቀድሞው የበለጠ ምን ያህል አስፈላጊ ነው።

እግዚአብሔር በምህረቱ የሚልክላቸውን ማስጠንቀቂያ አሻፈረኝ ብለው ሰዎች ከቅጣት ነፃ መሆን አይቻላቸውም። በኖህ ዘመን ለዓለም የሚሆን መልእክት ከሰማይ ተልኮ ነበር፤ ያንን መልእክት

በሚያደርጉት አድራጎች (በአቀባበላቸው) መዳናቸው ተደግፎ ነበር። ማስጠንቀቂያውን እምቢ በማለታቸው የእግዚአብሔር መንፈስ ከኃጢአተኛው ዘር ተነሳ፤ በጎርፍ ውኃም ጠፋ። በአብርሃም ዘመን፣ ለኃጢአተኞቹ የሰዶም ነዋሪዎች ምሕረት መማፀንዋን አቆመች፤ ከሎጥ፣ ከሚስቱና ከሁለት ሴት ልጆቹ በቀር ከሰማይ በተላከው እሳት ሁሉም አለቁ። በክርስቶስ ዘመንም ይህንኑ እንዲሁ ነው። እምነት ላልነበራቸው ለዚያ ትውልድ አይሁዳዊያን የእግዚአብሔር ልጅ “እነሆ ቤታችሁ የተፈታ ሆኖ ይቀርላችኋል” [ማቴ 23÷38] አላቸው። ወደ መጨረሻው ዘመን አቆልቋሎ ሲያይ፣ ያው ዘላለማዊው ኃይል “ይድኑ ዘንድ የእውነትን ፍቅር ስላልተቀበሉ” ሲናገር “በእውነት ያላመኑ ነገር ግን በዓመጽ ደስ ይላቸው የነበሩ ሁሉ ፍርድን እንዲቀበሉ ሐሰትን ያምኑ ዘንድ እግዚአብሔር የስህተትን አሰራር ይልክባቸዋል” [2ኛ ተሰሎ 2÷10-12] ይላል። የቃሉን ትምህርቶች አንቀበልም ሲሉ እግዚአብሔር መንፈሱን ከእነርሱ ያነሳና ለሚወዷቸው ማታለያዎች ይተዋቸዋል።

ነገር ግን ክርስቶስ አሁንም ስለ ሰው ይማልዳል፤ ብርሐን ለሚፈልጉ ለእነርሱ ይሰጣቸዋል። ይህ መጀመሪያ በአድቬንቲስቶች የተስተዋለ ባይሆንም በኋላ ግን ትክክለኛውን አቋማቸውን የሚወስኑት መጻሕፍት(ጥቅሶች) በፊታቸው ሲከፈቱ ግልጽ እየሆነላቸው መጣ።

የ1844 ዓ.ም ማለፍ የአድቬንቲስትን እምነት አሁንም ይዘው ለነበሩ ታላቅ የፈተና ጊዜ ይዞ መጣ። ትክክለኛ አቋማቸውን በማረጋገጥ ረገድ ብቸኛ እጅይታ የሰጣቸው አዕምሯቸውን ወደ ሰማያዊው ቤተ መቅደስ ያመለከተው ብርሐን ነበር። አንዳንዶች የትንቢት ዘመናትን ያሰሉበት የቀደመው አካሄድ ትክክል

እንዳልሆነ ካዱ፤ ከአድቬንት ንቅናቄው ጋር የነበረውን የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ተጽዕኖ ከፍጡር ወይም ከሰይጣናዊ ወኪሎች እንደመጣ ቆጠሩት። ሌላው ቡድን ደግሞ ባለፈው ልምምዳቸው እግዚአብሔር ሲመራቸው እንደነበረ በማመን ጠንካራ አቋም ያዙ፤ የእግዚአብሔርንም ፈቃድ ያውቁ ዘንድ ሲጠባበቁ፣ ሲተጉና ሲፀልዩ ታላቁ ሊቀ ካህናቸው ወደ ሌላ የአገልግሎት ሥራ እንደገባ አስተዋሉ፤ በእምነት ሲከተሉትም የቤተ ክርስቲያንን የመጨረሻ ሥራ ጭምር እንዲመለከቱ ተመሩ። የመጀመሪያውና የሁለተኛው መልአክ መልእክት የተሻለ ትክክለኛ ግንዛቤ ነበራቸውና የራዕይ 14ን የሶስተኛ መልአክ ክቡር ማስጠንቀቂያ ተቀብለው፣ ለዓለም ይሰጡ ዘንድ የተዘጋጁ ሆኑ።

ምዕራፍ ፳፭—መለወጥ የማይችለው የእግዚአብሔር ሕግ

“በሰማይ ያለው የእግዚአብሔር መቅደስ ተከፈተ፤ የኪዳንም ታቦት በመቅደሱ ውስጥ ታየ” [ራእይ 11÷19]። የእግዚአብሔር የኪዳን ታቦት፣ በመቅደሱ በሁለተኛው ክፍል፣ በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ ነው። ለሰማያዊ ነገር ምሳሌና ጥላ በነበረው በምድራዊው ድንኳን ይህ ክፍል ይከፈት የነበረው በታላቁ የስርዐት ቀን፣ ለመቅደሱ መንፃት ነበር። ስለዚህ በሰማይ ያለው የእግዚአብሔር መቅደስ እንደተከፈተና የኪዳንም ታቦት እንደታየ የሚናገረው አዋጅ የሚያመለክተው በ1844 ዓ.ም ክርስቶስ የስርዐትን የመጨረሻ ሥራ ለማከናወን ሲገባ፣ በሰማይ ያለው ቤተ መቅደስ፣ ቅድስተ ቅዱሳን መከፈቱን ነው። በቅድስተ ቅዱሳን ያለውን አገልግሎት ለመጀመር ወደዚያ ሲገባ በእምነት ታላቁ ሊቀ ካህናቸውን የተከተሉ እነርሱ የኪዳንን ታቦት ተመልክተዋል። የቤተ መቅደሱን ጉዳይ እያጠኑ በነበሩበት ጊዜ፣ የአዳኙን የአገልግሎት ለውጥ አስተውለዋል፤ በእግዚአብሔር ታቦት ፊት ሆኖ ሲያገለግል፣ ስለ ኃጢአተኞች በደሙ ሲማልድ ተመልክተዋል።

በምድር ላይ የነበረው ድንኳን የእግዚአብሔር ሕግ መርሆዎች የተቀረፁባቸውን ሁለት የድንጋይ ጽላቶች የያዘ ነበር። የታቦቱ ጥቅም የሕጉን ጽላቶች መያዙ ብቻ ነበር፤ ዋናው ቅድስና የሰጠው መለኮታዊ መመሪያዎች በውስጡ መኖራቸው ነበር። በሰማይ ያለው የእግዚአብሔር መቅደስ ሲከፈት የኪዳን ታቦት ታየ። በሲና ነገድጓድ መካከል በእግዚአብሔር በራሱ የተነገረው፣ በጽላቶቹ ላይም በራሱ ጣት የተፃፈው ሕግ፣ በሰማይ ባለው መቅደስ ውስጥ በቅድስተ ቅዱሳን መለኮታዊው ሕግ በቅድስና ተቀርጾ ተቀምጧል።

መመሪያዎቹ በጽላቶቹ ላይ የተፃፉት፣ ሙሴም በኦሪት በጽሁፍ ያሰፈረው፣ በሰማያዊው ቤተ መቅደስ ውስጥ ያለው የእግዚአብሔር ሕግ፣ ዋናው ቅጂ ነው (The great Original ነው)። ወደዚህ አስፈላጊ የሆነ ነጥብ መረዳት የደረሱ እነርሱ የተቀደሰና ባህርይው የማይለወጥ የሆነውን መለኮታዊ ሕግ እንዲያዩ ተመሩ፤ ከምንጊዜውም የበለጠ የአዳኙን ቃላት ኃይል ተገነዘቡ፣ “ሰማይና ምድር እስኪያልፍ ድረስ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ ከቶ አታልፍም” [ማቴ 5÷18]። የፈቃዱ መገለጥ፣ የባህርይውም ማህደር፣ “ምስክርነቱ በሰማይ የታመነ” [መዝ 89÷37] ሆኖ ለዘላለም ይፀና ዘንድ ይገባዋል። አንድም ትዕዛዝ አልተሰረዘም፣ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ አልተቀየረችም። መዝሙረኛው እንዲህ ይላል፡- “አቤቱ ቃልህ በሰማይ ለዘላለም ይኖራል”፤ “ትዕዛዛቱም ሁሉ የታመነ ነው ለዘላለምም የፀና ነው።” [መዝ 119÷89፤ 111÷7፤8]።

“የሰንበትን ቀን ትቀድሰው ዘንድ አስብ፤ ስድስት ቀን ሥራ ተግባርህን ሁሉ አድርግ፤ ሰባተኛው ቀን ግን ለእግዚአብሔር ለአምላክህ ሰንበት ነው፤ አንተ ወንድ ልጅህም፣ ሴት ልጅህም፣ ሎሌህም ገረድህም ከብትህም በደጆችህም ውስጥ ያለ እንግዳ በእርሱ ምንም ሥራ አትስሩ፤ እግዚአብሔር በስድስት ቀን ሰማይንና ምድርን፣ ባህርንም ያለባቸውን ሁሉ ፈጥሮ በሰባተኛው ቀን አርፎአልና፤ ስለዚህ እግዚአብሔር የሰንበትን ቀን ባርኮታል ቀድሶታልም” [ዘጸ 20÷ 8-11] ተብሎ መጀመሪያ እንደታወጀው፣ በአሥርቱ ትዕዛዛት ጉያ ውስጥ ያለው አራተኛው ትዕዛዝ ነው።

የቃሉ ተማሪዎች የሆኑትን ልቦች የእግዚአብሔር መንፈስ ነካ። የፈጣሪን የእረፍት ቀን ችል በማለት መመሪያውን በጭፍንነት እንደተላለፉ በመረዳት ጥፋተኛነት ተሰማቸው። እግዚአብሔር በቀደሰው ፈንታ የሳምንቱ የመጀመሪያ ቀን ለምን እንደሚከበር ምክንያቱን መመርመር ጀመሩ። አራተኛው ትዕዛዝ እንደቀረ ወይም ሰንበት እንደተቀየረ የሚያረጋግጥ አንድም ማስረጃ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ማግኘት አልቻሉም፤

በመጀመሪያ ሰባተኛውን ቀን የቀደሰው ባርኮት ፈጽሞ አልተወሰደም። የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለማወቅና ለማድረግ በቅንነት ሲመኙ ቆይተዋል፤ እናም አሁን ራሳቸው የእግዚአብሔርን ሕግ ተላላፊዎች እንደሆኑ ሲገባቸው ሃዘን ልባቸውን ሞላው፤ ሰንበትንም በቅድስና በመጠበቅ ለእግዚአብሔር ያላቸውን ታማኝነት አሳዩ።

እምነታቸውን ለመገልበጥ የተደረጉት ጥረቶች ጠንካራና በርካታም ነበሩ። ምድራዊው መቅደስ የሰማያዊው ምሳሌ ወይም አምሳያ ከሆነ በምድር በነበረው ታቦት ውስጥ የተቀመጠው ሕግ በሰማይ ባለው ታቦት ውስጥ ያለው ሕግ ግልባጭ እንደሆነ፤ ሰማያዊውን መቅደስ የተመለከተን እውነታ መቀበል ለእግዚአብሔር ሕግ መጠይቅ እውቅና መስጠት፤ አራተኛውን ትዕዛዝ ሰንበትን ማክበር እንደሆነ ማንም ሊስተው አልቻለም። የክርስቶስን፤ በሰማያዊ መቅደስ ያለበትን አገልግሎት የሚገልፁትን፤ ስምሙ የሆኑትን የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያዎች መረርና ቆራጥ ተቃውሞ የገጠማቸው ምክንያት ምስጢር እዚህ ላይ ነበር። እግዚአብሔር የከፈተውን በር ሰዎች ሊዘጉ፤ የዘጋውን በር ደግሞ ሊከፍቱ ፈለጉ። ነገር ግን “የሚከፍት የሚዘጋም የሌለ፤ የሚዘጋ የሚከፍትም የሌለ” እርሱ አውጆአል። “እነሆ በአንተ ፊት የተከፈተ በር ሰጥቼሃለሁ ማንምም ሊዘጋው አይችልም” [ራእይ 3÷7፤8]። ክርስቶስ የቅድስተ ቅዱሳኑን በር ወይም አገልግሎት ከፈተ፤ ከተከፈተው የሰማያዊው መቅደስ በር የሚያንፀባርቅ ብርሐን ይወጣ ነበር፤ በተቀረፀው ሕግ ውስጥም አራተኛው ትዕዛዝ እንደተካተተ ታየ፤ እግዚአብሔር የመሰረተውን ማንም ሰው ሊሸረው አይችልም።

የክርስቶስን አማላጅነት፤ የእግዚአብሔርን ሕግ ዘላለማዊነት በተመለከተ የተሰጠውን ብርሐን የተቀበሉ፤ በራእይ 14 የቀረቡት እውነቶች እነዚያው ራሳቸው እንደሆኑ ደረሱበት። የዚህ ምዕራፍ መልእክቶች በምድር የሚኖሩትን ሁሉ ለጌታ ዳግም ምፅዓት የሚያዘጋጅ ሰስት እጥፍ ማስጠንቀቂያ የያዙ ናቸው። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 8ን ይመልከቱ]። “የፍርዱ ሰዓት ደርሶአልና” የሚለው አዋጅ ለሰው ልጅ መዳን ሲል ክርስቶስ ወደሚያከናውነው የማጠቃለያ ሥራ የሚጠቁም ነው። የአዳኙ የማማለድ ሥራ እስኪያልቅ፤ ወደ ምድር ተመልሶም ሕዝቦቹን ወደራሱ እስኪወስድ ድረስ መታወጅ ያለበትን እውነት የሚያውቅ ነው። በ1844 ዓ.ም የጀመረው የፍርድ ሥራ በሕይወት ያሉም ሆነ የሞቱ ሁሉ ጉዳያቸው ውሳኔ እስኪያገኝ መቀጠል አለበት፤ ስለሆነም የሰብዓዊ ዘር የምሕረት ደጅ እስኪዘጋበት ድረስ የሚቀጥል ይሆናል። ሰዎች ዝግጁ ሆነው ለፍርዱ መቆም ይችሉ ዘንድ “እግዚአብሔርን ፍሩ ክብርንም ስጡት፤ ሰማይንና ምድርንም ባህርንም የውሃንም ምንጮች ለሰራው ስንዴለት” በማለት መልእክቱ ያዛቸዋል። እነዚህን መልእክቶች የመቀበል ውጤቱ በእነዚህ ቃላት ተገልጧል። “የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቁ የሱስንም በማመን የሚፀኑ እነዚህ ናቸው።” [ራእይ 14÷12]።

ለፍርዱ መዘጋጀት ይችሉ ዘንድ ሰዎች የእግዚአብሔርን ሕግ መጠበቅ ያስፈልጋቸዋል። ያ ሕግ በፍርድ ጊዜ የባህርይ ደረጃ መመዘኛ ይሆናል። ሐዋርያው ጳውሎስ ሲናገር “ሕግም ሳላቸው ኃጢአት ያደረጉ በሕግ ይፈረድባቸዋል.....ይህም እግዚአብሔር በየሱስ ክርስቶስ.....በሰው ዘንድ የተሰወረውን በሚፈርድበት ቀን ይሆናል” ይላል፤ በተጨማሪም “ሕግን የሚያደርጉ ይፀድቃሉ” [ኖሜ 2÷12-16]። የእግዚአብሔርን ሕግ ለመጠበቅ እምነት አስፈላጊ ነው፤ ምክንያቱም “ያለ እምነት እርሱን ደስ ማሰኘት አይቻልም።” “በእምነትም ያልሆነ ሁሉ ኃጢአት ነው።” [ዕብ 11÷6፤ ኖሜ 14÷23]።

በመጀመሪያው መልእክት፤ ሰዎች “እግዚአብሔርን እንዲፈሩ ክብርንም እንዲሰጡት”፤ የሰማያትና የምድር ፈጣሪ እንደሆነም አድርገው እንዲያመልኩት ተጠርተዋል። ይህን ለማድረግ ደግሞ ሕጉን መታዘዝ አለባቸው። ጠቢቡ ሰው እንዲህ ይላል፤ “እግዚአብሔርን ፍራ ትዕዛዙንም ጠብቅ፤ ይህ የሰው ሁለንተና ነውና” [መክ 12÷13]። ትዕዛዙን የማያደርግ ማንኛውም አምልኮ ደስ ሊያሰኘው አይችልም። “ትዕዛዙን

ልንጠብቅ የእግዚአብሔር ፍቅር ይህ ነውና” “ሕግን ከመስማት ጀርባውን የሚመልስ ፀሎቱ አፀያፊ ናት።” [1ኛ ዮሐ 5÷3፤ ምሳሌ 28÷9]።

እግዚአብሔርን የማምለክ ኃላፊነት፣ እርሱ ፈጣሪ በመሆኑ፣ የሌሎች የሁሉም ሕያውነት ምክንያት እርሱ በመሆኑ ጭብጥ ላይ የተመሠረተ ነው። ከአሕዛብ አማልክት በላይ ሊከበርና ሊመለከት እንደሚገባው በገለፀበት በየትኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል፣ በዚያ ስፍራ የመፍጠር ኃይሉ ማስረጃ ተጠቅሷል። “የአሕዛብ አማልክት ሁሉ አጋንንት [Idols] ናቸውና፤ እግዚአብሔር ግን ሰማያትን ሰራ” [መዝ 96÷5]። “እንግዲህ እተካከለው ዘንድ በማን መሰላችሁኝ? ይላል ቅዱሱ ዓይናችሁን ወደ ላይ አንስታችሁ ተመልከቱ እነዚህን የፈጠረ ማን ነው?” “ሰማያትን የፈጠረ እግዚአብሔር እርሱም ምድርን የሰራ ያደረገ....እኔ እግዚአብሔር ነኝ ከእኔም በቀር ሌላ አምላክ የለም” [ኢሳ 40÷25፤26፤ 45÷18]። ባለመዝሙሩ እንዲህ ይላል፣ “እግዚአብሔር እርሱ አምላክ እንደሆነ እውቁ እርሱ ሰራን እኛም ራሳችን አይደለንም፤ ኑ እንስገድ ለእርሱም እንገዛ በእርሱ ባደረገን በእግዚአብሔር ፊት እንበርክክ” [መዝ 100÷3፤ 95÷6]። በሰማይ ያሉ እግዚአብሔርን የሚያመልኩ ቅዱስ ፍጡራን አክብሮታቸው ለእግዚአብሔር ለምን እንደሆነ ምክንያት ሲሰጡ፣ “ጌታችንና አምላካችን ሆይ አንተ ሁሉን ፈጥረሃልና ስለ ፈቃድህም ሆነዋልና ተፈጥረውማልና ክብር ውዳሴ ኃይልም ልትቀበል ይገባሃል።” [ራዕይ 4÷11] ይላሉ።

በራእይ 14 ሰዎች ፈጣሪን እንዲያመልኩ ተጠርተዋል፤ በሶስት እጥፍ መልእክት አማካኝነትም የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት እየጠበቁ ያሉ ሰዎች እንዳሉ ትንቢቱ ወደ እይታ ያመጣዋል። ከእነዚህ ትዕዛዛት ውስጥ አንዱ እግዚአብሔር ፈጣሪ እንደሆነ በቀጥታ ወደ እርሱ የሚጠቁም ነው። አራተኛው መመሪያ “ሰባተኛው ቀን ግን ለእግዚአብሔር ለአምላክህ ሰንበት ነው.... እግዚአብሔር በስድስት ቀን ሰማይንና ምድርን ባህርንም ያለባቸውንም ሁሉ ፈጥሮ በሰባተኛው ቀን አርፎአልና፤ ስለዚህ እግዚአብሔር የሰንበትን ቀን ባርኮታል ቀድሶታልም” [ዘፀ 20÷10፤11] ይላል። ሰንበትን በተመለከተ እግዚአብሔር በተጨማሪ ሲናገር፣ “እኔም እግዚአብሔር አምላካችሁ እንደሆንሁ ታውቁ ዘንድ ... ምልክት ነው” አለ [ሕዝ 20÷20]። የተሰጠው ምክንያትም፣ “እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን በስድስት ቀን ስለ ፈጠረ፣ በሰባተኛውም ቀን ከሰራው ስላረፈና ስለተነፈሰ ነው።” [ዘፀ 31÷17]።

“የሰንበት እንደ የፍጥረት መታሰቢያነት አስፈላጊ የሆነው፣ አምልኮ የሚገባው እግዚአብሔር እንደሆነ እውነተኛውን ምክንያት ሁልጊዜ አዲስ ስለሚያደርገው ነው”፤ ምክንያቱም እርሱ ፈጣሪ እኛ ደግሞ የእርሱ ፍጡራን ነንና። “ስለዚህም ሰንበት በመለኮታዊ አምልኮ መሰረት ላይ ያለች ናት፤ ምክንያቱም ይህንን ታላቅ እውነት ተወዳዳሪ በሌለው ግሩም አኳኋን ታስተምራለች፤ ሌላ ማንኛውም ተቋም እንደዚህ አያደርግም። እውነተኛው የመለኮታዊ አምልኮ መሰረት፣ በሰባተኛው ቀን የሚደረገው አምልኮ ብቻ ሳይሆን የሁሉም አምልኮዎች መሰረት፣ የሚገኘው በፈጣሪና በፍጡራን መካከል ባለው ልዩነት ውስጥ ነው። ይህ ታላቅ ጭብጥ ሊያረጅ የሚችል አይደለም፤ ፈጽሞ ሊረሳም አይገባውም።”-J.N. Andrews, History of the Sabbath, Chapter 27’ ይህንን እውነት በሰዎች አዕምሮ ምንጊዜም ለማስቀመጥ ነበር እግዚአብሔር ሰንበትን በኤደን ገነት ያስቀመጠው፤ እርሱን ልናመልከው የሚገባን ምክንያቱ ፈጣሪያችን ስለሆነ የመሆኑ እውነታ እስካላቋረጠ ድረስ፣ ሰንበት የዚህ እውነት ምልክትና መታሰቢያ ሆና ትቀጥላለች። ሰንበት በአለማቀፋዊነት ሁሉ ተጠብቃ ቢሆን ኖሮ አምልኮና ክብር የሚገባው ፈጣሪ መሆኑን ያስተውል ዘንድ የሰው ሃሳብና ፍላጎት ወደ እርሱ ይመራ ነበር፤ ጣዖት አምላኪ፣ እምነት የሌለው ወይም ከኃዲም በፍፁም

አይኖርም ነበር። ሰንበትን መጠበቅ “ሰማይንና ምድርን ባህርንም የውኃንም ምንጮች ለሰራው” ለእውነተኛው እግዚአብሔር ታማኝ የመሆን ምልክት ነው። ከዚህም በመነሳት እግዚአብሔርን እንዲያመልኩና ትዕዛዛቱንም እንዲጠብቁ የሚያዘው መልእክት፣ አራተኛውን ትዕዛዝ በተለየ ሁኔታ እንዲጠብቁት ይጠራቸዋል።

የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት ከሚጠብቁና የየሱስ እምነት ካላቸው በተቃራኒ፣ ሶስተኛው መልአክ የሚጠቁምባቸው “ለአውሬውና ለምስሉ የሚሰግድ በግምባሩም ወይም በእጁ ምልክቱን የሚቀበል ማንም ቢኖር እርሱ ደግሞ ከእግዚአብሔር ቁጣ ወይን ጠጅ ይጠጣል” ተብሎ በጥፋቶቻቸው ላይ ከባድና አስፈሪ ማስጠንቀቂያ የተቀሰረባቸው፣ ሌላ መደብ (የሕብረተሰብ ክፍሎች) አሉ [ራእይ 14፡9፤10]። ይህንን መልእክት ለመረዳት ጥቅም ላይ የዋሉትን ተምሳሌቶች በትክክል መተርጎም አስፈላጊ ነው። በአውሬው፣ በምስሉ፣ በምልክቱ፣ የተወከለው ምንድን ነው?

እነዚህ ተምሳሌቶች የሚገኙበት የትንቢት አረፍተ ነገር የሚጀምረው፣ በራእይ 12 ክርስቶስ ሲወለድ ለመግደል የሚጥረው አውሬ ነው። ዘንዶው ሰይጣን እንደሆነ ተነግሯል። [ራእይ 12፡9]። አዳኙን ለመግደል በሄሮድስ ላይ የተንቀሳቀሰው እርሱ ነበር። ነገር ግን የሰይጣን ዋና ወኪል የነበረው በመጀመሪያዎቹ የክርስቲያን ምዕተ ዓመታት በክርስቶስና በሕዝቦቹ ላይ ጦርነት ሲያደርግ የነበረው፣ ቀዳሚ ሐይማኖቱ (በስፋት ተንሰራፍቶበት የነበረው ኃይማኖት) ጣዖት አምልኮ የነበረው፣ የሮማ መንግሥት ነበር። ስለሆነም ዘንዶው በዋነኛነት የሚወክለው ሰይጣንን ሆኖ ሳለ በሁለተኛ ደረጃ የጣዖት አምላኪዋ ሮምም ተምሳሌት ነው።

በምዕራፍ 13 [ከቁጥር 1-10] ሌላ አውሬ ተጠቅሷል። “ነብር ይመስል ነበር።” ዘንዶውም “ሃይሉንና ዙፋኑን ትልቅም ስልጣን” የሰጠው ነው። ይህ ተምሳሌት አብዛኛዎቹ ፕሮቴስታንቶች እንደሚያምኑት በጥንታዊው የሮም ግዛት ተይዞ የነበረውን ኃይል ዙፋኑን ስልጣን የተካውን የጳጳሳዊውን ሥርዓት የሚወክል ነው። ነብር ስለሚመስለው አውሬ እንዲህ ተብሏል፣ “ታላቅንም ነገርና ስድብን የሚናገርበት አፍ ተሰጠው.... እግዚአብሔርንም ለመሳደብ ስሙንና ማደሪያውን በሰማይም የሚያድሩትን ሊሳደብ አፉን ከፈተ። ቅዱሳንንም ይዋጋ ዘንድ ድልም ያደርጋቸው ዘንድ ተሰጠው። በነገድና በወገንም በቋንቋም በሕዝብም ሁሉ ላይ ስልጣን ተሰጠው።” ይህ በዳንኤል 7 ላይ ከተጠቀሰው ትንሽ ቀንድ መግለጫ ጋር ሙሉ ለሙሉ አንድ አይነት ሊሆን ምንም የማይቀረው ትንቢት ያለምንም ጥርጥር የሚጠቁመው ወደ ጳጳሳዊው ሥርዓት ነው።

“አርባ ሁለት ወርም እንዲሰራ ስልጣን ተሰጠው።” ነቢዩ ሲናገር፣ “ከራሶቹም ለሞት እንደታረደ ሆኖ አንዱን አየሁ” [I saw one of his heads as it was wounded to death) [ራእይ 13፡3]። እንደገናም “ይማረክ ዘንድ ያለው ማንም ቢኖር ወደ ምርኮነት ይሄዳል፤ በሰይፍ የሚገደል ማንም ቢኖር ራሱ በሰይፍ እንዲገደል ይገባዋል።” አርባ ሁለቱ ወራት በዳንኤል 7 ላይ ካሉት ሶስት ዓመት ተኩል ወይም 1260 ቀናት “እስከ ዘመንና እስከ ዘመናት እስከ እኩሌታ ዘመንም” ከተባሉት ጋራ እኩል ናቸው። ይህም ጊዜ የጳጳሳዊው ስልጣን የእግዚአብሔርን ሕዝብ የሚጨቁንበት ዘመን ነበር። ይህ ጊዜ በቀደሙት ምዕራፎች እንደተገለጸው፣ ጳጳሳዊው ሥርዓት በ538 ዓ.ም ሲቋቋም የጀመረ ሲሆን በ1798 ዓ.ም አብቅቷል። በዚያን ጊዜ ጳጳሳዊው ስርዓቱ ተገርስሶ ሊቀ ጳጳሱም በፈረንሳይ ጦር እስረኛ ሲሆን ጳጳሳዊው ኃይል የሞቱ ቁስል ደረሰበት፤ እናም ሊማረክ ዘንድ ያለው ማንም ቢኖር ወደ ምርኮነት ይሄዳል የሚለው ትንቢት ተፈፀመበት።

በዚህ ጊዜ ሌላ ተምሳሌት ይተዋወቃል። ነብዩ እንዲህ ይላል፡ “ሌላም አውሬ ከምድር ሲወጣ አየሁ የበግ ቀንዶችም የሚመስሉ ሁለት ቀንዶችም ነበሩት።” [ራዕይ 13÷11]። የዚህ አውሬ መልክና የተነሳበት አኳኋን የሚወክለው ሕዝብ (መንግሥት) ባለፉት ተምሳሌቶች ከተወከሉት የተለየ እንደሆነ ያመለክታል። ዓለምን የሚገዙት ታላላቅ መንግሥታት “አራቱ የሰማይ ነፋሳት በታላቁ ባህር ላይ” [ዳን 7÷2] የሚነሱ፤ አደን የሚያድኑ አራዊት ሆነው ለነብዩ ዳንኤል ታይተዋል። በራዕይ 17፤ ውኃዎች “ወገኖችና ብዙ ሰዎች አሕዛብም ቋንቋዎችም” [ራዕይ 17÷15] እንደሚወክሉ መልእክ አብራርቷል። ነፋሳት ደግሞ የጥል ተምሳሌቶች ናቸው። በታላቁ ባህር ላይ የሚጋጩት አራቱ የሰማይ ነፋሳት፤ መንግሥታት ወደ ኃይልና ስልጣን ሲመጡ የሚያደርጉትን የወረራና የአብዮት አሰቃቂ ትዕይንት የሚወክል ነው።

የበግ የሚመስሉ ቀንዶች የነበሩት አውሬ ግን የታየው “ከምድር ሲወጣ” ነበር። ራሱን ያቋቁም ዘንድ ሌሎች ኃይላትን ገልብጦ በመውጣት ፈንታ በዚህ የተወከለው መንግሥት፤ በፊት ተይዞ ባልነበረ ምድር መነሳት ያለበት ሲሆን፤ ቀስ በቀስ በሰላማዊ መንገድ የሚያድግ ይሆናል። “ወገኖችና ብዙ ሰዎች አሕዛብም ቋንቋዎችም” ያሉበት፤ በሚናወጥ ባህር፤ ከተጨናነቀውና ከሚታገለው የአሮጌው ዓለም ሕዝብ መካከል የሚነሳ አይሆንም ማለት ነው። በምዕራባዊው አሕጉር መታሰስ አለበት።

በ1798 ዓ.ም እያደገ የነበረ ኃይል፤ የጥንካሬና የታላቅነት ተስፋ ሰንቆ የዓለምን ትኩረት እየሳበ የነበረ የአዲሱ ዓለም መንግሥት ማን ነበር? የተምሳሌቱ ፍቺ ጥያቄ የሚያስነሳ አይደለም። የዚህን ትንቢት ዝርዝር የሚያሟላ አገር አንድና አንድ ብቻ ነው። ያለምንም ጥርጥር የሚያመለክተው ወደ ተባበሩት አሜሪካ (United States of America) ነው። ከቅዱሱ ፀሐፊ ቃላት ጋር ሙሉ ለሙሉ አንድ ሊሆኑ ምንም ባልቀራቸው የሚደጋገሙ ሐሳቦች፤ ስለዚህች አገር መነሳትና ማደግ፤ ተናጋሪውና የታሪክ አዋቂው በውል ሳያስተውል በተመሳሳይ ቋንቋ ገልጾታል። አውሬው የታየው “ከምድር ሲወጣ” ነበር፤ እንደ ተርጓሚዎች ከሆነ እዚህ ላይ የተጠቀመው “ሲወጣ” የሚለው ቃል የሚያመለክተው “ሲያድግ ወይም እንደ ቡቃያ ሲያቆጠቁጥ” ማለት ነው። እንደተመለከትነውም ይህች አገር ቀደም ብሎ ባልተያዘ ምድር መነሳት አለባት። አንድ የታወቀ ፀሃፊ የአሜሪካን መነሳት ሲገልጽ፤ “ ከባይ ስፍራ የመውጣት ምስጢር”ን ሲገልጽ “ ድምጽ ሳያሰማ እንደሚያድግ ዘር ወደ ታላቅ መንግሥት አደግን” ይላል [G. A. Townsend, in The new World compared with the Old ገጽ 462]። በ1850 ዓ.ም አንድ የአውሮፓ መጽሄት ስለ አሜሪካ ግሩም ግዛትነት ሲናገር፤ “ብቅ እያለ ያለ፤” ዝም ባለው ምድር መካከል ኃይልና ክብር በየቀኑ እየጨመረ ያለ” በማለት ገልጾታል [The Dublin Nation]። ኤድዋርድ ኢቨሪት ይህችን አገር ስለገነቡ የሐይማኖት ስደተኞች ሲናገር፡- “ገላጣ ካለመሆኑ የተነሳ ደስ የማይል ነገር የሌለው፤ ገለል ያለ፤ ሩቅ ከመሆኑ የተነሳ ፈላጭ ቆራጮች የማያዘወትሩት፤ ከአደጋ ነፃ የሆነ ስፍራ፤ ትንሽ የለይዳን ቤተ ክርስቲያን የህሊና ነፃነት የምታገኝበት ስፍራ ፈልገው ነበርን? እነሆ በሰላም የተያዙት ታላላቅ ክፍለ ሀገራት.... እነርሱ የመስቀሉን መፈክሮች ተሸክመዋል።”-Speech Delivered at Plymouth, Massachusetts, Dece. 22, 1824, ገጽ 11’

“የበግ ቀንዶች የሚመስሉ ሁለት ቀንዶችም ነበሩት።” የበግ ቀንድ የሚመስሉት ቀንዶች ወጣትነትን፤ የዋህነትንና ገርነትን የሚያመለክቱ ሲሆን፤ ለነብዩ “ሲወጣ” ተብሎ የተነገረውን በ1798 ዓ.ም የአሜሪካ የነበራትን ባህርይ በትክክል የሚገልጽ ነው። መጀመሪያ ወደ አሜሪካ ከብልለው የሄዱት ክርስቲያኖች ከንጉሣዊ ጭቆናና ከኃይማኖት መሪዎች ተቀባይነት ማጣት ለመራቅ ፍላጎታቸው ነበረ። በግለሰባዊና በሐይማኖታዊ ነፃነት ሰፊ መሰረት ላይ የቆመ መንግሥት ለማቋቋም ቁርጥ ሃሳብ ነበራቸው። የነፃነት አዋጁ፤

“ሰዎች ሁሉ የተፈጠሩት እኩል ነው” የሚለውን ታላቅ እውነት የያዘ “ለሕይወት፣ ለነፃነትና ለደስታ መሻት” ያለውን ሊጣስ የማይችል መብት የተጎናፀፉ ናቸው ሲል ያስቀምጠዋል። በሕዝቡ የተመረጡ ወኪሎች ሕግ እንዲያወጡና ያንን ሕግም እንዲያስተዳድሩ የሚያደርግ፣ ህገ መንግሥቱ ለሕዝቡ በራሳቸው የመተዳደርን መብት የሚያረጋግጥ ነው። እያንዳንዱ ሰው ህሊናው በመራው መንገድ እግዚአብሔርን ማምለክ ይችል ዘንድ የኃይማኖት ነፃነትም ተሰጥቶ ነበር። ሪፐብሊካኒዝምና ፕሮቴስታንታዊነት የሃገሪቱ አብይ መርሆዎች ሆኑ። የኃይልዋና የብልጽግናዋ ምስጢራት እነዚህ መርሆዎች ናቸው። በክርስቲያኑ ዓለም ሁሉ የተጨቆኑና የተረገጡ በፍላጎትና በተስፋ ወደዚህች አገር ፊታቸውን አዙረዋል፤ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች ወደ እርስዎ መግባት ይሻሉ፤ በምድር ካሉ ኃያላን መንግሥታት አንዷ የመሆንን ስፍራ በመያዝ አሜሪካ ተመንድጋለች።

ነገር ግን የበግ የሚመስሉ ቀንዶች የነበሩት “እንደ ዘንዶም ይናገር ነበር በፊተኛውም አውሬ ስልጣን በእርሱ ፊት ሁሉን ያደርጋል። ለሞቱ የሆነውም ቁስል ለተፈወሰለት ለፊተኛው አውሬ ምድርና በእርሱ የሚኖሩት እንዲሰግዱለት ያደርጋል.... የሰይፍም ቁስል ለነበረውና በሕይወት ለኖረው ለአውሬውም ምስልን እንዲያደርጉ በምድር የሚኖሩትን ይናገራል።” [ራዕይ 13፡11-14]።

ተምሳሌቱ የበግ የሚመስሉ ቀንዶችና የዘንዶ ድምጽ፣ በተወከለችዋ አገር ንግግርና ድርጊት መካከል ያለውን አስደናቂ መጣረስ የሚጠቁም ነው። “ይናገራል” የሚለው የሃገሪቱ የሕግ አውጪና ተርጓሚ ባለስልጣናትን ድርጊት የሚያሳይ ነው። ይህን በመተግበርም የመርሀ-ግብሩ መሰረት እንደሆኑ አድርጎ ለስቀመጣቸው ለነዚያ ነፃ አስተሳሰብ እና ሰላማዊ መርሆዎች የማስመሰል መልክ ይሰጣቸዋል። “እንደ ዘንዶ” ይናገራል “በፊተኛውም አውሬ ስልጣን ሁሉን ያደርጋል” የሚለው ትንቢት በግልጽ የሚተነብየው በዘንዶውና በነብር መሰል አውሬ የተወከሉት መንግሥታት ሲያንፀባርቁት የነበረውን ያለመቻቻልና፣ የማሳደድ መንፈስ እንደሚያጎለብት ነው። ሁለት ቀንዶች ያሉት አውሬ “ለፊተኛው አውሬ ምድርና በእርሱ የሚኖሩት እንዲሰግዱለት ያደርጋል” ሲል የሚያመለክተው ለጳጳሳዊ ስርዓቱ ክብር ሲባል መጠበቅ ያለባቸው የተወሰኑ ትዕዛዞች የዚህችን አገር ስልጣን በመጠቀም ተግባራዊ ይሆኑ ዘንድ ይሰራል ማለት ነው።

እንደዚህ ዓይነቱ ድርጊት፣ ለዚህ መንግሥት መርሆዎች፣ ጠንካራ ተጽዕኖ ማሳረፍ ለሚችሉት ነፃ ተቋሞች፣ ለነፃነት አዋጁ ቀጥተኛና ክቡር መኃላዎች እንዲሁም ለህገ መንግሥቱ በቀጥታ ተፃራሪ ይሆናል። መንግሥታዊ ኃይል በቤተ ክርስቲያን ላይ ጥቅም ላይ እንዳይውል የማይቀረውም ያለመቻቻልና የስደት ውጤቱ እንዳይከሰት የሃገሪቱ መሥራቾች በጥንቃቄ እንዲጠበቅ ለማድረግ ጥረዋል። ህገ መንግሥቱ፣ “የተወካዮች ምክር ቤቱ የአንድ ኃይማኖታዊ ተቋምን በተመለከተ እንዲከበር የማድረግ ወይም [ያንን ኃይማኖት] በነፃነት የመከተል መብትን የሚከለክል ሕግ ማውጣት አይችልም።” በተጨማሪም “በአሜሪካ ውስጥ እንደ የሙያ መመዘኛ ሆኖ የሚቀርብ፣ መንግሥታዊ የሥራ ክፍልን ለመያዝ (ሥራ ለመቀጠር) የሚረዳ፣ ኃይማኖታዊ ፈተና፣ መስፈርት ሆኖ መቅረብ ፈጽሞ አይችልም” ይላል። አንድ ኃይማኖት እንዲመለከት የሚያደርግ መንግሥታዊ ትዕዛዝ ሊወጣ የሚችለው የአገሪቱን ነፃነት ለመጠበቅ የተቀመጡትን እነዚህን ቅጥሮች በአይነ-ደረቅነት ከጣሰ ብቻ ነው። የዚህ ድርጊት ተለዋዋጭነት (ወጥ አለመሆን) ግን በተምሳሌቱ ከተወከለው ባህሪዬ የሚበልጥ አይደለም። በሙያው ንፁህ፣ ገር፣ ጉዳት የማያደርሰው - እንደ በግ ያሉ ቀንዶች የነበሩት - አውሬ እንደ ዘንዶ ይናገራል።

“ለአውሬውም ምስልን እንዲያደርጉ በምድር የሚኖሩትን ይናገራል።” እዚህ ላይ በግልጽ የሚናገረው ሕግ የማውጣት ስልጣን በሕዝቡ እጅ የሆነበት የመንግሥት መዋቅር እንዳለ ነው፤ ይህም በትንቢቱ የተጠቀሰችው አገር አሜሪካ እንደሆነች ቁልጭ አድርጎ የሚያሳይ ማስረጃ ነው።

ነገር ግን የ “አውሬውም ምስል” ምንድን ነው፤ እንዴትስ ነው የሚቀረጸው? ምስሉ የሚሰራው ሁለት ቀንድ ባለው አውሬ ሲሆን ለመጀመሪያው አውሬ የሚሰራ ምስል ነው። የአውሬው ምስል በመባልም ይታወቃል። ምስሉ ምን እንደሚመስልና እንዴትስ እንደሚቀረጽ (እንደሚሰራ) ለመረዳት፤ የራሱን የአውሬውን - የጳጳሳዊ ስርዓቱን - ባህርያት ማጥናት ያስፈልገናል። ቀላልና ቀና ከሆነው ወንጌል በመራቅና፤ የአሕዛብን የአምልኮ ሥርዓትና ባህል በመያዝ የቀድሞው ቤተ ክርስቲያን ራስዋን ስታበላሽ፤ የእግዚአብሔርን መንፈስና ኃይል አጣች። የሰዎችን አዕምሮ (ህሊና) ልትቆጣጠር ስትፈልግም የመንግሥትን ኃይል ድጋፍ ፈለገች። በውጤቱም የመንግሥትን ኃይል የተቆጣጠረች፤ የራስዋን ፍላጎት ለማጎልበት፤ በተለይም “ኑፋቄን” ለመቅጣት የመንግሥትን ኃይል የተጠቀመች ቤተ ክርስቲያን ተፈጠረች፤ ያም ጳጳሳዊው ሥርዓት ነበር። የአሜሪካ የአውሬውን ምስል ለመቅረጽ ይቻላት ዘንድ፤ የሐይማኖታዊው ኃይል ሕዝባዊ መንግሥቱን ተቆጣጥሮ፤ ቤተ ክርስቲያን የመንግሥትን ስልጣን ተጠቅሞ የራስዋን አላማ ማሳካት መቻል አለባት።

ቤተ ክርስቲያን የመንግሥትን ኃይል ባገኘችበት ጊዜ ሁሉ አስተምህሮዎቿን የሚቃወሙትን ለመቅጣት ስትጠቀምበት ኖራለች። የሮምን ፈላግ በመከተል ከዓለም ስልጣናት ጋር ህብረት የፈጠሩ የፕሮቴስታንትን አብያተ ክርስቲያናት የህሊናን ነፃነት የመገደብ ተመሳሳይ ዝንባሌ እንዳላቸው አሳይተዋል። የዚህም ምሳሌ የሚሆን የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን ተቃዋሚዎችዋን ለረጅም ዘመን ስታሳድድ የኖረች መሆንዋ ነው። በአሥራ ስድስተኛውና በአሥራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመናት፤ ከርስዋ ጋር ያልተስማሙ በሺዎች የሚቆጠሩ አገልጋዮች አብያተ ክርስቲያናቸውን እንዲለቁ ሲገደዱ፤ ፓስተሮችንና ምዕመናንን ጨምሮ ብዙ ሰዎች ለቅጣት፤ ለእስር፤ ለግርፋትና ለሰማዕትነት ተዳርገዋል።

የቀደመችው ቤተ ክርስቲያን የመንግሥትን እርዳታ እንድትሻ የመራት ክህደት ነበር። ይህም ጳጳሳዊው ሥርዓት - አውሬው - እንዲመሰረት መንገድ አመቻቹ። ጳውሎስ “ክህደቱ አስቀድሞ....የኃጢአት ሰው” እንደሚገለጥ ያወሳል [There come a falling away first/መጀመሪያ ክህደቱ ይከናወናል፤ and that man of sin ከዚያም የኃጢአት ሰው ይገለጣል] [2ኛ ተሰሎ 2÷3]። ስለዚህ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለው ክህደት ለአውሬው ምስል መንገድ ያዘጋጃል። ጌታ ከመገለጡ በፊት፤ በመጀመሪያዎቹ ምዕተ ዓመታት የነበረው አይነት ኃይማኖታዊ ማሽቆልቆል እንደሚከሰት መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል። “ነገር ግን በመጨረሻው ቀን የሚያስጨንቅ ዘመን እንደሚመጣ ይህን እውቅ። ሰዎች ራሳቸውን የሚወዱ ይሆናሉና ገንዘብን የሚወዱ ትምክህተኞች፤ ትዕቢተኞች፤ ተሳዳቢዎች፤ ለወላጆቻቸው የማይታዘዙ፤ የማያመሰግኑ፤ ቅድስና የሌላቸው፤ ፍቅር የሌላቸው፤ እርቅን የማይሰሙ፤ ኃሜተኞች፤ ራሳቸውን የማይገዙ፤ ጩካኞች፤ መልካም የሆነውን የማይወዱ፤ ከዳተኞች፤ ችኩሎች፤ በትዕቢት የተነፉ፤ ከእግዚአብሔር ይልቅ ተድላን የሚወዱ ይሆናሉ፤ የአምልኮ መልክ አላቸው ኃይሉን ግን ክደዋል።” [2ኛ ጢሞ 3÷1-5]። “መንፈስ ግን በግልጥ፤ በኋለኛው ዘመናት አንዳንዶች የሚያስቱ መናፍስትንና በውሸተኞች ግብዝነት የተሰጠውን የአጋንንትን ትምህርት እያደመጡ ሐይማኖትን ይክዳሉ ይላል”[1ኛ ጢሞ 4÷1]። ሰይጣን “በተዓምራት ሁሉና በምልክቶች በሐሰተኛ ድንቆችም በዓመጽም መታለል ሁሉ” ይሰራል “ይድኑ ዘንድ የእውነትን ፍቅር”

ያልተቀበሉ ሁሉ “ሐሰትን ያምኑ ዘንድ... የስህተትን አሰራር”ም እንዲቀበሉ ይተዋሉ’ [2ኛ ተሰሎ 2÷9-11]። ከዚህ ዓይነቱ ቅድስና-አልባነት ደረጃ ላይ ሲደረስ፣ በመጀመሪያዎቹ ምዕተ ዓመታት የታዩት እነዚያው ውጤቶች ይከተላሉ።

በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ያለው መጠነ-ሰፊ የአይነት ብዛት (diversity)፣ በግድ አንድ አይነት ለማድረግ መቼም ቢሆን ጥረት ሊደረግ እንደማይችል የማያውቀውል ማረጋገጫ እንደሆነ በብዙዎች ይታመናል። ሆኖም በፕሮቴስታንት እምነት ባሉ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ጠንካራና እያደገ ያለ ተመሳሳይ የአስተምህሮ ነጥቦችን መሰረት በማድረግ ወደ አንድነት የመምጣት ጽኑ ፍላጎት ለዓመታት ሲታይ ቆይቷል። እንደዚህ አይነቱን ህብረት እውን ለማድረግ፣ ለውይይት በቀረቡ ርዕሶች ላይ በሁሉም መስማማት ባይቻልም፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ እይታ አንፃር [ልዩነቶቹ] መሰረታዊ ቢሆኑም፣ መተዋቸው ግን የግድ አስፈላጊ ይሆናል።

ቻርለስ ቢቸር በ1846 ዓ.ም ላይ በሰበከው ስብከት ሲናገር፣ “የኢቫንጀሊካል ፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት” የወንጌል አገልግሎት “ከላይ እስከ ታች መጠነ ሰፊ በሆነ የፍጡር ፍርሃት ግፊት እንዲሁ የተመሠረተ ብቻ ሳይሆን የሚኖሩት፣ የሚንቀሳቀሱትና የሚተነፍሱትም ፍፁም ብልሹ በሆኑ ሁኔታዎች ውስጥ ነው። በየሰዓቱ ለእያንዳንዱ ለተዋረደው ማንነታቸው (ተፈጥሮአቸው) በማጎንበስ እውነትን ጭጭ ለማሰኘት የሚሹ፣ ለክህደትም ጉልበታቸውን የሚያንበረክኩ ናቸው። በሮም ጊዜስ ነገሮች ሲካሄዱ የነበሩት እንዲህ አልነበረምን? ሕይወትዋን (ሮምን) እየኖርነው አይደለም? ከዚህ ቀጥሎስ በቅርቡ የምናየው ምንድን ነው? ሌላ ጠቅላይ ጉባኤ! ዓለም አቀፍ ስብሰባ! የወንጌል (ኢቫንጀሊካል) ህብረት! አለማቀፋዊ እምነት!”- Surmon on “The Bible a Sufficient Creed” Delivered at Fort Wayne, Indiana, Feb. 22, 1846’ ይህንን ማከናወን በተቻለ ጊዜ፣ ፍፁም አንድ አይነትነትን ለማረጋገጥ፣ ኃይልም ለመጠቀም፣ አንድ እርምጃ ብቻ የሚበቃ ይሆናል።

የአሜሪካ አበይት አብያተ ክርስቲያናት ሁሉም በሚቀበሏቸው የጋራ አስተምህሮዎቻቸው ነጥቦች ላይ አንድነትን ፈጥረው አዋጆቻቸውን ተግባራዊ እንዲያደርግና ተቋሞቻቸውን ደግፎ እንዲያቆም በመንግሥት ላይ ተጽዕኖ ማድረግ ሲችሉ፣ ያን ጊዜ የሮም መዋቅር/የጳጳሳዊ ሥርዓት ምስል በፕሮቴስታንት አሜሪካ ይቀረፃል ማለት ነው። ይህንን በማይቀበሉ ላይ ቅጣት መበየኑ የማይቀረው ውጤት ይሆናል።

ሁለት ቀንዶች ያሉት አውሬ “ታናናሾችና ታላላቆችም ባለጠጋዎችና ድሆችም ጌታዎችና ባሪያዎችም ሁሉ በቀኝ እጃቸው ወይም በግንባራቸው ምልክትን እንዲቀበሉ፣ የአውሬውም ስም ወይም የስሙ ቁጥር ያለው ምልክት የሌለበት ማንም ሊገዛ ወይም ሊሸጥ እንዳይችል ያደርጋል [ያዛል]” [ራዕይ 13÷16፣17]። የሶስተኛው መልአክ ማስጠንቀቂያ “ለአውሬውና ለምስሉም የሚሰግዱ በግንባሩም ወይም በእጁ ምልክቱን የሚቀበል ማንም ቢኖር እርሱ ደግሞ... ከእግዚአብሔር ቁጣ ወይን ጠጅ ይጠጣል” ይላል። በዚህ መልእክት የተጠቀሰው፣ ይመለከም ዘንድ ሁለት ቀንዶች ባሉት አውሬ ተፈፃሚ የሚደረግለት፣ “አውሬው” የተባለው የመጀመሪያው፣ በራዕይ 13 ነብር መሰል አውሬ የተባለው፣ እርሱም ጳጳሳዊው ሥርዓት ነው። “ለአውሬውም ምስል” ደግሞ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት፣ ህገ-ሐይማኖታቸው በኃይል ተፈፃሚ እንዲሆኑ የመንግሥትን ኃይል ድጋፍ በሚሹበት ጊዜ የሚገነባውን የከሃዲ ፕሮቴስታንታዊነትን ምስል የሚወክል ነው። “የአውሬው ምልክት” ገና ማብራሪያ ይሰጠዋል።

ስለ አውሬውና ምስሉ አምልኮ ማስጠንቀቂያ ከሰጠ በኋላ ትንቢቱ ሲቀጥል፡ “የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቁ የሱስንም በማመን የሚፀኑት ቅዱሳን” እነዚህ ናቸው ይላል። የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቁ አውሬውንና ምስሉን ከሚያመልኩ ምልክቱንም ከሚቀበሉት በተቃራኒ ጎራ በመሰለፋቸው ምክንያት፤ በአንድ በኩል የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት መጠበቅ፤ በሌላ በኩል ደግሞ መጣስ፤ በእግዚአብሔር አምላኪዎችና በአውሬው አምላኪዎች መካከል መለያ ይሆናል ማለት ነው።

የአውሬው የተለየ ባህርይ፣ ብሎም የምስሉም ጠባይ የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት መጣስ ነው። ስለ ትንሹ ቀንድ፣ ጳጳሳዊው ሥርዓት፣ ዳንኤል ሲናገር “ዘመናትና ሕግን ይለውጥ ዘንድ ያስባል” ይላል [ዳን 7÷25]። ይህንን ራሱን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ የሚያደርገውን ኃይል ጳውሎስ ሲገልፀው፤ “የኃጢአት ሰው” ይለዋል። አንዱ ትንቢት የሌላኛው ትንቢት መሙያ (ማጠናከሪያ) ነው። የጳጳሳዊው ሥርዓት ራሱን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ የሚያደርግበት ብቸኛው መንገድ የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት በመለወጥ ነው። በዚህ ሁኔታ፣ የተለወጠውን ሕግ፣ እያወቀ፣ የሚያከብር እርሱ ሕጉን ለቀየረው አካል ሉዓላዊ ክብር ይሰጣል ማለት ነው። እንዲህ ዓይነቱ ለጳጳሳዊ ሥርዓት የሚደረገው ታዛዥነት፣ በእግዚአብሔር ፈንታ ለሊቀ ጳጳሱ የታማኝነት ምልክት ይሆናል።

ጳጳሳዊ ሥርዓት የእግዚአብሔርን ሕግ ለመለወጥ ሞክሯል። ምስልን ማምለክ የሚከለክለው ሁለተኛው ትዕዛዝ፣ ከአሥርቱ ትዕዛዛት እንዲወጣ ተደርጓል፤ አራተኛውም ትዕዛዝ፣ ሰባተኛውን ቀን ሳይሆን የመጀመሪያውን ቀን እንደ ሰንበት ማክበር እንዲቻል ተደርጎ ተለውጧል። ጳጳሳዊያኑ ግን ሁለተኛውን ትዕዛዝ ስለመተዋቸው ምክንያት ሲያቀርቡ በመጀመሪያው ትዕዛዝ ውስጥ ስለተጠቃለለ አላስፈላጊ ነው ይላሉ፤ ሕጉ ይስተዋል ዘንድ እግዚአብሔር እንዳቀደው፣ እንደዘው አድርገው እንዳቀረቡት ይናገራሉ። ይህ በነብዩ የተተነበየው ለውጥ ሊሆን አይችልም። ሆኖ ተብሎ ታስቦበት የተደረገ ለውጥ ይስተዋላል። “ዘመናትንና ሕግን ይለውጥ ዘንድ ያስባል።” በአራተኛው ትዕዛዝ ላይ የሚደረገው ለውጥ ትንቢቱን በትክክል ይፈጽመዋል። ለዚህ ድርጊት ጥቅም ላይ እንደዋለ የተጠቀሰው ብቸኛ ስልጣን የቤተ ክርስቲያን ነው። እዚህ ላይ ጳጳሳዊው ስልጣን በገሃድ ራሱን ከእግዚአብሔር በላይ ያስቀምጣል።

የመፍጠር ኃይሉ ምልክት በመሆኑ፣ እንዲሁም ፍጡር ሊያከብረውና ሊያመልከው የሚገባ ስለመሆኑ ምስክር ስለሆነ እግዚአብሔርን የሚያመልኩ ለአራተኛው ትዕዛዝ በሚሰጡት ትኩረት በተለየ ሁኔታ የሚለዩ ሆነው ሳለ፣ የአውሬው አምላኪዎች ደግሞ የእግዚአብሔርን መታሰቢያ በጫጭቀው በመጣል የሮምን ተቋም ከፍ ከፍ ለማድረግ በሚወስዱት ጥረት ተለይተው ይታወቃሉ። ጳጳሳዊ ስርዓቱ የእብሪት መጠየቁን ለመጀመሪያ ጊዜ የሰነዘረው እሁድን በሚመለከት ነበር [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 9ን ይመልከቱ]። የመንግሥትን ስልጣን የተጠቀመበት የመጀመሪያ ተግባሩ እሁድ እንደ “የጌታ ቀን” እንዲከበር በማስገደድ ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ የሚያሳየው የጌታ ቀን ሰባተኛው ቀን እንደሆነ እንጂ የመጀመሪያው ቀን እንደሆነ አይደለም። ክርስቶስ ሲናገር “የሰው ልጅ የሰንበት እንኳ ጌታዋ ነው አላቸው።” አራተኛው ትዕዛዝ የሚያውጀው “ሰባተኛው ቀን ግን ለእግዚአብሔር ለአምላክህ ሰንበት ነው” በማለት ነው። በነብዩ ኢሳይያስ በኩልም ጌታ “የተቀደሰው ቀን” በማለት ይሰይመዋል። [ማር 2÷28፤ ኢሳ 58÷13]።

ክርስቶስ ሰንበትን እንደቀየረ ተደርጎ በተደጋጋሚ የሚነሳው ክርክር በራሱ ቃላት ፋርሽ የተደረገ ነው። በተራራው ስብከቱ ላይ እንዲህ አለ፡- “እኔ ሕግንና ነብያትን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ፤ ልፈጽም እንጂ

ለመሻር አልመጣሁም። እውነት እላችኋለሁ ሰማይና ምድር እስኪያልፍ ድረስ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ ከቶ አታልፍም ሁሉ እስኪፈፀም ድረስ። እንግዲህ ከእነዚህ ከሁሉ ካነሱት ትዕዛዛት አንዲቱን የሚሸር ለሰውም እንዲሁ የሚያስተምር ማንም ሰው በመንግሥተ ሰማያት ከሁሉ ታናሽ ይባላል። የሚያደርግ ግን የሚያስተምርም ማንም ቢሆን እርሱ በመንግሥተ ሰማያት ታላቅ ይባላል።” [ማቴ 5÷17-19]።

መጽሐፍ ቅዱስ ለሰንበት መለወጥ ስልጣን እንዳልሰጠ በፕሮቴስታንቱ ዓለም የማይካድ ሐቅ ነው። ይህ እውነት የአሜሪካ በራሪ ጽሑፎች ማህበር (American Tract Society) እና የአሜሪካ እሁድ ሰንበት ትምህርት ህብረት (American Sunday-School Union) በሚያወጧቸው ህትመቶች ውስጥ በግልጽ ተቀምጦአል። ከእነዚህ ሥራዎች መካከል አንዱ “ሰንበትን [እሁድን፣ የሳምንቱን የመጀመሪያ ቀን] በተመለከተ የተሰጠ ትዕዛዝ ወይም ስለ አከባቢ የተሰጡ ግልጽ መመሪያዎችን በተመለከተ አዲስ ኪዳን ምንም የሚናገረው ነገር እንደሌለ” ይመስክራል። [George Elliott, “The Abiding Sabbath”, 78 184, a \$ 500 prize essay]።

ሌላኛው ደግሞ “ክርስቶስ እስከሞተበት ቀን ድረስ በቀኑ ላይ የተደረገ ለውጥ አልነበረም” እናም “መዝገቡ እንደሚያመለክተው እነርሱ [ሐዋርያቱ] ሰባተኛው ቀን ሰንበትን ስለመተውና መከበሩም ወደ ሳምንቱ የመጀመሪያ ቀን እንዲለወጥ ስለማዘዛቸው የሚያሳይ ግልጽ ትዕዛዝ የለም።” [A. E. Waffle, “The Lord’s Day”, pp 185,186 a \$1000 prize essay]።

የሰንበት መቀየር የተፈፀመው በቤተ ክርስቲያናቸው አማካኝነት እንደሆነ ካቶሊኮች ያረጋግጣሉ፤ ፕሮቴስታንቶችም እሁድን በማክበራቸው ለሮም ቤተ ክርስቲያን ስልጣን እውቅና እየሰጡ እንደሆነ ይናገራሉ። “በክርስትና ሐይማኖት የካቶሊክ ማስተማሪያ መጽሐፍ/Catholic Catechism of Christian Religion” ውስጥ አራተኛውን ትዕዛዝ ለመታዘዝ፣ መጠበቅ ስላለበት ቀን ለቀረበ ጥያቄ መልስ ሲሰጥ የሚከተለው አረፍተ ነገር ይነበባል፡- “በአሮጌው ሕግ የተቀደሰው ቀን ቅዳሜ ነበር፤ ሆኖም ግን ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ታዛ፣ በእግዚአብሔር መንፈስ ተመርታ፣ ቅዳሜን በእሁድ ተክታለች፤ ስለዚህ አሁን የምንቀድሰው ሰባተኛውን ቀን ሳይሆን የመጀመሪያውን ቀን ነው። እሁድ ማለት፣ ልክ አሁን እንደተደረገው፣ የጌታ ቀን ነው።”

የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ስልጣን ምልክት እንደሆነ አድርገው ጳጳሳዊ ፀሃፊዎች ሲጠቅሱ “ሰንበትን ወደ እሁድ የመለወጡ ያው ድርጊት፣ ፕሮቴስታንቶችም ፈቃድ የሰጡበት ድርጊት ነው.... ምክንያቱም እሁድን ውልፍት ሳይሉ በማክበራቸው ቤተ ክርስቲያን በዓላትን የማቋቋምና የማጽደቅ እንዲሁም አለማክበር ኃጢአት እንደሆነ ትዕዛዝ የማስተላለፍ ስልጣን እንዳላት እውቅና ይሰጣሉ።” [“Abridgment of Christian Doctrine”]። ታዲያ የሰንበት መለወጥ የሮማ ቤተ ክርስቲያን ስልጣን ምስል ወይም ምልክት፣ “የአውሬው ምልክት” ከመሆን ውጪ ሌላ ምን ሊሆን ይችላል?

የሮም ቤተ ክርስቲያን የበላይ ነኝ የሚል መጠይቅዋን አሁንም አልተወችም፤ ዓለምና የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት እርስዋ የፈጠረችውን ሰንበት ተቀብለው፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊውን ሰንበት ሲቃወሙ ይህንን [የበላይነትዋን] ሃሳብ ተቀብለዋል ማለት ነው። ለለውጡ የአባቶችንና የባህልን ስልጣን እንደምክንያት ቢጠቅሱም ይህንን በማድረጋቸው ግን እነርሱን ከሮም የሚለያቸውን፣ “የፕሮቴስታንት

ኃይማኖት መጽሐፍ ቅዱስና መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው” የሚለውን ያንኑ መርህ ቸል ይላሉ። ለጉዳዩ እውነቶች አይኖቻቸውን በፈቃዳቸው ጨፍነው ራሳቸውን እያታለሉ እንደሆነ ጳጳሳዊው ማየት ይቻላል። የእሁድ መከበር አስገዳጅ እንዲሆን የሚያደርገው እንቅስቃሴ ተቀባይነት እያገኘ ሲሄድ ሁሉንም የፕሮቴስታንት ዓለም በሮም ሰንደቅ ዓላማ ስር እንደሚያሰልፍ እርግጠኛነቱ ሲሰማው ሐሴት ያደርጋል።

ሮማዊያኑ ሲናገሩ፣ “ፕሮቴስታንቶች እሁድን ማክበራቸው፣ ከእራሳቸው ይልቅ፣ ለ[ካቶሊክ] ቤተ ክርስቲያን ስልጣን የሚሰጡት የተለየ ክብር ነው።” [Mgr. Ségur, Plain talk about Protestantism of Today, page ፲፩ 213]። በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በኩል እሁድ እንዲከበር የሚደረገው ማስገደፃ፣ የጳጳሳዊ ስርዓቱ - የአውሬው አምልኮ - ማስገደፃ ነው። አራተኛው ትዕዛዝ የሚፈልገው ምን እንደሆነ እያስተዋሉ በእውነተኛው ሰንበት ፈንታ ሐሳተኛውን ለመጠበቅ የሚመርጡ እነርሱ ይህ እንዲሆን በብቸኝነት ላዘዘው ኃይል የተለየ አክብሮት [አምልኮ] እየሰጡ ናቸው። ነገር ግን ኃይማኖታዊ ኃላፊነትን በግድ ለማስተግበር ሲሉ የመንግሥታዊ ኃይልን በመጠቀም በሚሰሩት በዚያው ድርጊት አብያተ ክርስቲያናቱ ራሳቸው ለአውሬው ምስል ይቀርዳሉ። ስለዚህም እሁድ እንዲከበር በአሜሪካ የሚወጣው አስገዳጅ ትዕዛዝ አውሬውና ምስሉ እንዲመለከሉ ለማስገደድ የሚወጣ ትዕዛዝ ነው።

ነገር ግን እንዲህ በማድረጋቸው መጽሐፍ ቅዱሳዊውን ሰንበት እየጠበቁ እንደሆኑ ያምኑ የነበሩ ባለፈው ትውልድ የነበሩ ክርስቲያኖች ነበሩ፤ በዚህ ዘመንም እሁድ የመለኮት ተቋም እንደሆነ ከልባቸው የሚያምኑ በሮማ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ጭምር ያሉ እውነተኛ ክርስቲያኖች አሉ። የአላማቸውን ታማኝነትና ቀናኢነታቸውን እግዚአብሔር ይቀበላቸዋል። የእሁድ መከበር ግን በሕግ አስገዳጅ በሚሆንበት ጊዜ፣ መላው ዓለም ለእውነተኛው ሰንበት ያለበትን ኃላፊነት በሚረዳበት ጊዜ፣ ሮም ካላት ስልጣን የበለጠ ስልጣን የሌለውን መመሪያ በመታዘዝ የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ የሚጥስ ማንኛውም ሰው፣ ጳጳሳዊ ሥርዓትን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ ያደርጋል። ለሮም የተለየ አክብሮት ይሰጣል፤ በሮም የተቀደሰውን ተቋም ተግባራዊነት አስገዳጅ ለሚያደርገው ኃይልም ክብር ይሰጣል። አውሬውንና ምስሉን ያመልካል። የስልጣኑ ምልክት አድርጎ እግዚአብሔር ያቋቋመውን ተቋም ሰዎች አንቀበልም ሲሉ፣ የበላይነት ምልክት አድርጎ የመረጠቸውን በመተካት ሲያከብሩ፣ ያን ጊዜ ለሮም የታማኝነት መግለጫ የሆነውን ምልክት — “የአውሬውን ምልክት” ይቀበላሉ። ጉዳዩ በግልጽ ለሰዎች ቀርቦ፣ በእግዚአብሔር ትዕዛዛትና በሰዎች ትዕዛዛት መካከል እንዲመርጡ ተደርገው፣ በምርጫቸው ሕግን መጣስ እስኪቀጥሉ ድረስ፣ [ይህን ከማድረጋቸው በፊት] “የአውሬውን ምልክት” አይቀበሉም።

ለፍጡር ከተሰጡ እጅግ አስፈሪ ማስጠንቀቂያዎች ሁሉ የሚበልጠው በሰስተኛው መልአክ መልክት የተካተተው ነው። ከምሕረት ጋር ያልተቀላቀለውን የእግዚአብሔር ቁጣ የሚያወርድ እጅግ አሰቃቂ ኃጢአት መሆን አለበት። ይህንን አስፈላጊ ጉዳይ በተመለከተ ሰዎች በጨለማ የሚተው አይሆኑም፤ ሊቀጡ ያላቸው ለምን እንደሆነ ሁሉም ያውቁ ዘንድ፣ ያመልጧቸውም ዘንድ ዕድል እንዲያገኙ የእግዚአብሔር ፍርድ ከመውረዱ በፊት ይህንን ኃጢአት የሚያወግዘው ማስጠንቀቂያው የሚሰጥ ይሆናል። የመጀመሪያው መልአክ አዋጁን “ለሕዝብም ለነገድም ለቋንቋም ለወገንም” እንደሚናገር ትንቢቱ ያውጃል። የተመሳሳዩ ሶስት እጥፍ መልእክት አካል የሆነው የሰስተኛው መልአክ ማስጠንቀቂያም ያነሰ ስርጭት አይኖረውም [እንደ መጀመሪያዎቹ መልእክቶች ለሁሉም የሚደርስ ይሆናል]። በትንቢት የተገለጸው በታላቅ ድምጽ በሚናገር በሰማይ መካከል በሚበር መልአክ እንደታወጀ ነው፤ የዓለምንም ትኩረት ያገኛል።

በጠቡ (በፋክክሩ) ጉዳይ የክርስትናው ዓለም በሞላ በሁለት ታላላቅ ጎራዎች ይከፈላል - የእግዚአብሔርን ትእዛዛት የሚጠብቁ የየሱስም እምነት ያላቸው [በአንድ በኩል]፤ አውሬውንና ምስሉን የሚያመልኩ ምልክቱንም የሚቀበሉ [በሌላ በኩል]። ቤተ ክርስቲያንና መንግሥት “ታናናሾች እና ታላላቆችም ባለጠጋዎችና ድሆችም ጌታዎችና ባርያዎችም ሁሉ” የ“አውሬውን ምልክት” [ራእይ 13÷16] ይቀበሉ ዘንድ ለማስገደድ ኃይላቸውን ቢያስተባብሩም የእግዚአብሔር ሕዝቦች ግን አይቀበሉትም። የሙሴንና የበጉን መዝሙር እየዘመሩ፤ “በአውሬውና በምስሉም በስሙም ቁጥር ላይ ድል ነስተው የነበሩት የእግዚአብሔርን በገና ይዘው በብርጭቆ ባሕር ላይ ሲቆሙ” የፍጥሞው ነብይ ያያል [ራእይ 15÷2፤3]።

ምዕራፍ ፳፯—የመታደስ ሥራ

በመጨረሻው ዘመን መከናወን ያለበት የሰንበት ተሐድሶ ሥራ በነብዩ ኢሳይያስ ተተንብዮአል፡- “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል ማዳኔ ሊመጣ ጽድቅም ሊገለጥ ቀርቦአልና ፍርድን ጠብቁ፤ ጽድቅንም አድርጉ። ይህን የሚያደርግ ሰው ይህንንም የሚይዝ የሰው ልጅ እንዳያረክሰው ሰንበትንም የሚጠብቅ እጁንም ክፋት ከማድረግ የሚጠብቅ ብፁዕ ነው።” “ያገለግሉት ዘንድ የእግዚአብሔርንም ስም ይወድዱ ዘንድ ባሪያዎቹም ይሆኑ ዘንድ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትንም መፃተኞች እንዳያረክቡት ሰንበትን የሚጠብቁትን ቃል ኪዳኔንም የሚይዙትን ሁሉ ወደ ተቀደሰው ተራራዬ አመጣችዋለሁ፤ በፀሎቴም ቤት ደስ አሰኛችዋለሁ።” [ኢሳ 56÷1፣2፣6፣7]።

[በሚቀጥለው ጥቅስ] ትርጉም እንደተመለከተው እነዚህ ቃላት ለክርስትና ዘመንም የሚገጥሙ ናቸው፡- “ከእሥራኤል የተበተኑትን የሚሰበስብ ጌታ እግዚአብሔር፡- ወደ ተሰበሰቡት ዘንድ ሌሎችን እሰበስባለሁ ይላል” [ኢሳ 56÷8]። በወንጌሉ አማካኝነት አሕዛብ እንደሚሰበሰቡ እዚህ ላይ ተተንብዮአል። ሰንበትን በሚያከብሩ በእነርሱ ላይ በረከት ተነግሯል። ስለዚህም አራተኛው ትዕዛዝ እንዲከበር የተሰጠው መጠይቅ ስቅለቱን፣ ከሞት መነሳቱን እንዲሁም የክርስቶስን እርገት አልፎ የእግዚአብሔር ባሪያዎች መልካሙን ዜና ለአሕዛብ ሁሉ እስኪሰብኩ ድረስ ይዘልቃል።

እግዚአብሔር በዚሁ ነብይ አማካኝነት ሲያዝ፡- “ምስክሩን እሰር፤ በደቀ መዛሙርቴም መካከል ሕጉን አትም” [ኢሳ 8÷16] ይላል። የእግዚአብሔር ሕግ ማህተም የሚገኘው በአራተኛው ትዕዛዝ ውስጥ ነው። ከአሥርቱ ትዕዛዛት ውስጥ የሕግ ሰጪውን ስምና ማዕረግ ወደ እይታ የሚያመጣው ይህ ትዕዛዝ ብቻ ነው። የሰማይና የምድር ፈጣሪ እንደሆነ ያውጃል፤ በመሆኑም ከሌሎች ሁሉ በላይ ያለውን የመከበርና የመመለክ መጠይቅ ያሳያል። ከዚህ ትዕዛዝ በስተቀር ከአሥርቱ ትዕዛዛት ውስጥ ሕጉ በማን ስልጣን እንደተሰጠ የሚያሳይ ምንም ነገር የለም። በጳጳሳዊ ኃይል አማካኝነት ሰንበት ሲቀየር ማህተሙ ከሕጉ ላይ ተወስዷል። የፈጣሪ መታሰቢያና የስልጣኑ ምልክት የሆነውን የአራተኛውን ትዕዛዝ ሰንበት ወደሚገባው ደረጃ ከፍ ከፍ በማድረግ ያድሱት ዘንድ የየሱስ ደቀ መዛሙርት ተጠርተዋል።

“ወደ ሕግና ወደ ምስክር።” በርካታ የሚጋጩ አስተምህሮዎችና ጽንሰ-ሃሳቦች ቢኖሩም የእግዚአብሔር ሕግ፣ ሁሉም መላምቶች፣ አስተምህሮዎችና ጽንሰ-ሃሳቦች የሚፈተኑበት የማይሳሳት መመሪያ ነው። ነብዩ ሲናገር “እንዲህም ያለውን ቃል ባይናገሩ ንጋት አይበራላቸውም” [እንደዚህ ቃል የማይናገሩ ከሆነ፣ ምክንያቱ ብርሐን በውስጣቸው ስለሌለ ነው/if they speak not according to this word, it is BECAUSE THERE IS NO LIGHT IN THEM. KJV] [ኢሳ 8÷20]።

እንደገናም ትዕዛዙ ተሰጥቷል፡- “በኃይልህ ጩኸ፣ አትቆጥብም ድምጽህን እንደመለከት አንሳ ለሕዝቤ መተላለፋቸውን ለያዕቆብ ቤትም ኃጢአታቸውን ንገር” [ኢሳ 58÷1]። ለመተላለፋቸው የሚገሰፁት እግዚአብሔር ሕዝቦቹ ብሎ የሚጠራቸው እንጂ የረከሰው፣ ኃጢአተኛው ዓለም አይደለም። በመቀጠልም ሲናገር፡- “ነገር ግን እለት እለት ይሹኛል መንገዴንም ያውቁ ዘንድ ይወድዳሉ፤ ጽድቅን እንዳደረጉ የአምላካቸውንም ፍርድ እንዳልተው ሕዝብ እውነተኛውን ፍርድ ይለምኑኛል” [ኢሳ 58÷1፣2]። እዚህ ላይ ወደ እይታ የመጣው ራሳቸውን ፃድቅ አድርገው በመቁጠር በእግዚአብሔር አገልግሎትም ጥልቅ ፍላጎት

እንዳላቸው ለማንፀባረቅ ስለሚሞክር መደብ ነው። ልብን የሚመረምረው የእርሱ ጠንካራና ከባድ ተግሳጽ ግን በመለኮታዊ መመሪያዎች ላይ እየተረማመዱ እንደሆነ ያረጋግጥላቸዋል።

ነብዩ ስለተተወው አዋጅ እንዲህ ይጠቁማል፡- “ከድሮ ዘመን የፈረሱት ስፍራዎች ይሰራሉ፤ የብዙ ትውልድም መሰረት ይታነፃል፤ አንተም ሰባራውን ጠጋኝ፤ የመኖሪያ መንገድን አዳሽ ትባላለህ። ፈቃድህን በተቀደሰው ቀኔ ከማድረግ እግርህን ከሰንበት ብትመልስ፤ ሰንበትንም ደስታ፤ እግዚአብሔርም የቀደሰውን ክቡር ብትለው የገዛ መንገድህን ከማድረግ ፈቃድህንም ከማግኘት ከንቱ ነገርንም ከመናገር ተከልክለህ ብታከብረው በዚያን ጊዜ በእግዚአብሔር ደስ ይልሃል” [ኢሳ 58፡12፤13]። ይህ ትንቢት በእኛ ዘመንም ተግባራዊ የሚሆን ነው። የእግዚአብሔር ሕግ የተጣሰው በሮም ስልጣን ሰንበት በተቀየረ ጊዜ ነበር። ያ መለኮታዊ ተቋም ይታደስ ዘንድ ግን ጊዜው መጥቶአል። የተሰበረው ይጠገናል፤ የበርካታ ትውልድ መሰረትም ይታነፃል።

በፈጣሪ እረፍትና ባርኮት ተቀድሳ፤ አዳም በንጽህናው በቅድስት ኤደን ውስጥ እያለ ሰንበት ተጠብቃለች። በደስታ ይኖርባት ከነበረው ይዞታው ሲወጣም፤ በወደቀው ሆኖም በፀፀት ውስጥ በነበረው አዳም ሰንበት ተጠብቃለች። ከአቤል እስከ ኖህ፤ ከአብርሃም እስከ ያዕቆብ በሁሉም አባቶች ተጠብቃለች። የተመረጡት ሕዝቦች በግብጽ በባርነት በነበሩበት ጊዜ፤ በተስፋፋው ጣዖት አምላኪነት መካከል ሆነው ብዙዎች የእግዚአብሔርን ሕግ እውቀት አጡ። ጌታ ግን እሥራኤልን በተቤጤ ጊዜ፤ ፈቃዱን ያውቁ ዘንድ ለዘላለምም ይፈሩትና ይታዘዙት ዘንድ በሚያስደንቅ ትዕይንት ሕጉን ለተሰበሰበው ሕዝብ አወጀ።

ከዚያን ጊዜ አንስቶ እስከ አሁን ድረስ የእግዚአብሔር ሕግ እውቀት በምድር ቆይቶአል። የአራተኛው ትዕዛዝ ሰንበትም ተጠብቆአል። “የኃጢአት ሰው” [ጳጳሳዊ ሥርዓቱ] የእግዚአብሔርን ቅዱስ ቀን ከእግሩ በታች ለመርገጥ ቢሳካለትም፤ ገናና በነበረበት ዘመን እንኳ፤ በምስጢራዊ ስፍራዎች ተደብቀው ሰንበትን የሚጠብቁ ታማኝ ነፍሳት ነበሩ። ከተሐድሶው ጀምሮ በእያንዳንዱ ትውልድ የሚጠብቁአት ጥቂት ሰዎች ነበሩ። ሁልጊዜም በነቀፋና በስደት መካከል ቢሆንም ለእግዚአብሔር ሕግ ዘላለማዊነትና ለፍጥረት ሰንበት ላለው የተቀደሰ ኃላፊነት (ግዴታ) ቋሚ ማረጋገጫ የሚሆን ምስክር ሆኖአል።

እነዚህ በራእይ 14 “ከዘላለሙ ወንጌል” ጋር በተገናኘ የቀረቡ እውነቶች፤ በሚገለጥበት ጊዜ የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን የሚለዩ ይሆናሉ። ምክንያቱም የሶስትዮሹ መልእክት ውጤት እንደሆኑ ተደርጎ “የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቁት የሱስንም በማመን የሚፀኑት” ተብሎ ታውጇል። ይህ መልእክት ደግሞ ጌታ ከመምጣቱ በፊት የሚሰጥ የመጨረሻው መልእክት ነው። ልክ እንደ ታወጀ የምድር መከር ይሰበሰብ ዘንድ የሰው ልጅ በክብር ሲመጣ በነብዩ ታይቶአል።

ቤተ መቅደሱንና መለወጥ የማይችለውን የእግዚአብሔርን ሕግ በተመለከተ ብርሐን የተቀበሉ እነርሱ ይረዱት ዘንድ የተሰጣቸውን የእውነት ተዋረድ፤ ስምምነትና ውበት ሲያዩ በመገረም በደስታ ተሞሉ። ለእነርሱ የተገለጠው ውድ ዋጋ ያለው ብርሐን ለሌሎችም ክርስቲያኖች ይሰጥ ዘንድ ተመኙ፤ በደስታ ተቀባይነት ያገኛል ብሎ ከማመን በቀር ሌላ የሚያስቡት አልነበረም። ነገር ግን ከዓለም የሚለዩአቸውን (ከዓለም ጋር ልዩነት እንዲፈጥሩ የሚያደርጓቸውን) እውነቶች የክርስቶስ ተከታዮች ነን ባዮች አልተቀበሏቸውም። አራተኛውን ትዕዛዝ ማክበር ለሚጠይቀው መስዋዕትነት አብዛኛዎቹ ወደኋላ አፈገፈጉ።

የሰንበት መጠይቆች በቀረቡ ጊዜ ብዙዎች ከዓለማዊያን እይታ በመነሳት ምክንያት ሰጡ፤ እንዲህ ሲሉ፡- “ሁልጊዜም እሁድን ስንጠብቅ ነው የኖርነው፤ አባቶቻችን ጠብቀውታል። ብዙ መልካምና ሐይማኖተኛ ሰዎች ጠብቀውት በደስታ አልፈዋል። እነርሱ ትክክል ከነበሩ፤ እኛም ነን። አዲሱን ሰንበት [ቅዳሜን] መጠበቃችን ከዓለም ስምምነት ውጪ ያደርገንና በእነርሱ ላይ ተጽዕኖ እንዳይኖረን እንሆናለን። ሰባተኛውን ቀን የሚጠብቅ አንድ ትንሽ ቡድን፤ እሁድን የሚያከብረውን ዓለም በሞላ ተጋፍጦ ምን ሊያመጣ ነው?” አይሁዳዊያን የሱስን ያልተቀበሉበትን ምክንያት ለማብራራት ሲሞክሩ እነዚህን ተመሳሳይ መከራከሪያዎች አቅርበው ነበር። አባቶቻቸው መስዋዕት በማቅረባቸው በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት አግኝተዋል፤ ልጆቻቸው ተመሳሳይ መንገድ ቢከተሉ ድነት ሊያገኙ የማይችሉት ለምንድን ነው? ብለዋል። በሉተር ጊዜም፤ እውነተኛ ክርስቲያኖች በካቶሊክ እምነት ውስጥ ሆነው አልፈዋል፤ እናም ያ ኃይማኖት ለመዳን በቂ ነው እያሉ ጳጳሳዊያኑ ምክንያት ያቀርቡ ነበር። እንደዚህ ዓይነቱ ምክንያታዊነት ለእምነት ወይም ለተግባራዊነቱ መጎልመስ ውጤታማ መሰናክል እንደሆነ ያረጋግጣል።

እሁድን መጠበቅ መሰረት የያዘ አስተምህሮ እንደሆነ፤ ለብዙ መቶ ዓመታትም ወሰኑን ያሰፋ የቤተ ክርስቲያን ባህል እንደሆነ ብዙዎች ተከራክረዋል። ነገር ግን ይህንን መከራከሪያ በሚቃረን ሁኔታ ሰንበት [ቅዳሜ]ና አከባበሩ [እነርሱ ከሚናገሩት ዘመን በፊት] አስቀድሞ እጅግ ጥንታዊና የተስፋፋ እንደነበረ፤ እንዲያውም ከምድር እድሜ ጋር አንድ እንደሆነ፤ የመላዕክትንና የእግዚአብሔርን ይሁንታ ያገኘ እንደሆነ፤ እንዲታይ ተደርጓል። የምድር መሰረቶች በተተከሉ ጊዜ፤ አጥቢያ ኮከቦች በአንድነት በዘመሩ ጊዜ፤ የእግዚአብሔር ልጆች ሁሉ እልል ባሉ ጊዜ፤ ያኔ የሰንበት መሰረት ተጣለ [እዮብ 38÷6፣7፤ ዘፍ 2÷1-3]። ይህ ተቋም አክብሮታችን ቢጠይቅ የተገባው ነው፡- የተቋቋመው በፍጡር ስልጣን አይደለም፤ በፍጡር ወግና ባህል የተደገፈ አይደለም፤ ለዘመናት በሽመገለው የተቋቋመ፤ በዘላለማዊው ቃሉ የታዘዘ ነው።

የሰዎች ትኩረት ወደ ሰንበት ተሐድሶ ርዕስ እንዲዞር ሲደረግ፤ እንደዚህ ዓይነቶችን ማብራሪያዎች በምስክሩ ላይ እየጮኑ፤ የሚጠይቁ ህሊናዎችን በተሳካ ሁኔታ ፀጥ ለማሰኘት የሚችሉበትን መንገድ በመቆፈር፤ ተቀባነት ያተረፉ አገልጋዮች የእግዚአብሔርን ቃል አጣመሙ። መጽሐፍ ቅዱስን ራሳቸው ያልመረመሩ እነርሱ ከፍላጎቶቻቸው ጋር የሚሄዱትን መደምደሚያዎች መቀበል በቂያቸው ነበር። በክርክር፤ በተቀነባበረ ማታለያ፤ በአባቶች ባህልና ልማድ፤ እንዲሁም በቤተ ክርስቲያን ስልጣን እውነቱን ይገለብጡ ዘንድ ብዙዎች ማሰኑ። ደጋፊዎቹ ደግሞ ይከላከሉለት ዘንድ ወደ መጽሐፍ ቅዱሳቸው አመሩ። በእውነት ቃል ብቻ የታጠቁ ምስኪን ሰዎች የተማሩ ሰዎችን ጥቃት ተቋቋመው ቆሙ። እነዚህ የተማሩ ሰዎች በአንደበተ ርዕቱነት ያቀረቡዋቸው የተቀነባበሩ ማታለያዎቻቸው፤ በትምህርት ቤት መደለያዎች ሳይሆን በመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት በተገነቡ፤ ግልጽና ቀጥተኛ ምክንያት በሚያቀርቡ ምስኪኖች መከራከሪያ ፊት አቅም ሲከዳው በመደነቅና በቁጣ ተመለከቱ።

የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት ድጋፍ ሳይኖራቸው ብዙዎች ያለመታከት ለፉ፤ ያው ተመሳሳይ መከራከሪያ ክርስቶስንና ሐዋርያቱን ለመቃወም ቀርቦ እንደነበረ ረስተው፡- “ታዲያ የዚህን ሰንበት ጥያቄ ታላላቅ ሰዎቻችን (ሊቆቻችን) ለምን አይረዱትም? እንደእናንተ የሚያምኑ በጣም ጥቂቶች ናቸው። እናንተ ትክክል ሆናችሁ በዓለም ያሉ የተማሩ ሰዎች ሁሉ ሊሳሳቱ አይችሉም”አሉ።

እንደነዚህ ያሉ መከራከሪያዎችን ፋርሽ ለማድረግ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረውንና በሁሉም ዘመናት እግዚአብሔር ከሕዝቦቹ ጋር ያለውን ግንኙነት ታሪክ መጥቀስ ብቻ በቂ ነበር። እግዚአብሔር የሚሰራው ድምፁን በሚሰሙና በሚታዘዙ፣ አስፈላጊም ሲሆን የማይጣፍጡ እውነቶችን የሚናገሩ ተወዳጅ ታጢአቶችን ከመንቀፍ ወደ ኋላ በማይሉ አማካኝነት ነው። አብዛኛውን ጊዜ የተሐድሶ እንቅስቃሴዎችን ይመሩ ዘንድ የተማሩና ከፍተኛ ደረጃ ያላቸውን ሰዎች የማይመርጠው፣ በእምነታቸው፣ በጽንሰ-ሃሳቦቻቸውና በሥነ-መለኮታዊ ጥናት መዋቅሮቻቸው በመደገፍ ከእግዚአብሔር ዘንድ መማር እንደማያስፈልጋቸው ስለሚሰማቸው ነው። መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት ወይም መተንተን የሚችሉት ከጥበብ ምንጭ ጋር የግል ቁርኝት ያላቸው ብቻ ናቸው። አንዳንድ ጊዜ ትምህርት ቤት ገብተው ያልተማሩ ሰዎች እውነትን እንዲያውጁ ይጠራሉ፤ ምክንያቱ ደግሞ ያልተማሩ መሆናቸው ሳይሆን በራሳችን ብቁ ነን፤ ከእግዚአብሔር መማር አያስፈልገንም ስለማይሉ ነው። ከክርስቶስ ትምህርት ቤት ይማራሉ፤ ትህትናቸውና ታዛዥ መሆናቸው ታላቅ ያደርጋቸዋል። የእውነቱን እውቀት በአደራ ሲሰጣቸው፣ ከምድራዊ ክብርና ከፍጡር ታላቅነት ጋር ሲወዳደር ዓላማዊውን ክብር ወደ እርባና ቢስነት በሚያወርድ ማዕረግ ያከብራቸዋል።

አብዛኛዎቹ አድቬንቲስቶች መቅደሱንና የእግዚአብሔርን ሕግ በተመለከተ እውነቶችን አንቀበልም አሉ፤ ብዙዎቹም በአድቬንት እንቅስቃሴ የነበራቸውን እምነት ክደው፣ በዚያ ሥራ ላይ የተነገሩትን ትንቢታት በተመለከተ የነበሩትን ምክንያታዊ ያልሆኑና የሚጣረሱ አመለካከቶችን ተቀበሉ። አንዳንዶች የክርስቶስን የመምጫ ጊዜ፣ ወደሚታወቅ ቀን፣ በተደጋጋሚ የመወሰን ስህተት ተመሩ። አሁን በቤተ መቅደሱ ርዕሰ-ጉዳይ ዙሪያ እየበራ የነበረው ብርሐን እስከ ሁለተኛው ምፅዓት የሚደርስ ትንቢታዊ ዘመን እንደሌለ፤ የዚህ ክስተት መፈፀሚያ ትክክለኛ ጊዜ እንዳልተነበየ ያሳያቸው ነበር። ነገር ግን ከዚህ ብርሐን ፈቀቅ ብለው፣ የጌታ መምጫ ነው ብለው የወሰኑት ጊዜ ሲያልፍ ሌላ ጊዜ እየወሰኑ፤ በዚያው ልክ ቅር ይሰኙ ነበር።

የተሰሎንቄ ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስን መምጣት በተመለከተ የተሳሳተ አመለካከት በተቀበለች ጊዜ፣ ተስፋቸውንና የወደፊት መጠባበቃቸውን በእግዚአብሔር ቃል አማካኝነት በጥንቃቄ እንዲመረምሩት ሐዋርያው ጳውሎስ መከራቸው። ክርስቶስ ከመምጣቱ በፊት የሚከናወኑትን ክስተቶች ወደሚገልፁት ትንቢታት በመጠቀም በእነርሱ ዘመን ይመጣል ብለው ለመጠበቅ የሚያስችል ምክንያት እንደሌለ አሳያቸው። “ማንም በማናቸውም መንገድ አያስታችሁ” [2ኛ ተሰሎ 2÷3] ይላል የማስጠንቀቂያ ቃሉ። በመጽሐፍ ቅዱስ ያልተደገፉ ተስፋዎችን ለመቀበል የሚቃጣቸው ከሆነ፣ ወደ ተሳሳተ መንገድ ይመራሉ፤ ቅሬታ ለማያምኑ ሰዎች ማላገጫ ያጋልጣቸውና ለተስፋ መቁረጥ እጅ ወደ መስጠት አደጋ ይደርሳሉ፤ ከዚያም ለመዳናቸው አስፈላጊ የሆኑትን እውነቶች የመጠራጠር ፈተና ይጋረጥባቸዋል። ሐዋርያው ለተሰሎንቄ ሰዎች የሰጠው ማስጠንቀቂያ በመጨረሻው ዘመን ለሚኖሩ ሰዎች አስፈላጊ የሆነ ትምህርት አዝሏል። ብዙ አድቬንቲስቶች፣ በተቆረጠ የጌታ መምጫ ቀን ላይ እምነታቸውን ካላደረጉ በስተቀር በመዘጋጀት ሥራ ላይ ቀናኢ እና ትጉህ መሆን የማይችሉ መስሎ ይሰማቸዋል። ነገር ግን ተስፋቸው አሁንም ቅድምም እየተነሳሳ ተመልሶ ሲንኮታኮት እምነታቸው ንዝረት እያጋጠመው፣ በትንቢት ታላላቅ እውነቶች ለመመሰጥ የማይቻላቸው እየሆነ ይሄዳል። የመጀመሪያውን መልእክት በመስጠት ውስጥ ስለተወሰነ የፍርድ ሰዓት መስበክ የታዘዘው በእግዚአብሔር ነበር። ያ መልእክት መሰረት ያደረገው የትንቢት ዘመናት ስሌት፣ ማለትም የ2300 ቀናትን ማብቂያ በ1844 ዓ.ም የመከር ወቅት ያደረገው ትንቢት፣ ያለ ክስ የሚቆም ነው። ለትንቢት ዘመናቱ መነሻና መደምደሚያ የሚሆን አዲስ ቀን የመፈለጉ ተደጋጋሚ ጥረት፣ እንዲሁም

እነዚህን እይታዎች በእግር ለማቆም የሚደረገው ያልተባላለ (እውነትን መሰረት ያላደረገ) ምክንያት ነፍሳትን ከወቅታዊ እውነት ከማራቁም በተጨማሪ ትንቢቶችን ለማብራራት በሚደረገው ጥረት ሁሉ ላይ ንቀት የሚያሳርፍ ነው። ለዳግም ምፅዓቱ ተደጋጋሚ የሆነ የተቆረጠ ጊዜ ሲወሰንና በስፋትም ሲሰበክ፣ የሰይጣንን እቅዶች የበለጠ የሚስማማ ይሆናል። የተወሰነው ጊዜ ሲያልፍ በመልእክቱ ደጋፊዎች ላይ ሹፈትና ንቀት በማነሳሳት በ1843 እና በ1844 ዓ.ም በነበረው ታላቅ የአድቬንት ንቅናቄ ላይ ነቀፋን ያሰፍናል። በእንደዚህ አይነቱ ስህተት የሚቀጥሉ ሰዎች በመጨረሻ፣ የክርስቶስን መምጣት እጅግ እሩቅ በሆነ የወደፊት ቀን ላይ ወደ መወሰን ይደርሳሉ። ከዚያም በውሸት ደህንነት ላይ ይደገፋሉ፤ ሰዓቱ እስኪያልፍባቸው ድረስ ብዙዎች የማይታለሉ አይሆኑም።

የጥንታዊት እሥራኤል ታሪክ፣ ያለፈው የአድቬንቲስት ተቋም ተሞክሮ እጅግ የሚቀራረብ ተምሳሌት ነው። እግዚአብሔር የእሥራኤልን ልጆች ከግብጽ እንደመራ ሁሉ በአድቬንት ንቅናቄ ውስጥም የነበሩ ሰዎችን መርቷል። የዕብራውያን እምነት በቀይ ባህር እንደተፈተነ ሁሉ የእነርሱም እምነት በታላቁ የቅሬታ ወቅት ተፈተነ። ባለፈው ልምምዳቸው አብሮአቸው የነበረውን፣ የመራቸውን እጅ ማመናቸውን ቢቀጥሉ ኖሮ የእግዚአብሔርን ማዳን ማየት በቻሉ ነበር። በ1844 ሥራ ላይ በአንድነት የለፉ ሁሉ የሶስተኛውን መልአክ መልእክት ተቀብለው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል አውጀውት ቢሆን ኖሮ ጌታ ከጥረታቸው ጋር እጅግ ባደረገ ነበር፤ የብርሐን ጎርፍ በዓለም ላይ በወረደ ነበር። ከዓመታት በፊት በዓለም የሚኖሩ ሁሉ ማስጠንቀቂያው በደረሰባቸው፣ የማጠቃለያውም ሥራ ተጠናቆ ሕዝቡን ለመቤዝት ክርስቶስ በመጣ ነበር።

እሥራኤል አርባ ዓመት በበረሃ ይቅበዘበዝ ዘንድ የእግዚአብሔር ፈቃድ አልነበረም። በቀጥታ ወደ ከነዓን ምድር መርቷቸው፣ ቅዱስና ደስተኛ ሕዝብ አድርጎ በዚያ ስፍራ ይመሰርታቸው ዘንድ ወደደ። ሆኖም “ባለማመናቸው ጠንቅ ሊገቡ” አልቻሉም [ዕብ 3÷19]። በማፈግፈጋቸውና በክህደታቸው ምክንያት በበረሃ አለቁ፤ ወደ ተስፋዋ ምድር ይገቡ ዘንድ ሌሎች [ልጆቻቸው] ተወልደው አደጉ። በተመሳሳይ ሁኔታ የክርስቶስ መምጣት ለረጅም ዘመን ይራዘም ዘንድ፣ ሕዝቦቹ በኃጢአትና በሃዘን ዓለም ውስጥ ለብዙ ዓመታት ይኖሩ ዘንድ የእግዚአብሔር ፈቃድ አልነበረም። ያከናውኑት ዘንድ የሰጣቸውን ኃላፊነት ለመፈፀም ፈቃደኛ ሳይሆኑ ሲቀሩ፣ መልእክቱን ያውጁ ዘንድ ሌሎች ተነሱ። ለዓለም ካለው ምሕረት የተነሳ፣ ኃጢአተኞች ማስጠንቀቂያውን የመስማት ዕድል አግኝተው፣ የእግዚአብሔር ቁጣ ከመውረዱ በፊት በእርሱ በኩል መሸሽጊያ ያገኙ ዘንድ የሱስ ምፅዓቱን ያዘገያል።

አሁንም እንደ ቀድሞው ዘመናት ተቃውሞ ይቀሰቀሳል። “ክፉ የሚያደርግ ሁሉ ብርሐን ይጠላልና ሥራውም እንዳይገለጥ ወደ ብርሐን አይመጣም” [የእንግሊዘኛው KJV “ሥራውም እንዳይነቀፍ”] ይላል። [ዮሐ 3÷20]። ሰዎች የያዙትን አቋም መጽሐፍ ቅዱስ አልደግፍላቸው ሲል፣ መፍጠር የሚችሉትን ሁከት ሁሉ ተጠቅመው ብዙዎች አቋማቸውን ሊያስጠብቁ ይወስናሉ፤ በተንኮለኛ መንፈስም፣ ተወዳጅ ያልሆነውን እውነት ደግፈው የሚቆሙትን ባህርይና ምክንያት ያጠቃሉ። ይህ በሁሉም ዘመናት ሲተገበር የኖረ ተመሳሳይ መርሃ-ግብር ነው። ኤልያስ የእሥራኤል ችግር ፈጣሪ፣ ኤርምያስ ከዳተኛ(ባንዳ)፣ ጳውሎስ ደግሞ የመቅደስ አርካሽ፣ ተብለዋል። ከዚያ ቀን ጀምሮ እስካሁን ድረስ ለእውነት ታማኝ ሆነው የሚቆሙ እነርሱ አሳማጂያን፣ መናፍቃን ወይም ከፋፋዮች ተብለው ተወግዘዋል። የትንቢትን እርግጠኛ ቃል ለመቀበል ብቁ እምነት የሌላቸው እነርሱ ተወዳጅ ኃጢአቶችን ለማውገዝ በሚደፍሩት ላይ የሚመጣውን ክስ ያለምንም ጥያቄ ይቀበላሉ። ይህ መንፈስ ወደፊት የበለጠ እየጨመረ ይሄዳል። የመንግሥት ሕግጋት ከእግዚአብሔር

ሕግ ጋር የሚጣሉበት ጊዜ እየቀረበ ስለሆነ፤ ሁሉንም የመለኮታዊ መመሪያዎች የሚከተል ማንም ቢኖር እንደ ክፉ-ሰሪ ተቆጥሮ የሚደርስበትን ነቀፋና ቅጣት በጀግንነት መቋቋም እንደሚኖርበት መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስተምራል።

ከዚህ በመነሳት የእውነት መልዕክተኛ ኃላፊነት ምንድን ነው? ብቸኛ ውጤቱ ሁልጊዜም መጠይቁን እንዲያድበሰብሱ ወይም እንዲቃወሙ ሰዎችን የሚያነሳሳ በመሆኑ እውነቱ መነገር የለበትም ወደሚለው ድምዳሜ መድረስ አለበት? አይደለም፤ ተቃውሞን ስለሚያነሳሳ ብቻ የእግዚአብሔርን ቃል ምስክርነት ለማፈን የሚያስችለው፤ የቀደሙት ተሐድሶ አራማጆች ካደረጉት የተሻለ ምክንያት የለውም። በቅዱሳንና በሰማዕታት የተደረገው የእምነት ምስክርነት የተመዘገበው ለሚቀጥሉ ትውልዶች ጥቅም ነበረ። እነዚያ ሕያው የሆኑ የቅድስናና የፍፁም ሐቀኝነት ተምሳሌቶች፤ የእግዚአብሔር ምስክሮች ይሆኑ ዘንድ አሁን የተጠሩትን ለማበረታታት ችለዋል። እውነትና ፀጋ የተቀበሉት ለራሳቸው ብቻ ሳይሆን፤ በእነርሱ አማካኝነት፤ የእግዚአብሔር እውቀት ምድርን እንዲያፈክ ነበር። እግዚአብሔር በዚህ ትውልድ ላሉ አገልጋዮች ብርሐን ሰጥቷል? እንዲያስ ወደ ዓለም ሊያበሩት ይገባቸዋል።

በጥንት ጊዜ በስሙ ለተናገረ ሰው ጌታ እንዲህ ተናገረ፡- “እኔንም መስማት እምቢ ብለዋልና የእሥራኤል ቤት አንተን አይሰሙም።” ቢሆንም እንዲህ አለ፡- “ቢሰሙ ወይም ባይሰሙ ቃሌን ትነግራቸዋለህ” [ሕዝ 3÷7፤ 2÷7]። ይህ ትዕዛዝ የተሰጠው በዚህ ጊዜ ላለ የእግዚአብሔር አገልጋይ ነው፤ “ድምጽህን እንደ መለከት አንሳ ለሕዝቤ መተላለፋቸውን ለያዕቆብ ቤትም ኃጢአታቸውን ንገር።” [ኢሳ 58÷1]።

እስከሚችለው ርቀት ሄዶ እድሎቹን በመጠቀም የእውነትን ብርሐን የተቀበለ እያንዳንዱ ሰው የእግዚአብሔር ቃል እንዲህ ሲል ወደ እርሱ እንደመጣው እንደ የእሥራኤል ነብይ ሁሉ፤ በተመሳሳይ፤ በከባድና በአስፈሪ ኃላፊነት ሥር ነው። “አንተም የሰው ልጅ ሆይ ለእሥራኤል ቤት ጉበኛ አድርጌሃለሁ፤ ከአፌ ቃሌን ስማ ከእኔም ዘንድ አስጠንቅቃቸው። ኃጢአተኛውን፡- ኃጢአተኛ ሆይ በእርግጥ ትሞታለህ ባልሁ ጊዜ ኃጢአተኛውን ከመንገዱ ታስጠነቅቅ ዘንድ ባትናገር ያ ኃጢአተኛ በኃጢአቱ ይሞታል፤ ደሙን ግን ከእጅህ እፈልጋለሁ። ነገር ግን ከመንገዱ ይመለስ ዘንድ ኃጢአተኛውን ብታስጠነቅቀው እርሱም ከመንገዱ ባይመለስ በኃጢአቱ ይሞታል፤ አንተ ግን ነፍስህን አድነሃል።” [ሕዝ 33÷7-9]።

እውነትን ለመቀበልና ለማወጅ፤ ለሁለቱም ታላቁ መሰናክል፤ አለመመቸትንና ነቀፋን የሚያካትት መሆኑ ነው። ይህ በእውነት ላይ የሚነሳ ትችት፤ የእውነቱ ደጋፊዎች ሊያስተባብሉት ፈጽሞ ያልቻሉት ብቸኛ መከራከሪያ ነው። ይህ ግን የክርስቶስን ትክክለኛ ተከታዮች አያስተጓጉላቸውም። እነዚህ ሰዎች እውነት ሕዝባዊ ተቀባይነት ያለው እስኪሆን አይጠብቁም። ያለባቸውን ኃላፊነት አምነው፤ አውቀውትና ተስማምተውበት መስቀሉን ይቀበላሉ። ከሐዋርያው ጳውሎስ ጋር “ቀላል የሆነ የጊዜው መከራችን የክብርን የዘላለም ብዛት ከሁሉ መጠን ይልቅ ያደርግልናልና” [2ኛ ቆሮ 4÷17] ይላሉ። ከጥንቱ ሰው ጋርም “ከግብጽም ብዙ ገንዘብ ይልቅ ስለክርስቶስ መነቀፍ እጅግ የሚበልጥ ባለጠግነት እንዲሆን” ይቆጥራሉ። [ዕብ 11÷26]።

እምነታቸው ምንም አይነት ቢሆን በኃይማኖታዊ ጉዳዮች ላይ ከመርህ ይልቅ መርሃ ግብርን የሚከተሉ ከልባቸው የዓለም-አገልጋይ የሆኑ ብቻ ናቸው። እውነት፤ እውነት ስለሆነ መርጠነው መዘዙን ለእግዚአብሔር እንተወዱ። በመርህ የሚመሩ፤ እምነተኞችና ደፋር ሰዎች ለስጉኙት ታላቅ ተሐድሶ ዓለም ባለ እዳ ናት። በዚህ ዘመን የሚያስፈልገው የተሐድሶ ሥራ በእንደዚህ አይነት ሰዎች አማካኝነት ወደ ፊት መቀጠል አለበት።

እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- “ጽድቅን የምታውቁ ህጌም በልባችሁ ያለ ሕዝብ ሆይ ስሙኝ የሰውን ተግዳሮት አትፍሩ፤ በስድባቸውም አትደንግጡ። እንደ ልብስም ብል ይበላቸዋል፤ እንደ በግ ጠጉርም ትል ይበላቸዋል። ጽድቁ ግን ለዘላለም ማዳኔም ለትውልድ ሁሉ ይሆናል።” [ኢሳ 51፡7፤8]።

ምዕራፍ ፳፯—ዘመናዊ መነቃቃቶች

የእግዚአብሔር ቃል በታማኝነት በተሰበከበት በማንኛውም ስፍራ ሁሉ ምንጩ መለኮታዊ እንደሆነ የሚያረጋግጡ ማሳያዎች ይዞ የሚመጣ ውጤት አለው። የባሪያዎቹን መልእክት የእግዚአብሔር መንፈስ አጅቦት ነበር፤ ቃሉም ኃይል ነበረው። ኃጢአተኞች ንቃተ-ህሊናቸው ሲነቃቃ ተሰምቷቸዋል። “ለሰው ሁሉ የሚበራ ወደ ዓለም ለሚመጣው” የነፍሳቸውን ምስጢራዊ ክፍሎች አበራ፤ የተደበቁት የጽልመት ነገሮችም ይፋ ሆኑ። ጥልቅ እምነት አዕምሯቸውንና ልባቸውን ያዘው። ስለ ኃጢአት ስለጽድቅና ስለሚመጣው ፍርድ አመኑ። የእግዚአብሔርን ጽድቅ በመጠኑም ቢሆን ተረድተው ነበርና ልብን በሚመረምረው ፊት ከነኩነቷቸውና ከነእድፋቸው መቆምን ሲያስቡት እጅግ አርበደበዳቸው። እየተሰቃዩም እንዲህ ጮሁ፦ “ለዚህ ለሞት ከተሰጠ ሰውነት ማን ያድነኛ/ና]ል?” [ሮሜ 7÷24] አሉ። የቀራንዮ መስቀል፤ ለሰው ልጅ ኃጢአት ከተከፈለው፤ የዋጋ ተመን ከሌለው መስዋዕት ጋር ሲገለጽላቸው ለመተላለፋቸው ስርዮት ለማግኘት የሚበቃው የክርስቶስ ሥራ ብቻ እንደሆነ ተመለከቱ። በእምነትና ራስን በማዋረድ ውስጥ ሆነው የዓለምን ኃጢአት የሚያስወግደውን የእግዚአብሔር በግ ተቀበሉ። በየሱስ ደም አማካኝነት “ስለ ቀደመችው ኃጢአት ስርዮት” [ሮሜ 3÷25] ተደረገላቸው።

እነዚህ ነፍሳት ለንስሐ የሚገባ ፍሬ አፈሩ። አምነው ተጠመቁ፤ በየሱስ ክርስቶስ አዲስ ፍጥረት ሆነው — በአዲስ ሕይወት ለመመላለስ ተነሱ። በቀድሞ ፍላጎቶቻቸው ላይቀረፁ፤ በእግዚአብሔር ልጅ እምነት ዱካውን ሊከተሉ፤ ባህርይውን ሊያንፀባርቁና እርሱ ንፁህ እንደሆነ እነርሱም ንፁህ ይሆኑ ዘንድ ነበራቸው። ይጠሏቸው የነበሩትን ነገሮች አሁን ወደፊትቸው፤ ቀድሞ ይወጧቸው የነበሩትን ደግሞ አሁን ጠሉአቸው። ኩሩና በእኔነት የሚተማመነው ማንነት የዋህና የተዋረደ ሆነ። የተንበጠረረና ግብዝ የነበረው ኮስታራና ምስኪን ሆነ። ኃይማኖትን ይንቅ የነበረው አክባሪ፤ ሰካራው የማይጠጣ፤ ምግባረ-ብልሹ የነበረው ንፁህ ሆነ። ከንቱ የሆኑት ዓለማዊ ፋሽኖች ተተው። ክርስቲያኖች የሚፈልጉት፤ “ጠጉርን በመሸረብና ወርቅን በማንጠልጠል ወይም ልብስን በመጎናፀፍ አይሁንላችሁ፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ዋጋው እጅግ የከበረ የዋህና ዝግተኛ መንፈስ ያለውን የማይጠፋውን ልብስ ለብሶ የተሰወረ የልብ ሰው” መሆንን ሆነ [1ኛ ጴጥ 3÷3፤4]።

መነቃቃቶች ጥልቅ የልብ ምርመራና መዋረድን አስከተሉ። ልባዊና የምር የሆኑ፤ በክርስቶስ ደም ዋጋ ለተገዛው ርኅራኄ የሚያሳዩ፤ ኃጢአተኛው ይመጣ ዘንድ የሚለምኑ ነበሩ። ወንዶችና ሴቶች ይፀልዩ፤ ለሰዎችም መዳን ከእግዚአብሔር ጋር ይታገሉ ነበር። የእንደዚህ አይነቶች መነቃቃቶች ውጤቶች ራስን ከመካድና ከመስዋዕትነት ያፈገፈጉ ሳይሆን ለክርስቶስ ሲሉ ፈተናና ነቀፋ ይገጥማቸው ዘንድ የተገባቸው ሆነው በመቆጠራቸው ሐሴት በሚያደርጉ ነፍሳት ይታይ ነበር። በየሱስ ስም ያመኑ እነርሱ ሕይወታቸው ሲቀየር ሰዎች ተመለከቱ። ማህበረሰቡ በተጽዕኖአቸው ተጠቃሚ ሆነ። ከክርስቶስ ጋር ሰበሰቡ፤ የዘላለም ሕይወትን ያጮዱ ዘንድ በመንፈስ ቅዱስ ዘሩ።

ስለ እነዚህ ሰዎች እንዲህ ይባላል፦ “ለንስሐ አዝናችኋልና” “እንደ እግዚአብሔር የሆነ ሃዘን ጸጸት የሌለበት ወደ መዳንም የሚያደርሰውንም ንስሐ ያደርጋልና። የዓለም ሃዘን ግን ሞትን ያመጣል። እነሆ ይህ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ የሆነ ሐዘን እንዴት ያለ ትጋት፤ እንዴት ያለ መልስ፤ እንዴት ያለ ቁጣ፤ እንዴት

ያለ ፍርሃት፣ እንዴት ያለ ናፍቆት፣ እንዴት ያለ ቅንዓት፣ እንዴት ያለ በቀል በመካከላችሁ አደረግ። በዚህ ነገር ንፁሐን እንደሆናችሁ በሁሉ አስረድታችኋል።” [2ኛ ቆሮ 7÷9-11]።

ይህ የእግዚአብሔር መንፈስ ሥራ ውጤት ነው። መለወጥን ወይም መታደስን ካላደረገ በስተቀር ለእውነተኛ ንስሐ ማስረጃ የለውም። ቃል ኪዳንን ካደሰ፣ የዘረፈውን መልሶ ከሰጠ፣ ኃጢአቱን ከተናዘዘ፣ እግዚአብሔርንና ባልንጀሮቹን ከወደደ፣ ኃጢአተኛው ከእግዚአብሔር ጋር ሰላምን እንዳገኘ እርግጥኛ መሆን ይቻላል። በቀደሙት ዓመታት፣ የኃይማኖት መነቃቃት ወራትን ተከትለው የመጡ ውጤቶች እንደዚህ ዓይነት ነበሩ። በፍሬያቸው ተመዝነው፣ በሰዎች ደህንነትና የሰው ዘርን ከፍ ከፍ በማድረግ በእግዚአብሔር የተባረኩ መሆናቸው የሚታወቅ ነበር።

ነገር ግን በቅርብ ዘመናት የሚደረጉ መነቃቃቶች፣ ቀደም ባሉ ጊዜያት የእግዚአብሔር ባሪያዎችን ጥረት ተከትለው ከሚመጡት የመለኮታዊ ፀጋ ምልክቶች ጋር ሲነፃፀሩ ጉልህ ልዩነት ያለባቸው ሆነዋል። እርግጥ ነው መጠነ-ሰፊ ፍላጎት ተቀጣጥሏል፤ ብዙዎች መለወጥን ይመሰክራሉ፤ ብዙ ሕዝብም ወደ ቤተ ክርስቲያን ይጨመራል። ሆኖም ውጤቶቹ በዚያው ልክ እውነተኛ መንፈሳዊ ሕይወት ስለመጨመሩ ዋስትና የሚሰጡ አይደሉም። ለተወሰነ ጊዜ የሚንገገግ ብርሐን ብዙ ሳይቆይ ይጠፋል። ጨለማውም ከበፊቱ የባሰ ደጎንን ይሆናል።

ተወዳጅ መነቃቃቶች ብዙ ጊዜ የሚካሄዱት ምናብን በሚስብ፣ ስሜትን በሚቀሰቅስ፣ አዲስና አስገራሚ ለሆኑ ነገሮች ያለውን ፍቅር ለማርካት ነው። በዚህ ሁኔታ የተለወጡ ሰዎች የመጽሐፍ ቅዱስ እውነትን ለመስማት፣ ለነብያትና ለሐዋርያት ምስክርነት፣ ያላቸው ፍላጎት እጅግ አናሳ ነው። ኃይማኖታዊ አገልግሎቱ አንዳች የሚያስፈነድቅ (ስሜት የሚያስገነፍል) ባህርይ ከሌለው ለእነርሱ የሚስብ አይደለም። ስሜታዊ ያልሆነ ምክንያትን የሚጠቅስ መልእክት ለአፀፋ የሚጎተጉታቸው አይደለም። ዘላለማዊ ፍላጎቶቻቸውን በቀጥታ የሚመለከቱት የእግዚአብሔር ቃል ግልጽ ማስጠንቀቂያዎች ቸል ተብለዋል።

በእውነት ለተለወጠ ነፍስ፣ ከእግዚአብሔርና ከዘላለማዊ ነገሮች ጋር ያለው ግንኙነት የሕይወት ዋና ርዕስ ነው። በዛሬዎቹ ተወዳጅ አብያተ ክርስቲያናት ለእግዚአብሔር የመቀደስ መንፈስ የት ነው ያለው? አዲስ የሚለወጡ ሰዎች ኩራታቸውንና ለዓለም ያላቸውን ፍቅር አይተውም። ራሳቸውን ለመካድ፣ መስቀሉን ለማንሳት፣ ትሁቱንና ራሱን ዝቅ ያደረገውን የሱስን ለመከተል ያላቸው ፍላጎት ከመለወጣቸው በፊት ከነበራቸው ፍላጎት የተሻለ አይደለም። ስሙን የተሸከሙ አያሌ ሰዎች የመርሆቹ መሐይም ከመሆናቸው የተነሳ ኃይማኖት የከሃዲዎችና የተጠራጣሪዎች መዝናኛ (ስፖርት) ሆኖአል። የእግዚአብሔር መሰልነት ኃይል ከብዙዎች አብያተ ክርስቲያናት ሙልጭ ብሎ ሊጠፋ ተቃርቧል። ሽርሽሮች፣ የቤተ ክርስቲያን ቲያትሮች፣ የቤተ ክርስቲያን ትርኢቶች፣ የሚያማምሩ ቤቶችና ታይታ ለእግዚአብሔር ያለውን ኃሳብ አጥፍተውታል። መሬቶች፣ ሸቀጣሸቀጦችና ዓለማዊ ሥራዎች አዕምሮን መስጠውታል። እናም የዘላለማዊ ጉዳዮች የአልፎ ሃጅ ትኩረት እንኳ የሚሰጣቸው ከስንት አንድ ነው!

የተስፋፋ የእምነትና የቅድስና ማሸቆልቆል ቢኖርም የክርስቶስ እውነተኛ ተከታዮች የሆኑ ሰዎች በእነዚህ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ አሉ። በመጨረሻ ምድር በእግዚአብሔር ፍርድ ከመጎብኘቷ በፊት ከሐዋርያት ጊዜ በኋላ ታይቶ የማያውቅ፣ እውነተኛ የሆነው የእግዚአብሔርን መሰልነት መነቃቃት በእግዚአብሔር ሕዝቦች መካከል ይሆናል። የእግዚአብሔር መንፈስና ኃይል በልጆቹ ላይ ይወርዳል። በዚያን ጊዜ የዚህ ዓለም

ፍቅር የእግዚአብሔርንና የቃሉን ፍቅር ከተካባቸው (በታ ከወሰደባቸው) አብያተ ክርስቲያናት ብዙዎች ራሳቸውን ይነጥላሉ። ብዙዎች አገልጋዮችም ሆኑ ምዕመናን ለጌታ ዳግም ምፅዓት ሕዝብን ያዘጋጁ ዘንድ በዚህ ዘመን እግዚአብሔር እንዲታወጁ የሚፈልጋቸውን ታላላቅ እውነቶች በደስታ ይቀበላሉ። የነፍሳት ጠላት ይህንን ሥራ ለማድናቀፍ ይጥራል፤ ይህ አይነቱ ንቅናቄ የሚከሰትበት ጊዜ ከመምጣቱ በፊትም የሚመሳሰል ማታለያ በማቅረብ ሊገድበው ይጥራል። በአታላይ ሃይሉ ስር ሊያደርጋቸው በሚችለው አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የእግዚአብሔር የተለየ በረከት እየፈሰሰ እንደሆነ እንዲመስል ያደርጋል፤ ታላቅ የኃይማኖታዊ ፍላጎት መነሳሳት እንዳለ ሆኖ እንዲንፀባረቅ ያደርጋል። ሥራው የሌለ መንፈስ ሆኖ ሳለ እግዚአብሔር በግሩም ሁኔታ እያከናወነላቸው እንዳለ በማሰብ እልፍ አዕላፋት ይፈነድቃሉ። የኃይማኖትን መልክ ይዞ ሰይጣን ተጽዕኖውን ወደ ክርስቲያኑ ዓለም ሊያስፋፋ ይጥራል።

ባለፈው ግማሽ ምዕተ ዓመት በተከናወኑት አብዛኛዎቹ መነቃቃቶች ዘንድ አንዳንዴ ጠና፣ አንዳንዴ ለስለስ የሚሉ ተመሳሳይ ተጽዕኖዎች በሥራ ላይ ነበሩ፤ ወደ ፊት በሚደረጉት መጠነ ሰፊ ንቅናቄዎችም የሚንፀባረቁ ይሆናሉ። ለማሳሳት እንዲያመች ሆኖ በደንብ የተስማማ፣ እውነትንና ሃሰትን ያቀላቀለ የስሜታዊ ፍንደቃ አለ። ሆኖም ማንም ሊታለል አይገባውም። በእግዚአብሔር ቃል ብርሐን አማካኝነት የነዚህን እንቅስቃሴዎች ባህርይ ለመለየት አስቸጋሪ አይደለም። ሰዎች የመጽሐፍ ቅዱስን ምስክርነት ቸል ባሉበት፣ ዓለምን መተውንና ራስ መካድን ከሚጠይቁት ግልጽና ነፍስ-መርማሪ ከሆኑት እውነቶች በሚርቁበት በዚያ ስፍራ የእግዚአብሔር በረከት እንደማይወርድ እርግጠኛ መሆን እንችላለን። ክርስቶስ ራሱ በሰጠው መመሪያም “በፍሬያቸው ታውቋቸዋለችሁ” [ማቴ 7÷16] እንዳለው እነዚህ እንቅስቃሴዎች የእግዚአብሔር መንፈስ ሥራዎች እንዳልሆኑ ግልጽ ነው።

በቃሉ እውነቶች ውስጥ እግዚአብሔር የራሱን መገለጥ ለሰዎች ሰጥቷል። እነዚህ እውነቶች ለተቀበሏቸው ሁሉ ከሰይጣን ማታለያዎች የሚከልሉ ጋሻዎች ናቸው። እነዚህ እውነቶች ቸል መባላቸው አሁን በአማኝ ዓለም ውስጥ በስፋት እየተንሰራፉ ለመጡት እርኩሶቶች በር እንዲከፈት ምክንያት ሆኖአል። የእግዚአብሔር ሕግ ተፈጥሮና አስፈላጊነቱ በአብላጫው ከእይታ ውጪ ሆኖአል። ስለ መለኮታዊ ሕግ ባህርይ፣ ዘላለማዊነትና ኃላፊነት ያለው የተሳሳተ ግንዛቤ መለወጥንና ቅድስናን በተመለከተ ወደ ስህተት በመምራት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለው የመንፈሳዊነት ደረጃ ዝቅ እንዲል አድርጓል። በእኛ ዘመን በሚደረጉ መነቃቃቶች ውስጥ የመንፈስ ቅዱስና የእግዚአብሔር ኃይል አለመገኘት ምስጢር የሚገኘው እዚህ ነው።

በተለያዩ የኃይማኖት ድርጅቶች ውስጥ በቅድስናቸው የታወቁ፣ ለዚህ ሃቅ እውቅና የሚሰጡና የሚያዝኑ ሰዎች አሉ። የተጋረጠበትን ወቅታዊ ሐይማኖታዊ አደጋዎች ፕሮፌሰር ኤድዋርድ ፓርክ በጥሩ ሁኔታ ሲያስቀመጠው፣ “የአደጋ ምንጭ ከሆኑት አንዱ መለኮታዊውን ሕግ ለማስተግበር የመስበኪያ መድረኩ (ፑልፒቱ) የሚያሳየው ቸልተኝነት ነው። በቀድሞ ጊዜያት መድረኩ የህሊና ድምጽ ማሟቶ ነበር....በሥራቸው የተደነቁ ሰባኪዎቻችን የጌታን ምሳሌ በመከተል፣ ለሕጉ፣ ለመመሪያዎቹና ለማስጠንቀቂያዎቹ ከፍተኛ ዋጋ በመስጠት ለስብከቶቻቸው ግርማ ሞገስ ያላብሱ ነበር። ሁለት ታላላቅ አባባሎችን ይደጋግሙ ነበር፡- ሕጉ የመለኮታዊ ፍፁምነት ጽሁፋዊ መግለጫ እንደሆነና፣ ሕጉን የማይወድ ሰው ወንጌሉን የማይወድ እንደሆነ ይናገሩ ነበር፤ ምክንያቱም ሕጉም ሆነ ወንጌሉ እውነተኛውን የእግዚአብሔር ባህርይ የሚያንፀባርቅ መስታወት ስለሆነ ነው። ይህ አደጋ ደግሞ ወደ ሌላ ያመራል፤

የኃጢአትን አስከፊነት፣ ስፋትና መጠኑን እንዲሁም ጉድለቱን (ስህተትነቱን) ዝቅ ያደርገዋል። ሕጉን ያለመታዘዝ ስህተትነት ከሕጉ ትክክለኛነት ጋር የተመጣጠነ ነው።”

“ከተጠቀሱት አደጋዎች ጋር አብሮ የሚሄደው ሌላው ደግሞ የእግዚአብሔርን ፍርድ ዝቅ የማድረግ አደጋ ነው። የዘመናዊው መድረክ መለኮታዊ ፍርድን ከመለኮታዊ ቸርነት ጨምቆ የማውጣት ዝንባሌ አለው። ይህም ቸርነት መርህ ሆኖ ከፍ ከፍ በመደረግ ፈንታ እንደ ስሜት ተቆጥሮ እንዲዘቅጥ የሚያደርገው ነው። የአዲሱ ስነ-መለኮታዊ ቅርፅ እግዚአብሔር አንድ ያደረገውን የሚለያይ ነው። መለኮታዊ ሕጉ መልካም ነው ወይስ ክፉ? መልካም ነው። ስለዚህ ፍርድም መልካም ነው፤ ምክንያቱም ሕጉን ተግባራዊ ለማድረግ የሚገለጽ ጠባይ ነውና። የመለኮታዊውን ሕግና ፍርድ፣ የሰብዓዊ ፍጡራንን ያለመታዘዝ መጠኑንና ስህተቱን ዋጋ ዝቅ ከማድረግ ልማድ የተነሳ፣ ሰዎች ለኃጢአት ስርዐት የቀረበውን ፀጋ ዝቅ ያለ ግምት ወደመስጠት ልማድ ይንሸራተታሉ።” ከዚያም ወንጌሉ በሰዎች አዕምሮ ውስጥ ያለውን ዋጋና አስፈላጊነት ያጣና ብዙም ሳይቆይ መጽሐፍ ቅዱስን ጭምር ለመጣል ዝግጁ ይሆናሉ።

ብዙ ኃይማኖታዊ አስተማሪዎች ክርስቶስ በሞቱ ሕጉን እንደሻረውና በዚህም ምክንያት ሰዎች ከመጠይቁ ነፃ እንደሆኑ አስረግጦው ይናገራሉ። አንዳንዶች ከባድ ቀንበር እንደሆነ በማመልከት፣ ከሕግ ባርነት በተቃራኒ በወንጌሉ ስር ሊጣጣም የሚገባውን ነፃነት ያስተምራሉ።

ነብያትና ሐዋርያት ግን የእግዚአብሔርን ቅዱስ ሕግ በእንዲህ ሁኔታ አላዩትም ነበር። ዳዊት እንዲህ አለ፡- “ትእዛዛትህን ፈልጌያለሁና አስፍኼ [በነፃነት] እሄዳለሁ/And I will walk at liberty for I seek thy precepts” [መዝ 119÷45]። ከክርስቶስ ሞት በኋላ የፃፈው ሐዋርያው ያዕቆብ ስለ አሥርቱ ትዕዛዛት ሲናገር፡- “የንጉሥ ሕግ እንዲሁም ነፃ የሚያወጣውን ፍፁሙን ሕግ” በማለት ይገልፀዋል [ያዕ 2÷8፤1÷25]። ከስቅለት ግማሽ ምዕተ ዓመት በኋላ፣ ምስጢር ገላጭ [ክርስቶስ] “ትዕዛዛቱን የሚያደርጉ ብፁዓን ናቸው ስልጣናቸው በሕይወት ዛፍ ላይ ይሆን ዘንድ በደጅም ወደ ከተማ ይገባሉ” [ራዕ 22÷14] በማለት በረከትን ያውጅላቸዋል።

ክርስቶስ በሞቱ የአባቱን ሕግ ሽሯል የሚለው አባባል መሰረተ-ቢስ ነው። ሕጉ ሊለወጥ ወይም ወደጎን ሊተው የሚችል ቢሆን ኖሮ የሰውን ልጅ ከኃጢአት ቅጣት ለማዳን ክርስቶስ መሞት ባላስፈለገው ነበር። የክርስቶስ መሞት፣ ሕጉን ከመሻር በተቃረነ መልኩ፣ የሚያረጋግጠው ሕጉ መለወጥ የማይችል እንደሆነ ነው። የእግዚአብሔር ልጅ “ሕጉን ታላቅ ያደርግና ያከብር ዘንድ” መጣ [ኢሳ 42÷21]። “ሕግን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ” አለ “ሰማይና ምድር እስኪያልፍ ድረስ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ ከቶ አታልፍም” [ማቴ 5÷17፤18]። ራሱን አስመልክቶ ደግሞ ሲናገር፣ “አምላኬ ሆይ ፈቃድህን ለማድረግ ወደድሁ ሕግህም በልቤ ውስጥ ነው” [መዝ 40÷8] አለ።

የእግዚአብሔር ሕግ በተፈጥሮው (በባህርይው) መለወጥ የሚችል አይደለም። የፀሃፊው [የጌታ] የራሱ የፈቃድና የባህርይው መገለጥ ነው። እግዚአብሔር ፍቅር ነው፤ ሕጉም ፍቅር ነው። ሁለቱ ታላላቅ መርሆዎች ፍቅር ለእግዚአብሔርና ፍቅር ለሰው ናቸው። “ፍቅር የሕግ ፍፃሜ” ነው [ሮሜ 13÷10]። የእግዚአብሔር ባህርይ ጽድቅና እውነት ነው፤ የሕጉ ተፈጥሮም እንዲሁ ነው። መዝሙረኛው፣ “ሕግህም እውነት ናት ትዕዛዛትህ ሁሉ ጽድቅ ናቸውና” [መዝ 119÷142፤172] ሲል፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ ሲናገር፣ “ሕጉ

ቅዱስ ነው ትዕዛዛቱም ቅድስትና ዓድቅ ናት” [ሮሜ 7÷12] ይላል። የእግዚአብሔር አዕምሮና ፈቃድ መገለጫ የሆነው እንዲህ ያለው ሕግ እንደ ራሱ እንደ ፀሐፊው ጽኑ መሆን አለበት።

ከሕጉ መርሆዎች ጋር ስምሙ እንዲሆኑ በማድረግ ሰዎችን ከእግዚአብሔር ጋር ማስታረቅ፣ የመለወጥና የቅድስና ተግባር ነው። በመጀመሪያ ሰው የተፈጠረው በእግዚአብሔር አምሳል ነበር። ከእግዚአብሔር ማንነትና ከሕጉ ጋር ፍፁም መስማማት ያለው ነበር። የጽድቅ መርሆዎች በልቡ ላይ ተጽፈው ነበር። ኃጢአት ግን ከፈጣሪው ጋር አለያየው። መለኮታዊ አምሳሉን ከዚያ በኋላ ማንፀባረቅ አልቻለም። ልቡ ከእግዚአብሔር ሕግ መርሆዎች ጋር ጦርነት ላይ ነበር። “የስጋ ሀሳብ የእግዚአብሔር ፀላት ነውና ለእግዚአብሔር ሕግ አይገዛም፤ አይችልምና” [ሮሜ 8÷7]። ሆኖም ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ይታረቅ ዘንድ “አንድ ልጁን እስኪለውጥ ድረስ እግዚአብሔር እንዲሁ ዓለምን ወይአልና” [ዮሐ 3÷16] በክርስቶስ ሥራ አማካኝነት ከፈጣሪው ጋር ስምሙ ይሆን ዘንድ መታደስ ይችላል። ልቡ በመለኮታዊ ፀጋ እንደገና አዲስ መሆን አለበት፤ አዲስ ሕይወት ከላይ ሊኖረው ይገባል። ይህ፣ ያለዚያ ለውጥ፣ የሱስ “የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም” ያለበት አዲሱ መወለድ ነው።

ከእግዚአብሔር ጋር የመታረቅ የመጀመሪያው እርምጃ ኃጢአተኛ መሆንን ማወቅ ነው። “ኃጢአትም እርሱ ሕግን መተላለፍ ነው”፤ “ኃጢአት በሕግ ይታወቃልና” [1ኛ ዮሐ 3÷4፤ ሮሜ 3÷20]። ኩነኔውን ማየት ይችል ዘንድ ኃጢአተኛው በእግዚአብሔር በታላቁ የጽድቅ ሚዛን ደረጃ ባህርይውን መፈተን አለበት። የጽድቅ ባህርይን ፍጽምና የሚያሳይ መስታዎት ነውና በራሱ ያለውን ጉድለት እንዲያስተውል ያስችለዋል።

ሕጉ ለሰው ኃጢአቱን ይገልጽለታል፣ መድሃኒት ግን አያቀርብለትም። ለሚታዘዝ የሕይወት ተስፋ የሚሰጥ ሆኖ ሳለ የሕግ ተላላፊው ዕጣ ፈንታ ሞት እንደሆነ ያውጃል። ከኃጢአት ኩነኔ ወይም በኃጢአት ከመበከል ነፃ የሚያደርገው የክርስቶስ ወንጌል ብቻ ነው። ያወጣው ሕግ ወደ ተጣሰበት ወደ እግዚአብሔር ንስሐ መግባት አለበት፤ የሚዋጅ መስዋዕት በሆነው ክርስቶስም እምነት ይኖረው ዘንድ ይገባዋል። በዚህም ሁኔታ “ስለቀደመችው ኃጢአት ስርየት” ያገኝና [ሮሜ 3÷25] የመለኮታዊ ባህርይ ተካፋይ ይሆናል። የልጅነት መንፈስ በመቀበል፣ የእግዚአብሔር ልጅ በመሆን “አባ አባት!” በማለት ይጣራል። [ሰው] አሁን የእግዚአብሔርን ሕግ ይተላለፍ ዘንድ ነፃ ነውን? ጳውሎስ እንዲህ ይላል፣ “እንግዲህ ሕግን በእምነት እንሸራለንን? አይደለም ሕግን እናፀናለን እንጂ”፤ “ለኃጢአት የሞትን እኛ ወደፊት እንዴት አድርገን በእርሱ እንኖራለን?” “ትዕዛዛቱን ልንጠብቅ የእግዚአብሔር ፍቅር ይህ ነውና ትዕዛዛቱም ከባዶች አይደሉም” [ሮሜ 3÷31፤ 6÷2፤ 1ኛ ዮሐ 5÷3]። በአዲሱ መወለድ ልቡ ከሕጉ ጋር ወደ መስማማት ከመምጣቷ ጋር ከእግዚአብሔር ጋርም ስምሙ ትሆናለች። ይህ ኃያል ለውጥ በኃጢአተኛው ላይ ተግባራዊ ሲሆን ከሞት ወደ ሕይወት ተላለፈ፣ ከኃጢአት ወደ ቅድስና፣ ሕግን ከመተላለፍና ከአመጽ ወደ መታዘዝና ታማኝነት ተሸጋገረ። ከእግዚአብሔር ጋር ተለያይቶ የነበረበት የቀድሞው ሕይወት አብቅቷል፤ የመታረቅ፣ የእምነትና የፍቅር አዲስ ሕይወት ጀምሯል። ከዚያም “እንደ መንፈስ ፈቃድ እንጂ እንደ ስጋ ፈቃድ በማንመላለስ”፣ “የሕግ ጽድቅ በእኛ ይፈፀም ዘንድ” አለው [ሮሜ 8÷4]። የነፍስ መዝሙርም፣ “አቤቱ ሕግህን እንደ ምን እጅግ ወደድሁ ቀኑን ሁሉ እርሱ ትዝታዬ ነው” ይሆናል። [መዝ 119÷97]።

“የእግዚአብሔር ሕግ ፍፁም ነው ነፍስንም ይመልሳል” [መዝ 19÷7]። ያለ ሕጉ ሰዎች ስለ እግዚአብሔር ንጽህናና ቅድስና እንዲሁም ስለ ራሳቸው ኃጢአትና እድፍ ትክክለኛ መረዳት አይኖራቸውም። እውነተኛ

የኃጢአተኛነት ስሜት አይኖራቸውም፤ የንስሐም አስፈላጊነት አይታያቸውም። የእግዚአብሔርን ሕግ ተላላፊ ሆነው የጠፉ መሆናቸው ስለማይታያቸው የሚያስተሰርዋው የክርስቶስ ደም እንደሚያሻቸው አያስተውሉም። የመዳን ተስፋ ያለ ፍፁም የልብ ለውጥ ወይም ያለ ሕይወት ተሐድሶ ተቀባይነት ያገኛል። በእንዲህ ሁኔታ የላይ ላይ መለወጦች በስፋት ይንሰራፋሉ፤ ከክርስቶስ ጋር ፈጽሞ ህብረት አድርገው የማያውቁ እልፍ አዕላፋት የቤተ ክርስቲያን አባል ይሆናሉ።

መለኮታዊውን ሕግ ቸል ከማለት ወይም አሻፈረኝ ከማለት የተነሳ የተሳሳቱ የቅድስና ንድፈ ሃሳቦች በዚህ ጊዜ ባሉ ሐይማኖታዊ እንቅስቃሴዎች ዘንድ አብይ ቦታ ይዘዋል። እነዚህ ንድፈ ሃሳቦች በአስተምህሮ ረገድ የተሳሳቱ፣ በተግባራዊ ውጤታቸውም አደገኛ ናቸው። በአጠቃላይ በቀላሉ ተቀባይነት ማግኘታቸው ደግሞ በዚህ ነጥብ ላይ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረው ምን እንደሆነ ሁሉም ግልጽ መረዳት ይኖራቸው ዘንድ በእጥፍ አስፈላጊ ያደርገዋል።

እውነተኛ ቅድስና የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ተሰሎንቄ ቤተ ክርስቲያን በፃፈው መልእክት ይህ “የእግዚአብሔር ፈቃድ እርሱም መቀደሳችሁ ነውና” ይላል፤ ሲፀልይም “የሰላም አምላክ ሁለንተናችሁን ይቀድስ” [1ኛ ተሰ 4÷3፤ 5÷23] ይላል። ቅድስና ምን እንደሆነ እንዴትስ ሊደረስበት እንደሚችል መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስተምራል። አዳኙ ለደቀ መዛሙርቱ ሲፀልይ፣ “በእውነትህ ቀድሳቸው ቃልህ እውነት ነውና” [ዮሐ 17÷17፤19] አለ። አማኞች “በመንፈስ ቅዱስ መቀደስ” እንዳለባቸው ጳውሎስ ያስተምራል [ሮሜ 15÷16]። የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ምንድን ነው? የሱስ ለደቀ መዛሙርቱ ሲነግራቸው፣ “የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል” [ዮሐ 16÷13] አላቸው፤ መዝሙረኛውም፣ “ሕግህ እውነት ነው” [መዝ 119÷142] ይላል። በሕጉ የታቀፉት ታላላቅ የጽድቅ መርሆዎች በእግዚአብሔር ቃልና በመንፈሱ አማካኝነት ለሰዎች ቀርበውላቸዋል። የመለኮት ፍጽምና መገለጫ የሆነው ሕጉ “ቅድስት ጳውሎስ በጎም” ስለሆነ ያንን ሕግ በመታዘዝ የሚቀረፀው ባህርይም ቅዱስ ይሆናል ማለት ነው። ክርስቶስ የእንደዚህ አይነቱ ባህርይ ፍፁም ምሳሌ ነው። እንዲህ ይላል፣ “እኔ የአባቴን ትዕዛዝ እንደጠበቅሁ” “ደስ የሚያሰኘውን ነገር ዘወትር አደርጋለሁና” [ዮሐ 15÷10፤ 8÷29]። የክርስቶስ ተከታዮች እርሱን መምሰል ይኖርባቸዋል — በእግዚአብሔር ፀጋም ከቅዱስ ሕጉ መርሆዎች ጋር የሚስማሙ ባህርያትን መቅረጽ ይኖርባቸዋል። ይህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቅድስና ነው።

ይህ ሥራ ሊከናወን የሚችለው በክርስቶስ ላይ ባለው እምነት፣ በውስጥ በሚኖረው የእግዚአብሔር መንፈስ ኃይል ብቻ ነው። ጳውሎስ አማኞችን ሲገስጽ “በፍርሃትና በመንቀጥቀጥ የራሳችሁን መዳን ፈጽሙ፤ ስለ በጎ ፈቃዱ መፈለግንም ማድረግንም በእናንተ የሚሰራ እግዚአብሔር ነውና” [ፊልጵ 2÷12፤13] በማለት ይናገራል። ክርስቲያኑ የኃጢአት ጉትጎታዎች ይሰሙታል፤ ነገር ግን ቀጣይነት ያለው ውጊያ ያካሂዳል። የክርስቶስ ድጋፍ የሚያስፈልገው እዚህ ላይ ነው። የፍጡር ደካማነት ከመለኮት ኃይል ጋር ይቀናጅና፣ እምነት “በጌታችን በየሱስ ክርስቶስ በኩል ድል መንሳትን በሚሰጠን ለእግዚአብሔር ምስጋና ይሁን” [1ኛ ቆሮ 15÷57] በማለት ይናገራል።

የቅድስና ሥራ እያደገ የሚሄድ እንደሆነ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያሳያል። በመለወጥ ጊዜ በስርዐት ደም አማካኝነት ከእግዚአብሔር ጋር ሰላም የሆነው ኃጢአተኛ የክርስትና ሕይወቱ ገና መጀመሩ ነው። አሁን “ወደ ፍጽምና [perfection]” መሄድ “የክርስቶስም ሙሉ ወደሚሆን ወደ ሙሉ ልክ” ማደግ አለበት [ዕብ 6÷1፤

ኤፌ 4÷13]። ጳውሎስ እንዲህ ይላል፡- “አንድ ነገር አደርጋለሁ በኋላዬ ያለውን እየረሳሁ በፊቴ ያለውን ለመያዝ እዘረጋለሁ በክርስቶስ የሱስ ከፍ ከፍ ያለውን የእግዚአብሔርን መጥራት ዋጋ እንዳገኝ [ወደ] ምልክት እፈጥናለሁ” [ፊልጵ 3÷13፤14]። ጴጥሮስ ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስ ቅድስና የሚደረስበትን መንገዶች በፊታችን ሲያስቀምጥ፡- “ትጋትን ሁሉ እያሳያችሁ በእምነታችሁ በጎነትን ጨምሩ፤ በበጎነትም እውቀትን፤ በእውቀትም ራስን መግዛት፤ ራስን በመግዛትም መጽናትን፤ በመጽናትም እግዚአብሔርን መምሰል፤ እግዚአብሔርንም በመምሰል የወንድማማች መዋደድ፤ በወንድማማችም መዋደድ ፍቅርን ጨምሩ....እነዚህን ብታደርጉ ከቶ አትሰናከሉምና።” [2ኛ ጴጥ 1÷5-10] ይላል።

የመጽሐፍ ቅዱስን ቅድስና (sanctification) የሚለማመዱ እነርሱ የትህትና መንፈስ ያንፀባርቃሉ። ልክ እንደ ሙሴ የቅድስናን (Holiness) አስፈሪ ግርማ ሞገስ ተመልክተዋል፤ የዘላለማዊውን እግዚአብሔር ንጽህናና ከፍ ከፍ ያለውን ፍጽምና ሲያነጻጽሩ የራሳቸውን ዋጋ ቢስነት ያስተውላሉ።

ነብዩ ዳንኤል የእውነተኛ ቅድስና ምሳሌ ነበር። ረጅም የሕይወት ዘመኑ ለጌታው በሚያከናውነው የከበረ ሥራ የተሞላ ነበር። በሰማይ “እጅግ የተወደደ” ሰው ነበረ [ዳን 10÷11]። ነገር ግን ንጹህና ቅዱስ እንደሆነ በመናገር ፈንታ በእግዚአብሔር ፊት ሲማፀን ሳለ፤ ይህ የተከበረ ነብይ፤ ራሱን ከእሥራኤል ኃጢአተኞች ጋራ ቆጠረ፡- “በፊትህ የምንለምን ስለ ብዙ ምሕረትህ ነው እንጂ ስለ ጽድቃችን አይደለምና”፤ “ኃጢአትን ሰርተናልና ክፋትንም አድርገናልና።” ሲናገርም፤ “ስናገርና ስፀልይም በኃጢአቴና በሕዝቤም በእሥራኤል ኃጢአት ስናዘዝ” ይላል። በኋላም የእግዚአብሔር ልጅ ትዕዛዝ ይሰጠው ዘንድ ሲገልጽለት እንዲህ ይላል፡- “ደም ግባቴም ለጥፋት ተለወጠብኝ፤ ኃይልም አልነበረኝም።” [ዳን 9÷18፤15፤20፤ 10÷8]።

እዮብ የእግዚአብሔርን ድምጽ በአውሎ ነፋሱ ውስጥ ሲሰማ “ራሴን እንቃለሁ በአፈርና በአመድ ላይ ተቀምጬ እፀፀታለሁ” ይላል [እዮብ 42÷6]። የእግዚአብሔርን ክብር ሲያይ ኪሩቤሎችም “ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” እያሉ ሲጮሁ ሲሰማ ነበር ኢሳይያስ “ጠፍቻለሁና ወዮልኝ!” ያለው [ኢሳ 6÷3፤5]። ጳውሎስ ወደ ሶስተኛው ሰማይ ተወስዶ ሰው ሊናገራቸው የማይችሉትን ነገሮች ሲሰማ ስለ ራሱ ሲናገር፤ “ከቅዱሳን ሁሉ ለማንስ ለእኔ” በማለት ይናገራል [2ኛ ቆሮ 12÷2-4፤ ኤፌ 3÷8]። የተወደደው ዮሐንስ፤ በየሱስ ደረት ላይ ተደግፎ ክብሩን ያየው ዮሐንስ፤ ነበር እንደሞተ ሰው ሆኖ በመልአኩ እግር ስር የወደቀው [ራዕይ 22÷8]።

በቀራንዮ መስቀል ጥላ ስር ለሚራመዱ ለእነርሱ፤ ራስን ከፍ ከፍ ማድረግ፤ ከኃጢአት ባርነት ነፃ ስለመውጣት የሚነዛ ጉራ ሊኖር አይችልም። የእግዚአብሔርን ልጅ ልብ በስቃይ ብዛት የሰነጠቀው ሰቆቃ መንስኤ ኃጢአታቸው መሆኑ ይሰማቸዋል፤ ይህ አስተሳሰባቸውም ራሳቸውን ወደ ማዋረድ ይመራቸዋል። ወደ የሱስ በጣም የተጠጉ ሰዎች የሰው ልጅ አቅሙ-ቢስነትና ኃጢአተኝነት ምን ያህል እንደሆነ ጥርት አድርገው ያስተውላሉ፤ ብቸኛው ተስፋቸውም በተሰቀለውና በተነሳው አዳኝ በኩል ነው።

አሁን በክርስቲያኑ ዓለም እውቅናው እየሰፋ የመጣው ቅድስና (sanctification) ራስን ከፍ ከፍ የማድረግ መንፈስን ያዘለ፤ ለእግዚአብሔር ሕግም ቸልተኛ በመሆኑ ለመጽሐፍ ቅዱሳዊ ኃይማኖት ባይተዋር መሆኑን የሚያመለክት ነው። ጠበቃዎቹ ሲያስተምሩ ቅድስና የቅጽበት ሥራ፤ በእምነት ብቻ ወደ ፍጹም ቅድስና (holiness) የሚደረስበት መሆኑን ይናገራሉ። “እመን ብቻ”፤ ከዚያም “በረከቱ ያንተ ነው” ይላሉ። በተቀባዩ በኩል ተጨማሪ ጥረት አያስፈልግም ይላሉ። ከዚህም ጋር አብሮ የእግዚአብሔርን ሕግ ይክዳሉ፤

ትዕዛዛትን ከመጠበቅ ባርነት ነፃ ወጥተናልም ይላሉ። ነገር ግን እርሱን ደስ የሚያሰኙት ምን እንደሆኑ ከሚያሳዩ፣ የባህርይውና የፈቃዱ መገለጫ ከሆኑት መርሆዎች ጋር ሳይስማሙ፣ ከእግዚአብሔር ፈቃድና ባህርይ ጋር በሚጣጣም መልኩ ሰዎች ቅዱስ ይሆኑ ዘንድ የሚቻላቸው ነውን?

ጥረት ለማያሻው፣ ራስ መካድን፣ ከዓለም ከንቱነት መለያየትን ለማይጠይቅ ቀላል ኃይማኖት ያለው መሻት የእምነትንና የእምነትን ብቻ አስተምህሮ ተወዳጅ አስተምህሮ እንዲሆን አድርጎታል። ነገር ግን የእዚአብሔር ቃል ምን ይላል? ያዕቆብ ሲናገር፣ “እምነት አለኝ የሚል ሥራ ግን የሌለው ሰው ቢኖር ምን ይጠቅመዋል? እምነቱ ሊያድነው ይችላልን?... “አንተ ከንቱ ሰው እምነት ከሥራ ተለይቶ የሞተ መሆኑን ልታውቅ ትወዳለህን? አባታችን አብርሃም ልጁን ይስሐቅን በመሰዊያው ባቀረበ ጊዜ በሥራ የፀደቀ አይደለምን? እምነት ከሥራው ጋር አብሮ ያደርግ እንደነበረ በሥራም እምነት እንደተፈፀመ ትመለከታልህን? ሰው በእምነት ብቻ ሳይሆን በሥራ [በምግባሩ-KJV] እንዲፀድቅ ታያላችሁ” [ያዕ 2÷14-24] ይላል።

የእግዚአብሔር ቃል ምስክር፣ ይህንን እንደ ወጥመድ የሚያንቀውን የእምነት ያለ-ሥራ አስተምህሮ ይቃወማል። ምሕረት ከሚያስገኙ ቅድመ ሁኔታዎች ጋር ሳይስማማ የሰማይን ተቀባይነት የሚጠይቅ እምነት፣ እምነት አይደለም። ይህ ግምታዊ ድፍረት ነው፤ ምክንያቱም እውነተኛ እምነት መሰረት ያደረገው በመጽሐፍ ቅዱስ ተስፋዎችና አቅርቦቶች ላይ ነው።

ከእግዚአብሔር መጠይቆች መካከል አንዱን በፈቃዱ እየጣሰ ሳለ ቅዱስ መሆን እችላለሁ በሚል እምነት ማንም ራሱን ማታለል የለበትም። የሚታወቅን ኃጢአት መፈፀም እየመሰከረ ያለውን የመንፈስ ድምጽ ፀጥ ያሰኘዋል፤ ነፍስንም ከእግዚአብሔር ይለያል። “ኃጢአት ሕግን መተላለፍ ነው።” “ኃጢአትን የሚያደርግ [ሕጉን የሚተላለፍ] ሁሉ አላየውም አላወቀውምም” [1ኛ ዮሐ 3÷6]። ዮሐንስ በመልእክቱ በሙላት የተናገረው ስለ ፍቅር ቢሆንም የእግዚአብሔርን ሕግ እየጣሰ እያለ ቅዱስ ነኝ ብሎ ስለሚናገረው መደብ እውነተኛ ባህርይ ግን ገለፃ ለማድረግ አላቅማማም። “አውቄዋለሁ የሚል ትዕዛዛቱን የማይጠብቅ እርሱ ሀሰተኛ ነው እውነትም በእርሱ ውስጥ የለም፤ ቃሉን ግን የሚጠብቅ ሁሉ በእርሱ የእግዚአብሔር ፍቅር በእውነት ተፈጽሞአል” [1ኛ ዮሐ 2÷4፤5]። የእያንዳንዱ ሰው ኃይማኖት መፈተኛ ይህ ነው። በሰማይና በምድር የእግዚአብሔር የቅድስና ደረጃ ብቸኛ መለኪያ ወደ ሆነው ሚዛን ሳናመጣው በፊት ማንንም ሰው ቅዱስ ነው ብለን መፈረጅ አንችልም። ሰዎች የግብረ-ገብነት ሕጉ (የአሥርቱ ትዕዛዛት) ክብደት ካልተሰማቸው፣ የእግዚአብሔርን መመሪያዎች ካጣጡና ካቀላሏቸው፣ ከእነዚህ ከታናናሾች ትዕዛዞች አንዱን ከጣሱ፣ ለሰዎችም እንዲሁ ካስተማሩ፣ በሰማይ እይታ ክብረ-ቢሶች ናቸው፤ መጠይቆቻቸውም መሰረተ-ቢስ እንደሆኑ እናውቃለን።

ኃጢአት የለብኝም የሚለው አባባል በራሱ፣ ይህንን የሚናገረው ሰው ቅዱስ ከመሆን የራቀ እንደሆነ ማስረጃ ነው። ሰው ራሱን ቅዱስ አድርጎ የሚቆጥርበት ምክንያት፣ ተመን ሊወጣለት የማይችለው የእግዚአብሔር ንጽህናና ቅድስና ትክክለኛ መረዳት ስለሌለው፤ ወይም ከባህርይው ጋር ለመስማማት የሚፈልጉ እንርሱ ወደ ምን አይነት [ባህርይ] መለወጥ እንዳለባቸው ስለማያውቅ፣ የክርስቶስ ንጽህናና ከፍ ከፍ ያለው ማራኪነቱ ትክክለኛ ማስተዋል ስለሌለውና የኃጢአት ፀያፍነትና አስከፊነት ስላልገባው ነው።

በእርሱና በክርስቶስ መካከል ያለው ረቀቅ እየጨመረ ሲሄድ፤ መለኮታዊውን ባህሪና መጠይቆችን በበቂ ሁኔታ ያለመረዳቱ እየሰፋ ሲሄድ፤ ያኔ በራሱ እይታ የበለጠ ፃድቅ እየሆነ የሄደ ይመስለዋል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተቀመጠው ቅድስና ሁለመናን - መንፈስን፣ ነፍስንና አካልን የሚያካትት ነው። ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች ሲጻፍ “መንፈሳችሁም፣ ነፍሳችሁም፣ ስጋችሁም ጌታችን የሱስ ክርስቶስ በመጣ ጊዜ ያለነቀፋ ፈጽመው ይጠበቁ” [1ኛ ተሰ 5÷23] ብሎአል። እንደገናም ለአማኞች ሲጽፍ፡ “ወንድሞቼ ሆይ ሰውነታችሁን እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሕያው ቅዱስ መስዋዕት አድርጋችሁ ታቀርቡ ዘንድ በእግዚአብሔር ርኅራኄ እለምናችኋለሁ” [ሮሜ 12÷1] ይላል። በጥንት እሥራኤላውያን ዘመን ወደ እግዚአብሔር የሚመጣው እያንዳንዱ መስዋዕት በጥንቃቄ ይፈተሽ ነበር። በቀረበው እንስሳ ላይ አንዳች እንከን ሲገኝበት ተቀባይነት ያጣ ነበር፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር እንዳዘዘው የሚቀርበው መባ ነውር የሌለበት መሆን ይገባዋል። ስለዚህ ክርስቲያኖችም አካሎቻቸውን “እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሕያው ቅዱስ መስዋዕት” አድርገው ያቀርቡ ዘንድ ታዘዋል። ይህንን ለማድረግ ይችሉ ዘንድ ሁሉንም ኃይሎቻቸውን ምርጥ በሚባል ሁኔታ መጠበቅ አለባቸው። የአካላዊንም ሆነ የእምሯዊን ኃይል የሚያዳክም ማንኛውም ድርጊት፣ ሰው ለፈጣሪው የሚሰጠው አገልግሎት ብቁ እንዳይሆን ያደርገዋል። ልናበረክተው ከምንችለው ከላቀው ነገር ያነሰ ብናቀርብለት እርሱ ደስ ይሰኛልን? ክርስቶስ “ጌታ አምላክህን በፍፁም ልብህ ውደድ” [ማቴ 22÷37] ይላል። እግዚአብሔርን በፍፁም ልባቸው የሚወዱ እነርሱ ተወዳዳሪ የሌለውን የሕይወታቸውን አገልግሎት ሊሰጡት ምኞታቸው ነው፤ እያንዳንዱን ክህሎታቸውንም ፈቃዱን እንዲያደርጉ ከሚያስችሏቸው ሕግጋት ጋር ያጣጥማሉ። አምሮትን ወይም ፍላጎትን ለማርካት ሲሉ ለሰማያዊ አባታቸው የሚያቀርቡትን መባ አያኮስሱም፤ አያረክሱምም።

ጴጥሮስ እንዲህ ይላል፡- “ነፍስን ከሚዋጋ ስጋዊ ምኞት ትርቁ ዘንድ እለምናችኋለሁ” [1ኛ ጴጥ 2÷11]። እያንዳንዱ ኃጢአት የሆነ እርካታ ተፈጥሯዊ ችሎታዎችን ያደነዝዛል፤ የአዕምሮና የመንፈስ ህዋሳቶችን ምውት ያደርጋል፤ የእግዚአብሔር ቃል ወይም መንፈስ በልብ ላይ የሚያሳድረው ተጽዕኖም ደካማ ይሆናል። ጳውሎስ ለቆሮንቶስ ሰዎች ሲጽፍ “በእግዚአብሔር ፍርሃት ቅድስናን ፍፁም እያደረግን ስጋንና መንፈስን ከሚያረክስ ሁሉ ራሳችንን እናንፃ” [2ኛ ቆሮ 7÷1] ይላል። ራስን መግዛትን ከመንፈስ ፍሬዎች — ፍቅር፣ ደስታ ሰላም፣ ትዕግስት፣ ቸርነት፣ በጎነት፣ እምነት፣ የውሃት ጋር ይመድበዋል። [ገላ 5÷22÷23]።

እነዚህ መንፈሳዊ እወጃዎች ቢኖሩም እንኳ፤ ምን ያህል ታማኝ ክርስቲያኖች [ነን ባዮች] ናቸው ትርፍ በማጋበስ ወይም በፋሽን አምልኮ ኃይላቸውን የሚያደክሙት፣ ስንቶች ናቸው በቁንጣን፣ ወይን በመጣጣትና በተከለከለ ፊሽታ እግዚአብሔር መሰል ወንድነታቸውን የሚያረክሱት። ቤተ ክርስቲያንም በመገሰጽ ፈንታ፣ ለክርስቶስ ያለው ፍቅር ሊያቀርበው የማይችለውን ጎተራዋን እንደገና መሙላት ትችል ዘንድ፣ አምሮትን፣ ለሃብት ያለውን ፍላጎት ወይም ለፊሽታ ያለውን ፍቅር ታበረታታለች። ወደ ዛሬዎቹ አብያተ ክርስቲያናት የሱስ ቢገባና በኃይማኖት ስም የሚካሄደውን ያልተቀደሰ ንግድና ድግስ ቢመለከት ገንዘብ ዘርዘሪዎችን ከቤተ መቅደስ እንዳባረረ ሁሉ እነዚህን አርካጆች አያስወጣቸውም ነበርን?

ሐዋርያው ያዕቆብ ሲናገር የላይኛይቱ ጥበብ “በመጀመሪያ ንጽህት ናት” ይላል። በትንባሆ በረከሱ ከንፈሮቻቸው የከበረውን የየሱስን ስም የሚጠሩትን፣ ትንፋሻቸውና ሰውነታቸው በመጥፎ ሽታ የተበከለውን፣ የሰማይን አየር የሚበክሉትን በዙሪያቸው ያሉትን መርዝ ወደ ውስጥ እንዲተነፍሱ

የሚያደርጉትን ያዕቆብ ቢገናኛቸው፤ ከወንጌሉ ንጽህና እጅግ ከሚቃረን ድርጊት ጋር ቢነካካ ሐዋርያው፤ “የምድር ነው፤ የስጋም ነው፤ የአጋንንትም ነው” ብሎ አያወግዘውም ነበርን? የትንባሆ ባሪያዎች፤ የጠቅላላ ቅድስናን በረከት እንዳገኙ በመጥቀስ ስለ ሰማይ ስላላቸው ተስፋ ያወራሉ። ነገር ግን የእግዚአብሔር ቃል በግልጽ ሲናገር “ፀያፍ ነገር ሁሉ ወደ እርስዎ ከቶ አይገባም።” [ራዕ 21÷27] ይላል።

“ወይስ አታውቁምን ስጋችሁ በእላንት የሚያድረው የመንፈስ ቅዱስ መቅደስ እንደሆነ ከእግዚአብሔር የተቀበላችሁት። ለራሳችሁም አይደላችሁም በዋጋ ተገዝታችኋልና፤ እንግዲህም እግዚአብሔርን አክብሩ በስጋችሁና በመንፈሳችሁ እሊህም ለእግዚአብሔር የሆኑት” [1ኛ ቆሮ 6÷19፤20]። አካሉ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ የሆነ እርሱ ጎጂ የሆነ ልማድ ባሪያ አይሆንም። ኃይላቱ ሁሉ በደም ዋጋ የገዛው የክርስቶስ ናቸው። ንብረቱ ሁሉ የጌታ ነው። ይህንን በአደራ የተሰጠውን ንብረት (ካፒታል) እያባከነ እንዴት ከበደል ነፃ ይሆናል? ነፍሳት የሕይወት ቃል አጥተው ሲጠፉ ሳለ ታማኝ ክርስቲያኖች ነን የሚሉ እነርሱ ጥቅሙ-ቢስ፤ ጎጂ በሆኑ እርካታዎች ላይ፤ በየአመቱ፤ እጅግ ብዙ ገንዘብ ያጠፋሉ። የድሃውን ችግር ለማቃለል ወይም ወንጌሉን ለመደገፍ ከሚያወጡት በላይ ውድመት በሚያስከትል የምኞት መሰዊያ ላይ ሲበሉና ሲጠጡ ሳለ እግዚአብሔርን በአሥራትና በስጦታ ይመዘብራሉ። የክርስቶስ ተከታዮች ነን የሚሉ ሁሉ በእውነት ተቀድሰው ቢሆን ኖሮ ጥሪታቸው አስፈላጊ ላልሆነ እንዲያውም ለሚጎዳ ፍላጎት ማርኪያ በመዋል ፈንታ ወደ ጌታ ጎተራ በገባ፤ ክርስቲያኖችም የራስ መግዛትን ፣ ራስን የመከድንና ራስን መስዋዕት አድርጎ የማቅረብን ምሳሌነት ባሳዩ ነበር።

ዓለም የራስን ፍላጎት ለማርካት ተላልፎ ተሰጥቷል። “የስጋ መመኘት፤ የዓይን መመኘት፤ የሰውም ትምክህት” [1ኛ ዮሐ 2÷16] አብዛኛውን ሕዝብ ተቆጣጥሮአል። የክርስቶስ ተከታዮች ግን የበለጠ ቅድስና ያለው መጠራት አላቸው። “ስለዚህም ጌታ ከመካከላቸው ውጡና የተለያችሁ ሁኑ ርኩስንም አትንኩ ይላል” [2ኛ ቆሮ 6÷17]። የእግዚአብሔር ቃል እንደሚለው፤ ኃጢአት የተሞላባቸውን ፍላጎቶች ማሳደድንና የዓለም እርካታዎችን በጽኑ የማውገዝ ሥራ የማይፈጽም ቅድስና እውነተኛ ሊሆን እንደማይችል ብንመሰክር ትክክል ነን።

ከዚህ ቅድመ ሁኔታ ጋር ለሚስማሙ ሁሉ፤ ከመካከላቸው ውጡ ከረሳቸውም ተለዩ፤ ርኩሱንም አትንኩ፤ የእግዚአብሔርም ተስፋ፡- “እኔም እቀበላችኋለሁ፤ ለእናንተም አባት እሆናለሁ እናንተም ለእኔ ወንድ ልጆችና ሴት ልጆች ትሆኑኛላችሁ” የሚል ነው [2ኛ ቆሮ 6÷17፤18]። በእግዚአብሔር ነገሮች ጥልቅና የተትረፈረፈ ተሞክሮ ይኖረው ዘንድ የእያንዳንዱ ክርስቲያን ዕድልና ኃላፊነት ነው። “እኔ የዓለም ብርሃን ነኝ” ይላል የሱስ “የሚከተለኝ የሕይወት ብርሃን ይሆንለታል እንጂ በጨለማ አይመላለስም” [ዮሐ 8÷12]። “የፃድቃን መንገድ ግን እንደ ንጋት ብርሃን ነው ሙሉ ቀን እስኪሆን ድረስ እየጨመረ ይበራል” [ምሳሌ 4÷18]። እያንዳንዱ የእምነትና የመታዘዝ እርምጃ ነፍስን “ጨለማ በሌለበት” የዓለም ብርሃን ከሆነው ጋር በቅርበት ያቆራኛታል። ድምቅ ያለው የጽድቅ ፀሃይ [የየሱስ] ጮራ በእግዚአብሔር አገልጋዮች ላይ ያንፀባርቃል፤ እነርሱም የእርሱን ጨረር እንደገና ማንፀባረቅ ይኖርባቸዋል። ከዋክብት ከክብሩ የተነሳ ብሩህ የሆኑበት አንድ ታላቅ ብርሐን በሰማይ እንዳለ እንደሚያስረዱን ሁሉ ክርስቲያኖችም በዓለማት ዙፋን ላይ የተቀመጠ ባህሪያዊም ሊመሰገንና ሊወረስ የተገባው እግዚአብሔር እንዳለ ማንፀባረቅ ይገባቸዋል። የመንፈሱ ፀጋዎች፤ የባህሪያዊውም ንጽህናና ቅድስና በምስክሮቹ ይንፀባረቃል።

ጳውሎስ ለቆላስያስ ሰዎች በፃፈው ደብዳቤ ለእግዚአብሔር ልጆች ስለተሰጡ የተትረፈረፉ በረከቶች ይናገራል። እኛ “ይህንን ከሰማንበት ቀን ጀምረን የፈቃዱን እውቀት መንፈሳዊ ጥበብንና አዕምሮን ሁሉ እንዲሞላባችሁ እየለመንን ስለ እናንተ ፀሎትን አልተውንም፤ በበጎ ሥራ ሁሉ ፍሬ እያፈራችሁ፤ በእግዚአብሔርም እውቀት እያደጋችሁ፤ ከደስታም ጋር በሁሉ ለመጽናትና ለመታገስ እንደ ክብሩ ጉልበት መጠን በኃይል ሁሉ እየበረታችሁ” ይላል። [ቆላ 1÷9-12]።

እንደገናም የክርስቲያንን ዕድል ከፍታ ወደ መረዳት ይመጡ ዘንድ ያለውን ፍላጎት በኤፌሶን ላሉ ወንድሞች ጽፏል። እጅግ በተሟላ፤ ጠቅለል ባለ ቋንቋ እንደ ታላቁ ንጉሥ ወንዶችና ሴቶች ልጅነታቸው ሊኖራቸው የሚችለውን ግሩም ኃይልና እውቀት በፊታቸው ይገልጥላቸዋል። “በመንፈሱ በውስጥ ሰውነታችሁ በኃይል እንድትጠነክሩ” “የእናንተ ስርና መሰረት በፍቅር ይፀና ዘንድ” “ከቅዱሳንም ሁሉ ጋር ስፋቱና ርዝመቱ ከፍታውም ጥልቀቱም ምን ያህል መሆኑን ለማስተዋል ከመታወቅም የሚያልፈውን የክርስቶስን ፍቅር ለማወቅ ትበረቱ ዘንድ” የእናንተ ዕድል ነው ይላቸዋል። ነገር ግን የሐዋርያው ፀሎት ተወዳዳሪ ወደሌለው የዕድል ከፍታ የሚደርሰው “እስከ እግዚአብሔርም ፍፁም ሙላት ደርሳችሁ ትሞሉ ዘንድ” ብሎ ሲፀልይ ነው። [ኤፌ 3÷16-19]።

የእርሱን መጠይቆች ስናሟላ (ትዕዛዛቱን ስንፈጽም) የሰማዩ አምላካችን በሰጠን ተስፋዎች ላይ ባለን እምነት ልንደርስባቸው የምንችላቸው የስኬት ከፍታዎች እዚህ ላይ ተገልፀዋል። በክርስቶስ ብቁ ሥራዎች በኩል ወደማይለካ የኃይል ዙፋን መድረሻ አለን። “ለገዛ ልጁ ያልራራለት ነገር ግን ስለሁላችን አሳልፎ የሰጠው ያው ከእርሱ ጋር ደግሞ ሁሉን ነገር እንዲያው እንዴት አይሰጠንም?” [ሮሜ 8÷32]። እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስን ያለ ልክ ለልጁ ሰጠው፤ እኛም የሙላቱ ተካፋዮች እንሆን ዘንድ አለን። የሱስ እንዲህ አለ፡- “እንኪያስ እናንተ ክፉዎች ስትሆኑ ለልጆቻችሁ መልካም ስጦታ መስጠት ካወቃችሁ በሰማይ ያለው አባት ለሚለምኑት እንዴት አብልጦ መንፈስ ቅዱስን አይሰጣቸው!” [ሉቃ 11÷13]። “ማናቸውንም ነገር በስሜ ብትለምኑ እኔ አደርገዋለሁ።” “ደስታችሁ ፍፁም እንዲሆን ለምኑ ትቀበሉማላችሁ።” [ዮሐ 14÷14፤ 16÷24]።

የክርስቲያን ሕይወት በባህርይው ትህትናን የተላበሰ ቢሆንም በሃዘንና ራስን በማቆርቆዝ የሚታወቅ መሆን የለበትም። እግዚአብሔር አዎንታ የሚሰጠውና የሚባርከው ሕይወት መኖር የሁሉም ሰው ዕድል ነው። በውግዘትና በጽልመት ውስጥ እንኖር ዘንድ የሰማዩ አባታችን ፈቃድ አይደለም። ጭንቅላቱን ዝቅ ከሚያደርግና (ከሚያቀረቅርና)፤ ልቡ በራስ ሃሳብ ከተሞላ ጋር እውነተኛ ትህትና አብሮ ስለመሄዱ የሚያረጋግጥ መረጃ የለም። ወደ የሱስ ሄደን እንነፃለን፤ በሕጉ ፊትም ያለ ሃፍረትና ያለ ፀፀት መቆም እንችላለን። “እንደ መንፈስ ፈቃድ እንጂ እንደ ስጋ ፈቃድ ለማይመላለሱ እንግዲህ በክርስቶስ የሱስ ላሉ አሁን ኩነኔ የለባቸውም።” [ሮሜ 8÷1]።

የወደቁ የአዳም ልጆች በክርስቶስ አማካኝነት “የእግዚአብሔር ልጆች ይሆናሉ፤” “የሚቀድሰውና የሚቀደሱት ሁሉ ሁለቱም ከአንድ ናቸውና ስለዚህም ምክንያት ወንድሞች ብሎ ሊጠራቸው አያፍርም” [ዕብ 2÷11]። የክርስቲያን ሕይወት የእምነት የድልና በእግዚአብሔር የሚገኝ ደስታ ያለው መሆን አለበት። “ከእግዚአብሔር የተወለደ ሁሉ ዓለምን ያሸንፋል። ዓለምንም የሚያሸንፈው እምነታችን ነው” [1ኛ ዮሐ 5÷4]። የእግዚአብሔር ባሪያ ነህምያ በእውነት እንዲህ ሲል ተናግሮአል፡- “የእግዚአብሔርም ደስታ ኃይላችሁ ነውና” [ነህ 8÷10]። ጳውሎስም፡- “ሁልጊዜ በጌታ ደስ ይበላችሁ፤ ደግሜም እላለሁ ደስ ይበላችሁ።” “ሁልጊዜ

ደስ ይበላችሁ ሳታቋርጡ ፀልዩ በሁሉ አመስግኑ፤ ይህ የእግዚአብሔር ፈቃድ በክርስቶስ የሱስ ወደ እናንተ ነውና።” [ፊልጵ 4÷4፤ 1ኛ ተሰ 5÷16-18]።

የመጽሐፍ ቅዱሳዊው መለወጥና መቀደስ (sanctification) ፍሬዎች እንደ እነዚህ ያሉ ናቸው፤ በእግዚአብሔር ሕግ የተቀመጡት ታላላቅ የጽድቅ መርሆዎች በክርስቲያኑ ዓለም በቸልተኛነት ስለሚታዩ፤ እነዚህ ፍሬዎች የሚገለጡት ከስንት አንድ ነው። ያለፉት ዓመታት መነቃቃት መገለጫ የሆነው፤ ጥልቅና ቋሚ የሆነ የእግዚአብሔር መንፈስ ሥራ መገለጥ [በዚህ ዘመን] እጅግ አናሳ የሆነው በዚህ ምክንያት ነው።

በማየት እንለወጣለን። እግዚአብሔር የባህርይውን ፍጽምናና ቅድስና የገለጠባቸው፤ ለሰውም ያስታወቃቸው የተቀደሱ መርሆዎች ቸል ሲባሉ፤ የሰዎች አዕምሮም ወደ ፍጡር ትምህርቶችና ጽንሰሃሳቦች ሲሳብ፤ የተቀደሰ ሕይወት በቤተ ክርስቲያን ማሸቆልቆሉ አያስገርምም። ጌታ እንዲህ ይላል፡- “እኔን የሕይወት ምንጭ ትተውኛል የተቀደዱትንም ጉድጓዶች ውኃውንም ይይዙ ዘንድ የማይችሉትን ጉድጓዶች ለራሳቸው ቆፍረዋል።” [ኤር 2÷13]።

“ምስጉን ነው በክፉዎች ምክር ያልሄደ....ነገር ግን በእግዚአብሔር ሕግ ደስ ይለዋል፤ ሕጉንም በቀንና በሌሊት ያስባል። እርሱም በውኃ ፈሳሾች ዳር እንደተተከለች ፍሬዋን በየጊዜው እንደምትሰጥ ቅጠልዋም እንደማይረግፍ ዛፍ ይሆናል፤ የሚሰራውም ሁሉ ይከናወንለታል” [መዝ 1÷1-3]። በአማኞች መካከል የጥንቱ እምነት መነቃቃት ሊኖር የሚችለው የእግዚአብሔር ሕግ ወደሚገባው ደረጃው ተመልሶ ሲታደስ ብቻ ነው። “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤ በመንገድ ላይ ቁሙ ተመልከቱም የቀደመችውንም መንገድ ጠይቁ፤ መልካሚቱ መንገድ ወዴት እንደሆነች እውቁ በእርስዋም ላይ ሂዱ ለነፍሳችሁም እረፍት ታገኛላችሁ።” [ኤር 6÷16]።

ምዕራፍ ፳፰—የፍርድ ምርመራ - የሕይወትን መዝገብ መገናኘት

“ዙፋኖች እስኪዘረጉ ድረስ አየሁ” ይላል ነብዩ ዳንኤል፤ “በዘመናት የሸመገለውም ተቀመጠ፤ ልብሱም እንደበረዶ ነጭ የራሱም ጠጉር እንደ ጥሩ ጥጥ ነበረ፤ ዙፋኑም የእሳት ነበልባል ነበረ፤ መንኮራኩሮቹም የሚነድድ እሳት ነበሩ፤ የእሳት ፈሳሽ ከፊቱ ይፈልቅና ይወጣ ነበር፤ ሺህ ጊዜ ሺህ ያገለግሉት ነበር፤ እልፍ አዕላፋትም በፊቱ ቆመው ነበር፤ ለፍርድም ተቀመጠ መጻሕፍትም ተገለጡ።” [ዳን 7÷9፤10]።

የሰዎች ባህሪያትና ሕይወት በዓለም ሁሉ ፈራጅ ፊት የሚፈተሽበት፤ ለእያንዳንዱም ሰው “እንደ ሥራው መጠን” የሚከፈልበት የታላቁና አስፈሪው ቀን ራዕይ ለነብዩ የቀረበው በእንዲህ ሁኔታ ነበር። በዘመናት የሸመገለው እግዚአብሔር አባት ነው። መዝሙረኛው እንዲህ ይላል፡- “ተራሮች ሳይወለዱ ምድርም ዓለምም ሳይሰሩ ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ አንተ ነህ” [መዝ 90÷2]። የፍጡር ሁሉ መነሻ፤ የሕግ ሁሉ ምንጭ፤ ፍርድም የሚሰጥ እርሱ ነው። ቁጥራቸው “ሺህ ጊዜ ሺህ፤ እልፍ አዕላፋትም” የሚሆን፤ አገልጋዮችና መስክሮች የሚሆኑ ቅዱሳን መላእክት በዚህ ታላቅ ፍርድ ሸንጎ ይታደማሉ።

“እነሆም የሰው ልጅ የሚመስል ከሰማያት ደመናት ጋር መጣ በዘመናት ወደ ሸመገለውም ደረሰ ወደፊቱም አቀረቡት። ወገኖችና አሕዛብ በልዩ ልዩ ቋንቋም የሚናገሩ ሁሉ ይገዙለት ዘንድ ግዛትና ክብርም መንግሥትም ተሰጠው፤ ግዛቱ የማያልፍ የዘላለም ግዛት ነው” [ዳን 7÷13፤14]። እዚህ ላይ የተገለፀው የክርስቶስ ምፅዓት፤ ወደ ምድር የሚመጣበት ዳግም ምፅዓቱ አይደለም። የመካከለኛነት (የአማላጅነት) ሥራውን በጨረሰ ጊዜ ግዛት፤ ክብርና መንግሥት ይቀበል ዘንድ በሰማይ ወዳለው በዘመናት ወደ ሸመገለው ይመጣል። በ2300 ቀናቱ መጨረሻ፤ በ1844 ዓ.ም እንደሚፈፀም በትንቢት የተነገረው ምፅዓትም ወደ ምድር የሚያደርገው ዳግም ምፅዓት ሳይሆን፤ ይህ [በዘመናት ወደ ሸመገለው፤ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን የሚሄድበት] ምፅዓት ነው። በሰማያዊ መላእክት ታጅቦ ታላቁ ሊቀ ካህናችን ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ይገባል፤ በዚያም ስፍራ በአባቱ መገኘት ስለ ሰው የሚያደርገውን የመጨረሻውን አገልግሎት ይፈጽማል። ይህም አገልግሎት የፍርድ ምርመራን ተግባር በማከናወን ተጠቃሚ ይሆኑ ዘንድ ለተገባቸው ሁሉ ስርዮት ያደርግ ዘንድ ነው።

በምሳሌና ጥላው ሥርዓት፤ በስርዮት ቀን አገልግሎት መሳተፍ የሚችሉት በኑዛዜና በንስሐ ወደ እግዚአብሔር የቀረቡ በኃጢአት መስዋዕቱም ኃጢአታቸው ወደ መቅደሱ የተላለፈላቸው ብቻ ነበሩ። በመጨረሻው ስርዮት ታላቅ ቀንና በፍርድ ምርመራውም የሚታዩት የእግዚአብሔር ታማኝ አገልጋዮች [ነን ባዮች] መዝገቦች ብቻ ናቸው። የኃጥአን ፍርድ ለየቅልና የተነጠለ ሥራ ሲሆን የሚከናወነውም ቆይቶ ነው። “ፍርድ የሚጀምርበት ጊዜ አለና በእግዚአብሔር ቤት። አስቀድሞም በእኛ የሚጀምር ከሆነ ለእግዚአብሔር ወንጌል የማይታዘዙ መጨረሻቸው ምን ይሆን?” [1ኛ ጴጥ 4÷17]።

የሰዎችን ስምና የሰሯቸውን ሥራዎች የያዙት በሰማይ ያሉት መዛግብት የፍርዱን ውሳኔዎች የሚወስኑ ናቸው። ነብዩ ዳንኤል ሲናገር፡- “ለፍርድም ተቀመጠ መጻሕፍትም ተገለጡ” ይላል። ገላጭ [የሱስ] ይህንኑ ትእይንት ሲገልፀው እንዲህ ይጨምርበታል፡- “ሌላ መጽሐፍም ተከፈተ፤ እርሱም የሕይወት መጽሐፍ ነው፤ ሙታንም በመጻሕፍት ተጽፎ እንደነበረ እንደ ሥራቸው መጠን ተከፈሉ።” [ራዕይ 20÷12]።

የሕይወት መጽሐፍ ወደ እግዚአብሔር አገልግሎት የገቡትን ሁሉ ስም ይዟል። የሱስ ለደቀ መዛሙርቱ “ስማችሁ ግን በሰማያት ስለተፃፈ ደስ ይበላችሁ” [ሉቃ 10÷20] አላቸው። “ስሞቻቸው በሕይወት መጽሐፍ ከተጻፉት” [ፊልጵ 4÷3] መካከል እንዲሆኑ ጳውሎስ ስለታማኝ አጋር ሰራተኞቹ ይናገራል። “እንደ እርሱ ያለ ያልሆነ የመከራ ዘመን” አቆልቁሎ በመመልከት ዳንኤል የእግዚአብሔር ሕዝቦች እንደሚድኑ “በመጽሐፍ ተጽፎ የተገኘው....እያንዳንዱ ይድናል” [ዳን 12÷1] በማለት ይናገራል። ገላጮም [የሱስም] “ወደ እግዚአብሔር ከተማ የሚገቡት ለበጉም በሆነው በሕይወት መጽሐፍ የተፃፉት ብቻ ናቸው” ይላል [ራዕይ 21÷27]።

“እግዚአብሔርንም ለሚፈሩ ስሙንም ለሚያስቡ” [ሚል 3÷16] መልካም ሥራቸው ይሰፍርበት ዘንድ “የመታሰቢያ መጽሐፍ” በእግዚአብሔር ፊት ይጻፋል። የእምነት ንግግሮቻቸው፣ የፍቅር ድርጊቶቻቸው፣ በሰማይ ይመዘገባል። ይህንን እያስታወሰ ነህም ሲናገር፣ “አምላኬ ሆይ ስለዚህ አስበኝ ለአምላኬም ቤት ያደረግሁትን ወረታጬን አታጥፋ” [ነህ 13÷14] ይላል። እያንዳንዱ የጽድቅ ሥራ በእግዚአብሔር የመታሰቢያ መጽሐፍ ውስጥ ፍፁም የማይጠፋ እንዲሆን ይደረጋል። እዚያ፣ መቋቋም የተቻለው እያንዳንዱ ፈተና፣ ማሸነፍ የተቻለው እያንዳንዱ ክፋት፣ የተነገረው እያንዳንዱ የኃዘኔታ ቃል፣ በታማኝነት ይመዘገባል። እያንዳንዱ የመስዋዕትነት ተግባር፣ ስለ ክርስቶስ የታለፈው እያንዳንዱ ስቃይና ሀዘን ይመዘገባል። መዝሙረኛው፣ “ቅብዝበዛዬን [መቅበዝበዜን] ትቆጥራለህ። አንተ እንቤን [እንባዬን] በስልቻህ አስቀምጥ በመጽሐፍህ የተፃፈ አይደለምን?” [መዝ 56÷8] ይላል።

የሰዎች ኃሊኦች የሚመዘገቡበት መዝገብም አለ። “እግዚአብሔር ሥራን ሁሉ የተሰወረውንም ነገር ሁሉ መልካምም ቢሆን ክፉም ቢሆን ወደ ፍርድ ያመጣዋልና” [መክ 12÷14]። “ሰዎች ስለሚናገሩት ስለ ከንቱ ነገር ሁሉ በፍርድ ቀን መልስ ይሰጡበታል።” ይላል አዳኙ፣ “ከቃልህም የተነሳ ትፀድቃለህና ከቃልህም የተነሳ ትኮነናለህና” [ማቴ 12÷36፣37]። የተደበቁ ዓላማዎችና ፍላጎቶች ሁሉ በማይሳሳተው መዝገብ ይሰፍራሉ። “በጨለማ የተሰወረውን ደግሞ ወደ ብርሐን የሚያወጣ፣ የልብንም ምክር የሚገልጥ እግዚአብሔር ነውና” [1ኛ ቆሮ 4÷5]። “እነሆ በፊቴ ተጽፎአል ኃሊኦቻችሁና የአባቶቻችሁ ኃሊኦች በአንድ ላይ።” [ኢሳ 65÷6፣7]።

የእያንዳንዱ ሰው ሥራ በእግዚአብሔር ፊት እየተከለሰ (እየታየ) ያልፋል፤ ታማኝ ወይም እምነት አጉዳይ ተብሎም ይመዘገባል። በእያንዳንዱ ስም ትይዩ፣ በሰማይ መጻሕፍት፣ በሚያስገርም ሁኔታ አንዳች ጡብ ሳትል እያንዳንዱ የስህተት ቃል፣ እያንዳንዱ የራስ ወዳድነት ተግባር፣ እያንዳንዱ ያልተፈፀመች ኃላፊነት፣ እያንዳንዱ የምስጢር ኃሊኦች ከእያንዳንዱ ጮሌ አስመሳይነት ጋር ትመዘገባለች። ችል የተባሉ፣ ከሰማይ የተላኩ ማስጠንቀቂያዎች ወይም ተግሳፆች፣ የባከኑ ቅጽበተ-አፍታዎች፣ ያልተሻሻሉ እድሎች፣ ለመልካም ወይም ለክፋት የዋለ ተጽዕኖ ከአድማሰ-ሰፊ ውጤቱ ጋር፣ ሁሉም በሚመዘገቡ መልክ ይፃፋሉ።

በፍርድ ጊዜ የሰዎች ባህርያትና ሕይወት መለኪያ ሆኖ የሚቀርበው የእግዚአብሔር ሕግ ነው። ጠቢቡ እንዲህ ይላል፡- “የነገሩን ሁሉ ፍጻሜ እንስማ፤ ይህ የሰው ሁለንተናው ነውና እግዚአብሔርን ፍራ ትዕዛዙንም ጠብቅ። እግዚአብሔር ሥራን ሁሉ.... ወደ ፍርድ ያመጣዋልና” [መክ 12÷13፣14]። ሐዋርያው ያዕቆብ ወንድሞቹን ሲገስጽ፣ “በነፃነት ሕግ ፍርድን ይቀበሉ ዘንድ እንዳላቸው ሰዎች እንዲህ ተናገሩ፤ እንዲህም አድርጉ።” [ያዕ 2÷12] ይላል።

በፍርድ ጊዜ “ሊያገኙ የሚገባቸው [የተገባቸው ሆነው የተቆጠሩ]” በፃድቃን ትንሳኤ ዕድል ፈንታ ይኖራቸዋል። የሱስ እንዲህ ብሎአል፡- “ያን ዓለምና ከሙታን ትንሣኤ ሊያገኙ የሚገባቸው.... እንደ መላእክት ናቸውና [...ከመላእክት ጋር እኩል ናቸውና/....are equal unto the angels] የትንሳኤ ልጆች ስለሆኑ የእግዚአብሔር ልጆች ናቸው።” [ሉቃ 20÷35፤36]። እንደገናም፡ “መልካም ያደረጉ ለሕይወት ትንሳኤ ይወጣሉና” [ዮሐ 5÷29] ይላል። “ለሕይወት ትንሳኤ” የተገባቸው እንደሆኑ ሳይፈረድላቸው በፊት፣ የሞቱት ፃድቃን አይነሱም [የሞቱ ጻድቃን ለሕይወት የሚነሱት፣ “ለሕይወት ትንሳኤ” የተገባቸው ናቸው ተብሎ ከተፈረደላቸው በኋላ ነው።] ስለዚህም መዝገባቸው በሚመረመርበት፣ ጉዳያቸው ውሳኔ በሚያገኝበት ጊዜ በችሎት ላይ በአካል አይገኙም ማለት ነው።

ስለ እነርሱ በእግዚአብሔር ፊት ሊማፀን ጠበቃቸው ሆኖ ክርስቶስ ይቀርባል። “ማንም ኃጢአት ቢያደርግ ከአብ ዘንድ ጠበቃ አለን እርሱም ፃድቅ የሆነ የሱስ ክርስቶስ ነው” [1ኛ ዮሐ 2÷1]። “ክርስቶስ በእጅ ወደ ተሰራች የእውነተኛይቱ ምሳሌ ወደምትሆን ቅድስት አልገባምና፣ ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ስለ እኛ አሁን ይታይ ዘንድ ወደ እርስዎ ወደ ሰማይ ገባ።” “ስለ እነርሱም ሊያማልድ ዘወትር በሕይወት ይኖራልና ስለዚህ ደግሞ በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል።” [ዕብ 9÷24፤ 7÷25]።

በፍርድ ጊዜ የመዝገብ መጻሕፍት ሲከፈቱ፣ በየሱስ ያመኑት ሁሉ ሕይወት በእግዚአብሔር ፊት ይዳሰሳል። አስቀድመው በምድር ይኖሩ ከነበሩት ይጀምረና፣ ጠበቃችን፣ የእያንዳንዱን ቀጣይ ትውልድ መዝገብ ያቀርብና በሕይወት ባሉት ይጨርሳል። እያንዳንዱ ስም ይጠቀሳል፤ እያንዳንዱ ጉዳይም ይመረመራል። ስሞች ተቀባይነት ያገኛሉ፣ ስሞች ተቀባይነት ያጣሉ። ያልተናዘዙባቸውና ይቅር ያልተባሉ፣ በመዝገብ መጽሐፍ ውስጥ የቀሩ (ያልተፋቁ) ኃጢአቶች ያሏቸው እነርሱ ስማቸው ከሕይወት መጽሐፍ ይፋቃል። ተጽፎ የነበረው የመልካም ሥራቸው መዝገብም ከእግዚአብሔር የመታሰቢያ መጽሐፍ ይወገዳል። ጌታ ለሙሴ ሲናገር “የበደለኝን እርሱን ከመጽሐፍ እፍቀዋለሁ” [ዘፀ 32÷33] ይላል። ነብዩ ሕዝቅኤል ደግሞ፣ “ፃድቁም ከጽድቁ ቢመለስ፣...ርኩሰትም ቢሰራ፣ የሰራት ጽድቅ ሁሉ አትታሰብለትም” [ሕዝ 18÷24] ይላል።

ከልባቸው ኃጢአትን የተናዘዙ፣ የክርስቶስም ደም በእምነት እንደሚያስተሰረይ መስዋዕት አድርገው የተቀበሉ ሁሉ፣ በስማቸው ትይዩ፣ በሰማይ መጻሕፍት ምሕረት የተደረገለት ተብሎ ይሰፍራል፤ የክርስቶስ ጽድቅ ተካፋዮች በመሆናቸው፣ ባህረያቸውም ከእግዚአብሔር ሕግ ጋር የተስማማ ሆኖ በመገኘቱ ኃጢአታቸው ይፋቅላቸዋል፤ እርሳቸውም የዘላለም ሕይወት የተገባቸው ሆነው ይቆጠራሉ። በነብዩ ኢሳያስ አማካኝነት ጌታ ሲናገር፡- “እኔ ነኝ፣ እኔ ነኝ ክፋትህን የምደመስስ ስለ እኔ [ስለ እራሴ ስል]፤ ኃጢአትህንም አላስባትም” [ኢሳ 43÷25]። የሱስ አለ፡- “ድል የነሳ ይህ ነጭ ልብስ ይለብሳል። ስሙንም ከሕይወት መጽሐፍ አላጠፋውም፤ ስሙንም አምንበታለሁ [እመሰክርለታለሁ]፤ በአባቴ ፊት በመልአክቱም።” “ስለዚህ በሰው ፊት ለሚመሰክርልኝ ሁሉ እኔ ደግሞ በሰማያት ባለው በአባቴ ፊት እመሰክርለታለሁ፤ በሰው ፊትም የሚክደኝን ሁሉ እኔ ደግሞ በሰማያት ባለው በአባቴ ፊት እክደዋለሁ።” [ራዕይ 3÷5፤ ማቴ 10÷32፤33]።

በምድራዊ ችሎቶች፣ በሰዎች መካከል የሚከናወኑ እጅግ ትኩረትን የሚስቡ ዳኝነቶች፣ በሰማያዊ ፍርድ ቤት ዘንድ በሕይወት መጽሐፍ ስማቸው የተፃፉ እነርሱ በምድር ሁሉ ፈራጅ ፊት ቀርበው ሲመረመሩ ከሚንፀባረቀው ትኩረት ጋር ሲነጻፀሩ ለመል ታህል እንደማለት ናቸው። በሰማይ ያለውን ዳኝነት ለመወከል

(ለመመሰል) እጅግ አናሳ ናቸው። በደሙ አምነው ያሸነፉ ሁሉ መተላለፋቸው ይቅር እንዲባልላቸው፤ ወደ ኤደን ቤታቸው እንዲመለሱና ከእርሱ ጋር “የቀደመችው ግዛት” በጋራ ወራሽ ሆነው ይነግሱ ዘንድ [ሚክ 4÷8] መለኮታዊው አማላጅ የክስ መልሱን ያቀርባል። ሰይጣን የእኛን ዘር ለመፈተንና ለማሳሳት ባደረገው ጥረት በሰው ፍጥረት ላይ የነበረውን መለኮታዊ እቅድ ሊያሰናክል አስቦ ነበር፤ አሁን ግን ክርስቶስ ይህ እቅድ ተግባራዊ እንዲሆን፤ ሰውም ፈጽሞ ወድቆ የማያውቅ (ኃጢአት ሰርቶ የማያውቅ) ሆኖ እንዲቆጠር ይጠይቃል። ለሕዝቦቹ የሚጠይቀው ሙሉና ፍፁም የሆነ ምሕረትና ጽድቅ ብቻ ሳይሆን ከእርሱ ክብር እንዲጋሩና በዙፋኑም ላይ መቀመጫ እንዲያገኙ ጭምር ነው።

በፀጋው ስር ላሉ የሱስ ሲሚገትላቸው ሳለ ሰይጣን ደግሞ ተላላፊዎች እንደሆኑ አድርጎ በእግዚአብሔር ፊት ይከሳቸዋል። ታላቁ አታላይ፤ ወደ ጥርጥር እንዲገቡ፤ በእግዚአብሔር ላይ እምነት እንዲያጡ፤ ከፍቅሩ ራሳቸውን እንዲነጥሉና ሕጉንም እንዲጥሱ ሲጥር ኖሯል። አሁን ወደ ሕይወታቸው መዝገብ፤ ወደ ባህርያቸው ጉድለቶች፤ አዳኛቸውንም ስለዋረደው፤ ክርስቶስን ስለማይመስለው ጠባያቸው፤ ይፈጽሙት ዘንድ ወደገፋፋቸው ወደ ሁሉም ኃጢአታቸው እያመለከተ፤ በዚህም ምክንያት፤ የእርሱ ተገዥዎች መሆናቸውን ያትታል።

የሱስ ለኃጢአታቸው ማስተባበያ አያቀርብም፤ ነገር ግን ፀፀታቸውንና እምነታቸውን ያሳያል፤ ይቅርታ ሲጠይቅላቸው ሳለም የቆሰሉ እጆቹን በአባቱና በመላእክት ፊት አንስቶ፤ “በስማቸው አውቃቸዋለሁ፤ በእጄ መዳፍ ላይ ቀርጬቸዋለሁ” በማለት ያውጃል። “የእግዚአብሔር መስዋዕት የተሰበረ መንፈስ ነው፤ አቤቱ ሆይ የተሰበረውንና የተደቆሰውን ልብ አትንቅም” [መዝ 51÷17]። የሕዝቦቹም ከሳሽ ለሆነው እንዲህ ይናገራል፡- “ሰይጣን ሆይ እግዚአብሔር ይገስጽህ፤ የሩሳሌምን የመረጠ እግዚአብሔር ይገስጽህ፤ በውኑ ይህ ከእሳት የተነጠቀ ትንታግ አይደለምን?” [ዘካ 3÷2]። “እንዲህ ዓይነት ነገር ሳይሆንባት ቅድስትና ያለነውር ትሆን ዘንድ ክብርት የሆነችን ቤተ ክርስቲያን” [ኤፌ 5÷27] አድርጎ ለአባቱ ያቀርባቸው ዘንድ ለእርሱ የታመኑትን በራሱ የጽድቅ ልብስ ያለብሳቸዋል። ስሞቻቸው በሕይወት መጽሐፍ እንደሰፈሩ ይቀራሉ፤ እነርሱንም በተመለከተ ተጽፎአል፡- “የተገባቸው ስለሆኑ ነጭ ልብስ ለብሰው ከእኔ ጋር ይሄዳሉ።” [ራዕይ 3÷4]።

የአዲሱ ቃል ኪዳን ተስፋ ሙሉ በሙሉ በመፈፀም በእንዲህ ሁኔታ ተግባራዊ ይሆናል። “ኃጢአታቸውንም ይቅር እላለሁ ደግሞም በደላቸውን አላስብም።” “በዚያች ወራት በዚያም ዘመን ይላል እግዚአብሔር የእሥራኤል በደል ይፈለጋል እርሱም የለም፤ የይሁዳም ኃጢአት አይገኝም” [ኤር 31÷34፤ 50÷20]። “በዚያም ቀን የእግዚአብሔር ቁጥቋጥ (branch) ለጌጥና ለክብር ይሆናል፤ ከእሥራኤልም ወገን ለመለጡ ሰዎች የምድረቱ ፍሬ ለትምክህትና ለውበት ይሆናል። በጽዮንም የቀረ ሁሉ በየሩሳሌምም የተረፈ ቅዱስ ይባላል በየሩሳሌምም ለሕይወት የተፃፈ ሁሉ።” [ኢሳ 4÷2፤3]።

የፍርዱ ምርመራና የኃጢአት መፋቅ ሥራ ከጌታ ዳግም ምፅዓት በፊት የሚከናወን ሥራ ነው። ሙታን የሚዳኙት በመጽሐፉ እንደተፃፈው በመሆኑ ጉዳያቸው ተመርምሮ ውሳኔ ከተሰጣቸው በኋላ ካልሆነ በስተቀር የሰዎች ኃጢአት ሊፋቅ አይችልም። ሐዋርያው ጴጥሮስ ግልጽ አድርጎ እንደተናገረው የአማኞች ኃጢአት የሚፋቀው “የእረፍት [የመታደስ] ዘመን ትመጣላችሁ ዘንድ ከእግዚአብሔር ፊት። የሱስ ክርስቶስንም ይሰድላችሁ ዘንድ” [የሐዋ ሥራ 3÷19፤20] የሚለው ቃል በሚፈፀምበት ዘመን ነው። የፍርድ

ምርመራው ሲጠናቀቅ፣ ክርስቶስ ይመጣል፤ ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን ይከፍል ዘንድ ዋጋው ከእርሱ ጋር ይሆናል።

በምሳሌያዊው አገልግሎት፣ ሊቀ ካህኑ፣ ለእሥራኤል ስርዐት ካደረገ በኋላ ወደ ውጪ መጥቶ ጉባኤውን ይባርክ ነበር። ክርስቶስም እንደ መካከለኛ ሥራውን ሲፈጽም “ያድናቸው ዘንድ...ያለ ኃጢአት” [ዕብ 9÷28] የሚጠባበቁ ሕዝቦችን በዘላለም ሕይወት ይባርክ ዘንድ ይገለጣል። ካህኑ ኃጢአት ከመቅደሱ ሲያስወግድ በሚለቀቀው ፍየል ራስ ላይ እንደሚናዘዝ ሁሉ ክርስቶስም ኃጢአትን ሁሉ በኃጢአት ምንጭ/መነሻና አነሳሽ በሆነው በሰይጣን ላይ ያኖረዋል። ፍየሉ የእሥራኤልን ኃጢአት ተሸክሞ “ወደ በረሃ [a land not inhabited]” ይለቀቅ ነበር [ዘሌዋ 16÷22]፤ ሰይጣንም የእግዚአብሔር ሕዝቦች እንዲፈጽሙት ያደረጋቸውን የኃጢአት ኩነት ተሸክሞ ምድረ በዳ በሆነች፣ ምንም በማይኖርበት ምድር ላይ ተገድቦ ለአንድ ሺህ አመት ይቆያል። በመጨረሻም ሁሉንም ኃጢአት በሚያጠፋው እሳት፣ ሙሉውን የኃጢአት መቀጫ ያገኛል። እንዲህም በኃጢአት መወገድ የታላቁ የማዳን እቅድ ወደ ፍፃሜ ይደርሳል፤ ክፋትን ለመተው የፈቀዱ ሁሉ መቤዝታቸው እንዲህ ይከናወናል።

ለፍርድ በተመደበው ሰዓት — 2300 ቀናት ባበቁበት በ1844 ዓ.ም — የምርመራውና ኃጢአትን የመፋቁ ሥራ ተጀምሯል። የክርስቶስን ስም በራሳቸው ላይ አድርገው (ተሸክመው) የሚያውቁ ሁሉ በጥንቃቄ የሚካሄደውን ምርመራ ማለፍ አለባቸው። “ሕያዋንም ሆኑ ሙታን፣ ሁለቱም በመጽሐፍ ተጽፎ እንደነበረ እንደሥራቸው መጠን ፍርድ ይቀበላሉ።” [ራዕይ 20÷12]።

ኑዛዜ ያልተደረገባቸውና ያልተተው ኃጢአቶች ይቅርታ አያገኙም፤ ከመዝገብ መጻሕፍትም አይፋቁም፤ በኃጢአተኛው ላይ በእግዚአብሔር ቀን ይመሰክሩበት ዘንድ ይቀራሉ እንጂ። የክፋት ሥራውን የፈፀመው በጠራራ ፀሐይ ወይም በውድቅት ጨለማ ይሆናል፤ መልስ መስጠት በሚገባን በእርሱ ፊት ግን ክፍትና ግልጽ ነበሩ። የእግዚአብሔር መላእክት እያንዳንዱ ኃጢአት ሲፈፀም አይተዋል፤ በማይሳሳተው መዝገባቸውም መዝግበውታል። ኃጢአት ከአባት፣ ከእናት፣ ከሚስት፣ ከልጆችና ከባልደረቦች ሊደበቅ፣ ሊካድ ወይም ሊሸፈን ይችላል። ኩነቷውን ከፈፀመው በስተቀር ስለ ስህተቱ የሚጠረጥር ማንም ላይኖረ ይችላል፤ በሰማይ ሊቆች ፊት ግን እርቃኑን የቀረ ነው። እጅግ ጥቅጥቅ ያለው የሌሊት ጨለማ፣ የማታለያ ጥበበች ሁሉ ረቂቅነት፣ አንዲት ቅንጣት ሃሳብን እንኳ ከዘላለማዊው ከእግዚአብሔር እውቀት ለመጋረድ ብቁ አይደሉም። የእያንዳንዱ የክፋት ሥራና የእያንዳንዱ ሚዛናዊ ያልሆነ ተግባር ሁሉ እቅጩን የሆነ መዝገብ እግዚአብሔር አለው። ቅዱስ ለመምሰል በሚደረግ ታይታ እርሱ አይታለልም፤ ባህርይን ሲመዝን ስህተት አይሰራም። በልባቸው ብልሹ በሆኑ፣ በእነርሱ፣ ሰዎች ሊታለሉ ይችላሉ፤ እግዚአብሔር ግን ሁሉን መሸፈኛ በስቶ ይገባል፤ የውስጠኛውን ሕይወትም ያነባል።

እንዴት ያለ ከባድ ሐሳብ ነው! ቀን አልፎ ቀን ሲተካ፣ እያንዳንዱ ቀን ወደ ዘላለም እያሳለፈ፣ የመዝገቡን ጭነት ለሰማያዊ መዛግብት ያሸክማል። አንዴ የተነገሩ ቃላት፣ አንዴ የተፈፀሙ ድርጊቶች ፈጽሞ መመለስ (አለመሆን፣ መቀልበስ) አይችሉም፤ መልካሙንም ክፉውንም መላእክት መዝግበዋቸዋል። በዓለም ላይ ያለ እጅግ ወደር የሌለው ድል አድራጊ ጦረኛ፣ የአንዲት ቀንዋን መዝገብ እንኳ ማስቀረት አይችልም። ድርጊቶቻችን፣ ቃላቶቻችን፣ እጅግ ድብቅ የሆኑት ፍላጎቶቻችን እንኳ ደስታ ወይም ዋይታ በሚሆነው

የመዳረሻችን ሚዛን ላይ ክብደት ይጨምራሉ፤ በእኛ ዘንድ የተረሱ ቢሆኑም ለማጽደቅ ወይም ለመኮነን ግን ምስክርነታቸውን ያሰፍራሉ።

የፊት ገጽታዎች በሰዓሊው ገበታ ላይ ዝንፍ ሳይሉ፤ በትክክል ተመስለው እንደሚሳሉ ሁሉ ባህረዎም እንዲሁ በታማኝነት በሰማይ መጻሕፍት ይሰፍራል። ለዚህ፤ የሰማይ ፍጡራን ፊት ለፊት ለሚመለከቱት መዝገብ፤ የሚሰጠው ትኩረት ግን እንዴት አናሳ ነው! የሚታየውንና የማይታየውን ዓለም የሸፈነው መጋረጃ ቢገለጥና፤ በፍርድ ቀን እንደገና የሚገናኙትን፤ እያንዳንዱን ቃልና ተግባር መልእክት ሲመዘግብ የሰው ልጆች ቢመለከቱ፤ በየቀኑ የሚነገሩ ስንት ቃላት ከአፍ ሳይወጡ ይቀሩ ነበር፤ ስንት የተሰሩ ሥራዎች ከመሰራት ይተዉ ነበር።

በፍርድ ጊዜ፤ ጥቅም ላይ የዋለው እያንዳንዱ ክህሎት፤ በጥብቅ ይመረመራል። ሰማይ ያበደረገን መክሊት እንዴት ነው ጥቅም ላይ ያዋልነው? ጌታ በምፅዓቱ ጊዜ የራሱን ከነወለዱ ይቀበል ይሆን? በእጅ፤ በልብ፤ በአዕምሮ፤ በአደራ የተሰጡንን ክህሎቶች አሻሽለናቸዋል? ለእግዚአብሔር ክብር ለዓለምስ በረከት አውለናቸዋል? ጊዜያችን፤ ብዕራችን፤ ድምጻችን፤ ገንዘባችን ወይስ ተጽዕኖአችን እንዴት ነው የምንጠቀምበት? በምስኪኑ፤ በተጎሳቆለው፤ በወላጅ አልባው ወይም በመበለቷ አካል አምሳል ለምናየው ክርስቶስ ምን አድርገንለታል? እግዚአብሔር የቅዱስ ቃሉ ግምጃ ቤት አድርጎናል፤ ሰዎች የመዳን ጥበብ ይኖራቸው ዘንድ በተሰጠን ብርሐንና እውነት ምን አድርገንበታል? እንዲሁ በቃል ብቻ የክርስቶስ እምነት አለኝ ለሚል አባባል የወጣ ዋጋ የለም፤ እውነተኛ ሆኖ የሚቆጠር ፍቅር በሥራ የተገለፀው ብቻ ነው። በሰማይ እይታ ማንኛውንም ተግባር ዋጋ ያለው የሚያደርገው ፍቅር ብቻ ነው። ከፍቅር የተደረገ ማንኛውም ነገር፤ በፍጡራን ግምት ምኑንም ያህል አናሳ ዋጋ ያለው ቢመስል፤ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትና ሽልማት አለው።

የተደበቀው የሰዎች ራስ ወዳድነት በሰማይ መጻሕፍት የተገለጠ ነው። ለባልንጀሮቻቸው ማከናወን የነበረባቸው ኃላፊነቶች፤ የአዳኙንም መጠይቆች የረሱበት መዝገብ አለ። የክርስቶስ ንብረት የሆነው ጊዜ፤ ሃሳብና ጉልበት ምን ያህል፤ በተደጋጋሚ ለሰይጣን እንደተሰጠ እዚያ ያያሉ። መላእክት ወደ ሰማይ የሚወስዱት መዝገብ አሳዛኝ መዝገብ ነው። በሳል አእምሮ ያላቸው ፍጡራን፤ የክርስቶስ ታማኝ ተከታዮች [ነገሳቸው] የዓለማዊ ንብረቶችን በመሰብሰብ ወይም ምድራዊ መባረቂያዎችን በማጣጣም ተመስጠዋል። ገንዘብ፤ ጊዜና ጉልበት ለታይታና ራስን ለማርከት መስዋዕት ይሆናሉ። ለፀሎት፤ መጽሐፍ ቅዱስን ለመመርመር፤ ነፍስን ዝቅ ለማድረግና ኃጢአትን ለመናዘዝ የሚጠፋው ጊዜ ግን እጅግ አናሳ ነው [የለም ማለት ይቀላል]።

ጥንቅቅ አድርገን በምናውቀው ሥራ ላይ ትኩረት አድርጎ እንዳይኖር አእምሮአችንን የሚይዙ ቁጥር ስፍር የሌላቸው ዘዴዎች ሰይጣን ይፈጥርልናል። ስርየት የሚያስገኘውን መስዋዕትና እጅግ ኃያል የሆነውን አስታራቂ ወደ እይታ እንዲያመጡ የሚያደርጉትን ታላላቅ እውነቶች የአታላዮች ቁንጮ ይጠላቸዋል። ሁሉም ነገር የሚወሰነው አዕምሮን (ሰዎችን) ከየሱስና ከእርሱ እውነት ገለል አድርጎ በሌላ መንገድ ሊመራቸው በመቻሉ ላይ እንደሆነ ያውቃል።

የአዳኙን የመካከለኛነት (የአማላጅነት) ጥቅም የሚጋሩ ሁሉ፤ በእግዚአብሔር ፍርሃት ውስጥ፤ ፍፁም ለሆነ ቅድስና ካለባቸው ኃላፊነት ጋር ጣልቃ የሚገባ ምንም ነገር መፍቀድ የለባቸውም። ውድ ዋጋ ያላቸው

ሰዓታት ለፈንጠዝያ፣ ለታይታ ወይም ትርፍ ለማግኘት ከመዋል ይልቅ ልባዊ በሆነና በፀሎት ለታጀበ የእውነት ቃል ጥናት መዋል ይገባቸዋል። የቤተ መቅደሱና የፍርድ ምርመራ ርዕሶች በእግዚአብሔር ሕዝቦች ዘንድ በደንብ መስተዋል አለባቸው። እያንዳንዳቸው ስለ ታላቁ ካህናቸው ደረጃና ሥራ በግላቸው እውቀት ሊኖራቸው ይገባቸዋል። ያለበለዚያ በዚህ ጊዜ አስፈላጊ የሆነውን እምነት ሥራ ላይ ማዋል ወይም እግዚአብሔር ያቀደላቸውን ደረጃ መያዝ የማይቻላቸው ይሆናሉ። እያንዳንዱ ግለሰብ የሚያድነው ወይም የሚያጠፋው ነፍስ አለው። እያንዳንዱ ሰው በእግዚአብሔር ፍርድ ቤት ያልተቋጩ ጉዳይ አለው። እያንዳንዱ ሰው ታላቁን ፈራጅ ፊት ለፊት መገናኘት ይኖርበታል። ታዲያ ችሎት ሲሰየም፣ መጻሕፍትም ሲከፈቱ፣ በመጨረሻው ቀን ከዳንኤል ጋር ሁሉም በዕጣ ክፍሉ ሲቆም ያለውን ትዕይንት፣ እያንዳንዱ አዕምሮ ያሰለስል ዘንድ እንዴት አስፈላጊ ነው!

በእነዚህ ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ብርሐን የተቀበሉ ሁሉ፣ እግዚአብሔር አደራ የሰጣቸውን እነዚህን ታላላቅ እውነቶች ይመሰክሩ ዘንድ ይገባቸዋል። በሰማይ ያለው ቤተ-መቅደስ ክርስቶስ ለሰው ልጆች ሲል የሚያከናውነው ሥራ ማዕከል ነው። በምድር ላይ የሚኖርን እያንዳንዱን ነፍስ ይመለከታል። ወደ ዘመን ማብቂያ ያመጣንና በጽድቅና በኃጢአት መካከል ባለው ግብግብ ድል የሚደረግበትን ጉዳይ በመግለጥ የመዳንን እቅድ ፍንትው አድርጎ ያሳያል። እነዚህን ርዕሰ ጉዳዮች ሁሉም በጥሞና ይመረምሩዋቸው ዘንድ፣ በርዕሶቹም ውስጥ ስላለው ተስፋ ምክንያት ለሚጠይቃቸው፣ ለእያንዳንዱ ግለሰብ መልስ መስጠት ይችላሉ ዘንድ እጅግ አስፈላጊ ነው።

ክርስቶስ ለሰዎች ሲል በሰማይ መቅደስ የሚያከናውነው የማማለድ ሥራ ልክ በመስቀል ላይ የመሞቱን ያህል ለመዳን እቅድ አስፈላጊ ነው። በሞቱ ያንን ሥራ ጀመረ፤ በሰማይ ይፈጽመው ዘንድም ከሞት ከተነሳ በኋላ አረገ። “ስለ እኛ ቀዳሚ ሆኖ” [ዕብ 6÷20] ወደገባበት መጋረጃው በእምነት መግባት አለብን። እዚያ የቀራንዮ መስቀል ብርሐን ያንፀባርቃል። በዚያ ስፍራ የመዳንን ምስጢራት በተመለከተ የተሻለ መረዳት እናገኛለን። የሰው ልጅ መዳን የተከናወነው ሊተመን የማይችል ዋጋ ሰማይን አስከፍሎ ነው፤ የተሰዋው መስዋዕት፣ የተጣሰው የእግዚአብሔር ሕግ ሊጠይቀው ከሚችለው ሰፊ መጠይቅ ጋር እኩል ነው [መስዋዕቱ = የሕጉ መጠይቅ]። ወደ አባት ዙፋን የሚወስደውን መንገድ ክርስቶስ ከፍቶታል፤ በመካከለኛነቱ (በአስታራቂነቱ) አማካኝነትም ወደ እርሱ በእምነት የሚመጡ እውነተኛ መሻታቸው ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት ይቀርባል።

“ኃጢአቱን የሚሰውር አይለማም፤ የሚናዘዝባትና የሚተዋት ግን ምሕረት ያገኛል” [ምሳ 28÷13]። ጥፋታቸውን የሚደብቁና የሚያስተባብሩ እነርሱ ሰይጣን እንዴት እንደሚፍነክባቸው፣ በያዙት አቅጣጫ ምክንያት ሰይጣን ክርስቶስንና ቅዱሳን መላእክትን እንዴት በንቀት እንደሚዘልፋቸው [እንደሚገዳደራቸው] ቢመለከቱ ኖሮ ተጣድፈው ኃጢአቶቻቸውን በተናዘዙ፣ ባራቋቸውም ነበር። በባህርይ ግድፈት አማካኝነት ሰይጣን አዕምሮን ሙሉ ለሙሉ መቆጣጠር ይችላል ዘንድ ይሰራል፤ እነዚህ ጉድለቶች ከተበረታቱ እንደሚያሸንፍ ያውቃል። ስለዚህ እጅግ አገደኛ (ጉዳይ) በሆነ ማደናገሪያው ሊያታልላቸው፣ ያሸንፏቸውም ዘንድ የማይቻላቸው ይሆኑባቸው ዘንድ ያላሰለሰ ጥረት በማድረግ ላይ ነው። ነገር ግን የሱስ በቆሰሉት እጆቹ፣ በበለዘው አካሉ አማካኝነት ስለ እነርሱ ይማፀናል፤ ይከተሉት ዘንድ ለሚሹ ሁሉ “ፀጋዬ ይበቃሃል[ችኋል]” ይላቸዋል [2ኛ ቆሮ 12÷9]። “ቀንበሬን በላያችሁ ተሸከሙ ከእኔም ተማሩ። እኔ የዋህ ነኝና ልቤም ትሁት ነውና ዕረፍት ለነፍሳችሁ ታገኛላችሁ። ቀንበሬ መልካም ነውና ሽክሜም ቀሊል ነውና” [ማቴ

11÷29÷30] ይላቸዋል። ስለዚህም ማንም ግድፈቶች የማይሸሩ እንደሆኑ አያስብ፤ [ጉድለቶቹን] ማሸነፍ ይቻላል። ዘንድ እግዚአብሔር እምነትና ፀጋ ይሰጣል።

አሁን እየኖርን ያለነው በታላቁ የስርዐት ቀን ነው። በምሳሌና ጥላው (በብሉይ ኪዳን) አገልግሎት ሊቀ ካህኑ ለእሥራኤል ስርዐት እያካሄደ በሚሆንበት ጊዜ ከሕዝቡ መካከል እንዳይቀሰፉ፤ ሁሉም፤ ኃጢአታቸውን በመናዘዝና በእግዚአብሔር ፊት ራሳቸውን በማዋረድ ነፍሳቸውን ያሰቃዩ ነበር። በተመሳሳይ ሁኔታ ስሞቻቸው ከሕይወት መጽሐፍ [ሳይፋቁ] እንዲቀሩላቸው የሚፈልጉ ሁሉ፤ አሁን በቀሩት ጥቂት የምሕረት ቀናቶቻቸው ስለ ኃጢአት በማዘንና በእውነተኛ ፀፀት በእግዚአብሔር ፊት ነፍሳቸውን ቢያሰቃዩ ይበጃቸዋል። ጥልቅ የሆነ፤ ታማኝ የልብ ምርመራ መካሄድ አለበት። ብዙ ታማኝ ክርስቲያኖች በቀላል፤ ብዙም እርባና በሌለው መንፈስ የመርካታቸው አባዜ ሊወገድ ይገባዋል። የበላይነቱን ለመቆናጠጥ የሚጥሩትን የክፉ ዝንባሌዎች ሊያሸንፉ በሚፈልጉ ሁሉ ፊት ከባድ ውጊያ ተደቅኖአል። የመዘጋጀት ሥራ ግላዊ ሥራ ነው። የምንድነው በቡድን አይደለም፤ የአንዱ ንጽህናና መሰጠት፤ እነዚህ ባህሪያት የሚገለጹትን የሌላውን አያካክስም። ሁሉም ሕዝቦች በእግዚአብሔር ፊት ለፍርድ ማለፍ የሚገባቸው ቢሆንም ቅሉ፤ በምድር ላይ ሌላ ፍጡር እንደሌለ ያህል አድርጎ የእያንዳንዱን ግለሰብ መዝገብ እጅግ ተጠንቅቆ በነቂስ ይመረምራል። እያንዳንዱ ተመርምሮ፤ እድፍ፤ ነቁጥ ወይም አንዳች ነገር የሌለው ሆኖ መገኘት አለበት።

ከስርዐቱ የማጠቃለያ ሥራ ጋር የተገናኙት ትዕይንቶች አጅግ የከበዱ፤ የከበሩም ናቸው። በዚያ ውስጥ የተካተቱት ነገሮች [ለወደፊት] እጅግ አስፈላጊ ናቸው። አሁን ፍርዱ በላይኛው ቤተ መቅደስ እየተላለፈ ነው። ይህ ሥራ ለበርካታ አመታት ሲካሄድ ቆይቷል [ከ1844 ዓ.ም ጀምሮ እስከ አሁን]። በቅርብ - ምን ያህል ቅርብ እንደሆነ ማንም ባያውቅም - ፍርዱ ወደ ሕያዋን መዝገብ ይደርሳል። በሚያስፈራው በእግዚአብሔር መገኘት ፊት ሕይወታችን ይፈተሻል። ከማንኛውም ጊዜ በበለጠ “ጊዜው መቼ እንደሆነ አታውቁምና ተጠንቀቁ፤ ትጉ፤ ፀልዩም” [ማር 13÷33] የሚለውን የአዳኙን ማስጠንቀቂያ እያንዳንዱ ነፍስ ያዳምጥ ዘንድ አስፈላጊ ነው። “ባትተጋም እኔ እመጣብሃለሁ እንደ ሌባ። የምመጣብህንም ሰዓት አታውቅም።” [ራዕይ 3÷3]።

የፍርድ ምርመራው ሥራ በሚጠናቀቅበት ጊዜ የሁሉም ሰው መዳረሻ ለሞት ይሆን ለሕይወት የሚወሰን ይሆናል። በሰማይ ደመና ጌታ ከመገለጡ ከጥቂት ጊዜ በፊት የምሕረት ጊዜ ያበቃል። በራዕይ፤ ክርስቶስ ወደዚያ ጊዜ እየተመለከተ ሲናገር፡- “አመፀኛው ወደፊት ያምጽ፤ እርኩሱም ወደ ፊት ይርከስ፤ ፃድቁም ወደ ፊት ጽድቅ ያድርግ፤ ቅዱሱም ወደ ፊት ይቀደስ አለ። እነሆ እመጣለሁ ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን እከፍል ዘንድ ዋጋዬ ከእኔ ጋር አለ።” [ራዕይ 22÷11÷12] ይላል።

ሰዎች፤ እያተከሉ፤ እያነፁ፤ እየበሉና እየጠጡ፤ የመጨረሻው፤ የማይቀለበሰው ውሳኔ በላይ በመቅደሱ እንደታወጀ ሳያስተውሉ፤ ፃድቃንም ኃጢአተኞችም በሚችሉ ሁኔታቸው ሆነው በዚያን ጊዜም በምድር ላይ ይኖራሉ። ከጥፋት ውኃ በፊት፤ ኖህ ወደ መርከቡ ከገባ በኋላ እግዚአብሔር በውስጥ ዘጋበት፤ ከሃዲዎችም በውጪ ቀሩ፤ ሆኖም ጥፋታቸው እንደተወሰነባቸው ሳያውቁ፤ ልቅ፤ የደስታ- ፍቅር ያለበትን ሕይወታቸውን ለሰባት ቀናት ቀጠሉበት፤ ሊመጣ ያለውን የፍርድ ማስጠንቀቂያ ተሳለቁበት። አዳኙ ሲናገር፤ “የሰው ልጅ መምጣት ደግሞ እንዲሁ ይሆናል” አለ [ማቴ 24÷39]። ኮሽ ሳያደርግ፤ እንደ ውድቅት ሌባ ሳይስተዋል፤ የእያንዳንዱ ሰው መዳረሻ እንደተወሰነ ለኃጢአተኞችም የተዘረጋው ምሕረት እንደተወሰደ የሚያመለክተው ወሳኝ ሰዓት ይመጣል።

“....ድንገት መጥቶ ተኝታችሁ እንዳያገኛችሁ ስለዚህ ትጉ” [ማር 13÷ 35÷36]። መጠበቃቸው አዝሏቸው ወደ ዓለም መስዕቦች የሚዘሩ ሰዎች ሁኔታ እጅግ አደገኛ ነው። ነጋዴው ትርፍ ለማግኘት ተወስውሶ ሳለ፣ ደስታ (ፈንጠዝያ) አፍቃሪው እርካታ ሲያሳድድ ሳለ፣ የፋሽን ሴት ልጅ መሸቀርቀሪያዋን እያበጃጀች ሳለች — የምድር ሁሉ ፈራጅ “በሚዘን ተመዘንህ ቀልለህም ተገኘህ” ብሎ የሚያውጀው በዚያች ሰዓት ሊሆን ይችላል [ዳን 5÷27]።

ምዕራፍ ፳፱—የክፋት መነሻ

ለብዙ አዕምሮዎች (ሰዎች) የኃጢአት መነሻና፣ የመኖሩም ምክንያት፣ የታላቅ ግራ መጋባት ምክንያት ናቸው። የክፋትን ሥራ ከስቃይና ከመራቆት ዘግናኝ ውጤቶች ጋር ያዩና፣ ይህ ሁሉ፣ በጥበቡ፣ በኃይሉና በፍቅሩ ወሰን በሌለው አምላክ ግዛት ውስጥ እንዴት ሊኖር ይችላል ብለው ይጠይቃሉ። ይህ ምንም ማብራሪያ ሊሰጡበት የማይችሉበት ምስጢር (ስውር ነገር) ነው። ግራ በመጋባታቸውና በጥርጥራቸው ውስጥ ሆነውም በእግዚአብሔር ቃል ውስጥ በግልጽ ለተቀመጡት፣ ለመዳንም አስፈላጊ ለሆኑት እውነቶች እውራን ሆነዋል። አንዳንዶች የኃጢአትን መኖር በተመለከተ ባሏቸው ጥያቄዎች እግዚአብሔር ያልገለጸውን ለመፈለግ ይጥራሉ፤ በመሆኑም ለችግራቸው መፍትሄ አያገኙም። እንደዚህ አይነቶች ወደ መጠራጠርና ማማረር ዝንባሌ ይገፋፋሉ፤ ይህንንም እንደሰበብ በመቁጠር የቅዱሱን ሕግ/ትዕዛዝ ቃል አሻፈረኝ ለማለት ይጠቀሙበታል። ሆኖም ሌሎች ደግሞ የእግዚአብሔርን ባህርይ፣ የመንግሥቱን ተፈጥሮ፣ በኃጢአትም ላይ የሚወስደውን እርምጃ በተመለከተ ባህልና አሳስቶ መተርጎም የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት ስለጋረደባቸው ክፋት ስላለው ታላቅ ችግር የሚያረካ ግንዛቤ የላቸውም።

ለኃጢአት መኖር ምክንያት መስጠት እንደማይቻል ሁሉ ስለመነሻውም ማብራራት የሚቻል አይደለም። ቢሆንም፣ ክፋትን በተመለከተ እግዚአብሔር ያሳየውን ፍትህና ቅንነት ሁሉ በሙላት ለመግለጽ ሲባል ስለመነሻውም ሆነ ስለ መጨረሻው የኃጢአት ፀባይ በቂ ማስተዋል ማግኘት ይቻላል። ለኃጢአት መግባት እግዚአብሔር በጭራሽ ተጠያቂ እንዳልሆነ ከማንኛውም ርዕስ በላይ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ አስቀምጦታል፤ ለዓመጽ መነሳት ምክንያት ሊሆን የሚችል የመለኮታዊ ፀጋ መወገድ እንዳልተከናወነ፣ በመለኮታዊ መንግሥቱ ውስጥ አንዳች የጎደለ ነገር እንዳልነበረ በግልጽ ተቀምጧል። ኃጢአት፣ ለመኖሩ ምክንያት የማይገኝለት፣ ሰርጎ-ገብ (ጣልቃ-ገብ) ነው። ምስጢራዊና ምክንያት የሌለው ነው፤ ምክንያት (ሰበብ) መፈለግ ኃጢአትን መደገፍ ይሆናል። ሰበብ ቢገኝለት ኖሮ ወይም ለመገኘቱ መንስኤ ማግኘት ቢቻል፣ ኃጢአት መሆኑ ይቀራል። ያለን ብቸኛው የኃጢአት ትርጉም በእግዚአብሔር ቃል የተሰጠው ነው፤ ይኸውም “ሕግን መተላለፍ ነው”[1ኛ ዮሐ 3፡4]። የመለኮታዊ መንግሥት መሰረት ከሆነው ከታላቁ የፍቅር ሕግ ጋር ውጊያ ላይ ያለ መርህ ውጤት ነው።

ኃጢአት ከመግባቱ በፊት በዓለማት ሁሉ ሰላምና ደስታ ሰፍኖ ነበር። ሁሉም ነገር ከፈጣሪ ፈቃድ ጋር ፍፁም የተስማማ ነበር። ፍቅር ለእግዚአብሔር የበላይ፣ ፍቅር ለእርስ በርስ የማይዳለ ነበር። በማንነት፣ በባህርይና በአላማ (በሥራ) ከዘላለማዊው አባት ጋር አንድ የሆነው፣ የእግዚአብሔር አንድያ ልጅ፣ በዩኒቨርስ ካለው ሁሉ ወደ እግዚአብሔር ምክርና አላማ መግባት የሚችለው ብቸኛው አካል፣ ቃል የሆነው ክርስቶስ ነበር። በክርስቶስ አማካኝነት አብ ሰማያዊ ፍጡራንን ሁሉ ፈጠረ። “ዙፋናት ቢሆኑ ወይም ጌትነት ወይም አለቅነት ወይም ስልጣናት በሰማይ... ያሉት ሁሉ በእርሱ ተፈጥረዋልና”[ቆላ 1፡16]፤ ከአብ እኩል፣ መላው ሰማይ ለክርስቶስ ታማኝነታቸውን ይገልፁ ነበር።

የፍቅር ሕግ የእግዚአብሔር መንግሥት መሰረት ሆኖ፣ የፍጡራን ደስታም ከታላቁ የጽድቅ መርሆዎች ጋር ባላቸው ፍፁም መስማማት ላይ የተደገፈ ነበር። እግዚአብሔር፣ ከሁሉም ፍጡሮች ባህርይውን በውል አስተውለው ዋጋ ከመስጠት የመነጨ አክብሮት፣ የፍቅር አገልግሎት ይፈልጋል። በግዴታ በሚገኝ ታማኝነት ደስ አይሰኝም። በፍላጎታቸው ያገለግላሉት ዘንድ ለሁሉም የፈቃድ ነፃነትን ይሰጣል።

ይህንን ነፃነት ለማጣመም የመረጠ ግን አንድ ፍጡር ነበረ። ከክርስቶስ ቀጥሎ በእግዚአብሔር እጅግ በተከበረ፣ በኃይልና በግርማ በሰማይ ነዋሪዎች መካከል የላቀ በነበረ በእርሱ ኃጢአት መነጨ። ከመውደቁ በፊት ሉሲፈር የሚጋርዱ ኪሩቤሎች ቀዳሚ፣ ቅዱስና ያልረከሰ ነበር። ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፦ “ጥበብን የተሞላህ ውበትህም የተፈጸመ መደምደሚያ አንተ ነህ። በእግዚአብሔር ገነት በኤድን ነበርህ፤ የከበረ ዕንቁ ሁሉ... ልብስህ ነበረ።” “አንተ ልትጋርድ የተቀባህ ኪሩብ ነበርህ፤ በተቀደሰው በእግዚአብሔር ተራራ ላይ አኖርሁህ፤ በእሳት ድንጋዮች መካከል ተመላለስህ። ከተፈጠርህበት ቀን ጀምረህ በደል እስኪገኝብህ ድረስ በመንገድህ ፍፁም ነበርህ” [ሕዝ 28፡12-15]።

ሉሲፈር ከእግዚአብሔር ጋር ስምሙ ሆኖ፣ በመላእክት ሰራዊት ተወዶና ተከብሮ፣ ሌሎችንም ለመባረክና ፈጣሪውን ለማክበር ክቡር ክህሎቶችን እየተጠቀመ መቀጠል ይችል ነበር። ሆኖም ነብዩ እንዲህ ይላል፦ “በውበትህ ምክንያት ልብህ ኮርቶአል፤ ከክብርህም የተነሳ ጥበብን አረከስህ” [ሕዝ 28፡17]። ቀስ በቀስ ሉሲፈር ራስን ከፍ ከፍ ለማድረግ መሻት እየተገዛ ይሄድ ጀመረ። “ልብህን እንደ እግዚአብሔር ልብ አድርገሃልና ዙፋኔንም ከእግዚአብሔር ከዋክብት በላይ ከፍ ከፍ አደርጋለሁ... በመሰብሰቢያ ተራራ ላይ እቀመጣለሁ፤ ከደመናዎች ከፍታ በላይ አርጋለሁ በልዑልም እመሰላለሁ” [I will be like the Most High] አልህ [ሕዝ 28፡6፤ ኢሳ 14፡13፤14]። በፍጡሮቹ ታማኝነትና ፍቅር እግዚአብሔርን ከፍ ከፍ ለማድረግ በመፈለግ (በመጣር) ፈንታ፣ የእነርሱን አክብሮትና ግልጋሎት ለራሱ ያደርግ ዘንድ ሉሲፈር ይማስን ነበር። ዘላለማዊው አባት በልጁ ላይ ያደረገውን ክብር በመመኘት፣ ይህ የመላእክት ልዑል፣ ይጠቀምበት ዘንድ የክርስቶስ መብት ብቻ የሆነውን ስልጣን ፈለገ።

የፈጣሪውን ክብር ያንፀባርቅ ዘንድ፣ ምስጋናም ያቀርብ ዘንድ ሰማይ በሞላ ደስተኛ ነበር። በእንደዚያ ሁኔታ እግዚአብሔር በሚከበርበት ጊዜ ሰላምና ደስታ ሰፍኖ ነበር። ሆኖም የአንዲት ኖታ አለመቀነባበር ሰማያዊውን መስማማት አወከች። የፈጣሪ እቅድ ተፃራሪ የሆነው ራስን የማገልገልና ከፍ ከፍ የማድረግ ፍላጎት፣ የእግዚአብሔር ክብር የበላይ በነበረባቸው አእምሮዎች ውስጥ አደገኛ የሆነ ክፋትን የሚያስከትል ኃሳብ አነቃቃ። ሰማያዊ መማክርት ሉሲፈርን ተማፀኑት። የፈጣሪን ታላቅነት፣ መልካምነትና ፍትህ፣ የተቀደሰውንና መለወጥ የማይችል ተፈጥሮ ያለውን ሕጉን የእግዚአብሔር ልጅ አቀረበለት። የሰማይን ሥርዓት የዘረጋው ራሱ እግዚአብሔር ነበር፤ ከዚያም ፈቀቅ በማለቱ ሉሲፈር ፈጣሪውን ያዋርዳል፤ በራሱም ላይ ውድመትን ያመጣል። መጠን በሌለው ፍቅርና ምሕረት የተሰጠው ማስጠንቀቂያ ግን ማድረግ የቻለው የእምቢተኝነትን መንፈስ የበለጠ ማነሳሳት ነበር። ሉሲፈር በክርስቶስ ላይ ያለው ቅንዓት እንዲያይልበት ፈቀደ፤ የበለጠ እየቆረጠ መጣ።

በራሱ ክብር ላይ የነበረችው ኩራት ለበላይነት የነበረውን መሻት ትመግብ ነበረች። ለሉሲፈር የተሰጡት ታላላቅ ማዕረጎች እንደ የእግዚአብሔር ስጦታ ተደርገው አድናቆት አልተቸራቸውም፤ ለፈጣሪ ምስጋናም ማስገኘት አልቻሉም። በከፍታውና በአንፀባራቂነቱ ተመካ፤ ከእግዚአብሔር ጋርም እኩል መሆን ፈለገ። በሰማይ ሰራዊት የተወደደና የተከበረ ነበረ። መላእክት የእርሱን ትዕዛዝ በመፈፀም ሐሴት ያደርጉ ነበር፤ ከሁላቸውም በላይ ጥበብንና ክብርን የተጎናፀፈ ነበር። ሆኖም እውቅና የተሰጠው የሰማይ ሉአላዊ ገዢ የእግዚአብሔር ልጅ ነበር፤ እርሱም በኃይልና በስልጣን ከአብ ጋር አንድ (እኩል) ነበረ። በሁሉም የእግዚአብሔር ምክሮች ውስጥ ክርስቶስ ተሳታፊ ነበረ፤ ሉሲፈር ግን ወደ መለኮት እቅዶች (purposes)

መግባት አይፈቀድለትም ነበር። “ለምን?” ብሎ ጠየቀ ይህ ኃይል መልአክ፤ “ለምን ክርስቶስ የበላይነቱን ይይዛል? ከሉሲፈር በልጦ የከበረው ለምንድን ነው?”

ሉሲፈር በመላእክት መካከል የቅሬታ መንፈስን ያሰራጭ ዘንድ በእግዚአብሔር መገኘት (አጠገብ) የነበረውን ስፍራውን ትቶ ሄደ። ስውር በሆነ ሚስጢራዊነት በመሥራት፤ ለተወሰነ ጊዜም እውነተኛ ዓላማውን በመደበቅ ለእግዚአብሔር አክብሮት እንደሆነ በሚያስመስል ሽፋን፤ አላስፈላጊ የሆነ ገደብ የሚጫኑ እንደሆነ ፍንጭ በመስጠት ሰማያዊ አካላትን የሚያስተዳድሩ ሕጎችን በተመለከተ እርካታ የማጣትን ስሜት ለመቀስቀስ ጣረ። ተፈጥሮአቸው ቅዱስ በመሆኑ መላእክት የራሳቸው ፈቃድ የሚላቸውን አቅጣጫ መከተል እንዳለባቸው ገፋፋቸው። ከፍተኛውን ክብር ለክርስቶስ በመስጠቱ እግዚአብሔር በእርሱ ላይ ያደረገበት ነገር ፍትሐዊ እንዳልሆነ በማሳየት ከንፈር እንዲመጡለት (እንዲታዘንለት ለማድረግ) ሞከረ። ከፍ ያለ ክብርና ስልጣን መፈለጉ ለሰማይ ነዋሪዎች ሁሉ ነፃነትን ለማረጋገጥ ካለው ፍላጎት የተነሳ፤ በዚህም አኳኋን ከፍ ወዳለ የሕያውነት ደረጃ እንዲደርሱ ለማድረግ እንጂ ራሱን ከፍ የማድረግ እቅድ እንዳልሆነ ተናገረ።

እግዚአብሔርም በታላቅ ምህረቱ ሉሲፈርን ታገሰው። መጀመሪያ የቅሬታ መንፈስ ሲያድርበት፤ ከዚያም አልፎ የሐሰት አቤቱታውን በታማኝ መላእክት ፊት ማቅረብ ሲጀምር እንኳ ከክብር ማዕረጉ ወዲያውኑ እንዲወርድ አልተደረገም ነበር። ለረጅም ጊዜ በሰማይ እንዲቆይ ተደርጓል። ንስሐ ከገባና ከተመለሰ ምሕረት እንደሚደረግለት በተደጋጋሚ ዕድል ተሰጠው። ስህተቱን ያሳምኑት ዘንድ ዘላለማዊ ፍቅርና ጥበብ ብቻ ሊያቀናብራቸው የሚችላቸው ጥረቶች ተደረጉ። የቅሬታ መንፈስ ከዚያ በፊት በሰማይ አይታወቅም ነበር። ሉሲፈር ራሱ እንኳ በመጀመሪያ ወደየት እየተንሸራተተ እንደነበር አላስተዋለም ነበር፤ የአስተሳሰቡን ትክክለኛ ምንነት አልተረዳም ነበር። ነገር ግን እርካታ ማጣቱ ምንም ምክንያት የሌለው መሆኑ ሲረጋገጥበት፤ ሉሲፈር እንደተሳሳተ፤ የመለኮት አቋም (መጠይቆች) ልክ እንደሆኑ አመነ፤ እንዲሁ እንደሆነም በሰማይ ሁሉ ፊት እውቅና ይሰጥ ዘንድ ነበረበት። ይህንን አድርጎ ቢሆን ኖሮ ራሱንና ብዙ መላእክትን ባተረፈ ነበር። በዚህ ጊዜ ለእግዚአብሔር ያለውን ታማኝነት ሙሉ ለሙሉ አልተወውም ነበር። የሚጋርድ ኪሩቤልነቱን ቦታ የለቀቀ ቢሆንም ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ ፈቃደኛ ቢሆንና በእግዚአብሔር ታላቅ እቅድ ውስጥ እንዲሞላው የተፈለገውን ቦታ ቢይዝ ኖሮ ወደ ነበረበት የሥራ ገበታው ይመለስ ነበር። ነገር ግን ኩራት እጅ እንዳይሰጥ ከለከለቸው። የራሱን መንገድ ትክክል እንደሆነ ሳያሰልስ ተከራከረ፤ ንስሐ መግባትም እንደማያስፈልገው ሆኖ በአቋሙ ፀና፤ ፈጣሪውን በመቃረን ለታላቁ ተጋድሎ ራሱን ሙሉ ለሙሉ ሰጠ።

አሁን የላቀ አእምሮው ክህሎቶች ሁሉ የማታለል ሥራ ሊሰሩ፤ በስሩ ያሉትን መላእክት ኃዘኔታ ለማትረፍ ጥቅም ላይ ዋሉ። ክርስቶስ የሰጠው ምክርና ማስጠንቀቂያ እንኳ የከሃዲነቱን እቅድ እንዲያግዝ ተደርጎ ተጣመመ። ከእርሱ ጋር በፍቅር አመኔታ ለተቆራኙ መላእክት፤ በተሳሳተ መልኩ እንደተኮነ፤ ስልጣኑ እንዳልተከበረና ነፃነቱንም ሊያጣ እንደሆነ አድርጎ አቀረበላቸው። የክርስቶስን አባባል ከማጣመም ባለፈ ወደ የፈጠራ ታሪክና ቀጥተኛ ውሸት በማምራት በሰማይ ነዋሪዎች ፊት ሊያዋርደው እቅድ እንደያዘለት አድርጎ ክርስቶስን ከሰሰው። በእርሱና በታማኝ መልአክቱ መካከልም የሐሰት ነገር መጠንሰስ አማረው። ሊቆለምማቸውና ሙሉ በሙሉ በእርሱ ጎን ሊያሰልፋቸው ያልቻለውን መላእክት ለሰማያዊ አካላት ፍላጎት ቁብ የማይሰጡ ናቸው በማለት ከሰሰባቸው። ራሱ ሲሰራው የነበረውን ያነኑ ሥራ ለእግዚአብሔር ታማኝ

ሆነው የቆሙት እየፈጸሙት እንደሆነ አድርጎ ከነናቸው። እግዚአብሔር በእርሱ ላይ ፈጽሞብኝ የሚለውን ኢ-ፍትሃዊ ክስ ደግፎ ለማቆየት የፈጣሪን ቃላትና ተግባር ማጣመሙን ተያያዘው። የእግዚአብሔርን ዓላማ በተመለከተ ብልጥ በሆኑ መከራከሪያዎቹ መላእክትን የማደናገር መርህ ግብር እያራመደ ነበር። ቀላል የሆነውን ነገር ሁሉ ምስጢር እንዲሆን ጀገነው፤ በብልጥብልጥ ክህሎቱ እውነቱን ለውጦ እጅግ ግልጽ በሆኑት የያህዌ ንግግሮች ላይ ጥርጥር እንዲሰርጽ አደረገ። ከመለኮታዊ አስተዳደር ጋር የነበረው ቅርበትና ከፍተኛ ስልጣኑ ላቀረባቸው ጉዳዮች ጉልበት በመጨመር፣ የሰማይን ስልጣን አሻፈረኝ በማለት ይተባበሩት ዘንድ ብዙዎች ተመሰጡ።

የጥላቻው መንፈስ ጎምርቶ ሕያው አመጽ እስኪሆን ድረስ እግዚአብሔር በጥበቡ ሰይጣን ሥራውን ይቀጥል ዘንድ ፈቀደለት። ትክክለኛ ተፈጥሮአቸውና (ፀባያቸውና) ዝንባሌያቸው በሁሉ ይታይ ዘንድ እቅዶቹ ሙሉ በሙሉ ይፋ ይሆኑ ዘንድ አስፈላጊ ነበር። ሉሲፈር እንደ የተቀባ ኪሩቤልነቱ እጅግ ከፍ ከፍ ያለ ነበረ፤ በሰማይ ፍጡራን ዘንድ እጅግ የተወደደ፤ በእነርሱ ላይ ያለው ተጽዕኖም የበረታ ነበረ። የእግዚአብሔር መንግሥት የሚያካትተው የሰማይ ነዋሪዎችን ብቻ አልነበረም፤ እርሱ የፈጠራቸውን ሌሎች ዓላማትን ሁሉ ያጠቃልል ነበረ። ሰይጣንም በኃሳቡ የሰማይን መላእክት ከእርሱ ጋር በዓመጽ ማስነሳት ከቻለ፣ ሌሎቹንም ዓላማት ከእርሱ ጎን ማሰለፍ እንደሚችል አመነ። አላማውን ያሳካ ዘንድ እውነት የሚመስል ክርክርንና ማጭበርበርን ሥራ ላይ በማዋል በእርሱ በኩል ያለውን ጥያቄ በጥበብ አቅርቧል። የማታለል አቅሙ እጅግ ከፍተኛ ነበር፤ በሐሰት በርኖስ ውስጥ ራሱን በመደበቅ የሚጠቅመው ነገር አግኝቷል። ታማኝ መላእክት እንኳ ሳይቀር ባህርይውን መረዳትም ሆነ ሥራው ወደየት እያመራ እንደሆነ ሙሉ ለሙሉ መረዳት አልቻሉም።

ሰይጣን እጅግ የተከበረ ነበረ፤ ተግባራቱም በምስጢር የተሸፈኑ ስለነበሩ፣ የሥራውን ትክክለኛ ባህርይ ለመላእክት ለመግለጽ አስቸጋሪ ነበር። ሙሉ ለሙሉ ካልዳበረ (ካልጎለመሰ) በስተቀር ኃጢአት ምን አይነት ክፉ ነገር እንደሆነ አይታይም። እስካሁን ጊዜ ድረስ በእግዚአብሔር ዓለም ውስጥ ስፍራ አልነበረውም፤ ቅዱስ ፍጡራንም የባህርይውም ሆነ የኃጢአት የክፉነቱ መረዳት አልነበራቸውም። የመለኮታዊውን ሕግ ወደ ጎን ከመገፍተር የሚመጣውን አሰቃቂ መዘዝ ሊያስተውሉት አልቻሉም። መጀመሪያ ላይ ለእግዚአብሔር አላኝ በሚለው በእውነት መሳይ የታማኝነት ንግግር ውስጥ ሰይጣን ሥራውን ደብቆት ነበር። የእግዚአብሔርን ክብር ከፍ ከፍ ለማድረግ፣ ለመንግሥቱ መረጋጋት፣ እንዲሁም ለሰማይ ነዋሪዎች ደህንነት የሚጥር እንደሆነ ተናገረ። በእዙ ስር ባሉት መላእክት አዕምሮ ውስጥ ቅሬታ እየተከለ ሳለ እርካታ ማጣትን ለማስወገድ እየጣረ መሆኑን በጥበባዊ አሰራሩ ማስመሰል ቻለ። በእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ የሥርዓትና የሕግ ለውጥ መደረግ አለበት ብሎ ሲያነሳ፣ በሰማይ ያለውን ውህደት ለመጠበቅ እነዚህ ለውጦች አስፈላጊ እንደሆኑ በሚያሳይ የሐሰት ምክንያት ነበር።

የኃጢአትን ጉዳይ በተመለከተ እግዚአብሔር ሊጠቀም የሚችለው ጽድቅንና እውነትን ብቻ ነው። ሰይጣን ግን እግዚአብሔር ሊጠቀምባቸው የማይችላቸውን - ሽንገላንና ማታለልን - ሥራ ላይ ያውላቸዋል። በሰማይ ነዋሪዎች ላይ ህጎችንና መመሪያዎችን መጫኑ ትክክል እንዳልሆነ፣ መገዛትንና መታዘዝን ከፍጡሮቹ የሚጠይቀው ራሱን ከፍ ለማድረግ ካለው ፍላጎት ብቻ የመነጮ እንደሆነ በመናገር በመላእክት ፊት የአስተዳደሩን እቅድ አጣሞ በማቅረብ የእግዚአብሔር ቃል ሐሰት እንደሆነ ለማሳየት ሞክሯል። ስለዚህ በሰማይ ነዋሪዎችና በዓላማት ሁሉ ፊት የእግዚአብሔር መንግሥት ቅን፣ ሕጉም ፍፁም መሆኑ በተግባር

መታየት የግድ ነበረበት። ሰይጣን ራሱ ያስመሰለው ለዩኒቨርስ መልካምነት እየጣረ እንደነበረ ነው። የነጥቂው ባህርይና ትክክለኛ አላማው በሁሉም ዘንድ መስተዋል አለበት። በክፋት ሥራው ራሱን ይገልጥ ዘንድ ጊዜ የግድ ያስፈልገዋል።

የራሱ አካሄድ በሰማይ የፈጠረውን አለመግባባት ሰይጣን በእግዚአብሔር ሕግና በመንግሥቱ ላይ አላከከ። ሁሉም ክፋት የመለኮታዊ አስተዳደሩ ውጤት እንደሆነ አወጀ። በያህዌ ሕገ-ደንቦች ላይ ማሻሻያ ያደርግ ዘንድ የራሱ ዓላማ እንደነበረ ተናግሯል። ስለዚህ የመጠይቁን (የአላማውን) ተፈጥሮ በተግባር መግለፁ፣ በመለኮታዊ ሕጉ ላይም ያቀረበው የለውጥ እቅድ ውጤት ምን እንደሆነ ማሳየቱ አስፈላጊ ነበር። የራሱ ሥራ ራሱን ማውገዝ አለበት። አመጽ ላይ እንዳልሆነ ሰይጣን ከመጀመሪያው ጀምሮ ተናግሯል። የአታላዩ ጭምብል ወልቆ ዓለማት (ዩኒቨርስ) ሁሉ ማየት አለበት።

ከዚያ በኋላ በሰማይ መኖር እንደማይችል ከተወሰነ በኋላ እንኳ ወሰን የለሹ ጥበብ ሰይጣንን አላጠፋውም። በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ያለው የፍቅር አገልግሎት ብቻ በመሆኑ ፍጡራኑ ለእግዚአብሔር ያላቸው ታማኝነት በፍርዱና በቸርነቱ ባላቸው እምነት ላይ የተመሠረተ መሆን አለበት። በሰማይና በሌሎች ዓለማት የሚኖሩ እነርሱ የኃጢአትን ተፈጥሮና የሚያስከትለውንም ውጤቶች በውል መገንዘብ የሚችሉ ስላልነበሩ፣ ሰይጣንን ቢያጠፋው በዚያ ቅጣቱ ውስጥ የእግዚአብሔርን ፍርድና ምሕረት ማየት ይሳናቸው ነበር። ወዲያውኑ ወደ አለመኖር ቢመጣ (ቢደመሰስ) እግዚአብሔርን የሚያገለግሉት ከፍርሃት የተነሳ እንጂ ከፍቅር አይሆንም ነበር። የአታላዩ ተጽዕኖ ሙሉ ለሙሉ አይደመሰስም፤ የአመጽ መንፈስም ፈጽሞ አይወገድም ነበር። ክፋት እስኪጎመራ መተው አለበት። የእግዚአብሔር ፍርድና ምህረቱ እንዲሁም መለወጥ የማይችለው ሕጉ ላይ ምንም አይነት ጥያቄ ለዘላለም እንዳይነሳባቸው፣ ሰይጣን በመለኮታዊው መንግሥት ላይ ያነሳቸው ክሶች በእውነተኛ መልካቸው በፍጡራን ሁሉ ፊት ቁልጭ ብለው መታየት ይችሉ ዘንድ፣ ማብቂያ በሌላቸው ዘመናት ለሚኖረው ለጠቅላላው ዓለም በጎነት ሲባል፣ ሰይጣን ሙሉ ለሙሉ መርሆዎቹን ሊያጎለብታቸው ይገባል።

የሰይጣን አመጽ ወደፊት ለሚመጡት ዘመናት ሁሉ ለዓለማት ትምህርት፣ ስለኃጢአት ባህርይና አሰቃቂ ውጤቶች ዘላለማዊ ምስክር ይሆን ዘንድ ነበረው። የሰይጣን አገዛዝ ውጤት፣ በሰዎችና በመላእክት ላይ የሚያመጣው ጉዳት፣ መለኮታዊውን ስልጣን ወደ ጎን መገፍተር ፍሬው ምን እንደሆነ ያሳያል። እርሱ ያበጃቸው ፍጡራን ሁሉ ደህንነት ከእግዚአብሔር መንግሥትና ከሕጉ መኖር ጋር የተቆራኘ መሆኑን ይመሰክራል (ያረጋግጣል)። ስለዚህ የዚህ አመጽ አሰቃቂ ተግባራዊ ተሞክሮ ታሪክ፣ የመተላለፍን ባህርይ በተመለከተ ከመታለል ሊጠብቃቸው፣ ኃጢአት ከመሥራትና መቀጮውን ከመቀበል ሊያተርፋቸው፣ ለሁሉም ቅዱስ ፍጡራን ዘላለማዊ ዘብ ይሆን ዘንድ ነበረው።

በሰማይ የነበረው ተቃርኖ እስኪቋጭ፣ እስከ መጨረሻው ጊዜ ድረስ ስልጣን ነጥቂው ራሱን ፃድቅ ማድረጉን ቀጠለ። ከደጋፊዎቹ ጋር ከደስታ መኖሪያው መወገድ እንዳለበት ሲታወጅ፣ የአመጽ መሪው ለፈጣሪ ሕግ ያለውን ጥላቻ በአደባባይ በድፍረት ተናገረ። መላእክት ቁጥጥር እንደማያሻቸው፣ ምንጊዜም ወደ ትክክል የሚመራቸውን የራሳቸውን ፈቃድ እንዲከተሉ መተው አለባቸው የሚለውን አቋሙን ይገመው። የነፃነታቸው መገደቢያ እንደሆኑ አድርጎ መለኮታዊ ደንቦችን አወገዘቸው፤ የሰማይ ሰራዊት ከዚህ

ማንቆ ተላቀው የበለጠ ከፍ ከፍ ወዳለና ላቅ ያለ ክብር ያለው የኑሮ ደረጃ መድረስ ይችሉ ዘንድ አላማው የሕጉን መጥፋት ማረጋገጥ እንደሆነ ተናገረ።

ባይገሰፁ ኖሮ ፈጽመው አመጽ የማያስነሱ እንደነበሩ በማወቅ፣ ለአመፃቸው ተጠያቂ ሙሉ በሙሉ ክርስቶስ እንደሆነ ሰይጣንና ሰራዊቱ በአንድ ድምጽ ኮነኑት። በእምነት ማጉደላቸው ግትርና እምቢተኛ ሆነው፣ የእግዚአብሔርን መንግሥት በከንቱ ለመገልበጥ እየጣሩ ሳለ፣ በሌላ በኩል ደግሞ እነርሱ ምንም ጥፋት የሌለባቸው፣ የጨቋኝ ኃይል ተጠቂ እንደሆኑ በስድብ እየተናገሩ፣ ቀንደኛው አማፂና ደጋፊዎቹ በመጨረሻ ከሰማይ ተባረሩ።

በሰማይ አመጽን ያነሳሳው ያው መንፈስ አሁንም ድረስ በምድር ላይ አመጽ እንዲነሳ ይገፋፋል። ሰይጣን በመላእክት ላይ የተጠቀመበትን ያንኑ መርሀ-ግብር በሰዎች ላይ መጠቀሙን ቀጥሏል። አሁን መንፈሱ የማይታዘዙ ልጆችን ይገዛል፤ እነርሱም ልክ እንደ እርሱ የእግዚአብሔርን ሕግ ገደቦች መሰባበር ይሻሉ፤ ደንቦችን በመተላለፍም ነፃነት እንደሚያገኙ አድርገው ለሰዎች ተስፋ ይሰጣሉ። የኃጢአት መገሰጽ አሁንም የጥላቻና የእምቢተኝነትን መንፈስ ይቀሰቅሳል። የእግዚአብሔር ማስጠንቀቂያ መልእክቶች ወደ ህሊና ዘልቀው ሲገቡ፣ ራሳቸውን ትክክል እንደሆኑ አድርገው እንዲቆጥሩ፣ በኃጢአት መንገዳቸውም የሌሎችን ሃዘኔታ እንዲሹ ሰይጣን ሰዎችን ይመራቸዋል። ስህተታቸውን እንደማረም ፈንታ፣ የችግሩ መንስኤው እርሱ ብቻ እንደሆነ አድርገው በሚገስፀው ላይ በቁጣ ይገነፍላሉ። ከፃድቁ አቤል ዘመናት ጀምሮ እስከ እኛ ዘመን ድረስ ኃጢአትን ለመኮነን በደፈሩ ሁሉ የሚንፀባረቀው መንፈስ እንደዚሁ አይነት ነው።

በሰማይ እንዳደረገው፣ የእግዚአብሔርን ባህርይ አጣሞ ባቀረበበት፣ ጩካኝና ፈላጭ ቆራጭ እንደሆነ አድርጎ እንዲታይ በሞከረበት፣ በዚያው ተመሳሳይ መንገድ፣ ሰይጣን፣ ኃጢአት ይሰሩ ዘንድ ሰዎችን አግባባቸው። እስከዚያ ጊዜ ድረስ ውጤታማ ነበርና፣ እርሱን ወደ አመጽ እንደመሩት ሁሉ፣ ኢ-ፍትሃዊ ናቸው ያላቸው የእግዚአብሔር መገደቢያዎች፣ ለሰዎችም መውደቅ ምክንያት እንደሆኑ ተናገረ።

ነገር ግን ዘላለማዊው ራሱ ስለ ባህርይው ይናገራል፡- “እግዚአብሔር፣ እግዚአብሔር መሐሪ፣ ፀጋ ያለው፣ ለቁጣም የዘገየ ባለታላቅ ቸርነትና እውነት፣ እስከ ሺህ ትውልድም ቸርነትን የሚጠብቅ አበሳንና መተላለፍን ኃጢአትንም ይቅር የሚል፣ በደላኛውንም ከቶ የማያነፃ” [ዘፀ 34÷6÷7]።

ሰይጣንን ከሰማይ በማስወገዱ እግዚአብሔር የእርሱን ፍትህ አወጀ፤ የዙፋኑንም ክብር ጠበቀ። ሆኖም ለዚህ ከዳተኛ መንፈስ ማታለያዎች እጅ ሰጥቶ ሰው ኃጢአት ሲሰራ፣ ለወደቀው ዘር አንድያ ልጁን አሳልፎ በመስጠት፣ እግዚአብሔር ያለውን ፍቅር በመረጃ በሚታይ፣ በተግባር ገለፀ። በማስተሰርያው ሥነ-ሥርዓት ውስጥ የእግዚአብሔር ባህርይ ተገልጧል። ሉሲፈር ለመረጠው የኃጢአት መንገድ በምንም አይነት መልኩ የእግዚአብሔር መንግሥት ሊኮነን እንደማይገባው ኃይሉ የመስቀሉ መከራከሪያ ለዓለማት ሁሉ በተግባር አሳይቷል።

በአዳኙ የምድር አገልግሎት ጊዜ በክርስቶስና በሰይጣን መካከል በነበረው ፉክክር የታላቁ አታላይ ባህርይ ተገልጧል። በዓለም አዳኝ ላይ እንደከፈተው ጩካኝ ጦርነቱ ያለ፣ ሰማያዊ መላእክትና፣ ታማኙ ዓለም በጠቅላላ ለሰይጣን የነበራቸውን ስሜት ፍቱን በሆነ ሁኔታ ከስሩ ምንግል አድርጎ የሚጥልላቸው ሌላ ምንም ነገር አልነበረም። ክርስቶስ ይሰግድለት ዘንድ የጠየቀበት ደፋር ስድቡ፣ ወደ ተራራ ጩፍና ወደ ቤተ መቅደሱ

ቁንጮ ይዞት የሄደበት ከልክ ያለፈ ድፍረቱ፤ ሚዛን ከሚያሳጣው ከፍታ ራሱን እንዲወረውር የገፋፋበት የተደበቀው ተንኮለኛ አላማው፤ ክርስቶስ በሄደበት ሁሉ ያሳድደው የነበረው የማያባራው ክፋቱ፤ ካህናትና ሕዝቡ ፍቅሩን አሻፈረኝ እንዲሉ፤ በመጨረሻም “ስቀለው! ስቀለው!” ብለው እንዲጮኹ ያደረጋቸው ይህ ሁሉ - የዓለማችን ሁሉ ግርምትና ቁጣ ቀሰቀሰ።

ምድር ክርስቶስን አልቀበልም ትል ዘንድ ያነሳሳው ሰይጣን ነበር። የአዳኙ ምሕረትና ፍቅር፤ ርኅራኄውና አዛኝ ትህትናው የእግዚአብሔርን ባህርይ ለዓለም ሲገልጥ ስላየ፤ የክፋት ልዑል ክርስቶስን ያጠፋው ዘንድ ሁሉንም ሃይሉንና ማታለያውን ተጠቀመ። ሰይጣን በእግዚአብሔር ልጅ የተደረገውን እያንዳንዱን የይገባኛል ጥያቄ ተገዳደረ፤ የአዳኙም ሕይወት በሰቆቃና በሃዘን የተሞላ ይሆን ዘንድ ሰዎችን የራሱ አስፈፃሚዎቹ አድርጎ ቀጠራቸው። የየሱስን ሥራ ያደናቅፍ ዘንድ የተጠቀመባቸው እውነት የሚመስሉ ማታለያዎችና ውሸቶች፤ በማይታዘዙ ልጆች በኩል የተንፀባረቀው ጥላቻ፤ ሕይወቱ፤ ምሳሌ ሊጠቀስለት የማይችል (አምሳያ የሌለው) መልካምነት በሆነው በእርሱ ላይ ያነሳው የጭካኔ ክስ ሁሉ ስር ከሰደደ በቀል የመነጨ ነበር። ሰማይ ሁሉ እረጭ ብሎ በታላቅ ድንጋጤ ትዕይንቱ ላይ አፍጥሮ ሳለ፤ ታፍነው የነበሩት የቅናትና የክፋት፤ የጥላቻና የበቀል የእሳት ረመጦች፤ በእግዚአብሔር ልጅ ላይ በቀራንዮ ፈነዱ።

ታላቁ መስዋዕትነት ከተጠናቀቀ በኋላም “እኔ ባለሁበት የሰጠኸኝ እነርሱ ደግሞ ከእኔ ጋር ይሆኑ ዘንድ እወዳለሁ” [ዮሐ 17÷24] ብሎ ልመናውን እስኪያቀርብ ድረስ የመልአክቱን አክብሮት አልቀበልም ብሎ ክርስቶስ ወደ ላይ አረገ። ከዚያም በማይገለጽ ፍቅርና ኃይል፤ መልስ ከአብ ዙፋን ዘንድ እንዲህ ሲል መጣ፤ “የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉም ለእርሱ ይስገዱ” [ዕብ 1÷6]። አንድ ነቁጥ እንኳ በየሱስ ላይ አልነበረም። መዋረዱ አብቅቶ፤ መስዋዕትነቱ ተጠናቆ፤ ከስም ሁሉ በላይ የሆነው ስም ተሰጠው።

አሁን የሰይጣን ኩነት ያለ ማስተባበያ እርቃኑን ቆመ። ውሸታምና ነፍሰ ገዳይ እንደሆነ እውነተኛ ባህርይውን ገለጠ። የሰማይን ነዋሪዎች እንዲቆጣጠር ቢፈቀድለት ኖሮ፤ በስልጣኑ ስር የነበሩትን የሰው ልጆች ሲገዛበት የቆየውን ያንኑ መንፈስ ያንፀባርቅ እንደነበር ታዩ። የእግዚአብሔርን ሕግ መጣስ ነፃነትንና ከፍታን ያመጣል ብሎ ነበር፤ ውጤቱ ግን ባርነትና መቆርቆዝ መሆኑ ታዩ።

ሰይጣን በመለኮታዊ ባህርይና አስተዳደር ላይ የሰነዘራቸው የሐሰት ክሶች በትክክለኛ መልካቸው ታዩ። እግዚአብሔር ከፍጡራኑ የሚጠይቀው መገዛትና መታዘዝ ራሱን ብቻ ከፍ ለማድረግ እንደሆነ፤ ፈጣሪ ከሌሎቹ ሁሉ ራስ-መካድን የሚፈልግባቸው ሆኖ ሳለ ራሱ ግን ራስ-መካድን እንደማይተገብር፤ መስዋዕትነትም እንዳልከፈለ አድርጎ ከሶት ነበር። “እግዚአብሔር በክርስቶስ ሆኖ ዓለሙን ከራሱ ጋር ያስታርቅ ነበርና” (2ኛ ቆሮ 5÷19) ለወደቀና ለኃጢአተኛ ዘር መዳን ሲል የዓለማችን ሁሉ ገዢ፤ ፍቅር ሊያደርገው ከሚችለው፤ የመጨረሻውን፤ ታላቁን መስዋዕትነት እንደከፈለ አሁን ግልጽ ሆነ። ለክብርና ለበላይነት ባለው ፍላጎት የተነሳ ሰይጣን ኃጢአት ወደ ዓለም እንዲገባ በር የከፈተ መሆኑ፤ ክርስቶስ ደግሞ ኃጢአትን ያጠፋ ዘንድ ራሱን አዋርዶ፤ እስከሞት ድረስ ታዛዥ እንደነበር ጭምር ታዩ።

ለአመጽ መርሆዎች ያለውን ጥላቻ እግዚአብሔር አንፀባርቋል። በሰይጣን ላይ ባሳለፈው የውግዘት ውሳኔም ሆነ በሰው ልጆች መዳን፤ በሁለቱም አማካኝነት፤ ሰማይ ሁሉ የእርሱን ፍትህ አይቷል። የእግዚአብሔር ሕግ የማይለወጥ፤ ቅጣቱም የማይሻር ከሆነ እያንዳንዱ ተላላፊ ከእግዚአብሔር ቸርነት ለዘላለም መከልከል አለበት ብሎ ሰይጣን ተናግሮ ነበር። ኃጢአተኛው ዘር ከድነት መዳረሻ እርቀው

የተቀመጡ [ድነትን ማግኘት የማይቻላቸው] በመሆናቸው ለእርሱ የተገቡ ታዳሾች እንደሆኑም ተናግሯል። ለሰው የተከናወነው የክርስቶስ ሞት ግን ሊገለበጥ የማይቻል (ፈቀቅ ሊያደርጉት የማይችል) መከራከሪያ ነው። የሕጉ ቅጣት፣ ከአብ ጋር እኩል በሆነው በእርሱ ላይ አረፈ፤ የክርስቶስንም ጽድቅ ይቀበል ዘንድ ሰው ነፃ ሆነ፤ በመዋረድና በፀፀት ሕይወትም፤ የእግዚአብሔር ልጅ እንዳሸነፈ ሁሉ፤ እርሱም በሰይጣን ኃይል ላይ ድል እንዲነሳ ተደረገ። እግዚአብሔር እንዲህ ፃድቅ ነው፤ ያም ሆኖ በየሱስ የሚያምኑትን ሁሉ የሚያጸድቅ ነው።

ነገር ግን ክርስቶስ ሊሰቃይና ሊሞት ወደ ምድር የመጣው የሰውን ድነት ለመፈፀም ብቻ አልነበረም። “ሕጉን ታላቅ ያደርግ” ዘንድ “ያከብርም ዘንድ” መጣ [ኢሳ 42፡21]። ሕጉን፣ የዚህ ምድር ነዋሪዎች ብቻ መከበር እንደሚገባው እንዲያከብሩት ብቻ ሳይሆን፣ በዩኒቨርስ ላሉ ዓለማት ሁሉ የእግዚአብሔር ሕግ መለወጥ የማይችል መሆኑን በተግባር ለማሳየት ነው። የሕጉ መጠይቅ ሊቀር የሚችል ቢሆን ኖሮ፣ የሕጉን መተላለፍ ያስተሰረደ ዘንድ የእግዚአብሔር ልጅ ሕይወቱን መስጠት አያስፈልገውም ነበር። የክርስቶስ ሞት ሕጉ መቀየር የማይችል መሆኑን ያረጋግጣል። ኃጥአን ነፃ ይሆኑ ዘንድ መጠን ከሌለው ፍቅር አስገዳጅነት የተነሳ አባትና ልጅ የከፈሉት፣ ከዚህ የስርዐት እቅድ በቀር ሌላ ሊያከናውነው የማይችል [በመሆኑ፣ የተከፈለው] መስዋዕትነት ለዩኒቨርስ ሁሉ በተግባር የሚያረጋግጠው፣ ፍርድና ምሕረት የእግዚአብሔር ሕግና መንግሥት መሰረት መሆናቸውን ነው።

በመጨረሻው የፍርድ አፈጻጸም ጊዜ፣ ለኃጢአት መነሳት ምክንያት (መንስኤ) የሚሆን ምንም ነገር እንደሌለ ይታያል። የምድር ሁሉ ፈራጅ “ለምን አመጽክብኝ?፣ የመንግሥቴንስ ተገዥዎች ለምን ነጠቅኸኝ?” ብሎ ሲጠይቀው የክፋት ጠንሳሽ የሚያቀርበው ምክንያት አይኖረውም። ሁሉም አፍ ዝም ይላል፤ የአመጽ ሰራዊት ሁሉ መናገር ይሳነዋል።

የቀራንዮ መስቀል ሕጉ መቀየር እንደማይችል ሲናገር ሳለ፣ የኃጢአት ዋጋ ሞት መሆኑን ለዩኒቨርስ ሁሉ ያውጃል። “ተፈፀመ” በሚለው፣ ለንቃው እየተዘጋ በነበረው የአዳኙ ጩኸት ውስጥ፣ የሰይጣን ሞት ደወል ተደውሏል። ለረጅም ጊዜ ሲካሄድ የነበረው ታላቁ ተጋድሎ ተወሰነ፤ የመጨረሻው የኃጢአት ማስወገድ ሥራም ተረጋገጠ። “እርሱ ደግሞ በሞት ላይ ስልጣን ያለውን በሞት እንዲሸር” የእግዚአብሔር ልጅ በመቃብር በሮች ውስጥ አለፈ፣ “ይኸውም ዲያቢሎስ ነው” [ዕብ 2፡14]። የሉሲፈር፣ ራስን ከፍ ከፍ የማድረግ ጥማት፣ “ዙፋኔንም ከእግዚአብሔር ከዋከብት በላይ ከፍ ከፍ አደርጋለሁ...በልዑልም እመሰላለሁ” እንዲል አድርጎት ነበር። እግዚአብሔር ሲናገር፣ “በምድር ላይ አመድ አድርጓለሁ [አደርግሃለሁ]... እስከ ዘላለምም አትገኝም” ይላል [ኢሳ 14፡13፣14፤ ሕዝ 28፡18፣19]። “እንደ ምድጃ እሳት የሚነድድ ቀን በመጣ ጊዜ ትዕቢተኞችና ኃጢአትን የሚሰሩ ገለባ ይሆናሉ፤ የሚመጣውም ቀን ያቃጥላቸዋል ስርና ቅርንጫፍም አይተውላቸውም ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” [ሚል 4፡1]።

ስለ ኃጢአት ተፈጥሮና ውጤቶች መላው ዓለም (ዩኒቨርስ) ሁሉ ምስክር ይሆናል። በመጀመሪያ ቢፈፀም ኖሮ መላእክትን ያስደነግጥ እግዚአብሔርንም ያዋርድ የነበረው ኃጢአትን ሙሉ ለሙሉ የማስወገድ ሥራ፣ አሁን የተከሰሰበትን ፍቅሩን ነፃ የሚያወጣ፣ ፈቃዱን ሊያደርጉ በሚወዱ ሕጉም በልባቸው በተፃፈው ፊት ክብሩን የሚያደላድልለት ይሆናል። ኃጢአት ከእንግዲህ ፈጽሞ አይኖርም። የእግዚአብሔር ቃል ሲናገር “እርሱ ለጥፋት ዳርቻ ያደርጋል። መከራም ሁለተኛ አይነሳም” [ናሆም 1፡9]

ይላል። ሰይጣን የባርነት ቀንበር አድርጎ ያወገዘው ሕግ፣ የነፃነት ሕግ ሆኖ ይከበራል። የተፈተነውና ያለፈው ፍጡር ፣ዲካ የሌለው ፍቅርና መጠን የሌለው ጥበብ ባለቤት የሆነው፣ ባህርይው ሙሉ ለሙሉ ከተገለጠው ከእግዚአብሔር፣ ታማኝነቱን ፈጽሞ ፈቀቅ አያደርግም።

ምዕራፍ ፱—ገሃነም ጠላትነት

“በአንተና በሴቲቱ መካከል፣ በዘርህና በዘርዋ መካከል ጠላትነት አደርጋለሁ። እርሱም ራስህን ይቀጠቅጣል አንተም ሰኮናውን ትቀጠቅጣለህ” [ዘፍ 3፡15]። ከሰው ውድቀት በኋላ በሰይጣን ላይ የታወጀው መለኮታዊ ፍርድ እስከ ፍፃሜ ድረስ ያለውን ዘመናት ሁሉ የሚያቅፍ፣ በምድርም የሚኖሩት የሰው ዘሮች የሚያልፉበትን ታላቁን ጦርነት የጠቆመ ትንቢት ነበረ።

እግዚአብሔር “ጠላትነትን አደርጋለሁ” ይላል። ይህ ጠላትነት በተፈጥሮ የሚታሰብ (በራሱ ጊዜ የሚከሰት) አይደለም። ሰው መለኮታዊ ሕጉን ሲጥስ ተፈጥሮውም ክፉ ሆነ፤ እናም ከሰይጣን ጋር ስምሙ ሆነ እንጂ አልተቃረነም። በእርግጥም በኃጢአተኛው ሰውና በኃጢአት ጀማሪ መካከል ጠላትነት የለም። ሁለቱም በክህደት ክፉ ሆነዋል። የእርሱን ፈላግ ይከተሉ ዘንድ ሌሎችን በማነሳሳት፣ የሌሎችን ኃዘኔታና ድጋፍ ካላገኘ በስተቀር ከሃዲው ፈጽሞ አያርፍም። በዚህም ምክንያት የወደቁ መላእክትና ክፉ ሰዎች በጠንካራ ዳደኝነት ያብራሉ። እግዚአብሔር ጣልቃ ባይገባ ኖሮ ሰይጣንና ሰው ሰማይን የሚቃወም ህብረት (ስምምነት) ያደርጉ ነበር፤ መላው ሰብአዊ ቤተሰብም ከሰይጣን ጋር ያለውን ጠላትነት በማወደስ ፈንታ እግዚአብሔርን በመቃወም በአንድነት ይሰለፍ ነበር።

ሰይጣን በሰማይ ላይ በሚያደርገው ጦርነት ትብብር ያገኝ ዘንድ መላዕክት እንዲያምፁ እንዳደረገ ሁሉ፣ ሰውንም ኃጢአት ይሰራ ዘንድ ገፋፋው። ለክርስቶስ ያላቸውን ጥላቻ በተመለከተ በወደቁት መላዕክትና በራሱ መካከል የልዩነት ኃሳብ አልነበረም። በሌሎች ነጥቦች ሁሉ ላይ አለመግባባት የነበረ ቢሆንም የዩኒቨርሲቲ መሪ ስልጣን በመቃወም ግን ጠንካራ ህብረት ነበራቸው። ነገር ግን በራሱና በሴቲቱ፣ በዘሩና በዘርዋ መካከል ጠላትነት እንደሚኖር መግለጫውን ሲሰማ፣ የሰውን ተፈጥሮ የማበላሸት ጥረቶች እንደሚስተጓጎሉ አወቀ፤ በሆነ መንገድ ሰው [የሰይጣንን] ኃይል መቋቋም እንዲችል ይደረግ ዘንድ እንዳለው ተረዳ።

በክርስቶስ አማካኝነት ሰዎች የእግዚአብሔር ፍቅርና ምሕረት ኢላማ ስለሆኑ፣ ሰይጣን በሰው ዘር ላይ ያለው ቁጣ ይነድዳል። የእጁን ሥራ መልክ በማጥፋትና በመበከል፣ መለኮት ለሰው ልጅ መዳን ያለውን እቅድ ማስቆም (ማሰናከል)፣ እንዲሁም በእግዚአብሔር ላይ ውርደትን ማምጣት ይሻል። ሰማይን በሃዘን፣ ምድርን በሰቆቃና በውድመት ይሞላ ዘንድ ይወድዳል። ወደ እነዚህ ሁሉ ክፋት እየጠቆመ፣ እግዚአብሔር ሰውን በመፍጠሩ ምክንያት የመጣ ውጤት መሆኑን ይናገራል።

በሰውና በሰይጣን መካከል ጠላትነትን የሚፈጥረው፣ ክርስቶስ በነፍስ ውስጥ የሚተክለው ፀጋ ነው። ያለዚህ የሚለውጥ ፀጋና አዲስ የሚያደርግ ኃይል፣ የሚፈልገውን ለመፈፀም ምንጊዜም የተዘጋጀ አገልጋይ፣ የሰይጣን እስረኛ ሆኖ ይቀጥል ነበር። ነገር ግን በነፍስ ውስጥ ያለው አዲሱ መርህ ሰላም በነበረበት በዚያ ስፍራ ጥልን ይፈጥራል። ክርስቶስ የሚያካፍለው ኃይል፣ ሰው የአምባገነኑንና የነጣቂውን ኃይል ይቋቋም ዘንድ ያስችለዋል። ኃጢአትን ከመውደድ ይልቅ የሚፀደቁ፣ በውስጥ የሚወተውቱትን እነዚያን ፍላጎቶች የሚቋቋምና ድል የሚነሳ ማንኛውም ሰው፣ ሙሉ ለሙሉ ከላይ የሆነን መርህ አሰራር ያንፀባርቃል።

በክርስቶስ መንፈስና በሰይጣን መንፈስ መካከል ያለው ቅራኔ እጅግ ጎልቶ የወጣው ምድር ለክርስቶስ ባደረገችው አቀባበል ነበር። አይሁዳዊያን አንቀበልህም ወደማለት የተመሩበት ዋና ምክንያት ያለ ምድራዊ

ሃብት፣ ድምቀትና ግርማ-ሞገስ ስላልተገለጠ አልነበረም። የእነዚህን ውጫዊ ጥቅማጥቅሞች ጎዶሎ ከመካከል የሚያልፍ ኃይል እንደነበረው አይተዋል። ነገር ግን የክርስቶስ ንጽህናና ቅድስና እግዚአብሔርን የማይመስሉ ሰዎችን ጥላቻ ቀሰቀሰ። ራስን የመካድና ኃጢአት አልባ የሆነ የመሰጠት ሕይወቱ ኩሩና ፍትወታዊ ለሆነ ሕዝብ የማያባራ ተግሳጽ ሆነ። በእግዚአብሔር ልጅ ላይ ጥላቻን ያስከተለው ምክንያት ይህ ነበር። ሰይጣንና ርኩስ መላእክት ከክፉ ሰዎች ጋር አበሩ። የክህደት ኃይላት ሁሉ በእውነት ቀንዲል ላይ ተመሳጠሩ።

በጌታቸው ላይ የተንጸባረቀው ያው ጥላቻ በክርስቶስ ተከታዮች ላይም ይንፀባረቃል። አስቀያሚውን የኃጢአትን ባህሪ የሚያይ፣ ከላይ በሚመጣው ኃይልም ፈተናን የሚቋቋም እርሱ ያለጥርጥር የሰይጣንንና የጋሻ ጃግሬዎችን (ተገዥዎችን) ቁጣ መቀስቀሱ አይቀሬ ነው። ለእውነት ንፁህ መርሆዎች ያለው ጥላቻና [በዚያ እውነት] ደጋፊዎች ላይ የሚደርሰው ነቀፌታና ስደት ኃጢአትና ኃጢአተኞች እስካሉ ድረስ ይቀጥላል። የክርስቶስ ተከታዮችና የሰይጣን አገልጋዮች መኳኋን አይችሉም። የመስቀሉ ንዴት አሁንም አልበረደም። “በእውነትም በክርስቶስ የሱስ እግዚአብሔርን እየመሰሉ ሊኖሩ የሚወዱ ሁሉ ይሰደዳሉ” [2ኛ ጢሞ 3÷12]።

ከእግዚአብሔር መንግሥት በተቃረነ ሁኔታ፣ ስልጣኑን ይመሰርቱ፣ መንግሥቱንም ያቋቁሙ ዘንድ የሰይጣን ወኪሎች በእርሱ እየታዘዙ በማያባራ ሥራ ተጠምደዋል። ለዚህም ግብ ሲሉ የክርስቶስን ተከታዮች ለማታለል፣ ከታማኝነታቸውም ገለል ይሉ ዘንድ ያባብሏቸዋል። አላማቸውን ያሳኩ ዘንድ ልክ እንደመሪያቸው መጽሐፍ ቅዱስን ያዛባሉ፣ ያጣምማሉ። ሰይጣን በእግዚአብሔር ላይ ነቀፋ ያሳርፍ ዘንድ እንደጣረ ሁሉ ልዑኮቹም እንዲሁ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች በአደባባይ ይዘልፏቸዋል። ክርስቶስን የገደለው መንፈስ ተከታዮቹንም ያጠፋ ዘንድ ኃጢአትን ያንቀሳቅሳል። ይህ ሁሉ በዚያ በመጀመሪያው ትንቢት ተነግሮአል፤ “በአንተና በሴቲቱ መካከል በዘርህና በዘርዋ መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ”፤ ይህም እስከ ዘመን ፍፃሜ የሚቀጥል ይሆናል።

ሰይጣን ሰራዊቱን ሁሉ ያሰባስብና ጉልበቱን በሙሉ ወደ ጦርነቱ ይማግዳል። [አሁን እየገጠመው ካለው የተሻለ] የሚቋቋመው ኃይል የማያጋጥመው ታዲያ ለምንድን ነው? የክርስቶስ ወታደሮች እንቅልፋቸውና ግድየለሾች የሆኑት ለምንድን ነው? ምክንያቱም ከክርስቶስ ጋር ያላቸው እውነተኛ ቁርኝት እጅግ አናሳና የመንፈሱ ድሃ ስለሆኑ ነው። ለጌታቸው ለየሱስ እንደነበረ ሁሉ፣ ለእነርሱም ኃጢአት የሚያቅለሽልሽና የሚያፀይፍ አይደለም፤ ክርስቶስ እንዳደረገው ኃጢአትን ቆርጠውና ወስነው አይጋፈጡትም። የኃጢአትን ከልክ ያለፈ ክፋትና ተንኮል አይረዱትም፤ ለጨለማው ልዑል ባህሪና ኃይልም ዓይናቸው ታውሯል። ከሰይጣን ጋር ያለው ጠላትነት እጅግ አናሳ ነው፤ ምክንያቱ ደግሞ ስለ ኃይሉና ስለክፋቱ፣ በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያኑ ላይ ስለሚያውጀው ጦርነት መጠን እጅግ ከፍተኛ የሆነ የእውቀት ማጣት ስላለ ነው። እልፍ አዕላፋት እዚህ ላይ ይታለላሉ። ጠላታቸው፣ የክፋት መላእክትን አእምሮ የተቆጣጠረ፣ በደንብ በጎለመሱ እቅዶችና ጥበበኛ እንቅስቃሴዎች የነፍሳትን መዳን ለማስቀረት ከክርስቶስ ጋር የሚፋለም ኃይል የጦር ጀነራል መሆኑን አያውቁም። በታማኝ ክርስቲያኖች፣ የወንጌል አገልጋዮች በሆኑ መካከል እንኳ፣ በመድረክ ላይ የሚደረግ ምንአልባት ያልታሰበ ማውሳት ካልሆነ በስተቀር ስለሰይጣን የሚሰማ ነገር ከስንት አንድ ነው። በቀጣይነት እየተካሄደ ያለውን አድራጎቶቹንና ስኬቱን እንደሌለ ያልፋታል፤ የበርካታ ማታለያዎችን ምልክቶች ቸል ይሏቸዋል። በሕይወት መኖሩን እንኳ የዘነጉት ይመስላሉ።

ሰዎች የዘዴዎቹ አላዋቂዎች ሆነው ሳለ ንቁው ጠላት ግን በእያንዳንዱ ቅጽበት ዱካቸውን ይከታተላል። በቤተሰብ እያንዳንዱ ዳዳ፣ በከተሞቻችን እያንዳንዱ መንገድ፣ በብሔራዊ መማክሮት ውስጥ፣ በፍርድ ቤቶች፣ ራሱን ጣልቃ እያስገባ፣ እያታለለ፣ እያማለለ የወንዶችን፣ የሴቶችንና የልጆችን ነፍስና አካል በሁሉም ስፍራ እያጠፋ፣ በተሰበሰቡት እየለያየ፣ ጥል፣ አስመሳይነት፣ ብጥብጥና ግድያ እየዘራ ነው። የክርስቲያኑ ዓለም ደግሞ እነዚህ ነገሮች ይሆኑ ዘንድ እግዚአብሔር ያቀዳቸው፣ መኖር ያለባቸው፣ አድርጎ የሚያስብ ይመስላል።

ከዓለም ጋር የሚለዩአቸውን ቅጥሮች በማፈራረስ ሰይጣን የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ለማሸነፍ ሳያሰልስ እየጣረ ነው። ጥንታዊ እሥራኤላዊያን ወደ ተከለከሉ፣ ከአሕዛብ ጋር ወደሚደረጉ ጉድጓዶች እግራቸውን ሲሰዱ ኃጢአት ወደ መሥራት ተገፋፋ። የዚህ ዘመን እሥራኤሎችም ከትክክለኛው መስመር የሚወጡት በተመሳሳይ ሁኔታ ነው። “እነርሱም የእግዚአብሔር ምሳሌ የሆነ የክርስቶስ የክብሩ ወንጌል ብርሐን እንዳያበራላቸው የዚህ ዓለም አምላክ የማያምኑትን አሳብ አሳወረ” [2ኛ ቆሮ 4፡4]። የክርስቶስ ቁርጠኛ ተከታዮች ያልሆኑ ሁሉ የሰይጣን ባለሟሎች ናቸው። ባልተለወጠ ልብ ውስጥ የኃጢአት ፍቅር፣ ኃጢአትን የመውደድና ምክንያት የመፈለግ ባህሪ አለ። በተለወጠ ልብ ውስጥ ደግሞ የኃጢአት ጥላቻ፣ የመቋቋምም ቁርጥ ውሳኔ አለ። ክርስቲያኖች እግዚአብሔርን የማይመስሉና የማያምኑ ሰዎችን ዳደኝነት ሲመርጡ ለፈተና ራሳቸውን ያጋልጣሉ። ሰይጣን ራሱን ከእይታ ውጪ አድርጎ በስውር አሳሳች ግርዶችን ዓይናቸው ላይ ያኖርባቸዋል። እንደዚህ አይነቱን ዳደኝነት ያመጣባቸው ዘንድ ተጠንቶ የተቀነባበረ እንደሆነ ማየት ይሳናቸዋል። ሁልጊዜ በባህርይ በንግግርና በድርጊት ዓለምን እየመሰሉ ሲሄዱ ሳለ የበለጠ እየታወሩ ይሄዳሉ።

ከዓለማዊ ወግና ባህሎች ጋር መጣጣም ቤተ ክርስቲያንን ወደ ዓለም ይቀይራታል እንጂ ዓለምን ወደ ክርስቶስ መቸም አይለውጠውም። ከኃጢአት ጋር መለማመድ፣ የክፋትነት ክብደቱ እየቀነሰ የሚሄድ እንዲመስል እንደሚያደርግ እሙን ነው። ከሰይጣን አገልጋዮች ጋር መዋል የመረጠ እርሱ ብዙም ሳይቆይ ጌታውን መፍራት ያቆማል። ዳንኤል በንጉሡ አዳራሽ እንደነበረ ሁሉ እኛም በሥራ ላይ እያለን ስንፈተን እግዚአብሔር እንደሚጠብቀን እርግጠኛ መሆን እንችላለን፤ ራሳችንን በፈተና ውስጥ ካስቀመጥን ግን ፈጥኖም ሆነ ዘግይቶ መውደቃችን አይቀርም።

ፈታኝ እጅግ በተዋጣለት ሁኔታ የሚሰራው በቁጥጥሩ ስር ናቸው ተብለው በማይጠረጠሩ ሰዎች አማካይነት ነው። የክህሎትና የትምህርት ባለፀጋዎች፣ እነዚህ ባህርያቶቻቸው ፈረሃ-እግዚአብሔር ያለመኖራቸውን ያስተሰረዳላቸው፣ ወይም በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ያስገኝላቸው ይመስል፣ ይደነቃሉ፣ ይከበራሉ። ተሰጥቶ ባህል በራሳቸው ከታዩ የእግዚአብሔር ስጦታዎች ናቸው። እነዚህ ግን የቅድስናን ቦታ ሲወስዱ፣ ነፍስን ወደ እግዚአብሔር በማስጠጋት ፈንታ ከእርሱ ሲያርቁአት፣ በዚያን ጊዜ እርግማንና ወጥመድ ይሆናሉ። ደግነትና ንጥረት የሚመስሉ ባህርያት በተወሰነ መልኩም ቢሆን ከክርስቶስ ዘንድ ናቸው የሚለው አስተሳሰብ በብዙዎች ዘንድ የተንሰራፋ ነው። ከዚህ የከፋ ስህተት መቸም አልነበረም። እነዚህ ጠባያት የእያንዳንዱን የክርስቲያን ባህርይ ሊለበሱ ይገባል፤ ምክንያቱም እውነተኛ ኃይማኖትን በመደገፍ ከፍተኛ ተጽዕኖ ስለሚያሳድሩ ነው፤ ነገር ግን ለእግዚአብሔር መቀደስ አለባቸው፣ ያለዚያ ለክፋት ጉልበት የሚሆኑ ናቸው። የታረመ የአእምሮ ችሎታና ደስ የሚያሰኝ ጠባያት ያለው፣ በተለምዶ ግብረ ገብነት የሌላቸው የሚባሉ ድርጊቶችን ከመፈፀም የራቁ፣ ብዙ ሰው፣ በሰይጣን እጆች ውስጥ የተሳለ መሳሪያ ነው።

ሳይታወቅ ውስጥ ውስጡን የሚሰራው የአታላይ ባህሪው ተጽዕኖና ምሳሌነት፣ አላዋቂና ያልታረሙ ከሆኑት በባሰ ሁኔታ የክርስቶስ ሥራ (አላማ) አደገኛ ጠላት ያደርገዋል።

በልባዊ ፀሎትና በእግዚአብሔር ላይ በመደገፍ፣ ሰለሞን፣ በዓለም ዘንድ ግርምትንና አድናቆትን ያተረፈለትን ጥበብ አገኘ፤ ነገር ግን ከኃይሉ ምንጭ ፈቀቅ ሲልና በራሱ ሲደገፍ የፈተና ታዳኝ ሆነ። ከዚያም በዚህ ከንጉሦች ሁሉ ጥበበኛ በሆነው ላይ ያረፉት ግሩም ድንቅ ክህሎቶች ያደረጉት ነገር ቢኖር ሰለሞንን ለነፍሳት ባላጋራ የበለጠ ስኬታማ የሆነ ሥራ አስፈጻሚ ማድረግ ነበር።

ሰይጣን ሁልጊዜም አዕምሮአቸውን ከኃቁ ለመጋረድ ሲጥር ሳለ፣ ክርስቲያኖች፣ “መጋደላቸው ከደምና ከስጋ ጋር ሳይሆን ከአለቆችና ከስልጣናት ጋር ከዚህም ከጨለማ ዓለም ገዥዎች ጋር በሰማያዊም ስፍራ ካለ ከክፋት መንፈሳዊ ሰራዊት ጋር” [ኤፌ 6÷12] መሆኑን ፈጽመው መዘንጋት የለባቸውም። ቅዱስ ማስጠንቀቂያው በምዕተ ዓመታቱ ሁሉ ወደ እኛ ዘመን የማስጠንቀቂያ ደወል እያቃጩለ ነው። “በመጠን ኑሩ፣ ንቁም፤ ባላጋራችሁ ዲያቢሎስ የሚውጠውን ፈልጎ እንደሚያገሳ አንበሳ ይዘራልና” [1ኛ ጴጥ 5÷8]። “የዲያብሎስን ሽንገላ ትቃወሙ ዘንድ እንዲቻላችሁ የእግዚአብሔርን እቃ ጦር ሁሉ ልበሱ” [ኤፌ 6÷11]።

ከአዳም ዘመን ጀምሮ እስከ እኛ ጊዜ ታላቁ ጠላታችን ለመጨቆንና ለማጥፋት ኃይሉን ሲጠቀም ኖሮአል። አሁን በቤተ ክርስቲያን ላይ የመጨረሻውን ዘመቻ ለማካሄድ እየተዘጋጀ ነው። የሱስን መከተል የሚፈልጉ ሁሉ ከዚህ ከማይታክት ጠላት ጋር ጥል መግጠማቸው አይቀርም። ክርስቲያን የመለኮትን ምሳሌ የበለጠ እየመሰለ ሲሄድ ለሰይጣን ጥቃቶች ራሱን ኢላማ እያደረገ እንደሚሄድ የማያጠራጥር ጉዳይ ነው። የክፉውን ማታለያዎች ለማጋለጥና ክርስቶስንም በሰዎች ፊት ለማቅረብ በእግዚአብሔር ሥራ ውስጥ በንቃት እየተሳተፉ ያሉ እነርሱ፣ በብዙ እንባና ፈተናዎች በትህትናም ሁሉ፣ እግዚአብሔርን ስለማገልገል ከተናገረው የጳውሎስ ምስክርነት ጋር ማበር ይችላሉ።

እጅግ በከረረና ተወዳዳሪ በሌለው ብልጣ ብልጥ ፈተናዎቹ ሰይጣን በክርስቶስ ላይ ጥቃት ሰነዘረ፤ ሆኖም በእያንዳንዱ ግጭት ተገፈተ። እነዚያ ጦርነቶች ስለእኛ የተደረጉ ናቸው፤ እነዚያ ድሎች፣ እኛ ድል እናደርግ ዘንድ የሚቻለን እንዲሆን ያደርጉናል። ለሚሹት ሁሉ ክርስቶስ ብርታትን ይሰጣል። ያለ እራሱ እሽታ በስተቀር ማንም ሰው በሰይጣን አይሸነፍም። ፈታኙ ፈቃድን የመቆጣጠር ወይም ነፍስን አስገድዶ ኃጢአት የማሰራት ኃይል የለውም። ማስጨነቅ ይችል ይሆናል፤ ሆኖም መበከል አይቻለውም። ሰቆቃን እንጂ መርከስን አያስከትልም። ክርስቶስ ድል የመንሳቱ እውነት ሰይጣንንና ኃጢአትን በቆራጥነት ይዋጉት ዘንድ ተከታዮቹን ሊያበረታታቸው ይገባል።

ምዕራፍ ፴፩—ክፉ መናፍስት

የሚታየው ዓለም ከማይታየው ዓለም ጋር ያለው ግንኙነት፤ የእግዚአብሔር መላእክት አገልግሎትና የርኩሳን መናፍስት ውክልናዎች፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ የተቀመጡ ከመሆናቸውም በላይ ከሰው ልጆች ታሪክ ጋር በማይነጣጠል መልኩ የተገመዱ ናቸው። “መዳንን ይወርሱ ዘንድ ስላላቸው ለማገዝ የሚላኩ የሚያገለግሉ” [ዕብ 1፡14] ቅዱሳን መላዕክት በብዙዎች ዘንድ እንደ ሙት መናፍስት የሚቆጠሩ ሆነው ሳለ የርኩሳን መናፍስትን መኖርን አስመልክቶ ደግሞ እያደገ የመጣ የመጠራጠር አዝማሚያ አለ። መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረው ግን ክፉና መልካም መላእክት ስለመኖራቸው ብቻ ሳይሆን እነዚህ ከሙታን በድን የወጡ አካል የሌላቸው የሙት መናፍስት ላለመሆናቸው የማያጠራጥር ማስረጃ ያቀርባል።

ከሰው ፍጥረት በፊት መላእክት ሕያው ነበሩ፤ ምክንያቱም የምድር መሰረት በተጣለ ጊዜ፤ “የማለዳ አጥቢያ ኮከቦች አንድ ሆነው ባመሰገኑ ጊዜ፤ የእግዚአብሔር ልጆችም ደስ ባላቸው ጊዜ” ነበር [እዮብ 38፡7]። ከሰው ውድቀት በኋላ መላእክት የሕይወትን ዛፍ ይጠብቁ ዘንድ ተልከው ነበር፤ ይህም የሆነው አንድም ሰብአዊ ፍጡር ከመሞቱ በፊት ነበር። መላእክት በተፈጥሮ ከሰው የሚበልጡ ናቸው፤ ዘማሪው ዳዊት “የሰው ልጅን ከመላእክት በጥቂት አሳነስኩ” ይላል [መዝ 8፡5]።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ሰማያዊ ፍጡራን፤ ስለ ቁጥራቸው ብዛት፤ ስለ ኃይላቸውና ክብራቸው እንዲሁም ከእግዚአብሔር መንግሥት ጋር ስላላቸው ዝምድና፤ ከመዋጀት ሥራ ጋር ስላላቸው ግንኙነት ጭምር መረጃ ተሰጠቸናል። “እግዚአብሔር ዙፋኑን በሰማይ አጽንቷል መንግሥቱም ሁሉን ትገዛለች።” ነብዩም፤ “በዙፋኑም ዙሪያ... የብዙ መላእክት ድምጽ ሰማሁ” ይላል ። “ፈቃዱን” የሚያደርጉ “አገልጋዮቹ” የቃሉንም ድምጽ የሚሰሙ “ብርቱና ኃያላን....መላእክቱ” የነገሥታት ንጉሥ ባለበት አዳራሽ ውስጥ በተጠንቀቅ ይጠብቃሉ። [መዝ 103፡19-21፤ ራዕይ 5፡11]። በነብዩ ዳንኤል የታዩ የሰማይ መልክተኞች ሺህ ጊዜ ሺህ፤ እልፍ አእላፋት ነበሩ። ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ “ወደ ተሰበሰቡት ወደ አእላፋት [ወደማይቆጠሩ/innumerable] መላእክት” ብሎ ይገልጻቸዋል። [ዳን 7፡10፤ ዕብ 12፡22]። የእግዚአብሔር መልክተኞች እንደመሆናቸውም በሚያስደንቅ ክብር፤ “እንደ መብረቅ ምስያ” [ሕዝ 1፡14] በሆነ ፍጥነት ወደፊት ይገሰግሳሉ። በአዳኛችን አጠገብ የታየው መልአክ “መልኩ እንደ መብረቅ ልብሱም እንደ በረዶ ነጭ ነበር”፤ ጠባቂዎቹን በፍርሃት አርበደበዳቸው፤ “እንደ ሞቱም ሆኑ” [ማቴ 28፡3-4]። ትምክህተኛው አሦራዊው ሰናክሬም እግዚአብሔርን በዘለፈና ባንቋሸሸ ጊዜ፤ እሥራኤልንም ለማጥፋት በዛተ ጊዜ፤ “በዚያች ሌሊት የእግዚአብሔር መልአክ መጥቶ ከአሦራዊያን ጭፍራ መቶ ሰማንያ አምስት ሺህ ሰው ገደለ።” ከሰናክሬምም “ሠራዊት ተዋጊዎች መሪዎችና አለቆች ሞቱ።” “ስለዚህ ንጉሡ በውርደት ወደ ገዛ አገሩ ተመለሰ።” [2ኛ ነገሥት 19፡35፤ 2ኛ ዜና 32፡21]።

መላእክት፤ የምሕረትን ተልእኮዎች ይዘው ወደ እግዚአብሔር ልጆች ይላካሉ። የበረከትን የተስፋ ቃል ይዘው ወደ አብርሐም፤ ጻድቁን ሎጥን ከእሳት ጥፋት ለማትረፍ ወደ ሰዶም፤ በረሃብና በድካም በምድረ በዳ ሊሞት በተቃረበ ጊዜ ወደ ኤልያስ፤ በጠላቶች ተከቦ በነበረበት ጊዜ በእሳት ፈረሶችና ሰረገሎች ትንሸዋን ከተማ ለመክበብ ወደ ኤልሳዕ፤ እግዚአብሔርን በማያውቅ ንጉሥ ቤት ሆኖ መለኮታዊ ጥበብን በሚሻበት ጊዜ፤ እንዲሁም የአንበሳ እራት ይሆን ዘንድ በተተወ ጊዜ ወደ ዳንኤል፤ በሄሮድስ የምድር እስር ቤት ውስጥ እንዲሞት በተፈረደበት ጊዜ ወደ ጴጥሮስ፤ በፊልጵስዩስ ወደነበሩ እስረኞች፤ የባህር ማዕበል በተነሳባቸው

ምሽት ወደ ጳውሎስና ጓደኞቹ፤ ወንጌልን ይቀበል ዘንድ የቆርኔሊዎስን አእምሮ ብሩህ ለማድረግ፤ ጴጥሮስ የመዳንን መልእክት ይዞ ወደ አሕዛብ እንዲሄድ ለመላክ፤ በእንዲህ ሁኔታ ቅዱሳን መላእክት በዘመናት ሁሉ የእግዚአብሔርን ወገኖች ሲያገለግሉ ኖረዋል።

ለእያንዳንዱ የክርስቶስ ተከታይ ጠባቂ መልእክ ተሾሞለታል። እነዚህ ሰማያዊ ጠባቂዎች ከሰይጣን ኃይል የሚመክቱላቸው የጻድቃን ቅጥሮች ናቸው። ሰይጣንም “በውኑ እኮብ እግዚአብሔርን የሚፈራው በከንቱ ነውን? እርሱን ቤቱን በዙሪያውም ያሉትን ሁሉ አላጠርህላትም?” በማለት ለዚህ እውቅና ሰጥቷል [እኮብ 1፡9-10]። እግዚአብሔር ሕዝቡን ይጠብቅ ዘንድ ስለሚጠቀመው ልዑክ በመዝሙረኛው ዳዊት አነጋገር እንዲህ ተብሎ ተቀምጦአል፡ “የእግዚአብሔር መልእክ በሚፈሩት ሰዎች ዙሪያ ይሰፍራል ያድናቸውማል” [መዝ 34፡7]። በእርሱ ስለሚምኑት መድሃኒታችን ሲናገር እንዲህ አለ፡ “ከእነዚህ ከታናናሾቹ አንዱን እንዳትንቁ ተጠንቀቁ፤ መላእክቶቻቸው በሰማያት ዘወትር በሰማያት ያለውን የአባቴን ፊት ያያሉ።” [ማቴ 18፡10]። የእግዚአብሔርን ልጆች ለማገልገል የተሾሙት መላእክት በማንኛውም ጊዜ ወደ እርሱ ፊት መቅረብ ይችላሉ።

ስለዚህ ለአታላዩ ኃይልና ለማያንቀላፋው ለጨለማው ልዑል ክፋት የተጋለጡ፣ ከክፉ ኃይላት ሁሉ ጋር ለሚታገሉት የእግዚአብሔር ወገኖች የማያቋርጥ የሰማይ መላእክቶች ጥበቃ እንዳለላቸው ተረጋግጦላቸዋል። ይህ የጥበቃ ዋስትና ሳያስፈልግ የተሰጠ አይደለም። እግዚአብሔር ለልጆቹ የፀጋና የጥበቃ የተስፋ ቃል የሚሰጥበት ምክንያት፤ ቁጥራቸው የበዛ፣ ለክፋት ቆርጠው የተነሱ፣ የማይታክቱ፤ ከክፋታቸውና ከኃይላቸው የተነሳ ችልተኛና የማይሰማ የሆነ ማንም ሰው ደህና ሊሆን የማይችልበት፤ መመከት ያለባቸው የክፋት ሰራዊቶች ስላሉ ነው።

ርኩሳን መናፍስት መጀመሪያ ሲፈጠሩ ኃጢአት አልባ የሆኑ፤ በተፈጥሮ፣ በኃይልና በክብር አሁን የእግዚአብሔር መልእክተኞች ከሆኑት ቅዱሳን ፍጡራን ጋር እኩል የነበሩ ናቸው። ነገር ግን በኃጢአት በመውደቃቸው ለእግዚአብሔር መዋረድና ለሰዎች ጥፋት በአንድነት አብረዋል። በሰይጣን አመጽ በመተባበራቸው ከእርሱ ጋርም ከሰማይ በመጣላቸው በቀጣዮቹ ዘመናት ሁሉ ከመለኮታዊ ስልጣን ጋር በሚያደርገው ጦርነት ተባብረዋል። ስለ ህብረታቸውና መንግሥታቸው፣ ስለ ተለያዩ ማዕረጎቻቸው፣ ስለእውቀታቸውና ስለጮሌነታቸው እንዲሁም በሰው ልጆች ሰላምና ደስታ ላይ ስለሚቀይሱት የተንኮል ንድፍ በመጽሐፍ ቅዱስ ተነግሮናል።

የብሉይ ኪዳን ታሪክ ስለ ርኩሳን መናፍስት መኖርና ስለውክልናቸው አልፎ አልፎ ይጠቅሳል። ነገር ግን ርኩሳን መናፍስት ኃይላቸውን እጅግ ጉልህ በሆነ ሁኔታ የገለጹት ክርስቶስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ ነበር። ክርስቶስ ለሰው ልጅ መዋጀት የተዘጋጀውን እቅድ ለመፈጸም የመጣ ሲሆን ሰይጣን ደግሞ ዓለምን የመግዛት ባለሙብትነቱን ለማረጋገጥ የቆረጠበት ጊዜ ነበር። ከፍልስጤም ምድር በቀር በሌሎች የዓለም ክፍሎች የጣዖት አምልኮን መመስረት ችሎ ነበር። ለሰይጣን አገዛዝ እጅግ ሙሉ በሙሉ ወዳልሰጠች ብቸኛ አገር የሰማይን ብርሐን በሕዝቡ ላይ ያበራ ዘንድ ክርስቶስ መጣ። በዚህ ቦታ ሁለት ተቀናቃኝ ሃይሎች የበላይነት ይገባኛል አሉ። የሱስ እርሱን የሚሾትን፣ ከእርሱ ዘንድ ሰላምንና ይቅርታን ማግኘት ይችሉ ዘንድ የፍቅር እጆቹን ዘርግቶ ይጠራቸው ነበር። የጨለማ ሰራዊቶች ቁጥጥራቸው ገደብ የለሽ እንዳልሆነ (ውስን

እንደሆኑ) በመገንዘብ የክርስቶስ ተልእኮ ከተሳካ ግዛታቸው በቅርብ እንደሚያበቃ አስተዋሉ። ሰይጣን በሰንሰለት እንደታሰረ አንበሳ ተቆጥቶ፤ በእምቢተኝነት በሰዎች አካልም ሆነ በነፍሳቸው ላይ ኃይሉን ገለጸ።

ሰዎች በርኩሳን መናፍስት የመያዛቸው ሃቅ በአዲስ ኪዳን በግልጽ ተጠቅሷል። እንዲህ ሲሰቃይ የነበሩት ሰዎች እንዲሁ በተፈጥሮ በሚመጣ ህመም ብቻ አልነበረም። ክርስቶስ ከምን ጋር እየታገለ እንደነበር ፍጹም የሆነ ግንዛቤ ነበረው። የርኩሳን መናፍስትን በአካል መኖርና ሥራቸውን አውቆታል።

ስለ ቁጥራቸው ብዛት፣ ስለ ኃይላቸውና ስለ ተንኮላቸው እንዲሁም ስለክርስቶስ ኃይልና ምሕረት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በጌሪጌሴኖን በመናፍስት የተያዙ ሰዎች የተፈወሱበት ቀልብን የሚስብ አስደናቂ ምሳሌ ተቀምጧል። እነዚህ በሰይጣን የተያዙ ምስኪን እብዶች የሚገድባቸውን ሁሉ አሻፈረኝ በማለት እየተቅበዘበዙ፣ አረፉን እየደፈቁ፣ በቁጣ እየገነፈሉ አየሩን በጩኸት ይሞሉት ነበር። የራሳቸውን አካል እየጎዱ፣ ወደ እነርሱ ሊቀርብ የሞከረውን ሁሉ ለአደጋ ያጋልጡ ነበሩ። የሚደማውና መልኩን ያጣው ሰውነታቸው እንዲሁም የተቃወሰው አእምሮአቸው ለጨለማው ልዑል አስደሳች ትዕይንት ነበር። በዚህ አኳኋን የሚሰቃዩትን ከተቆጣጠራቸው አንዱ ርኩስ መንፈስ “ስሜ ሌጊዎን ነው ብዙ ነንና” ሲል ተናግሯል [ማር 5÷9]። በሮም የጦር ሰራዊት ውስጥ አንድ ሌጊዎን ከሶስት እስከ አምስት ሺህ ወታደሮችን ይይዛል። የሰይጣን ሰራዊቶችም በክፍለ ጦር የተደራጁ ሲሆን እነዚህ ርኩሳን መናፍስት የተመደቡበት የጦር ክፍልም ከሌጊዎን ያነሰ አልነበረም።

በእርጋታ ራሳቸውን ያስገዙ ብልህና ገራገር የሆኑ ሰዎችን በአዳኙ ፊት ትተው፣ በየሱስ ትዕዛዝ፣ ርኩሳን መናፍስቱ ተጠቂዎቻቸውን ለቀው ሄዱ። አጋንንቱ ግን የአሳማ መንጋን ይዘው ወደ ባህር እንዲገቡ ተፈቀደላቸው። ለጌሪጌሴኖን ነዋሪዎች ግን የአሳማዎቻቸው ኪሳራ ክርስቶስ ከሰጣቸው በረከቶች በለጠባቸውና መለኮታዊ ፈዋሹን ከዚያ ለቆ እንሄድ ተማፀኑት። ይህም ውጤት ሰይጣን አስቀድሞ ያሳካው ዘንድ የቀየሰው ነበር። ስለ ኪሳራቸው ወቀሳን በየሱስ ላይ እንዲጥሉ በሕዝቡ ዘንድ ከራስ ወዳድነታቸው የመነጨ ፍርሃት በመቀስቀስ የእርሱን ቃል እንዳይሰሙ አገዳቸው። ነቀፋውን፣ ሊሆን ወደሚገባው ወደ ራሱና ወደ ወኪሎቹ በማድረግ ፈንታ፣ ሰይጣን ክርስቲያኖች የእጦት፣ የእድለ ቢስነትና የስቃይ መንስኤዎች እንደሆኑ አድርጎ ዘወትር ይወነጅላቸዋል።

የክርስቶስ ዓላማዎች ግን አልተሰናከሉም። እርሱ ርኩሳን መናፍስቱ አሳማዎቹን እንዲያጠፉ የፈቀደላቸው ለትርፍ ሲሉ እነዚያን ርኩስ እንስሶች የሚያረቡትን አይሁዳውያን ለመገሰፅ ነበር። ክርስቶስ አጋንቶቹን ባይከለክል ኖሮ አሳማዎቹን ብቻ ሳይሆን እረኞቹንም፣ ባለቤቶቹንም ወደ ባሕር ውስጥ ያሰጥሟቸው ነበር። የጠባቂዎቹና የባለቤቶቹ መትረፍ፣ ለመቤቱታቸው በምህረቱ የተደረገ በእሱ ኃይል ብቻ የተከናወነ ነበር። በተጨማሪም ይህ ክስተት የተፈቀደው ሰይጣን በሰውም ሆነ በእንስሳ ላይ የሚያሳየውን የጭካኔ ኃይል ደቀ መዛሙርቱ አይተው ይመሰክሩ ዘንድ ነው። ተከታዮቹ፣ ሊገጥሙት ያላቸው ጠላታቸው እውቀት እንዲኖራቸው ብሎም እንዳይታለሉና እንዳይሸነፉ ክርስቶስ ፈለገ። የአካባቢው ሰዎች እርሱ የሰይጣንን እሥራት ለመስበርና ምርኮኞቹን ለማስለቀቅ ኃይል ያለው መሆኑን ያዩ ዘንድ ፈቃዱ ነበር። የሱስ ከሥፍራው ለቆ የሄደ ቢሆንም በእርሱ ድንቅ ሥራ ነፃ የወጡት ሰዎች ግን የረድኤታቸውን ምሕረት ይመሰክሩ ዘንድ ቀርተዋል።

ሌሎች ተመሳሳይ ባህሪ ያላቸው ክስተቶች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተመዝግበዋል። ሰይጣን ክፉኛ ሲያሰቃይ ለነበረው ለሲኖፊኒቃዊት ቤት ልጅ ዮሴስ በቃሉ ጋኔን አስወጥቶለታል [ማር 7÷26-30]። “ጋኔን ያደረበት እውር ዲዳም” [ማቴ 12÷22]፤ ወጣት፣ ዲዳ መንፈስ የነበረበት ብዙ ጊዜም “ሊያጠፋው ወደ እሳትም ወደ ውሃም [የ]ጣለው” [ማር 9÷17-27]፤ “በርኩስ ጋኔን መንፈስ” [ሉቃ 4÷33-36] ሲሰቃይ የነበረውና በቅፍርናሆም የነበረውን ምኩራብ የሰንበት ፀጥታ ያወከው፣ እነዚህ ሁሉ በሩጎሩኑ አዳኝ ተፈውሰዋል። በእያንዳንዱ ገጠመኞቹ ማለት ይቻላል፤ ክርስቶስ ጋኔንን እንደ አስተዋይ ፍጡር እየጠራው፣ ተጠቂዎቹን ለቆ እንዲወጣና ከዚያም ወዲያ እንዳያሰቃያቸው ያዘው ነበር። በቅፍርናሆም የሚያመልኩም ታላቁን ኃይሉን በማየት “ሁሉም መደነቅ ያዛቸው እርስ በርሳቸውም ይህ ቃል ምንድር ነው? በስልጣንና በኃይል ርኩሳን መናፍስትን ያዝዛልና፤ ይወጡማል ብለው ተነጋገሩ።” [ሉቃ 4÷33-36]።

በአጋንንት የተያዙ ሰዎች ብዙውን ጊዜ በታላቅ ስቃይ ውስጥ እንዳሉ ተደርጎ ይቀርባል፤ ሆኖም በተለየ በዚህ ሁኔታ ውስጥ የማይጠቃለሉ ነበሩ። ከሰው አቅም በላይ የሆነን ኃይል ለማግኘት ሲሉ ሰይጣንዊ ተጽእኖን በአዎንታ የሚቀበሉ ነበሩ፤ በእርግጥም እነዚህ ከአጋንንት ጋር ፀብ አልነበራቸውም። ከዚህም መደብ መካከል የመተንበይ መንፈስ የያዙ እንደ ሲሞን ማጎስ፣ እንደ ዓስማተኛው ኤሊሞስ እንዲሁም ጳውሎስንና ሲላስን በፊልጵሲዩስ ስትከተል የነበረችው ልጅ ይጠቀሳሉ።

ቀጥተኛ የሆነውና በገፍ የቀረበው የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት ቢኖርም የዲያብሎስንና የርኩስ መለእክቱን መኖርና ተግባር እንደሚክዱ፣ እንደእነርሱ፣ ከርኩስ መናፍስት ተጽኖዎች፣ የበለጠ አደጋ የሚጋረጥባቸው የሉም። የክፋት ሥራቸው እውቀት እስከሌለን ድረስ፣ ግምት ውስጥ ሊገባ የማይችል ሰፊ ዕድል አላቸው፤ የራሳቸውን ጥበብ ምሪት እየተከተሉ ነው ብለው ሲያስቡ ሳለ፣ ብዙዎች፣ [መናፍስት] ለሚሰነዝሩት ሃሳብ ጆሮ ይሰጣሉ። ለዚህም ነው ወደ ዘመን ማብቂያ በተቃረብን ጊዜ፣ ለማታለልና ለማጥፋት ሰይጣን ከምን ጊዜውም በበለጠ ኃይል በሚሰራበት ጊዜ፣ እርሱ በህይወት እንደሌለ ያለውን እምነት በሁሉም ስፍራ የሚነዛው። ራሱንና የአሰራሩን ዘዴ መደበኛ የርሱ መርሀ-ግብር ነው።

እኛ ከእርሱ መሳሪያዎች ጋር እንደመተዋወቃችን ያለ ታላቁን አታላይ የሚያስፈራው ነገር የለም። የራሱን እውነተኛ ባሕርና ዓላማ ይበልጥ በሰው ፍጥር፣ ከፊዝና ከንቀት ያለፈ የጠነከረ ስሜት እንዳይቀሰቀስበት አድርጎ ራሱን ይወክላል። አስቂኝ ወይም አፀያፊ ምስል ያለው፣ ቅርፁ የተዛባ፣ ግማሽ እንስሳ ግማሽ ሰው አስመስለው ሲስሉት ደስ ይለዋል። ራሳቸውን እንደ አስተዋይና አዋቂ አድርገው በሚያስቡት ሰዎች ዘንድ በጭዋታና በፊዝ ስሙ ሲነሳ መስማት ያስደስተዋል።

ሰይጣን በፍፁም ጥበብ ራሱን ከመደበኛ የተነሳ “በእርግጥ እንደዚህ አይነት ፍጡር ይኖር ይሆን?” የሚለው ጥያቄ በስፋት እንዲጠየቅ ምክንያት ሆኖአል። በግልፅ ከተቀመጠው የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት ይልቅ የሚነዛው የሐሰት ንድፈ ሐሳብ በመላው ኃይማኖታዊ ዓለም ተቀባይነት ማግኘቱ የሰይጣንን ስኬት የሚያስረዳ ነው። የእግዚአብሔር ቃል፣ እጅግ ክፉ ስለሆነው ተግባሩ በርካታ ምሳሌዎችን የሚሰጠን፣ ምስጢራዊ ኃይላቱን የሚገልጥልን፣ ብሎም ከጥቃቱ እንጠበቅ ዘንድ በተጠንቀቅ እድንሆን የሚያደርገን፣ ሰይጣን፣ ተፅእኖውን ልብ የማይሉትን ሰዎች አእምሮ በቀላሉ ለመቆጣጠር ስለሚችል ነው።

በኃይል ከሚበልጠው ከመድኃኒታችን መጠለያና መድንን ማግኘት የማንችል ቢሆን ኑሮ፣ የሰይጣን ኃይልና ተንኮል ቢያሸብሩን የተገባው ነበር። ንብረታችንና ሕይወታችንን ከክፉ ሰዎች እንጠብቅ ዘንድ

ቤታችንን በመቀርቀርያና በቁልፍ ዘግተን በጥንቃቄ እንጠብቃለን። ነገር ግን ወደ እኛ ለመድረስ ሳያቋርጡ መግቢያ የሚሹትን፣ ጥቃታቸውንም ለመከላከል በራሳችን ምንም አቅም የሌለንን፣ ክፉ መላእክትን እምብዛም አናስባቸውም። ቢፈቀድላቸውስ አእምሮአችንን ማምታታት፣ አካላችንን ማዛባትና ማሰቃየት፣ ጥሪታችንንና ሕይወታችንን ማጥፋት ይችላሉ። ብቸኛ የደስታ ምንጮቻቸው መከራና ውድመት ነው። ርኩሳን መናፍስት ይቆጣጠሯቸው ዘንድ እግዚአብሔር እስኪተዋቸው ድረስ የመለኮትን መጠይቅ እምቢ በማለት ለሰይጣን ፈተናዎች እጅ የሚሰጡ የእነርሱ ሁኔታ እጅግ አስፈሪ ነው። ክርስቶስን የሚከተሉ ግን በእርሱ ጥበቃና ጥንቃቄ ስር ስለሆኑ ሁሌም ለአደጋ ያልተጋለጡ ናቸው። በጥንካሬያቸው የሚያይሉ መላእክት እንዲጠብቋቸው ከሰማይ ይላካሉ። ክፉው፣እግዚአብሔር በሕዝቦቹ ዙርያ ያቆመውን ጥበቃ ጥሶ ማለፍ አይቻለውም።

ምዕራፍ ፴፪—የሰይጣን ወጥመዶች

ከስድስት ሺህ ዓመታት በላይ ለሆነ ዘመን ሲካሄድ የቆየው፣ በክርስቶስና በሰይጣን መካከል የሚደረገው ታላቁ ተጋድሎ በቅርቡ ያበቃል። ክፉውም ጠላት፣ ክርስቶስ ለሰው ልጆች የሚያከናውነውን ተግባር ለማድናቀፍና ነፍሳትን በወጥመዱ ጠፍሮ ለመያዝ ጥረቱን እጥፍ ያደርጋል። ይከናወንለት ዘንድ የሚሻው ዓላማው፣ አዳኙ የሱስ የማማለድ ሥራውን እስኪደመድምና ለኃጢአት የሚደረግ መሥዋዕት እስኪያበቃ ድረስ ሰዎች በበደላቸው ሳይፀፀቱ በጨለማ ውስጥ ይዞ ማቆየት ነው።

ኃይሉን ለመቋቋም የሚደረግ የተለየ ጥረት ሲጠፋ፤ በቤተ ክርስቲያንም ሆነ በዓለም ግዴላሽነት ሲያይል፣ እንዳሻው የሚመራቸውን ምርኮኞችን የማጣት አደጋ የለበትምና ሰይጣን ስጋት አይገባውም። ነገር ግን ነፍሳት ዘላለማዊ ወደ ሆኑ ነገሮች ትኩረታቸውን ሲያዘፋና “እድን ዘንድ ምን ላድርግ?” [የሐዋ ሥራ 16÷30] በማለት መጠየቅ ሲጀምሩ የክርስቶስን ኃይል መሳ ለመሳ ለመግጠምና የመንፈስ ቅዱስን ተጽዕኖ ለመቀልበስ በመሻት ሥራ ላይ ይሰማራል።

መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚለው በአንድ ወቅት የእግዚአብሔር መላእክት በጌታ ፊት ለመቆም በመጡ ጊዜ ሰይጣንም ደግሞ በመካከላቸው መጣ። [እዮብ 1÷6]። አመጣጡ ለዘመናት ንጉሥ ለመስገድ ሳይሆን በጻድቃን ላይ የራሱን የክፋት ዓላማ ለማሳካት ነበር። ይህንኑ ዓላማ ለማሳካት ዛሬም ሰዎች እግዚአብሔርን ለማምለክ በሚሰበሰቡበት ስፍራ እርሱም ይገኛል። ምንም እንኳን ከእይታ ቢሰወር በአምልኮ ላይ የሚገኙትን ሰዎች አእምሮ ለመቆጣጠር በትጋት እየሰራ ነው። ልክ እንደ አንድ ብልሃተኛ የጦር መሪ እቅዶችን በቅድሚያ ይነድፋል። የእግዚአብሔር አገልጋይ ቃሉን ሲመረምር ሲመለከት፣ ለሕዝቡ ሊቀርብ ያለውን መልእክት መዝግቦ ይይዛል። ከዚያም የማሳሳት ብልጠቱንና ብልሃቱን ሁሉ ተጠቅሞ ሁኔታዎችን በመቆጣጠር በዚያው ነጥብ ላይ [ለሲቦክ በሚዘጋጀው ሃሳብ ላይ]፣ እያሳሳታቸው ያሉት ሰዎች መልእክቱ እንዳይደርሳቸው ያደርጋል። ይህ የማስጠንቀቂያ መልእክት በይበልጥ የሚያስፈልገው ግለሰብ የእርሱ መገኘት ግድ ወደሆነበት የሥራ ጉዳይ እንዲሄድ ይገፋፋዋል፤ ወይም ደግሞ በሆነ ሌላ ምክንያት፣ ለህይወት፣ የህይወት ሽታ ይሆኑለት የነበሩትን ቃላት እንዳይሰማ ይከለክላል።

በተጨማሪም ሰይጣን የጌታ አገልጋዮች ሕዝቡን ስለከበበው መንፈሳዊ ጨለማ ሲጨነቁ ይመለከታል። በእግዚአብሔር መለኮታዊ ፀጋና ኃይል የግዴላሽነት፣ የደንታቢስነትና የስንፍና መተት እንዲሰበር ከልባቸው የሚያደርሱትንም ጸሎት ያደምጣል። ከዚያም በኋላ በታደሰ ቅንዕት የጥበብ ሥራውን በትጋት ያቀላጥፋል። ሰዎችን ሆዳቸው አምላካቸው እንዲሆን፣ ወይም በሌላ ራሳቸውን በሚያረኩበት ነገር እንዲጠመዱ በመፈተን ስሜቶቻቸው እንዲደነዝቡ በማድረግ ይማሩዋቸው ዘንድ እጅግ የሚያስፈልጓቸውን እነዚያን ነጥቦች ሳይሰሙ እንዲቀሩ ያደርጋቸዋል።

ጸሎትንና ቃሉን መመርመርን ቸል ይሉ ዘንድ መምራት የሚችላቸው እነርሱ በጥቃቶቹ እንደሚሸነፉ ሰይጣን ጠንቅቆ ያውቃል። እናም አእምሮን [በብቸኝነት] ለመያዝ የሚቻለውን ሁሉ ዘዴ ይፈጥራል።

እውነትን ለማወቅ ከመጣር ይልቅ ከሚቃረኑአቸው ከእነርሱ የባህርይ እንከንን ወይም የእምነት ስህተትን መፈለግ ኃይማኖታቸው (ሞያቸው) ያደረጉ እግዚአብሔር-መሰል ነን ባይ መደብ ሁልጊዜም አሉ። እንደነዚህ ያሉቱ የሰይጣን ቀኝ እጅ ረዳቶች ናቸው። የወንድሞች ከሳሾች ጥቂቶች አይደሉም፤ እግዚአብሔር

በሚሰራበትና አገልጋዮቹም እውነተኛ ስግደት ለእርሱ በሚያቀርቡበት ሰዓት፣ ከማንኛውም ጊዜ በበለጠ መልኩ ንቁ ይሆናሉ። እውነትን በሚወዱና በሚታዘዙ ቃላትና ተግባራት ላይ የሐሰት ቀለም ይቀባሉ። ልባዊ፣ ቀናኢና ራሳቸውን የካዱ የክርስቶስን አገልጋዮች፣ የተታለሉ ወይም አታላይ እንደሆኑ አድርገው ያቀርቧቸዋል። ልምድ በሌላቸው አእምሮዎች ዘንድ ያልተጨበጠ ወሬ በማናፈስ ጥርጥርን ለማነሳሳት የእያንዳንዱን እውነተኛና ክቡር ሥራ ምክንያት ማጣመም ተግባራቸው ነው። ንፁህና ጽድቅ የሆነው ነገር ርኩስና አሳሳች መስሎ እንዲታይ ለማድረግ ሊታሰብ በሚችል መንገድ ሁሉ ይጥራሉ።

ነገር ግን የእነርሱን ማንነት በተመለከተ ማንም ሊታለል አይገባውም። የማን ልጆች እንደሆኑ፣ የማንን ፈለግ እንደሚከተሉና የማንን ተግባር እንደሚፈፅሙ በቀላሉ መለየት ይቻላል። “ከፍሬያቸው ታውቋቸዋለችሁ።” [ማቴ 7÷16]። መንገዳቸው፣ መርዘኛ፣ ስም አጥፊና “የወንድሞቻችን ከሳሽ” [ራእይ 12÷10] ከሆነው ከሰይጣን መንገድ ጋር ይመሳሰላል።

እርሱ ሊያጠፋ ካሰባቸው ሰዎች የተለያዩ ምርጫና ችሎታ ጋር ገጣሚ እንዲሆኑ ተደርገው የተዘጋጁ ኑፋቄዎችን በማደል፣ ታላቁ አታላይ የተገኘውን ማንኛውንም አይነት የስህተት ትምህርት በማቅረብ ነፍሳትን ለማጥመድ ዝግጁ የሆኑ አያሌ ወኪሎች አሉት። ቅንነት የጎደላቸው፣ ያልተለወጡ፣ ጥርጥርንና አለማመንን የሚያደፋፍሩ፣ የእግዚአብሔር ሥራ ወደፊት እንዲገፋና እነርሱም አብረው እንዲገሰግሱ የሚችሉትን ሁሉ የሚያሰናክሉ አባላትን ወደ ቤተ ክርስቲያን ማምጣት እቅዱ ነው። ብዙዎች በእግዚአብሔርም ሆነ በቃሉ ላይ እውነተኛ (ተጨባጭ) እምነት ሳይኖራቸው ከተወሰኑ የእውነት መርሆች ጋር ይስማሙና ክርስቲያን ተብለው ይደበለቃሉ፤ በእንዲህም ሁኔታ የስህተት ትምህርቶቻቸው መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮዎች እንደሆኑ አድርገው ማስተዋወቅ እንዲችሉ ይደረጋሉ።

ሰዎች ምንም ነገር ቢያምኑ ውጤቱ ለውጥ የለውም የሚለው አቋም እጅግ ውጤታማ ከሆኑት የሰይጣን ማታለያ ዘዴዎች አንዱ ነው። እውነት፣ በፍቅር የሚወስዳትን፣ የተቀባዩን ነፍስ እንደምትቀድስ ሰይጣን ያውቃል። ስለዚህም የሀሰት ፅንሰ ሀሳቦችንና ተረታ ተረቶችን ሌላ ወንጌል አድርጎ ለመተካት ሳያሰልስ እየሰራ ነው። ከመጀመሪያው ጀምሮ የእግዚአብሔር ባሪያዎች የሀሰት አስተማሪዎችን ሲታገሉአቸው የኖሩት ጨካኝ ስለነበሩ ብቻ ሳይሆን ለነፍስ አደገኛ የሆኑ ስህተቶችን ያስተምሩም ስለነበር ጭምር ነው። ኤልያስ፣ ኤርምያስና ጳውሎስ፣ ሰዎችን ከእግዚአብሔር ቃል የሚያርቁትን ያለ ፍርሃት በጥብቅ ተቃውመዋቸዋል። ትክክለኛውን ኃይማኖት መያዝ አላስፈላጊ እንደሆነ አድርጎ የሚያይ ልል አስተሳሰብ በእነዚያ ቅዱሳን የእውነት ጠባቂዎች አእምሮ ስፍራ አላገኘም።

በክርስትናው ዓለም የሚታዩት ግልጽ ያልሆኑና ምናባዊ (ተጨባጭነት የሌላቸው) የመፅሐፍ ቅዱስ ትርጓሜዎች እንዲሁም እምነትን በተመለከተ በክርስቲያኑ ዓለም የሚገኙ፣ እርስ በራሳቸው የሚጣረሱ አያሌ ፅንሰ ሀሳቦች ሰዎችን በማደናገር እውነትን እንዳያስተውሉ ለመከልከል የተዘጋጁ የታላቁ ባላጋራችን ሥራዎች ናቸው። በክርስትናው ዓለም ባሉ አብያተ ክርስቲያናት መካከል ላለው አለመጣጣምና ክፍፍል ዋነኛው መንስኤ ባብዛኛው፣ ተወዳጅ ፅንሰ ሀሳብን ይደግፍ ዘንድ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ግብ ግብ የመግጠም የተንሰራፋ ልማድ ስላለ ነው። የፈቃዱን እውቀት ያገኙ ዘንድ በተዋረደ ልብ የእግዚአብሔርን ቃል በጥንቃቄ በማጥናት ፈንታ፣ ብዙዎች፣ ወጣ ያለ ወይም አዲስ ነገር ለማግኘት ብቻ ይጥራሉ።

የስህተት አስተምህሮዎችን ወይም ኢ-ክርስቲያናዊ ምግባሮችን ለመደገፍ ሲሉ፣ አንዳንዶች፣ የተወሰነውን የመፅሐፍ ቅዱስ ክፍል ከወውደ ምንባቡ [ከምዕራፉ አጠቃላይ ትርጉም የተለየ ይዘት] ነጥለው፣ የቀረው ንባብ ክፍል ፈጽሞ የተለየ ትርጉም ያለው ሆኖ ሳለ፣ ምናልባትም የአንዲት ጥቅስን ክፋይ ብቻ ወስደው የእነርሱን ሃሳብ እንደምትደግፍ አድርገው ያቀርባሉ። በእባቡ (በዲያብሎስ) ብልሃት ለሥጋ ምኞታቸው እንዲስማማ ታስቦ በተቀናጀ የንግግር ቁርጥራጭ ጀርባ ራሳቸውን ይመሽጋሉ። በእንዲህ አይነት ሁኔታ ብዙዎች ሆነ ብለው የእግዚአብሔርን ቃል ያጠምማሉ። ጥልቅ የማለም ችሎታ (active imagination) ያላቸው ሌሎች ደግሞ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙትን ምስሎችና ተምሳሌቶች ወስደው፣ የእግዚአብሔር ቃል ራሱን በራሱ የሚፈታ መሆኑ ሳይገዳቸው፣ የራሳቸውን ቅዠት (ምናባዊ ምኞት) እንዲስማሙ አድርገው ይተረጉሙና እንግዳ አመለካከቶቻቸውን እንደ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርቶች አድርገው ያስተምራሉ።

የቃሉ ጥናት ያለ ፀሎት፣ ያለ ትህትና እንዲሁም ለመማር ፈቃደኛ ባልሆነ መንፈስ በሚከናወንበት ጊዜ፣ ፈጽሞ ቀላልና ግልጽ የሆኑትም ሆነ እጅግ ውስብስብ የሆኑት ምንባቦች ከእውነተኛ ትርጉማቸው ይጣመማሉ። መጽሐፍ ቅዱስን የማጥናት የተቀደሱ እውነቶችንም ለራሳቸው የመረዳት ዕድልን ነፍገዋቸው ሳለ፣ ጳጳሳዊ መሪዎች እንደነዚህ ያሉትን፣ አላማቸውን በደንብ የሚያሳኩትን ምንባቦች መርጠው፣ ለራሳቸው እንደሚስማማቸው ተርጉመው፣ ለሕዝቡ ያቀርቧቸዋል። ሙሉው መጽሐፍ ቅዱስ፣ ራሱ እንደሚነበበው፣ ለሰዎች ሊሰጥ ይገባል። ሰዎች መጠነ ሰፊ መዛባት የተካሄደበት የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ከሚኖራቸው፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት ከናካቴው ባያገኙ ይሻላቸዋል።

ከፈጣሪያቸው ፈቃድ ጋር ለመተዋወቅ ለሚሹ ሁሉ መመሪያ ይሆን ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስ ተነደፈ። እግዚአብሔር ለሰው ልጆች የትንቢትን እርግጠኛ ቃል ሰጠ፤ መላእክት፣ ራሱ ክርስቶስ ጭምር በቅርቡ ሊሆኑ ያላቸውን ነገሮች ይገልጡ ዘንድ ወደ ዳንኤልና ወደ ዮሐንስ መጡ። እነዚያ ድነታችንን የሚመለከቱ አስፈላጊ ጉዳዮች ምስጢር ሆነው ይቀሩ ዘንድ አልተተውም። በቅንነት እውነትን ለማወቅ የሚሻውን ለማድናገርና ለማሳሳት እንዲችሉ ሆነው አልተገለጹም። በነቢዩ በዕንባቆም አማካኝነት ጌታ እንዲህ ብሏል፡ “አንባቢው ይፈጥን ዘንድ....ራዕዩን ጻፍ፣ በጽላት ላይ ግለጠው [Write the vision and make it plain....]” [ዕንባ 2÷2]። በፀሎት ልብ ውስጥ ሆነው ለሚያጠኑት ሁሉ የእግዚአብሔር ቃል ግልጽ ነው። እያንዳንዱም እውነተኛ ታማኝ ነፍስ ወደ እውነት ብርሐን ትመጣለች። “ብርሐን ለጻድቃን ወጣ” [መዝ 97÷11]። እናም፣ አባላቶቻቸው፣ እንደተሰወረ መዝገብ እውነትን ከልብ የሚፈልጉ ካልሆኑ በስተቀር የትኛውም ቤተ ክርስቲያን በቅድስና ወደፊት አትራመድም።

እርሱ ዓላማውን ከግብ ለማድረስ ያለፋታ ዘወትር በመሥራት ላይ ያለ ቢሆንም፣ ነፃ አስተሳሰብ በሚለው ጩኸት ምክንያት ሰዎች ለባለጋራቸው መሳሪያዎች የታወሩ ሆነዋል። መጽሐፍ ቅዱስን በፍጡር ግምቶች መተካት ሲሳካለት፣ የእግዚአብሔር ሕግ ወደ ጎን ይገፈተራል፤ ነፃ ነን ሲሉ ሳለ አብያተ ክርስቲያናት በኃጢአት ባርነት ውስጥ ይሆናሉ።

ለብዙዎች ሳይንሳዊ ምርምር ረግማን ሆኖአል። ለሳይንስና ለስነ-ጥበብ አዳዲስ ግኝቶች፣ በዓለም ላይ የብርሐን ጅረት እንዲፈስ እግዚአብሔር ፈቅዷል፤ ሆኖም የእውቀት ቁንጮዎች እንኳ በምርምራቸው

በእግዚአብሔር ቃል ካልተመሩ የሳይንስንና የመገለጥን [የመጽሐፍ ቅዱስን] ዝምድና ለመመርመር በሚያደርጓቸው ሙከራዎች ግራ ይጋባሉ።

ስለቁሳዊና ስለመንፈሳዊ፣ ስለሁለቱም፣ ያለው የሰብአዊ ፍጡር እውቀት ከፊልና ፍጹም ያልሆነ ነው። ስለሆነም ብዙዎች የሳይንስ አመለካከታቸውን ከመጽሐፍ ቅዱስ ገለጻዎች ጋር ማጣጣም ይሳናቸዋል። ብዙዎች ተራ ፅንሰ ሀሳቦችንና መላምቶችን እንደ ሳይንሳዊ እውነቶች አድርገው ይቀበሉና “በውሸት ሳይንስ ተብለው በሚጠሩ” ትምህርቶች አማካኝነት የእግዚአብሔር ቃል መፈተን እንዳለበት ያስባሉ። ፈጣሪና ሥራዎቹ ከእነርሱ መረዳት በላይ ናቸው፤ እነዚህንም በተፈጥሮ ሕግጋት አማካኝነት ማብራራት ባለመቻላቸው ምክንያት የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ እምነት የማይጣልበት ተደርጎ ይታያል። የብሉና የሐዲስ ኪዳናትን መዛግብት አስተማማኝነት የሚጠራጠሩ እነርሱ እንዲያውም ባብዛኛው አንድ እርምጃ ጨምረው የእግዚአብሔርን መኖር ይጠራጠራሉ፤ ዘላለማዊ ኃይልም ተፈጥሮአዊ ክስተት እንደሆነ አድርገው ይቆጥራሉ። መልህቃቸውን ከለቀቁ በኋላም በከሃዲነት ቋጥኝ ላይ በፍለጋ እንዲቅበዘበዙ ይተዋሉ።

እንዲሁም ብዙዎች ከእምነት ይስታሉ፤ በዲያብሎስም ይታላላሉ። የሰው ልጆች ከፈጣሪያቸው በላይ ጠቢባን ይሆኑ ዘንድ ጥረዋል፤ ሰብዓዊ ፍልስፍናም በለዘላለማዊ ዘመናት [እንኳ] ፈጽሞ የማይገለጹትን ምስጢራት ለማግኘትና ለማብራራት ሲሞክር ኖሯል። ሰዎች፣ ስለ ራሱና ስለ አላማዎቹ እግዚአብሔር የገለጠውን ቢመረምሩና ቢያስተውሉ፣ የያህዌን ክብር፣ ግርማና ኃይል የሚያዩበት ሁኔታ፣ የራሳቸውን መናፋት ተገንዝበው ለራሳቸውና ለልጆቻቸው በተገለጠው ረክተው እንዲቀመጡ ያደርጋቸው ነበር።

እግዚአብሔር ስላልገለጠውና እንደናስተውለውም ስለማይሻው ነገር በማሰስና በመገመት የሰውን አእምሮ መያዝ ከሰይጣን ማታለያዎች ውስጥ ግንባር ቀደሙ ነው። ሉሲፈር በሰማይ የነበረውን ስፍራ ያጣው በእንዲህ ሁኔታ ነበር። የእግዚአብሔር ምክሮች(የአላማው ሚስጥራት) በሙሉ ስላልተገለጹለት እርካታ-ቢስ ሆነ፤ በተሰጠው፣ ምጡቅ በሆነው ደረጃው፣ የራሱን ሥራ በተመለከተ የተገለጠውን ነገር ሙሉ ለሙሉ ትኩረት ነፈገው። ተመሳሳዩን እርካታ ማጣት በስሩ ባሉት መላእክት ላይ በማነሳሳት፣ ውድቀታቸውን እውን አደረገው። አሁን በዚያው ተመሳሳይ መንፈስ የሰዎችን አእምሮ መሙላት ይፈልጋል፤ የእግዚአብሔርን ቀጥተኛ ትእዛዛትም እንዲንቁ ሊመራቸው ይጥራል።

ግልጽ የሆኑትንና የሰሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች ለመቀበል ፈቃደኞች ያልሆኑ እነርሱ ንቃተ ህሊናን ጸጥ የሚያሰኙ አስደሳች ተረቶችን ያለማቋረጥ ይፈልጋሉ። የሚቀርቡት አስተምህሮዎች መንፈሳዊነታቸው፣ ራስን መካዳቸውና ራስን ማዋረዳቸው አናሳ በሚሆንበት መጠን ቅጡልነታቸውም በዛው ልክ ይጨምራል። እነዚህ ሰዎች ሥጋዊ ፍላጎቶቻቸውን ያረኩ ዘንድ የአእምሮ ኃይላትን ያቆረቁዛሉ፣ በንስሐ ውስጥ በሆነች ነፍስ፣ ለመለኮት ምሪትም ከልብ በሚደረግ ጸሎት መጽሐፍ ቅዱስን እንዳይመረምሩ በራሳቸው ጥበብ በኩራት ተወጥረው ከአጉል እምነት መከለያ የላቸውም። የልብን ምኞት ለማቅረብ ሰይጣን ዝግጁ ነው፤ በእውነት ምትክም ማጭበርበሪያዎቹን ያሳልፋቸዋል። የጳጳሳዊው ኃይል በሰዎች አእምሮ ላይ ጉልበት ያገኘው በእንዲህ ሁኔታ ነበር፤ መስቀል ያለው በመሆኑ ምክንያት እውነቱን ባለመቀበል፣ ፕሮቴስታንቶችም ተመሳሳዩን መንገድ እየተከተሉ ነው። ከዓለም ጋር ልዩነት እንዳይኖራቸው በማሰብ ምችትንና መርሐ-ግብርን ያጠኑ ዘንድ የእግዚአብሔርን ቃል ችል የሚሉ እነርሱ በኃይማኖታዊ እውነት ፈንታ ውጉዝ ኑፋቄ እንዲቀበሉ ይተዋሉ። እያንዳንዱ ሊታሰብ የሚችል የስህተት አይነት ሁሉ፣ እውነትን

በፈቃዳቸው እምቢ ባሉት ዘንድ ተቀባይነት ያገኛል። አንዱ ማታላያ በሰቆቃ የሚመለከት እርሱ ሌላ ለመቀበል ዝግጁ ይሆናል። “ይድኑ ዘንድ የእውነትን ፍቅር ስላልተቀበሉ” ስለሚላቸው መደቦች ጳውሎስ ሲናገር “በእውነት ያላመኑ ነገር ግን በዓመፅ ደስ ይላቸው የነበሩ ሁሉ ፍርድን እንዲቀበሉ፤ ሐሰትን ያምኑ ዘንድ እግዚአብሔር የስሕተትን አሠራር ይልክባቸዋል” [2ኛ ተሰሎ 2÷10-12] ይላል። እንደዚህ አይነት ማስጠንቀቂያ በፊታችን ሆኖ እያለ ስለምንቀበላቸው አስተምህሮዎች ጥንቁቅ እንሆን ዘንድ ያስፈልገናል።

እጅግ ውጤታማ ከሆኑት የታላቁ አታላይ መሳሪያዎች መካከል የመናፍስታዊነት አታላይ ትምህርቶችና ሐሰተኛ ተዓምራቶች ይገኙበታል። እንደ የብርሐን መልአክ ሆኖ ባልተጠረጠረበት ስፍራ መረቦችን ይዘረጋል። መረዳት ይቻላቸው ዘንድ ሰዎች የእግዚአብሔርን መጽሐፍ ከልባዊ ፀሎት ጋር ቢያጠኑ፤ ሐሰተኛ አስተምህሮዎች ይቀበሉ ዘንድ በጨለማ አይተውም። ነገር ግን እውነትን አንቀበልም ሲሉ ግን የመታላያ ታዳኝ ይሆናሉ።

ሌላኛው አደገኛ ስህተት ክርስቶስ ወደ ምድር ከመምጣቱ በፊት ሕያው እንዳልነበረ በመናገር መለኮትነቱን የሚክደው አስተምህሮ ነው። ይህ ጽንሰ ሥራ በመጽሐፍ ቅዱስን እናምናለን በሚል ሰፊ መደብ በአዎንታ ተቀባይነት አግኝቷል፤ ነገር ግን ይህ፤ አዳኞችን ከአባቱ ጋር ስላለው ግንኙነት፤ ስለእርሱ መለኮታዊ ባህሪያዊ ስለ ቀደምት-ሕያውነቱ በተመለከተ የተናገራቸውን፤ ፍንትው ያሉትን ንግግሮችን በቀጥታ የሚቃረን ነው። እጅግ ምክንያት አልባ በሆነ መልኩ መጽሐፍ ቅዱስን በማጣመም ካልሆነ መስተቀር ይህ ጉዳይ ሊሰላሰል አይችልም። ሰው ስለድነት ሥራ ያለውን መረዳት ዝቅ ማድረግ ብቻ ሳይሆን ከእግዚአብሔር እንደተሰጠ መገለጥ አድርጎ መጽሐፍ ቅዱስ እንዳይቀበለው እምነትን ያኮስሳል። ይህ የበለጠ አደገኛ ሲያደርገው፤ ለመጋፈጥም ደግሞ አስቸጋሪ ያደርገዋል። መለኮታዊው መጽሐፍ ቅዱስ የክርስቶስን መለኮትነት አስመልክቶ የሚሰጠውን ምስክርነት ሰዎች አንቀበልም ካሉ፤ ጉዳዩን አንስቶ ከእነርሱ ጋር መከራከር ከንቱ ነው፤ ምክንያቱም፤ መከራከሪያው ምኑንም ያህል አሳማኝ ቢሆን እነርሱን አያሳምናቸውም። “ለፍጥረታዊ ሰው የእግዚአብሔር መንፈስ ነገር ሞኝነት ነውና አይቀበለውም፤ በመንፈስም የሚመረመር ስለ ሆነ ሊያውቀው አይችልም።” [1ኛ ቆሮ 2÷14]። ይህንን ስህተት የተቀበለ ማንም ሰው የክርስቶስ ባህሪያዊ ወይም ተልዕኮ፤ ወይም እግዚአብሔር ለሰው ልጅ ስላለው ታላቅ የማዳን እቅድ ትክክለኛ መረዳት ሊኖረው አይችልም።

ሌላኛው ረቂቅና ተንኮለኛ ስህተት ደግሞ፤ ሰይጣን ግላዊ ማንነት (አካላዊ ሕያውነት) ያለው ፍጡር አይደለም፤ በመጽሐፍ ቅዱስም ስሙ የተጠቀሰው የሰዎችን ክፉ ሐሳብና ምኞት እንዲሁ ለመወከል ነው የሚለው፤ በፍጥነት እየተስፋፋ የመጣው እምነት ነው።

ከተወዳጅ መድረኮች በስፋት የሚያስተጋባው፤ የክርስቶስ ዳግም ምፅዓት ማለት እያንዳንዱ ሰው በሚሞትበት ጊዜ ጌታ ወደሚቹ የሚመጣበት ነው የሚለው አስተምህሮ፤ በሰማይ ደመና የሚከናወነውን አካላዊ መገለጡን ከሰዎች አዕምሮ የማግለያ መሳሪያ ነው። ለዓመታት ሰይጣን እንዲህ ሲል ቆይቶአል፤ “እነሆ በእልፍኝ ነው [በተሰወረ ክፍል ውስጥ ነው/He is in the secret chambers]” [ማቴ 24÷23-26]፤ ይህንን ማታላያ በመቀበልም ብዙ ነፍሳት ጠፍተዋል።

እንደገናም፤ ዓለማዊ ጥበብ፤ ፀሎት አስፈላጊ እንዳልሆነ ያስተምራል። የሳይንስ ሰዎች፤ ለፀሎት እውን መልስ ሊኖር አይችልም፤ ይህ ሕግን የሚጥስ ተዓምር ይሆናል፤ ተዓምራት የሚባሉ ነገሮች ደግሞ የሉም

ይላሉ። ዓለማት ቋሚ በሆኑ ሕጎች እንደሚተዳደር፣ እግዚአብሔርም እነዚህን ሕጎች የሚፃረር አንዳች ነገር እንደማያደርግ ይናገራሉ። የመለኮታዊ ሕጎች አሰራር መለኮታዊ ነጻነትን እንደሚነፍግ አድርገው በእንዲህ ሁኔታ እግዚአብሔር በራሱ ሕጎች የተጠፈረ እንደሆነ አድርገው ያቀርቡታል። እንደዚህ አይነቱ ትምህርት ከመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት ጋር የሚቃረን ነው። በክርስቶስና በሐዋርያቱ ተዓምራት አልተከናወኑም? ያው ሩጎሩጎ አዳኝ፣ ሕያው ነው፣ በሰዎች መካከል እየታየ ሲመላለስ እንደነበረበት ጊዜ ሁሉ ዛሬም በእምነት የሚደረግን ፀሎት ለመስማት ዝግጁ ነው። ተፈጥሮአዊው (the natural) ከተፈጥሮ በላይ ከሆነው (the supernatural) ጋር ይተባበራል። ባንጠይቀው ኖሮ የማይሰጠንን፣ በእምነት ለተደረገ ፀሎት መልስ አድርጎ መስጠት የእግዚአብሔር እቅድ አካል ነው።

በክርስቲያኑ ዓለም አብያተ ክርስቲናት ዘንድ እየተስፋፉ ያሉ የስህተት አስተምህሮዎችና ምናባዊ ሐሳቦች ቁጥር ስፍር የላቸውም። በእግዚአብሔር ቃል ከተተከሉት የወሰን ምልክቶች መካከል አንዱን ማስወገድ የሚያመጣውን የክፋት ውጤት መገመት አይቻልም። ይህንን ለማድረግ የሚደፍሩ እነርሱ አንድ እውነት ብቻ አንቀበልም ብለው የመቅረታቸው ዕድል በጣም የጠበበ ነው [በአንድ ብቻ አይቆሙም፤ በርካታ እውነቶችን ወደመካድ ይመራሉ]። የለየላቸው ከኃይያን እስኪሆኑ ድረስ አብዛኛዎቹ የእውነትን መርህ፣ አንዱን በሌላው እያስከተሉ፣ ወደ ጎን የመገፍተሩን ተግባር ይቀጥሉበታል።

በብዛት ተቀባይነት ያላቸው የስነ መለኮት ትምህርት ስህተቶች፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አማኞች ይሆኑ የነበሩትን ብዙ ነፍሳት ወደ ጥርጥር ነድተዋቸዋል። አንድ ሰው ስለ ፍትህ፣ ስለ ምሕረትና ስለ ቸርነት ካለው ማስተዋል ጋር አብረው የማይሄዱትን (ስሜቱን የሚጎዱትን) አስተምህሮዎች መቀበል የማይቻለው ነው። እነዚህ [ስህተት ያለባቸው አስተምህሮዎች] ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶች እንደሆኑ ተደርገው ስለሚቀርቡለት፣ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው ብሎ መቀበል እምቢ ይላል።

ይህም ሰይጣን ማሳካት የሚፈልገው አላማው ነው። በእግዚአብሔርና በቃሉ ላይ ያለውን መተማመን እንደማውደም የሚመኘው ሌላ ነገር የለም። የተጠራጣሪዎች ታላቅ የጦር ሰራዊት መሪ ሆኖ ይቆማል፣ ነፍሳትንም አደናግሮ ወደ እርሱ ጎራ ለማሰለፍ ኃይሉን ሁሉ ይጠቀማል። መጠራጠር እንደ ፋሽን እየተቆጠረ መጥቷል። ፀሐፊውን (ጌታን) በተጠራጠረበት በዚያው ምክንያት፣ የእግዚአብሔርን ቃልም በጥርጥር የሚመለከት ሰፊ መደብ አለ - ምክንያቱም ኃጢአትን ይገስጻል፣ ያወግዛልምና። መጠይቆቹን ለመታዘዝ ፈቃደኛ ያልሆኑ እነርሱ ስልጣኑን ለመገልበጥ ይጥራሉ። ከቃሉ ወይም ከስብከቱ ስህተት ለማግኘት ብቻ በማሰብ መጽሐፍ ቅዱስን ያጠናሉ፣ ወይም ከተቀደሰው መድረክ ትምህርቱን ይሰማሉ። ሃላፊነታቸውን ቸል ለማለታቸው ሰብብ ለማግኘት ወይም ትክክለኛ እንደሆኑ አድርገው ራሳቸውን ለማሳመን ሲሉ ከኃይያን የሚሆኑ ጥቂት አይደሉም። ሌሎች ደግሞ ከኩራትና ከስንፍና የተነሳ የጥርጥር መርሆዎችን ይተገብራሉ። ቀለል ያለ ነገርን አፍቃሪዎች (ጭንቅ የማይፈልጉ) ስለሆኑ፣ ጥረትና ራስን መካድን የሚጠይቀውን፣ ክብር ያለውን ምንም ነገር በማሳካት ራሳቸውን ለማስጠራት ስለማይችሉ፣ መጽሐፍ ቅዱስን በመኮነን የለቀ ጥበብ ባለቤትነትን ዝና ለማትረፍ ያልማሉ። በመለኮታዊ ጥበብ መገለጥ ያልታወደው ውስን እእምሮ ለማስተዋል አቅሙ-ቢስ የሆነበት ብዙ ነገር አለ፤ በመሆኑም ለማውገዝ አጋጣሚ ያገኛሉ። ባለማመን፣ በመጠራጠርና በእምነት አጉዳይነት ጎራ መቆም መልካም (የለቀ የግብረ ገብነት ደረጃ) እንደሆነ የሚሰማቸው የሚመስሉ ብዙዎች አሉ። በሃቀኝነት በሚመስል ታይታ ስር ግን እንደዚህ አይነት ሰዎች በራስ መተማመንና በኩራት እንደሚገፉ የሚገለጥ ይሆናል። ሌሎችን የሚያደናግር አንዳች ነገር በመጽሐፍ ቅዱስ

ውስጥ በማግኘታቸው ሐሴት የሚያደርጉ ብዙዎች አሉ። አንዳንዶች ክርክር ከማፍቀራቸው የተነሳ ብቻ መጀመሪያ በስህተት ጎን ሆነው ይኮንናሉ፤ ምክንያትም ያቀርባሉ። እንዲህ በማድረጋቸው በወፍ አጥማጁ ወጥመድ ውስጥ ራሳቸውን እየተበተቡ እንደሆነ አያስተውሉም። ነገር ግን እምነተ-ቢስነትን በአደባባይ ከመሰከሩ በኋላ፤ ያንኑ አቋም ይዘው መጽናት እንዳለባቸው ይሰማቸዋል። በዚህም ሁኔታ እግዚአብሔርን ከማይመስሉ ጋር ያብራሉ፤ የገነትን በርም በራሳቸው ላይ ይዘጋሉ።

[ቃሉ] መለኮታዊ ባህርይ ያለው ለመሆኑ እግዚአብሔር በቃሉ ውስጥ በቂ ማስረጃ ሰጥቷል። ድነታችን የሚመለከቱት ታላላቅ እውነቶች በግልጽ ቀርበዋል። በእውነት ለሚፈልጉት ሁሉ እንደሚሰጥ ቃል በተገባው በመንፈስ ቅዱስ እርዳታ እያንዳንዱ ሰው እነዚህን እውነቶች ለራሱ መረዳት ይችላል። እምነታቸውን ያሳርፋበት ዘንድ ጠንካራ መሰረት እግዚአብሔር ለሰዎች ተጥቷል።

ሆኖም የዘላለማዊውን አምላክ እቅዶችና ዓላማዎች ሙሉ ለሙሉ ይረዳ ዘንድ ውስኑ የሰዎች አእምሮ ብቁ አይደለም። በመመርመር እግዚአብሔርን ፈጽሞ ልናውቀው አይቻለንም። ግርማዊነቱን የጋረደበትን መጋረጃ ድንበሩን በገፋ እጅ (በድፍረት) ልንገልጠው መሞከር የለብንም። ሐዋርያው እንዲህ ይናገራል፤ “ፍርዱ እንዴት የማይመረመር ነው፤ ለመንገዱም ፍለጋ የለውም” [ሮሜ 11፥33]። መጠን የለሽ ፍቅርና ምሕረት ውስን ካልሆነ ኃይል ጋር እንደተጣመረ እናውቅ ዘንድ ከእኛ ጋር ያለውን አሰራሩን፤ ድርጊቱንም የሚመራው፤ ሀሳቡ ምን እንደሆነ ያህል ብቻ እንገነዘባለን። በሰማይ ያለው አባታችን ሁሉንም ነገር በጥበብና በጽድቅ ያስተዳድራል፤ በክቡር መገዛት ልንሰግድለት ይገባል እንጂ እርካታ-ቢሶችና ተጠራጣሪዎች መሆን የለብንም። ማወቃችን ለመልካም የሚሆንልንን ያህል እርሱ አላማዎቹን ይገልጽልናል፤ ከዚያ በተረፈ ሁሉን ቻይ የሆነውን እጅ፤ በፍቅር የተሞላውን ልብ መታመን ግድ ይለናል።

እግዚአብሔር ለእምነት በቂ ማስረጃ የሰጠ ቢሆንም ላለማመን ምክንያት የሚሆኑ ነገሮችን በሙሉ ግን ፈጽሞ አያስወግድም። ጥርጥሮቻቸውን ለመስቀል ማንጠልጠያዎች የሚፈልጉ ሁሉ ያገኛቸዋል። እያንዳንዱም ተቃውሞ እስክትወገድ፤ ለመጠራጠርም ምንም ዕድል እንዳይኖር እስኪሆን ድረስ የእግዚአብሔርን ቃል ለመቀበልና ለመታዘዝ እምቢ የሚሉ እነርሱ ፈጽመው ወደ ብርሐኑ አይመጡም።

እግዚአብሔርን አለማመን፤ ከእርሱ ጋር በጠላትነት ላይ ያለው ያልተለወጠው ልብ ተፈጥሮአዊ ውጤት ነው። ሆኖም እምነት በመንፈስ ቅዱስ ይበረታታና በሚከተኮተው መጠን ብቻ ይፋፋል። ያለ ቆራጥ ጥረት ማንም ሰው በእምነት ጠንካራ መሆን አይችልም። አለማመን ሲበረታታ እየጠነከረ ይሄዳል፤ ሰዎችም እምነታቸውን አጽንቶ ለማቆም እግዚአብሔር በሰጣቸው ማስረጃዎች ተደግፈው በመኖር ፈንታ ለመጠየቅና ለማማረር ለራሳቸው ፈቀድ ከሰጡ ጥርጥሮቻቸው በቀጣይነት የበለጠ እየተረጋገጡላቸው ይሄዳሉ።

የእግዚአብሔርን ተስፋዎች የሚጠራጠሩ፤ በፀጋውም ማረጋገጫዎች ላይ እምነት የሌላቸው እነርሱ ጌታን እያዋረዱ ናቸው። ተጽዕኖአቸውም ሌሎችን ወደ ክርስቶስ በመሳብ ፈንታ፤ ከእርሱ እንዲርቁ ያደርጋቸዋል። ጽልመት የተላበሰ ረጅምና ሰፋፊ ቅርንጫፎቻቸውን አንሰራፍተው በመዘርጋት ወደ ሌሎች እጽዋት የፀሐይ ብርሐን እንዳይደርስ በመከለል በሚቀዘቅዘው ጥላ ሥር ተልፈስፍሰው እንዲጎብኡና እንዲሞቱ የሚያደርጉ ምርት-አልባ ዛፎች ናቸው። የእነዚህ ሰዎች የእድሜ ልክ ሥራ የራሳቸው የማያባራ

የተቃውሞ ምስክር ሆኖ ይገለጥባቸዋል። የተትረፈረፈ ምርት ከመስጠት የማይዘል የጥርጥር ዘር እየዘሩ ናቸው።

ከጥርጥር ነፃ ለመውጣት ከልባቸው ለሚሹ ያለው አንድ መንገድ ብቻ ነው። ስለማያስተውሉት ነገር ከመጠየቅና በመናኛ ነገሮች ከመነታረክ ይልቅ በላያቸው ላይ እያንጸባረቀ ላለው ብርሐን ትኩረት ይስጡ፤ የበለጠ ብርሐን ይቀበላሉ። ይረዱት ዘንድ ግልጽ የተደረገላቸውን እያንዳንዱን ኃላፊነት ይወጡ፤ ከዚያም አሁን የሚጠራጠሩአቸውን ማስተዋልና መተግበር እንዲችሉ ይደረጋሉ።

እውነት የሚጠይቀውን ራስን መካድና መስዋእትነትን መሸሽ የሚፈልጉትን፣ ለመታለል ፈቃደኛ የሆኑትንም የሚያታልል፤ ከእውነትም ጋር እጅግ የሚመሳሰል ውሸት ሰይጣን ማቅረብ ይችላል፤ ነገር ግን የትኛውንም ዋጋ ከፍላ እውነቱን ለማወቅ ከልብ የምትሻን አንዲትም ነፍስ በኃይሉ ቁጥጥር ሥር ያደርግ ዘንድ አይችልም። ክርስቶስ እውነት ነው፤ “ለሰው ሁሉ የሚያበራው እውነተኛው ብርሐን” ነው [ዮሐንስ 1፡9]። ሰዎችን ወደ ሁሉም እውነት ይመራ ዘንድ የእውነት መንፈስ ተልኳል። በእግዚአብሔር ልጅ ስልጣንም እንዲህ ታውጆአል፡ “ፈልጉ፡ ታገኙማላችሁ” “አንድም ፈቃዱን ያደርግ ዘንድ የሚወድ ቢኖር እርሱ ትምህርቱን ያውቃል” [ማቴዎስ 7፡7፤ ዮሐንስ 7፡17]።

ሰይጣንና ሰራዊቱ እያቀናበሩዋቸው ስላሉት ደባዎች የክርስቶስ ተከታዮች አያውቁም ማለት ይቻላል (የሚያውቁት እጅግ አናሳ ነው)። ጥልቅ ለሆኑት እቅዶች መሳካት ሲል ግን መቀመጫውን በሰማያት ያደረገ እርሱ እነዚህን መሳሪያዎች ያከሸፋቸዋል። እግዚአብሔር፣ ሕዝቦቹ በፈተና ቋያ ልምምድ ውስጥ እንዲያልፉ የሚፈቅደው፣ ይህ ሂደት ለመጨረሻው ድላቸው አስፈላጊ ስለሆነ እንጂ በችግራቸውና በጭንቀታቸው ደስ ስለሚሰኝ አይደለም። የፈተናው ዋና አላማ የክፋትን ማታለያዎች ሁሉ እንዲቋቋሙ ማዘጋጀት ነውና በራሱ ክብር ሁልጊዜ ከፈተና ይሸፍናቸው ዘንድ አልተቻለውም።

በንስሐና በተደቆሰ ልብ ሆነው ኃጢአታቸውን ቢናዘዙና ቢተዉ፣ በእምነትም ተስፋዎቹን ቢጨብጡ፣ ኃጢአት ሰዎችም ሆኑ አጋንንት የእግዚአብሔርን ሥራ ሊያስተጓጉሉ፣ የእርሱንም መገኘት ከሕዝቦቹ ይከለክሉ ዘንድ አይችሉም። እያንዳንዱ ፈተና፣ እያንዳንዱ ተቃራኒ ተፅዕኖ፣ ግልጽም ቢሆን ድብቅ፣ በውጤታማነት መቋቋም የሚቻለው “በመንፈሴ እንጂ በኃይልና በብርሃን አይደለም፤ ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር።” [ዘካርያስ 4፡6]።

“የእግዚአብሔር ዓይኖች በጻድቃን ላይ ናቸው፤ ጀሮቹም ልመናቸውን ይሰማሉ....ማነው የሚጎዳችሁ የመልካም ተከታዮች ብትሆኑ” [1ኛ ጴጥ 3፡12፤13]። በለዓም፣ በሽልማት በረከት ተወስውሶ በእሥራኤል ላይ መድገም ሲጀምር፣ ለጌታም በመሰዋት በሕዝቦቹ ላይ መርገም ለማውረድ ሲጥር፣ ሊያውጅ የፈለገውን ክፋት የእግዚአብሔር መንፈስ ከለከለው፤ በለዓምም፣ “እግዚአብሔር ያልረገመውን እንዴት እረግማለሁ? እግዚአብሔር ያልተጣለውን እንዴት እጣላለሁ?”፤ “የጻድቃንን ሞት እኔ ልመት፣ ፍጻሜም እንደ እርሱ ፍጻሜ ትሁን” ይል ዘንድ ተገደደ። መስዋዕትም እንደገና ሲቀርብ እግዚአብሔርን መሰልነት ያልነበረው ነብይ እንዲህ አለ፡ “እነሆ፣ ለመባረክ ትዕዛዝን ተቀብያለሁ እርሱ ባርኮአል፤ እመልሰውም ዘንድ አልችልም። በያዕቆብ ላይ ክፋትን አልተመለከተም፤ በእሥራኤልም ጠማማነትን አላየም፤ አምላኩ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ነው፤ የንጉሥም እልልታ በመካከላቸው አለ።” “በያዕቆብ ላይ አስማት የለም፤ በእሥራኤልም ላይ ምዋርት የለም፤ በጊዜው ስለ ያዕቆብና ስለ እሥራኤል፡- እግዚአብሔር

ምን አደረገ! ይባላል።”[ዘኁል 23÷8፣10፣20፣21፣23]። ሆኖም ሦስተኛ መሰውያ ተሰርቶ በለዓም እርግማ ማግኘት ይችል ዘንድ ሞከረ፤ ነገር ግን ፈቃደኛ ካልነበሩት የነብዩ ከንፈሮች የእግዚአብሔር መንፈስ የምርጦቹን ብልፅግና በማወጅ የጠላቶቻቸውን ሞኝነትና ክፋት ገሰፀ፤ “የሚመርቅህ ሁሉ የተመረቀ ይሁን፤ የሚረግምህም ሁሉ የተረገመ ይሁን።” [ዘኁል 24÷9]።

በዚህ ወቅት የእሥራኤል ሕዝቦች ለእግዚአብሔር ታማኞች ነበሩ፤ ለህጎቹ ታዛዥነታቸውን እስከቀጠሉ ድረስም በምድርም ሆነ በሲኦል ያለ ምንም ኃይል ሊያሸንፋቸው አይችልም። ነገር ግን በለዓም በእግዚአብሔር ሕዝቦች ላይ ያውጀው ዘንድ ያልተፈቀደለት እርግማን፤ በስተመጨረሻ ኃጢአት እንዲሰሩ በመገፋፋት ይደርስባቸው ዘንድ ተሳካለት። የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት በተላለፉ ጊዜ፤ ከእርሱ ራሳቸውን ነጠሉ፤ የአጥፊው ኃይልም ይደርስባቸው ዘንድ ተተው።

በክርስቶስ ውስጥ የምትኖር፤ ከሁሉም የደከመችው ነፍስ ለጽልመት ሰራዊት ከአቅሙ በላይ እንደምትሆን፤ ራሱንም በገሃድ ቢገልጽ እንደሚገጠምና እንደሚገታ ሰይጣን ጠንቅቆ ያውቃል። ስለዚህም ከጦሩ ጋር ሽምቆ አደጋ ሊጥል፤ ወደ እርሱ ግዛትም እግራቸውን ለመስደድ የደፈሩትን ሁሉ ሊያጠፋ ተዘጋጅቶ ሳለ፤ የመስቀሉን ወታደሮች ከጠንካራው ምሽጋቸው ሊያርቃቸው ይጥራል። ከአደጋ ልንጠበቅ የምንችለው በየዋሃት መደገፍ በእግዚአብሔር ስንደገፍና ለሁሉም ህጎች ተገዥዎች ስንሆን ብቻ ነው። ለአንድ ቀንም ሆነ ለአንድ ሰዓት ያለ ጸሎት ደህንነት ያለው ማንም የለም። ቃሉን እናስተውል ዘንድ እግዚአብሔር ጥበብ እንዲሰጠን በተለየ ሁኔታ መማፀን አለብን። የፈታኙ ማታሊያ ብልሃቶች፤ እርሱንም በስኬታማነት ለመቋቋም የሚያስችሉ መንገዶች እዚህ ተገልጸዋል። ሰይጣን፤ በክፍለ ምንባቦቹ ላይ የራሱን ትርጉም በመጫን ሊያወላድፈን ተስፋ የሚያደርግ፤ መጽሐፍ ቅዱስን በመጥቀስ የተዋጣለት ሊቅ ነው። በእግዚአብሔር መደገፋችን ከእይታችን ሳይጠፋ በተዋረደ ልብ ሆነን መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት ይገባናል። የሰይጣንን መሳሪያዎች በቋሚነት እየተከላከልን ሳለ፤ ሳናሰልስ፤ “ወደ ፈተና አታግባን” እያልን መፀለይ አለብን።

ምዕራፍ ፴፫—የመጀመሪያው ታላቅ ማጭበርበሪያ

ሰብአዊ ዘራችንን ያሳስቅ ዘንድ ሰይጣን ጥረቶችን የጀመረው ከጥንታዊው የሰው ልጅ ታሪክ አንስቶ ነው። በሰማይ አመጽን ያነሳሳው እርሱ፤ በእግዚአብሔር መንግሥት ላይ ባወጀው ጦርነት በምድር ያሉ ነዋሪዎችም ከእርሱ ጋር እንዲያገናኙ ፈለገ። አዳምና ሔዋን ለእግዚአብሔር ሕግ በመታዘዝ ሕይወት ውስጥ ፍጹም የሆነ ደስታ ነበራቸው፤ ይህ እውነት ደግሞ በሰማይ የእግዚአብሔር ሕግ ጨቋኝና የፍጥረታቱን ደህንነት(ጥቅም) የሚፃረር እንደሆነ አድርጎ ሰይጣን ላቀረበው ነጥብ በቋሚነት አፍራሽ ምስክርነት የሚሰጥ ነበር። ከዚህም በተጨማሪ ሰይጣን ለእነዚህ ኃጢአት-የለሽ ጥንዶች የተዘጋጀውን ውብ መጠለያ ሲመለከት ሳለ የቅናት ስሜቱ ተነሳሳ። ከእግዚአብሔር ነጥሎአቸው በራሱ ቁጥጥር ስር ካደረጋቸው በኋላ ምድርን የራሱ ንብረት በማድረግ ልዑሉን የሚጸረር መንግሥቱን እዚሁ ምድር ላይ ለመመስረት ይቻለው ዘንድ ውድቀታቸውን እውን ሊያደርግ ቆረጠ።

ሰይጣን በእውነተኛ ማንነቱ ራሱን ገልጦ ቢሆን ኖሮ፤ አዳምና ሔዋን ይህንን አደገኛ ጠላት አስመልክቶ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶአቸው ነበርና፤ ወዲያውኑ ይገፈተር (ተቃውሞ ይገጥመው) ነበር ። ነገር ግን አላማውን በበለጠ ብቃት ማጠናቀቅ ይችል ዘንድ እቅዱን ደብቆ በፅልመት ውስጥ ይሰራ ነበር። በዚያን ጊዜ እጅግ አስደናቂ ተፈጥሮአዊ ገጽታ የነበረውን እባብን እንደ መሳሪያው አድርጎ በመጠቀም፤ ሔዋንን እንዲህ አላት፡- “በውኑ እግዚአብሔር ከገነት ዛፍ ሁሉ እንዳትበሉ አዝዞአልን?” [ዘፍ 3፡1]። ሔዋን ከፈታኙ ጋር ክርክር ከማድረግ ተቆጥባ ቢሆን ኖሮ፤ ከአደጋ በተጠበቀች ነበር፤ ነገር ግን እርግጠኛ ባልሆነችበት ጉዳይ ላይ ከጠላት ጋር ድርድር ስታደርግ የጮሌ ማታለያው ስለባ ሆነች። ዛሬም ብዙዎች የሚሸነፉት እንዲሁ ነው። የእግዚአብሔርን መጠይቅ በተመለከተ ይጠራጠራሉ፤ ይከራከራሉም፤ መለኮታዊ ትእዛዛትን ከመጠበቅ ይልቅ፤ የሰይጣን መሳሪያዎች በውስጣቸው የደበቁትን የሰብአዊ ፅንሰ-ሐሳቦችን ይቀበላሉ።

“ሴቲቱም ለእባቡ አላቸው፤ በገነት ካለው ከዛፍ ፍሬ እንበላለን፤ ነገር ግን በገነት መካከል ካለው ከዛፍ ፍሬ፤ እግዚአብሔር አለ፡- እንዳትሞቱ ከእርሱ አትብሉ አትንኩትም። እባብም ለሴቲቱ አላት። ሞትን አትሞቱም፤ ከእርስዎ በበላችሁ ቀን ዓይኖቻችሁ እንዲከፈቱ እንደ እግዚአብሔርም መልካምንና ክፉን የምታውቁ እንድትሆኑ እግዚአብሔር ስለሚያውቅ ነው እንጂ።” [ዘፍ 3፡2-5]። እንደ እግዚአብሔር እንደሚሆኑ አወጀ፤ ከዚህ ቀደም ከነበራቸው የበለጠ ጥበብ ባለቤት እንደሚሆኑና ላቅ ያለ የሕያውነት ደረጃ እንዲኖራቸው እንደሚያስችላቸው ነገራቸው። ሔዋን ለፈተና እጅ ሰጠች፤ በእርሷም ተጽእኖ አዳም ኃጢአት ይሰራ ዘንድ ተመራ። እግዚአብሔር የተናገረው ከምሩ(ከልቡ) እንዳልሆነ ሲነግራቸው የእባቡን ቃላት ተቀበሉ፤ ፈጣሪያቸውን አላመኑም፤ ነጻነታቸውን እየገደበባቸው እንደሆነ ተሰማቸው፤ ሕጉን በመጣስም ታላቅ ጥበብና ክብር እንደሚያገኙ አሰቡ።

ነገር ግን አዳም፤ ኃጢአት ከሰራ በኋላ፤ “ከዚህ ፍሬ በበላህ ጊዜ በእርግጥ ትሞታለህ” የሚሉት ቃላት ትርጉም ምን ሆነው አገኛቸው? ሰይጣን እንዳሳመነው ከፍ ወዳለ የሕያውነት ደረጃ የሚያደርሱት ሆነው

አገኛቸው? ሕግን በመተላለፍ በእርግጥ ታላቅ መልካም ነገር እንደሚገኝ፤ ሰይጣንም የሰብአዊ ዘር ረዳት መሆኑ እንደሚረጋገጥ ተጠብቆ ነበር። ነገር ግን መለኮት በሰጠው ብይን ትርጉም ውስጥ አዳም ይህንን [የጠበቀውን ትርጉም] አላገኘም። የኃጢአቱ መቀጮ ይሆን ዘንድ እግዚአብሔር ሰው ወደ ተገኝበት ወደ አፈር እንዲመለስ አወጀ፤ “አፈር ነህና ወደ አፈር ትመለሳለህ” [ዘፍ 3፡19] አለ። “ዓይኖችሁ ይከፈታል”

በማለት ሰይጣን የተናገረው እውነት የተረጋገጠው በዚህ አተረጓጎም ብቻ ነበር፡- አዳምና ሔዋን በእግዚአብሔር ላይ ካመጹ በኋላ ሞኝነታቸውን ያስተውሉ ዘንድ ዓይናቸው ተከፈተ፤ ክፋትን አወቁ፤ የመተላለፍንም መራራ ፍሬ ቀመሱ።

በኤደን መካከል የሕይወት ዛፍ ነበረች፤ ፍሬዋም ሕይወት ዘላለማዊ ሆኖ እንድትቀጥል የማድረግ ኃይል ነበራት። አዳም ለእግዚአብሔር ታዛዥ እንደሆነ ቆይቶ ቢሆን ኖሮ፣ ወደዚች ዛፍ በነጻነት የመድረስና ለዘላለም የመኖር ዕድል ይኖረው ነበር። ኃጢአት በሰራ ጊዜ ግን የሕይወትን ዛፍ ፍሬ እንዳይበላ ተከለከለ፤ የሞት ሰለባም ሆነ። “አፈር ነህና ወደ አፈር ትመለሳለህ” የሚለው መለኮታዊ ብይን ሕይወት ሙሉ በሙሉ እንደምትጠፋ የሚያመለክት ነው።

መታዘዝን በቅድመ ሁኔታነት አስቀምጦ የተገባው የዘላለማዊነት (immortality) ተስፋ፣ ሕግን በመተላለፍ ቅጣት ምክንያት ተወሰደ። አዳም እርሱ ለራሱ የሌለውን ለዘሮቹ ማስተላለፍ አልቻለም። እናም እግዚአብሔር በልጁ መስዋዕትነት ዘላለማዊነትን ይደርሱበት ዘንድ በሚችሉበት ሁኔታ ባያቀርብላቸው ኖሮ በኃጢአት ለወደቀው ሰብአዊ ዘር አንዳች ተስፋ ባልኖረ ነበር። “እንደዚሁም ሁሉ ኃጢአትን ስላደረጉ ሞት ለሰው ሁሉ ደረሰ”፤ ነገር ግን ክርስቶስ “በወንጌል ሕይወትንና አለመጥፋትን ወደ ብርሐን አውጥቶአል።” [ሮሜ 5÷12፤ 2 ጢሞ 1÷10]። እናም ዘላለማዊነትን ማግኘት የሚቻለው በክርስቶስ ብቻ ነው። የሱስ እንዲህ ብሏል፡- “በልጁ የሚያምን የዘላለም ሕይወት አለው፤ በልጁ የማያምን ግን የእግዚአብሔር ቍጣ በእርሱ ላይ ይኖራል እንጂ ሕይወትን አያይም።” [ዮሐ 3÷36]። ቅድመ ሁኔታዎቹን እሺ ካለ እያንዳንዱ ሰው የዚህ ተመን የሌለው በረከት ባለቤት ይሆናል። “በበጎ ሥራ በመጽናት ምስጋናና ክብርን የማይጠፋንም ሕይወት የሚፈልጉ” ሁሉ የዘላለም ሕይወት ይቀበላሉ [ሮሜ 2÷7]።

ባለመታዘዝ ሕይወት እንደሚሆንለት ለአዳም ቃል የገባለት ታላቁ አታላይ ብቻ ነበር። በኤደን ገነት ለሔዋን “ሞትን አትሞቱም” ተብሎ በእባቡ የተነገረው አዋጅ ስለ ነፍስ አለመሞት (immortality) የተሰበከ የመጀመሪያው ሰብከት ነበር። ይሁን እንጂ በሰይጣን ስልጣን ላይ ብቻ የተመረኮዘው ይህ አዋጅ በክርስትናው ዓለም መድረኮች እያተስተጋባ፣ ልክ የመጀመሪያዎቹ ወላጆቻችን በተቀበሉበት ፍጥነትና ቅለት፣ በአብዛኛው የሰው ዘር ዘንድ ተቀባይነትን እያገኘ ነው። “ኃጢአትን የምትሰራ ነፍስ እርስዋ ትሞታለች” [ሕዝ 18÷20] የሚለው መለኮታዊ ብይን ተለውጦ ኃጢአት የሰራች ነፍስ አትሞትም፤ ለዘላለም ትኖራለች እንጂ” የሚል ትርጉም እንዲኖረው ተደርጓል። ሰዎች የሰይጣንን ቃላት በተመለከተ በቀላሉ ለመቀበል እንዲያሰፈስፉ ያደረጋቸውን እንግዳ መነሁላል (መንፈዝ)፤ የእግዚአብሔርን ቃላት በተመለከተ ደግሞ እጅግ እምነት የለሽ መሆናቸውን ስናይ ከመደነቅ ውጪ ሌላ ማለት አይቻለንም።

የሰው ልጅ በኃጢአት ከወደቀ በኋላ ወደ ሕይወት ዛፍ ይደርስ ዘንድ ነፃ ቢሆን ኖሮ፣ ለዘላለም በኖረ፤ ኃጢአትም ዘላለማዊ በተደረገ ነበር። ነገር ግን ኪሩቤልና የሚንበለበለው ሰይፍ “ወደ ሕይወት ዛፍ የሚወስደውንም መንገድ” ዘጋው [ዘፍ. 3÷24]፤ ማንም የአዳም ዘር የሆነ ያንን አጥር አልፎ ሕይወት ሰጭውን ፍሬ እንዲበላ የተፈቀደለት የለም፤ ስለዚህ ዘላለም የሚኖር ኃጢአተኛ የለም።

ነገር ግን ከውድቀት በኋላ፣ የሰው ልጅ በተፈጥሮው የማይሞት ነው የሚለውን እምነት በድግግሞሽ ያስተምሩ ዘንድ ልዩ ጥረት እንዲያደርጉ ሰይጣን ለመላእክቱ ትዕዛዝ ሰጠ። ሰዎች ይህንን ስህተት እንዲቀበሉ ካደረጓቸው በኋላም፣ ኃጢአተኞች በዘላለማዊ ስቃይ ውስጥ ይኖራሉ ወደሚል መደምደሚያ እንዲደርሱ

ይመሯቸው ዘንድ ነበራቸው። አሁን የጨለማው ንጉሥ፣ በወኪሎቹ በኩል እየሰራ፣ እግዚአብሔር ማለት የማያስደስቱትን ሁሉ ወደ ገሃነም በማጥለቅ ለዘላለም የቁጣው ገፈት ቀማሾች የሚያደርግ፣ ተበቃይ አምባገነን እንደሆነ አድርጎ ያቀርበዋል። ሊነገር በማይችል ሰቆቃ እየተሰቃዩ፣ በነበልባል ውስጥ ሲንፈራፈሩ፣ ፈጣሪያቸው ከላይ ሆኖ ቁልቁል ሲመለከታቸው የሚረካ አስመስሎ ያቀርበዋል።

በእንዲህ ሁኔታ ሊቀ-ክፋት የራሱን የባህርይ መለዮዎች [ካባ] ወስዶ ፈጣሪና የሰው ልጅ ረዳት የሆነውን እግዚአብሔርን ያለብሰዋል። ጩካኝነት ሰይጣናዊ ነው። እግዚአብሔር ፍቅር ነው፤ ኃጢአት በመጀመሪያው ታላቅ አማጺ በኩል እስኪገባ ድረስ እርሱ የፈጠረው ሁሉ ንጹሕ፣ ቅዱስና ውብ ነበር። ኃጢአትን ያደርግ ዘንድ ሰውን የሚፈትን ጠላት ሰይጣን ራሱ ነው፤ የሚቻለው ከሆነም ያጠፋዋል፤ ተጠቂውን በቁጥጥሩ ስር እንዳደረገ እርግጠኛ ሲሆን፣ ባደረሰበት ጥፋት ይፈነድቃል። ቢፈቀድለትስ መላውን ሰብአዊ ዘር ጠራርጎ ወጥመዱ ውስጥ ባስገባውና፣ የመለኮት ኃይል ጣልቃ ባይገባ አንድም የአዳም ወንድ ወይም ሴት ልጅ ማምለጥ ባልቻለ/ች ነበር።

በፈጣሪ ላይ ያላቸውን መተማመን አናውጥ የአስተዳደሩን ጥበብና የሕጉን ፍትሐዊነት እንዲጠራጠሩ በማድረግ የመጀመሪያዎቹን ወላጆቻችን እንዳሸነፋቸው ሁሉ፣ ሰይጣን ዛሬም ሰዎችን በተመሳሳይ መንገድ ለማሸነፍ እየጣረ ነው። የራሳቸው ተንኮልና ዓመጽ ተገቢ እንደሆነ ማሳመን ይቻላቸው ዘንድ ሰይጣንና ልዑኮቹ እግዚአብሔር ከእነርሱ እጅግ የከፋ እንደሆነ አድርገው ያቀርቡታል። ፍትሃዊ ላልሆነ አስተዳዳሪ አልገዛም በማለቱ ምክንያት ከሰማይ እንዲባረር በመደረጉ ታላቅ ግፍ እንደተፈጸመበት አድርጎ በማስመሰል፣ ታላቁ አታላይ የራሱን ዘግኛኝ የሆነ የባህርይ ጩካኔ በሰማይ አባታችን ላይ ለማላክክ ይጥራል። በያህዌ ጥብቅ ድንጋጌዎች አማካኝነት ከወደቀባቸው የባርነት ቀንበር ይልቅ፣ ለስለስ ባለው አገዛዙ ሥር ቢሆኑ ሊያጣጥሙ የሚችሉትን ነፃነት በዓለም ፊት ያቀርባል። እንዲህም በማድረግ ነፍሳት ለእግዚአብሔር ካላቸው ታማኝነት እንዲርቁ በማታለል ይሳካላቸዋል።

በአጭር የምድራዊ ሕይወት ቆይታ ለተሰራ ኃጢአት፣ እግዚአብሔር እስከኖረ ድረስ [ለዘላለም] ሊሰቃዩ እንዳላቸው፤ ኃጥዕ ሙታን በሚቃጠል ገሃነም ውስጥ በእሳትና በዲን ለዘላለም በከፍተኛ ስቃይ የሚኖሩ እንደሆነ የሚያስተምረው አስተምህሮ ለእያንዳንዱ የፍቅርና የምሕረት ስሜት፣ እኛ ባለን የፍትሕ መረዳት እንኳ እንዴት የሚቀፍ ነው! ። ይሁን እንጂ ይህ አስተምህሮ አሁንም በሰፊው የሚስተማርና በብዙ የክርስትና መሰረተ-እምነቶች ውስጥ አሁንም ሰፍኖ ያለ ነው። አንድ ስነ-መለኮት የተማረ ዶክተር እንዲህ ሲል ተናገረ፡- “የገሃነም እሳትን ስቃይ መመልከት የቅዱሳንን ደስታ ለዘላለም እየጨመረው ይሄዳል። በተመሳሳይ ሁኔታዎች ውስጥ የተወለዱ፣ ተመሳሳይ ተፈጥሮ ያላቸው ሌሎች ሰዎች በእንደዚያ አይነት ስቃይ ውስጥ ሆነው፣ በአንጻሩ ደግሞ እነርሱ ተለይተው ሲመለከቱ ምን ያህል ደስተኞች እንደሆኑ እንዲገባቸው ያደርጋቸዋል።” ሌላው ደግሞ እነዚህን ቃላት ነበር የተጠቀመው፡- “በቁጥ እቃዎች ላይ የኩነኔው አዋጅ ለዘላለም ሲፈጸም፣ ጢሳቸው ወደ ሰማይ ሲወጣ የምሕረት እቃዎች እያዩት ሲሆን፤ ቅዱሳንም ከእነዚህ አሳዛኝ ፍጥረቶች ጎን ከመሰለፍ ይልቅ፣ አሜን፣ ሃሌሉያ! ጌታ ይመስገን!” ይላሉ።”

ለመሆኑ በእግዚአብሔር ቃል ውስጥ እንዲህ ያለው ትምህርት የሚገኘው የት ላይ ነው? በሰማይ ያሉት የዳኑ ቅዱሳን የኃዘኔታና የርኅራኄ ስሜቶቻቸው ሙሉ በሙሉ ይጠፋልን? ሌላው ቢቀር የተለመደው ሰብአዊነት እንኳ ከእነርሱ ይወሰዳልን? እነዚህ ስሜቶች ለሁኔታዎች ስሜታዊ አጻፋ ወደማይሰጥ ደንታ

ቢስነት ወይም አረመኔአዊ ጨካኝነት ይለወጣሉን? በፍጹም፤ በፍጹም! እንዲህ አይደለም። የእግዚአብሔር መጽሐፍ አስተምህሮ እንዲህ አይደለም። ከላይ በትህርት ጥቅስ ውስጥ የቀረቡትን ሃሳቦች ያቀረቡዋቸው የተማሩ፤ እንዲያውም ሃቀኛ የሆኑ ሰዎች ሊሆኑ ይችላሉ፤ ነገር ግን በሰይጣን ማደናገሪያዎች የተሞኙ ናቸው። ፈጣሪያችንን ሳይሆን እርሱን የሚገልጡትን የመራራነትና የክፋት ቀለም ቋንቋውን በመቀባት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙ ጠንካራ አገላለጾችን በተሳሳተ መልኩ እንዲያስተውሉ ያደርጋቸዋል። “እኔ ሕያው ነኝና ኃጢአተኛው ከመንገዱ ተመልሶ በሕይወት ይኖር ዘንድ እንጂ ኃጢአተኛው ይሞት ዘንድ አልፈቅድም፤ ይላል ጌታ እግዚአብሔር፤ የእሥራኤል ቤት ሆይ፤ ተመለሱ፤ ከክፉ መንገዳችሁ ተመለሱ፤ ስለ ምንስ ትሞታላችሁ?” [ሕዝ. 33÷11]።

የማያቋርጠውን የኃጢአተኞች ስቃይ እየተመለከተ ሐሴት ያደርጋል፤ በሲኦል ነበልባል ውስጥ የያዘቸው ፍጡሮች እየተሰቃዩ ሲያቃስቱ፤ በስቃይ ሲቃ ሲጮሁና በቁጣ ሲራገሙ እየተዘናና ይደሰታል የሚለውን ሃሳብ ብንቀበል፤ እግዚአብሔር የሚያተርፈው ምንድን ነው? እነዚህ የሰቆቃ ድምጾች ተመን የሌለው ፍቅር ባለቤት ለሆነው አምላክ ጆሮ እንደ ሙዚቃ ሊሆኑ ይችላሉ ይሆን? በኃጢአተኞች ላይ ማብቂያ የሌለው ስቃይ መድረሱ በዓለማት ሰላምና ሥርዓት ላይ ጥፋት ባመጣው በኃጢአት ላይ እግዚአብሔር ያለውን ጥላቻ የሚያሳይ እንደሆነ ይነገራል። አሁ ምን አይነት አስከፊ ስድብ ነው! ኃጢአትን የሚያስቀጥልበት ምክንያት [እሳቱ እንዳይጠፋ የሚያደርገው] እግዚአብሔር ለኃጢአት ያለውን ጥላቻ ለማሳየት ነው እንደማለት ነው። በእነዚህ የስነ-መለኮት ሊቃውንቶች አስተምህሮ መሰረት፤ ምሕረት ይገኛል ተብሎ ተስፋ የማይደረግበት የማያባራ የማሰቃየት ሥራ፤ ጎስቋላ ኃጢአተኞችን ያሳብዳቸውና ቁጣቸውን በመራገምና እግዚአብሔርን በመሳደብ ሲገልጹ የኩነኔአቸውን ሽክም ለዘላለም በላይ በላይ እየጨመሩበት ይሄዳሉ። ዲካ በሌላቸው ዘመናት ኃጢአት እየጨመረ እንዲሄድ በማድረግ የእግዚአብሔር ክብር አይጨምርም።

የዘላለማዊ ስቃይ (eternal torment) ኑፋቄ ያስከተለውን ክፋት ለመገመት ከፍጡር አእምሮ አቅም በላይ ነው። በፍቅርና በመልካምነት የተሞላው፤ በርህራሄ የተትረፈረፈው የመጽሐፍ ቅዱስ ኃይማኖት በብዙ መላምቶች ደብዝቧል፤ በስህተት ተሸፍኖአል። ሰይጣን የእግዚአብሔርን ባህርይ በምን አይነት የውሸት ቀለሞች እንደቀባ ስናሰላስል፤ መሐሪው ፈጣሪያችን መፈራቱ፤ በታላቅ ስጋት መታየቱ እንዲያውም መጠላቱ ያስገርመናልን? ከመድረክ ላይ በሚሰጡ ትምህርቶች ወደ ዓለም የሚሰራጩት አስደንጋጭ የእግዚአብሔር ገፅታዎች በሺዎች፤ አዎ፤ በሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ሰዎችን ተጠራጣሪዎችና ከሃዲዎች እንዲሆኑ አድርገዋቸዋል።

የዘላለማዊ ሥቃይ ጽንሰ-ሃሳብ ባቢሎን የዝሙትዋን ቁጣ ወይን ጠጅ አሕዛብን ሁሉ ካጠጣችበት የስህተት አስተምህሮዎች ውስጥ አንዱ ነው [ራእይ 14÷8፤ 17÷2]። የክርስቶስ አገልጋዮች ይህን ኑፋቄ ተቀብለው ከተቀደሰው መድረክ ላይ መስበካቸው በእርግጥ ምሥጢር ነው። ሐሰተኛውን ሰንበት እንደተቀበሉ ሁሉ ይህንንም የተቀበሉት ከሮም ነው። እውነት ነው፤ ይህንን [ኑፋቄ] ታላላቅና መልካም ሰዎች አስተምረውታል። ሆኖም በዚህ ርዕስ ላይ ያለው ብርሐን ለእኛ የመጣውን ያህል ለእነርሱ አልደረሳቸውም። እነርሱ ኃላፊነት የነበረባቸው በዘመናቸው ስለተገለጠላቸው ብርሐን ብቻ ነበር፤ በዘመናችን ስለሚንፀባርቀው ብርሐን ደግሞ እኛ ተጠያቂዎች ነን። ከእግዚአብሔር ቃል ምስክር ፊታችንን አዙረን አባቶቻችን ያስተማሩአቸው በመሆናቸው ምክንያት የተሳሳቱ አስተምህሮዎችን የምንቀበል ከሆነ በባቢሎን ላይ የታወጀው ፍርድ ተካፋዮች እንሆናለን፤ የዝሙቷን ወይን ጠጅም እየጠጣን ነን።

የዘላለማዊ ስቃይ አስተምህሮ የማይዋጥላቸው አያሌ ወገኖች ወደ ተቃራኒ ስህተት ተመርተዋል። ቅዱሳን መጻሕፍት እግዚአብሔር የፍቅርና የርኅራኄ ተፈጥሮ ያለው እንደሆነ አድርገው ሲያቀርቡት ያስተውላሉ። እናም ጌታ ፍጡራኑን ለዘላለም ለሚነድ የሲኦል እሳት አሳልፎ ይሰጣቸዋል ብለው ማመን ይሳናቸዋል። ሆኖም ነፍስ በተፈጥሮዋ የማትሞት ናት የሚለውን መረዳት በመያዝ፣ በመጨረሻ የሰው ዘር በሙሉ ይድናል ወደሚለው መደምደሚያ ከመድረስ ውጪ ሌላ አማራጭ አይታያቸውም። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ ማስፈራሪያዎች እንዲሁ ሰዎችን በማስደንገጥ ወደ መታዘዝ እንዲመጡ ለማድረግ እንጂ በተግባር የሚፈፀሙ እንዳልሆነ አድርገው ብዙዎች ያስባሉ። በዚህ አኳኋንም ኃጢአተኛው ከእግዚአብሔር የሚፈለግበትን መስፈርቶች ከቁም ነገር ሳይቆጥር፤ በራስ ወዳድ ፍላጎት ውስጥ መኖር የሚችል ሆኖ በመጨረሻ ግን እግዚአብሔር በቸርነት እንደሚቀበለው ይጠብቃል ማለት ነው። ይህ በእግዚአብሔር ምሕረት ያለቅጥ የሚደገፍ፣ ሆኖም ፍርዱን ቸል የሚል አስተምህሮ ሥጋዊ ልብን ደስ በማሰኘት ክፉዎች በኃጢአታቸው የልብ ልብ እንዲሰማቸው ያደርጋል።

ሁሉም ሰው ይድናል (universal salvation) የሚለው [አስተምህሮ] አማኞች ነፍስ አውዳሚ የሆነውን ትምህርታቸውን ለማፅናት ሲሉ መጽሐፍ ቅዱሳትን እንዴት አጥመው እንደሚተረጉሟቸው ለማሳየት የራሳቸውን ንግግር መጥቀሱ ብቻ አስፈላጊ ይሆናል። በድንገተኛ አደጋ ሳቢያ ወዲያውኑ የሞተ የአንድ ኃይማኖት የለሽ ወጣት ሥርዓተ ቀብር በተከናወነበት ወቅት አንድ ሁሉ ሰው ይድናል በማለት የሚያምን አገልጋይ (ፓስተር) ለማንበብ የመረጠው የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ዳዊትን በተመለከተ የተጻፈውን ነበር፤ “....ስለ አምኖን ሞት ተጽናንቶ[አልና]” (“He was comforted concerning Amnon, seeing he was dead.”) ይላል [2ኛ ሳሙ 13÷39]።

ተናጋሪው በመቀጠል፡- “በኃጢአት እንዳሉ ዓለምን ትተዋት የሚሄዱ፣ ምናልባት በሰካራምነት ሁኔታ ውስጥ እንዳሉ የሚሞቱ፣ የወንጀል ቀይ ቀለም ከመጎናጸፊያቸው ሳይታጠብ የሚሞቱ፣ ወይም ደግሞ እንደዚህ ወጣት ንስሐ ሳይገቡ ወይም የኃይማኖትን ልምምድ ሳያጣጥሙ የሚሞቱ ሰዎች ዕጣ ፈንታ ምን እንደሚሆን በተደጋጋሚ እጠየቃለሁ። ለእኛ መጽሐፍ ቅዱሳት የሚሉት በቂያችን ነው፤ መልሶቻቸው ለአሰቃቂው ችግር መፍትሄ ይሰጣል። አምኖን ሲበዛ ኃጢአተኛ ነበር፤ የማይፀፀት ነበር፤ እንዲሰክር ተደረገ፤ እንደሰከረም ተገደለ። ዳዊት የእግዚአብሔር ነቢይ ነበር፤ በሚመጣው ዓለም ለአምኖን መልካም ይሁንለት ክፉ አውቆ የነበረ መሆን አለበት። የልቡ ስሜት መግለጫዎቹ ምን ነበሩ? ‘ንጉሡም ዳዊት ስለ አምኖን ሞት ተጽናንቶ ወደ አቤሴሎም ይሄድ ዘንድ እጅግ ናፈቀ።’

“እናም ከዚህ ንግግር የምንገነዘበው ምክንያታዊ ድምዳሜ ምንድን ነው? ማብቂያ የሌለው ሥቃይ የዳዊት እምነት (religious belief) አካል ያልነበረ መሆኑን አይደለምን? በአእምሮአችን የፀነሰው ሀሳብ ይህ ነው (የተረዳነው ይህ ነው)፤ ብሎም የበለጠ ደስ የሚያሰኝ፤ በተሻለ እውቀት ላይ የተመሠረተና የበለጠ በጎ አድራጊ የሆነውን ወደር የማይገኝለትን ለሁሉ የሚሆን ንጽህናና ሰላም ጽንሰ ሀሳብ የሚደግፍ ድል አድራጊ መከራከሪያ እዚህ እናገኛለን። ልጁ መሞቱን ሲያይ ተፅናና። ለምን? ምክንያቱም ዳዊት በትንቢት አይን አሻግሮ ሲያይ ግርማ ሞገስ የተላበሰውን የወደፊት መመልከት ችሎ ነበር፤ እናም ያ ልጅ ከሁሉም ፈታኝ ነገር ነጻ ሆኖ፣ ከባርነት ተፈትቶና ከኃጢአት ብልሹነቶች ፀድቶ፤ በበቂ ሁኔታ ቅዱስና አዋቂ ከተደረገ በኋላ ወደ ላይ ከወጡና ሀሴት ከሚያደርጉ መናፍስት ህብረት እንዲቀላቀል ሲደረግ አየ። የእርሱ ብቸኛ መፅናናት ተወዳጅ ልጁ ካለበት የኃጢአትና የሥቃይ ኑሮ ተገላግሎ እጅግ ከፍታ ያለው የመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ

በፅሁፍ በተጋረደው ነፍሱ ላይ ወደሚያርፍበት፤ አእምሮውም የመንግሥተ ሰማያትን ጥበብና የማይሞት ፍቅርን ጣፋጭ ደስታ ይቀበል ዘንድ ወደሚከፈትበት፤ ሰማያዊውን ውርስ እረፍትና ህብረት ከቀሩት ጋር ለማጣጣም በተቀደሰ ተፈጥሮ በመዘጋጀቱ ነው።”

“የሰማይ ጽድቅ በዚህ [ምድር] ሕይወታችን ልንሠራው በምንችለው ምንም ነገር ላይ፤ አሁን በሚሆነው የልብ ለውጥ፤ አሁን በምናምነው እምነትም ሆነ በምንመሰክረው ሐይማኖት ላይ የተመሠረተ እንዳልሆነ፤ እንደናምን ያደርገናል።”

እንዲሁም በማለት ታማኝ [ነኝ ባዩ] የክርስቶስ አገልጋይ በኤደን በነበረው እባብ የተነገረውን ሐሰት እንደገና ይደግመዋል፡-“ሞትን አትሞቱም።” “...ከእርስዎ በበላችሁ ቀን ዓይናችሁ እንድትከፈት። እንደ አምላክም ትሆናላችሁ።” እንዲሁም በማለት ያውጃል፤ እጅግ የከፋቱ ኃጢአተኞች - ነፍሰ ገዳዩ፤ ሌባው እንዲሁም አመንዝራው - ከሞት በኋላ ወደ ዘላለማዊ ተድላ ይገቡ ዘንድ እንደሚዘጋጁ ይናገራል።

ቅዱሳን መጻሕፍትን አጣማሚው ከምን ተነስቶ ነው ከእንዲህ ያለ መደምደሚያ ላይ የደረሰው? ለመለኮታዊ አቅርቦት ፈቃድ ዳዊት እንደታዘዘ ከሚገልጸው አንድ አረፍተ ነገር ላይ ብቻ በመነሳት ነው። “ንጉሡም ዳዊት ስለ አምላኩ ሞት ተጽናንቶ ወደ ኤቬሴሎም ይሄድ ዘንድ እጅግ ናፈቀ።” ። ጥልቅ ኃዘኑ በጊዜ ብዛት ቀንሶለት ሃሳቡ ከሞተው [አምላኩ] ሃሳቡ ተመልሶ፤ ከሰራው ወንጀል ቅጣት የተነሳ ፈርቶ በራሱ ወደሸሸው፤ በሕይወት ወዳለው ልጁ [ኤቬሴሎም] ዘረ። ከቅርብ ዘመዱ ጋር ዝሙት ፈጻሚው፤ ሰካራሙ አምላኩን እንደሞተ፤ ኃጢአት ከሌለባቸው መላዕክት ጋር ይቀላቀል ዘንድ ወደሚነጸበትና ወደሚዘጋጅበት የተድላ ሥፍራ ወዲያውኑ እንደተጓጓዘ የሚያስረዳው መረጃ እንግዲህ ይህ ነው! በእርግጥም የሥጋዊውን ልብ በደንብ እንዲያረካ ሆኖ የተዘጋጀ ደስ የሚያሰኝ ተረት! ይህ የሰይጣን የራሱ አስተምህሮ ነው፤ ሥራውንም በብቃት ያከናውንላታል። በእንደዚህ አይነት ትምህርት አማካኝነት ርጉምነት ቢበዛ ልንደነቅ ይገባናልን?

ይህ ሐሰተኛ መምህር የተከተለው መንገድ የሌሎች የብዙዎችን ሁኔታ የሚገልጽ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቂት ቃላት ከተዛማች ትርጉማቸው ይነጠላሉ፤ ይህ ደግሞ ብዙ ጊዜ እንዲገልጹት ከሚፈለግባቸው ማብራሪያ ፍጹም ተቃራኒ የሆነ ትርጉም ያላቸው ሆነው እንዲታዩ ያደርጋቸዋል። እነዚህ የተነጠሉ ምንባቦች ተጣመው በእግዚአብሔር ቃል ውስጥ መሰረት የሌላቸው አስተምህሮዎች ማስረጃ ሆነው ጥቅም ላይ ይውላሉ። የሰከረው አምላኩን ሰማይ ቤት እንዳለ እንደማስረጃ ሆኖ የቀረበው ምስክር፤ አንድም ሰካራም የእግዚአብሔርን መንግሥት እንደማይወርስ በቅዱሳን መጻሕፍት በግልጽና በማያጠራጥር ሁኔታ የሠፈረውን ቃል በቀጥታ የሚቃረን፤ ኢምንት መደምደሚያ ነው [1ኛ ቆሮ 6÷10]። ተጠራጣሪዎች፤ እምነት የለሾችና በሁሉም ነገር ላይ ጥያቄ የሚያነሱ እነርሱ እውነትን ወደ ሐሰት የሚለውጡት በእንዲህ አይነት መንገድ ነው። እልፍ አእላፋትም ትክክል በሚመስል ማደናጋሪያቸው ተቃለው በሥጋዊ የደህንነት አልጋ ላይ እየተወዛወዙ እንቅልፍ እንዲወስዳቸው ተደርገዋል።

የሁሉም ሰው ነፍስ በሕልፈት ሰዓት በቀጥታ ወደ መንግሥተ ሰማያት የምትሄድ መሆኑ እውነት ቢሆን ኖሮ በሕይወት ከመኖር ይልቅ ሞትን አብልጠን እንመኝ ነበር። በዚህ እምነት ምክንያት ብዙዎች ሕይወታቸውን እንዲያጠፉ ተመርተዋል። መከራ፤ ግራ መጋባትና ኃዘን እጅግ በሚበረታበት ጊዜ በቀላሉ የሚበጠሰውን የሕይወት ገመድ ቆርጦ መጨረሻ ወደሌለው ዓለም ተድላ መምጣት ቀላል ነገር ይመስላል።

ሕጉን የሚተላለፉትን እንደሚቀጣ እግዚአብሔር በቃሉ የማያወላውል ማስረጃ ሰጥቷል። እግዚአብሔር እጅግ ሲበዛ መሐሪ ከመሆኑ የተነሳ በኃጢአተኛ ላይ ፍርዱን ተግባራዊ አያደርግም ብለው ራሳቸውን የሚሸነግሉ እነርሱ የቀራንዮን መስቀል መመልከት ብቻ ይበቃቸዋል። አንዳች ነቁጥ የሌለበት የእግዚአብሔር ልጅ ሞት “የኃጢአት ዋጋ ሞት” መሆኑን፤ እያንዳንዱም የሕገ-እግዚአብሔር መተላለፍ ተገቢውን ቅጣት እንደሚቀበል ይመስክራል። ልቡ እስኪሰነጠቅ፤ ሕይወቱም እስክትደቅ ድረስ የመተላለፍን ኩነኔና የአባቱን ፊት መሰወር ተሸከመ ። ይህ ሁሉ መስዋዕትነት የተከፈለው ኃጢአተኞች እንዲድኑ ነበር። የሰው ልጅ በሌላ በምንም አይነት መንገድ ከኃጢአት ቅጣት ነፃ ሊሆን አልቻለም። በዚህ ከባድ ዋጋ (cost) የተበረከተው ስርዐት ተካፋይ ለመሆን የማይፈልግ እያንዳንዱ ነፍስ የመተላለፍን ኩነኔና ቅጣት ራሱ በግሉ መሸከም ግድ ይሆንበታል።

ሁሉም ሰው ይድናል የሚለውን አስተምህሮ የሚደግፈው ሰው፣ ቅዱስ፣ ደስተኛ መላእክት ሆነው በሰማይ እንዳሉ ስለሚነግረን እግዚአብሔርን ስለማይመስሉና ንስሐ ስለማይገቡ፣ ስለ እነርሱ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በተጨማሪ የሚስተምረውን እናጢን።

“እኔ ለተጠማ ከሕይወት ውሃ ምንጭ በከንቱ እሰጣለሁ” [ራእይ 21÷6፣7]። ይህ የተስፋ ቃል የተሰጠው ለተጠሙ ብቻ ነው። ይህ የሚሰጣቸው የሕይወት ውሃ እንደሚያስፈልጋቸው የሚገነዘቡ፣ ሌላውን ነገር ሁሉ አጥተው እርሱን ያገኙ ዘንድ የሚሹ ብቻ ናቸው። “ድል የነሣ ሁሉን ይወርሳል እኔም አምላክም እሆነዋለሁ እርሱም ልጄ ይሆናል” [ራዕይ 21÷6፣7]። እዚህ ላይም ቅድመ ሁኔታዎች በግልጽ ተቀምጠዋል። ሁሉን ነገር ለመውረስ ኃጢአትን መቋቋምና ድል መንሳት ይኖርብናል።

ጌታ በነብዩ በኢሳይያስ አማካኝነት እንዲህ ሲል ያውጃል፡- “ጻድቅ መልካም እንዲሆንለት በሉት።” “ነገር ግን ወዮ ለዝንጉ [ለበደለኛ]! ክፉም ይደርስበታል። እንደ እጁም ሥራ ፍዳው ይሆንለታል።” (ኢሳ. 3÷10-11)። “ኃጢአተኛ መቶ ጊዜ ክፉን ቢሠራ” ይላል ጠቢቡ፣ “ዘመኑም ረጅም ቢሆን እግዚአብሔርን ለሚፈሩት በፊቱም ለሚፈሩት ደኅንነት እንዲሆን አውቃለሁ፤ ለኅጥእ ግን ደህንነት የለውም” [መክ 8÷12፣13]። “የእግዚአብሔር ቅን ፍርድ በሚገለጥበት በቅጥ ቀን” ኃጢአተኛው ቁጥን ለራሱ እንደሚያከማች ጳውሎስ ይመሰክራል፤ “እርሱ ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው ያስረክበዋል፤” “ክፉውን በሚያደርግ ሰው ነፍስ ሁሉ መከራና ጭንቀት ይሆንበታል” [ሮሜ 2÷5፣6፣9]።

“ይህን እወቁ፤ አመንዝራም ቢሆን ወይም ርኩስ ወይም የሚመኝ እርሱም ጣዖትን የሚያመልክ በክርስቶስና በእግዚአብሔር መንግሥት ርስት የለውም” [ኤፌ 5÷5]። “ከሰው ሁሉ ጋር ሰላምን ተከታተሉ ትቀደሱም ዘንድ ፈልጉ፤ ያለ እርሱ ጌታን ሊያይ የሚችል የለምና።” [ዕብ 12÷14]። “ትዕዛዙን የሚያደርጉ ብፁዓን ናቸው። ስልጣናቸው በሕይወት ዛፍ ላይ ይሆን ዘንድ። በደጅም ወደ ከተማ ይገባሉ። ውሻዎችና አስማተኞች፣ ሴሰኛዎችም፣ ነፍሰ ገዳዮችም፣ ጣዖትንም የሚያመልኩት፣ ውሸትንም የሚወዱና የሚያደርጉ ሁሉ በውጭ አሉ።” [ራእይ 22÷14፣15]።

እግዚአብሔር ስለ ባህርይው፣ ኃጢአትንም ስለሚያስተናግድበት መንገድ ለሰዎች መግለጫ ሰጥቷቸዋል። “እግዚአብሔር መሐሪ፣ ሞገስ ያለው፣ ታጋሽም፣ ባለ ብዙ ቸርነትና እውነት፣ እስከ ሺህ ትውልድም ቸርነትን የሚጠብቅ፣ አበሳና መተላለፍን ኃጢአትንም ይቅር የሚል፣ በደለኛውንም ከቶ የማያነጻ” [ዘፀ 34÷6፣7]። “ኃጢአተኞችንም ሁሉ ያጠፋል።” “በደለኞች በአንድነት ይጠፋሉ። የኃጢአተኞች

ቅሬታ ይጠፋል።” [መዝ 145÷20፤ 37÷38]። የመለኮታዊው መንግሥት ኃይልና ሥልጣን አመፅን ለማጥፋት ሥራ ላይ ይውላል። ሆኖም የአጻፋ ፍርዱ መሐሪ፣ ታጋሽ እና ቸር ከሆነው ከእግዚአብሔር ባህርይ ጋር ፍጹም የተስማማ ይሆናል።

እግዚአብሔር የማንንም ሰው ፈቃድ ወይም አስተያየት በግድ አይቆጣጠርም። የባርነትም መታዘዝ አያስደስተውም። የእጆቹ ሥራዎች የሆኑት ፍጡራን ይወደድ ዘንድ የተገባው ስለሆነ እንዲወዱት እጅግ ይፈልጋል። ለእርሱ እንዲታዘዙ የሚሆኑበት ምክንያት ለጥበቡ፣ ለፍትሁና ለቸርነቱ በእውቀት ላይ የተመሠረተ አድናቆት ስለሚኖራቸው ነው። የነዚህ ባህርያት ትክክለኛ መረዳት ያላቸው ሁሉ ይወዱታል፤ ምክንያቱም በመለያ-ባህርያቱ ከመደነቃቸው የተነሳ ወደ እርሱ ይሳባሉና።

መድኃኒታችን ያስተማራቸውና ምሳሌ ይሆን ዘንድ በተግባር የገለጻቸው የቸርነት፣ የምሕረትና የፍቅር መርሆች የእግዚአብሔር ፈቃድና ባህርይ ቅጂዎች ናቸው። ክርስቶስ ከአባቱ ከተቀበለው በቀር አንዳችም ሌላ ነገር እንዳላስተማረ ተናግሯል። የመለኮታዊ አስተዳደር መርሆች “ጠላቶቻችሁን ውደዱ” ከሚለው ከመድኃኒታችን መመሪያ ጋር ፍጹም ስምሙ ናቸው። ለዓለም ደህንነት ሲል፣ እንዲያውም ፍርዱ የሚጎበኛቸው ጭምር መልካም ይሆንላቸው ዘንድ፣ እግዚአብሔር በኃጥአን ላይ ፍርዱን ተግባራዊ ያደርጋል። ከመንግሥቱ ሕግጋትና ከባህርይው ፍትሃዊነት ጋር የተስማሙ እንዲሆኑ ያደርጋቸው ዘንድ ከቻለ ደስተኞች ያደርጋቸዋል። በእርሱ፣ የፍቅሩ መገለጫ በሆኑ ነገሮች ይከባቸዋል፤ የሕጉን እውቀት ይለግሳቸዋል፤ በምሕረት ስጦታዎቹም ይከተላቸዋል። እነርሱ ግን ፍቅሩን ይንቃሉ፣ ሕጉን ያፈርሳሉ፣ ምህረቱንም አንቀበልም ይላሉ። ስጦታውን ያለማቋረጥ ሲቀበሉ ሳለ ሰጭውን ግን ያዋርዱታል፤ ኃጢአቶቻቸውን እንደሚጸዩ ስለሚያውቁ እግዚአብሔርን ይጠሉታል። ጌታ ጠማማነታቸውን ለረጅም ጊዜ ይታገሃል፤ ነገር ግን ዕጣ ፈንታቸው የሚወሰንበት ወሳኝ ሰዓት በስተመጨረሻ ይደርሳል። ያን ጊዜስ እነዚህን አማፅያን በእርሱ ጎራ አድርጎ በሰንሰለት ያሠራቸዋልን? ፈቃዱንስ ያደርጉ ዘንድ ያስገድዳቸዋልን?

ዲያብሎስ አለቃቸው ይሆን ዘንድ የመረጡ፣ በኃይሉም ቁጥጥር ስር የሆኑ እነርሱ ወደ እግዚአብሔር መገኘት ይገቡ ዘንድ የተዘጋጁ አይደሉም። ትዕቢት፣ ማጭበርበር፣ ዝሙት፣ ጭካኔ ከባሕርያቸው ጋር ተቆራኝተዋል። ታዲያ ምድር ላይ እያሉ ከናቋቸውና ከጠሏቸው ጋር ለዘላለም ለመኖር ወደ መንግሥተ ሰማይ ለመግባት ይችላሉን? እውነት ለቀጣፊ ፈጽሞ አስደሳች አይሆንም፤ የዋህነት የራስን ክብርና ኩራትን የሚያረክ አይሆንም። ንፅሕና በምግባር ብልሹዎች ዘንድ ተቀባይነት የለውም። የማያዳላ ፍቅር ለራስ ወዳዶች ውብ መስሎ አይታይም። ፍጹም ምድራዊና ራስ ወዳድ በሆኑ ፍላጎቶች ውስጥ ሙሉ በሙሉ ለተዋጡ ለእነርሱ ሰማይ ምን ደስታ ሊለግሳቸው ይችላል?

በእግዚአብሔር ላይ በማመጽ ሕይወታቸውን የጨረሱ፣ በድንገት ወደ ሰማይ ቢወሰዱና እዚያ ሁሌም የሚኖረውን ከፍ ያለና የተቀደሰ ፍጽምና ሊያዩ - እያንዳንዱን በፍቅር የተሞላ ነፍስ፣ እያንዳንዱን በደስታ ፀዳል የሚፈካውን፣ በመልካም ጥዑመ ዜማ ለእግዚአብሔርና ለበጉ ክብር የሚተመውን በሐሴት ሲቃ የተሞላውን ሙዚቃ፣ በዙፋኑም ከተቀመጠው ፊት እየፈነጠቀ በተዋጁት ላይ የሚያርፈውን የማያቋርጥ የብርሐን ጅረት ሊመለከቱ - በእግዚአብሔር ፊት፣ በእውነትና በቅድስና ጥላቻ ልባቸው የሞላው እነርሱ ከሰማያዊ ሰራዊት ጋር መቀላቀልና የምስጋና መዝሙራቸውን አብረው መዘመር ይችላሉን? የእግዚአብሔርንና የበጉን ክብር መቋቋም ይችላሉን? አይችሉም። ለሰማይ የሚሆን ባህርይ ይገነቡ ዘንድ

የምሕረት (የአመክሮ) ዓመታት ተሰጥቷቸው ነበር፤ አዕምሮ ንጽህናን ይወድ ዘንድ ፈጽመው አላሰለጠኑትም፤ የሰማይን ቋንቋም አልተማሩም፤ አሁን ጊዜው አልፏል። በእግዚአብሔር ላይ የነበረው የአመጽ ሕይወት ለሰማይ ገጣሚ እንዳይሆኑ አድርጓቸዋል። ንጽህናው፣ ቅድስናውና ሰላሙ ለእነርሱ ስቃይ ይሆንባቸዋል፤ የእግዚአብሔር ክብር የሚባላ እሳት ይሆንባቸዋል። ከዚያ ቅዱስ ስፍራ በርግገው ለመጥፋት ይናፍቃሉ። ያድናቸው ዘንድ የሞተላቸውን ፊት ከማየት ይደበቁ ዘንድ ውድመትን በአዎንታ ይቀበላሉ። የኃጥአን ዕጣ ፈንታ በራሳቸው ምርጫ አስቀድሞ የተወሰነ ነው። ከሰማይ መገለላቸው እነርሱ ወደውና ፈቅደው ያደረጉት ሲሆን በእግዚአብሔር በኩል ደግሞ ተገቢና ርኅራኄ የሞላበት ነው።

እንደ የጥፋት ውኃው ሁሉ የታላቁ ቀን እሳትም ኃጥአን እንደማይድኑ የሚናገረውን የእግዚአብሔርን ፍርድ ያውጃል። ለመለኮታዊ ስልጣን የሚያስገዙት አንዳች ጠባይ የላቸውም። ፈቃዳቸው አመፃን ተለማምዷል፤ ሞት ሲመጣ የኃሳባቸውን ሞገድ ወደ ተቃራኒ አቅጣጫ ለማዞር ጊዜ ያለፈበት ይሆናል — ከመተላለፍ ወደ መታዘዝ ከጥላቻ ወደ ፍቅር ለመዞር ሰዓቱ ያለቀ ይሆናል።

ነፍሱ-ገዳዩን ቃያንን በሕይወት በማትረፍ፣ ኃጢአተኛው በሕይወት እንዲኖር፣ ገደብ የለሽ ኃጢአትንም መሥራት ይቀጥል ዘንድ መፍቀድ ውጤቱ ምን እንደሚመስል እግዚአብሔር ለዓለም ምሳሌ ሰጥቷል። በቃያን ትምህርትና ምሳሌነት ተጽዕኖ ምክንያት “የሰው ክፋት በምድር ላይ እንደበዛ የልቡ አሳብ ምቹትም ሁልጊዜ ፈጽሞ ክፉ እስኪሆን ድረስ ከዘሩ የወጡ እልፍ አዕላፋት ወደ ኃጢአት ተመሩ። ምድርም በእግዚአብሔር ፊት ተበላሽታ ነበረች። ምድርም ግፍ ሞላበት።” [ዘፍ 6፡5-11]።

እግዚአብሔር ለዓለም ካለው ቸርነት የተነሳ በኖህ ዘመን የነበሩትን ክፉ ነዋሪዎችን አጠፋቸው፤ የሰዶምን ብልሹ ነዋሪዎች በምህረቱ አጠፋ። አታላይ በሆነው የሰይጣን ኃይል አማካኝነት እየታገዙ የክፋት ሰራተኞች አዘኔታና አድናቆት ይቸራቸዋል፤ ስለዚህም ሌሎችን በቀጣይነት ወደ አመጽ ይመራሉ። በቃያንና በኖህ ዘመን፣ በአብርሃምና በሎጥ ጊዜ እንዲሁ ነበር፤ በእኛ ዘመንም እንዲሁ ነው። እግዚአብሔር በመጨረሻ ፀጋውን አንቀበልም ያሉትን የሚያጠፋው ለዓለማት ካለው ምሕረት የተነሳ ነው።

“የኃጢአት ደመወዝ ሞት ነውና፤ የእግዚአብሔር የፀጋ ስጦታ ግን በክርስቶስ የሱስ በጌታችን የዘላለም ሕይወት ነው” [ሮሜ 6፡23]። ሕይወት የፃድቃን ውርስ ሲሆን፣ ሞት ደግሞ የኃጥአን ድርሻ ነው። ሙሴ ለእሥራኤል እንዲህ አለ፡- “ዛሬ ሕይወትንና መልካምነትን፣ ሞትንና ክፋትን (በፊትህ) አኑሬአለሁ” [ዘዳ 30፡15]። በእነዚህ ጥቅሶች የተወሰደው ሞት በአዳም ላይ የታወጀው ሞት አይደለም፤ ምክንያቱም ለመተላለፍ ቅጣት ሁሉም የሰው ዘር ይሰቃያልና። ይህ ከዘላለም ሕይወት ጋር በንጽጽር የቀረበው ሁለተኛው ሞት ነው።

የአዳም ኃጢአት ባስከተለው ውጤት ሞት በሰው ዘር ሁሉ ላይ አለፈ፤ ሁሉም በተመሳሳይ ወደ መቃብር ይወርዳሉ። የድነት እቅድ ባለው አቅርቦት አማካኝነት ደግሞ ሁሉም ከመቃብራቸው ሊነሱ አላቸው። “ፃድቃንም አመፀኞችም ከሙታን ይነሱ ዘንድ እንዳላቸው”... [የሐዋሥራ 24፡15] “ሁሉ በአዳም እንደሚሞቱ እንዲሁ ሁሉ በክርስቶስ ደግሞ ሕያዋን ይሆናሉና” [1ኛ ቆሮ 15፡22]። ከመቃብር በሚነሱት ሁለት መደቦች መካከል ግን ልዩነት ተደርጎአል። “በመቃብር ያሉት ሁሉ ድምፁን የሚሰሙበት ሰዓት ይመጣል፤ መልካምም ያደረጉ ለሕይወት ትንሳኤ፣ ክፉም ያደረጉ ለፍርድ ትንሳኤ ይወጣሉና” [የሐ 5፡28፣ 29]። “ለሕይወት ትንሳኤ ይነሱ ዘንድ የተገባቸው ሆነው የተቆጠሩ እነርሱ የተባረኩና የተቀደሱ ናቸው።

ሁለተኛው ሞት በእነርሱ ላይ ስልጣን የለውም” [ራዕይ 20÷6]። ንስሐ በመግባት በእምነት ይቅርታ ያላገኙ እነርሱ ግን የመተላለፍን ቅጣት — የኃጢአትን ዋጋ መቀበል አለባቸው። በሚፈጀው ጊዜና በጥንካሬው የተለያየ የሆነ እንደሥራቸው መጠን ይቀጣሉ። ነገር ግን በስተመጨረሻ ዕጣቸው በሁለተኛው ሞት የሚደመደም ይሆናል። ከፍርዱና ከምህረቱ ጋር ስምሙ በሆነ መልኩ፣ ኃጢአተኛውን ከነኃጢአቱ ያድነው ዘንድ ለእግዚአብሔር የማይቻለው ስለሆነ፣ የተገባው እንዳልሆነ ራሱ (ኃጢአተኛው) ያረጋገጠውን፣ በመተላለፉ ምክንያት ያጣውን ሕያውነት እንዳይኖረው ያስቀርበታል። በመንፈስ የተመራው ፀኃፊ እንዲህ ይላል፡- “ለኃጢአተኛ ጥቂት ጊዜ ቀረው፣ አይገኝም። ቦታውን ትሻለህ አታገኘውም።” ሌላውም እንዲህ ይናገራል፡- “እንዳልሆኑም [እንዳልነበሩም] ይሆናሉ/they shall be as though they had not been” [መዝ 37÷10፤ አብድ 16]። በክፉ ሥራቸው ተሸፍነው ተስፋ ወደ ሌላው ወደ ዘላለማዊ መረሳት ይዘቅጣሉ።

በእርሱ መዘዝ ከመጣው ኃዘንና ውድመት ሁሉ ጋር በእንዲህ ሁኔታ ኃጢአት መጨረሻው ይበጅለታል። መዝሙረኛው እንዲህ ይላል፡- “ዝንጉዎችንም [ክፉዎችንም] አጠፋህ፤ ስማቸውንም [ከዘላለም እስከ] ዘላለም ደመሰስህ። ጠላቶች በጦር ለዘላለም ጠፉ [ኦ ጠላት ሆይ፣ ውድመቶች ለዘላለም አበቁ/thou hast destroyed the wicked, thou hast put out their name forever and ever. O thou enemy, destructions are come to a perpetual end]” [መዝ 9÷5፣6]። ዮሐንስ፣ በራዕይ መጽሐፍ፣ ስለ ዘላለማዊው መንግሥት ወደፊት በናፍቆት ሲመለከት በአንዲት በጥላቻ ኖታ እንኳ ያልተረበሸ ዓለም አቀፋዊ የምስጋና ዜማ ሰምቷል። በሰማይና በምድር ያለ እያንዳንዱ ፍጡር ለእግዚአብሔር ክብር ሲሰጥ ይሰማ ነበር [ራዕይ 5÷13]። ፈጽሞ በማይቆም ስቃይ እየተንከላወሱ (እየተንፈራፈሩ)፣ እግዚአብሔርን የሚሰድቡ የጠፉ ነፍሳት ከእንግዲህ አይኖሩም፤ በሲኦል ያሉ ጎስቋላ ፍጡራን ማንቋረር ከዳኑት መዝሙሮች ጋር አይሰባጠርም።

ከተፈጥሯዊ አለመሞት (Natural Immortality) መሰረታዊ ስህተት ላይ የተደገፈ በሞት ጊዜ ንቃተ ህሊና እንደነቃ የሚቆይበት (የማይሞትበት) አስተምህሮ አለ፤ ይህ አስተምህሮ ልክ እንደ ዘላለማዊ ስቃይ አስተምህሮ ሁሉ፣ የመጽሐፍ ቅዱሳትን ትምህርቶች፣ ምክንያት የሚለውን፣ ወይም የሰብዓዊነትን ስሜቶች የሚቃረን ነው። በስፋት ተቀባይነት እንዳለው እምነት ከሆነ፣ በሰማይ ያሉት የተዋጁት በምድር የሚከናወኑትን ሁሉ፣ በተለይም ትተዋቸው የሄዱትን ወዳጆቻቸውን ሕይወት በቅርበት እንደሚያውቁ ያትታል። በሕይወት ያሉት የሚገጥሟቸውን ችግሮች ማወቃቸው፣ በሚወዷቸው የሚፈፀሙትን ኃጢአቶች መመልከታቸው ሐዘንን፣ ቅር መሰኘትን እንዲሁም የሕይወትን ሰቆቃ ሁሉ ሲገዳደሩ ማየታቸው ለሞቱት እንዴት የደስታ ምንጭ ሊሆን ይችላል? ምን ያህል የሰማይ ተድላ ነው በወዳጆቻቸው በላይ በሚያንዣቸው ዘንድ የሚጣጣመው? እስትንፋስ አካልን እንደለቀቀች፣ ንስሐ ያልገባው ነፍስ ለሲኦል ነበልባል ትገበራለች የሚለውን እምነት ምን ያህል የሚሰቀጥጥ ነው! ያልተዘጋጁትና ወደ ሞት የሚወርዱት ዳደሾቻቸው ወደ ዘላለማዊ ህመምና ኃጢአት ሲገቡ ያዩ ዘንድ ወደ ምን አይነት የስቃይ ዲካ መጥለቅ ይኖርባቸዋል! በዚህ አስጨናቂ ሐሳብ ምክንያት ብዙዎች ወደ እብደት ተገፍተዋል።

እነዚህን ነገሮች በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ ምን ይላል? ሰው በሞተ ጊዜ እንደማያውቅ ዳዊት ይናገራል፡- “መንፈሱ [እስትንፋሱ] ትወጣለች፣ ወደ መሬትም ይመለሳል፣ በዚያን ቀን ትምክህቱ (ሐሳቡ) ሁሉ ይጠፋል [His breath goeth forth, he returneth to his earth; in that very day his thoughts perish]” [መዝ 146÷4]። ሰለሞንም ተመሳሳዩን ምስክርነት ይጋራል፡- “ሕያዋን እንዲሞቱ ያውቃሉና

ሙታን ግን አንዳች አያውቁም” “ፍቅራቸው፣ ጽላቸውና ቅንዓታቸው ጠፍታለችና ከፀሐይም በታች በሚሰራው ነገር ለዘላለም ፈንታ የላቸውም።” “ሥራና ሀሳብ፣ ጥበብና እውቀትም አንተ ወደ ምትሄድበት በሲኦል (in the grave) አይገኝምና” [መክ 9÷5፣6፣10]።

ስለ ፀሎቱ መልስ የሕዝቅያስ ሕይወት በአሥራ አምስት ዓመት በተራዘመ ጊዜ ውለታ የማይረሳው ንጉሥ ስለ ታላቅ ምህረቱ ለእግዚአብሔር የምስጋና መታሰቢያ ተቀኘ። በዚህ መዝሙር ደስ የተሰኘበትን ምክንያት ይናገራል፡- “ሲኦል አያመሰግንህምና፣ ሞትም ምስጋና አይሰጥህምና፤ ወደ ሲኦል የሚወርዱ እውነትህን ተስፋ አያደርጉም። ሕያው፣ ሕያው ያመሰግንሃል እንደ እኔ ዛሬ” [ኢሳ 38÷18፣19]። በብዛት ተቀባይነት ያለው የስነ መለኮት ትምህርት የሞቱት ፃድቃን በሰማይ እንደሆኑ፣ ወደ ተድላ እንደገቡ፣ እንዲሁም በማይሞት አንደበት እግዚአብሔርን እንደሚያመሰግኑ ያትታል፤ ሕዝቅያስ ግን በሞት ውስጥ እንደዚህ ያለ ውብ ተስፋ ያይ ዘንድ አልቻለም። የመዝሙረኛው ምስክርም ከእርሱ ቃላት ጋር ይስማማል፡- “በሞት የሚያስብህ የለምና፤ በሲኦልም የሚያመሰግንህ ማነው?” “ሙታንና ወደ ዝምታ የወረዱት ሁሉ እግዚአብሔርን አያመሰግኑትም” [መዝ 6÷5፣ 115÷17]።

ጴጥሮስ በጴንጤ ቆስጤ ቀን፣ የኃይማኖት አባቱ “ዳዊት እንደሞተም እንደተቀበረም....መቃብሩም እስከዛሬ ድረስ በእኛ ዘንድ ነው”፣ “ዳዊት ወደሰማያት አልወጣምና” ሲል ተናግሮአል [የሐዋ ሥራ 2÷29፣ 34]። እስከ ትንሳኤ ድረስ ዳዊት በመቃብር የመቆየቱ እውነታ ፃድቃን ሲሞቱ ወደ ሰማይ እንደማይሄዱ ያረጋግጥልናል። በመጨረሻ ዳዊት በእግዚአብሔር ቀኝ መቆም የሚችለው ክርስቶስ ከሞት በመነሳቱ ምክንያት፣ በትንሳኤ አማካኝነት ብቻ ነው።

ጳውሎስ እንዲህ ብሏል፡- “ሙታን ባይነሱ ክርስቶስ ደግሞ አልተነሳምና። ክርስቶስም ካልተነሳ ኃይማኖታችሁ ከንቱ ነው፤ እስከዛሬ ድረስ በኃጢአታችሁ አላችሁ። እንግዲህም በክርስቶስ ያንቀላፉ ደግሞ ፈጽመው ጠፉ” [1ኛ ቆሮ 15÷16-18]። ላለፉት አራት ሺህ ዓመታት ፃድቃን ሲሞቱ በቀጥታ ወደ ሰማይ የሄዱ ከሆነ፣ ትንሳኤ ከሌለ በስተቀር “በክርስቶስ የተኙ ደግሞ ፈጽመው ጠፉ” በማለት እንዴት ጳውሎስ ተናገረ? ትንሳኤ አስፈላጊ አይሆንም።

ሰማዕቱ ቲንዳል ሙታን ተኝተው የሚቆዩበትን አስተምህሮ በመደገፍ ለተቃዋሚው ጳጳሳዊ ሲናገር፡- “አንተ እነርሱን [ለቀው የሚሄዱትን ነፍሳት] በሰማይ፣ በሲኦልና በጊዜያዊ ማቆያው ስፍራ (purgatory) እንዳሉ ማድረግህ ክርስቶስና ጳውሎስ ትንሳኤ እንዳለ ያረጋገጡበትን መከራከሪያ የሚያፈርስ ነው።” “ነፍሳት በሰማይ ከሆኑ፣ መላእክት እንደሆኑት ሁሉ በመልካም ሁኔታ የማይሆኑበትን ምክንያት እስኪ ንገረኝ? እንደዚያ ከሆነ ደግሞ ትንሳኤ የመኖሩ አስፈላጊነት(አላማ) ምንድን ነው?” ብሏል።-William Tyndale, Preface to New testament (ed. 1534). Reprinted in British Reformers-Tindale, Frish, Barnes, 7ኛ 349።

በሚሞትበት ጊዜ ይገኛል ተብሎ ተስፋ የሚደረግበት ዘላለማዊ ደስታ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ የሆነው ትንሳኤ በስፋት ቸል እንዲባል እንዳደረገ የማይካድ ሃቅ ነው። ይህ ዝንባሌ በዚህ ምዕተ ዓመት መጀመሪያ በዶክተር አዳም ክላርክ ተወስቷል፡- “የትንሳኤ አስተምህሮ የሚያስከትለው ውጤት ከአሁኑ ጊዜ ይልቅ በጥንታዊ ክርስቲያኖች ዘንድ የተሻለ ነው ተብሎ ይታሰብ የነበረ ይመስላል! ጥንታዊያን የተሻለ ትኩረት ይሰጡት ነበር። ይህ እንዴት ሆነ? ሐዋርያት በቋሚነት ስለዚህ ጉዳይ አጥብቀው ይናገሩ ነበር፤

በእርሱም አማካኝነት የእግዚአብሔር ተከታዮች እንዲተጉ፤ እንዲታዘዙና ደስተኛ እንዲሆኑ ያደፋፍሯቸው ነበር። ከእነርሱ በኋላ የመጡት የአሁኖቹ ደግሞ የሚጠቅሱት አልፎ አልፎ ነው! ሐዋርያት እንደሰበኩት እንዲሁ ጥንታዊ ክርስቲያኖች አመኑ፤ እኛም እንደምንሰብከው እንዲሁ ሰሚዎቻችን ያምናሉ። በወንጌሉ ከዚህ የበለጠ ትኩረት የተሰጠው አስተምህሮ የለም፤ በአሁኑ የአሰባባክ አደረጃጀት ደግሞ እንደዚህ አስተምህሮ ቸል የተባለ የለም!”-Commentary, Remarks on 1 Corinthians 15, paragraph 3።

የትንሳኤ ግሩም እውነት ሙሉ በሙሉ ሊጋረድ እስኪቃረን፤ በክርስቲያኑም ዓለም አልታይ እስከሚል ድረስ ይህ ሁኔታ ቀጥሏል። አንድ ከፍተኛ የኃይማኖታዊ ፀኑፊ በ1ኛ ተሰሎ 4፡13-18 ባለው የቅዱስ ጳውሎስ ቃል ላይ አስተያየት ሲሰጥ እንዲህ አለ፡- “ለተግባራዊ ምችት ሲባል የፃድቃን ሚች አለመሆን (immortality) አስተምህሮ፤ ስለ ጌታ ዳግም ምፅዓት አስተምህሮ ያለውን ማንኛውም የጥርጥር ቦታ ተከቶልናል። ስንሞት ጌታ ይመጣልናል። ልንጠነቀቅለትና ልንጠብቀው የሚገባን ያ ነው። ሙታን ከወዲሁ ወደ ክብር አልፈዋል። ለፍርዳቸውና ለደስታቸው መለከቱን አይጠብቁም።”

ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ሊለያይ በተቃረበበት ጊዜ ግን የሱስ፤ እነርሱ በቅርቡ ወደ እርሱ እንደሚመጡ አልነገራቸውም። “እኔዳለሁ ቦታ አዘጋጅላችሁ ዘንድ” አለ “በሔድሁም ቦታም ባዘጋጀሁላችሁ ጊዜ ዳግም እመጣለሁ ወደ እኔም እወስዳችኋለሁ” [ዮሐ 14፡2፤3]። ጳውሎስም በተጨማሪ ይነግረናል፡- “ጌታ ራሱ በትእዛዝ በመለእክትም አለቃ ድምጽ በእግዚአብሔርም መለከት ከሰማይ ይወርዳልና፤ በክርስቶስም የሞቱ አስቀድመው ይነሳሉ። ከዚያም በኋላ እኛ ሕያዋን ሆነን የምንቀረው፤ ጌታን በአየር ለመቀበል ከእነርሱ ጋር በደመና እንነጠቃለን፤ እንዲሁም ሁልጊዜ ከጌታ ጋር እንሆናለን።” በመጨመርም “ስለዚህም እርስ በርሳችሁ በዚህ ቃል ተጽናኑ” [1ኛ ተሰ 4፡16-18] ይላል።

በእነዚህ በሚያጽናኑ ቃላትና የዩኒቨርሲቲ አገልጋይ በተናገራቸው መካከል ምን ያህል ሰፊ መቃረን አለ። የኋለኛው [ዩኒቨርሲቲ] ያዘኑትን ጓደኞቹን ሲያጽናና፤ የሞተው ምኑንም ያህል ኃጢአተኛ የነበረ ቢሆንም የመጨረሻ እስትንፋሱን ሲተነፍስ በመለእክት መካከል ተቀባይነት እንደሚያገኝ አረጋግጠላቸው። ጳውሎስ ደግሞ ወንድሞቹን የሚያመለክተው ወደፊት ስለሚሆነው የጌታ መምጣት፤ የመቃብር ሰንሰለት ተሰብሮ በክርስቶስ የሞቱ ለዘላለም ሕይወት እንደሚነሱ ነው።

ማንም ወደ ተባረኩት እልፍኞች ከመግባቱ በፊት፤ ጉዳያቸው መመርመር፤ ባህርያቸውና ሥራቸው በእግዚአብሔር ፊት እየታየ ማለፍ አለበት። ሁሉም የሚዳኙት በመጽሐፍ ተጽፎ እንደተገኘው ነው። ዋጋቸውም እንደሥራቸው ነው። ይህ ፍርድ በሞት ጊዜ የሚከናወን አይደለም። የጳውሎስን ቃላት ልብ በሉ፡- “ቀን ቀጥሮአልና በዚያም ቀን ባዘጋጀው ሰው እጅ በዓለሙ ላይ በጽድቅ ሊፈርድ አለው፤ ስለዚህም እርሱን ከሙታን በማስነሳቱ ሁሉን አረጋግጦአል” [ዮሐ 17፡31]። እዚህ ላይ ሐዋርያው በግልጽ እንዳስቀመጠው ዓለም የሚፈረድበት፤ ወደፊት የሚሆን፤ የተዘጋጀ የተለየ ጊዜ አለ።

ይሁዳ ስለዚህ ጊዜ ሲናገር፡- “መኖሪያቸውንም የተውትን እንጂ የራሳቸውን አለቅነት ያልጠበቁትን መለእክት በዘላለም እሥራት ከጨለማ በታች እስከ ታላቁ ቀን ድረስ ጠብቆአቸዋል።” እንደገናም የሄኖክን ቃላት በመጥቀስ “እነሆ እግዚአብሔር ይመጣል ከአእላፋት ቅዱሳን ጋራ በሁሉ ይፈርድ ዘንድ [ይሁዳ 6፡14፤ 15]።” ዮሐንስም “ሙታንንም አየሁ ታናሾችን ታላቆችንም በእግዚአብሔር ፊት ቁመው መፃሕፍትም ተከፈቱ፤ ሙታንም ተፈረዱ በመጻሕፍት ተጽፎ እንደነበረ እንደሰሩት መጠን” [ራእይ 20፡12]።

ነገር ግን የሞቱት በሰማይ ያለውን ተድላ እያጣጣሙ፤ ወይም በሲኦል ነበልባል ውስጥ እየተንፈራፈሩ ከሆነ ወደፊት የሚመጣ ፍርድ አስፈላጊነቱ ምንድን ነው? በእነዚህ አስፈላጊ ነጥቦች ላይ ያሉ የእግዚአብሔር ትምህርቶች የማይታወቁ ወይም እርስበርሳቸው የሚጣረሱ አይደሉም። በተራ ሰዎች የሚስተዋሉ ናቸው። ምን ዓይነት ሐቀኛ አዕምሮ ነው በአሁኑ ጽንሰ-ሐሳብ ውስጥ ጥበብም ሆነ ፍትህ ሊያይ የሚችለው? ፃድቃን ከእርሱ ጋራ አብረው ምናልባትም ለረጅም ዘመናት ከኖሩ በኋላ፤ በፍርድ ሰዓት ጉዳያቸው ተመርምሮ ፡- “አወን አንተ መልካም ባርያ የታመንህም” “ግባ ወደ ጌታህ ደስታ” [ማቴ 25÷21፤41] የሚለውን ምርቃት (ባርኮት) ይቀበላሉን? ኃጥአን ደግሞ ከመሰቃያ ስፍራቸው ተሰባስበው አለሙን ሁሉ ከሚፈረደው ዘንድ “ከእኔ ሂዱ እላንት እርጉማን ወደ ዘላለማዊ እሳት” የሚለውን ቅጣት [ማቴ 25÷21፤41] ይቀበላሉን? አህ ከባድ ቀልድ! በእግዚአብሔር ጥበብና ፍርድ ላይ የሚሰነዘር አሳፋሪ ክስ!

የነፍስ አትሞትም ጽንሰ-ሃሳብ፤ ሮም ከእምነት-የለሽነት (ፓፓሂዝም) በመዋስ ወደ ክርስትናው ዓለም ኃይማኖት ከቀላቀለቻቸው የሐሰት አስተምህሮዎች አንዱ ነው። ሉተር “ቁጥር ስፍር ከሌላቸው አስገራሚ የሮም ጳጳሳዊ አዋጆች ቁልል አዛባ” ጋር መድቦታል።-E. Petavel, The Problem of Immortality, page 255። ሙታን ምንም አያውቁም በሚለው በመክብብ በሚገኘው የሰለሞን ቃል ላይ የተሐድሶ አራማጁ ሃሳብ ሲሰጥ እንዲህ ይላል፡- “ሙታን የማይሰሙ ለመሆናቸው ሌላኛው ማረጋገጫ፤ ስለዚህ ሰለሞን የሚያስበው ሙታን ሙሉ በሙሉ እንደተኙና ምንም ነገር እንደማያስቡ ነው። ቀናትንም ሆነ ዓመታትን ሳይሰሉ ተጋድመዋል፤ በሚነቁበት ጊዜ ግን እንዲያው ለአንድ አፍታ ተኝተው እንደነበረ ይሰማቸዋል”።-Martin Luther, Exposition of Solomon's Book Called Ecclesiastes, page 152።

በሞት ጊዜ ፃድቃን ወደ ሽልማታቸው ወይም ኃጥአን ወደ ቅጣታቸው እንደሚሄዱ የሚነገረው አረፍተ ነገር በቅዱሳን መፃሕፍቱ ውስጥ የትም አይገኝም። የኃይማኖት አባቶችና ነብያትም እንደዚህ አይነት ማረጋገጫ ትተው አላለፉም። ክርስቶስንና ሐዋርያቱም ምንም ፍንጭ አልሰጡም። የሞቱት ወዲያውኑ ወደ ሰማይ እንደማይሄዱ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስተምራል። እስከ ትንሳኤ ድረስ የሚተኙ እንደሆኑ ነው የተነገረላቸው [1ኛ ተሰሎ 4÷14፤ እዮብ 14÷10-12]። የብሩ ድሪ በሚበጠስበት፤ የወርቁም ኩስኩስት በሚሰበርበት በዚያን ቀን [መክ 12÷6] የሰው ኃሳብ ይጠፋል። ወደ መቃብር የሚወርዱ እነርሱ በዝምታ ናቸው። ከፀሐይ በታች ስለሚከናወነው ከእንግዲህ አንዳች ነገር አያውቁም [እዮብ 14÷21] ለደከሙ ፃድቃን የተባረከ እረፍት! ጊዜ ቢረዝምም ቢያጥርም ለእነርሱ ግን እንደ አፍታ ነው። ይተኛሉ፤ ወደ ክቡር ዘላለማዊነትም ይገቡ ዘንድ በእግዚአብሔር መለኮት ይቀሰቀሳሉ። “መከለት ይነፋልና ሙታንም ያለ ጥፋት ይነሳሉ... ይህም የሚጠፋው የማይጠፋውን በለበሰ ጊዜ፤ ይህም የሚሞተው የማይሞተውን በለበሰ ጊዜ የዚያን ጊዜ የተፃፈው ነገር ይፈፀማል። ሞት በመሸነፍ ተዋጠ” [1ኛ ቆሮ 15÷52-55]። ከጥልቅ እንቅልፋቸው ሲጠሩ ሳለ ካቆሙበት እንደገና ማሰብ ይጀምራሉ። የመጨረሻው ስሜት፤ ድንገተኛ የሞት ህመም ነበረ፤ በመቃብር ኃይል ስር እየወደቁ እንደሆነ የተሰማቸው የመጨረሻው ሃሳብ። ከመቃብር ሲነሱ፤ የመጀመሪያቸው ሃሳብ የደስታ ሃሳብ “ሞት ሆይ መውጊያህ የት አለ? ሲኦል ሆይ ድል መንሳትህ የት አለ?” በሚለው የአሸናፊነት ጩኸት ያስተጋባል [1ኛ ቆሮ 15÷52-55]።

ምዕራፍ ፴፬—መናፍስታዊነት - ሙታን ወገኖቻችንን ሊያናግሩን ይችላሉን?

በቅዱስ መጻሕፍት እንደተቀመጠው የቅዱሳን መላእክት አገልግሎት ለእያንዳንዱ የክርስቶስ ተከታይ እጅግ አጽናኝና የከበረ ዋጋ ያለው ነው። ነገር ግን በብዛት ተቀባይነት ባገኘው የስነ-መለኮት ትምህርት ስህተቶች አማካኝነት በዚህ ነጥብ ላይ ያለው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ተጋርዶና ተጣምሞ ይገኛል። መጀመሪያ ከጣዖት አምልኮ በውሰት የተወሰደው በኋላም በታላቁ የክህደት ጽልመት ወደ ክርስትና እምነት የተዋሃደው የነፍስ አትሞትም አስተምህሮ “ሙታን አንዳች አያውቁም” [መክ 9÷5] በማለት መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚያስተምረውን እውነት ተክቶታል። “ሁሉ መዳንን ይወርሱ ዘንድ ስላላቸው ለማግዝ የሚላኩ የሚያገለግሉም መናፍስት” [ዕብ 1÷14] የሙታን መናፍስት እንደሆኑ እልፍ አዕላፋት አምነዋል። ይህ ደግሞ የሰው ልጅ ገና ሞትን ሳይቀምስ ስለ ሰማያዊ መላእክት መኖርና ከሰው ታሪክ ጋር ስላለው ግንኙነት መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ምስክርነት ገሸሸ በማድረግ ነው።

ሰው ሞቶም ንቃተ ህሊናው እንዳለን ነው የሚለው አስተምህሮ በተለይም የሞቱ ሰዎች መናፍስት ሕያዋንን ለማገልገል ይመለሳሉ የሚለው እምነት ለዘመናዊ መናፍስታዊነት መንገድ ጠርጓል። ሙታን ወደ እግዚአብሔርና ወደ ቅዱሳን መላእክት ፊት መቅረብ ከቻሉ እንዲሁም በፊት ከነበራቸው ይልቅ እጅግ በላቀ እውቀት ተባርከው ከሆነ ሕያዋንን በእውቀት ለማቅናትና ለማስተማር ለምን ወደ ምድር አይመለሱም? ዝነኛ የስነ መለኮት መምህራን እንደሚያስተምሩት የሙታን መናፍስት ምድር ላይ ባሉ ወዳጆቻቸው ዙሪያ የሚያንዣብቡ ከሆነ፣ ከክፋት ያስጠነቅቋቸው ዘንድ ወይም ከሃዘን ያጽናኑዋቸው ዘንድ ከእነርሱ ጋር እንዲነጋገሩ ለምን አይፈቀድላቸውም? ሰው ከሞተ በኋላም ንቃተ ህሊናው አይሞትም ብለው የሚያምኑ እነርሱ ከፍ ከፍ ባሉ መናፍስት አማካኝነት እንደመለኮት ብርሐን ወደ እነርሱ የሚመጣውን እንዴት እምቢ ማለት ይቻላቸዋል? ይህ ቅዱስ መስሎ የሚታየው መንገድ አላማዎቹን ያሳካ ዘንድ ሰይጣን የሚሰራበት ዘዴ ነው። የእርሱን ትዕዛዝ የሚጠብቁ የወደቁ መላእክት ከመናፍስት ዓለም የመጡ መልዕክተኞች እንደሆኑ ያስመስላሉ። ሕያዋንን ከሙታን ጋር እንደሚያገናኛቸው በሚናገርበት ጊዜ የክፋት ልዑል የአስማታዊ ተጽዕኖውን በአዕምሯቸው ላይ ያሳርፋል።

ሰይጣን የሞቱ ወዳጆቻቸውን ምስል በሰዎች ፊት የማቅረብ ኃይል አለው። እውነት የሚመስል ምትኩ (የማስመሰል ኃይሉ) ፍፁም ነው። ተመሳሳይ ገጽታው፣ ቃላቶቹ፣ የድምጽ ቃናው፣ በሚያስደንቅና ልቅም ባለ ተመሳሳይነት በድጋሜ ይሰራሉ። የሚወዱአቸው እነርሱ የሰማይን ፍፁም ደስታ እያጣጣሙ መሆናቸውን በማረጋገጣቸው ብዙዎች ይጽናናሉ። አደጋ እንዳለበት ሳይጠረጥሩም “የሚያስቱ መናፍስትና የአጋንንትን ትምህርት” ለመስማት ጀሮአቸውን ይሰጣሉ [1ኛ ጢሞ 4÷1]።

ሙታን ከእነርሱ ጋር ለመነጋገር እንደሚመለሱ እንዲያምኑ ከተመሩ በኋላ የሞቱት ሰዎች ሳይዘጋጁ ወደ መቃብር እንደወረዱ አድርጎ ሰይጣን ያስመስላቸዋል። በሰማይ ደስተኛ እንደሆኑ፣ እንዲያውም ከፍተኛ ደረጃ እንደያዙ ይናገራሉ፤ በእንዲህም ሁኔታ በፃድቁና በኃጥኡ መካከል ልዩነት እንደሌለ ተደርጎ ስህተቱ በስፋት ይስተማራል። በአስመሳይነት የቀረቡት ከመናፍስት ዓለም የመጡ እንደሆኑ የተደረጉት ጎብኝዎች እውነትነት ያላቸው ማስጠንቀቂያዎችና ተግሳጾች አልፎ አልፎ ይናገራሉ። ተአማኒነቱ እየጎለበተ ሲሄድም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያለውን እምነት በቀጥታ የሚያኮስስ አስተምህሮ ያቀርባሉ። በምድር ስላሉት

ወዳጆቻቸው ደህንነት ጥልቅ ፍላጎት እንዳላቸው በማስመሰል እጅግ አደገኛ የሆኑ ስህተቶችን በተዘዋዋሪ ይናገራሉ። አንዳንድ እውነት መናገራቸውንና አንዳንድ ጊዜም የወደፊት ክስተቶችን መተንበይ መቻላቸው ለንግግሮቻቸው የተአማኒነት መልክ ያገናጽፋቸዋል፤ እጅግ የተቀደሱት የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች እንደሆኑ ተደርገው፤ ያለምንም ጥርጣሬ ታምነው፤ በእልፍ አዕላፋት በቀላሉ ተቀባይነት ያገኛሉ። የእግዚአብሔር ሕግ ወደ ጎን ይገፋል፤ የፀጋ መንፈስ ይንቋሽሻል፤ የቃል ኪዳኑ ደምም ቅዱስ እንዳልሆነ ነገር ተደርጎ ይቆጠራል። መናፍስቱ የክርስቶስን መለኮታዊነት ይክዳሉ፤ እንዲያውም ፈጣሪን ከእነርሱ ደረጃ ጋር እኩል ያስቀምጣሉ። በእንደዚህ አይነት አዲስ ሽፋን በሰማይ የጀመረውንና በምድር ላይ ለስድስት ሺህ ዓመት የቀጠለውን በእግዚአብሔር ላይ ያነሳውን ጦርነት ታላቁ አማፂ ወደፊት ቀጥሎበታል።

የመንፈሳዊ መገለጾች፤ ማዕከሉ (አገናኙ) የሚተውናቸው ማጭበርበሪያዎችና ማታለያዎች እንደሆኑ አድርገው ለማስቆጠር ብዙዎች ይጥራሉ። የማታለል ተግባራት ተደብቀው እንደ እውነተኛ መገለጥ ተደርገው መወሰዳቸው እውነት ቢሆንም ከሰብዓዊ ኃይል በላይ የሆነ ኃይልም በግልጽ ሲንፀባረቅ ቆይቷል። ምስጢራዊ በሆነ ሁኔታ በማውራት የተጀመረው ዘመናዊ መናፍስታዊነት የሰብአዊ ፍጡር ማታለያ ወይም ማጭበርበሪያ ውጤት ሳይሆን፤ ነፍሳትን ከሚያወድሙ እጅግ ከተዋጣላቸው ማታለያዎች አንዱ የሆነውን መንገድ በእንዲህ ሁኔታ ያስተዋወቁት የርኩሳን መላእክት ቀጥተኛ ሥራ ነው። መናፍስታዊነት ከፍጡር አስመሳይነት የዘለለ አይደለም ብለው በማመን ብዙዎች በወጥመድ ይያዛሉ፤ ከሰብዓዊ ባህርይ ውጪ ናቸው ከማለት በቀር ሌላ ፍርጃ በማይሰጧቸው ክስተቶች ፊት ለፊት ሲፋጠጡ፤ ይታላላሉ። የእግዚአብሔር ታላቅ ኃይል እንደሆኑ አድርገው እንዲቀበሏቸው ይመራሉ።

እነዚህ ሰዎች ሰይጣንና ወኪሎቹ ለሚያከናውኑአቸው ድንቅና ተዓምራት በመጽሐፍ ቅዱስ የተቀመጠውን ምስክርነት ችል ይላሉ። የፈርኦን አስማተኞች የእግዚአብሔርን ሥራ አስመስለው ይተውኑ ዘንድ የተቻላቸው በሰይጣናዊ እርዳታ ነበር። ከክርስቶስ ዳግም ምፅዓት በፊት ተመሳሳይ የሆነ ሰይጣናዊ ኃይል እንደሚገለጥ ጳውሎስ ይመሰክራል። የጌታ መገለጥ “በተዓምራት ሁሉና በምልክቶች በሐሰተኛ ድንቆችም በዓመጽም በመታለል ሁሉ እንደ ሰይጣን አሰራር” [2ኛ ተሰሎ 2፡9፤10] ከሚሆነው ክስተት በኋላ ይሆናል። ሐዋርያው ዮሐንስም በመጨረሻው ቀን የሚሆነውን ተዓምር ስሪ ኃይል ሲገልጽ እንዲህ ይላል፡- “እሳትንም እንኳ ከሰማይ ወደ ምድር በሰው ፊት እስኪያወርድ ድረስ ታላላቆችን ምልክቶች ያደርጋል። ከተሰጡት ምልክቶች የተነሳ በምድር የሚኖሩትን ያስታል።” [ራዕይ 13፡13፤14]። እዚህ ላይ የተተነበዩት እንዲሁ ተራ የሆኑ አስመሳይነቶች አይደሉም። ሰዎች እየተታለሉ ያሉት የሰይጣን ወኪሎች ለመፈፀም ኃይል ባላቸው ተዓምራት እንጂ እናደርጋቸዋለን ብለው በሚያስመስሏቸው ሙከራዎች አይደሉም።

የምጡቅ አዕምሮውን ኃይላት የማታለል ሥራ ላይ ይውሉ ዘንድ የገበረው የጨለማው ልዑል ማሳሳቻዎቹ ለሁሉም የሰው ልጅ መደቦችና ሁኔታዎች እንዲገጥሙ አድርጎ በብልሃት ያበጃጃቸዋል። የጠራና ጨዋ ማንነት ላላቸው ሰዎች መናፍስታዊነትን በተሻለ ጥራት እንዲሁም የማሰብና የመመራመር መልክ አላብሶ በማቅረብ ብዙዎችን ወደ ወጥመዱ ለመሳብ የሚሳካላት ይሆናል። መናፍስታዊነት የሚያካፍለው ጥበብ በሐዋርያው ያዕቆብ የተገለጠው አይነት ሲሆን “ከላይ የሚወርድ አይደለም ነገር ግን የምድር ነው፤ የስጋም ነው፤ የአጋንንትም ነው” [ያዕቆ 3፡15]። መደበኛ (መሸፋፈን) አላማውን የበለጠ ሲገጥምለት ግን ታላቁ አታላይ ደህንን ይደብቀዋል። የሰማያዊ ሱራፌሎችን ብርሐን ተላብሶ በፈተናው ምድር በዳ በክርስቶስ ፊት የቀረበው እርሱ፤ ተወዳዳሪ የሌለውን የሚስብ ውበት ተላብሶ የብርሐን መልአክ ሆኖ ወደ ሰዎች

ይመጣል። ቀልብን የሚመረኮ ርዕሶችን በማቅረብ ስለ አመክንዮ ተማጽዕኖ ያቀርባል፤ በሚያስፈነድቁ ትዕይንቶች ምናብን (ስሜትን) ያስደስታል፤ ስለ ፍቅርና ችግር በአንደበተ ርቱዕ አቀራረብ በመናገር ፍቅርን ማግኘት ይችላል። አስተሳሰብን በማነሳሳት፣ ኃሳብን አግዝፎ በማንሳፈፍ ሰዎች በራሳቸው ጥበብ ታላቅ ኩራት እንዲሰማቸው በማድረግ በልባቸው ዘላለማዊ እግዚአብሔርን እንዲያቀልሉ (እንዲንቁ) ያደርጋቸዋል። የዓለምን አዳኝ እጅግ ከፍታ ወዳለው ተራራ ወስዶ፣ የዓለምን ሁሉ ነገሥታት ከነክብራቸው በፊቱ ያቀርባሉት ያ ኃይል ፍጡር በመለኮታዊ ኃይል ያልተከለሉትን ሁሉ የስሜት ህዋሳቶቻቸውን (አስተሳሰባቸውን) ማጣመም በሚችልበት አኳኋን ፈተናዎቹን ለሰዎች ያቀርባል።

በሚያማልሉ ቃላት፣ የተከለከለ እውቀትን ለማግኘት ያለውን ፍላጎት በማቀጣጠል፣ ራስን ከፍ ከፍ የማድረግ ምቹትን በማነሳሳት ሔዋንን በኤደን ገነት እንዳሳሳተ ሁሉ ዛሬም ሰይጣን ሰዎችን ያታልላል። ራሱ ለውድቀት የተዳረገው እነዚህን ክፋቶች ማበረታታቱ ነበር፤ እናም በእነዚህ ክፋቶች አማካኝነት የሰውን ውድመት እውን ለማድረግ ያልማል። “እንደ እግዚአብሔር ትሆናላችሁ” ይላል “ክፉና በጎን ታውቃላችሁ” [ዘፍ 3÷5]። መናፍስታዊነት “ሰው የእድገት (የለውጥ) ፍጥረት ነው፤ ከመወለዱ ጀምሮ ለማደግ፣ እንዲያውም እስከ ዘላለም ወደ እግዚአብሔር አብነት ለመድረስ፣ ዕድል ፈንታው (መዳረሻው) ነው” በማለት ያስተምራል። እንደገናም “እያንዳንዱ ህሊና በራሱ ላይ ይፈርዳል እንጂ በሌላው ላይ አይበይንም” “ፍርዱም ትክክል ይሆናል ምክንያቱም የራስ ፍርድ ነው... ዙፋኑ በራስህ/በራስሽ ውስጥ ነው” ይላል። በውስጡ ያለው “መንፈሳዊው ንቃት ህሊናው” ሲነቃ አንድ የመናፍስታዊ አስተማሪ እንዲህ አለ፡- “ባልንጀሮቹ ሁሉም ያልወደቁ ግማሽ አማልክት ነበሩ” አለ። ሌላኛው ሲናገር “ትክክልና ፍፁም የሆነ ማንኛውም ፍጡር እርሱ ክርስቶስ ነው” ብሏል።

በመሆኑም የእውነተኛ አክብሮት ምክንያት መሆን በሚገባው በእግዚአብሔር ፃድቅነትና ፍጽምና ፈንታ፣ የሰው ልጅ የሚደርስበት ደረጃ ትክክለኛ መለኪያና ፍፁም ፃድቅ በሆነው በሕጉ ቦታ፣ በብቸኝነት ሊመለክ የሚገባው፣ ብቸኛው የፍርድ መመሪያ ወይም የባህርይ መመዘኛ የሚሆነው፣ ኃጢአተኛውና ስህተት የሚሰራው፣ የሰው የራሱ ባህርይ እንደሆነ አድርጎ ሰይጣን ተክቶታል። ይህ ሽቅብ ሳይሆን ቁልቁል የሆነ እመርታ ነው።

በማየት እንለወጣለን የሚለው ሕግ፣ የአዕምሮና የመንፈሳዊ ተፈጥሮ፣ የሁለቱም ሕግ ነው። አዕምሮ፣ እንዲያብላለሰለው ከተፈቀደለት ሐሳብ ጋር ቀስ በቀስ ራሱን እያስማማ ይሄዳል። እንዲወደውና እንዲያከብረው ተደርጎ የተለማመደውን እየመሰለ ይሄዳል። ሰው ከራሱ የንጽህና፣ የመልካምነት ወይም የእውነት ደረጃ በላይ ከፍ ሊል ፈጽሞ አይችልም። [ይደርስበት ዘንድ የሚመኘው] የመጨረሻ ከፍታው እኔነት ከሆነ ከዚያ የተሻለ ከፍ ያለ ደረጃ ላይ ፈጽሞ ሊደርስ አይችልም። ከዚያ ይልቅ በቀጣይነት ዝቅ ዝቅ እያለ እየሰጠመ ይሄዳል። ሰውን ከፍ የማድረግ ኃይል ያለው የእግዚአብሔር ፀጋ ብቻ ነው። ለራሱ ከተተወ፣ መንገዱ ቁልቁል የሚወርድ እንደሆነ ሳይታለም የተፈታ ነው።

በተሻለ ከነጠረውና ከብልሁ ይልቅ፣ የራሱን ፍላጎት በገደብ የለሽነት ለሚያራምደው፣ ለደስታ (pleasure) አፍቃሪውና ለፍትወተኛው፣ መናፍስታዊነት ያን ያህል በማያታልል ሁኔታ፣ ራሱን ሳይደብቅ ይቀርባል። እንዲሁ በጥቅሉ ሲመለከቱት ከዝንባሌዎቻቸው ጋር የተስማማ የሆነ ነገር ያገኛሉ። ሰይጣን የሰብአዊ ተፈጥሮን ደካማ ጎን የሚያሳየውን እያንዳንዱን ምልክት ያጠናል፤ እያንዳንዱ ሰው ሊሰራው

የሚዳዳው ኃጢአት ላይ ምልክት ያደርጋል፤ ክፋት ለመሥራት ያለውን ዝንባሌ ለመቆስቆስ እድሎች እንዳይጠፉ ጥንቃቄ ያደርጋል። ቢደረግ በራሱ ህገ-ወጥ ያልሆነውን ነገር ከልክ በላይ እንዲያደርጉት በመፈተን መጠንን በመጣስ አማካኝነት አካላዊ፣ አዕምሯዊና ግብረ-ገባዊ ኃይላቸውን እንዲያደክሙ ያደርጋቸዋል። ፍላጎትን በማርከት አባዜ በሺዎች የሚቆጠሩትን አውድሟቸዋል፤ አሁንም እያጠፋቸው ነው። በዚህም አጠቃላይ የሰውን ተፈጥሮ የጨካኔ መልክ አላብሶታል። ሥራውንም ለመቀምቀም በመናፍስቱ አማካኝነት “እውነተኛ እውቀት የሰውን ልጅ ከሁሉም ሕግ በላይ ያደርገዋል።” “ምንም ቢሆን፣ ትክክል ስለሆነ እግዚአብሔር አይኮንንም”፤ “የሚፈፀሙ ኃጢአቶች ሁሉም የሚደረጉት ከቅንነት ነው” በማለት ይናገራል። የሰዎች ፍላጎት የመጨረሻው፣ ከፍተኛው ሕግ እንደሆነ እንዲያምኑ በሚመሩበት ጊዜ ነፃነት እንዳሻቸው የሚጠቀሙበት ፈቃድ እንደሆነ፣ ሰውም ተጠያቂነቱ ለራሱ ብቻ እንደሆነ እንዲያምኑ ሲሆኑ፣ ብልሹነትና የሞራል ዝቅጠት በእያንዳንዱ እጅ ላይ የተትረፈረፈ ቢሆን ማን ይገረማል? እልፍ አዕላፋት ስጋዊ ልባቸው እንዲያደርጉት የሚያነሳሳቸውን ነገሮች ለመፈፀም ነፃነት የሚሰጧቸውን ትምህርቶች በጉጉት ይቀበላሉ። ራስን የመቆጣጠር ልዳም በከፍተኛ ፍላጎት አንገት ላይ ይጋደማል፤ የአዕምሮና የነፍስ ኃይላት በእንስሳዊ ዝንባሌዎች ሥር ይደረጋሉ፤ ከዚያም ሰይጣን እየተፍነከነከ የክርስቶስ ተከታይ ነን የሚሉትን፣ በሺዎች የሚቆጠሩትን ወደ መረቡ ጠርጎ ያስገባቸዋል።

በመናፍስታዊ የሐሰት አባባሎች ግን ማንም ሊታለል አይገባውም። ወጥመዱን ማየት ይቻላቸው ዘንድ እግዚአብሔር ለዓለም በቂ ብርሐን ሰጥቷል። ከወዲሁ እንደታየው የመናፍስታዊነትን መሰረት ያነፀው ጽንሰ ሐሳብ እጅግ ግልጽ ከሆኑት የመጽሐፍ ቅዱስ ቃላት ጋር ጦርነት ላይ ነው። ሙታን ምንም እንደማያውቁ፣ ሀሳባቸውም እንደጠፋ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል፤ ከፀሐይ በታች በሚከናወን ማናቸውም ነገር ላይ ዕድል ፈንታ የላቸውም፤ በምድር ላይ ስላሉ እጅግ የሚወዷቸው ሰዎች ደስታም ይሁን ኃዘን ምንም የሚያውቁት ነገር የለም።

በተጨማሪም ከሞቱ ሰዎች መናፍስት ጋር እንደሚደረግ የሚመስለውን ግንኙነት ሁሉ እግዚአብሔር በግልጽ ከልክሏል። እንደዚራዊ መናፍስት ጠሪዎች ሁሉ በዕብራዊያን ዘመንም ከሙታን ጋር እንደሚነጋገሩ የሚያትቱ መደቦች ነበሩ። ነገር ግን “የተለመዱ መናፍስቶች” ተብለው ይጠሩ የነበሩት እነዚህ ከሌላ ዓለም የመጡ ጎብኚዎች በመጽሐፍ ቅዱስ “የአጋንንት መናፍስት” በመባል ይጠራሉ [ዘሁል 25÷1-3፤ መዝሙር 106÷28፤ 1ኛ ቆሮ 10÷20፤ ራዕይ 16÷14]። ከተለመዱ መናፍስት ጋር የሚደረገው ግንኙነት በጌታ ዘንድ ፀያፍ እንደሆነ፣ በሞት ቅጣትም የሚያስቀጠ ፍፁም የተከለከለ እንደሆነ ተነግሯል [ዘለዋ 19÷31፤ 20÷27]። የጥንቆላ ስም ራሱ አሁን እንደ ስድብ የሚታይ ነው። ሰዎች ከርኩስ መናፍስት ጋር ግንኙነት መፈፀም ይችላሉ የሚለው አባባል የጨለማው ዘመን አፈ ታሪክ እንደሆነ ተደርጎ ይቆጠራል። ነገር ግን በመቶ ሺዎች፣ አዎ በሚሊዮኖች ምዕመናት ያሉት፣ በሳይንሳዊ ክበባት ውስጥ የገባው፣ አብያተ ክርስቲያናትን የወረረው፣ በሕግ አውጪ አካላት ዘንድ፣ በነገሥታት ሰገነቶች ጭምር ተቀባይነት ያገኘው፣ መናፍስታዊነት፣ ይህ ግዙፍ ማታለያ ግን በአዲስ የማታለያ ካባ የተነቃቃው፣ ጥንቆላ ተብሎ በጥንት ዘመን የተከነነውና የተከለከለው ራሱ ነው።

የመናፍስታዊነትን እውነተኛ ባህሪ ለማወቅ ሌሎች ማስረጃዎች ባይኖሩ እንኳ፣ መናፍስቶቹ በጽድቅና በኃጢአት መካከል፣ እጅግ በከበሩትና በንፁሆቹ የክርስቶስ ሐዋርያትና እጅግ በተበላሹት የሰይጣን አገልጋዮች መካከል ልዩነት አለማድረጋቸው ለክርስቲያኑ በቂ ምስክር ነው። በሰው መካከል እጅግ የረከሱ

ሰዎች ሰማይ እንደገቡና እዛም ከፍ ከፍ እንዳሉ በማሳየት ሰይጣን ለዓለም እንዲህ ይላል፡- “ምንም ያህል ኃጢአተኛ ብትሆን ምንም አይደለም፤ እግዚአብሔርንና መጽሐፍ ቅዱስን ብታምን ወይም ባታምን ምንም አይደል፤ እንዳሻህ ሆነህ ኑር፤ ሰማይ ያንተ ቤት ነው።” መናፍስታዊ አስተማሪዎች እንዲህ ብለው ያውጃሉ፡- “ክፉን የሚያደርግ ሁሉ በእግዚአብሔር ዘንድ መልካም ነው፤ እርሱም በእነርሱ ዘንድ ደስ ይለዋል። “ወይስ የፍርድ አምላክ ወዴት አለ?” [ሚል 2፡17] የእግዚአብሔር ቃል እንዲህ ይላል፡- “ክፉውን መልካም መልካሙን ክፉ ለሚሉ ጨለማውንም ብርሐን ብርሃኑንም ጨለማ ለሚያደርጉ... ወዮላቸው።” [ኢሳ 5፡20]።

በእነዚህ ውሸታም መናፍስት ተመስለው የሚቀርቡት ሐዋርያት፣ በመንፈስ ቅዱስ ምሪት አማካኝነት ምድር ላይ ሳሉ የፃፉትን እንዲቃረኑ ይደረጋሉ። የመጽሐፍ ቅዱስ ምንጭ መለኮት መሆኑን ይክዳሉ። በዚህም የክርስቲያኑን የተስፋ መሰረት በመበጫጫቅ ወደ ሰማይ የሚወስደውን መንገድ የሚገልጠውን ብርሀን ያጠፋሉ። መጽሐፍ ቅዱስ ተራ ልብ ወለድ እንደሆነ፣ ወይም ቢያንስ ቢያንስ ለሰብአዊ ዘር የቀድሞው ትውልድ የሚገጥም፣ አሁን ግን እንደ ዘመን-ያለፈበት ተደርጎ እንዲናቅ ወይም ወደ ጎን እንዲገፋ ዓለምን ለማሳመን ሰይጣን እየሰራ ነው። የእግዚአብሔርንም ቃል ቦታ ይወስድ ዘንድ መንፈሳዊ መገለጦችን ያቀርባል። ይህ ሙሉ ለሙሉ በእርሱ ቁጥጥር ስር የሆነ መስመር ነው፤ በዚህ አማካኝነት እርሱ ማን እንደሆነ ዓለምን ማሳመን ይችላል። በእርሱና በተከታቾች ላይ ይፈርድ ዘንድ ያለውን መጽሐፍ ቅዱስ ልክ እርሱ የሚፈልገው ቦታ፣ በጽልመት ስር ያስቀምጠዋል፤ የዓለምን አዳኝ ከአንድ ተራ ሰው ያልበለጠ እንደሆነ ያደርገዋል። የየሱስን መቃብር ይጠብቁ የነበሩት ሮማዊ ወታደሮች ትንሳኤውን ያስተባብሉ ዘንድ ካህናቱና ሽማግሌዎቹ በአንደበታቸው ያስቀመጡላቸውን የሐሰት ዜና እንዳሰራጩ ሁሉ በመንፈሳዊ መገለጦች የሚያምኑትም እንዲሁ በአዳኞችን ሕይወት ዙሪያ ምንም ተዓምራዊ የሆነ ነገር እንደሌለ ሊያስመስሉ ይሞክራሉ። ክርስቶስን ከመጋረጃው ጀርባ ለማድረግ ጥረት ካደረጉ በኋላ ወደራሳቸው ተዓምራት ትኩረት በመሳብ የእነርሱ ሥራዎች ከክርስቶስ እጅግ የላቁ እንደሆኑ ይናገራሉ።

በአሁኑ ጊዜ መናፍስታዊነት መልኩን እየቀየረ መሆኑ እሙን ነው። የበለጠ ጥያቄ የሚያስነሱትን ባህርያትን በመደበቅ የክርስቲያን ገጽታ እየያዘ ነው። ነገር ግን ከመድረኩና ከህትመት የሚወጡት ንግግሮቹ በሕዝብ ፊት ለብዙ ዓመታት ኖረዋል፤ በዚህም ትክክለኛ ማንነቱ ተገልጦአል። እነዚህ ትምህርቶች ሊካዱ ወይም ሊደበቁ አይችሉም።

አሁን ያለበት ደረጃም ቢሆን ከቀድሞው ጊዜ የተሻለ እንዲታገሱት ከማድረግ የራቀ ነው፤ እንዲያውም የበለጠ አደገኛ ነው፤ ምክንያቱም የበለጠ የጮሌ ማታለያ ስልት ይዟል። ቀደም ባለው ጊዜ ክርስቶስንና መጽሐፍ ቅዱስን ሲያወግዝ የነበረ ቢሆንም አሁን ሁለቱንም እንደሚቀበል ይመስክራል። ነገር ግን የከበሩትና አስፈላጊ እውነቶች ምንም ተጽዕኖ እንዳይፈጥሩ ተደርገው ሳለ መጽሐፍ ቅዱስ ላልተለወጠው ልብ አስደሳች እንዲሆን ተደርጎ ይተረጎማል። ፍቅር ዋነኛው የእግዚአብሔር ባህርይ መሆኑ ቢቀርብም ወደ ደካማ ስሜታዊነት ቀጭጭ በመልካምና በክፋት መካከል የሚያስቀምጠው ልዩነት ኢምንት ይሆናል። የእግዚአብሔር ፍርድ፣ የኃጢአት ውግዘቱና የቅዱስ ሕጉ መጠይቆች ከእይታ ውጪ ይደረጋሉ። ሰዎች፣ ሕጉ (አሥርቱ ትዕዛዛት) ሙት የሆነ ደብዳቤ እንደሆነ አድርገው እንዲመለከቱት ይማራሉ። አስደሳችና አነሁላይ (አስማታዊ) ተረቶች ስሜትን እንዲያቅበጡባቸው ይደረግና፣ ሰዎች የእምነታቸው መሰረት መጽሐፍ ቅዱስ

መሆኑን እንዳይቀበሉ ይመራሉ። ክርስቶስ ልክ እንደበፊቱ ይካዳል፤ ነገር ግን ሰይጣን የሕዝቡን አይን እጅግ ስለሳወረው ማታለያው አይስተዋልም።

የመናፍስታዊነት አታላይ ኃይልና በተጽዕኖውም ስር የመውደቅ አደጋው ትክክለኛ መረዳት ያላቸው በጣም ጥቂቶች ናቸው። እንዲያው ለማወቅ ያላቸውን ጉጉት ለማርካት ሲሉ ብዙዎች ይጎነጉሉታል። በእርሱ ላይ [በመናፍስታዊነት] እውነተኛ እምነት የላቸውም፤ በመንፈሱ ቁጥጥር ስር ብንሆንስ ብለው ሲያስቡትም በድንጋጤ ይሞላሉ። እነዚህ ሰዎች ግን በተከለከለ ምድር ላይ ለመቆም ይደፍራሉ፤ ኃይሉ አጥፊም ያለፈቃዳቸው ኃይሉን ይተገብርባቸዋል። በእርሱ ትዕዛዝ ስር አዕምሮአቸውን ለማስገዛት አንድ ጊዜ እንዲግባቡ ከተደረጉ፣ ከዚያ ወዲያ እስረኛው አድርጎ ይይዛቸዋል። ከዚያ የሚያነሆልል አታላይ ድግምት ለመላቀቅ በራሳቸው ኃይል ፈጽሞ የማይቻላቸው ይሆናሉ። በእምነት ከልብ ለሚፀልይ ፀሎት መልስ ሆኖ ከሚመጣው ከእግዚአብሔር ኃይል ብቻ በቀር እነዚህን በወጥመድ የገቡ ነፍሳት ነፃ ሊያወጣ የሚችል አንዳች ኃይል የለም።

ኃጢአት ያዘለን ባህርይ ለመተግበር ልቅ የሚሆኑ ወይም የሚታወቅ ኃጢአትን በፈቃዳቸው የሚያበረታቱ እነርሱ የሰይጣንን ፈተናዎች የሚጋብዙ ናቸው። ከእግዚአብሔር እንዲሁም ከመላእክቱ ጥንቁቅ ጥበቃ ራሳቸውን ይነጥላሉ፤ ክፉው ማሳሳቻዎቹን ሲያቀርቡ፣ ያለ መከላከያ ምሽግ ይሆናሉ። ቀላል ታዳኝ ሆነውም ይወድቃሉ። ስለዚህ በእርሱ ኃይል ስር ራሳቸውን ያስቀመጡ እነርሱ የአቅጣጫቸው ፍፃሜ የት እንደሆነ እምብዛም አያስተውሉም። መሸነፋቸውን ካረጋገጠ በኋላ፣ ሌሎችን እያታለሉ ወደ ውድመት ያመጡ ዘንድ ፈታኝ ሰራተኛ አድርጎ በወኪልነት ይቀጥራቸዋል።

ነብዩ ኢሳይያስ እንዲህ ይላል፡- “የሚጮኹትንና ድምጻቸውን ዝቅ አድርገው የሚናገሩትን መናፍስት ጠሪዎችንና ጠንቋዮችን ጠይቁ ባሉአችሁ ጊዜ፣ ሕዝቡ ከአምላኩ መጠየቅ አይገባውምን? ወይስ ለሕያዋን ሲሉ ሙታንን ይጠይቃሉን? ወደ ሕግና ወደ ምስክር ሂዱ እንዲህ ያለውን ቃል ባይናገሩ ንጋት አይበራላቸውም [በውስጣቸው ብርሐን ስለሌለ ነው/if they speak not according to this word, it is because there is no light in them]” [ኢሳ 8÷19፣20]። ስለ ሰው ተፈጥሮና ስለሙታን ሁኔታ በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የተቀመጠውን ለመቀበል ሰዎች ፈቃደኛ ቢሆኑ፣ በመናፍስታዊነት ንግግሮችና መገለጦች ውስጥ በኃይል በምልክትና በሀሰተኛ ተዓምራት የሚያከናውነውን የሰይጣንን ሥራ ማየት ይችላሉ ነበር። ነገር ግን ከስጋ ልብ ጋር በቀላሉ የሚስማማውን ነፃነት ከመተው ይልቅ፣ የሚወዱአቸውንም ኃጢአቶች ከመጣል ይልቅ፣ እልፍ አዕላፋት ዓይናቸውን ለብርሐን ጨፍነው፣ ማስጠንቀቂያውን ችል ብለው፣ ሰይጣን በዙሪያቸው ወጥመዱን ሲተበትብ ሳለ፣ ቀጥ ብለው ተራምደው ታዳኝ ሆነው ይያዛሉ። “ይድኑ ዘንድ የእውነትን ፍቅር ስላልተቀበሉ ሐሰትን ያምኑ ዘንድ እግዚአብሔር የስህተትን አሰራር ይልክባቸዋል።” [2ኛ ተሰ 2÷10፣11]።

የመናፍስታዊነት ትምህርቶችን የሚቃወሙ እነርሱ ሰዎችን ብቻ ሳይሆን ሰይጣንንና መልአክቱን ጨምሮ እያጠቁ ናቸው። ከአለቆችና ከስልጣናት በሰማያዊው ስፍራ ካለ ከክፋት መንፈሳዊያን [ኤፌ 6÷12] ጋር ግብግብ ገጥመዋል። በሰማያዊ መልዕክተኞች ኃይል ወደ ኋላ እንዲያፈገፍግ ካልተደረገ በስተቀር ሰይጣን አንዲት ስንዝር መሬት እንኳ አይሰጥም። አዳኞችን እንዳደረገው ሁሉ የእግዚአብሔር ሕዝቦች “ተጽፏል” በሚለው ቃል ይገጥሙት ዘንድ ይገባቸዋል። በክርስቶስ ዘመን እንዳደረገው ሁሉ ሰይጣን አሁንም መጽሐፍ

ቅዱስን መጥቀስ ይችላል፤ እውነት መሳይ ማደናገሪያዎችን ለማስቀጠልም የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶችን ያጣምማል። በዚህ አደገኛ ወቅት የሚቆሙ እነርሱ የመጽሐፍ ቅዱስን ምስክርነት ለራሳቸው ያውቁ ዘንድ ግድ ይሆንባቸዋል።

የተወደዱ ዘመዶቻቸውን ወይም ጓደኞቻቸውን መስለው በሚቀርቡ፣ እጅግ አደገኛ የሆኑ ኑፋቄዎችን በሚናገሩ የዲያቢሎስ መናፍስት ብዙዎች ግድድሮሽ ይገጥማቸዋል። እነዚህ ጎብኚዎች ስለ ብልቶቻችንን በመኮርኮር፣ አስመሳይነታቸውን ያስቀጥሉ ዘንድ ተአምራትን ይሰራሉ። ሙታን ምንም እንደሚያውቁ፣ መስለው የሚገለጡትም የአጋንንት መናፍስት እንደሆኑ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ እውነት እንቋቋማቸው ዘንድ መዘጋጀት የግድ ያስፈልገናል።

“በምድር የሚኖሩትን ይፈትናቸው ዘንድ በዓለም ሁሉ ላይ ሊመጣ ያለው የፈተናው ሰዓት” [ራዕይ 3÷10] ከፊታችን ነው። እምነታቸው በእግዚአብሔር ቃል ላይ በጽናት ያልተመሠረተ ሁሉ ይታለላሉ፤ ይሸነፋሉም። የሰውን ልጆች መቆጣጠር ይችል ዘንድ ሰይጣን “በአመጽ ማታለል ሁሉ” ይሰራል፤ ማጭበርበሪያዎችም በቀጣይነት እየጨመሩ ይሄዳሉ። አላማውን የሚያሳካው ግን ሰዎች በፈቃዳቸው ለፈተናዎቹ እጅ መስጠት ሲመርጡ ብቻ ነው። ከልባቸው የእውነትን እውቀት ለማግኘት የሚሹ፣ በመታዘዝም ነፍሳቸውን ለማንፃት የሚፍገመገሙ፣ የሚችሉትን ሁሉ በማድረግ ለፍልሚያው የሚዘጋጁ እነርሱ፣ ያለ ጥርጥር፣ በእውነት አምላክ በኩል ምሽግ ያገኛሉ። “የትዕግስቴን ቃል ስለጠበቅህ እኔ ደግሞ እጠብቅሃለሁ” [ራዕይ 3÷10] የሚለው የአዳኙ ቃል ኪዳን ነው። በእርሱ የምትታመን አንዲት ነፍስ በሰይጣን እንድትሸነፍ ከሚተው ይልቅ ሕዝቦችን ይጠብቅ ዘንድ እያንዳንዱን መልአክ ፈጥኖ ከሰማይ ቢልክ ይመርጣል።

በኃጥአን ላይ የሚመጣውን አስፈሪ መታለል፣ ይህ መሞኘታቸውም ከእግዚአብሔር ፍርድ የተጠበቁ እንደሆነ አድርገው ራሳቸውን እንዲቆጥሩ የሚያደርጋቸውን ሁኔታ ነብዩ ኢሳይያስ ወደ እይታ ሲያመጣው፡- “ከሞት ጋር ቃል ኪዳን አድርገናል፤ ከሲኦልም ጋር ተማምለናል፤ ሐሰትን መሸሸጊያችን አድርገናልና፤ በሐሰትም ተሰውረናልና የሚትረፈረፍ መቅሰፍት ባለፈ ጊዜ አይደርስብንም ትላላችሁ” ይላል [ኢሳ 28÷15]። እዚህ ላይ ከተገለፁት መደቦች ውስጥ በግትር ንስሐ አልገባ ባይነታቸው ለኃጢአተኛው የሚመጣ ቅጣት የለም በሚለው ማረጋገጫ ራሳቸውን የሚያጽናኑ ይገኙበታል። እነዚህ ሰዎች፣ የሰው ዘር በሙሉ ምኑንም ያህል ብልሹ ቢሆን ወደ ሰማይ ከፍ ከፍ እንደሚሉና የእግዚአብሔር መላእክት እንደሚሆኑም ያምናሉ። የመናፍስታዊነትን አታላይ አስመሳይነቶች፣ በሰይጣን የተበረከተውን የሐሰት መሸሸጊያ በምትኩ የሚቀበሉ፣ በመከራ ዘመን ለፃድቃን ምሽግ ይሆኑ ዘንድ የተበረከቱትን የሰማይ እውነቶች በግልጽ አሻፈረኝ የሚሉ፣ በይፋ ከሞት ጋር ቃል ኪዳን ያሰሩ፣ ከሲኦልም ጋር የተስማሙ ደግሞ አሉ።

የዚህ ትውልድ እውርነት መግለጽ ከሚቻለው በላይ አስደናቂ ነው። በሺዎች የሚቆጠሩ የእግዚአብሔር ቃል ሊታመን የማይገባው እንደሆነ አድርገው አሻፈረን ይሉና፣ ተንሰፍስፈው የሰይጣንን ማታለያዎች በልበሙሉነት ይቀበላሉ። ተጠራጣሪዎችና አላጋጮች ለነብያትና ለሐዋርያት እምነት የሚታገሉትን አክራሪ እንደሆኑ አድርገው ያወግዟቸዋል። ስለ ክርስቶስና ስለ ማዳን እቅዱ በሚያውሱት ክቡር የመጽሐፍ ቅዱስ አዋጆች፣ እውነትንም እምቢ ባሉ ጊዜ ሊጎበኝ ባለው ቅጣት ላይ በመቀለድ ትኩረታቸውን ይቀይራሉ። ለእግዚአብሔር መጠይቅ እውቅና የሚሰጡትን የሕጉንም መጠይቆች የሚታዘዙትን ጠባብ፣ ልፍስፍስና

አጉል እምነት የሚከተል አዕምሮ ባለቤት አድርገው በታላቅ ሀዘን ይመለከቱአቸዋል። በእርግጥም ከሞት ጋር ቃል ኪዳን እንዳይረጉ፣ ከሲኦልም ጋር እንደተስማሙ፣ በእነርሱና በእግዚአብሔር የበቀል ብድራት መካከል ሊታለፍ፣ ሊጣስ ፈጽሞ የማይችል ቅጥር የገነቡ አስመስለው እርግጠኛነታቸውን ያንፀባርቃሉ። ፍርሃት ሊቀሰቅስባቸው የሚችል አንዳች ነገር የለም። ለፈታኙ ሙሉ ለሙሉ እጃቸውን ስለሰጡ፣ ከእርሱ ጋር እጅግ በቅርበት ስለተቆራኙ፣ በእርሱም መንፈስ እጅግ ስለተሞሉ፣ ከወጥመዱ ያመልጡ ዘንድ ኃይሉም ሆነ ዝንባሌው የላቸውም።

ዓለምን ያሳስት ዘንድ መጨረሻ ለሚያደርገው ጥረቱ ሰይጣን ዝግጅት ሲያደርግ ቆይቷል። የሥራው መሰረት የተጣለው “በእርግጥ አትሞቱም” በሚለው በኤደን ለሔዋን በተሰጠው ማረጋገጫ ነው። “ከእርስዎ በበላችሁ ቀን ዓይናችሁ ይከፈታል፤ እንደ አምላክም ትሆናላችሁ፤ መልካምንና ክፉንም ታውቃላችሁ” [ዘፍ 3÷4፣5]። መናፍስታዊነትን በመኮትኮት ወደር የሌለው ማታለያው ለሆነው ስልቱ ቀስ በቀስ መንገዱን ሲጠርግ ቆይቷል። ወደ ንድፎቹ ሙሉ አፈጻጸም ላይ ገና አልደረሰም፤ በመጨረሻ ጭላጭ ቀናት ግን የሚደረስበት ይሆናል። ነብዩ እንዲህ ይላል፡- “ጓጉንቸዎቹ የሚመስሉ ሶስት ርኩሳን መናፍስት ሲወጡ አየሁ፤ ምልክት እያደረጉ የአጋንንት መናፍስት ናቸውና፤ በታላቁም ሁሉን በሚገዛ በእግዚአብሔር ቀን ወደሚሆነው ጦር እንዲያስከትቱአቸው ወደ ዓለም ሁሉ ነገሥታት ይወጣሉ” [ራዕይ 16÷13፣14]። በቃሉ ካላቸው እምነት የተነሳ በእግዚአብሔር ኃይል ከሚጠብቁት በቀር ዓለም ሁሉ ወደማወናበጃው ተርታ ተጠርጎ ይወሰዳል። የእግዚአብሔር ቁጣ ወርዶ እስኪያነቃቸው ድረስ በአደገኛ የደህንነት ስሜት ውስጥ ሰዎች በጥድፊ ያእንዲያንቀላፉ እየተደረጉ ነው።

ጌታ እንዲህ ይላል፡- “ፍርድን ለሚዘን አደርጋለሁ፤ ጽድቅንም ለመጠን፣ በረዶም የሐሰትን ተስፋ ይሰብራል፤ ውኃውም መሸሸጊያውን ይድሳል። ከሞት ጋራም ያደረጋችሁት ቃል ኪዳን ይጠፋል፤ ከሲኦልም ጋር የተማማላችሁት መሐለ አይፀናም። የሚያልፍ ጅራፍ ባለፈ ጊዜ መርገጫ ትሆናላችሁ።” [ኢሳ 28÷17፣ 18]።

ምዕራፍ ፴፭—ጵጵስና እና አደጋ ላይ የወደቀ ነፃነት

ከቀድሞዎቹ ዘመናት ይልቅ ሮማውያን አሁን በፕሮቴስታንቶች ዘንድ በጣም የተሻለ ተቀባይነት አለው። ካቶሊካዊነት ባላደገባቸው፣ ጳጳሳዊያኑም ተጽዕኖ ማድረግን ያተርፉ ዘንድ የማግባባት ስልት እየተጠቀሙ ባሉባቸው ሃገራት፣ የጳጳሳዊውን ተዋረድ ከተሐድሶ አብያተ ክርስቲያናት በሚለዩአቸው አስተምህሮዎች ላይ እየጨመረ የመጣ ግድየለሽነት ይታያል፤ ‘ወሳኝ በሆኑት ነጥቦች ላይ፣ ሲባል የቆየውን ያህል የሰፋ ልዩነት የለንም፤ በእኛ በኩል የምናደርገው ጥቂት የአቋም ለውጥ (ከእኔ ይቅር ስምምነት) ከሮም ጋር የተሻለ መግባባት ላይ ያደርሰናል’ የሚለው አስተሳሰብ ሥር እየሰደደ ነው። እጅግ በውድ ዋጋ ለተገዛው የህሊና ነፃነት ፕሮቴስታንቶች ከፍተኛ ግምት የሚሰጡበት ጊዜ ነበር። ጳጳሳዊዎችን እንዲፀድቁ፣ ከሮም ጋር ለመስማማት መሻትም እግዚአብሔርን መከድ እንደሆነ አድርገው ለልጆቻቸው ያስተምሩ ነበር። አሁን የሚያንፀባርቋቸው አስተሳሰቦች ግን ከዚያ እንዴት የተለዩ ናቸው!

የጳጳሳዊነት ተሟጋቾች ቤተ ክርስቲያን ያለአግባብ ስትወረድ እንደቆየች ይናገራሉ። የፕሮቴስታንቱ ዓለምም ይህንን አባባል ወደ መቀበሉ አዘንብሏል። በድንቁርናና በጨለማ ዘመናት የአስተዳደር መገለጫ በነበሩት ርኩሶችና ምክንያት-አልባ ድርጊቶች የአሁንዋን ቤተ ክርስቲያን መፈረጅ ልክ እንዳልሆነ ብዙዎች ያግባባሉ። ሰቅጣጭ የነበረው ጭካኔዋ የዘመኑ አረመኔነት ውጤት እንደነበር አድርገው ማስተባበያ በመስጠት፣ የዘመናዊው ስልጣኔ ተጽዕኖ አስተሳሰቦችን እንደቀየረው አድርገው አቤቱታ ያቀርባሉ።

እነዚህ ሰዎች በዚህ ጅንን ኃይል አማካኝነት ለስምንት መቶ ዓመታት ሰፍኖ የነበረውን የኃጢአት አይሰፊነት (ስህተት መሥራት አይቻለኝም ያለበትን) መጠይቅ ረስተውት ነውን? እንዲያውም ከመተው በራቀ ሁኔታ፣ ይህ መጠይቅ በአሥራ ዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከበፊቱ በባሰ አዎንታዊ አቋም ተረጋግጧል። ሮም “ስህተት አልፈላቸውም፤ ስህተት መሥራትም ፈጽሞ አይቻለትም”(John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century ,part 2, chapter 2, section 9, note 17) በማለት አስረግጦ እየተናገረች ባለፉት ዘመናት አካሄድዋን ሲመሩት የነበሩትን መመሪያዎቿን እንዴት በይፋ ትተዋለች?

ጳጳሳዊት ቤተ ክርስቲያን ኃጢአት መሥራት አይቻለኝም የምትልበትን መጠይቅ ፈጽሞ አትተውውም። አስተምህሮዎችን አንቀበልም ያሉትን ስታሳድድ የፈፀመችው ሁሉ ትክክል እንደነበረ ታምናለች፤ እድሉ ቢገጥማት ያንኑ ድርጊትዋን እንደገና አትደግመውምን? እስቲ በዓለማዊ መንግሥታት የተቀመጠው ገደብ ይነሳ፤ ወደ ቀድሞው ኃይልዋም እንድትመለስ ትደረግ፣ የፈላጭ ቆራጮችዋና የማሳደድ ተግባርዋ በፍጥነት ተመልሶ ይቀሰቀሳል።

በቅርብ የነበረ ፀኑፊ [Josiah Strong, D.D, በ “Our Country” ገጽ 46-48] የህሊና ነፃነትን በተመለከተ የጳጳሳዊው መዋቅር ስላለው አስተሳሰብ እንዲሁም ከመርህ ግብሮችዋም ውጤታማነት የተነሳ በተለይ በአሜሪካ ላይ ስለተጋረጠው አደጋ ሲናገር፡-

“በአሜሪካ ውስጥ ያለውን ካቶሊካዊነት በተመለከተ የሚንፀባረቀውን ማንኛውንም ፍራቻ ከጥላቻ ወይም ከቂልነት ጋር ሊያያይዙ የሚሞክሩ ብዙ ሰዎች አሉ። እንደነዚህ ያሉቱ ለነፃ ተቋማቶቻችን ተዋቃሚ የሆነ ወይም በእድገቱ ላይ አስፈሪ የሆነ፣ በሮማውያን ባህሪም ሆነ አስተሳሰብ ውስጥ ምንም ነገር አያዩም።

እስኪ መጀመሪያ ጥቂት የመንግሥታችንን መሰረታዊ መመሪያዎችን ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መመሪያዎች ጋር እናነፃጽር፡-

“የአሜሪካ ህገ-መንግሥት ለህሊና ነፃነት ዋስትና ይሰጣል። ከዚህ የበለጠ ውድ የሆነ ወይም መሰረታዊ ነገር የለም። በኦገስት (ነሐሴ) 15፣1854 ዓ.ም በስፋት በሚሰራጩ ጥብቅ ደብዳቤ ሊቀ ጳጳስ ፒየስ 9ኛ እንዲህ አለ፡- የህሊና ነፃነትን ደግፈው የሚነሱ ትርጉም አልባና ስህተት የሆኑ አስተምህሮዎች ወይም የእብደት ንግግሮች ማለት — ከሁሉም የባሱ ተባዮች፣ በአንድ መንግሥትም ሊፈሩ የሚገባቸው ተወዳዳሪ የሌላቸው የስህተት ወረርሽኞች ናቸው። ያው ራሱ ሊቀ ጳጳስ ታህሳስ 8፣ 1864 በፃፈው ደብዳቤ፡- የህሊና ነፃነትና የኃይማኖት አምልኮ ነፃነትን የሚያረጋግጡትንና ቤተ ክርስቲያንዋ ኃይል መጠቀም የለባትም ብለው አቋም የያዙትን ሁሉ ገዝታቸው።”

“በአሜሪካ ሮም የምታሰማው የሰላም ቃና የልብ መለወጥን አያመለክትም። የመቻቻል መንፈስ የምታሳየው አቅም በምታጣበት ስፍራ ነው። ጳጳስ ኦ’ኮነር ሲናገሩ፡- “የኃይማኖት ነፃነት ፀንቶ የሚዘልቀው ለካቶሊኩ ዓለም አደጋ ሳያስከትል ተቃራኒው ጎራ መካሄድ እስካቻለበት ድረስ ብቻ ነው” ብለዋል። የቅዱስ ሊውስ መሪ (ሊቀ) ጳጳስ በአንድ ወቅት እንዲህ ብሎ ነበር፡- “ኦፋቄና አለማመን ወንጀሎች ናቸው፤ የክርስቲያን አገራት በሆኑት ለምሳሌ በጣሊያና በስፔን፣ ሁሉም ሕዝቦች ካቶሊክ በሆኑባቸውና የካቶሊክ እምነትም የምድሪቱ ሕግ አስፈላጊ አካል በሆነበት ሥፍራ፣ እንደሌላ ወንጀል ተደርገው ይቀጣሉ።”

“እያንዳንዱ ከሊቀ ጳጳሱ ቀጥሎ ያለ ቄስ(ካርዲናል)፣ መሪ ጳጳስ(አርክቢሾፕ) እና ጳጳስ(ቢሾፕ) የሚከተሉት ቃላት የተካተቱበት የታማኝነት መኃላን ለሊቀ ጳጳሱ ይፈጽማል፡- ‘ለጌታችን ለሊቀ ጳጳሱ ወይም ለተጠቀሱት ተተኪዎቹ አማፂ የሆኑ፣ መናፍቃንን፣ ከፋፋዮችን፣ አማጽያንን በተቻለኝ አቅም ሁሉ አሳድዳቸዋለሁ፣ እቃወማቸዋለሁ።’-Josiah Strong, Our Country, ch. 5, pars. 2-4

በሮም ካቶሊክ ማሕበረ ኃይማኖት ውስጥ እውነተኛ ክርስቲያኖች መኖራቸው እርግጥ ነው። ማግኘት እንደቻሉት ብርሐን መጠን እግዚአብሔርን እያገለገሉ ያሉ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች በዚያች ቤተ ክርስቲያን ውስጥ አሉ። ወደ ቃሉ ይደርሱ ዘንድ አይፈቀድላቸውም፤ በመሆኑም እውነቱን አያውቁም። በሕያው ልባዊ አገልግሎትና በሚደጋገሙ የይስሙላ ታይታዎችና ስነስርዓቶች መካከል ያለውን ልዩነት ፈጽመው አይተው አያውቁም። በአሳሳችና በማያረካ እምነት ውስጥ የተማሩትን እነዚህን ሰዎች እግዚአብሔር በቸርነትና በለዘብታ ይመለከታቸዋል። በዙሪያቸው የተጠመጠሙትን ጥቅጥቅ ጨለማ ደርምሶ የሚገባ የብርሐን ጫራ ይልክላቸዋል። በክርስቶስ ያለውን እውነት ይገልጥላቸዋል፤ ብዙዎችም ከሕዝቦቹ ጋር አብረው ይቆማሉ።

ነገር ግን የሮም ካቶሊክነት እንደ መዋቅር በቀድሞ ታሪክዋ ከነበረው በተሻለ ሁኔታ አሁን ከክርስቶስ ወንጌል ጋር የተስማማ አይደለም። የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በታላቅ ጽልመት ውስጥ ናቸው፤ ባይሆንም ኖሮ የዘመኑን ምልክቶች ባስተዋሉ ነበር። በእቅድዋና በአሰራር ዘዴዎቿ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ወሰን እጅግ ሰፊ ነው። ዓለምን እንደገና ለመቆጣጠር፣ ስደትን እንደገና ለማስጀመር እንዲሁም ፕሮቴስታንታዊዎች ያደረገውን ሁሉ ለመቀልበስ ለምታደርገው ኃይለኛና ቆራጥ ዝግጅት ተጽኖዋን ማስፋት፣ ጉልበትዋን ማሳደግ ትችል ዘንድ እያንዳንዱን መሰሪያ ጥቅም ላይ በማዋል ላይ ነች። ካቶሊካዊነት በሁሉም አቅጣጫ ሥር እየሰደደ ነው። [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 10ን ተመልከቱ]። ፕሮቴስታንት በሆኑ

አገራት አብያተ ክርስቲያኖቻቸው እና መቅደሳቸው እንዴት እየጨመሩ እንደሆነ እዩ። በፕሮቴስታንቶች በስፋት የሚዘወተሩትን በአሜሪካ እጅግ ተወዳጅ የሆኑትን ኮሌጆችና የኃይማኖት ማሰልጠኞችን ተመልከቱ። የመንፈሳዊ ሥነ-ሥርዓት ክንውኖች በእንግሊዝ ያለውን እድገትና ወደ ካቶሊክ ለመቀላቀል የሚደረጉ ተደጋጋሚ ክህደቶችን ተመልከቱ። ይህ ክስተት ለንፁሁ የወንጌል መመሪያዎች ዋጋ የሚሰጡትን ሁሉ ድንጋጤ ሊቀሰቅስ ይገባል።

ፕሮቴስታንቶች ጳጳሳዊነትን ይጎነትላሉ (ይነካካሉ)፣ ድጋፍም ያደርጋሉ፤ ጳጳሳዊያኑ የተገረሙባቸውና፣ ለማመን ያልቻሉባቸውን የአቋም ማፈግፈጎችና አስታራቂ ሃሳቦች አቅራቢ ሆነዋል። ለትክክለኛው የሮማዊነት ባህሪና በስልጣን የበለደነትዎም ምክንያት ሊመጣ ለሚችለው፣ መስተዋል ላለበት አደጋ ሰዎች ዓይናቸውን እየከደኑ ናቸው። ሰብዓዊና ኃይማኖታዊ ነፃነት እጅግ አደገኛ የሆነውን ጠላት ግስጋሴ መግታት ይቻል ዘንድ ሰዎች መጎስጎስ አለባቸው።

የካቶሊክ ኃይማኖት የማይስብ፣ አምልኮውም የደነዘ፣ ትርጉም ቢስ የሥርዓት ድግግሞሽ እንደሆነ አድርገው ብዙ ፕሮቴስታንቶች ያስባሉ። እዚህ ላይ ስህተት ይሰራሉ። ሮማዊነት በአታላይነት ላይ የተመሠረተ ቢሆንም ጥሬነትና ልፍስፍስ አስመሳይነት ግን አይደለም። የሮማ ቤተ ክርስቲያን ኃይማኖታዊ አገልግሎቱ ተወዳዳሪ የሌለው አስደናቂ ሥነ-ሥርዓት ነው። እጅግ የተዋበው ትዕይንትና የከበረ ስርዓቱ የሰዎችን ህዋሳት ያቅበጠብጣል፤ የምክንያትንና የንቃት ህሊናን ድምፆች ፀጥ ያሰኛል። አይን ይማርካል፣ እፁብ ድንቅ አብያተ ክርስቲያናት፣ ማራኪና መስመሩን የጠበቀ አጀብ፣ የወርቅ መሳዊያዎች፣ በከበሩ ድንጋዮች የተጌጡ ቅዱስ ስፍራዎች፣ ምርጥ ስዕሎች እንዲሁም የሚያማምሩ ቅርፅ-ቅርፆች የውበትን ፍቅር ይኮረኩራሉ። ጆሮም እንዲሁ ይሳባል። መዚቃው ተወዳዳሪ አይገኝለትም። የጥልቅ ኖታ ባለቤት የሆነው መረዋ አርጋን ከብዙ ድምፆች ጋር ተዋህዶ በምጡቅ ሉሎችና ምሳሰ በቆመባቸው መስመር በሰሩ ግዙፍ ቤተ መቅደሶች ውስጥ ሲያስገመግም በግርምትና በታላቅ አክብሮት አዕምሮ ላይ አሻራ ሳያሳርፍ አይቀርም።

ይህ በኃጢአት ህመምተኛ ለሆነው ነፍስ መሻቶች ፊዝ እንጂ ሌላ የማይሆነው ውጫዊ ሽብርቅርቅ፣ ኩፈሳና ሥነ ሥርዓት፣ የውስጣዊ መቆሸሽ ማስረጃ ነው። አዎንታዊ ምስክርነት ለማግኘት የክርስቶስ ኃይማኖት እንደዚህ አይነቶቹ መስህቦች አያስፈልጉትም። ከመስቀሉ በሚያንፀባርቀው ብርሐን፣ ሌላ ማንኛውም ውጫዊ ማስጌጫ እውነተኛ ዋጋውን ሊያጎላው በማይችል አኳኋን፣ እውነተኛ ክርስትና እጅግ ንፁህና ውብ ሆኖ ይታያል። በእግዚአብሔር ዘንድ ዋጋ ያለው የዋህና ዝግተኛ መንፈስ፣ የቅድስና ውበት ነው [1ኛ ጴጥ 3÷4]።

የአቀራረብ ልቀት በእርግጥ የጠራና የምጡቅ አስተሳሰብ መግለጫ ነው ማለት አይደለም። የኪነ ጥበብ ከፍታ ያላቸው ንድፎች፣ ጥንቁቅ የምርጫ ንጥረት፣ ሁልጊዜ የሚኖሩት ዓለማዊና ፍትወታዊ በሆኑ አዕምሮዎች ውስጥ ነው። እነዚህ፣ ለነፍስ አስፈላጊ የሆኑ ነገሮች እንዲረሱ፣ ስለወደፊቱ ዘላለማዊው ሕይወት ያለው እይታ እንዲጠፋ፣ ኃይሉ ገደብ ከሌለው ረዳታቸው ገለል እንዲሉና ለዚህ ዓለም ብቻ እንዲኖሩ ሰዎችን ለመምራት ሁልጊዜ በሰይጣን የሚተገበሩ ናቸው።

የውጫዊ ኃይማኖት ያልተለወጠውን ልብ ይማርካል። የካቶሊክ አምልኮ ታይታና ስነ-ሥርዓት ብዙዎች የሚታላሉበት፣ አሳሳቾች፣ አስማታዊ ኃይል ያለው ነው። የሮማ ቤተ ክርስቲያን ልክ የሰማይ ደጃፍ እንደሆነች አድርገው ወደ መመልከት ይለወጣሉ። ከእርስዋ ተጽዕኖ በእርግጥ የሚተርፉት በእውነት መሰረት ላይ

አጠንክረው እግራቸውን የተከሉ፣ ልባቸውም በእግዚአብሔር መንፈስ የተለወጠ ብቻ ናቸው። በተግባር በመለማመድ የሚመጣ የክርስቶስ እውቀት የሌላቸው በሺዎች የሚቆጠሩ እነርሱ የአምልኮ መልክ ያለውን ሆኖም ኃይል-አልባ የሆነውን የቅድስና ቁመና እንዲቀበሉ ይመራሉ። እልፍ አዕላፋት የሚመኙት እንዲህ አይነቱን ኃይማኖት ነው።

ቤተ ክርስቲያንዋ አለኝ የምትለው ኃጢአትን የማስተሰር የት መብት ሮማዊው ኃጢአት ይሰራ ዘንድ ነጻነት እንዲሰማው ያደርጋል። ያለ እርስዋ ክንውን የኃጢአት ይቅርታ የማይሰጥበት የንስሐ ሥርዓትዋም ለክፋት ፈቃድ የሚሰጥ ነው። በወደቀው ሰው ፊት ተንበርክኮ የልቡን ምስጢራዊ ሃሳቦችና ምናቦች በንስሐ የሚያቀርብ እርሱ ሰብአዊ ማንነቱን እያዋረደ፣ እያንዳንዱን የከበረች የነፍስ እሳቤውን እያቆረቆዘ ነው። ስህተት ለሚፈጽም፣ ኃጢአተኛና ሚች ለሆነ፣ አብዛኛውን ጊዜም በወይንና በዝሙት ለተበላሸ ካህን(ቄስ) በሕይወቱ የፈፀማቸውን ኃጢአቶች ዘክዝኮ በማቅረብ፣ የባህርይ ደረጃው ዝቅ ይላል፤ በመዘዙም ይበከላል። ለእግዚአብሔር ያለው አስተሳሰብ በወደቀው የሰው ዘር አምሳያ ልክ ያሽቆለቁላል፤ ምክንያቱም ቄሱ የክርስቶስ እንደራሴ ሆኖ ቆሟልና! ይህ አዋራጅ የሰው ለሰው የኃጢአት ኑዛዜ ዓላምን እያበላሸ ያለው፣ ለመጨረሻው ውድመትም ገጣሚ እንዲሆን እያዘጋጀ ያለው አብዛኛው ክፋት የሚፈልቅበት የተደበቀው ምንጭ ነው። ሆኖም ምኞቱን ማርካት ለሚያስደስተው ለእርሱ ግን ነፍሱን ለእግዚአብሔር ከሚገልጥ ይልቅ የንስሐ ቅጣት (ሰዎች ከተናዘዙ በኋላ ይቅር እንዲባሉ መፈፀም ያለባቸው ተግባር) ማከናወን ለሰው ተፈጥሮ የበለጠ የሚጥም ነው። ስጋዊ ፍላጎቶችን ከመስቀል ይልቅ በማቅ፣ በሳማና በሚፈትግ ሰንሰለት አካልን ማዋረድ ይቀላል። ስጋዊ ልብ፣ ለክርስቶስ ቀንበር ከማጎንበስ ይልቅ ሌላ ከባድ ቀንበር ለመሸም ፈቃደኛ ነው።

በክርስቶስ የመጀመሪያ ምፅዓት ጊዜ በነበረችው የአይሁድ ቤተ ክርስቲያንና በሮም ቤተ ክርስቲያን አስደናቂ ተመሳሳይነት አለ። አይሁዳዊያን በድብቅ በእያንዳንዱ የእግዚአብሔር ሕግ መርህ ላይ እየተረማመዱበት ሳለ መታዘዝን የሚያሳምምና አስቸጋሪ ያደረገውን ወግ ልማድና የማያፈናፍን ግዴታን ጭነው ውጫዊ መመሪያዎችን ውልፍት ሳይሉ ይጠብቁ ነበር። አይሁዳዊያን ሕጉን እንደሚያከብሩ ይናገሩ እንደነበረ ሁሉ ሮማዊያንም መስቀሉን እንደሚያከብሩ ይናገራሉ። የክርስቶስ መሰቃየት ምልክት የሆኑትን ያከብራሉ፤ እነዚህ ተምሳሌቶች የሚወክሉትን ጌታን ግን በሕይወታቸው ይክዱታል።

ጳጳሳዊያኑ በአብያተ ክርስቲያናቶቻቸው፣ በመሰዊያዎቻቸውና በአልባሳቶቻቸው ላይ መስቀሎችን ያደርጋሉ። የመስቀሉ መለያ የትም ቦታ ይታያል። በሁሉም ስፍራ ውጫዊ የሆነ ክብርና ከፍ ከፍ መደረግ ይከናወንላታል። የክርስቶስ ትምህርቶች ግን ስሜት በማይሰጥ ወግ ልማድ፣ የሐሰት ትርጓሜዎችና ፍትልክ በማያስብሉ ግዴታዎች ቁልል ስር ተቀብረዋል። አክራሪ አይሁዳዊያንን በተመለከተ አዳኙ የተናገራቸው ቃላት በሮማዊያን መሪዎች ላይ በበለጠ ጥንካሬ ተግባራዊ የሚሆኑ ናቸው፡- “ከባድና አስቸጋሪ ሸክም ተብትበው በሰው ትክሻ ይጫናሉ፤ እነርሱ ግን በጣታቸው ስንኳ ሊነኩት አይወዱም” [ማቴ 23÷4]። የቤተ ክርስቲያንዋ ሹማምንት በቅንጦትና በስሜት እርካታ እየኖሩ ሳለ ጥንቁቅ ነፍሳት ግን የተበሳጩን አምላክ ቁጣ በመፍራት በማያባራ ሽብር ውስጥ እንዲኖሩ ይደረጋሉ።

የስዕሎችና (የምስሎችና) የጥንታዊ ቁሶች አምልኮ፣ ቅዱሳንን መለመን እንዲሁም የሊቀ ጳጳሱ ከፍ ከፍ መደረግ የሰዎችን አዕምሮ ከእግዚአብሔርና ከልጁ ነጥሎ ለመሳብ የተዘጋጁ የሰይጣን መሳሪያዎች

ናቸው። ውድመታቸውን እውን ለማድረግም ድነት ከሚያገኙበት ከብቸኛው አምላክ ትኩረታቸውን እንዲያነሱ ይጥራል። “እላንት ደካሞች ሸክናችሁ የከበደ ሁሉ ወደ እኔ ኑ እኔም አሳርፋችኋለሁ” [ማቴ 11፡28] የሚለውን እርሱን ወደሚተካ ማንኛውም ነገር ይመራቸዋል።

የእግዚአብሔርን ባህርይ በሐሰት አጣሞ ማቅረብ፣ የኃጢአትን ምንነት ማሳሳት፣ እንዲሁም በታላቁ ተቃርኖ ውስጥ አደጋ የተጋረጠባቸውን አንኳር ጉዳዮች መልክ መቀየር የሰይጣን ያላሰለሰ ጥረት ነው። አደናጋሪ እውነት መሳይ ማታለያው ለመለኮታዊ ሕግ ያለውን ግዴታ በመቀነስ ሰዎች ኃጢአት እንዲሰሩ ፈቃድ ይሰጣቸዋል። በተመሳሳይ ጊዜም፣ በፍቅር ፈንታ በፍርሃትና በጥላቻ ይመለከቱት ዘንድ ስለ እግዚአብሔር ያላቸውን የተሳሳተ ግንዛቤ እንዲያገለጥቱ ያደርጋቸዋል። በራሱ ውስጥ ያለው አረመኔአዊ ባህርይው የፈጣሪ እንደሆነ ተደርጎ ይቀርባል። የኃይማኖት መዋቅሮች አካል ይደረግና በአምልኮ ዘይቤዎች ይተነተናል። በዚህም ሁኔታ የሰዎች አዕምሮ ይታወራል፤ ከእግዚአብሔርም ጋር ጦርነት ይገጥሙ ዘንድ ሰይጣን በወኪልነት ይቀጥራቸዋል። የመለኮታዊ ባህርያትን አጣሞ ከመረዳት የተነሳ፣ አሕዛብ፣ የአምላክን ሞገስ ለማግኘት ሰውን መስዋዕት ማድረግ አስፈላጊ እንደሆነ እንዲያምኑ ተደርገው ነበር፤ በጣዖት አምላኪነት የተለያዩ ገጽታዎች ስር አሰቃቂ ጭካኔዎች እንዲፈፀሙ ሆነዋል። ሮማዊት ቤተ ክርስቲያን የጣዖት አምልኮና የክርስትናን ገጽታዎች በማጣመር፣ ጣዖት አምላኪነት እንደሚያደርገው ሁሉ የእግዚአብሔርን ባህርይ አጣሞ በማቅረብ፣ በጭካኔያቸውና በዘግናኝነታቸው ያልተናነሱ ድርጊቶችን ወደመፈፀም ዘራለች። ሮም ልዕላ ኃያል በነበረችበት ዘመናት፣ ለአስተምህሮዎች ተቀባይነትን ለማስግኘት የምታስገድድበት የማሰቃያ መሳሪያዎች ነበሯት። ለመጠይቅ እጅ ለማይሰጡት ደግሞ የማቃጠያ እንጨት ተተክሎ ነበር። በፍርድ ቀን ሲገለጥ ከሚታወቀው በቀር ፈጽሞ ሊገመቱ የማይችሉ ፍጅቶች ተፈጽመዋል። ተጠቂው ሕይወቱ እንዳያልፍ ተደርጎ ተመን የሌለው ስቃይ እንዲደርስበት ለማድረግ የቤተ ክርስቲያን ሹማምንት፣ በአለቃቸው በሰይጣን ስር ሆነው፣ የስቃይ ዜጃዎችን በጥናት ይፈጥሩ ነበር። የሰብአዊ ፍጡር የጽናት ዲካ እስኪነካ፣ ተፈጥሮ ትግልዋን እስክታቆም፣ ተሰቃዩ ሞትን እንደጣፋጭ ነፃነት በደስታ እስኪቀበለው ድረስ ይህ ዘግናኝ ሂደት ይደጋገም ነበር።

የሮም ተቃዋሚዎች ዕጣ ፈንታ ይህን ይመስል ነበር። መዋቅርዋን ለሚደግፉ ስቅይት የሚያስከትሉ፣ ቅጥ ያጣ የረሃብ እንዲሁም ምቹት የሚያሳጣ አካላዊ ጉዳት የሚያደርሱ ስነ ስርዓቶች በእያንዳንዱ መታሰብ በሚችለው መንገድ ሁሉ የተቀረጹ፣ ልብን የሚያሳምሙ የተለያዩ አይነት ስርዓቶች ነበሩት። የሰማይን ሞገስ ለማትረፍ ሲሉ፣ ንስሐ ገቢዎች የተፈጥሮን ሕግጋት በመጣስ የእግዚአብሔርን ሕግጋት ጥሰዋል። የሰውን ልጅ ምድራዊ ጉዞ ለመባረክና በደስታ ለመሙላት የዘረጋውን ገመድ አንድ በአንድ እንዲበጥሱ ተማሩ። ተፈጥሮአዊ ስሜቶቻቸውን በቁጥጥራቸው ስር ለማድረግ፣ ለእግዚአብሔር አፀያፊ እንደሆኑ በመቁጠር፣ ለመሰሎቻቸው የሚያንፀባርቁትን እያንዳንዱን ሐሳብና የርሃራኔ ስሜት በኃይል ለመጨቆን በከንቱ ድካም ሲጥሩ ሕይወታቸውን የከሉ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ተጠቂዎችን [አስክሬን] የቤተ ክርስቲያን ታዛ ይዟል።

ስለ እግዚአብሔር ሰምተው በማያውቁት መካከል ሳይሆን፣ በክርስቲያኑ ዓለም እምብርትና ዳርቻ ሁሉ ለብዙ መቶ ዓመታት ሲገለጽ የነበረውን፣ የማያውቀውን የሰይጣን ጭካኔ ለመገንዘብ የምንሻ ከሆነ፣ የሮማዊነትን ታሪክ መመልከት ብቻ ይበቃናል። በዚህ ግዙፍ የማጭበርበሪያ መዋቅር አማካኝነት፣ የክፋት ልዑል፣ ውርደት ለእግዚአብሔር፣ ጉስቁልና ለሰው ልጅ የማምጣትን አላማውን ያሳካል። በተሳካ ሁኔታ ራሱን

እንዴት እንደሚደብቅና በቤተ ክርስቲያን መሪዎች አማካኝነት ሥራውን እንደሚያከናውን ስናይ ለመጽሐፍ ቅዱስ ከፍተኛ ጥላቻ ለምን እንዳለው በተሻለ ሁኔታ እንረዳለን። ያ መጽሐፍ ከተነበበ የእግዚአብሔር ምሕረትና ፍቅር ይገለጣል፤ እነዚህን ከባድ ጭነቶች በሰው ላይ እንደማይጫንም ይታያል። እርሱ የሚጠይቀው የተሰበረና የሚፀፀት ልብ፣ ራሱን ዝቅ ያደረገና ታዛዥ መንፈስን ብቻ ነው።

ወንዶችና ሴቶች ለሰማይ ብቁ ይሆኑ ዘንድ በገዳማት ውስጥ ራሳቸውን ዘግተው ይቀመጡ ዘንድ ክርስቶስ በሕይወቱ ምሳሌ አልሰጠም። ፍቅርና ርኅራኄ መታመቅ እንዳለባቸው ፈጽሞ አለስተማረም። የአዳኙ ልብ በፍቅር ተትረፍሮ ይፈስ ነበር። ሰው ለግብረ ገብነት ፍጽምና እየቀረበ በሄደ መጠን፣ የስሜት ኃይላቱም የበለጠ እየተሳሉ፣ ለኃጢአት ያለው መረዳት እየበረታ፣ ለተጎዱትም ያለው ርኅራኄ ጥልቅ እየሆነ ይሄዳል። ሊቀ ጳጳሱ የክርስቶስ ወኪል እንደሆነ ይናገራል፤ ባህሪው ከአዳኛችን ጋር ሲነፃፀር ግን እንዴት ነው? የሰማይ ንጉሥ እንደሆነ አድርገው ስላላከበሩት ክርስቶስ ሰዎችን ለእስር በመዳረግ፣ እጃቸውና እግራቸው ተወጥሮ በመታሰር ወደሚሰቃዩበት ሥፍራ በመስደድ የሚታወቅበት አንዳች አጋጣሚ ነበርን? ያልተቀበሉትን ሞት ሲፈርድባቸው ድምፁ ተሰምቷልን? በሳምራዊ መንደር ሰዎች ዘንድ ሲፈዝበት ሐዋርያው ዮሐንስ በቁጣ ተሞልቶ “ጌታ ሆይ ኤልያስ እንዳደረገ እሳት ከሰማይ ወርዶ ያጥፋቸው እንል ዘንድ ትወዳለህን?” ብሎ በጠየቀ ጊዜ የሱስ ደቀመዛሙሩን በሀዘኔታ እየተመለከተ “የሰው ልጅ የሰውን ነፍስ ሊያድን እንጂ ሊያጠፋ አልመጣም” በማለት ጩካኝ መንፈሱን ገሰፀ [ሉቃስ 9፡54፣56]። በክርስቶስ ዘንድ የተንፀባረቀው መንፈስ፣ ወኪሉ ነኝ ከሚለው ጋር ሲነፃፀር ምን ያህል የተለየ ነው።

የአስቃቂ ጭካኔዋን መዝገብ በይቅርታ በመሸፈን ዛሬ የሮም ቤተ ክርስቲያን መልካም ገጽታ ለዓለም አቅርባለች። በክርስቶስ መሰል አልባሳት ራስዋን ጀቡናለች፤ ሆኖም አልተለወጠችም። በቀድሞ ዘመናት የነበረው እያንዳንዱ የጳጳሳዊ ሥርዓት መርህ ዛሬም አለ። እጅግ ጥቅጥቅ ባለው የጨለማ ዘመናት የተቀረፁት አስተምህሮዎች አሁንም ድረስ እንደተያዙ ናቸው። ማናቸውም ራሳቸውን አያታልሉ። አሁን ፕሮቴስታንቶች ከፍ ከፍ ለማድረግ በተጠንቀቅ የተዘጋጁለት ጳጳሳዊ ሥርዓት፣ በተሐድሶ ዘመን ኃጢአትዋን ያጋልጡ ዘንድ የእግዚአብሔር ሰዎች ሕይወታቸውን አደጋ ላይ ጥለው ይቆሙበት በነበረው ጊዜ ዓለምን ስትገዛ የነበረችው ናት። በነገሥታትና በልዑላን ላይ ጌታ ያደረጋትን የኩራትና የትዕቢት አስተሳሰብ አሁንም እንደያዘች ናት፤ ለእግዚአብሔር ብቻ የተገባውንም የእኔ ያለች ናት። አሁን ያላት የጭካኔና የማንኛውንም ባይነት መንፈስ፣ የፍጡራንን ነፃነት ስትፈጭና የኃያሉን አምላክ ቅዱሳን ስታርድ ከነበረችበት ጊዜ ያነሰ አይደለም።

ጳጳሳዊ ሥርዓት፣ ምን እንደምትሆን ትንቢት ያወጀው፣ የኋለኛው ዘመን ክህደት ነው [2ኛ ተሰሎ 2፡3፣ 4]። አላማዋን በተሻለ መንገድ የሚያሳካላትን ባህሪ መለበስ የመርሃ ግብርዋ አካል ነው፤ በሚለዋወጠው የእስከት ገጽታ ስር ግን የማይለወጠውን የእባቡን መርዝ ደብቃለች። “እምነትንና ቃልኪዳንን ለመናፍቃን የመጠበቅ ግዴታ የለብንም” በማለት ታውጃለች። የሺህ አመት መዝገቡ በቅዱሳን ደም የተፃፈው ይህ ኃይል የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን አካል ተደርጎ አሁን እውቅና ይሰጠው?

ከቀድሞው ዘመን ይልቅ ካቶሊካዊነት ከፕሮቴስታንትነት ጋር ያለው ልዩነት አሁን እንደጠበበ ተደርጎ በፕሮቴስታንት አገራት የሚቀርበው አቤቱታ ያለ ምክንያት አይደለም። ለውጥ አለ፤ ለውጡ ግን በጳጳሳዊ ሥርዓት ውስጥ አይደለም። ካቶሊካዊነት በእርግጥ አሁን ያለውን አብዛኛውን ፕሮቴስታንትነት

ይመስለዋል። ምክንያቱም ከተሐድሶ መሪዎች ዘመናት አንስቶ እስካሁን ድረስ ፕሮቴስታንቲዝም እጅግ በስፋት እያሸቆለቆለ ስለሆነ ነው።

ፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት የዓለምን ሞገስ ለማትረፍ ሲጥሩ ሀሰተኛ ፍቅር ዓይናቸውን አውሮታል። ስለ ሁሉም ክፋት መልካም ማሰብ ጥሩ ነው ብሎ ማመን ትክክል እንደሆነ አድርጎ ከመቀበል በቀር ሌላ አያዩም፤ አይቀሬ ውጤቱም፣ በስተመጨረሻ፣ መልካም ነገር ሁሉ ክፋት እንደሆነ ያምናሉ። አንድ ጊዜ ለቅዱሳን የተሰጠውን እምነት ለመጠበቅ በመቆም ፈንታ፣ በፊት እንደነበረው ሁሉ፣ አሁንም በሮም ላይ ስላላቸው የተሳሳተ ፍረጃቸው ይቅርታ እየጠየቁ፣ ሲያሳዩት ለነበረው ጥላቻቸው ይቅርታዋን እየለመኑዋት ናቸው።

ብዛት ያላቸው መደቦች፣ ሮማዊነትን በአዎንታ የማይመለከቱ ጭምር፣ ከኃይልዋና ከተጽዕኖዋ የሚያስተውሉት አደጋ እጅግ አናሳ ነው። በመካከለኛው ዘመን ተንሰራፍቶ የነበረው የእውቀትና የግብረ-ገብነት ጽልመት፣ አስተምህሮዎች፣ አጉል እምነቶችና ጭቆናዎች እንዲስፋፉ የረዳት እንደነበረ ብዙዎች በመናገር፣ የስልጡን ዘመናት የተሻለ የማሰብ ችሎታ፣ ከሞላ ጎደል ያለው የእውቀት መስፋፋት፣ እየጨመረ የሄደው ኃይማኖታዊ ጉዳዮችን በተመለከተ ያለው የነፃ አስተሳሰብ ዝንባሌዎች፣ የአለመቻቻልንና የፈላጭ ቅራጮችን እንደገና የማንሰራራት አደጋ ይከለክላሉ ብለው ያምናሉ። እንደዚህ አይነቶች ሁኔታዎች፣ በዚህ ማስተዋል በተንሰራፋበት ዘመን ይኖራል ብሎ ማሰብ በራሱ መሳላቂያ ሆኖአል። አዕምሯዊ፣ ግብረ-ገባዊና ኃይማኖታዊ ታላቅ ብርሐን በዚህ ትውልድ ላይ እያንፀባረቀ እንዳለ እሙን ነው። መታወስ ያለበት ነገር ግን የሚሰጠው ብርሐን በጨመረ ቁጥር፣ በሚያጣምሙት ወይም በማይቀበሉት ዘንድ ያለው ጽልመትም በዚያው ልክ እንደሚጨምር ነው።

በፀሎት የተደገፈ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ለፕሮቴስታንቶች ትክክለኛውን የጳጳሳዊውን ሥርዓት ባህሪ በመግለጥ እንዲፀደቁና እንዲተውት ያደርጋቸው ነበር፤ ነገር ግን ብዙዎች በራሳቸው ጥበብ ተመክተው፣ ወደ እውነት ይመሩ ዘንድ ራሳቸውን ዝቅ አድርገው እግዚአብሔርን የመፈለግ አስፈላጊነቱ አይታያቸውም። በመንፈሳዊው እውቀት የበለፀግን ነን ብለው ቢኮሩም የመጽሐፍ ቅዱስም ሆነ የእግዚአብሔር ኃይል እውቀት ገልቴ ናቸው። ንቃተ ህሊናቸውን ዝም የሚያስብሉበት አንዳች ነገርም ይኖራቸዋል፤ በመንፈሳዊነት ፈጽሞ አናሳ የሆነውንና የተዋረደውን ይሻሉ። የሚመኙት ነገር፣ እርሱን የማስታወሻ ዘዴ እንደሆነ ተደርጎ የሚያልፍ፣ ሆኖም እግዚአብሔርን እንዲረሱ የሚያደርጋቸውን ዘዴ ነው። ጳጳሳዊው ሥርዓት እነዚህን ፍላጎቶች ሁሉ ለማሟላት በደንብ የተዘጋጀ ነው። ዓለምን በሙሉ ሊጠቀልልም ምንም ባልቀረው ሁኔታ ለሰው ዘር ሁለት መደቦች ዝግጁ ሆኖአል — በራሳቸው መልካም ሥራ ለሚድኑትና በኃጢአት ውስጥ እያሉ ለሚድኑ። የኃይሉ ምስጢር ይህ ነው።

ታላቅ የሆነ የአዕምሮአዊ ጽልመት ጊዜ ለጳጳሳዊው ሥርዓት ስኬት ተስማሚ መሆኑ ታይቷል። ታላቅ የእውቀት ብርሐን ዘመንም በእኩል ለጳጳሳዊው ሥርዓት ውጤታማነት ተስማሚ መሆኑ በተግባር የሚታይ ይሆናል። ባለፉት ዘመናት ሰዎች ያለ እግዚአብሔር ቃልና ያለ እውነት እውቀት በነበሩበት ጊዜ አይኖቻቸው ተሸፍነውባቸው ነበር፤ ለእግሮቻቸው የተዘረጉትን መረቦች ባለማየታቸውም በሺ የሚቆጠሩ በወጥመድ ውስጥ ወድቀዋል። በዚህ ትውልድ ደግሞ “በስህተት ሳይንስ ተብሎ በሚጠራው” የሰው ልጅ ግምታዊ መላምት ነፀብራቅ ምክንያት ዓይናቸው የሚታወር ብዙዎች አሉ፤ ልክ ዓይናቸው በጥምጣም እንደታሰረ

ሁሉ መረቡን ሳያስተውሉ ሰተት ብለው ይገባሉ። እግዚአብሔር ያቀደው የሰው ልጅ የአስተሳሰብ የእውቀት ኃይላት ከፈጣሪው የተሰጠው ስጦታ ተደርገው እንዲታዩ፣ ለእውነትና ለጽድቅም አገልግሎት እንዲውሉ ነበር፤ ነገር ግን ኩራትና ጠንካራ መሻት ሲበረታቱ፣ ሰዎች የራሳቸውን ጽንሰ ሐሳቦች ከእግዚአብሔር ቃል በላይ ሲያደርጉ፣ እውቀት ከድንቁርና የባሰ ጉዳት ያመጣል። ስለዚህም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያለውን እምነት የሚያጣጥለው የአሥራ ዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን የሐሰት ሳይንስ፣ ከሚያስደስቱ ቁመናዎች ጋር፣ እውቀትን በመደበቅ በጨለማው ዘመን ለግዙፍነቱ በር እንደከፈተ ሁሉ፣ ወደፊትም ጳጳሳዊው ሥርዓት ተቀባይነት ያገኝ ዘንድ መንገድ ለመጥረግ ውጤታማ መሆኑ ይረጋገጣል።

አሁን በአሜሪካ እየተካሄደ ያለው ለቤተ ክርስቲያን ተቋማትና ለአገልግሎቶች የመንግሥትን ድጋፍ ለማግኘት በሚደረገው እንቅስቃሴ፣ ፕሮቴስታንቶች የጳጳሳዊውን ዱካ እየተከተሉ ናቸው [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 11ን ይመልከቱ]። አይደለም፣ የበለጠ እንጂ፣ በፕሮቴስታንት አሜሪካ ውስጥ፣ በጥንታዊው ዓለም አጥታ የነበረውን የበላይነት እንደገና ለመጨበጥ እንድትችል ለጳጳሳዊው ሥርዓት በር እየከፈቱ ነው። ይህንን እንቅስቃሴ በተለየ ሁኔታ አስፈላጊ የሚያደርገው ደግሞ እየተንሸራሸረ ያለው አብይ አላማ ከሮም ከራስዋ የመነጨው ባህል፣ የስልጣን ምልክት እንደሆነ የምትናገርለት — የእሁድን መከበር ግዴታ ማድረግ መሆኑ ነው። በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት እየሰረገ ያለው፣ ጳጳሳዊ ሥርዓት ከእነርሱ በፊት ሲያደርገው የነበረውን፣ እሁድን ከፍ ከፍ የማድረግ ተመሳሳይ ተግባር እንዲያከናውኑ የሚመራቸው፣ ከዓለማዊ ወግና ልማድ ጋር የሚስማማው፣ የፍጡራንን ባህል ከእግዚአብሔር ትእዛዛት በላይ የሚያከብረው፣ የጳጳሳዊው ሥርዓት መንፈስ ነው።

በቅርብ የሚመጣውን ፉክክር ለማሳካት የሚቀጠሩትን ልዑካን አንባቢው ለመረዳት ከፈለገ፣ ሮም ተመሳሳይ አላማዋን ለማሳካት ባለፉት ዘመናት ሥራ ላይ ያዋለቻቸውን ዘዴዎች መዝገብ ብቻ ማገለበጥ ይበቃዋል። ጳጳሳዊያኑና ፕሮቴስታንቶች ተባብረው አስተምህሮዎቻቸውን የሚቃወሙትን ምን ሊያደርጓቸው እንደሚችሉ ማወቅ ከፈለገ፣ ሮም በሰንበትና በቆሙለት ሰዎች ላይ ያንፀባረቀቸውን መንፈስ ይመልከት።

በመንግሥት ኃይል በተደገፉ፣ በንጉሣዊ ይፋዊ አዋጆች፣ በጠቅላይ ጉባዔዎችና በቤተ ክርስቲያን ሕግጋት አማካኝነት ነበር የጣዖት አምልኮ ክብረ በዓላት በክርስቲያኑ ዓለም የክብር ደረጃ ሊቆናጠጡ የቻሉት። የእሁድን አክብሮት ግዴታ ያደረገው የመጀመሪያው ሕዝባዊ አካሄድ በቆስጠንጢኖስ የወጣው ሕግ ነበር [ከክርስቶስ ልደት በኋላ በ321 ዓ.ም]። ይህ አዋጅ የከተማ ነዋሪዎች “በክቡሩ የፀሐይ ቀን” እንዲያርፉ ያደረገ ሲሆን በገጠር የሚኖሩ ግን የእርሻ ሥራቸውን ማከናወናቸውን እንዲቀጥሉ የሚፈቅድ ነበር። ይህ የአሕዛብ ተቋም ቢሆንም፣ ክርስትናን ለይስሙላ ከተቀበለ በኋላ በንጉሠ ነገሥታቱ አስገዳጅነት ተግባራዊ የተደረገ ነበር።

ንጉሣዊው ትዕዛዝ የመለኮታዊውን ስልጣን ለመተካት በቂ አለመሆኑ ሲታይ፣ የልዑላንን ይሁንታ ለማግኘት ሲጥር የነበረው፣ የቆስጠንጢኖስ ልዩ ወዳጅና አወዳሽ የነበረው ጳጳስ ኢውሳቢየስ፣ ክርስቶስ ሰንበትን ከቅዳሜ ወደ እሁድ አሸጋግሮታል የሚለውን ሀሳብ አቀጣጠለው። አዲሱን አስተምህሮ የሚደግፍ አንድ ስንኳ ማረጋገጫ ከመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት ማቅረብ አልተቻለም። ኢውሳቢየስ ሳያስበው ሐሰት ለመሆኑ እውቅና በመስጠት ወደ ትክክለኞቹ የለውጡ ደራሲያን ይጠቁማል። “ሁሉም ነገሮች” አለ፣

“በሰንበት መከናወን ያለባቸውን ማናቸውንም ነገሮች ወደ ጌታ ቀን አዛውረናቸዋል።”- Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, page 538። ነገር ግን የእሁድ ክርክር፣ መሠረት ያልነበረው ቢሆንም፣ በእግዚአብሔር ሰንበት ላይ ይረማመዱ ዘንድ ለሰዎች የልብ ልብ በመስጠት አገልግሎታል። በዓለም ይከበሩ ዘንድ መሻት የነበራቸው ሁሉ ዝነኛውን በዓል ተቀበሉት።

ጳጳሳዊ ሥርዓት መሠረቱ እየተጠናከረ ሲሄድ እሁድን ከፍ ከፍ የማድረግ ሥራ ቀጠለ። ሰዎች ለተወሰነ ጊዜ ወደ ቤተ ክርስቲያን በማይሄዱበት ጊዜ የእርሻ ሥራ ያካናውኑ ስለነበረ፣ አሁንም ሰባተኛው ቀን ሰንበት እንደሆነ ይታመን ነበር፤ ለውጡ ግን በቀጣይነት ተግባራዊ ተደረገ። በኃይማኖታዊ ኃላፊነት ያሉ እነርሱ በእሁድ ቀን በማንኛውም ሕዝባዊ/መንግሥታዊ አለመግባባት ፍርድ እንዳይሰጡ ተከለከሉ። ከትንሽ ጊዜ በኋላ በየትኛውም ደረጃ የነበሩ ሰዎች ከተለመደው ሥራቸው እንዲታቀቡ ታዘዙ፤ በነፃ ሰዎች ላይ ቅጣት በመጣል፣ በባርያዎች ላይ ደግሞ ግርፋት በማስተላለፍ የእሁድን መከበር ተግባራዊ አደረጉት። በኋላም ኃብታም ሰዎች የኃብታቸውን ግማሽ በመቀማት እንዲቀጡ፣ ይህም ሆኖ አሁንም ባርያዎች እንዲደረጉ ታወጀ። ዝቅተኛ መደቦች ደግሞ በዘላለም መገለል ይቀጡ ነበር።

ተዓምራትም እንዲፈጸሙ መጠይቅ ይቀርብ ነበር። ከአስገራሚ ክስተቶች መካከል፣ አንድ በእሁድ ቀን ማሳውን ሲያርስ የነበረ ገበሬ ማረሻውን በብረት እያፀዳ እያለ፣ ብረቱ ከእጁ ጋር በኃይል ተጣብቆበት፣ “ለከፍተኛ ስቃይና ኃፍረት ዳርጎት”-Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lords’s Day, page 174። ለሁለት አመት በሄደበት ሁሉ ተሸክሞት ይዞር ነበር የሚለው ይገኝበታል።

በኋላም የአጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ቄሱ እሁድን የማያከብሩትን እንዲገስጽ፣ በራሳቸውና በጎረቤቶቻቸውም ላይ እልቂት እንዳይመጣ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሂደው ፀሎት እንዲያደርጉ እንዲመክራቸው የሚያደርግ ትዕዛዝ ሊቀ ጳጳሱ ሰጠ። በፕሮቴስታንቶች ጭምር፣ በስፋት ጥቅም ላይ ከመዋሉ የተነሳ፣ በእሁድ ቀን ሰዎች፣ ሥራ ላይ እያሉ በመብረቅ የሚመቱበት ምክንያት [እሁድ] ሰንበት ቢሆን ነው የሚል መከራከሪያ በቤተ ክርስቲያን መማክርት በኩል ቀረበ። “ይህንን ቀን ችላ በማለታቸው የእግዚአብሔር አለመደሰት እንዴት ታላቅ እንደሆነ ግልጽ ነው” አሉ ሹማምንቱ። ከዚያም ቀሳውስት፣ አገልጋዮች፣ ነገሥታት፣ ልዑላንና ሁሉም ታማኝ ሕዝቦች “ቀኑ ወደነበረበት ክብሩ እንዲመለስ ጥንቃቄና ጥረት እንዲያደርጉ ለክርስትና ጥቅም ሲባልም በሚመጣው ዘመን ሁሉ በመሰጠት እንዲከበር ተማጽዕኖ ቀረበ።”-Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord’s Day, page 271።

የመማክርት (የጉባያት) አዋጆች በቂ አለመሆናቸው ሲታይ የመንግሥት ባለስልጣናት፣ በሕዝቡ ልብ ላይ ፍርሃት በመልቀቅ በእሁድ ከመሥራት እንዲያቆሙ የሚያስገድዳቸውን ይፋዊ አዋጆች እንዲያወጡ ተጠየቁ። በሮም በተካሄደ የጳጳሳት ሸንጎ ከአሁን በፊት የተላለፉት ውሳኔዎች በበለጠ ኃይልና ክብደት እንደገና ተረጋገጡ። ከኃይማኖታዊ ሕጉ ጋርም ተዋህደው በሁሉም የክርስቲያን ዓለም በሚባል ደረጃ በመንግሥታዊ ባለስልጣናት አማካኝነት ተግባራዊ ተደረጉ። (Heylyn, History of the Sabbath, pt. 2, ch. 5, sec. 7ን ይመልከቱ)።

ይህም ሁሉ ተደርጎ ግን የእሁድ መከበር መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስልጣን የሌለው መሆኑ ቀላል የሚባል ኃፍረት አላከናነባቸውም። “ሰባተኛው ቀን ለእግዚአብሔር ለአምላክህ ሰንበት ነው” የሚለውን የያህዌን

ግልጽ አዋጅ ወደ ጎን ለማድረግ፣ የፀሐይ ቀንንም ለማክበር፣ መምህሮቻቸው ስላላቸው መብት ሕዝቡ ይጠይቁ ነበር። የታጣውን የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ ለመተካት ሌሎች ማሳኪያ ዘዴዎችን መፈለግ አስፈላጊ ሆነ። በ12ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ማጠናቀቂያ ገደማ በእንግሊዝ የሚገኙትን አብያተ ክርስቲያናት ለመጎብኘት የሄደ የእሁድ አጨብጨቢ የእውነት ታማኝ ምስክሮች በሆኑ ሰዎች ተቃውሞ ይገጥመዋል፤ ከዚያም ጥረቶቹ ፍሬ-አልባ ሲሆኑበት ለሩብ አመት ያህል ከአገሩ ይሰወርና አስተምህሮዎቹን የሚያስገድድበት ዘዴ ሲያስስ ይከርማል። ሲመለስም ያጣውን ዘዴ አገኘ፤ ከዚያ በኋላ በነበረው ጥረቱም የተሻለ ስኬት አስመዘገበ። ሲመለስ፣ አልታዘዝ ባዩን የሚያስበረግግ አስከፊ ዛቻዎችን ጨምሮ የተፈለገውን የእሁድ ትዕዛዝ የያዘ ከእግዚአብሔር ከራሱ የተላከ ነው የተባለ ጥቅል ይዞ መጣ። ይህ የከበረ መዝገብ - ልክ እንደሚደግፈው ተቋም በሃሰት ምትክ (መሰረት) የሆነው ሰነድ - ከሰማይ ወርዶ በጎልጎታ በሚገኘው የቅዱስ ሲሞን መስዊድ ላይ በየሩሳሌም እንደተገኘ ተነገረለት። ሆኖም የዚህ ሰነድ መገኛ ምንጭ በሮም የሚገኘው የጳጳሳዊ ቤተመንግሥት ነበር። የቤተ ክርስቲያንዋን ስልጣንና ብልጽግና ለማፈርጠም ማጭበርበሮችና መስለው የተሰሩ የሐሰት ቅጅዎች በሁሉም ዘመናት በጳጳሳዊ ተዋረዱ ህጋዊ ተደርገው ከፍተኛ ቦታ ሲሰጣቸው ኖረዋል።

ከቅዳሜ ዘጠነኛው ሰዓት (3pm)፣ ከሰዓት በኋላ፣ ጀምሮ ሰኞ ጠዋት ፀሐይ እስክትወጣ ድረስ ሥራ እንዳይሰራ ጥቅሉ ይከለክላል፤ ትዕዛዝ የማስተላለፍ ስልጣኑም በተለያዩ ተዓምራት ተረጋግጦ ነበር። ከተወሰነው ሰዓት በኋላ የሰሩ ሰዎች በሽባነት እንደተመቱ ተዘገበ። በቆሎውን ለመፍጨት የሞከረ ባለወፍጮ፣ ዱቄት ሲወጣ በማየት ፈንታ የደም ጎርፍ ሲወርድ አየ፤ የውኃው ግፊት ጠንካራ ቢሆንም የወፍጮው ሽክርክሪት ሳይነቃነቅ ቀጥ እንዳለ ቀረ። ምድጃ ውስጥ ሊጥ ያስገባች ሴት፣ ምድጃው በጣም ግሎ የነበረ ቢሆንም ሊጡ ሳይበስል ቡሆ እንደሆነ አገኘችው። በዘጠነኛው ሰዓት (ቅዳሜ) ለመጋገር ሊጥ ያዘጋጀች ሌላኛዋ፣ እስከሰኞ ድረስ ላለመጋገር ወስኖ ተወችው፣ በሚቀጥለው ቀን ዳቦ ሆኖ፣ በመለኮት ኃይል ተጋግሮ አገኘችው። ቅዳሜ ከዘጠነኛው ሰዓት በኋላ ዳቦ የጋገረ አንድ ሰው በሚቀጥለው ጠዋት ሲቆርሰው ደም ማፍሰስ ጀመረ። እነዚህን የመሳሰሉ የዘበትና የመላምት ፈጠራዎችን በመተረክ የእሁድ ደጋፊዎች ቅዱስነቱን ለማስረጽ ታተሩ። (Roger de Hoveden, Annals, vol. 2, page 526-530ን ይመልከቱ)።

በእንግሊዝ እንደተደረገው በእስኮትላንድም፣ ከጥንቱ ሰንበት ትንሽ ቆርሰው ከአሁኑ ጋር በመቀላቀል በእሁድ ያለው አክብሮት ከፍተኛ እንዲሆን ማረጋገጥ ተቻለ። ቅዱስ ሆኖ መጠበቅ የነበረበት ሰዓት ግን የተለያየ ነበር። በስኮትላንድ ንጉሥ የወጣው አዋጅ ቅዳሜ እኩለ ቀን (12pm) ጀምሮ ያለው ሰዓት ቅዱስ ሆኖ እንዲቆጠር ከዚያ ሰዓት ጀምሮ እስከ ሰኞ ጠዋት ማንም ሰው ዓለማዊ ሥራ እንዳይሰራ ይከለክላል።- Morer, page 290, 291።

ነገር ግን የእሁድን ቅዱስነት መሰረት ለመጣል የተደረጉ ጥረቶች ሁሉ ቢኖሩም ጳጳሳዊያኑ ራሳቸው የሰንበትን (የቅዳሜን) መለኮታዊ ስልጣን በአደባባይ መስክረዋል፤ እንዲተካው የተደረገው ተቋምም ምንጩ ሰው እንደሆነ ተናግረዋል። በአሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን አንድ የጳጳሳዊ ጉባኤ እንዲህ ሲል በግልጽ አውጇአል፡- “ሰባተኛው ቀን በእግዚአብሔር የተቀደሰ እንደነበረ፣ ተቀባይነት አግኝቶ የሚከበረውም በአይሁዳዊያን ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔርን እንደሚያመልኩ በሚያስመስሉ ሁሉ እንደሆነ ሁሉም ክርስቲያኖች ሊያስተውሉት ይገባል፤ እኛ ክርስቲያኖች ግን የእነርሱን ሰንበት ወደ ጌታ ቀን ቀይረነዋል።”-

Ibid., page 281, 282። ወደ መለኮታዊው ሕግ እጃቸውን የሚሰዱ እነርሱ የሥራቸው ባህሪም ምን እንደነበረ የማያውቁ አልነበሩም። ሆኖም ብለው አቅደው ራሳቸውን ከእግዚአብሔር በላይ እያደረጉ ነበር።

ከእርስዎ ጋር በማይስማሙት ላይ ሮም የምትከተለውን ፖሊሲ ምንነት ቁልጭ አድርጎ በተግባር የሚያሳየው ድርጊት ከመካከላቸው የተወሰኑቱ የሰንበት አክባሪዎች በነበሩት ወልንደሶች ላይ የፈፀመችው ረጅምና ደም አፍሳሽ ስደት ነው። ለአራተኛው ትዕዛዝ ታማኝ በመሆናቸው ሌሎችም በተመሳሳይ ሁኔታ ተሰቃይተዋል። የኢትዮጵያና የአቢሲንያ አብያተ ክርስቲያናት ታሪክ በተለይ በጣም አስፈላጊ (አብይ ተጠቃሽ) ነው። በጨለማው ዘመን ድንግዝግዝታ ውስጥ የመካከለኛው አፍሪካ ክርስቲያኖች ከእይታ ርቀው በዓለም ተረስተው ነበር። ለብዙ መቶ ዓመታትም እምነታቸውን በመከተል ነፃነታቸውን አጥጥመዋል። በመጨረሻ ግን ሮም መኖራቸውን አወቀች፤ ከዚያም ሊቀ ጳጳሱ የክርስቶስ ወኪል እንደሆነ አድርጎ እውቅና እንዲሰጥ ብዙም ሳይቆይ የአቢሲንያ ንጉሠ ነገሥት ተታለለ። ሌሎችንም ጉዳዮች የመቀበሉ ሂደት ቀጠለ። ተወዳዳሪ የሌለው እጅግ ከባድ ቅጣት የያዘ የሰንበትን መከበር የሚከለክል አዋጅ ወጣ። (Michael Geddes, Church History of Ethiopia, page 311, 312ን ይመልከቱ)። ነገር ግን ብዙም ሳይቆይ ጳጳሳዊ ፈላጭ ቆራጮች የሚያበሳጭ ቀንበር የሆነባቸው አቢሲንያውያን ከአንገታቸው ቆርጠው ለመጣል ወሰኑ። ከከባድ ትንቅንቅ በኋላ ሮማውያን ከተቆጣጠሯቸው ስፍራዎች ተወገዱ፤ የጥንታዊ እምነትም ታደሰ። አብያተ ክርስቲያናቱ በነፃነታቸው ሐሴት አደረጉ፤ ማታለሉን፤ አክራሪነቱን እንዲሁም የማያፈናፍነውን የሮም ስልጣን በተመለከተ የተማሩትን ትምህርት ፈጽሞ አልረሱም። በሌላው የክርስቲያን ዓለም ሳይታወቁ በብቸኛ (በዘዋራ) ግዛታቸው ለመቀጠል ደስተኞች ነበሩ።

ሙሉ ለሙሉ ከመካድዋ በፊት ጳጳሳዊ ቤተ ክርስቲያን ታደርገው እንደነበረው የአፍሪካ አብያተ ክርስቲያናት ሰንበትን [ቅዳሜን] ጠበቁ። በእግዚአብሔር ትዕዛዝ መሰረት ሰባተኛውን ቀን ሲጠብቁ ሳለ፤ ከቤተ ክርስቲያን ባህል ጋር ለመስማማት በእሁድ ቀን ሥራ አይሰሩም ነበር። የጠቅላይ ስልጣን ከተቆናጠጠች በኋላ የራስዋን ከፍ ከፍ ለማድረግ ሮም በእግዚአብሔር ሰንበት ላይ ትረማመድ ነበረች፤ ለአንድ ሺህ ዓመታት ለሚቃረን ዘመን ተሰውረው የቆዩት የአፍሪካ አብያተ ክርስቲያናት በዚህ ክህደት አልተሳተፉም። በሮም ተጽዕኖ ስር በሚሆኑበት ጊዜ፤ እውነተኛውን ትተው ሐሰተኛውን ሰንበት ለማክበር ይገደዱ ነበር። ነፃነታቸውን በተቀዳጁበት ቅጽበት ግን አራተኛውን ትዕዛዝ ወደ ማክበር ተመለሱ [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 12ን ይመልከቱ]።

ሮም ለእውነተኛው ሰንበትና ለደጋፊዎቹ ያላትን ጠላትነት፤ የራስዋ ፈጠራ የሆነውን ተቋምም ለማክበር የምትጠቀምባቸውን ዘዴዎች እነዚህ የቀድሞ መዛግብት በግልጽ ያመለክታሉ። እሁድን ከፍ ከፍ ያደርጉ ዘንድ ጳጳሳዊያኑና ፕሮቴስታንቶች በአንድነት ሲሰለፉ እነዚህ ክስተቶች እንደሚደገሙ የእግዚአብሔር ቃል ያስተምራል።

የበግ የሚመስሉ ቀንዶች ባለው አውሬ የተወከለው ኃይል “ምድርና በእርሱ የሚኖሩትን”፤ “ነብር በሚመስል” አውሬ የተመሰለውን ጳጳሱን [ጳጳሳዊ ስርዓቱን] እንዲያመልኩ እንደሚያደርግ የራዕይ 13 ትንቢት ይናገራል። ይህ ሁለት ቀንዶች ያሉት አውሬ “ለአውሬው ምስልን እንዲያደርጉ በምድር የሚኖሩትን ይናገራል”፤ በተጨማሪም “ታናናሾችና ታላላቆችም ባለጠጋዎችና ድሆችም፤ ጌታዎችና ባርያዎችም ሁሉ የአውሬውን ምልክት” እንዲቀበሉ ያዝዝ ዘንድ አለው [ራዕይ 13፡11-16]። የበግ የሚመስሉ ቀንዶች ባሉት

አውሬ የተወከለችው አሜሪካ እንደሆነች ተመልክቷል፤ ይህም ትንቢት የሚፈፀመው ሮም ለበላይነት ስልጣን (ለልዕልናዋ መገለጫ) ልዩ የእውቅና ማረጋገጫ እንደሆነ አድርጋ የምትናገርለትን የእሁድን መከበር አሜሪካ ደግፋ አስገዳጅ በምታደርግበት ጊዜ ነው። ለዚህ ጳጳሳዊ ሥርዓት በሚሰጠው ክብር ግን አሜሪካ ብቸኛ አትሆንም። ሮም በአንድ ወቅት ለስልጣን አውቅና ይሰጡ በነበሩ አገራት ዘንድ የነበራት ተጽዕኖ፣ አሁንም ፈጽሞ አልጠፋም። ወደፊትም ኃይልዋ እንደሚታደስ ትንቢት ይናገራል። “ከራሶቹም ለሞት እንደታረደ ሆኖ አንዱን አየሁ፤ ለሞቱ የሆነውም ቁስል ተፈወሰ። ምድርም ሁሉ አውሬውን እየተከተለ አደነቀ” [ራእይ 13÷]። የደረሰበት ለሞቱ የሆነው ቁስል በ1798 ዓ.ም የጳጳሳዊ ሥርዓት የተገረሰበትን ያመለክታል። ከዚህ በኋላ፣ ነብዩ ሲናገር፡- “ለሞቱ የሆነውም ቁስል ተፈወሰ፤ ምድርም ሁሉ አውሬውን እየተከተለ አደነቀ።” የኃጢአቱ ሰው እስከ ዳግም ምፅዓት ድረስ እንደሚቀጥል ጳውሎስ በግልጽ ይናገራል [2ኛ ተሰሎ 2÷8]። እስከ ፍፃሜው ቀን ድረስ የማታለል ሥራውን ይቀጥልበታል። ባለ ራዕዩ ስለ ጳጳሳዊው ሥርዓት ጭምሮ ሲናገር፡- “በሕይወት መጽሐፍ ስሞቻቸው ያልተፃፉ በምድር የሚኖሩ ሁሉ ይሰግዱለታል” ይላል [ራዕይ 13÷8]። በአሮጌው እና በአዲሱ ዓለም፣ በሮም ቤተ ክርስቲያን ስልጣን አማካኝነት ብቻ ለተቋቋመው የእሁድ ተቋም የሚሰጠው ክብር ለጳጳሳዊው ሥርዓት የሚሰጥ የክብር እውቅና ይሆናል።

ከአሥራ ዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን አጋማሽ ጀምሮ በአሜሪካ ያሉ የትንቢት ተማሪዎች ይህን ምስክርነት ለዓለም አቅርበዋል። አሁን እየተከናወኑ ባሉት ክስተቶች የሚታየው ወደ ትንቢቱ (prediction) መፈፀም በፍጥነት እየተገሰገሰ መሆኑን ነው። የእግዚአብሔርን ትዕዛዞች ለመተካት ሲሉ ተዓምራት እንደፈጠሩት ጳጳሳዊ መሪዎች ሁሉ፣ በፕሮቴስታንት ምሁራን ዘንድም ለእሁድ መከበር መለኮታዊ ስልጣን እንዳለ ተደርጎ ይነገራል። በተመሳሳይ መልኩ ግን የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ የላቸውም። የእሁድን ሰንበት በሚጥሱ ላይ የእግዚአብሔር ፍርድ እንደሚጎበኝ በአጽንኦት ሲነገር የነበረው ክስተት እንደገና ይደገማል፤ ከወዲሁ መራገብ ጀምሯል። የእሁድን አክብሮት አስገዳጅ ለማድረግ የሚደረገው እንቅስቃሴም ተቀባይነቱ በፍጥነት እየጨመረ ነው።

የሮም [ካቶሊካዊት] ቤተ ክርስቲያን ብልጣብልጣነትና ተንኮል እፁብ ድንቅ ሊባል የሚበቃ ነው። ሊሆን ያለውን ቀድሞ ማንበብ ትችላለች። ሐሰተኛውን ሰንበት በመቀበላቸው የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ክብር እየሰጧት እንደሆነና፣ ባለፉት ዘመናት ራስዋ ተግባራዊ አድርጋቸው የነበረችውን እነዚያኑ ዘዴዎች ተጠቅመው አስገዳጅ ሊያደርጉት እየተዘጋጁ መሆኑን በማየት፣ ጊዜዋን ትጠብቃለች። የእውነትን ብርሐን አንቀበልም ያሉ እነርሱ፣ እርሷ ያመነጩትን ተቋም ከፍ ከፍ ለማድረግ ራሱን ስህተት መሥራት የማይቻለው ብሎ የሚጠራውን ኃይል እርዳታ አሁንም ይፈልጋሉ። በዚህ ሥራ ረገድ ፕሮቴስታንቶችን ለመርዳት እንዴት በፍጥነት እንደምትደርስ መገመት አያዳግትም። ለቤተ ክርስቲያን የማይታዘዙት እንዴት መስተናገድ እንዳለባቸው ከጳጳሳዊያን መሪዎች የተሻለ መረዳት ያለው ማን ነው?

የሮማዊት ቤተ ክርስቲያን፣ በዓለም ሁሉ ያሉትን ቅርንጫፍ መዋቅሮችዋን ጨምሮ አንድ ግዙፍ ድርጅት ሲሆን በጳጳሳዊው ዙፋን (አሥተዳደር) ቁጥጥር ስር ያለና ፍላጎቱንም እንዲያስፈጽም የተቀረፀ ነው። በምድር ላይ ባሉት እያንዳንዱ አገራት ያሉ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ምዕመናን ለሊቀ ጳጳሱ ባላቸው የታማኝነት መኃላ ስር ራሳቸውን ገድበው እንዲኖሩ ይታዘዛሉ። ዜግነታቸውም ሆነ መንግሥታቸው የትኛውም ቢሆን የቤተ ክርስቲያን ስልጣን ከሁሉም በላይ እንደሆነ መቀበል ይጠበቅባቸዋል። ዜጋ ለሆኑበት ሀገር ታማኝ ለመሆን መኃላ የፈፀሙ ቢሆንም ከዚህ በስተጀርባ ግን፣ የእርሷን ፍላጎት የሚፃረር ከሆነ

ለመንግሥት የገቡትን እያንዳንዱን ቃል ኪዳን ቢያፈርሱ ከበደል ነፃ እንዲሆኑ የምታደርግበት ለሮም ታዛዥ ለመሆን የሚገባ ቃለ መጋለ አለ።

እሁድን ከፍ ከፍ በማድረግ ሥራ የሮምን እርዳታ ለመቀበል ሀሳብ ሲያቀርቡ ፕሮቴስታንቶች የሚያደርጉትን አያውቁም። እነርሱ አላማቸውን ለማሳካት ቆርጠው ሳለ፣ ሮም ደግሞ ያጣቸውን የበላይነት እንደገና ለማግኘት፣ ኃይልዋን እንደገና ለመገንባት ታልማለች። በአገራት ጉዳዮች ውስጥ እጅዋን ለማስገባት የምታደርጋቸውን ጮሌና የማያባራ ጥረቶችዋን ታሪክ ይመስክር፤ አንድ ጊዜ እግርዋን ካስገባች በኋላም በልዑላንና በሕዝቡ ውድመት እንኳ ቢሆን የራስዋን ግብ ዳር ለማድረስ ምን እንደምታደርግ ታሪክ ይናገር። ሊቀ ጳጳሱ የአገራትን መብት፣ የእግዚአብሔርንና የሰውን ሕግ የሚፃረሩ ቅጣቶችንና ፍርዶችን ማወጅ እንደሚችል ሮማውያን በአደባባይ ይናገራል [“The Decretalia”]። [በ1204 ዓ.ም. ሊቀ ጳጳስ IIIኛ፣ የአራጎንን ንጉሥ ፒተር IIኛን፣ የሚከተለውን አስገራሚ መሃላ አስገብቷል፡-“እኔ፣ ፒተር፣ የአራጎንያዊያን ንጉሥ፣ መንግስቴን በታማኝነት በእርሱ እዝ ሥር አድርጌ፣ የካቶሊክን እምነት ከጥቃት እየተከላከልኩ፣ የመናፍቅነት መጣመምን እያሳደድኩ፣ ለጌታዬ ለሊቀ ጳጳስ ኢኖሶንን፣ ከእርሱ በኋላ በእርሱ ቦታ ለሚሆኑ ካቶሊኮችና ለካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ሁልጊዜም ታማኝና ታዛዥ እንደምሆን እመሰክራለሁ፣ ቃልም እገባለሁ።”-John Dowling, The Hysstory of Romanism, b. 5, ch. 6, sec. 55። ይህ፣ “ንጉሥ ነገሥታትን መሻር ለእርሱ ሕጋዊ መሆኑ” እንዲሁም “ተገዥዎች፣ ጳጳሩን ለሰላም መሪዎቻቸው ከገቡት የታማኝነት መጋለ እርሱ ነፃ ማውጣት ይችላል” መባሉ፣ ከሮማው ሊቀ ጳጳስ የስልጣን ይገባኛል መጠይቅ ጋር የሚስማማ ነው። - Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17።(ከGreat Controversy, 1911 edition የተወሰደ)]።

ፈጽሞ የማትለወጥ የመሆንዋን ነገር ሮም የምትኩራራበት ጉዳይ መሆኑ ይታወስ። የግሪጎር 7ኛ እና የኢኖሶን 3ኛ መርሆዎች አሁንም የሮም ቤተ ክርስቲያን መርሆዎች ናቸው። ኃይሉ (ስልጣኑ) የላትም እንጂ ቢኖራት ኖሮ እንዳለፉት ምዕተ ዓመታት ሁሉ አሁንም በታላቅ ብርታት ተግባራዊ ታደርጋቸው ነበር። እስኪ የመንግሥታትን ኃይል መጠቀም ወይም መቆጣጠር ትችል ዘንድ መርሁ በአሜሪካ ይመስረት፣ ኃይማኖታዊ ተግባራትም በመንግሥት ሕግ አስገዳጅ ይሁኑ፣ ባጭሩ የቤተ ክርስቲያንና የመንግሥት ስልጣን ህሊናን ይቆጣጠርና፣ የሮም ድል አድራጊነት በዚህች አገር ላይ ይረጋገጣል።

በቅርቡ ሊከሰት ስላለው አደጋ የእግዚአብሔር ቃል ማስጠንቀቂያ ሰጥቷል፤ እስኪ ይህ ማስጠንቀቂያ ሳይሰማ ይቅርና፣ ወጥመዱን ለማምለጥ ጊዜው ካለፈ በኋላ የሮም አላማዎች በእርግጥ ምን እንደሆኑ የፕሮቴስታንቱ ዓለም የሚረዳ ይሆናል። ሮም በዝምታ ወደ ኃያልነት እያደገች ነው። አስተምህሮዎች፣ በሕግ አውጪ አዳራሾች፣ በአብያተ ክርስቲያናትና በሰው ልቦች ውስጥ ተጽዕኖአቸውን እያሳረፉ ነው። በምስጢራዊ ጓዳዎች ውስጥ የቀድሞ የማሳደድ ሥራዋን የምትደግምበትን የመጠቁና ግዙፍ መዋቅራዊ ወጋግራዎች እየተከለች ነው። የራስዋን አላማ ወደፊት ማስኬድ ትችል ዘንድ ጊዜው በደረሰ ጊዜ ለመናደፍ በስውርና በማይጠረጠርበት ሁኔታ ኃይሎችዋን እያጠናከረች ነው። የምትሻው ነገር ቢኖር ከላይ ሆኖ ሁሉንም የምትቃኝበት ስፍራ (ፍላጎትዋን ማስጠበቅ የምትችልበት ደረጃ) ማግኘት ነው፤ ይህም ከወዲሁ እየተሰጣት ነው። የሮማዊው አካል አላማ ምን እንደሆነ በቅርቡ እናያለን፣ ዳሰሳውም ይሰማናል። የእግዚአብሔርን ቃል የሚያምንና የሚታዘዝ ማንም ቢኖር ነቀፋንና ስደትን የሚያተርፍ ይሆናል።

ምዕራፍ ፴፯—በቅርቡ ሊሆን ያለው ግጭት - መንስኤዎች

በሰማይ ከነበረው ከመጀመሪያው ታላቁ ተቃርኖ (ተጋድሎ) ጀምሮ የእግዚአብሔርን ሕግ በኃይል መገልበጥ የሰይጣን አላማ ነው። ፈጣሪንም በመቃወም ወደ አመጽ የገባው ይህንን ለማሳካት ነበር፤ ከሰማይ ቢጣልም ተመሳሳዩን ጦርነት በምድር ላይ ቀጥሎበታል። ሽንጡን ገትሮ የሚያሳድደው አላማው ሰዎችን አታሎ የእግዚአብሔርን ሕግ እንዲጥሱ መምራት ነው። ይህም የሚከናወነው ሕጉን ሙሉ ለሙሉ ወደ ጎን በማድረግ ወይም ከመመሪያዎች አንዱን ባለመቀበል ሲሆን በመጨረሻ ውጤቱ ያው ነው። “በአንድ ነጥብ” ላይ የሚሰናከል እርሱ ለሙሉው ሕግ ንቀትን ያንፀባርቃል። ተጽዕኖውና ምሳሌነቱ በመተላለፍ ጎራ ናቸው፤ “በሁሉም በደለኛ” ይሆናል [ያዕቆብ 2፡10]።

በመለኮታዊ ሕገ-ደንቦች ላይ ንቀት ለማሳረፍ ሲጥር ሰይጣን የመጽሐፍ ቅዱስን አስተምህሮዎች ስለጣመማቸው መጽሐፍ ቅዱስን እንደሚያምኑ በሚናገሩ በሺህ በሚቆጠሩ ሰዎች እምነት ውስጥ ስህተቶች እንዲቀላቀሉ ተደርገዋል። በእውነትና በስህተት መካከል የሚደረገው የመጨረሻው የክረረ ጥል የእግዚአብሔርን ሕግ በተመለከተ ለረጅም ጊዜ ሲደረግ የነበረው ተጋድሎ ትግል መደምደሚያ እንጂ ሌላ አይደለም። አሁን እየገባንበት ያለው ውጊያ በሰዎች ሕግጋትና በያህዌ መመሪያዎች መካከል፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ኃይማኖትና በተረት፣ በወግና ባህል ኃይማኖት መካከል የሚደረግ ውጊያ ነው።

በዚህ ትግል ውስጥ እውነትንና ጽድቅን ተቃውመው የሚተባበሩት እንደራሴዎች አሁን በትጋት፣ ሥራ ላይ ናቸው። በታላቅ ሰቆቃና ደም ዋጋ ተከፍሎበት ወደ እኛ የወረደው የእግዚአብሔር ቃል ዋጋ-ቢስ ተደርጓል። መጽሐፍ ቅዱስ ሁሉም ሊደርሱበት በሚችሉበት ስፍራ ነው፤ የሕይወታቸው መሪ አድርገው የሚቀበሉት ግን ከቁጥር የሚገቡ አይደሉም። ከሃዲነት በሚያስደነግጥ መጠን፣ በዓለም ብቻ ሳይሆን በቤተ ክርስቲያንም ውስጥ ተንሰራፍቷል። የክርስትና እምነት ምሳሌ የሆኑትን እነዚያኑ አስተምህሮዎች ብዙዎች ክደዋል። በመንፈስ በተመሩ ፀሐፊያን የቀረቡት የፍጥረት ታላላቅ እውነቶች - የሰው ልጅ ውድቀት፣ ስርየትና የእግዚአብሔር ሕግ ዘላለማዊነት - በሙሉም ሆነ በከፊል አማኝ እንደሆነ በሚናገረው፣ ሰፊ ድርሻ ባለው በክርስትናው ዓለም በተግባር ተቀባይነት አጥተዋል። በጥበባቸውና በራስ-መርኅነታቸው የሚኮሩ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የማያወላውል እምነትን እንደ ደካማነት ይቆጥሩታል። በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ አላስፈላጊ የሆነ ምሬት መሰንዘር፣ መንፈሳዊነትን በማላበስና (የመንፈሳዊነት ደረጃቸውን ከፍ በማድረግና) በማስተባበል እጅግ አስፈላጊ የሆኑ እውነቶቻቸውን ዋጋ መቀነስ (ማስወገድ) የላቀ ችሎታና የምሁርነት ማስረጃ ነው ብለው ያስባሉ። የእግዚአብሔር ሕግ እንደተለወጠ ወይም እንደተሻረ አድርገው ብዙ አገልጋዮች ሕዝቦቻቸውን፣ ብዙ ፕሮፌሰሮችና አስተማሪዎች ደግሞ ተማሪዎቻቸውን እያስተማሩ ነው፤ የሕጉ መጠይቆች አሁንም ድረስ ገቢራዊነትን የሚጠይቁ እንደሆኑ፣ ቃል በቃል መከበር እንዳለባቸው የሚቀበሉ እነርሱ ከፊዝና ከንቀት በቀር ሌላ እንደማይገባቸው ይታሰባል።

እውነቱን አንቀበልም በማለታቸው ሰዎች የእውነቱን ደራሲ አሻፈረን ይላሉ። በእግዚአብሔር ሕግ ላይ በመረማመዳቸው የሕግ ሰጪውን ስልጣን ይክዳሉ። የሐሰት አስተምህሮዎችና ጽንሰ-ሐሳቦች ጣዖት መሥራት፣ ከእንጨት ወይም ከድንጋይ ጣዖት የመቅረጽ ያህል ቀላል ነው። ሰይጣን የእግዚአብሔርን [መለያ] ባህርያት ሌላ መልክ አስይዞ በማቅረብ ሰዎች የጌታን ጠባይ እውነተኛ ባልሆነ መልኩ እንዲረዱት ይመራቸዋል። በቃሉ፣ በክርስቶስ እንዲሁም በፍጥረት ሥራዎች የተገለጠው እግዚአብሔር በጣም በጥቂት

ሰዎች ሲመለከ ሳለ በብዙዎች ዘንድ በእግዚአብሔር ፈንታ የፍልስፍና ጣዖት ነግሶአል። የተፈጥሮን አምላክ እየካዱ በሺዎች የሚቆጠሩ ተፈጥሮን ያመልካሉ። የተለየ ቅርጽ የያዘ ቢሆንም፤ በጥንት እሥራኤላውያን፤ በኤልያስ ዘመን የነበረው ጣዖት አምላኪነት አሁንም በክርስቲያኑ ዓለም አለ። ጥበበኞች መሆናቸው የተመሰከረላቸው በርካታ ሰዎች፤ የፈላስፋዎች፤ የገጣሚዎች፤ የጋዜጠኞች — በነጠሩና ስልጡን በሆኑ ክበባት ውስጥ ያሉ፤ የብዙ ኮሌጆችና ዩኒቨርሲቲዎች ይባስ ብሎም የአንዳንድ ስነ-መለኮታዊ ተቋማት አምላክ፤ ከፍንቄ የፀሐይ አምላክ፤ ከበኣል የተሻለ አይደለም።

የእግዚአብሔር ሕግ ከእንግዲህ በሰዎች ላይ ስልጡን የለውም [እንዲከበር የሚያስገድድ መጠይቅ የለውም] ከሚለው፤ እጅግ በፍጥነት እየተስፋፋ ካለው ዘመናዊ አስተምህሮ የበለጠ፤ በክርስቲያኑ ዓለም ተቀባይነት አግኝቶ የሰማይን ስልጡን በድፍረት የሚገዳደር፤ አመክንዮ የሚያስቀምጠውን የህሊና ትዕዛዝ በቀጥታ የሚቃወም፤ በውጤቱም እጅግ ጎጂ የሆነ ነገር (አስተምህሮ) የለም። እያንዳንዱ ሀገር አክብሮትንና መታዘዝን የሚጠይቅ የራሱ ሕግጋት አሉት፤ ማንኛውም መንግሥት ያለ እነዚህ ሕግጋት መኖር አይቻለውም፤ ታዲያ የሰማያትና የምድር ፈጣሪ የፈጠራቸውን ፍጡራን የሚያስተዳድርበት ሕግ አይኑረው ማለት መታሰብ የሚችል ነው? የታወቁ አገልጋዮች፤ አገራቸውን የሚያስተዳድሩትን፤ የዜጎቻቸውንም መብት የሚያስከብሩትን ሕግጋት፤ በአደባባይ የሕዝቡን መብቶች የሚገድቡ በመሆናቸው ሊከበሩ አይገባም ብለው አስተማሩ ብለን ብናስብ፤ እነዚህ ሰዎች ለምን ያህል ጊዜ ነው መድረክ ላይ በትዕግስት በዝምታ የሚታለፉት? ነገር ግን የአገራትንና የመንግሥታትን ሕጎች ችል ማለት፤ የመንግሥታት ሁሉ መሰረት በሆኑት በነዚያ መለኮታዊ መመሪያዎች ላይ ከመረማመድ የባሰ ከባድ ጥፋት ነው?

የዓለማት ገዢ ሕጉን አምክኖ፤ ጥፋተኛውን የሚኮንንበትን፤ ታዛዥንም የሚያፀድቅበትን ደረጃ (መከሊያ) ሽሮ፤ ዓለምን ከሚተው ይልቅ መንግሥታት ሕግጋቶቻቸውን ሽረው ሰዎች እንደፈለጉ እንዲያደርጉ ቢለቁቸው የተሻለ አግባብነት ያለው፤ ተቃሮኖ የማይፈጥር ይሆናል። የእግዚአብሔርን ሕግ ማፍረስ (ዋጋ ቢስ ማድረግ) ውጤቱ ምን እንደሆነ እናውቃለን? ይህ በተግባር ተሞክሯል። በፈረንሳይ፤ እምነት የለሽነት ተቆጣጣሪ ኃይል ሲሆን፤ የነበረው ትዕይነት አስቃቂ ነበር። እግዚአብሔር ያስቀመጣቸውን ገደቦች አሽቀንጥሮ መጣል፤ ከአምባገነኖች ሁሉ ጨካኝ የሆነውን [መሪ] ሕግ መቀበል እንደሆነ ለዓለም በተግባር ተገልጾአል። የጽድቅ ደረጃ ወደ ጎን በሚገፈትበት ጊዜ የክፋት ልዑል በምድር ኃይሉን ይመሰርት ዘንድ መንገድ ይከፈትለታል።

የመለኮታዊ መመሪያዎች ተቀባይነት ባጡበት በየትኛውም ሥፍራ ሁሉ ኃጢአት፤ ኃጢአት መምሰሉን፤ ጽድቅ መልካምነቱን ያጣል። ለእግዚአብሔር አስተዳደር አንገዛም የሚሉ እነርሱ፤ ራሳቸውን ማስተዳደር ፈጽሞ የማይችሉ ናቸው። ከፍተኛ ጉዳት በሚያስከትሉት ትምህርቶቻቸው ምክንያት፤ በተፈጥሯቸው ለቁጥጥር ትዕግስት የለሽ በሆኑት ልጆችና ወጣቶች ልብ ውስጥ ያለመታዘዝ መንፈስ ይተከላል፤ እናም ሕግ-አልባና የጋጄ ማህበረሰብ ይፈጠራል። የእግዚአብሔርን መስፈርቶች የሚታዘዙትን በቀላሉ የሚያምኑ ናቸው ብለው ሲያፌዙባቸው ሳለ፤ እልፍ አዕላፋት የሰይጣንን ማታለያዎች ሰፍ ብለው ይቀበላሉ። ለአይበገሬ ፍላጎቶቻቸው መሪ ልዳሙን ይሰጣሉ፤ በአሕዛብ ላይ ፍርድ እንዲመጣ ያደረጉትን ኃጢአቶችም ያደርጋሉ።

የእግዚአብሔርን ትዕዛዞች እንዲያቀሉ የሚያስተምሩ እነርሱ፤ አመጽን ለመሰብሰብ አመጽን ይዘራሉ። በመለኮታዊው ሕግ የተቀመጡት መገደቢያዎች ሙሉ ለሙሉ ይነሱ፤ ብዙም ሳይቆይ የሰብአዊ ፍጡር ሕግጋት ቸል ይባላሉ። እምነት የጎደላቸውን ተግባራት፤ ምኞትን፤ በሐሰት መናገርን፤ በማጭበርበር ገንዘብን ማግኘትን፤ እግዚአብሔር ስለሚከለክል፤ ለዓለማዊ ብልጽግናቸው እንቅፋት እንደሆኑ አድርገው ሰዎች በሕግጋቱ ላይ ለመረማመድ የተዘጋጁ ናቸው። እነዚህን መመሪያዎች የማስወገዱ ውጤት ግን ሰዎች ያልገመቱት ይሆናል። ሕግጋቱ መከበር ያለባቸው ባይሆኑ ኖሮ ማንም ለመተላለፍ ለምን ይፈራል? ንብረት ያለ አደጋ መሆኑ ይቀራል። ሰዎች የጎረቤቶቻቸውን ጥሪት በጉልበት ይወስዱ ነበር፤ ከሁሉ ይልቅ ጉልበተኛ የሆነው ከሁሉም በላይ ኃብታም ይሆናል። ሕይወት ራሱ አይከበርም። የጋብቻ መኃላ ቤተሰቡን የሚከልል የተቀደሰ ቅጥር ሆኖ መቆሙ ይቀራል። ጉልበት ያለው እርሱ፤ ከፈለገ የጎረቤቱን ሚስት በኃይል ይወስዳል። አምስተኛው ትዕዛዝ ከአራተኛው ጋር ወደ ጎን ይገፋ ነበር። እንደዚህ በማድረጋቸው የተበላሸውን የልባቸውን መሻት የሚያገኙ ከሆነ ልጆች የወላጆቻቸውን ሕይወት ለመቅጠፍ ወደኃላ አይሉም ነበር። የሰለጠነው ዓለም የዘራፊዎችና የገዳዮች መንጋ ሆኖ፤ ሰላም እረፍትና ደስታ ከምድር ይጠፋ ነበር።

ለእግዚአብሔር መጠይቆች ከመታዘዝ ሰዎች ተፈትተዋል (ነፃ ሆነዋል) የሚለው አስተምህሮ ከወዲሁ የሞራል አስገዳጅነትን ኃይል በማኮሰስ በዓለም ላይ የኃጢአትን ማዕበል ደጃፍ ከፍቶአል። ሕግ-አልባነት፤ ብኩንነትንና ምግባረ ብልሹነት ልንቋቋመው በሚያቃቅት ማዕበል እየጠረጉ ነው። በቤተሰብ ውስጥም፤ ዲያቢሎስ ሥራውን እየሰራ ነው። በተመሰከረላቸው የክርስቲያን ቤቶች እንኳ ሳይቀር ባንዲራው እየተውለበለበ ነው። ቅናት፤ ክፉ አሉባልታ፤ ግብዝነት፤ መቃቃር፤ በልጦ ለመገኘት መልፋት፤ ጥል፤ የተቀደሱ መታመኖችን መክዳት፤ ምኞትን ማርካት አለ። የማህበራዊ ሕይወትን መሰረትና ቅርጽ ማበጀት የነበረባቸው የኃይማኖታዊ መርሆዎችና አስተምህሮዎች አጠቃላይ መዋቅር ለመውደቅ የተዘጋጀ፤ ወለል ወለል የሚል [ቅርጽ-አልባ] ቁልል ይመስላል። እጅግ ከባድ ጥፋት የሰሩ ወንጀለኞች፤ ለሰሩት ሥራ ወደ ወህኒ ሲገቡ፤ ሰው የሚመኘው አይነት ማዕረግ ያገኙ ይመስል ብዙ ጊዜ የስጦታና የትኩረት ተጠቃሚዎች ይደረጋሉ። ስለ ባህርያቸውና ስለ ወንጀሎቻቸው ከፍተኛ ሽፋን ይሰጣል። የህትመት መገናኛ ብዙሃኑ የርኩሰትን ዘግናኝ ዝርዝር ያትማል፤ በዚህም ሌሎች፤ ማጭበርበር፤ ዘረፋና ግድያ እንዲፈጽሙ ያነሳሳል፤ በሲኦላዊ ሴራው ስኬት ሰይጣን ይፈነጥዛል። በክፋት ፍቅር መናወዝ፤ ሳይተናኮሱ ሕይወትን ማጥፋት፤ በሁሉም ደረጃና መጠን እጅግ እየጨመረ የመጣው ገደብ የለሽነትና ኃጢአት፤ የጥፋትን ማዕበል ተቋቁሞ መቆም ይቻል ዘንድ ምን መደረግ እንዳለበት ይጠይቁ ዘንድ እግዚአብሔርን የሚፈሩትን ሁሉ ሊያነቃ ይገባዋል።

የፍርድ ሽንጎዎች ሙሰኞች ሆነዋል። መሪዎች የሚንቀሳቀሱት በትርፍ መሻትና በስሜታዊ እርካታ ፍቅር እየተዘወሩ ነው። መሻትን አለመግዛት የብዙዎችን አዕምሯዊና አካላዊ ኃይላት ስለጨለመው ሰይጣን ሙሉ ለሙሉ ተቆጣጥሮአቸዋል ማለት ይቻላል። ሕግ አዋቂዎች ተጣመዋል፤ ጉቦ ተቀባይ ሆነዋል፤ ተሞኝተዋል። ስካርና ፈንጠዝያ፤ አነሁላይ ፍላጎት፤ ቅንዓትና የሁሉም ነገር እምነት የለሽነት ሕግን በሚቆጣጠሩ መካከል አሉ። “ጽድቅም በሩቅ ቆሞአል፤ እውነትም በአደባባይ ላይ ወድቆአልና፤ ቅንነትም ሊገባ አልቻለምና።” [ኢሳ 59÷14]።

በሮም የበላይነት ስር ተንሰራፍተው የነበሩት ኃጢአትና መንፈሳዊ ጽልመት፤ መጽሐፍ ቅዱስን የመጨቆንዋ አይቀሬ ውጤቶች ነበሩ፤ ነገር ግን በኃይማኖት ነፃነት ዘመን፤ በሙላት በሚንቀለቀለው የወንጌል ብርሐን ስር ላለው የተንሰራፋ ክህደት፤ ለእግዚአብሔር ሕግ ተቀባይነት ማጣትና ተከትሎም

ለመጣው ብልሹነት መንስኤው የሚገኘው የት ነው? ከአሁን ወዲያ መጽሐፍ ቅዱስን በመከልከል ሰይጣን ዓለምን በቁጥጥሩ ስር ማድረግ የማይችል ስለሆነ፤ ያንኑ አላማውን ለማሳካት ወደሌሎች ዘዴዎች ይዘራል። በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ እምነት እንዳይኖር ቢያደርግ፤ አላማውን ለማሳካትም ሆነ መጽሐፍ ቅዱስን ራሱን ለማጥፋት ይጠቅመዋል። የእግዚአብሔርን ሕግ መጠበቅ የግድ እንደማያስፈልገው የሚናገረውን እምነት በማስተዋወቅ፤ መመሪያዎቹን ሁሉ ምንም እንደማያውቋቸው አድርገው እንዲተላለፉ ሰዎችን በብቃት ይመራቸዋል። አሁንም፤ እንደ ቀድሞ ዘመናት ሁሉ ንድፉን ያስፋፋ ዘንድ በቤተ ክርስቲያን በኩል ይሰራል። የዛሬዎቹ የኃይማኖት ተቋማት፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ፍንትው ብለው የሚታዩትን፤ ሆኖም በብዙሃኑ ዘንድ ተቀባይነት የሌላቸውን እውነቶች ለመስማት እምቢ ብለዋል፤ [እነዚህን እውነቶች] ለመዋጋት በሚያደርጉት ሙከራም፤ የሚሰጧቸው ማብራሪያዎችና የሚወስዷቸው አቋሞች የመጠራጠርን ዘር የሚያሰራጩ ሆነዋል። በተፈጥሯዊ አለመሞት (immortality) እና ሰው ከሞተ በኋላ ህሊናው ንቁ ይሆናል የሚለውን ጳጳሳዊ ስህተት የሙጥኝ በማለታቸው፤ የመናፍስታዊነት ማታለያዎች ብቸኛ ቅጥር የሆነውን አሻፈረኝ ብለዋል። የዘላለማዊ ስቃይ አስተምህሮ መጽሐፍ ቅዱስን እንዳያምኑ ብዙዎችን መርቷቸዋል። የአራተኛውን ትዕዛዝ መጠይቆች ያከብሩ ዘንድ ሰዎች አጥብቀው ሲገነዘቡ፤ ሰባተኛውን ቀን ሰንበት ማክበር የሚጠይቅ እንደሆነ ይገለጻል፤ ያከናውኑት ዘንድ ከማይፈልጉት ኃላፊነት ራሳቸውን ነፃ ለማድረግም ሕዝባዊ ተቀባይነት ያላቸው የታወቁ መምህራን የእግዚአብሔርን ሕግ መታዘዝ አስፈላጊ መሆኑ እንደቀረ ይናገራሉ። እንዲህ በማድረጋቸውም ሕጉንና ሰንበትን አንድ ላይ አሸቀንጥረው ይጥላሉ። የሰንበት ተሐድሶ ሥራ እየቀጠለ ሲሄድ፤ የአራተኛውን ትዕዛዝ መጠይቆች ለማስወገድ ሲባል የመለኮታዊው ሕግ ተቀባይነት ማጣት ዓለም አቀፋዊ ለመሆን ምንም አይቀረውም። የኃይማኖታዊ መሪዎች የሚያስተምሩት ትምህርቶች ለቃል ኪዳን አፍራሽነት፤ ለመናፍስታዊነት፤ ለእግዚአብሔር ቅዱስ ሕግ ንቀት በር ከፍተዋል፤ በክርስቲያኑ ዓለም ላለው ኃጢአትም በእነዚህ መሪዎች ላይ አስፈሪ ኃላፊነት አርፎአል።

ሆኖም ይህ መደብ ራሱ፤ በፍጥነት እየተስፋፋ ላለው ብልሹነት ምክንያቱ በአብዛኛው “የክርስቲያን ሰንበት” ተብሎ የሚጠራው በመርከሱ እንደሆነ፤ የእሁድን መጠበቅ አስገዳጅ ማድረግ የሕብረተሰብን ግብረ ገብነት በእጅጉ እንደሚያሻሽለው ይናገራል። ይህ መጠይቅ ደግሞ በተለይ የሚበረታታው፤ የእውነተኛው ሰንበት አስተምህሮ በብዛት በተሰበከበት፤ በአሜሪካ ነው። ይህ እጅግ ታዋቂና አስፈላጊ ከሆኑት የግብረ ገብነት ተሐድሶዎች መካከል የሆነው ራስን የመግዛት ሥራ፤ በአብዛኛው ከእሁድ ንቅናቄ ጋር እየተሰባጠረ የእሁድ እንቅስቃሴ ደጋፊዎች የሕብረተሰብን ዋና ፍላጎት ለማዳበር እንደሚለፉ አድርገው ራሳቸውን ያቀርባሉ። የማይቀበሏቸውም ሁሉ መሻትን የመግዛትና የተሐድሶ ጠላቶች ተደርገው ይወገዛሉ። የስህተትን መሰረት ለመጣል ሲባል የተጀመረ እንቅስቃሴ፤ በራሱ መልካም ከሆነ ሥራ ጋር መቆራኘቱ፤ ስህተትን በመደገፍ የሚቀርብ መከራከሪያ አይደለም። ከጤናማ ምግብ ጋር አቀላቅለን መርዝን ልንደብቅ እንችል ይሆናል፤ ባህርይውን ግን አንቀይረውም። በተቃራኒው ግን፤ ሳይታወቅ የመበላቱ ዕድል ከፍተኛ ስለሚሆን፤ የበለጠ አደገኛ እንደሆነ ይታመናል። የሚታመን ያስመስለው ዘንድ ሐሰትን ልክ በቂ ከሆነ (ከተመጠነ) እውነት ጋር ማቀላቀል ከሰይጣን መሳሪያዎች አንዱ ነው። የእሁድ እንቅስቃሴ መሪዎች ሕዝቡ የሚፈልጋቸውን ተሐድሶዎችን፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የሚስማሙ መርሆዎችን ያበረታቱ ይሆናል። ሆኖም ከእነዚህ ጋር የሚመጣ የእግዚአብሔርን ሕግ የሚፃረር መጠይቅ ስላለ፤ የጌታ አገልጋዮች ሊተባበሯቸው አይችሉም። የሰውን መመሪያ ለመቀበል ሲሉ የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት ወደ ጎን ማድረጋቸው በምንም ሁኔታ ከበደል ነፃ ሊያደርጋቸው አይችልም።

በሁለቱ ታላላቅ ስህተቶች ማለትም ነፍስ አትሞትም በሚለውና በእሁድ ቅዱስነት አማካኝነት፤ ሰይጣን ሰዎችን በማታለያዎቹ ሥር ያስገባቸዋል። የፊተኛው፤ ነፍስ አትሞትም የሚለው፤ የመናፍስታዊነትን መሰረት ሲጥል፤ የኋለኛው የእሁድ ቅዱስና ደግሞ ከሮም ጋር የጠበቀ ቁርኝትን ይፈጥራል። የአሜሪካ ፕሬዝዳንቶች የመናፍስታዊነትን እጅ ለመጨበጥ፤ ባህረ-ሰላጤውን አቋርጠው እጃቸውን የሚዘረጉ የመጀመሪያዎቹ ይሆናሉ። ከሮማዊነት ኃይል ጋር ይጨባበጡ ዘንድ ገደሉን አልፈው እጃቸውን ይዘረጋሉ፤ በዚህ ሶስት እጥፍ ተጽዕኖ ጥምረት ሥርም ይህኛ አገር፤ የህሊናን መብቶች በመርገጥ የሮምን ዱካ ትከተላለች።

መናፍስታዊነት፤ የዘመኑን የይስሙላ ክርስትና የበለጠ እየመሰለ ሲሄድ፤ ለማታለልና ለማጥመድ የበለጠ ኃይል ይኖረዋል። እንደ ዘመናዊ የነገሮች አደረጃጀት (አቀራረብ) ሰይጣን ራሱ ይለወጣል። የብርሐንን መልአክ ባህርይ ይዞ ይገለጣል። በመናፍስታዊነት እንደራሴነትም ተዓምራት ይደረጋሉ፤ ህሙማን ይፈውሳሉ፤ ብዙ ሊካዱ የማይችሉ አስደናቂ ተዓምራቶች ይፈፀማሉ። መናፍስቱም በመጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያምኑ ስለሚናገሩና ለቤተ ክርስቲያን ተቋማትም ያላቸውን አክብሮት ስለሚያንፀባርቁ፤ ሥራቸው የመለኮታዊ ኃይል መገለጥ ተደርጎ ተቀባይነት ያገኛል።

በታማኝ ክርስቲያኖችና እግዚአብሔርን በማይመስሉ መካከል ያለው መለያ መስመር አሁን ለይቶ ለማወቅ አስቸጋሪ ሆኖአል። የቤተ ክርስቲያን ምእመናን፤ ዓለም የሚያፈቅረውን ያፈቅራሉ፤ ከእነርሱም [ከዓለማዊያን] ጋር ለመተባበር የተዘጋጁ ናቸው፤ ሰይጣን ደግሞ ወደ አንድ አካልነት ሊያዋህዳቸው ቁርጥ ውሳኔ ያደርጋል፤ በዚህም ሁሉን ወደ መናፍስታዊነት ሰልፍ በመጥረግ ጉዳዩን ያጠነክራል። የእውነተኛ ቤተ ክርስቲያን ማረጋገጫ ምልክት ተዓምራት እንደሆነ የሚኩራሩት ጳጳሳዊያኑ በዚህ አስገራሚ ድርጊት ፈፃሚ ኃይል በቀላሉ ይታላላሉ፤ የእውነትን ጋሻ አሸቀንጥረው የጣሉት ፕሬዝዳንቶችም ይሞቻሉ። ጳጳሳዊያኑ፤ ፕሬዝዳንቶችና ዓለማዊያን ኃይል አልባውን የአምልኮ መልክ ይቀበላል፤ ለዓለም መለወጥ የሚሆን ታላቅ እንቅስቃሴ፤ ለረጅም ጊዜ ሲጠበቅ የነበረውን የሺህ አመት መጀመሪያ በዚህ ህብረት ያያሉ።

የሕዝቡን በሽታዎች በመፈወስ፤ አዲስና የተሻለ ኃይማኖታዊ መዋቅር እንደሚያቀርብ በመናገር፤ ሰይጣን፤ በመናፍስታዊነት አማካኝነት ለሰው ዘር ጠቃሚ እንደሆነ ያስመስላል። በዚያው ተመሳሳይ ሰዓት ግን እንደ አጥፊ ሆኖ ይሰራል። ፈተናዎቹ እልፍ አዕላፋትን ወደ ውድመት እየመሩ ነው። መሻትን አለመግዛት፤ የማመዛዘን ችሎታን ከዙፋኑ ያወርደዋል፤ የስሜት እርካታ፤ ጥልና ደም ማፍሰስ ይከተላሉ። የነፍስን እጅግ መጥፎ ፍላጎቶች ስለሚቀሰቅስ፤ ከዚያም በብልሹነትና በደም አጨማልቆ ተጠቂዎቹን ለዘላለም ስለሚጠርጋቸው ሰይጣን በጦርነት ሐሴት ያደርጋል። እንዲህ ካደረገ በእግዚአብሔር ቀን ይቆሙ ዘንድ ከመዘጋጀት ሥራ የሰዎችን አዕምሮ አቅጣጫ ማሳት ይቻለዋልና መንግሥታት እርስ በርሳቸው ጦርነት እንዲያነሱ ማነሳሳት የእርሱ አላማ ነው።

ያልተዘጋጁ ነፍሳትን መከረ ይሰበስብ ዘንድ ሰይጣን በአየር ንብረት [ማለትም አውሎ ነፋስ፤ ከባድ ዝናብ በመሳሰሉት] አማካኝነትም ይሰራል። የተፈጥሮን የቤተ ሙከራ ምስጢራት አጥንቷል፤ እግዚአብሔር እስከፈቀደበት ጥግ ድረስም ኃይሉን ሁሉ ተጠቅሞ የአየር ንብረትን ይቆጣጠራል። እየብን እንዲያሰቃይ በተፈቀደለት ጊዜ [የፍየል/የበግ] መንጋዎቹን፤ ከብቶቹን፤ አገልጋዮቹን፤ ቤቶቹን፤ እንዲሁም ልጆቹን፤ እንዴት ባለ ፍጥነት፤ አንዱ ችግር ሌላውን እየተከተለ እየተጠራረጉ ጠፉ። ፍጥረታቱን የሚጠብቃቸው፤

ከአጥፊውም ኃይል የሚከፈለቸው እግዚአብሔር ነው። ነገር ግን የክርስቲያኑ ዓለም ለያህዌ ሕግ ንቀትን አሳይቷል፤ እግዚአብሔርም አደርጋለሁ ብሎ የተናገረውን ያንኑ ያደርጋል፤ በረከቶችን ከምድር ይወስዳል፤ በሕጉም ላይ ከሚያምፁ፤ እንደ እነርሱ እንዲያደርጉ ሌሎችን ከሚያስተምሩና ከሚያስገድዱ የጥበቃ እንክብካቤውን ያነሳል። እግዚአብሔር በተለየ ሁኔታ በማይጠብቃቸው ሁሉ ላይ ሰይጣን ቁጥጥር አለው። የራሱን እቅድ ለማሳካት ለአንዳንዶቹ ያደላል፤ ያበለፀጋቸዋልም፤ በሌሎቹ ላይ ደግሞ መከራ በማምጣት፤ እንዲህ የሚያሰቃያቸው እግዚአብሔር እንደሆነ ያምኑ ዘንድ ሰዎችን ይመራቸዋል።

[ሰይጣን] በሽታዎቻቸውን ሁሉ መፈወስ የሚችል ታላቅ ሐኪም እንደሆነ አድርጎ ለሰው ልጆች ቢታይም ብዙ ሕዝብ የሚኖርባቸው ከተሞች እስኪወድሙና ምድረበዳ እስኪሆኑ ድረስ በሽታንና ጥፋትን ያመጣል። አሁን እንኳ፤ በዚህች ሰዓት በሥራ ላይ ነው። በየብስና በባህር አደጋዎችና ጥፋቶች፤ በታላላቅ አውዳሚ እሳቶች፤ በኃይለኛ ነፋስ (tornado)ና በረዶ፤ በውሽንፍር፤ በጎርፎች፤ በአውሎ ነፋሳት፤ በውኃ ማዕበል፤ በመሬት መንቀጥቀጥ፤ በእያንዳንዱ ሥፍራ በሺህ አይነት መንገድ ሰይጣን ኃይሉን እየተጠቀመ ነው። እየጎመራ ያለውን አዝመራ ጠራርጎ ይወስደውና ረሃብና ጭንቀት ይከተላል። ለአየሩ ገዳይ ብክለት ይሰጥና በሺዎች የሚቆጠሩ በወረርሽኝ ይረግፋሉ። እነዚህ ጥፋቶች የበለጠ ተደጋጋሚና አስከፊ እየሆኑ የሚሄዱ ናቸው። ውድመት በሰውና በእንስሳ ላይ ይሆናል። “ምድርም አለቀሰች ረገፈችም። ታላላቆች ደከሙ። ምድርም ከሚቀመጡባት በታች ረክሳለች፤ ሕጉን ተላልፈዋልና፤ ስርዓቱንም ለውጠዋልና፤ የዘላለሙንም ቃል ኪዳን አፍርሰዋልና” [ኢሳ 24÷4፣5]።

ከዚያም ለእነዚህ ክፋቶች ሁሉ መንስኤ የሆኑት እግዚአብሔርን የሚያገለግሉ ሰዎች ናቸው። በማለት ታላቁ አታላይ ሕዝቡን ያሳምናል። የሰማይን ቁጥ የቀሰቀሰው መደብ፤ ለእግዚአብሔር ትዕዛዛት መገዛታቸው ለሕጉ ተላላፊዎች የማያባራ ነቀፋ እንዲሆንባቸው ባደረጉት ላይ በመቀሰር፤ የችግሮቻቸው ሁሉ መንስኤ እንደሆኑ አድርገው ይከሷቸዋል። የእሁድ ሰንበትን በመጣስ ሰዎች እግዚአብሔርን እያስቆጡት እንደሆነ፤ ይህም ኃጢአት ከፍተኛ ጥፋት እንዳመጣና የእሁድ መከበር በጥብቅ አስገዳጅ እስኪሆን ድረስ ክፋቱ እንደማያቆም፤ አራተኛው ትዕዛዝ መከበር አለበት የሚሉ እነርሱ፤ ለእሁድ ያለውን አክብሮት የሚያጠፉ፤ (ሕዝቡ) መለኮታዊ ተቀባይነት እንዳያገኝና ወደ ዓለማዊው ብልጽግና እንዳይመለስ የሚያግዱ፤ የሕዝቡ ችግር ፈጣሪዎች እንደሆኑ ይታወቃል። በእንደዚህም ሁኔታ በእግዚአብሔር አገልጋይ ላይ በጥንት ጊዜ የተነሳው ክስ፤ በተመሳሳይ ሁኔታ በጥሩ መሰረት ላይ ተገንብቶ እንደገና ይደገማል። “አሐብም ኤልያስን ባየው ጊዜ፡- እሥራኤልን የምትገለባብጥ አንተ ነህን? አለው። ኤልያስም፡- እሥራኤልን የምትገለባብጡ፤ የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ ትታችሁ በኣሊምን የተከተላችሁ አንተና የአባትህ ቤት ናችሁ እንጂ እኔ አይደለሁም አለው” [1ኛ ነገ 18÷17፣18]። የሕዝቡ ቁጥ በሐሰተኛ ክሶች ስለሚነሳሳ፤ ከሃዲዋ እሥራኤል በኤልያስ ላይ የተከተላቸውን ተመሳሳይ መንገድ በእግዚአብሔር አምባሳደሮች ላይም ይከተላሉ።

በመናፍስታዊነት አማካኝነት የተገለጠው፤ ተዓምር አድራጊው ኃይል፤ ከሰው ይልቅ እግዚአብሔርን ለመታዘዝ በሚመርጡት ላይ የተቃውሞ ተጽዕኖውን ያሳርፋል። ከመናፍስቱ የሚመጡ መልእክቶች፤ የምድሪቱ ሕግ እንደ እግዚአብሔር ሕግ ሆኖ እንዲከበር አዎንታዊ ማረጋገጫ በመስጠት፤ እሁድን የማይቀበሉት ከስህተታቸው እንዲመለሱ ለማድረግ እግዚአብሔር እንደላካቸው ይናገራሉ። በዓለም ላይ ስላለው ታላቅ ብልሹነት (ርኩሰት) በማዘን፤ የግብረገብነት ደረጃው ማሽቆልቆል ምክንያት የእሁድ መርከስ

እንደሆነ አድርገው የኃይማኖታዊ መምህራንን ምስክርነት ይደግማሉ። ምስክርነታቸውን አንቀበልም በሚሉ ሁሉ ላይ የሚነሳሳው ቁጣ ታላቅ ይሆናል።

ሰይጣን በዚህ ከእግዚአብሔር ሕዝቦች ጋር በሚደረግ የመጨረሻው ጦርነት ላይ የሚተገብረው መርሃ ግብር በሰማይ በነበረው ታላቅ ተጋድሎ (ተቃርኖ) መክፈቻ የተጠቀመበት ነው። መገልበጡን እውን ለማድረግ በምስጢር እያንዳንዱን ጥረት እያዋለ ሳለ፣ የመለኮታዊውን አስተዳደር መጽናት ለማጎልበት እንደሚሻ ይናገር ነበር። ያሳካው ዘንድ እየለፋበት የነበረውን ያንኑ ሥራ፣ ቅዱሳን መላዕክት እንዳደረጉት አድርጎ ከሰሳቸው። የሮማዊት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ይህንን ተመሳሳይ የማታለል መርህ ግብር ያሳያል። ራስዋን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ ለማድረግ፣ የእርሱን ሕግም ለመለወጥ እየጣረች ሳለ፣ የሰማይ ወኪል እንደሆነች ትናገራለች። በሮም አስተዳደር ስር፣ ለወንጌሉ ታማኝ በመሆናቸው የተገደሉ እነርሱ ክፉ አድራጊዎች ተብለው ተወገዙ፤ ከሰይጣን ጋር አንድ ማህበር ውስጥ እንደሆኑ ታወጀባቸው፤ በወቀሰ እንዲሸፈኑ፣ በሕዝቡም አይን፣ ለራሳቸውም እንኳ ሳይቀር እጅግ አሰቃቂ ወንጀላቸው ሆነው እንዲታዩ መገኘት የተቻለው ዘዴ ሁሉ ተግባር ላይ ውሏል። አሁንም እንደዚሁ ይሆናል። ሰይጣን የእግዚአብሔርን ሕግ የሚያከብሩትን ለማጥፋት እየጣረ ሳለ፣ ሕግ ተላላፊዎች ተብለው እንዲከሰሱ፣ እግዚአብሔርን የሚያዋርዱ፣ በዓለም ላይም ቅጣት የሚያወርዱ ሰዎች ሆነው እንዲወነጀሉ ያደርጋቸዋል።

እግዚአብሔር ፈቃድንም ሆነ ህሊናን ፈጽሞ አያስገድድም። ሰይጣን ግን በቋሚነት የሚያዘወትረው መንገድ -ማታለል ያልቻላቸውን ሰዎች በቁጥጥሩ ስር ለማድረግ - በጭካኔ ማስገደድ ነው። በፍርሃትም ይሁን በኃይል፣ ህሊናን ለመግዛትና ለራሱ ክብር ለማትረፍ ይጥራል። ይህንንም ለማሳካት በኃይማኖታዊና በመንግሥታዊ ባለስልጣናት በኩል በመሥራት፣ የእግዚአብሔርን ሕግ በመገዳደር የሰብአዊ ፍጡርን ሕግጋት አስገዳጅ እንዲያደርጉ ያንቀሳቅሳቸዋል።

የመጽሐፍ ቅዱስን ሰንበት የሚያከብሩ እነርሱ፣ የሕግና የሥርዓት ጠላቶች፣ የሕብረተሰብን ግብረገብነት ገደቦች በመሰባበር ሥርዓት አልበኝነትንና ብልሹነትን በማስከተል የእግዚአብሔርን ፍርድ በምድር ላይ የሚያስመጡ ተብለው ይወገዛሉ። ትክክለኛውን ድርጊት ልቅም አድርጎ ለመፈፀም የሚያደርጉት ጥንቃቄ፣ መንቻካነት፣ ግትርነትና የስልጣን ንቃት ይባላል። በመንግሥት ላይ ቅር የተሰኙ ተደርገው ይከሰሳሉ። የመለኮታዊውን ሕግ መጠይቆች (ግዴታዎች) የሚክዱ አገልጋዮች፣ በእግዚአብሔር እንደተቀቡ አድርገው ለመንግሥት ባለስልጣናት ስለመታዘዝ ያለውን ኃላፊነት ከመድረክ ያትታሉ። በሕግ አውጪ አዳራሾችና በፍርድ ቤቶች፣ ትዕዛዛት አክባሪዎች፣ ያልሆኑትን መልክ ተሰጥቶአቸው ይፈረድባቸዋል። የሚናገሩት ቃል የውሸት ቀለም ይቀበል፤ በኃሳቦቻቸው ላይ መጥፎ ቅንብር ይከናወንባቸዋል [ለማለት/ለማድረግ የፈለጉት ተጣጦ በመጥፎ ይተረጎምባቸዋል]።

የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት፣ የእግዚአብሔርን ሕግ የሚደግፉትን ግልጽ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መከራከሪያዎች አንቀበልም ሲሉ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ተጠቅመው እምነታቸውን መገልበጥ የማይቻላቸውን ሰዎች፣ ፀጥ ለማሰኘት ይሻሉ። ለእውነቱ ዓይናቸውን ቢያውሩም፣ አሁን እየያዙት ያለው መንገድ ግን የተቀረው የክርስቲያኑ ዓለም የሚሰራውን የማይሰሩትን፣ ለጳጳሳዊ ሰንበት መጠይቆችም እውቅና ባለመስጠት ሳያወላውሉ የሚቃወሙትን እነርሱን ወደ ማሳደድ የሚመራ አቅጣጫን ነው።

ሁሉም መደቦች እሁድን እንዲያከብሩ ለማድረግ ይቻላቸው ዘንድ ጉቦ ለመስጠት፣ ለማግባባት ወይም ለማስገደድ የቤተ ክርስቲያንና የመንግሥት ሹማምንት ህብረት ይፈጥራሉ። የመለኮታዊ ስልጣን እጦት በጨቋኝ አዋጆች ይደገማል። ፖለቲካዊ ብልሹነት የፍትህን ፍቅርና ለእውነት ያለውን ክብር እያጠፋው ነው፤ በነፃዋ አሜሪካ ሳይቀር አስተዳዳሪዎችና ሕግ አውጪዎች፣ የሕዝብን ድጋፍ ለማትረፍ ሲሉ፣ እሁድ እንዲከበር የሚያስገድድ ሕግ እንዲወጣ ለሚነሳው ሕዝባዊ ጥያቄ እጅ ይሰጣሉ። እጅግ ከፍተኛ መስዋዕትነት ያስከፈለው የህሊና ነፃነት፣ ከዚያ ወዲያ አይከበርም። በቅርቡ በሚመጣው ቅራኔ ለነብዩ ቃላት ጥሩ ምሳሌ የምናይ ይሆናል፡- “ዘንዶውም በሴቲቱ ላይ ተቆጥቶ የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቁትን የየሱስም ምስክር ያላቸውን ከዘርዋ የቀሩትን ሊዋጋ ሄደ።” [ራዕይ 12÷17]።

ምዕራፍ ፴፯—ከአደጋ መከላከል መጽሐፍ ቅዱስ

“ወደ ሕግና ወደ ምስክር ሂዱ እንዲሁም ያለውን ቃል ባይናገሩ ንጋት አይበራላቸውም [በውስጣቸው ብርሐን ስሌላላቸው ነው/it is because there is no light in them]” [ኢሳ 8÷20]። ከሐሰተኛ መምህራንና ከጨለማ መናፍስት አሳሳችኋል ተጽዕኖ መከላከል ይሆን ዘንድ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ተመርተዋል። የመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ ንግግሮች ማጭበርበሪያዎቹን ስለሚገልጥበት፣ ሰዎች የመጽሐፍ ቅዱስ እውቀት እንዳያገኙ ለማግደት ሰይጣን ማግኘት የሚችለውን እያንዳንዱን መሳሪያ ይጠቀማል። በእያንዳንዱ የእግዚአብሔር ሥራ መነቃቃት፣ የክፋት ልዑል ለበለጠ ሥራ ይነሳሳል፤ ክርስቶስንና ተከታዮቹን በመቃወም ለሚያደርገው የመጨረሻ ፍልሚያ ለመዘጋጀት አሁን ተወዳዳሪ የሌለው ጥረቱን እያደረገ ነው። የመጨረሻው ታላቅ ማታለያው በቅርቡ በፊታችን ይከፈታል። የክርስቶስ ተቃዋሚ (antichrist) ግሩም ሥራዎቹን ሊሰራ በቅርቡ በፊታችን ሊገለጥ ነው። አስመስሎ የሚሰራው እውነትን እጅግ ስለሚመስለው፣ በቅዱስ መጻሕፍት ካልሆነ በስተቀር በሁለቱ መካከል ያለውን ልዩነት ማወቅ የማይቻል ይሆናል። እያንዳንዱ አረፍተ ነገር፣ እያንዳንዱ ተዓምር በምስክሩ [በመጽሐፍ ቅዱስ] መፈተን አለበት።

ሁሉንም የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት ለመጠበቅ ጥረት የሚያደርጉ እነርሱ ተቃውሞ ይገጥማቸዋል፤ ይፈዝባቸዋልም። መቆም የሚችሉት በእግዚአብሔር ብቻ ነው። በፊታቸው ላለው ፈተና ፀንተው ለመቆም ይቻላቸው ዘንድ፣ በቃሉ የተገለፀውን የእግዚአብሔር ፈቃድ [የግድ] መረዳት አለባቸው፤ በትክክል ሊያከብሩት የሚችሉት የባህርይው፣ የመንግሥቱና የአላማው ትክክለኛ መረዳት ሲኖራቸው፣ እነዚያንም በተስማማ ሁኔታ ሲተገብሩ ብቻ ነው። በመጨረሻው ታላቅ ጦርነት ፀንተው የሚቀሩት በመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች አዕምሯቸውን ያፈረጡ ብቻ ናቸው። የሚበረብረው ፈተና ወደ እያንዳንዱ ነፍስ ይመጣል። ከሰዎች ይልቅ እግዚአብሔርን ልታዘዝን? ወሳኝ ሰዓት ደርሶአል፤ እግሮቻችን በማይለወጠው በእግዚአብሔር ቃል ቋጥኝ ላይ ተተክለዋልን? የእግዚአብሔርን ትዕዛዛትና የየሱስን ኃይማኖት በመደገፍ ፀንተን ለመቆም ተዘጋጅተናልን?

ከስቅላቱ በፊት፣ እንደሚሞት፣ ከመቃብርም እንደገና እንደሚነሳ አዳኙ ለደቀ መዛሙርቱ አብራርቶላቸው ነበር፤ በአዕምሮና በልብ ላይ የእርሱን ቃላት ያትሙ ዘንድ መላዕክት በዚያ ተገኝተው ነበር። ነገር ግን ደቀ መዛሙርቱ ሲጠብቁት የነበረው ከሮም ቀንበር ምድራዊ ነፃ መውጣት ነበርና የተስፋቸው ሁሉ ማዕከል የሆነው እርሱ በአሳፋሪ ሞት ይሞታል የሚለው ሃሳብ ይኖር ዘንድ መታገስ አልተቻላቸውም። ማስታወስ የነበረባቸው ቃላት ከአዕምሯቸው ጠፉ፤ ፈተና ሲደርስም ሳይዘጋጁ አገኛቸው። ልክ አስቀድሞ ያላስጠነቀቃቸው ይመስል የየሱስ ሞት ተስፋዎቻቸውን በሙሉ አንኮታኮተባቸው። በክርስቶስ ቃላት ለደቀ መዛሙርቱ በግልጽ እንደተከፈቱላቸው ሁሉ ለእኛም የወደፊቱ በትንቢታት ውስጥ ተከፍቶልናል። ከምሕረት ጊዜ መዝጊያ እንዲሁም ለመከራ ጊዜው ከሚደረግ የዝግጅት ሥራ ጋር የተያያዙት ክስተቶች በግልጽ ቀርበዋል። እልፍ አዕላፋት ግን ለእነዚህ አስፈላጊ እውነቶች ያላቸው መረዳት፣ [እውነቶቹ] ፈጽመው ባይገለፁ ኖሮ ከሚኖራቸው ማስተዋል የተሻለ አይደለም። ድነትን ያውቁ ዘንድ አስተዋዮች ሊያደርጋቸው የሚችለውን እያንዳንዱን አሻራ ለመንጠቅ ሰይጣን ይከታተላቸዋል፤ የመከራ ጊዜም ሳይዘጋጁ ያገኛቸዋል።

እጅግ አስፈላጊ ከመሆናቸው የተነሳ በሰማይ መካከል በሚበሩ ቅዱሳን መላእክት እንዲወከሉ ያደረጋቸውን ማስጠንቀቂያዎች እግዚአብሔር ወደ ሰዎች ሲልክ የማመዛዘን ኃይል የተቸረው እያንዳንዱ ሰው መልእክቱን እንዲሰማ ይጠብቅበታል። ለአውሬውና ለምስሉ በሚሰግዱ ላይ የተነገሩት አስፈሪ ቅጣቶች [ራዕይ 14፡9-11] የአውሬው ምልክት ምን እንደሆነ ይማሩ ዘንድ፤ እርሱንም ላለመቀበል ምን ማድረግ እንዳለባቸው ይገነዘቡ ዘንድ ሁሉንም ሰው ትንቢታትን በትጋት ወደ ማጥናት ሊመሩአቸው ይገባቸዋል። አብዛኛው ሕዝብ ግን እውነትን ከመስማት ጀርባውን ይመልሳል፤ ወደ ተረትም ዘወር ይላል። ወደ መጨረሻዎቹ ቀናት ሐዋርያው ጳውሎስ አቆልቁሎ ሲያይ እንዲህ ይላል፡- “ሕይወት የሚገኝበትን ትምህርት የማይታገሱበት ዘመን ይመጣልና” [2ኛ ጢሞ 4፡3] ያ ጊዜ ሙሉ በሙሉ ደርሶአል። የኃጢአተኛውን፣ የዓለም አፍቃሪውን ልብ መሻቶች ስለሚያውክ፤ እልፍ አዕላፋት የመጽሐፍ ቅዱስን እውነቶች አይፈልጉም፤ ሰይጣንም የሚያፈቅሯቸውን ማታለያዎች ያቀርብላቸዋል።

ነገር ግን የተሐድሶዎች ሁሉ መሰረት፣ የአስተምህሮዎች ሁሉ ደረጃ መለኪያ አድርጎ መጽሐፍ ቅዱስንና መጽሐፍ ቅዱስን ብቻ የሚጠብቅ ሕዝብ እግዚአብሔር በምድር ይኖረዋል። የምሁራን አስተያየቶች፣ የሳይንስ ድምዳሜዎች፣ እንደሚወክሏቸው አብያተ ክርስቲያናት በቁጥር በርካታ የሆኑትና የሚጋጩት የመንፈሳዊ ጉባኤ እምነቶችና ውሳኔዎች፣ የአብላጫ ድምጽ — እነዚህ ሁሉ፣ ማንኛቸውም ቢሆኑ አንድን ኃይማኖታዊ ጉዳይ ለመቀበልም ሆነ ላለመቀበል እንደመረጃ ሆነው ሊወሰዱ አይገባቸውም። ማንኛውንም አስተምህሮ ወይም መመሪያ ከመቀበላችን በፊት፣ ድጋፍ የሚሆነው፣ ግልጽ የሆነ “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚል [ቃል] መጠየቅ ይገባናል።

በእግዚአብሔር ፈንታ በሰው ላይ ትኩረት እንዲያደርጉ ለመሳብ ሰይጣን ያላሰለሰ ጥረት እያደረገ ነው። ያለባቸውን ኃላፊነት ራሳቸው እንደ መሪያቸው አድርገው መጽሐፍ ቅዱስን ከመመርመር ይልቅ ወደ ጳጳሳት፣ ወደ ፓስተሮች፣ ወደ ስነ-መለኮት ፕሮፌሰሮች እንዲመለከቱ ሕዝቡን ይመራቸዋል። ከዚያም የእነዚህን መሪዎች አዕምሮ በመቆጣጠር፣ እንደ ፈቃዱ በእልፍ አዕላፋት ላይ ተጽዕኖ ማሳደር ይቻላል።

የሕይወትን ቃል ይናገር ዘንድ ክርስቶስ ሲመጣ ተራ ሰዎች በደስታ አዳመጡት፤ ብዙዎች፣ ካህናትና ገዥዎች ሳይቀር በእርሱ አመኑ። ነገር ግን የካህናት አለቆችና የአገሪቱ ቀንደኛ ሰዎች ትምህርቶችን ለማውገዝና ለመካድ ወሰኑ። ጥፋት ያገኙበት ዘንድ ባደረጓቸው ጥረቶች ሁሉ ግራ ቢጋቡም፣ ከቃሉ የሚወጣውን የመለኮታዊ ኃይልና የጥበብ ተጽዕኖ ስሜት ማስወገድ ባይችሉም፣ እነርሱ ግን ራሳቸውን በጥላቻ አሸጉት፤ የእርሱ ደቀ መዛሙርት ይሆኑ ዘንድ እንዳይገደዱ መሲህ ስለመሆኑ የሚያረጋግጠውን ፈጽሞ ግልጽ የሆነውን መረጃ አንቀበልም አሉ። እነዚህ የየሱስ ተቃዋሚዎች፣ ሕዝቡ ገና ከጨቅላነቱ ጀምሮ እንዲያከብራቸው የተማረ፣ ለስልጣናቸውም ያለምንም ጥያቄ የማጎብደድ ልምድ ያለው፣ ሰዎች ነበሩ። “አለቆቻችንና ፃፎቻችን በየሱስ የማያምኑት እንዴት ነው?” “ክርስቶስ ቢሆን ኖሮ እነዚህ ፃድቅ ሰዎች አይቀበሉትም ነበርን?” አሉ። የአይሁድ ሕዝብ ተቤዥያቸውን አንቀበልም እንዲሉ ያደረጋቸው የእንደዚህ አይነት መምህራን ተጽዕኖ ነበር።

እነዚያን ካህናትና አለቆች ያነሳሳው መንፈስ፣ ኃይማኖተኛነትን እንደ ትልቅ ሙያ በሚቆጥሩ ብዙዎች ዘንድ አሁንም ይንፀባረቃል። ለዚህ ዘመን የተሰጡትን የተለዩ እውነቶች በተመለከተ የመጽሐፍ ቅዱስን ምስክርነት ለመመርመር እምቢ ይላሉ። ወደ ቁጥራቸው ብዛት፣ ሐብትና ተወዳጅነት እየጠቆሙ፣ የእውነት

ደጋፊዎችን፣ ጥቂቶች፣ ድሆችና በብዙሃን ዘንድ የማይወደዱ፣ ከዓለም የነጠላቸውን እምነት የያዙ፣ አድርገው በንቀት ይመለከቷቸዋል።

በፃፎችና በፈሪሳውያን ዘንድ የነበረው ከመጠን ያለፈ ስልጣን ባለቤት መሆን፣ በአይሁዳዊያን መበተን እንደማያበቃ ክርስቶስ ቀደም ብሎ ተገንዝቦ ነበር። በዘመናት ሁሉ ለቤተ ክርስቲያን እጅግ አስቃቂ መርገም የሆነው፣ ህሊናን ይገዛ (ይቆጣጠር) ዘንድ የሰብአዊ ፍጡርን ስልጣን ከፍ የማድረግ ሥራ ትንቢታዊ እይታ እርሱ ነበረው። በፃፎችና በፈሪሳዊያን የሰነዘረው አስፈሪ ውግዘትና እነዚህን እውር መሪዎች እንዳይከተሉ ሕዝቡን ያስጠነቀቀበት [ንግግሮች] በጽሁፍ የሰፈሩት ለወደፊት ትውልዶች ተግሳፅ ይሆኑ ዘንድ ነበር።

የሮማዊት ቤተ ክርስቲያን፣ ለመሪዎች መጽሐፍ ቅዱስን የመተርጎምን መብት ትጠብቅላቸዋለች። ሐይማኖታዊ መሪዎች ብቻ ናቸው የእግዚአብሔርን ቃል ለማብራራት ብቃት ያላቸው በሚለው መሰረተ ሐሳብ በመደገፍ [ቃሉ] ከተራው ሕዝብ ይታገዳል። ተሐድሶው መጽሐፍ ቅዱስን ለሁሉም ቢሰጥም፣ በሮም ተጠብቆ የኖረው ያው ራሱ መርህ በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ያሉትን እልፍ አዕላፋት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ለራሳቸው እንዳይመረምሩ ያግዳቸዋል። እንደ ቤተ ክርስቲያንዋ አቋም] የተተረጎሙትን የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶች እንዲቀበሉ ይማራሉ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ፍንትው ብሎ የተገለፀ ቢሆንም፣ ከእምነታቸው ጋር የሚቃረን ወይም የኖረውን የቤተ ክርስቲያናቸውን ትምህርት የሚፃረር ከሆነ ምንም ነገር ላለመቀበል የማይዳዳቸው በሺዎች የሚቆጠሩ አሉ።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሐሰተኛ መምህራን በማስጠንቀቂያ የተሞላ ቢሆንም እንኳ፣ ነፍሳቸውን ለኃይማኖታዊ መሪዎች ጥበቃ በአደራ ለመስጠት ብዙዎች የተዘጋጁ ናቸው። ዛሬ ለያዟቸው የእምነት አቋሞች፣ እንደዚያ እንዲያደርጉ በኃይማኖታዊ መሪዎቻቸው እንደታዘዙ ከመናገር በቀር ሌላ ምንም ምክንያት ማቅረብ የማይችሉ ኃይማኖተኞች ነን የሚሉ፣ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች አሉ። የአዳኙን ትምህርቶች ትኩረት ሳይሰጡ ያልፏቸውና በአገልጋዮች ቃላት ላይ የማያወላውል መታመን ያደርጋሉ። ነገር ግን አገልጋዮች ስህተት መሥራት የማይቻላቸው ናቸውን? ብርሐን ተሸካሚ መሆናቸውን ከእግዚአብሔር ቃል ካላረጋገጥን በስተቀር የእነርሱን ምሪት አምነን እንዴት ነፍሳችንን እንስጣቸው? ዓለም ከሚነጉድበት መንገድ ገለል ለማለት የሚያስችል የግብረ ገብነት ድፍረት አለመኖር፣ የተማሩ ሰዎችን ዱካ እንዲከተሉ ብዙዎችን ይመራቸዋል፤ ለራሳቸው ለመመርመር ባላቸው ችልተኝነትም ተስፋ በሚያስቆርጥ መልኩ በስህተት ሰንሰለት እየተጠፈሩ ናቸው። ለዚህ ዘመን የሚሆነው እውነት በመጽሐፍ ቅዱስ አማካኝነት ወደ እይታ በግልጽ እንደመጣ ያስተውላሉ፤ በአዋጆቹም ላይ የቅዱስ መንፈስ ኃይል መገኘት እንዳለ ይሰማቸዋል፤ ሆኖም የቤተ ክርስቲያን ሹማምንት ተቃውሞ ከብርሐኑ ዘወር እንዲያደርጋቸው ይፈቅዳሉ። ምክንያትና ህሊና ያመኑ ቢሆኑም እነዚህ የተሞኙ ነፍሳት ከአገልጋዩ የተለየ ነገር ማሰብን አይሞክሯትም፤ ግላዊ ሚዛናቸው፣ ዘላለማዊ ፍላጎቶቻቸው ለሌላው እምነት የለሽነት፣ ኩራትና ጥላቻ ይሰዋሉ።

ሰይጣን ምርኮዎቹን ለመጠፈር በሰው ተጽዕኖ በኩል የሚሰራባቸው መንገዶች በርካታ ናቸው። የክርስቶስ መስቀል ጠላቶች ከሆኑት ጋር በሃር የፍቅር ገመድ በማቆራኘት ሰይጣን እልፍ አዕላፋትን የራሱ ያደርጋቸዋል። ቁርኝቱ ምንም አይነት ቢሆን፣ የወላጅ፣ የልጅ፣ የጋብቻ ወይም የወዳጅነት ቢሆን፣ ተጽዕኖው ተመሳሳይ ነው። የእውነት ጨቋኞች ህሊናን ለመቆጣጠር ኃይላቸውን ይጠቀማሉ፤ በቁጥጥራቸው ሥር ያሉ ነፍሳትም የራሳቸው ህሊና የሚያምበትን ለመታዘዝ በቂ ወኔ ወይም ግላዊ-ነፃነት የላቸውም።

እውነትና የእግዚአብሔር ክብር የሚነጣጠሉ አይደሉም። መጽሐፍ ቅዱስን ማግኘት እየቻልን በተሳሳቱ አመለካከቶች እግዚአብሔርን እናከብረው ዘንድ አይቻለንም። ሕይወቱ ፃድቅ (ትክክለኛ) እስከሆነ ድረስ አንድ ሰው የሚያምነው ምንም ቢሆን ችግር የለውም ይላሉ ብዙዎች፤ ሕይወት ግን ቅርጽ የሚወጣለት በእምነት ነው። ብርሐንና እውነት መድረስ የምንችልባቸው ሆነው፤ ያንን የመስማትና የማየት ዕድል እናገለብት ዘንድ ቸል ብንል ልክ እንዳልተቀበልነው ይቆጠራል፤ ከብርሐን ይልቅ ጨለማን እየመረጥን ነው።

“ለሰው ቅን የምትመስል መንገድ አለች፡ ፍፃሜዋ ግን የሞት መንገድ ነው” [ምሳ 16÷25]። የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለማወቅ የሚያስችል ሁሉም ዕድል እያለ፤ ድንቁርና ለስህተት ወይም ለኃጢአት ማሳበቢያ ምክንያት አይሆንም። አንድ ሰው በጉዞ ላይ እያለ ወደ ብዙ አቅጣጫ የሚያመሩ መንገዶች ወዳሉበት፤ እያንዳንዱም መንገድ ወደየት እንደሚወስድ የሚጠቁም ሰሌዳ ወዳለበት ስፍራ ቢደርስና፤ አቅጣጫ ጠቋሚውን ሰሌዳ ቸል ብሎ፤ ትክክል የመሰለውን መንገድ ቢመርጥ፤ ምኑንም ያህል እጅግ ቅን ቢሆን፤ በተሳሳተ መንገድ ላይ ራሱን የማግኘቱ ዕድል እጅግ የሰፋ ነው።

ከትምህርቶቹ ጋር እንተዋወቅ ዘንድ፤ እርሱ ከእኛ ምን እንደሚፈልግም ለራሳችን እናውቅ ዘንድ እግዚአብሔር ቃሉን ሰጠን። የሕጉ ሰው “የዘላለምን ሕይወት እወርስ ዘንድ ምን ላድርግ?” በሚለው ጥያቄ ወደ የሱስ ሲመጣ “በሕግ የተፃፈው ምንድን ነው እንዴትስ ታነበዋለህ?” [ሉቃስ 10÷25-26] በማለት ወደ መጽሐፍ ቅዱስ መራው። የዚያ ሕግ፤ የመመሪያዎቹና መጠይቆቹ ሁሉ የታመነ አቅርቦት በእጃቸው ውስጥ ስላለ፤ ድንቁርና ለወጣትም ሆነ ለዕድሜ ባለፀጋው ማሳበቢያ ሊሆን ወይም የእግዚአብሔርን ሕግ ለሚጥሱ ከተዘጋጀው ቅጣት ሊያስመልጣቸው አይችልም። መልካም አመለካከት መኖሩ በቂ አይደለም፤ አንድ ሰው ትክክል የመሰለውን ወይም አገልጋዩ ትክክል ነው ብሎ የነገረውን ማድረጉ በቂ አይደለም። የነፍሱ መቤዝቸት አደጋ ላይ ነውና መጽሐፍ ቅዱስን ራሱ መመርመር አለበት። እምነቶቹ ምንም ያህል ጠንካራ ቢሆኑ፤ አገልጋዩ እውነት ምን እንደሆነ እንደሚያውቅ ምንም ያህል መተማመን ቢኖረው፤ ይህ የእርሱ መሰረት አይደለም። ወደ ሰማይ የሚያደርገውን ጉዞ እያንዳንዱን አቅጣጫ የሚጠቁም ካርታ አለው፤ ምንም ነገር ላይ መገመት አያስፈልገውም።

እውነት ምን እንደሆነ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይማር ዘንድ፤ በብርሃኑም ይመላለስ ዘንድ፤ ምሳሌውንም እንዲከተሉ ሌሎችን ያበረታታ ዘንድ፤ የእያንዳንዱ አመዛዝን ፍጡር ተቀዳሚና ተወዳዳሪ የሌለው ኃላፊነቱ ነው። ጥቅስን ከጥቅስ እያነፃፀርን፤ እያንዳንዱን ሃሳብ እየመዘንን፤ ቀን በቀን መጽሐፍ ቅዱስን በትጋት ማጥናት አለብን። በመለኮት እርዳታ አመለካከቶቻችን ለራሳችን ማበጀት አለብን፤ በእግዚአብሔር ፊት መመለስ የሚኖርብን ስለራሳችን ነውና።

መጽሐፍ ቅዱስ በተፃፈበት ቋንቋ ሊስተዋል (በቀላሉ ሊታይ) የማይችል ረቂቅ፤ ምስጢራዊና መንፈሳዊ ትርጉም እንዳለው በሚያስተምሩ ታላቅ ጥበብ እንዳላቸው በሚያስመስሉ ምሁራን ምክንያት፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ፍንትው ብለው የተገለፁት እውነቶች በጥርጣሬና በጽልመት እንዲወሰሱ ሆነዋል። እነዚህ ሰዎች ሐሰተኛ መምህራን ናቸው። የሱስ “መጻሕፍትንና እግዚአብሔርን አታውቁምና” ብሎ የተናገረው ለእንደዚህ አይነት መደቦች ነው [ማር 12÷24]። ምሳሌ ወይም ምልክት ጥቅም ላይ ካልዋለ በስተቀር የመጽሐፍ ቅዱስ ቋንቋ በግልጽ እንደተቀመጠው እንደዚያው ትርጉምም መብራራት አለበት። “ፈቃዱን ሊያደርግ የሚወድ ቢኖር እርሱ ይህ ትምህርት ከእግዚአብሔር ቢሆን ወይም እኔ ከራሴ የምናገር ቢሆን

ያውቃል” በማለት ተስፋውን ሰጥቷል [ዮሐ 7÷17]። ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን እንደተፃፈው አድርገው ራሱን ቢቀበሉ፤ አዕምሮአቸውን የሚያደናግሩና የሚያስቱ ሐሰተኛ መምህራን ባይኖሩ፤ መላእክትን የሚያስደስት፤ አሁን በስህተት ውስጥ የሚቅበዘበዙትን ሺህ በሺህ የሆኑትን ወደ ክርስቶስ መንጋ የሚያመጣ ሥራ በተከናወነ ነበር።

ሚች ፍጡር እስከሚችልበት አቅም ጥግ ድረስ የእግዚአብሔርን ጥልቅ ነገሮች እንረዳ ዘንድ የአዕምሮን ኃይላት ሁሉ ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ማዋል፤ ለመረዳት ችሎታችንም የማስተዋልን ኃላፊነት መስጠት፤ ይገባናል፤ ሆኖም የህፃን ታዛዥነትና ተሸናፊነት የተማሪው እውነተኛ መንፈስ እንደሆነ መዘንጋት የለብንም። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከባድ የሆኑ ነገሮችን፤ የፍልስፍናዊ እክሎችን ለመፍታት የምንታገልባቸውን አይነት ዘዴዎች በመጠቀም ፈጽሞ መረዳት አይቻልም። አያሌ ሰዎች የሳይንስን ክፍለ ወሰን ለማጥናት በሚገቡበት አይነት፤ በራስ በመደገፍ መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት የለብንም፤ በፀሎት በተሞላ አምላካዊ ድጋፍ፤ ፈቃዱንም ለመማር በእውነተኛ መሻት እንጂ። ከታላቁ እኔ ነኝ (I AM) እውቀት እናገኝ ዘንድ ትሁትና መማር የሚችል መንፈስ ይዘን መምጣት አለብን። ያለበለዚያ ክፉ መላእክት አዕምሮዎቻችንን ያሳውሩአቸውና፤ ልቦቻችንንም ያደነድኑአቸውና በእውነቱ መመሰጥ ሳይሆንልን ይቀራል።

የተማሩ ሰዎች ምስጢራዊ ናቸው የሚሏቸው ወይም አስፈላጊ አይደሉም ብለው የሚያልፏቸው ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በክርስቶስ ትምህርት ቤት ለተማረ ለእርሱ በማጽናኛና በምሪት የተሞሉ ናቸው። በርካታ የስነ-መለኮት ሊቆች የእግዚአብሔር ቃል የተሻለ መረዳት የሌላቸው አንዱ ምክንያት ሊተገብሯቸው ለማይፈልጓቸው እውነቶች ዓይናቸውን ስለሚጨፍኑ ነው። [ቃሉን] ለመመርመር የሚውለው የማሰብ ችሎታ(የአዕምሮ) ኃይል፤ አንድ አላማ የመያዝና ጽድቅን ከልብ የመጠማትን ያህል፤ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነትን ለመረዳት አያግዝም።

መጽሐፍ ቅዱስ ያለ ፀሎት ፈጽሞ መጠናት የለበትም። በቀላሉ የምንረዳቸው ነገሮች አስፈላጊነት እንዲሰማን ወይም ለመረዳት አስቸጋሪ ከሆኑት እውነቶች ጋር ግብግብ እንዳንገጥም ለማድረግ የሚቻለው መንፈስ ቅዱስ ብቻ ነው። በውበቱ እንማረክ ዘንድ፤ በማስጠንቀቂያው እንገሰጽ ዘንድ ወይም በተስፋዎቹ ሕይወት ይዘራብን እና እንጠነክር ዘንድ ልብ የእግዚአብሔርን ቃል እንዲያስተውል የማዘጋጀት ሥራ የሰማያዊ መላእክት ኃላፊነት ነው። የመዝሙረኛውን ተማጽዕኖ የራሳችን ልናደርገው ይገባናል፡- “አይኖቼን ክፈት፤ ከሕግህም ተአምራትህን አያለሁ” [መዝ 119÷18]። አብዛኛውን ጊዜ ፈተናዎች መቋቋም የማይቻሉ ይመስላሉ፤ ምክንያቱም ፀሎትንና የመጽሐፍ ቅዱስን ጥናት ችል በማለቱ ተፈታኝ ሰው የእግዚአብሔርን ተስፋዎች ወዲያውኑ አስታውሶ በመጽሐፍ ቅዱስ [ጥቅስ] መሳሪያዎች ሰይጣንን መፋለም ስለማይችል ነው። በመለኮታዊ ነገሮች ለመማር ፈቃደኛ በሆኑት በእነርሱ ግን መላእክት በዙሪያቸው ናቸው፤ እጅግ አስፈላጊ በሆነው ሰዓትም፤ አስፈላጊ የሆኑትን፤ ለዚያ ጊዜ ገጣሚ የሆኑትን እውነቶች እንዲያስታውሱ ያደርጋቸዋል። ስለዚህም “ጠላት እንደጽኑ ፈሳሽ ሲመጣ፤ የእግዚአብሔር መንፈስ በእርሱ ላይ ምልክቱን ያነሳበታል” [ኢሳይያስ 59÷19]።

የሱስ ለደቀ መዛሙርቱ ተስፋ ሲሰጥ እንዲህ አላቸው፤ “አብ በስሜ የሚልከው ግን መንፈስ ቅዱስ የሆነው አጽናኝ እርሱ ሁሉን ያስተምራችኋል፤ እኔም የነገርኋችሁን ሁሉ ያሳስባችኋል” [ዮሐ 14÷25]። በአደጋ ጊዜ የእግዚአብሔር መንፈስ እንዲያስታውሰን፤ የክርስቶስ ትምህርቶች አስቀድመው በአዕምሮ ውስጥ

መከዘን (መጠራቀም) አለባቸው። “አንተን እንዳልበድል” አለ ዳዊት “ቃልህን በልቤ ሰወርሁ” [መዝ 119፥11]።

ለዘላለማዊ ፍላጎቶቻቸው ዋጋ የሚሰጡ ሁሉ የጥርጥርን ጣልቃ ገብነት ለመከላከል በተጠንቀቅ መሆን አለባቸው። የእውነት ምሳሌዎች ኃይለኛ ጥቃት ይደርስባቸዋል። ከዘመናዊ ክህደት የአሽሙር እና የውሽት ክርክር፣ ሳይታወቅ ውስጥ ውስጡን ከሚበላ ቸነፈራዊ ትምህርት መዳረሻ ውጭ መሆን ፈጽሞ የሚቻል አይደለም። ሰይጣን ፈተናዎቹን ለሁሉም መደቦች እንዲስማሙ ያደርጋቸዋል። በሁለቱም ወገን በተመሳሳይ ሁኔታ በተሰለ አካሄድ አለመተማመንን ወይም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ንቀትን ለማነሳሳት፣ ያልተማረውን በፌዝና በንቀት ሲያጠቃ፣ የተማረውን ደግሞ በሳይንሳዊ ተቃውሞዎችና በፍልስፍና አመክኔዎች ይገናኛቸዋል። እዚህ ግባ የማይባል ልምድ ያላቸው ወጣቶች እንኳ መሰረታዊ የክርስትና መርሆዎችን በተመለከተ የጥርጥር አግባቂ አነጋገር ለመሰንዘር ይዳዳቸዋል። ይህ የወጣት ክህደት፣ ጥልቀት የሌለው ቢሆንም ተጽዕኖ አለው። በዚህም ምክንያት ብዙዎች በአባቶቻቸው እምነት ላይ እንዲቀልዱ፣ በፀጋ መንፈስ ላይም ንቀት እንዲፈጽሙ ይመራሉ [ዕብ 10፥29]። ለእግዚአብሔር ክብር፣ ለዓለም ደግሞ በረከት ይሆናሉ ተብለው ተስፋ የተጣለባቸው ብዙ ነፍሳት በክህደት የሚሸት ትንፋሽ ዋግ ተመታዋል። በሰብአዊ አመክንዮ ኩራተኛ ውሳኔዎች ላይ የሚተማመኑ፣ መለኮታዊ ምስጢራትን መተንተን እንደሚችሉና፣ ያለ እግዚአብሔር ጥበብ እርዳታ እውነት ላይ እንደረሳለን ብለው የሚያልሙ እነርሱ በሰይጣን ወጥመድ የተተበተቡ ናቸው።

ያለነው በዚህ ዓለም ታሪክ እጅግ ከባድ በሚባለው ዘመን ውስጥ ነው። እየተትገለገለ ያለው የዓለም እልፍ አዕላፍ መዳረሻ ሊወሰን ነው። የራሳችን የወደፊት ደህንነት፣ የሌሎች ነፍሳት ድነት ጭምር አሁን በምንራመደው መንገድ የሚወሰን ነው። በእውነት መንፈስ መመራት ያስፈልገናል። እያንዳንዱ የክርስቶስ ተከታይ፣ “ኔታ ሆይ ምን አደርግ ዘንድ ትወዳለህ” ብሎ መጠየቅ አለበት። በፆምና በምልጃ፣ በተለይም በፍርዱ ትዕይንት ላይ በሚያተኩረው ቃሉ ላይ እየተመሰገጥን በእግዚአብሔር ፊት ራሳችንን ማዋረድ ያስፈልገናል። በእግዚአብሔር ነገሮች ላይ ጥልቅና ሕያው የሆነ ልምምድ አሁን መሻት ይገባናል። የምናባክነው አንድ ሰከንድ እንኳ የለንም። እጅግ አስፈላጊ የሆኑ ክስተቶች በዙሪያችን እየተከናወኑ ነው፤ በሰይጣን የድግምት ምድር ላይ ነን። የእግዚአብሔር ሕዝቦች ሆይ አትተኙ፤ ጠላት በአቅራቢያው አድፍጦ እያደባ ነው። ግድ የለሽና የምታንቀላፉ ከሆናችሁ፣ በማንኛውም ጊዜ ተዘጋጅቶ፣ ተስፈንጥሮ ሊከመርባችሁና መብሉ ሊያደርጋችሁ ጠላት በአቅራቢያችሁ አድፍጦ እያደባ ነው።

በእግዚአብሔር ፊት ስላሉበት ትክክለኛ ሁኔታ ብዙዎች ተታለዋል። ያደርጓቸው ዘንድ ቸል ያልዋቸውን፣ ያከናውንዋቸው ዘንድ እግዚአብሔር የሚፈልግባቸውን መልካምና የተከበሩ ተግባራት መቁጠር ረስተው፣ ስላልፈፀሟቸው የስህተት ተግባራት ራሳቸውን እንኳን ደስ ያለህ ይላሉ። በእግዚአብሔር የአትክልት ስፍራ ዛፎች መሆናቸው በቂ አይደለም። ፍሬ በማፍራት ለሚጠብቅባቸው መልስ መስጠት ይኖርባቸዋል። ፀጋው እያበረታቸው ያከናውኑአቸው ዘንድ ይቻላቸው ስለነበሩት፣ ነገር ግን ስላላደረጓቸው መልካም ነገሮች ሁሉ ተጠያቂ ያደርጋቸዋል። በሰማይ መጻሕፍት የእርሻው መሰናክሎች ተብለው ይመዘገባሉ። ነገር ግን የዚህ መደብ ጉዳይ እንኳ ሙሉ በሙሉ ተስፋ አስቆራጭ አይደለም። የእግዚአብሔርን ምሕረት ባቃለሉ፣ ፀጋውንም ባጎሳቆሉ ዘንድ የታጋሽ (ጽኑ) ፍቅር ልብ አሁንም ይማፀናል። “ስለዚህ አንተ የምትተኛ ንቃ ከሙታንም ተነሳ ክርስቶስ ያበራልሃል።” “እንዴት እንድትመላለሱ በጥንቃቄ ተጠበቁ፤ ቀኖቹ ክፉዎች ናቸውና ዘመኑን ዋጁ።” [ኤፌ 5፥14-16]።

ፈታኝ ሰዓት በደረሰ ጊዜ የእግዚአብሔርን ቃል የሕይወታቸው መመሪያ ያደረጉ እነርሱ ይገለጣሉ። በበጋ ወራት ሁሌም አረንጓዴ በሆኑ ዛፎችና በሌሎች መካከል በቀላሉ የሚታይ ልዩነት የለም፤ የክረምቱ ኃይለኛ ነፋስ በመጣ ጊዜ ግን፤ ሁሌም አረንጓዴዎቹ ዛፎች ምንም ሳይለወጡ ሲቀሩ፤ ሌሎች ዛፎች ግን ቅጠላቸው ይረግፋል። እንደዚሁም ሐሰተኛ ልብ ያለው አማኝ አሁን ከትክክለኛው ክርስቲያን አይለይ ይሆናል፤ ልዩነቱ ገሃድ የሚሆንበት ጊዜ ግን በላያችን ነው። እስኪ ተቃውሞ ይነሳ፤ አክራሪነትና አለመቻቻል በታ ይሰጣቸው ስደትም ይቀጣጠል፤ ባለ-ከፊል ልቦችና ግብዞች ተንገዳግደው እምነታቸውን ይተዋሉ፤ ነገር ግን ከብልጽግና ዘመናቱ ይልቅ፤ እምነቱ ጠንክሮና ተስፋው ፈክቶ እውነተኛው ክርስቲያን እንደ ቋጥኝ ሳይነቃነቅ ይኖራል።

መዝሙረኛው እንዲህ ይላል፡- “ምስክርህ ትዝታዬ ነውና [Thy testimonies are my meditation]” “ከትዕዛዛትህ የተነሳ አስተዋልሁ” “ስለዚህ የሐሰትን መንገድ ጠላሁ።” [መዝ 119፡99፤104]።

“ጥበብን የሚያገኝ ሰው ምስጉን ነው” “በውኃ አጠገብ እንደተተከለ በወንዝም ዳር ስሩን እንደሚዘረጋ ሙቀትም ሲመጣ እንደሚደፈራ ቅጠሉም እንደሚለመልም በድርቅ ዓመትም እንደሚይሰጋ ፍሬውንም እንደሚያቋርጥ ዛፍ ይሆናል።” [ምሳ 3፡13፤ ኤር 17፡8]።

ምዕራፍ ፴፰—የመጨረሻው ማስጠንቀቂያ

“ታላቅ ስልጣን ያለው ሌላ መልአክ ከሰማይ ሲወርድ አየሁ፤ ከክብሩም የተነሳ ምድር በራች። በብርቱም ድምጽ፡- ታላቁቱ ባቢሎን ወደቀች፤ የአጋንንትም ማደሪያ ሆነች፤ የርኩሳንም መናፍስት ሁሉ መጠጊያና የተጠሉም ወፎች ሁሉ መጠጊያ ሆነች።” “ከሰማይም ሌላ ድምጽ ሰማሁ እንዲህ ሲል፡- ሕዝቤ ሆይ በኃጢአትዋ እንዳትተባበሩ፤ ከመቅሰፍትዋም እንዳትቀበሉ ከእርስዋ ዘንድ ውጡ።” [ራዕይ 18÷1፣2፣4]።

ያ መልእክት ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰጠው በ1844 የበጋ ወራት በመሆኑ፤ ባቢሎንን በሚወክሉ የተለያዩ ድርጅቶች ዘንድ ያለውን ብልሹነት በተጨማሪነት በመግለጽ ይህ ጥቅስ ወደፊት የሚጠቁመው፤ በራዕይ 14 በሁለተኛው መልአክ እንደተነገረው [ራዕይ 14÷8]፤ የባቢሎን ውድቀት አዋጅ የሚደገምበትን ዘመን ነው። የኃይማኖታዊው ዓለም አሰቃቂ ገጽታ ሁኔታ እዚህ ላይ ተገልጿል። ካለማመን የድፍረት ምሽግ ውስጥ እስኪገቡ ድረስ በእያንዳንዱ እውነትን አልቀበልም-ባይነት የሰዎች አዕምሮ እየጨለመ፤ ልባቸው የበለጠ ደንዳና እየሆነ ይሄዳል። እግዚአብሔር በሰጣቸው ማስጠንቀቂያዎች ባለመበገር፤ ቅዱስ አድርገው የሚጠብቁትን ወደማሳደድ እስኪመሩ ድረስ ከአሥርቱ ትዕዛዛት መርሆዎች በአንዱ ላይ መረማመዳቸውን ይቀጥላሉ። በቃሉና በሕዝቦቹ ላይ በተሰነዘረው ንቀት ሳቢያ ክርስቶስ እንደ ምንም (ዋጋ-ቢስ) ይሆናል። የመናፍቃዊ ትምህርቶች በአብያተ ክርስቲያናት ተቀባይነት ሲያገኙ በስጋም ልብ ላይ የተጣለው መግቻ ይወገድና የኃይማኖት ሞያ (ሥመ ኃይማኖተኛነት)፤ እጅግ የረከሰ ኃጢአትን የሚሸፍን ብልኮ ይሆናል። በመንፈሳዊ መገለጦች ያለው እምነት ለሚያታልሉ መናፍስትና ለአጋንንት አስተማሪዎች በር ይከፍታል፤ ከዚያም የርኩሳን መላእክት ተጽዕኖ በአብያተ ክርስቲያናት ዘንድ ይንፀባረቃል።

ስለ ባቢሎን፤ በዘመኑ ወደ እይታ የመጣው በዚህ በትንቢት ያለው እንዲህ ተነግሯል፡- “ኃጢአትዋ እስከ ሰማይ ድረስ ደርሶአልና እግዚአብሔርም አመጽዋን አሰበ” [ራዕይ 18÷5]። የኃጢአትዋን ስፍር ሞልታለች፤ ውድመት ሊወድቅባት ደርሶአል። እግዚአብሔር ግን አሁንም በባቢሎን ሕዝብ አለው፤ ከፍርዱ መጎብኘት በፊትም፡- “በኃጢአቷ እንዳይተባበሩ፤ ከመቅሰፍትዋም እንዳይቀበሉ” እነዚህ ታማኞች መጠራት አለባቸው። እንቅስቃሴ፤ ከሰማይ በወረደው፤ ምድርን በክብሩ ባበራው፤ በታላቅ ድምጽ የባቢሎንን ኃጢአቶች ባወጀው መልአክ የተመሰለው ለዚህ ነው። ከመልእክቱ ጋር ተያይዞ የሚሰማ ጥሪ አለ፡- “ሕዝቤ ሆይ ከእርስዋ ዘንድ ውጡ።” እነዚህ እወጃዎች ከሶስተኛው መልአክ መልእክት ጋር ተዳምረው ለምድር ነዋሪዎች የሚሰጡ የመጨረሻዎቹን ማስጠንቀቂያዎች የያዙ ናቸው።

ዓለም ይደርስበት ዘንድ ያለው ጉዳይ አስፈሪ ነው። የምድር ኃይላት፤ የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት ይዋጉ ዘንድ ተባብረው “ታናናሾችና ታላላቆችም፤ ባለ ጣጋዎችና ድሆችም፤ ጌቶችና ባርያዎችም” [ራዕይ 13÷16] ሁሉ ሐሰተኛውን ሰንበት በመጠበቅ ከቤተ ክርስቲያንዋ ልማዶች ጋር መስማማት አለባቸው ብለው ያውጃሉ። ይህንን ለመከተል እምቢ በሚሉ ላይ ሕጋዊ መቀጮዎች ይወሰዳሉ፤ ከዚያም በመጨረሻ ሞት የሚገባቸው እንደሆኑ ይታወቃል። በሌላ በኩል ደግሞ የፈጣሪን የእረፍት ቀን የያዘው የእግዚአብሔር ሕግ ይከበር ዘንድ ይጠየቃል፤ መመሪያዎቹን የሚጥሱትም ሁሉ ቁጥ እንደሚደርስባቸው ያስጠነቅቃል።

ስለዚህ ጉዳዩ በእንዲህ ሁኔታ በግልጽ በፊቱ ቀርቦ፤ የሰብአዊ ፍጡርን አዋጅ ይታዘዝ ዘንድ በእግዚአብሔር ሕግ ላይ የሚረማመድ ማንም ቢሆን እርሱ የአውሬውን ምልክት ይቀበላል፤ በእግዚአብሔር

ፈንታ እታዘዘዋለሁ ብሎ ለመረጠው ኃይል ታማኝነቱን የሚገልጽበትን ምልክት ይቀበላል። ከሰማይ የሚመጣው ማስጠንቀቂያ፡-

“ለአውሬውና ለምስሉ የሚሰግድ በግንባሩም ወይም በእጁ ምልክቱን የሚቀበል ማንም ቢኖር እርሱ ደግሞ በቁጣው ጽዋ ሳይቀላቀል ከተዘጋጀው ከእግዚአብሔር ቁጣ ወይን ጠጅ ይጠጣል” [ራዕይ 14፡9፤10] ይላል።

እውነቱ ወደ አዕምሮው፣ ወደ ህሊናውም መጥቶ እንዲያስተውል ተደርጎ ተቀባይነት ከማጣቱ በፊት ግን አንድስንኳ በእግዚአብሔር ቁጣ የሚቃሰይ አይሆንም። ለዚህ ዘመን የሚሆኑትን የተለዩ እውነቶች ለመስማት ምንም ዕድል ያልነበራቸው ብዙዎች አሉ። የአራተኛው ትዕዛዝ ግዴታ በትክክለኛ ብርሃኑ በፊታቸው ፈጽሞ አልቀረበም። እያንዳንዱን ልብ የሚያነበው፣ እያንዳንዱንም ሐሳብ የሚፈትነው እርሱ፣ በተቃረኖው ጉዳዮች ዙሪያ ይታለል ዘንድ፣ የእውነትን እውቀት የሚሻን ማንንም አይተውም። አዋጁ [ሰንበትን በተመለከተ የሚሰራጨው መልእክት] ለህዝቡ በጭፍን የሚሰጥ አይሆንም። እያንዳንዱ ሰው በማስተዋል ውሳኔውን ያደርግ ዘንድ በቂ ብርሐን ይኖረዋል።

ሰንበት የታማኝነት ታላቁ መፈተኛ ይሆናል፤ ምክንያቱም በተለየ ሁኔታ የተካደ የእውነት ነጥብ ነውና። የመጨረሻው ፈተና በሰዎች ላይ በሚሆንበት ጊዜ እግዚአብሔርን በሚያገለግሉና እርሱን በማያገለግሉ መካከል የልዩነት መስመር ይሰመራል። የመንግሥትን ሕግ በመታዘዝ፣ አራተኛውን ትዕዛዝ በመፃረር የሚከበረው ሐሰተኛው ሰንበት፣ እግዚአብሔርን ለሚቃወመው ኃይል ታማኝነትን በአደባባይ የሚገልጽ ሲሆን ለእግዚአብሔር ሕግ በመታዘዝ እውነተኛውን ሰንበት መጠበቅ ደግሞ ለፈጣሪ ላለው ታማኝነት ማስረጃ ነው። አንዱ ወገን፣ ለምድራዊ ኃይላት መታዘዙን የሚያመለክተውን ምልክት በመቀበል የአውሬውን ምልክት ሲቀበል፣ ሌላው ደግሞ ለመለኮታዊ ስልጣን ታማኝ የሚሆንበትን ምልክት በመምረጥ የእግዚአብሔርን ማህተም ይቀበላል [በመግለጫ ስር ማስታወሻ 13ን ይመልከቱ]።

እስከ አሁን ድረስ፣ የሶስተኛውን መልአክ መልእክት እውነቶች የሚናገሩ እነርሱ ተራ ደወል ደዋዮች (አስደንጋጮች) በመባል ተፈርጆታል። የኃይማኖት አለመቻቻል በአሜሪካ የበላይነቱን ይይዛል፣ መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን ተባብረው የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቁትን ያሳድዳሉ፣ የሚለው ትንቢታቸው መሰረተ-ቢስና ትርጉም የለሽ ተብሏል። ይህ ምድር (አገር)፣ የኃይማኖት ነፃነት ጠበቃ ከሆነበት፣ ከእስካሁኑ ውጪ ሌላ ሊሆን ፈጽሞ እንደማይችል በልበ-ሙሉነት ሲታወጅ ቆይቷል። ሆኖም የእሁድን መከበር አስገዳጅ በማድረግ የሚቀርቡ ጥያቄዎች በስፋት ሲነሳሱ፣ ለረጅም ጊዜ በጥርጥር፣ አመኔታ ርቆት የነበረው ክስተት እየቀረበ እንደሆነ ይታያል፤ ሶስተኛው መልእክትም ከዚህ በፊት ሊኖረው ያልቻለውን ውጤት በዚህ ጊዜ ያስገኛል።

በዓለምና በቤተ ክርስቲያን በሁለቱም ዘንድ ኃጢአትን ይገስጽ ዘንድ እግዚአብሔር በእያንዳንዱ ትውልድ አገልጋዮቹን ልኳል። ሕዝቡ ግን እንዲነገራቸው የሚፈልጉት የማይጎረብጡ ነገሮችን ነው፤ ንፁሁና ቀጥተኛው (ያልተቀባባው) እውነት ተቀባይነት አያገኝም። ብዙ ተሐድሶ አድራጊዎች፣ ወደ ሥራቸው ሲገቡ የቤተ ክርስቲያንና የአገሪቱን ኃጢአቶች በሚነቅሱበት ጊዜ ታላቅ ጥንቃቄ ለማድረግ ቁርጠኞች ነበሩ። በንፁህ የክርስቲያን ሕይወት ምሳሌ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮዎች ሕዝቡን ይመልሱ ዘንድ ተስፋ አደረጉ። ነገር ግን የእርጉም ንጉሥና የከሃዲ ሕዝብን ኃጢአት ይገስጽ ዘንድ በኤልያስ ላይ ወርዶ

እንዳንቀሳቀሰው ሁሉ የእግዚአብሔር መንፈስ በላያቸው መጣ፤ ለማቅረብ ቸል ብለዋቸው የነበሩትን አስተምህሮዎች - የመጽሐፍ ቅዱስን ግልጽ ንግግሮች ከመስበክ ይታቀቡ ዘንድ አልተቻላቸውም። ለነፍሳት ስጋት የሆነውን አደጋ እና እውነትን በቅንነት ያውጇ ዘንድ ተገደዱ። ጌታ የሰጣቸውን ቃላት፣ የሚያመጡትን መዘዝ ሳይፈሩ ተናገሯቸው፤ ሕዝቡም ማስጠንቀቂያውን ይሰማ ዘንድ ተገደደ።

የሶስተኛው መልአክ መልእክትም የሚታወጀው እንዲሁ ነው። መልእክቱ ተወዳዳሪ በሌለው ኃይል እንዲሰጥ ዘመኑ በደረሰ ጊዜ፣ ለእርሱ አገልግሎት ራሳቸውን የሚቀድሱትን፣ የእነርሱን አዕምሮ በመምራት፣ ራሳቸውን በዋረዱ መሳሪያዎች በኩል ጌታ ሥራውን ይሰራል። እነዚህ ሰራተኞች ብቁ የሚሆኑት በስነ-ጽሁፍ ትምህርት ተቋማት ስልጠና ሳይሆን በመንፈሱ በመቀባት ይሆናል። እግዚአብሔር የሚሰጣቸውን ቃል እያወጁ በቅዱስ ቅንዓት ወደፊት ይራመዱ ዘንድ የእምነትና የፀሎት ሰዎች ይገደዳሉ። የባቢሎን ኃጢአቶች እርቃናቸውን ይቀራሉ። የቤተ ክርስቲያንን ስርዓቶች በመንግሥት ስልጣን አማካኝነት አስገዳጅ የማድረግ አስፈሪ ውጤቶች፣ የመናፍስታዊነት ስኬቶች፣ በስውር የሚደረገው ሆኖም በፍጥነት የሚያድገው ጳጳሳዊ ኃይል፣ ሁሉም ይገለጣሉ። በእነዚህ ከባድና የከበሩ ማስጠንቀቂያዎች ሕዝቡ ይነቃነቃል። እንደዚህ አይነት ቃላት ፈጽሞ ሰምተው የማያውቁ እልፍ አዕላፋት ይሰማሉ። ከሰማይ የተላከላትን እውነት አሻፈረኝ በማለቷ ምክንያት ከስህተቶችና ከኃጢአቶች የተነሳ የወደቀችው ቤተ ክርስቲያን ባቢሎን እንደሆነች ምስክርነቱን በመገረም ያዳምጣሉ። “እነዚህ ነገሮች እንደዚህ ናቸው እንዴ?” እያሉ ሕዝቡ ወደ ቀድሞ መምህራናቸው ሲሄዱ ፍርሃታቸውን ለማርገብ፣ የተነሳሳውንም ህሊና ለማዳከም አገልጋዮቹ ተረት ያቀርባሉ። ስለ መልካም ነገሮች ይተነብያሉ። ነገር ግን ብዙዎች በሰዎች ስልጣን ብቻ መርካት እምቢ በማለታቸው፣ ግልጽ የሆነውን “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚለውን ያዩ ዘንድ አስረግጠው በሚጠይቁበት ጊዜ፣ ሕዝባዊው (ተወዳጁ) አገልግሎት፣ ልክ የጥንቱ ፈረሳዊያን ስልጣናቸው ጥያቄ ውስጥ ሲገባ እንዳደረጉት ሁሉ በቁጥ ተሞልቶ፣ መልእክቱ የሰይጣን እንደሆነ በማውገዝ ኃጢአት ወዳድ የሆኑ እልፍ አዕላፋትን በማነሳሳት፣ ይህንን መልእክት የሚያወጁትን አጥብቀው እንዲያወግዙና እንዲያሳድዱ ያደርጋል።

ተቃረኖው (ተጋድሎው) ወደ አዳዲስ ስፍራዎች ሲገባና የሰዎችም አዕምሮ ወደ ተረገጠው ህገ-እግዚአብሔር እንዲያተኩር ሲጠራ፣ ሰይጣን በመታወክ የራውጣል። መልእክቱን የሚያጅበው ኃይል የሚያደርገው ነገር ቢኖር የሚቃወሙትን የበለጠ ማበሳጨት ይሆናል። በመንገታቸው ላይ እንዳያንፀባርቅ ብርታኑን ለመጋረድ የቤተ ክርስቲያን ባለስልጣናት (ካህናት) ከሰው አቅም በላይ ሊባል የሚችል ጥረት ያደርጋሉ። ማድረግ በሚችሏቸው መንገዶች ሁሉ የእነዚህን አስፈላጊ ጥያቄ ውይይቶች ለመጨቆን ይማስናሉ። ቤተ ክርስቲያን የመንግሥታዊ ኃይልን ጽኑ ክንድ [እርዳታ] ትጠይቃለች፤ በዚህም ተግባር ላይ ጳጳሳዊያኑና ፕሮቴስታንቶች ያብራሉ። እሁድን አስገዳጅ የሚያደርገው ንቅናቄ እየተባና የበለጠ ቆራጥ እየሆነ ሲመጣ [የእግዚአብሔርን] ትዕዛዛት በሚጠብቁ ላይ ሕጉ እንዲሰለጥን ይደረጋል። በቅጣትና በእስር ማስፈራሪያ ይደርስባቸዋል። አንዳንዶቹም እምነታቸውን እንዲክዱ ማባበያ ይሆን ዘንድ ተጽዕኖ ፈጣሪ እርከኖች፣ ሽልማቶችና ጥቅማ ጥቅሞች ይበረከቱላቸዋል። ነገር ግን የማያወላውለው መልሳቸው፣ ልክ በተመሳሳይ ሁኔታ ውስጥ ሳለ፣ ሉተር ያቀረበው ጥያቄ (አቤቱታ) ይሆናል፡- “ስህተታችንን ከእግዚአብሔር ቃል ዘንድ አሳዩን።” በፍርድ ሽንጎዎች እንዲቀርቡ የሚደረግ እነርሱ እውነትን ነፃ የሚያወጣ ጠንካራ መከራከሪያ ያደርጋሉ። ከሚሰሟቸው መካከል አንዳንዶቹም ሁሉንም የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት ጠብቀው

እንደ እነርሱ ለመቆም ይመራሉ። በዚህ ሁኔታ እነዚህ እውነቶች በሌላ በምንም አይነት መንገድ ሊደርሳቸው የማይችሉ በሺዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ብርሐን ይደርሳቸዋል።

ከህሊና የመነጨ ለእግዚአብሔር ቃል መታዘዝ እንደ አመጽ ይቆጠራል። በሰይጣን አይነት ታውሮ፣ ወላጅ በሚያምን ልጁ ላይ ሽካራነትንና ጭቆናን ይተገብራል፤ ጌታው ወይም አለቃይቱ በእግዚአብሔር ትዕዛዛት አክባሪ አገልጋይ ላይ ጭቆና ይፈጽማሉ። ፍቅር ይርቃል፤ ልጆች ልጅነታቸው ተክዶ ከቤት ይበረራሉ። የጳውሎስ ቃላት እንዳሉ ቃል በቃል ተግባራዊ ይሆናሉ፡- “በእውነትም በክርስቶስ የሱስ እግዚአብሔርን እየመሰሉ ሊኖሩ የሚወዱ ሁሉ ይሰደዳሉ” [2ኛ ጢሞ 3÷12]። የእውነት ደጋፊዎች የእሁድን ሰንበት ለማክበር እምቢ ሲሉ፣ አንዳንዶች ወደ ወህኒ ቤት ይወረወራሉ፤ አንዳንዶቹ ደግሞ ከአገር ይሰደዳሉ፤ አንዳንዶቹም እንደ ባርያ ይደረጋሉ። ለሰብአዊ ፍጡር ጥበብ፣ አሁን፣ ይህ ፈጽሞ ሊሆን የማይችል ይመስላል፤ ነገር ግን የሚገድበው የእግዚአብሔር መንፈስ ከሰው በሚወሰድበት ጊዜ የመለኮትን መመሪያዎች በሚጠላው፣ በሰይጣንም ቁጥጥር ስር በሆኑ ጊዜ፣ እንግዳ የሆኑ ነገሮች ይከሰታሉ። የእግዚአብሔር ፍርሃትና ፍቅር በሚወገዱበት ጊዜ ልብ በጣም አረመኔ ሊሆን ይችላል።

ማዕበሉ እየተቃረበ ሲመጣ፣ የሶስተኛውን መልአክ መልእክት እንደሚያምኑ የመሰከሩ፣ ነገር ግን እውነትን በመታዘዝ ያልተቀደሱ ሰፊ መደቦች አቋማቸውን ለቀው፣ የተቃዋሚውን ጎራ ይቀላቀላሉ። ከዓለም ጋር በመተባበር የመንፈሱም ተካፋይ በመሆን፣ ተመሳሳይ ሊባል በሚችል ብርሐን ነገሮችን ይመለከታሉ፤ ፈተናም በመጣ ጊዜ ቀላሉን፣ ሕዝባዊውን ጎራ ለመምረጥ የተዘጋጁ ናቸው። ተሰጥኦ ያላቸው፣ ባለግሩም ሞያ፣ በአንድ ወቅት በእውነቱ ሐሴት ያደርጉ የነበሩ እነርሱ ነፍሳትን ያቃልሉና ያሳስቱ ዘንድ ኃይላቸውን ይተገብራሉ። የቀድሞ ወንድሞቻቸው ተወዳዳሪ የሌላቸው እጅግ መራር ጠላቶች ይሆናሉ። ሰንበት ጠባቂዎች ስለ እምነታቸው ይናገሩ ዘንድ ፍርድ ቤት ሲቀርቡ፣ ያልሆኑትን እንደሆኑ በማድረግና በመክሰስ፣ በሐሰተኛ ዘገባዎችና በይሆናሎች ገዥዎችን የሚያነሳሱባቸው፣ ተወዳዳሪ የሌላቸው ስኬታማ የሰይጣን እንደራሴዎች የሚሆኑት እነዚህ ከሃዲዎች ናቸው።

በዚህ የስደት ወቅት የእግዚአብሔር አገልጋዮች እምነት ይፈተናል። ወደ እግዚአብሔርና ወደ ቃሉ ብቻ በመመልከት ማስጠንቀቂያውን በታማኝነት ሰጥተዋል። የእግዚአብሔር መንፈስ በልባቸው ላይ በመንቀሳቀስ ይናገሩ ዘንድ አስገድዷቸዋል። በቅዱስ ወኔ ተነሳሰተው፣ የመለኮት ትርታ በላያቸው ጠንክሮ፣ ጌታ የሰጣቸውን ቃል ለሕዝቡ በመናገራቸው የሚመጣውን መዘዝ ኩምሽሽ ብለው ሳያሰሉ ኃላፊነታቸውን ወደ መተግበር ገቡ። ምድራዊ ፍላጎቶቻቸውን አላጤኑም፤ ዝናቸውን ወይም ሕይወታቸውን ለመጠበቅም አልጣሩም። ሆኖም የተቃውሞና የነቀፋ ማዕበል በላያቸው ሲፈነዳ፣ አንዳንዶቹ በድንጋጤ ተሸንፈው “የንግግራችን ውጤት ምን እንደሚሆን መገመት ብንችል ኖሮ፣ ዝም እንል ነበር” ለማለት የተዘጋጁ ይሆናሉ። በችግር ታጥረዋል። ሰይጣን በጽኑ ፈተናዎቹ ያጠቃቸዋል። የጀመሩት ሥራ አቅማቸው ማከናወን ከሚችለው በላይ መስሎ ይሰማቸዋል። እናልቃለን ብለውም ይፈራሉ። የተነሳሱበት ግለት ከስሞአል፤ ሆኖም ግን መመለስ አይችሉም። ከዚያም ፈጽሞ ረዳት አልባነታቸውን ሲረዱ ጉልበት ያገኙ ዘንድ ወደ ኃያሉ አምላክ ይሸሻሉ። የተናገሯቸው ቃላቶች ማስጠንቀቂያውን ይሰጡ ዘንድ ያዘዛቸው የእርሱ እንደሆኑ እንጂ የራሳቸው እንዳልነበሩ ያስታውሳሉ። እግዚአብሔር እውነቱን በልባቸው አስቀመጠ፤ ከማወጅም ይቆጠቡ ዘንድ አልተቻላቸውም።

ባለፉት ዘመናት የእግዚአብሔር ሰዎች እነዚህን ተመሳሳይ ፈተናዎች አልፈዋል። ዋይክሊፍ፣ ኸስ፣ ሉተር፣ ቲንዳል፣ ቤክስተር፣ ዌስሊ፣ ሁሉም አስተምህሮዎች በመጽሐፍ ቅዱስ እንዲፈተኑ ወትወተዋል፤ የሚወገዘውንም ሁሉ እንደማይቀበሉ ተናግረዋል። በማያባራ ንዴት፣ የስደት መዓት፣ በእነዚህ ሰዎች ላይ በረታ፤ ሆኖም እውነቱን ከመናገር ዝም አላሉም። በቤተ ክርስቲያን የተለያዩ ዘመናት፣ በእያንዳንዳቸው፣ በዚያ ዘመን ለነበሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች፣ እንደ አስፈላጊነቱ ተስማሚ እንዲሆኑ የተደረጉ፣ የተለያዩ እውነቶች እንዲስፋፉ ተደርገዋል [ለአንድ ዘመን ከሌላው የሚለየው ለዚያ ጊዜ ገጣሚ የሆነ የተለየ እውነት ነበረው]። እያንዳንዱ አዲስ እውነት ጥላቻንና ተቃውሞን ተፋልሟል። በብርሃኑ የተባረኩ እነርሱ ተሰልለዋል፤ ተፈትነዋልም። በአስቸኳይ ጊዜ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የተለየ እውነት ይሰጣል። ታትሞ እንዳይወጣ ይቃወም ዘንድ የሚደፍር ማን ነው? የመጨረሻውን የምሕረት ግብዣ ለዓለም ያበረክቱ ዘንድ አገልጋዮቹን ያዛቸዋል። በነፍሳቸው ጥፋት ፈርደው ካልሆነ በስተቀር ዝም ይሉ ዘንድ አይቻላቸውም። የክርስቶስ አምባሳደሮች ስለሚያስከትለው ውጤት አያገባቸውም፤ ኃላፊነታቸውን ይወጡ፣ ውጤቱን ለእግዚአብሔር ይተው።

ተቃውሞው ወደ ተጋጋሪ ከፍታ በሚወጣበት ጊዜ፣ የችግሩ መንስኤ እነርሱ እንደሆኑ ስለሚሰማቸው የእግዚአብሔር አገልጋዮች እንደገና ግራ ይጋባሉ። ነገር ግን ህሊናና የእግዚአብሔር ቃል አካሄዳቸው ትክክል እንደሆነ ያረጋግጡላቸዋል፤ ፈተናዎች ቢቀጥሉም ለመሸከም ይጠነክራሉ። ፋክክሩ እየቀረበና እየሰላ ይሄዳል፤ ነገር ግን እምነታቸውና ድፍረታቸው እንደ አደጋ ጊዜው መጠን ያድጋል። ምስክርነታቸው፣ የዓለምን ተቀባይነት ለማግኘት ስንል “ቅዱስ ሕጉን ከፋፍለን፣ አንዱን ክፍል አስፈላጊ፣ ሌላውን ደግሞ አላስፈላጊ ብለን ለመፈረጅ በእግዚአብሔር ቃል ላይ ጣልቃ እንገባ ዘንድ አንደፍርም። የምናመልከው አምላካችን ያድነን ዘንድ ይችላል። ክርስቶስ የምድርን ኃይላት ድል አድርጓል፤ ድል የተነሳን ዓለም እንፈራ ዘንድ ይገባናልን?” የሚል ይሆናል።

የተለያዩ መልክ የያዘው መሳደድ፣ ሰይጣን በሕይወት እስካለ፣ ክርስትናም ህልውናውን የሚያስቀጥለው ኃይል እስካለው ድረስ የሚቀጥል የተነደፈ መርህ ነው። የጽልመት ሰራዊት ተቃዋሚ ሆኖ ራሱን ሳያስመዘግብ (ሳያስመለምል) ማንም እግዚአብሔርን ማገልገል አይችልም። ተጽዕኖው፣ ታዳጅን ከእጃችን እየወሰደው ነው ብለው በመስጋት ርኩሳን መላእክት ያጠቁታል። ሰዎችም ሳይቀሩ፣ በምሳሌነቱ ተገስፀው በሚያታልሉ ፈተናዎች አማካኝነት ከእግዚአብሔር ይለዩት ዘንድ ከእነርሱ [ከአጋንንት] ጋር ይተባበራሉ። እነዚህ ውጤታማ ሳይሆኑ ሲቀሩ ህሊናን ለማስገደድ ጠንካራ ኃይል በሥራ ላይ ይውላል።

ሆኖም የሱስ በላይ ባለው ቤተ መቅደስ የሰው አማላጅ ሆኖ እስቀጠለ ድረስ፣ የሚገድበው የቅዱስ መንፈስ ተጽዕኖ በገዢዎችና በሕዝቡ ዘንድ ይታወቃል። [መንፈስ ቅዱስ] በተወሰነ ደረጃ እስከ አሁን ድረስ፣ የምድሪቱን ሕግጋት ይቆጣጠራል። እነዚህ ሕግጋት ባይኖሩ ኖሮ የዓለም ሁኔታ አሁን ካለው እጅግ የበለጠ በሆነ ነበር። አብዛኛዎቹ መሪዎቻችን ንቁ (ሕያው) የሰይጣን ወኪሎች ቢሆኑም፣ በአገሪቱ ቀንደኛ ሰዎች መካከል እግዚአብሔር ተወካዮች አሉት። ጠላት በአገልጋዮቹ ላይ በመንቀሳቀስ የእግዚአብሔርን ሥራ በአያሌው ሊያደናቅፉ የሚችሉ ሐሳቦችን እንዲያቀርቡ ያደርጋቸዋል፤ ነገር ግን እግዚአብሔርን የሚፈሩ መንግሥታዊ መሪዎች እንደዚህ አይነቶቹን ሃሳቦች ሊመለሱ በማይችሉ ክርክሮች ይቃወሙ ዘንድ በቅዱሳን መላእክት ተጽዕኖ ይደረግባቸዋል። በእንዲህም ሁኔታ ጠንካራውን የክፋት ማዕበል ጥቂት ሰዎች ያስቆሙታል። የሶስተኛው መልአክ መልእክት ሥራውን ይሰራ ዘንድ የእውነት ጠላቶች ተቃውሞ ይገታል። የመጨረሻው

ማስጠንቀቂያ በሚሰጥበት ጊዜ አሁን እግዚአብሔር ሥራውን ለመሥራት እየተጠቀመባቸው ያሉትን ቀንደኛ ሰዎች ቀልብ በመያዝ፣ የተወሰኑት ይቀበሉትና በመከራ ጊዜ ከእግዚአብሔር ሕዝቦች ጋር አብረው ይቆማሉ።

በሶስተኛው መልአክ መልእክት እወጃ የሚሳተፈው መልአክ ምድርን በሙሉ በክብሩ ይሞላታል። ዓለም አቀፋዊ የሆነና ያልተለመደ ኃይል ሥራ እዚህ ላይ ተተንብዮአል። ከ1840 እስከ 1844 የተደረገው የአድቬንት (የዳግም ምጽዓት) እንቅስቃሴ የእግዚአብሔር ኃይል ግሩም መገለጫ ነበር፤ የመጀመሪያው መልአክ መልእክት በዓለም በላው ወደ እያንዳንዱ የአገልግሎት ማዕከል ደርሶ፤ በአንዳንድ አገራትም፤ በአሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከነበረው ተሐድሶ ጀምሮ ያልታየ እጅግ ታላቅ ኃይማኖታዊ መነቃቃት ሆኖአል። በሶስተኛው መልአክ የመጨረሻ ማስጠንቀቂያ የሚሆነው ኃይል እንቅስቃሴ ግን እነዚህን ሁሉ በሰፊ ልዩነት የሚበልጥ ይሆናል።

ሥራው በጴንጤ ቆስጤ ቀን የተደረገውን የሚመሳሰል ይሆናል። የከበረው ዘር ይበቅል ዘንድ በወንጌሉ መክፈቻ በመንፈስ ቅዱስ መውረድ “የመጀመሪያው ዝናብ” እንደተሰጠ ሁሉ በመጨረሻ ደግሞ መከሩን ያጎመራ ዘንድ “የኋለኛው ዝናብ” ይሰጣል። “እናውቃለን፤ እንከተልማለን እግዚአብሔርን። አወጣጡም እንደ ማለዳ ወገግታ ተዘጋጅቶአል። እንደ ዝናብ ይመጣልና ምድሩን እንደሚያጠጣ እንደ [የፊተኛና] እንደ ኋለኛው ዝናብ። [as the latter and former rain unto the earth.]” [ሆሴዕ 6÷3]። “እናንተ የጽዮን ልጆች፡- አምላካችሁ እግዚአብሔር የፊተኛውን ዝናብ በጽድቅ ሰጥቶአችኋልና እንደ ቀድሞውም የፊተኛውንና የኋለኛውን ዝናብ አዝንቦላችኋልና በእርሱ ደስ ይበላችሁ ለእርሱም እልል በሉ” [ኢዮኤ 2÷23]። “እግዚአብሔር ይላል፡- በመጨረሻው ቀን እንዲህ ይሆናልና ስጋ በለበሰ ሁሉ ላይ ከመንፈሴ አፈሳለሁ፤” “የጌታን ስም የሚጠራም ሁሉ ይድናል” [የሐዋ ሥራ 2÷17፣21]። የወንጌሉ ታላቅ ሥራ፣ ሲጀመር ከታየው የእግዚአብሔር ኃይል መገለጥ ባነሰ ሁኔታ የሚደመደም አይሆንም። በወንጌሉ መክፈቻ በፊተኛው ዝናብ መውረድ የተፈፀሙት ትንቢቶች በመጨረሻው ደግሞ በኋለኛው ዝናብ እንደገና ፍፃሜ ያገኛሉ። “እንግዲህ ከጌታ ፊት የመጽናናት ዘመን እንድትመጣላችሁ አስቀድሞም ለእናንተ የተመረጠውን የሱስ ክርስቶስን እንዲልክላችሁ፣ ኃጢአታችሁ ይፋቅ ዘንድ [በፍርድ ምርመራ] ንስሐ ግቡ ተመለሱም” በማለት ሐዋርያው ጴጥሮስ “የመጽናናት ዘመን/the time of refreshing” ብሎ የናፈቀው ይህ ነው [የሐዋ ሥራ 3÷19፣20]።

የእግዚአብሔር አገልጋዮች በቅዱስ መቀደስ (consecration) ፊታቸው ፈክቶና እያንፀባረቀ ከሰማይ የመጣውን መልእክት ለማወጅ ከበታ በታ ይራወጣሉ። በምድር ሁሉ በሺዎች በሚቆጠሩ ድምፆች መልእክቱ ይሰጣል። ተዓምራት ይደረጋሉ፣ ህሙማን ይፈወሳሉ፣ ድንቅና ተዓምራት አማኞችን ይከተሏቸዋል። በሰዎች ፊት እሳት ከሰማይ እስኪያወርድ ድረስ ሰይጣንም ሐሰተኛ ተዓምራትን ይሰራል [ራዕይ 13÷13]። በእንዲህም ሁኔታ የምድር ነዋሪዎች አቋማቸውን እንዲወስዱ ይደረጋሉ።

መልእክቱ፣ ለመንፈስ ቅዱስ በጥልቅ በመሰጠት የሚራመደውን ያህል በክርክር ወደ ፊት አይገፋም። መከራከሪያዎቹ (አመክንዮዎቹ) ከወዲሁ ቀርበዋል። ዘሩ ተዘርቷል፣ አሁን ያድግና ፍሬ ያፈራል። በሚስዮናዊያኑ የተበተኑት ህትመቶች ተጽዕኖአቸውን አሳርፈዋል፤ ሆኖም ብዙ አዕምሮአቸው [በወንጌሉ] የተነካ እውነቱን ሙሉ ለሙሉ ከማስተዋል ወይም ለመታዘዝ እሽ ከማለት ተገድበው ቆይተዋል። አሁን የብርሐን ጮራ በሁሉም ስፍራ ይሰርጋል፤ እውነት በግልጽነቱ ይታያል፤ የእግዚአብሔር ልጆችም ያሰሯቸውን

ገመዶች ይበጣጥሳሉ። የቤተሰብ ትስስሮች፣ የቤተ ክርስቲያን ግንኙነቶች፣ አሁን ያስቀሯቸው ዘንድ ኃይል-አልባ ይሆናሉ። ከሌላው ነገር ሁሉ ይልቅ እውነት የከበረ ነው። እውነትን የሚፃረሩ ወኪሎች ቢተባበሩም፣ አያሌ ቁጥር ያላቸው በእግዚአብሔር ጎራ ይቆማሉ።

ምዕራፍ ፴፱—“የመከራ ዘመን”

“በዚያን ዘመን ስለ ሕዝብህ ልጆች የሚቆመው ታላቁ አለቃ ሚካኤል ይነሳል፤ ሕዝብም ከሆነ ጀምሮ እስከዚያ ዘመን ድረስ እንደ እርሱ ያለ ያልሆነ የመከራ ዘመን ይሆናል፤ በዚያም ዘመን በመጽሐፉ ተጽፎ የተገኘው ሕዝብህ ሁሉ እያንዳንዱ ይድናል።” [ዳን 12፡1]።

የሶስተኛው መልአክ መልእክት ሲጠናቀቅ ለኃጢአተኞቹ የምድር ነዋሪዎች ምሕረት መማፀንዎን ታቆማለች። የእግዚአብሔር ሕዝቦች ሥራቸውን ከግብ አድርሰዋል። “ከጌታ ፊት መጽናናት”ን፣ “የኋለኛውን ዝናብ” ተቀብለዋል፤ በፊታቸው ላለው ፈታኝ ሰዓትም ተዘጋጅተዋል። መላዕክት ከሰማይ ወዲያ ወዲህ እየተራወጡ ናቸው። ከምድር የተመለሰ መልአክ ሥራው እንደተጠናቀቀ አወጀ። የመጨረሻው መፈተኛ በዓለም ላይ መጥቷል፤ ለመለኮታዊ መመሪያ ታማኝ መሆናቸውን ያስመሰከሩት ሁሉ “የሕያው አምላክን ማህተም” ተቀብለዋል [በመግላጫ ስር ማስታወሻ 13ን ይመልከቱ]። ያኔ ክርስቶስ በላይ ባለው ቤተ መቅደስ አማላጅነቱን አቆመ። እጆቹን አንስቶ በታላቅ ድምጽ “ተፈፀመ” አለ። ይህንን ክቡር መግላጫ ሲያስተላልፍ የመላእክት ሰራዊት ሁሉ ዘውዳቸውን አወረዱ፡- “አመፀኛው ወደፊት ያምጽ፤ እርኩሱም ወደፊት ይርከስ፤ ዓድቁም ወደፊት ጽድቅ ያድርግ፤ ቅዱሱም ወደፊት ይቀደስ” [ሪዕይ 22፡11]። እያንዳንዱ ጉዳይ ለሕይወት ወይም ለሞት ተወስኖአቸዋል። ክርስቶስ ለሕዝቦቹ ስርየት አድርጎ ኃጢአታቸውን አስወግዷል። የእርሱ ተገዥዎች ቁጥር ታውቋል። “መንግሥትም ግዛትም ከሰማይም በታች ያሉ የመንግሥታት ታላቅነት” [ዳን 7፡25] ለድነት ወራሾች ሊሰጥ፣ የሱስም የነገሥታት ንጉሥ፣ የጌቶች ጌታ ሆኖ ሊነግስ ነው።

የሱስ ቤተ መቅደሱን በሚለቅበት ጊዜ የምድርን ነዋሪዎች ጽልመት ይሸፍናቸዋል። በዚያ አስፈሪ ጊዜ፣ ዓድቃን በቅዱስ አምላክ እይታ ፊት ያለ አማላጅ መቆም ይኖርባቸዋል። በክፉዎች ላይ የነበረው ገደብ ተነስቶ ሰይጣን በመጨረሻ ንስሐ ያልገቡትን ሙሉ በሙሉ ተቆጣጠራቸው። የእግዚአብሔር ትዕግስት አልቋል፤ ዓለም ምህረቱን እምቢ ብሏል፤ ፍቅሩን ጠልቷል፤ ሕጉንም ረግጧል። ኃጥአን የምሕረት ጊዜ ወሰናቸውን (ገደባቸውን) አልፈዋል፤ የእግዚአብሔር መንፈስ፣ ባላሰለሰ ተቃውሞ ምክንያት በመጨረሻ ተወስዶአል። በመለኮት ፀጋ ስላልተከለሉ ከክፉው [ከሰይጣን የሚከልላቸው] ጥበቃ የላቸውም። ከዚያም ሰይጣን የምድርን ነዋሪዎች ወደ አንድ የመጨረሻ ታላቅ መከራ ይዘፍቃቸዋል። የእግዚአብሔር መላእክት የሰውን ጥልቅ የስሜት ሞገድ ከማገድ ሲያቆሙ የጥላቻ ባህርያት ሁሉ ልቅ ይሆናሉ። በጥንታዊት የሩሳሌም ላይ ከመጣው ጥፋት እጅግ በከፋ ሁኔታ መላው ዓለም ውድመት ውስጥ ይገባል።

የግብፃውያንን የበኩር ልጆች በማጥፋት ምድሪቱን በኃዘን የሞላት አንድ መልአክ ነበር። ሕዝቡን በመቁጠር ዳዊት እግዚአብሔርን በበደለ ጊዜ ኃጢአቱ የተቀጣበትን አሰቃቂ ውድመት ያመጣው አንድ መልአክ ነበር። እግዚአብሔር ሲያዝ ሥራ ላይ የሚውለው የቅዱሳን መላእክት አውዳሚ ኃይል፣ ያው ተመሳሳሳይ ኃይል፣ እርሱ ሲፈቅድ በርኩስ መላእክት ዘንድ የሚተገበር ይሆናል። በሁሉም ስፍራ ውድመት ለማሰራጨት መለኮታዊ ፈቃድ ብቻ እየጠበቁ፣ አሁን በተጠንቀቅ የቆሙ ኃይላት አሉ።

የእግዚአብሔርን ሕግ የሚጠብቁ እነርሱ በዓለም ላይ ለሚወርደው ፍርድ ምክንያት እንደሆኑ ተደርገው ሲከሰሱ ቆይተዋል፤ የተፈጥሮ መናወጥ፣ ምድርን በሰቆቃ እየሞላው ያለው በሰዎች መካከል ላለው ጥላቻና ደም መፋሰስ ምክንያት ተደርገው ይፈረጃሉ። የመጨረሻውን ማስጠንቀቂያ ያጀበው ኃይል

አማኒያንን አስቆጥቷቸዋል፤ መልእክቱን በተቀበሉ ሁሉ ላይ ንዴታቸው ይቀጣጠላል፤ የጥላቻንና የስደትን መንፈስ፣ ሰይጣን፣ ከነበረው በላይ እንዲጠነክር ያነሳሳል።

የእግዚአብሔር መገኘት በመጨረሻ ከአይሁድ ምድር ሲወሰድ ካህናትና ሕዝቡ አላወቁትም። በሰይጣን ቁጥጥር ስር ሆነው እጅግ ዘግናኝና አረመኔ በሆነ ምቹት ቢመረከቱም፤ አሁንም የእግዚአብሔር ምርጥ እንደሆኑ ያስቡ ነበር። የቤተ መቅደሱ አገልግሎት ቀጠለ፤ በተበከሉት መሰዊያዎች መስዋዕት ይቀርብ ነበር፤ አገልጋዮቹንና ሐዋርያቱን ለማረድ በሚሻ፣ የእግዚአብሔር ውድ ልጅ ደም ኩነኔ ባለበት ሕዝብ ላይ መለኮታዊ በረከት ይወርድ ዘንድ በየቀኑ ምልጃ ይቀርብ ነበር። የማይቀለበሰው የቤተ መቅደሱ ውሳኔ በሚታወቅበት ጊዜ የዓለም መጨረሻም ለዘላለም በሚወሰንበት ጊዜ የምድር ነዋሪዎች እንዲሁ አያውቁትም። የእግዚአብሔር መንፈስ በስተመጨረሻ ከሕዝቡ ከተወሰደ በኋላም የኃይማኖት ስርዓቱ የሚቀጥል ይሆናል። የክፋት ልዑል አረመኔ ንድፉን ያሳካ ዘንድ እነርሱን የሚያነሳሳበት ሰይጣናዊ ቅንዓት፣ ለእግዚአብሔር ያለውን ቅንዓት መልክ ይይዛል።

ሰንበት በክርስቲያኑ ዓለም ሁሉ የተቃርኖ ልዩ ነጥብ እየሆነ ሲመጣና ኃይማኖታዊና መንግሥታዊ ስልጣናት ኃይላቸውን አስተባብረው የእሁድን መከበር አስገዳጅ ሲያደርጉ፣ ለሕዝባዊ መጠይቅ እጅ ይሰጡ ዘንድ ባለማወላወል እምቢ የሚሉትን በቁጥር ጥቂት የሆኑ አናሳዎችን የዓለም አቀፋዊ ውግዘት ኢላማ ያደርጋቸዋል። የቤተ ክርስቲያንን ተቋም፣ የመንግሥትንም ሕግ ተቃውመው የሚቆሙትን መታገስ እንደማያስፈልግ፣ አገራት በሞላ ወደ ድንግርግሮሽና ሥርዓት አልበኝነት ከሚወድቁ እነርሱ ቢሰቃዩ ይሻላል የሚለው ኃሳብ ይከተከታል። ይህ ተመሳሳይ መከራከሪያ ከአንድ ሺህ ስምንት መቶ ዓመት (አሁን ከሁለት ሺህ ዓመት ገደማ) በሕዝብ ገዢዎች አማካኝነት በክርስቶስ ላይ ቀርቦበት ነበር። “ሕዝቡም ሁሉ ከሚጠፋ” አለ ጮሌው ቀደፋ “አንድ ሰው ስለ ሕዝቡ ይሞት ዘንድ እንዲሻለን አታስቡምን አላቸው” [ዮሐ 11፡50]። ይህ መከራከሪያ ወሳኝ መስሎ ይቀርባል። አራተኛውን ትዕዛዝ ሰንበት በሚቀድሱት ላይም በስተመጨረሻ አዋጅ ይወጣል፤ ተወዳዳሪ የሌለው ቅጣት እንደሚገባቸው አድርጎ በማውገዝ፣ በሞት ይቀጡ ዘንድ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ለሕዝቡ ነፃነት ይለግሳል። ሮማዊነት በአሮጌው ዓለም፣ እንዲሁም ፕሮቴስታንትነት በአዲሱ ዓለም፣ መለኮታዊ መመሪያዎችን በሚያከብሩ ላይ ተመሳሳይ መንገድን ይከተላሉ።

ከዚያም በነብዩ የያዕቆብ መከራ ተብሎ ወደተገለፀው የመከራና የጭንቀት ትዕይንት የእግዚአብሔር ሕዝቦች ይዘፈቃሉ። “እግዚአብሔር እንዲህ ይላልና፡- የሚያስፈራ ድምጽ ሰምተናል የፍርሃት ነው እንጂ የሰላም አይደለም።” “ፊት ሁሉ ወደ ጥቁረት [መገርጣት] ተቀየረ [All faces are turned into paleness]። ወዮ! ያ ቀን ታላቅ ነውና እርሱንም የሚመስል የለምና፤ ያ የያዕቆብ መከራ ዘመን ነው፤ ነገር ግን ከእርሱ ይድናል።” [ኤር 30፡5-7]።

ከኤሳው እጅ ይድን ዘንድ በፀሎት የታገለበት የያዕቆብ የጭንቀት ሌሊት [ዘፍ 32፡24-30] በመከራ ዘመን የእግዚአብሔርን ሕዝብ ተሞክሮ የሚወክል ነው። ለኤሳው የተባለውን በረከት ለማግኘት በተከናወነው የማታለል ተግባር፣ በወንድሙ አደገኛ ዛቻዎች ተደናግጦ የያዕቆብ ሕይወቱን ለማትረፍ ከበለለ፤ ከብዙ ዓመታት ስደት በኋላ፣ በእግዚአብሔር ትዕዛዝ ከሚስቶቹ፣ ከልጆቹና ከመንጋው ጋር ወደ ትውልድ አገሩ ይመለስ ዘንድ ጉዞ ጀመረ። በምድሩ ደንበር አቅራቢያ ሲደርስ፣ የጦረኛ ቡድን መሪ ሆኖ፣ ያለምንም ጥርጥር ለበቀል ተዘጋጅቶ እየቀረበ ስላለው ኤሳው ወሬ ሲደርሰው በፍርሃት ተሞላ። ያልታጠቀውና

መከላከያ የሌለው የደዕቆብ ቡድን የጥልና የፍጅት ተጠቂ መሆኑ አይቀሬ መሰለ። ከድንጋጤና ከፍርሃት ሽክም በተጨማሪ፣ ራስን የመኮነን የሚደቁስ ክብደት ተሰማው፤ ይህንን አደጋ ያመጣው የራሱ ኃጢአት ነበረና። ብቸኛ ተስፋው የእግዚአብሔር ምሕረት ነበር፤ ብቸኛው ቅጥሩ ፀሎት መሆን አለበት። ያም ሆኖ የመጣውን አደጋ ይቀላብስ ዘንድ፣ በወንድሙ ላይ ላጠፋው ጥፋት መሻሪያ ይሆን ዘንድ፣ በእርሱ በኩል መደረግ ከሚገባው ያላደረገው ነገር አልነበረም። የእግዚአብሔር ሕዝቦችም ወደ መከራ ዘመን በተቃረቡ ጊዜ፣ መላምትን ትጥቅ ያስፈቱ ዘንድ፣ የህሊና ነፃነትንም አደጋ ላይ ከጣለው ክስተት ለማትረፍ ራሳቸውን በትክክለኛው ብርሐን ያደርጉ ዘንድ ሁሉንም ጥረት ማድረግ ይገባቸዋል።

ጭንቀቱን እንዳያዩ ቤተሰቡን ከሰደደ በኋላ፣ ከእግዚአብሔር ጋር ይማለድ ዘንድ ያዕቆብ ብቻውን ቀረ። ኃጢአቱን ተናዘዘ፤ እግዚአብሔር ላሳየው ምሕረት በምስጋና እውቅና ሰጠ፤ በጥልቅ ራስን ማዋረድ ለአባቶቹ ስለገባው ቃል ኪዳን፣ ለራሱ ስለተሰጠው በቤቴል ሌሊትና በስደት ምድር ስላየው ራዕይ ተስፋዎች ተማፀነ። በሕይወቱ ላይ መከራ መጥቶአል፤ ሁሉም ነገር አደጋ ላይ ነው። በጨለማውና ፀጥታ በሰነፈነበት፣ በእግዚአብሔር ፊት መፀለዩንና ራሱን ዝቅ ማድረጉን ቀጠለ። በድንገት አንድ እጅ በትክክል ላይ አረፈበት። ሕይወቱን የሚሻ ጠላት መሰለውና ተስፋ በቆረጠ ኃይል ከአጥቂው ጋር ታገለ። ጎህ መቅደድ ሲጀምር እንግዳው ከሰው በላይ የሆነውን ኃይሉን ተጠቀመ፤ በተነካ ጊዜ ኃይሉ ሰው የሰለለ መስሎ፣ በሲቃ እየለመነ እረዳተ-ቢስ ሆኖ በምስጢራዊ ተፎካካሪው አንገት ላይ ወደቀ። ያዕቆብ ከቃል ኪዳን መልአክ ጋር ሲታገል እንደነበረ አሁን አወቀ። ምንም እንኳን የአካል ጉዳተኛ የሆነና እጅግ ከባድ የህመም ስሜት ውስጥ የነበረ ቢሆንም አላማውን ግን አልተወም። በኃጢአቱ ግራ መጋባትን፣ ፀፀትንና ችግርን ለረጅም ጊዜ አስተናግዷል። አሁን ይቅር እንደተባለ ማረጋገጫ ማግኘት አለበት። መለኮታዊው ጎብኝ መሄድ የፈለገ መሰለ፤ ያዕቆብ ግን በረከትን በመለመን እንደያዘው ቀረ። መልአኩም “ሊነጋ አቅላልቶአልና ልቀቀኝ ልሂድ” አለው። ሆኖም የኃይማኖቱ አባት “ካልባረከኝ አልለቅህም” አለው። ምን አይነት መተማመን (ልብ ሙሉነት)፣ ምን አይነት አልነቃነቅ ባይነትና ጽናት ነው እዚህ ላይ የተንፀባረቀው! ይህ የትእቢትና በራስ የመተማመን መጠይቅ ቢሆን ኖሮ ያዕቆብ በቅጽበት በጠፋ ነበር፤ የእርሱ ተማጽዕኖ ግን ደካማነቱንና ዋጋ-ቢስነቱን የሚናዘዝ፣ ሆኖም ቃል-ኪዳን ጠባቂ በሆነ አምላክ ላይ የሚተማመን መሆኑን የሚያረጋግጥ ነበር።

“መልአኩንም አሸነፈ፣ በረታም/He had power over the Angel, and prevailed” [ሆሴዕ 12÷4]። ራስን በማዋረድ፣ በፀፀትና ራስን በማስረከብ ይህ ኃጢአተኛ፣ ስህተትን የሚያደርግ ሚቶ፣ የሰማይን ግርማዊነት አሸነፈ። የሚንቀጠቀጥ እጁን በእግዚአብሔር ተስፋዎች ላይ አጠበቀ፤ መጠን-የለሽ የፍቅር ልብም የኃጢአተኛውን ተማጽዕኖ መልሶ ይሰድ ዘንድ አልተቻለውም። ለድሉ እንደማረጋገጫ፣ ሌሎችም የእርሱን ምሳሌ እንዲከተሉ ለማበረታታት የኃጢአቱ ማስታወሻ የነበረው ስሙ ወደ ድሉ መታሰቢያነት ተቀየረ። ያዕቆብ እግዚአብሔርን ማሸነፍ የመቻሉ ጭብጥ ሰዎችንም ማሸነፍ እንደሚችል ማረጋገጫ ነበር። ጌታ የእርሱ ከላላ ነበርና፣ የወንድሙን ቁጣ ይገናኝ ዘንድ ከዚያ ወዲያ ፍርሃት አልነበረበትም።

በኃጢአቱ ምክንያት ያጠፋው ዘንድ መብት እንዳለው በመናገር ሰይጣን ያዕቆብን በእግዚአብሔር መላእክት ፊት ከሶት ነበር፤ ይዘምትበት ዘንድም በኤሳው ላይ ተንቀሳቅሶ ነበር፤ በኃይማኖት አባቱ ረጅም የትግል ሌሊትም፣ ተስፋ ሊያስቆርጠውና እግዚአብሔርን የጨበጠበትን ሊያስለቅቀው ይቻለው ዘንድ ጥፋተኛ እንደሆነ እንዲሰማው ለማድረግ ሰይጣን በኃይል ይጥር ነበር። ያዕቆብ ተስፋ ወደ መቁረጥ አፋፍ ተጠግቶ ነበር፤ ሆኖም ያለሰማይ እረዳታ መጥፋቱ አይቀሬ እንደሆነ ያውቅ ነበር። ታላቁን ኃጢአቱን ከልቡ

ተፀፅዖአል፤ ለእግዚአብሔር ምሕረትም ተማፀነ። ከዓላማው ንቅንቅ የሚል አልነበረም፤ መልአኩን ግጥም አድርጎ ያዘ፤ እስሚሳካለትም ድረስ ልባዊ በሆነና ሲቃ በተሞላበት ጩኸት ጥያቄውን ገፋበት።

በያዕቆብ ላይ ይነሳ ዘንድ በኤሳው ተጽዕኖ ያሳደረው ሰይጣን በመከራው ዘመንም የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ያጠፏቸው ዘንድ ኃጥአንን ያነሳሳል። ያዕቆብንም እንደከሰሰ ሁሉ በእግዚአብሔር ሕዝቦች ላይም ክሱን ይሰነዝራል። የእርሱ ተገዥ እንደሆነ አድርጎ ዓለምን ይቆጥራል፤ የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የሚጠብቀው ትንሽ መንጋ ግን የበላይነቱን እየተቋቋው ነው። እነርሱን ከምድር ገጽ ማጥፋት ከቻለ ድሉ ሙሉ ይሆንለታል። ቅዱሳን መላእክት ሲጠብቁአቸው ያያል፤ ኃጢአታቸው ይቅር ተብሎላቸው መሆን አለበት ብሎም ይደመድማል፤ በላይኛው መቅደስ ጉዳያቸው እንደተወሰነ ግን አያውቅም። ያደርጓቸው ዘንድ የፈተነባቸውን ኃጢአቶች ልቅም አድርጎ ያውቃቸዋል፤ እነዚህንም ኃጢአቶች አጋኖ በእግዚአብሔር ፊት በማቅረብ፤ ልክ እንደ እርሱ ሁሉ እነዚህ ሰዎችም በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ማጣት የሚገባቸው እንደሆኑ አድርጎ ያቀርባቸዋል። ትክክለኛ ፍርድ የሚፈርድ ከሆነ ጌታ እርሱንና መልአክቱን አጥፍቶ የእነርሱን (የሕዝቡን) ኃጢአት ይቅር ማለት እንደማይችል ይናገራል። የእርሱ ግዳይ እንደሆኑ አስረግጦ በመናገር ያጠፋቸው ዘንድ ለእጁ ተላልፈው እንዲሰጡ ይጠይቃል።

ሰይጣን የእግዚአብሔርን ሕዝቦች በኃጢአታቸው ምክንያት ሲከሳቸው፤ ጥግ ድረስ እንዲፈትናቸው ጌታ ይፈቅዳል። በእግዚአብሔር ያላቸው መተማመን፣ እምነታቸውና ጽናታቸው በጥብቅ ይፈተናል። ያለፈውን ሲከልሱ ሳለ፤ ተስፋቸው ይሟሽሻል፤ በሕይወታቸው ሁሉ የሚያዩት መናኛ መልካምነት ነውና። ደካማነታቸውንና ጥቅሙ-ቢስነታቸውን ጠንቅቀው ያውቃሉ። ጉዳዮቻቸው ተስፋ-ቢስ እንደሆኑ፣ የቆሻሻነታቸው እድፍ ፈጽሞ ሊታጠብ የማይችል እንደሆነ በሚያደርግ ኃሳብ ሊያስበረግጋቸው ሰይጣን ይጥራል። በእንደዚህም ሁኔታ እምነታቸውን አውድሞ ለፈተናዎቹ እጅ እንዲሰጡ፣ ከእግዚአብሔር ጎራ ከመቆም ፈቀቅ እንዲሉ ተስፋ ያደርጋል።

ምንም እንኳን የእግዚአብሔር ሕዝቦች ያጠፏቸው ዘንድ በቆረጡ ጠላቶቻቸው የሚከበቡ ቢሆንም የሚያሳስባቸውና የሚያስጨንቃቸው [የሚሰቃዩበት ስቃይ] ግን ለእውነት ሲሉ በሚደርስባቸው የስደት ፍራቻ አይደለም። እያንዳንዱ ኃጢአታቸው ንስሐ አልተገባበትም ብለው ይፈራሉ፤ በራሳቸው ባለው አንዳንድ ድክመቶችም “በምድር የሚኖሩትን ይፈትናቸው ዘንድ በዓለም ሁሉ ላይ ሊመጣ ካለው ከፈተናው ሰዓት እጠብቅሃለሁ” [ራዕይ 3፡10] የሚለውን የአዳኙን ተስፋ ማስተዋል ይሳናቸዋል። ይቅር እንደተባሉ ማረጋገጫው ቢኖራቸው ከግርፋት ወይም ከሞት አያፈገፍጉም፤ ነገር ግን የተገባቸው አለመሆናቸውን ካረጋገጡ፣ በራሳቸው የባህርይ ግድፈት ምክንያት ሕይወታቸውን ቢያጡ፣ የእግዚአብሔር ቅዱስ ስም ይነቀፋል።

በሁሉም አቅጣጫ የክህደት ሴራዎች ይሰማሉ፤ የዓመጽንም ሕያው ሥራ ይመለከታሉ። ከዚያም ይህ ታላቅ ክህደት ያበቃ ዘንድ፣ የክፉዎችም ኃጢአት መቋጫ ያገኝ ዘንድ ጠንካራ ፍላጎት፣ ልባዊ የሆነ የነፍስ መሻት በውስጣቸው ይነሳሳል። የአመጽን ሥራ ይቋቋሙ ዘንድ እግዚአብሔርን ሲማፀኑ ሳለ የክፋትን ኃይለኛ ማዕበል ለመቋቋምና ለመግፋት የቀራቸው ኃይል እንደሌላቸው ሲያዩ ራሳቸውን በጽኑ ይወቅሳሉ። ያላቸውን ኃይል ሁሉ ክርስቶስን ለማገልገል ቢጠቀሙበት ኖሮ፣ ከብርታት ወደ ብርታት እየተሸጋገሩ፣ ድል ያደርጓቸው ዘንድ የሰይጣን ኃይላት አቅም ከእነርሱ ይልቅ አናሳ ይሆን ነበር ብለው ያስባሉ።

“ጉልበቴን ይያዝ፤ ከእኔ ጋር ሰላም ያድርግ፤ ከእኔ ጋር ሰላም ያድርግ” [ኢሳ 27፡5] እያሉ፤ በእግዚአብሔር ፊት ነፍሳቸውን በማሰቃየት ባለፈው ንስሐ ስለገቡባቸው በርካታ ኃጢአቶች እያመለከቱ የአዳኙን ተስፋ ይማፀናሉ። ፀሎታቸው ወዲያውኑ ስላልተመለሰ እምነታቸው አይደክምም። እጅግ ከባዱን ድንጋጤ፣ ፍርሃትና ጭንቀት ቢያስተናግዱም ምልጃቸውን አያቋርጡም። ያዕቆብ መልአኩን እንደተጠማጠመ ሁሉ እነርሱም የእግዚአብሔርን ብርታት ይጠማጠማሉ፤ የነፍሳቸው ቋንቋም “ካልባረከኝ አልለቅህም” ይሆናል።

ያዕቆብ ብኩርናውን ያገኘበትን የማጭበርበር ኃጢአት ከአሁን ቀደም ባይኖር ያረጋገጠው የእግዚአብሔር ፀሎቱን ባልሰማው፤ ሕይወቱንም ባልጠበቀለት ነበር። እንደዚሁም በፍርሃትና በስቃይ እየተገረፉ ሳለ የእግዚአብሔር ሕዝቦች በፊታቸው ያለ፣ ያልተናዘዙት ኃጢአት ቢኖርባቸው ያረጋገጠው የእግዚአብሔር ፀሎቱን ባልሰማው፤ ሕይወቱንም ባልጠበቀለት ነበር። እንደዚሁም በፍርሃትና በስቃይ እየተገረፉ ሳለ የእግዚአብሔር ሕዝቦች በፊታቸው ያለ፣ ያልተናዘዙት ኃጢአት ቢኖርባቸው ያረጋገጠው የእግዚአብሔር ፀሎቱን ባልሰማው፤ ሕይወቱንም ባልጠበቀለት ነበር።

ተራ በሆኑ የሕይወት ጉዳዮች ላይ አለመታመናቸውን እግዚአብሔር እንዳላየ እንደሚያልፈው ያምኑ ዘንድ ሰይጣን ብዙዎችን ይመራቸዋል፤ ጌታ ያዕቆብን ያስተናገደበት ሁኔታ ግን ክፋትን በምንም አይነት እንደማያፀድቅ ያሳያል። ለኃጢአታቸው ምክንያት ለመፈለግ የሚደክሙ በሰማይ መጽሐፍትም ተመዝግበው (ኑዛዜ ሳይደረግባቸውና ይቅር ሳይባሉ) እንዲቀሩ የሚፈቅዱ እነርሱ በሰይጣን ይሸነፋሉ። ሙያቸው የበለጠ ከፍ ከፍ ያለ፣ የያዙት ስፍራም የበለጠ የተከበረ ሲሆን፤ በእግዚአብሔር እይታ አካሄዳቸው የበለጠ ከባድ (አሳዛኝ) ይሆናል፤ የታላቁ ጠላታቸው ድልም በዚያው መጠን የበለጠ እርግጠኛ ይሆናል። ለእግዚአብሔር ቀን ለመዘጋጀት የሚዘገዩ እነርሱ ያንን ዕድል በመከራ ዘመን ወይም በቀጣይ ጊዜያት ያገኙት ዘንድ አይችሉም። የእንደዚህ ያሉት ሁሉ ጉዳይ ተስፋ-ቢስ ነው።

ሳይዘጋጁ ወደዚያ የሚያስፈራ የጦርነት ጊዜ የሚደርሱ ታማኝ [ነን ባይ] ክርስቲያኖች በተስፋ መቁረጥ ውስጥ ሆነው በሚለበልቡ፤ በሚሰቀዩ ቃላት ኃጢአታቸውን ሲናዘዙ፤ ኃጥኣን በጭንቀታቸው ሐሴት ያደርጋሉ። እነዚህ ኑዛዜዎች የኤሳው ወይም የይሁዳ አይነት ባህሪ ያላቸው ናቸው። እነዚህን ፀፀቶች የሚያደርጉ እነርሱ መተላለፍ በሚያስከትለው ውጤት ያዝናሉ እንጂ በበደሉ አይደለም [የሚያለቅሱት ከበደላቸው የተነሳ ሳይሆን መተላለፋቸው የሚያመጣባቸውን ቅጣት በመፍራት ነው]። እውነተኛ ፀፀት፣ ክፋትንም መፀየፍ አይሰማቸውም። ቅጣትን በመፍራት ለኃጢአታቸው እውቅና ይሰጣሉ። ሆኖም እንደ ጥንቱ ፈርኦን፣ ፍርድ ቢቀር ሰማይን ወደ መገዳደር ማንነታቸው ይመለሳሉ።

በተጨማሪም የተታለሉትን፣ የተፈተኑትንና ለኃጢአት ተላልፈው የተሰጡትን፤ ሆኖም በእውነተኛ ንስሐ ወደ እርሱ የተመለሱትን እግዚአብሔር እንደማይጥል የያዕቆብ ታሪክ ማረጋገጫ ነው። ይህንን መደብ ሰይጣን ለማውደም ሲጥር ሳለ፣ በአደጋ ጊዜ ያጽናኑአቸውና ይጠብቋቸው ዘንድ እግዚአብሔር መልአክቱን ይልካል። የሰይጣን ጥቃቶች ጽኑና የማያወላውሉ ማምታቻዎቹም አስከፊ ናቸው። የእግዚአብሔር አይን ግን በሕዝቦቹ ላይ ነው። ጆሮውም ጭኽታቸውን ይሰማል። ስቃያቸው ታላቅ ነው፤ የእቶኑ እሳት ነበልባል ሊበላቸው የተቃረበ ይመስላል። አንጥረኛው ጌታ ግን በእሳት የተፈተነ ወርቅ አድርጎ ያወጣቸዋል።

እግዚአብሔር ለሕዝቦቹ ተወዳዳሪ በሌለው የፈተናቸው ሰዓት የሚያሳየው ፍቀር እጅግ ብሩህ እንደሆነው የስኬት ዘመናቸው ጠንካራና ለስላሳ ነው። ሆኖም በእቶኑ እሳት ውስጥ መግባታቸው አስፈላጊ ነው። የክርስቶስ መልክ በፍጽምና ይንፀባረቅ ዘንድ ምድራዊነታቸው ተቃጥሎ መበላት አለበት።

በፊታችን ያለው የጭንቀትና የስቃይ ወቅት፣ ድካምን፣ መዘግየትንና ረሃብን መቋቋም የሚችል፣ በእጅጉ ቢፈተንም የማይደክም (የማይጠፋ) እምነትን የሚጠይቅ ነው። የምሕረት ጊዜ ለሁሉም የተሰጠው ለዚያ ጊዜ እንዲዘጋጁበት ነው። ያዕቆብ ትጉህና ቆራጥ ስለነበረ አሸነፈ። የእርሱ ድል ያለማያቋረጥ የሚነዘንዝ ፀሎት ኃይል ማስረጃ ነው። እርሱ እንዳደረገ ሁሉ የእግዚአብሔርን ተስፋ የሚጨብጡ እንደ እርሱም ልባዊና ጽኑ የሚሆኑ እነርሱ፣ ያዕቆብ እንደተሳካለት ይሳካላቸዋል። ራሳቸውን ለመካድ፣ በእግዚአብሔር ፊት ለመቃተት፣ ለባርኮቱም ለረጅም ጊዜ ከልብ ለመፀለይ ፈቃደኛ ያልሆኑ አያገኙትም። ከእግዚአብሔር ጋር መታገል - ምን እንደሆነ የሚያውቁት እንዴት ጥቂቶች ናቸው! በኃይለኛ ፍላጎት፣ እያንዳንዱ ጉልበት እስኪሟጠጥ ድረስ እግዚአብሔርን በመፈለግ ነፍሳቸውን የሚያገረጡ እንዴት ጥቂቶች ናቸው። ቋንቋ ሊገልፀው የማይችል የተስፋ መቁረጥ ማዕበል በሚለምነው ላይ ባለፈ ጊዜ፣ ፍንክች በማይል እምነት ከእግዚአብሔር ተስፋዎች ጋር የሚጣበቁ እንዴት ጥቂቶች ናቸው።

አሁን አለ ለማለት የሚከብድ እምነት የሚለማመዱ እነርሱ በሰይጣናዊ ማታለያዎችና ሕሊናን ለማስገደድ በሚወጣ ከባድ ኃይል ቁጥጥር ስር የመሆን ከፍተኛ አደጋ ተጋርጦባቸዋል። ፈተናውን መቋቋም ቢችሉ እንኳ በእግዚአብሔር መታመንን ልምዳቸው አላደረጉትምና በመከራ ዘመን ወደ ባሰ ጥልቅ ጭንቀትና ስቃይ ይዘፈቃሉ። ችል ያሏቸውን የእምነት ትምህርቶች በከባድ የተስፋ መቁረጥ ግፊት ስር ሆነው ሊማሩ ይገደዳሉ።

ተስፋዎቹ እርግጥ እንደሆኑ እያረጋገጥን አሁን ከእግዚአብሔር ጋራ ራሳችንን ማለማመድ አለብን። ታማኝና ልባዊ የሆነን እያንዳንዱን ፀሎት መላእክት ይመዘግቡታል። ከእግዚአብሔር ጋራ ያለንን ግንኙነት ችል ከምንል ይልቅ ራስ-ወዳድ ርካታዎቻችንን ብንተው ይበጀናል። የእርሱ ይሁንታ ያለው ስር የሰደደ ድህነትና ተወዳዳሪ የሌለው ራስን መካድ፣ ያለእርሱ እሽታ ከሚገኝ ሐብት፣ ክብር፣ ምቹትና ጓደኝነት ይልቅ ይሻላል። ለመፀለይ ጊዜ መውሰድ አለብን። በምድራዊ ፍላጎቶች አዕምሮዎቻችን እንዲወሰዱ ከፈቀድን፣ የወርቅ፣ የቤት ወይም የለም መሬት ጣኦቶቻችን ከእኛ በመውሰድ እግዚአብሔር ጊዜ ሊሰጠን ይችላል።

የእግዚአብሔርን በረከት መጠየቅ የሚችሉበት ካልሆነ በስተቀር፣ ወደየትኛውም መስመር ለመግባት እምቢ የሚሉ ከሆነ፣ ወጣቶች ኃጢአት ይሰሩ ዘንድ አይወሰዱም። የመጨረሻውን ክቡር (ከባድ) ማስጠንቀቂያ ለዓለም የሚያደርሱ መልዕክተኞች በቀዘቀዘ፣ በተልፈሰፈሰና ስንፍና በሚያሳይ ሁኔታ ሳይሆን፣ ያዕቆብ እንዳደረገው በጥልቅ ፍላጎትና እምነት እግዚአብሔር ይባርካቸው ዘንድ ቢፀልዩ “እግዚአብሔርን ፊት ለፊት አየሁ፣ ሰውነቴም ድና ቀረች” [ዘፍ 32÷30] የሚሉበት ብዙ ስፍራ (ገጠመኞች) ያገኛሉ። እግዚአብሔርንም ሰውንም ለማሸነፍ ኃይል ያላቸው ተብለው በሰማይ እንደ ልዑላን ይቆጠራሉ።

“እስከዚያ ዘመን ድረስ እንደርሱ ያለ ያልሆነ የመከራ ዘመን” በቅርቡ በፊታችን ይከፈታል፤ አሁን የሌለንና ያገኙትም ዘንድ ብዙዎች እጅግ ሰነፎች የሆኑበት፣ ልምምድ የሚያስፈልገን ይሆናል። አብዛኛውን ጊዜ መከራ፣ በተግባር ከሚሆነው ይልቅ ሲያስቡት የበለጠ የገዛፈ ነው። ይህ [አገላለጽ] ግን በፊታችን ላለው ችግር ትክክል አይደለም። እጅግ እውነት አስመስሎ የሚያቀርብ ተወዳዳሪ የሌለው ገለፃ እንኳ የአበሳውን

ዲካ ሊነካው አይችልም። በዚያ የመከራ ጊዜ፣ እያንዳንዱ ነፍስ በእግዚአብሔር ፊት ለራሱ መቆም ይኖርበታል። “[ኖህ፣ ዳንኤልና እዮብ በምድረቱ ቢኖሩም] እኔ ሕያው ነኝና በጽድቃቸው ነፍሳቸውን ብቻ ያድናሉ እንጂ ወንዶችንና ሴቶችን ልጆቻቸውን አያድኑም ይላል ጌታ እግዚአብሔር” [ሕዝ 14÷20]።

አሁን፣ ሊቀ ካህናችን ስርዐት እያደረገልን ሳለ በክርስቶስ ፍፁማን እንሆን ዘንድ መጣር ይገባናል። አዳኞችን በአንዲት ሃሳብ እንኳ ለፈተና ኃይል እጅ እንዲሰጥ መደረግ አልቻለም። በሰው ልብ ውስጥ ሰይጣን የሚንጠላጠልበት፣ እግሩን ማሳረፊያ አንዳች ነጥብ ያገኛል፤ የሆነ የኃጢአት ፍላጎት ይበረታታል፤ በዚህም አማካኝነት ፈተናዎቹ ኃይላቸውን ይገልጣሉ። ክርስቶስ ግን ስለራሱ ሲናገር፡- “የዚህ ዓለም ገዥ ይመጣልና፤ በእኔ ላይም አንዳች የለውም” [ዮሐ 14÷30] ይላል። ድል ይቀዳጅበት ዘንድ ሰይጣን በእግዚአብሔር ልጅ ዘንድ ማግኘት የቻለው አንዳች ነገር አልነበረም። የአባቱን ትዕዛዛት ጠብቋል፤ ሰይጣን ለራሱ ጥቅም ሊያውለው የሚችል ኃጢአት በእርሱ ዘንድ አልነበረም። በመከራ ዘመን የሚቆሙ እነርሱ ሊገኙበት የሚገባቸው ሁኔታ ይህ ነው።

በሚያስተሰርየው የክርስቶስ ደም በማመን ራሳችንን ከኃጢአት መለየት ያለብን በዚህ ሕይወት ነው [በምድር ነው]። ራሳችንን ከእርሱ ጋር እንድናቆራኝ፣ ድክመታችንን ከእርሱ ብርታት ጋር፣ ድንቁርናችንን ከእርሱ ጥበብ ጋር፣ ያልተገባን መሆናችንን የተገባው ከሆነው ከእርሱ ሥራ ጋር እንድናዋህድ ውዳ አዳኞችን ይጋብዘናል። የእግዚአብሔር አቅርቦት የየሱስን የዋህነትና ትህትና የምንማርበት ትምህርት ቤት ነው። እኛ የምንመርጠውን፣ የበለጠ ቀላልና አስደሳች የሚመስለውን ሳይሆን የሕይወትን እውነተኛ አላማዎች ሁልጊዜ ጌታ በፊታችን ያደርግልናል። ባህርያቶቻችን ከመለኮት ምሳሌ ጋር አንድ ይሆኑ ዘንድ በሚሰራው ሥራ ላይ ሰማይ ከሚቀጥራቸው ወኪሎች ጋር መተባበር የእኛ ፈንታ ነው። ማንም ይህንን ሥራ ቸል የሚል ወይም በኋላ ይደርሳል የሚል፣ ሕይወቱን እጅግ አስፈሪ በሆነ አደጋ ውስጥ ከመከተት አያመልጥም።

ሐዋርያው ዮሐንስ በራዕይ አንድ ታላቅ ድምጽ እንዲህ ሲል ሰማ፡- “በምድርና በባህር ለምትኖሩ ግን ወዮላችሁ። ዲያቢሎስ ወርዶባችኋልና በእርሱም ታላቅ ቁጥ አለበት ጥቂት ዘመን እንደቀረለት ያውቃልና” [ራዕይ 12÷12]። ከሰማያዊው ድምጽ ይህንን ጩኸት የሚጋብዙ ትዕይንቶች አስፈሪዎች ናቸው። የቀረው ጊዜ እያጠረ በሄደ መጣን የሰይጣን ቁጥ እየጨመረ ይሄዳል፤ የማታለልና የማውደም ሥራውም በመከራው ዘመን የመጨረሻው ከፍተኛ ደረጃ ይደርሳል።

የተዓምር-ሰሪ አጋንንትን ኃይል የሚገልጡ፣ ከሰው ኃይል በላይ የሆነ ባህርይ ያላቸው አስፈሪ ትዕይንቶች በቅርቡ በሰማያት ይገለጣሉ። በማታለል አጥብቀው ይይዟቸው ዘንድ፣ የሰማይንም አስተዳደር ይቃወሙ ዘንድ በሚደረገው የመጨረሻ ትግል ከሰይጣን ጋር እንዲተባበሩ ይገፋፏቸው ዘንድ የአጋንንት መናፍስት ወደ ምድር ነገሥታትና ወደ ዓለም ሁሉ ይሄዳሉ። በእነዚህ ወኪሎች አማካኝነት ገዥዎችና ተገዥዎች፣ በተመሳሳይ ሁኔታ ይታላላሉ። ለዓለም አዳኝ የሚገባውን ማዕረግና አምልኮ ይገባናል የሚሉ፣ ክርስቶስን ራሱን የሚያስመስሉ ሰዎች ይነሳሉ። ግሩም የሆኑ የመፈወስ ተዓምራት ያደርጋሉ፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርን የሚቃረኑ፣ ከሰማይ የመጡ መገለጦች እንዳሏቸውም ይናገራሉ።

በሚመጣው የማጠቃለያ የማታለል ትወና፣ ሰይጣን ራሱ ክርስቶስን መስሎ ይቀርባል። የተስፋዋ መደምደሚያ አድርጋ ወደ መሲሁ መምጣት እንደምታንጋጥጥ፣ ቤተ ክርስቲያን ለረጅም ጊዜ መስክራለች። አሁን ታላቁ አታላይ ክርስቶስ እንደመጣ ያስመስላል። ሰይጣን፣ በራጅ ወይም በዮሐንስ የተገለጠውን

የእግዚአብሔር ልጅ ባህርያት ተመስሎ በሚያስደንቅ ብርሐን ወይም ነፃነት ግርማ ሞገስ ተላብሶ በተለያዩ የምድረቱ ክፍሎች በሰዎች ዘንድ ራሱን ይገልጣል [ራእይ 1÷13-15]። የሚከበው ክብር የፍጡር አይኖች እስካሁን ካጽኑት በላይ የሚልቅ ነው። የድል ድምጽ በህዋው ያስተጋባል፤ “ክርስቶስ መጥቷል! ክርስቶስ መጥቷል!” በምድር ሳለ ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን በባረከበት አኳኋን፤ እጆቹን አንስቶ ሲባረካቸው ሳለ ሕዝቡ በፊቱ በመስገድ ያመልኩታል። ድምፁ ለስላሳና ገራም ነው፤ ሆኖም ጥዑመ ዜማ ያለው ነው። በለሆሳስና ረገራኝ በሚያስተጋቡ ቃናዎች፤ አዳኙ የተናገራቸውን፤ የተወሰኑ ተመሳሳይ፤ የተከበሩ ሰማያዊ እውነቶችን ያቀርባል። የሕዝቡን ደዌ ይፈውሳል፤ በተለበሰው የክርስቶስ ባህርይም ሰንበትን ወደ እሁድ እንደቀየረ በመናገር የባረከውን ቀን እንዲቀድሱ ሁሉንም ያዛቸዋል። ሰባተኛውን ቀን በቅድስና በመጠበቅ የሚፀኑ እነርሱ፤ በብርሐንና በእውነት ወደ እነርሱ የተላኩትን መላዕክት አንሰማም በማለት ስሙን እንደሚያረክቡ ይናገራል። ይህ ጠንካራው፤ ድል ሊነሳ ምንም የማይቀረው ማሳሳቻ ነው። ልክ በስምዖን ማጉስ እንደተታለሉት ሰማርያዊያን ሁሉ፤ ከታናናሾቹ ጀምሮ እስከ ታላላቆቹ ድረስ፤ እልፍ አዕላፋት፡- ይህ “ታላቁ የእግዚአብሔር ኃይል ነው” እያሉ ለእነዚህ አስማቶች ጆሮ ይሰጣሉ [የሐዋ ሥራ 8÷10]።

የእግዚአብሔር ሕዝቦች ግን አይሳሳቱም። የዚህ የሐሰተኛ ክርስቶስ ትምህርቶች መጽሐፍ ቅዱስ በሚያስተምረው መሰረት አይደሉም። የሚባረካቸው አውሬውንና ምልክቱን የሚያመልኩቱን ነው፤ እነዚህ ደግሞ የእግዚአብሔር ያልተቀላቀለ ቁጣ የሚወርድባቸው፤ እነዚያው ህዝቦች፤ እንደሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል።

በተጨማሪም የክርስቶስን ዳግም ምፅዓት ሁናቴ ሰይጣን አስመስሎ እንዲያሳይ አይፈቀድለትም። በዚህ ነጥብ ላይ ስላለው ማታለል አዳኙ ሕዝቦቹን አስጠንቅቋል፤ የዳግም ምፅዓቱን ክስተትም አስቀድሞ በግልጽ ተናግሯል። “ሐሰተኞች ክርስቶሶችና ሐሰተኞች ነብያት ይነሳሉና፤ ቢቻላቸውስ የተመረጡትን እንኳ እስኪያስቱ ድረስ ታላላቅ ምልክትና ድንቅ ያሳያሉ... እንግዲህ እነሆ በበረሃ ነው ቢሉአችሁ አትውጡ፤ እነሆ በእልፍኝ ነው ቢሉአችሁ አትመኑ። መብረቅ ከምሥራቅ ወጥቶ እስከ ምዕራብ እንደሚታይ የሰው ልጅ መምጣት እንዲሁ ይሆናልና” [ማቴ 24÷24-27፤31፤ 25÷31፤ ራዕይ 1÷7፤ 1ኛ ተሰሎ 4÷16፤17]። ይህ ምፅዓት ተመሳሳሪ ሊሰራ የሚችልበት ሁኔታ የለም። በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚታወቅ — በመላው ዓለም የሚታይ ይሆናል።

የመጽሐፍ ቅዱስ ትንህ ተማሪዎች የሆኑ፤ የእውነትንም ፍቅር የተቀበሉ እነርሱ ብቻ ዓለምን በምርኮ ከሚይዘው ኃይለኛ ማታለያ የሚከለሉ ይሆናሉ። አታላዩ መልኩን ለውጦ ሌላ ቢመስልም በመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት አማካይነት፤ እነዚህ፤ የሚለዩት ይሆናሉ። ፈታኙ ሰዓት ለሁሉም ይመጣል፤ በፈተና ወንፊት ተነፍቶ እውነተኛው ክርስቲያን ይለያል። የስሜት ህዋሳቸው ለሚያቀርቡላቸው መረጃዎች እጅ ላለመስጠት እስኪችሉ ድረስ፤ አሁን የእግዚአብሔር ሕዝቦች በቃሉ በጥብቅ ተመስርተዋልን? እንደዚህ ባለ የችግር ጊዜ ከመጽሐፍ ቅዱስና ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ብቻ ይጣበቃሉን? ሰይጣን፤ የሚቻለው ከሆነ፤ በዚያ ቀን ለመቆም የሚያስችላቸው ዝግጅት ከማድረግ ይገድባቸዋል። መንገዶቻቸውን ለማጠር ነገሮችን በማደራጀት፤ በምድራዊ ኃብት ይተበትባቸዋል፤ ልባቸው በዚህ ምድር ሕይወት ጣጣ ጢም ይል ዘንድ ከባድና አድካሚ ሽክም እንዲሸከሙ ያደርጋቸዋል፤ የፈተና ቀንም እንደሌባ ይደርስባቸዋል።

ትዕዛዛቱን የሚጠብቁትን በመቃወም በክርስትናው ዓለም ከተለያዩ መሪዎች የሚወጡ አዋጆች፣ ከመንግሥት የሚያገኙትን ጥበቃ በማስቀረት፣ ሊያጠፏቸው ለሚፈልጉ ሰዎች በሚተውበት ጊዜ፣ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከከተማዎችና ከመንደሮች ሸሽተው፣ አንድ ላይ በመሰባሰብ እጅግ ምድረበዳና ጭርባላ ቦታዎች መኖር ይጀምራሉ። በተራራ ምሽጎች ብዙዎች ከላላ ያገኛሉ። ልክ እንደ ፒድሞንት ሸለቆ ክርስቲያኖች፣ መኖሪያዎቻቸውን የምድር ታላላቅ ስፍራዎችን ያደርጋሉ። ለ “ጠንካራ አምባ”ም (“munitions of rocks”) እግዚአብሔርን ያመሰግናሉ [ኢሳ 33÷16]። ነገር ግን በሁሉም አገራት ያሉ ብዙዎች፣ በሁሉም መደብ ያሉ፣ በከፍታም በዝቅታም ያሉ፣ ሃብታሞችና ድሆች፣ ጥቁሮችና ነጮች ፍርድ-ገምድል ወደሆነና ጨካኔ ወደተሞላበት ባርነት ይጣላሉ። በሰንሰለት ተጠፍረው፣ በእስር ቤት አጥር ተዘግተው፣ ሞት ተፈርዶባቸው፣ አንዳንዶቹም ጨለማና ቀፋፊ ወህኒ ቤቶች በረሃብ እንዲሞቱ ተትተው፣ የእግዚአብሔር ውዶች አድካሚ ቀናቸውን ይገፋሉ። ማቃሰታቸውን ይሰማ ዘንድ የሚከፈት የሰብአዊ ፍጡር ጀሮ የለም፤ ይረዳቸው ዘንድ የተዘጋጀ የሰብአዊ ፍጡር እጅ የለም።

በዚህ ፈታኝ ሰዓት እግዚአብሔር ሕዝቦቹን ይረሳልን? በውኃ ጥፋት ዘመን በነበረው ዓለም ላይ ፍርድ በጎበኘ ጊዜ ታማኙን ኖህን ረሳውን? የደልዳላ ስፍራውን ከተሞች ያጠፋ ዘንድ እሳት ከሰማይ በወረደ ጊዜ ሎጥን ረሳውን? በግብጽ በጣዖት አምላኪዎች ተከቦ የነበረውን ዮሴፍን ረሳውን? ወይስ ዕጣ ፈንታው እንደ በአል ነብያት እንደሚሆን ኤልዛቤል በማለችበት ጊዜ ኤልያስን ረሳውን? በጨለማና በሚያንገሽግሽ የእስር ቤት ጉድጓድ በነበረበት ጊዜ ኤርምያስን ረሳውን? ሶስቱንም ጀግኖች በእቶን እሳት ውስጥ፣ ወይስ ዳንኤልን በአናብስት ጉድጓድ ረሳቸውን? “ጽዮንም አለች፡- እግዚአብሔር ጣለኝ፤ ጌታዬም ረሳኝ፤ በውኑ ሴት ከማህፀንዋ ለተወለደው ልጅ እስከማትራራ ድረስ ሕፃንዋን ትረሳ ዘንድ ትችላለችን? አዎን እርስዋ ትረሳ ይሆናል፤ እኔ ግን አልረሳሽም። እነሆ እኔ በእጄ መዳፍ ቀርጬሽለሁ” [ኢሳ 49÷14-16]። የሰራዊት ጌታ አለ፡- “የሚነካችሁ የአይኔን ብሌን የሚነካ ነው።” [ዘካ 2÷8]።

ጠላቶች ወደ እስር ቤት ቢወረውሯቸውም፣ የወህኒ ቤቱ ግድግዳዎች በነፍሳቸውና በክርስቶስ ያለውን ግንኙነት ይቆርጡት ዘንድ አይችሉም። እያንዳንዱን ድክመታቸውን የሚያይ፣ እያንዳንዱን ፈተና የሚያውቅ እርሱ ከምድራዊ ኃይላት ሁሉ በላይ ነው፤ ከሰማይ ብርሐንና ሰላም ይዘው መላእክት ወደ ተገለሉ የእስር ቤት ከፍሎቻቸው ይመጣሉ። የእምነት ባለፀገች እዚያ ይኖራሉና እስር ቤት እንደ ቤተ መንግሥት ይሆናል። በፊልጵስዩስ ወህኒ ቤት ጳውሎስና ሲላስ በእኩለ ሌሊት ሲፀልዩና የምስጋና መዝሙር ሲያቀርቡ እንደሆነው ሁሉ የደበዘዙ ቀፋፊ ግድግዳዎች በሰማያዊ ብርሐን ይፈካሉ።

ሕዝቦቹን ለመጨቆንና ለማጥፋት በሚሹ ላይ የእግዚአብሔር ፍርድ ይጎበኛል። ለኃጥአን የሚያሳየው ረጅም ትዕግስት ሰዎች [ሕግን] በመተላለፍ ውስጥ የልብ ልብ እንዲሰማቸው ያደርጋቸዋል። ሆኖም ለረጅም ጊዜ እንዲዘገይ የተደረገ ነውና ቅጣታቸው እርግጥና አሰቃቂ ነው። “እግዚአብሔር ይነሳልና በጽራፂም ተራራ እንደነበረ፣ በገባአን ወንዝ እንደነበረ ይቆጣል። ሥራውን ያደርግ ዘንድ፣ እንግዳ ሥራውን፣ አደራረጉን ያደርስ ዘንድ ያልታወቀውን አደራረግ” [ኢሳ 28÷21]። ለመሐረው አምላካችን የቅጣት ድርጊት እንግዳ አድራጎት ነው። “እኔ ሕያው ነኝ ይላል እግዚአብሔር አምላክ፣ የኃጢአተኛውን ሞት አልሻም” [ሕዝ 33÷11]። እግዚአብሔር “መሐሪ፣ ፀጋ ያለው፣ ለቁጣ የዘገየ፣ ባለታላቅ ቸርነትና እውነት”፤ “ጠማማነትንና መተላለፍን፣ ኃጢአትንም የሚሰረይ”፤ “በደለኛውንም ከቶ የማያነፃ” “እግዚአብሔር ታጋሽ፣ ኃይሉም ታላቅ ነው፤ ኃጢአተኛውንም ንፁህ ነህ አይልም” [ዘፀ 34÷6፣7፤ ናሆም 1÷3]። በጽድቅ በሚፈጸሙ አስፈሪ ድርጊቶቹ

የተረገጠውን የሕጉን ስልጣን ያስመሰክራል። ተላላፊውን የሚጠብቀው ቅጣት ክብደት፣ ጌታ ፍርድን ለመፈፀም በሚዘጋጅበት [ጊዜ] መጠን ሊመዘን ይችላል። በእግዚአብሔር መዝገብ ያለውን የኃጢአት መስፈሪያ እስኪሞላ ድረስ የማይመታው፣ ለረጅም ጊዜ የታገሰው ሕዝብ (አገር)፣ በስተመጨረሻ ከምሕረት ጋር ያልተቀላቀለውን የቁጣ ጽዋ ይጠጣል።

ክርስቶስ በቤተ መቅደሱ የማማለድ ሥራውን ሲያቆም፣ አውሬውንና ምስሉን የሚያመልኩትን ምልክቱንም የሚቀበሉትን እንደሚያገኝ ማስጠንቀቂያ የተሰጠበት ያልተቀላቀለው ቁጣ [ራዕይ 14÷9፣10] ይወርዳል። እሥራኤልን ነፃ ሊያወጣ በነበረበት ጊዜ በግብጽ ላይ የወረዱት መቅሰፍቶች፣ ልክ ከእግዚአብሔር ሕዝቦች መዳን በፊት በዓለም ላይ ከሚወርዱት፣ የበለጠ አሰቃቂና ሰፊ ከሆኑት፣ ቅጣቶች ጋር የባህርይ ተመሳሳይነት አላቸው። ስለእነዚህ ዘግናኝ ስቃዮች ገላጭ [የሱስ] ሲናገር፡- “የአውሬውም ምልክት ባለባቸው ለምስሉም በሚሰግዱ ሰዎች ክፉኛ የሚነዘንዝ ቁስል ሆነባቸው። ባህሩ “እንደሞተም ሰው ደም ሆነ፤ በባህርም ከሚኖሩት ሕይወት ያለበት ነፍስ ሁሉ ሞተ”፤ “በፈሳሽ ውኃ፣ በውኃውም ምንጭ ሁሉ ላይ ደም ሆነ” [ራዕይ 16÷2-6]። እነዚህ ጥቃቶች አሰቃቂ ቢሆኑም የእግዚአብሔር ፍርድ ግን ሙሉ በሙሉ ትክክል መሆኑ ይረጋገጣል። የጌታ መልአክ ይናገራል፡- “አንተ ፃድቅ ነህ አቤቱ....በዚህ ፈርደሃልና። የቅዱሳንና የነብያትን ደም አፍሰዋልና ደምንም ሰጠኋቸው ይጠጡ ዘንድ ይገባቸዋልና” [ራዕይ 16÷2-6]። በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ የሞት ኩነት በማሳረፋቸው፣ ደሙን በራሳቸው እጅ የማፍሰሳቸውን ያህል የደማቸውን ኩነት በራሳቸው ላይ አምጥተዋል። ከአቤል ዘመን ጀምሮ ለፈሰሰው የቅዱሳን ደም ሁሉ፣ ጥፋተኛ እንደሆኑ አድርጎ በእርሱ ዘመን የነበሩትን አይሁዳዊያን ክርስቶስ ተናገራቸው፤ ምክንያቱም ከእነዚህ የነብያት አራጆች ጋር ተመሳሳይ መንፈስ የነበራቸው፣ ያንኑ ተመሳሳይ ሥራም ለመፈፀም የሚችሉ፣ ስለሆኑ ነበር።

በሚቀጥለው መቅሰፍት፣ ፀሐይም ኃይል ተሰጣት “ሰውንም በእሳት ታቃጥል ዘንድ። ሰዎችም ታላቅ መቃጠል ተቃጠሉ” [ራዕይ 16÷8፣9]። በዚህ አስፈሪ ሰዓት የምድርን ሁኔታ ነብያት እንዲህ ይገልፁታል፡- “ምድር አለቀሰች፤ እርሻው ምድር በዳ ሆኖአልና የምድር ዛፎች ሁሉ ደረቁ፤ ደስታ ከሰው ልጆች ረግፎአልና። ” “ዘሩ ከምድር በታች በሰበሰበ፤ ጎተሮች ፈረሱ።” “እንስሶች ስለምን አለቀሱ! የላሙ መንጋ መሰማሪያ የለውምና ጮኹ....የውኃው ፈሳሽ ሁሉ ደርቋልና እሳትም የምድርበዳውን መሰማሪያ በላች።” “የመቅደሱ የምስጋናው ዜማ ወደ ዋይታ ይለወጣል ይላል እግዚአብሔር አምላክ። የሰዎችም ሬሳ ይበዛል፤ በስፍራውም ሁሉ በዝምታ ይጣላል” [ኢዮኤ 1÷10-12፣17-20፤ አሞጽ 8÷3]።

እነዚህ መቅሰፍቶች ዓለም አቀፋዊ አይደሉም፤ እንዲያማ ቢሆን የምድር ነዋሪዎች ሁሉ በጠፉ ነበር። ሆኖም ፍጡር ከሚያውቃቸው መቅሰፍቶች ሁሉ ይልቅ እጅግ የከፉት ይሆናሉ። ከምሕረት ጊዜ መደምደሚያ በፊት ባሉ ሰዎች ላይ የወረዱ መዓቶች ሁሉ በምሕረት የተቀላቀሉ ናቸው። የሚማፀነው የክርስቶስ ደም ኃጢአተኛው የበደሉን ሙሉ ስፍር ከመቀበል ከልሎታል፤ በመጨረሻው ፍርድ ግን የሚወርደው ቁጣ ከምሕረት ጋር ያልተቀላቀለ ነው።

በዚያ ቀን ለረጅም ዘመን ያቃለሉትን የእግዚአብሔር ምሕረት ከለላ እልፍ አዕላፋት ይፈልጉታል። “እነሆ በምድር ላይ ረሃብን የምሰድበት ዘመን ይመጣል ይላል ጌታ እግዚአብሔር። እርሱም የእግዚአብሔርን ቃል ከመስማት እንጂ እንጀራን ከመራብና ውኃን ከመጠማት አይደለም። ከባህር እስከ ባህር ድረስ፣ ከሰሜንም

እስከ ምሥራቅ ድረስ ይቅበዘበዛሉ። የእግዚአብሔርን ቃል በመሻት ይሯሯጣሉ፤ አያገኙትም።” [አሞጽ 8÷11-12]።

የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከስቃይ ነፃ አይሆኑም። ቢሳደዱና ቢጨነቁ፣ በድህነት ቢያልፉ፣ ምግብ በማጣትም ቢቸገሩ፣ እንዲጠፉ ግን አይተውም። ለኤልያስ የተጠነቀቀ ያ እግዚአብሔር ራሳቸውን መስዋዕት ከሚያደርጉ ልጆች መካከል አንዱን እንኳ ዝም ብሎ አያልፈውም። የራስ ፀጉራቸውን ቁጥር የሚያውቅ ይጠነቀቅላቸዋል፤ በረሃብ ጊዜም ይጠግባሉ። ኃጢአን በረሃብና በቸነፈር ሲሞቱ ሳለ፣ መላእክት ፃድቃንን ይከልሷቸዋል፤ የሚያስፍለጋቸውንም ያቀርቡላቸዋል። “በጽድቅ ለሚራመድ ለእርሱ” የተሰጠው ተስፋ “እንጀራም ይሰጠዋል፤ ውኃውም የታመነች ትሆናለች”፤ ” ድሆችና ችግረኞች ውኃ ይሻሉ አይገኝምም፤ ምላሳቸውም በጽማት ይረቀ። እኔ እግዚአብሔር እሰማቸዋለሁ፤ እኔ የእሥራኤል አምላክ አልጥላቸውም።” [ኢሳ 33÷16፤ 41÷17]።

“ምንም እንኳ በለስም ባታፈራ፣ በወይን ሐረግ ፍሬ ባይገኝ፣ የወይራ ሥራ ቢጎድል፣ እርሾችም መብልን ባይሰጡ፣ በጎች ከጋጥ ቢጠፉ፣ ላሞችም ከበረት ውስጥ ባይገኙ”ም የሚፈሩት ግን “በአምላክ ደስ” ይሰኛሉ፤ በመድኃኒታቸውም አምላክ ሐሴት ያደርጋሉ [እንባ 3÷17-18]።

“እግዚአብሔር ጠባቂህ ነው፤ እግዚአብሔርም በቀኝ እጅህ ጥላህ ነው። ፀሐይ በቀን ጨረቃም በሌት አይመታህም። እግዚአብሔር ከክፉ ሁሉ ይጠብቅሃል፤ ነፍስህንም ይጠብቃል።” “እርሱ ከአዳኝ ወጥመድ፣ ያድንሃልና ከሚያጠፋም ቸነፈር። ፊትህን በላቦቹ ይሰውርሃል፤ ከክንፎቹም በታች ትጠጋለህ፤ እውነቱም ጋሻና ምግብ ትሆንልሃለች። ከሌሊት ግርማ አትፈራም፤ በቀን ከሚበረውም ፍላፃ። በጨለማም ከሚሄድ ቸነፈር፣ በቀትርም ከሚያጠፋ በሽታ። ባጠገብህ ሺህ፣ በቀኝህም እልፍ ይወድቃሉ፤ ወደ አንተ ግን አይደርስም፤ ብቻ በአይንህ ትመለከተዋለህ። የኃጥአንንም ብድራት ታያለህ። አንተ እግዚአብሔርን መታመኛዬ ነህ፤ ብለሃልና ልዑልንም ለመኖሪያህ አደረግህ። ክፉ ነገር አያገኝህም፣ መቅሰፍትም ወደ ድንኳህ አይቀርብም።” [መዝ 121÷5-7፤ 91÷3-10]።

ሆኖም ለሰብአዊ ፍጡር እይታ የእግዚአብሔር ሕዝቦች፣ ከእነርሱ በፊት እንደነበሩት ሰማዕታት፣ በቅርቡ ምስክርነታቸውን በደማቸው ለማተም የሚገደዱ ይመስላል። በጠላቶቻቸው እጅ ይወድቁ ዘንድ እግዚአብሔር እንደተዋቸው አድርገው ራሳቸው መፍራት ይጀምራሉ። ጊዜው አስፈሪ የስቃይ ጊዜ ነው። ይቤዣቸው ዘንድ ቀንና ሌት ወደ እግዚአብሔር ይጮኻሉ። ኃጥአን ይፈነድቃሉ፤ የፊዝ ጩኸታቸውም ይሰማል። “አሁን እምነታችሁ የታለ? በእርግጥ የእርሱ ሕዝቦች ከሆናችሁ እግዚአብሔር ከእጃችን ለምን አላዳናችሁም?” የሚጠባበቁት ግን፣ የሱስ በቀራንዮ መስቀል በሞት አፋፍ ላይ ሳለ የካህናት አለቆችና ገዥዎች በማላገጥ “ሌሎችን አዳነ፣ ራሱን ማዳን አይችልም፤ የእሥራኤል ንጉሥ ከሆነ አሁን ከመስቀል ይውረድ እኛም እናምንበታለን” [ማቴ 27÷42] ሲሉ የተናገሩትን ያስታውሳሉ። ልክ እንደ ያዕቆብ ሁሉም ከእግዚአብሔር ጋር እየታገሉ ናቸው። ገጽታቸው የውስጥ ትግላቸውን ይገልፃል። ፊታቸው ገርጥቶአል። ሆኖም ልባዊ ምልጃቸውን አያቋርጡም።

ሰዎች፣ በሰማያዊ እይታ ማየት ቢችሉ ኖሮ፣ በኃይል የላቁ የመላእክት ቡድኖች የክርስቶስን የትዕግስት ቃል በጠበቁት ዙሪያ ሰፍረው ይመለከቱ ነበር። ኃዘኔታ ባለው ትህትና መላእክት ጭንቀታቸውን አይተዋል፤ ፀሎታቸውንም ሰምተዋል። ከጥፋት ይነጥቋቸው ዘንድ የመሪያቸውን ቃል በመጠባበቅ ላይ ናቸው። ትንሽ

ጊዜ ግን መቆየት አለባቸው። የእግዚአብሔር ሕዝቦች ጽዋውን መጠጣት፣ በጥምቀትም መጠመቅ አለባቸው። ህመም የሆነው ያ መዘግየት ራሱ የጥያቄዎቻቸው ሁነኛው መልስ ነው። ጌታ እንደሚሰራ አምነው ለመቆየት ሲታገሉ ሳለ፣ በኃይማኖታዊ ልምምዳቸው ጊዜ በተግባር ያልተለማመዱቸውን እምነትን፣ ተስፋንና ትዕግስትን እንዲለማመዱ ይመራሉ። ሆኖም ስለ ተመረጡት ሲባል የመከራው ጊዜ እንዲያጥር ይሆናል። “እግዚአብሔር እንዲያስቀንና ሌሊት ወደ እርሱ ለሚጮኹ ለሚታገሳቸውም ምርጦቹ አይፈርድላቸውምን? እላችኋለሁ ፈጥኖ ይፈርድላቸዋል” [ሉቃስ 18፡7፣8]። ሰዎች ከሚጠብቁት ይልቅ ፈጥኖ መጨረሻው ይመጣል። ለእግዚአብሔር ጎተራ ስንዴው ተሰብስቦ ነዶው ይታሰራል፤ እንክርዳዱም ተቃጥሎ ይጠፋ ዘንድ ለማገደነት ይታሰራል።

ሰማያዊ ዘቦች፣ ለአደራቸው ታማኝ ሆነው፣ ጥበቃቸውን ይቀጥላሉ። ትዕዛዛት ጠባቂዎች የሚገደሉበትን ጊዜ የሚወስን አጠቃላይ አዋጅ ቢነገርም፣ በአንዳንድ ሁኔታዎች ጠላቶቻቸው አዋጁ እንደቀረበ በመገመት፣ ከታቀደው ጊዜ በፊት፣ ሊገድሏቸው ጥረት ያደርጋሉ። ነገር ግን በእያንዳንዱ ታማኝ ነፍስ ዙሪያ የሰፈሩትን ኃይል ጠባቂዎች ማንም ሊጥስ አይቻለውም። ከከተሞችና ከመንደሮች ሲሳደዱ አንዳንዶች ይጠቃሉ፤ ነገር ግን በእነርሱ ላይ የተቀሰረው ሰይፍ እንደ ገለባ ኃይል አልባ ሆኖ ተሰባብሮ ይወድቃል። ሌሎች ደግሞ የጦር ሰዎችን ምስል በያዙ መላእክት ይጠበቃሉ።

በዘመናት ሁሉ፣ በቅዱሳን መላእክት በኩል ሕዝቦቹን ለመርዳትና ለማዳን እግዚአብሔር ሰርቷል። ሰማያዊ ፍጡራን በሰዎች ጉዳዮች ላይ ንቁ ተሳትፎ አድርገዋል። እንደ መብረቅ በሚያንፀባርቅ ልብስ ሆነው ታይተዋል፤ የተጓዡ ልብስ ለብሰው፣ እንደ መንገደኛ ሰዎች ሆነው፣ መጥተዋል። መላእክት የሰው ቅርጽ ይዘው ለእግዚአብሔር ሰዎች ተገልጠዋል። እንደደከማቸው አይነት ሆነው በቀትር በዋርካ ዛፍ ስር አርፈዋል። የሰዎችን ቤት መስተንግዶ ተቀብለዋል። በጨለማ ለተዋጡ ተጓዦች እንደ መንገድ መሪ ሆነዋል። በራሳቸው እጅ የመሰዊያውን እሳት አቃጥለዋል። የእስር ቤት በሮችን ከፍተዋል፤ የእግዚአብሔርን አገልጋዮች ነፃ አውጥተዋል። በሰማይ አልባሳት አገጠው ከአዳኙ መቃብር ድንጋዮችን ለማንከባለል መጥተዋል።

የሰው ግዝም ይዘው፣ መላእክት፣ ፃድቃን በተሰበሰቡበት ሁልጊዜ ይገኛሉ፤ የእግዚአብሔርን ትዕግስት ወሰን ማለፋቸውን አለማለፋቸውን ለመወሰን፣ ሥራቸውን ይመዘግቡ ዘንድ፣ ልክ ወደ ሰዶም እንደሄዱ፣ መላእክት የኃጥአንን ስብሰባዎች ይጎበኛሉ። ጌታ በምሕረት ደስ ይለዋል፤ በእርግጥ ለሚያገለግሉት ለጥቂቶች ሲል፣ መቅሰፍቶችን ይገድብና፣ የሰዎችን ሰላምና ፀጥታ ያራዝማል። እግዚአብሔርን የሚበድሉ ኃጢአተኞች፣ ለራሳቸው ሕይወት ለሚያገኙት ደህንነት፣ ሲሰላቁባቸውና ሲጨቁኑዋቸው ደስ ለሚላቸው፣ ለጥቂት ታማኞች ምን ያህል ባለእዳ እንደሆኑ አያስተውሉም።

የዚህ ዓለም ገዥዎች ባያውቁትም፣ አብዛኛውን ጊዜ በመማክርቶቻቸው፣ መላእክት ቃል አቀባዮች ናቸው። የሰብአዊ ፍጡር አይን ተመልክቶአቸዋል፤ ልመናቸውን የሰው ጀሮ ሰምቶአል፤ የሰው ከናፍርት ያቀረቡትን ኃሳብ ተቃውመዋል፤ ምክራቸውንም ተሳልቆበታል፤ የሰው እጆች በስድብና ባልተገባ ተግባር ተገናኝቷቸዋል። በምክር ቤት አዳራሾችና በፍርድ ሽንገዎች እነዚህ ሰማያዊ መልዕክተኞች፣ ከሰው ታሪክ ጋር ቅርበት ያለው ትውውቅ እንዳላቸው አሳይተዋል። ተወዳዳሪ ከሌላቸው፣ አንደበተ ርቱዕ ተከራካሪዎች ይልቅ የጮቁኖችን ጉዳዮች ይግባኝ በማለት የተሻሉ እንደሆኑ አረጋግጠዋል። የእግዚአብሔርን ሥራ አዝጋሚ ሊያደርጉ፣ በሕዝቦቹም ላይ ታላቅ ስቃይ ሊያመጡ ይችሉ የነበሩትን ውጥኖች አክሽፈዋል፤ ክፋቶችን

አምክነዋል። በአደጋና በጭንቀት ሰዓት “የእግዚአብሔር መልአክ በሚፈሩት ሰዎች ዙሪያ ይሰፍራል፤ ያድናቸውማል” [መዝ 34፡7]።

በልባዊ ናፍቆት የእግዚአብሔር ሕዝቦች የሚመጣውን ንጉሳቸውን ምልክቶች ይጠባበቃሉ። ጉበኞች ጠበቅ ተደርገው እንደተጠየቁት፤ “ሌሊቱ ምን ያህል ነው?” መልሱም ያለማወላወል ተሰጠ። “‘ይነጋል ደግሞም ይመሻል’ [ኢሳ 21፡11፤12]። ከተራሮች ቁንደዶ በላይ፤ በደመናዎች ላይ ብርሐን እያንፀባረቀ ነው። በቅርቡ የክብሩ መገለጥ ይሆናል። የጽድቅ የፀሐይ ብርሐን ሊያንፀባርቅ ተቃርቦአል። ለፃድቃን ማብቂያ የሌለው ቀን የሚጀምርበት፤ ለኃጥአን ደግሞ ዘላለማዊ ጨለማ የሚሰፍንበት — ጠዋቱና ማታው በደጅ ናቸው።”

የሚታገሉት እነርሱ አቤቱታቸውን በእግዚአብሔር ፊት ሲማፀኑ ሳለ ከማይታየው የጋረዳቸው መጋረጃ ሊገለጥ ምንም ያልቀረው ይመስላል። በዘላለማዊ ቀን ንጋት ወገግታ ሰማያት ይፈካሉ፤ እንደ መላእክት ጥዑመ ዜማም ቃላቱ ወደ ጆሮ ይገባል “ታማኝ ለሆናችሁለት ፀንታችሁ ቁሙ፤ እርዳታ እየመጣ ነው።” ክርስቶስ፤ ሁሉን በሁሉ የሆነው አሸናፊ ለደከሙ ወታደሮች የዘላለም ክብር ዘውድ እጁን ዘርግቶ ይዟል፤ ገርበብ ካሉት በሮችም ድምጹ ይመጣል። “እዩ፤ እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ፤ አትፍሩ። ኃዘናችሁን አውቃለሁ፤ ኃዘናችሁን ተሸክሜያለሁ። እየተዋጋችሁ ያላችሁት ያልተሞከሩ ጠላቶችን አይደለም፤ በእናንተ ፈንታ ጦርነቱን ተዋግቻለሁ፤ በስሜም ከአሸናፊዎች በላይ ናችሁ።”

ውዱ አዳኝ ልክ በሚያስፈልገን ጊዜ እርዳታ ይልካል። ወደ ሰማይ የሚወስደው ጎዳና በእርሱ ዱካ የተቀደሰ ነው። እግራችንን የሚወጋን እያንዳንዱ እሾህ እርሱንም ወግቶታል። እንሸከመው ዘንድ የተጠራንለት እያንዳንዱ መስቀል፤ ከእኛ በፊት እርሱ ተሸክሞታል። ነፍስን ለሰላም ያዘጋጅ ዘንድ እግዚአብሔር ግጭትን ይፈቅዳል። የመከራው ዘመን ለእግዚአብሔር ሕዝቦች አስፈሪ የመከራ ገፈት ነው፤ ነገር ግን የተስፋ ቀስተ-ደመና ዙሪያውን እንደከበበው በእምነት ያዩ ዘንድ እያንዳንዱ እውነተኛ አማኝ ወደ ላይ የሚያንጋጥጥበት ጊዜ ነው።

“እግዚአብሔርም የተቤዣቸው ይመለሳሉ ወደ ጽዮንም ይመጣሉ፤ የዘላለምም ደስታ በራሳቸው ላይ ይሆናል፤ ደስታና ተድላን ያገኛሉ። ኃዘንና ልቅሶም ይሸሻል። የማጽናናችሁ እኔ ነኝ፤ እኔ ነኝ፤ የሚሞተውን ሰው እንደ ሣርም የሚጠወልገውን የሰው ልጅ ትፈራ ዘንድ አንተ ማን ነህ? ፈጣሪህን እግዚአብሔርን ረሳህ....ያጠፋ ዘንድ ባዘጋጀ ጊዜ [ሊያጠፋ የተዘጋጀ እንደሆነ አድርገህ/as if he were ready to destroy] ከአስጨናቂው ቁጣ የተነሳ ሁልጊዜ ቀኑን ሁሉ ፈርተሃል፤ የአስጨናቂው ቁጣ የታለ እኔም እግዚአብሔር አምላክህ ባህርን የማውክ፤ ሞገዱም ይተማል። [ነገር ግን ሞገዱ የሚደነፋውን ባህር የከፈልኩ እኔ እግዚአብሔር አምላክህ ነኝ/But I am the Lord thy God, that divided the sea, whose waves roared]። ስሙ እግዚአብሔር የሰራዊት ጌታ ነው። ነገሪንም ባፍኝ አደረግሁ በእጄም ጽላ ጋረድሁህ።” [ኢሳ 51፡11-16]።

“ስለዚህ ስሚ አንቺ ችጋረኛ የሰከርሽም ከፀጅም አይደለም። ስለወገኑ የሚሟገት አምላክሽ ጌታሽ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል። እነሆ የሚያንገደግድን ጽዋ የቁጣየንም ዋንጫ ከእጅሽ ወስጃለሁ ደግመሽም ከእንግዲህ ወዲህ አትጠጪውም። ባስጨነቁሽ እጅ አኖረዋለሁ፤ ሰውነትሽን ዝቅ አድርጌ እንሻገር ዘንድ ባሉሽ። ገላሽንም እንደ ትቢያ እንደ መንገድም አደረግሽ ላላፎች [በላይሽ ለሚያልፉ]” [ኢሳ 51፡21-23]።

ምድራዊ ኃይላት ይቃወሟቸው ዘንድ በሚሰለፉበት ጊዜ ሕዝቦቹ በሚገጥማቸው ችግር ላይ ዘመናትን አቆልቁሎ የሚያየው የእግዚአብሔር አይን አተኩሮ ነበር። እንደ ፈለሰ ምርኮኛ፣ በረሃብም ይሁን በጥል የሚመጣን ሞት የሚፈሩ ይሆናሉ። ነገር ግን በእሥራኤል ፊት ባህሩን የከፈለ ቅዱስ ጌታ፣ ኃያሉን ጉልበቱን ይገልጣል፤ ምርኮኝነታቸውንም ይለውጣል። “እኔ በምሰራበት ቀን እነርሱ የእኔ ገንዘብ ይሆናሉ፤ ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤ ሰውም የሚያገለግለውን ልጁን እንደሚምር እንዲሁ እምራቸዋለሁ” [ሚል 3÷17]። በዚህ ጊዜ የክርስቶስ ታማኝ ምስክሮች ደም ቢፈስ፣ ልክ እንደ ሰማዕቱ ደም፣ ለእግዚአብሔር መከር የሚያመጣ ዘር አይሆንም። ደንዳናው (ለመለወጥ እምቢ ያለው) ልባቸው በስተመጨረሻ እስከማይመለስበት ድረስ የምሕረትን ሞገድ ወደኋላ ሲመልስ ቆይቷልና የንፁሃን ታማኝነት ሌሎችን ስለ እውነቱ ሊያሳምናቸው ምስክር አይሆንም። አሁን ያድቃን በጠላቶቻቸው ፊት ታድነው የሚወድቁ ከሆነ ለጽልመት ልዑል ታላቅ ድል ይሆናል። መዝሙረኛው እንዲህ ይላል፡- “በመከራዬ ቀን በድንኳኑ ይሰውረኛልና፤ በድንኳኑም መሸሸጊያ ይሸሸግኛልና [መዝ 27÷5]። ክርስቶስ ተናግሯል፡- “ሕዝቤ ሆይ ና ወደ ቤትህ ግባ ደጅህን በኋላህ ዝጋ፤ ቁጣ እስኪያልፍ ድረስ ጥቂት ጊዜ ተሸሽግ። በምድር በሚኖሩት ላይ በበደላቸው ምክንያት ቁጣውን ያመጣባቸው ዘንድ እነሆ እግዚአብሔር ከስፍራው ይወጣል” [ኢሳ 26÷20፣21]። ስማቸው በሕይወት መጽሐፍ የሰፈረ፣ ለመምጣቱም በትዕግስት የጠበቁ የእነርሱ ነፃ መውጣት አንፀባራቂ ይሆናል።

ምዕራፍ ፱—የእግዚአብሔር ሕዝቦች ነፃ መውጣት

የእግዚአብሔርን ሕግ ከሚያከብሩት ዘንድ የሰብአዊ ፍጡር ሕግጋት ጥበቃ በሚነሳበት ጊዜ፤ በተለያዩ የምድር ክፍሎች በተመሳሳይ ጊዜ የሚደረግ ለእነርሱ ጥፋት የሚሆን እንቅስቃሴ ይኖራል። በአዋጅ የተወሰነው ጊዜ ሲቃረብ የተጠላውን [ኃይማኖታዊ] ወገን መንግሥት ለማጥፋት ሕዝቡ ይመሳጠራል። የተቃውሞንና የዘላፋን ድምጽ ዝም የሚያሰኝ ወሳኝ ጥቃት በአንድ ሌሊት ለመፈፀም ይወሰናል።

በሁሉም የምድር ነፋሳት፤ በክፉ መላእክት ሰራዊት እየተገፋፉ፤ በብርጌድ የተደራጁ የታጠቁ ሰዎች ለሞት ሥራ ሲዘጋጁ ሳለ፤ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ገሚሶቹ በእስር ቤት ክፍሎች፤ ገሚሶቹ ደግሞ በጨካኝነትና በተራሮች ፀጥ ረጭ ባሉ ስፍራዎች ተደብቀው አሁንም ለመለኮታዊ ጥበቃ ይቃኙታል። አሁን ለምርጦቹ መበገጃት የእሥራኤል አምላክ ጣልቃ የሚገባው በዚህ የመጨረሻ፤ ጫፍ በደረሰ የክስተት ሰዓት ነው። እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- “ዝማሬ በተቀደሰች የዐውደ አመት ሌሊት እንደሚሆን ዝማሬ ይሆንላችኋል....ወደ እግዚአብሔርም ተራራ ወደ እሥራኤል አምባ ይመጣ ዘንድ....እንደሚሄድ ሰው የልብ ደስታ ይሆንላችኋል። እግዚአብሔርም ክቡር ድምፁን ያሰማል፤ የክንዱንም መውረድ በሚነድድ ቁጣውና በምትበላ እሳት ነበልባል በአውሎ ነፋስም በወጫፎም በበረዶ ጠጠር ይገልጣል።” [ኢሳ 30÷29፣30]።

በድል ጩኸት፤ በፊዝ ሳቅና በእርግማን የክፉ ሰዎች ቡድን በታዳቾቻቸው ላይ ግር ሊል ሲል፤ እነሆ፤ ጥቅጥቅ ያለ ጥቁረት፤ ከውድቅት ጽልመት የባሰ ድቅድቅ ጨለማ በምድር ላይ ሰፈነ። ከዚያም ከእግዚአብሔር ዙፋን በሚወጣው ክብር ያሸበረቀ ቀስተ-ደመና ሰማያትን አቋርጦ እያንዳንዱን የሚፀልይ ቡድን የሚከብ መሰለ። የተቆጡ እልፍ አዕላፋት በድንገት ተያዙ፤ የፊዝ ጩኸታቸው ሞተ። በቁጣ የገነፈለው የገዳይነት ዓላማቸው ተረሰ። ሊሆን ያለውን አስፈሪ ነገር በመገመት በእግዚአብሔር ቃል ኪዳን ምልክት ላይ አፍጥጦው ከአቅም በላይ ከሆነው ነፀብራቁ እንዲከለሉ ተመኙ።

በእግዚአብሔር ሕዝቦች አጠገብ ግልጽና መረዋ የሆነ ድምጽ ተሰማ፤ እንዲህ ሲል፡- “ወደ ላይ ተመልከቱ”፤ ወደ ሰማያት ሲመለከቱም የተስፋውን ቀስተ ደመና አዩ። የተቆጡ፤ ጠፈርን የሸፈኑት ጥቁር ደመናዎች ተከፈሉ። እንደ እስጢፋኖስም ያለማቋረጥ ወደ ሰማይ አንጋጠው የእግዚአብሔርን ክብር፤ የሰውንም ልጅ በዙፋኑ ላይ ተቀምጦ አዩ። በመለኮታዊ ገጽታው ሆኖ የውርደቱን ምልክቶች (ጠባሳዎች) አዩ። በአባቱና በመልአክቱ ፊት የሚያቀርበውን፤ ከከንፈሩ የአክብሮት ጥያቄን ሰሙ፡- “እኔ ባለሁበት የሰጠኸኝ እነርሱ ደግሞ ከእኔ ጋር ይሆኑ ዘንድ እወዳለሁ” [ዮሐ 17÷24]። እንደገናም የሙዚቃ ቃና ያለው የድል ድምጽ እንዲህ ሲል ተሰማ፡- “መጡ! መጡ! ቅዱስና ያለተንኮል፤ ያለነውርም። የትዕግስቴን ቃል ጠብቀዋል፤ በመላእክትም መካከል ይመላለሳሉ።” እምነታቸውን የጠበቁ እነርሱ፤ የገረጡና የሚንቀጠቀጡ ከናፍሮች፤ የድል ጩኸት አሰሙ።

እግዚአብሔር ለሕዝቦቹ ነፃ መውጣት ኃይሉን የሚገልጠው በእኩለ ሌሊት ነው፤ ፀሐይ በኃይልዋ እያንፀባረቀች ወጣች። ምልክቶችና ተዓምራት በፍጥነት ተከታተሉ። ፃድቃን የመዳናቸውን ምልክቶች በጥልቅ ሐሴት ሲመለከቱ ሳለ ኃጥአን በፍርሃትና በመደነቅ በትዕይንቱ ላይ አፈጠጡ። በተፈጥሮ ውስጥ ያለ [የተለመደ] ነገር ሁሉ ስርዓቱን የሳተ መሰለ። ጅረቶች መፍሰሳቸውን አቆሙ። ጥቁርና ከባድ ደመናዎች ወጡ፤ እርስ በርስም ተጋጩ። በተቆጡ ሰማያትም መካከል በአንድ ጥርት ባለ ቦታ ሊገለጽ የማይችል ክብር

ታየ፤ ከእርሱም እንደ ብዙ ውኆች ድምጽ፤ የእግዚአብሔር ድምጽ ወጣ፤ እንዲህ ሲል፡- “ተፈጽሞአል፡፡” [ራዕይ 16÷17፤18]፡፡

ያ ድምጽ ሰማያትንና ምድርን አነጋነገ፡፡ ታላቅም የምድር መናወጥ ሆነ፡፡ “ሰው በምድር ከተፈጠረ ጀምሮ እንዲህ ያለ ታላቅ መናወጥ ከቶ አልነበረም፤ ከሁሉ በላይ” [ራዕይ 16÷17፤18]፡፡ ጠፈር የሚከፈትና የሚከደን መሰለ፡፡ ከእግዚአብሔር ዙፋን የሚወጣው ክብር በገግ እያለ የሚነጉድ ይመስላል፡፡ ተራሮች በነፋስ እንደሚወዛወዝ ቄጤማ ተንቀጠቀጡ፤ የተሰበሰቡ ቋጥኞች በሁሉም አቅጣጫ ተበተኑ፡፡ ውሽንፍር እንደሚመጣ አይነት የሚያጓራ ድምጽ አለ፡፡ ባህር በኃይልና በቁጣ ይማታል፡፡ ዲያብሎሶች በማጥፋት ተልዕኮ ላይ ሲሆኑ እንደሚያሰሙት ድምጽ ያለ፤ ታላቅ የአውሎነፋስ ድምጽ ይሰማል፡፡ መላዋ ምድር ልክ እንደ ባህር ሞገድ ከፍ ዝቅ፤ አበጥ ጎደል ትላለች፡፡ ውጫዊ ገጽታዋ እየተሰበሰበረ ነው፡፡ መሰረቶች ራሳቸው እየሸሹ ይመስላሉ፡፡ የተራራ ሰንሰለቶች እየሰጠሙ ናቸው፡፡ ሰው የሚኖርባቸው ደሴቶች ጠፉ፡፡ በክፉታቸው ልክ እንደ ሰዶም የሆኑት የባህር ወደቦች በተቆጡ ውኃዎች ተዋጡ፡፡ ታላቁም ባቢሎን “የብርቱ ቁጣው ወይን ጠጅ የሞላበትን ጽዋ ይሰጣት ዘንድ” በእግዚአብሔር ፊት ታሰበች [ራዕይ 16÷19፤21]፡፡ “ታላቅ በረዶ፤ እያንዳንዱ አንድ ታላንት የሚመዝን”፤ የማውደም ሥራቸውን እየሰሩ ናቸው፡፡ በኩራት ተወዳዳሪ የሌላቸው የምድር ከተሞች ፈራርሰው ወደቁ፡፡ የዓለም ታላላቅ ሰዎች፤ ራሳቸውን ከፍ ለማድረግ ሲሉ ሐብታቸውን በገፍ ያፈሰሱባቸው ባለ ግርማ ቤተ መንግሥታት በፊታቸው ወደ ውድመት እየተናዱ ናቸው፡፡ የወህኒ ቤት ግንቦች ተተረተሩ፤ ስለ እምነታቸውም የታሰሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ነፃ ሆኑ፡፡

መቃብሮች ተከፈቱ፤ “በምድርም ትቢያ ውስጥ ካንቀላፉ ብዙዎች ነቁ፤” “እኩሌቶች ወደ ዘላለም ሕይወት፤ እኩሌቶቹም ወደ ዘላለም እፍረትና ጉስቁልና” [ዳን 12÷2]፡፡ ሕጉን ከጠበቁት ጋር የእግዚአብሔርን የሰላም ቃል ኪዳን ይሰሙ ዘንድ በሰስተኛው መልአክ መልእክት አምነው ያንቀላፉ ሁሉ በክብር ከመቃብራቸው ወጡ፡፡ “የወጉት” [ራዕይ 1÷7]፤ በክርስቶስ የሞት ስቃይ የተሰለፍና ያፌዙ እነርሱ፤ የእውነቱና የሕዝቦቹ እጅግ ጩካኝ ጩቋኞች እነርሱ፤ በታማኞችና በታዛዦች ላይ ያረፈውን ክብር፤ እርሱንም በክብሩ ይመልከቱ ዘንድ ተነሱ፡፡

ጥቁር ደመና አሁንም ህዋን እንደሸፈነው ነው፤ ሆኖም የያህዌን ተበቃይ አይን መስላ፤ ፀሐይ፤ደመና እየሰበረች ወጣ ገባ ትላለች፡፡ ኃይለኛ መብረቆች ከሰማያት እየዘለሉ ምድርን በነበልባል አንሶላ ጀበኑአት፡፡ ከአስደንጋጭ የነገድዳድ ድንፋታ በላይ፤ ምስጢራዊና አስፈሪ ድምፆች የኃጥአንን ጥፋት አወጁ፡፡ የተነገሩት ቃላት በሁሉም ዘንድ አይስተዋሉም፤ በሐሰተኛ አስተማሪዎች ግን አንድ በአንድ፤ ልቅም ብለው ተስተዋሉ፡፡ ከጥቂት ጊዜ በፊት በእግዚአብሔር ትዕዛዛት ጠባቂ ሕዝቦች ላይ ባሳዩት ጭካኔ፤ ንዝህላል፤ ተንባጥራሪ፤ እምቢተኛ እንዲሁም ፈንዳቂ የነበሩ አሁን በሽብር ተሸንፈው በፍርሃት ተርበደበዱ፡፡ በስቃይ ሲጮሁ ከተፈጥሮ የአየር ንብረት ክስተቶች [ከወጀቡ፤ ከበረዶው...] ድምጽ በላይ ይሰማሉ፡፡ ሰዎች በሚያሸንፍ ፍርሃት እየተንፏቁ ምሕረት ሲማፀኑ ሳለ አጋንንት ለክርስቶስ መለኮትነት እውቅና ሰጡ፤ በኃይሉም ፊት ተንቀጠቀጡ፡፡

የእግዚአብሔርን ቀን በቅዱስ ራዕይ የተመለከቱ የጥንት ነብያት እንዲህ ብለዋል፡- “የእግዚአብሔር ቀን ቀርቦአልና አልቅሱ፤ ሁሉን ከሚችል አምላክ ዘንድ እንደሚመጣ ጥፋት ይመጣል” [ኢሳ 13÷6]፡፡ “ወደ ደንጋይ ዋሻ ግባ በመሬትም ተሸሸግ ከእግዚአብሔር ግርማ ፊት ከታላቅነቱም ክብር፡፡ ከፍ ያለቸው የሰው

አይን ትዋረዳለች የሰዎችም ኩራት ትወድቃለች በዚያም ቀን እግዚአብሔር ብቻውን ከፍ ከፍ ይላል። የሰራዊት ጌታ የእግዚአብሔር ቀን በትዕቢተኛውና በኩራተኛው ሁሉ ላይ ከፍ ባለውም ላይ ይሆናል፤ እርሱም ይዋረዳል።” “በዚያ ቀን ሰው ይሰግድላቸው ዘንድ ያበጁአቸውን የብሩንና የወርቁን ጣዖቶችን ለፍልፈልና ለሌሊት ወፍ ይጥላል፤ እግዚአብሔርም ምድርን ያናውጥ ዘንድ በተነሳ ጊዜ ከማስደንገጡና ከግርማው ክብር የተነሳ ወደ ድንጋይ ዋሻና ወደ ተሰነጠቁ ዓለቶች ውስጥ ይገባሉ።” [ኢሳ 2፡10-12፤21]።

በተገመሠው ደመና መሐል ከጨለማው ጋር ሲነፃፀር ብሩህነቱ አራት እጥፍ የሚጨምር አንድ ኮከብ አበራ። ለታማኞች ተስፋና ደስታ፣ ለእግዚአብሔር ሕግ ተላላፊዎች ደግሞ ጭቆናና ቁጣ ተናገረ። ሁሉን ለክርስቶስ የሰው እነርሱ፣ በእግዚአብሔር ድንኳን ማጀት ውስጥ እንደተደበቁ ሆነው፣ አሁን ከአደጋ የተጠበቁ ናቸው። ተፈትነዋል፤ በዓለምና እውነትን በሚንቁ ፊት፣ ለሞተላቸው ለእርሱ ታማኝነታቸውን በግልጽ አሳይተዋል። የሞት ፊት አፍጥጦባቸው ኃቀኝነታቸውን በጠበቁ በእነርሱ ላይ ግሩም መለወጥ መጥቷል። ወደ ዲያብሎስነት ከተቀየሩ ሰዎች ከባድና አስፈሪ ፈላጭ ቆራጭነት በድንገት እንዲተርፉ ተደርገዋል። ከአፍታ በፊት የገረጡት፣ የደነገጡትና የኮሰሱት ፊቶቻቸው አሁን በአድናቆት፣ በእምነትና በፍቅር ፈኩ። በአሸናፊ መዝሙርም ድምፃቸው ከፍ አለ፡- “አምላካችን መጠጊያችንና ኃይላችን፣ ባገኘን በታላቅ መከራም ረዳታችን ነው። ስለዚህ ምድር ብትነዋወጥ ተራሮችም ወደ ባህር ልብ ቢወሰዱ አንፈራም፤ ውኆቻቸው ቢጮኹ ቢናወጡም፣ ተራሮችም ከኃይሉ የተነሳ ቢናወጡ [አንፈራም]።” [መዝ 46፡1-3]።

እነዚህ የተቀደሱ የመተማመን ቃላት ወደ እግዚአብሔር ሲወጡ ሳለ፣ በሁለቱም በኩል ካለው ጥቁርና ቁጡ ጠፈር ጋር ሲነፃፀር ለመግለጽ በማይቻል ግርማ ያሸበረቀ፣ ደመናዎቹ ወደ ኋላ ተገልጠው፣ ከዋክብታማ ሰማይ ታየ። ገርብብ ካለው በሮችዋ የሚወጣ የዘላለማዊቷ ከተማ ክብር ይወርዳል። ከዚያም በህዋው ላይ አንድ ላይ የታጠፉ ሁለት የድንጋይ ጽላቶች የያዘ አንድ እጅ ታየ። ነብዩ እንዲህ አለ፡- “ሰማያት ክብሩን ይናገራሉ፤ እግዚአብሔር [ራሱ] ፈራጅ ነውና” [መዝ 50፡6]። በነገድጓድና በነበልባል መሃል ከሲና እንደ ሕይወት መመሪያ የታወጀው ያ፣ ቅዱስ ሕግ፣ የእግዚአብሔር ጽድቅ፣ አሁን የፍርድ ሕግ ሆኖ ተገለጠ። እጁ ጽላቶችን ከፈተ፣ በእሳት ብዕር እንደተፃፈ የአሥርቱ ትዕዛዛት መመሪያዎች ታዩ። ቃላቱ እጅግ ግልጽ ናቸው፤ ሁሉም ሊያነባቸው የሚችሉ ናቸው። ትውስታ ተቀሰቀሰ፤ የአጉል እምነትና የኑፋዌ ጽልመት ከእያንዳንዱ አዕምሮ ተገለጠ፤ እጥር ምጥን ያሉ ሁሉን ያካተቱ፣ ባለ ስልጣን የሆኑ የእግዚአብሔር አሥርቱ ቃላት የምድር ነዋሪዎች በሙሉ ይመለከቷቸው ዘንድ ተገለጡ።

በእግዚአብሔር ቅዱስ ትዕዛዛት ላይ ሲረማመዱ የነበሩት ሰዎች የሚደርስባቸውን ታላቅ ድንጋጤና ተስፋ መቁረጥ ለመግለጽ ፈጽሞ አይቻልም። ጌታ ሕጉን ሰጣቸው፤ ለንስሐና ለመለወጥ ገና እድሉ እያለ ባህርያቸውን ከእርሱ [ከሕጉ] ጋር አነፃጽረው፣ ጉድለታቸውን ማወቅ ይችሉ ነበር፤ ነገር ግን የዓለምን ሞገስ ለማትረፍ ሲሉ መመሪያዎቹን ወደ ጎን አድርገው ሌሎችም እንዲጥሱት አስተማሩ። ሰንበቱን ያረክሱ ዘንድ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ለማስገደድ ሲጥሩ ኖረዋል። አሁን በዚህ በናቁት ሕግ ተኮነ። በሚገርም፣ ቁልጭ ባለ ግልጽነት ስለታየ ማሳበቢያ ምክንያት እንደሌላቸው ተመለከቱ። ማንን እንደሚያገለግሉና እንደሚያመልኩ መርጠዋል። “ተመልሳችሁም በፃድቁና በኃጢአተኛው መካከል፣ ለእግዚአብሔር በሚገዛውና በማይገዛው መካከል ትለያላችሁ።” [ሚል 3፡18]።

የእግዚአብሔር ሕግ ጠላቶች፣ ከአገልጋዩ ጀምሮ ከሁሉም እስከሚያንሰው ድረስ፣ ስለ እውነትና ስለ ኃላፊነት አዲስ መረዳት አገኙ። የአራተኛው ትዕዛዝ ሰንበት [ቅዳሜ] የሕያው እግዚአብሔር ማህተም መሆኑን ጊዜ ካለፈ በኋላ ተመለከቱ። እውነተኛ ያልሆነውን ሰንበታቸውን ትክክለኛ ሁኔታ፣ ሲገነቡበትም የኖሩትን የአሸዋ መሰረት ጊዜ ካለፈ በኋላ አስተዋሉ። እግዚአብሔርን ሲዋጉ እንደነበረ አወቁ። ወደ ገነት በር እየመሯቸው እንደነበረ ሲመሰክሩ ሳለ ኃይማኖታዊ መምህራን ነፍሳትን ወደ ጥፋት ሲመሩ ኖረዋል። በቅዱስ ስፍራ ላይ የተቀመጡ ሰዎች ኃላፊነት፣ የእምነት የለሽነታቸውም ውጤቶች እንዴት ዘግናኝ እንደሆኑ እስከ መጨረሻው የፍርድ ቀን ድረስ አይታወቅም። የአንድን ነፍስ ጥፋት በትክክል ልንገምት የሚቻለን በዘላለም ዘመናት ውስጥ ብቻ ነው [የአንድን ነፍስ ኪሳራ በትክክል ለመገመት እንችል ዘንድ የሚወስድብን ጊዜ ዘላለም ነው]። እግዚአብሔር አንተ ክፉ ባርያ ውጣ (ራቅ) የሚለው የእርሱ ጥፋት እጅግ አስፈሪ ይሆናል።

የሱስ የሚመጣበትን ቀንና ሰዓት ሲናገር፣ ዘላለማዊውን ቃል ኪዳንም ለሕዝቦቹ ሲያደርስ የእግዚአብሔር ድምጽ ከሰማይ ተሰማ። ልክ እንደ ታላቅ የነገድጓድ ደወል ሆነው ቃላቱ በምድር ላይ አስተጋቡ። አይኖቻቸው ወደ ላይ ተቀስረው የእግዚአብሔር እሥራኤሎች እያዳመጡ ቆሙ። ገጽታቸው በክብሩ ፈካ፤ ሙሴ ከሲና ሲመለስ እንደነበረው አንፀባረቁ። ኃጥአን ይመለከቷቸው ዘንድ አይችሉም። ሰንበቱን ቅዱስ አድርገው በመጠበቅ እግዚአብሔርን ባከበሩት ላይ በረከት በሚወርድበት ጊዜ ታላቅ የድል ጩኸት ተሰማ።

ብዙም ሳይቆይ የሰውን እጅ ግማሽ የምታህል ትንሽ ጥቁር ደመና ከምሥራቅ በኩል ብቅ አለች። በርቀት ሲታይ በጨለማ የተከበበ የሚመስለው አዳኙን የከበበው ደመና ነው። ይህ የሰው ልጅ ምልክት እንደሆነ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ያውቃሉ። ታላቅ ነጭ ደመና መሰረቱም እንደሚፋጅ እሳት የከበረ፣ በላዩም የቃል ኪዳን ቀስተ ደመና እስኪታይ ድረስ፣ ወደ ምድር እየቀረበ፣ የበለጠ እየፈካና ውብ እየሆነ ሲሄድ ሳለ፣ በታላቅ ፀጥታ ይመለከቱታል። የሱስ ኃያል ድል አድራጊ ሆኖ ወደፊት መጣ። አሁን እንደ “የህማም ሰው” የኃፍረትንና የመከራን መራራ ጽዋ ሊጠጣ ሳይሆን፣ ነገር ግን በሰማይና በምድር ድል ነሺ ሆኖ፣ በሕያዋንና በሙታን መካከል ሊፈርድ መጥቶአል። “የታመነና እውነተኛ” “በጽድቅም ይፈርዳል፣ ይዋጋልም።” “የሰማይም ጭፍሮች.. ይከተሉታል” [ራዕይ 19÷11፣14]። በሰማያዊ ጥዕሙ-ዜማ የምስጋና መዝሙር የሚዘምሩ ቁጥር ስፍር የሌላቸው አያሌ መላእክት ሲመጣ አጀቡት። ጠፈር በሚያንፀባርቁ ምስሎች የተሞላ መሰለ። “አዕላፋት ጊዜ አዕላፋትና ሺህ ጊዜ ሺህ ነበሩ።” የሰብአዊ ፍጡር ብዕር ክስተቱን ይገልፀው (ይስለው) ዘንድ፣ የሚች አዕምሮም ድምቀቱን ይረዳው ዘንድ ብቁ አይደለም። “ክብሩ ሰማያትን ከደነ፤ ምስጋናውም በምድር መላ። ብልጭታውም እንደ ብርሐን ነበረ።” [እንባ 3÷3፣4]። ሕያው ደመና አሁንም እየቀረበ ሲሄድ እያንዳንዱዋ አይን የሕይወትን ልዑል አየች። አሁን ያንን ቅዱስ (sacred) ራስ የሚያውከው የእሾህ አክሊል የለም። በቅዱስ (holy) ግንባሩ የክብር ዘውድ አርፎአል። የፊቱ ነፀብራቅ እጅግ የደመቀ የቀትር ብርሐንን ያስንቃል። “በልብሱና በጭኑም የተፃፈበት፡- የነገሥታት ንጉሥና የጌቶችም ጌታ የሚል ስም አለው” [ራዕይ 19÷16]።

በእርሱ መገኘት “ፊትም ሁሉ ወደ ጥቁረት [መገርጣት] ተለወጠ።” በእግዚአብሔር ምሕረት እምቢ ባዮች ላይ አስፈሪ ዘላለማዊ ተስፋ መቁረጥ ወደቀ። “ልብ ቀልጦአል፣ ጉልበቶችም ተበረክረከዋል ፊትም ሁሉ ወደ ጥቁረት ተለወጠ” [ኤር 30÷6፤ ናሆም 2÷10]። ፃድቃን እየተንቀጠቀጡ “ማንስ ሊቆም ይችላል?” ብለው ጮኹ። የመላእክት ዝማሬ ቆመ፤ ከባድ ፀጥታም ሰፈነ። ከዚያም የየሱስ ድምጽ ተሰማ እንዲህ ሲል፣

“ፀጋዬ ይበቃችኋል።” የፃድቃን ፊቶች አበሩ፤ ደስታም እያንዳንዱን ልብ ሞላ። ወደ ምድርም የበለጠ እየቀረቡ ሲሄዱ መላእክት ከፍ ያለ ኖታ ደረደሩ፤ እንደገናም ዘመሩ።

በነበልባል እሳት ተከቦ በደመናው ላይ ሆኖ የነገሥታት ንጉሥ ወረደ። ሰማያት እንደወረቀት ተጠቀለሉ፤ ምድርም በፊቱ ተንቀጠቀች። እያንዳንዱ ተራራና ደሴትም ከስፍራው ሸሸ። “አምላካችን ይመጣል ዝምም አይልም፤ እሳት በፊቱ ይቃጠላል፤ በዙሪያውም ብዙ አውሎ አለ። በላይ ያለውን ሰማይን ምድርንም በሕዝቡ ለመፍረድ ይጠራል” [መዝ 50÷3፣4]።

“የምድርም ነገሥታትና መኪንንት ሻለቃዎችም ባለጠጋዎችም ኃይለኛዎችም፣ ባርያዎችም፣ ጌቶችም ሁሉ በዋሾችና በተራሮች ዓለቶች ተሰወሩ፤ ተራሮችንና ዓለቶችንም፡- በላያችን ውደቁ በዙፋንም ከተቀመጠው ፊት ከበጉም ቁጣ ሰውሩን፤ ታላቁ የቁጣ ቀን መጥቶአልና ማንስ ሊቆም ይችላል?” [ራዕይ 6÷15-17] አሉ።

የንቀት ቧልቶች አቁመዋል። የሚዋሹ ከናፍሮች ጩጫ ብለዋል። የጦር መሳሪያዎች ቁርቁስ፣ የጦርነት ግርግር “የሚረግጡ የሰልፈኞች ጫማ ሁሉ፣ በደምም የተለወሰ ልብስ” [ኢሳ 9÷5] እረጭ አለ። ከፀሎት ድምጽ፣ ከለቅሶና ዋይታ ጩኸት በቀር የሚሰማ ነገር የለም። ከጥቂት ጊዜ በፊት ሲያላግጡ ከነበሩ ከንፈሮች የለቅሶ ድንፋታ ይሰማል “ታላቁ የቁጣ ቀን መጥቶአልና ማንስ ሊቆም ይችላል?”፤ ኃጥአን፣ የጡሉትን፣ አንቀበልም ያሉትን፣ የእርሱን ፊት ከመገናኘት ይልቅ በተራሮች ቋጥኞች ስር ይቀበሩ ዘንድ ለሙኑ።

የሙታንን ጆሮ ሰርስሮ የሚገባውን ያንን ድምጽ ያውቁታል። [የድምጹ] ኃዘንተኛና ለስላሳ ቃናዎች፣ ምን ያህል ጊዜ ወደ ንስሐ ጠርተዋቸዋል። ልብ በሚነካ የጓደኛ፣ የወንድም፣ የአዳኝ፣ ልመና ድምፁ ስንት ጊዜ ተሰምቶአል። ፀጋውን አሻፈረኝ ላሉ “ተመለሱ፣ተመለሱ ከክፉ መንገዳችሁ፤ ስለምንስ ትሞታላችሁ?” [ሕዝ 33÷11] እንደሚለው ለረጅም ጊዜ እንደተማፀነው ያለ በውግዘት ሊሞላ የሚችል፣ የኩነኔም ቀንበር ሊጫንበት የሚችል ድምጽ የለም። የእንግዳ ሰው ድምጽ ቢሆንላቸው ኖሮ መልካም ነበረ። የሱስ አለ፡- “እኔም ስለፀራሁ እምቢ አላችሁ፤ እጄን ዘረጋሁ ማንም አላስተዋለም። ነገር ግን ምክሬን ሁሉ ፀላችሁ ዘላፋየንም ናቃችሁ” [ምሳሌ 1÷24፣25]። ድምፁ፣ ቢደመስሷቸው ደስ የሚሏቸውን ትውስታዎች ቀሰቀሰ - የተናቁ ማስጠንቀቂያዎች፣ እምቢ የተባሉ ግብዣዎች፣ የተቃለሉ እድሎች።

በውርደቱ ጊዜ በክርስቶስ የተሳለቁ በዚያ አሉ። በሊቀ ካህኑ በተጠየቀ ጊዜ ረጋ ብሎ የመለሰበት የተሰቃዩ ቃላት በሚያነቃ ኃይል ወደ አዕምሮአቸው መጣ “ከዚህ በኋላ የሰው ልጅ በኃይል ቀኝ ሲቀመጥ እንድታዩ በሰማይም ደመና ሲመጣ” [ማቴ 26÷64]። አሁን በክብሩ ተመለከቱት፤ በኃይል ቀኝ ሲቀመጥም ገና ያዩታል።

የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ ያለበቱን ንግግር መቀለጃ ያደረጉት እነርሱ አሁን የሚሉትን አጡ። በንጉሣዊ ማዕረጉ (ንጉሥ ነኝ በማለቱ) የጮኸበት፣ የሚያሾፉ ወታደሮቹንም ንጉሥ አድርገው ዘውድ እንዲደፋለት ያዘዘ፤ እብሪተኛው ሄሮድስ አለ። በንቀት እጃቸው ሐምራዊ ልብስ ያለበሱት፣ እሾሃማውን አክሊል በቅዱስ ግንባሩ ያኖሩት፣ እምቢ የማይል እጁ ላይ የንጉሥ ዘንግ የሚመስል በትር አስይዘው ስምን በሚያጎድፍ ፊዝ በፊቱ የሰገዱለት እነዚያው ሰዎች እዚያ አሉ። የመቱት፣ በሕይወት ልዑል ላይ የተፉ ሰዎች አሁን ከሚሰረስረው፣ ትኩረ ያለ እይታው ዘወር ብለው ከአቅም በላይ ከሆነው ከመገኘቱ ክብር ለመሸሸ ጣሩ።

በእጆቹና በእግሮቹ ካስማ የከተቱ እነርሱ፤ ጎኑን የወጉት ወታደሮች በፍርሃትና በፀፀት እነዚህን ጠባሳዎች ተመለከቷቸው።

ካህናትና አለቆች የቀራንዮን ትዕይንት ልቅም አድርገው አስታወሱ። በሰይጣናዊ ፍንደቃ ራሳቸውን እየነቀነቁ “ሌሎችን አዳነ፤ ራሱን ሊያድን አይችልም፤ የእሥራኤል ንጉሥ ከሆነ አሁን ከመስቀል ይውረድ እኛም እናምናለን። በእግዚአብሔር ታምኖአልና....ከወደደውስ አሁን ያድነው” [ማቴ 27÷42÷43] ብለው የጮኹ አሁን በሚያርበደብድ ድንጋጤ አስታወሱ።

የወይኑን ፍሬ ለጌታቸው ለመስጠት እምቢ ስላሉት፤ ሰራተኞቹን ስለመቱት ልጁንም ስላረዱት፤ አዳኙ የተናገረውን ምሳሌ ጥርት አድርገው አስታወሱ። ራሳቸው ስለስተላለፉት ውሳኔም እንዲሁ አስታወሱ። የወይኑ ጌታ እነዚያን ክፉ ሰዎች በአሰቃቂ ሁኔታ ያጠፋቸዋል። በነዚያ እምነት የጎደላቸው ሰዎች ኃጢአትና ቅጣት፤ ካህናትና ታላላቆች የራሳቸውን አካሄድ የራሳቸውንም ልክ ጥፋት ተመለከቱ። አሁን እጅግ አደገኛ የሆነ የህመም ጩኸት ወጣ። “ስቀለው!” ስቀለው!” ከሚለው በየሩሳሌም ጎዳናዎች ሲያስተጋባ ከነበረው ጩኸት የደመቀ፤ “እርሱ የእግዚአብሔር ልጅ ነው! እርሱ እውነተኛ መሲህ ነው!” የሚል የስቃይ ሲቃ የተሞላበት ጩኸት ገነነ። ከነገሥታት ንጉሥ መገኘት ፊት ይሸሹ ዘንድ ፈለጉ። የምድር ነፋሳት በተጋጩ ጊዜ በተፈጠሩ ዋሻዎች ይደበቁ ዘንድ በከንቱ ደከሙ።

እውነትን አንቀበልም በሚሉ ሰዎች ሁሉ ሕይወት ውስጥ፤ ንቃተ ህሊና የሚነቃባቸው፤ ትዝታ የግብዝነት ሕይወትን ገራፊ ትውስታ የሚያቀርብበት፤ ነፍስም በከንቱ የፀፀት [ድግግሞሽ] የምትዝልበት አፍታዎች አሉ፤ ነፍስም በከንቱ ፀፀት ትታወካለች። ነገር ግን “ድንጋጤ እንደ ጎርፍ” በደረሰ ጊዜ “ጥፋትም እንደ አውሎ ነፋስ” በመጣ ጊዜ በዚያን ቀን ከሚሆነው ፀፀት ጋር ሲነፃፀሩ እነዚህ ምንድን ናቸው! [ምሳሌ 1÷27]። እነዚያ ክርስቶስንና ታማኝ ሕዝቦችን ያጠፋ የነበሩ እነርሱ፤ አሁን በላያቸው ያለውን ክብር ተመለከቱ። በድንጋጤያቸው መሃል የቅዱሳንን ሐሴታዊ መዝሙር ሰሙ፤ እንዲህ ሲል፡- “እግዚአብሔር ይህ ነው፤ ጠብቀነዋል፤ ያድነንማል” [ኢሳ 25÷9]።

በሚንገዳገደው መሬት፤ በመብረቅ ብልጭታው፤ በነጎድጓድም ጉርምርምታ መካከል የእግዚአብሔር ልጅ ድምጽ ያንቀላፉትን ቅዱሳን ጠራቸው። ወደ ቅዱሳን መቃብር ተመለከተ፤ ከዚያም እጁን ወደ ሰማይ አንስቶ “ንቁ፤ ንቁ፤ ንቁ እላንት በአፈር ውስጥ የተኛችሁ ተነሱ!” በምድር እርዝመትና ወርድ ሁሉ ሙታን ያንን ድምጽ ይሰማሉ። የሚሰሙትም እነርሱ በሕይወት ይኖራሉ። ከእያንዳንዱ መንግሥት፤ ወገን፤ ቋንቋና ሕዝብ ከወጣ እጅግ ታላቅ ሰራዊት ኮቱ የተነሳ መላዋ ዓለም ታስተጋባለች። በማይሞት ክብር ተላብሰው፡- “ሞት ሆይ መውጊያህ የታለ? ሲኣል ሆይ ድል መንሳትህ የታለ?” እያሉ [1ኛ ቆሮ 15÷55] ከሞት እስር ቤት ይመጣሉ። በሕይወት ያሉ ፃድቃንና ከሞት የተነሱ ቅዱሳን ረጅም፤ ተድላ የተሞላበት፤ የአሸናፊነት ጩኸታቸውን በአንድ ላይ ያደርጋሉ።

ወደ መቃብር ሲገቡ በነበሩበት በዚያው ቁመና ሆነው ሁሉም ከመቃብር ወጡ፤ ከተነሳው ሕዝብ መካከል ያለው አዳም ረጅም ቁመና እና ግዙፍ አቋም ያለው፤ ከእግዚአብሔር ልጅ [ከየሱስ] ግን ትንሽ ዝቅ ያለ ነው። በኋላው ከመጡት ትውልዶች የሚስተዋል ልዩነት አለው፤ በዚህ በአንዱ ሁኔታ ዘሩ ታላቅ መቆርቆዝ ታይቶበታል። ነገር ግን በዘላለም ወጣትነት ለጋንትና ጥንካሬ ሁሉም ተነሱ። በመጀመሪያ፤ በባህርይ ብቻ ሳይሆን በቅርጽና በመለዮ ጭምር ሰው በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጠረ። ኃጢአት የመለኮትን መልክ

አበላሽቶ ሙሉ ለሙሉ ሊያጠፋው ተቃርቦ ነበር፤ ነገር ግን የጠፋውን ያድስ ዘንድ ክርስቶስ መጣ። የተዋረደውን (ግሙን) ሰውነታቸውን ይለውጠዋል፤ ውብ በሆነው አካሉ አምሳያም ያበጃቸዋል። ደም ግባቱ የጠፋበት፣ በአንድ ወቅት በኃጢአት ተበክሎ የነበረው ሚቼና ተበላሹ አካል ፍፁም፣ ውብና ዘላለማዊ (immortal) ይሆናል። ሁሉም እንከንና ጎዶሎነት እዛው መቃብር ይቀራሉ። ለረጅም ጊዜ ጠፍታ በቆየችው ኤደን ወደ ሕይወት ዛፍ ተመልሰው፣ የዳኑት፣ የሰው ዘር ጥንት ወደነበረው ክብሩ ወደ ሙሉ ልክ “ያድጋሉ” [ሚል 4÷2]። የተቀሩት የኃጢአት እርግማን ምልክቶች ሁሉ ይወገዳሉ፤ በአዕምሮ፣ በነፍስና በአካል የጌታቸውን ፍፁም መልክ እያንፀባረቁ የክርስቶስ ታማኞችም “በአምላካችን በእግዚአብሔር ሞገስ [ውበት]” ሆነው ይታያሉ [መዝ 90÷17]። አህ ግሩም መቤዝቸ! ረጅም ጊዜ የተወራበት፣ ለረጅም ጊዜ ተስፋ የተደረገበት፣ በጉጉት የተንሰላሰለበት ሆኖም ሙሉ ለሙሉ መስተዋል ያልቻለ ድነት፤ አ ግሩም መቤዝቸ!

በሕይወት የቆዩት ዓድቃን “በድንገት በቅጽበት አይን” [1ኛ ቆሮ 15÷52] ይለወጣሉ። በእግዚአብሔር ድምጽ ከብረዋል፤ አሁን ዳግም የማይሞቱ ይደረጋሉ፤ ጌታቸውን በአየር ይቀበሉ ዘንድ ከሙታን ከተነሱት ጋር ተነጠቁ። መላእክት “ከአራቱ ነፋሳት ከምድር ዳርቻ እስከ ሰማይ ዳርቻ የተመረጡትን” [ማር 13÷27] ሰበሰቡ። ህፃናት በመላእክት ወደ እናቶቻቸው እቅፍ ተወሰዱ። ከአሁን ወዲያ ፈጽሞ ላይነጣጠሉ ለረጅም ጊዜ በሞት ተለይተው የነበሩ ወዳጆች ተገናኙ፤ በተድላ (በሐሴት) መዝሙርም አንድ ላይ ወደ እግዚአብሔር ከተማ ወጡ።

በእያንዳንዱ ደመናማ ሰረገላ ጎን ክንፎች አሉ፤ በሥርም ሕያው መንኮራኩሮች አሉ። ሰረገላው ወደ ላይ ሲሸከረከር መንኮራኩሮቹ “ቅዱስ” ብለው ጮኹ። ክንፎቹም ሲንቀሳቀሱ “ቅዱስ” እያሉ ጮኹ። የመላእክት ቡድንም “ቅዱስ፣ ቅዱስ፣ ቅዱስ ሁሉንም የሚገዛ ጌታ እግዚአብሔር” እያሉ ጮኹ። ሰረገላው ወደ ላይ ወደ አዲሲቱ የሩሳሌም ሲገሰግስ የተዋጁትም “ኃሌ ሉያ” ብለው ጮኹ።

ወደ እግዚአብሔር ከተማ ከመግባቱ በፊት፣ አዳኙ ለተከታዮቹ የድል አርማ ሰጠ። ከንጉሣዊ መንግሥታቸው ማዕረግ አበረከተላቸው። የሚያብረቀርቁት ደረጃዎች፣ በክፍት አራት ማዕዘን ቅርጽ፣ በግርማ ሞገስ ከቅዱሳንና ከመላእክት በላይ ገዝፎ በሚታየው፣ ፊቱ በደግነት ፍቅር በሙላት በሚያበራባቸው፣ በንጉሳቸው ዙሪያ ተሰለፉ። በማይቆጠረው፣ በዳነው ሰራዊት በሞላ፣ የእያንዳንዱ እይታ “ፊቱ ከሰዎች ሁሉ ይልቅ፣ መልኩም ከሰው ልጆች ይልቅ” በተጎሳቆለው በእርሱ ላይ አረፈ፤ እያንዳንዱ ክብሩን ተመለከተ። የሱስ ራሱ በአሸናፊዎች ራስ ላይ በቀኝ እጁ የክብር ዘውድ አስቀመጠ። ለእያንዳንዱ “የራሱን አዲስ ስም” የያዘ [ራዕይ 2÷17] “ቅድስና ለእግዚአብሔር” [ዘፀ 28÷36] የሚል ጽሁፍ ዘውድ አለ። በእያንዳንዱ እጅ የአሸናፊነት ዘንባባና የሚያንፀባርቅ በገና ተደረገ። ከዚያም መሪ መላእክት ኖታውን ሲደረድሩ እያንዳንዱ እጅ ክሮቹን በጥበብ እየነካካ ግሩም ጥዑሙ ዘውድ አፈለቀ። ሊነገር የማይችል ሀሴት እያንዳንዱን ልብ ሞላው። እያንዳንዱ ድምጽ ውለታ በሚያሳይ ምስጋና ወጣ። “ለወደደን ከኃጢአታችንም በደሙ ላጠበን ነገሥታትና ካህናት ላደረገን ለእርሱ ክብር ይሁን፣ ችሎትም ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ።” [ራዕይ 1÷5፣6]።

ቅድስቲቱ ከተማ ከተዋጀው ሰራዊት ፊት ለፊት ነች። የሱስ በሉል የተጌጡ በሮቿን ወለል አድርጎ ከፈተ፤ እውነትን የጠበቁ ሕዝቦችም ገቡ። በንጽህናው ጊዜ የአዳም ቤት የነበረችውን የእግዚአብሔርን ገነት እዚያ ተመለከቱ። ከዚያም በሚች ጆሮ ተሰምቶ ከሚያውቀው ሙዚቃ ይልቅ እጅግ ጣፋጭ የሆነው ድምጽ እንዲህ

ሲል ተሰማ:- “ትግላችሁ አብቅቷል”፤ “ኑ የአባቴ ብሩካን ዓለም ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የተዘጋጀላችሁን መንግሥት ውረሱ” [ማቴ 25÷34]።

አዳኙ ለደቀ መዛሙርቱ የፀለየው ፀሎት አሁን ፍጻሜ አገኘ፤ “እኔ ባለሁበት የሰጠኸኝ እነርሱ ደግሞ ከእኔ ጋር ይሆኑ ዘንድ እወዳለሁ” [ዮሐ 17÷24]። “ያለ ነውር በክብሩ ፊት በደስታ” [ይሁዳ 24]። “እነሆኝ እኔ አንተም የሰጠኸኝ ልጆች፤ የሰጠኸኝን ጠብቂያለሁ” ብሎ ክርስቶስ በደሙ የተገዙትን ለአባቱ አቀረበ። አሁን የሚያነፃው ፍቅር አስገራሚነት! መጠን የለሹ አባት የኃጢአት ጥል ጠፍቶ፤ መቅሰፍቱ ተወግዶ፤ ሰው እንደገና ከመለእክት ጋር ተስማምቶ፤ ወሰን የለሹ አምላክ ሲመለከት የዚያ የደስታ ሰዓት እንዴት ግሩም ነው!

ሊነገር በማይችል ፍቅር ወደ “ጌታቸው ደስታ” የሱስ ታማኞቹን እንኳን ደህና መጣችሁ አላቸው። የአዳኙ ደስታ፤ በስቃይና በውርደቱ የዳኑት ነፍሳት በክብር መንግሥት ውስጥ ሆነው ማየት ነው። በፀሎታቸው፤ በልፋታቸው በፍቅር መስዋዕትነታቸው አማካኝነት ለክርስቶስ የተማረኩትን ባዩ ጊዜ የተዋጁትም የዚህ ደስታ ተካፋይ ይሆናሉ። ዘውዳቸውን በየሱስ እግር ስር አኑረው ማብቂያ በሌለው በዘላለም ድግግሞሽ ሲያመልኩት፤ በነጭ ዙፋን ዙሪያ ሲሰበሰቡ ሳለ ለየሱስ የማረካቸውን ሲያዩ፤ አንዱ ሌሎችን አትርፎ፤ የተረፉትም ሌሎችን ማርከው፤ ወደ ሰማያዊ እረፍት ሁሉም ገብተው ሲያዩ፤ ልባቸው በማይነገር ደስታ ተሞላ።

የተዋጁት ወደ እግዚአብሔር ከተማ እንኳን ደህና መጣችሁ በሚባሉበት ጊዜ ከፍተኛ የአድናቆት፤ የደስታና የሐሴት ድምጽ በአየሩ ውስጥ አስተጋባ። ሁለቱ አዳሞች ሊገናኙ ነው። እርሱ የፈጠረውን ፍጡር፤ በሠራው ጌታው ላይም ኃጢአት የፈጸመውን፤ ስለ ኃጢአቱም ምክንያት በአዳኙ አካል ላይ የስቅላት ምልክቶች እንዲኖሩ ያደረገውን፤ የዘራችንን አባት ይቀበል ዘንድ የእግዚአብሔር ልጅ እጆቹን ዘርግቶ ቆሞአል። አዳም የሚስማሮቹን ጠባሳ ባስተዋለ ጊዜ በጌታው እቅፍ ውስጥ አልወደቀም፤ ነገር ግን ራሱን ቅዝ አድርጎ በእግሮቹ ስር በመውደቅ “የታረደው በግ ይገባዋል፤ ይገባዋል” ብሎ ጮኸ። አዳኙ ቀስ አድርጎ አነሳውና ከረጅም ጊዜ በፊት የተባረረበትን፤ ኤደንን እንደገና እንዲመለከት ጋበዘው።

ከኤደን ከተባረረ በኋላ በምድር የነበረው የአዳም ሕይወት በሃዘን የተሞላ ነበር። እያንዳንዱ የሚረግፍ ቅጠል፤ እያንዳንዱ የመስዋዕት ተጠቂ (እንስሳ)፤ በምድር መልካም ገጽታ የወረደው እያንዳንዱ ዋግ፤ በሰው ንጽህና ላይ የመጣው እያንዳንዱ እንከን፤ አዳም የሰራውን ኃጢአት ሁልጊዜ አዲስ አድርጎ ያስታውሰው ነበር። ኃጢአት ሲበዛ ሲያይ፤ ማስጠንቀቂያ ሲሰነዝርም በምላሹሰ የዚህ ኃጢአት መንስኤ ራሱ እንደሆነ ወቀሳ ሲወርድበት፤ የፀፀት ሕይወቱ እጅግ ከባድ ነበር። ትዕግስት በተሞላበት ደግነት የመተላለፉን ቅጣት ለአንድ ሺህ ዓመት የተቃረበ ዘመን ተሸከመ። በእምነት ኃጢአቱን ተናዘዘ። ቃል ኪዳን በተገባለት አዳኝ ስጦታ አምኖና ከጥፋቱ ተመልሶ፤ ከሞት እንደሚነሳ ተስፋ አድርጎ አንቀላፋ። የእግዚአብሔር ልጅ የሰውን ግድፈትና ውድቀት አስወገደ። ስለዚህ አሁን በስርየት ሥራ ምክንያት አዳም ወደ ቀድሞ ግዛቱ ይመለሳል።

በደስታ ስሜት ተውጦ በአንድ ወቅት የተድላው ምንጭ የነበሩትን ዛፎች - በንጽህናውና በደስታው ዘመን ፍሬ ሲለቅምባቸው የነበሩትን - ዛፎች ራሳቸውን አገኛቸው። የራሱ እጆች ያሰለጠናቸውን የወይን ግንዶች፤ በደስታ ሲንከባከባቸው የነበሩትን አበቦች አያቸው። የክስተቱን እውነትነት አምኖ አዕምሮው አስተዋለ። ይቺ፤ እርሱ ከመባረሩ በፊት ከነበረችው በላይ አምራና ደምቃ የሚያያት በእርግጥ የቀድሞዋ

ኤደን እንደ ሆነች ገባው። አዳኙ ወደ የሕይወት ዛፍ መራውና ከፍሬዋ ቀጥፎ ይበላ ዘንድ ሰጠው። በዙሪያውም ሲመለከት የተዋጁት ቤተሰቦች በእግዚአብሔር ገነት ቆመው አያቸው። ከዚያም የሚያብረቀርቀውን ዘውዱን አውርዶ በየሱስ እግር ስር አስቀመጠና በየሱስ ደረት ላይም ወድቆ አዳኙን አቀፈው። በገናውንም ሲደረድር የሰማይ ጣሪያ በድል መዝሙር ማሟቶ አስገመገመ። “ለታደረው በግ እንደገናም ለሚኖረው ይገባዋል፤ ይገባዋል፤ ይገባዋል!” እያሉ የአዳም ቤተሰቦች ዘውዳቸውን አውርደው በአዳኙ እግር ሥር በማኖር ለአምልኮ በፊቱ ሰገዱ።

አዳም በወደቀ ጊዜ ያለቀሱት፤ በስሙ ያመኑ ሁሉ ይድኑ ዘንድ የሱስ መቃብር ከፍቶ ከሞት በመነሳት ወደ ሰማይ ሲያርግ ሐሴት ያደረጉት መላእክት ይህንን ቅልቅል በዓይናቸው አዩ። አሁን የማዳን ሥራ ሲፈፀም አዩ። በህብረትም የምስጋና መዝሙር አሰሙ።

በእግዚአብሔር ክብር አሸብርቆ በሚታየው፤ ከእሳት ጋር የተቀላቀለ በሚመስለው በዚያ የመስታዎት ባህር፤ በዙፋኑ ፊት ባለው በብርጭቆ ባህር ላይ “አውሬውን ድል የነሱ በምስሉም [በምልክቱም]፤ በስሙም ቁጥር ላይ ድል ነስተው የነበሩ” ተሰበሰቡ [ራእይ 15÷2]። በጉ በጽዮን ተራራ ላይ ሆኖ “የእግዚአብሔርን በገና ይዘው” ከሰው መካከል የተዋጁት አንድ መቶ አርባ አራት ሺህዎች ቆሙ። ከዚያም ድምፁ እንደ ብዙ ውሆች እንደ ታላቅ የነጎድጓድ ድምጽ የሚመስል “ደርዳሪዎችም በገና እንደሚደረድሩ” ያለ ድምጽ ተሰማ [ራእይ 14÷1-5፤ 15÷3፤ 7÷14-17]። ከመቶ አርባ አራት ሺዎች በቀር ማንም ሊማረው የማይችል አዲስ መዝሙር ዘመሩ። የሙሴና የበጉ መዝሙር — የመዳን መዝሙር ነው። ሌላ ማንም ቡድን ያልተለማመደው፤ የራሳቸው ተሞክሮ ስለሆነ ከመቶ አርባ አራት ሺዎች ውጪ ሌላ ሊማረው የሚችል የለም። “በጉ ወደሚሄድበት የሚከተሉት እነዚህ ናቸው።” እነዚህ ከሕያዋን መካከል፤ ከምድር የተለወጡ (translated)፤ “ለእግዚአብሔርና ለበጉ የመጀመሪያ ፍሬዎች” “ከታላቁ መከራ የመጡ ናቸው።” [ራዕይ 14÷1-5፤ 15÷3፤ 7÷14-17]። መንግሥት ከኖረ ጀምሮ ባልታየ በመከራ ዘመን አልፈዋል፤ የያዕቆብን የመከራ ጊዜ ስቃይ ተቋቁመው አልፈዋል፤ የመጨረሻው የእግዚአብሔር ፍርድ ሲወርድ፤ ያለ አማላጅ ቆመዋል። “ልብሳቸውን አጥበው በበጉ ደም” አንጽተዋልና ዳኑ። በእግዚአብሔር ፊት “በአፋቸውም ውሽት አልተገኘም፤ ነውር የለባቸውም።” “ስለዚህ በእግዚአብሔር ዙፋን አሉ፤ ሌሊትና ቀን በመቅደሱ ያመልኩታል።” “በዙፋኑም የተቀመጠው ያድርባቸዋል” (shall dwell among them) [በመካከላቸው ይኖራል/ያድራል] [ራእይ 14÷1-5፤ 15÷3፤ 7÷14-17]። መሬት በረሃብና በቸነፈር ስትበላሽ፤ ፀሐይ በኃይል ሙቀት ሰዎችን ስታቃጥል አይተዋል፤ እነርሱም ራሳቸው መከራን፤ ረሃብንና ጥማትን ችለዋል። ሆኖም “ከእንግዲህ ወዲህ አይራሱም፤ ከእንግዲህ ወዲህ አይጠሙም። ፀሐይም ትኩሳትም አይወርድባቸውም። በዙፋኑ መካከል ያለው በጉ እረኛቸው ይሆናልና። ወደ ሕይወትም ውኃ ምንጭ ይመራቸዋልና፤ እግዚአብሔርም እንባዎችን ሁሉ ከዓይናቸው ያብሳል።” [ራዕይ 14÷1-5፤ 15÷3፤ 7÷14-17]።

በዘመናት ሁሉ የአዳኙ ምርጦች በፈተና ትምህርት ቤት ተምረዋል፤ ተቀጥተዋል። በምድር ላይ በጠባብ መንገዶች ተማሩ፤ በመከራ እቶን እሳት ነጠሩ፤ ስለ የሱስ ተቃውሞን፤ ጥላቻን፤ ስም ማጥፋትን ቻሉ። ከባድ በሆኑ ጥሎች ውስጥ ተከተሉት፤ ራስን መካድን በጽናት አለፉ፤ መራራ ቅሬታዎችን ተለማመዱ። በራሳቸው የህመም ልምምድ የኃጢአትን ክፋት፤ ኃይል፤ ኩነኔና መከራን ተማሩ፤ ተጸደፈውም ይመለከቱታል። ለመፍትሄው [ለኃጢአት] የተከፈለው መጠን የለሽ መስዋዕት ስሜት፤ በራሳቸው እይታ፤ የዋህ ያደርጋቸዋል። ያልወደቁ [የኃጢአት ተጠቂ ሆነው የማያውቁ] እነርሱ ዋጋ ሊሰጡት በማይችሉት ሁኔታ

ልባቸውን በምስጋናና በውዳሴ ይሞላቸዋል። ብዙ ያፈቅራሉ፤ በብዙ ይቅር ተብላዋልና። የክርስቶስ መከራዎች ተቋቋሾች ሆነው ከእርሱ ጋር የክብር ተካፋይ ይሆኑ ዘንድ ገጣሚ ሆነዋል።

የእግዚአብሔር ወራሾች ከትናንሽ ክፍሎች፣ ከደሃሳ ጎጆዎች፣ ከወህኒ ቤቶች፣ ከመታረጃ ቦታዎች፣ ከተራሮች፣ ከምድረበዳ፣ ከምድር ጉድጓድ፣ ከባህርም ዋሻ መጡ። በምድር ላይ “ሁሉን ያጡ፣ መከራን የተቀበሉና የተጨነቁ” ነበሩ። ለሰይጣን አጭበርባሪ መጠይቆች እጅ አንሰጥም በማለት ፀንተው በመቆማቸው መጥፎ ስም ተሸክመው ሚሊዮኖች ወደ መቃብር ወርደዋል። በፍጡር ፍርድ ሸንጎዎች እጅግ አስቃቂ ወንጀላቸውን ተብለው ተፈርዶባቸዋል። አሁን ግን “እግዚአብሔር [ራሱ] ፈራጅ ነው [God is judge Himself]” [መዝ 50÷6]። አሁን የምድር ውሳኔዎች ተገላብጠዋል፤ “የሕዝቡን ስድብ ያስወግዳል” [ኢሳ 25÷8]። “እግዚአብሔር የተቤዣቸው የተቀደሰ ሕዝብ ብለው ይጠሩአቸዋል።” “በአመድ ፋንታ አክሊልን፣ በለቅሶም ፋንታ የደስታን ዘይት፣ በሃዘንም መንፈስ ፈንታ የምስጋን መጎናፀፊያ ይሰጣቸው ዘንድ አለው” [ኢሳ 62÷12፣ 61÷3]። ከእንግደህ ወዲህ ደካሞች፣ የተጎዱ፣ የተበተኑ፣ የተጨቆኑ አይሆኑም። ከአሁን ጀምሮ ሁልጊዜ ከእግዚአብሔር ጋር ይሆናሉ። የምድር ቁጥር አንድ ክቡራን ከለበሱት የሚበልጥ ልብስ ለብሰው በዙፋኑ ፊት ቆመዋል። በምድር ንጉሠ ነገሥታት ከተደፋው ዘውድ ይልቅ እጅግ ያማረ ዘውድ ተደፋላቸው። የህማምና የለቅሶ ዘመናት ላይመጡ ተቋጭተዋል። የክብር ንጉሥ ከሁሉም ፊት እንባን አብሷል፤ እያንዳንዱ የኃዘን መንስኤ ተወግዷል። በሚያውለበልቡት የዘንባባ ቅርንጫፍ መሃል ጥርት ያለ፣ ጣፋጭና የተስማማ መዝሙር ዘመሩ፤ የምስጋናው መዝሙር ወደ ሰማይ ጣራ እስኪደርስ ድረስ እያንዳንዳቸው ዘመሩ። “በዙፋኑ ላይ ለተቀመጠው ለአምላካችንና ለበጉ ማዳን ነው አሉ።” ሁሉም የሰማይ ነዋሪዎችም እንዲህ ብለው መለሱ፡- “አሜን፣ በረከትና ክብር ጥበብም ምስጋናም ውዳሴም ኃይልም ብርታትም ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ ለአምላካችን ይሁን።” [ራዕይ 7÷10፣12]።

በዚህ ሕይወት መረዳት የምንጀምረው ግሩም የሆነውን የመዳንን ርዕሰ-ጉዳይ ብቻ ነው። በውስኑ ማስተዋላችን መስቀል ላይ የሚገናኙትን ውርደትና ክብርን፣ ሕይወትና ሞትን ፍርድና ምሕረትን ከልብ እናሰላስል ይሆናል፤ ሆኖም የአዕምሯችን ኃይላት እስከ ጥግ ቢለጠጡ እንኳ አስፈላጊነቱን ሙሉ ለሙሉ መረዳት ይሳነናል። የማዳንን ፍቅር ወርዱንና ስፋቱን፣ ጥልቀቱንና ቁመቱን መረዳት ያገኘነው በድንግዝግዝ ነው። በዋጋ የተገዙት፣ እንደታዩ በሚያዩበት፣ እንደታወቁም በሚያውቁበት ጊዜም ቢሆን የማዳን እቅድ ሙሉ ለሙሉ መረዳት አያገኝም፤ ነገር ግን ማብቂያ በሌላቸው ዘመናት ውስጥ፣ ለሚደነቅና ሐሴት ለሚያደርግ አዕምሮ አዳዲስ እውነቶች በቀጣይነት ይገለጣሉ። የምድር ኃዘኖች ህማሞችና ፈተናዎች ቢያበቁም፣ መንስኤውም ቢወገድ፣ ሁልጊዜ፣ የእግዚአብሔር ሕዝቦች መቼም ቢሆን ድነታቸው ያስከፈለው ዋጋ ምን ያህል እንደሆነ፣ ጥርት ያለ፣ በሳል እውቀት ይኖራቸዋል።

የክርስቶስ መስቀል፣ ለዳኑት በዘላለም ዘመናት ሁሉ ስነ-ሕይወታቸውና (ሳይንሳቸውና) ዝማሬያቸው ይሆናል። በከበረው ክርስቶስ ውስጥ፣ የተሰቀለውን ክርስቶስን ያያሉ፤ ኃይሉ የማይቆጠሩ (በሰፊው የህዋ ግዛት ያሉትን) ዓለማትን የፈጠረና የጠበቀ፣ የእግዚአብሔር ውድ፣ የሰማይ ግርማ፣ ኪሩቤሎችና አንፀባራቂ ሱራፌሎች ያመልኩት ዘንድ ሐሴት የሚያደርጉ እርሱ፡- የወደቀውን የሰው ዘር ያነሳ ዘንድ ራሱን አዋረደ፤ የጠፋው ዓለም ሐዘን ልቡን ሰብሮ፣ በቀራንዮ መስቀል ሕይወቱን ደቁሶ እስኪያወጣው ድረስ የኃጢአትን ኩነቴ፣ ኃፍረትና የአባቱን ፊት መሰወር የቻለ እርሱ፣ ክስተቱ ፈጽሞ የሚረሳ አይሆንም። የዓለማት ሁሉ ፈጣሪ፣ የመዳረሻዎች ሁሉ ዳኛ ክብሩን ወደ ጎን ብሎ ለሰው ካለው ፍቅር የተነሳ ራሱን ማዋረዱ መቼም

ቢሆን የዩኒቨርሲቲን አድናቆትና ፍቅር የሚያተርፍ ነው። የዳኑት ሕዝቦች አዳኛቸውን ሲመለከቱ፣ ፊቱ እያበራ የአብን ዘላለማዊ ክብር ሲመለከቱ፤ ከዘላለም እስከ ዘላለም የሆነውን ዙፋኑን ሲያዩ፣ መንግሥቱም መጨረሻ እንደሌለው ሲያውቁ፣ በደስታ ሲቃ ይዘምራሉ፡- “ይገባዋል፣ ይገባዋል የታረደው በግ፣ እጅግ በከበረው በራሱ ደም ለእግዚአብሔር ያዳነን።”

የመስቀሉ ምስጢር ሌሎች ምስጢራትን ሁሉ ይፈታል። በፍርሃትና በግርምት የሚሞሉ የእግዚአብሔር መለያ ባህርያት ከቀራንዮ በሚመነጩ ብርሐን ውብና ማራኪ ይሆናሉ። ምሕረት፣ ቸርነትና ወላጃዊ ፍቅር ከቅድስና፣ ከፍርድና ከኃይል ጋር ተዋህደው ይታያሉ። ርቆ፣ ከፍ ከፍ ብሎ፣ የዙፋኑን ግርማ ስንመለከት፣ በደግ መገለጦቹ ባህርይውን እናያለን፤ ከአሁን በፊት ባልሆነ ሁኔታም አባታችን የሚለውን የተወዳጁን መጠሪያ ስያሜ አስፈላጊነት እንገነዘባለን።

በጥበብ መጠን የለሽ የሆነው እርሱ ለድነታችን፣ ልጁን ከመሰዋት በስተቀር ሌላ መንገድ መንደፍ እንዳልተቻለው የሚታይ ይሆናል። ለዚህ መስዋዕትነት ካሳው ደግሞ በዋጋ በተገዙ፣ በቅዱስ፣ በደስተኛና በዘላለማዊ ፍጡራን ምድርን የመሙላቱ ደስታ ነው። ከጨለማ ኃይላት ጋር ያደረገው የአዳኙ ጦርነት ውጤት ለዳኑት የዘላለም ደስታ፣ ለእግዚአብሔር ክብር የሚጨምር ነው። አባት በተከፈለው ዋጋ የረካበት የነፍስ ዋጋ ግምት ይህንን ያህል ነው፤ የታላቁን መስዋዕትነቱን ፍሬዎች በማየት ክርስቶስ ራሱ ይረካል።

ምዕራፍ ፵፩—የምድር ባዶ መሆን

“ኃጢአትዎ እስከ ሰማይ ድረስ ደርሶአልና እግዚአብሔርም አመፃዋን አሰበ።” “እርስዎ እንደሰጠችው መጠን ብድራት መልሱላት፤ እንደ ሥራዎም ሁለት እጥፍ ደርቡባት፤ ራስዎን እንደ አከበረችና እንደ ተቀማጠለች ልክ ስቃይና ኃዘን ስጡአት። በልብዎ፡- ንግስት ሆኜ እቀመጣለሁ፤ ባልቴትም [ባል የሌላት] አልሆንም፤ ኃዘንም ከቶ አላይም ስላላች። ስለዚህ በአንድ ቀን ሞትና ኃዘን ራብም የሆኑ መቅሰፍቶችዎ ይመጣሉ፤ በእሳትም (ፈጽማ) ትቃጠላላች፤ የሚፈርድባት እግዚአብሔር ብርቱ ነውና። ከእርስዎ ጋር የሴስኙና የተቀማጠሉ የምድር ነገሥታት ስለ እርስዎ ዋይ ዋይ እያሉ ያለቅሳሉ.... ታላቁኑ ከተማ ብርቱይቱ ከተማ ባቢሎን ወዮልሽ፤ በአንድ ሰዓት ፍርድሽ ደርሶአልና።” [ራዕይ 18÷5-10]።

“ከቅምጥልናዋ የተነሳ ባለጠጋዎች የሆኑ” “የምድር ነጋዴዎች” “ስቃይዋን ከመፍራት የተነሳ ከሩቅ ቆመው፡- በቀጭን ተልባ እግርና በቀይ ሐምራዊ ልብስ ለተጎናፀፈች በወርቅና በከበረ ድንጋይም በዕንቁም ለተሸለሙች ለታላቁኑ ከተማ ወዮላት፤ ወዮላት ይህን የሚያህል ባለጠጋነት በአንድ ሰዓት ጠፍቶአልና” [ራዕይ 18÷5-10፣ 3፣ 15-17] ይላሉ።

የእግዚአብሔር ቁጣ በሚጎበኝበት ጊዜ በባቢሎን ላይ የሚወርዱት ፍርዶች እንዲህ ያሉ ናቸው። የአመጽዋን ጽዋ ሞላች፤ ሰዓትዋም ደርሶአል፤ ለጥፋት ጎምርታላች።

የእግዚአብሔር ድምጽ የሕዝቦቹን ባርነት በሚለውጥበት ጊዜ፤ በታላቁ የሕይወት ትንቅንቅ፤ ሁሉንም ነገራቸውን ያጡት የእነርሱ መንቃት አስደንጋጭ ይሆናል። የምሕረት ጊዜ በቀጠለበት ዘመን በሰይጣን ማታለያዎች ታውረው የኃጢአት መንገዳቸውን ትክክል አድርገው ቆጥረውት ነበር። እንደ እነርሱ ካልታደሉት መብላጣቸውን በማሳየት ኃብታሞች በኩራት ይምበጠረሩ ነበር፤ ሆኖም ብልጽግናቸውን ያገኙት የእግዚአብሔርን ሕግ በመጣስ ነበር። የተራበውን ለማብላት፤ የታረዘውን ለማልበስ፤ ፍትህን ለማድረግ፤ ምሕረትንም ለመውደድ ችል አሉ። ራሳቸውን ከፍ ከፍ ለማድረግ የፍጡር ባልንጀሮቻቸውን ሞገስ ለማግኘት ፈለጉ። አሁን፤ ታላቅ ያደረጋቸውን ሁሉ ተነጠቁ፤ መናጢ ድሆች ሆኑ፤ ያለ ምሽግም ቀሩ። ከፈጣሪያቸው ይልቅ በመረጧቸው ጣኦቶቻቸው ውድመት እጅግ ደነገጡ። ነፍሳቸውን ለምድራዊ ኃብትና ተድላ ሸጡ፤ በእግዚአብሔር ዘንድ ባለፀጋ ይሆኑ ዘንድ አልወደዱም። ውጤቱም፡- ሕይወታቸው ስኬት-አልባ ሆነ። ደስታዎቻቸው ወደ ብስጭት ተቀየሩ፤ ኃብታቸው ወደ ብልሽት የተለወጠ ሆነ። የእድሜ ልክ ጥሪት በአፍታ ተጠራርጎ ተወሰደ። ታላላቅ፤ ግርማ ሞገስ ያላቸው ቤቶቻቸው ሲፈራርሱ፤ ወርቅ ብሮቻቸው ሲበተኑ ባለፀጎች እርር ኩምትር አሉ። የሰቆቃ እንጉርጉሮአቸው ግን እነርሱም ከጣኦቶቻቸው ጋራ ሊጠፉ በመሆናቸው ፍርሃት ፀጥ ተደረገ።

ኃጥአን፤ እግዚአብሔርን ወይም ባልንጀሮቻቸውን ችል በማለታቸው ሳይሆን እግዚአብሔር ስላሸነፈ በፀፀት ተሞሉ። ውጤቱ አሁን የሚታየው ስለሆነ ሙሾ አወረዱ፤ ከኃጢአታቸው ግን ንስሐ አልገቡም። ቢቻላቸውስ ድል ለመንሳት የማይፈነቅሉት ድንጋይ አይኖርም።

ያላገጡባቸውንና የተሳለቁባቸውን፤ ፈጽመው ያጠፏቸውም ዘንድ የፈለጓቸውን እነዚያውን መደቦች በቸነፈር፤ በማዕበልና በመሬት መናወጥ ውስጥ ምንም ሳይሆኑ ሲያልፉ ዓለም አዩ። ለሕጉ ተላላፊዎች እንደሚፋጅ እሳት የሆነው እርሱ ለሕዝቦቹ ከአደጋ መጠለያ እልፍኝ ነው።

የሰዎችን ሞገስ ለማግኘት እውነትን የሰዋ አገልጋይ የትምህርቶች ባህርይና ተጽዕኖ ምን እንደነበር አሁን ተረዳ። ከጠረጴዛው ፊት ሲቆም፤ በጎዳናዎች ሲራመድ፤ በተለያዩ የሕይወት ገጽታዎች ከሰዎች ጋር ሲወያይ ሁሉን የሚያይ አይን ይከተለው እንደነበር ገሃድ ሆነ። እያንዳንዱ የነፍስ ስሜት፤ እያንዳንዱ የተፃፈች መስመር፤ የተነገረችው እያንዳንዱ ቃል፤ በሐሰት ምሽግ ያርፏ ዘንድ ሰዎችን የመራች እያንዳንዱ ተግባር የተበተነች ዘር ነበረች፤ አሁን በዙሪያው ባሉ፤ በተጎሳቆሉና በጠፉ ነፍሳት ዘንድ ምርቱን ተመለከተ።

እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- “የሕዝቤን ሴት ልጅ ስብራት በጥቂቱ ይፈውሳሉ፤ ሰላም ሳይሆን ሰላም ሰላም ይላሉ። እኔም ያላሳዘንሁትን የፃድቁን ልብ በውሸት አሳዝናችኋልና፤ በሕይወትም ትኖራለህ ብላችሁ ከክፉ መንገድ እንዳይመለስ የኃጢአተኛውን እጅ አበርትታችኋልና።” [ኤር 8÷11፤ ሕዝ 13÷22]።

“የማሰማሪያየን በጎች ለሚያጠፉና ለሚበትኑ እረኞች ወዮላቸው እነሆ የሥራችሁን ክፋት እጎብኝባችኋለሁ።” “ትታረዱና ትበተኑ ዘንድ ቀናችሁ ደርሶአልና....እናንተ እረኞች አልቅሱ ጩኹም፤ እናንተ የመንጋ አውራዎች በአመድ ውስጥ ተንከባለሉ። ሽሽትም ከእረኞች ማምለጥም ከመንጋ አውራዎች ይጠፋል። (the shepherds shall have no way to flee, nor the principal of the flock to escape.)” [ኤር 23÷1፤2፤ 25÷34፤35]።

ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ትክክለኛ ግንኙነት ጠብቀው እንዳልቆዩ አገልጋዮችና ሕዝቡ አስተዋሉ። ልክና ፃድቅ የሆነው ሕግ አመንጪ በሆነው ላይ እንዳመጡ ተመለከቱ። መሬት አንድ ሰፊ የጥል ሜዳ፤ አንድ የሙስና ማቋቋም እስክትሆን ድረስ፤ መለኮታዊ መመሪያዎችን ወደ ጎን መገፍተር በሺዎች የሚቆጠሩ የክፋት፤ የፀብ፤ የጥላቻና የኃጢአት ምንጮችን ከፈተ። እውነትን አሻፈረኝ ብለው፤ ስህተትን ሲኮተኩቱ ለነበሩ ለእነርሱ አሁን የሚታያቸው እይታ ይህ ነው። አልታዘዝ ባዮችና እምነት አጉዳዮች ፈጽመው ላያገኙት ያጡትን - የዘላለማዊ ሕይወትን - የማግኘት ጥማታቸውን ምንም ቋንቋ ይገልፀው ዘንድ አይችልም። ለችሎታቸውና ለአንደበተ ርቱዕነታቸው ዓለም ሲያመልካቸው የነበሩ ሰዎች አሁን እነዚህን ነገሮች በትክክለኛ መልካቸው አይደሉም። በመተላለፍ ያጡት ምን እንደሆነ ገባቸው። ታማኝነታቸውን ሲጠየፉና ሲያፈላግባቸው በነበሩት እግር ላይ ወድቀው፤ እግዚአብሔር እንደሚወዳቸው መሰከሩ።

ሕዝቡ ሲታለሉ እንደነበረ አስተዋሉ። ወደ ጥፋት የመራኸኝ አንተ ነህ፤ አንቺ ነሽ እየተባባሉ ተወነጃጀሉ፤ ነገር ግን እጅግ መራር ውግዘታቸውን በአገልጋዮች ላይ ለመቆለል ተተባበሩ። እምነት የጎደላቸው እረኞች ስለ መልካም ነገሮች ተንብየዋል። ሰሚዎቻቸው የእግዚአብሔርን ሕግ ዋጋ ቢስ አድርገው፤ በቅድስናው የሚጠብቁትን ደግሞ እንዲያሳድዱ መርተዋል። አሁን በተስፋ መቁረጥ ውስጥ ሆነው እነዚህ አስተማሪዎች የማታለል ሥራቸውን በዓለም ፊት ተናዘዙ። እልፍ አዕላፋት በቁጣ በገኑ። “ጠፍተናል!” “የውድመታችን ምክንያት ደግሞ እናንተ ናችሁ” አሉ። ከዚያም በሐሰተኛ እረኞች ላይ ተነሱ። በአንድ ወቅት እጅግ አድናቂዎቻቸው የነበሩ እነርሱ ራሳቸው እጅግ አሰቃቂ የሚባለውን እርግማን አኸጎደጉዱባቸው። የክብር ዘውድ ሲደፋላቸው የነበሩት እነዚያው እጆች ሊያጠፏቸው ተዘረጉ። የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ሊያርዱ የነበሩ ሰይጅች አሁን ጠላቶቻቸውን ለማጥፋት ጥቅም ላይ ዋሉ። በሁሉም ስፍራ ጥልና ደም መፋሰስ ሆነ።

“እግዚአብሔር ከአሕዛብ ጋር ክርክር አለውና ድምጽ እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ ይደርሳል፤ ከስጋ ለባሽ ሁሉ ጋር ይፋረዳል፤ ኃጢአተኞችንም ለሰይፍ አሳልፎ ይሰጣል” [ኤር 25÷31]። ለስድስት ሺህ ዓመታት ታላቁ ተጋድሎ (ተቃርኖ) ሲካሄድ ኖሮአል። የሰውን ልጆች ያስጠነቅቁ፤ እውቀት እንዲኖራቸውና እንዲድኑ ያደርጉ

ዘንድ የእግዚአብሔር ልጅና ሰማያዊ መልዕክተኞች ከክፉው ኃይል ጋር ሲፋለሙ ቆይተዋል። አሁን ሁሉም ውሳኔአቸውን አድርገዋል፤ ከእግዚአብሔር ጋር ከሚያደርገው ጦርነት ኃጥአን ሙሉ ለሙሉ ከሰይጣን ጋር አብረዋል። የተረገጠው ሕጉ ስልጣን ትክክል እንደሆነ እግዚአብሔር የሚያሳይበት ሰዓት መጥቶአል። አሁን ተቃርኖው ከሰይጣን ጋር ብቻ አይደለም፤... ከሰዎችም ጋር እንጂ። “እግዚአብሔር ከአሕዛብ ጋር ክርክር አለውና”፤ “ኃጥአተኞችንም ለሰይፍ አሳልፎ ይሰጣል።” [ኤርም 25÷31]

“ስለተሰራው ርኩሳት ሁሉ በሚያለቅሱና በሚተክቡ ሰዎች ግንባር ላይ” የመዳን ምልክት ተጽፎአል [ሕዝ 9÷4]። አሁን በሕዝቅኤል ራዕይ፣ የሚያጠፋ መሳሪያዎች በያዙ ሰዎች የተወከለው፣ እንዲህ ተብሎም ትዕዛዝ የተሰጠው የሞት መልአክ ይመጣል፡- “ሽማግሌውን፣ ጎበዙን፣ ቆንጆይቱንም፣ ህፃናቶችንም፣ ሴቶችን ፈጽማችሁ ግድለት፤ ነገር ግን ምልክቱ ወዳለበት ሰው ሁሉ አትቅረቡ፤ በመቅደሴም ጀምሩ።” ነብዩ እንዲህ ይላል፡- “በቤቱም አንፃር ባሉ ሽማግሌዎች ጀምሩ።” “They began at the ancient men which were before the house.” [ሕዝ 9÷1-6]። የውድመት ሥራ፣ የሕዝቡ መንፈሳዊ ጠባቆች እንደሆኑ በመሰከሩት መካከል ተጀመረ፤ ሐሰተኛ ዘቦች መጀመሪያ ወዳቂዎች ሆኑ። ሊታዘንላቸው ወይም ሊተርፉ የሚችሉ አንዳች የሉም። ወንዶች፣ ሴቶች፣ ልጃገረዶችና ትናንሽ ልጆች አንድ ላይ ጠፉ።

“በምድር በሚኖሩት ላይ በበደላቸው ምክንያት ቁጣውን ያመጣባቸው ዘንድ እነሆ እግዚአብሔር ከስፍራው ይወጣል፤ ምድርም ደምዋን ትገልጣለች ሙታኖቻቸውንም ከእንግዲህ አትከድንም” [ኢሳ 26÷21]። “እግዚአብሔርም ከየሩሳሌም ጋር የተዋጉትን አሕዛብ ሁሉ የሚቀጽፍበት ቸነፈር ይህ ነው፤ በእግራቸው እንደቆሙ ሥጋቸው ይበሰብሳል፤ ዓይኖቻቸውም በአይነስባቸው ውስጥ ይበሰብሳሉ፤ ምላሳቸውም በአፋቸው ውስጥ ይበሰብሳሉ። በዚያም ቀን ከእግዚአብሔር ዘንድ ታላቅ ሽብር በእነርሱ ላይ ይሆናል፤ እያንዳንዱም የባልንጀራውን እጅ ይይዛል፤ እጁም በባልንጀራው ላይ ይነሳል” [ዘካ 14÷12፣13]። በራሳቸው በሚነደው ፍላጎቶቻቸው የእብደት ጥል ውስጥ ሆነው፣ በኃይል በሚወርደው ባልተቀላቀለው በእግዚአብሔር ቁጣ፣ የምድር ነዋሪዎች ኃጥአን ወደቁ — ካህናት፣ ገዢዎችና ሕዝቡ፣ ባለጠጋና ድኃ፣ የከበረና የተዋረደ “በዚያም ቀን የእግዚአብሔር ግዳዮች ከምድር ዳር ጀምሮ እስከ ምድር ዳር ድረስ ይሆናሉ፤ አይለቀስላቸውም፤ አይከማቹም፤ አይቀበሩምም።” [ኤር 25÷33]።

ክርስቶስ በሚመጣበት ጊዜ፣ ኃጥአን ከምድረ ገጽ ይጠፋሉ፡- ከአፉ በሚወጣው መንፈስ ይበላሉ፤ በክብሩም ነፀብራቅ ይጠፋሉ። ክርስቶስ ሕዝቦችን ወደ እግዚአብሔር ከተማ ይወስዳቸዋል፤ ምድርም ነዋሪ አልባ ትደረጋለች። “እነሆ እግዚአብሔር ምድርን ባዶ ያደርጋታል፤ ባድማም ያደርጋታል፤ ይገለብጣትማል፤ በእርስዋም የተቀመጡትን ይበትናል።” “ምድር መፈታትን ትፈታለች፤ ፈጽማም ትበላሻለች፤ እግዚአብሔር ይህንን ቃል ተናግሯልና።” “ሕጉን ተላልፈዋልና ስርዓቱንም ለውጠዋልና የዘላለሙን ቃል ኪዳንም አፍርሰዋልና። ስለዚህ መርገም ምድርን ትበላለች፤ በእርስዋም የተቀመጡ ይቀጣሉ፤ ስለዚህ የምድር ሰዎች ይቃጠላሉ፤ ጥቂት ሰዎችም ይቀራሉ።” [ኢሳ 24÷1፣3፣5፣6]።

መላዋ ምድር ምንም የሌለባት ምድረ በዳ መሰለች። በመሬት መንቀጥቀጥ የወደሙት ከተሞችና መንደሮች፣ የተፈነገሉት ዛፎች፣ በባህር የተወረወሩት ወይም በምድር በራስዋ የተተፉት የተሰነጣጠቁ ቋጥኞች፣ በምድር ላይ ተበትነዋል፤ ከምድር በታች ያሉ ዋሻዎችም ከመሰረታቸው የተቀደዱት ተራሮች የት እንደነበሩ ምልክት ሆኑ።

አሁን በስርዐት ቀን በሚደረገው የመጨረሻው ክቡር አገልግሎት የተመሰለው ክስተት ይከናወናል። በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ የሚከናወነው አገልግሎት፤ በኃጢአትም መስዋዕት ደም አማካኝነት የእሥራኤል ኃጢአት በተወገደ ጊዜ፤ የሚለቀቀው ሕያው ፍየል በእግዚአብሔር ፊት ይቀርብ ነበር፤ የሊቀ ካህኑም ጉባኤ ባለበት በእርሱ ላይ “የእሥራኤልን ልጆች በደል ሁሉ መተላለፋቸውንም ሁሉ ኃጢአታቸውንም ይናዘዛል፤ በፍየሉም ራስ ላይ ያሸክመው” [ዘሌዋ 16÷21] ነበር። በተመሳሳይ ሁኔታ የስርዐት ሥራ በሰማያዊው መቅደስ በተፈፀመ ጊዜ፤ በእግዚአብሔርና በሰማያዊ መላእክት ፊት፤ በተዋጁትም ሰራዊት ፊት የእግዚአብሔር ሕዝቦች ኃጢአት በሰይጣን ላይ ይደርጋል፤ እንዲፈጽሙት ላደረጋቸው ክፋት ሁሉ ጥፋተኛ መሆኑ ይታወቃል። የሚለቀቀው ፍየል ሰው ወደማይኖርበት ምድር በዳ ይሰደድ እንደነበረ፤ እንዲሁ ሰይጣን ባዶ ወደ ሆነችው፤ ማንም ወደማይኖርበት፤ ቀፋፊ ምድር በዳ ወደሆነችው ምድር ይለቀቃል።

ስለ ሰይጣን መወገድ፤ ምድርም ወደምትገባበት የምስቅልቅልና የውድመት ሁኔታ ገላጭ [የሱስ] አስቀድሞ ይናገራል። ይህ ሁኔታም ለአንድ ሺህ አመት እንደሚቆይ ይናገራል። የጌታን ዳግም ምፅዓት ትዕይንቶችና የኃጥአንን ጥፋት ከገለፀ በኋላ ትንቢቱ ይቀጥላል፡- “የጥልቁንም መክፈቻና ታላቁን ሰንሰለት በእጁ የያዘ መልአክ ከሰማይ ሲወርድ አየሁ። የቀደመውንም እባብ ዘንዶውንም እርሱም ዲያብሎስና ሰይጣን የተባለውን ያዘው፤ ሺህ ዓመትም አሰረው፤ ወደ ጥልቅም ጣለው አሕዛብንም ወደፊት እንዳያስት ሺህ ዓመት እስኪፈፀም ድረስ በእርሱ ላይ ዘግቶ ማህተም አደረገበት፤ ከዚያም በኋላ ለጥቂት ጊዜ ይፈታ ዘንድ ይገባዋል።” [ራዕይ 20÷1-3]።

“ጥልቁ [ዲካ የሌለው ጉድጓድ/bottomless pit]” የሚለው አገላለጽ በምስቅልቅልና በጽልመት ውስጥ የምትሆነውን ምድር እንደሚወክል በሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶችም ማስረጃ አለ። “በመጀመሪያ” ስለነበረው የምድር ሁኔታ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ “ምድርም ባዶ ነበረች፤ አንዳችም አልነበረባትም (without form & void)፤ ጨለማም በጥልቁ ላይ ነበረ” ይላል [ዘፍጥረት 1÷2]። [እዚህ ላይ “በጥልቁ፤ deep” ተብሎ የተተረጎመው ቃል በራዕይ 20÷1-3 “ጥልቁ፤ bottomless” ተብሎ ከተተረጎመው ጋር ተመሳሳይ ነው]። ቢያንስ በከፊል ምድር ወደዚህ ሁኔታ እንደምትመለስ ትንቢት ያስተምራል። ወደ ታላቁ የእግዚአብሔር ቀን እየተመለከተ ነብዩ ኤርምያስ እንዲህ ይላል፡- “ምድሪቱንም አየሁ፤ እነሆም ባዶ ነበረች አንዳችም አልነበረባትም [was without form & void]፤ ሰማያትንም አየሁ፤ ብርሐንም አልነበረባቸውም። ተራሮችን አየሁ እነሆም ተንቀጥቀጡ፤ ኮረብቶችም ሁሉ ተናወጡ። አየሁ እነሆም ሰው አልነበረም፤ የሰማይም ወፎች ሁሉ ሸሸተው ነበር። አየሁ እነሆም ፍሬያማ እርሻ ምድር በዳ ሆነች፤ ከተሞችም ሁሉ ከእግዚአብሔር ፊት ከጽኑ ቁጣው የተነሳ ፈርሰው ነበር” [ኤር 4÷23-27]።

የሰይጣንና የክፉ መላእክት የአንድ ሺህ ዓመት መኖሪያ የሚሆነው እዚህ ነው። ያልወደቁትን ይፈትንና ይረብሽ ዘንድ ወደሌሎች ዓለማት መግባት አይፈቀድለትም፤ በምድር የተወሰነ ይሆናል። ታሰረ የሚባለው ከዚህ አንፃር ነው፤ ኃይሉን የሚጠቀምባቸው የሚቀሩ አንዳች ነገሮች የሉም። ለብዙ ምዕተ ዓመታት ብቸኛ ደስታው ከነበረው የማታለልና የማጥፋት ሥራው ሙሉ ለሙሉ ይለያያል።

ነብዩ ኢሳይያስ ስለ ሰይጣን ከስልጣን መውረድ ሲመለከት እንዲህ ይላል፡- “አንተ የንጋት ልጅ አጥቢያ ኮከብ ሆይ እንዴት ከሰማይ ወደቅህ! አሕዛብንም ያዋረድህ አንተ ሆይ እንዴት እስከ ምድር ድረስ ተቆረጥህ!” “አንተ በልብህ ወደ ሰማይ አርጋለሁ ዙፋኔንም ከእግዚአብሔር ከዋክብት በላይ ከፍ ከፍ

አደርጋለሁ።” “በልዑልም እመሰላለሁ (I will be like the Most High) አልህ። ነገር ግን ወደ ሲኦል ወደ ጉድጓድም ጥልቅ ትወርዳለህ። የሚያዩህ ይመለከቱሃልና፡- በውኑ ምድርን ያንቀጠቀጠ መንግሥታትንም ያናወጠ፤ ዓለሙንም ሁሉ ባድማ ያደረገ፤ ከተሞችንም ያፈረሰ ምርኮኞችንም ወደ ቤታቸው ያልሰደደ ሰው ይህ ነውን ብለው ያስተውሉሃል።” [ኢሳ 14፡12-17]።

ለስድስት ሺህ አመት የቀጠለው የሰይጣን የአመጽ ሥራ “ምድርን ያንቀጠቀጠ” ነበር። “ዓለሙን ሁሉ ባድማ አደረገ፤ ከተሞችንም አፈረሰ”፤ “ምርኮኞችንም ወደ ቤታቸው አልሰደደም።” ለስድስት ሺህ አመት እስር ቤቱ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ተቀብሎአል፤ ለዘላለምም እስረኛ አድርጎ ይይዛቸው ነበር። ሆኖም ግን ክርስቶስ እሥራቱን ፈትቶ እስረኞችን ነፃ አድርጓል።

አሁን ኃጥአን እንኳ ከሰይጣን ኃይል ውጭ ሆነዋል። ኃጢአት ያመጣውን የእርግማን ውጤት እንዲያስተውል ከክፉ መልአክቱ ጋር ብቻውን ቀርቷል። “የአሕዛብ ነገሥታት ሁሉ በቤታቸው በመቃብር በክብር አንቀላፍተዋል። አንተ ግን እንደተጠላ ቅርንጫፍ ከመቃብርህ ተጥላሃል (ወጥተሃል)....ምድርህን አጥፍተሃልና ሕዝብህንም ገድለሃልና ከእነርሱ ጋር በመቃብር በአንድነት አትሆንም።” [ኢሳ 14፡18-20]።

የእግዚአብሔርን ሕግ በመቃወም ማመጽ የሚያመጣውን ውጤት ያይ ዘንድ በምድረበዳዋ ምድር ለአንድ ሺህ ዓመታት ወዲያ ወዲህ ይንከራተትባታል። በዚህ ጊዜ ስቃይ እጅግ ከባድ ነው። ከወደቀ ጀምሮ የማያቋርጥ የሥራ ሕይወቱ የጥሞና ማሰላሰሉን አጥፍቶበታል (በጥንቃቄ የማሰብ ችሎታው/ትውስታው ጠፍቶአል)፤ አሁን ግን ኃይሉን አጥቶ፤ በሰማይ መንግሥት ላይ ካመጸ ከመጀመሪያ ጊዜ አንስቶ ስለተጨዋው ሚና እንዲያሰላስል፤ ስለሰራው ክፋት ሁሉ፤ ስለሚሰቃይበት የወደፊት አስፈሪ ክስተት፤ በፍርሃትና በመንቀጥቀጥ እንዲጠብቅ፤ እንዲሰሩ ምክንያት ስለሆነባቸው ኃጢአቶችም እንዲቀጣ ተትቶአል።

የሰይጣን መታሰር ለእግዚአብሔር ሕዝቦች ደስታንና ሐሴትን ያመጣል። ነብዩ እንዲህ ይላል፡- “በዚያ ቀን እንዲህ ይሆናል፤ እግዚአብሔር ከኃዘንህና ከመከራህ ከተገዛህለትም ከጽኑ ባርነት ያሳርፍሃል፤ ይህንንም ምሳሌ በባቢሎን ንጉሥ [እዚህ ላይ ሰይጣንን የሚወክል ነው] ላይ ታነሳለህ። እንዲህም ትላለህ፡- አስጨናቂ እንዴት አረፈ [ተወ]! አስገባሪም እንዴት ፀጥ አለ! እግዚአብሔር የዝንጉዎችን በትር ሰበረ፤ የሰለጠኑትንም ሽመለ። አሕዛብን በቁጣው የመታ፤ በማያቋርጥ መምታት። በመዓቱም አሕዛብን በታቹ ያደረገ፤ አሳዳጃቸው የሚከለክለው ሳይኖር።” [ኢሳ 14፡3-6]።

በሺህ አመት ጊዜ፤ በመጀመሪያውና በሁለተኛው ትንሳኤ መካከል፤ የኃጥአን ፍርድ ይከናወናል። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለዚህ ፍርድ ሲያመለክት ዳግም ምፅዓቱን ተከትሎ የሚመጣ ክስተት እንደሆነ ይጠቁማል። “ስለዚህ በጨለማ የተሰወረውን ደግሞ ወደ ብርሐን የሚያመጣ የልብንም ምክር የሚገልጥ ጌታ እስኪመጣ ድረስ ጊዜው ሳይደርስ አንዳች አትፍረዱ” [1ኛ ቆሮ 4፡5]። ዳንኤልም ሲናገር በዘመናት የሸመገለው በመጣ ጊዜ “ፍርድ ለልዑል ቅዱሳን ተሰጣቸው” [ዳንኤል 7፡22]። በዚህ ጊዜ ፃድቃን ለእግዚአብሔር እንደ ነገሥታትና ካህናት ሆነው ይነግሳሉ (ይገዛሉ)። ዮሐንስ በራዕይ እንዲህ ይላል፡- “ዙፋኖችንም አየሁ፤ በርሳቸውም ተቀመጡባቸው፤ ፍርድም ተሰጣቸው።” “የእግዚአብሔርና የክርስቶስ ካህናት ይሆናሉ፤ ከእርሱም ጋር ሺህ ዓመት ይነግሳሉ” [ራዕይ 20፡4፤6፤ 1ኛ ቆሮ 6፡2፤3]። በጳውሎስ አስቀድሞ እንደተነገረው “ፃድቃን በዓለም ላይ የሚፈርዱት” በዚህ ጊዜ ነው [ራዕይ 20፡4፤6፤ 1ኛ ቆሮ 6፡2፤

3]። ሥራቸውን ከሕገ መጽሐፍ (ከመጽሐፍ ቅዱስ) ጋር እያወዳደሩ በአካል ላይ እንደተሰራው መጠን እያንዳንዱን ጉዳይ እየወሰኑ፤ ከክርስቶስ ጋር በአንድነት በኃጥአን ላይ ይፈርዳሉ። ከዚያም ኃጥአን ሊገጥማቸው ያለው የስቃይ ፈተና እንደሥራቸው ተለክቶ ይቀመጣል። በየስማቸውም አንጻር በሞት መጽሐፍ ይሰፍራል።

ሰይጣንና ርኩስ መላእክቱም በክርስቶስና በሕዝቦቹ ይዳኛሉ። ጳውሎስ ይላል፡- “በመላእክት እንኳ እንድንፈርድ አታውቁምን?” [ራዕይ 20፡4፤6፤ 1ኛ ቆሮ 6፡2፤3]። ይሁዳም ሲናገር፤ “መኖሪያቸውን የተውትን እንጂ የራሳቸውን አለቅነት ያልጠበቁትን መላእክት በዘላለም እሥራት ከጨለማ በታች እስከታላቁ ቀን ፍርድ ድረስ ጠብቋቸዋል።” [ይሁዳ 6]። በሺው አመት መጨረሻ ሁለተኛው ትንሣኤ ይሆናል። “የተጻፈው ፍርድ” ይተገበር ዘንድ በእግዚአብሔርም ፊት ይቀርቡ ዘንድ ኃጥአን ከሞት ይነሳሉ። እዚያም ገላጫ[የሱስ] የጻድቃንን ትንሣኤ ካብራራ በኋላ እንዲህ ይላል፤ “የቀሩቱ ሙታን ግን ይህ ሺህ አመት እስኪፈጸም ድረስ በሕይወት አይኖሩም” [ራዕይ 20፡5]። ኢሳይያስም ኃጥአንን በተመለከተ ሲናገር፤ “ግዛቶች በጉድጓድ እንደሚከማቹ በአንድነት ይከማቻሉ በግዛት ቤትም ውስጥ ተዘግተው ይኖራሉ፤ ከብዙ ቀንም በኋላ ይገበኛሉ።” [ኢሳ 24፡22]።

ምዕራፍ ፶፪—ተጋድሎው አበቃ

በአንድ ሺው ዓመት መጨረሻ ክርስቶስ ወደ ምድር ተመለሰ። የተዋጁት ሰራዊትና የመላእክት አጃቢዎች ይከተሉታል። በታላቅ ክብር ሲወርድ ሳለ የሞቱት ኃጥአን ፍርዳቸውን ይቀበሉ ዘንድ እንዲነሱ አዘዛቸው። እጅግ ታላቅ ሰራዊት፣ እንደ ባህር አሸዋ የማይቆጠሩ ሆነው ወጡ። በመጀመሪያው ትንሳኤ ከተነሱት ጋር ሲነፃፀር እንዴት ያለ ልዩነት ነው! ፃድቃን የማይሞት ወጣትነትና ውበት ተላብሰው ነበር። ኃጥአን ግን የህመምና የሞት ምልክቶችን ተሸክመዋል።

የእግዚአብሔርን ልጅ ክብር ያይ ዘንድ፣ በዚያ እልፍ አዕላፋት ውስጥ ያለ የእያንዳንዱ አይን ዘረ። የኃጥአን ሰራዊት በአንድ ድምጽ “በጌታ ስም የሚመጣ የተባረከ ነው” ብለው ጮኹ። ይህንን ጮኹት የሚያነሳሳው ለየሱስ ያለው ፍቅር አይደለም። የእውነት ኃይል፣ ቃላቱ፣ ፈቃደኛ ካልሆኑ ከንፈሮች ፈንቅለው ይወጡ ዘንድ ገፋቸው። ኃጥአን ወደ መቃብር ሲወርዱ እንደነበሩት፣ ለክርስቶስ በነበራቸው በተመሳሳይ ጠላትነት፣ በዛው ተመሳሳይ የአመጽ መንፈስ ሆነው ከመቃብር ወጡ። ያለፈውን የሕይወታቸውን ግድፈት ያርሙ ዘንድ የሚያስችላቸው አዲስ የምሕረት ጊዜ አይሰጣቸውም። በዚህ የሚተረፍ አንዳች ነገር የለም። የእድሜ ልክ መተላለፍ ልባቸውን አላለሰለሰውም። ሁለተኛ የምሕረት ጊዜ ቢሰጥ ኖሮ ልክ እንደመጀመሪያው ሁሉ የእግዚአብሔርን መጠይቆች ገሸሽ በማለትና እርሱንም በመቃወም አመጽ በማነሳሳት ጥቅም ላይ ይውል ነበር።

ክርስቶስ ከትንሳኤው በኋላ ባረገበት፣ መላእክትም የመመለሱን ተስፋ በደገሙበት በደብረዘይት ተራራ ላይ ወረደ። ነብዩ እንዲህ ይላል፡- “እግዚአብሔርም አምላኬ ይመጣል ቅዱሳኑም ሁሉ ካንተ ጋራ።”፤ “በዚያም ቀን እግሮቼ በየሩሳሌም ትይዩ በምሥራቅ በኩል ባለው በደብረዘይት ተራራ ላይ ይቆማሉ... እጅግም ታላቅ ሸለቆ ይሆናል።” “እግዚአብሔርም በምድር ሁሉ ይነግሳል፤ በዚያ ቀን እግዚአብሔር አንድ ይሆናል፤ ስሙም አንድ (there shall be one Lord, and his name one)” [ዘካ 14፡5-4፡9]። አዲሲቱ የሩሳሌም፣ በሚያስገርም ውበትዋ ከሰማይ ስትወርድ ፀድቶና ተዘጋጅቶ በሚቀበላት ስፍራ አረፈች፤ ከዚያም ክርስቶስ ከሕዝቦቹና ከመላእክቱ ጋር ወደ ቅድስቲቱ ከተማ ገቡ።

አሁን ሰይጣን ለመጨረሻው ታላቅ የበላይነት ግብግብ ይዘጋጃል። ኃይሉ የተወሰደበት፣ ከማታለል ሥራውም ተገልጦ የክፋት ልዑል ጎስቋላና ኃዘንተኛ ሆኖአል፤ ሆኖም የሞቱት ኃጥአን ሲነሱና እልፍ አዕላፋት በእሱ ጎን ሆነው ሲያይ ተስፋው አንሰራራ፤ እናም ታላቁን ተጋድሎ ላለመሸነፍ ቆረጠ። የጠፉትን የጦር ሰራዊት በባንዲራው ስር አሰልፎ በመምራት፣ በእነርሱ አማካኝነት እቅዱን ተግባራዊ ለማድረግ ይጥራል። ኃጥአን የሰይጣን ምርኮኞች ናቸው። ክርስቶስን ባለመቀበላቸው የአማፂውን መሪ አስተዳደር ተቀብለዋል። የሚያቀርባቸውን ኃሳቦች ለመቀበል ትዕዛዛቱንም ለማድረግ የተዘጋጁ ናቸው። ሆኖም ልክ እንደመጀመሪያው አታላይነቱ እሱ ራሱ ሰይጣን እንደሆነ እውቅና አይሰጥም። የተገባው የዓለም ባለቤት፣ ርስቱም ያለአግባብ የተወሰደበት ልዑል እንደሆነ ይናገራል። ለተሞኙት ተገዢዎቹ ራሱን አዳኝ አድርጎ በማቅረብ ኃይሉ ከመቃብር እንዳስነሳቸው፣ እጅግ ጩካኝ ከሆነው አንባገነንም ሊያድናቸው እንደሆነ ይነግራቸዋል። የክርስቶስ መገኘት ከዚያ ስለተወገደ፣ ንግግሩን ለመደገፍ ሰይጣን ተዓምራትን ያደርጋል። ደካማውን አጠንክሮ፣ ሁሉንም በራሱ መንፈስና ኃይል ያነሳሳቸዋል። የቅዱሳንን ሰፈር ለማጥቃት ሊመራቸው፣ የእግዚአብሔርንም ከተማ ለመያዝ ኃሳብ ያቀርባል። በዲያብሎሳዊ ትዕቢት ተሞልቶ ከሞት

ወደ ተነሱት የማይቆጠሩ ሚሊዮኖች በመጠቀም መሪያቸው እንደመሆኑ ከተማዋን ለመገልበጥ በእርግጥ የሚቻለውና ዙፋኑንና መንግሥቱን እንደገና ለመያዝ የሚችል መሆኑን ያውጃል።

በዚያ ሰፊ መንጋ ውስጥ ከውኃ ጥፋት በፊት የነበሩ፣ እረጅም እድሜ ይኖሩ የነበሩ እልፍ አዕላፋት አሉ። ለወደቁ መላእክት እጅ ሰጥተው ጥበባቸውንና እውቀታቸውን ሁሉ ለራሳቸው ከፍ ከፍ ማለት ያዋሉ በአካል የገዘፉና በእውቀት የመጠቁ ሰዎች፤ አስደናቂ የጥበብ ሥራቸውና ተሰጥጦቸው ዓለም ምጡቅነታቸውን እንዲያመልክ የመራ፣ ነገር ግን ጭካኔያቸውና የክፋት ፈጠራዎቻቸው ምድርን ያረከሰ፣ የእግዚአብሔርን መልክ ያጠፋ፣ ከፍጥረቱ ቆርጦ እንዲጥላቸው ያደረጉት ሰዎች በዚያ አሉ። አገራትን የወረሩ ነገስታትና የጦር መኮንኖች፣ በጦር ግንባር ተሸንፈው የማያውቁ፣ ደፋር፣ ኩሩ፣ ዜዴያቸው መንግሥታትን ያንቀጠቀጡ፣ ጉጉት ያላቸው ጦረኞች አሉ። በመሞታቸው ምክንያት ለውጥ አልተለማመዱም። ከመቃብራቸው ሲወጡ የኃሳብ ፍሰታቸውን ልክ ከቆሙበት እንደገና አስቀጠሉት። ሲወድቁ ተቆጣጥሯቸው በነበረው በዚያው የመውረር ጥማት የሚንቀሳቀሱ ናቸው።

ሰይጣን ከመላእክቱ ጋር፣ ከዚያም ከእነዚህ ነገስታት፣ ወራሪዎችና ኃይላን ሰዎች ጋር ተመካከረ። ከጎናቸው የተሰለፉትን ጥንካሬና የቁጥር ብዛት አይ፤ እናም በከተማዋ ውስጥ ያለው ጦር ከእነርሱ ጋር ሲነፃፀር ትንሽ በመሆኑ መሸነፍ እንደሚችል ተናገሩ። የአዲሲቱን የሩሳሌምን ኃብትና ክብር ለመውረስ እቅዳቸውን አወጡ። ሁሉም ወዲያውኑ ለጦርነት መዘጋጀት ጀመረ። ጥበበኞች የጦር መሳሪያዎችን ሰሩ፤ በስኬታቸው ስሙጥር የሆኑ የጦር መሪዎች ለጦርነት ያሾሩ ሰዎችን በጦር ሽምባልና ብርጌድ ከፋፈሏቸው።

በመጨረሻም ወደፊት የመንቀሳቀስ ትዕዛዝ ተሰጠ — በምድራዊ ወራሪዎች ዘንድ ተደራጅቶ የማያውቅ፣ ጦርነት በምድር ላይ ከተጀመረ ጀምሮ፣ በዘመናት ሁሉ የነበሩት ኃይላት አንድ ላይ ቢሰለፉ፣ ፈጽመው የማይተካከሉት ጦር — የማይቆጠረው ሰራዊት ተንቀሳቀሰ። ከጦረኞች ሁሉ ይልቅ ኃይል የሆነው ሰይጣን ሰራዊቱን እየመራ መላእክቱም በዚህ የመጨረሻ ፍልሚያ ኃይላቸውን አስተባበሩ። ነገሥታትና ጦረኞች በእርሱ ስር ሆነው እልፍ አዕላፋትም በየተመደቡበት ብርጌድ በየመሪዎቻቸው ስር ሆነው ተከታተሉ። ዝንፍ በማይል ወታደራዊ ሰልፍ የተሰደሩት ተዋረዶች በተሰባበረውና በወጣ ገባው ምድር ላይ ወደ እግዚአብሔር ከተማ ገሰገሱ። በየሱስ ትዕዛዝ የአዲሲቱ የሩሳሌም በሮች ተዘጉ፤ የሰይጣን ሰራዊትም ከተማዋን ከበው ለጥቃት ዝግጁ ሆኑ።

አሁን፣ ክርስቶስ እንደገና ጠላቶቹ እንዲያይት ሆነ። በከተማይቱ በላይ ራቅ ብሎ በተወለወለ ወርቅ መሰረት ላይ ዙፋኑ ከፍ ብሎ አለ። በዚህ ዙፋን ላይ የእግዚአብሔር ልጅ ተቀምጦአል፤ በዙሪያውም የመንግሥቱ ተገዥዎች አሉ። የክርስቶስን ኃይልና ግርማ የትኛውም ቋንቋ ሊገልፀው፣ ብዕር ሊስለው አይችልም። የዘላለማዊው አባት ክብር ልጁን ከቧለ። የመገኘቱ ብርሃን የእግዚአብሔርን ከተማ ሞልቷታል፤ በበሮችዋም ወደ ውጪ እየፈሰሰ ነፃብራቁ ምድርን አጥለቀለቃት።

ከዙፋኑ ቀጥሎ ያሉት በአንድ ወቅት በሰይጣን ዓላማ ቅንዓት የነበራቸው፣ ነገር ግን ከእሳት የተነጠቁ ትንታኝ አዳኞቻቸውን በጥልቅ፣ ኃይል መሰጠት የተከተሉ ናቸው። ከእነርሱ ቀጥለው ደግሞ በሐሰትና በክህደት መካከል ተከበው ሳለ የክርስቲያን ባህርይን ወደ ፍጽምና ያሳደጉ፣ የክርስትናው ዓለም እንደቀረ ያወጀውን የእግዚአብሔርን ሕግ ያከበሩና በዘመናት ሁሉ የነበሩ ለእምነታቸው የተሰው ሚሊዮኖች ይገኛሉ። ከዚያም ቀጥሎ “አንድ እንኳ ሊቆጥራቸው የማይችል ከሕዝብና ከነገድ፣ ከወገንም ከቋንቋም ሁሉ፣ እጅግ

ብዙ ሰዎች “ነጭ ልብስም ለብሰው የዘንባባንም ዝንጣፊዎች በእጆቻቸው ይዘው፣ በዙፋኑና በበጉ ፊት” [ራዕይ 7÷9] ነበሩ። ጦርነታቸው አብቅቷል፤ ውድድሩን ሩጠው፣ ወደ ሽልማቱ ደርሰዋል። በእጃቸው ያለው የዘንባባ ዝንጣፊ የድላቸው ምልክት ነው፤ ነጭ መጎናፀፊያ ደግሞ አሁን የእነርሱ የሆነው ነቁጣ የሌለበት የክርስቶስ ጽድቅ አርማ ነው።

በሰማይ ጣሪያዎች እየተመላለሰ የሚያስተጋባ የምስጋና መዝሙር የተዋጀት ዘመሩ። “በዙፋኑ ላይ ለተቀመጠው ለአምላካችንና ለበጉ ማዳን ነው አሉ።” መላእክትና ሱራፌሎች በአምልኮ ድምፃቸውን አዋሃዱ። የተዋጀት የሰይጣንን ኃይልና ተንኮል ስላይ፣ ከመቼውም ጊዜ በላይ፣ ከክርስቶስ በቀር ሌላ ኃይል አሸናፊዎች ሊያደርጋቸው እንደማይችል አስተውለዋል። በዚያ በሚያንፀባርቀው ሕዝብ መኃል በራሳቸው ኃይልና መልካምነት እንዳሸነፉ አድርገው ድነትን እንዳገኙ የሚቆጥሩ አንዳት የሉም። ስለሰሩት ወይም ስለተሰቃዩት ነገር አንዳት የሚባል የለም፤ የእያንዳንዱ መዝሙር ሽክም፣ የእያንዳንዱ ዜማ ዋና ሃሳብ “ማዳን ለአምላካችንና ለበጉ” የሚል ነው።

በተሰበሰቡት የምድርና የሰማይ ነዋሪዎች ፊት የእግዚአብሔር ልጅ የመጨረሻው ንግስና (ሥርዓት-ዘውድ) ተከናወነ። እናም አሁን ማንም በማይተከከለው ግርማና ኃይል ተላብሶ የነገሥታት ንጉሥ በመንግሥቱ ላይ ባመፁት ላይ ፍርድ በማወጅ ሕጉን በተላለፉትና ሕዝቦቹን በጨቆኑት ላይ ፍርድን አወጀ። የእግዚአብሔር ነብይ እንዲህ ይላል፡- “ታላቅና ነጭ ዙፋንን በእርሱም ላይ የተቀመጠውን አየሁ፤ ምድርና ሰማይም ከፊቱ ሸች፣ ስፍራም አልተገኘላቸውም። ሙታንንም ታናናሾችንና ታላላቆችን በዙፋኑ ፊት ቆመው አየሁ። መጽሐፍትም ተከፈቱ፣ ሌላ መጽሐፍም ተከፈተ፣ እርሱም የሕይወት መጽሐፍ ነው። ሙታንም በመጽሐፍ ተጽፎ እንደነበረ እንደ ሥራቸው መጠን ተከፈሉ።” [ራእይ 20÷21፣12]።

የመዝገብ መጻሕፍት እንደተከፈቱ፣ የክርስቶስም ዓይን በኃጥአን ላይ ሲያርፍ፣ የሰሩትን እያንዳንዱን ኃጢአት አስታወሱ። ከንጽህናና ከቅድስና መንገድ እግሮቻቸው የት ላይ እንዳፈነገጡ፣ ኩራትና ዓመጽ የእግዚአብሔርን ሕግ በመጣስ ምን ያህል እርቀት እንደወሰዱባቸው አይ። ኃጢአትን በማጣጣም ያበረታቷቸው የሚገፋፉ ፈተናዎች፣ እንዲጣመሙ የተደረጉ በረከቶች፣ የተጠሉ የእግዚአብሔር መልዕክተኞች፣ ችላ የተባሉ ማስጠንቀቂያዎች፣ ግትርና ፀፀት የለሽ በሆነ ልብ እየተመታ የሚመለሰው የምሕረት ማዕበል—እነዚህ ሁሉ በእሳት እንደተፃፉ ፊደላት ሆነው ታዩ።

ከዙፋኑ በላይ መስቀሉ ተገለጠ። ትዕይንቶችን ዳር እስከ ዳር በሚያሳይ መልኩ የአዳም ፈተናና ውድቀት፣ ከዚያም በተከታታይ የመጡት የታላቁ የማዳን እቅድ ክስተቶች ታዩ። የአዳም የተዋረደ መወለድ፣ የህፃንነቱ ቀላልና የመታዘዝ ሕይወት፣ በዮርዳኖስ ጥምቀቱ፣ ፆሙና የምድረበዳ ፈተናው፣ ተወዳዳሪ የሌለውን የሰማይን በረከት ለሰዎች የገለጠበት ሕዝባዊ አገልግሎቱ፣ በፍቅርና በምሕረት አድራጎት የተጨናነቁት ቀናት፣ የሌሊት ፀሎቶችና ፀጥ ባሉት ተራሮች መቆየት፣ ለመልካም አድራጎቱ የተከፈሉት የቅንዓት፣ የጥላቻና የምቀኝነት ደባዎች፣ በሚያደቀው በዓለሙ ሁሉ ኃጢአት ጩነት በታች የደረሰበት አሰቃቂና ምስጢራዊ የጌቴሶማኒ ስቃይ፣ ለገዳዩ ሕዝብ እጅ ተላልፎ የተሰጠበት ክህደት፣ ያላንገራገረው እስረኛ፣ ከሌላው በልጠው በተወደዱት ደቀመዛሙርቱ ተትቶ፣ ትህትና በሌለው አኳኋን በየሩሳሌም ጎዳናዎች የተጣደፈበት፣ የዚያ አሰቃቂ ሌሊት አስፈሪ ክስተቶች፣ ፈረውና ጨካኝ ሄሮድስ አፈዘበት፣ ሰድቦትና ገርፎት

ሞት ከመፍረዱ በፊት በጲላሎስ የፍርድ አዳራሽ የእግዚአብሔር ልጅ፣ በሊቀ ካህኑ መኖሪያ፣ ተጊጦ፣ በአሸናፊነት ስሜት በሐና ፊት እንዲታይ የተደረገበት—ይህ ሁሉ በግልጽ ታየ።

አሁን በሚረግደው ሕዝብ ፊት የመጨረሻዎቹ ትዕይንቶች ተገለጡ — ታጋሹ ተሰቃይ ወደ ቀራንዮ በሚወስደው መንገድ ላይ ሲራመድ፣ የሰማይ ልዑል በመስቀል ላይ ተንጠልጥሎ ኩራተኛ ካህናትና በፌዝ የሚያሸካካው ጀሌ የሞቱን ስቃይ ሲሳለቅበት ከተፈጥሮ ኃይል በላይ የሆነው ጽልመት፣ የተንቀጠቀጠው ምድር፣ የተሰነጠቁ ቋጥኞች፣ የተከፈቱ መቃብሮች፣ የዓለም አዳኝ ነፍሱን ሲሰጥ ያመለከቱት ክስተቶች ተገለጡ።

ይህ አስቃቂ ትዕይንት ልክ ሲከናወን እንደነበረው ነው። ሰይጣን፣ መላእክቱና ተገዥዎቹ የራሳቸው ሥራ ከሆነው ስዕል ዘወር የማለት ኃይል የላቸውም። እያንዳንዱ ተዋናኝ የተጨዋተውን ክፍል ያስተውላል። የእሥራኤልን ንጉሥ ያጠፋ ዘንድ የቤተልሂምን ንፁህ ህፃናት ያረደው ሔሮድስ፣ የመጥምቁ ዮሐንስ ደም በኃጥዑ ነፍሷ ላይ ያረፈበት ሔሮድያዳ፤ ደካማው፣ ጊዜ ገፊው፣ ጲላሎስ፤ አላጋጮቹ ወታደሮች፤ ካህናትና አለቆች፣ “ደሙ በእኛና በልጆቻችን ላይ ይሁን” ብሎ የጮኸው በቁጣ የሰከረው ሕዝብ — ሁሉም የኩነኔያቸውን ግዝፈት ተመለከቱ። የፀሐይን ክብር ከሚበልጠው፣ ከፊቱ መለኮታዊ ግርማ ለመሸሸግ በከንቱ ሲጥሩ፣ በአንፃሩ የዳኑት ዘውዶቻቸውን በአዳኝ እግሮች በማኖር፣ “ሞተልኝ ለእኔ!” ብለው ጮኹ።

ከተዋጀው ሕዝብ መሐል የክርስቶስ ሐዋርያት፣ ጀግናው ጳውሎስ፣ ጽኑው ጴጥሮስ፣ ተወዳጁና አፍቃሪው ዮሐንስ፣ እንዲሁም ሐቀኛ ልብ ያላቸው ወንድሞቻቸው፣ አብሯቸውም የሰማዕታት ሰራዊት ሲኖር፣ ከቅጥሮቹ ውጭ ደግሞ ከክፋትና ከአፀያፊ ነገር ሁሉ ጋር በውስጥ ያሉትን ያሳደዱ፣ ያሰሩና ያረዱ ይገኛሉ። በአንድ ወቅት ያሰቃያቸውን በማይመዘን ስቃያቸውም ሰይጣናዊ እርካታ ያገኝ የነበረው ኔሮ፣ ይስታቸውንና ከፍ ከፍ ማለታቸውን እያየ እዚያ አለ። ለራስዋ የሥራ ውጤት ምስክር ትሆን ዘንድ እናቱም እዚያው አለች፤ ወደ ልጅዋ የተላለፈው የባህርይ የክፋት ማህተም፣ በእርሷ ተጽዕኖና ምሳሌነት የተበረታቱትንና የጎበለቱት ፍላጎቶች፣ ዓለምን ያንቀጠቀጠ የወንጀል ፍሬ ያፈሩትን ታይ ዘንድ እዚያ አለች።

የክርስቶስ አምባሳደሮች ነን ያሉ ነገር ግን የሕዝቦቹን ንቃተ ህሊና ለመቆጣጠር መስቀያ ስፍራ፣ ወህኒ ቤትና ማቃጠያ ስፍራ የተጠቀሙ ጳጳሳዊ ካህናትና የኃይማኖት መሪዎች እዚያው አሉ። ራሳቸውን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ ያደረጉ፣ የታላቁንም አምላክ ሕግ ለመለወጥ የደፈሩ፣ ኩሩ ሊቃነ-ጳጳሳት አሉ። እነዚያ አስመሳይ የቤተ ክርስቲያን አባቶች፣ ይቅርታ ቢደረግላቸው እጅግ ደስ የሚሰኙበት፣ ለእግዚአብሔር መመለስ ያለባቸው ሂሳብ አላቸው። ሁሉን የሚያየው እርሱ ለሕጉ ቀናተኛ እንደሆነ፣ ባለኩነኔውንም በምንም ዓይነት የማያነፃ መሆኑን ጊዜ ካለፈ በኋላ እንዲያዩ ተደረጉ። ክርስቶስ የሚወግነው (ፍላጎቱን አንድ የሚያደርገው) ከሚሰቃዩ ሕዝቦቹ ጋር እንደሆነ አሁን ተማሩ፤ የራሱ ቃላት ጉልበትም ተሰማቸው፡- “ከሁሉ ከሚያንሱት ከእነዚህ ወንድሞቹ ለአንዱ እንኳ ስለደረጋችሁት ለእኔ አደረጋችሁት” [ማቴ 25÷40]።

መላው የኃጥዑ ዓለም፣ በሰማይ መንግሥት ላይ ከፍተኛ የመክዳት (የባንዳነት) ኃጢአት በመፈፀም ተከሶ በእግዚአብሔር ፍርድ ሸንጎ ፊት ቆሞአል። ይግባኝ የሚሉበት [ጥፋተኛ አይደለም ብለው የሚከራከሩበት] አንዳች ነገር የላቸውም፤ ማሳበቢያ አልባ ናቸው፤ የዘላለም ሞት ቅጣትም ተበየነባቸው።

የኃጢአት ዋጋ የከበረ ነፃነትና ዘላለማዊ ሕይወት ሳይሆን ባርነት፣ ውድመትና ሞት እንደሆነ አሁን ለሁሉም ግልጽ ሆነ። በዓመጽ ሕይወታቸው ምክንያት ምን እንደቀረባቸው ኃጢአን ተመለከቱ። እጅግ የሚበልጠውና ዘላለምን የሚመዝን ክብር ሲበረከትላቸው ችላ ተባለ፤ አሁን እንዴት ተፈላጊ ሆኖ ታየ። “ይህ ሁሉ” በማለት ጮኹ የጠፋው ነፍስ፡- “ሊኖረኝ ይችል ነበር፤ ነገር ግን እነዚህን ነገሮች ከእኔ ለማራቅ መረጥሁ፤ አ እንግዳ፣ ቅጥ ያጣ ፍላጎት! ሰላምን፣ ደስታንና ክብርን ለራቁትነት፣ ለክፉ ስም፣ ለተስፋ መቁረጥ ለወጥኩ”። ከሰማይ መገለላቸው ፍትሃዊ እንደሆነ ሁሉም አስተዋሉ። በሕይወታቸው “ይህ የሱስ እንዲገዛን አንፈቅድም” ብለው ተናግረዋልና።

በአስማት እንደተያዙ ዓይነት ሆነው ኃጢአን የእግዚአብሔርን ልጅ ሥርዓተ ዘውድ ተመልክተዋል። ቸል ያሉትንና የተላለፉትን ሥርዓት፣ የመለኮታዊውን ሕግ ገበታዎች (ጽላቶች) በእጁ አዩ። ከዳኑት የሚመነጨውን ግርምት፣ ሐሴትና አድናቆት ተመለከቱ። የጥዑሙ-ዜማው ማእበል ከከተማዋ ውጪ ባሉት እልፍ አዕላፋት ላይ እያለፈ ሲያስተጋባ፣ ሁሉም በአንድ ድምጽ “ኔታ አምላክ ሆይ ሥራህ ታላቅና ድንቅ ነው፤ የአሕዛብ ንጉሥ ሆይ መንገድህ ፃድቅና እውነተኛ ነው” [ራዕይ 15፡3] እያሉ ወድቀው በመስገድ የሕይወትን ልዑል አመለኩት።

የክርስቶስን ክብርና ግርማ ሲመለከት ሳለ ሰይጣን ሽባ የሆነ መሰለ። በአንድ ወቅት የሚሸፍን (የሚጋርድ) ኪሩቤል የነበረው እርሱ የወደቀበትን ሥፍራ አስታወሰ። ያ የሚያንፀባርቅ ሱራፌል፣ “የንጋት ልጅ፤” እንዴት ተለውጧል፣ እንዴት ቆርቁዷል! በአንድ ወቅት ከተከበረበት መማክርት ለዘላለም ተለይቷል። በአብ አጠገብ፣ ክብሩን ከልሎ፣ አሁን ሌላ መልአክ ቆሞ ተመለከተ። ግዙፍ አካልና ግርማን በተላበሰ መልአክ ዘውዱ በክርስቶስ ራስ ላይ ሲደረግ አይቶአል፤ ይህ ከፍ ከፍ ያለው የዚህ መልአክ ደረጃ የእርሱ ይሆን እንደነበር ያውቃል።

በእግዚአብሔር ላይ በማጉረምረም ክርስቶስንም በመመቅኘት ሐሳብ እስኪያዝ ድረስ የእርሱ የነበሩት ሰላምና እርካታ፣ የየዋህነቱና የንጽህናው [ዘመን] ቤቱ ትውስታ ውል አለበት። የመላእክትን ድጋፍና ኃዘኔታ ለማግኘት ያደረገው ማታለል፣ ክሱ፣ አመፁ፣ እግዚአብሔር ይቅርታ በሚያደርግበት ጊዜ ራሱን ለማደስ ምንም ጥረት ያላደረገበት መንቻካ ጽናቱ — ሁሉ ጥርት ብለው በፊቱ ቀረቡ። በሰዎች መካከል የሰራው ሥራና ውጤቱን ከለሰ — የሰው ጠላትነት ለባልንጀራው ሰው፣ አሰቃቂው የሕይወት ውድመት፣ የነገሥታት መነሳትና መውደቅ፣ የዙፋኖች መገልበጥ፣ ለረጅም ጊዜ በተከታታይ የተከሰቱ ሕዝባዊ ኹከቶችና ብጥብጦች፣ ጥልና አብዮቶች። የክርስቶስን ሥራ ለመቃወም ሰውንም ቁልቁል ለማስመጥ ያደርጋቸው የነበሩትን የማያበሩ ጥረቶች አስታወሰ። እምነታቸውን በየሱስ ያደረጉትን ያጠፋ ዘንድ ሲካላዊ ደባዎቹ ኃይል አልባ እንደነበሩ አዩ። የልፋቱ ፍሬ የሆነችውን መንግሥቱን ሲመለከት፣ የሚያየው ውድቀትና ውድመትን ብቻ ሆነ። የእግዚአብሔር ከተማ ቀላል ኢላማ እንደሆነች እልፍ አዕላፋትን አሳምኖአል፤ ይህ ሐሰት እንደሆነ ግን ያውቀዋል። በታላቁ ተጋድሎ ሂደት በተደጋጋሚ ተሸንፏል፤ እጅ እንዲሰጥም ተገዷል። የዘላለማዊውን [የኔታን] ኃይልና ግርማም ጠንቅቆ ያውቃል።

ራሱን ፃድቅ ለማድረግና አመፁ የመለኮታዊው አስተዳደር ኃላፊነት መሆኑን ለማረጋገጥ የታላቁ አማጺ የሁልጊዜም አላማ ነበር። ይህንንም ለማሳካት የግዙፍ ክህሎቱን ኃይል ሁሉ አፍስሷል። አቅዶበት፣ በብልሃት ሰርቷል፤ ለረጅም ጊዜ የተካሄደውን፣ ለታላቁ ተጋድሎ እርሱ ራሱ የሰጠውን ትርጉም እልፍ

አዕላፋት እንዲቀበሉት በመምራት አንፀባራቂ ድልን ተቀዳጅቷል። ይህ የሴራ አለቃ ለበርካታ ሺህ ዓመታት በማታለል ኃሰት እውነት እንዲመስል አድርጓል። ነገር ግን አመፁ በስተመጨረሻ የሚሸነፍበት፣ የሰይጣን ታሪክና ባህርይ የሚጋለጥበት ጊዜ አሁን ደርሶአል። ክርስቶስን ከተፋኑ ለማውረድ፣ ሕዝቦቹን ለማጥፋትና የእግዚአብሔርን ከተማ ለመውሰድ ባደረገው የመጨረሻ ጥረት ቀንደኛ አታላዩ ሙሉ በሙሉ ተጋልጦአል። ከእርሱ ጋር የተባበሩ እነርሱ የእቅዱን ሙሉ ለሙሉ መንኮታኮት አስተዋሉ። በእግዚአብሔር አስተዳደር ላይ የሰነዘረውን የተንኮል ሴራ ልክ፣ የክርስቶስ ተከታዮችና ታማኝ መላዕክቱ በሙላት አዩ። የዓለም አቀፋዊ ጥላቻ ኢላማም ሆነ።

በፈቃዱ ያደረገው አመጽ ለሰማይ ገጣሚ እንዳይሆን እንዳደረገው ሰይጣን አዩ። ከእግዚአብሔር ጋር ይዋጋ ዘንድ ክህሎቶቹን አሰልጥኖአል፤ ለእርሱ የሰማይ ንጽህና፣ ሰላምና ስምሙነት ተወዳዳሪ የሌለው ስቃይ ይሆንበታል። በእግዚአብሔር ምሕረትና ፍርድ ላይ ያነሳቸው ክሶች አሁን ፀጥ ተደረጉ። በያህዌ ላይ ለማሳረፍ ሲጥር የነበረው ነቀፋ ሙሉ በሙሉ በእርሱ ላይ አረፈ። አሁን ሰይጣን አገንብሶ የቅጣቱን ፍትሃዊነት መሰከረ።

“ጌታ ሆይ የማይፈራህና ስምህን የማያከብር ማን ነው? አንተ ብቻ ቅዱስ ነህና የጽድቅህም ሥራ ስለተገለጠ አሕዛብ ሁሉ ይመጣሉ፤ በፊትህም ይሰግዳሉ” [ራዕይ 15÷4]። ለረጅም ጊዜ በነበረው ተጋድሎ የተነሳው እያንዳንዱ የእውነትና የስህተት ጥያቄ አሁን ግልጽ ተደርጓል። የአመጽ ውጤቶች፣ የመለኮትን መመሪያዎች ወደጎን የመገፍተር ፍሬዎች ለፍጡራን ሁሉ [ላልወደቁ አለማት ጭምር] ይታዩ ዘንድ ተከፍተዋል። የሰይጣን ሥራ ውጤት፣ ከእግዚአብሔር መንግሥት ጋር በንጽጽር ለመላው አለም (ዩኒቨርስ) ቀርቦለታል። የገዛ ራሱ ሥራዎች ሰይጣንን ኮነኑት። የእግዚአብሔር ጥበብ፣ ፍትሃዊነቱና መልካምነቱ ከክስ ነፃ ሆኑ። በታላቁ ተጋድሎ ያደረገው ሁሉ ለሕዝቦቹ ዘላለማዊ ጥቅም፣ እንዲሁም ለፈጠራቸው አለማት ሁሉ ጥቅም ይሆን ዘንድ የተከናወነ እንደሆነ ታዩ። “አቤቱ ሥራህ ሁሉ ያመሰግኑሃል፤ ቅዱሳንህም ይባርኩሃል” [መዝ 145÷10]። የእግዚአብሔር ሕግ ነዋሪነት ከፈጠራቸው ፍጡራን ደስታ ጋር የተቆራኘ ለመሆኑ ምስክር ይሆን ዘንድ የኃጢአት ታሪክ ለዘላለም ይኖራል። የታላቁ ተጋድሎ እውነቶች በእይታቸው ውስጥ ሆኖ፣ ታማኝና አማፂው፣ መላው ዓለም፣ በአንድ ላይ “የአሕዛብ ንጉሥ ሆይ መንገድህ ፃድቅና እውነተኛ ነው” በማለት አወጀ።

ስለ ሰው በአብና በወልድ የተደረገው ታላቅ መስዋዕት ለዓለም በግልጽ ቀርቧል። ክርስቶስ የሚገባውን ስፍራ ሊይዝ፣ ከአለቆችና ከስልጣናት እንዲሁም ከተሰጠ ስም ሁሉ በላይ ይከብር ዘንድ ሰዓቱ መጥቷል። መስቀሉን ችሎ፣ ሃፍረቱን ወስዶ ያለፈው በፊቱ ላለው ደስታ - በርካታ ልጆችንም ወደ ክብር ያመጣ - ዘንድ ነበር። ኃዘኑና ውርደቱ ሊታሰብ የማይችል ታላቅ የነበረ ቢሆንም ቅሉ ደስታውና ክብሩ ደግሞ ከዚያ የላቀ ነው። የተዋጁትን፣ ወደራሱ አምሳል ተለውጠው፣ እያንዳንዱ ልብ የመለኮትን ፍፁም ማህተም ተሸክሞ፣ እያንዳንዱ የፊት ገጽታ የንጉሣቸውን አምሳያ እያንፀባረቀ፣ ተመለከታቸው። የነፍሱን ጭንቀት ውጤት በእነርሱ ውስጥ አዩ፣ እረካም። ከዚያም ወደ ተሰባሳቦች እልፍ አዕላፋት ፃድቃንና ኃጢአን በሚደርስ ድምጽ እንዲህ አለ፡- “እነሆ በደሜ የተገዙ ከእኔ ጋር ለዘላለም ይኖሩ ዘንድ ለእነዚህ ተሰቃዩሁ፤ ለእነዚህ ሞትሁ”። የምስጋና መዝሙርም በተፋኑ ዙሪያ ባሉ፣ ነጭ ከለበሱ ወጣ፣ “የታረደው በግ ኃይልና ባለ ጣጣነት ጥበብም ብርታትም ክብርም ምስጋናም በረከትም ሊቀበል ይገባዋል አሉ።” [ራዕይ 5÷12]።

ለእግዚአብሔር ፍትህ እውቅና እንዲሰጥና ለክርስቶስም የበላይነት እንዲያገነብስ የተገታ ቢሆንም ቅሉ የሰይጣን ባህርይ አሁንም አልለወጠም። የአመጽ መንፈስ፣ ልክ እንደ ኃይለኛ ዶፍ (ጎርፍ) ወደፊት ይፈነዳል። በታላቅ ስሜት ለታላቁ ተጋድሎ እጅ ላለመስጠት ወሰነ። የሰማይን ንጉሥ በመቃወም የመጨረሻውን ተስፋ አስቆራጭ ትግል የሚያደርግበት ሰዓቱ ደርሶአል። ወደ ተገዥዎቹ መኃል ገስግሶ በመግባት በራሱ ቁጣ ሊያበረታታቸው፣ ወዲያው ወደ ጦርነት እንዲገቡም ሊያነስነሳቸው ጣረ። ሆኖም ወደ አመጽ ካታለላቸው የማይቆጠሩ ሚሊዮኖች ውስጥ አንድም ለበላይነቱ እውቅና የሚሰጥ አልተገኘም። ኃይሉ ማብቂያው ላይ ነው። ኃጥአን፣ ሰይጣንን በሚያነሳሳው በዚያው ተመሳሳይ እግዚአብሔርን የመጥላት ስሜት ተሞልተዋል፤ ሆኖም ጉዳያቸው ተስፋ-ቢስ እንደሆነ፣ እግዚአብሔርንም ማሸነፍ እንደማይችሉ አስተዋሉ። በሰይጣንና በማታለል በተባበሩት ወኪሎች ላይ ቁጣቸው ፈነዳ፤ በአጋንንት ቁጣም ተነሱባቸው።

ጌታ እንዲህ ይላል፡- “ልብህን እንደ እግዚአብሔር [ልብ] አድርገሃልና ስለዚህ እነሆ የሌላ አገር ሰዎችን የአሕዛብን ጨካኞች አመጣጥሃለሁ፤ ሰይፋቸውንም በጥበብህ ውበት ላይ ይመዛሉ፣ ክብርህንም ያረክሳሉ። ወደ ጉድጓድ ያወርዱሃል።” “የምትጋርድ ኪሩብ ሆይ፣ ከእሳት ድንጋዮች መካከል አጠፋሁህ [አጠፋሃለሁ/I will destroy thee]....በምድር ላይ ጣልሁህ [እጥልሃለሁ/I will cast you]....ያዩህም ዘንድ በነገሥታት ፊት ሰጠሁህ [እሰጥሃለሁ/I will lay thee]....በሚያዩህም ሁሉ ፊት በምድር ላይ አመድ አድርጌሃለሁ [አደርግሃለሁ]....አንተም ለድንጋጤ ሆነሃል [ትሆናለህ/thou shall be a terror]፤ እስከ ዘላለምም አትገኝም።” [ሕዝ 28÷6-8፤ 16-19]።

“ተዋጎች በጦርነት ሲፋጁ፣ በደምም የተለቀለቀ ልብስ ሁሉ ለማቃጠል ይሆናል፤ እሳትም ይበላዋል፤ “የእግዚአብሔር ቁጣ በአሕዛብ ሁሉ ላይ መዓቱም በሰራዊታቸው ሁሉ ላይ ነው፤ ፈጽሞ አጠፋቸው፤ ለመታረድም አሳልፎ ሰጣቸው።” “ወጥመድ በኃጥአን ላይ ያዘንባል። እሳትና ዲን አውሎ ነፋስም የጽዋቸው ዕድል ፈንታ ነው [እርሱ በክፉዎች ላይ የሚቀጣጠል ፍምን፣ እሳትን፣ ዲንን፣ ከባድንም ውሽንፍር ያዘንባል፡ የጽዋቸው እድል ፈንታም ይህ ይሆናል/upon the wicked he shall rain quick burning coals, fire and brimstone, and a horrible tempest: this shall be the portion of their cup]” [ኢሳ 9÷5፤ 34÷2፤ መዝ 11÷6]። እሳት ከእግዚአብሔር ዘንድ ከሰማይ ወረደ። ምድር ተሰባብረች፤ በውስጥ የተደበቁት መሳሪያዎች ወደ ላይ ወጡ። የሚፋጁ ነበልባሎች ከእያንዳንዱ ከተከፈተ የምድር ገደል ወጡ። ቋጥኞቹ ራሳቸው ተቃጠሉ። እንደ ምድጃ እሳት የሚያቃጥለው ቀን ደርሶአል። የሰማይም ፍጥረት በትልቅ ትኩሳት ቀለጠ፤ ምድርም በእርስዋም ላይ የተደረገው ሁሉ ተቃጠለ [ሚል 4÷1፤ 2ኛ ጴጥ 3÷10]። የምድር ፊት አንድ የቀለጠ ግዙፍ አካል መሰለ — ሰፊ የሚፈላ የእሳት ሐይቅ። የፍርድ ጊዜ፣ እግዚአብሔርን የማይመስሉ ሰዎች መጥፊያ ሰዓት ነው — “የእግዚአብሔር የበቀሉ ቀን፣ ስለ ጽዮንም ክርክር የብድራት አመት ነው።” [ኢሳ 34÷8]።

ኃጢአተኞች ፍዳቸውን በምድር ተቀበሉ [ምሳሌ 11÷31]። “ገለባ ይሆናል፤ የሚመጣውም ቀን ያቃጥላቸዋል...ይላል የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” [ሚል 4÷1]። አንዳንዶች በቅጽበት ሲጠፉ ሳለ ሌሎች ለብዙ ለቀናት ተሰቃዩ። “እንደ ሥራ[ች]ው መጠን” ሁሉም ተቀጡ። የፃድቃን ኃጢአት ወደ ሰይጣን ተላለፈና ስለራሱ አመጽ ብቻ ሳይሆን የእግዚአብሔር ሕዝቦች እንዲሠሩት ባደረገበት ኃጢአት ሁሉ ልክ እንዲሰቃይ ተደረገ። የእርሱ ቅጣት፣ ካሳታቸው ይልቅ እጅግ የበዛ ይሆናል። ያታለላቸው ሁሉ ከጠፉ በኋላ፣ እርሱ በሕይወት ሆኖ ይሰቃይ ዘንድ አለው። በስተመጨረሻ፣ ኃጥአን፣ ሥርና ቅርንጫፍ፣ በሚያፀዳው ነበልባል

ጠፉ - ስሩ ሰይጣን፣ ቅርንጫፎች ተከታዮች። የሕጉ ሙሉ ቅጣት ተጎብኝቷል፤ የፍርድ መጠይቁም ተማልቷል፤ ሰማይና ምድርም፣ እያዩ፣ የእግዚአብሔርን ጽድቅ አወጁ።

የሰይጣን የውድመት ሥራ ለዘላለም አበቃ። ለስድስት ሺህ አመት ፈቃዱን ሲያደርግ፣ ምድርን በኃዘን ሲሞላ በዓለማት በሙሉ እንዲቆዝም ሲያደርግ ቆይቷል። ፍጥረት ሁሉ በአንድነት በህመም ሲያቃስትና ሲከፋ ቆይቷል። አሁን የእግዚአብሔር ፍጥረታት ከእርሱ [ከሰይጣን] መገኘትና ከፈተናው ለዘላለም ነፃ ወጥተዋል። “ምድርም ሁሉ አርፋ በፀጥታ ተቀምጣለች፤ እርፍም ብላለች። እነርሱም [ፃድቃን] ይዘምራሉ” [ኢሳ 14÷9]። የምስጋናና የድል ጩኸት ከታማኙ ዓለም በሞላ ወደ ላይ ይወጣል። “የብዙ ሕዝብ ድምጽ” “እንደ ብዙ ውኃዎችም ድምጽ እንደ ብርቱም ነጎድጓድ ድምጽ” ያለ ተሰማ እንዲህ ሲል፡- “ሃሌሉያ ሁሉን የሚገዛ ጌታ አምላካችን ነግሶአልና።” [ራዕይ 19÷6]።

ምድር በአጥፊው እሳት ተጀቡና ሳለ፣ ፃድቃን ግን በቅድስቲቱ ከተማ በደህና ኖረዋል። በመጀመሪያው ትንሳኤ እድል ፈንታ ባላቸው ላይ ሁለተኛው ሞት ኃይል የለውም [ራዕይ 20÷6]። እግዚአብሔር ለኃጥአን የሚፋጅ እሳት ሆኖ ሳለ ለሕዝቦች ግን ብርሃንና ጋሻ ነው። [መዝ 84÷11]።

“አዲስ ሰማይና አዲስ ምድርንም አየሁ፤ የፊተኛው ሰማይና የፊተኛው ምድር አልፈዋልና” [ራዕይ 21÷1]። ኃጥአንን የሚበላው እሳት ምድርን አንጽቷታል። እያንዳንዱ የእርግማን ምልክት ተጠርጓል። የሚያስፈራውን የኃጢአትን ውጤት ያሳይ ዘንድ በተዋጁት ፊት ለዘላለም የሚቃጠል ሲኣል አይኖርም።

አንድ ማስታወሻ ብቻ ይቀራል፡- አዳኞችን ለዘላለም የስቅላቱን ጠባሳ እንደያዘ ይኖራል። በቆሰለው ራሱ፣ በጎኑ፣ በእጆቹና በእግሮቹ ላይ ብቻ ኃጢአት ያመጣው ጨካኝ ሥራ ምልክት ይቀራል። ክርስቶስን በክብሩ ሲመለከት ሳለ ነብዩ እንዲህ አለ፡- “ፀዳሉ እንደ ብርሃን ነው፤ ጨረር ከእጁ ወጥቶአል፤ ኃይሉም በዚያ ተሰውሮአል” [እንባ 3÷4]። ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር ያስታረቀው ቀዩ ጅረት የወጣበት ያ የቆሰለ ጎን — የአዳኙ ክብር እዚያ ነው። “ኃይሉም በዚያ ተሰውሮአል።” “ለማዳን የበረታ”ው [ኢሳ 63÷1]፤ በመዋጀት መስዋዕት አማካኝነት የእግዚአብሔርን ምሕረት ባቃለሉት ላይ ፍርድን ይተገብር ዘንድ ብርቱ ሆነ። የመዋረዱ ምልክቶችም የእርሱ የክብሩ ከፍታ ጥግ ናቸው፤ ወደፊት ባሉት የዘላለም ዘመናት የቀራንዮ ቁስሎች ምስጋናውን ይገልጣሉ፤ ኃይሉንም ያውጃሉ።

“አንተ የመንጋ ግንብ ሆይ፣ የጽዮን ሴት ልጅ አምባ ወደ አንተ ትመጣለች፤ የቀደመችው ግዛት” [ሚክ 4÷8]። “የዋጃትን ገንዘብ (the redemption of the purchased possession)” [የሚወስድበትን] ጊዜ — የሚንበላበለው ሰይፍ የመጀመሪያዎቹን ጥንዶች ከኤደን ከከለከለ ጀምሮ ቅዱሳን ሰዎች በናፍቆት ሲጠብቁት የኖሩት ሰዓት መጥቷል [ኤፌ 1÷14]። ግዛቱ ትሆን ዘንድ ለሰው መጀመሪያ (ከጥንት) የተሰጠችው ምድር በሰይጣን እጅ ተላልፋ ተሰጥታ ኖራ በታላቁ የማዳን እቅድ ተመልሳለች። “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል... ምድርን የሰራና ያደረገ ያፀናትም፣ መኖሪያም ልትሆን እንጂ ለከንቱ እንድትሆን ያልፈጠራት” [ኢሳ 45÷18]። የተዋጁት የዘላለም መኖሪያ ስትሆን እግዚአብሔር መጀመሪያ ምድርን የፈጠረበት አላማ ይፈፀማል። “ፃድቃን ምድርን ይወርሳሉ፤ በእርስዎም ለዘላለም ይኖራሉ።” [መዝ 37÷29]።

የወደፊቱ ውርስ ከሚገባው በላይ ቁሳዊ ሆኖ እንዳይታይ ያለው ስጋት፣ የራሳችን ቤት እንደሆነ አድርገን እንድንናፍቀው ከሚያደርጉን እውነቶች እንዲሸሹ ብዙዎችን መርቶአል [የሰማይ ቤታችን የተገለጸበት አውድ መንፈሳዊ ትርጉም ያለው (ምሳሌያዊ የሆነ) እንጂ እንደተብራራው በትክክል እንደዚያው አይነት አይደለም ብለው እንዲያስቡ መርቷቸዋል]። በአባቱ ቤት እልፍኞችን ሊያዘጋጅላቸው እንደሄደ ደቀ-መዛሙርቱ እርግጠኛ እንዲሆኑ ክርስቶስ ነግሯቸዋል። የእግዚአብሔርን ቃል አስተምህሮ የሚቀበሉ ሁሉ በሰማይ ስላለው ቤት ሙሉ በሙሉ እውቀት የሌላቸው አይሆኑም። ሆኖም “አይን ያላየችው ጆሮም ያልሰማው በሰውም ልብ ያልታሰበው እግዚአብሔር ለሚወዱት ያዘጋጀው” ነው [1ኛ ቆሮ 2፡9]። ፃድቃን የሚወርሱትን ሽልማት የሰው ቋንቋ ይገልጻው ዘንድ ይሳነዋል። የሚያዩት ብቻ የሚያስተውሉት ይሆናል። ይህ ውስን የሆነ አእምሮ የእግዚአብሔርን ገነት ክብርና ግርማ ሞገስ ይረዳው ዘንድ አይችልም።

የዳኑት ውርስ በመጽሐፍ ቅዱስ አገር ተብሎ ይጠራል [ዕብ 11፡14-16]። በዚያ በታ ሰማያዊው እረኛ መንጋውን ወደ ሕያው ምንጮች ይመራቸዋል። የሕይወት ዛፍ በየወሩ ፍሬ ትሰጣለች፤ ቅጠሎቸውም ለአሕዛብ አገልግሎት ይውላሉ። ሳያቋርጡ የሚፈሱ እንደ መስታወት ድንጋይ የነጹ ጅረቶች፣ በጠገባቸው ቅጠላቸውን የሚያውለበልቡ ጥላቸውን ለዳኑት ባዘጋጀው መንገድ ላይ የሚያሳርፉ ዘፎችም አሉ። ወደ ውብ ኮረብታማ ስፍራዎች የሚለወጡ የተነጣጠሉ ሜዳዎች አሉበት፤ የእግዚአብሔር ተራራዎችም ግዙፍ ቁንዶዳቸውን አምጥቀው ገዝፈው ይታያሉ። በነዚያ ፀጥታ በሰፈነባቸው ሜዳዎች በሕያው ምንጮች አፋፍ ለረዥም ጊዜ ተጓዥና ተቅበዝባዥ የነበሩት የእግዚአብሔር ሕዝቦች ቤታቸውን ያገኛሉ።

“ሕዝቤም በሰላም ማደሪያ በታመነም ቤት በፀጥተኛ ማረፊያ ይቀመጣል”። “ከዚያ በኋላ በምድርሽ ውስጥ ግፍ፣ በዳርቻሽም ውስጥ ጉስቁልናና ቅጥቃጤ አይሰማም፤ ቅጥርሽን መዳን፣ በሮችሽንም ምስጋና ብለሽ ትጠሪያለሽ”። “ቤቶችንም ይሰራሉ ይቀመጡባቸውማል፤ ወይኑንም ይተክላሉ ፍሬውንም ይበላሉ። ሌላ እንዲቀመጥበት አይሰሩም፤ ሌላም እንዲበላው አይተክሉም....እኔም የመረጥኳቸው በእጃቸው ሥራ ረጅም ዘመን ደስ ይላቸዋልና” [ኢሳ 32፡18፤ 60፡18፤ 65፡21፤22]።

በዚያ፣ “ምድረ በዳውና ደረቁ ምድር ደስ ይላቸዋል፤ በረሃውም ሐሴት ያደርጋል፤ እንደ ጽጌረዳም ያብባል”። “በእሾህም ፋንታ ጥድ፣ በኩርንችትም ፋንታ ባርሰነት ይበቅላል” [ኢሳ 35፡1፤ 55፡13]። “ተኩላ ከበግ ጠቦት ጋር ይቀመጣል፤ ነብርም ከፍየል ጠቦት ጋር ይተኛል”.... ታናሽ ልጅ ይመራቸዋል”። “በተቀደሰው ተራራዬ ሁሉ ላይ አይጎዱም አያጠፉምም” [ኢሳ 11፡6፤9] ይላል እግዚአብሔር።

በሰማይ ከባቢ አየር ህማም ይኖር ዘንድ አይችልም። እንባ፣ የቀብር ስደራ [የቀብር መኪኖች ሰልፍ] ወይም የመርዶ አርማ እዚያ አይኖርም። “ሞትም ከእንግዲህ ወዲህ አይሆንም፤ ኃዘንም ቢሆን ወይም ጩኸት ወይም ስቃይ ከእንግዲህ ወዲህ አይሆንም፤ የቀደመው ሥርዓት አልፎአልና” [ራዕይ 21፡4]። “በዚያም የሚቀመጡ፣ ታምሜያለሁ አይልም፤ በእርስዎም ለሚቀመጡ ሰዎች በደላቸው ይቅር ይባልላቸዋል” [ኢሳ 33፡24]።

የከበረችው የአዲሲቱ ምድር ዋና ከተማ አዲሲቷ የሩሳሌም “በእግዚአብሔር እጅ የክብር አክሊል በአምላክሽም እጅ የመንግሥት ዘውድ” ሆና አለች [ኢሳ 62፡3]። “ብርሃንዋም እጅግ እንደከበረ ድንጋይ እንደ ኢየሱዲድ ድንጋይ ሆኖ እንደ ብርሌ የጠራ ነበር።” “አሕዛብም በብርሃንዋ ይመላለሳሉ፤ የምድርም ነገስታት ክብራቸውን ወደ እርስዋ ያመጣሉ” [ራዕይ 21፡11፤24]። እግዚአብሔርም አለ፡- “እኔም በየሩሳሌም ሐሴት

አደርጋለሁ፤ በሕዝቤም ደስ ይለኛል” [ኢሳ 65÷19]። “እነሆ የእግዚአብሔር ድንኳን በሰዎች መካከል ነው፤ ከእነርሱም ጋር ያድራል፤ እነርሱም ሕዝቡ ይሆናሉ፤ እግዚአብሔርም እርሱ ራሱ ከእነርሱ ጋር ሆኖ አምላካቸው ይሆናል።” [ራዕይ 21÷3]።

በእግዚአብሔር ከተማ “ሌሊት አይኖርም”፤ እረፍት የሚሻ፣ የሚያስፈልገውም የለም። የእግዚአብሔርን ፈቃድ በማድረግም ሆነ ለስሙ ምስጋና በመስጠት መድከም አይኖርም። ሁልጊዜም የጧት ትኩስነት (አዲስነት) ይሰማናል፤ ከማብቂያውም ፈጽሞ የራቅን እንሆናለን። “አምላክም በእነርሱ ላይ ያበራባቸዋልና የመብራት [የኩራዝ/ሻማ] ብርሃንና የፀሐይ ብርሃን አያስፈልጋቸውም” [ራዕይ 22÷5]። የፀሐይ ብርሃን በደማቅ ጨረር፣ ሆኖም በማያሳምም ፀዳል፣ ከእኛ የቀትር ብርሃን በሚበልጥ፣ መለካት በማይችል ነፃብራቅ ይተካል። የእግዚአብሔርና የቡድን ክብር ቅድስቲቱን ከተማ በማይደበዝዝ ብርሃን ያጥለቀልቃታል። የዳኑት በፀሐይ-አልባ ዘላለማዊ ቀን ይመላለሳሉ።

“ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክና በጉ መቅደስዋ ናቸውና መቅደስ በእርስዋ ዘንድ አላየሁም” [ራእይ 21÷22]። የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከአብና ከልጁ ጋር ያልተገደበ የአብሮነት ዕድል ይኖራቸዋል። አሁን “በመስተዋት በድንግዝግዝ እንደምናይ ነን” [1ኛ ቆሮ 13÷12]። የእግዚአብሔር ምሳሌ በመስታወት እንደተንፀባረቀ ያህል ሆኖ በተፈጥሮ ሥራና ከሰዎች ጋር በሚያደርገው ግንኙነት በኩል እናያለን። ነገር ግን የሚያደበዝዘው መጋረጃ በመካከላችን ሳይኖር ፊት ለፊት እናያለን። በመገኘቱ እንቆማለን፣ የፊቱንም ክብር እናያለን።

እዚያ የዳኑት “ያውቃሉ እነርሱ ደግሞ እንደታወቁ”፤ እግዚአብሔር ራሱ የተከለው በነፍስ ውስጥ ያለው ፍቅርና ርኅራኄ እዚያ ፍጹም እውነተኛና ጣፋጭ ልምምድ ያገኛል። ከቅዱስ ፍጡራን ጋር ያለው አብሮነት፣ ልብሳቸውን በበጉ ደም አጥበው ነጭ ካደረጉ፤ ለዘመናት ከነበሩ ታማኞችና ከተባረኩ መላዕክት ጋር ያለው ማህበራዊ ኑሮ “የሰማይና የምድር ጥምር ቤተሰብ” [ኤፌ 3÷15]ን ሁሉ የሚያቆራኘው ቅዱስ ትስስር — እነዚህ ሁሉ የተዋጁትን ደስታ ለመጨመር የሚያግዙ ናቸው።

እዚያ የማይሞቱ አዕምሮዎች የመፍጠር ኃይልን ተዓምራት፣ የሚያድነውን ፍቅር ምስጢራት፣ በማይከስም ሐሴት ያሳለስላሉ። እግዚአብሔርን ይረሱ ዘንድ የሚፈትናቸው፣ የሚያታልለው ጩካኝ ባላንጣ እዚያ የለም። እዚያ ሁሉም ጉልበት ይጠነክራል፤ እያንዳንዱ ችሎታ ይጨምራል። እውቀትን መቅሰም አእምሮን አያዝለውም፣ የአካላዊና የአእምሮአዊ ኃይላትንም አያደክምም። ታላላቅ የሥራ እቅዶች ይተገበራሉ፤ የገዛ ምኞቶች ወደ ፍፃሜ ይመጣሉ፤ የመጠቁት ጉጉቶች እውን ይሆናሉ። ሆኖም አሁንም እንደገና መወጣት ያለባቸው አዳዲስ ከፍታዎች፣ የሚያስደምሙ አዳዲስ ድንቃድንቆች፣ ማስተዋል የሚጠይቁ አዳዲስ እውነቶች፣ የአካልን የአእምሮንና የነፍስን ኃይላት የሚጋብዙ አዳዲስ ጉዳዮች ብቅ ይላሉ።

በስነ-ፍጥረት ውስጥ በዓለማት ያሉት እምቅ መዛግብት ሁሉ የተዋጁት ያጠኑዋቸው ዘንድ የተከፈቱ ይሆናሉ። በሞት እግር-ብረት ሳይገደቡ ከሰው ልጅ መከራ የተነሳ በሃዘን ይሸበሩ፣ እዳዋ በተከፈለላት ነፍስ ምክንያት ደግሞ የደስታ መዝሙር ይዘምሩ ወደ ነበሩ ወደ እነዚያ ሩቅ ዓለማት በማይደክሙ ክንፋቸው ይበራሉ። ሊነገር በማይችል ደስታ የምድር ልጆች ወዳልወደቁት ተድላና ጥበብ ይገባሉ። ለዘመን፣ ለዘመናትም በእግዚአብሔር የእጅ ሥራ ላይ ሲደረግ ከነበረው ጥናት የተከማቸ እውቀትና መረዳት ተካፋይ ይሆናሉ። ባልደበዘዘ እይታ የፍጥረትን ክብር ያያሉ፤ ፀሐዮችና ከዋክብት በግሩም የአሠራር ቅንጅታቸው

ሁሉም በተሰጣቸው የሃላፊነት ሥነ-ሥርዓት የመለኮትን ዙፋን ከበው ሲዘሩ ይመለከታሉ። በጥቃቅንና ታላላቅ ነገሮች ሁሉ ላይ የፈጣሪ ሥም ተጽፎባቸዋል፤ በሁሉም ላይ የኃይሉ ጥልቀት ይገለጽባቸዋል።

የዘላለም ዓመታት እየተጠቀለሉ ሲያልፉ ሳለ ስለ እግዚአብሔርና ስለ ክርስቶስ ጥልቅ፣ ብሎም የበለጠ ግሩም ድንቅ መገለጦችን ያመጣሉ። እውቀት እየጨመረ እንደሚሄድ ሁሉ ፍቅርም፣ አክብሮትም፣ ደስታም ይጨምራሉ። ሰዎች ስለ እግዚአብሔር የበለጠ እየተማሩ ሲሄዱ ለባህርይው ያላቸው አድናቆት የላቀ ይሆናል። የሱስ የድነትን ባለጠግነት በፊታቸው ሲገልጽላቸው፣ ከሰይጣንም ጋር በነበረው ታላቁ ተጋድሎ የተቀዳጃቸውን አንፀባራቂ ስኬቶች ሲያሳያቸው የተዋጁት ልቦች በበለጠ መሰጠት ይፈነድቃሉ። በሚያፍነከንክ ደስታም የወርቅ በገናዎችን ይደረድራሉ። አሥር ሺህ ጊዜ አሥር ሺህ፣ ሺህ በሺህ የሆኑ ድምፆች ኃይሉን የምስጋና መዝሙር ያደምቁ ዘንድ አንድ ይሆናሉ።

“በሰማይና በምድርም ከምድርም በታች በባህርም ላይ ያለ ፍጥረት ሁሉ በእነርሱም ውስጥ ያለ ሁሉ፣ በረከትና ክብር ምስጋናም ኃይልም ከዘላለም እስከ ዘላለም በዙፋኑ ለተቀመጠው ለበጉም ይሁን ሲሉ ሰማሁ።” [ራዕይ 5÷13]።

ታላቁ ተጋድሎ (ተቃርኖ) አብቅቷል። ኃጢአትና ኃጢአተኞች ከእንግዲህ የሉም። መላው ዩኒቨርስ ንፁህ ነው። አንድ የመስማማትና የደስታ ትርታ በሰፊው ፍጥረት ሁሉ ይመታል። ወሰን በሌለው ህዋ ዳርቻዎች ሁሉ ሕይወት፣ ብርሃንና ደስታ ሁሉን ከፈጠረ ከእርሱ ዘንድ ይፈሳሉ። እጅግ ደቃቅ ከሆነችው ክፍለ-ቁስ (atom) እስከ ግዙፉ ዓለም፣ ሕይወት ያለውም ሆነ ሕይወት የሌለው፣ ባልደበዘዘ ውበታቸውና ፍፁም ደስታቸው፣ እግዚአብሔር ፍቅር ነው ብለው ያውጃሉ።

የነገሮችን መጨረሻ በመጠባበቅ ላይ

